SLR-AK-1

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Marathi Paper No. DSC-C-I
साहित्यरंग

Day & Date: Thursday, 17-10-2019 Max. Marks: 40
Time: 11:30 AM To 01:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) विशाळगडावरील खऱ्या खोटयाचा निवाडा करण्याची कोणती पद्धत 'डोळे' कथेत सांगितली आहे?
अ) उकळत्या तेलातील पैसा काढणे ब) भंडारा उचलणे
क) गुलाल उचलणे ड) शपथ वाहणे

2) खालीलपैकी कोणती कादंबरी शंकर पाटील यांनी लिहिली आहे?
अ) झोंबी ब) फकीरा
क) कोसला ड) टारफूला

3) निरंजन घाटे यांच्या घरात कोण कलागत लावून जायचे?
अ) सोन्याबापू ब) मन्याबापू
क) अन्याबापू ड) बन्याबापू

4) 'आयदान' या आत्मकथनाच्या लेखिका कोण आहेत?
अ) इंदुमती जोंधळे ब) सुनिता देशपांडे
क) उर्मिला पवार ड) बेबी कांबळे

5) भिमानं कावरीला गावी जाताना किती रूपये दिले.
अ) दोन ब) पाच
क) दहा ड) वीस

6) भाषण करताना पाठांतराचे काय होऊ नये?
अ) सादरीकरण ब) प्रगटीकरण
क) पुनरावृत्ती ड) विस्मरण

7) मारूती चितमपल्ली यांच्या आत्मचरित्राचे नाव काय आहे?
अ) अरण्यकांड ब) जंगलाचं देणं
क) चकवाचांदणः एक वनोनिषद ड) रानवाटा

8) 'पक्षी जाय दिगंतरांतील शावकांना त्यांचे आईवडील कशाचे शिक्षण देऊ पाहात होते?
अ) पहिल्या उड्डाणाचे ब) अन्न मिळण्याचे
क) घरटे बनविण्याचे ड) स्वसंरक्षणाचे

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) 'पक्षी जाय दिगंतरा' या कथेचे आशयसूत्र लिहा.
2) भाषणातून कोणकोणत्या कार्याची फलश्रुती झाली पाहिजे?
3) 'वाट' कथेतील फासेपारधी राना–शिवारात चोरी करताना पकडले गेले तर काय होई?
4) डोळे कथेतील दीराचा जीव कोणास पाहण्यासाठी वेडापिसा होत असे? आणि त्याचा परिणाम काय झाला?
5) 'बाबांचा अभ्यास' या कथेतील पार्श्वभूमीचे स्वरूप उलगडा.
6) निरंजन घाटे यांना कोणत्या कारणामुळे यंत्र मानव आणणे भाग पडले?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

अ) चारूता सागर यांची 'वाट' ही कथा मराठी साहित्यातील अक्षरकथा आहे – चर्चा करा.

किंवा

ब) 'डुंगळी चोर' यांच्या वि. द. घाटे कथेतील निस्पृह व्यक्तिमत्वाच्या मोहनलाल पंडया यांचा जीवन संघर्ष लिहा?

प्र.4 भाषणाचा सराव करताना वक्त्याने कोणत्या गोष्टी टाळाव्यात ते लिहा. **10**

SLR-AK-10

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Compulsory Marathi Paper No. DSC-A-I
साहित्यदर्पण

Day & Date: Tuesday, 19-11-2019 Max. Marks: 40
Time: 11:30 AM To 01:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) वि. वा. शिरवाडकर यांनी कोणत्या टोपणनावाने काव्यलेखन केले?
अ) बाळकराम ब) केशवसुत
क) कुसुमाग्रज ड) गोविंदाग्रज

2) देवनागरी ही लिपी कोणत्या भाषेसाठी आहे?
अ) हिंदी ब) मराठी
क) इंग्रजी ड) यापैकी नाही

3) 'शिवाजी' हा फॉन्ट कोणत्या भाषेशी निगडीत आहे?
अ) संस्कृत ब) मराठी
क) उर्दू ड) हिंदी

4) 'अनगड' कथेत चनाप मिस्त्रिच्या स्वभावाचा कोणता गुण विशेष दिसतो.
अ) भेदरटपणा ब) हावरटपणा
क) प्रामाणिकपणा ड) मूर्खपणा

5) मंगलाष्टके म्हणणारे भटजी कोणत्या नदीचे नाव विसरले होते.
अ) गंगा ब) यमुना
क) चर्मण्वती ड) भागिरथी

6) खंडेरावाचा मृत्यू झाला तेव्हा अहिल्याबाई किती वर्षाच्या होत्या.
अ) 19 ब) 25
क) 29 ड) 30

7) 'प्रेम आणि मरण' या कवितेतील वृक्ष कोणाच्या प्रेमात पडतो?
अ) वेलीच्या ब) विजेच्या
क) पृथ्वीच्या ड) यापैकी नाही

8) 'अखेर कमाई' ही कविता कोणत्या काव्यसंग्रहातून घेतली आहे?
अ) प्रवासी पक्षी ब) विशाखा
क) मराठीमाती ड) किनारा

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) इंटरनेटवर मराठी लिहण्यासाठी सोपी पध्दत कशी आहे?
2) गोविंदप्रभू यांच्या व्यक्तिमत्वाचा परिचय लिहा.
3) लिंबाजीचा मुलगा भिमा आजोबा–आजीबद्दल लिंबाजीला काय म्हणाला?
4) कुसुमाग्रजांच्या काव्यलेखनाची वैशिष्टये लिहा.
5) गोविंदाग्रज यांच्या काव्यलेखनाची वैशिष्टये लिहा.
6) 'विठु माझा लेकुरवाळा' अभंगात लेकुरवाळया विट्ठलाचे वर्णन संत जनाबाईंनी कसे केले आहे.

प्र.3 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **10**

अ) 'वाटणी' या कथेच्या आधारे बदलत्या समाजजीवनाचे भेदक चित्रण रेखाटा.

किंवा

ब) अहिल्याबाई होळकर यांच्या रूढीपरंपरा बदलाचा दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

प्र.4 शुद्धलेखनाचे कोणतेही तुम्हास माहित असलेले नियम लिहा. **10**

SLR-AK-100

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Paper – III)
MONEY, BANKING AND PUBLIC FINANCE

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) वस्तू व सेवांना समान महत्व देवून तयार केल्या जाणाऱ्या निर्देशांकास ––– निर्देशांक म्हणतात.
अ) साधा ब) भारांकित
क) किंमत ड) वरील पैकी नाही

2) ––– ठेवींवर व्यापारी बँका सर्वात कमी दराने व्याज देतात.
अ) चालू ठेवी ब) बचत ठेवी
क) मुदत ठेवी ड) आवर्तक ठेवी

3) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया ही देशाची ––– आहे.
अ) व्यापारी बँक ब) मध्यवर्ती बँक
क) सहकारी बँक ड) खाजगी बँक

4) नरसिंहम कमिटी ही ––– क्षेत्राच्या सुधारणांची संबंधीत आहे.
अ) शेती ब) बँकींग
क) वाहतुक ड) यापैकी नाही

5) पैशाच्या उत्क्रांतीची ––– ही पहिली अवस्था आहे.
अ) कागदी पैसा ब) धातू पैसा
क) जवळचा पैसा ड) वस्तु पैसा

6) खालीलपैकी ––– हे व्यापारी बँकांचे प्राथमिक कार्य नाही.
अ) कर्ज देणे ब) पतनिर्मिती
क) ठेवी स्वीकारणे ड) लाभांश गोळा करणे

7) बँकांनी कर्ज दिल्यामुळे ज्या ठेवी निर्माण होतात त्यांना ––– असे म्हणतात.
अ) प्राथमिक ठेवी ब) बचत ठेवी
क) दुय्यम ठेवी ड) मुदत ठेवी

8) कागदी चलनाच्या पुरवठयात वाढ होणे हे अर्थव्यवस्थेतील ––– कारण आहे.
अ) विकासाचे ब) चलन घटीचे
क) चलनवाढीचे ड) वरीलपैकी नाही

9) अधिकर्ष सवलत ही ––– खात्यावर दिली जाते.
अ) बचत ब) चालू
क) मुदत ड) वरीलपैकी नाही

10) नाणेबाजार हा प्रामुख्याने ––– निधीचा बाजार असतो.
अ) अल्पकालीन ब) दिर्घकालीन
क) मध्यमकालीन ड) यापैकी नाही

11) निर्देशांक तयार करताना मूळ वर्षातील वस्तुची किंमत ––– मानली जाते.
अ) 10 ब) 100
क) 1000 ड) यापैकी नाही

12) ––– हे संख्यात्मक पतनियंत्रणाचे साधन आहे.
अ) बँक रेट ब) नैतिक समजावणी
क) उपभोग्य कर्जाचे नियंत्रण ड) यापैकी नाही

13) चलनघटीच्या काळात सरकार ––– अंदाजपत्रक जाहीर करते..
अ) शुन्य ब) समतोल
क) तुटीचा ड) शिलकीचे

14) व्यापारी बँकांची पतनिर्मिती ––– वर अवलंबून असते.
अ) उत्पादन ब) सेवा
क) उत्पन्न ड) प्राथमिक ठेवी

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) बँकेचे सुरक्षिततेचे तत्वे
2) पैशाचे प्रकार
3) चलनघटीचे परिणाम
4) इ–बँकिंग
5) बँक दर
6) चलनविषयक धोरणाची उद्दिष्टे

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन थोडक्यात टिपा लिहा. **12**

1) पैशाचे विविध कार्य
2) ए. टी. एमचे गुण
3) नाणे बाजाराचे वैशिष्टये
4) निर्देशांकाचे उपयोग

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

पैशाच्या उत्क्रांतीच्या अवस्था स्पष्ट करा.

किंवा

भारतीय रिझर्व्ह बँकेची कार्ये विशद करा.

प्र.5 चलनवाढ म्हणजे काय? चलन वाढीचे कारणे स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Paper – III)
MONEY, BANKING AND PUBLIC FINANCE

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Index number formed by giving equal importance to all commodities is called _____ index.
   a) Simple b) Weighted
   c) Price d) None of these

2) Commercial banks offer minimum interest on _____.
   a) Current deposits b) Saving deposits
   c) Term deposits d) Recurring deposits

3) Reserve Bank of India is the country is _____.
   a) Commercial Bank b) Central Bank
   c) Co-operative Bank d) Private Bank

4) The Narusiham committee is concerned with reforms in _____ sector.
   a) Agricultural b) Banking
   c) Transport d) None of these

5) _____ is the first stage of the evolution of money.
   a) Paper money b) Metallic money
   c) Near money d) Commodity money

6) Which of the following is not a primary function of a commercial bank?
   a) Advancing loan b) Credit creation
   c) Accepting deposits d) Collection of dividend

7) The deposits created by banks which lending money is called _____.
   a) Primary deposit b) Saving deposit
   c) Secondary deposit d) Fixed deposit

8) Increase in the supply of paper currency is the reason of _____ in the economy.
   a) Development b) Deflation
   c) Inflation d) None of these

9) Over draft facility is given only on _____ account.
   a) Saving b) Current
   c) Fixed d) None of these

10) Money market is essentially a market for _____ funds.
   a) Short term b) Long term
   c) Medium term d) None of these

11) In constriction of index number base year is assumed _____.
   a) 10 b) 100
   c) 1000 d) None of these

12) _____ is the quantitative measure of credit control.
a) Bank rate b) Moral suasion
c) Control of consumer credit d) None of these

13) In the deflationary situation Government announced their _____ budget.
a) Zero b) Balanced
c) Deficit d) Surplus

14) The credit creation of commercial banks is depends upon _____.
a) Production b) Services
c) Income d) Primary deposits

Q.2 Write short answer. (Any Four) **16**

a) Principle of safety of banking
b) Types of money
c) Effects of deflation
d) E - Banking
e) Bank Rate
f) Objectives of Monetary policy

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Various functions of money
b) State merits of A.T.M.
c) Features of Money Market
d) Uses of index number

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the stages of the Evolution of money.

OR

Explain the functions of Reserve Bank of India.

Q.5 Define inflation and explain the causes of inflation. **14**

SLR-AK-101

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Marathi (Paper – IV)
कादंबरी वाङ्मयाचा प्रकार आणि व्यावहारिक मराठी

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **14**

1) सदा आनंदात राहावे अशी माणसाची सनातन धडपड असतानाही माणसांनी कशाचा शोध लावला?
अ) युद्धाचा ब) प्रेमाचा
क) चाकाचा ड) संगणकाचा

2) 'शीतयुद्ध सदानंद' कादंबरीतील मृत बाळाच्या वडिलांचे नाव काय आहे?
अ) सदामंगल ब) सदाशिव
क) सदाकांत ड) सदाभाऊ

3) 'शीतयुध्द सदानंद' कादंबरीत प्रेतयात्रेला कोणत्या वाहनाने धडक दिली?
अ) रिक्षाने ब) ट्रकने
क) स्कूटरने ड) बसने

4) 'शीतयुद्ध सदानंद' कादंबरीतील भास्कररावांच्या पत्नीचे नाव काय आहे?
अ) प्रभा ब) ऊर्मिला
क) सीता ड) कुसुम

5) 'शीतयुद्ध सदानंद' कादंबरीतील सदानंदच्या घरमालकांचा मुलगा व्यवसायाने कोण आहे?
अ) इंजीनिअर ब) डॉक्टर
क) वकील ड) प्राध्यापक

6) 'शीतयुद्ध सदानंद' कादंबरीतील डॉक्टर सदानंदाकडून किती रूपयांचे बिल घेतात?
अ) सातशे ब) आठशे
क) नऊशे ड) हजार

7) 'शीतयुध्द सदानंद' कादंबरीतील विनूला सिनेमाची तिकीटे कोण आणून देतो?
अ) गोविंद ब) सदानंद
क) श्रीरंग ड) भास्कर

8) कुसुम आणि प्रभाला कॉट्रॅक्टर तावडे आपल्या कारमधून कोणत्या पेठेत सोडतात?
अ) मंगळवार ब) शनिवार
क) गोपाळ ड) शिवापूर

9) श्रीरंग आणि गोविंद स्वतःहून पोलीस चौकीत किती वाजता हजर होणार असतात?
अ) पाच ब) आठ
क) नऊ ड) दहा

10) ज्योतिषाचार्यांनी ऊर्मिलेला कोणता यज्ञ करायला सांगितलेले असते?
अ) शांतियज्ञ ब) देवयज्ञ
क) पितृयज्ञ ड) मनुष्ययज्ञ

11) खालीलपैकी कोणती कादंबरी श्याम मनोहर यांनी लिहिलेली नाही?
   अ) कळ ब) खूप लोक आहेत
   क) शंभर मी ड) कोसला

12) अपार्टमेंटमधील सात–आठ वर्षांची पोरं उडया मारत काय ओरडत असतात?
   अ) पैलवानकाका पराभव पावले ब) पैलवानकाका पुरून उरले
   क) पैलवानकाका पळून गेले ड) पैलवानकाका घाबरून गेले

13) 'शीतयुद्ध सदानंद' कादंबरीतील पोलीस इन्सपेक्टर अशोकरावांच्या मुलीचे नाव काय आहे?
   अ) निशा ब) रजनी
   क) प्रीती ड) अपर्णा

14) ऊर्मिलेला मुलगा झाल्यानंतर सदानंद त्याचे काय नाव ठेवणार असतो?
   अ) अब्जाधीश ब) कोट्याधीश
   क) लक्षाधीश ड) प्रेमाधीश

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) 'श्याम मनोहर' यांनी 'शीतयुद्ध सदानंद' कादंबरीत प्रेतयात्रेचे वर्णन कशा रितीने केले आहे?
2) कादंबरी म्हणजे काय ते सांगून कादंबरीच्या कोणत्याही दोन घटकांविषयी माहिती लिहा.
3) कुसुमताईंना आपणही लक्षावधी होऊ असे का वाटत असते?
4) एक लाख रूपये मिळाल्यानंतर सदानंदाने काय करायला हवे असे विनूला वाटते?
5) कॉट्रॅक्टर तावडे यांनी भाडेकरूंना कोणती योजना सांगितलेली असते?
6) ऊर्मिला ज्यातिषाचार्यांच्या घरी गेल्यानंतर कोणकोणत्या घटना घडतात?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) कादंबरीची संकल्पना, स्वरूप आणि वैशिष्टये स्पष्ट करा.
2) विनूचे व्यक्तिचित्र रेखाटा.
3) सदानंदाला दवाखान्यात ॲडमिट केल्यानंतर दोन्ही नर्स कोणती चर्चा करतात?
4) 'शीतयुद्ध सदानंद' कादंबरीतील 'सदानंद' या पात्राची स्वभाव वैशिष्टये स्पष्ट करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

सूत्रसंचालन म्हणजे काय ते सांगून प्रभावी सूत्रसंचालनासाठी सूत्रसंचालकाकडे कोणते गुण असावेत ते स्पष्ट करा.

किंवा

कार्यक्रमाचे संयोजन करताना कोणकोणत्या घटकांचा विचार करावा लागतो ते विस्ताराने स्पष्ट करा.

प्र.5 'शीतयुद्ध सदानंद' या कादंबरीतील ऊर्मिलेचे व्यक्तिचित्र रेखाटा. **14**

SLR-AK-102

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Urdu (Paper - IV)
URDU POETRY

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

سوال نمبر.1. صحیح متبادل الفاظ کا انتخاب کر کے جملہ مکمل کیجئے اور جوابی پرچے میں لکھیے :- **14**

1) سن ہزار کوئی کچھ سنائے
کجیے وہی جو سمجھ میں آئے
مندرجہ ذیل شعر میں مرغ _____ کو نصیحت کر رہا ہے -

مالی، دربان، صیاد ، باغبان

2) خارؔ باغ کو _____ نے ترتیب دیا تھا -

شہ ، وزیر، شہزادہ ، ملکہ

3) پنڈت دیا شنکر کی مثنوی _____ کا شمار اردو کی تین مشہور
مثنویوں میں ہوتا ہے -

درتعریف شہرسورت خواب و خیال، گلزار نسیم ، زہر عشق

4) گلستان و بوستان _____ کی تصانیف ہیں -

شیغائی ، سعد ی ، حافظ ، غوامی

5) حضرت _____ کی شہادت پر حضرت زینب اس طرح رو رہی تھیں جیسے کوئی بہن
اپنے بھائی کی وفات پر روتی ہے -

علی اصغر، قاسم ، علی اکبر، خر

6) _____ کے زانو پر حضرت حر کی روح قبض ہوئی -

شمر، ابن زیاد، حضرت امام حسینؓ ، باقر

7) حضرت امام حسینؓ کی شہادت پر _____ نے نو بتیں بجوائیں تھیں -

عمر ، ابن زیاد ، حر ، یزید

8) نصاب میں شامل جزو 'توحید کی تعلیم' حالی کی تصنیف _____ سے ماخوذ ہے -

مجموعہ مسدس حالی ، مناجات بیوہ ، مجلس النساء

نظم حالی،

9) پنڈت دیا شنکر نسیم _____ کے شاگرد تھے -

نا سخ، انشا ، آتش ، غالب

10) غزل صنف قصیدے کے جزو _____ کا حصہ ہے -

تمہید ، مدعا، دعا، نشیب

11) مجھے حق نے دی ہے بس اتنی بزرگی

کہ بندہ بھی اس کا ہوں اور ایلچی بھی

درج بالا شعر میں _____ نے اپنے آپ کو 'بندہ' اور 'ایلچی' کہا ہے -

موسٰیؑ ، آدمؑ، نوحؑ، محمدؐ

12) پکارتیں ہیں فرصتیں کہاں گئیں وہ صحبتیں

زمیں نکل گئی انھیں کے آسمان کھا گیا

درج بالا شعر میں صنعت _____ پائی جاتی ہے -

تضاد ، مبالغہ ، تلمیح ، تشبیہہ

13) بس اتنی بات تھی کہ عیادت کو آئے لوگ

دل کے ہر ایک زخم کا ٹا نکا ادھڑ گیا

درج بالا شعر میں " ٹانکا ادھڑنا" _____ ہے -

محاورہ ، فقرہ ، ضرب المثل ، ان میں سے کوئی نہیں

14) 'مسدس حالی ' کا دوسرا نام _____ ہے -

مناجات بیوہ، دیوان حالی ، مجلس النساء ، مدوجزر اسلام

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیئے - (کو ئی چار) **16**

1) فیض احمد فیض کا مختصر تعارف بیان کرتے ہوئے درج ذیل شعر کی تشریح کیجیے –

چمن میں غارت گلچیں سے جا نے کیا گزری

قفس سے آج صبا بے قرار گزری ہے

2) علامہ اقبال کا اجمالی تعارف پیش کرتے ہوئے درج ذیل شعر کی تشریح کیجیے –

اسی روز شب میں الجھ کر نہ رہ جا

کہ تیرے زماں اور مکاں اور بھی ہیں –

3) خلیل ا لرحمن اعظمی کا اجمالی تعارف پیش کرتے ہوئے درج ذیل شعر کی تشریح کیجیے–

یاروں نے جا کے خوب زما نے سے صلح کی

میں ایسا بد دماغ یہاں بھی بچھڑگیا

4) نا صر کاظمی کا مختصر تعارف پیش کرتے ہوئے درج ذیل شعر کی تشریح کیجیے –

یہ صبح کی سفیدیاں یہ دوپہر کی زرد یاں

اب آئینے میں دیکھتا ہوں میں کہاں چلا گیا

5) صنف غزل کی تعریف تحریر کیجیے -

6) مثنوی سحرا لبیان ' داستان تیاری میں باغ کے ' میں بادشاہ نے شہزادے کی تعلیم و تربیت کے لیے کن علوم و فنون کے ما ہرین کو اکٹھا کیا تھا ؟

سوال نمبر.3. سیاق و سباق کے حوالے سے تشریح کیجیے - (کو ئی دو) **12**

1. اسی پر ہمیشہ بھروسہ کرو تم

اسی کے سدا عشق کا دم بھرو تم

اسی کے غضب سے ڈرو گر ڈرو تم

اسی کی طلب میں مرو گر مرو تم

لگاؤ تو لو اس سے اپنی لگاؤ

جھکاؤ تو سر اس کے کے آگے جھکاؤ

2. زانو پہ سر ہے آپ کے بادشاہ بحر و بر

محبوب کریا ہیں ادھر شیر حق ادھر

یہ کون بی بی ہیں مرے پہلو میں نوحہ گر

شہ نے کہا کہ روتی ہیں اماں برہنہ سر

تو حشر تک امام دو عا لم کے ساتھ ہے

ماتم ترا حسین کے ماتم کے ساتھ ہے

3. تم آوروں کی مانند دھوکہ نہ کھانا

کسی کو خدا کا نہ بیٹا بنانا

مری حد سے رتبہ نہ میرا بڑھانا

بڑھا کر بہت تم نہ مجھ کو گھٹانا

سب انسان ہیں واں جس طرح سرنگندہ

اسی طرح ہوں میں بھی اک اس کا بندہ

4. کسی کو کوئی دھول مارے کوئی

کوئی جان کو اپنی وارے کوئی

کوئی آرسی اپنے آگے دھرے

ادا سے کوئی بیٹھی کنگھی کرے

مقابہ کوئی کھول مسی لگا ئے

لبوں پر دھڑی کوئی اپنی جما ئے

سوال نمبر.4. **مفصل جواب لکھئیے- (کوئی ایک)** **14**

1) صنف غزل کے آغاز و ارتقاء کا جائزہ لیجیے -

2) مثنوی حکایت نصحت گری مرغ اسیر ونا فہمی صیاد کی کا خلاصہ لکھیے -

سوال نمبر.5. مرثیہ شہادت حضرت امام حسینؓ کا خلاصہ لکھیے - **14**

SRL-AK-103

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Kannada (Paper – IV)
VIJNYANA MATTU LALITA PRABANDHAGALU

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **14**

1) ಪ್ರಬಂಧ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮುಲ ಪ್ರೇರಣೆ –
1) ತೆಲುಗು **2)** ಮರಾಠಿ
3) ಹಿಂದಿ **4)** ಇಂಗ್ಲೀಷ್

2) ವೀರೇಂದ್ರ ಸಿಂಪಿ ಅವರು ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ –
1) ನಾಟಕಕಾರ **2)** ಕತೆಗಾರ
3) ಪ್ರಬಂಧಕಾರ **4)** ಕಾದಂಬರಿಕಾರ

3) 'ಕನ್ನಡಮ್ಮನ ಕೊರಗು' ಇದು ಒಂದು –
1) ಕತೆ **2)** ನಾಟಕ
3) ಹಾಡು **4)** ಪ್ರಬಂಧ

4) ವಿಶೇಷವಾದ ಜ್ಞಾನವೇ –
1) ಅಜ್ಞಾನ **2)** ವಿಜ್ಞಾನ
3) ಸುಜ್ಞಾನ **4)** ಅರೆಜ್ಞಾನ

5) ಬೇಂದ್ರೆ ಅವರು ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು
1) ಕನ್ನಡ **2)** ಮರಾಠಿ
3) ಹಿಂದಿ **4)** ಸಂಸ್ಕೃತ

6) ಪರಿಸರ ಹಾಳಾದರೆ ಹಾಳಾಗುತ್ತದೆ.
1) ಸೂರ್ಯ **2)** ಚಂದ್ರ
3) ಚುಕ್ಕೆ **4)** ಭೂಮಿ

7) ಕಾಡನ್ನು ಬೆಳೆಸು ಉಳಿಸು.
1) ನಾಡನ್ನು **2)** ಗಿಡವನ್ನು
3) ನೆಲವನ್ನು **4)** ಬಿಸಿಲನ್ನು

8) ದೇಹದಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಅಂಶ ಎಷ್ಟಿದೆ?
1) 70% **2)** 100%
3) 50% **4)** 10%

9) ಭೂಮಿ ಮೇಲೆ ನೀರಿನ ಅಂಶ ಎಷ್ಟಿದೆ?
1) 70% **2)** 100%
3) 50% **4)** 10%

10) ತುಳಸಿ ಒಂದು ಸಸ್ಯ.
1) ಔಷಧಿ **2)** ಹಾಲು
3) ಸಾದಾ **4)** ಹುಲ್ಲು

11) ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರತಿದಿನ ಎಷ್ಟು ಲೀಟರ್ ನೀರು ಕುಡಿಯಬೇಕು?
1) ಇಪ್ಪತ್ತು **2)** ಐವತ್ತು
3) ಒಂದು **4)** ಐದು

12) ಗಂಗಮ್ಮ ನೀರು ತಂದದ್ದು –
1) ಬಾವಿಯಿಂದ 2) ನದಿಯಿಂದ
3) ಕೆರೆಯಿಂದ 4) ಬೋರಿನಿಂದ

13) ಭೂಮಿ ಸುತ್ತು ಹೊಡೆಯುತ್ತದೆ.
1) ಚಂದ್ರನಿಗೆ 2) ಮಂಗಳನಿಗೆ
3) ಭೂಮಿಗೆ 4) ಸೂರ್ಯನಿಗೆ

14) ನನ್ನ ನೆಚ್ಚಿನ ದಿನ ಪತ್ರಿಕೆ –

ಪ್ರ.2 ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **16**
1) ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪ್ರಬಂಧಕಾರರು ಯಾರು?
2) ನನ್ನ ಮೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಬಂಧ.
3) ಗಂಡಸರ ಎರಡು ಸಮಸ್ಯೆಗಳು?
4) ನೀರು ಏಕೆ ಬೇಕು?
5) ಔಷಧಿಯ ಸಸ್ಯಗಳು ಯಾವವು?
6) ನನ್ನ ನೆಚ್ಚಿನ ವಾರ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು.

ಪ್ರ.3 ಬೇಕಾದ ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ : **12**
1) ಗಾಳಿಯ ಮಹತ್ವ
2) ಹಣ್ಣುಗಳ ಅಗತ್ಯ
3) ಕನ್ನಡವನ್ನು ಹೇಗೆ ಉಳಿಸಬೇಕು?

ಪ್ರ.4 ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **14**
1) ಕನ್ನಡತಾಯಹಿಗೆ ಯಾವ ಚಿಂತೆ ಕಾಡಿತು?
2) ಕೋಲ್ಡ್ರಿಂಕ್ಸ್‌ನಿಂದ ಯಾವ ಅಪಾಯಗಳಿವೆ? ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.5 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. **14**
ವಾಯುಮಾಲಿನ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳು ಯಾವವು? ಅದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರ ಉಪಾಯಗಳು ಯಾವುವು? ವಿವರಿಸಿರಿ.

SLR-AK-104

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Paper - IV)
DEMOGRAPHY

Day & Date: Monday, 14-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) लोकसंख्याशास्त्र हे ––– शास्त्र आहे.
अ) सामाजिक ब) वास्तववादी
क) आदर्शनिष्ठ ड) वरील सर्व

2) भारताची लोकसंख्या ––– आहे.
अ) अतिरिक्त ब) पर्याप्त
क) कमी ड) यापैकी नाही

3) माल्थसच्या मते लोकसंख्या दर ––– वर्षांनी दुप्पट होते.
अ) 10 ब) 20
क) 25 ड) 30

4) ––– यांनी राष्ट्रीय नमूना पाहणीची रूपरेषा तयार केली.
अ) सी. चंद्रमौळी ब) प्रो. पी. सी. महालनोबीस
क) डॉ. आर. ए. गोपालस्वामी ड) यापैकी नाही

5) स्वातंत्र्योत्तर भारताची 7 वी जनगणना ––– या वर्षी झाली.
अ) 1981 ब) 1991
क) 2001 ड) 2011

6) ––– यांच्या मते लोकसंख्या अभ्यास आणि लोकसंख्याशास्त्र या दोन्ही संकल्पना परस्पर पूरक ठरतात.
अ) जे. बी. से. ब) डब्ल्यू. सी. बर्कले
क) फ्रँक लोरीमर ड) स्पेंगलर

7) $\frac{D}{P} \times K$ हे ––– दराचे सुत्र आहे.
अ) ढोबळ मृत्यूदर ब) वयसापेक्ष मृत्यूदर
क) प्रमाणित मृत्यूदर ड) यापैकी नाही

8) पर्याप्त लोकसंख्या सिद्धांताची मुळ कल्पना सर्वप्रथम ––– यांनी मांडली.
अ) माल्थस ब) सिझविक
क) फ्रँक लोरीमर ड) लेविस

9) ––– मध्ये जन्म–मृत्यू नोंदणी कायदा मंजूर करण्यात आला.
अ) 1959 ब) 1969
क) 1979 ड) 1989

10) लोकसंख्या संक्रमण सिद्धांतानुसार दुसरा टप्पा म्हणजे ––– होय.
अ) उच्च जननदर व उच्च मृत्यूदर ब) उच्च जननदर व कमी मृत्यूदर
क) कमी जननदर व कमी मृत्यूदर ड) यापैकी नाही

11) भारतात दर ––– वर्षांनी जनगणना करण्यात येते.
अ) 05 ब) 10
क) 15 ड) 20

12) ––– मध्ये पहिली आशियाई लोकसंख्या परिषद नवी दिल्ली येथे संपन्न झाली.
अ) 1951 ब) 1955
क) 1963 ड) 1975

13) लोकसंख्याशास्त्र हे ––– या विषयाशी संबंधित आहे.
अ) पदार्थ विज्ञान ब) अर्थशास्त्र
क) अकाऊंट्स ड) यापैकी नाही

14) माल्थसच्या मते अन्नधान्याचे उत्पादन ––– श्रेणीने वाढते.
अ) स्थिर ब) गणिती
क) भूमिती ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) मुलकी नोंदणी पद्धतीचे गुण स्पष्ट करा.
2) बोसरपचा लोकसंख्या सिद्धांत स्पष्ट करा.
3) लोकसंख्या शास्त्राचे महत्व स्पष्ट करा.
4) लोकसंख्या संक्रमण सिद्धातांचे टप्पे स्पष्ट करा.
5) अतिरिक्त लोकसंख्येची 4 वैशिष्टये स्पष्ट करा.
6) जनगणनेचे दोष स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) पर्याप्त लोकसंख्या
2) लोकसंख्या शास्त्र आणि अर्थशास्त्र यातील आंतरसंबंध
3) शुद्ध प्रजनन दर
4) लोकसंख्याशास्त्रीय सर्वेक्षणे (पाहणी)

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

माल्थसच्या लोकसंख्याविषयक सिद्धांताचे टिकात्मक परिक्षण करा.

किंवा

जनन म्हणजे काय? त्यावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

प्र.5 लोकसंख्याशास्त्र म्हणजे काय? लोकसंख्याशास्त्राचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Paper - IV)
DEMOGRAPHY

Day & Date: Monday, 14-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions. **14**

1) Demography is a _____ Science.
   a) Social b) Positive
   c) Normative d) All of these

2) Indian Population is _____.
   a) Over b) Optimum
   c) Low d) None of these

3) According to Malthus the population on would be double after every _____ years.
   a) 10 b) 20
   c) 25 d) 30

4) _____ prepared the outline of National Sample Survey.
   a) C. Chandramauli b) Prof. P. C. Mahalnobis
   c) Dr. R. A. Gopalswami d) None of these

5) The 7th census of Independent India was held in _____.
   a) 1981 b) 1991
   c) 2001 d) 2011

6) According to _____ concepts of population studies and demography is the co-related to each other.
   a) J. B. Say b) W. C. Barkley
   c) Frank Lorimer d) Spengler

7) $\frac{D}{P} \times K$ is the equation of _____
   a) Crude Death Rates b) Age Specific Death Rates
   c) Standardized Death Rates d) None of these

8) Basic concept of optimum population theory was presented by _____.
   a) Malthus b) Sidgwick
   c) Frank Lorimer d) Lewis

9) The 'Birth and Death Registration Act' passed in _____.
   a) 1959 b) 1969
   c) 1979 d) 1989

10) According to the theory of Demographic Transition the second stage is _____.
   a) High birth rate and high death rate
   b) High birth rate and low death rate
   c) Low birth rate and low death rate
   d) None of these

11) Census in India is conducted after every _____ years.
a) 05 b) 10
c) 15 d) 20

12) In _____ the first Asian population conference was held at New Delhi.
a) 1951 b) 1955
c) 1963 d) 1975

13) Demography is concerned with the subject _____.
a) Physics b) Economics
c) Accounts d) None of these

14) According to Malthus, food production is increase_____ ratio.
a) Stable b) Arithmetic
c) Geometric d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

a) Explain the Merits of Civil Registration system.
b) Explain the Boserup's population theory.
c) Explain the importance of demography.
d) Explain the theory of demographic transition stages.
e) Explain the four features of over population.
f) Explain the demerits of census.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Optimum population
b) Relationship between Demography and Economics
c) Net Reproduction Rate
d) Demographic surveys

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Critically evaluate the Malthusian theory of population.

OR

What is fertility? Explain the factors affecting it.

Q.5 What is demography? Explain the nature and scope of demography. **14**

SLR-AK-105

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
History (Paper – III)
Modern Europe (1750 to 1871 A.D.)

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) स्पिनिंग जेनीचा शोध ———— याने लावला.
अ) रिचर्ड ऑर्कराईट ब) जेम्स हारग्रीव्हज
क) न्यूकॉमन ड) बेसमर

2) 'औद्योगिक क्रांती' हा शब्द ———— याने पहिल्यांदा वापरला.
अ) ऑगस्ट ब्लांकी ब) जेम्स वॅट
क) बर्नाड शॉ ड) बर्नाड बरूच

3) औद्योगिक क्रांतीची सुरूवात ———— या देशात झाली.
अ) फ्रांस ब) अमेरिका
क) जर्मनी ड) इंग्लंड

4) इ.स. 1789 च्या फ्रेंच राज्यक्रांतीवेळी फ्रांसमध्ये ———— या घराण्याची राजसत्ता होती.
अ) बोनापार्ट ब) हॅब्सबर्ग
क) बुरबॉन ड) रोमनॉव्ह

5) ———— याने सत्ताविभाजनाचा सिद्धांत मांडला.
अ) मॉन्टेस्क्यू ब) व्हॉल्टेअर
क) रूसो ड) फ्रेने

6) खालीलपैकी ———— हा 16 व्या लुईच्या कारकिर्दीतील फ्रांसचा अर्थमंत्री नाही.
अ) तुर्गो ब) नेकर
क) लाफायत ड) ब्रिएन

7) ———— रोजी बॅस्टिलचा पाडाव घडून आला.
अ) 14 जून 1789 ब) 14 जुलै 1789
क) 14 ऑगस्ट 1789 ड) 14 सप्टेंबर 1789

8) 'फ्रेंच राज्यक्रांतीचे अपत्य' असे ———— यास संबोधले जाते.
अ) मेटरनिक ब) नेपोलियन बोनापार्ट
क) 16वा लुई ड) मिरॅबो

9) नेपोलियन बोनापार्टने ———— विरूद्ध व्यापार बहिष्कार धोरण अवलंबले.
अ) इंग्लंड ब) अमेरिका
क) भारत ड) जपान

10) ———— बेटावर नेपोलियन बोनापार्टचा मृत्यु झाला.
अ) कॉर्सिका ब) एल्बा
क) हवाई ड) सेंट हेलेना

11) व्हिएन्ना परिषदेसाठी ––––– हा फ्रांसचा प्रतिनिधी म्हणून उपस्थित होता.
अ) कॅसलरिघ ब) टेलिरॅन्ड
क) मेटरनिक ड) अलेक्झांडर पहिला

12) मेटरनिक हा ऑस्ट्रियाचा ––––– होता.
अ) राजा ब) सम्राट
क) चॅन्सेलर ड) सेनापती

13) संयुक्त युरोपची दुसरी परिषद ––––– मध्ये झाली.
अ) 1818 ब) 1820
क) 1821 ड) 1822

14) रशिया, ऑस्ट्रिया, प्रशिया व ––––– यांनी चतुःसंघाची स्थापना केली.
अ) जर्मनी ब) चीन
क) इंग्लंड ड) स्पेन

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) औद्योगिक क्रांती म्हणजे काय?
2) बॅस्टिलच्या पाडावाविषयी माहिती द्या.
3) मेरी ॲन्टाईनेट संबंधी माहिती द्या.
4) 'ब्रुमेर क्रांती' म्हणजे काय?
5) संयुक्त युरोपची उद्‌दिष्टये सांगा.
6) 'मेटरनिक पद्‌धती' म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) औद्योगिक क्रांतीचे आर्थिक परिणाम
2) इ.स. 1789 च्या फ्रेंच राज्यक्रांतीची वैचारिक कारणे
3) नेपोलियन बोनापार्टच्या सुधारणा
4) मेटरनिकचे कार्य

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

औद्योगिक क्रांतीची कारणे स्पष्ट करा.

किंवा

नेपोलियन बोनापार्टच्या ऱ्हासाची कारणमिमांसा करा.

प्र.5 इ.स. 1789 च्या फ्रेंच राज्यक्रांतीचे परिणाम स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-105

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
History (Paper – III)
Modern Europe (1750 to 1871 A.D.)

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) The Spinning Jenny has been invented by _____.
   a) Richard Arkright b) James Hangreaves
   c) Newcomen d) Besmer

2) The 'Industrial Revolution' word firstly used by _____.
   a) Auguste Balanqui b) James Watt
   c) Bernard Shaw d) Bernard Baruch

3) Industrial Revolution started in _____ country.
   a) France b) America
   c) Germany d) England

4) _____ denesty was ruling in France at the time of French Revolution, 1789 A. D.
   a) Bonaparte b) Habsburg
   c) Burbon d) Romnov

5) 'Theory of Separation of Power' stated by _____.
   a) Montesquieu b) Voltaire
   c) Rousseau d) Frene

6) _____ among the following was not finance minister of France during the period of 16th Louis.
   a) Turgo b) Nekar
   c) Laphayat d) Briyan

7) The storming of the Bastille occurred in _____.
   a) 14th June 1789 b) 14th July 1789
   c) 14th August 1789 d) 14th September 1789

8) _____ was called as the 'Child of the French Revolution'.
   a) Metternich b) Napoleon Bonaparte
   c) Louis16^{th} d) Mirabeau

9) Napoleon Bonaparte adopted continental policy against _____.
   a) England b) America
   c) India d) Japan

10) Napoleon Bonaparte was died at _____ island.
   a) Corsica b) Elba
   c) Hawai d) Saint Helena

11) _____ was the representative of France in the Vienna Congress,1815.
   a) Castlereagh b) Talleyrand
   c) Metternich d) Alexander I

12) Metternich was the _____of Austria.
a) King b) Emperor
c) Chancellor d) Commander

13) The second congress of the concert of Europe was held in _____.
a) 1818 b) 1820
c) 1821 d) 1822

14) Russia, Austria, Prussia and _____ founded Quadruple Alliance.
a) Germany b) China
c) England d) Spain

Q.2 Attempt any four of the following questions. 16

a) What is the Industrial Revolution?
b) Give the information about storming of the Bastille.
c) Give the information about Meri Antoenate.
d) What is the Brumeir Revolution?
e) State the objectives of concert of Europe.
f) What is the 'Metternich System'?

Q.3 Write short notes on any two of the following. 12

a) Economic effects of Industrial Revolution
b) Intellectual causes of French Revolution,1789 A. D.
c) Reforms of Napoleon Bonaparte
d) Work of Metternich

Q.4 Attempt any one of the following questions. 14

Explain the causes of Industrial Revolution.

OR

Discuss the causes of decline of Napoleon Bonaparte.

Q.5 Explain the effects of French Revolution,1789 A. D. **14**

SLR-AK-106

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Geography (Paper – III)
HUMAN GEOGRAPHY

Day & Date: Tuesday, 15-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृती काढा.
4) स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ––– यांना मानवी भूगोलाचे जनक म्हणतात.
अ) हंटिग्टन ब) रॅटझेल
क) ब्लाश ड) रिटर

2) एस्किमो जमातीचे लोक ––– प्रदेशात राहतात.
अ) सहारा ब) कलहरी
क) टुंड्रा ड) गोबी

3) ॲथ्रोपोजिओग्राफी हा ग्रंथ ––– यांनी लिहिला.
अ) सेंपल ब) रॅटझेल
क) ब्लाश ड) रिटर

4) ––– ही मानवी भूगोलाची उपशाखा आहे.
अ) हवामानशास्त्र ब) राजकीय भूगोल
क) भूरूपशास्त्र ड) जैविक भूगोल

5) विभाजीत वर्तुळाची किंमत ––– असते.
अ) 180° ब) 360°
क) 280° ड) 230°

6) पर्यावरण या शब्दाची उत्पत्ती मूळ ––– भाषेतील आहे.
अ) फ्रेंच ब) ग्रीक
क) अमेरिकन ड) रोमन

7) गोंड लोकांच्या गावाबाहेर बांधलेल्या सार्वजनिक करमणूकीच्या ठिकाणास ––– म्हणतात.
अ) गोटुल ब) टयुपिक
क) इग्लू ड) धूरी

8) एस्किमो जमातीच्या लोकांचा मुख्य आर्थिक व्यवसाय ––– आहे.
अ) मासेमारी ब) शिकार
क) पशुपालन ड) खाणकाम

9) पर्यावरणाचे नैसर्गिक व ––– पर्यावरण असे दोन प्रकार पडतात.
अ) राजकीय ब) आर्थिक
क) सांस्कृतिक ड) वैद्यकीय

10) थांबा व जा निश्चयवाद ही संकल्पना ––– यांनी मांडली.
अ) फेबवरे ब) डेव्हीस
क) सेंपल ड) जि. टेलर

11) ––– हा जागतिक पर्यावरण दिन आहे.
अ) 5 जून ब) 8 जुलै
क) 5 ऑगस्ट ड) 5 सप्टेंबर

12) ––– ही आकृती काढताना आकडेवारीचे रूपांतर टक्केवारी मध्ये घेतले जाते.
अ) प्रमाणबद्ध वर्तुळ ब) प्रमाणबद्ध चौरस
क) विभाजीत आयत ड) वातपूष्प

13) प्रमाणबद्ध चौरस ही ––– आकृती आहे.
अ) एकमीतीय ब) द्विमीतीय
क) त्रिमितीय ड) चित्रात्मक

14) ––– या अमेरिकन शास्त्रज्ञाने मानवी वंशाची उत्क्रांती सिद्धांत मांडला.
अ) हंटिग्टन ब) सेंपल
क) रिटर ड) जी टेलर

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) पर्यावरणाचे प्रकार लिहा.
2) गोंड जमातीच्या घरांची रचना लिहा.
3) मानवी भूगोलाची व्याप्ती लिहा.
4) नैसर्गिक पर्यावरणाचे घटक सांगा.
5) थांबा व जा विचारसरणी लिहा.
6) विभाजीत आयत

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) मानवी भूगोलाचे स्वरूप लिहा.
2) वांशीक वर्गीकरणाचे आधार लिहा.
3) मानवी भूगोलाच्या शाखा सांगा.
4) गोंड जमातीचा प्रमुख व्यवसाय सांगा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

मानवी भूगोल म्हणजे काय? मानवी भूगोलाच्या शाखा स्पष्ट करा.

किंवा

एस्किमो जमातीचे थंड प्रदेशातील मानवी जीवनाचे वर्णन करा?

प्र.5 मानवाचा पर्यावरणावरील परिणाम स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-106

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Geography (Paper - III)
HUMAN GEOGRAPHY

Day & Date: Tuesday, 15-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Neat diagrams must be drawn wherever necessary.
4) Use of map stencils are allowed.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) _____ is the father of human geography.
a) Huntington b) Ratzel
c) Blache d) Ritter

2) Eskimo is found in _____ region.
a) Sahara b) Tundra
c) Kalhari d) Gobi

3) The volume of Anthropogeography as write _____.
a) Semple b) Ratzel
c) Blache d) Ritter

4) _____ is the sub branch of human geography.
a) Climatology b) Political geography
c) Geomorphology d) Biogeography

5) Entire value of divided circle is _____.
a) 180^0 b) 360^0
c) 280^0 d) 230^0

6) The word environment is originated by _____ language.
a) French b) Greek
c) American d) Roman

7) _____ is public entertainment place built outside of the village by Gond tribe.
a) Toupic b) Igloo
c) Gotul d) Dhuri

8) _____ is main economic activities of Eskimos.
a) Fishery b) Hunting
c) Cattle rearing d) Mining

9) Natural and _____ environment are the main types of environment.
a) Political b) Economical
c) Cultural d) Medical

10) _____ put forth the concept of stop and go determinism.
a) Febvre b) Devis
c) Semple d) D. G. Taylor

11) _____ is the world environment day.
a) 8th July b) 5th June
c) 5th September d) 5th August

12) Statistical data converted into percentage while draw.
a) Proportional circle b) Proportional square
c) Divided rectangle d) Star diagram

13) Proportional square is _____ diagram.
a) One dimension b) Two dimension
c) Three dimension d) Pictorial

14) American scientist _____ has introduced the theory of evolution human race.
a) Huntington b) Semple
c) Ritter d) Taylor

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) What are the types of Environment?
b) Write structure of house of Gond.
c) Write scope of human geography.
d) Which are the factors of natural environment?
e) Write stop and go concept.
f) Divided rectangle.

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Write nature of human geography.
b) Basis of racial classification.
c) Branches of human geography.
d) Give the major occupation of Gond.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

What is human geography? Explain the branches of human geography.

OR

Describe the human life in cold region Eskimo tribe.

Q.5 Explain the impact of man on environment. **14**

SLR-AK-107

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
English
GEMS OF WISDOM

Day & Date: Thursday, 10-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) What political designation did Dr. Kalam hold?
   a) President b) Prime Minister
   c) Chief Minister d) Governor

2) Which was the first item to be crossed out of the old man's (Rakesh's father) diet _____.
   a) Halwa b) Kheer
   c) Fried fish d) Chiken Tikka

3) The suit the photographer was wearing was of which colour?
   a) White b) Grey
   c) Blue d) Black

4) In what capacity was John Donne associated with the Church of England?
   a) Priest b) Volunteer
   c) Member d) Clerk

5) The poem - "Stopping by the Woods on a Snowy Evening" is a _____.
   a) dramatic dialogue b) dramatic narrative
   c) dramatic monologue d) dramatic conversation

6) What is the second vision outlined by Dr. Kalam in his speech?
   a) Freedom b) Independence
   c) Development d) Financial growth

7) Which sweet would the ground children buy for the old man?
   a) Rabdi b) Jalebi
   c) Kheer d) Halwa

8) What did the narrator say to the photographer after looking at the developed photograph?
   a) "Thank you" b) "That looks great"
   c) "I am not happy" d) "Is it me?"

9) "And last, till you write your _____" Fill in the blanks.
   a) Letter b) Request
   c) Love d) Heart

10) Where does the owner of the woods live?
   a) In a house deep within the woods
   b) In the farmhouse near the lake
   c) In the village
   d) In the city

11) The passive voice of the sentence - “Gopal gave me a present.”
   a) A present was given to me by Gopal.
   b) A present is given to me by Gopal.
   c) A present were given to me by Gopal.
   d) A present will given to me by Gopal.

12) Indirect speech of the sentence - He says, “I shall go home.”
   a) He says that he will go home.
   b) He says that he should go home.
   c) He says that he was go home.
   d) He says that he would go home.

13) The passive voice of the sentence -“Someone has picked my pocket.” is _____.
   a) My pocket is picked
   b) My pocket has been picked
   c) My pocket was picked
   d) My pocket have been picked

14) Indirect speech of the sentence - He said to me, “Don’t waste your time”.
   a) He advised me not to waste my time.
   b) He says me not to waste my time.
   c) He requested to me not to waste my time.
   d) He says me not to waste your time.

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) What is the influence of media on public opinion?
b) What are the three vision of Dr. Kalam for India?
c) How did Mr. Varma try to use his grandchildren to get sweets?
d) How did Mr. Varma handle his life after his wife’s death and his retirement?
e) What are the elements of humour in the story ‘With the Photographer’?
f) Describe the appearance of the photographer.

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Draft an application letter for the job of an Accountant in a leading company -Tech-Mahindra Pvt. Ltd., Hinjewadi, Pune.
b) You are applying for job in a government school, write a cover letter for the same.
c) What is poet’s attitude towards women in the poem - “Song: Go and Catch a Falling Star”?
d) What is the central idea of the poem - “Stopping by Woods on a Snowy Evening”?

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

Write a letter of complaint to the Manager, Modern Electronics Company, Anand Nagar, Satara specifying the defects in the order you received and requesting a fresh one.

OR

Write a letter to Ajay Malhotra, Manager of Golden Electronics, Mumbai for placing an order of Samsung Washing Machine.

Q.5 Miss. Patil is looking for a job as an assistant teacher in History in a reputed junior college. Draft a resume for her giving the required details such as qualifications, work experience, additional qualification, research, etc. **14**

SLR-AK-108

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Inter - Disciplinary Sub (I.D.S.)
ANCIENT INDIAN HISTORY & CULTURE
(Political and Cultural History of Ancient India up to C.A.D. 650)

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) इंडिका हा ग्रंथ ––––– नी लिहिला.
अ) प्लिनी ब) टॉलेमी
क) फाहीयान ड) मेगॅस्थेनिस

2) हडप्पा येथे ––––– यांनी उत्खनन केले.
अ) डॉ. दयाराम सहानी ब) डॉ. राखलदास बॅनर्जी
क) डॉ. मार्शल ड) यापैकी नाही

3) दानपत्रे लिहिण्यासाठी प्रामुख्याने ––––––– या धातूचा वापर केला जातो.
अ) सोने ब) तांबे
क) चांदी ड) लोखंड

4) 'राजतरंगिणी' हा ग्रंथ ––––– यांनी लिहिला.
अ) विशाखादत्त ब) कौटिल्य
क) कल्हन ड) कालिदास

5) ––––– काळात यज्ञापद्धती हा धर्म होता.
अ) वैदिक ब) उत्तर वैदिक
क) हडप्पन ड) अश्मयुग

6) पशुपती हा ––––– लोकांचा प्रमुख देव होता.
अ) अश्मयुग ब) जैन
क) वैदिक ड) हडप्पा

7) मानवाच्या स्थिर जीवनाला सुरूवात ––––– या काळात झाली.
अ) नवाश्म युग ब) पुराश्म युग
क) मध्याश्म युग ड) वैदिक युग

8) ––––– हा पहिला वेदग्रंथ मानला जातो.
अ) ऋग्वेद ब) यजुर्वेद
क) सामवेद ड) अथर्ववेद

9) सिंधु संस्कृतीमध्ये ––––– लिपीमध्ये शिक्के सापडले आहेत.
अ) ब्राम्ही ब) चित्र
क) देवनागरी ड) खारोष्टी

10) ––––– यांनी उत्तर ध्रुव हे आर्याचे मूळ वस्तीस्थान असावे असे मत मांडले.
अ) मॅक्समुल्लर ब) लोकमान्य टिळक
क) अविनाशचंद्र झा ड) जॉन मार्शल

11) सिंधु संस्कृती मधील घरे ––––– ची बांधलेली होती.
अ) लाकूड ब) विटा
क) दगड ड) माती

12) कार्बन 14 ही कालमापन पद्धती ––––– यांनी शोधली आहे.
अ) जॉन मार्शल ब) जे. पी. जोशी
क) डॉ. लिबी ड) डी. पी. आगरवाल

13) ऋग्वेद काळात ––––– या देवतेला फार महत्त्वाचे स्थान होते.
अ) राम ब) कृष्ण
क) इंद्र ड) विष्णु

14) संहितेमधील वेदांची संख्या ––––– आहे.
अ) 2 ब) 6
क) 4 ड) 8

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) अश्मयुगीन दफन पद्धतीचे वर्णन करा.
2) सिंधु संस्कृतीकालीन शिवदेवतेची माहिती लिहा.
3) चातुवर्ण व्यवस्था म्हणजे काय?
4) वैदिक काळातील समितीची माहिती लिहा.
5) आर्यांच्या मूळ वस्तीस्थानाची चर्चा करा.
6) सिंधु संस्कृतीच्या विनाशाची दोन कारणे सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) अरेबियन प्रवास वृत्तांत सांगा.
2) कौटिल्याच्या अर्थशास्त्राचे महत्व स्पष्ट करा.
3) सिंधु संस्कृतीमधील आर्थिक स्थिती थोडक्यात विशद करा.
4) आर्यांच्या धार्मिक धोरणाची माहिती लिहा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

प्राचीन भारताच्या इतिहासाच्या अभ्यासासाठी भौतिक साधनांचे महत्व विशद करा.

किंवा

सिंधु संस्कृतीमधील सामाजिक जीवनाची सविस्तर माहिती द्या.

प्र.5 वैदिक कालखंडातील सामाजिक जीवनाची सविस्तर माहिती द्या. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Inter - Disciplinary Sub (I.D.S.)
ANCIENT INDIAN HISTORY & CULTURE
(Political and Cultural History of Ancient India up to C.A.D. 650)

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Indica was written by _____.
   a) Pliny b) Tolemy
   c) Fahien d) Megasthenis

2) _____ did excavation at Harappa.
   a) Dr. Dayaram Sahani b) Dr. Rakhaldas Banerjee
   c) Dr. Marshal d) None of these

3) To wrote Danpatra _____ metal is basically used.
   a) Gold b) Copper
   c) Silver d) Iron

4) 'Rajatarangini' was written by _____.
   a) Vishakhadatta b) Koutilya
   c) Kalhan d) Kalidas

5) Sacrificial system was the religion of _____ period.
   a) Vedic b) Later Vedic
   c) Harappan d) Stone Age

6) Pashupati was the main God of _____.
   a) Stone Age b) Jain
   c) Vedic d) Harappan

7) Man has settled his life in the _____ period.
   a) Neolithic Age b) Palaeolithic Age
   c) Mesolithic Age d) Vedic Age

8) _____ was the First Veda.
   a) Rigved b) Yajurved
   c) Samved d) Atharvved

9) The seals discovered in the Indus civilization are written in _____.
   a) Bramhi b) Picture
   c) Devnagari d) Kharoshti

10) According to _____ the North Dhruva is the native place of Aryas.
   a) Maxmuller b) Lokmanya Tilak
   c) Avinashchandra Za d) John Marshall

11) The houses of Indus Valley Civilization were built by _____.
   a) Wood b) Brick
   c) Stone d) Clay

12) _____ invented the carban 14 dating.
a) John Marshall b) J. P. Joshi
c) Dr. Libi d) D. P. Agrawal

13) _____ God was most important during the Rigveda period.
a) Ram b) Krushna
c) Indra d) Vishnu

14) The number of Vedas in the samhita is _____.
a) 2 b) 6
c) 4 d) 8

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

a) Describe the 'cremating' system of stone age.
b) Explain the Shiva Devta of Indus Valley Civilization.
c) Describe what is the Chaturvarnya system.
d) Give the work of Samiti in Vedic Period.
e) Discuss the origin home in Aryan's.
f) Write any two causes of declining the Indus Valley Civilization.

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Explain the Arebiyan traveler account.
b) Explain the importance of Kautilya's Arthashastra.
c) State the economical condition of Indus Valley Civilization.
d) Give the religious life in Arya.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the importance of archaeological sources of study the Ancient Indian.

OR

Describe in detail the social life of Indus Civilization.

Q.5 Describe in detail 'The Social of Vedic Period'. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester – III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
VINODI KATHA WANGAMAY PRAKAR VA VYAVHARIK MARATHI

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **14**

1) 'व्यावहारिक मराठी' हा ग्रंथ कोणी लिहिला.
अ) सुधा जोशी ब) संजय लांडगे
क) ल. रा. नासीरबादकर ड) गो. मा. पवार

2) 'माझ्या बापाची पेंड' या पुस्तकाची पहिली आवृत्ती कोणत्या साली निघाली.
अ) 1961 ब) 1957
क) 1981 ड) 1970

3) आखिल भारतीय साहित्य संमेलन परळी या ठिकाणी कोणत्या साली भरले होते.
अ) 1974 ब) 1985
क) 2006 ड) 1998

4) 'भावकी' या कथेतील नायकाचे नाव काय आहे.
अ) दिनू ब) नाना
क) केशव ड) व्यकू

5) ' माझ्या बापाची पेंड' या कथा संग्रहात कोणत्या प्रकारच्या कथा आहेत.
अ) विनोदी ब) दलित
क) स्त्रीवादी ड) ग्रामीण

6) द. मा. मिरासदार यांचा जन्म कोणत्या ठिकाणी झाला.
अ) इंदापूर ब) पंढरपूर
क) अकलुज ड) पुणे

7) 'गोष्ट धमाल नाम्याची' या चित्रपटाची पटकथा कोणी लिहिली.
अ) प्र. के. अत्रे ब) द. मा. मिरासदार
क) पु. ल देशपांडे ड) शंकर पाटील

8) ''गाढवा, लगाम का ओढलास रे '' हे वाक्य कोणत्या कथेतील आहे.
अ) भावकी ब) सोन्या बामण
क) रानमाणूस ड) हरवल्याचा शोध

9) 'नागू गवळी' हे कोणत्या कथेतील पात्र आहे.
अ) झोप ब) कळस
क) कोणे एके काळी ड) माझी पहिली चोरी

10) 'कळस' या कथेत कोणत्या देवाचे मंदिर आहे.
अ) नागनाथ ब) खंडोबा
क) महादेव ड) विठ्ठल

11) ऐक मुर्खा, उगीच बडबड करू नकोस' हे वाक्य कोणत्या कथेतील आहे.
अ) सोन्या बामण ब) हरवल्याचा शोध
क) कळस ड) कोणे एके काळी

12) 'चकाटया' हा विनोदी कथा संग्रह कोणी लिहिला आहे.
अ) चि. वि. जोशी ब) रा. ग. गडकरी
क) द. मा. मिरासदार ड) प्र. के. अत्रे

13) 'माझ्या बापाची पेंड' या कथासंग्रहात एकुण किती कथा आहेत.
अ) 11 ब) 14
क) 16 ड) 19

14) 'उपयोजित मराठी' हा ग्रंथ कोणी लिहला.
अ) अ. वा. वर्टी ब) सुधा जोशी
क) स्नेहल तावरे ड) संजय लांडगे

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) नव्याण्ण्वबादची सफर मधील 'नाना'
2) 'व्यंकूची शिकवणी' या कथेतील व्यंकूचे चरित्र
3) 'भावकी' या कथेतील तढे
4) विनोदी लेखनाची वैशिष्टये
5) रानमाणूस मधील बापू
6) सोन्या बामणाची स्वभाव वैशिष्टये

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) द. भा. मिरासदारांच्या कथातील व्यक्तीरेखा
2) 'कळस' या कथेतील वातावरण
3) 'हरवल्याचा शोध' या कथेचा आराम
4) 'माझ्या बापाची पेंड' या कथेतील विनोद

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

अ) अहवाल लेखन म्हणजे काय ते सांगून अहवाल लेखनाच्या पद्धती स्पष्ट करा.

किंवा

ब) अहवाल लेखनाचे स्वरूप स्पष्ट करून कोणत्याही एक संस्थेचा अहवाल तुमच्या शब्दांत लिहा.

प्र.5 'माझ्या बापाची पेंड' या द. मा. मिरासदारांच्या कथासंग्रहातील विनोदी प्रसंग स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-11

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Hindi (Compulsory)
साहित्य सुरभि

Day & Date: Tuesday, 19-11-2019 Max. Marks: 40
Time: 11:30 AM To 01:30 PM

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) सभी प्रश्नों को समान अंक हैं।

प्र.1 निम्नलिखित में से वाक्यों के निचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर काक्य फिर से लिखिए। **08**

1) ———— से ढकी सड़क पर बच्चे काम पर जा रहे हैं।
अ) फूलों ब) पत्तों
क) कोहरे ड) पानी

2) गजलकार जहीर कुरेशी जी के अबतक ——— गजल संग्रह प्रकाशित हो चुके हैं।
अ) पाँच ब) दस
क) पंद्रह ड) बीस

3) क्या ———— में गिर गई हैं सारी गेंदें।
अ) तालाब ब) मैदान
क) अंतरिक्ष ड) आकाश

4) पत्थरों से ठोकर खाकर ———— प्रवाह पाकर आगे बढ़ जाता है।
अ) पानी ब) जल
क) नदी ड) झरना

5) अनुवाद को मूलभाषा का ———— भी कहते हैं।
अ) रूपांतरण ब) रूपरेखा
क) अनुकरण ड) अनुसरण

6) मंगर लेखक के खेत में ———— चलाता था।
अ) खुरपी ब) हल
क) कुदाल ड) फावडा

7) Collector को हिंदी में ———— कहते हैं।
अ) जिलाधीश ब) शिक्षा निदेशक
क) कप्तान ड) अनुवादक

8) हामिद को स्वीकार करना पड़ा कि खिलौनों को देखकर किसी की माँ इतनी खुश न होगी, जितनी ———— चिमटे को देखकर होगी
अ) दादी ब) नानी
क) बहन ड) चाची

प्र.2 निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर लिखिए। **12**

अ) निम्नलिखित अंग्रेज़ी शब्दों के हिंदी पर्यायवाची शब्द लिखिए।
1. Head Master
2. Controller
3. Accountant

ब) **निम्नलिखित अंग्रेज़ी शब्दों के हिंदी पर्यायवाची शब्द लिखिए।**

1. Captain
2. Ballot officer
3. Translator

क) **निम्नलिखित अंग्रेज़ी शब्दों के हिंदी पर्यायवाची शब्द लिखिए।**

1. Gross
2. Discipline
3. Accept

ड) **निम्नलिखित परिच्छेद का हिंदी अनुवाद कीजिए।**

जीवनामध्ये साहित्याची उपयोगिता ही आवश्यकच आहे. मानवी जीवनाला वाणी देण्याबरोबरच समाजाला मार्गदर्शन करण्याचे काम ही साहित्यच करत असते. उपयोगितेच्या दृष्टिने पाहिले तर साहित्याच्या अभ्यासाचे अनेक फायदे आहेत.

इ) **निम्नलिखित परिच्छेद का एक तिहाई सारांश लिखिए।**

सभ्यता के विकास में हमारे बाहरी जीवन के सुख, सुविधा और समृद्धि के साथ–साथ आंतरिक जीवन की समृद्धि भी बढ़ती रही है और बढ़ती रहेगी। यह न हुआ तो बाहय सभ्यता बालू की भित से भी दुर्बल रहेगी। विद्यमान वैज्ञानिक सभ्यता के सन्मुख भय और संकट यही है कि आज हमारा धरातालेय जीवन जितना वैभव संपन्न है उतना ही हमारा भीतर दरिद्रय है। परिणाम यह है कि हम सेक्स से बढ़कर या अतिरिक्त किसी आनंद की बात नहीं सोच सकते। फलतः स्नेह, सेवा, सम्मान, समर्पण की भावना के समृद्धि, परिपक्व और तपे हुए पवित्र प्रेम की बात सोचना हमारे लिए असंभव हो गया है। जो वस्तुतः नारी के संबंध को देता है। नीच, उच्छृंखल, घिनौनी क्षणिक उफान की तरह अपने में आने और जानेवाली कामुकता के उपर आदिम मनुष्य भी उठ चुका था। प्रेम का अंकुर वहाँ उग आया था जिससे उसका जीवन सँवरा और समृद्ध हुआ। कला का जन्म समृद्ध जीवन में होता है। कला स्वयं जीवन के समृद्धिकरण की क्रिया है। कला आदिम काल से ही जन–मन–रंजन करती आई है। वह प्रकृति और मानव मन के भीतर प्रस्तुत संवाद, लय, ऊर्जा, रहस्य, रस, राग, रंग, चमत्कार, उल्लास आदि को जगाती है।

ई) **निम्नलिखित परिच्छेद का हिंदी अनुवाद कीजिए।**

चरित्र नष्ट झाले की, सर्व काही नष्ट झालेय म्हणून समझा. जगातील राज्य जिंकले तरी आत्म्याचा पराजय हा सर्वात मोठा पराजय होय. हेच आपल्या संस्कृतीचे सार आहे.

प्र.3 निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए। **10**

अ) मंगर का चरित्र चित्रण कीजिए।

अथवा

ब) 'ईदगाह' कहानी की कथावस्तु लिखिए।

प्र.4 'जीवन में आगे बढ़ना है तो क्या करना चाहिए' – 'जो ठोकर खाते हैं' कविता के आधार पर स्पष्ट कीजिए। **10**

SLR-AK-110

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
PRAYOJAN MULAK HINDI

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.1 अ) निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **07**

1) प्रकाशन, संपादन, लेखन एवं प्रसारण युक्त समाचार माध्यम का व्यवसाय ––– है।
अ) अनुवाद ब) संवाद
क) विज्ञापन ड) पत्रकारिता

2) पारिभाषिक शब्द ––– में ही ग्रहण किए जाते हैं।
अ) व्यंग्यार्थ ब) अभिधार्थ
क) लक्ष्यार्थ ड) द्वंद्वार्थ

3) प्रयोजनमूलक हिंदी ––– की आवश्यकताओं की पूर्ति के लिए उपयोग में लाई जाती हैं।
अ) जीवन ब) बिजली
क) पानी ड) जीत

4) ––– हिंदी वह हिंदी हैं, जिसका प्रयोग सरकारी, अर्द्ध–सरकारी और गैर–सरकारी कार्यालयों में किया जाता है।
अ) मेवाती ब) गढ़वाली
क) मैथिली ड) कार्यालयी

5) पत्रकारिता अपने विचारों को ––– तक पहुँचाने का सशक्त माध्यम है।
अ) जनता ब) घनता
क) देवता ड) बगीचा

6) ––– शब्द के अर्थ में लचिलापन या विकल्प नहीं होता।
अ) पारिभाषिक ब) तत्सम
क) उद्‌भव ड) देशज

7) पत्र लिखनेवाले को ––– कहते हैं।
अ) प्रेषक ब) प्रेरक
क) प्रेषिती ड) प्राश्निक

आ) निम्नलिखित अंग्रेज़ी शब्दों के हिंदी पर्यायवाची शब्द लिखिए। **07**

1) Celling
2) Cut
3) Duty
4) Fair copy
5) Stenographer
6) Barter
7) Borrowed Note

प्र.2 निम्नलिखित में से चार टिप्पणियाँ लिखिए। **16**

1) जन–संचार माध्यमों की हिंदी।
2) कार्यालयीन हिंदी का तात्पर्य लिखिए।
3) इंटरनेट पत्रकारिता का संक्षेप में तात्पर्य लिखिए।
4) प्रयोजनमूलक हिंदी का नामकरण एवं परिभाषा।
5) प्रयोजनमूलक भाषा से तात्पर्य लिखिए।
6) पारिभाषिक शब्दावली की निर्माण प्रक्रिया।

प्र.3 निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए। **12**

1) माधवी देशमुख, 201, देवभूमि, लक्ष्मी रोड, सातारा; दै. लोकमत में प्रकाशित विज्ञापन के अनुसार संपादक, दै. लोकमत, होटगी रोड, सोलापूर के नाम सह–संपादक पद हेतु आवेदन करती हैं। पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए।
2) प्रकाश पाटील, हुमा नगर, उस्मानाबाद; समाज कल्याण अधिकारी, उस्मानाबाद, के नाम छात्रा वृत्ति संबंधी पत्र लिखते हैं। पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए।
3) महिला पत्रकारिता को स्पष्ट कीजिए।
4) प्रयोजनमूलक हिंदी का प्रयोजन लिखिए।

प्र.4 निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए। **14**

पारिभाषिक शब्दावली की विशेषताएँ लिखिए।

अथवा

कार्यालयी हिंदी की स्वरूपगत विशेषताओं को स्पष्ट कीजिए।

प्र.5 प्रयोजनमूलक हिंदी की स्वरूपगत विशेषताएँ लिखिए। **14**

SLR-AK-111

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
CHILD PSYCHOLOGY

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ज्या परिवर्तकाचे संशोधकाद्वारे कारक व्यापारण होते त्यास ––– परिवर्तक म्हणतात.
अ) स्वतंत्र ब) परतंत्र
क) बाहय ड) वरीलपैकी नाही

2) रंगसूत्राच्या ––– व्या जोडीद्वारे व्यक्तीचे लिंग निर्धारण होते.
अ) 20 ब) 21
क) 22 ड) 23

3) क्षय रंगसूत्रे ––– मध्ये आढळून येतात.
अ) पुरूष ब) स्त्री
क) दोन्ही स्त्री व पुरूष ड) वरीलपैकी नाही

4) बालकाच्या जन्मपूर्व विकासामध्ये ––– अवस्थांचा समावेश होतो.
अ) 1 ब) 2
क) 3 ड) 4

5) वाढ संप्रेरक ––– ग्रंथीद्वारे स्त्रवते.
अ) कंठस्थ ब) उपकंठस्थ
क) मस्तिष्क ड) स्वादुपिंड

6) पियाजे यांनी ––– विकासाचा सिद्धांत विकसित केला.
अ) वर्तन ब) मेंदू
क) बोधात्मक ड) सामाजिक

7) मध्य बाल्यावस्थेचा कालखंड ––– वर्षे असतो.
अ) 3 ते 4 ब) 4 ते 5
क) 6 ते 10 ड) 11 ते 12

8) ––– यांनी बुद्धीमत्तेचा द्विघटक सिद्धांत मांडला.
अ) कॅटेल ब) गार्डनर
क) स्पिअरमन ड) बीने

9) गार्डनर यांनी बुद्धीमत्तेचा ––– सिद्धांत मांडला.
अ) सोळा घटक ब) त्रिकूट
क) बहुविध घटक ड) वरीलपैकी नाही

10) लेव्ह व्हायगोटस्की हे ––– मानसशास्त्रज्ञ होते.
अ) अमेरिकन ब) रशियन
क) जर्मन ड) फ्रेंच

11) ज्या परिवर्तकाचे मापन केले जाते त्यास ––– परिवर्तक म्हणतात.
अ) स्वतंत्र ब) परतंत्र
क) बाहय ड) वरीलपैकी नाही.

12) स्टॅनफोर्ड–बीने ही ––– मापन चाचणी आहे.
अ) स्मृती ब) व्यक्तिमत्व
क) बुद्धी ड) अभिक्षमता

13) बालकांमधील ––– विविध मार्गांनी करता येतात.
अ) निरीक्षणे ब) विकास
क) वाढ ड) वरील सर्व

14) थर्टस्टन यांच्या सिद्धांतामध्ये ––– प्राथमिक मानसिक क्षमतांचा समावेश होतो.
अ) 5 ब) 6
क) 7 ड) 8

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) व्यक्तिवृत्त अभ्यास पद्धती थोडक्यात स्पष्ट करा.
2) रंगसूत्र विकृती स्पष्ट करा.
3) गर्भावस्थेत आईमधील असणाऱ्या भावनिक ताणाचे परिणाम सांगा.
4) बालकामधील शारीरिक वाढीवर परिणाम करणारे घटक लिहा.
5) पियाजे यांच्या सिद्धांतातील अवस्था लिहा.
6) बालमानसशास्त्र म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) प्रायोगिक पद्धती
2) बालकामधील कारक विकास
3) बालकामधील संवेदन विकास
4) कॅटेल यांचा बुद्धिमत्ता सिद्धांत

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

जन्मपूर्व विकासाच्या अवस्था स्पष्ट करा.

किंवा

जन्मपूर्व विकासावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

प्र.5 बालकांमधील शारीरिक वाढ स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-111

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
CHILD PSYCHOLOGY

Day & Date: Friday, 11-10-2019
Time: 08:00 AM To 10:30 AM Max. Marks: 70

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) The variable that is manipulated by the researcher is called _____ variable.
   a) Independent b) Dependent
   c) External d) None of the above

2) _____ Pair of chromosome determines sex of an individual.
   a) 20 b) 21
   c) 22 d) 23

3) XY Chromosomes are found in _____.
   a) male b) female
   c) both male & female d) none of the above

4) Prenatal development of a child includes _____ stages.
   a) 1 b) 2
   c) 3 d) 4

5) Growth Hormone (GH) is secreted by _____ gland.
   a) Thyroid b) Parathyroid
   c) Pituitary d) Pancreas

6) Piaget developed theory of _____ development.
   a) behaviour b) brain
   c) cognitive d) social

7) Period of middle childhood is _____ years.
   a) 3 to 4 b) 4 to 5
   c) 6 to10 d) 11 to 12

8) _____ proposed two factor theory of intelligence.
   a) Cattell b) Gardner
   c) Spearman d) Binet

9) Gardner proposed theory of _____ intelligence.
   a) Sixteen Factor b) Triarchic
   c) Multiple factor d) None of the above

10) Lev Vygotsky was a _____ psychologist.
   a) American b) Russian
   c) German d) French

11) Variable that is measured is called _____variable.
   a) Independent b) Dependent
   c) External d) None of the above

12) Stanford – Binet is a test of _____ measurement.
a) Memory b) Personality
c) Intelligence d) Aptitude

13) _____ of children can be made in different ways.
a) Observations b) Development
c) Growth d) All of the above

14) Thurstone's theory includes _____ primary mental abilities.
a) 5 b) 6
c) 7 d) 8

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Explain in short the case study method.
b) Explain chromosomal abnormalities.
c) State effects of emotional stress in mother during pregnancy.
d) Write factors affecting physical growth in a child.
e) Write stages in Piaget's theory.
f) What is child psychology?

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Experimental method
b) Motor development in a child
c) Perceptual development in a child
d) Cattell's theory of intelligence.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain prenatal developmental stages.

OR

Explain factors affecting prenatal development.

Q.5 Explain physical growth in a child. **14**

SLR-AK-112

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
PSYCHOLOGY AT WORK

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) आर्मी बीटा ही चाचणी ––––– लोकांसाठी आहे.
अ) शिक्षित ब) अशिक्षित
क) शहरी ड) ग्रामीण

2) टेलर यांनी पहिले संशोधन बेथलहेम येथील ––––––– कारखान्यात केले.
अ) सुवर्ण ब) चांदी
क) स्टील ड) हिरे

3) प्रशिक्षण कार्यक्रमाची उद्दिष्टे संस्था आणि कर्मचाऱ्यांच्या ––––– नुसार ठरविली जातात.
अ) गरज ब) मते
क) इच्छा ड) वेळ

4) ––––– मुलाखती मध्ये प्रश्न आधीच ठरविलेले असतात.
अ) प्रत्यक्ष ब) अप्रत्यक्ष
क) रचित ड) अरचित

5) वर्तन निरीक्षण चाचणी ––––– साठी वापरली जाते.
अ) कृती मूल्यमापन ब) कर्मचारी निवड
क) मुलाखत ड) कार्य विश्लेषण

6) टोपली तंत्र ही ––––– पद्धती आहे.
अ) व्यवस्थापन ब) संप्रेषण
क) प्रशिक्षण ड) निरीक्षण

7) ––––– यांच्या मते व्यवसाय विकासाच्या वयानुसार तीन अवस्था असतात.
अ) बंडुरा ब) हॉल
क) स्कॉट ड) फ्रॉईड

8) ––––– चाचणी तंत्रात कोणत्याही विशेष साधनांची किंवा योजनांची गरज नसते.
अ) गुणानुक्रम श्रेणी ब) पदनिश्चयन
क) युग्मतुलना ड) अनिवार्य वितरण

9) ––––– येथील कामगार विभागाने कृती विश्लेषण पद्धती विकसित केली.
अ) जपान ब) संयुक्त संस्थाने (U.S)
क) भारत ड) चीन

10) ––––– आणि त्यांच्या सहकाऱ्यांनी श्रेणी विश्लेषण चाचणी विकसित केली.
अ) प्रिमॉफ ब) मॅककॉरमिक
क) वूटन ड) डार्विन

11) प्रिमॉफ आणि आयदे यांनी कार्य घटक पद्धती ––––– मध्ये विकसित केली.
   अ) 1981 ब) 1891
   क) 1988 ड) 1965

12) कर्मचाऱ्याची लिखित कथा ही ––––––– असते.
   अ) वस्तुनिष्ठ ब) व्यक्तिगत
   क) सामूहिक ड) व्यावहारिक

13) व्यवस्थापनाचे शास्त्र ––––– यांनी निर्माण केले.
   अ) हॉल ब) गिलब्रेथ
   क) टेलर ड) डग्लस

14) ––– यांनी औद्योगिक मानसशास्त्रातील पहिली सल्लागार कंपनी 1919 मध्ये स्थापना केली.
   अ) वॅटसन ब) स्कॉट
   क) गिलब्रेथ ड) हॉल

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) अभियांत्रिकी मानसशास्त्र म्हणजे काय?
2) जाल प्रशिक्षण म्हणजे काय?
3) भूमिका वठविणे म्हणजे काय?
4) व्यावहारिक खेळ म्हणजे काय?
5) उद्दिष्टांनुसार व्यवस्थापन म्हणजे काय?
6) औद्योगिक आणि संघटनात्मक मानसशास्त्रज्ञाचे कार्य स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) औद्योगिक मानसशास्त्राचा इतिहास
2) वैयक्तिक माहिती
3) नेता विरहित समुह चर्चा
4) पदनिश्चयन तंत्रे

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

कृती मूल्यमापन म्हणजे काय ते सांगून कृती मूल्यमापनाच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा.

किंवा

औद्योगिक आणि संघटनात्मक मानसशास्त्राची व्याख्या सांगून, औद्योगिक आणि संघटनात्मक मानसशास्त्रातील व्यावसायिकता स्पष्ट करा.

प्र.5 संघटनात्मक प्रशिक्षण पद्धती स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
PSYCHOLOGY AT WORK

Day & Date: Friday, 11-10-2019
Time: 08:00 AM To 10:30 AM Max. Marks: 70

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Army beta test is for _____ people.
   a) Educated b) Uneducated
   c) Urban d) Rural

2) Taylor made the first research at the _____ mill in Bethlehem.
   a) Gold b) Silver
   c) Steel d) Diamond

3) Objectives of the training program are determined by the _____ of organization and employees.
   a) need b) vote
   c) wish d) time

4) In _____ interview questions are decided earlier.
   a) direct b) indirect
   c) structured d) unstructured

5) Behavioral observation scale is used in _____.
   a) performance appraisal b) employee selection
   c) interview d) job analysis

6) In – Basket technique is a _____ method.
   a) management b) Communication
   c) training d) Observation

7) According to _____ there are three stages of business development by age.
   a) Bandura b) Hall
   c) Scott d) Freud

8) _____ scale technique does not require any special tools or plans.
   a) Merit rating b) Rating
   c) Paired comparison d) Forced distribution

9) The _____ department of labour developed the method of task analysis.
   a) Japan b) U.S.
   c) India d) China

10) _____ and his colleagues developed the position analysis questionnaire. (PAQ)
   a) Primoff b) Mc Cormik
   c) Wooten d) Darwin

11) Primoff and Eyde developed the job element method in _____.
   a) 1981 b) 1891
   c) 1988 d) 1965

12) The written narrative of an employee is _____.
a) Objective b) Personal
c) Collective d) Practical

13) Science of management was created by _____.
a) Hall b) Gilbreth
c) Taylor d) Douglas

14) _____ founded the first consulting firm in 1919 in Industrial Psychology.
a) Watson b) Scott
c) Gilbreth d) Hall

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) What is engineering psychology?
b) What is net – based training?
c) What is role playing?
d) What are business games?
e) What is management by objectives?
f) Explain the work of industrial and organizational psychologist.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) History of industrial psychology
b) Bio – data
c) Leaderless group discussion
d) Rating techniques

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

What is performance appraisal? Explain different methods of performance appraisal.

OR

Define Industrial and Organizational Psychology and explain the professionalism of industrial and organizational psychology.

Q.5 Explain the methods of organizational training. **14**

SLR-AK-113

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
PROPOSITIONAL LOGIC (Modern Logic)

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) तर्कशास्त्र हे एक ––– शास्त्र आहे.
अ) आकारिक ब) वास्तविक
क) निरूपयोगी ड) यापैकी नाही

2) ––– ची दिशा ही विशिष्टाकडून सामान्याकडे असते.
अ) निगामी ब) विगामी
क) परिवर्तन ड) प्रतिवर्तन

3) ––– हा विधानाचा गुणधर्म आहे.
अ) सत्यता ब) युक्तता
क) अयुक्तता ड) यापैकी नाही

4) प्रत्येक विधान हे ––– असते.
अ) सत्य ब) असत्य
क) सत्य किंवा असत्य ड) यापैकी नाही

5) वर्णनात्मक वाक्याला ––– असे म्हणतात.
अ) विधान ब) पद
क) शब्द ड) अनुमान

6) निषेधक विधी हा एक ––– चा नियम आहे.
अ) अनुमान ब) स्थानांतर
क) उभायापत्ती ड) यापैकी नाही

7) ––– हे मिश्र विधान आहे.
अ) संधी ब) वर्गसदस्यरूपी
क) उद्देश–विधेय ड) संबंधवाची

8) सोपाधिक पद्धती ही ––– पद्धती आहे.
अ) सिद्धता ब) सत्यता कोष्टक
क) लघु सत्यता ड) यापैकी नाही

9) ––– हे विधानीय चर आहे.
अ) p ब) ≡
क) v ड) ↄ

10) 'ↄ' हा ––– चा संकेत आहे.
अ) आणि ब) किंवा
क) नाही ड) जर–तर–

11) जर दोन्ही विकल्प असत्य असतील तर वैकल्पिक विधान ––– असते.

अ) सत्य ब) असत्य

क) सत्य किंवा असत्य ड) यापैकी नाही

12) (p v p) ≡_____.

अ) p ब) q

क) r ड) s

13) (p v q) ≡ _____.

अ) (q v p) ब) (q v r)

क) (r v s) ड) यापैकी नाही

14) (~ p v ~ q) ≡ _____.

अ) ~ (p. q) ब) (q. p)

क) (r. s) ड) (s. r)

प्र.2 सत्यता कोष्टक पद्धतीचा अवलंब करून खालीलपैकी कोणत्याही चार विधानबंध सर्वतः सत्य, सर्वतः असत्य की, नैमित्तिक सत्यासत्य ते ठरवा. **16**

1) (p ⊃ q) ⊃ (q ⊃ p)
2) (p . q) ≡ (q . p)
3) p ⊃ (p v q)
4) (p ⊃ q) ≡ (~ q ⊃ - p)
5) [(p ⊃ q) v ~ p] ⊃ q
6) [p v (q v r)] ≡ [(p v q) v r]

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) विगामी अनुमानाचे स्वरूप
2) सांकेतीकरणाचे महत्त्व
3) तर्कशास्त्राचे स्वरूप
4) मिश्र विधानांची सत्यता कोष्टके

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

अनुमानाचे कोणतेही सात नियम लिहा.

किंवा

आकारिक सिद्धता द्या.

1) i) ~ (p ⊃ q)
   ii) p ⊃ r / r
2) i) (p v q) ⊃ (r · s)
   ii) p / r

प्र.5 सोपाधिक किंवा अप्रत्यक्ष सिद्धता पद्धतीचा उपयोग करून खालील सत्य विधाने सिद्ध करा. **14**

1) [(p · q) ⊃ r] ⊃ [p ⊃ (q ⊃ r)]
2) [(p ⊃ q) · (q ⊃ r)] ⊃ (p ⊃ r)

SLR-AK-113

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
PROPOSITIONAL LOGIC (Modern Logic)

Day & Date: Friday, 11-10-2019
Time: 08:00 AM To 10:30 AM Max. Marks: 70

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Logic is _____ science.
   a) Formal b) Material
   c) Useless d) None of these

2) Particular to General conclusion is a _____ process.
   a) Deductive b) Inductive
   c) Conversion d) Obversion

3) _____ is a property of proposition.
   a) Truth b) Validity
   c) Invalidity d) None of these

4) Every proposition is _____.
   a) True b) False
   c) True or False d) None of these

5) Descriptive sentence is called _____.
   a) Proposition b) Term
   c) Word d) Inference

6) Modus Tollens is _____ rule.
   a) Inference b) Replacement
   c) Dilemma d) None of these

7) _____ is a compound proposition.
   a) Conjunction b) Class membership
   c) Subject-predicate d) Relational

8) Conditional method is _____ method.
   a) Proof b) Truth table
   c) Shorter truth table d) None of these

9) _____ is propositional variable.
   a) p b) ≡
   c) v d) **Ɔ**

10) '**Ɔ**' is symbol of _____.
   a) And b) Or
   c) Not d) If_then_

11) If both alternates are false disjunctive proposition is _____.
   a) True b) False
   c) True or False d) None of these

12) (p v p) ≡ _____.
   a) p b) q
   c) r d) s

13) (p v q) ≡ _____.
a) (q v p) b) (q v r)
c) (r v s) d) None of these

14) (~ p v ~ q) ≡ _____.
a) ~ (p. q) b) (q. p)
c) (r. s) d) (s. r)

Q.2 Use truth table method or shorter truth table method to decide whether the following statement forms are tautologous, contradictory or contingent. (Any 4) **16**

a) (p ⊃ q) ⊃ (q ⊃ p)
b) (p . q) ≡ (q . p)
c) p ⊃ (p v q)
d) (p ⊃ q) ≡ (~ q ⊃ - p)
e) [(p ⊃ q) v ~ p] ⊃ q
f) [p v (q v r)] ≡ [(p v q) v r]

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Nature of Inductive inference
b) Importance of symbolization
c) Nature of logic
d) Truth tables of compound propositions

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

Write any seven rules of inference.

OR

Construct formal proof.

1) i) ~ (p ⊃ q)
ii) p ⊃ r / r

2) i) (p v q) ⊃ (r · s)
ii) p / r

Q.5 Use the method of conditional proof or indirect proof to prove the following tautologies. **14**

1) [(p · q) ⊃ r] ⊃ [p ⊃ (q ⊃ r)]
2) [(p ⊃ q) · (q ⊃ r)] ⊃ (p ⊃ r)

Seat No.	

Set | P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
DEDUCTIVE LOGIC (TRADITION LOGIC)

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) अनुमानाच्या युक्तायुक्ततेचा अभ्यास करणे हा ––– चा अभ्यास विषय आहे.
अ) गणित ब) संख्याशास्त्र
क) तर्कशास्त्र ड) नीतिशास्त्र

2) कोणतेही विधान ––– असते.
अ) सत्य ब) असत्य
क) सत्य किंवा असत्य ड) यापैकी नाही

3) 'भारतीय आणि अमेरिकन' ही ––– पदांची जोडी आहे.
अ) विरोधी ब) व्याघाती
क) संवादी ड) यापैकी नाही

4) विशिष्ट अस्तीवाची विधानाला ––– विधान असे म्हणतात.
अ) A ब) E
क) I ड) O

5) सामान्याकडून विशिष्टाकडे ही ––– अनुमानाची प्रक्रिया आहे.
अ) निगामी ब) केवल गणनात्मक
क) साम्यानुमान ड) यापैकी नाही

6) प्रतीवर्तन हा ––– चा एक प्रकार आहे.
अ) संविधान ब) उत्कर्षण
क) व्यवहित ड) यापैकी नाही

7) पूर्वांग आणि उत्तरांग हे ––– विधानाचे घटक होत.
अ) निरूपाधिक ब) अनुलंब
क) विकल्प ड) संधी

8) विशिष्टांकडून सामान्याकडे जाणाऱ्या प्रक्रियेला ––– अनुमान असे म्हणतात.
अ) विगामी ब) परिवर्तन
क) प्रतीवर्तन ड) व्यवहित

9) 'राम हुशार आहे' या विधानातील 'राम' हे पद आहे.
अ) उद्देश ब) विधेय
क) विरोधी ड) व्याघाती

10) युक्तता ही अनुमानाच्या ––– वर आधारित असते.
अ) आकार ब) विषय
क) सत्यता ड) असत्यता

11) 'किंवा' हा ––– विधानाचा संयोजक आहे.
अ) निरूपाधिक ब) अनुलंब
क) विकल्प ड) यापैकी नाही

12) निरूपाधिक विधानाचे ––– प्रकार आहेत.

अ) 2 ब) 3

क) 4 ड) 5

13) संविधानात ––– पदे असतात.

अ) 3 ब) 4

क) 5 ड) 6

14) जर पूर्वांग सत्य असेल तर उत्तरांग ––– असेल.

अ) सत्य ब) असत्य

क) संशयास्पद ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) प्रतियोगी अनुमाने काढा – सर्व वाघ चतुःष्पाद असतात.

2) प्रतियोगी अनुमाने काढा – काही वकील खोटे बोलणारे असतात.

3) परिवर्तन आणि प्रतिवर्तन रूप द्या – एकही संगणक उपयुक्त नाही.

4) परिवर्तन आणि प्रतिवर्तन रूप द्या – काही सर्प विषारी नसतात.

5) अनुमानाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

6) तर्कशास्त्राचा उपयोग स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) वाक्य आणि विधान यातील फरक

2) तर्कशास्त्राचे आकारिक स्वरूप

3) विगामी अनुमानाचे स्वरूप

4) व्याघाती पदे

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

पारंपारिक विधानांचे वर्गीकरण स्पष्ट करा. **14**

किंवा

खालील निरूपाधिक संविधानांची युक्तता स्पष्टीकरणासहित तपासा.

1) एकही चिमणी राजकारणी नाही

सर्व पक्षी चिमण्या होत

———

म्हणून, एकही पक्षी राजकारणी नाही

2) एकही डॉक्टर पोलीस नाही

एकही शिक्षक पोलिस नाही

———

म्हणून, एकही शिक्षक डॉक्टर नाही

प्र.5 खालील अनुबंध संविधानांची युक्तता स्पष्टीकरणासहित तपासा. **14**

1) जर रमेश आनंदी असेल तर तो श्रीमंत असेल

रमेश आनंदी आहे.

———

म्हणून, तो श्रीमंत आहे.

2) जर आंबे पिवळे असतील तर ते पिकलेले असतील

आंबे पिकलेले नाहीत

———

म्हणून, आंबे पिवळे नाहीत.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
DEDUCTIVE LOGIC (TRADITION LOGIC)

Day & Date: Friday, 11-10-2019
Time: 08:00 AM To 10:30 AM Max. Marks: 70

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Study of validity of inference is the subject matter of _____.
   a) Mathematics b) Statistics
   c) Logic d) Ethics

2) Any proposition is _____.
   a) True b) False
   c) True or false d) None of these

3) 'Indian and American' is a pair of _____ terms.
   a) Contrary b) Contradictory
   c) Compatible d) None of these

4) Particular affirmative proposition is also called _____ proposition.
   a) A b) E
   c) I d) O

5) General to particular is a process of _____ inference.
   a) Deductive b) Simple enumerative
   c) Analogy d) None of these

6) Obversion is a kind of ____.
   a) Syllogism b) Education
   c) Mediate inference d) None of these

7) Antecedent and consequent are constituents of _____ propositions.
   a) Categorical b) Hypothetical
   c) Disjunctive d) Conjunctive

8) Particular to General is a process of _____ inference.
   a) Inductive b) Conversion
   c) Obversion d) Mediate

9) 'Ram is clever' in this proposition 'Ram' is _____ term.
   a) Subject b) Predicate
   c) Contrary d) Contradictory

10) Validity is depending upon _____ of an inference.
   a) Form b) Matter
   c) Truth d) Falsity

11) 'Or' is a connective of _____ proposition.
   a) Categorical b) Hypothetical
   c) Disjunctive d) None of these

12) There are _____ kinds of categorical proposition.
   a) 2 b) 3
   c) 4 d) 5

13) Syllogism consists _____ terms.
a) 3 b) 4
c) 5 d) 6

14) If antecedent is true, the consequent must be _____.
a) True b) False
c) Doubtful d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

a) Draw inferences by opposition – All tigers are quadruped.
b) Draw inferences by opposition – Some lawyers are liars.
c) Give converse and obverse form – No computer is useful.
d) Give converse and obverse form – Some snakes are not poisonous.
e) Explain the nature of inference.
f) Explain the uses of logic.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Distinction between sentence and proposition
b) Nature of formal logic
c) Nature of inductive inference
d) Contradictory terms

Q.4 Attempt any one of the following questions.

Explain the traditional classification of proposition. **14**

OR

Test the validity of the following categorical syllogism with explanation.

1) No sparrows are politicians

All birds are sparrows

_____

Therefore, No birds are politicians

2) No doctors are police

No teachers are police

_____

Therefore, No teachers are doctors.

Q.5 Test the validity of the following hypothetical syllogism with explanation. **14**

1) If Ramesh is happy then he is reach

Ramesh is happy

_____

Therefore, he is reach

2) If mangoes are yellow then they are ripe

Mangoes are not ripe

_____

Therefore, they are not yellow

SLR-AK-115

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
LINGUISTICS

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) Language is _____ because it is acquired by human beings.
   a) non-instinctive b) instinctive
   c) behavioural d) repetitive

2) Language is _____.
   a) symbolic b) limited
   c) finite d) repetitive

3) Animal communication system is _____.
   a) unlimited b) instinctive
   c) infinite d) acquired

4) By _____ of language we mean a language has a phonological system and also a grammatical system.
   a) duality b) arbitrariness
   c) productivity d) specialization

5) By _____ we mean that any participating organism equipped for the transmission of messages in the system is also equipped to receive messages in the same system, and vice versa.
   a) duality b) arbitrariness
   c) displacement d) interchangeability

6) Language is structurally _____.
   a) repetitive b) primitive
   c) simple d) complex

7) _____ phonetics is the study of movement of the speech organs in the articulation of speech.
   a) Articulatory b) Acoustic
   c) Auditory d) Abiotic

8) The _____ is what is commonly called the *Adam's apple,* situated at the top of the windpipe.
   a) larynx b) pharynx
   c) glottis d) epiglottis

9) The _____ is also called *soft palate.*
   a) teeth ridge b) Velum
   c) pharynx d) glottis

10) _____ is a front vowel.
   a) /u/ b) /u:/
   c) /e/ d) /a:/

11) _____ is a central vowel.
a) /A/ b) /u:/
c) /e/ d) /a:/

12) _____ is an alveolar consonant.
a) /p/ b) /v/
c) /h/ d) /t/

13) _____ is a bilabial consonant.
a) /k/ b) /l/
c) /s/ d) /m/

14) _____ is a plosive.
a) /k/ b) /l/
c) /s/ d) /w/

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

1) How is language a social phenomenon?
2) Explain how language is a system of spoken and written symbols.
3) How is animal communication system a closed system?
4) What is the difference between phonetics and phonology?
5) What is the difference between voiced and voiceless consonants?
6) What is the difference between nasal and oral consonants?

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

1) Give three-term labels of the following phonemes:
i) /p/ ii) /t/ iii) /ŋ/
iv) /tʃ/ v) /i:/ vi) /a:/

2) Transcribe the following words phonemically marking stress where it occurs:
i) principal ii) colonel iii) college
iv) campus v) alumni vi) student

3) Give examples of the following minimal pairs:
i) /p/ & /b/ ii) /t/ & /d/ iii) /m/ & /n/
iv) /f/ & /v/ v) /i:/ & /ɪ/ vi) /a:/ & /æ/

4) Transcribe the following words and give their CVC structure.
i) brother ii) battle iii) comb
iv) finger v) unit vi) ring

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

What are the levels of the organization of language?

OR

Explain bilabial, Iabio-detnal, alveolar, post-alveolar and palato-alveolar consonants.

Q.5 Explain the characteristics of language: duality, interchangeability, productivity, displacement, specialization, arbitrariness, and cultural transmission. **14**

SLR-AK-116

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
PUBLIC ADMINISTRATION

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) 'POSDCORB' या शब्दावरून लोकप्रशासनाची व्याप्ती ––––– नी स्पष्ट केली.
अ) फेयॉल ब) एल. डी. व्हाईट
क) ल्यूथर ग्युलिक ड) रिंग्ज

2) 'प्रशासन ही शासनाची चौथी शाखा आहे' असे ––––– यांनी म्हटले आहे.
अ) विलोबी ब) एल. डी. व्हाईट
क) पॉल ॲपलबी ड) एफ. डब्ल्यू. टेलर

3) ––––– हा संघटनेतील सर्वात मोठा व महत्त्वाचा घटक आहे.
अ) लोकनिगम ब) खाते
क) स्वतंत्र स्वयंनियंत्रित मंडळ ड) मंत्रिमंडळ सचिवालय

4) ––––– कडे लोकनिगमांवर नियंत्रण ठेवण्याचे अधिकार आहेत.
अ) नियोजन आयोग ब) उपराष्ट्रपती
क) सर्वोच्च न्यायालय ड) संसद

5) स्वतंत्र नियामक मंडळे ––––– या देशात अस्तित्वात आहे.
अ) भारत ब) अमेरिका
क) रशिया ड) जर्मनी

6) ––––– प्रशासनात 'आज्ञैक्य' या तत्वाला विशेष महत्त्व दिले जाते.
अ) आर्थिक ब) ब्रिटिश
क) सैन्य ड) जर्मनी

7) स्टाफ व लाईन हे घटक ––––– प्रशासनातून घेतले आहेत.
अ) महसूल ब) विकसित
क) सैनिक ड) नवलोकप्रशासन

8) भारतातील पहिले शासकीय प्रमंडल ––––– होय.
अ) आयुर्विमा महामंडळ ब) दामोदर घाटी निगम
क) पुर्नवसन वित्त निगम ड) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया

9) ––––– हे लोक प्रशासनाचे वैशिष्ट आहे.
अ) सेवाभिमुखता ब) नफेखोरीपणा
क) कृतिशून्यता ड) जाहिरातबाजी

10) खालीलपैकी ––––– हे संघटनेचे तत्त्व नाही.
अ) अधिकारपद परंपरा ब) नियंत्रण कक्षा
क) आज्ञैक्य ड) खाजगी प्रशासन

11) खाते हा संघटनेच्या ––––– घटकाच्या प्रकारापैकी एक प्रकार आहे.
अ) लाईन ब) स्टाफ
क) लोक निगम ड) नियोजन

12) सार्वजनिक मालकीच्या व्यापारी संघटनेस ––––––– म्हणतात.
अ) विभाग ब) लोकनिगम
क) संघटना ड) सहाय्यक कर्मचारी

13) ––––– यांना लोकप्रशासनाचे जनक म्हणून ओळखले जाते.
अ) वुड्रो विल्सन ब) मॅक्स वेबर
क) एफ. एम. मार्क्स ड) यापैकी नाही

14) अधिकार पद परंपरा (पदसोपान) या तत्वामधील 'scalar' हा शब्द ––––– साठी वापरला जातो.
अ) पायरी ब) प्रजा
क) प्रक्रिया ड) स्थान

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) आज्ञैक्य संकल्पना स्पष्ट करा.
2) पोस्डकार्ब
3) समन्वयाचे प्रकार
4) लोकप्रशासनाचे महत्त्व
5) लाईन घटकाचे प्रकार
6) स्टाफ घटकाची कार्ये

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) लोकनिगमाची वैशिष्टये
2) नियंत्रणकक्षेवर परिणाम करणारे चार घटक
3) अधिकार पद परंपरेचे तत्व (पदसोपान)
4) संघटनेचे घटक

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

खात्याचे आधारभूत घटक स्पष्ट करा.

किंवा

लोकप्रशासन व खाजगी प्रशासन यांतील साम्य व भेद स्पष्ट करा.

प्र.5 लोक निगमावरील संसदेचे व मंत्रीमंडळाचे नियंत्रण स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
PUBLIC ADMINISTRATION

Day & Date: Friday, 11-10-2019
Time: 08:00 AM To 10:30 AM Max. Marks: 70

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) _____ has explained the scopes of Public Administration by using term 'POSDCORB'
   a) Fayol b) L. D. White
   c) Luthor Gulick d) Rings

2) 'Administration is fourth branch of the Government 'said by _____.
   a) Willoughby b) L. D. White
   c) Paul Appleby d) F. W. Taylor

3) _____ is the important and largest unit of organization.
   a) Public corporation
   b) Department
   c) Independent Regulatory Commission
   d) Secretariat of cabinet

4) _____ has a power to control over public corporation.
   a) Planning Commission b) Vice President
   c) Supreme Court d) The Parliament

5) Independent Regulatory Commissions are in existence in _____.
   a) India b) U.S.A.
   c) U.S. S. R d) Germany

6) In _____ administration, special importance has given to principle of unity of command.
   a) Financial b) British
   c) Military d) Germany

7) Staff and line words are taken from _____ administration.
   a) Revenue b) Development
   c) Military d) New Public Administration

8) _____ is the First Government Corporation in India.
   a) The Life Insurance Corporation
   b) The Damodar Valley Corporation
   c) The Rehabilitation Finance Corporation
   d) The Reserve Bank of India

9) _____ is the characteristic of Public Administration.
   a) Service oriented b) Profit oriented
   c) Actionless d) Exaggerated advertisement

10) The following ____ is not principle of organization.
   a) Hierarchy b) Span of control
   c) Unity of command d) Private Administration

11) Department is one of the types of _____ unity of organization.
a) Line b) Staff
c) Public Corporation d) Planning

12) _____ is called as the organization of commercial public property.
a) Department b) Public corporation
c) Organization d) Auxiliary staff

13) _____ is acclaimed as the father of Public Administration.
a) Woodrow Wilson b) Max Weber
c) F. M. Marx d) None of the above

14) In hierarchy, the term 'scalar' means _____.
a) Step b) Persons
c) Process d) Position

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) What is unity of command?
b) 'POSDCORB'
c) Types of co-ordination
d) Significance of Public Administration
e) Types of line unit
f) Functions of staff unit

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Characteristics of Public Corporation.
b) Four affecting factors on 'Span of Control'.
c) Hierarchy
d) Units of organization.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the bases of Department.

OR

Explain the similarities and differences between Public and Private Administration.

Q.5 Explain ministerial and parliamentary control over Public Corporation. **14**

SLR-AK-117

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
RURAL DEVELOPMENT

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) समुदाय विकास कार्यक्रमाची सुरूवात ———साली झाली.
अ) 1981 ब) 1952
क) 1962 ड) 1972

2) बळवंतराय मेहता समितीची स्थापना——— करण्यात आली.
अ) 1981 ब) 1957
क) 1967 ड) 1987

3) पंचायतराज व्यवस्थेची सुरूवात महाराष्ट्रात ——— साली झाली.
अ) 1953 ब) 1962
क) 1980 ड) 1972

4) भूदान आंदोलनाचे प्रणेते कोण आहेत?
अ) महात्मा गांधी ब) महात्मा फुले
क) विनोबा भावे ड) यापैकी नाही

5) रवींद्रनाथ टागोर यांनी श्रीनिकेतन येथे ग्रामीण पुनर्रचना कार्यक्रम——— साली सुरू केला.
अ) 1931 ब) 1941
क) 1951 ड) 1921

6) सर्वोदय हा कार्यक्रम——— यांच्या विचारावर आधारित होता.
अ) महात्मा गांधी ब) रवींद्रनाथ टागोर
क) महात्मा फुले ड) हॅमिल्टन

7) इटावा कार्यक्रमाची सुरूवात ——— या साली करण्यात आली
अ) 1958 ब) 1968
क) 1948 ड) 1978

8) फिरता विकास प्रकल्पाची सुरूवात ——— साली करण्यात आली.
अ) 1946 ब) 1956
क) 1966 ड) 1976

9) इटावा प्रकल्पाचे जनक कोण आहेत?
अ) अल्बर्ट मेयर ब) हॅमिल्टन
क) महात्मा गांधी ड) महात्मा फुले

10) गुरगाव प्रकल्प कोणी स्थापन केला.
अ) एल. एफ. ब्रेन ब) रवींद्रनाथ टागोर
क) महात्मा गांधी ड) महात्मा फुले

11) पंचायतराज ही ––– व्यवस्था आहे.
अ) दोनसूत्री ब) त्रिसूत्री
क) चारसूत्री ड) यापैकी नाही

12) किमान जमीन धारणा कायदयानुसार अधिकतम पाण्याखालील आणि विनापाण्याखालील जमीनधारणा ––– एवढी आहे.
अ) 18 आणि 54 एकर ब) 20 आणि 60 एकर
क) 30 आणि 90 एकर ड) यापैकी नाही

13) ग्रामपंचायतचे प्रशासकीय अधिकारी कोण?
अ) ग्रामसेवक ब) सभापती
क) अध्यक्ष ड) यापैकी नाही

14) जिल्हा परिषदेचा लोकनियुक्त प्रमुख कोण?
अ) मुख्य कार्यकारी अधिकारी ब) सभापती
क) ग्रामसेवक ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) ग्रामीण विकासाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
2) जमीन सुधारणा ही संकल्पना स्पष्ट करा.
3) जिल्हा परिषेदची कार्ये स्पष्ट करा.
4) ग्रामपंचायतेची रचना स्पष्ट करा.
5) समुदाय विकास ही संकल्पना स्पष्ट करा.
6) भूदान आंदोलन स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन थोडक्यात टिपा लिहा. **12**

1) पंचायत समितीची रचना
2) शेतीची पुर्नरचना
3) बळवंतराय मेहता समिती
4) जिल्हा परिषदेची रचना

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

ग्रामीण विकास म्हणजे काय? ग्रामीण विकासाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

किंवा

पूरक व्यवसाय स्पष्ट करा

प्र.5 समुदाय विकास म्हणजे काय? समुदाय विकासाचे कार्यक्रम स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-117

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
RURAL DEVELOPMENT

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Community development programme is started in _____.
   a) 1981 b) 1952
   c) 1962 d) 1972

2) Balwantrai Mehta committee is established in _____.
   a) 1981 b) 1957
   c) 1967 d) 1987

3) Panchayatraj system is started in _____ in Maharashtra.
   a) 1953 b) 1962
   c) 1980 d) 1972

4) Who is the father of Bhoodan movement
   a) Mahatma Gandhi b) Mahatma Phule
   c) Vinoba Bhave d) None of these

5) Ravindranath Tagore started Shriniketan project of rural reconstruction is started in _____.
   a) 1931 b) 1941
   c) 1951 d) 1921

6) 'Sarvodaya' programme is based on the thoughts of _____.
   a) Mahatma Gandhi b) Ravindranath Tagore
   c) Mahatma Phule d) Hamilton

7) Etava programme started in _____.
   a) 1958 b) 1968
   c) 1948 d) 1978

8) Touring Development Project is started in
   a) 1946 b) 1956
   c) 1966 d) 1976

9) Who is the father of Etava Project
   a) Albert Mayor b) Hamilton
   c) Mahatma Gandhi d) Mahatma Phule

10) Who established the Gurgaon Project?
   a) L. F. Brain b) Ravindranath Tagore
   c) Mahatma Gandhi d) Mahatma Phule

11) Panchayatraj _____ system
   a) Two tier b) Three tier
   c) Four tire d) None of these

12) According Land Sealing Act maximum irrigated and non irrigated landholding is
   a) 18 and 54 acre b) 20 and 60 acre
   c) 30 and 90 acre d) None of these

13) Who is the administrative head of Grampanchayat?
   a) Gramsevak b) Sabhapati
   c) Chairman d) None of these

14) Who is public appointed representative of Zilla Parishad?
   a) Chief Executive Officer b) Sabhapati
   c) Garamsevak d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

a) Explain the nature of rural development.
b) Explain the concept of Land Reform.
c) Explain the function of Zilla Parishad.
d) Explain the structure of Grampanchayat.
e) Explain the concept of community development
f) Explain the Bhoodan Movemnet

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Structure of Panchayat Samiti
b) Reconstruction of agriculture
c) Balwantrai Committee
d) Structure of Zilla Parishad

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

What is rural development? Explain its characteristics.

OR

Explain allied occupations.

Q.5 What is community development? Explain community development programme. **14**

SLR-AK-118

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
INTRODUCTION TO TOURISM

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक नकाशा व आकृत्या काढा.
4) नकाशा स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ––––– ही आर्थिक भूगोलाची उपशाखा आहे.
अ) राजकीय ब) पर्यटन
क) ऐतिहासिक ड) सामाजिक

2) 'पर्यटन' हा शब्द ––––– व्या शतकात प्रचलित झाला आहे.
अ) 10 ब) 11
क) 12 ड) 13

3) क्रीडास्थळे ––––– विकासाकरिता मदत करतात.
अ) पर्यटन ब) शेती
क) शैक्षणिक ड) पर्यावरणीय

4) ––––– ही पर्यटकांची आकर्षणे बनण्यासाठी जलमार्ग व विमानमार्गाची मदत होते.
अ) मैदाने ब) टेकडया
क) पठारे ड) बेटे

5) उत्तर भारतातील ––––– हे पर्यटकाचे प्रमुख आकर्षण आहे.
अ) सिमला ब) अंबोली
क) उटी ड) महाबळेश्वर

6) ––––– पर्यटन हा आधुनिक पर्यटनाचा एक नवीन प्रकार आहे.
अ) कृषी ब) धार्मिक
क) सांस्कृतिक ड) शैक्षणिक

7) ––––– हे महाराष्ट्र राज्यातील एकमेव सर्वात मोठे सरोवर आहे.
अ) दाल ब) लोणार
क) चिल्का ड) वूलर

8) केदारनाथ, बद्रीनाथ, वाराणसी हे पर्यटन स्थळ ––––– लोकांचे धार्मिक स्थळ आहे.
अ) जैन ब) मुस्लिम
क) हिंदू ड) बौद्ध

9) व्यक्तीगत व समुह पर्यटन हे पर्यटनाचे प्रकार ––––– यावर अवलंबून असतात.
अ) उत्पन्न ब) संख्या
क) वय ड) राष्ट्रीयत्व

10) हवाई वाहतूक ही ––––– पर्यटनाच्या विकासासाठी महत्त्वाची आहे.
अ) राष्ट्रीय ब) प्रादेशिक
क) स्वदेशी ड) आंतरराष्ट्रीय

11) ––––– हा हॉटेल क्षेत्रातील अत्याधुनिक निवास प्रकार आहे.
अ) कॅप्सुल (कोश) ब) तरंगते
क) व्यापारी ड) निवासी

12) महाराष्ट्रातील पर्यटन विकासासाठी –––––––– ही संस्था कार्य करते.
अ) IATA ब) GTDC
क) MTDC ड) ITDC

13) राष्ट्रीय उद्याने आणि अभयारण्ये ही ––––– प्रकारची पर्यटन स्थळे आहेत.
अ) सांस्कृतिक ब) भौगोलिक
क) धार्मिक ड) ऐतिहासिक

14) पर्यटकांनी पर्यटनस्थळी नमुने गोळा केल्यामुळे पर्यावरणाचा ––––– होतो.
अ) वाढ ब) ऱ्हास
क) बदल ड) विकास

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) पर्यटनावर परिणाम करणारे आर्थिक घटक सांगा.
2) पर्यटनाचे राष्ट्रीयत्वाच्या व कालावधीच्या आधारे वर्गीकरण
3) पर्यटनाचा हेतू
4) वाहतूक आणि पर्यटन विकास
5) पर्यटन बाजारपेठेची कार्ये
6) पर्यटन आणि हवा प्रदूषण

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) कृषी पर्यटनाची संकल्पना सांगा.
2) पर्यटनाचे धार्मिक घटक सांगा.
3) निवासस्थानाचे प्रकार सांगा.
4) पर्यटनाचे आर्थिक परिणाम सांगा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

पर्यटन भूगोल म्हणजे काय? पर्यटनाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

किंवा

पर्यटनाचे परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.5 पर्यटन विकासाचे प्राकृतिक घटक स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
INTRODUCTION TO TOURISM

Day & Date: Friday, 11-10-2019
Time: 08:00 AM To 10:30 AM Max. Marks: 70

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw map and diagram wherever compulsory.
4) Use of map stencil is allowed.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) _____ is a sub – branch of Economic Geography.
a) Political b) Tourism
c) Historical d) Social

2) The term “Tourism” came into use in _____ century.
a) 10 b) 11
c) 12 d) 13

3) Sports places help to _____ development.
a) Tourism b) Agriculture
c) Education d) Environment

4) _____ is a tourist attractions due to help of waterways and airways.
a) Plains b) Hills
c) Plateau d) Islands

5) _____ is a main attraction of tourist in North India.
a) Simala b) Amboli
c) Ooty d) Mahabaleshwar

6) _____ tourism is new type of Modern Tourism.
a) Agro b) Religious
c) Cultural d) Educational

7) _____ is one of the biggest lake in Maharashtra state.
a) Dal b) Lonar
c) Chilka d) Woolar

8) Kedarnath, Badrinath, Varanasi the tourist center belong to _____ religion.
a) Jain b) Muslim
c) Hindu d) Buddha

9) Individual and group tourism types is based on _____.
a) Income b) Number
c) Age d) Nationality

10) Air transportation is very important in the development of _____ tourism.
a) National b) Regional
c) Domestic d) International

11) _____ hotel is a type of modern lodging.
a) Capsule b) Floating
c) Commercial d) Residential

12) _____ institution in works for the development of tourism in Maharashtra.
a) IATA b) GTDC
c) MTDC d) ITDC

13) National park and sanctuaries are the _____ type of tourist centers.
a) Cultural b) Geographical
c) Religious d) Historical

14) The collection of samples on tourism destination by tourists effects on _____ environmental.
a) Growth b) Degradation
c) Change d) Development

Q.2 Write short answer. (Any Four) **16**

a) State the Economic factors affecting on Tourism.
b) Classification of tourism on the basis of nationality and duration.
c) Purpose of Tourism.
d) Transport and Tourism development.
e) Function of Tourism Marketing.
f) Tourism and Air Pollution.

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) State the concept of Agro Tourism.
b) State the religious factors of Tourism.
c) State the type of Accommodation.
d) State the Economical effects of Tourism.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

What is Tourism Geography? Explain the nature and scope of Tourism.

OR

Explain the Impact of Tourism.

Q.5 Explain the physical factors of Tourism Development. **14**

SLR-AK-119

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
RESOURCE GEOGRAPHY OF MAHARASHTRA

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) नकाशा स्टेन्सिल वापरास परवानगी आहे.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) महाराष्ट्र राज्याची स्थापना ——— ला झाली.
अ) 1 नोव्हेंबर, 1956 ब) 15 ऑगस्ट, 1947
क) 26 जानेवारी, 1950 ड) 1 मे, 1960

2) महाराष्ट्राचे क्षेत्रफळ ——— चौ. कि. मी. आहे.
अ) 37,02,67 ब) 30,77,62
क) 32,87,263 ड) 26,78,323

3) कोकणातील नवीन बंदर ——— आहे.
अ) मुरूड ब) रत्नागिरी
क) न्हावा–शेवा ड) वेंगुर्ला

4) सहयाद्री पर्वताची सरासरी उंची ——— मीटर दरम्यान आहे.
अ) 1200 ते 1300 ब) 1500 ते 1600
क) 1000 ते 1200 ड) 800 ते 1000

5) तापी खोऱ्यात उपनद्या प्रामुख्याने ——— दिशेने वाहतात.
अ) पूर्व–पश्चिम ब) उत्तर–दक्षिण
क) पश्चिम–पूर्व ड) दक्षिण–उत्तर

6) लोणार सरोवर ——— जिल्हयात आहे.
अ) बुलढाणा ब) सातारा
क) ठाणे ड) पुणे

7) महाराष्ट्र पठारावर हवामान ——— आहे.
अ) कोरडे ब) सम
क) आर्द्र ड) गरम

8) महाराष्ट्राच्या एकूण क्षेत्रफळापैकी ——— प्रदेश अवर्षणग्रस्त आहे.
अ) 20% ब) 30%
क) 40% ड) 50%

9) खनिज संपत्ती हा ——— साधन संपत्तीचा महत्त्वाचा घटक आहे.
अ) सांस्कृतिक ब) आर्थिक
क) नैसर्गिक ड) यापैकी नाही

10) कोणत्याही देशाचा आर्थिक विकास त्या देशातील ——— वर अवलंबून आहे.
अ) संपत्ती ब) साधन
क) साधन संपत्ती ड) यापैकी नाही

11) सोलापूर जिल्हयात ------ नदीवर उजनी धरण आहे.
अ) वैनगंगा ब) सीना
क) कृष्णा ड) भीमा

12) महाराष्ट्रात ठिबक सिंचनाचे क्षेत्र ------ जिल्हयात जास्त आहे.
अ) पुणे ब) नाशिक
क) औरंगाबाद ड) अहमदनगर

13) भारताच्या ------- टक्के लोह खनिज महाराष्ट्रात सापडतो.
अ) 30% ब) 20%
क) 50% ड) 10%

14) ------ खडकात बॉक्साईटचे साठे असतात.
अ) बेसॉल्ट ब) ग्रेनाईट
क) जांभा ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) दख्खनचे पठार
2) महाराष्ट्रातील नद्यांची वैशिष्टये
3) महाराष्ट्रात जलसिंचनाची आवश्यकता
4) महाराष्ट्रात मँगेनीजचे वितरण
5) महाराष्ट्राच्या सरहद्दी
6) महाराष्ट्रातील मान्सूनचे स्वरूप

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) महाराष्ट्रातील उन्हाळयातील हवामानाची परिस्थिती
2) महाराष्ट्राची भूगर्भरचना
3) कोकणातील नद्या
4) महाराष्ट्राचे भारतातील स्थान

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

महाराष्ट्रातील प्राकृतिक रचनेच्या प्रमुख विभागांची थोडक्यात माहिती द्या.

किंवा

महाराष्ट्राच्या हवामानाचे सर्वसामान्य विभाग सांगून माहिती द्या.

प्र.5 साधन संपत्ती म्हणजे काय? साधन संपत्तीचे प्रमुख प्रकार सविस्तर लिहा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
RESOURCE GEOGRAPHY OF MAHARASHTRA

Day & Date: Friday, 11-10-2019
Time: 08:00 AM To 10:30 AM Max. Marks: 70

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of map stencil is allowed.
4) Draw neat diagrams wherever necessary.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Maharashtra state established in _____ year.
   a) 1st November 1956 b) 15th August,1947
   c) 26th January,1950 d) 1st May 1960

2) The area of Maharashtra is _____ sq.kms.
   a) 3,70,267 b) 3,07762
   c) 32,87,263 d) 26,78,323

3) New port of Konkan is _____.
   a) Murud b) Ratnagiri
   c) Navha-sheva d) Vengurla

4) Average height of Sahyadri mountain is _____ mts.
   a) 1200 to1300 b) 1500 to 1600
   c) 1000 to 1200 d) 800 to 1000

5) In Tapi basin the tributaries are generally flowing in _____ direction.
   a) east – west b) north – south
   c) west – east d) south – north

6) Lonar lake is situated in _____ district.
   a) Buldhana b) Satara
   c) Thane d) Pune

7) The climate of Maharashtra plateau is _____ type.
   a) dry b) equable
   c) Humid d) hot

8) According to total area of Maharashtra _____ % area is drought prone.
   a) 20% b) 30%
   c) 40% d) 50%

9) Mineral resources are the important element of _____ resource.
   a) Cultural b) Economical
   c) Natural d) None of these

10) Economical development of any country is depend upon _____.
   a) Wealth b) Element
   c) Resources d) None of these

11) Ujani dam is located on _____ river in Solapur.
   a) Venganga b) Sina
   c) Krishna d) Bhima

12) In Maharashtra the area of Drip Irrigation is more in _____ district.
a) Pune b) Nashik
c) Aurangabad d) Ahmednagar

13) India's _____ % iron – ore is found in Maharashtra.
a) 30% b) 20%
c) 50% d) 10%

14) Bauxite deposits are found in _____ rocks.
a) Besalt b) Granite
c) Laterite d) None of these

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Deccan plateau.
b) Characteristics of river of Maharashtra.
c) Need of irrigation in Maharashtra.
d) Distribution of Manganese in Maharashtra.
e) Boundaries of Maharashtra.
f) Nature of Monsoon in Maharashtra.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Condition of climate at summer season in Maharashtra
b) Geology of Maharashtra
c) River of Konkan
d) Location of Maharashtra in India

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Give a brief account of physiographic divisions of Maharashtra.

OR

Explain the general climatic divisions of Maharashtra.

Q.5 What is Resource? Describe the types of resources in detail. **14**

SLR-AK-12

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Kannada (Compulsory)
TRAVELOGUE & MODERN POETRY

Day & Date: Tuesday, 19-11-2019 Max. Marks: 40
Time: 11:30 AM To 01:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **08**

1) ಲಿಟಲ್ ಅಂಡಮಾನ್ ದ್ವೀಪದ ಒಳಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬದುಕುವ ಜನಾಂಗ
   1) ಜರವಾ 2) ಒಂಗೇ
   3) ಸೆಂಟನಲೀಯ 4) ಶೊಂಪೇನರು

2) ಅಂಡಮಾನಿನಲ್ಲಿ ಯೂನಿಯನ್ ಧ್ವಜ ಹಾರಿಸಿದವರು
   1) ಭಾರತೀಯರು 2) ಜಪಾನಿಯರು
   3) ಜರ್ಮನೀಯರು 4) ಬ್ರಿಟೀಶರು

3) ಈ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಹಾಗೂ ಅತಿ ಕನಿಷ್ಠ ಆಗಿರುವ ಜೀವಿ
   1) ಅಮಿಬಾ 2) ಕೋಣ
   3) ಹುಲಿ 4) ಮನುಷ್ಯ

4) ಬೆಂಕಿಯಂತೆ ಭುಗಿಲೆದ್ದು ಸುಟ್ಟು ಹಾಕುವ ಸಾಧನ
   1) ಸೂರ್ಯ 2) ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ
   3) ಭಾಷೆ 4) ಕಲ್ಲು

5) ಈ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಂಡಮಾನನ್ನು ಹಂಡುಮಾನ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ
   1) ಕನ್ನಡ 2) ಮಲೆಯಾ
   3) ತುಳು 4) ಜರ್ಮನ್

6) ಬೆಳ್ಳಿ ಸಾಲ್ಮನ್ ಎಂಬುದೊಂದು –
   1) ಮೀನು 2) ನಕ್ಷತ್ರ
   3) ವಿಮಾನ 4) ಹೂವು

7) ಗಡಿಯಾರ ಕ್ಯಾಲೆಂಡರುಗಳ ಹಂಗಿಲ್ಲದ ಕುಲ
   1) ಜರವಾ 2) ಶೊಂಪೇನರು
   3) ನೀಗ್ರಾಯ್ಡ್ 4) ಮಂಗೋಲಾಯ್ಡ್

8) ವರ್ಣದ್ವೇಷ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ದೇಶ
   1) ಭಾರತ 2) ಆಫ್ರಿಕಾ
   3) ಚೀನಾ 4) ಪಾಕಿಸ್ತಾನ

ಪ್ರ.2 ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಸಂದರ್ಭದೊಡನೆ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿ : **12**

1) ದುಡಿಯುವವನ ಕಾಲು ಜಗದ್ಗುರುವಿಗಿಂತ ಮೇಲು
2) ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕಿ ಜೈಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಗೂಡು ಕಟ್ಟುತ್ತಿದೆ.
3) ಗುಂಡ ಪುಂಡರಿಗೆ ಹೆದರಬೇಡ ಎಂದು ಕಲಿಸಿ
4) ಮಣ್ಣು ಬಳಿದಕೊಂಡ ಮುಖದ ಚರ್ಮಕಾಂತಿ ಮನಸೆಳೆಯಿತು
5) ಜಂಗಮಕ್ಕೆ ಪಕ್ಕಾ ಉದಾಹರಣೆ ಬೆಳ್ಳಿ ಸಾಲ್ಮನ್
6) ಅಲ್ಲಾರಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೋಗುವುದು

ಪ್ರ.3 ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **10**

1) ಅಂಡಮಾನ ಬುಡಕಟ್ಟು ಸಮುದಾಯಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

ಅಥವಾ

2) ಅಮೇರಿಕೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಅಬ್ರಾಹಿಂ ಲಿಂಕನ್ ಶಿಕ್ಷಕರಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.4 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **10**

1) ಕವಿ ಸರಜೂ ಕಾಟ್ಕರ್ ಅವರ ದೇಶಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ

SLR- AK-120

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
YOGA STUDIES (THEORY)

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 08:00 AM To 09:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **04**

1) योग म्हणजे ———.
अ) संतुलन ब) संयमन
क) समाधी ड) वरील सर्व

2) खालीलपैकी कोणते योग साहित्य आहे?
अ) कठोपनिषद ब) रामायण
क) ययाती ड) शिवचरित्र

3) कैवल्यधाम ——— येथे आहे.
अ) लोणावळा ब) मुंबई
क) काशी ड) हरिद्वार

4) जैनधर्माचे प्रथम ''तीर्थकार'' ———.
अ) अदीनाथ ब) महावीर
क) चरकमुनी ड) रविशंकर

ब) एका वाक्यात उत्तरे द्या. **03**
1) वेदाचे प्रकार सांगा.
2) योगाचा अर्थ सांगा.
3) योगाविषयीचे कोणतेही दोन गैरसमज स्पष्ट करा.

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **10**
अ) योग म्हणजे काय?.
ब) योगाच्या विविध व्याख्या सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**
अ) योग विषयीचे गैरसमज स्पष्ट करा.
ब) रामायण आणि महाभारत काळातील योग सांगा.

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **08**
अ) बुद्ध काल
ब) जैन काल
क) आधुनिक काल

SLR- AK-120

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
YOGA STUDIES (THEORY)

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 08:00 AM To 09:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **04**

1) Yoga means _____.
   a) Santulan b) Sanyaman
   c) Samadhi d) All of these

2) Which is article of yoga?
   a) Kathopanishad b) Ramayan
   c) Yayati d) Shivcharitra

3) Kaivalyadham is located in _____.
   a) Lonavala b) Mumbai
   c) Kashi d) Haridwar

4) First “Teerthankar” of Jain religion _____.
   a) Adinath b) Mahaveer
   c) Charakmuni d) Ravishankar

B) Answer in One Sentence: **03**

1) What are the types of Vedas?
2) What is the meaning of Yoga?
3) Explain any two misconceptions about Yoga?

Q.2 Answer the following Questions: **10**

a) What is Yoga?
b) Various definitions of Yoga

Q.3 Answer the following Questions. (Any One) **10**

a) Misconception about Yoga
b) Yoga in Ramayana and Mahabharat Period

Q.4 Write Short Notes. (Any Two) **08**

a) Buddha period
b) Jain period
c) Modern Period

SLR-AK-121

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
SOCIAL ECOLOGY

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ''इकॉलॉजी'' हा शब्द सर्वप्रथम कोणी वापरला?
अ) इ. ओडम ब) आर. पार्क
क) ए. टॅन्सले ड) इ. हॅकेल

2) कोणत्या दिवशी जागतिक पर्यावरण दिन साजरा केला जातो?
अ) 1 डिसेंबर ब) 30 जानेवारी
क) 5 सप्टेंबर ड) 5 जून

3) जंगल संवर्धन कायदा पुढीलपैकी कोणत्या वर्षी संमत झाला?
अ) 1980 ब) 1982
क) 1984 ड) 1986

4) पृथ्वीच्या वातावरणामध्ये ऑक्सीजनचे प्रमाण ––––– इतके टक्के आहे.
अ) 0.03% ब) 20.94%
क) 33% ड) 78%

5) जे प्राणी अन्नासाठी संपूर्णपणे वनस्पतीवर अवलंबून असतात त्यांना ––––– भक्षक म्हणतात.
अ) प्राथमिक ब) द्वितीय
क) तृतीयक ड) चतुर्थक

6) ''सहारा'' हे ––––– परिसंस्थेचे उदाहरण आहे.
अ) वाळवंट ब) सागरी
क) जंगल ड) गवताळ

7) कोणत्याही देशासाठी ––––– टक्के जमीन वनाच्छादित असणे आवश्यक आहे.
अ) 23% ब) 33%
क) 43% ड) 53%

8) ''इकॉलॉजी'' या ग्रंथाचे लेखक कोण?
अ) इ. हॅकेल ब) ए. टॅन्सले
क) इ. ओडम ड) आर. पार्क

9) पृथ्वीच्या कोणत्या भागापासून सर्वाधिक ऑक्सीजनची निर्मिती होते?
अ) तलाव ब) डबके
क) समुद्र ड) शेतातील पिके

10) परिसंस्था हा शब्द सर्वप्रथम ––––––– यांनी उपयोगात आणला.
अ) अर्थर स्टॅनले ब) अर्थर टॅन्सले
क) रॅचेल कर्सन ड) इ. पी. ओडम

11) परिसंस्थेमध्ये ––––– हा विघटक (विनाशक) आहे.
अ) सिंह ब) कुत्रा
क) वाघ ड) सूक्ष्मजीव

12) उत्तर भारतातील चिपको आंदोलनाचे ––––– हे प्रणेते आहेत.
अ) बाबा आमटे ब) मोहन धारिया
क) सुंदरलाल बहुगुणा ड) मेधा पाटकर

13) ''सायलेंट व्हॅली वाचवा'' ही चळवळ कोणत्या राज्यात झाली?
अ) तमिळनाडू ब) केरळ
क) कर्नाटक ड) गोवा

14) पर्यावरणावरील पहिली ऐतिहासिक परिषद ––––– येथे भरली होती.
अ) ग्रीस ब) टोकिओ
क) पॅरिस ड) स्टॉकहोम

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) परिसर विज्ञानाची व्याख्या आणि अर्थ.
2) परिसंस्थेतील पोषक द्रव्याचे चक्र.
3) जंगलांचे महत्त्व.
4) लिंगभाव समानतेची गरज.
5) ऊर्जाप्रवाह.
6) परिसर विज्ञानाची व्याप्ती.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) परिसर विज्ञानाचे महत्त्व
2) परिस्थिकीय अनुक्रम
3) जंगल तोडीवर उपाय
4) भावी पिढीसाठी साधन संपत्तीचे संवर्धन

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

परिसंस्थेचे घटक स्पष्ट करा.

किंवा

''प्राण्यांचे हक्क'' स्पष्ट करा.

प्र.5 जंगलतोडीची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-121

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
SOCIAL ECOLOGY

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) Who has first time used the term of "Ecology"?
   a) E. Odum b) R. Park
   c) A. Tansely d) E. Haeckel

2) In which day celebrated World Environmental Day?
   a) 1st December b) 30th January
   c) 5th September d) 5th June

3) The Forest Conservation Act was passed in _____.
   a) 1980 b) 1982
   c) 1984 d) 1986

4) The percentage of oxygen in the atmosphere gases is _____ %.
   a) 0.03% b) 20.94%
   c) 33% d) 78%

5) The animal which depend on fully vegetation for their food is known as _____.
   a) Primary b) Secondary
   c) Quarterary d) Tertiary

6) "Sahara" is a example of _____ ecosystem.
   a) Desert b) Marine
   c) Forest d) Grassland

7) Percentage of the land occupied by the forest in any country should be _____.
   a) 23% b) 33%
   c) 43% d) 53%

8) Who is the author of the book titled "Ecology"?
   a) E. Haeckel b) A. Tansley
   c) E. Odum d) R. Park

9) On the earth, the large portion of oxygen is produced from_____.
   a) Lakes b) Ponds
   c) Sea d) Agricultural Crops

10) The term ecosystem was first proposed by _____.
   a) Aurther Stanely b) Aurther Tansely
   c) Rachel Carson d) E. P. Odum

11) Who is decomposer _____ in ecosystem?
   a) Lion b) Dog
   c) Tiger d) Bacteria

12) In North India the "Chipko Movement" was introduced by _____?
   a) Baba Amte b) Mohan Dharia
   c) Sundarlal Bahuguna d) Medha Patkar

13) "Save Silent Valley" Movement occurred in _____?
   a) Tamilnadu b) Kerala
   c) Karnataka d) Goa

14) The First Historical Conference on environment was held at _____.
   a) Greece b) Tokyo
   c) Paris d) Stockholm

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Meaning and definition of ecology
b) Nutrient cycle in ecosystem
c) Importance of forestry
d) The need of gender equity
e) Flow of energy
f) Scope of ecology

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Significance of Ecology
b) Ecological succession
c) Remedies of deforestation
d) Preserving resources for future generation

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the components of Ecosystem.

OR

Explain the "Rights of animals".

Q.5 Explain the causes and effects of deforestation. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
SECRETARIAL PRACTICE & COMMERCIAL CORRESPONDENCE

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) कार्यालय हे एक ———.
अ) भौगोलिक केंद्र दर्शक ब) स्थिती केंद्र दर्शक
क) कार्य केंद्र दर्शक ड) वरील सर्व

2) सचिव हा ——— म्हणून देखील ग्राह्य धरला जातो.
अ) सहाय्यक व्यवस्थापक ब) व्यवस्थापक
क) मुख्य कार्यकारी अधिकारी ड) यापैकी नाही

3) प्राचीन भारतीय इतिहासात सचिवाची कामे करणाऱ्या व्यक्तीस ——— म्हणून ओळखले जात असे.
अ) स्क्राईब ब) अमात्य
क) सेक्रेटरीएस ड) सचिव

4) ——— ची नियुक्ती करणे ही काळाची गरज आहे.
अ) भागधारक ब) सचिव
क) कारकून ड) यापैकी नाही

5) स्क्राईब म्हणजे ——— व्यवसायिक होय.
अ) कलाकार ब) नियोजक
क) पत्र लिहिणारा ड) अमात्य

6) ——— नस्तीकीकरण पद्धतीत कागदपत्रे जमिनीला स्पर्श करीत नाहीत.
अ) आडव्या ब) लटकत्या
क) उभ्या ड) यापैकी नाही

7) सेक्रेटरी हा शब्द ——— भाषेतील सेक्रेटरीएस या शब्दापासून बनला आहे.
अ) फ्रेंच ब) रोमन
क) लॅटिन ड) संस्कृत

8) नकाशे, प्लॅनिंग, टेबल्स व चार्ट याकरिता ——— पद्धती उत्कृष्ट आहे.
अ) उभी ब) आडवी
क) समांतर ड) लटकती

9) सचिव हा पत्रव्यवहार हाताळतो आणि ——— ठेवतो.
अ) पैसा ब) नोंदी
क) फाईल ड) पत्रे

10) प्रति पत्त्याच्या खाली विषयासंबंधी थोडक्यात माहिती दिलेली असते त्यास ——— म्हणतात.
अ) शीर्षक ब) प्रतिपत्ता
क) विषय ओळ ड) मायना

11) कंपनी कायद्याप्रमाणे विविध कामे करण्याची जबाबदारी ही ––– सचिवाची असते.
अ) खाजगी ब) कंपनी
क) सहकारी ड) विश्वस्त

12) गुन्हे टाळण्याची कला म्हणजे ––– होय.
अ) निष्ठा ब) शिष्टाचार
क) व्यवहार चातुर्य ड) अचूकता

13) ––– या पद्धतीत तारीख लिहिण्याचा क्रम हा दिनांक, महिना आणि वर्ष या पद्धतीने असतो.
अ) ब्रिटिश ब) अमेरिकन
क) साऊथ आफ्रिका ड) इंग्लंड

14) ––– पत्राच्या लिफाफ्यावर पुन्हा नाव व पत्ता लिहिण्याची आवश्यकता नाही.
अ) पांढऱ्या ब) नारंगी
क) खिडकी ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही सात प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **14**

1) स्वरसूची स्पष्ट करा.
2) संदेशवहन म्हणजे काय?
3) भारतीय कंपनी कायदा 1956 नुसार सचिवाची व्याख्या द्या.
4) सचिवाची वैशिष्ट्ये सांगा.
5) सचिवाची व्यावसायिक पात्रता स्पष्ट करा.
6) नफा न कमवणाऱ्या संस्थेचे कार्य स्पष्ट करा.
7) सहकारी पतसंस्थेच्या सचिवाची व्याख्या करा.
8) सचिवाची कार्ये सांगा.
9) आधुनिक कार्यालय म्हणजे काय?
10) नस्तीकीकरण पद्धतीचे उद्देश स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **14**

1) कंपनी सचिव
2) कार्यालयाचे यांत्रिकीकरण
3) कार्यालय व्यवस्थापनाचे चार आधारस्तंभ
4) सचिवाची उत्पत्ती

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

नस्तीकीकरण करण्याच्या पद्धती स्पष्ट करा.

किंवा

यशस्वी सचिव होण्याकरिता आवश्यक असणाऱ्या पात्रता व गुणवत्ता स्पष्ट करा.

प्र.5 आवक–जावक पत्रव्यवहार हाताळणी प्रक्रिया स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set | P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
SECRETARIAL PRACTICE & COMMERCIAL CORRESPONDENCE

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) An office can be defined from _____.
   a) Geographical point of view b) Positional point of view
   c) Functional point of view d) All the above

2) A Secretary is considered as _____.
   a) An Assistant Manager b) A Manager
   c) A Chief Executive Officer d) None of these

3) In Ancient Indian History, the person doing secretarial work was known as ____.
   a) Scribe b) Amatya
   c) Secretarius d) Sachiv

4) The appointment of a _____ has become the need of the hour.
   a) Shareholder b) Secretary
   c) Peon d) None of these

5) Scribe means a professional _____.
   a) Artist b) Planner
   c) Letter writer d) Amatya

6) In _____ Filing method papers will not touch to the bottom.
   a) Vertical b) Suspension
   c) Horizontal d) None of these

7) The word secretary have been derived from secretarious _____ word.
   a) French b) Roman
   c) Latin d) Sanskrith

8) For maps, plans, tables, charts etc _____ is the best filing system.
   a) Horizontal b) Vertical
   c) Lateral d) Suspension

9) A secretary conducts correspondence and keeps _____.
   a) Money b) Records
   c) Files d) Letters

10) Subject matter of the letter stated in brief written below the inside address is known as _____.
   a) Heading b) inside address
   c) subject line d) Salutation

11) It is the responsibility of _____ secretary to complete various functions according to company's Act.
   a) Private b) Company
   c) Co-operative d) Trusty

12) The fine art of avoiding offence has called as _____.
   a) Loyalty b) Courtesy
   c) Tact d) Accuracy

13) In _____ system the sequence of writing dates, month and year.
   a) British b) American
   c) South Africa d) England

14) It is not necessary to write name and address of the envelope.
   a) White b) Brown
   c) Window d) None of these

Q.2 Attempt any seven of the following questions. **14**

a) Explain the Vowel Index.
b) What do you mean by Communication?
c) Give definition of the secretary as per Indian Companies Act, 1956.
d) Explain the features of a secretary.
e) State the secretary's business qualifications.
f) Explain the work of non-profit organization.
g) Defined the Secretary of Credit Co-operative Society.
h) State the function of Secretary.
i) What is mean by modern office?
j) State the object of filing system.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **14**

a) Company Secretary
b) Office Mechanizations
c) Four Pillars of Office Management
d) Origins of Secretaries

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the methods of filing system.

OR

Explain the qualifications and qualities required for the successful secretary.

Q.5 Explain the handling of Inward and Outward mail process**.** **14**

SLR-AK-124

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
HISTORY OF URDU LANGUAGE AND LITERATURE

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کےخانہ پری کیجیئے :- 14

1) "معراج العا شقین" یہ تصوف کی کتا ب ہے – اس کے خالق _____ ہیں -

امیر خسروؒ ، برہان الدین جانمؒ ، امین الدین اعلیٰؒ ، خواجہ بندہ نواز گیسو درازؒ

2) تصنیف "محب نامہ" _____ کی تحریر کردہ ہے -

شاہ نظام الدین، بابا فرید شکر گنجؒ، شاہ میراں جیؒ ، شاہ امین الدین اعلیٰؒ

3) اردو شاعری میں پہیلیاں ، مکرینہ المونیا ں ، دو سخنین اور ڈھکو سلے صوفی شاعر _____ نے تخلیق کئے ہیں -

خواجہ بندہ نواز گیسو درازؒ، امیر خسروؒ، ابراہیم عادل شاہؒ ، مولانا رومیؒ

4) حضرت خواجہ بندہ نواز گیسو درازؒکے پیرو مرشد کا نام _____ ہے -

خواجہ نصیر الدین خواجہ معین الدینؒ ، خواجہ فخر الدینؒ، حضرت چراغ دہلویؒ ، امیر خسروؒ

5) "اردو کا گہوارہ نواح دہلی ہے – حضرت دہلی اردو کا مولدو منشا ہے –" یہ نظریہ _____ کا تحریر کردہ ہے -

نصیرالدین ہاشمی، محمود شیرانی، مسعود حسین خان، غلام نبی آزاؔد

6) ما ہر لسانیات نے تاریخی اور نسلی تعلقات سے عالمی خاندان کو _____ بڑے بڑے خاندانوں میں تقسیم کیا ہے -

دس ، پندرہ، پانچ ، آٹھ

7) اردو زبان کا تعلق عالمی خاندان کے _____ ہے -

ہند چینی خاندان ، مونڈرا خاندان ، ہند یورپی خاندان ، ملایا خاندان

8) ایسی زبان جس کا تعلق قوت گویائی یا نطق سے ہے اسے _____ کہتے ہیں -

تحریری زبان، اشارے کی زبان ، ملفوظ زبان ، منطقی زبان

9) _____ کا مقصد الفاظ کی پیدائش ، ارتقاء ، زوال اور فنا کی تاریخ بتانا ہے -

ملفوظ زبان ، تحریری زبان ، الفاظ کے حروف ، لسانیات

10) "دکن میں اردو" یہ تصنیف _____ کی تحریر کردہ تخلیق ہے -

محمود شیرانؔی، محی الدین قادری زمدؔ، رشید احمد صدیقیؔ، نصیرالدین ہاشمؔی

11) مثنوی "خوش نامہ" میں _____ کا موضوع ملتا ہے -

عشق مزاجی ، تصوف ، دنیا کی بے ثباتی ، دنیاوی علوم

12) "چندر بدن و ماہ یار" یہ عشقیہ مثنوی _____ کی شاہکار کہلاتی ہے -

مرزا حسن دہلوی ، مرزا مقیم استر آبادی مقیمیؔ، ابن نشاطیؔ ، ہاشمی بیجاپوریؔ

13) _____ دکنی زبان کی پہلی داستان ہی نہیں بلکہ تمثیلی تصنیف بھی ہے -

قطب مشتری، مثنوی کدم راؤ پدم را ؤ، معرا ج العاشقین ، سب رس

14) بہمنی سلطنت کے زوال کے بعد علاقہ دکن پر _____ خود مختار حکومتیں وجود میں آئیں -

سات، چار، دس، پانچ

سوال نمبر.2. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئیے :- (کوئی چار) 16

1) مثنوی "کدم راؤ پدم راؤ" پر مختصر روشنی ڈالیے -

2) ابراہیم عادل شاہ ثانی کی علم دوستی بیان کیجئیے -

3) حضرت امیر خسروؔ کی ادبی خدمات بیان کیجئیے -

4) تاریخ اسکندری کی اہمیت بیان کیجئے ؟

5) ملا غوامؔی کی شعری خدمات پر روشنی ڈالئیے -

6) سلطان محمد قلی قطب شاہ کی ادبی خدمات بیان کیجئیے -

سوال نمبر.3. مختصر نوٹ لکھئیے :- (کوئی دو) **12**

1) حضرت بابا فرید شکر گنجؒ -

2) زبان کی تشکیل اور غیر ارادی تشکیل -

3) خاندان السنہ -

4) حضرت شاہ میراں جی شمس ا لعشاق -

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھئیے :- (کوئی ایک) **14**

1) اردو زبان کے آغاز سے متعلق ما ہرین لسانیات کے نظریات کی وضاحت کیجئے -

2) قطب شاہی دور میں اردو شعر و ادب کی خدمات کا جائزہ لیجئیے -

سوال نمبر.5. اردو کی ابتدائی نشوونما میں صوفیائے کرام کی خدما ت کا مفصل جائزہ لیجئیے - 14

SLR-AK-125

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
LABOUR WELFARE

Day & Date: Friday,11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) वेतनभिन्नता ——— नुसार आढळते.
अ) लिंग ब) कुशलता
क) अनुभव ड) वरील सर्व

2) राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार योजना ——— वर्षी सुरू करण्यात आली.
अ) फेब्रु. 2006 ब) फेब्रु. 2007
क) फेब्रु. 2010 ड) फेब्रु. 2011

3) बालकामगार ही ——— देशातील प्रमुख समस्या आहे.
अ) इंग्लंड ब) अमेरिका
क) भारत ड) जपान

4) अल्पकाळात श्रमाचा पुरवठा ——— मानला जातो.
अ) ताठर ब) लवचिक
क) कमी लवचिक ड) वरीलपैकी नाही

5) ——— घटकावर वेतनदराचा परिणाम होतो.
अ) शिक्षण ब) कुशलता
क) अनुभव ड) वरील सर्व

6) श्रमाला असलेली मागणी ——— वर अवलंबून असते.
अ) वेतनदर ब) लोकसंख्या
क) वस्तुला असलेली मागणी ड) वरीलपैकी नाही

7) भारतामध्ये श्रमाचा पुरवठा अधिक आहे परंतु ——— श्रमिकांचा तुटवडा जाणवतो.
अ) शिक्षित ब) कुशल
क) संघटीत ड) वरील सर्व

8) वेतन आणि श्रमिकांची उत्पादकता यामध्ये ——— सहसंबंध आढळतो.
अ) कार्यात्मक ब) विषम
क) ऋणात्मक ड) वरीलपैकी नाही

9) ——— ही एक अशी प्रक्रिया आहे की, जिच्याद्वारे श्रमाच्या मागणी पुरवठयामध्ये समतोल प्रस्थापित केला जातो.
अ) नाणे बाजार ब) शेअर बाजार
क) श्रम बाजार ड) वरीलपैकी नाही

10) श्रम बाजार ——— बाजार आहे.
अ) पूर्ण ब) अपूर्ण
क) मक्तेदारी ड) मक्तेदारीयुक्त

11) ––––– बेकारीच्या बाबतीत सीमांत उत्पादकता शून्य असते.
अ) अदृश्य बेकारी ब) हंगामी बेकारी
क) अर्ध बेकारी ड) दृश्य बेकारी

12) श्रमिकांना पैशातील वेतनाशिवाय मिळणारे इतर लाभ म्हणजे ––––––– होय.
अ) पैशातील वेतन ब) वास्तव वेतन
क) ज्यादा वेतन ड) वरीलपैकी नाही

13) ––––– हा उत्पादनाच्या प्रक्रियेतील सक्रिय घटक आहे.
अ) भूमी ब) श्रम
क) भांडवल ड) वरीलपैकी नाही

14) श्रम कल्याण श्रमिकांच्या ––––––– तील सुधारणेशी निगडीत आहे.
अ) राहणीमान ब) सुरक्षितता
क) आर्थिक–सामाजिक दर्जा ड) वरीलपैकी सर्व

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) वेतनभिन्नतेचे प्रकार स्पष्ट करा.
2) भारतीय श्रम बाजाराची रचना स्पष्ट करा.
3) भारतातील कोणत्याही चार श्रम समस्या स्पष्ट करा.
4) श्रम कल्याणाची कोणतीही चार उद्दिष्टये स्पष्ट करा.
5) बेरोजगारांच्या समस्या स्पष्ट करा.
6) भारतातील श्रम कल्याणाची व्याप्ती स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा. **12**

1) औद्योगिक बेकारी
2) बालकामगार
3) श्रम कल्याणाचे महत्त्व
4) हंगामी बेरोजगारी

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

श्रम बाजार म्हणजे काय ते सांगून भारतातील श्रम बाजाराची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

किंवा

बेकारी म्हणजे काय ते सांगून भारतातील बेकारीचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.5 भारतातील स्त्री कामगारांच्या समस्या स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-125

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
LABOUR WELFARE

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) Wage differential occurs according due to _____.
   a) Sex b) Skill
   c) Experience d) All the above

2) National Rural Employment Guarantee Scheme has been introduced in _____.
   a) Feb 2006 b) Feb 2007
   c) Feb 2010 d) Feb 2011

3) Child problem is a serious problem in _____ country.
   a) England b) America
   c) India d) Japan

4) Supply of labour in start period is supposed to be _____.
   a) Rigid b) Elastic
   c) Less elsstic d) None of the above

5) _____ factors affects on wage rate.
   a) Education b) Skill
   c) Experience d) All of the above

6) Demand for labour depends upon _____.
   a) Wage rate b) Population
   c) Demand for goods d) None of the above

7) In India, supply of labour is high but there is scarcity of _____ labour.
   a) Educated b) Skilled
   c) Organized d) All of the above

8) There exits – relationships between the wages and productivity of workers.
   a) Functional b) Inverse
   c) Negative d) None of the above

9) _____ is a process by which equilibrium is established between demand and supply of labour.
   a) Money market b) Share market
   c) Labour market d) None of the above

10) Labour market is _____ market.
   a) Perfect b) Inperfect
   c) Monopoly d) Monopolistic

11) Marginal productivity is zero in case of _____ unemployment.
   a) Disguised unemployment b) Seasonal unemployment
   c) Under unemployment d) Visible unemployment

12) The benefits which workers are getting other than money wages is known as _____.
   a) Money wages
   b) Real wages
   c) Extra wages
   d) None of the above

13) _____ is an active element of the process of production.
   a) Land
   b) Labour
   c) Capital
   d) None of the above

14) Labour welfare relates with improvement of _____.
   a) Standard of living of the workers
   b) Safety of workers
   c) Socio-economic status of the workers
   d) All of the above

Q.2 Write short answer. (Any Four) **16**

a) Explain the types of wage differentials.
b) Explain the structure of Indian Labour Market.
c) Explain any four labour problems in India.
d) Explain any four objective of labour welfare.
e) State the problems of unemployment.
f) Explain the scope of labour welfare in India.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Industrial unemployment
b) Child labour
c) Importance of labour welfare.
d) Seasonal unemployment

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

What is labour market? Explain the characteristics of labour market in India.

OR

What is Unemployment? Explain the types of unemployment in India.

Q.5 Explain the problems of women labour in India. **14**

SLR-AK-126

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
INTER - DISCIPLINARY SUB
CO-OPERATION

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ––– यांना सहकारी चळवळीचे जनक म्हणून ओळखतात.
अ) रॉबर्ट ओवेन ब) शुल्झ
क) रायफेसन ड) यापैकी नाही

2) इंग्लड मध्ये पहिली ग्राहक सहकारी संस्था ––– साली स्थापन झाली.
अ) 1842 ब) 1801
क) 1844 ड) 1860

3) भारतात पहिला सहकारी कायदा ––– साली समंत झाला.
अ) 1912 ब) 1904
क) 1919 ड) यापैकी नाही

4) सहकार हे ––– संघटन आहे.
अ) सक्तीचे ब) राजकीय
क) ऐच्छिक ड) यापैकी नाही

5) दुग्ध सहकारी शेती ––– देशात यशस्वी झाली.
अ) इंग्लंड ब) डेन्मार्क
क) जर्मनी ड यापैकी नाही

6) 'सर्व व्यवहार रोखीने' हे तत्व ––– सोसायटीचे आहे.
अ) रायफेसन ब) शुल्झ
क) रॉशडेल ड) यापैकी नाही

7) ––– साली सहकार हा विषय केंद्राकडून राज्याकडे हस्तांतरित करण्यात आला.
अ) 1904 ब) 1919
क) 1912 ड) यापैकी नाही

8) भारताच्या सहकारी चळवळीच्या विकासात ––– हे शासनाच्या मदतीचे मार्ग आहेत.
अ) वित्तीय मदत ब) कायदेशीर मदत
क) सरकारी सवलत ड) वरीलपैकी सर्व

9) भारतात 2004 साली ––– समिती नियुक्त करण्यात आली.
अ) वैद्यनाथन ब) कॅलव्हर्ट
क) के. सी. नियोगी ड) यापैकी नाही

10) आखिल भारतीय ग्रामीण पतपुरवठा पहाणी समिती ––– साली नेमण्यात आली.
अ) 1912 ब) 1951
क) 1991 ड) 1904

11) मॅन्चेस्टर सहकाराची ––– मुलभूत तत्वे आहेत.
अ) 6 ब) 7
क) 9 ड) यापैकी नाही

12) जर्मनीमध्ये ––– सहकारी चळवळ यशस्वी झाली.
अ) दुग्ध ब) पतपुरवठा
क) ग्राहक ड) यापैकी नाही

13) भारताने जागतिकीकरणाचे धोरण ––– साली स्वीकारले आहे.
अ) 1951 ब) 1904
क) 1991 ड) यापैकी नाही

14) 'एकीचे बळ' हे ––– चे मुलभूत तत्व आहे.
अ) शासनाचे ब) सहकाराचे
क) व्यवसायाचे ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) सहकाराची वैशिष्टये सांगा.
2) सहकाराचे फायदे स्पष्ट करा.
3) इंग्लंडमधील ग्राहक सहकारी चळवळी विषयी स्पष्ट करा.
4) जर्मनीतील पतपुरवठा सहकारी चळवळ स्पष्ट करा.
5) भारतातील सहकारी चळवळीवरील जागतिकीकरणाचा आघात स्पष्ट करा.
6) भारतातील सहकारी चळवळीचा उगम स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा **12**

1) ग्रामीण विकासातील सहकाराची भूमीका स्पष्ट करा.
2) भारतातील स्वातंत्र्यपूर्व सहकारी चळवळीची प्रगती स्पष्ट करा.
3) भारतातील सहकारी चळवळीचे भवितव्य स्पष्ट करा.
4) डेन्मार्क मधील दुग्ध सहकारी चळवळ स्पष्ट करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

भारतातील सहकारी चळवळीचे मुल्यमापन करा

किंवा

मॅनूचेस्टरची सहकाराची तत्वे विषद करा.

प्र.5 भारताच्या सहकारी चळवळीच्या विकासातील शासनाची भूमिका स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
INTER - DISCIPLINARY SUB CO-OPERATION

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) _____ is known as father of co-operative movement.
   a) Robert Owen b) Schultze
   c) Raiffeisen d) None of these

2) The first consumer's co-operative society was established in England in the year _____.
   a) 1842 b) 1801
   c) 1844 d) 1860

3) In India first co-operative act was passed in _____.
   a) 1912 b) 1904
   c) 1919 d) None of these

4) Co-operations is _____ organization.
   a) Compulsory b) Political
   c) Voluntary d) None of these

5) Dairy co-operative farming was succeeded in _____ country.
   a) England b) Denmark
   c) Germany d) None of these

6) All trading in cash is the principle of _____ society.
   a) Raiffeisen b) Schultz
   c) Rochdale d) None of these

7) In the year _____ the subject of co-operation was transfer from centre to state.
   a) 1904 b) 1919
   c) 1912 d) None of these

8) _____ are the forms of Government Aid in the development of co-operative movement in India.
   a) Financial Aid b) Legal Aid
   c) Government Subsidies d) All above

9) In the year 2004 _____ committee was appointed in India.
   a) Vaidyanathan b) Calvert
   c) K. C. Niyogi d) None of these

10) All India Rural credit Survey Committee was appointed in _____.
   a) 1912 b) 1951
   c) 1991 d) 1904

11) There are _____ basic principles of Manchester Co-operative.
a) 6 b) 7
c) 9 d) None of these

12) In Germany _____ co-operative movement was succeeded.
a) Dairy b) Credit
c) Consumer d) None of these

13) Globalization policy is accepted by India in _____.
a) 1951 b) 1904
c) 1991 d) None of these

14) 'Unity is Strength' is fundamental principle of _____.
a) Government b) Co-operation
c) Business d) None of these

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Explain the features of co-operation.
b) Explain the benefits of co-operation.
c) Explain about consumer's co-operative movement in U.K.
d) Explain the credit co-operative movement in Germany.
e) Explain the impact of globalization on Indian co-operative movement.
f) Explain the origin of co-operative movement In India.

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Explain the role of co-operation in the Rural Development.
b) Explain the progress of co-operation in India before Independence.
c) Explain the prospective of co-operation in India.
d) Explain about Dairy co-operative movement in Denmark.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the evaluation of co-operative movement in India.

OR

Explain the Manchester's Principals of co-operation.

Q.5 Explain the role of Government in the development of co-operative movement in India. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
HISTORY OF SOCIAL REFORMS IN MAHARASHTRA (1818-1970 A.D.)

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) सुरतचा तह ––– यांच्यामध्ये झाला.
अ) मॉस्टिन व राघोबा ब) मॉस्टिन व बाजीराव
क) मॉस्टिन व महादजी ड) मॉस्टिन व नानासाहेब

2) ––– कडून पेशव्यांचा पराभव झाला.
अ) ब्रिटिश ब) फ्रेंच
क) डच ड) पोर्तुगीज

3) 1821 मध्ये पुण्यात 'संस्कृत कॉलेज' नावाची संस्था ––– यांनी सुरू केली.
अ) एल्फिस्टन ब) लॉर्ड मेकॉले
क) लॉर्ड बेंटींग ड) लॉर्ड हॉडिंग्ज

4) ––– येथे बाळशास्त्री जांभेकरांचा जन्म झाला.
अ) तेर ब) खेड
क) पोंबुर्ले ड) पुणे

5) बॉम्बे असोसिएशन संघटनेची स्थापना ––– यांनी केली.
अ) जगन्नाथ शंकरशेठ ब) डॉ. बी. आर. आंबेडकर
क) लोकमान्य टिळक ड) आगरकर

6) जगन्नाथ शंकरशेठ यांचे आडनांव ––– होते.
अ) पांडेकर ब) देशमुख
क) कुलकर्णी ड) मुरकुटे

7) मराठी वृत्तपत्रांचे जनक ––– यांना म्हणतात.
अ) लोकहितवादी ब) भाऊ दाजी लाड
क) बाळशास्त्री जांभेकर ड) महर्षी कर्वे

8) गोपाळ हरी देशमुख यांना ––– म्हणून ओळखले जाते.
अ) महात्मा ब) लोकहितवादी
क) गुरू ड) शिक्षक

9) शतपत्रे ––– यांनी लिहीली.
अ) लोकहितवादी ब) बाळशास्त्री जांभेकर
क) भाऊ दाजी लाड ड) महात्मा फुले

10) इ.स. 1824 मध्ये भाऊ दाजी लाड यांचा जन्म ––– या गावी झाला.
अ) मुंबई ब) पुणे
क) मांजरी ड) देवगड

11) महात्मा फुले यांनी ––– स्थापना केली.
अ) आर्य समाज ब) प्रार्थना समाज
क) ब्राह्मो समाज ड) सत्यशोधक समाज

12) महात्मा फुले यांनी दत्तक घेतलेल्या मुलाचे नांव ––– होते.
अ) जयवंत ब) गणपत
क) भाग्यवंत ड) यशवंत

13) म. फुले यांचा ––– हा शेवटचा ग्रंथ होय.
अ) गुलामगिरी ब) शेतकऱ्यांचा आसूड
क) इशारा ड) सार्वजनिक सत्यधर्म

14) महात्मा फुले यांचे मुळ आडनांव ––– होते.
अ) माळी ब) कवडे
क) गोऱ्हे ड) साळी

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) तैनाती फौजेची चार वैशिष्टे सांगा.
2) झिरपण्याचा सिध्दांत.
3) जगन्नाथ शंकर शेठ यांचे दोन सामाजिक कार्य सांगा.
4) लोकहितवादी यांचे आर्थिक विचार थोडक्यात सांगा.
5) सत्यशोधक समाजाची चार तत्वे सांगा.
6) 'सती बंदी' ची थोडक्यात माहिती लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) 19 व्या शतकाच्या सुरूवातीची सामाजिक परिस्थिती
2) इंग्रजी शिक्षणाचा परिणाम
3) आचार्य बाळशास्त्री जांभेकर यांचे सामाजिक कार्य
4) लोकहितवादी यांचे स्त्रीविषयक कार्य

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

19 व्या शतकाच्या प्रारंभीची महाराष्ट्रातील राजकीय व आर्थिक परिस्थिती सांगा .

किंवा

जगन्नाथ शंकरशेठ व डॉ. भाऊ दाजी लाड यांची कामगिरी सांगा.

प्र.5 महात्मा ज्योतीबा फुले यांचे कार्य सांगा. **14**

SLR-AK-127

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
HISTORY OF SOCIAL REFORMS IN MAHARASHTRA (1818-1970 A.D.)

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Treaty of Surat was between _____.
   a) Moushtin & Raghoba b) Moushtin & Bajirao
   c) Moushtin & Mahadji d) Moushtin & Nanasaheb

2) _____ defeated Peshwa empire.
   a) Birtish b) French
   c) Duch d) Portuguese

3) The Institute named “Sanskrit College” was started by _____ year 1821.
   a) Elphistan b) Lord Macaulay
   c) Lord Bentinck d) Lord Hardings

4) Balshastri Jambhekar was born in _____.
   a) Ter b) Khed
   c) Pomburle d) Pune

5) _____ was established Bombay Association.
   a) Jagannath Shankarshet b) Dr. B. R. Ambedkar
   c) Lokmanya Tilak d) Agarkar

6) What was the surname of Jagnath Shankarshet?
   a) Pandekar b) Deshmukh
   c) Kulkarni d) Murkute

7) _____ was the father of Marathi News Paper.
   a) Lokhitwadi b) Bhau Daji Lad
   c) Balshastri Jambhekar d) Marashri Karve

8) Gopal Hari Deshmukh known as _____.
   a) Mahatma b) Loklitwadi
   c) Guru d) Teacher

9) 'Shatpatre' was written by _____.
   a) Lokhitwadi b) Balshastri Jambhekar
   c) Bhau Daji Lad d) Mahatma Phule

10) Bhau Daji Lad was born in the village _____ in the year 1824.
   a) Mumbai b) Pune
   c) Manjari d) Devgad

11) Mahatma Jotiba Phule established _____.
   a) Arya Samaj b) Prarthana Samaj
   c) Bramho Samaj d) Satyashodhak Samaj

12) The name of the son whom Mahatra Phule adopted was _____.
   a) Jaywant b) Ganapat
   c) Bhagyawant d) Yashwant

13) _____ was the last treatise of Mahatma Phule.
a) Gulamgiri b) Shetkaryancha Aasud
c) Ishara d) Sarvajanik Satya Dharma

14) The original surname of Mahatma Jyotiba Phule was _____.
a) Mali b) Kawade
c) Gorhe d) Sali

Q.2 Write the short answers. (Any Four) **16**

a) Four characteristics of Subsidiary Alliance system.
b) Filtration Theory
c) Two Social Work of Jagannath Shankarsheth.
d) Explain the thought of Lokhitwadi on economy.
e) Four Principles of Satyashodhak Samaj.
f) Write a short on 'Sati Prohibition'.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Social Condition in Maharashtra in early 19th Century
b) Effect of British Education
c) Social Work of Aacharya Balshastri Jambhekar
d) Lokhitwadi's work of woman

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain in Political and Economical condition in Maharashtra's in Early19th Century.

OR

Discuss the work of Jaggannath Shankarsheth and Bhau Daji Lad.

Q.5 Write the work of Mahatma Phule. **14**

SLR-AK-128

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
History (Paper - IV)
MODERN INDIA (1857 - 1950 A.D.)

Day & Date: Wednesday, 16-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) भारतात इ. स. 1857 च्या उठावाचे नेतृत्व ––– यांनी केले होते.
अ) तात्या टोपे ब) बहादूरशहा जफर
क) बाजीराव दुसरा ड) उमाजी नाईक

2) इनाम कमिशन ––– यांनी नेमले होते.
अ) लॉर्ड बेटिंक ब) लॉड डलहौसी
क) लॉर्ड रिपन ड) लॉर्ड लिटन

3) इ. स. 1857 च्या उठावाचे ––– हे तात्कालीक कारण होते.
अ) इनफिल्ड बंदूक ब) इनाम कमिशन
क) समाज सुधारणा ड) धर्म सुधारणा

4) इ. स. 1856 मध्ये विधवा विवाह कायदा ––– यांनी पास केला होता.
अ) लॉर्ड कर्झन ब) लॉर्ड कॉर्नवालिस
क) लॉर्ड रिपन ड) लॉर्ड डलहौसी

5) वेदाकडे चला ही धोरणा ––– यांनी दिली होती.
अ) स्वामी विवेकानंद ब) स्वामी दयानंद सरस्वती
क) ईश्वरचंद्र विदयासागर ड) राजा राममोहन रॉय

6) शेतकऱ्यांचा आसूड हा ग्रंथ ––– यांनी लिहिला.
अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर ब) महात्मा ज्योतिबा फुले
क) विठ्ठल रामजी शिंदे ड) एम. जी. लोखंडे

7) अखिल भारतीय राष्ट्रीय सभेचे पहिले अधिवेशन ––– येथे भरले होते.
अ) पुणे ब) मुंबई
क) मद्रास ड) दिल्ली

8) राष्ट्रीय सभेच्या वाराणशी येथील अधिवेशनाचे ––– हे अध्यक्ष होते. (1905)
अ) गोपाळकृष्ण गोखले ब) लालमोहन घोष
क) डॉ. रासबिहारी घोष ड) पंडित मोतीलाल नेहरू

9) अखिल भारतीय राष्ट्रीय कॉंग्रेसमध्ये ––– येथील अधिवेशनात फुट पडली.
अ) मुंबई ब) वाराणशी
क) सुरत ड) फैजापूर

10) 'मराठा' वृत्तपत्र ––– यांनी सुरू केले होते.
अ) लोकमान्य टिळक ब) महात्मा गांधी
क) ॲनी बेझंट ड) तेज बहादूर सप्रू

11) ––– मवाळवादी नेते होते.
   अ) लोकमान्य टिळक ब) गोपाळकृष्ण गोखले
   क) बिपीनचंद्र पाल ड) बाळकृष्ण चाफेकर

12) अखिल भारतीय राष्ट्रीय सभेचे ––– हे संस्थापक सदस्य होते.
   अ) दादाभाई नौरोजी ब) सुभाषचंद्र बोस
   क) चंद्रशेखर आझाद ड) नाना पाटील

13) ॲनी बेझंट यांनी ––– येथे होमरूल लिगची शाखा स्थापन केली होती.
   अ) पुणे ब) मुंबई
   क) नागपूर ड) मद्रास

14) बंगालची फाळणी ––– यावर्षी रद्द झाली होती.
   अ) 1905 ब) 1908
   क) 1911 ड) 1913

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) इ. स. 1857 च्या उठावाचे स्वरूप लिहा.
2) सत्यशोधक समाजाचे कार्य लिहा.
3) इ. स. 1885 मधील भारतीय राष्ट्रीय सभेच्या पहिल्या अधिवेशनाची माहिती लिहा.
4) बंगाल फाळणीचे परिणाम सांगा.
5) होमरूल चळवळीची माहिती लिहा.
6) लखनौ कराराची माहिती लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) इ. स. 1857 च्या उठावाच्या अपयशाची कारणे लिहा.
2) ब्राम्हो समाजाचे कार्य लिहा.
3) आर्य समाजाचे कार्य लिहा.
4) राष्ट्रीय सभेच्या उदयाच्या कारणांची चर्चा करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

मवाळपंथीयांचे कार्य लिहा.

किंवा

लोकमान्य टिळकांचे कार्य लिहा.

प्र.5 इ. स. 1857 च्या उठावाची राजकीय व लष्करी कारणे लिहा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
History (Paper - IV)
MODERN INDIA (1857 - 1950 A.D.)

Day & Date: Wednesday, 16-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) _____ led the respective revolt of 1857 at India.
   a) Tatya Tope b) Bahadurshah Jafar
   c) Bajirao II d) Umaji Naik

2) _____ was appointed Inam Commission.
   a) Lord Bentinck b) Lord Dalhousie
   c) Lord Ripon d) Lord Lytton

3) _____ was instantaneous cause of 1857 revolt.
   a) Enfield rifle b) Inam commission
   c) Social Reform d) Religious Reform

4) In 1856 _____ was passed widow marriage act.
   a) Lord Curzon b) Lord Cornwallis
   c) Lord Ripen d) Lord Dalhousie

5) _____ was given Go Back to Vedas Slogan.
   a) Swami Vivekanand b) Swami Dayanand Saraswati
   c) Ishwarchandra Vidyasagar d) Raja Ram Mohan Roy

6) _____ was written 'Shetkaryacha Asud' Book.
   a) Dr. Babasaheb Ambedkar b) Mahatma Jyotiba Phule
   c) Vitthal Ramji Shinde d) M.G. Lokhande

7) The first conference of Indian National Congress held in _____.
   a) Pune b) Mumbai
   c) Madras d) Delhi

8) _____ was the president of Varanashi National Congress conference (1905).
   a) Gopalkrishna Gokhale b) Lalmohan Ghosh
   c) Dr. Rasbihari Ghosh d) Pandit Motilal Nehru

9) The Indian National Congress was divided in _____ conference.
   a) Mumbai b) Varanashi
   c) Surat d) Faijapur

10) _____ was started 'Maratha' Newspaper.
   a) Lokmanya Tilak b) Mahatma Gandhi
   c) Annie Besant d) Tej Bahadur Sapru

11) _____ was Moderates Leader.
   a) Lokmanya Tilak b) Gopalkrushna Gokhale
   c) Bipinchandra Pal d) Balkrishna Chafekar

12) _____ was founder member of Indian National Congress.
a) Dadabhai Naoroji b) Subhashchandra Bose
c) Chandrashekhar Azad d) Nana Patil

13) _____ Annie Besant established Home rule League branch.
a) Pune b) Mumbai
c) Nagpur d) Madras

14) In _____ year partition of Bengal was cancelled.
a) 1905 b) 1908
c) 1911 d) 1913

Q.2 Write answer in short (Any Four) **16**

a) Describe the Nature of Revolt of 1857.
b) Write the work of Satyashodhak Samaj.
c) Write account of first Indian National Congress conference (1885).
d) Discuss the impact of Bengal Partition.
e) Write account of Home rule Movement.
f) Write account of Lackhaw Pact (1916).

Q.3 Answer the following questions. (Any Two) **12**

a) Describe unsuccess causes of revolt of 1857.
b) Write the work of Bramho Samaj.
c) Write the work of Arya samaj.
d) Discuss on the causes of the rise of Indian Nationalism.

Q.4 Answer the following questions. (Any One) **14**

Write the work of Moderates Congress.

OR

Write the work of Lokmanya Tilak.

Q.5 Write Political and Military causes of revolt of 1857. **14**

SLR-AK-129

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Geography (Paper - IV)
PHYSICAL GEOGRAPHY OF INDIA

Day & Date: Friday, 25-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) नकाशा स्टेन्सिल वापर करण्यास परवानगी आहे.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) भारताच्या क्षेत्रफळाच्या दृष्टीने जगात ——— क्रमांक आहे.
अ) तिसरा ब) चौथा
क) आठवा ड) सातवा

2) भारताच्या पश्चिमेस ——— वसलेले आहे.
अ) बंगालचा उपसागर ब) अरबी समुद्र
क) तांबडा समुद्र ड) भारतीय महासागर

3) भारतातील दख्खनच्या पठारावर ——— प्रकारची सर्वाधिक मृदा आढळते.
अ) तांबडी ब) काळी
क) जांभी ड) वाळवंटी

4) भारताच्या हवामानावर सर्वाधिक ——— पर्वताचा परिणाम होतो.
अ) हिमालय ब) निळगीरी
क) अरवली ड) सातपुडा

5) भारतातील सर्वात जास्त पर्जन्याचे ठिकाण ——— राज्यात आहे.
अ) गुजरात ब) पंजाब
क) मेघालय ड) महाराष्ट्र

6) द्विपकल्पीय पठारावरुन वाहणारी सर्वात मोठी पूर्ववाहिनी नदी ——— ही आहे.
अ) भीमा ब) कावेरी
क) कृष्णा ड) गोदावरी

7) राजस्थान मध्ये ——— प्रकारची मृदा आढळते.
अ) जांभी ब) वाळवंटी
क) काळी ड) तांबडी

8) गंगेच्या त्रिभूज प्रदेशात ——— हे वृक्ष आढळतात.
अ) सुंद्री ब) चंदन
क) साग ड) आंबा

9) ——— हे सर्वात उच्च प्रतीचे लोह खनिज आहे.
अ) लिमोनाईट ब) सिडेराईट
क) मॅग्नेटाईट ड) हेमेटाईट

10) भारतात ——— राज्याचा कोळसाच्या साठयात प्रथम क्रमांक लागतो.
अ) आंध्रप्रदेश ब) झारखंड
क) केरळ ड) तेलंगणा

11) अंकलेश्वर तेल क्षेत्र ——— या राज्यात आहे.
अ) गुजरात ब) महाराष्ट्र
क) कर्नाटक ड) बिहार

12) ——— हे अपारंपारिक शक्ती साधन आहे.
अ) द. कोळसा ब) खनिज तेल
क) नैसर्गिक गॅस ड) सौरशक्ती

13) नकाशावरील दोन बिंदू मधील अंतर व त्याच दोन बिंदू मधील जमिनीवरील प्रत्यक्ष अंतरास ——— म्हणतात.
अ) नकाशा प्रक्षेपण ब) नकाशा प्रमाण
क) नकाशा सुची ड) यापैकी नाही

14) समान दाबाच्या ठिकाणाला जोडणाऱ्या रेषेस ——— म्हणतात.
अ) समोच्य रेषा ब) सम पर्जन्य
क) समभार ड) समताप

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) भारताचे सापेक्ष स्थान स्पष्ट करा.
2) भारतातील मृदेच्या प्रकाराचे वर्णन करा.
3) भारतातील द.कोळशाचे प्रकार स्पष्ट करा.
4) भारतातील लोहखनिजाचे वितरण स्पष्ट करा.
5) भारतातील तेल क्षेत्रे सांगा.
6) नकाशाच्या प्रकाराचे वर्णन करा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (कोणतेही दोन) **12**

1) भारतीय हवामानावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
2) भारतातील प्रमुख नद्या स्पष्ट करा.
3) बॉक्साईटचे वितरण व उत्पादनाचे वर्णन करा.
4) नकाशाचे घटक स्पष्ट करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांची उत्तर लिहा. **14**

भारतातील पर्जन्य वितरणाचा वृत्तांत द्या.

किंवा

भारताचे प्राकृतिक विभाग सांगून कोणत्याही एका विभागाचे सविस्तर वर्णन करा.

प्र.5 भारतातील जंगलांचे प्रकार स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Geography (Paper - IV)
PHYSICAL GEOGRAPHY OF INDIA

Day & Date: Friday, 25-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Neat diagrams must be drawn wherever necessary.
4) Use of map stencils is allowed.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) India stands _____ in respect to area coverage in the world.
a) 3rd b) 4th
c) 8th d) 7th

2) _____ is situated to the west of India.
a) Bay of Bengal b) Arbain Sea
c) Red Sea d) Indian Sea

3) In Deccan plateau of India _____ types of soil is found highly.
a) Red b) Regur
c) Laterite d) Sandy

4) The climate of India mostly influenced by _____ Mountain.
a) Himalaya b) Nilgiri
c) Arvali d) Satpura

5) The highest rainfall place is _____ state in India.
a) Gujrat b) Punjab
c) Meghalaya d) Maharashtra

6) _____ is the largest East flowing river of the Peninsulva.
a) Bhima b) Kaveri
c) Krishna d) Godavari

7) _____ type of soil is found in Rajasthan.
a) Laterite b) Sandy
c) Regur d) Red

8) _____ tree are found in the delta of Ganga river.
a) Mangrove b) Sandal
c) Teak d) Mango

9) _____ is the highest grade of Iron ore.
a) Limonite b) Siderite
c) Magnetite d) Hematite

10) _____ state ranks first in cool deposit in India.
a) Andra Pradesh b) Jharkhand
c) Keral d) Telangana

11) Ankaleshwar oil field is found in _____ state.
a) Gujrat b) Maharashtra
c) Karnataka d) Bihar

12) _____ is the non-conventional energy resource.
   a) Coal b) Petrolium
   c) Natural Gas d) Solar energy

13) The _____ is the ratio between the distance of two points on the map and their corresponding distance on the ground.
   a) Map Projection b) Map scale
   c) Map Index d) None of these

14) The line joining the places of equal pressure is called as _____.
   a) Contour b) Isohyet
   c) Isobar d) Isotherm

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

1) Explain the relative location of India.
2) Describe types of soil in India.
3) Explain type of coal in India.
4) Explain the distribution of Iron ore in India.
5) State the Oil fields in India.
6) Describe the types of Map.

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

1) Explain the factors influencing on climate of India.
2) Explain the Major rivers in India.
3) Describe distribution and production of Baxutie.
4) Explain the elements of Map.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Give an account of rainfall distribution in India.

OR

State the Physical divisions of India and describe any one of them.

Q.5 Explain the types of forests in India. **14**

SLR-AK-13

Seat No.	

Set | **P**

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Urdu (Compulsory)
PROSE

Day & Date: Tuesday, 19-11-2019 Max. Marks: 40
Time: 11:30 AM To 01:30 PM

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل الفاظ کا انتخاب کر کے جملہ مکمل کیجئے اور جوابی پرچے میں لکھیے:-

1) کالو بھنگی کے ماں باپ کیا تھے؟

i)ستار ii) چمار iii) بھنگی vi) دھوبی

2) چماروں کا رونا کیسا ہوتا ہے؟

i) مفید ii) برا iii) اچھا iv) منحوس

3)بختیار کی بوڑھی ماں ہمیشہ کس سے جھگڑا کرتی رہتی ہے؟

i) بھائی ii) بہو iii) بیٹے iv) پڑوس

4) اشتہاروں کے علاوہ لاہور کی سب سے بڑی صنعت کیا ہے-

i) رسالہ بازی ii) پاچہ بافی iii) دست کاری iv) فلم سازی

5)کالو بھنگی ایک دوست کی طرح کس سے باتیں کرتا تھا؟

i) بھٹے ii) گنے iii) لکڑی iv) جھاڑو

6)کالو بھنگی کی تنخواہ کتنے روپے تھی؟

i) سات ii) آٹھ iii) نو iv) دس

7) دکھی کون تھا؟

i) ادنی طبقے کا چپراسی ii) ادنی طبقے کا چمار

iii) ادنی طبقے کا دھوبی iv) ادنی طبقے کا بھنگی

8) کالو بھنگی کس کی گائے چرانے کے لیے جنگل میں لے جاتا ہے؟

i) دوست ii) کلرک iii) ڈاکٹر صاحب iv) کمپاؤنڈر

سوال نمبر.2. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھیئے۔ (کوئی چار) **12**

1) اگر جنازہ کسی بڑے آدمی کا ہو تو لوگ کس طرح چلے آتے ہیں؟

2) جنازہ راستے سے گزرتے وقت موٹر والوں کا حال کیا ہوتا ہے؟

3) مصنف کے مقدمے باز دوست کا تعارف دیجئیے۔

4) پطرس نے دوسری قسم کے طلبہ کی وضاحت کس طرح کی ہے؟

5) مصنف نے قبرستان کے دوسرے حصے کے متعلق کیا کہا ہے؟

6) احمد مرزا مصنف کے گھر میں داخل ہو کر کیا کرتے ہیں؟

سوال نمبر.3. مفصل جواب لکھیئے - (کوئی ایک) **10**

1. مصنف نے مچھّر کا تعارف کس طرح کیا ہے لکھیے اور بتایئے کہ مچھّر انسان کو کس طرح ستاتا ہے؟
2. مردہ بدست زندہ میں مصنف نے کن کن باتوں پر طنز کیا ہے؟ وضاحت کیجئیے۔

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیئے۔ **10**

بحث و تکرار کا خلاصہ لکھیے۔

SLR-AK-130

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov 2019
Hindi (Paper - III)
ADHUNIK GADYA, KAHANI EVAM VYAHARIK HINDI

Day & Date: Thursday, 17-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।.
2) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 14

1) डिप्टी कलेक्टरी की परीक्षा ––– में होनेवाली थी।
अ) दिल्ली ब) मेरठ
क) इलाहाबाद ड) मुंबई

2) पेड़ लगाओ, ––– बचाओ।
अ) पर्यावरण ब) मनुष्य
क) मशीन ड) घर

3) 'ख्वाजा, ओ मेरे पीर' कहानी के लेखक ––– है।
अ) स्वयंप्रकाश ब) प्रेमचंद
क) मृदुला गर्ग ड) शिवमुर्ति

4) लडकी को बच्चे को संभालने की महिने की तनख्वा ––– रू. मिली।
अ) दो सौ ब) पंधरा
क) पचास ड) सौ

5) समीरा ––– कक्षा में पढ़ती है।
अ) आठवीं ब) नौवीं
क) दसवीं ड) पाँचवीं

6) ––– औरतें अपने चेहरे पर तीन गोदने गुदवाती है।
अ) कश्मिरी ब) ओराँव
क) पंजाबी ड) गुजराथी

7) 'आगे रास्ता बंद है' कहानी ––– ने लिखी है।
अ) बिपीन बिहारी ब) संजीव
क) कैलाश बनवासी ड) स्वयंप्रकाश

8) ––– अपने एक जोड़ी बैल लेकर बेचने बाजार पहुंचा था।
अ) रामेश्वर ब) सत्या
क) रामधन ड) नारायण

9) 'संघर्ष' कहानी का प्रमुख पात्र ––– है।
अ) सुरेंद्र ब) शंकर
क) अशरफी अली ड) सतपाल

10) फुलवा का बेटा राधामोहन ––– है।
अ) मैनेजर ब) क्लर्क
क) एस.पी. ड) इन्सपेक्टर

11) अनुवादक को स्त्रोत भाषा के साथ ––– भाषा का ज्ञान आवश्यक है।
   अ) राष्ट्रभाषा ब) लक्ष्यभाषा
   क) राजभाषा ड) संपर्क भाषा

12) 'साँसों का तार' कहानी ––– पर आधारित है।
   अ) अध्यात्म ब) बेरोजगारी
   क) परिवारिक हिंसा ड) अंधविश्वास

13) विज्ञापन को अंग्रेजी में ––– कहते है।
   अ) Advertisement ब) Translation
   क) Conclusion ड) Abstract

14) बसुमती गाँव की ––– बनी है।
   अ) अफसर ब) प्रधान
   क) साहुकारिण ड) अध्यापिका

प्र.2 निम्नलिखित में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। **16**

1) अनुवाद का अर्थ और परिभाषा लिखिए।
2) आपने अपना मोबाईल का दुकान शुरू किया है उसका विज्ञापन समाचार पत्र में देना चाहते है। विज्ञापन तैयार कीजिए।
3) 'आज के युवकों का लक्ष्य' इस विषय पर के दो मित्रों के बीच चल रहें संवाद को लिखिए।
4) विज्ञापन की दो परिभाषाएं लिखिए।
5) संवाद कौशल्य के लिए आवश्यक किन्हीं चार गुणों को स्पष्ट कीजिए।
6) नीचे दिए गए अनुच्छेद का मराठी से हिंदी में अनुवाद कीजिए।

10,000 अयशस्वी परीक्षण केल्यानंतर लीड बॅटरीचा शोध लावल्यानंतर एका पत्रकाराने थॉमस एडिसनला विचारले की आपण आपल्या अयशस्वी परीक्षणाबाबत कसे अनुभवता? एडिसन ने उत्तर दिले की हे अपयश नाही. आता मला त्या 10,000 पद्धतींचा शोध लागला आहे ज्यामुळे बॅटरीचा अविष्कार केला जाऊ शकत नाही''

प्र.3 निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए। **12**

1) रामधन के अपने बैलों के प्रति विचार
2) फुलवा
3) ओराँव औरतें
4) अशरफी लाल

प्र.4 निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए। **14**

'इक्किसवीं सदी का पेड़' कहानी का उद्देश स्पष्ट कीजिए।

अथवा

'साँसों का तार' कहानी की कथावस्तु लिखिए।

प्र.5 'संघर्ष' कहाणी का आशय स्पष्ट कीजिए। **14**

SLR-AK-131

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Psychology (Paper – III)
DEVELOPMENT OF ADOLESCENTS AND EARLY ADULTHOOD

Day & Date: Saturday, 02-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
3) मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे योग्य ठरेल.

प्र.1 खालील योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) किशोरावस्थेत ––– मैत्री होऊ लागते.
अ) स्वयं लिंगी ब) समलिंगी
क) विरूद्ध लिंगी ड) दुय्यम

2) किशोरवयीन मुलींमध्ये ––– संप्रेरक निर्माण होते.
अ) इन्सुलिन ब) एस्ट्रोजन
क) डोपामिन ड) अँड्रोजन

3) ओळख विषयक दृष्टीकोनाचे चार प्रकार ––– यांनी सांगितले.
अ) मर्सीया ब) स्मित
क) फ्रॉईड ड) एरिक्सन

4) बुद्धीमत्तेचा ––– घटक व्यक्तीला वास्तव जग, परिस्थिती आणि मागणी यांचे आकलन करून देतो.
अ) घटक संदर्भ ब) अनुभवजन्य
क) संदर्भजन्य ड) व्यवहारिक

5) प्रारंभिक प्रौढावस्थेचा सातत्यपूर्ण विकासाचा कालावधी ––– ते ––– वर्षे मानला जातो.
अ) 20 ते 40 ब) 30 ते 40
क) 30 ते 60 ड) 10 ते 20

6) व्यवसाय निवडीविषयी व्यक्तिमत्व प्रकार सिद्धांत ––– यांनी सांगितला.
अ) जेम्स बर्ग ब) हॉलंड
क) स्मित ड) स्टनबर्ग

7) किशोरांना विश्रांतीकरीता ––– तास झोपेची गरज असते.
अ) 9 ब) 6
क) 8 ड) 5

8) क्षुधा अभाव विकृती ––– वयोगटातील मुली व स्त्रियांत आढळते.
अ) 40 ते 50 ब) 12 ते 40
क) 20 ते 40 ड) 50 ते 60

9) ––– मध्ये अवसादाचे प्रमाण जास्त दिसून येते.
अ) मुले ब) मुली
क) प्रौढ ड) यापैकी नाही

10) जीवनात धोके, आव्हाने निर्माण करणाऱ्या प्रसंगाना दिल्या जाणाऱ्या शारीरिक आणि भावनिक प्रतिक्रियेचा व्यक्तीला येणाऱ्या अनुभवास ––– असे म्हणतात.
   अ) अवसाद ब) ताण
   क) आजारपण ड) अपघात

11) सिगारेट मध्ये ––– नावाचे रासायनिक मिश्रण असते.
   अ) चरस ब) निकोटिन
   क) हेरॉइन ड) कॅफेन

12) ––– यांनी ताण निर्माण करणाऱ्या घटनांची गुण वैशिष्टये सांगितली.
   अ) पेरी ब) शेले टेलर
   क) जेम्सबर्ग ड) स्टर्नबर्ग

13) बोधात्मक विकासाचा दृष्टीकोन ––– यांनी सांगितला.
   अ) पियाजे ब) स्टर्नबर्ग
   क) लेवीन ड) फ्रॉईड

14) मुलींमध्ये ––– सुरूवात हा पौंगडावस्थेतील प्रमुख संकेत असतो.
   अ) मासिक पाळी ब) फलीतीकरण
   क) शरीर प्रतिमा ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) प्रेमाचे प्रकार सांगा.
2) घटस्फोटाची कारणे सांगा.
3) क्षुधातिरेक म्हणजे काय?
4) हस्तमैथून म्हणजे काय?
5) बुद्धीमत्तेचा त्रिकुट सिद्धांत सांगा.
6) पिढीतील अंतर म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) अकाली परिपक्वता
2) किशोरवयीन आत्महत्या
3) प्रारंभिक प्रौढांवस्थेतील शारीरिक मर्यादा आणि आव्हाने
4) मैत्री

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

एरिक्सनच्या व्यक्तीमत्व विकासाच्या अवस्था स्पष्ट करा.

किंवा

किशोरावस्थेची व्याख्या सांगून किशोरावस्थेमधील साईबर स्पेस आणि ऑनलाईन प्रवृत्ती स्पष्ट करा.

प्र.5 प्रारंभिक प्रौढावस्थेतील शारीरिक विकास स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-131

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Psychology (Paper – III)
DEVELOPMENT OF ADOLESCENTS AND EARLY ADULTHOOD

Day & Date: Saturday, 02-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) _____ friendship is developed in adolescence.
   a) Autosexuality b) Homosexuality
   c) Heterosexuality d) Secondary

2) _____ hormones are created in adolescence girls.
   a) Insulin b) Estrogens
   c) Dofamine d) Androgen

3) _____ has suggested four types of approach to identity.
   a) Marcia b) Smit
   c) Freud d) Erikson

4) _____ component of intelligence demonstrates the real world situation and demands to the individual.
   a) Componential b) Experiential
   c) Contextual d) Practical

5) Early adulthood period from age _____ to_____ is a time of continued development.
   a) 20 to 40 b) 30 to 40
   c) 30 to 60 d) 10 to 20

6) _____ has suggested the personality type theory of choosing life work.
   a) Jamesburg b) Hollands
   c) Smith d) Sternberg

7) _____ hours are required for adolescence to sleep.
   a) 9 b) 6
   c) 8 d) 5

8) Anorexia disorder occurs in age group _____.
   a) 40 to 50 b) 12 to 40
   c) 20 to 40 d) 50 to 60

9) The Depression is maximum among _____.
   a) Boys b) Girls
   c) Adult d) None of these

10) _____ is the physical and emotional response to events that threaten or challenges us.
   a) Depression b) Stress
   c) Illness d) Accident

11) Cigarette includes the chemical mixture of _____.
   a) Charas b) Nicotine
   c) Heroin d) Caffeine

12) _____ has suggested the general principle of causing stress.
   a) Perrys b) Shelley Taylor
   c) Jamesburg d) Sternberg

13) The cognitive approach of development is put by _____.
   a) Piaget b) Sternberg
   c) Levine c) Freud

14) _____ start probably the most obvious signal of puberty in girls.
   a) Menstruation b) Fertilization
   c) Body image d) None of these

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) State the type of love.
b) State the causes of Divorce.
c) What is Bulimia?
d) What is Mastuarbation?
e) State type of Triarchic Theory of Intelligence.
f) What is Generation Gap?

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Early Maturation
b) Adolescent suicide
c) Physical limitations and challenges in early adulthood
d) Friendship

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the Erikson stages of personality development.

OR

Define the adolescent. Describe the cyberspace, online in adolescents.

Q.5 Explain the physical development in Early Adulthood. **14**

SLR-AK-132

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Hindi (Paper - IV)
MADYAKALIN KAVYA EVAM VYAKHARAN

Day & Date: Friday, 18-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य है।
2) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के पुर्णांक हैं।

प्र.1 निम्नलिखित प्रश्नों के नीचे दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 14

1) कबीर के गुरू का नाम ––– था।
अ) वल्लभाचार्य ब) माधवाचार्य
क) रामानंद ड) रामानुजाचार्य

2) 'पदमावत' के रचनाकाल में दिल्ली के सुलतान ––– थे।
अ) अकबर ब) शहाजहाँ
क) जहाँगीर ड) शेरशहा

3) 'आए जोग सिखावन –––।
अ) पंडित ब) पाँड़े
क) विद्वान ड) गुरू

4) तुलसी गृह–त्याग के उपरान्त ––– संप्रदाय में दीक्षित हो गये।
अ) रामानंद ब) वल्लभ
क) नाथ ड) राधा–माधव

5) रहीम के दोहे ––– भाषा में लिखे हैं।
अ) अवधी ब) ब्रज
क) खडीबोली ड) भोजपुरी

6) बिहारी को पं. विश्वनाथप्रसाद मिश्र ने ––– कवि माना है।
अ) रीतिसिद्ध ब) रीतिबद्ध
क) रीतिमुक्त ड) आधुनिक

7) रितिकालीन वीर रस के कवि ––– है।
अ) केशव ब) घनानंद
क) भूषण ड) बिहारी

8) 'सुजान हित' के रचनाकार ––– है।
अ) केशव ब) घनानंद
क) बिहारी ड) रहिम

9) ––– को सुजान नामक नर्तकी से प्रेम हुआ था।
अ) घनानंद ब) बिहारी
क) जायसी ड) रहिम

10) 'ऊधौ मोहिं ब्रज बिसरत नाहीं' ––– ने कहा।
अ) यशोदा ब) उद्धव
क) राधा ड) कृष्ण

11) 'समास' शब्द का अर्थ ––– है।
अ) संक्षेप ब) विस्तार
क) समन्वय ड) गहराई

12) ''शब्द के पहले जो अक्षर या अक्षर–समूह लगाया जाता है उसे ––– कहते हैं।''
अ) समास ब) प्रत्यय
क) उपसर्ग ड) कारक

13) ––– का अर्थ शब्द के साथ, पर बाद में चलनेवाला है।
अ) कारक ब) समास
क) उपसर्ग ड) प्रत्यय

14) 'राम ने खाना खाया' ––– वाक्य का उदाहरण है।
अ) साधारण ब) मिश्र
क) संयुक्त ड) क्रियाविहीन

प्र.2 निम्नलिखित में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। 16

1) तत्पुरूष समास और कर्मधारय समास की व्याख्या और उदाहरण लिखिए।
2) 'उपसर्ग' शब्द का उत्पतिमूलक अर्थ बताते हुए 'कम', 'बंद', 'वि' और प्रति उपसर्ग के चार–चार उदाहरण लिखिए।
3) 'प्रत्यय' की व्याख्या लिखकर भाववाचक 'आबा' और 'आई' प्रत्यय के चार– चार उदाहरण लिखिए।
4) साधारण वाक्य की परिभाषा लिखकर दो–तीन उदाहरण लिखिए।
5) 'जायसी' का जीवन परिचय लिखिए।
6) कवी बिहारी का जीवन परिचय संक्षेप में लिखिए।

प्र.3 निम्नलिखित में से किन्हीं दो की ससंदर्भ व्याख्या लिखिए। 12

1) ''कहै कबीर चित चंचला, सुनहू मूंढ मति मोरी।
विषया फिरी फिरि आवई, राजा राम न मिलै बहोरी।''
2) आयो घोष बड़ो व्यौपारी।
खेप लादि गुरू ज्ञान जोग की, ब्रज मैं आनि उतारी।''
3) ''भौंहनु त्रासति, मुँह नटति, आँखिनु सौं लपटाति।
ऐंचि छुडवातिकरू, इंची आगे आवति जाति।।''
4) ''खग्ग खगराज महाराज सिवराज जू को
आखिल भुंजग मुगल दल निगालिगो।''

प्र.4 'सूरदास' के पठित पदों के आधार पर विरह–वर्णन को स्पष्ट किजिए। **14**

अथवा

बिहारी के दोहे संयोग श्रृंगार का उत्तम उदाहरण है स्पष्ट किजिए।

प्र.5 'पद्मावती' के सौन्दर्य का चित्रण कीजिए। **14**

SLR-AK-133

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Psychology (Paper - IV)
ADJUSTMENT PSYCHOLOGY

Day & Date: Monday, 04-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) समायोजन ही संज्ञा मूलतः ––– या शास्त्रातून आली आहे.
अ) जीवशास्त्र ब) भौतिकशास्त्र
क) रसायनशास्त्र ड) मानसशास्त्र

2) ताणाचे प्रकार ––– आहेत.
अ) पाच ब) चार
क) तीन ड) दोन

3) बांडूरा यांनी स्व–सामर्थ्य विकासाचे ––– स्त्रोत सांगितले आहे.
अ) आठ ब) सहा
क) चार ड) दोन

4) उत्क्रांतीवादाचा सिध्दांत ––– यांनी मांडला.
अ) सॉक्रेटीस ब) प्लेटो
क) ॲरिस्टॉटल ड) डार्विन

5) दोन परिवर्तकातील असणाऱ्या संबंधाच्या पातळीचा संख्यात्मक निर्देशांक म्हणजे ––– होय.
अ) सहसंबंध गुणांक ब) मध्यमान
क) मध्य ड) लक्षणीय फरक

6) 'लढा किंवा पळा' प्रतिक्रिया सर्वप्रथम ––– यांनी स्पष्ट केली.
अ) लेविन ब) सिंगर
क) वॉल्टर कॅनन ड) आयझेंक

7) स्व–संकल्पनेचे गाढे अभ्यासक रॉय बेमिस्टर यांनी स्व–संकल्पना ––– ही संज्ञा मांडली.
अ) प्रकाश ब) गोंधळ
क) प्रभाव ड) वरीलपैकी सर्व

8) अंतःस्त्रावी ग्रंथीतून निर्माण होणारा रासायनिक स्त्राव ––– मध्ये मिसळतो.
अ) रक्त ब) पचनसंस्था
क) रक्तप्रवाह ड) वरीपैकी सर्व

9) एका व्यक्तीचे सखोल संशोधन म्हणजे ––– .
अ) प्रयोग ब) सर्वेक्षण
क) निरीक्षण ड) वृत्त इतिहास

10) 'सामान्य प्रतियोजन संलक्षण' हे प्रारूप ––– शी संबंधित आहे.
अ) ताण ब) चिंता
क) नैराश्य ड) मनोविकृती

11) ''सामाजिक तौलनिक सिध्दांताचा'' ––– हे जनक आहेत.
अ) हिंगीन्स ब) हॉफस्टिड
क) लिओ फेस्टिंजर ड) केली

12) XY या रंगसूत्राच्या संयोगातून ––– जन्माला येते.
अ) मुलगा ब) मुलगी
क) जुळी ड) तीळी

13) ––– यांनी सामाजिक पुर्नसमायोजन पदनिश्चयन श्रेणी विकसित केली.
अ) हिंगीन्स ब) कोबासा
क) लाझारस ड) होल्म्स आणि राहे

14) विशिष्ट ध्येय साध्य करण्यासाठी किंवा संपादन करण्याची शक्ती म्हणजे –––.
अ) स्व–सामर्थ्य ब) सार्वजनिक स्व
क) स्व–नियंत्रण ड) बहुविध स्व

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) SQ3R पध्दतीमध्ये समाविष्ट असलेल्या पायऱ्या लिहा.
2) संघर्षाचे प्रकार सांगा.
3) स्व–सामर्थ्य विकासाचे स्त्रोत सांगा.
4) लैंगिक अभिवृत्ती आणि वर्तन स्पष्ट करा.
5) 'सामान्य प्रतियोजन संलक्षण' प्रारूपातील पायऱ्या लिहा.
6) छापेच्या व्यवस्थापनाच्या युक्त्या/तंत्रे सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) मानसिक आणि शारीरिक आरोग्य
2) ताण सहनशीलता प्रभावित करणारे घटक
3) स्व–संकल्पनेला आकार देणारे घटक
4) लिंगभूमिका सामाजिकीकरणाची उगमस्थान

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

सुखाचे मुलस्त्रोत (उगमस्थाने) स्पष्ट करा.

किंवा

स्त्री आणि पुरूषांच्या लिंगाशी निगडित भूमिका थोडक्यात वर्णन करा.

प्र.5 ताण म्हणजे काय? ताणाचे परिणाम स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Psychology (Paper - IV)
ADJUSTMENT PSYCHOLOGY

Day & Date: Monday, 04-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

Instructions:1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) The concept of adjustment was originally borrowed from _____.
   a) Biology b) Physics
   c) Chemistry d) Psychology

2) _____ types of stress.
   a) Five b) Four
   c) Three d) Two

3) Bandura identified _____ sources of developing self-efficacy.
   a) Eight b) Six
   c) Four d) Two

4) Evolutionary theory was proposed by _____.
   a) Socrates b) Plato
   c) Aristotle d) Darwin

5) _____ is a numerical index of the degree of relationship that exists between two variables.
   a) Correlation coefficient b) Mean
   c) Median d) Significant difference

6) 'Fight or flight' response was first explained by ____.
   a) Lewin b) Singer
   c) Walter Cannon d) Eysenck

7) Roy Baumeister an eminent researcher on the self-concept proposed by 'Self Concept _____'.
   a) Focus b) Confusion
   c) Influence d) All the above

8) Hormones are chemical substances releases in to the _____ by the endocrine glands.
   a) Blood b) Digestive system
   c) Blood stream d) All the above

9) In depth research of an individual is called _____.
   a) Experiment b) Survey
   c) Observation d) Case study

10) 'General Adaptation Syndrome' model is related to ____.
   a) Stress b) Anxiety
   c) Depression d) Neuroticism

11) _____ was the pioneer of "Social Comparison Theory".
   a) Higgins b) Hofstead
   c) Leon Festinger d) Kelly

12) Combination of XY chromosomes gives birth to _____.
   a) Boy b) Girl
   c) Twin d) Triplex

13) _____ developed Social Readjustment Rating Scale.
   a) Higgins b) Kobasa
   c) Lazarus d) Holmes and Rahe

14) _____ refers to people's conviction that they can achieve specific goals.
   a) Self-efficacy b) Public self
   c) Self-monitoring d) Multiple selves

Q.2 Answer the following questions. (Any Four) **16**

a) Write steps that are included in SQ3R method.
b) State types of conflict.
c) State sources of developing self-efficacy.
d) Explain the sexual attitude and behavior.
e) Write stages of 'General Adaptation Syndrome' model.
f) State impression management strategies.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Mental and Physical Health
b) Factors influencing stress tolerance
c) Factors shaping the self - concept
d) Source of gender role socialization

Q.4 Answer the following questions. (Any One) **14**

Explain the roots of happiness.

OR

Describe in short gender role of man and women's.

Q.5 What is stress? Explain the effect of stress. **14**

SLR-AK-134

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
English (Paper - III)
BRITISH LITERATURE

Day & Date: Saturday, 19-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) A. G Gardiner wrote the articles and eassys under the pen-name of _____.
   a) Robert Jorden b) Beta of plough
   c) Alpha of the plough d) Guillaume Apollinaire

2) A. G Gardiner used _____ for writing regularly.
   a) a fountain pen b) a pencil
   c) a cheroot d) a waist coat

3) _____ was imaginary sister of Shakespeare.
   a) Ellen b) Bess
   c) Judith d) Eliza

4) The imaginary Judith is beaten by her father_____.
   a) to remain unmarried b) to attend college
   c) to visit America d) to become an actress

5) Charles Lamb wrote the articles under the pen-name of_____.
   a) Mary b) Elia
   c) Eliza d) Alia

6) According to Joseph Addision,_____ is the supreme Being in this world.
   a) God b) Atheist
   c) Satan d) Shepherd

7) According to Virgina Woolf, women did not have anything to say in choosing their husbands, and once the choice was made, he became _____of a woman.
   a) Friend b) guide
   c) gentleman d) Lord and Master

8) Charles Lamb believes that _____ was his sister.
   a) Lucy b) Judith
   c) Juliet d) Elizabeth

9) Lilliputians are of _____tall.
   a) Six feet b) Six inches
   c) Sixty feets d) Sixty inches

10) _____ was taken care of Gullivers in Brobdingnag
   a) Farmer b) Queen
   c) Glumdal clitch d) Reldresall

11) _____are the enemies of the Lilliputians.
   a) Brobdingnags b) Blefuscudians
   c) Laputians d) Human beings

12) The Lilliputians call Gulliver_____.
   a) man- Hill b) man- House
   c) man- Giant d) man- mountain

13) The king of Brobdingnag rejects Gulliver's proposal of _____.
   a) Lawyer b) Christianity
   c) Misleading statement d) Gunpowder

14) _____ was given a name to Gulliver by the farmers daughters.
   a) Prince b) Grildrig
   c) Joker d) Gulliver

Q.2 Answer the following questions in brief. (Any Four) **16**

1) Why did A.G. Gardiner not able to write the articles?
2) What is identity of Judith Shakespeare?
3) What are the different tendencies of Lamb's cousins?
4) What is Joseph Addison's attitude towards God?
5) How does Gulliver suffer due to his small size?
6) How did the Lilliputians feed Gulliver?

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

1) Write a note on realism in 18th century novel and the realistic novelists.
2) What are the main tendencies of the 18th century fiction?
3) What is the narrator's argument about the status of women in a society in the essay of Virginia Woolf?
4) Examine Charles Lamb's attitude toward his Aunt as described in the essay 'My Relation'.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Write a detailed note on the article "On Habit" of A. G. Gardiner.

OR

Joseph Addison is a religious preacher in 'Trust in God'- Discuss.

Q.5 Write detailed experiences of Gulliver through his travelling from London to Lilliput. **14**

SLR-AK-135

Seat No.	

Set P

B.A.(Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sanskrit (Paper – III)
PRACHIN BHARATIYA VIJNYAN

Day & Date: Tuesday, 05-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। 14
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

1) मुसळधार पडणाऱ्या पावसाच्या जलबिंदुचा वेग एका सेकंदाला ––– फुट असतो.
अ) 12 ब) 15
क) 16 ड) 17

2) ––– कालावधी 23 October ते 6 November असतो.
अ) सूर्यनक्षत्राचा ब) चन्द्रनक्षत्राचा
क) पर्जन्याचा ड) मेघाचा

3) तांबूस रंगाच्या भूमीत ––– पाणी आढळते.
अ) कडवट ब) गोड
क) खारट ड) तिक्त

4) कृष्णपक्षात गर्भधारणा झाली की ––– पक्षात वृष्टी होते.
अ) शुक्ल ब) कृष्ण
क) श्वेत ड) हरित

5) खडक फोडत असताना ––– लावून फोडतात.
अ) सुरंग ब) अग्नि
क) हेमंत ड) चुना

6) ग्रहयुद्ध ––– प्रकारचे आहे.
अ) 5 ब) 8
क) 7 ड) 4

7) बृहत्संहितेच्या 54व्या अध्यायाला ––– म्हणतात.
अ) गर्भधारणा ब) दकार्गलाध्याय
क) प्रवर्षनाध्याय ड) हेमंत

8) ज्येष्ठ शुक्ल पौर्णिमेला ––– नक्षत्र असते.
अ) कृतिका ब) ज्येष्ठा
क) मघा ड) यापैकी नाही

9) ध्वनियुक्त गर्भ ––– आढक वर्षाव करतो.
अ) 24 ब) 57
क) 12 ड) 16

10) केतुंचे प्रमुख प्रकार ––– आहेत.
अ) 5 ब) 4
क) 3 ड) 8

11) ––– हा भूमीचा एक प्रकार आहे.
अ) आमलक ब) लोहगंधिका
क) चान्द्र ड) भूमी

12) वराहमिहिर याने ––– हा ग्रंथ लिहिला.
अ) दासबोध ब) बृहत्संहिता
क) गुरूचरित्र ड) ग्रहांचा वेध

13) पंचसिद्धांतिका ग्रंथामध्ये ––– घेण्यासाठी यंत्राचा उल्लेकः आहे.
अ) ग्रहांचा वेध ब) युद्ध
क) यान ड) राज्य

14) ज्योतिष हे वेदांचे निर्मल ––– आहेत.
अ) अंग ब) घ्राण
क) चक्षु ड) हस्त

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) गर्भधारणेची लक्षणे थोडक्यात स्पष्ट करा.
2) मेघांचे वर्णन करा.
3) अशुद्ध पाणी शुद्ध करण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
4) वारूळाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
5) तलाव कोणत्या दिशेने व कसा खोदावा या पद्धतीचे स्पष्टीकरण करा.
6) वराहमिहिर याच्या ग्रंथसंपदेची माहिती द्या.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) 'पञ्चनिमित्तैः शतयोजनं' याचे स्पष्टीकरण करा.
2) प्रवर्षनाध्याय यावर निबंध लिहा.
3) 'पातालादूर्ध्वषिरा' याचे स्पष्टीकरण करा.
4) भूमीच्या विविध प्रकारांची नांवे लिहा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

गर्भधारणाध्यायाची माहिती थोडक्यात लिहा.

किंवा

भूपृष्ठावरील लक्षणांवरून भूगर्भांतर्गत पाणी शोधण्याचे तंत्र उदाहरणासहित सांगा.

प्र.5 बृहत्संहितेमधील पर्जन्यमापकांचे आकृतीसह स्पष्टीकरण करा. **14**

SLR-AK-136

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
English (Paper – IV)
INDIAN LITERATURE IN ENGLISH

Day & Date: Saturday, 16-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Mulk Raj Anand's novel 'Untouchable' was published in _____.
   a) 1935 b) 1936
   c) 1937 d) 1934

2) _____ attempted to molest Sohini.
   a) Ram Charan b) Rakha
   c) Pandit Kalinath d) None of the above

3) The gift of hokey stick was given to Bakha by _____.
   a) Chota b) Lakha
   c) Sohini d) Havildar Chart Singh

4) According to _____ untouchability is the greatest blot on Hinduism.
   a) Dr. Ambedkar b) Mahatma Gandhi
   c) Pandit Nehru d) None of the above

5) _____ is the Jemadar of all the sweepers.
   a) Lakha b) Bakha
   c) Chota d) Pandit Kalinath

6) _____ is the name of Bakha's town.
   a) Bulashah b) Barakshah
   c) Saharanpur d) None of the above

7) Waziro is the wife of _____.
   a) the leather maker b) Chota
   c) the weaver d) Lakha

8) In 'The Book of Nature' Jawaharlal Nehru told the story of _____.
   a) earth b) sun
   c) moon d) India

9) According to Nehru, every little stone lying in the road may be a little page in _____ book.
   a) History's b) Nature's
   c) Sociology's d) None of the above

10) _____ thought 'The English Teacher' is the greatest work of R. K. Narayan.
   a) Ved Mehta b) T. S. Eliot
   c) Lyle Blair d) None of the above

11) _____ is the first vision of Abdul Kalam.
   a) Freedom b) Development
   c) Strength d) Education

12) According to Abdul Kalam, Self-respect comes with _____.
   a) money b) internet
   c) self-reliance d) selfishness

13) _____ is the greatest creator, according to Osho.
   a) Painter b) Poet
   c) Musician d) Buddha

14) Osho thinks that _____ is destructive, not creative.
   a) love b) power
   c) beauty d) None of the above.

Q.2 Attempt any four of the following questions. 16

a) What was the declaration made by Mahatma Gandhi at the end of his speech in the novel 'Untouchable'?
b) What is the significance of Bakha's daydreaming in 'Untouchable'?
c) Describe in brief the colony of outcastes.
d) Describe in brief the character of Krishnan in 'The English Teacher'.
e) Describe in short the three visions of Abdul Kalam?
f) Comment on Osho's views on money and power?

Q.3 Attempt any two of the following questions. 12

a) What are the features of Indian English Novel?
b) What are the common themes in Colonial Indian English Novel?
c) Explain with reference to the context:
"If you see a little round shiny pebble, does it not tell you something?"
d) Explain with reference to the context:
"I will call you Jasmine hereafter"

Q.4 Attempt any one of the following question. 14

Explain in detail the thoughts expressed by Abdul Kalam in the essay 'My Vision for India'

OR

Why does Nehru advise little Indira to learn the alphabet of nature?

Q.5 Comment on the various themes in the novel 'Untouchable' by Mulk Raj Annad. **14**

SLR-AK-137

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sanskrit (Paper - IV)
KARAK PRAKARANA

Day & Date: Wednesday, 06-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय चित्वां वाक्यं पुनर्लिखत। 14
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

1) व्याकरणस्य ––––– पतञ्जली मुनिः वर्तते।
अ) शिल्पकार ब) रचनाकार
क) वार्तिककार ड) भाष्यकार

2) धुवम अपाये ––––।
अ) अधिकरणम् ब) करणं
क) संप्रदानम् ड) अपादानम्

3) कन्यायै स्वस्ति या ठिकाणी स्वस्ति. योगाने कन्या शब्दाची ––– विभक्ती होते.
अ) प्रथमा ब) तृतीया
क) चतुर्थी ड) पंचमी

4) 'विप्राय गां ददाति' या ठिकाणी विप्राय हे ––––– आहे.
अ) अपादान ब) कर्ता
क) करण ड) संप्रदान

5) कर्तुकरणयोः ––––– ।
अ) प्रथमा ब) सप्तमी
क) तृतीया ड) पंचमी

6) 'बध्नाति' या क्रियापदाने ––––– ही क्रिया सांगितली आहे.
अ) मोकळे करणे ब) बांधणे
क) दान करणे ड) वाचन करणे

7) हृकोरन्यतरस्याम् या सूत्राचा क्रंमाक ––––– आहे.
अ) 541 ब) 584
क) 844 ड) 351

8) 'क्रोशंअधिते' हे ––––– या अर्थाचे उदाहरण आहे.
अ) काळ ब) भावार्थ
क) गुप्त ड) अंतर

9) अन्यतरस्याम म्हणजे –––––.
अ) कार्य ब) संकल्प
क) विकल्प ड) आधार

10) हल् यामध्ये सर्व ––––– चा समावेश होतो.
अ) स्वर ब) व्यंजने
क) मात्रा ड) कारके

11) पयसा ––– भुङ्क्ते।
अ) ओदनस्य ब) ओदनेन
क) ओदनं ड) ओदनाय

12) माषेषु ––––– बध्नाति।
अ) अश्वं ब) अश्वेन
क) अश्वाय ड) अश्वः

13) अभि + नि + विश धातूच्या अधाराला ––– होते.
अ) कारकसंज्ञा ब) करणसंज्ञा
क) कर्मसंज्ञा ड) तृतीया

14) वारणार्थानाम् ––– ।
अ) पर्जन्यः ब) ईप्सितः
क) अनिप्सितः ड) अलंकारः

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) उपोधिके च सुत्र लिहा.
2) येनाङ्गविकार सूत्र लिहा.
3) अधिशीङ्स्थाऽऽसां कर्म।
4) कर्मणा यमभिप्रैति सः संप्रदानम्।
5) सुः पूजायाम्।
6) अपवर्गे तृतीया

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) कालाध्वनोरत्यन्तसंयोगे सूत्र उदाहरणासहित लिहा.
2) उपान्वध्याङ्.वसः।
3) अभिरभागे च
4) अन्यारादितरर्तेदिशब्दाञ्चूत्तरपदाजाहियुक्ते।

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

कर्म व करण कारक स्पष्ट करा.

किंवा

परिक्रमणे सम्प्रदानमन्यतरस्याम् हे सूत्र सोदाहरण स्पष्ट करा.

प्र.5 तृतीया विभक्तीवर सोदाहरण टीप लिहा. **14**

SLR-AK-138

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Paper - III)
INDIAN ETHICS

Day & Date: Monday, 18-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) वर्णनात्मक नीतिशास्त्र म्हणजे ––– चा एक भाग होय.
अ) समाजशास्त्र ब) अर्थशास्त्र
क) राजकारण ड) भूगोल

2) ––– म्हणजे आचरणाच्या इष्टतेसंबंधी किंवा योग्यतेसंबंधीचा एक अभ्यास होय.
अ) नीतिशास्त्र ब) तर्कशास्त्र
क) गणित ड) संख्याशास्त्र

3) रूढी किंवा नितीमत्ता यांचे शास्त्र म्हणजे ––– होय.
अ) नीतिशास्त्र ब) तर्कशास्त्र
क) सौन्दर्यशास्त्र ड) यापैकी नाही

4) धर्म हा एक ––– आहे.
अ) पुरूषार्थ ब) अज्ञान
क) अविवेक ड) यापैकी नाही

5) ––– हे भारतीय तत्त्वज्ञानाचे अंतिम ध्येय होय.
अ) धर्म ब) अर्थ
क) काम ड) मोक्ष

6) ––– ही अष्टांग मार्गातील एक अवस्था आहे.
अ) सम्यक दृष्टी ब) अज्ञान
क) अविवेक ड) अकर्म

7) बौद्ध दर्शनामध्ये मोक्षाला ––– असे म्हणतात.
अ) निर्वाण ब) पुरूष
क) प्रकृती ड) कैवल्य

8) ––– म्हणजे जीवनात अनुस्यूत असलेल्या परम प्राप्तव्याची मीमांसा होय.
अ) तर्कशास्त्र ब) नैतिक तत्त्वज्ञान
क) गणित ड) संख्याशास्त्र

9) 'आचरण कसे असावे' चा अभ्यास करणे हा ––– नीतिशास्त्राचा अभ्यासविषय आहे.
अ) आदर्शात्मक ब) वर्णनात्मक
क) नैसर्गिक ड) यापैकी नाही

10) नीतिशास्त्राचे ––– प्रकार आहेत.
अ) 2 ब) 3
क) 4 ड) 5

11) आसक्ती जीवन जगणे म्हणजे ––– होय.
अ) सकाम कर्म ब) निष्काम कर्म
क) विशेष कर्म ड) सामान्य कर्म

12) पुरूषार्थाचे ––– प्रकार आहेत.
अ) 1 ब) 2
क) 3 ड) 4

13) ––– ही अष्टांग मार्गातील शेवटची अवस्था आहे.
अ) आजिविका ब) व्यायाम
क) स्मृती ड) समाधी

14) चार्वाक हे ––– दर्शन आहे.
अ) सुखवादी ब) चैतन्यवादी
क) परहितवादी ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) धर्माची व्याख्या द्या.
2) कर्म म्हणजे काय?
3) कृपा म्हणजे काय?
4) आदर्श म्हणजे काय?
5) प्रेयस म्हणजे काय?
6) बुद्धी म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन थोडक्यात टिपा लिहा. **12**

1) निष्काम कर्म
2) धर्म आणि नीति
3) ऋणाचे स्वरूप आणि प्रकार
4) सुखवादाचे स्वरूप

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

बौद्धांनुसार अष्टांग मार्ग स्पष्ट करा.

किंवा

चार पुरूषार्थ स्पष्ट करा.

प्र.5 चार्वाकांचा नैतिक दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Paper - III)
INDIAN ETHICS

Day & Date: Monday, 18-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Descriptive ethics is a part of _____.
   a) Sociology b) Economics
   c) Politics d) Geography

2) _____ is a study of what is good or right in conduct.
   a) Ethics b) Logic
   c) Mathematics d) Statistics

3) _____ is a science of customs or morals.
   a) Ethics b) Logic
   c) Aesthetics d) None of these

4) Religion is a _____.
   a) Purushartha b) Ajnana
   c) Aviveka d) None of these

5) _____ is ultimate goal of Indian philosophy.
   a) Dharma b) Artha
   c) Kaama d) Moksha

6) _____ is one of the stage of eight fold path.
   a) Samyak drishti b) Adnyan
   c) Aviveka d) Akarma

7) In Buddhism Moksha is called _____.
   a) Nirvana b) Purusha
   c) Prakriti d) Kaivalya

8) _____ is the science of the highest good involved in life.
   a) Logic b) Ethics
   c) Mathematics d) Statistics

9) To Study of 'how should conduct' is the subject matter of _____ ethics.
   a) Normative b) Descriptive
   c) Natural d) None of these

10) There are _____ kinds of ethics.
   a) 2 b) 3
   c) 4 d) 5

11) Live attachment-free life is called ____.
   a) Sakam karma b) Nishkam karma
   c) Vishesh karma d) Samany karma

12) There are ____ kinds of purushartha.
a) 1 b) 2
c) 3 d) 4

13) ____ is the last stage of ashtang marga.
a) Aajivika b) Vyayama
c) Smruti d) Samadhi

14) Charvaka is _____ Darsana.
a) Hedonist b) Idealist
c) Altruism d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

1) Define religion
2) What is Karma?
3) What is krupa?
4) What is norm?
5) What is Preyas?
6) What is reason?

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

1) Nishkam karma
2) Religion and morality
3) Nature and kinds of Rna
4) Nature of Hedonosm

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the eight fold path by Buddhism.

OR

Explain the four purusharthas.

Q.5 Explain charvaka's ethical views.

SLR-AK-139

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Education (Paper – III)
EDUCATIONAL PSYCHOLOGY

Day & Date: Monday, 18-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **07**

1) 'मानसशास्त्र म्हणजे मानवी वर्तनाचे शास्त्र' अशी मानसशास्त्राची व्याख्या ––– यांनी केली.
   अ) मॅकडूगल ब) विल्यम वूंट
   क) वॅटसन ड) फ्राईड

2) बुद्धिमापनाचे जनक म्हणून ––– यांना संबोधले जाते.
   अ) थॉर्नडाईट ब) टर्मन
   क) अल्फ्रेड बीने ड) डॉ. कामत

3) 'अमूर्ताचा विचार करण्याची क्षमता म्हणजे बुद्धि' अशी बुद्धिमत्तेची व्याख्या ––– यांनी केली.
   अ) गॅरेट ब) टर्मन
   क) वेसलर ड) वेल्सन

4) 'मर्मदृष्टीमूलक अध्ययन' ही उपपत्ती ––– यांनी मांडली.
   अ) पीटरसन ब) कोहलर
   क) पॅवलॉव्ह ड) थॉर्नडाईक

5) आपल्या इच्छेनुसार घडून येणाऱ्या अवधानाला ––– अवधान म्हणतात.
   अ) अनैच्छिक ब) अभ्यस्त
   क) ऐच्छिक ड) यापैकी नाही

6) 'व्यक्तिमत्त्व म्हणजे स्वतःची भूमिका' असा अर्थ ––– काळात उदयास आला.
   अ) वैदिक ब) ब्राम्हण
   क) रोमन ड) इस्लामिक

7) गुन्हेगारी वर्तनाचा अभ्यास करण्यासाठी ––– ही पद्धती वापरतात.
   अ) आत्मनिरीक्षण ब) वस्तुनिष्ठ निरीक्षण
   क) प्रायोगिक ड) व्यक्तिगत अभ्यास

ब) एका वाक्यात उत्तरे लिहा. **07**

1) सामाजिक संशोधनात व्यक्तिगत अभ्यास पद्धती कोणी उपयोगात आणली?
2) शैक्षणिक मानसशास्त्र म्हणजे काय?
3) बुद्धिगुणांकाचे सूत्र लिहा.
4) अवधानाचे प्रकार कोणते?
5) रोमन काळानुसार व्यक्तिमत्व म्हणजे काय?
6) भारतात बीनेच्या परिणाम श्रेणीची सुधारित आवृत्ती कोणी तयार केली?
7) व्यक्तिमत्त्व वर्गीकरणाचे प्रमुख दोन प्रकार कोणते?

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **10**

1) मानसिक वयाची संकल्पना स्पष्ट करा.
2) अध्ययन प्रक्रियेची वैशिष्टये लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **15**

1) व्यक्तिमत्व विकासावर परिणाम करणारे घटक कोणते? विद्यार्थ्यांच्या सुसंघटीत व्यक्तिमत्वासाठी शैक्षणिक उपक्रम सुचवा.
2) प्रायोगिक पद्धतीचे स्वरूप, फायदे आणि तोटे सोदाहरण स्पष्ट करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **15**

1) थॉर्नडाईकच्या प्रयत्न–प्रमाद पद्धतीचे सविस्तर वर्णन करा.
2) बुद्धिमत्ता म्हणजे काय? बुद्धिमापन कसोट्यांचे प्रकार सोदाहरण स्पष्ट करा.

प्र.5 खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा. **16**

1) व्यक्तिमत्व मापनाचे प्रक्षेपण तंत्र
2) बुद्धिगुणांकाची वैशिष्ट्ये
3) वस्तुनिष्ठ निरीक्षण पद्धतीचे फायदे आणि तोटे
4) शैक्षणिक मानसशास्त्राची व्याप्ती
5) अध्ययन संक्रमणाचे प्रकार

SLR-AK-139

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Education (Paper – III)
EDUCATIONAL PSYCHOLOGY

Day & Date: Monday, 18-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Fill in the blanks by choosing the correct alternatives given below: **07**

1) _____ defined psychology means 'science of human behavior'.
   a) McDougal b) William wunt
   c) Watson d) Fride

2) _____ is known as 'Father of measurement of Intelligence'.
   a) Thorndike b) Terman
   c) Alfred Bine d) Dr. Kamat

3) _____ defines 'Intelligence is the ability to think abstractly'.
   a) Garret b) Terman
   c) Wechsler d) Welson

4) _____ stated the theory of insight learning.
   a) Peterson b) Kohler
   c) Pavlov d) Thorndike

5) Attention is being done by our will, then it is called as _____ attention.
   a) Involuntary b) Habitual
   c) Voluntary d) None of these

6) 'Personality is one's role' this meaning was invented in _____ period.
   a) Vedic b) Brahmanic
   c) Roman d) Islamic

7) _____ method is used to study the criminal behavior.
   a) Introspection b) Observation
   c) Experimental d) Case study

B) Answers the following questions in one sentence. **07**

1) Who was used the case study method in social research?
2) What is meant by educational psychology?
3) Write the formula of intelligence quotient.
4) Which are the types of attention?
5) What is meant by personality according to Roman period?
6) Who was created the revised edition of Bines's dimension series in India?
7) Which are the two types of classification of personality?

Q.2 Answer the following Questions **10**

a) Explain the concept of 'Mental Age'.
b) Write the characteristics of learning process?

Q.3 Answer any one of the following questions. **15**

a) Which are the factors affecting on personality development? State the educational activities for organized personality of the students.

b) Illustrate the nature, merits and demerits of experimental method.

Q.4 Answer any one of the following questions. **15**

a) Describe in detail the Thorndike's 'Trial and Error' method of learning.

b) What is meant by intelligence? Illustrate the types of tests for the measurement of intelligence.

Q.5 Write Short Notes (Any Four) **16**

a) Projection technique of measurement of personality

b) Characteristics of intelligence quotient

c) Merits and demerits of observation method

d) Scope of educational psychology

e) Types of transfer of learning

SLR-AK-14

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sanskrit (Compulsory)
संस्कृतमयूखः

Day & Date: Tuesday, 19-11-2019 Max. Marks: 40
Time: 11:30 AM To 01:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण अंक दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पूर्ण करा. 08
योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत।

1) ––– म्हणजे घरातच बढाई मारणारा.
अ) उत्तर ब) बढाईखोर
क) गेहेशूरः ड) नापित

2) मंजूषा म्हणजे ––– होय.
अ) तुळस ब) पेटी
क) मंजिरी ड) कोडे

3) वैदेही म्हणजे ––– होय.
अ) विशेष देह ब) राणी
क) अदेह ड) सीता

4) विद्याविहीनः –––?
अ) देव ब) पशुः
क) जन ड) मनुष्य

5) दुर्गाच्या मध्यभागी असलेल्या जागेत ––– व परदेशी व्यापारी यांची जागा निवडावी.
अ) घाऊक ब) स्थानिक
क) रहिवासी ड) सांघिक

6) मूर्धज म्हणजे ––– होय.
अ) कमळ ब) डोके
क) फूल ड) केस

7) कर्ता+कर्म+कर्मानुसारीक्रियापद्म ––– अस्ति?
अ) द्विकर्मकप्रयोगः ब) कर्मणिप्रयोगः
क) सकर्मककर्तरिः ड) भावेप्रयोग

8) कर्ता+कर्म+कर्तानुसारी क्रियापदम् ––– अस्ति?
अ) भावेप्रयोग ब) कर्मणिप्रयोग
क) सकर्मककर्तरि ड) अकर्मककर्तरि

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

अधोनिर्दिष्टानां प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत। (केवलं 4)

1) टिप्पणी लिखत – गंधयुक्ती
2) टिप्पणीम् लिखत – सूत्रधारः
3) टिप्पणीम् लिखत – शाकविक्रेत्री
4) खूप वर्षांनी भेटलेल्या 2 मैत्रिणींमधील किंवा मित्रांमधील संवाद संस्कृतमध्ये लिहा. (5 वाक्ये)
5) दशमूढाः कथेमध्ये कोणत्या कारणामुळे मूर्खांच्यात कोलाहल निर्माण झाला?
6) टिप्पणी लिखत –
   गंधयुक्ती

प्र.3 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **10**

अ) 'आवडलेले पुस्तक' या विषयावर संस्कृतमध्ये संवाद लिहा. (किमान 15 वाक्ये)

किंवा

ब) दुर्गनगररचनापाठानुसार दुर्गनगररचना लिहा.

प्र.4 संस्कृत भाषेतील नीति मूल्यांचा जीवनात कसा उपयोग होतो, ते तुमच्या शब्दात लिहा. **10**

SLR-AK-140

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Paper – III)
HISTORY OF PHYSICAL EDUCATION

Day & Date: Monday, 18-11-2019 Max. Marks: 35
Time: 08:00 AM To 09:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 अ) खालील दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **04**

1) ऑलिम्पिकचा प्रारंभ ––– देशांत झाला.
अ) ग्रीस ब) रोम
क) इटली ड) भारत

2) ग्रीक लोक ––––– यांना देव मानत होते.
अ) नेपोलियन ब) झीझस
क) कोलंबस ड) हर्कुलस

3) प्राचीन ऑलिम्पिक स्पर्धा सुरू करण्यापूर्वी ––––– महिने अगोदर युद्धबंधी केली जात होती.
अ) 3 ब) 6
क) 10 ड) 12

4) कोलंबस ने अमेरिकेचा शोध ––––– साली लावला.
अ) 1450 ब) 1492
क) 1448 ड) 1480

ब) एका वाक्यात उत्तरे द्या. **03**

1) प्राचीन ऑलिम्पिक विजेत्या खेळाडूंचा गौरव कशाने होत होता?
2) प्राचीन ऑलिम्पिक स्पर्धा केव्हा पासुन सुरू झाल्या?
3) अमेरिकेतील शारीरिक शिक्षणाच्या विकासातील दोन योजना सांगा.

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे दया. **10**

1) प्राचीन भारतातील शारीरिक शिक्षणाची पद्धती आणि कार्यक्रम सांगा.
2) बुद्ध काळ सविस्तर लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्नाचे उत्तर दया. **10**

1) अमेरिकेतील शारीरिक शिक्षणाचा इतिहास सांगा.
2) प्राचीन ऑलिम्पिक स्पर्धा सविस्तर लिहा.

प्र.4 टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **08**

1) एपिक काळ (रामायण काळ व महाभारत काळ)
2) रशियातील शारिरीक शिक्षण
3) हॅन्डबॉल मधील पंचाची कर्तव्य लिहा.

SLR-AK-140

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Paper – III)
HISTORY OF PHYSICAL EDUCATION

Day & Date: Monday, 18-11-2019 Max. Marks: 35
Time: 08:00 AM To 09:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Fill in the blanks by choosing the correct alternatives given below: **04**

1) The country where Olympic Games started was _____.
   a) Greece b) Rome
   c) Italy d) India

2) Which are the following of the God of Greek people?
   a) Nepoliun b) Zizious
   c) Columbus d) Herculous

3) Minimum _____ month practice is advisable before Olympic games.
   a) 11 b) 9
   c) 10 d) 8

4) Columbus discovered America in _____.
   a) 1450 b) 1492
   c) 1448 d) 1480

B) Answer in One Sentence **03**

1) How the winner was honored in Ancient Olympic?
2) When ancient Olympic was started.
3) Write the two development schemes of Physical Education in America.

Q.2 Answer the following Questions. **10**

1) Write the programme and process of Physical Education in Ancient India.
2) Write the Buddha period.

Q.3 Answer the following Questions. (Any One) **10**

1) Write the history of Physical Education in America.
2) Ancient Olympic game discuss in detail.

Q.4 Write Short Notes. (Any Two) **08**

1) Epic Era. (Ramayan period and Mahabharat period)
2) Physical Education in Russia
3) Duty of Handball Referee

SLR-AK-141

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Ancient Indian History & Culture (Paper - III)
HISTORY OF POLITICAL INSTITUTIONS IN ANCIENT INDIA (UP TO MAURYAN PERIOD)

Day & Date: Monday, 18-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) प्राचीन भारतीय साधनांचे मुख्य प्रकार ––– आहेत.
अ) 2 ब) 3
क) 4 ड) 6

2) दानपत्रे लिहिण्यासाठी प्रामुख्याने ––– या धातूचा वापर केला जात होता.
अ) लोखंड ब) तांबे
क) चांदी ड) सोने

3) ––– हा सर्वात जुना वेद ग्रंथ आहे.
अ) ऋग्वेद ब) सामवेद
क) यजुर्वेद ड) अथर्ववेद

4) सेल्युकस निकेटर याने ––– यास चंद्रगुप्त मौर्याच्या दरबारात पाठविले होते.
अ) अलेक्झांडर ब) मेगॅस्थिनिस
क) मिनंडर ड) पायरस

5) तातांगसियुकी हा प्रवास वर्णन ग्रंथ ––– या चिनी प्रवाशाने लिहिला.
अ) फाहियान ब) इत्सिंग
क) हयुएनत्संग ड) लाओत्से

6) विशाच्या प्रमुखाला ––– असे म्हटले जात असे.
अ) विशयपती ब) विशपती
क) जनपती ड) महाजन

7) सभा आणि समिती दोन राजकीय संस्थांचे अस्तित्व ––– काळात होते.
अ) वैदिक काळ ब) उत्तर वैदिक काळ
क) मौर्यकाळ ड) गुप्त काळ

8) प्राचीन भारतातील ––– हे गणराज्य सर्वात सामर्थ्यशाली होते.
अ) यौध्येय ब) लिच्छवी
क) मालव ड) अर्जुनायन

9) ––– हा गणराज्याचा प्रमुख म्हणून ओळखला जात असे.
अ) गणपुरक ब) ग्रामीक
क) ग्रामणी ड) गणाध्यक्ष

10) प्राचीन भारतातील मौर्य साम्राज्याचा पहिला संस्थापक राजा ––– हा होय.
अ) चंद्रगुप्त मौर्य ब) सम्राट अशोक
क) बिंदुसार ड) दशरथ

11) ––– या युद्धामुळे अशोकाच्या जीवनामध्ये परिवर्तन झाले.
अ) झेलम ब) कलिंग
क) पानीपत ड) काश्मीर

12) मौर्य काळातील ग्राम प्रशासनाचा प्रमुख ––– हा होता.
अ) ग्रामणी ब) ग्रामीक
क) पुरोहित ड) राजा

13) ––– हा अधिकारी मौर्य काळात महसूल कर जमा करण्याचे काम करीत असे.
अ) अंतपाल ब) कर्मान्तक
क) सान्निधता ड) समाहर्ता

14) मौर्यकाळातील न्यायाधीशाला ––– या नावाने ओळखले जात असे.
अ) गोप ब) ग्रामीक
क) गणपुरक ड) बलाध्यक्ष

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) नाण्याचे ऐतिहासिक व आर्थिक महत्व विशद करा.
2) बौद्ध वाङ्मयीन साधनांची चर्चा करा.
3) विद्य सभेची माहिती लिहा.
4) प्राचीन गणराजाच्या वैशिष्टयांची चर्चा करा.
5) लिच्छवी गणराज्याची माहिती लिहा.
6) मौर्य काळातील शेती व्यवसायाची माहिती दया.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) चार वेदांची माहिती लिहा.
2) वैदिक काळातील सभेचे स्वरूप आणि कार्यपद्धती सांगा.
3) प्राचीन भारतीय गणराज्याच्या ऱ्हासाची कारणे सांगा.
4) मौर्य काळातील न्यायदान व्यवस्था स्पष्ट करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

प्राचीन भारतीय इतिहास व संस्कृतीच्या अभ्यासासाठी पुरातत्वीय साधनांचे महत्व विशद करा.

किंवा

वेदकालीन समितीचे स्वरूप, अधिकार आणि कार्यपद्धती याबद्दल चर्चा करा.

प्र.5 मौर्यकाळातील मुलकी प्रशासन व्यवस्थेची चर्चा करा. **14**

SLR-AK-141

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Ancient Indian History & Culture (Paper-III)
HISTORY OF POLITICAL INSTITUTIONS IN ANCIENT INDIA (UP TO MAURYAN PERIOD)

Day & Date: Monday, 18-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) _____ are the main types of the ancient Indian sources.
   a) 2 b) 3
   c) 4 d) 6

2) To wrote Danpatra (Donation) _____ metal is basically used.
   a) Iron b) Coper
   c) Silver d) Gold

3) _____ is one of the oldest vedic text.
   a) Rigved b) Samved
   c) Yajurved d) Atharved

4) Sellucus Niketar was sent to _____ in the main literary source.
   a) Alexander b) Megasthenese
   c) Minandar d) Payarus

5) Tatangsiyuki travel accounts was written by _____ chinese traveller.
   a) Fahien b) Itsing
   c) Hiuen-Tsang d) Laotse

6) The chief of vish was called as _____.
   a) Vishaypati b) Vishpati
   c) Janpati d) Mahajan

7) Sabha and Samiti was the Political Institutions in the period of _____.
   a) Vedic period b) Later vedicage
   c) Maurya period d) Gupta period

8) _____ republic was the more powerful in ancient India.
   a) Yaudhaya b) Licchavi
   c) Malav d) Arjunayan

9) _____ was known as the president of ancient republic.
   a) Ganpurak b) Gramic
   c) Gramani d) Ganadhyaksha

10) _____ is the first founder king of maurya empire in ancient India.
   a) Chandragupta maurya b) Samrat Ashok
   c) Bindusar d) Dasharath

11) The turning point of Ashoka's life was the war of _____.
a) Zelum b) Kalinga
c) Panipat d) Kashamir

12) _____ was the chief of Gram administration in Maurya period.
a) Gramani b) Gramic
c) Purohit d) King

13) _____ was the mauryan officer in charge of the revenue tax collection.
a) Antpal b) Karmantaka
c) Sannidata d) Samaharta

14) The judge of mauryan period was known as _____.
a) Gop b) Gramic
c) Ganpurak d) Baladhykash

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

a) State the historical and economic importance of coins.
b) Discuss the Buddhist literacy sources.
c) Write the information of the Vidhatha.
d) Discuss the features of ancient republic.
e) Write information about the Licchavi republic.
f) Give information the trade about agriculture occupation in mauryan period.

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Write information the four Vedas.
b) Explain the nature and working of the sabhain in vedic period.
c) State the causes for the decline of the ancient Indian republic.
d) Explain the judicial system in mauryan period.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Describe the importance of archaeological sources. for the study of ancient Indian history and culture.

OR

Discuss the nature, composition and working of the samiti in vedic age.

Q.5 Discuss the civil administration policy in mauryan period. **14**

SLR-AK-142

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Paper – III)
INDIAN SOCIETY STRUCTURE AND CHANGE

Day & Date: Thursday, 07-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) रखालदास बॅनर्जी यांनी सिंध प्रांतात ––––– साली उत्खननाचे कार्य सुरु केले.
अ) 1924 ब) 1942
क) 1922 ड) 1860

2) ब्रिटिश कालीन सामाजिक वर्ग ––––– होते.
अ) धार्मिक ब) अनैश्चिक
क) खुले ड) अनुवंशिक

3) जाती ––––– असतात.
अ) बहिर्विवाही ब) अंतर्विवाही
क) बहुविवाही ड) एकविवाही

4) ग्रामीण समुदाय राजकीय दृष्टया ––––– असतात.
अ) स्वयंचलित ब) परावलंबीत
क) विघटीत ड) गरीब

5) जी.एस.धुर्ये यांनी कोणती संकल्पना मांडली?
अ) उत्क्रांती ब) संघर्ष
क) संम्मिलिकरण ड) वर्ग संघर्ष

6) 'सांस्कृतिक पाश्चायन' हा सिध्दांत कोणी मांडला?
अ) कॉम्त ब) स्पेन्सर
क) वेबर ड) ओगबर्न

7) केरळमधील ––––– या जमातीचा समुदाय मातृसत्ताक आहे.
अ) कोलाम ब) रेड्डी
क) नायर ड) आय्यर

8) प्राथमिक संबंध ––––– समाजात आढळतात.
अ) नागरी ब) ग्रामीण
क) पाश्चात्य ड) औद्योगिक

9) संयुक्त कुटुंबपध्दती हे ––––– या समाजाचे वैशिष्टय आहे.
अ) ग्रामीण ब) नागरी
क) औद्योगिक ड) यापैकी नाही.

10) कोणती संस्कृती भारताची प्राचीन संस्कृती आहे.
अ) वैदिक ब) जैन
क) मुस्लिम ड) सिंधु

11) वर्णव्यवस्था कोणत्या धर्मात आढळते?
अ) बौध्द ब) जैन
क) हिंदू ड) पारसी

12) ------ महाराष्ट्रात स्त्री शिक्षणाचा पुढाकार कोणी घेतला?
अ) म.गांधी ब) म.फुले
क) रानडे ड) लोकहितवादी

13) ब्रिटिशकालीन सामाजिक व्यवस्था ----- होती.
अ) खुली ब) धार्मिक
क) अनैच्छिक ड) अनुवंशिक

14) युवागृहे हे ----- समाजाचे वैशिष्टये आहे.
अ) ग्रामीण ब) आदिवासी
क) औद्योगिक ड) नागरी

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) **16**

1) संयुक्त कुटूंबाचा अर्थ सांगा.
2) वर्ग व्यवस्थेची वैशिष्टये स्पष्ट करा.
3) जात म्हणजे काय?
4) संयुक्त कुटूंबातील बदल सांगा.
5) ग्रामीण समाजाचा अर्थ सांगा.
6) आदिवासी समाजाची वैशिष्टये सांगा.

प्र.3 कोणत्याही दोन वर टिपा लिहा. **12**

1) आदिवासी समाजातील बदल
2) सांस्कृतिक पाश्चायन सिध्दांत
3) वर्ग संघर्ष सिध्दांत
4) जातीची वैशिष्टये

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर लिहा. **14**

जातीव्यवस्थेची व्याख्या सांगून जाती व्यवस्थेविषयी परिवर्तन स्पष्ट करा.

किंवा

स्वातंत्र्योत्तर काळातील भारतीय समाजाची जडणघडण स्पष्ट करा.

प्र.5 नागरी समाजाची व्याख्या करुन या समाजातील बदल स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Paper – III)
INDIAN SOCIETY STRUCTURE AND CHANGE

Day & Date: Thursday, 07-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternative from the following: **14**

1) Rakhaldas Banerjee started the work of excavation in Sindh region for the year _____.
   a) 1924 b) 1942
   c) 1922 d) 1860

2) Social classes during British period were _____.
   a) Religious b) involuntary
   c) Open d) Genetic

3) Castes are _____.
   a) Exogamous b) Endogamous
   c) Polygamous d) Monogamous

4) Rural community is politically _____.
   a) Autonomous b) Depended
   c) Deprived d) Poor

5) Which concept the propounded by G. S. Ghurye?
   a) Evolution b) Conflict
   c) Assimilation d) Class – theory

6) Who propounded the theory of cultural lag?
   a) Comte b) Spencer
   c) Weber d) Ogburn

7) The _____ community in Kerala is Matriarchal.
   a) Kolam b) Reddy
   c) Nair d) Ayyar

8) Primary relation are found is the _____ society.
   a) Urban b) Rural
   c) Western d) Industrial

9) Joint family is the characteristic of _____ society.
   a) Rural b) Urban
   c) Industrial d) None

10) Which culture is the oldest Indian culture?
   a) Vaidic b) Jain
   c) Muslim d) Sindhu

11) Varna system is founding in which religion?
a) Boudha b) Jain
c) Hindu d) Parsi

12) _____ advocated female education in Maharashtra.
a) M. Gandhi b) M. Phule
c) Ranade d) Lokhitwadi

13) Social system during British period were _____.
a) Open b) Religious
c) Involuntary d) Genetic

14) Dormitories the characteristics of _____ society.
a) Rural b) Tribal
c) Industrial d) Urban

Q.2 Write short answer. (Any Four) **16**

1) State the meaning of Joint family.
2) Explain the characteristic of class system.
3) What is meaning of Caste?
4) State the change in Joint family.
5) State the meaning of Rural society.
6) State the characteristic of Tribal society.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

1) Changes in tribal society
2) Theory of cultural lag
3) Theory of class conflict
4) Characteristics of caste

Q.4 Answer the following questions. (Any One) **14**

Define caste system and explain changes in caste system.

OR

Explain formation of Indian society after independence period.

Q.5 Define urban society and explain changes in urban society. **14**

SLR-AK-143

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Paper - IV)
ANCIENT GREEK PHILOSOPHY

Day & Date: Wednesday, 23-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ––– हे प्राचीन ग्रीक तत्वज्ञानाचे वैशिष्ट्य आहे.
अ) वैज्ञानिक दृष्टीकोन ब) अतार्किकता
क) संदिग्धता ड) काल्पनिकता

2) मायलेशियन विचारवंतांना ––– असेही म्हणतात.
अ) आयोनिअम ब) रशियन
क) अमेरिकन ड) जर्मन

3) थेलीस नुसार ––– हे विश्वाचे मुल तत्त्व आहे.
अ) वायू ब) अग्नी
क) जल ड) संख्या

4) 'विश्वाचे मुल कारण आकाररहित, अमर्यादित आणि गुण रहित आहे' हे ––– चे विधान आहे.
अ) थेलीस ब) अनॅक्झिमँडर
क) हयूम ड) यापैकी नाही

5) ॲनॅक्झिमेनीस च्या दृष्टीकोनातून ––––– हे विश्वाचे मुल तत्त्व आहे.
अ) वायू ब) अग्नी
क) जल ड) संख्या

6) ––– च्या दृष्टीकोनातून संख्येचे सीमित आणि असीमित असे दोन प्रकार पडतात.
अ) पायथागोरस ब) व्हेन
क) पोलिश ड) हायडेगर

7) ––––– हे मानवकेंद्री विचारवंत होते.
अ) थेलीस ब) प्लेटो
क) कांट ड) सोफिस्टस्

8) 'आकार आणि द्रव्य' हि संकल्पना ––– ने मांडली
अ) कांट ब) राईल
क) ॲरिस्टॉटल ड) रसेल

9) ––– ने सोफिस्टांच्या संकल्पनेचे खंडन केले.
अ) प्लेटो ब) सॉक्रेटीस
क) एयर ड) हेगेल

10) 'संतत प्रवाहाचा सिद्धांत' ––––– ने मांडला.
अ) हिरॅक्लीटस ब) डेमोक्रिटस
क) ल्युसिपस ड) पार्मेनायडिस

11) पार्मेनायडिस हा ––– चा जनक होता.
   अ) चिद्‌वाद ब) जडवाद
   क) निसर्गवाद ड) यापैकी नाही

12) ––– हा ग्रंथ प्लेटो ने लिहिला.
   अ) रिपब्लिक ब) फिडो
   क) इथिका ड) फिलोसोफिका

13) प्लेटोच्या पद्धतीला ––– पद्धती असे म्हणतात.
   अ) अद्‌वंद्‌वात्मक ब) द्‌वंद्‌वात्मक
   क) जडवाद ड) यापैकी नाही

14) ॲरिस्टॉटल हा ––––– शिष्य होता.
   अ) हयूम ब) हेगेम
   क) एयर ड) प्लेटो

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) ॲनॅक्झिमेनीसची विचारसरणी स्पष्ट करा.
2) पायथागोरसची विचारसरणी स्पष्ट करा.
3) एंपिडॉक्लिसची विचारसरणी स्पष्ट करा.
4) नुस संकल्पना स्पष्ट करा.
5) ॲनॅक्झॅगोरसची विचारसरणी स्पष्ट करा.
6) अणुवाद स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन थोडक्यात टिपा लिहा. **12**

1) सोफिस्टांची विचारसरणी
2) प्लेटोचा ज्ञान सिद्धांत
3) सॉक्रेटीसची तात्त्विक पद्धती
4) प्लेटोची आत्मा संकल्पना

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

प्लेटोच्या आयडिया (कल्पना) सिद्धांतावर ॲरिस्टॉटलने केलेली टिका स्पष्ट करा.

किंवा

प्लेटोचा आयडिया(कल्पना) सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.5 प्राचीन ग्रीक तत्त्वज्ञानाची वैशिष्टये स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-143

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Paper - IV)
ANCIENT GREEK PHILOSOPHY

Day & Date: Wednesday, 23-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

Instructions:1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) _____ is one of the characteristic of Ancient Greek Philosophy.
   a) Scientific view b) Illogical
   c) Vague d) Imaginary

2) Milesians thinkers are also called _____.
   a) Ionian b) Russian
   c) American d) German

3) _____ is the causative factor of the world, by Thales.
   a) Air b) Fire
   c) Water d) Number

4) 'Basic principle of the world is Formless, Unlimited and Attribute less' is _____'s statement.
   a) Thales b) Anaximander
   c) Hume d) None of these

5) _____ is the causative factor of the world, by Anaximenes.
   a) Air b) Fire
   c) Water d) Number

6) According to _____ there are Limited and Unlimited kinds of Numbers.
   a) Pythagoras b) Venn
   c) Polish d) Heidegger

7) _____ were human centered thinkers.
   a) Thales, b) Plato
   c) Kant d) Sophists

8) The concept of 'Form and Matter' presented by _____.
   a) Kant b) Ryle
   c) Aristotle d) Russell

9) _____ denied the Sophist's concept.
   a) Plato b) Socrates
   c) Ayer d) Hegel

10) 'Continuous flow theory' presented by _____.
   a) Heraclitus b) Democritus
   c) Leucippus d) Parmenides

11) Parmenides was fonder of _____.
   a) Idealism b) Materialism
   c) Naturalism d) None of these

12) _____ is written by Plato.
   a) Republic
   b) Fido
   c) Ethica
   d) Philosophica

13) Plato's method is _____ method.
   a) Non - dualistic
   b) Dualistic
   c) Materialistic
   d) None of these

14) Aristotle was follower of _____.
   a) Hume
   b) Hegel
   c) Ayer
   d) Plato

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

a) Explain the ideology of Anaximenes.
b) Explain the ideology of Pythagoras.
c) Explain the ideology of Empedocles.
d) Explain the concept of Nous.
e) Explain the ideology of Anaxagoras.
f) Explain Atomism.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Sophist's ideology
b) Plato's theory of knowledge
c) Socrates' philosophical method
d) Concept of soul by Plato

Q.4 Answer the following questions. (Any One) **14**

Explain critics of Plato's theory of ideas by Aristotle.

OR

Explain the theory of Ideas by Plato.

Q.5 Explain the characteristics of ancient Greek philosophy. **14**

SLR-AK-144

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Education (Paper - IV)
EDUCATION IN ANCIENT AND MEDIAEVAL INDIA

Day & Date: Wednesday, 23-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **07**

1) पूर्व वैदिक काळातील शिक्षण खऱ्या अर्थाने ––– होते.
अ) समाजशास्त्रीय ब) मानसशास्त्रीय
क) सोपे ड) अवघड

2) बौद्धकालीन शिक्षणाचे ध्येय ––– पद्धतीचे होते.
अ) मिशनरी ब) धार्मिक
क) सांस्कृतिक ड) मानसशास्त्रीय

3) ––– विदयापीठाच्या व्यवस्थापन प्रमुखाला 'भिक्षु महस्थवीर' असे म्हणत.
अ) काशी ब) विक्रमशीला
क) तक्षशीला ड) नालंदा

4) मदरसामधील शिक्षणाचा कालावधी ––– वर्षाचा असे.
अ) 8 ते 10 ब) 10 ते 12
क) 12 ते 14 ड) 9 ते 11

5) ब्राह्मणकालीन शिक्षण व्यवस्थेत ––– ही एक प्रभावी अध्यापन पद्धती होती.
अ) व्याख्यान ब) दिग्दर्शन
क) व्यक्तिगत मार्गदर्शन ड) कथाकथन

6) ––– या मुस्लिम राजकर्त्याने धार्मिक शिक्षण देताना हिंदूना स्वातंत्र्य दिले.
अ) हुमायून ब) अकबर
क) जहागीर ड) औरंगजेब

7) बौध्दकालीन धर्मग्रंथांमध्ये ––– शिक्षणाचे संदर्भ सापडतात.
अ) समाजशास्त्रीय ब) राजकीय
क) वैद्यकीय ड) वाणिज्य

ब) खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा. **07**

1) कोणत्याही विदयापीठात संशोधन कार्य व्यापक प्रमाणात चालत असे?
2) मुस्लिमकालीन दोन प्रमुख अध्यापन पद्धती कोणत्या?
3) ब्राह्मण काळातील अध्ययनाचे व शिक्षणाचे मुख्य केंद्र कोणते होते?
4) बौद्धकालीन प्राथमिक शिक्षण कोणत्या भाषेतून दिले जात असे?
5) बौद्ध काळातील विदयापीठांचा 'मेरूमणी' म्हणून कोणते विद्यापीठ प्रसिद्ध होते?
6) मुस्लिमकालीन शिक्षणव्यवस्थेमध्ये कोणते शिक्षण सक्तीचे केले होते?
7) बौद्धधर्माची 'त्रिरत्ने' कोणती?

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **10**

अ) तक्षशीला विद्यापीठाचा अभ्यासक्रम स्पष्ट करा.

ब) बौद्धकालीन शिक्षणातील शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **15**

अ) पूर्व वैदिक काळातील शिक्षणाची वैशिष्टये सविस्तर स्पष्ट करा.

ब) बौद्धकाळातील शिक्षणाची ध्येय, अभ्यासक्रम, अध्यापन पद्धती स्पष्ट करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **15**

अ) नालंदा विदयापीठाची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

ब) मुस्लिम शिक्षणाचे गुण व दोष स्पष्ट करा.

प्र.5 खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा. **16**

1) ब्राह्मण काळातील शिक्षकाची भूमिका

2) बौद्धकालीन शिक्षणाचे गुण

3) तक्षशिला विद्यापीठाची वैशिष्टये

4) मुस्लिम काळातील शिक्षणाचे प्रकार

5) पूर्व वैदिक काळातील अध्यापन पद्धती

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Education (Paper - IV)
EDUCATION IN ANCIENT AND MEDIAEVAL INDIA

Day & Date: Wednesday, 23-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **07**

1) The education in pre-vedic period was really _____.
   a) Sociological b) Psychological
   c) Easy d) Difficult

2) The aim of education in Buddhist era was_____.
   a) Missionary b) Religious
   c) Cultural d) Psychological

3) The administrative chief of _____ University is called as “Bhikshu Mahasthveer”.
   a) Kashi b) Vikramsheela
   c) Takshasheela d) Nalanda

4) Duration of education in ‘Madarasa’ was of _____ years.
   a) 8 to 10 b) 10 to 12
   c) 12 to 14 d) 9 to 11

5) _____ was the effective teaching method in Brahmanic education system.
   a) Lecture b) Demonstration
   c) Individual guidance d) Story telling

6) _____ Muslim kings gave freedom to Hindus regarding religious education.
   a) Humayun b) Akbar
   c) Jahangir d) Aurangazeb

7) The reference of _____ education are found in Buddhist religious literature.
   a) Sociological b) Political
   c) Medical d) Commerce

B) Answer the following in one sentence. **07**

1) In which University the research work was conducted on a grand scale?
2) Which were the two main teaching methods in Islamic Education?
3) Which was the main learning and education center in Brahamanic era?
4) The primary education in Buddhist period was given through which language?
5) Which University was famous as a ‘Merumani’ in Buddhist period?
6) In Islamic education system which education was made compulsory?
7) What are the ‘Tri-Ratne’ of Budha Dharm?

Q.2 Answer the following questions. **10**

a) Explain the curriculum of Takshashila University.
b) Write the Role of Teacher in Buddhist Education.

Q.3 Answer the following questions. (Any One) **15**

a) Explain the characteristics of education in Pre-Vedic Period.

b) Explain the aims, curriculum, teaching methods of education in Buddhist Period.

Q.4 Answer the following questions. (Any one) **15**

a) Explain the characteristics of 'Nalanda University'.

b) Explain the merits and demerits of Muslim Education.

Q.5 Write short notes. (Any Four) **16**

a) Role of teacher in Brahmanic period

b) Merits of Buddhist Education

c) Features of Takshashila University

d) Types of education in Islamic era

e) Teaching methods in Pre Vedic era

SLR-AK-145

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Paper – IV)
ORGANIZATION & ADMINISTRATION IN PHYSICAL EDUCATION & SPORTS

Day & Date: Wednesday , 23-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 08:00 AM To 09:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 अ) योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा **04**

1) 400 मी. आधुनिक धावनमार्गावर एकूण ––– लेन आहे.
अ) 8 मार्ग ब) 9 मार्ग
क) 12 मार्ग ड) 11 मार्ग

2) झोन च्या मैदानी स्पर्धामध्ये धावण्याचे एकूण ––– प्रकार आहेत.
अ) 3 प्रकार ब) 4 प्रकार
क) 5 प्रकार ड) 2 प्रकार

3) सोलापूर विद्यापीठ हे ––––– विभागात येते.
अ) दक्षिण ब) पुर्व
क) उत्तर ड) पश्चिम

4) खालीलपैकी कोणत्या धावण्याच्या क्रीडाप्रकारामध्ये स्ट्रॅगर दिला जातो?
अ) 100 मी ब) 4 / 100 मी रिलै
क) 400 मी ड) 200 मी

ब) एका वाक्यात उत्तरे द्या. **03**

1) झोनल स्पर्धात प्रमुख नियोजन समितीचे सदस्य कोण असतात?
2) झोनल स्पर्धा म्हणजे काय?
3) एक झोन आणि चार झोन विभाग म्हणजे काय?

प्र.2 खालील प्रश्नांचे थोडक्यात उत्तरे द्या. **10**

अ) आंतर महाविद्यालय झोनल स्पर्धा समितीचे सदस्य कोण असतात आणि त्यांचे कार्य स्पष्ट करा?

ब) शारीरिक शिक्षणात व्यवस्थापनाची आवश्यकता का असते ते थोडक्यात लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर द्या. **10**

अ) नियोजन आणि व्यवस्थापनाचा अर्थ स्पष्ट करा आणि त्यांची तत्वे लिहा.

ब) नियोजन व्यवस्थापनाचा अर्थ सांगून खेळामध्ये नियोजन व नियोजनाची गरज स्पष्ट करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **08**

अ) हॅन्डबॉल क्रीडांगणाची आखणी

ब) व्यवस्थापनाचे तत्वे

क) नियोजन व व्यवस्थापनाची संकल्पना

SLR-AK-145

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Paper – IV)
ORGANIZATION & ADMINISTRATION IN PHYSICAL EDUCATION & SPORTS

Day & Date: Wednesday , 23-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 08:00 AM To 09:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **04**

1) How many lanes there are in standard running track?
   a) 8 - lanes b) 9 - lanes
   c) 12 - lanes d) 11 - lanes

2) In Athletics meet how many types of running events?
   a) 3 - types b) 4 - types
   c) 5 - types d) 2 - types

3) To which zone Solapur University belong?
   a) South b) East
   c) North d) West

4) Staggers are not provided in running _____ event.
   a) 100 m b) 4/100 m rely
   c) 400 m d) 200 m

B) Answer in one sentence. **03**

1) Who are the members of zone organization committee?
2) What is zone competition?
3) What is the meaning of one zone and four zone?

Q.2 Answer the following questions. **10**

a) Who are the members and their function of inter college organization committee?
b) Explain why administration is necessary in physical education?

Q.3 Answer the following questions. (Any One) **10**

a) Explain the meaning of organization and administration? Write their principles?
b) Explain the meaning of Administration and explain why administration in necessary in sports?

Q.4 Write short notes. (Any Two) **08**

a) Marking of Hand-Ball Ground
b) Principles of organization
c) Concept of Organization and Administration

SLR-AK-146

Seat No.	

Set P

B.A.(Semester - III)(CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Ancient Indian History & Culture (Paper - IV)
HISTORY OF SOCIAL INSTITUTIONS IN ANCIENT INDIA

Day & Date: Wednesday, 23-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) प्राचीन भारतीय समाज जीवनात ––– हे अंतिम ध्येय मानलेले होते.
अ) धनप्राप्ती ब) यज्ञ करणे
क) आरोग्यमय जीवन ड) मोक्ष

2) वर्णपद्धतीचा प्रथम उल्लेख ––– ग्रंथात आला आहे.
अ) ऋग्वेद ब) महाभारत
क) स्मृती ड) पुराण

3) कौटिल्याच्या मतानुसार ––– ही शिक्षणाची शेवटची अवस्था आहे.
अ) ग्रहण ब) शरण
क) तत्वाभिनिवेश ड) धारण

4) प्राचीन भारतात सतीची पद्धत ––– काळात सुरू झाली.
अ) वैदिक ब) मौर्य
क) गुप्त ड) गुप्तोत्तर

5) पंचऋण संकल्पनेनुसार ––– हे ऋण प्रथम मानलेले आहे.
अ) माता पिता ब) देवऋण
क) गुरूऋण ड) समाजऋण

6) अध्ययन, अध्यापन आणि यजन ही ––– वर्णाची कर्तव्ये होती.
अ) ब्राह्मण ब) क्षत्रिय
क) वैश्य ड) शूद्र

7) गुरूकुलात गुरू आणि शिष्य यांचे संबंध ––– प्रकारचे होते.
अ) शिक्षक – विद्यार्थी ब) मित्रत्वाचे
क) वरिष्ठ – कनिष्ठ ड) पिता – पुत्र

8) प्राचीन भारतात स्त्रीच्या स्वतःच्या संपत्तीला ––– ही संज्ञा होती.
अ) स्त्रीधन ब) हुंडा
क) पतीधन ड) अर्जीतधन

9) ––––– काळात स्त्रीया देखील पुरूषार्थांची प्राप्ती करून घेत असत.
अ) वैदिक ब) महाभारत
क) सूत्र ड) स्मृती

10) अध्ययन, शेती आणि व्यापार ही ––– वर्णाची कर्तव्ये होती.
अ) ब्राह्मण ब) क्षत्रिय
क) वैश्य ड) शूद्र

11) उच्च वर्णातील पुरूष आणि कनिष्ठ वर्गातील स्त्री यांच्यातील विवाहाला ––– म्हटले जाते.
अ) अनुलोम ब) प्रतीलोम
क) सपिंड ड) सगोत्र

12) प्राचीन भारतातील सर्वात जुने विद्यापीठ ––– हे होते.
अ) नालंदा ब) तक्षशीला
क) वल्लभी ड) विक्रमशीला

13) प्राचीन भारतात विद्यापीठ शिक्षण पद्धती ––– मधून उत्क्रांत झाली.
अ) गुरूकुल ब) आश्रम
क) विहार ड) यापैकी नाही

14) नालंदा विद्यापीठातील रत्नसागर, रत्नादधी आणि रत्नरंजक ही नावे ––– शी संबंधित होती.
अ) ग्रंथालय ब) वस्तीगृह
क) वाङ्.मय ड) वर्गकक्ष

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) धर्म पुरूषार्थ
2) ब्रम्हचर्याश्रम
3) वर्णव्यवस्थेची वैशिष्टये
4) प्राचीन भारतातील गुरूकुलाचे महत्व
5) प्राचीन भारतातील स्त्रियांचे शिक्षणविषयक अधिकार
6) वल्लभी विद्यापीठ

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) वर्णव्यवस्थेचे गुण आणि दोष
2) गुरूकुल शिक्षण पद्धती
3) नालंदा विद्यापीठ
4) प्राचीन भारतातील स्त्रियांचे विवाह विषयक अधिकार

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

पुरूषार्थाची माहिती सांगुन प्राचीन भारतीय सामाजिक जीवनातील त्याचे महत्व स्पष्ट करा.

किंवा

प्राचीन भारतामधील वर्ण व्यवस्थेला सामाजिक महलाची चर्चा करा.

प्र.5 प्राचीन भारतामधील स्त्रियांचा कौटुंबिक दर्जा आणि सामाजिक जीवन याविषयी तुम्हाला काय माहिती आहे ते सांगा? **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A.(Semester - III)(CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Ancient Indian History & Culture (Paper - IV)
HISTORY OF SOCIAL INSTITUTIONS IN ANCIENT INDIA

Day & Date: Wednesday, 23-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) The aim of social life in ancient India was _____.
   a) Earning money b) Offer sacrifices
   c) Healthy life d) Moksha

2) Varna system mentioned first in _____ text.
   a) Rigved b) Mahabharat
   c) Smriti d) Puranas

3) According to Kautilya _____ was a last phase of education.
   a) Grahan b) Sharan
   c) Tatvabhinivesh d) Dharan

4) In ancient India child marriage started from _____ period.
   a) Vedic b) Maurya
   c) Gupta d) Post Gupta

5) According to Panch Rina concept _____ was the first Rina.
   a) Matru – Pitru b) Devrina
   c) Gururina d) Society

6) Adyayan, Adhyapan, Yojan were the duties of _____ Varna.
   a) Brahmin b) Kshatriya
   c) Vaishya d) Shudra

7) Relation between Guru and Shishya in the Gurukul was _____.
   a) Teacher - Student b) Friendly
   c) Higher - Lower d) Father - Son

8) What was the phrase for woman's own property in ancient India?
   a) Stridhan b) Hundi
   c) Patidhan d) Arjitdhan

9) Women could achieve the Purushratha in _____ period.
   a) Vedic b) Mahabharat
   c) Sutra d) Smriti

10) Adhyayan, Agriculture, and Trade were the duties of _____ Varna.
   a) Brahmin b) Kshatriya
   c) Vaishya d) Shudra

11) The man belongs to higher Varna married with lower Varna woman was called as _____ marriage.
   a) Anulom b) Pratilom
   c) Sapind d) Sagotra

12) The oldest university in ancient India was _____.
   a) Nanlanda b) Takshashila
   c) Vallabhi d) Vikramshila

13) In ancient India the university education system was emerged from_____.
   a) Gurukul b) Ashram
   c) Vihar d) None of these

14) In the Nalanda university Ratnasagar, Ratnadadhi and Ratnaranjak were related to _____.
   a) Library b) Hostel
   c) Literature d) Class rooms

Q.2 Attempt any four of the following questions. 16

1) Dharam Purushartha
2) Brahmacharyasharm
3) Characteristic of Varnas
4) Importance of the ancient Indian Gurukula
5) Education rights of women in Ancient India
6) Vallabhi Universities

Q.3 Attempt any two of the following questions. 12

1) Merits and demerits of Varna system
2) Gurukul education system
3) Nalanda Universities
4) Marriage rights of women in ancient India

Q.4 Attempt any one of the following questions. 14

Describe the Purushartha's and give its importance in social life of ancient India.

OR

Discuss the social important of Varna system in ancient India.

Q.5 Answer the following question 14

What do you know about the family status and social life of the Ancient Indian women?

SLR-AK-147

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Paper – IV)
SOCIAL PROBLEMS IN INDIA

Day & Date: Friday, 08-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) 'सांस्कृतिक पाश्चायन' ही संकल्पना ———— यांनी मांडली.
अ) फुल्लर ब) बेकर
क) ऑगबर्न ड) केस

2) प्रमाणक शून्यता ही संकल्पना कोणी मांडली?
अ) पार्क ब) मर्टन
क) वेबर ड) मार्क्स

3) ———— या दिवशी जागतिक एड्स दिन साजरा केला जातो.
अ) 5 जून ब) 8 मार्च
क) 1 डिसेंबर ड) 14 नोव्हेंबर

4) ज्या स्त्रिया खुलेआमपणे वेश्या व्यवसाय करतात त्यांना ———— वेश्या म्हणतात.
अ) गुप्त ब) प्रकट
क) कॉल गर्ल ड) वरील सर्व

5) कोणत्या देशात एड्सचा पहिला रुग्ण आढळला?
अ) भारत ब) अमेरिका
क) इंग्लंड ड) जपान

6) दारिद्र्याचे किती प्रकार आहेत?
अ) दोन ब) चार
क) पाच ड) सहा

7) खालीलपैकी कोणता सामाजिक समस्येचा दृष्टीकोन नाही?
अ) मूल्य संघर्ष ब) प्रमाणक शून्य
क) सामाजिक विघटन ड) नव प्रकार्यवाद

8) 'नॅको' ही संस्था ———— संबंधित आहे.
अ) विज्ञान ब) महिला
क) कॅन्सर ड) एड्स

9) कोणत्या वनस्पतीपासून 'चरस' मिळतो?
अ) कोथींबीर ब) पालक
क) कॅनिबीस ड) मेथी

10) ———— हा बेकारी दूर करण्याचा एक उपाय आहे.
अ) लोकसंख्या वाढ ब) आर्थिक विषमता
क) लघुउद्योगात वाढ ड) सामाजिक विषमता

11) ———— हे दारिद्रयाचे एक प्रमुख कारण आहे.
अ) अज्ञान ब) राजकारण
क) बेकारी ड) औद्योगिकरण

12) खालीलपैकी कोणते बेकारीचे प्रमुख कारण आहे?
अ) शिक्षण ब) लोकसंख्या वाढ
क) राजकीय व्यवस्था ड) यापैकी नाही

13) खालीलपैकी कोणते सामाजिक समस्येचे वैशिष्टय आहे?
अ) सार्वत्रिकता ब) संस्कृती
क) शिक्षण ड) धर्म

14) खालीलपैकी कोणते मादक पदार्थ सेवनाचे प्रमुख कारण आहे?
अ) तणाव ब) दारिद्रय
क) बेकारी ड) शिक्षण

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) मादक पदार्थ सेवनाची कारणे स्पष्ट करा.
2) बेकारीच्या समस्येवर उपाय सूचवा.
3) दारिद्रयाचे दुष्परिणाम स्पष्ट करा.
4) वेश्याव्यवसायाचे दुष्परिणाम आणि उपाय सांगा.
5) मादक पदार्थाचे प्रकार स्पष्ट करा.
6) बेकारीचे दुष्परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) वेश्या व्यवसायाची कारणे
2) मादक पदार्थांचे दुष्परिणाम
3) बेकारीची कारणे
4) सामाजिक समस्येचे दृष्टीकोन

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

सामाजिक समस्या म्हणजे काय सांगून सामाजिक समस्येची कारणे स्पष्ट करा. **14**

किंवा

एड्स म्हणजे काय सांगून एड्सची कारणे व उपाय स्पष्ट करा.

प्र.5 दारिद्रय म्हणजे काय सांगून दारिद्रयाची कारणे व उपाय विशद करा. **14**

SLR-AK-147

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Paper – IV)
SOCIAL PROBLEMS IN INDIA

Day & Date: Friday, 08-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) Concept of 'Cultural Lag' is propounded by _____.
   a) Fuller b) Bekar
   c) Ogburn d) Case

2) Who propounded the concept of Anomie?
   a) Park b) Merton
   c) Weber d) Marx

3) World AIDS Day is on _____.
   a) 5th June b) 8th March
   c) 1st December d) 14th November

4) The prostitutes who practice prostitution openly are called _____.
   a) Clandestine b) Overt
   c) Call girls d) All the above

5) In which country the patient of AIDS found at first?
   a) India b) America
   c) England d) Japan

6) How many types of poverty are there?
   a) Two b) Four
   c) Five d) Six

7) Which of the following is not approach of social problems?
   a) Value conflict b) Anomie
   c) Social Disorganization d) New functionalism

8) NACO Institution is related to _____.
   a) Science b) Women
   c) Cancer d) AIDS

9) From which plants gets 'charas'?
   a) Coriander b) Spinach
   c) Canibis d) Fenugreek

10) _____a remedy to remove unemployment.
   a) Population growth
   b) Economic inequality
   c) Increase in small scale industry
   d) Social inequality

11) _____ is one of the reasons of poverty.
   a) Ignorance b) Politics
   c) Unemployment d) Industrializations

12) Which of the following major cause of unemployment?
   a) Education b) Growth of population
   c) Political system d) None of these

13) Which of the following is a characteristic of social problems?
   a) Universality b) Culture
   c) Education d) Religions

14) Which of the following is major cause of drugs?
   a) Stress b) Poverty
   c) Unemployment d) Education

Q.2 Write short answer. (Any Four) **16**

1) Explain the causes of Drug Addiction.
2) State the remedies on Unemployment.
3) Explain the consequences of Poverty.
4) State the consequences and remedies on Prostitution.
5) Explain the types of Drugs.
6) Explain the consequences of Unemployment.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

1) Causes of Prostitution
2) Consequences of Drug Addiction
3) Causes of Unemployment
4) Approaches of Social Problems

Q.4 Answer any one of the following questions. **14**

1) Define the Social Problem and explain its causes.

OR

2) Define AIDS and explain its causes and remedies.

Q.5 Define Poverty and explain its causes and remedies. **14**

SLR-AK-148

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
MILITARY SCIENCE (N.C.C.) (Paper – III)
BOYS

Day & Date: Thursday, 24-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 08:00 AM To 09:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **07**

1) ———— हे एन्. सी. सी. चे ध्येय वाक्य आहे.
अ) युनिटी ॲन्ड डिसिप्लिन ब) युनिटी
क) डिसिप्लिन ड) यापैकी एकही नाही

2) 'तेज चल' मध्ये एका मिनिटाला ——— कदम घेतले जातात.
अ) 130 ब) 120
क) 110 ड) 100

3) भारताच्या राष्ट्रपतींना ——— दिला जातो.
अ) जनरल सॅल्यूट ब) सलामी शस्त्र
क) राष्ट्रीय सॅल्यूट ड) यापैकी एकही नाही

4) एन्. सी. सी. झेंडयामधील लाईट ब्लू रंग ———— दर्शवितो.
अ) बी. एस्. एफ. ब) आर्मी
क) नेव्ही ड) एअर – फोर्स

5) महाराष्ट्र एन्. सी. सी. डायरेक्टरेट मध्ये ——— ग्रुप हेडक्वार्टरर्स आहेत.
अ) 7 ब) 6
क) 5 ड) 4

6) सेरेमोनियल ड्रील हा ——— चा एक भाग आहे.
अ) मॅपरिडिंग ब) आर्मस ड्रील
क) ऍडव्हेंचर ट्रेनिंग ड) यापैकी एकही नाही

7) वर्ड ऑफ कमांडचे ——— भाग आहेत.
अ) 4 ब) 3
क) 2 ड) 5

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **06**

1) उत्तर दिशाचे प्रकार लिहा.
2) वर्ड ऑफ कमांडचे भाग लिहा.
3) ग्रीड लाईन्सची व्याख्या लिहा.
4) खालील फॉरवर्ड बेअरिंगचे बॅक बेअरिंग लिहा
अ) 110 डिग्री
ब) 120 डिग्री

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **08**

1) एन्. सी. सी ट्रेनिंगचे फायदे
2) चांगल्या वर्ड ऑफ कमांडसाठी आवश्यक गोष्टी
3) एन्. सी. सी. मधील विविध प्रकारचे कॅम्पस्

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **07**

आदर्श कॅम्प साईटची वैशिष्टये सविस्तर लिहा.

किंवा

मॅपरिडिंगचे महत्व स्पष्ट करा.

प्र.5 एक विषय म्हणून मिलटरी सायन्स् (एन्. सी. सी.) चे महत्व स्पष्ट करा. **07**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
MILITARY SCIENCE (N.C.C.) (Paper – III)
BOYS

Day & Date: Thursday, 24-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 08:00 AM To 09:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternative from the given below. **07**

1) The motto of N.C.C. is _____.
   a) Unity and Discipline b) Unity
   c) Discipline d) None of these

2) _____ steps are taken per minute in Tej Chal .
   a) 130 b) 120
   c) 110 d) 100

3) _____ is given to the President of India.
   a) General salute b) Salami shastra
   c) Rashtriya salute d) None of these

4) Light blue colour in N.C.C. flag shows for _____.
   a) B.S.F. b) Army
   c) Navy d) Air - force

5) There are _____ Group Headquarters in Maharashtra N.C.C. Directorate.
   a) 7 b) 6
   c) 5 d) 4

6) Ceremonial drill is a part of _____.
   a) Map reading b) Arms drill
   c) Adventure training d) None of these

7) A word of command consists of _____ parts.
   a) 4 b) 3
   c) 2 d) 5

Q.2 Attempt any three of the following question. **06**

1) Write down the types of north.
2) Write down the parts of word of command.
3) Write down the definition of Grid Lines.
4) Give the back bearing for the following forward bearings:
   i) 110 degrees
   ii) 120 degrees

Q.3 Write short note on any two of the following : **08**

1) Benefits of N.C.C training
2) Essential things for a good word of Command
3) Types of camps in N.C.C.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **07**

Describe the characteristics of an ideal camp side.

OR

Explain the importance of map reading.

Q.5 Explain the importance of military science (N.C.C.) as a subject. **07**

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
MILITARY SCIENCE (N.C.C.) (Paper – III)
GIRLS

Day & Date: Thursday, 24-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 08:00 AM To 09:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **07**

1) ———— हे एन्. सी. सी. चे ध्येय वाक्य आहे.
अ) युनिटी ॲन्ड डिसिप्लिन ब) युनिटी
क) डिसिप्लिन ड) यापैकी एकही नाही

2) 'तेज चल' मध्ये एका मिनिटाला ——— कदम घेतले जातात.
अ) 130 ब) 120
क) 110 ड) 100

3) भारताच्या राष्ट्रपतींना ——— दिला जातो.
अ) जनरल सॅल्यूट ब) सलामी शस्त्र
क) राष्ट्रीय सॅल्यूट ड) यापैकी एकही नाही

4) एन्. सी. सी. झेंडयामधील लाईट ब्लू रंग ———— दर्शवितो.
अ) बी. एस्. एफ. ब) आर्मी
क) नेव्ही ड) एअर – फोर्स

5) महाराष्ट्र एन्. सी. सी. डायरेक्टरेट मध्ये ——— ग्रुप हेडक्वार्टरर्स आहेत.
अ) 7 ब) 6
क) 5 ड) 4

6) सेरेमोनियल ड्रील हा ——— चा एक भाग आहे.
अ) मॅपरिडिंग ब) आर्मस ड्रील
क) ऍडव्हेंचर ट्रेनिंग ड) यापैकी एकही नाही

7) वर्ड ऑफ कमांडचे ——— भाग आहेत.
अ) 4 ब) 3
क) 2 ड) 5

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **06**

1) उत्तर दिशाचे प्रकार लिहा.
2) वर्ड ऑफ कमांडचे भाग लिहा.
3) ग्रीड लाईन्सची व्याख्या लिहा.
4) खालील फॉरवर्ड बेअरिंगचे बॅक बेअरिंग लिहा
अ) 110 डिग्री
ब) 120 डिग्री

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **08**

1) एन्. सी. सी. ट्रेनिंगचे फायदे
2) चांगल्या वर्ड ऑफ कमांडसाठी आवश्यक गोष्टी
3) मॅपरिडिंगचे महत्व

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **07**

आदर्श कॅम्प साईटची वैशिष्टये सविस्तर लिहा.

किंवा

कॅमोफ्लेज आणि कन्सीलमेंट चे महत्व स्पष्ट करा.

प्र.5 एक विषय म्हणून मिलटरी सायन्स् (एन्. सी. सी.) चे महत्व स्पष्ट करा. **07**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
MILITARY SCIENCE (N.C.C.) (Paper – III)
GIRLS

Day & Date: Thursday, 24-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 08:00 AM To 09:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternative from the given below. **07**

1) The motto of N.C.C. is _____.
   a) Unity and Discipline b) Unity
   c) Discipline d) None of these

2) _____ steps are taken per minute in Tej Chal .
   a) 130 b) 120
   c) 110 d) 100

3) _____ is given to the President of India.
   a) General salute b) Salami shastra
   c) Rashtriya salute d) None of these

4) Light blue colour in N.C.C. flag shows for _____.
   a) B.S.F. b) Army
   c) Navy d) Air - force

5) There are _____ Group Headquarters in Maharashtra N.C.C. Directorate.
   a) 7 b) 6
   c) 5 d) 4

6) Ceremonial drill is a part of _____.
   a) Map reading b) Arms drill
   c) Adventure training d) None of these

7) A word of command consists of _____ parts.
   a) 4 b) 3
   c) 2 d) 5

Q.2 Attempt any three of the following question. **06**

1) Write down the types of north.
2) Write down the parts of word of command.
3) Write down the definition of Grid Lines.
4) Give the back bearing for the following forward bearings:
   i) 110 degrees
   ii) 120 degrees

Q.3 Write short note on any two of the following : **08**

1) Benefits of N.C.C training
2) Essential things for a good word of Command
3) Importance of map-reading

Q.4 Attempt any one of the following questions. **07**

Describe the characteristics of an ideal camp side.

OR

Explain the importance of Camouflage and Concealment.

Q.5 Explain the importance of military science (N.C.C.) as a subject. **07**

SLR-AK-149

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
NATIONAL SERVICE SCHEME (Paper – III)

Day & Date: Thursday, 24-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) व्यक्तिमत्व विकासावर पर्यावरण व ––– हे महत्वाचे घटक परिणाम करतात.
अ) अनुवंशिकता ब) शिक्षण
क) पैसा ड) कौटुबिंक पार्श्वभूमी

2) ––– हा शब्द लॅटीन भाषेतील 'पर्सोना' या शब्दापासून तयार झाला आहे.
अ) पर्सन ब) पर्सनॅलीटी
क) प्रोर्सेस ड) यापैकी नाही

3) ग्रामीण विकासासाठी विशेष शिबीराचे आयोजन ––– ठिकाणी प्रभावी असते.
अ) दत्तक खेडे ब) शहर
क) शाळा ड) जंगल

4) 'आत्मचरित्र' हे ––– माहिती संकलनाचे साधन आहे.
अ) प्राथमिक ब) द्वितीयक
क) तृतीयक ड) दैंनदिनी

5) दत्तकखेडयाचे अंतर ––– असावे अशी अपेक्षा असते.
अ) लांब ब) नदीकाठी
क) जवळ ड) यापैकी नाही

6) नेता ––– च्या विकासामध्ये महत्वाची भूमिका बजावतो.
अ) देश ब) वैयक्तिक
क) कुटुंब ड) यापैकी नाही

7) ––––– ही सर्वेक्षणाची शेवटची पायरी आहे.
अ) अहवाल लेखन ब) निरीक्षण
क) विश्लेषण ड) माहितीचे संकलन

8) 'मी माझ्यासाठी नाही तर इतरांसाठी' हे घोषवाक्य ––– चे आहे.
अ) एन. सी. सी. ब) एन. एस. एस.
क) नेत्याचे ड) यापैकी नाही

9) ––– ही दुय्यम माहिती संकलनाचे साधन आहे.
अ) पुस्तके ब) वैयक्तिक संकलन
क) मुलाखत ड) निरीक्षण

10) 'येशु ख्रिस्त' हे ––– प्रकारचे दर्शक आहेत
अ) द्वैवी ब) लोकशाही
क) स्वयंघोषीत ड) यापैकी नाही

11) आईकडून मुलाकडे ––– ची गुणसुत्रे उतरतात.
अ) अनुवंश ब) शिक्षण
क) पैसा ड) यापैकी नाही

12) ––– कौशल्याची नेत्यास आवश्यकता असते.
अ) वादविवाद ब) खेल
क) झोपण्याची ड) लाच घेण्याची

13) ––– हा शारीरिक पैलु हा व्यक्तिमत्व विकासाचा महत्वाचा घटक आहे.
अ) उंची ब) रक्तगट
क) शाळा ड) आहार

14) सर्वसाधारणपणे मानवाच्या ––– अवस्थेमध्ये नकारात्मक दृष्टीकोन आढळतो.
अ) युवा ब) पौढा
क) वृद्धा ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) दैवी नेतृत्व म्हणजे काय ते स्पष्ट करा?
2) प्राथमिक माहिती संकलनाचे स्त्रोत लिहा.
3) सामाजिक सर्वेक्षणाची उद्दिष्टये सांगा?
4) दत्तक खेडयाची उद्दिष्टये सांगा?
5) प्राथमिक माहिती म्हणजे काय?
6) मानवी विकासाच्या अवस्था लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) दत्तक खेडे निवडीची पूर्वतयारी
2) व्यक्तीमत्व विकासावर परिणाम करणारे घटक
3) नेत्याचे प्रकार
4) द्वितीयक माहीती संकलन

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

अ) 'नेतृत्व' म्हणजे काय? आदर्श नेतृत्वाची वैशिष्टे स्पष्ट करा.

किंवा

ब) रा. से. यो. अंतर्गत दत्तक खेडयात राबविण्यात येणारे उपक्रम स्पष्ट करा.

प्र.5 व्यक्तिमत्व विकास म्हणजे काय? व्यक्तिमत्व विकासाचे चार पैलू लिहा. **14**

SLR-AK-149

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
NATIONAL SERVICE SCHEME (Paper – III)

Day & Date: Thursday, 24-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) Environment and _____ are the important factors of personality development.
   a) Heredity b) Education
   c) Money d) Family Background

2) "_____" word comes from Latin word 'Persona'.
   a) Person b) Personality
   c) Process d) None of these

3) Arrangement of special camp in _____ is very effective to rural development.
   a) Adopted Village b) City
   c) School d) Forest

4) Auto - biography is _____ source of data collection.
   a) Primary b) Secondary
   c) Third d) Daily

5) Distance of adopted village should be _____.
   a) Long b) River site
   c) Near d) None of these

6) Leader is playing important role in the _____ development.
   a) National b) Personal
   c) Family d) None of these

7) _____ is the last stage of survey.
   a) Report writing b) Observation
   c) Analysis d) Field survey

8) "Not me but you", this is the motto of _____.
   a) N. C. C. b) N. S. S.
   c) Leader d) None of these

9) _____ is a secondary data.
   a) Books b) Personal collection
   c) Interview d) Observation

10) 'Yeshu Christ' is _____ indicator type of leadership.
   a) God b) Democratic
   c) Self define d) None of these

11) _____ transfer from mother to children – DNA.
   a) Heredity b) Education
   c) Money d) None of these

12) _____ technique is essential for Leader.
a) Debate b) Sport
c) Sleeping d) Corruption

13) _____ is the important physical aspect of Personality development.
a) Height b) Blood group
c) School d) Food

14) Negative approach is found in _____ human stage generally.
a) Youth b) Adult
c) Old d) None of these

Q.2 Write short answers of the following. (Any Four) **16**

a) Explain the God Leadership?
b) Write the sources of primary data?
c) What is the objective of social survey?
d) What are the objectives of village adoption?
e) What is primary data?
f) Which is step of Human Development?

Q.3 Write short answers of the following. (Any Two) **12**

a) Preplanning of adopted village selection
b) Factor affecting on personality development
c) Types of leaders
d) Secondary data collection

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

What is the meaning of Leadership and characteristics of ideal leader?

OR

Which activities are organized in adopted village by N.S.S.?

Q.5 What is the meaning of personality? Write the four aspect of personality? **14**

SLR-AK-15

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Prakrit (Compulsory)
PAGID SANTISAYARO (Part I)

Day & Date: Tuesday, 19-11-2019 Max. Marks: 40
Time: 11:30 AM To 01:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पूर्ण करा. **08**

1) धनव्यापारी ––– नगरात राहत होता.
अ) गिरी ब) पटणा
क) श्रीरंग ड) दिल्ली

2) धनश्रीवर ––– आसक्त झाला.
अ) रावण ब) नयन
क) चोर ड) राजसेवक

3) सत्यश्रेष्ठी ––– व्रताचे पालन करीत होता.
अ) ब्रम्हचर्य ब) सत्य
क) मौन ड) वीर

4) समुद्रदत्ताने ––– न करण्याचा निर्णय केला.
अ) अभ्यास ब) विवाह
क) काम ड) नृत्य

5) सत्यश्रेष्ठीच्या भावाचे नाव ––– होते.
अ) गणदेव ब) बलदेव
क) भीमदेव ड) वीरदेव

6) प्रियदत्त व अनंतमतीची भेट ––– झाली.
अ) अयोध्येत ब) दिल्लीत
क) मुंबईत ड) सोलापुरात

7) तया सो समागओ समाणो पुत्तं पुच्छइ –––।
अ) वच्छ ब) केसवो
क) केवलं ड) पुत्तो

8) अनंतमती ––– श्रेष्ठीची कन्या होती.
अ) ब्रम्हदत्त ब) सत्यराज
क) प्रियदत्त ड) वीरदत्त

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) अण्णदा संप्पदाणकाले/विवाहावसरम्हि सेट्ठीणा अणंदमदी किदे वर सोहणं आरद्धं। अणंदमदीइ वुत्तं– 'ताद! मम तुमेणं बंभचेरं दाविदमदो किं विवाहेणं? सेट्ठिणा उत्तं – 'कीडावसादो मए तुमं। दे बहंचेर दाविंद।'

2) निवसइ सुइववहरणो नयसारो नाम पुरसेट्ठी। अह अन्नया य को किर कुडुंबपयसमुचिओ महं होही। इयं चिंताए तिण्हं पुत्ताण परिक्खणनिमित्तं।।

3) तइय, चउत्थ – जामायरा न गच्छंति। 'कहं एए निक्कासणिज्जा' इस चिंतित्ता ससुरो भज्जं पुच्छेइ, 'एए, जामाउणो रत्तीए समयाण कया आगच्छंति?

4) एत्थेव भारहे वासे पभाकरो नाम राया। सव्वत्थ विक्खायजसो दुवालसविहसा– वयधम्मपरिपालणपरायणो जइजण पज्जुवासण बद्धलक्खो परोवयारकरणाइगुण – सहस्ससमलंकिओ सच्चो नाम सेट्ठी।

5) तओ सो समुद्दत्तो दारगो तस्स। प्ररिव्वायगस्स समीवे कलाहगणं करेमणों अन्नया कयाइ 'फलगं ठवेमि' त्ति गिहं अणुपविठ्ठो। नवरिं च पासइ नियणजणणिं तेण परिव्वायगेण सद्धिं असब्भमायरमाणिं।

6) एवं मित्ताण वयणं सोच्चा सो पभाए ससुरस्स अग्गे गच्छित्ता सिक्खं आणं च मग्गेइ। ससुरो वि तं सिक्खं दाऊण पुणावि आगच्छेज्जा एवं कहिऊण किंचि अणुसरिऊण अणुण्णं देई।

प्र.3 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **10**

अ) आपल्या मुलांची परीक्षा व्यापाऱ्याने कशी घेतली, हे पुत्ताणं परिक्खा' काव्याद्वारे स्पष्ट करा.

किंवा

ब) 'सच्चवाई सच्चसेट्ठी' कथा स्पष्ट करा.

प्र.4 'लोभ' मनुष्याला विनाशाकडे कसा नेतो. हे – 'अणत्थजुओ अत्थो' या काव्याद्वारे स्पष्ट करा. **10**

SLR-AK-150

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Music (Paper – III)
INDIAN MUSIC

Day & Date: Thursday, 24-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 08:00 AM To 09:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **07**

1) ताल त्रितालाच्या ––– मात्रा आहेत.
अ) 12 ब) 15
क) 16 ड) 14

2) स्वामी हरिदास ––––– यांचे गुरू होते.
अ) तानसेन ब) अकबर बादशाह
क) गोपाल नायक ड) अमीर खुसरो

3) एका मात्रेत 4 स्वर म्हणजे ––– होय.
अ) दुगुण ब) तिगुण
क) चौगुण ड) आठगुण

4) यमन रागात सर्व स्वर ––– आहेत.
अ) कोमल ब) शुद्ध
क) नाद ड) सप्तक

5) मालकौंस रागाचा थाट ––– आहे.
अ) भैरव ब) आसावरी
क) तोडी ड) काफी

6) धमार गीतप्रकाराच्या साथीला ––– ताल वाजवितात.
अ) चौताल ब) त्रिताल
क) धमार ड) केरवा

7) तबला हे ––– वाद्य आहे.
अ) चर्म ब) घन
क) सुषीर ड) तंतु

प्र.2 यमन किंवा मालकौंस सरगमगीताचे स्वरलेखन करा. **08**

प्र.3 अ) यमन किंवा मालकौंस शास्त्रीय माहिती लिहा. **03**
ब) ताल रूपक किंवा दादरा ठेकाबोल माहितीसह लिहा **03**

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **07**
वाद्य वर्गीकरण म्हणजे काय ते सांगुन कोणत्याही प्रकारातील एका वाद्याची माहिती लिहा.

किंवा

ध्रुपद गीतप्रकाराची वैशिष्टये लिहा.

प्र.5 स्वामी हरिदास यांचे जीवनचरित्र लिहा. **07**

SLR-AK-151

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Paper – III)
INTRODUCTION TO POLITICAL THEORY

Day & Date: Saturday, 09-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) 'Liberty' हा इंग्लिश शब्द ––––– Liber या शब्दापासून निर्माण झाला.
अ) ग्रीक ब) रोमन
क) फ्रेंच ड) लॅटिन

2) ––––– यांनी नैसर्गिक समतेचा पुरस्कार केला.
अ) जॉन लॉक ब) ॲरिस्टॉटल
क) कार्ल मार्क्स ड) रूसो

3) 'Theory' या शब्दाची उत्पत्ती ––––– भाषेतील 'Thea' शब्दापासून झाली.
अ) रोमन ब) ग्रीक
क) इंग्लिश ड) फ्रेंच

4) पारंपारिक राज्यशास्त्राचा अभ्यास ––––– दृष्टीकोनातून केला जातो.
अ) अनुभवजन्य ब) वास्तववादी
क) आदर्शवादी ड) यापैकी नाही

5) बंधनाचा अभाव म्हणजे स्वातंत्र्य होय, असे ––––– यांनी प्रतिपादन केले.
अ) प्रा लास्की ब) जे.एस.मिल
क) थॉमस हॉब्ज ड) प्लेटो

6) ––––– यांनी आर्थिक न्यायाचा पुरस्कार केला.
अ) प्लेटो ब) ॲरिस्टॉटल
क) कार्ल मार्क्स ड) रूसो

7) ––––– हा ग्रंथ ॲरिस्टॉटलने लिहिला.
अ) तत्वज्ञान ब) स्माजशास्त्र
क) राज्यशास्त्र ड) इतिहास

8) ––––– प्रकारच्या राज्यामध्ये स्वांतत्र्य अपेक्षित असते.
अ) हुकुमशाही ब) राजेशाही
क) साम्यवादी ड) लोकशाही

9) 'ग्रामर ऑफ पॉलिटिक्स' हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
अ) लॉक ब) लेनिन
क) लास्की ड) लिपसेट एस.एम.

10) ––– समता म्हणजे देशातील प्रत्येक नागरिकाला राज्यकारभारात सहभागी होण्यासाठी समान संधी उपलब्ध करून देणे होय.
   अ) राजकीय ब) आर्थिक
   क) सामाजिक ड) यापैकी नाही

11) जॉन रॉल्सने ––––– ग्रंथ लिहिला आहे.
   अ) पॉलिटिक्स ब) ए थेअरी ऑफ जस्टीस
   क) दि रिपब्लिक ड) दास कॅपिटल

12) 'जस्टीस' हा शब्द ––––– भाषेतून घेण्यात आला.
   अ) इंग्लिश ब) फ्रेंच
   क) लॅटिन ड) ग्रीक

13) ––––– म्हणजे मानवनिर्मित विषमता नष्ट करणे होय.
   अ) स्वांतत्र्य ब) न्याय
   क) बंधुता ड) समता

14) प्लेटोने आपल्या ––––– या ग्रंथात न्यायाची संकल्पना स्पष्ट केलेली आहे.
   अ) अ थिअरी ऑफ जस्टीस ब) दि रिपब्लिक
   क) पॉलीटीक्स ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) न्यायाची व्याख्या
2) राजकीय सिद्धांताचे स्वरूप स्पष्ट करा.
3) राजकीय न्याय
4) सामाजिक समतेचे महत्व स्पष्ट करा.
5) राजकीय सिद्धांताचा अनुभववादी दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
6) स्वातंत्र्य रक्षणाचे उपाय सांगा

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) नकारात्मक व सकारात्मक स्वांतत्र्य
2) राजकीय सिद्धांताची व्याप्ती
3) स्वातंत्र्य व समता यातील परस्पर संबंध स्पष्ट करा.
4) सामाजिक न्यायाचे महत्व

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

1) राजकीय सिद्धांत म्हणजे काय? राजकीय सिद्धांताचे महत्व सांगा

किंवा

2) समतेचा अर्थ सांगून प्रकार विषद करा.

प्र.5 स्वातंत्र्याचा अर्थ स्पष्ट करा आणि स्वतंत्र्याच्या विविध प्रकारांची चर्चा करा. **14**

SLR-AK-151

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Paper – III)
INTRODUCTION TO POLITICAL THEORY

Day & Date: Saturday, 09-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

Instructions:1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) The English word Liberty has originated from _____ word Liber.
   a) Greek b) Roman
   c) French d) Latin

2) _____ is advocated the concept of Natural Equality.
   a) Join Locke b) Aristotle
   c) Karl Marx d) Rousseau

3) The word 'Theory' is derived from the _____ language word 'thea'.
   a) Roman b) Greek
   c) English d) French

4) Traditional Politics is studied by _____ Approach.
   a) Empirical b) Realistic
   c) Idealist d) None of above

5) The restriction shortage means liberty, said by _____.
   a) Prof. Laski b) J. S. Mill
   c) Thomas Hobbes d) Plato

6) _____ is Advocated the Concept of Economic Justice.
   a) Plato b) Aristotle
   c) Karl Marx d) Rousseau

7) _____ book is written by Aristotle.
   a) Philosophy b) Sociology
   c) Politics d) History

8) There is Liberty in _____ States.
   a) Dictatorship b) Monarchial
   c) Communist d) Democratic

9) Who wrote Grammar of Politics?
   a) Locke b) Lenin
   c) Laski d) Lipset S. M.

10) _____ Equality means giving equal opportunity to every citizens of the country to participate in governance.
   a) Political b) Economic
   c) Social d) None of above

11) _____ book is written by John Rawls.
a) Politics b) A Theory of Justice
c) The Republic d) Das Capital

12) The word 'justice' is derived from _____ language.
a) English b) French
c) Latin d) Greek

13) _____ means to Perish the Human Originated Inequality.
a) Liberty b) Justice
c) Fraternity d) Equality

14) Plato has cleared the concept of justice in his _____ book.
a) A Theory of Justice b) The Republic
c) Politics d) None of these

Q.2 Answer any four of the following questions. **16**

1) Definition of Justice.
2) Explain the Nature of Political Theory.
3) Political of Justice
4) Explain the Importance of Social Equality.
5) Empirical Approach of Political Theory.
6) Write down solutions for the protection of liberty.

Q.3 Answer any two of the following questions. **12**

1) Negative and Positive Liberty
2) Scope of Political Theory
3) Explain the relationship between Liberty and Equality.
4) Importance of Social Justice

Q.4 Answer any one of the following questions. **14**

1) What is Political Theory? State the importance of Political Theory.

OR

2) Write down the meaning of Equality and types of Equality in detail.

Q.5 Explain the meaning of Liberty and discuss the different kinds of Liberty. **14**

SLR-AK-152

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Military Science (N.C.C.) (Paper – IV)
MILITARY SCIENCE (N.C.C.) (BOYS)

Day & Date: Monday, 11-11-2019 Max. Marks: 35
Time: 08:00 AM To 09:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेल्या योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **07**

1) छत्रपती शिवाजी महाराज एक महान ———— योद्धा होते.
अ) मराठा ब) फ्रेंच
क) इंग्लीश ड) मुस्लीम

2) प्रायमिनिस्टरर्स बॅनर हे चॅम्पीयन ———— ला दिले जाते.
अ) ग्रुप ब) डारेक्टरेट
क) बटालियन ड) यापैकी एकही नाही

3) ———— यांनी सन 1942 मध्ये 'चलेजाव चळवळ' सुरू केली.
अ) जवाहरलाल नेहरू ब) भगतसिंग
क) महात्मा गांधी ड) यापैकी एकही नाही

4) 'नाईट मार्च चार्ट' हा———— चा एक भाग आहे.
अ) ड्रील ब) वेपन ट्रेनिंग
क) फस्ट–एड् ड) मॅप रिडिंग

5) भूंकप ही एक ——— आपत्ती आहे.
अ) नैसर्गिक ब) मानवनिर्मित
क) कृत्रीम ड) यापैकी एकही नाही

6) ——— हा मानवी शरीराचा नाजूक अवयव आहे.
अ) हात ब) डोळा
क) पाय ड) यापैकी एकही नाही

7) ——— हे एन्.सी.सी.चे ध्येय वाक्य आहे.
अ) युनिटी ब) डिसीप्लिन
क) युनिटी ॲन्ड डिसीप्लिन ड) यापैकी एकही नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांचे उत्तरे लिहा. **06**

1) विविध प्रकारच्या आपत्तींची नावे लिहा
2) महापूराच्यावेळी कॅडेटस्नी करावयाची कामे लिहा.
3) भारताच्या शेजारी देशांची नावे लिहा.
4) प्रिजमॅटिक कंपासचे प्रमुख भाग लिहा.

प्र.3 खालील कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **08**

1) एन्.सी.सी. ट्रेनिंगचे फायदे
2) छत्रपती शिवाजी महाराज एक महान योद्धा
3) राष्ट्रीय एकात्मतेचे महत्व

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर लिहा. **07**

नेपोलियनचे एक महान सेनानी म्हणून मूल्यमापन करा.

किंवा

एक आदर्श 'नाईट मार्च चार्ट' तयार करा.

प्र.5 राष्ट्रीय एकात्मतेला बाधा आणणारे घटक सविस्तर लिहा. **07**

SLR-AK-152

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Military Science (N.C.C.) (Paper – IV)
MILITARY SCIENCE (N.C.C.) (BOYS)

Day & Date: Monday, 11-11-2019 Max. Marks: 35
Time: 08:00 AM To 09:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **07**

1) Chhatrapati Shivaji Maharaj was a great _____ warrior.
   a) Maratha b) French
   c) English d) Muslim

2) Prime Minister's Banner is given to the champion _____.
   a) Group b) Directorate
   c) Battalion d) None of these

3) _____ started 'Quit India Movement in 1942'.
   a) Jawaharlal Nehru b) Bhagat Singh
   c) Mahatma Gandhi d) None of these

4) 'Night March Chart', is a part of _____.
   a) Drill b) Weapon training
   c) First - aid d) Map - reading

5) Earthquake is a _____ Calamity.
   a) Natural b) Man - made
   c) Artificial d) None of these

6) _____ is a vulnerable part of the human body.
   a) Hand b) Eye
   c) Leg d) None of these

7) The motto of N.C.C is _____.
   a) Unity b) Discipline
   c) Unity and Discipline d) None of these

Q.2 Answer the following questions. (Any Three) **06**

a) Write down the names of calamities.
b) Write down the duties of cadets at the time of flood.
c) Write down the names of India's neighbours.
d) Write down the parts of prismatic campass.

Q.3 Writes short notes (Any Two) **08**

a) Benefits of N.C.C. training.
b) Chhatrapati Shivaji Maharaj as a great warrior.
c) Importance of National Integration.

Q.4 Answer the following questions. (Any One) **07**

a) Estimate Napoleon as a great warrior.

OR

b) Prepare an ideal 'Night March Chart'.

Q.5 Describe the factors which are harmful for National Integration. **07**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Military Science (N.C.C.) (Paper – IV)
MILITARY SCIENCE (N.C.C.) (GIRLS)

Day & Date: Monday, 11-11-2019 Max. Marks: 35
Time: 08:00 AM To 09:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेल्या योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **07**

1) छत्रपती शिवाजी महाराज एक महान ———— योद्धा होते.
अ) मराठा ब) फ्रेंच
क) इंग्लीश ड) मुस्लीम

2) प्रायमिनिस्टरर्स बॅनर हे चॅम्पीयन ———— ला दिले जाते.
अ) ग्रुप ब) डारेक्टरेट
क) बटालियन ड) यापैकी एकही नाही

3) ———— यांनी सन 1942 मध्ये 'चलेजाव चळवळ' सुरू केली.
अ) जवाहरलाल नेहरू ब) भगतसिंग
क) महात्मा गांधी ड) यापैकी एकही नाही

4) 'नाईट मार्च चार्ट' हा———— चा एक भाग आहे.
अ) ड्रील ब) वेपन ट्रेनिंग
क) फस्ट–एड् ड) मॅप रिडिंग

5) भूंकप ही एक ——— आपत्ती आहे.
अ) नैसर्गिक ब) मानवनिर्मित
क) कृत्रीम ड) यापैकी एकही नाही

6) ——— हा मानवी शरीराचा नाजूक अवयव आहे.
अ) हात ब) डोळा
क) पाय ड) यापैकी एकही नाही

7) ——— हे एन्.सी.सी.चे ध्येय वाक्य आहे.
अ) युनिटी ब) डिसीप्लिन
क) युनिटी ॲन्ड डिसीप्लिन ड) यापैकी एकही नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांचे उत्तरे लिहा. **06**

1) विविध प्रकारच्या आपत्तींची नावे लिहा
2) महापूराच्यावेळी कॅडेटस्नी करावयाची कामे लिहा.
3) भारताच्या शेजारी देशांची नावे लिहा.
4) प्रिजमॅटिक कंपासचे प्रमुख भाग लिहा.

प्र.3 खालील कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **08**

1) एन्.सी.सी. ट्रेनिंगचे फायदे
2) छत्रपती शिवाजी महाराज एक महान योद्धा
3) मॅपरिडिंचे महत्व

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर लिहा. **07**

सेरेमोनिल ड्रील वर सविस्तर टीप लिहा.

किंवा

एक आदर्श 'नाईट मार्च चार्ट' तयार करा.

प्र.5 राष्ट्रीय एकात्मतेला बाधा आणणारे घटक सविस्तर लिहा. **07**

SLR-AK-152

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Military Science (N.C.C.) (Paper – IV)
MILITARY SCIENCE (N.C.C.) (GIRLS)

Day & Date: Monday, 11-11-2019 Max. Marks: 35
Time: 08:00 AM To 09:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **07**

1) Chhatrapati Shivaji Maharaj was a great _____ warrior.
   a) Maratha b) French
   c) English d) Muslim

2) Prime Minister's Banner is given to the champion _____.
   a) Group b) Directorate
   c) Battalion d) None of these

3) _____ started 'Quit India Movement in 1942'.
   a) Jawaharlal Nehru b) Bhagat Singh
   c) Mahatma Gandhi d) None of these

4) 'Night March Chart', is a part of _____.
   a) Drill b) Weapon training
   c) First - aid d) Map - reading

5) Earthquake is a _____ Calamity.
   a) Natural b) Man - made
   c) Artificial d) None of these

6) _____ is a vulnerable part of the human body.
   a) Hand b) Eye
   c) Leg d) None of these

7) The motto of N.C.C is _____.
   a) Unity b) Discipline
   c) Unity and Discipline d) None of these

Q.2 Answer the following questions. (Any Three) **06**

a) Write down the names of calamities.
b) Write down the duties of cadets at the time of flood.
c) Write down the names of India's neighbours.
d) Write down the parts of prismatic campass.

Q.3 Writes short notes (Any Two) **08**

a) Benefits of N.C.C. training.
b) Chhatrapati Shivaji Maharaj as a great warrior.
c) Importance of map-reading.

Q.4 Answer the following questions. (Any One) **07**

a) Write a detail note on ceremonial drill.

OR

b) Prepare an ideal 'Night March Chart'.

Q.5 Describe the factors which are harmful for National Integration. **07**

SLR-AK-153

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
NATIONAL SERVICE SCHEME (Paper - IV)

Day & Date: Monday, 11-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ———— ही सामाजिक कार्य पद्धती वेळ घालवणारी आहे.
अ) वैयक्तिक ब) गट
क) समुदाय ड) यापैकी नाही

2) बाबा आमटेंचे सामाजिक कार्य हे ———— कार्य प्रकारात येते.
अ) समुदाय ब) गट
क) वैयक्तिक ड) यापैकी नाही

3) भारतात दिवसेंदिवस जंगलाचे प्रमाण ——— होत आहे.
अ) वाढत आहे ब) कमी
क) कोणताही बदल नाही ड) यापैकी नाही

4) ——— ही नियोजन प्रक्रियेची पहिली पायरी आहे.
अ) प्रशिक्षण ब) निरिक्षण
क) अनुकरण ड) यापैकी नाही

5) यशस्वी कार्याकरिता ———— हे महत्वाचे आहे.
अ) नियोजन ब) पैसा
क) शक्ती ड) यापैकी नाही

6) पर्यावरण संरक्षण कायदा———— साली तयार करण्यात आला.
अ) 1986 ब) 1974
क) 1972 ड) 1975

7) जी.एस.वाय. चे ———— हे विस्तारित रूप आहे.
अ) ग्राम सेवा योजना ब) गृह सेवा योजना
क) ग्राम स्वराज्य योजना ड) ग्राम बचत योजना

8) 'भूंकप' ही ———— प्रकारची आपत्ती आहे.
अ) सामाजिक ब) धार्मिक
क) नैसर्गिक ड) आर्थिक

9) भारत हा खेडयांचा देश आहे. ———— यांनी म्हटले आहे.
अ) महात्मा गांधी ब) महात्मा फुले
क) शाहू महाराज ड) डॉ.आंबेडकर

10) कार्बन डायऑक्साईडचे वाढते प्रमाण हे ———— चे प्रमुख कारण आहे.
अ) दुष्काळ ब) लोकसंख्या
क) जागतिक तापमानात वाढ ड) पर्जन्य

11) स्वयं बचत गट ––– विभागात निधी उपलब्ध करतो.
   अ) नागरी ब) ग्रामीण
   क) झोपडपट्टी ड) यापैकी नाही

12) ––– ही जागतिक समस्या आहे.
   अ) हवा प्रदुषण ब) लोकसंख्या
   क) जागतिक तापमानात वाढ ड) वाहतूक

13) ग्रामीण विभागात जेथे ––––– चे प्रमाण अतिशय कमी आहे तेथे डी.पी.ए.पी. ही योजना उपयुक्त आहे.
   अ) पर्जन्य ब) लोकसंख्या
   क) अन्न उपलब्धता ड) दारिद्रय

14) समाजामध्ये संदेश पोहचविण्याचे 'पथनाटय' हे साधन ––– प्रकारमध्ये समाविष्ट होते.
   अ) गट ब) वैयक्तिक
   क) सामाजिक ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) सामाजिक गट पद्धतीची वैशिष्टये.
2) N.S.S मधील कार्यक्रम नियोजनाचे महत्व
3) रोजगार हमी योजनेचे फायदे.
4) सामाजिक वनीकरणाची उद्दिष्टये
5) आपत्ती व्यवस्थापनाची प्रक्रिया
6) जागतिक तापमान वाढीची कारणे

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) सामाजिक वैयक्तिक पद्धती
2) कार्यक्रम नियोजनाचे टप्पे/पद्धती
3) ग्राम स्वराज्य योजना
4) पर्यावरण संरक्षण कायदा 1986

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर लिहा. **14**

'स्वयं बचत गट' या योजनेचे थोडक्यात वर्णन करा.

किंवा

जल संरक्षण कायदा, 1974 स्पष्ट करा.

प्र.5 समाजात काम करण्याच्या विविध पद्धती सांगा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
NATIONAL SERVICE SCHEME (Paper - IV)

Day & Date: Monday, 11-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) _____ type of social work is time investing method.
   a) Individual b) Group
   c) Community d) None of these

2) Baba Amte's social work is coming under _____ type of work.
   a) Community b) Group
   c) Individual d) None of these

3) Forest cover is _____ day by day in India.
   a) Increasing b) Decreasing
   c) No change d) None of these

4) The first stage of programme planning is _____.
   a) Training b) Supervision
   c) Follow us d) None of these

5) _____ is important for the successful work.
   a) Planning b) Money
   c) Power d) None of these

6) 'Environmental Protection Act' made in _____ year.
   a) 1986 b) 1974
   c) 1972 d) 1975

7) G.S.Y. stands for _____.
   a) Gram Seva Yojana b) Gruh Seva Yojana
   c) Gram Swrajya Yojana d) Gram Saving Yojana

8) 'Earthquack' is _____ type of disaster.
   a) Social b) Religious
   c) Natural d) Economical

9) _____ said that India is village of country.
   a) M. Gandhi b) M. Phule
   c) Shahu Maharaj d) Dr. Ambedkar

10) Increasing Co_2 is the main cause of _____ in world.
   a) Drought b) Population
   c) Global warming d) Rainfall

11) Self saving group is providing funds to the _____ region.
   a) Urban b) Rural
   c) Slum d) None of these

12) _____ is a Universal Problem.
   a) Air Pollution b) Population
   c) Global warming d) Transportation

13) D.A.A.P. is helpful in the rural areas where _____ is very low.
   a) Rainfall b) Population
   c) Food availability d) Poverty

14) In _____ type of work 'street play' is useful for giving message to society.
   a) Group b) Individual
   c) Social d) None of these

Q.2 Write Short answers of the following questions. (Any Four) **16**

a) Characteristics of Social Group Work.
b) Importance of programme planning in N.S.S.
c) Merits of Employment Guarantee Scheme.
d) Objectives of Social Forestry.
e) Process of Disaster Management.
f) Causes of Global Warming.

Q.3 Writes short notes. (Any Two) **12**

a) Social Individual Work
b) Methods of Programme Planning
c) Gram Swarajya Yojana
d) Environmental Protection Act. 1986

Q.4 Answer the following questions .(Any One) **14**

a) Explain in brief. "Self Saving Group Scheme".

OR

b) Describe the Water Protection Act, 1974.

Q.5 Explain the methods of various community in social work. **14**

SLR-AK-154

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Music (Paper – IV)
INDIAN MUSIC

Day & Date: Monday, 11-11-2019 Max. Marks: 35
Time: 08:00 AM To 09:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **07**

1) राग बिहागचा थाट ———— आहे.
अ) कल्याण ब) बिलावल
क) काफी ड) खमाज

2) खमाज रागाची जाती ———— आहे.
अ) ओडव संपूर्ण ब) संपूर्ण संपूर्ण
क) षाडव संपूर्ण ड) ओडव ओडव

3) अध्धा तालाच्या मात्रा ———— आहेत.
अ) 12 ब) 13
क) 14 ड) 16

4) प. बाळकृष्णबुवा इचलकरंजीकर प्रसिध्द ———— घराण्याचे गायक होते.
अ) ग्वाल्हेर ब) आग्रा
क) दिल्ली ड) जयपूर

5) रागाची लक्षणे सांगणाऱ्या गीतास ———— म्हणतात.
अ) ख्याल ब) तराणा
क) लक्षणगीत ड) धुन

6) हमीर राग ———— यावेळी सादर करतात.
अ) रात्री ब) मध्यरात्री
क) पहाटे ड) सकाळी

7) जलतरंग वाद्यात ———— हे आवाजाचे माध्यम आहे.
अ) हवा ब) पाणी
क) चामडे ड) तारा

प्र.2 कोणत्याही चार वर व्याख्या लिहा. **08**

अ) पूर्वांग
ब) उत्तरांग
क) गायक
ड) आरोह
इ) स्वर
फ) सरगमगीत

प्र.3 **अ)** राग बिहाग किंवा खमाज शास्त्रीय माहिती लिहा. **03**

ब) ताल अध्धा किंवा सूलताल ठेकाबोल माहितीसह लिहा. **03**

प्र.4 **खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर लिहा.** **07**

उत्तर भारतीय गीत प्रकारांपैकी कोणत्याही दोन गीतप्रकारांची माहिती द्या – सरगमगीत, लक्षणगीत, दादरा.

किंवा

ताल सूलताल दुप्पट करा.

प्र.5 पं. बाळकृष्णबुवा इचलकरंजीकर यांचे जीवनचरित्र लिहा. **07**

SLR-AK-155

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Prakrit (Paper – III)
VADDHAMAN KAHAO

Day & Date: Thursday, 14-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ––– सह मम कह संजोओ भविस्सइ।
अ) एयाए ब) एयाएण
क) एयारा ड) एयामि

2) चित्तभावं ––––– जहाजोग्गं करिस्सामि।
अ) नाऊण ब) नाऊणरा
क) नाऊणमो ड) नाऊणे

3) एयस्स मुणिवरस्स ––––– कुणामि।
अ) वंदणा ब) वंदणास
क) वंदणात ड) वंदणोय

4) न य तीए कोइ ––––– दुट्ठभावो हिअए।
अ) अन्नो ब) अन्नोसो
क) अन्नहो ड) अन्नोय

5) तीए भणियं– जइं एवं ता मा –––––।
अ) झुरसु ब) झुरसुइं
क) झुरसुस्स ड) झुरसुद

6) अन्नत्थ ––––– गुंतूण परलोय – कज्जमणू– चिट्ठामि
अ) देसे ब) अन्न
क) त्थणा ड) न्नत्थ

7) ––––– च तीए नामं मयणमंजरि त्ति।
अ) कयं ब) कयंना
क) कयंति ड) कयंतो

8) दिव्य ––– साठी करकंडूचे ब्राम्हणासोबत भांडण झाले.
अ) राखी ब) गाडी
क) रत्ना ड) काठी

9) ––––– पती मरणानंतर जंगलात निघून गेली.
अ) जया ब) हेमा
क) मदनरेखा ड) आशा

10) नमि राजाने स्वप्नात ––– दर्शन घेतले.
अ) देवीचे ब) सिंहासनाचे
क) मंदिराचे ड) नरकाचे

11) जय राजाचे मुकुटाच्या प्रभावाने ––––– मुख होत असत.
अ) एक ब) दोन
क) तीन ड) चार

12) मदनरेखेला स्वप्नात ––––– दिसला होता.
अ) घट ब) साप
क) वाडा ड) चंद्र

13) दोमुख राजास खोदताना –––––मिळाले।
अ) स्वर्णघोडा ब) मूर्ति
क) मुकुट ड) कपडे

14) जय राजास चित्रसभेची निर्मिती करताना ––––– सापडला
अ) ससा ब) दिवा
क) घंटा ड) मुकुट

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार गद्य भाषांतर करा. **16**

1) राया वडरूक्खं पेक्खइ। देवि भणइ, 'एयस्स वडस्स हेट्ठेण जाहिइ, तुओ तुमं साहं गेण्हेज्जासि'। ताए पडिसुयं किंतु न तरइ गेण्हिउं। राणा दक्खो, तेण साहा गहिया। सो उत्तिण्णो निराणंदो किं कायव्वया–मूढो गओ चंपं।

2) अन्नया मणिरहो मयणरेहं दट्ठूण अज्झोववन्नो चिंतिउं पयत्तो। कहं पुण एयाए सह मम संजोओ भविस्सइ। अहवा ताव पढमं पीइं करेमि। पच्छा चित्तभावं नाऊण जहाजोग्गं करिस्सामि।

3) तओ नवकारं अणुसरंती पट्ठिया एग–दिसाए। जाव दूरं गया। ताव दिट्ठो, एगो तावसो। तस्स मूलं गया। अभिवाइओ सो। पुच्छिया तेण, कओ सि अम्मो इहागया ताहे कहेइ, चेडगस्स धूया, जाव हत्थिणा आणीया।

4) अत्थि इहेव भारहे वासे अवंती–जणवए सुदंसुणं नाम पुरं। मणिरहो नाम पुरं। मणिरहो नाम राया। तस्स सहोयरो जुगबाहू जुवराया। तस्स य निरूवम –रूव–लावण्णा मयणरेहा नाम भारिया सा य अच्चंत – परम साविया। तीए सव्वगुण– संपन्नो चंदजसो नाम ।

5) अन्नया आगओ इंद महूसवो। दोमुह राइणा आइट्ठा नायरा– जणा, 'उब्भेह इंदकेउं। तओ मंगल नंदी महारवेण धवल–धयवडा–डोल खिंखिणी जाल अलंकिओ वरं अल्ल –दाओ– मणिरयण–माला–भूसिओ नाणाविह–पलंबमाण–फल निवह–चिंचइओ उब्भिओ इंदकेऊ।

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) नमिराजाचा जन्म प्रसंग
2) करकंडूस दंड–रत्न प्राप्ति
3) राणी पद्मावतीची डोहाळयातील इच्छा

प्र.4 प्राकृत चरित्र साहित्याचा परिचय देऊन खालीलपैकी एका ग्रंथाचा परिचय द्या. **14**

अ) महावीर चरियं

किंवा

ब) सुदंसण चरियं

प्र.5 दोमुख राजाचे जीवन प्रसंग स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-156

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Persian (Paper - III)
POETRY

Day & Date: Thursday, 14-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1. Rewrite the following sentences by choosing the correct alternatives:- 14

1) امیر خسرو حضرت _____ کے مرید تھے-

خواجہ بندہ نواز، خواجہ غریب نواز، نظام الدین اولیاء، بختیار کاکی

2) _____ کا تعلق ترکستان کے قبیلے لاچین سے تھا-

علامہ اقبال، محمود خاں افشار، ایرج مرزا، امیر خسرو

3) امیر خسرو کو فنِ _____ سے بے حد شغف تھا-

موسیقی، مصوری، سنگتراشی، تمغہ سازی

4) نظم "عفت" میں شاعر ایک _____ کو نصحت کر رہا ہے-

لڑکی، لڑکا، مرد، عورت

5) نظم "عفت" _____ کی لکھی ہوئی ہے-

امیر خسرو، محمود خاں افشار، علامہ اقبال، بہار

6) محمود خاں افشار کے خیال میں لڑکی کی بہترین زینت اس کی _____ ہے-

عفت، عظمت، عزت، حشمت

7) علامہ اقبال کے والد کا نام _____ تھا-

غلام قادر، منیر، منور، نور محمد

8) اقبال نے _____ یونیورسٹی سے بیرسٹری کی ڈگری حاصل کی-

آکسفورڈ، کیمبرج، علی گڑھ، جامعہ ازہر

9) علامہ اقبال نے اپنے ابتدائی کلام پر _____ سے اصلاح لی تھی-

داغ، امیر مینائی، اکبر الہ آبادی، شاد عظیم آبادی

10) صنف _____ کی تعریف یہ ہے کہ عورتوں سے باتیں کرنا یا عورتوں سے متعلق باتیں کرنا-

مثنوی، غزل، مرثیہ، قصیدہ

11) علامہ اقبال _____ کو اپنا روحانی پیر مانتے تھے۔

سعدی، حافظ، جلال الدین رومی، فردوسی

12) مرغِ ناداں _____ کو پانی سمجھا تھا۔

سنگ، خشت، چوب، ان میں سے کوئی نہیں

13) مہر (سورج) کی ہستی (خودی) _____ سے محکم تر ہے۔

ماہ، آسمان، زمین، تارے

14) ریزہ _____ در گلزار دید تشنگی نظارۂ اب آفرید

فیروزہ، الماس، یاقوت، نیلم

Q.2. Write short answer on the following questions:- (Any four/ 04) 16

1) صنف نظم کی تعریف لکھیے۔

2) نظم "عفت" کا مرکزی خیال لکھیے۔

3) "جاوید نامہ" کا مختصر تعارف لکھیے۔

4) علامہ اقبال نے آرزو کو حصول مقصد کا واحد ذریعہ کیوں کہا ہے؟ اپنے لفظوں میں لکھیے۔

5) علامہ اقبال کی تعلیم و تربیت پر مختصر روشنی ڈالیے۔

6) خداخود میر مجلس بود، اندر لامکاں خسرو

محمد شمع محفل بود شب جائے کہ من بودم

مندرجہ بالا شعر کی تشریح کیجیے اور شاعر کا نام لکھیے۔

Q.3. Write short answer on the following questions:- (Any two / 02) 12

1. 'حکایت طائرے کی از تشنگی بیتاب بود کا خلاصہ لکھیے۔

2. امیر خسرو کی ادبی خدمات پر روشنی ڈالیے۔

3. محمود خاں افشار کا اجمالی تعارف پیش کیجیے۔

4. علامہ اقبال کے فلسفہ خودی کا مختصر جائزہ لیجیے۔

Q.4. Attempt any one of the following:- 14

A) Explain the following with reference to context:- (any one / 01)

1) بہر یک گل خون صد گلشن کند

از پے یک نغمہ صد شیون کند

2) یک فلک را صد ہلال آوردہ است

بہر ہر فے صد مقال آوردہ است

3) عذرایں اسراف وایں سنگیں دلی

خلق و تکمیل جمال معنوی

4) حسن شیریں عذر درد کوہکن

نافہ عذر صد آہوئے ختن

5) سوز پیہم قسمت پروانہ ہا

شمع عذر محنت پروانہ ہا

6) خاصۂ او نقش صد امروز بست

تا بیارد صبح فردائے بدست

7) شعلہ ہائے او صد ابراہیم سوخت

تا چراغ یک محمد بر فروخت

Q.4. B) Explain a critical appreciation of the poem.

"دربیان اینکہ حیات خوداز تخلیق وتولید مقاصداست"

Q.5. Explain the following complete:- **14**

1) غافل ازحفظ خودی یک دم مشوریزہ الماس شو، شبنم مشو

2) پختہ فطرت صورت کیسار باش حامل صدابردریا بارباش

3) غازہ برروی مکن وسمہ برابروی مکش

کہ توخوبی نتواں ساخت ازین خوبترت

4) بذلہ بسیار مگو بادھن کوچک خویش

ترسم ارزاں بشود گفتہ ہمچون شکرت

5) رقص باہر کس وہر جاے اکن میترسم

نقص حسنت شود وعیب بجاے ہنرت

6) پری پکڑ، نگارے سروقدے، لالہ رخسارے

سراپاآفت دل بود، شب جائے کہ من بودم

7) رقیباں گوش برآواز اودر نازومن ترساں

سخن گفتن چہ مشکل بود، شب جائے کہ من بودم

SLR-AK-157

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Prakrit (Paper – IV)
AGADDATTA CHARIU

Day & Date: Wednesday, 13-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) जं किर नियजीहाए पडिवन्नं ———— होई।
अ) अन्नहा ब) अन्नहोत
क) बसदा ड) वडचा

2) ———— दिसिचक्कं विज्जाभट्टो व्व खयरिंदो।
अ) जोयंतो ब) जोयंतोअ
क) जोयंतोवि ड) जोयंतोये

3) किं किं पि मुणमुणिंतो ———— कुमरपुरओ।
अ) संपत्तो ब) संपत्तोसा
क) संपत्तोचा ड) संपत्तोखी

4) देमि समीहियदव्वं ———— परिपव्वायगेण।
अ) भणियं ब) भणियंद
क) भणियंती ड) भणियंता

5) अवरण्हय वेलाए ———— बाहिम्मि संपत्तो।
अ) पुरस्स ब) पुरस्सो
क) पुरस्सदु ड) पुरस्सातं

6) कीलइ पमुइयाचित्तो मयमंजरीयाए सह ————।
अ) कुमरो ब) कुमरोहि
क) कुमरोहो ड) कुमरोहं

7) माया अलियं लोहो मूढत्तं ———— असोयत्तं।
अ) साहसं ब) साहसंसी
क) साहसंसा ड) साहसंत

8) कुमरो वि नीइसत्थं ———— अह अप्पणो हियए।
अ) णिकल ब) णिकलस्स
क) णिकलणे ड) णिकलते

9) अवरण्हे सव्वजणो रमिऊण ——— गओ सिग्घं।
अ) पुरवरे ब) पुरवरेसि
क) पुरवरेहि ड) पुरवरेसा

10) ———— अन्नपएसे ठविऊणं तत्थ पडिरूवं।
अ) लुक्को ब) लुक्कोला
क) कलाउई ड) कलाउसा

11) अगडदत्ताने राजमार्गवरील ––––– शांत केले.
अ) माकडास ब) हत्तीस
क) कुत्र्यास ड) गाढवास

12) अगडदत्तास अध्ययन करताना ––––– प्रेमात अडकविले.
अ) विजूने ब) मदनमंजिरीने
क) मालतीने ड) सौंदर्याने

13) ––––– चरियं नेमचंद्रसूरी यांना लिहिले आहे.
अ) पाकाक ब) अगडदत्त
क) विजया ड) जयेश

14) राजाने अगडदत्तास स्वतःची ––––– दिली.
अ) गाडी ब) घोडी
क) शिडी ड) कन्या

प्र.2 भाषांतर करा (कोणतेही चार) **16**

1) तीए कुच्छिपसूओ पुत्तो नामेण अगडदत्तो त्ति।
अणुदियहं सो पवरं वड्ढंतोजोव्वणं पत्तो।।
धम्मत्थदयारहिओ गुरूवयणविवज्जिओ अलियवाई।
पररमणिरमणकामो निस्संको माणसोंडीरो।।

2) तियचच्चरमाईसुं असहाओ भमइ नयरमज्झम्मि।
चित्ते अमरिसजुत्तो करि व्व जुहाउ परिभट्ठो।।
हिंडंतेणं च तया पुरीए मग्गेसु रायतणएण।
बहुतरूणनरसमेओ एक्को किल जाणओ दिट्ठो।।

3) उज्जाणस्स समीवे पहाणसेट्ठिस्स संतियं भवणं।
वायायरणरमीयं उत्तुंगमईव वित्थिण्ण।।
तत्थत्थि सेट्ठिधूया मणोहरा मयणमंजरी नाम।
सा घरसिरमारूढा अणुदियहं पेच्छए कुमरं।।

4) ता जइ मए समाणं संगं न य कुणसि तरूणिमणहरणं।
होहं तुह नियवज्झा फुडं जओ नत्थि मे जीयं।।
सो निसुणिऊण वयणं तीए वालाए चिंतए हियए।
मरइ फुडं चिय एसा मयणमहाजलणदड्ढंगी।।

5) एत्थंतरम्मि एगो सहसा परिवायगो समणुप्पत्तो।
कयधाउवत्थवेसो मुंडियसिरकुच्चसच्चूलो।।
दंडत्तियकुंडीचमरसंगओ तह गणेत्तियाहत्थो।
किं किं पि मुणमुणिंतो संपत्तो कुमरपुरओ त्ति।।

6) ण्हविऊणं कुमरवरं दाऊणं पवरवत्थमाभरणं।
तो भोयणावसावे भणियमिणं पवणचंडेण।।
'भवणधणं परिवारो संदणतुरयाइ संतियं मज्झ।
सव्वं तुज्झायत्तं विलससु हियइच्छियं कुमर'।।

प्र.3 टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) **12**

1) मदनमंजिरीचे भिल्ल प्रेम
2) जंगलातील दुर्योधन चोराच्या संपत्तीचा अगडदत्तास लाभ.
3) अगडदत्तास वाराणसी येथे गुरूकृपा

प्र.4 प्राकृत कथा साहित्याचा परिचय देऊन खालीलपैकी एकाचे विश्लेषण करा. **14**

समराइच्च कहा

किंवा

सुरसुंदरी कहा

प्र.5 मदनमंजिरीविषयी अगडदत्तास वैराग्य कसे उत्पन्न झाले ते स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-158

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Persian (Paper - IV)
PROSE

Day & Date: Wednesday, 13-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1. Fill in the blanks choosing the correct alternative:- 14

1) "حکایت درویشی کہ دریشہ نی گزشت" _____ تصنیف سے ماخوذ ہے-

i) رہبر نژادنو، ii) انوار سہیلی، iii) سیاست نامہ، iv) قابوس نامہ

2) "خانہ پدری" میں _____ سال کے بوڑھے کی کہانی بیان کی گئی-

i) 74، ii) 84، iii) 94، vi) 64

3) "اصحاب فیل" کے مصنف کا نام _____ ہے-

i) سید شاب الدین، ii) سید معین الدین، iii) ابوالفضل، iv) سید صدرالدین بلغی

4) مرزا حسین کاظم زادہ کی مشہور تصنیف کا نام _____ ہے-

i) رہبر نژادنو، ii) سیاحت نامہ، iii) کلیلہ ودمنہ، iv) سہ نثر ظہوری

5) عبداللہ بن مقفی نے "انوار سہیلی" کا ترجمہ _____ زبان میں کیا-

i)اردو، ii) انگریزی، iii) جرمنی، iv) عربی

6) بادشاہ اور زاہد کے انتقال کے بعد خزانہ بادشاہ کے _____ ہاتھ لگ جاتا ہے-

i) بڑے بیٹے، ii) چھوٹے بیٹے، iii) وزیر، iv) بھائی

7) ہرات کا ایک خان نصراللہ کو اپنے ایک _____ کا مالک بنا دیتا ہے-

i) باغیچے، ii) گھر، iii)حویلی، iv) کھیت

8) سید صدرالدین بلغی _____ کے رہنے والے تھے-

i) روم، ii)سیالکوٹ، iii)تہران، iv) الہ آباد

9) اصحاب فیل کے واقعہ میں _____ کی بری طرح شکست ہو جاتی ہے-

i) ابرہہ، ii) قریش، iii) ابراہیم، iv) محمود

10) _____ کی پرورش میں اعتدال ضروری ہے-

i) عقل اور جسم، ii) عقل اور دل، iii) جسم اور نفس، iv) روح اور جسم

11) شکاری پرندہ سے _____ گوشت کے ٹکرے کو چھین لیتا ہے۔

i) طوطے کا بچہ، ii) کوے کا بچہ، iii) کبوتر کا بچہ، iv) چڑیا کا بچہ

12) ابرہہ _____ کی فوج لے کر خانہ کعبہ کو گرانے کے ارادے سے نکلا تھا۔

i) ہاتھیوں، ii) اونٹوں، iii) گھوڑوں، iv) خچروں

13) "زبان فارسی در ہند" یہ مضمون _____ سے ماخوذ ہے۔

i) سہ نظر ظہوری، ii) انتخاب سرزمیں ہند، iii) صنائع ظریفہ، iv) تکامل واعتدال

14) حکایت _____ کی در ولایت حلب بود۔

i) پادشاہ، ii) فقیر، iii) زاغ، iv) وزیرزادہ

Q.2. Write short answer any four of the following:- 16

1) نصراللہ کے کردار پر روشنی ڈالیے۔

2) آٹھویں صدی ہجری میں فارسی علم وادب کے ہندوستان پر کیا اثرات ہوئے؟

3) حلب کے بادشاہ نے اپنا خزانہ کیوں چھپایا تھا؟

4) ابرہہ نے صنعا میں کلیسا کیوں بنوایا؟

5) رہبر نژاد کا مختصر تعارف لکھیے۔

6) سعید نفیسی کے متعلق آپ کیا جانتے ہیں؟

Q.3. Write short answer any two of the following:- 12

1) "خطوط قلبی اور حظوظ عقلی" سے کیا مراد ہے؟ واضح کیجئے؟

2) اصحاب فل کا قصہ اپنے الفاظ میں لکھیے۔

3) سید صدرالدین بلخی کا تعارف لکھیے۔

4) "درویش اور شکاری پرندہ" کا واقعہ بیان کیجیے۔

Q.4. Translate any one of the following:- 14

[A

شبہا وقتی کہ نصراللہ فارغ می شد در قہوہ خانہای ہرات این رفتار ہم شریان خود در نکوہش می کرد و حمل بر سفاہت می کرد! بنظر

او کسانیکہ دارئی خود را نجیال واہی از دست میداداند و در آخر عمر رنج سفر را بر خود و آسان می ساختندی می بایستی راستی دیوانہ باشند! مگر ہمہ

جاز میں خدا نیست ہرات را با مشہد چہ نفاونست؟

بیشتر تعجب نصراللہ از این بود کہ اگر این دیوان با خود می روند چرا دلگیرند و اشماں از رفتند ہستند؟ کسی کہ ایشان را ناچار نکردہ است؟

اگر ہم این خانہ ہا را دوست می دارند پس چرا ان را ترک محی کنند؟

پیران ہرات و آشنایاں نصراللہ ہر چہ خواستند باو بفہانند کہ انسان ہوارہ بوطن و مولد خویش علاقہ دارد و نباید باسانی ازان جدا شود او

گوش نمی کرد یعنی اصلا نامی فہمید و بہمان خیال خود بود۔

[B

چون ستارۂ دولت اکبر بقدرت ومکنت وجاہ جلال باوج کمال رسید دست عطابخش او باعث شد کہ سیل شعراء سخن وران از بلاد ایران

احرام طوف آگرہ رابستہ دران دیار رحل اقامت افگندند— اوبشعر فارسی رغبت وصیل فراواں داشتہ واز خود دی اشعار وابیات روایت کردہ

اند— از جملہ این رباعی مستزاد از دست کہ حاکی از حاکی از تاثرات نہانی ومیل وشوق دی بوطن قدیم او (آسیای مرکزی) میباشد عمرم ہمہ در

فراق وہجران بگذشت بادرد والم

عمرم ہمہ در فراق وہجران بگذشت، بادرد الم

این عمر گران مایہ چہ ارزان بگذشت، در رنج وستم

عمری کہ بشد صرف سمرقند دہری، باعیش وطرب

افسوس کہ در آگرہ ویران بگذشت باغصہ وغم

اکبر نخستین پادشاہی است کہ برسم وتقلید سلاطین ایران منصب خامی بنام "ملک الشعراء" دردربار خود برقرار ساخت واول ہمہ غزالی

مشہدی بااین مقام ومرتبت نائل گشت دسپس این منصب رابشاعری ہندی نژاد یعنی ابوالفیض ناگوری متخلص بہ فیضی عطافرمود۔

Q.5. Determine the place of Saeed Nafeesi among the short story writers of Persian. **14**

SLR-AK-159

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Paper-IV)
MODERN INDIAN POLITICAL THOUGHT

Day & Date: Friday, 15-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ''ब्राह्मो समाजाचे'' संस्थापक कोण आहेत?
अ) गोखले ब) पंडीत नेहरू
क) राजाराम मोहन रॉय ड) लोकमान्य टिळक

2) ''भारतीय राष्ट्रवादाचे शिल्पकार'' कोणास म्हटले जाते?
अ) महात्मा गांधी ब) लोकमान्य टिळक
क) ॲनी बेझंट ड) पंडित नेहरू

3) गोखले हे ––– यांचे गुरू होते.
अ) राजा राम मोहन रॉय ब) महात्मा गांधी
क) पंडित नेहरू ड) यापैकी नाही

4) राजा राम मोहन रॉयचा मृत्यू ––– येथे झाला.
अ) भारत ब) अमेरिका
क) इंग्लंड ड) पटना

5) ''सोव्हिएट रशिया'' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत?
अ) महात्मा गांधी ब) पंडित नेहरू
क) लोकमान्य टिळक ड) यापैकी नाही

6) खेडयाकडे चला असे ––– यांनी सांगितले.
अ) महात्मा गांधी ब) पंडित नेहरू
क) लोकमान्य टिळक ड) यापैकी नाही

7) बाळ गंगाधर टिळकांनी कोणत्या पक्षाची स्थापना केली?
अ) राष्ट्रीय कॉंग्रेस ब) जस्टीस पार्टी
क) कॉंग्रेस डेमॉक्रॅटीक पक्ष ड) यापैकी नाही

8) ''संवाद कौमुदी'' या वुत्तपत्राचे संस्थापक संपादक कोण होते?
अ) महात्मा गांधी ब) लोकमान्य टिळक
क) राजा राम मोहन रॉय ड) पंडित नेहरू

9) खालीलपैकी कोणी 1906 साली ''स्वराज्याची'' संकल्पना मांडली होती?
अ) महात्मा गांधी ब) लोकमान्य टिळक
क) ॲनी बेझंट ड) पंडित नेहरू

10) ''पंचशिल तत्त्वांचा पुरस्कार कोणी केला?
अ) लोकमान्य टिळक ब) पंडित नेहरू
क) महात्मा गांधी ड) यापैकी नाही

11) लोकमान्य टिळक ––––– च्या तुरूंगात होते.
अ) नगर ब) मंडाले
क) येरवडा ड) अंदमान

12) ''माझे सत्याचे प्रयोग'' या ग्रंथाचे लेखक कोण?
अ) पंडित नेहरू ब) महात्मा गांधी
क) लोकमान्य टिळक ड) यापैकी नाही

13) 'ब्राह्मो समाजाची' स्थापना ––––– मध्ये झाली.
अ) 1815 ब) 1829
क) 1828 ड) यापैकी नाही

14) ''स्वराज्य हा माझा जन्मसिद्ध हक्क आहे'' असे कोणी म्हटले होते?
अ) महात्मा गांधी ब) लोकमान्य टिळक
क) पंडित नेहरू ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) राजा राम मोहन रॉय यांचे धार्मिक विचार सांगा.
2) महात्मा गांधीजीची अहिंसेची संकल्पना स्पष्ट करा.
3) पंडित नेहरूंचे ''पंचशिल तत्त्वे'' सांगा.
4) लोकमान्य टिळकांचे सामाजिक विचार सांगा.
5) महात्मा गांधीजीची विश्वस्त संकल्पना स्पष्ट करा.
6) राजा राम मोहन रॉय याचे आर्थिक विचार सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) राजा राम मोहन रॉय यांचे राजकीय विचार स्पष्ट करा.
2) लोकमान्य टिळकांचा ''राष्ट्रवाद'' सांगा.
3) पंडित नेहरूंचे ''अलिप्ततावाद'' विषयी विचार सांगा.
4) महात्मा गांधीच्या सत्याग्रहाचे मार्ग सांगा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

लोकमान्य टिळकांचा चतु:सुत्री कार्यक्रम स्पष्ट करा.

किंवा

पंडित जवाहरलाल नेहरू यांचे लोकशाही बदलाचे विचार स्पष्ट करा.

प्र.5 राजाराम मोहन रॉय यांचे सामाजिक सुधारणे संबंधीचे विचार स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-159

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Paper-IV)
MODERN INDIAN POLITICAL THOUGHT

Day & Date: Friday, 15-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) Who is the founder of “Bramho samaj”?
   a) Gokhale b) Pandit Nehru
   c) Raja Ram Mohan Roy d) Tilak

2) Who is regarded as the father of Indian nationalism?
   a) Mahatma Gandhi b) Lokmanya Tilak
   c) Ani Bezent d) Pandit Nehru

3) Gokhale was Guru of _____.
   a) Raja Ram Mohan Roy b) Mahatma Gandhi
   c) Pandit Nehru d) None of these

4) Raja Ram Mohan Roy died at _____.
   a) India b) America
   c) England d) Patna

5) Who is the author of book “Soviet Russia”.
   a) Mahatma Gandhi b) Pandit Nehru
   c) Lokmanya Tilak d) None of these

6) _____ say’s khedya kade chala.
   a) Mahatma Gandhi b) Pandit Nehru
   c) Lokmanya Tilak d) None of these

7) Name the party founded by Bal-Gangadhar Tilak.
   a) National congresh b) Justice party
   c) Congresh Democratic Party d) None of these

8) Who is the founder editor of “Sanwad kaumudhi”
   a) Mahatma Gandhi b) Lokmanya Tilak
   c) Raja Ram Mohan Roy d) Nehru

9) Who among the following propounded the concept of swaraj in 1906.
   a) Mahatma Gandhi b) Lokmanya Tilak
   c) Ani Bezent d) Pandit Nehru

10) Who was the exponent of the “panchashila”?
   a) Lokamanya Tilak b) Pandit Nehru
   c) Mahatma Gandhi d) None of these

11) Lokmanya tilak was in the _____ prison.
a) Nagar b) Mandale
c) Yerwada d) Andman

12) Who is the author of the book “My Experiments with Truth”
a) Pandit Nehru b) Mahatma Gandhi
c) Lokmanya Tilak d) None of these

13) Brahmo samaj was established in _____
a) 1815 b) 1829
c) 1828 d) None of these

14) Who said “swaraj is my Birth Right”?
a) Mahatma Gandhi b) Lokmanya Tilak
c) Pandit Nehru d) None of these

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) State Raja Ram Mohan Roy Religion thought.
b) Explain Mahatma Gandhi’s concepts Non-violence.
c) State Pandit Nehru’s principles of panchasheel.
d) State Lokmanya Tilak’s social thoughts.
e) Explain Mahatma Gandhi’s concept of trusteeship.
f) State Raja Ram Mohan Roy’s Economic thought.

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Explain Raja Ram Mohan Roy’s political thought.
b) State Lokmanya Tilak’s Nationalism.
c) State Pandit Nehru’s views on non-alignment.
d) State Mahatma Gandhi’s are means of Satyagrah.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain Lokmanya Tilak’s four fold programme.

OR

Discuss Pandit Nehru’s on Democracy.

Q.5 Explain Raja Ram Mohan Roy’s view’s on Social Reforms **14**

SLR-AK-160

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Marathi (Paper – V)
कथा वाङ्मय प्रकार व व्यावहारिक मराठी

Day & Date: Monday, 04-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) आपण माणसात जमा नाही, ही कलाकृती किती साली प्रकाशित झाली.
अ) 1980 ब) 2009
क) 2000 ड) यापैकी नाही

2) जैतुनबी पुढीलपैकी कोणता व्यवसाय करीत होती?
अ) बांगडयांचा ब) शिंप्याचा
क) विणकाम ड) मजुरी

3) बाबलच्या शिक्षणासाठी भिकाऱ्यासारखे पैसे मागून कोणी मदत केली?
अ) धर्मा पाटील ब) गणमालेने
क) आबा पाटील ड) आईने

4) राया बहुलकर याला शाळेत कोणी दाखल केले?
अ) भावाने ब) मुसळे मॅनेजरने
क) नाना बहुलकरांनी ड) यापैकी नाही

5) 'ठराव' कथेतील निवडणुका कशाच्या असतात?
अ) ग्रामपंचायत ब) लोकसभा
क) विधानसभा ड) दुध संघ

6) वळसंग्या काकाच्या गावचे लोक त्याच्या वडिलांना काय म्हणत?
अ) बामण ब) मास्तर
क) वकील ड) यापैकी नाही

7) बुगटया आलुऱ्या हे पात्र कोणत्या कथेतील आहे?
अ) ठराव ब) पाझर
क) सन्नाटा ड) घव

8) सागर इमानदार कोणत्या पत्रकाचे संपादक होते?
अ) प्रहार ब) साहित्य गवार
क) गावकरी ड) प्रभात

9) तिप्याने कोणाची हत्या केली?
अ) वडिलांची ब) बायकोची
क) मित्राची ड) मास्तराची

10) लेखकाच्या गावात घरपती कुणाचं तरी नाव ––– असते.
अ) महादेव ब) विट्ठल
क) नारायण ड) देवाचे

11) नावच तीन चतुर्थांस कथेत पाटीलकी कोणाच्या घरात असते.
   अ) तात्या पाटलाच्या ब) चांभाराच्या
   क) तुका शिंदयाच्या ड) सुताराच्या

12) कमळा सुतारीन कोणत्या कथेतील प्रमुख पात्र आहे.
   अ) घव ब) ठराव
   क) तळ ड) सन्नाटा

13) आजी कोणत्या गावाला बाजारात माळवं विकायला पायी जात होती?
   अ) कोल्हापूर ब) आजरा
   क) जयसिंगपूर ड) गडहिंग्लज

14) तळ कथेचा नायक कोण आहे?
   अ) जबाल्या ब) तुकण्या
   क) सत्त्या ड) तिप्या

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) 'पाझर' कथेतील जैतूनबीच्या मुलांची माहिती सांगा.
2) बाबलसाठी आबा पाटलांनी कोणत्या प्रकारची मदत केली?
3) 'ठराव' कथेतील दुधसंस्थेची माहिती लिहा.
4) वळसंग्याकाका आपल्या बांधवाकडून कोणती अपेक्षा करतो?
5) गुंडू बामणाच्या दत्तक पुत्राची माहिती लिहा.
6) तिप्याच्या हव्यासाची माहिती सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) छळणारी गोष्ट मधील तात्याची माहिती लिहा.
2) 'तिप्या, मी आणि सैराट श्वापद' या कथेतील तिप्पाण्णा च्या आधारे माणसे काळानुरूप कशी बदलतात हे स्पष्ट करा.
3) कथा म्हणजे काय ते सांगून कथेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
4) 'सन्नाटा' कथेतील भटिनीच्या दु:खाची हकीगत लिहा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

सारांश लेखन म्हणजे काय ते सांगून सारांश लेखनाची पद्धत स्पष्ट करा.

किंवा

खालील उतारा वाचून त्याचा ⅓ (एकतृतीयांश) सारांश लिहा व योग्य शिर्षक द्या.

कोणत्याही गोष्टीसाठी खूप मेहनत घेणे हा संकेतचा स्वभाव आहे. त्याच्या या कष्टाला यश मिळत गेले सुद्धा; पण त्यामुळे तो शेफारून गेला नाही. कष्टाचे महत्वही विसरला नाही. कष्ट करण्याचे त्याने कधीही सोडले नाही. कुठल्याही कामाला त्याने कधीही नकार दिला नाही. आपल्याजवळ जीनियस नाही. आपण खूप हुशार नाही. याची त्याला खूप जाणीव आहे. ही बुद्धिमत्तेची कमतरता आपण अपार मेहनतीने भरून काढायची आहे. याची स्पष्ट जाणीव त्याला आहे. म्हणून तो इतकी वर्षे संथपणे सतत प्रयत्नाची कास धरून प्रत्येक क्षेत्रात यश मिळवीत राहिला.

प्र.5 'आम्ही माणसात जमा नाही' या कथासंग्रहातील 'तळ' या कथेतील 'कल्लवा' चे स्वभाव चित्रण लिहा. **14**

SLR-AK-161

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Urdu (Paper - V)
PROSE [SAFARNAMA, DRAMA & MULAQUAT NIGARI]

Day & Date: Monday, 04-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

14

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے خانہ پری کیجئیے:-

1) "قدر شناسی" _____ کے تنقیدی مضامین کی کتاب ہے-

i) حبیب اللہ، ii) عتیق اللہ، iii) قلم اللہ، iv) کریم اللہ

2) "ڈرامہ دروازے کھول دو" کا نسوانی کردار_____ ہے-

i) شاکرہ، ii) سائرہ، iii) واجدہ، iv) ساجدہ

3) مرزا ارشاد حسین_____ سال سے رام دیال پاس ملازم ہے-

i) ایک، ii) تین، iii) دس، iv) پندرہ

4) عتیق اللہ کا مشہور و مقبول ڈرامے کا نام_____ ہے-

i) کس کا خون ہے، ii) آنکھ کا نشہ،

iii) آزمائیش، iv) پیچھے کوئی ہے

5) عتیق اللہ کے پہلے مجموعہ کلام "ایک سو غزلیں" کی تعریف _____ نے کی۔

i) خلیل الرحمن اعظمی، ii) شمس الرحمن فاروقی

iii) عبدالرحمن بجنوری، iv) خلیق انجم

6) _____ آٹھ سال سے دلی میں ہوں— بلڈنگ میں رنگ وروغن کا کام کرتا ہوں۔

i) پان کٹی، ii) کان کٹی، iii) لان کٹی، iv) ماں کٹی،

7) ساوتری نے فرنیچر کا موازنہ _____ کی کھال سے کرتی ہے۔

i) بلی، ii) بکری، iii) شیر، iv|) بیل

8) عتیق اللہ کی جائے پیدائش _____ شہر میں ہوئی۔

i) بھوپال، ii) جبل پور، iii) اندور، iv) اجین

9) ساوتری بائی کا اصل نام _____ تھا۔

i) خالدہ، ii) واحدہ، iii) ساجدہ، iv) ناہیدہ

10) عتیق اللہ کی والدہ کا نام _____ ہے۔

i) بیگم جان، ii) حنیفہ بیگم، iii) اسرار بیگم، iv) ممتاز بیگم

11) آفتاب رائے کے ریسٹورنٹ کا نام _____ ہے۔

i) تاج، ii) اسٹار، iii) نیلم، iv) گلزار

12) پنڈت رام دیال کے ماما کا نام _____ ہے-

i) رام بھروسے، ii) مداری لال، iii) سندھی لال، iv) دین دیال

13) کرشن چندر _____ تحریک سے وابستہ تھے-

i)جدیدیت، ii) رومانوی، iii) ترقی پسند، iv) علی گڑھ

14) رام دیال، لکڑی کے لیے سردار _____ کو فون کرتا ہے-

i) بھوشن سنگھ، ii) گرودیال سنگھ، iii) بھگت سنگھ، iv) موہن سنگھ

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیئے:- (کوئی چار) **16**

1) لالہ آفتاب رائے کس طرح کا لباس پہن رکھا تھا-

2) عتیق اللہ کی غزل گوئی پر اظہار خیال کیجیئے-

3) طبیب جان دیوانگی کے عالم میں انہیں کن شاعروں کے اشعار برزبانی یاد تھے-

4) ڈرامہ "دروازے کھول دو" اس کی مکالمہ نگاری پر اظہار خیال کیجیئے-

5) ڈرامے کے فنی لوازمات پر مختصر روشنی ڈالیے-

6) عتیق اللہ کی علمی وادبی خدمات پر روشنی ڈالیے-

سوال نمبر.3. مختصر نوٹ لکھیئے:- (کوئی دو) **12**

1) کمل کانت-

2) کریم اللہ-

3) ڈاکٹر ایڈورڈ کولیو-

4) پنڈت رام دیال-

سوال نمبر.4. **مفصل جواب لکھئیے:- (کوئی ایک)** **14**

1) اردو ڈرامے کے آغاز وارتقاء پر سیر حاصل معلومات دیجیے-

2) پروفیسر عتیق اللہ کے حالات زندگی پر اپنے خیالات کا اظہار کیجئیے-

سوال نمبر.5. ڈرامہ "دروازے کھول دو" کا تنقیدی جائزہ لیجئیے- 14

SLR-AK-162

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Kannada (Paper - V)
AADHUNIKA KAVYA MATTU KADAMBARI

Day & Date: Monday, 04-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **14**

1) ಇವರು ರಾಷ್ಟ್ರ ಕವಿ –
1) ಬೇಂದ್ರೆ **2)** ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿ
3) ಕುವೆಂಪು **4)** ಜಿ.ಎಸ್.ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ

2) ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಉಪಕುಲಪತಿ –
1) ಮಲ್ಲಿಕಾ ಘಂಟಿ **2)** ಸರಸ್ವತಿ ಚಿಮ್ಮಲಗಿ
3) ವೈದೇಹಿ **4)** ಮಾಲತಿ ಪಟ್ಟಣಶೆಟ್ಟಿ

3) ದೇವರು – ಮಾಡಿದನು.
1) ಕೃಪೆ **2)** ಆಶೀರ್ವಾದ
3) ರುಜು **4)** ಸಹಿ

4) ಇದು ಸರಸ್ವತಿ ಚಿಮ್ಮಲಗಿ ಅವರ ಕವಿತೆ –
1) ಅವ್ವ **2)** ಬಾಳು ಕೊಡವ್ವ
3) ಅನಿಕೇತನ **4)** ಸಾವಿರಾರು ನದಿಗಳು

5) ಬಡಜನರ ಗುಡಸಿಲಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಇಟ್ಟವರು – ದೆಹಲಿ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ
1) ಸತ್ತು ಹೋದರು **2)** ರಾಜರಾದರು
3) ಮೆರೆದರು **4)** ಬಿಕ್ಷುಕರಾದರು

6) ಚಂಪಾ ಅವರ ಹುಟ್ಟೂರು –
1) ಹತ್ತಿ ಮತ್ತೂರು **2)** ಎಡಕಲ ಗುಡ್ಡ
3) ಸವದತ್ತಿ **4)** ಹಾವೇರಿ

7) ಈತ ರುಕ್ಮಿಣಿಯ ಅಣ್ಣ –
1) ಗೋವಿಂದಪುರಕರ **2)** ಭೀಮರಾವ
3) ಭಿಕೂ **4)** ಚೋಕಾಮೇಳ

8) ರಮಾಬಾಯಿಯ ಜನ್ಮಸ್ಥಳ –
1) ಪರಳಿ **2)** ವರಳಿ
3) ದಭೋಳ **4)** ವಣಂದಗಾಂವ

9) ಶುದ್ಧ ಬಿಜಾಪೋಟಿ, ಫಳೆ ರಸಾಳಗೋಮಟಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದವರು –
1) ತುಕೋಬಾ **2)** ಜೀಜಾಬಾಯಿ
3) ನಾಮದೇವ **4)** ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರ

10) ಜೀಜಾಬಾಯಿ ಭೀಮರಾವ್ ಅವರ –
1) ಮಲತಾಯಿ **2)** ಸಾಕುತಾಯಿ
3) ಹೆತ್ತ ತಾಯಿ **4)** ಅತ್ತೆ

11) ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಡ್ ಮಾಸ್ತರ್ ಆಗಿದ್ದವನು –
1) ಸಕ್ಪಾಲ್ **2)** ರಾಜರತ್ನ
3) ಬಾಳಾರಾಮ **4)** ಯಶವಂತ

12) ಸಿಡಿಲು ಕವಿತೆಯ ಕವಿ –

1) ಕುವೆಂಪು 2) ಮಧುರಚೆನ್ನ

3) ಬೇಂದ್ರೆ 4) ಚಂಪಾ

13) ಇವರು ಭೀಮರಾವ್ ಅಂಬೆಡ್ಕರ್ ತಂದೆ –

1) ಸಖಾರಾಮ 2) ಜೀವರಾಮ

3) ರಾಮ್‌ಜಿ ಸಕ್ಪಾಲ್ 4) ಬಾಳಾರಾಮ್

14) ಲಂಡನ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವು ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಅವರಿಗೆ ನೀಡಿದ ಪದವಿ –

1) ಪಿಎಚ್.ಡಿ 2) ಡಿ.ಎಸ್ಸಿ.

3) ಗೌರವ ಡಾಕ್ಟರೇಟ್ 4) ಎಲ್.ಎಲ್.ಎಮ್.

ಪ್ರ.2 ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **16**

1) ಹಿಡಿದಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಬಾಳ ಬೆಡಗು.
2) ಮಲಗಿದ್ದ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಮೇಲೇಳಲಿಲ್ಲ.
3) ಗಂಡುಬೀರಿಗಳು ಗಂಡಂದಿರ ಜೊತೆ ಬಾಳಿಯಾರೆ?
4) ಕ್ರಾಂತಿ ಮಾಡಾಕ ಬರ್ತಾರ.
5) ಬಾಲ್ಯದೊಳಗೆ ಯಾರ ಅವ್ವ – ಅಪ್ಪಂದಿರೂ ತಿರಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು.
6) ಸಾಹೀಬ ನಾ ನಿಮಗ ಕಳಸಕ ಬರತ್ತೀನರಿ.

ಪ್ರ.3 ಬೇಕಾದ ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ : **12**

1) 'ಆಧುನಿಕ ಕಾವ್ಯ ಸಂಗ್ರಹ'ದ ಕವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆ.
2) ಅನಿಕೇತನ
3) ವಣಂದಗಾವ
4) ರಮಾಬಾಯಿಯ ಬಾಲ್ಯ ಜೀವನ

ಪ್ರ.4 ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **14**

1) ಆಧುನಿಕ ಕಾವ್ಯ ಸಂಗ್ರಹದ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ನಿಸರ್ಗ ಸೌಂದರ್ಯ ಕುರಿತು ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.
2) ರಮಾಬಾಯಿಯ ಕೌಡುಂಬಿಕ ಜೀವನವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.5 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. **14**

ಆಧುನಿಕ ಕಾವ್ಯ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಸಂಕಲನಗೊಂಡಿರುವ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ ಅವರ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

SLR-AK-163

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Paper - V)
MONEY, BANKING AND PUBLIC FINANCE

Day & Date: Monday, 04-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे आकृत्या काढा.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) सार्वजनिक आयव्यय म्हणजे ––– चा जमाखर्च होय.
अ) भांडवलदार ब) कुटुंब
क) व्यक्ति ड) सरकार

2) कर आकारणी करण्याचा अधिकार ––– यांना असतो.
अ) वित्त आयोग ब) सरकार
क) मध्यवर्ती बँक ड) यापैकी नाही

3) उत्पन्नातील विषमता कमी करण्यासाठी ––– कर उपयुक्त आहे.
अ) प्रतीगामी ब) प्रगतशील
क) प्रमाणशील ड) यापैकी नाही

4) ––– हे कर देय क्षमतेचे दर्शक आहे.
अ) मालमत्ता ब) उपभोग खर्च
क) उत्पन्न ड) वरील सर्व

5) सार्वजनिक कर्ज उभारणीचे ––– हे दोन मार्ग आहेत.
अ) बँक आणि सावकारी कर्ज ब) अंतर्गत आणि बहिर्गत कर्ज
क) खाजगी आणि सहकारी कर्ज ड) यापैकी नाही

6) जेव्हा सरकारी खर्चापेक्षा सरकारी उत्पन्न कमी असते तेव्हा ते ––– अंदाजपत्रक असते.
अ) तुटीचे ब) संतुलित
क) अधिक्याचे ड) यापैकी नाही

7) सार्वजनिक खर्च हे ––– धोरणाचे महत्वाचे साधन मानले जाते.
अ) अंतरराष्ट्रीय ब) राजकोषीय
क) व्यापार विषयक ड) यापैकी नाही

8) महत्तम सामाजिक लाभाचे तत्व ––– यांनी मांडले.
अ) डॉ. मार्शल ब) प्रो. हॉट्रे
क) प्रो. पिगू ड) डॉ. डाल्टन

9) सार्वजनिक आयव्यय हे ––– शास्त्र आहे.
अ) आदर्शनिष्ठ ब) सामाजिक
क) वस्तुनिष्ठ ड) वरील सर्व

10) ––– कराचा कराघात व करभार एकाच व्यक्तीवर पडतो.
अ) प्रत्यक्ष ब) विक्री
क) अप्रत्यक्ष ड) प्रतिगामी

11) ––– अंदाजपत्रकात सरकारचे उत्पन्न व खर्च समान असतात.
अ) शिलकी ब) तुटीचे
क) समतोल ड) यापैकी नाही

12) जेव्हा महसुली अंदाजपत्रक व भांडवली अंदाजपत्रक दोन्ही एकत्रित मांडले जातात तेव्हा त्याला ––– अंदाजपत्रक म्हणतात.
अ) उत्पन्न ब) संकलित
क) खर्च ड) यापैकी नाही

13) ––– यांनी कर कसोटया सांगितल्या आहेत.
अ) ॲडम स्मिथ ब) डॉ. डाल्टन
क) प्रो. पिगू ड) यापैकी नाही

14) जीवनावश्यक वस्तुवरील अप्रत्यक्ष कर हे ––– स्वरूपाचे असतात.
अ) प्रगतशील ब) प्रतिगामी
क) प्रमाणशील ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) भारतातील संघीय वित्त व्यवस्था
2) सार्वजनिक खर्चाची तत्त्वे
3) कर संक्रमण
4) करभार पात्रता
5) समतोल अंदाजपत्रक
6) सार्वजनिक कर्जाचे मार्ग

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन थोडक्यात टिपा लिहा. **12**

1) सार्वजनिक आयव्यय व खाजगी आयव्यय यातील फरक
2) सार्वजनिक कर्जाचे परिणाम
3) कर कसोटया
4) अप्रत्यक्ष कराचे गुण

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

महत्तम सामाजिक लाभाचे तत्व स्पष्ट करा.

किंवा

प्रत्यक्ष कर म्हणजे काय? प्रत्यक्ष कराचे गुण–दोष स्पष्ट करा.

प्र.5 सार्वजनिक खर्च म्हणजे काय? सार्वजनिक खर्च वाढीची कारणे स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Paper - V)
MONEY, BANKING AND PUBLIC FINANCE

Day & Date: Monday, 04-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw diagram where necessary.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternative given below. **14**

1) Public Finance is the account of _____.
   a) Capitalist b) Family
   c) Individual d) Government

2) The authority of tax assessment is given to _____.
   a) Finance Commission b) Government
   c) Central Bank d) None of these

3) _____ tax is useful to reduce the inequality of income.
   a) Regressive b) Progressive
   c) Proportional d) None of these

4) _____ is the index of ability to pay.
   a) Property b) Consumption expenditure
   c) Income d) All of the above

5) _____are the main sources of Public debt.
   a) Bank and Money lender debt b) Internal and External debt
   c) Private and Co-operative debt d) None of these

6) When the overnment income is lesser than government expenditure the budget is _____.
   a) Deficit budget b) Balanced budget
   c) Surplus budget d) None of these

7) Public expenditure is an important device of the policy of _____.
   a) International b) Fiscal
   c) Trade d) None of these

8) _____ advocated the principle of maximum social advantage.
   a) Dr. Marshall b) Prof. Hawtrey
   c) Prof. Pigou d) Dr. Daltan

9) Public Finance is the _____science.
   a) Normative b) Social
   c) Positive d) All of the above

10) Impact and incidence of _____ tax falls on the same person.
   a) Direct b) Sales
   c) Indirect d) Regressive

11) In _____ budget the income and expenditure of government are equal.
   a) Surplus b) Deficit
   c) Balanced d) None of these

12) When the revenue budget and capital budget is presented Cumulatively it is known as _____ budget.
   a) Income b) Combined
   c) Expenditure d) None of these

13) _____ told the canons of taxation.
   a) Adam Smith b) Dr. Dalton
   c) Prof. Pigou d) None of these

14) The indirect tax on necessaries of life is in the form of _____.
   a) Progressive b) Regressive
   c) Proportional d) None of these

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Federal Finance System in India.
b) Principles of Public Expenditure.
c) Shifting of tax
d) Taxable capacity
e) Balanced budget
f) Sources of Public debt

Q.3 Write short notes (Any Two) **12**

a) Difference between Public and Private Finance
b) Effects of Public debt
c) Canons of taxation
d) Merits of indirect tax

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the principle of Maximum Social Advantage.

OR

What is Direct Tax? Explain the merits and demerits of Direct Tax.

Q.5 What is Public Expenditure? Explain the causes of growth of Public Expenditure. **14**

SLR-AK-164

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Marathi (Paper – VI)
आत्मचरित्रात्मक वाङ्मयप्रकार आणि सर्जनशील लेखन

Day & Date: Tuesday, 05-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) डॉ. प्रकाश आमटे यांना रॅमन मॅगसेसे पुरस्काराच्या वेळी 50 डॉलर म्हणजेच किती रूपये मिळाले?
अ) पाचशे रूपये ब) वीस ते बावीस लाख रूपये
क) पाच लाख रूपये ड) पंधरा लाख रूपये

2) डॉ. प्रकाश आमटेंना हेमलकशा प्रकल्पामध्ये कोणत्या डबल रोलमध्ये वावरावे लागत असे?
अ) शिक्षक व डॉक्टर ब) कलावंत व डॉक्टर
क) डॉक्टर आणि मेकॅनिक ड) धर्मसुधारक व राजकारणी

3) सोमनाथ प्रकल्पाची जबाबदारी कोणावर सोपवली?
अ) जगन मचकले ब) शंकरदादा
क) डॉ. प्रकाश आमटे ड) गोपाळ फडणीस

4) कोणत्या कारणामुळे आदिवासी स्त्रियांना ॲनिमिया हा आजार होतो असे प्रकाश आमटे सांगतात?
अ) अति अन्न घेतल्यामुळे ब) अति दारू सेवनामुळे
क) अर्धपोटी राहल्यामुळे ड) अंधश्रद्धेमुळे

5) डोळयातील फॉरिन बॉडी काढण्यासाठी प्रकाश आमटेंना कोणत्या साधनाचा वापर करावा लागला?
अ) घडयाळ दुरूस्ती करणाऱ्या लेन्सचा ब) मायक्रो लेन्सचा
क) दुर्बिणीचा ड) यापैकी नाही

6) बाबा आमटेंचा जन्म कोणत्या कुटुंबात झाला?
अ) श्रीमंत ब) गरीब
क) कामगार ड) मालगुजार

7) ''अरे मैं तो सिर्फ नामका गांधी हूँ, असली गांधी तो तूही निकला!'' हे उद्‌गार डॉ. प्रकाश आमटेंना उद्देशून कोणी काढले?
अ) बाबांवर उपचार करणारे डॉ. गांधी ब) बाबा आमटे
क) गुल असनानी ड) विकास आमटे

8) मोनॅको सरकारने 24 ऑक्टोंबर 1995 मध्ये डॉ. प्रकाश व मंदा आमटे दांपत्यावर तिकीट काढले त्यावर काय लिहिले होते?
अ) श्वाईट्झर कपल ऑफ इंडिया ब) श्वाईट्झर कपल ऑफ मोनॅको
क) ब्रेव्ह कपल ऑफ इंडिया ड) ब्रेव्ह कपल ऑफ मोनॅको

9) 'इंदू' हे नाव माहेरचे पण लग्नानंतर 'साधना' हे नाव कोणी लिहिले?
अ) नातेवाईकांनी ब) सासऱ्यांनी
क) प्रकाश व विकास यांनी ड) स्वतः बाबा आमटेंनी

10) रेणुका ही डॉ. प्रकाश आमटेंची नात्याने कोण आहे?
   अ) बहीण ब) पत्नी
   क) मेव्हणी ड) मैत्रीण

11) आदिवासींच्या अज्ञानाचे दुष्टचक्र आपण कशाच्या जोरावर भेदू शकतो असे प्रकाश आमटेंना वाटते?
   अ) पैशाच्या जोरावर ब) शक्तीच्या जोरावर
   क) शिक्षणाच्या जोरावर ड) मदतीच्या जोरावर

12) नागेपल्लीमध्ये राहण्यासाठी बाबांनी कोणाला सांगितले?
   अ) जगन मचकले ब) शंकरदादा
   क) डॉ. प्रकाश आमटे ड) गोपाळ फडणीस

13) कुष्ठरूग्णांवर उपचार करता यावे म्हणून बाबा आमटेंनी कोणते शिक्षण घेतले?
   अ) पदवीचे ब) बी. कॉम. चे
   क) सर्जनचे ड) पॅरामेडिकलचे

14) हेमलकसा येथील वातावरण कसे आहे?
   अ) अतिथंड, अति उन्हाळा, अति पावसाळा
   ब) मध्यम हिवाळा, मध्यम पावसाळा
   क) अति पावसाळा, कमी उन्हाळा, मध्यम हिवाळा
   ड) यापैकी कोणतेही नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) कोणत्या कारणामुळे बाबांना लग्नाची आमंत्रणे यायची बंद झाली.
2) 'प्राण्याचे गोकुळ' ला आर्थिक मदत कोणी–कोणी केली?
3) आयुष्य समाधानी होण्यासाठी कोण–कोणत्या गोष्टी उपयोगी पडतात असे प्रकाश आमटेंना वाटते?
4) डॉ. प्रकाश आमटे हेमलकसा प्रकल्पाचे काम केव्हा पूर्ण होईल असे सांगतात?
5) प्रकाश आमटेंनी सौ. मंदाच्या स्वभावाचे वर्णन कोणत्या शब्दातून केले आहे?
6) डॉ. प्रकाश आमटेंनी 'लोकअदालत' मधून न्यायनिवाडा करताना कोणत्या गोष्टी कटाक्षाने पाळल्या?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) लोकबिरादरी प्रकल्प 1973 साली सुरू झाला त्यावेळी आदिवासींची परिस्थिती कशी होती?
2) भामरागड परिसरातील माडिया आदिवासींचा आहार कोणता होता?
3) बाबा आमटे हे आमच्यासाठी सामाजिक कार्याचे 'रोल–मॉडेल' असे प्रकाश आमटे का म्हणतात?
4) कोणत्या भूमिकेतून बाबा आमटेंनी सोमनाथ येथे श्रम संस्कार शिबीर सुरू केले?

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

व्यक्तिचित्र म्हणजे काय ते सांगून व्यक्तिचित्र कोणाचे लिहिले जाऊ शकते ते थोडक्यात स्पष्ट करा.

किंवा

तुमच्या आवडत्या समाजसुधारकाचे व्यक्तिचित्र तुमच्या शब्दातून रेखाटा.

प्र.5 लोकबिरादरी वा हेमलकसा प्रकल्पाच्या उभारणीमध्ये डॉ प्रकाश आमटे इतकेच डॉ. मंदाताई आमटेंचे योगदान महत्वाचे आहे कसे ते 'प्रकाशवाटा' या आत्मचरित्राच्या आधारे स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK- 165

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Urdu (Paper - VI)
POETRY

Day & Date: Tuesday, 05-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

14

سوال نمبر.1. صحیح متبادل الفاظ کا انتخاب کر کے جملہ مکمل کیجئے اور جوابی پرچے میں لکھیئے:-

1) کوئی قابل ہو تو ہم شان کئی دیتے ہیں

ڈھونڈنے والوں کو دنیا بھی نئی دیتے ہیں

درج بالا شعر میں لفظ 'کئی' استعمال کیا گیا ہے جو _____ کے بادشاہوں کا لقب ہے-

i) روم، ii) ایران، iii) چین، iv) یونان

2) پتیاں مخمور کلیاں آنکھ جھپکاتی ہوئی

نرم جاں پودوں کو گویا نیند سی آتی ہوئی

درج بالا شعر نظم _____ کا ہے-

i) شکوہ، ii) برق کلیسا، iii) اسرار قدرت، iv) کسان

3) امامان صد فکر و فن کے سینوں میں نفرت کا کالا دھواں اور ان کی سانسوں میں _____ کی پھنکار تھی-

i) جاموس، ii) قرد، iii) افعی، iv) عقرب

4) ہاں سنبھل جا اب کہ زہرے اہل دل کے اب ہیں

کتنے طوفان تیری کشتی کے لیے بیتاب ہیں

درج بالا شعر میں 'زہرہ اب ہونا' _____ ہے-

i) محاورہ، ii) فقرہ، iii) روزمرہ، iv) کہاوت

5) نظم 'شکوہ' _____ کی ہیئت میں لکھی ہوئی ہے-

i) مربع، ii) مسدس، iii) مخمس، iv) معشر

6) تو ہی کہہ دے کہ اکھاڑا در خیبر کس نے؟

شہر_____ کا جو تھا اسکو کیا سر کس نے

i) فغفور، ii) قیصر، ii) سریر، iv) ان میں سے کوئی نہیں

7) نظم 'اسرار قدرت' _____ کی لکھی ہوئی ہے-

i) نظیر اکبر آبادی، ii) اقبال، ii) جوش، iv) اکبر الہ آبادی

8) _____ ایک ایسی صنعت ہے جس کی مدد سے شاعر بڑی سے بڑی بات اور طویل سے طویل واقعہ کو چند لفظوں کی مدد سے یہ سہولت ادا کرتا ہے-

i) استعارہ، ii)مبالغہ، ii)تضاد، iv) تلمیح

9) مس کلیسا کی شاعر سے ملاقات _____ میں ہوئی تھی-

i) مسجد، ii) مندر، iii) کلیسا، iv) گرودوارا

10) لطف مرنے میں ہے نہ باقی نہ مزہ جینے میں

کچھ مزہ ہے تو یہی خون جگر] پینے میں

درج بالا شعر میں صنعت _____ پائی جاتی ہے-

i) تلمیح ii)تضاد، iii)مبالغہ، iv) استعارہ

11) اردو میں صنف نظم کے ابتدائی نقوش _____ اور نظیر اکبر آبادی کے یہاں نظر آتے

ہیں-

i) محمد قلی قطب شاہ، ii) ابراہیم عادل شاہ،

iii) ابوالحسن تاناشاہ، iv) فیروز تغلق

12) 'جواب شکوہ' اقبال مسلمانوں پر طنز کرتے ہوئے کہتے ہیں کہ مسلمان وضع قطع میں

نصرانیوں (عیسائیوں) کی اور تمدن میں ہندوؤں کی پیروی کرتے ہیں اس لیے

_____ ان سے شرمائیں گے-

i) سکھ، ii) مجوسی، iii) یہودی، iv) ان میں سے کوئی نہیں

13) اردو شاعری میں _____ اپنی طنزیہ و ظریفانہ شاعری کی بدولت شہرت رکھتے ہیں-

i) نظیر اکبر آبادی، ii) سیماب اکبر آبادی، iii) اکبر الہ آبادی، iv) حسرت موہانی

14) _____ مصرعوں والی نظم کو مخمس کہتے ہیں-

i) تین، ii)سات، iii) چار، iv) پانچ

سوال نمبر. 2. **مندرجہ ذیل سوالات کے مختصر جواب لکھیے۔ (کوئی چار)** **16**

1) نظم 'چاند و تاروں کا بن' کا مرکزی خیال لکھیے۔

2) پنڈت برج نرائن چکبست کا اجمالی تعارف پیش کیجیے۔

3) صنعت حسن تعلیل' کی تعریف مع مثال تحریر کیجیے۔

4) آزاد اور پابند نظم کی تعریف لکھیے۔

5) نظم 'جواب شکوہ' میں علامہ اقبال نے مسلمانوں کی حوصلہ افزائی کس طرح کی ہے؟

6) نظم 'کسان' کے آغاز میں شاعر نے شام کے وقت کی جو منظر نگاری کی ہے اسے اپنے الفاظ میں تحریر کیجیے۔

سوال نمبر.3. **سیاق وسباق کے حوالے سے تشریح کیجیے۔ (کوئی دو)** **12**

1. مستیاں ختم، مدہوشیاں ختم تھیں، ختم تھا بانکپن

رات کو جگمگاتے دہکتے بدن

صبح دم ایک دیوار غم بن گے

خار زار الم بن گئے

رات کی شہ رگوں کا اچھلتا لہو

جوئے خوں بن گیا—

2. خود کشی شیوہ تمہارا، وہ غیور و خوددار

تم اخوت سے گریزاں، وہ اخوت پہ نثار

تم ہو گفتار سراپا، وہ سراپا کردار

تم ترستے ہو کلی کو، وہ گلستاں بکنار

اب تلک یاد ہے قوموں کو حکایت ان کی

نقش ہے صفحہ ہستی پہ صداقت ان کی!

3. تھی نور میں تفریح تو نور ارض و سماں میں

سرگرمی بشر میں تھی بشر یاد خدا میں

تھی تازگی خنکی میں تو خنکی تھی ہوا میں

شادابی تھی نگہت میں تو نگہت تھی صبا میں

خورشید منور کا دم جلوہ گری تھا

نور رخ مہتاب چراغ سحری تھا

4. کون ہل؟ ظلمت شکن قندیل بزم آب و گل

قصر گلشن کا دریچہ سینۂ گیتی کا دل

خوشنما شہروں کا بانی راز فطرت کا سراغ

خاندان تیغ جوہر دار کا چشم و چراغ

دھار پر جس کی چمن پرور شگوفوں کا نظام

شام زیر ارض کو صبح درخشاں کا پیام

ڈوبتا ہے خاک میں جو روح دوڑاتا ہوا

مضمحل ذروں کی موسیقی کو چونکاتا ہوا

سوال نمبر.4. **مفصل جواب لکھیئے۔ (کوئی ایک)** **14**

1) نظم' شکوہ' کا خلاصہ لکھیے۔

2) نظم' برق کلیسا' کا خلاصہ لکھیے۔

سوال نمبر.5. نظم 'اسرار قدرت' کا خلاصہ لکھیے۔ **14**

SRL-AK-166

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester – IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Kannada (Paper – VI)
SANNAKATE MATTU NATAKA

Day & Date: Tuesday, 05-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **14**

1) ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಮಹಾನಕತೆಯನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟವರು –
1) ಫ್ಲೀಟ್ **2)** ಇಲಿಯೆಟ್
3) ರೂಸೊ **4)** ವಿವೇಕಾನಂದ

2) ಅಪೂರ್ವ ಸಂನ್ಯಾಶಿ ಯಾರು –
1) ಮಹಾವೀರ **2)** ಬುದ್ಧ
3) ಜೋಗವ **4)** ವಿವೀಕಾನಂದ

3) ಅಪೂರ್ವ ಸಂನ್ಯಾಶಿ ಇದು ಒಂದು –
1) ಅನುವಾದ **2)** ಗದ್ಯ
3) ಪದ **4)** ನಾಟಕ

4) ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಬರೆದವರು –
1) ಭರತ **2)** ಭೀಮ
3) ಕಣವಿ **4)** ನಟರಂಗ

5) ನಾಟಕ ಒಂದು –
1) ಕಲೆ **2)** ಶಾಸ್ತ್ರ
3) ಅಲಂಕಾರ **4)** ಆಟ

6) ಅನೇಕ ಕಲೆಗಳ ಸಂಗಮ ಎಂದರೆ –
1) ನಾಟಕ **2)** ಕತೆ
3) ಕವಿತೆ **4)** ಕಾದಂಬರಿ

7) ನಾಟಕದ ಮುಖ್ಯ ಜೀವಾಳ –
1) ಆಭಿನಯ **2)** ಬಣ್ಣ
3) ಪರದೆ **4)** ಕುರ್ಚಿಗಳು

8) ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳುವವರು –
1) ಅಜ್ಜ–ಅಜ್ಜಿ **2)** ಗೌಡರು
3) ದೇವರು **4)** ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು

9) ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಕಥಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬೆಳೆದದ್ದು ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ.
1) 6 **2) 8**
3) 10 **4) 14**

10) ಆಧುನಿಕ ಕತೆಗಳ ಮೂಲ ಪ್ರೇರಣೆ –
1) ಇಂಗ್ಲೀಷ್ **2)** ತೆಲುಗು
3) ಜರ್ಮನ್ **4)** ಸಂಸ್ಕೃತ

11) ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕತೆಗಾರ –
1) ಮಾಸ್ತಿ **2)** ಕಾರಂತ
3) ಮುದ್ದಣ **4)** ಸರ್ವಜ್ಞ

12) ಮುಕ್ಕಣ್ಣನ ಮುಕ್ತಿ ಕತೆಯಲ್ಲಿ ಮುಕ್ಕಣ್ಣ ಎಂದರೆ,

1) ಗೌಡ 2) ಕರಿಯ

3) ಎತ್ತು 4) ಕುರಿ

13) ಸಿನಿಮಾ ನೋಡಲು ಗಂಡನೊಂದಿಗೆ ಹೋದವಳು –

1) ಕಾವೇರಿ 2) ಗಿರಿಜಾ

3) ಶೈಲಜಾ 4) ವನಜಾ

14) ನನ್ನ ನೆಚ್ಚಿನ ಕತೆ –

ಪ್ರ.2 ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **16**

1) ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದವರು ಯಾರು? ಎಲ್ಲಿ?
2) ಉದ್ಯೋಗ ಪತಿಗಳು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು?
3) ಶಿಕ್ಷಕರು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು?
4) ನಿಮಗೆ ಕತೆ ಹೇಳಿದವರು ಯಾರು ಯಾರು?
5) ನಾಲ್ಕು ಮೊಳ ಭೂಮಿ ಕತೆ ಯಾರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದೆ?

ಪ್ರ.3 ಬೇಕಾದ ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ : **12**

1) ನಾಲ್ಕುಮೊಳ ಭೂಮಿ, ಕೇವಲ ಹೊಟ್ಟೆಗಾಗಿ ನಾಲ್ಕೇಮೊಳ!
2) ನಿನ್ನ ಮುಕ್ಕಣ್ಣ, ಎತ್ತು ಇದೆಯಲ್ಲ, ನನಗೆ ಕೊಡು!
3) ಎಲ್ಲರೂ ಭಾರತ ಮಾತೆಗಾಗಿ ಸೇವೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಪ್ರ.4 ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **14**

1) ಯುವಕರು ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ವಿವರಿಸಿರಿ.
2) ಮಾನವನು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಹೇಗೆ ಬಾಳಬೇಕು? ನಿರೂಪಿಸಿರ.

ಪ್ರ.5 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. **14**

ವಿವೇಕಾನಂದರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೇವೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

SLR-AK-167

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Paper – VI)
DEMOGRAPHY

Day & Date: Tuesday, 05-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) भारतात सर्वाधिक साक्षरता प्रमाण ––– राज्यात आहे.
अ) महाराष्ट्र ब) उत्तरप्रदेश
क) केरळ ड) झारखंड

2) ––– हा सर्वात मोठा प्रदुषक आहे.
अ) पक्षी ब) जंगल
क) लोकसंख्या ड) वृक्ष

3) जेव्हा देशातील व्यक्ती त्याच देशातील अन्य राज्यात कायम स्वरूपी वास्तव्यासाठी जाते तेव्हा त्याला ––– म्हणतात.
अ) आंतरनागरी स्थलांतर ब) आंतरराज्य स्थलांतर
क) आंतरराष्ट्रीय स्थलांतर ड) वरील सर्व

4) भारतात ––– या राज्यात लोकसंख्येची घनता सर्वाधिक आहे.
अ) बिहार ब) हिमाचल प्रदेश
क) केरळ ड) तामिळनाडू

5) ––– पंचवार्षिक योजनेत कुटुंब नियोजन कार्यक्रमाचे नाव बदलून कुटुंब कल्याण कार्यक्रम असे केले.
अ) दुसऱ्या ब) तिसऱ्या
क) चौथ्या ड) पाचव्या

6) भारताने महिला सबलीकरण राष्ट्रीय धोरण ––– यावर्षी स्वीकारले.
अ) 2000 ब) 2001
क) 2002 ड) 2003

7) ––– हे वर्ष लोकसंख्येच्या दृष्टीने महाविभाजनाचे वर्ष मानले जाते.
अ) 1901 ब) 1911
क) 1921 ड) 1931

8) सन 2011 च्या जनगणनेनुसार भारतातील स्त्री–पुरूष प्रमाण ––– आहे.
अ) 927 ब) 933
क) 940 ड) 945

9) ––– यांच्या मते मुल्यांच्या एका समयबद्ध श्रेणीला कालिकश्रेणी म्हटले जाते.
अ) सेसील एच. मेयर्स ब) मॉरिस हॉबर्ग
क) पी. जी. मूर ड) क्वेटलेट

10) लॉजिस्टीक वक्र पद्धती प्रथम ––– वर्षी वापरण्यात आली.
अ) 1835 ब) 1920
क) 1940 ड) 1980

11) जगात सर्वप्रथम ––– देशाने अधिकृतपणे कुटुंबनियोजन कार्यक्रमाचा स्वीकार केला.
अ) ब्राझील ब) चीन
क) भारत ड) पाकिस्तान

12) ––– हे चिन्ह कुटुंब नियोजनाच्या कार्यक्रमाचे प्रतिक आहे.
अ) चौकोन ब) त्रिकोण
क) उलटा लाल त्रिकोण ड) यापैकी नाही

13) ––– हे भारतातील उच्च जननदराचे कारण आहे.
अ) विधवा पुनर्विवाह ब) अल्पवयीन विवाह
क) रूढी–परंपरा ड) वरील सर्व

14) जगातील एकूण भू–भागांपैकी –––% भू–भाग भारताने व्यापलेला आहे.
अ) 2.4 ब) 5.5
क) 6.5 ड) 7.4

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) पर्यावरण अवनतीची कोणतीही चार कारणे सांगा.
2) भारताच्या नवीन लोकसंख्या धोरणाची कोणतीही चार वैशिष्टये सांगा.
3) कालीक श्रेणीच्या विश्लेषणाची उपयुक्तता सांगा.
4) चांगल्या पूर्वानुमान पद्धतीची कोणतीही चार लक्षणे सांगा.
5) लोकसंख्येची व्यावसायिक रचना सांगा.
6) स्थलांतराचे कोणतेही चार परिणाम सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) लोकसंख्या आणि आरोग्य
2) लोकसंख्या लाभांश आणि आर्थिक वृद्धी
3) शिक्षण आणि जनन यातील संबंध
4) महिला सबलीकरण

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

भारतातील जलद लोकसंख्या वाढीची कारणे सांगा.

किंवा

लोकसंख्या प्रक्षेपण म्हणजे काय? लोकसंख्या प्रक्षेपणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.5 स्थलांतर म्हणजे काय? स्थलांतराची विविध कारणे स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-167

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Paper – VI)
DEMOGRAPHY

Day & Date: Tuesday, 05-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) In India literacy ratio is highest in the _____ state.
   a) Maharashtra b) Uttar Pradesh
   c) Kerala d) Zarkhand

2) _____ is the largest pollutant.
   a) Birds b) Forests
   c) Population d) Trees

3) When a person migrates from one state to another state is called _____.
   a) Inter city migration b) Interstate migration
   c) International migration d) All of these

4) In India _____ state has a highest density of population.
   a) Bihar b) Himachal Pradesh
   c) Kerala d) Tamil Nadu

5) During _____ five year plan the name of family planning programme changed as family welfare programme.
   a) Second b) Third
   c) Fourth d) Fifth

6) National policy of women empowerment was accepted by Indian Govt. in _____ year.
   a) 2000 b) 2001
   c) 2002 d) 2003

7) _____ was the year of great division.
   a) 1901 b) 1911
   c) 1921 d) 1931

8) According to the 2011 census the sex ratio in India is _____.
   a) 927 b) 933
   c) 940 d) 945

9) According to _____ a series of value over a period of time is called a time series.
   a) Cecil H. Mayers b) Morris Humburg
   c) P. G. Moore d) Quetelet

10) Logistic Curve Method first used in _____ year.
   a) 1835 b) 1920
   c) 1940 d) 1980

11) The family planning programme was officially accepted by _____country.
   a) Brazil b) China
   c) India d) Pakistan

12) _____ is the symbol of family planning.
a) Square b) Triangle
c) Opposite red triangle d) None of these

13) _____ is reason of high birth rate in India.
a) Widow remarriage b) Early marriage
c) Customs traditions d) All of these

14) India has occupied _____% of land out of the total area of the world's land.
a) 2.4 b) 5.5
c) 6.5 d) 7.4

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

a) State any four reasons of environmental degradation.
b) State any four features of New population policy of India.
c) State utility of time series analysis.
d) State any four features of good forecasting method.
e) State occupational structure of population.
f) State any four effects of migration.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Population and Health
b) Demographic dividend and Economic growth
c) Linkages in Education and fertility
d) Women's empowerment

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

State the causes of rapid growth in population in India.

OR

What is population projection? Explain the importance of population projection.

Q.5 What is migration? Explain the different causes of migration. **14**

SLR-AK-168

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
History (Paper - V)
MODERN EUROPE (1750 to 1871 A.D.)

Day & Date: Wednesday, 06-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) इ.स. ––––– मध्ये 18 व्या लुईचा मृत्यू झाला.
अ) 1822 ब) 1824
क) 1826 ड) 1828

2) इ.स. 1830 च्या फ्रेंच राज्यक्रांतीवेळी ––––– हा फ्रांसचा राजा होता.
अ) 10वा चार्लस् ब) 18वा लुई
क) 16 वा लुई ड) लुई फिलिपी

3) खालीलपैकी ––––– हा लुई फिलिपीच्या कारकिर्दीत फ्रांसचा पंतप्रधान होता.
अ) पॉलिग्नॅक ब) मॉर्टिग्नॅक
क) व्हिलेली ड) गिझॉट

4) इ.स.1848 च्या फ्रेंच राज्यक्रांतीने ––––– ची राजवट संपुष्टात आली.
अ) 18 वा लुई ब) 15 वा लुई
क) लुई फिलिपी ड) तिसरा नेपोलियन

5) तिसरा नेपोलियन याचे मूळ नाव ––––– होते.
अ) लुई नेपोलियन ब) काऊंट ऑफ ॲरटॉईस
क) डयुक ऑफ बेरी ड) जॉर्ज बोनापार्ट

6) क्रिमियन युद्धाच्या काळात ––––– हा फ्रांसचा राजा होता.
अ) 10 वा चार्लस् ब) 16 वा लुई
क) नेपोलियन बोनापार्ट ड) तिसरा नेपोलियन

7) ––––– याने फ्रांसमध्ये क्रिडिट फॉन्सयिर आणि क्रिडिट मॉबिलियर या बँकांची स्थापना केली.
अ) 14 वा लुई ब) 18 वा लुई
क) लुई फिलिपी ड) तिसरा नेपोलियन

8) गॅरिबाल्डी याने ––––– डगलेवाले सैन्य उभारले.
अ) काळे ब) हिरवे
क) लाल ड) निळे

9) इ.स. ––––– मध्ये काव्हुरचा मृत्यू झाला.
अ) 1861 ब) 1865
क) 1869 ड) 1872

10) 'देवावर व जनतेवर श्रद्धा' हे ––––– संघटनेचे ब्रीद वाक्य होते.
अ) कार्बोनरी ब) यंग इटली
क) ब्लॅक हॅन्ड ड) पवित्र संघ

11) ––––– हा पिडमॉटचा राजा होता.
   अ) व्हिक्टर इमॅन्युअल दुसरा ब) विल्यम पहिला
   क) अलेक्झांडर दुसरा ड) फ्रेडरिक विल्यम चौथा

12) जर्मनीच्या एकीकरणात ––– याने महत्वपूर्ण भूमिका बजावली.
   अ) मेटरनिक ब) मुसोलिनी
   क) मॅझिनी ड) बिस्मार्क

13) बिस्मार्कने ––––– धोरणाचा अवलंब केला.
   अ) सोने आणि पैसा ब) युद्ध आणि शांतता
   क) रक्तरंजित व कणखर ड) थांबा व पहा

14) इ.स. ––––– मध्ये जर्मनीचे एकीकरण पूर्ण झाले.
   अ) 1869 ब) 1871
   क) 1873 ड) 1875

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) श्वेत दशहत म्हणजे काय?
2) लुई फिलिपीचे परराष्ट्रीय धोरण स्पष्ट करा.
3) इ.स. 1871 च्या फ्रँकफूर्ट तहातील कलमे सांगा.
4) रिसार्जिमिंटो चळवळ म्हणजे काय?
5) इ.स. 1859 च्या ऑस्ट्रिया – पिडमॉट युद्धाची माहिती द्या.
6) कार्लस्बाड आदेश म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) लुई फिलिपीचे अंतर्गत धोरण
2) नेपोलियन तिसऱ्याचे परराष्ट्रीय धोरण
3) काऊंट काव्हूर
4) इटलीच्या एकीकरणाचे परिणाम

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

इ.स. 1830 च्या फ्रेंच राज्यक्रांतीचे परिणाम स्पष्ट करा.

किंवा

जर्मनीच्या एकीकरणाचा सविस्तर आढावा घ्या.

प्र.5 तिसरा नेपोलियन याचे अंतर्गत धोरण स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-168

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
History (Paper - V)
MODERN EUROPE (1750 to 1871 A.D.)

Day & Date: Wednesday, 06-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) Louis 18th was died in ____A.D.
   a) 1822 b) 1824
   c) 1826 d) 1828

2) ____was the king of France at the time of French Revolution, 1830 A.D.
   a) Charles 10th b) Louis 18th
   c) Louis 16th d) Louis Philippe

3) _____among the following was Prime Minister of France during the period of Louis Philippe.
   a) Polignac b) Mortignac
   c) Villele d) Guizot

4) The French Revolution, 1848 finished the rule of ____.
   a) Louis 18th b) Louis 15th
   c) Louis Philippe d) Napoleon III

5) ____was the original name of Napoleon III.
   a) Louis Napoleon b) Count of Artois
   c) Duke of Berry d) Gorge Bonaparte

6) _____was the king of France at the time of Crimean war.
   a) Charls 10th b) Louis 16th
   c) Napoleon Bonaparte d) Napoleon III

7) _____established Credit Foncier and Credit Mobilier banks in France.
   a) Louis 14th b) Louis 18th
   c) Louis Philippe d) Napoleon III

8) Garibaldi founded ____shirts army.
   a) Black b) Green
   c) Red d) Blue

9) Cavour was died in ____A.D.
   a) 1861 b) 1865
   c) 1869 d) 1872

10) The vow 'Faith in God and People' was _____organization.
   a) Carbonari b) Young Italy
   c) Black Hand d) Holy Alliance

11) ____was the king of Piedmont.
   a) Victor Emanuel-II b) William-I
   c) Alexander-II d) Fredrick William IV

12) ____ was played important role in the unification of Germany.
a) Metternich b) Mussolini
c) Mazzini d) Bismarck

13) Bismarck followed the ____ policy.
a) Gold and Money b) War and Peace
c) Blood and Iron d) Wait and Watch

14) Unification of Germany was completed in _____ A.D.
a) 1869 b) 1871
c) 1873 d) 1875

Q.2 Attempt any four of the following question. **16**

a) What is 'White Terror'?
b) Explain the foreign policy of Louis's Philippe.
c) State the provisions of Frankfort treaty, 1871
d) What is the Risorgimento movement?
e) Give the information about Austria-Piedmont War, 1859 A.D.
f) What is the Carlsbad decrees?

Q.3 Write short notes (Any Two) **12**

a) Louis Philippe's Internal Policy
b) Foreign Policy of Napoleon III
c) Count Cavour
d) Effects of the unification of Italy

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the effects of French Revolution, 1830 A.D.

OR

Review the unification of Germany.

Q.5 Explain the Internal Policy of Napoleon III. **14**

SLR-AK-169

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Geography (Paper – V)
POPULATION GEOGRAPHY

Day & Date: Wednesday, 06-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) नकाशा स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) लोकांचे एका भागातून दुसऱ्या भागात जाणे यास मानवी ––– असे म्हणतात.
अ) स्थलांतर ब) पर्यटन
क) विभाजन ड) वहन

2) जनन, मर्त्यता, वैवाहिक स्थिती आणि स्थलांतर यांचे अध्ययन म्हणजे ––––– भूगोल होय.
अ) लोकसंख्या ब) वसाहत
क) सामाजिक ड) सांस्कृतिक

3) एखाद्या प्रदेशात एका वर्षात 1000 लोकसंख्येमागे मृत्यू पावलेल्यांची संख्या म्हणजे ––– होय.
अ) ढोबळ जन्मदर ब) ढोबळ मृत्युदर
क) लोकसंख्या वाढ दर ड) लोकसंख्या मृत्युदर

4) नागरीकरण ––––– प्रकारच्या स्थलांतराने होते.
अ) ग्रामीण – ग्रामीण ब) ग्रामीण – नागरी
क) नागरी – नागरी ड) नागरी – ग्रामीण

5) ––––– यांनी लोकसंख्या सिद्धांत मांडला.
अ) रॉबर्टसन ब) रॉबिन्सन
क) माल्थस ड) थॉमस

6) वय व लिंग रचना यांचा तौलनिक अभ्यास एकाच वेळी –– पद्धतीत केला जातो.
अ) लोकसंख्या मनोरा ब) विभाजित वर्तुळ
क) छाया पद्धती ड) यापैकी नाही

7) लोकसंख्या भूगोल ही ––– भूगोलाची शाखा आहे.
अ) प्राकृतिक ब) मानवी
क) हवामान ड) आर्थिक

8) विभाजित वर्तुळातील सर्व उपघटकांची एकूण बेरीज ––––– अंश असते.
अ) 360 ब) 270
क) 180 ड) 90

9) ––––– हा जगातील सर्वाधिक लोकसंख्येचा देश आहे.
अ) भारत ब) चीन
क) श्रीलंका ड) नेपाळ

10) भारतात दर दहा वर्षांनी लोकसंख्येचे मापन केले जाते त्याला ––– म्हणतात.
   अ) जन्मदर ब) मृत्युदर
   क) जनगणना ड) निवडणूक

11) ––– यांना लोकसंख्या भूगोलाचे जनक असे म्हणतात
   अ) वेगनर ब) हंबोल्ट
   क) जि. टी. त्रिवार्था ड) माल्थस

12) ––––– हा खंड मानवविरहित आहे.
   अ) आशिया ब) ऑस्ट्रेलिया
   क) आफ्रिका ड) अंटार्क्टिका

13) जागतिक लोकसंख्या दिन ––– या दिवशी साजरा केला जातो.
   अ) 11 जून ब) 11 जुलै
   क) 12 जुलै ड) 26 जानेवारी

14) भारत हा देश ––––– लोकसंख्येच्या संकल्पनेत येतो.
   अ) अतिरिक्त ब) न्युनतम
   क) पर्याप्त ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) वय व लिंग रचना
2) जननदर म्हणजे काय?
3) विभाजित वर्तुळ
4) देशांतर्गत स्थलांतर स्पष्ट करा
5) स्थलांतरावर परिणाम करणारे घटक
6) भारताचे लोकसंख्या विषयक राष्ट्रीय धोरण

प्र.3 टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **12**

1) भारतातील साधनसंपत्ती
2) जागतिक लोकसंख्या वितरणावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
3) रिक्त, अतिरिक्त, आणि पर्याप्त लोकसंख्येची संकल्पना.
4) छाया पद्धती

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

माल्थस यांचा लोकसंख्या वाढीचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

किंवा

स्थलांतर म्हणजे काय? स्थलांतराचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.5 लोकसंख्या भूगोलाच्या व्याख्या देऊन लोकसंख्या भूगोलाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-169

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Geography (Paper – V)
POPULATION GEOGRAPHY

Day & Date: Wednesday, 06-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Neat diagrams must be drawn wherever necessary.
4) Use of map stencils is allowed.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) The transformation of people from one region to another is called as ____.
   a) Migration b) Tourism
   c) Division d) Transportation

2) The study of fertility, Mortality, Marital status and migration is called as _____ Geography.
   a) Population b) Settlement
   c) Social d) Culture

3) In a region, total death as to 1000 population in a year is called as _____.
   a) Crude birth rate b) Crude death rate
   c) Population growth rate d) Population death rate

4) Urbanization caused due to _____ type of migration.
   a) Rural-Rural b) Rural-Urban
   c) Urban-Urban d) Urban-Rural

5) The theory of optimum population putforth is _____.
   a) Robertson b) Robenson
   c) Malthus d) Thomas

6) The comparative study of age and sex structure is possible at a time in _____ Method.
   a) Population pyramid b) Divided circle
   c) Choropleth d) None of these

7) Population Geography is branch of _____ Geography.
   a) Physical b) Human
   c) Climate d) Economic

8) The total of all the subunits in the divided circle is _____ degrees.
   a) 360 b) 270
   c) 180 d) 90

9) _____ is the most population country in the world.
   a) India b) China
   c) Srilanka d) Nepal

10) In India, after every ten year's population is counted, it is called as _____.
   a) Birth rate b) Death rate
   c) Census d) Election

11) _____ is the founder of Population Geography.
a) Wegner b) Humboldt
c) G. T. Triwartha d) Malthus

12) The _____ continent is without human existence.
a) Asia b) Australia
c) Africa d) Antarctica

13) The World Population Day celebrates on _____.
a) 11 June b) 11 July
c) 12 July d) 26 January

14) India is come under the _____ population.
a) Over b) Under
c) Optimum d) None of these

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Age and sex composition.
b) What is the birth rate?
c) Divided Circle.
d) Define internal migration.
e) Factors affecting on migration.
f) India's National Population Policy.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) India's resources.
b) Explain the factors affecting on the distribution of world population.
c) Concept of Under, Over and Optimum population.
d) Choropleth method.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the Malthus theory of population growth.

OR

What is migration? Explain the types of migration.

Q.5 Define population geography and discuss its nature and scope. **14**

SLR-AK-17

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sanskrit (Paper - I)
संस्कृतविहारः

Day & Date: Tuesday, 19-11-2019 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण अंक दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पूर्ण करा. 08
योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत।

1) उपनिषदांना ––– असेही म्हणतात.
अ) वेद ब) वेदान्त
क) ब्राह्मण ग्रंथ ड) वल्ली

2) व्याकरणवार्तिक–कारः ––––– ?
अ) कणादः ब) पाणिनिः
क) वररुचिः ड) कपिलः

3) भारतीय समुद्रतट रक्षक दलाचे बोधवाक्यम् ––– आहे.
अ) इन्द्रो विजयताम्। ब) जलं यस्य बलं तस्य।
क) जीवनपर्यन्तं कर्तव्यम्। ड) अहर्निशं सेवामहे।

4) भाषा ––––– समूहः?
अ) अक्षर ब) निबंध
क) वाक्य ड) संदर्भ

5) अर्कन्यग्रोध ––– करंजककुभादिकम्दंतधावनम्।
अ) खदिर ब) पलाश
क) सौविरम ड) औदुंबर

6) क्षपणककथा हा पाठ ––– तंत्रातून घेतला आहे.
अ) अपरीक्षितकारक ब) मित्रलाभ
क) मित्रभेद ड) लब्धप्रणाश

7) ब्राम्हे ––– उत्तिष्ठेत्स्वस्थोरक्षार्थम् आयुषः?
अ) काले ब) प्रहरे
क) मुहूर्ते ड) समये

8) ––– प्रकाशस्य वेगम् प्रतिपादयति।
अ) शंकराचार्याः ब) सायणाचार्यः
क) वराहमिहिरः ड) गागाभट्टः

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) 12
अधोनिर्दिष्टानां प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत। (केवलं 4)

1) टिप्पणीं लिखत – नापितः
2) टिप्पणीं लिखत – दिनचर्या पाठानुसार वर्तन कसे असावे?
3) 14 माहेश्वर सूत्रांचा उपयोग व महत्त्व सांगा.
4) कर्मणि प्रयोग उदाहरणासह स्पष्ट करा.
5) अन्नं ब्रह्मेति व्यजानात्। पाठनुसार कार्यकारणभावाच्या परीक्षा सांगा.
6) टिप्पणीं लिखत – दारिद्र्य

प्र.3 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **10**

अ) आयुर्वेदानुसार आदर्श दिनचर्या लिहा.

किंवा

ब) संस्कृत भाषेतील पंचवाक्य–प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.4 ध्यास, स्वच्छता, जिज्ञासा, निर्भयता, धैर्य या गुणांचे सुभाषित लिहून महत्त्व सविस्तर लिहा. **10**

SLR-AK-170

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
English (Compulsory)
GEMS AND WISDOM

Day & Date: Thursday, 07-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) What kind of cat does she say she bought?
   a) Siamese cat b) Burmese cat
   c) Bengal cat d) Persian cat

2) What was supposed to be the chief beauty of the Angel of the House?
   a) her purity b) her eyes
   c) her smile d) her personality

3) At what age did the author write his first and only paper on Arctic geography?
   a) 11 b) 13
   c) 15 d) 17

4) Where does geography find its origin?
   a) Nature b) Action
   c) Inaction d) Maps

5) What was the figure for the reward announced for catching Draupadi?
   a) 100 b) 150
   c) 200 d) 250

6) What were the means with which Dulna and Draupadi killed their enemies?
   a) guns and rifles
   b) swords and daggers
   c) hatchet and scythe, bow and arrow
   d) no weapons at all

7) In the poem 'Night of the Scorpion', how is the narrator related to the mother.
   a) He is her son b) He is her son's friend
   c) He is her brother d) He is a villager

8) "May the poison purify your _____". Fill in the blank.
   a) Skin b) Flesh
   c) Bones d) Mind

9) 'And places with no _____ on the floor'. Fill in the blank.
   a) Corners b) Edges
   c) Litter d) Carpet

10) In which form is the poem' Mother to Son' is written?
   a) Limerick b) Soliloquy
   c) Monologue d) Sonnet

11) Do you also dance? Identify the type of sentence.
   a) imperative sentence b) interrogative sentence
   c) exclamatory sentence d) assertive sentence

12) What a beautiful flower! Identify the type of sentence.
   a) assertive sentence
   b) imperative sentence
   c) exclamatory sentence
   d) interrogative sentence

13) I went to the cinema _____.
   a) now
   b) last night
   c) tomorrow
   d) tonight

14) I asked _____ the teacher.
   a) to
   b) in
   c) at
   d) no preposition

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) What is meant by 'The Angel in the House'?
b) What are the vision of medieval cartography?
c) Who is Senanayak? Describe his character traits.
d) Write a character sketch of Draupadi.
e) What are the Conrad's views on the first epoch?
f) How did Virginia Woolf become a journalist?

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) What is the theme of the poem 'The Night of the Scorpion'?
b) What is the central idea of the poem 'Mother to Son'?
c) Paraphrase the proverb "No Pain, No Gain" with suggestive meaning.
d) Paraphrase the proverb "A rolling stone gathers no moss" with suggestive meaning.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

You want to get admission in a good University. What steps will you take to get admission in good University abroad?

OR

What are intrapersonal skills? How can they help in creative and spontaneous thinking?

Q.5 Write a summary of the following passage in not more than 80 words. **14**

These were autumn mornings, the very time of year when kings of old went forth to conquest; and I never stirring from my little corner in Calcutta, would let my mind wander over the whole world. At the very name of another country, my heart would go out to it, and at the sight of a foreigner in the streets, I would fall to weaving a network of dreams, the mountains, the gleans and the forest of his distant home, with his cottage in its setting, and the free and independent life of far-away wilds. Perhaps the scense of travel conjure themselves up before me and pass and repasts in my imagination all the more vividly, because I lead such a vegetable existence that a call to travel would fall upon me like a thunder-bolt. In the presence of this arid mountain peaks, with narrow little defiles twisting in and out amongst their towering heights. I could see the string of camels bearing the merchandise, and the company of turbaned merchants carrying some their queer old firearms, and some their spears, journeying downward towards the plains. I could see-. But at such some point Mini's mother would intervene, imploring me to "beware of that man".

SLR-AK-171

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Ancient Indian History & Culture
(POLITICAL AND CULTURAL HISTORY OF ANCIENT INDIA UP TO C.A.D.650)

Day & Date: Friday, 08-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) वर्धमान महावीराच्या वडिलांचे नाव ––––– होते.
अ) शुद्धोधन ब) सिद्धार्थ
क) अश्वसेन ड) पार्श्वनाथ

2) श्वेतांबर हा ––––– धर्माचा एक पंथ आहे.
अ) वैदिक ब) हिंदू
क) जैन ड) बौद्ध

3) ––––– या ठिकाणी गौतम बुद्धांनी पहिले प्रवचन दिले.
अ) सारनाथ ब) गया
क) पाटलीपुत्र ड) कुसूमपूर

4) गौतम बुद्धांच्या वडिलाचे नाव ––– होते.
अ) शुद्धोधन ब) सिद्धार्थ
क) आनंद ड) यापैकी नाही

5) ––– हे नाटक चंद्रगुप्त मौर्याच्या जीवनावर प्रकाश टाकणारे आहे.
अ) देवीचंद्रमगुप्त ब) मुद्राराक्षस
क) रत्नावली ड) शाकुंतल

6) कौटिल्य हा ––––– याचा मंत्री व सल्लागार होता.
अ) चंद्रगुप्त मौर्य ब) अशोक
क) चंद्रगुप्त II ड) बिंदुसार

7) सम्राट अशोकाने तिसरी बौद्ध धर्म परिषद ––––– येथे भरविली.
अ) काश्मीर ब) पाटलीपुत्र
क) कनोज ड) बनारस

8) चंद्रगुप्त मौर्याच्या दरबारात ––––– हा ग्रीक वकील होता.
अ) हिरोडोटस ब) मिनँडर
क) मॅगेस्थेनिस ड) टॉलेमी

9) सातवाहन राजानी ––––– धर्माचा पुरस्कार केला.
अ) शैव ब) वैष्णव
क) जैन ड) वैदिक

10) ''गाथाशप्तशती' हा ग्रंथ ––––– यांनी लिहिला.
अ) हाल ब) हर्षवर्धन
क) गौतमीपुत्र सातकर्णी ड) पुलमायी

11) सातवाहन घराण्याचा संस्थापक ––– हा होता.
   अ) खारवेल ब) सिमुक
   क) हाल ड) सातकर्णी - I

12) ––––– या गुप्त राजाचा उल्लेख विक्रमादित्य असा केला जातो.
   अ) श्रीगुप्त ब) चंद्रगुप्त दुसरा
   क) स्कंदगुप्त ड) पुरूगुप्त

13) व्ही. ए. स्मिथने ––––– राजास भारतीय नेपोलियन असे म्हटले आहे.
   अ) चंद्रगुप्त मौर्य ब) अशोक
   क) समुद्रगुप्त ड) हर्षवर्धन

14) प्राचीन भारतात प्रथम सोन्याची नाणी प्रचलित करणारे ––––– हे राज्यकर्ते होते.
   अ) कुशाण ब) गुप्त
   क) शुंग ड) मौर्य

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) वर्धमान महावीरांचे योगदान विशद करा.
2) बौद्ध धर्मातील पंचशील तत्वे स्पष्ट करा.
3) मौर्यकालीन व्यवसाय
4) मौर्य सत्तेच्या ऱ्हासाची कारणे सांगा.
5) सातवाहन घराण्यातील राजा हाल याचे योगदान स्पष्ट करा.
6) गुप्तकाळातील स्थापत्यकलेची माहिती सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) अशोकाचा धम्म
2) गौतम बुद्ध
3) सातवाहनांचे सांस्कृतिक जीवन
4) गुप्तकालीन आर्थिक जीवन

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

चंद्रगुप्त मौर्याची राजकीय कामगिरी स्पष्ट करा.

किंवा

सातवाहनांचे राजकीय योगदान स्पष्ट करा.

प्र.5 समुद्रगुप्ताचे राजकीय योगदान विशद करा. **14**

SLR-AK-171

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Ancient Indian History & Culture
(POLITICAL AND CULTURAL HISTORY OF ANCIENT INDIA UP TO C.A.D.650)

Day & Date: Friday, 08-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) _____ was the name of the father of Vardhaman Mahavir.
   a) Shuddodhan b) Siddharth
   c) Asvasen d) Parshvanath

2) Shwetamber is one of the sects of _____ religion.
   a) Vedic b) Hindu
   c) Jain d) Bouddha

3) Gautam Buddha give his first sermon at _____.
   a) Sarnath b) Gaya
   c) Gomati d) Kusumpur

4) Gautam Buddha's father's name was _____.
   a) Shuddodhan b) Siddharth
   c) Anand d) None of these

5) _____ drama thought light on the Chandragupta Maurya.
   a) Devichandram Gupta b) Mudraraxshas
   c) Ratnavali d) Shakuntal

6) Kautilya was supposed to be minister and adviser of _____.
   a) Chandragupta Maurya b) Ashoka
   c) Chandragupta II d) Bindusar

7) Samrat Ashoka had called the "Third Bouddha Conference" at _____.
   a) Kashmir b) Patilputra
   c) Kanoj d) Banaras

8) _____ was the Greek Ambassador was appointed in the court of Chandragupta Maurya.
   a) Herodotus b) Minander
   c) Megasthenese d) Tolemi

9) Satvahan rulers supported to the _____ religion.
   a) Shaiva b) Vaishnav
   c) Jain d) Vedic

10) 'Gatha Saptashati' was written by _____.
   a) Hal b) Harshavardhan
   c) Gauthamiputra Sathkarni d) Palumayi

11) _____ was the founder of Satavahan dynasty.
   a) Kharvel b) Simuk
   c) Hal d) Satakarni - I

12) _____ Gupta king was known as the Vikramaditya.
a) Shrigupta b) Chandragupta II
c) Skandgupta d) Purugupta

13) V. A. Smith has called _____ king as the Indian Nepolean.
a) Chandragupta Mourya b) Ashoka
c) Samudragupta d) Harshavardhan

14) _____ was the first ruler in ancient India to issue the gold coins.
a) Kushan b) Gupta
c) Shung d) Maurya

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

a) Describe the contribution of Vardhaman Mahavir.
b) Explain the principles of Panchasheel of Buddhism
c) Occupations during the Mouryan period.
d) State the reasons of decline of Maurya power.
e) Explain the contribution of king Hal in Satvahan dynasty.
f) Explain the architecture in Gupta period.

Q.3 Write answers. (Any Two) **12**

a) Ashoka's Dhamma
b) Goutam Buddha
c) Cultural life of Satvahan
d) Economic life in Gupta period

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the political contribution of Chandragupta Maurya.

OR

Describe the political contribution of contribution of Satavahanas.

Q.5 Describe the political contribution of Samudragupta **14**

SLR-AK-172

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
SOCIAL ECOLOSY

Day & Date: Friday, 08-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) 'आम्ल पर्जन्य' हा ———— प्रदुषणाचा परिणाम आहे.
अ) हवा ब) ध्वनी
क) आण्विक ड) भूमी

2) ———— हा वायु घटक ओझोन क्षयास जबाबदार आहे.
अ) कार्बनडाय ऑक्साईड ब) ऑक्सिजन
क) सल्फरडाय ऑक्साईड ड) सी. एफ. सी.

3) भारतामध्ये वन्यजीव संरक्षण कायदा ———— सालामध्ये पास करण्यात आला.
अ) 1974 ब) 1973
क) 1972 ड) 1971

4) ———— हे पर्यावरणवादी जलसंवर्धन चळवळीशी संबंधित आहेत.
अ) राजेंद्र सिंह राणा ब) मेघा पाटकर
क) सुंदरलाल बहुगुणा ड) राजा राणा

5) ———— प्रदुषणामुळे सागरी जीव धोक्यात येतात.
अ) जल ब) भूमी
क) हवा ड) ध्वनी

6) पर्यावरणाच्या संतुलनासाठी ———— टक्के क्षेत्र जंगल व्याप्त असणे आवश्यक आहे.
अ) 30% ब) 31%
क) 32% ड) 33%

7) पर्यावरण संरक्षण कायदा भारतात ———— साली अस्तित्वात आला?
अ) 1960 ब) 1986
क) 1992 ड) 2005

8) जागतिक पर्यावरण दिवस ———— या दिवशी साजरा केला जातो.
अ) 22 एप्रिल ब) 5 जून
क) 15 ऑगस्ट ड) 11 मार्च

9) भोपाळ वायु दुर्घटना कोणत्या वायु गळती मुळे घटली?
अ) मिथिल आयसोयनाईड ब) हायड्रोजन सायनाईड
क) मिथिल मरक्युरी ड) वरील पैकी नाही

10) ———— हा वायु जागतिक तापमान वृध्दीस कारणीभूत आहे.
अ) नायट्रोजन ब) हायड्रोजन
क) कार्बनडाय ऑक्साईड ड) सल्फर

11) ––––– हे पुनःनिर्मिती नैसर्गिक संसाधन आहे.
अ) कोळसा ब) पाणी
क) लोहखनिज ड) खनिज तेल

12) भारतात हवा प्रदुषण प्रतिबंध व नियंत्रण कायदा ––––– सालामध्ये संमत झाला.
अ) 1961 ब) 1971
क) 1981 ड) 1991

13) भाारतातील हवा प्रदुषणाचे मुख्य माध्यम ––––– आहे.
अ) औद्योगिकरण ब) स्वयंचलित वाहने
क) जंगलातील आग ड) किरणोत्सर्गी अणुस्फोट

14) भौगोलिक दृष्टया पृथ्वीचा ––––– टक्के भाग पाण्याने व्यापला आहे.
अ) 51% ब) 61%
क) 71% ड) 81%

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) ध्वनी प्रदुषणाचे परिणाम
2) शाश्वत विकासाची संकल्पना
3) हवामान बदलाचे परिणाम
4) चिपको आंदोलन
5) हवा प्रदुषणाचे कारणे
6) शाश्वत विकासामध्ये व्यक्तिगत भूमिका

प्र.3 कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) हवा प्रदुषणाचे परिणाम
2) जागतिक तापमान वाढीचे परिणाम
3) भविष्यासाठी शाश्वत विकासाची गरज
4) पर्यावरण चळवळींचे स्वरुप

प्र.4 जल प्रदुषण म्हणजे काय? भारतातील जलप्रदुषणाची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा. **14**

किंवा

पर्यावरण रक्षणासाठीच्या विविध उपाय योजना विशद करा.

प्र.5 जागतिक तापमान वाढीचे परिणाम स्पष्ट करुन त्यावरील नियंत्रणासाठी उपाययोजना सुचवा. **14**

SLR-AK-172

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
SOCIAL ECOLOSY

Day & Date: Friday, 08-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) Acids rain is a result of _____ Pollution.
   a) Air b) Noise
   c) Nuclear d) Land

2) _____ gas is responsible for ozone depletion.
   a) Co_2 b) O_2
   c) SO_2 d) CFC

3) In Indian Wildlife Protection Act was passed in ____ year.
   a) 1974 b) 1973
   c) 1972 d) 1971

4) _____ Environmentalist is related to the water conservation.
   a) Rajendrashina Rane b) Medha Patkar
   c) Sundarlal Bahuguna d) Raja Rane

5) Mkrine life is in danger due to _____ Pollution.
   a) Water b) Land
   c) Air d) Noise

6) _____ Percentage area under forest is required for the environmental balance.
   a) 30% b) 31%
   c) 32% d) 33%

7) Environment protection Act of India was formulated in the ____ year.
   a) 1960 b) 1986
   c) 1992 d) 2005

8) World Environment Day is celebrated on _____.
   a) 22 April b) 5th June
   c) 15th August d) 11 march

9) Bhopal gas tragedy occurred due to accident release of _____.
   a) Methyl Isocyanide b) Hydrogen cyanide
   c) Methyl Mercury d) None of the above

10) _____ gas is responsible for global warming.
   a) Nitrogen b) Hydrogen
   c) Carbon dioxide d) Sulpher

11) _____ is renewale natural resources.
   a) Coal b) Water
   c) Inon-ore d) Natural oil

12) In India Air (Privation and Control of Pollution) Act was Passed in _____ year.
a) 1961 b) 1971
c) 1981 d) 1991

13) The main source of Air pollution in India is _____.
a) Industrialization b) Automobiles
c) Forest fire d) Nuclear Explosion

14) _____ Percent of earth geographical area is under water.
a) 51% b) 61%
c) 71% d) 81%

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

a) Effects of Noise Pollution
b) Concept of Sustainable Development
c) Effects of climate change
d) Chipko Movement
e) Causes of Air pollution
f) Role of individual for sustainable development

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Effect of Air Pollution
b) Effects of global warming
c) Need sustainable development for future
d) Nature of Environmental Movements

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

a) What is Water Pollution? Explain causes and effects of water pollution in India

OR

b) Elaborate various measures to protected in the environment.

Q.5 Explain the effects of Global Warming suggest control measures of it. **14**

SLR-AK-173

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
PRAYOJAN MULAK HINDI

Day & Date: Friday, 08-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाई और लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते है।

प्र.1 अ) निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **07**

1) कम्प्युटर के सभी इलेक्ट्रॉनिक घटक ––––– में होते हैं।
अ) माउस ब) सी.पी.यु.
क) पी.सी.यु. ड) मॉनिटर

2) Mass Communication के लिए हिंदी में ––––– शब्द प्रयुक्त है।
अ) संचार ब) जनसंचार
क) सृजन ड) संवाद

3) इंटरनेट की स्थापना ––––– के रक्षा विभाग ने की थी।
अ) चीन ब) जपान
क) रशिया ड) अमेरिका

4) ––––– में लेखक अपने भावों को व्यक्त करने के लिए अलंकृत भाषा का प्रयोग किया जाता है।
अ) पल्लवन ब) संक्षेपण
क) विज्ञापन ड) ज्ञापन

5) संक्षेपण में ––––– की प्रधानता होती है।
अ) भावपक्ष ब) बुद्धिपक्ष
क) कल्पना पक्ष ड) शैली पक्ष

6) ––––– को उपालंभ पत्र भी कहते हैं।
अ) संदर्भ पत्र ब) शिकायती पत्र
क) पूछताछ पत्र ड) क्रयादेश पत्र

7) पत्राचार में पत्र प्राप्त कर्ता को ––––– कहते हैं।
अ) प्रेषक ब) प्रेरक
क) प्रसारक ड) प्रेषिती

आ) निम्नलिखित पारिभाषिक वाक्यांशों के हिंदी पर्याय लिखिए। **07**

1) Acting in good faith
2) Has no comments to make
3) Explain in your letter
4) Take for granted
5) Self contained note
6) Paper for Disposal
7) Inquiry into the case has started

प्र.2 टिप्पणियाँ लिखिए। (कोई चार) **16**

1) व्यावसायिक पत्र की विशेषताएँ।
2) समाचार पत्र का महत्त्व।
3) इंटरनेट के उपयोग।
4) जनसंचार के मुद्रीत माध्यम।
5) फेसबुक।
6) संपादकीय भाषा।

प्र.3 निम्नलिखित में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर लिखिए। **12**

1) बदामीकर अँन्ड सन्स, सरस्वती चौक, सोलापुर से क्षेत्रीय प्रबंधक, सन्सुई टी.वी. कंपनी, स्टेशन रोड, मुंबई को टी.वी. सेट की खराबी के विषय में शिकायत करते हुए पत्र लिखते हैं। पत्र का प्रारुप तैयार कीजिए।
2) महावीर ग्रंथ भंडार, बुधवार पेठ, पंढरपुर से राधाकृष्ण प्रकाशन, दरियागंज रोड, नई दिल्ली को हिंदी पुस्तकों का क्रयादेश भेजते हैं। पत्र का प्रारुप तैयार कीजिए।
3) ई–मेल प्रेषण एवं प्राप्ति को समझाइए।
4) हिंदी ब्लॉगिंग को स्पष्ट कीजिए।

प्र.4 वाणिज्य व्यापार का स्वरुप स्पष्ट करते हुए व्यापार के साधनों पर प्रकाश डालिए। **14**

अथवा

कम्प्युटर की संरचना स्पष्ट कीजिए।

प्र.5 पल्लवन की परिभाषा देते हुए स्वरुपगत विशेषताएँ लिखिए। **14**

s

SLR-AK-174

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
CHILD DEVELOPMENT

Day & Date: Friday, 08-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) भावना आणि आरोग्य यांच्यातील साहचर्य ––– यांनी केलेल्या अभ्यासातून प्रभावीरित्या दाखविले जाते.
अ) फ्रॉइड ब) गुनार
क) आयझेंक ड) कॅटेल

2) अर्भकांमध्ये राग ही भावना ––– महिन्यांमध्ये निर्माण होते.
अ) 2 – 3 ब) 3 – 4
क) 4 – 5 ड) 4 – 8

3) मनोविश्लेषण सिद्धांत ––– यांनी मांडला.
अ) बिने ब) फ्रॉईड
क) टर्मन ड) गोल्डबर्ग

4) गिलिगन यांनी नैतिक विकासाच्या ––– पायऱ्या सुचविल्या.
अ) 3 ब) 4
क) 5 ड) 6

5) ––– यांनी पालकत्वाच्या चार शैली सुचविल्या.
अ) बॉअलबाय ब) बाऊमरिंड
क) गिलिगन ड) डिअरडेन

6) XY ही रंगसूत्रे ––– मध्ये आढळून येतात.
अ) स्त्री व पुरूष ब) पुरूष
क) स्त्री ड) वरीलपैकी नाही

7) ––– यांनी बालकांमधील स्व–नियंत्रणाचा अभ्यास केला.
अ) एरिक एरिक्सन ब) वॉल्टर कॅनन
क) वॉल्टर मिशेल ड) कॅनन–बार्ड

8) ––– पालकत्वशैली मध्ये पालकांचे वर्तन ताठर व कडक असते.
अ) उदारमतवादी ब) हुकुमशाही
क) असहभागी ड) वरीलपैकी नाही

9) ––– यांनी स्व–ओळख यावर संशोधन केले.
अ) कार्ल रॉजर्स ब) अब्राहम मॅस्लो
क) एरिक बर्न ड) जेम्स मर्सिया

10) मुलींमध्ये ––– अवस्थेमध्ये इलेक्ट्रागंड निर्माण होतो.
अ) मौखिक ब) गुदावस्था
क) शैश्नावस्था ड) सुप्तकामुक

11) ––– मध्ये बालके सर्वप्रथम सामाजिक संघर्षाचा अनुभव घेतात.
अ) शाळा ब) शेजार
क) समवयस्क ड) कुटुंब

12) जॉन बॉअलबाय हे ––– वैकासिक मानसशास्त्रज्ञ होते.
अ) जर्मन ब) अमेरिकन
क) ब्रिटिश ड) फ्रेंच

13) ––– या सिध्दांतानुसार नैतिक वर्तन हे प्रबलीकरण आणि अनुकरणाद्वारे आत्मसात केले जाते.
अ) मनोविश्लेषणवादी ब) सामाजिक अध्ययन
क) मनोसामाजिक ड) बोधात्मक

14) पियाजे यांच्या मते बालकांमध्ये नैतिकतेचे निर्माण वयाच्या ––– या वर्षात होते.
अ) 8 – 9 ब) 9 – 11
क) 11 – 12 ड) 12 – 14

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) बालकांच्या मनाच्या सिद्धांताला सहाय्यभूत होणारे घटक सांगा.
2) खेळ म्हणजे काय?
3) बालक विकासातील समवयस्कांची भूमिका स्पष्ट करा.
4) स्व–आदर विकासावर प्रभाव पाडणाऱ्या घटकांची चर्चा करा.
5) अहम् आणि अह्ंम–स्व म्हणजे काय?
6) संलग्नता म्हणजे काय?
7) पालकत्व शैली सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) संलग्नता आणि भावनिक विकास
2) सामाजिक समज
3) जिन पियाजे यांचा नैतिक विकासाचा बोधात्मक सिद्धांत
4) बालकांमधील आक्रमण विकास

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

कोहलबर्ग यांचा नैतिक विकासाचा बोधात्मक सिद्धांत स्पष्ट करा.

किंवा

बॉअलबाय यांचा संलग्नता सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.5 बालकाच्या सामाजिकरण प्रक्रियेतील कुटुंबाची भूमिका स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-174

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
CHILD DEVELOPMENT

Day & Date: Friday, 08-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the sentences by choosing correct alternatives. **14**

1) The association between emotion and health has been powerfully demonstrated in a study conducted by _____.
   a) Freud b) Gunnar
   c) Eysenck d) Cattell

2) In infants anger emerges during _____ months.
   a) 2-3 b) 3-4
   c) 4-5 d) 4-8

3) Psychoanalytic theory was proposed by _____.
   a) Binet b) Freud
   c) Terman d) Goldberg

4) Gilligan suggested _____ stages of moral development.
   a) 3 b) 4
   c) 5 d) 6

5) _____ suggested four parenting styles.
   a) Bowlby b) Baumrind
   c) Gilligan d) Dearden

6) XY Chromosomes are found in _____.
   a) Male and Female b) Male
   c) Female d) None of the above

7) _____ studied Self-Control in children.
   a) Erik Erikson b) Walter Cannon
   c) Walter Mischel d) Cannon-Bard

8) In _____ parenting style parent's behavior is rigid and strict.
   a) Permissive b) Authoritarian
   c) Uninvolved d) None of the above

9) _____ conducted research on development of self identity.
   a) Carl Rogers b) Abraham Maslow
   c) Eric Bern d) James Marcia

10) Electra complex in girls arises during _____ stage.
   a) Oral b) Anal
   c) Phallic d) Latency

11) Within-Children experience their first social conflicts.
   a) School b) Neighbourhood
   c) Peer d) Family

12) John Bowlby was a _____ developmental psychologist.
   a) German b) American
   c) British d) French

13) According to _____ theory moral behavior is acquired through reinforcement and modeling.
   a) Psychoanalytic b) Social learning
   c) Psychosocial d) Cognitive

14) According to Piaget morality begins to emerge in older children at about the age of _____
   a) 8-9 b) 9-11
   c) 11-12 d) 12-14

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

a) State the factors that contribute to children's theory of mind.
b) What is play?
c) Explain the role of peer group in child development.
d) Discuss the factors that influences on development of self esteem.
e) What is I-Self and Me-Self?
f) What is attachment?
g) State parenting styles.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Attachment and emotional development
b) Social understanding
c) Jean Piaget's congnitive theory of moral development
d) Development of aggression in children

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the cognitive theory of moral development given by Kohlberg.

OR

Explain Bowlby's theory of attachment.

Q.5 Answer the following question **14**

Explain the role of family in the process of socialization of the child.

SLR-AK-175

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
ORGANIZATIONAL PSYCHOLOGY

Day & Date: Friday, 08-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) कार्य प्रेरणेचा समन्याय सिध्दांत ––––– यांनी मांडला.
अ) हाऊस आणि मिटशेल ब) जे स्टॅसी ॲडम्स
क) मर्फी आणि गिबसन ड) मॅकलेलँड

2) 'थेअरी एक्स आणि थेअरी वाय' हा सिध्दांत ––––– यांनी मांडला.
अ) ड्रेहर आणि कॉकस ब) अटकिन्सन् आणि क्लार्क
क) मॅकग्रेगर ड) लॉवेल

3) ––––– हे मानवतावादी सिध्दांताचे जनक होत.
अ) फ्रॉईड ब) वुंट
क) वॅटसन ड) मॅस्लो

4) डेव्हिड मॅकलेलँड यांनी ––––– प्रेरणेचा अभ्यास केला.
अ) प्रभुत्व ब) सहवास
क) संपादन ड) भूक

5) ––––– नेत्यांच्या वर्तनात अधिक मुभा देण्याची वृत्ती आढळून येते.
अ) सत्तावादी ब) संक्रमणशील
क) लोकशाहीवादी ड) करिश्माई

6) ––––– म्हणजे आपल्या कामाप्रती असणारा आपला सकारात्मक किंवा नकारात्मक दृष्टिकोण किंवा भावना होत.
अ) कार्य समृद्धी ब) कार्य सहभाग
क) कार्य समाधान ड) कार्य असमाधान

7) कार्य प्रेरणेचा व्ही. आय. ई. सिध्दांत ––––– यांनी मांडला.
अ) व्हिक्टर व्रुम ब) मेअर आणि ॲलन
क) बेकर ड) डेसलर

8) कार्य गुणवैशिष्टये सिध्दांत ––––– यांनी विकसित केला.
अ) मॅकग्रेगर ब) हॅकमन आणि ओल्डहॅम
क) वेबर ड) मॉरिसन

9) कार्य प्रेरणेचा इ. आर. जी. सिध्दांत ––––– यांनी विकसित केला.
अ) क्लेटॉन ॲल्डरफर ब) हर्झबर्ग
क) टेलर ड) फ्लीनर

10) काल आणि गती अभ्यास ––––– यांनी केला.
अ) रोजेन आणि डेल ब) कोसेक आणि निकोल
क) टेलर आणि गिलब्रेथ ड) ग्रोव्हर आणि क्रुकेर

11) ––––– यांनी गरजांची अधिःश्रेणी विकसित केली.
अ) रॉजर्स ब) हल
क) व्हाईट ड) मॅस्लो

12) उच्च कार्य समाधान ––––– वर्तनाशी निगडीत केले जाते.
अ) समाजविरोधी ब) समाजाभिमुख
क) राखीव ड) यापैकी नाही

13) शास्त्रीय व्यवस्थापन हा दृष्टीकोन ––––– यांनी मांडला.
अ) ब्राऊन ब) फ्रेडरिक टेलर
क) स्मिथ ड) बार्टन

14) मार्ग – ध्येय सिध्दांत ––––– सिध्दांत आहे.
अ) कार्य प्रेरणा ब) कार्य समाधान
क) नेतृत्व ड) कामगिरी मूल्यमापन

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) अभियांत्रिकी मानसशास्त्र म्हणजे काय?
2) नेतृत्वाची कार्ये सांगा.
3) उच्च कामगिरी चक्राद्वारे काय सुचविले जाते?
4) कार्य गुणवैशिष्टये सिध्दांत स्पष्ट करा.
5) शास्त्रीय व्यवस्थापन म्हणजे काय?
6) कार्य प्रेरणेचा द्विघटक सिध्दांत स्पष्ट करा.

प्र.3 कोणत्याही दोन वर टिपा लिहा. **12**

1) कार्य समाधानाचे मापन
2) काल–गती अभ्यास
3) इ. आर. जी. सिध्दांत
4) व्यक्ती–यंत्र अभ्यास

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

विविध नेतृत्व सिध्दांत स्पष्ट करा.

किंवा

अभियांत्रिकी मानसशास्त्राचा इतिहास आणि त्यातील संधीचे वर्णन करा.

प्र.5 कार्य समाधानावर वैयक्तिक गुण –वैशिष्टयांचा पडणारा प्रभाव स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-175

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
ORGANIZATIONAL PSYCHOLOGY

Day & Date: Friday, 08-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) Equity theory of work motivation was proposed by _____.
   a) House and Mitchell b) J. Stacy Adams
   c) Murphy and Gibson d) McClelland

2) Theory X and Theory Y was proposed by _____.
   a) Dreher and Cox b) Atkinson and Clark
   c) McGregor d) Lowell

3) _____ was a founder of humanistic psychology.
   a) Freud b) Wount
   c) Watson d) Maslow

4) _____ motivation has been studied intensively by David McClelland.
   a) Power b) Affiliation
   c) Achievement d) Hunger

5) _____ leaders have more latitude in their behaviour.
   a) Authoritarian b) Transformational
   c) Democratic d) Charismatic

6) _____ refers to Positive or Negative feelings and attitude we hold about our job.
   a) Job enrichment b) Job involvement
   c) Job satisfaction d) Job dissatisfaction

7) VIE theory of work motivation was proposed by _____.
   a) Victor Vroom b) Meyer & Allen
   c) Becker d) Dessler

8) Job characteristic theory was developed by _____
   a) McGregor b) Hackman and oldham
   c) Weber d) Morrison

9) ERG theory of work motivation was developed by _____.
   a) Clayton Alderfer b) Herzberg
   c) Taylor d) Fleenar

10) Time and Motion study was done by _____.
   a) Rosen and Dell b) Kossek and Nichol
   c) Taylor and Gilbreth d) Grover and Crooker

11) _____ developed hierarchy of needs.
   a) Rogers b) Hull
   c) White d) Maslow

12) High job satisfaction has been related to _____ behaviour.
   a) Antisocial b) Prosocial
   c) Reserved d) None of these

13) Scientific management an approach proposed by _____.
   a) Brown b) Frederic Taylor
   c) Smith d) Barton

14) Path –goal theory is a _____ theory.
   a) Work motivation b) Job satisfaction
   c) Leadership d) Performance appraisal

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) What is Engineering Psychology?
b) State functions of leadership.
c) What is suggested by high Performance Cycle?
d) Explain job characteristic theory.
e) What is Scientific Management?
f) Explain two factor theory of work motivation.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Measuring job satisfaction
b) Time-motion study
c) ERG theory
d) Person –machine study

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain different leadership theories.

OR

Illustrate history and scope of engineering psychology.

Q.5 Explain the impact of personal characteristics on job satisfaction. **14**

SLR-AK-176

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
INDUCTIVE LOGIC

Day & Date: Friday, 08-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) शास्त्रीय विगमन हा ––– अनुमानाचा एक प्रकार आहे.
अ) परिवर्तन ब) प्रतीवर्तन
क) विगामी ड) संविधान

2) विशिष्ट आधारविधानांवरून सामान्य स्वरूपाचा निष्कर्ष निष्पन्न करणे म्हणजेच ––– अनुमान होय.
अ) विगामी ब) व्यवहीत
क) अव्यवहीत ड) यापैकी नाही

3) केवल गणनात्मक हे ––– विगमन होय.
अ) पूर्ण ब) अपूर्ण
क) काल्पनिक ड) यापैकी नाही

4) ––– ही शास्त्रीय विगमनाची शेवटची अवस्था होय.
अ) समस्या ब) सिद्धता
क) उपपादन ड) अभ्युपगम

5) अभ्युपगमाच्या प्रचीतीनंतर त्याची ––– हे आवश्यक आहे.
अ) समस्या ब) सिद्धता
क) अभ्युपगम ड) यापैकी नाही

6) विगमनाचे तात्त्विक आधाराचे ––– प्रकार आहेत.
अ) 2 ब) 3
क) 4 ड) 5

7) ––– हा विगमनाचा वास्तविक आधार आहे.
अ) निसर्ग समरूपता ब) कारणिकता
क) निरीक्षण ड) यापैकी नाही

8) साम्यानुमानामध्ये ––– चा अभाव असतो.
अ) निरीक्षण ब) वैगमनिक झेप
क) कारणिकता ड) निष्कर्ष

9) निसर्ग समरूपता आणि कारणिक संबंध हे विगमनाचे ––– आधार आहेत.
अ) वास्तविक ब) तात्त्विक
क) आदर्शात्मक ड) यापैकी नाही

10) ––– हे तात्पुरते गृहीतक आहे.
अ) प्रचीती ब) सिद्धता
क) अभ्युपगम ड) उपपादन

11) ––– ही युक्त अभूपगमाची एक अट आहे.
अ) सुसंगती ब) संदिग्ध
क) व्याघात ड) यापैकी नाही

12) 'अदृश्य घटना दृश्य घटनांप्रमाणे असतात' हे ––– चे तत्त्व होय.
अ) निरीक्षण ब) प्रयोग
क) निसर्ग समरूपता ड) कारणिकता

13) तर्कादोषाचे मुख्य ––– आहेत.
अ) 2 ब) 3
क) 4 ड) 5

14) ––– हा अभाषिक तर्कदोष आहे.
अ) शब्दच्छल दोष ब) वाक्यच्छल दोष
क) समूहाभास ड) बहुप्रश्नाभास

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) विगामी अनुमान म्हणजे काय?
2) लौकिक कारण म्हणजे काय?
3) बहुप्रश्नाभास स्पष्ट करा.
4) शब्दच्छलदोष स्पष्ट करा.
5) अभ्युपगमाचे महत्व स्पष्ट करा.
6) साम्यानुमानाचे स्वरूप स्पष्ट करा

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन थोडक्यात टिपा लिहा. **12**

1) प्रयोगाची वैशिष्टये
2) दुर्निरीक्षण
3) शास्त्रीय विगमनाच्या अवस्था
4) एकैकाभास

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

निसर्ग समरूपतेची तत्त्वे स्पष्ट करा.

किंवा

केवल गणनात्मक विगमनाचे स्परूप स्पष्ट करा.

प्र.5 युक्त अभ्युपगमाच्या अटी स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
INDUCTIVE LOGIC

Day & Date: Friday, 08-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Scientific induction is a kind of _____ inference.
   a) Conversion b) Obversion
   c) Inductive d) Syllogism

2) General conclusion is derived from Particular premises is called _____ inference.
   a) Inductive b) Mediate
   c) Immediate d) None of these

3) Simple enumeration is _____ induction.
   a) Complete b) Incomplete
   c) Imaginary d) None of these

4) _____ is the last stage of scientific induction.
   a) Problem b) Proof
   c) Explanation d) Hypothesis

5) After Verification of hypothesis it's _____ is mandatory.
   a) Problem b) Proof
   c) Hypothesis d) None of these

6) There are _____ kinds of formal grounds of induction.
   a) 2 b) 3
   c) 4 d) 5

7) _____ is a material ground of induction.
   a) Uniformity of nature b) Causation
   c) Observation d) None of these

8) _____ is absence in Analogy.
   a) Observation b) Inductive leap
   c) Causation d) Conclusion

9) Uniformity of nature and Causal connection are _____ ground of induction.
   a) Material b) Formal
   c) Normative d) None of these

10) _____ is a tentative supposition.
   a) Verification b) Proof
   c) Hypothesis d) Explanation

11) _____ is one of the conditions of good hypothesis.
   a) Consistency b) Vague
   c) Contradict d) None of these

12) 'Unknown things are like known things' is the principle of _____.
   a) Observation b) Experiment
   c) Uniformity of nature d) Causation

13) There are _____ main kinds of fallacies.
   a) 2 b) 3
   c) 4 d) 5

14) _____ is a non-verbal fallacy.
   a) Amphiboly b) Equivocation
   c) Composition d) Many questions

Q.2 Attempt any four of the following question. **16**

a) What is inductive inference?
b) What is popular cause?
c) Explain the fallacy of many questions.
d) Explain the fallacy of equivocation.
e) Explain the importance of hypothesis.
f) Explain the nature of analogy.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Characteristics of experiment.
b) Mal-observation.
c) Stages of scientific induction.
d) Fallacy of Division.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the Principles of Uniformity of nature.

OR

Explain the nature of simple enumerative induction.

Q.5 Explain the conditions of good hypothesis. **14**

SLR-AK-177

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
PREDICATE LOGIC

Day & Date: Friday, 08-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) 'La' हा ––––– विधानाचा संकेत आहे.
अ) सरल ब) संधी
क) विकल्प ड) सममूल्य

2) उद्देश–विधेय विधानामध्ये केवळ ––– पदे असतात
अ) 2 ब) 3
क) 4 ड) 5

3) ––– हे 'सर्व' या संख्यापकाचे सांकेतिक रूप आहे.
अ) (x) ब) (A)
क) (B) ड) (M)

4) संख्यापके ––– प्रकारची आहेत.
अ) 2 ब) 3
क) 4 ड) 5

5) अस्तित्वदर्शक अस्तीवाची विधानाला ––– विधान असेही म्हणतात.
अ) A ब) E
क) I ड) O

6) 'राम योद्ध आहे' या विधानातील 'राम' हे ––– पद आहे.
अ) उद्देश ब) विधेय
क) विरोधी ड) व्याघाती

7) 'प्लेटो हा सॉक्रेटीस चा शिष्य आहे' हे ––––– विधान आहे.
अ) उद्देश रहित ब) उद्देश विधेय
क) वर्ग सदस्य ड) संबंधावाची

8) 'Ψ' या संकेताला ––– असे म्हणतात.
अ) साय ब) फाय
क) थाय ड) हाय

9) ~ A ≡ –––.
अ) A ब) E
क) I ड) O

10) आधुनिक तर्कशास्त्रानुसार 'सर्व वृक्ष परोपकारी असतात' या विधानातील 'वृक्ष' हे ––––– आहे
अ) उद्देश ब) विधेय
क) संयोजक ड) यापैकी नाही

11) ––– हा आधुनिक तर्कज्ञ आहे.
अ) सॉक्रेटीस ब) प्लेटो
क) ॲरिस्टॉटल ड) रसेल

12) 'Qx' या आकारातील 'x' हे ––– आहे
अ) चर ब) अचर
क) विधेय ड) यापैकी नाही

13) एका संचाचा दुसऱ्या संचात समावेश होत असेल तर त्यास ––– संच असे म्हणतात.
अ) रिक्त ब) विश्व
क) उप ड) अंतरछेद

14) 'प्लेटो हा तर्कज्ञ आहे' या विधानातील प्लेटो हा तर्कज्ञ या संचाचा ––– आहे.
अ) सदस्य ब) उपसंच
क) रिक्त संच ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) विधेय तर्कशास्त्राचे स्वरूप स्पष्ट करा.
2) एकवाची विधान आणि त्याचे सांकेतीकरण स्पष्ट करा.
3) व्यक्ती चल म्हणजे काय?
4) विधेय चल म्हणजे काय?
5) संच म्हणजे काय?
6) सार्विक (वैश्विक) विधान म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) उपसंचावर थोडक्यात टीप लिहा
2) विश्वांचावर थोडक्यात टीप लिहा.
3) योग्य संख्यापकांचा आणि कंसात दिलेल्या अक्षरचिन्हांचा वापर करून खालील विधानांचे चिन्हांकन करा.
   1) ललिता मुलगी आहे. (Gx, L)
   2) सर्व मानव मर्त्य असतात. (Hx, Mx)
   3) काही वृक्ष हिरवे असतात. (Tx, Gx)
4) खालील विधानीय फलनांवर निषेधाच्या नियमाचा वापर करा
   1) (X) (Px ⊃ Qx)
   2) (∃x) (Mx · Nx)
   3) ~(X)(Sx ⊃ ~ Tx)

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

E.I आणि E.G चा नियम स्पष्ट करा

किंवा

खालील युक्तिवादांची आकारिक सिद्धता दया

1) i) (X) (Hx ⊃ Mx)
   ii) Ha / ∴ Mx
2) i) (X) (Ax ⊃ Bx)
   ii) (X) (Bx ⊃ Dx) / ∴ (X) (Ax ⊃ Dx)

प्र.5 व्हेनच्या आकृतीच्या सहाय्याने खालील संविधानांची युक्तता तपासा **14**

1) सर्व फळे गोड असतात.
   सर्व आंबे फळे होत.
———————————————
म्हणून, सर्व आंबे गोड आहेत

2) एकही चिमणी राजकारणी नाही.
   काही पुढारी चिमण्या आहेत.
———————————————
म्हणून, कांही पुढारी राजकारणी आहेत.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
PREDICATE LOGIC

Day & Date: Friday, 08-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given beow. **14**

1) 'La' is a symbolic expression of _____ proposition.
   a) Singular b) Conjunctive
   c) Disjunctive d) Equivalent

2) There are only _____ terms in a subject-predicate proposition.
   a) 2 b) 3
   c) 4 d) 5

3) _____ is the symbolic form of quantifier 'All'.
   a) (X) b) (A)
   c) (B) d) (M)

4) There are _____ kinds of rules of quantification.
   a) 2 b) 3
   c) 4 d) 5

5) Existential affirmative proposition is also called _____ proposition.
   a) A b) E
   c) I d) O

6) 'Ram is warrior' in this proposition 'Ram' is _____ term.
   a) Subject b) Predicate
   c) Contrary d) Contradictory

7) 'Plato is follower of Socrates' this is _____ proposition.
   a) Subject less b) Subject predicate
   c) Class membership d) Relational

8) 'Ψ' this symbol is called _____.
   a) Psi b) Phi
   c) Thi d) Hi

9) $\sim A \equiv$ _____.
   a) A b) E
   c) I d) O

10) According to modern logic, 'All trees are favour' in this proposition 'trees' is _____.
   a) Subject b) Predicate
   c) Copula, d) None of these

11) _____ is modern logician.
   a) Socrates b) Plato
   c) Aristotle d) Russell

12) 'Qx' in this form 'x' is _____.
   a) Variable b) Invariable
   c) Predicate d) None of these

13) A set is included in the other set is called _____ set.
   a) Null b) Universal
   c) Sub d) Intersection

14) 'Plato is logician 'in this statement 'Plato' is a _____ of set of logician.
   a) Member b) Subset
   c) Null set d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

a) Explain the nature of predicate logic.
b) Explain singular proposition and its symbolization.
c) What is individual variable?
d) What is predicate variable?
e) What is set?
f) What is universal affirmative proposition?

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Write short note on subset
b) Write short note on universal set
c) Using appropriate quantifiers and the notations given in the bracket symbolize the following propositions.

1) Lalita is a girl. (Gx, L)
2) All humans are mortal. (Hx, Mx)
3) Some trees are green. (Tx, Gx)

d) Apply the rules of negation on the following propositional functions.

1) (X) (Px ⊃ Qx)
2) (∃x) (Mx · Nx)
3) ~ (X) (Sx ⊃ ~ Tx)

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the quantification rule of E.I. and E.G.

OR

Construct format proof of the following arguments.

1) i) (X) (Hx ⊃ Mx)
   ii) Ha / ∴ Mx
2) i) (X) (Ax ⊃ Bx)
   ii) (X) (Bx ⊃ Dx) / ∴ (X) (Ax ⊃ Dx)

Q.5 Test the validity of the following syllogism by the method of Venn's diagram. **14**

1) All fruits are sweets
   All mangoes are fruits

   Therefore, All mangoes are sweets

2) No sparrows are politicians
   Some leaders are sparrows

   Therefore, Some leaders are politicians

SLR-AK-178

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
BASIC OF LINGUISTICS

Day & Date: Friday, 08-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) A _____is a minimal unit of meaning or grammatical function.
   a) phoneme b) morpheme
   c) word d) phrase

2) A _____ can stand by itself as a single word.
   a) free morpheme b) bound morpheme
   c) phoneme d) suffix

3) _____belongs to the open word class.
   a) Operator verb b) Preposition
   c) Interjection d) Noun

4) _____belongs to the closed word class.
   a) Pronoun b) Adjective
   c) Adverb d) Full verb

5) A/An _____can be the headword in an NP.
   a) adjective b) preposition
   c) conjunction d) interjection

6) _____functions as predicator in a clause.
   a) NP b) AjP
   c) AvP d) VP

7) _____is a verb suffix.
   a) - ify b) - al
   c) - like d) - age

8) Semantics deals with the _____meaning conveyed by the use of words, phrases and sentences of a language.
   a) conventional b) subjective
   c) associative d) symbolic

9) The synonym of the word ‘hide’ is _____.
   a) reveal b) conceal
   c) appear d) arise

10) The antonym of the word ‘deep’ is _____.
   a) narrow b) wide
   c) shallow d) shiny

11) The words 'bare' and _____are homophones.
   a) bore b) born
   c) beard d) bear

12) _____are words having one form (written or spoken), but two or more unrelated meanings.
   a) Synonyms b) Antonyms
   c) Homophones d) Homonyms

13) The study of _____meaning is called pragmatics.
   a) speaker b) listener
   c) objective d) dictionary

14) _____can be defined as showing awareness of and combination for another person's face.
   a) Speech act b) Politeness
   c) Collocation d) Implicature

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Explain free, bound, and zero morphemes with examples.
b) What is the difference between word and morpheme?
c) What is the difference between the structure of VP and NP?
d) What is the difference between main phrase and subordinate phrase? Explain with examples.
e) Explain collocation with suitable examples.
f) What is the difference between semantics and pragmatics?

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

1) Identify the word formation process of the underlined words in the following sentences.
   i) They help underprivileged people.
   ii) We have had a good laugh over it.
   iii) We had bitter-sweet experiences there.
   iv) I like to keep my home in tip-top condition.
   v) She has passed the exam with good marks.
   vi) The panel shunts him out of CBI.

2) Identify the underlined phrases in the following sentences.
   i) My friend is a farmer.
   ii) He lives in London.
   iii) This house is Anil's
   iv) His dress is expensive.
   v) Drive slow.
   vi) I like old Hindi songs.

3) Give synonyms of the following words:
   i) Large
   ii) Buy
   iii) Liberty
   iv) Tiny
   v) Courageous
   vi) Reply

4) Give antonyms of the following words.
   i) Ancient
   ii) Arrive
   iii) Complex
   iv) Demand
   v) Passive
   vi) Weak

Q.4 **Attempt any one of the following questions.** **14**

Write a detailed note on open and closed word classes.

OR

Explain speech acts, implicature, politeness and co operation.

Q.5 Discuss major and minor word formation processes. **14**

SLR-AK-179

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
PUBLIC ADMINISTRATION

Day & Date: Friday, 08-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) भारतामध्ये आर्थिक वर्षाची सुरूवात ––––– तारखेपासून होते.
अ) 1 मार्च ब) 1 सप्टेंबर
क) 31 मार्च ड) 1 एप्रिल

2) लोकायुक्ताची नियुक्ती ––– कडून केली जाते.
अ) सभापती ब) राष्ट्रपती
क) राज्यपाल ड) न्यायमंडळ

3) भारतात सामान्य अंदाजपत्रकात ––– मागण्या असतात.
अ) 115 ब) 109
क) 140 ड) 150

4) ––––– या राज्याचा अपवाद वगळता माहिती अधिकार कायदा संपूर्ण देशभरात लागू झाला.
अ) जम्मू काश्मीर ब) सिक्किम
क) महाराष्ट्र ड) कर्नाटक

5) संसदेच्या अंदाज समितीच्या अध्यक्षाची नियुक्ती ––– कडून केली जाते.
अ) लोकसभेचा सभापदी ब) भारताचे पंतप्रधान
क) भारताचे राष्ट्रपती ड) राज्यसभेचा सभापती

6) 'ओम्बुडसमन' या संकल्पनेचा उगम ––– येथे झाला.
अ) भारत ब) अमेरिका
क) पाकिस्तान ड) स्वीडन

7) भारतातील अर्थसंकल्प ––––– मार्फत तयार केला जातो.
अ) संसद ब) पंतप्रधान
क) अर्थमंत्रालय ड) वित्त आयोग

8) ––– या संसदीय समितीमध्ये फक्त लोकसभेचे सदस्य असतात?
अ) लोकलेखा समिती ब) अनुमान समिती
क) सार्वजनिक उद्योग समिती ड) प्रदत्त विधान समिती

9) भारतीय संसदेच्या सार्वजनिक लोकलेखा समितीमध्ये ––– सदस्य असतात.
अ) 15 ब) 22
क) 25 ड) 30

10) भारतात अंदाजसमितीची स्थापना ––– साली झाली.
अ) 1950 ब) 1963
क) 1968 ड) 1973

11) भारताचा नियंत्रक व महालेखापरिक्षण लोकलेखा समितीला मदत करतो.
अ) मित्र म्हणून ब) तत्वज्ञ म्हणून
क) मार्गदर्शक म्हणून ड) वरील सर्व

12) माहितीचा अधिकार अधिनियम ———— साली मंजूर करण्यात आला.
अ) 2006 ब) 2004
क) 2005 ड) 2003

13) शासनाच्या ध्येयधोरणाची प्रत्यक्षात अंमलबजावणी म्हणजे ——— सेवा होय
अ) केंद्रीय ब) राज्य
क) संयुक्त ड) सनदी

14) घटक राज्यातील भ्रष्टाचाराची चौकशी करण्यासाठी भारतात ——— आहे.
अ) लोकपाल ब) लोकायुक्त
क) न्यायालय ड) यापैकी सर्व

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) अंदाजपत्रकाचे महत्व
2) सार्वजनिक धोरणाचा अर्थ स्पष्ट करा.
3) लोकोद्योग समिती
4) महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजना (MNREGA)
5) अंदाज समिती
6) शिक्षण हक्क

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) अन्न सुरक्षा कायदा
2) लोकलेखा समितीची रचना व कार्ये स्पष्ट करा.
3) माहितीचा अधिकार कायदा
4) लोकपाल –गरज व महत्त्व

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

सार्वजनिक धोरण म्हणजे काय? सार्वजनिक धोरणाची वैशिष्टये आणि प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

अंदाजपत्रक निर्मिती व मंजूरीची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

प्र.5 ई–गव्हर्नन्स म्हणजे काय? ई–गव्हर्नन्सचे गुण व दोष स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-179

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
PUBLIC ADMINISTRATION

Day & Date: Friday, 08-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternative given below. 14

1) Indian economic year start at _____.
   a) 1st March b) 1st September
   c) 31st March d) 1st April

2) Lokayukt is appointed by _____.
   a) Speaker b) President
   c) Chancellor d) Judiciary

3) In India general estimated budget has _____ demands.
   a) 115 b) 109
   c) 140 d) 150

4) The RTI Act extends to the whole India except the state of _____.
   a) Jammu Kashmir b) Sikkim
   c) Maharashtra d) Karnataka

5) The chairman of the Estimate Committee of the parliament is appointed by _____.
   a) Speaker of Lok Sabha b) Prime Minister of India
   c) President of India d) Speaker of Rajya Sabha

6) Where did the concept of 'Ombudsman' originated?
   a) India b) U. S. A.
   c) Pakistan d) Sweden

7) The preparation of the budget in India made by _____.
   a) Parliament b) Prime Minister
   c) Minister of Finance d) Finance Committee

8) In which of following parliamentary committee all member are drawn from Loksabha _____?
   a) Public Accounts Committee
   b) Estimate Committee
   c) Committee on Public Undertaking
   d) Committee of Delegated Legislation

9) The Public Accounts Committee of Parliament in India consists of _____.
   a) 15 members b) 22 members
   c) 25 members d) 30 members

10) In India the Estimate Committee came into existence in the _____ year.
   a) 1950 b) 1963
   c) 1968 d) 1973

11) In India the comptroller and Auditor General of India helps the Public Accounts Committee as _____.
   a) Friend b) Philosopher
   c) Guide d) All of the above

12) Right to Information Act was passed in _____.
   a) 2006 b) 2004
   c) 2005 d) 2003

13) _____ service is the actual execution of governments policies.
   a) central b) State
   c) Joint d) Civil

14) _____ is to enquiry for corruption of state.
   a) Lokpal b) Lokayukta
   c) Court d) None of the above

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Importance of budget
b) Meaning of Public Policy.
c) Committee on Public Undertakings.
d) Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Act (MNREGA)
e) Estimate Committee
f) Right to Education

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Right to Food Security.
b) Explain the composition and functions of Public Accounts Committee.
c) Right to Information (RTI)
d) Lokpal: Need and Importance.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

What is Public Policy? Explain the characteristics and types of Public Policy?
What is Procedure of Preparation and Passing of Budget?

Q.5 What is meant by e-governance? What are the advantages and disadvantages of e-governance? **14**

SLR-AK-18

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Persian (Paper - I)
PROSE, POETRY & RAPID READING

Day & Date: Tuesday, 19-11-2019 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Q. 1 Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative. 08

1) خوُدت رابشناس اس کلام کو فیثاغورث اور _____ نے بھی دہرایا ہے-

ارسطو سقراط ابن رشد بقراط

2) موجودہ صدی میں _____ % دولت مند ترین مقتدر ترین اور داناترین اور دیگر لوگ بھی اپنے آپ کو خوش بختوں میں شمار نہیں کرتے ہیں-

95 85 99 80

3) ہر کسی نیک کرد یابد کرد
بدبخود کرد ونیک باخود کرد

درج بالا شعر میں صنعت _____ پائی جاتی ہے-

تضاد تلمیح لف ونشر استعارہ

4) اگر مجھے پسند کرتا ہے اور مجھے چاہتا ہے تو خود کو مجھ پر فدا کر
درج بالا قول _____ کا ہے

نقاش مصنف مہرو ان میں سے کوئی نہیں

5). روح حقیقی پھانسی کے تخت پر _____ کی زبان سے آنالحق کہتی تھی-

منصور حلاج منظور شاہ میراں جی خواجہ بندہ نواز

6) سنگ نے _____ کو تھپڑ مارا

نہر ندی چشمے کنواں

7) _____ سے متعلق احادیث میں آیا ہے کہ روح کے ساتھ وہ عرش پر رہتے ہیں اور جسم کے ساتھ وہ فرش پر۔

فرشتوں انبیاء اولیاء جنوں

8) اسائیش دو گیتی تفسیر این دو حرف است

بادوستان تلطف بادشمناں مدارا

درج بالا شعر میں صنعت _____ پائی جاتی ہے۔

تلمیح تشبیہ لف و نشر تضاد

Q. 2 Answer the following questions. (Any Four) **12**

1) نصیحت گوش کن جاناں کہ از جانان دوست تر دارند

جوانان سعادت مند پند پیر دانارا

2) روباہ نے اپنے غصہ کا اظہار کس طرح کیا؟

3) مصنف کے کہنے کے مطابق ہماری غلطی کا نتیجہ (ناشی) کیا ہے؟

4) ابتدائی تین پردوں (اسکرینوں) پر روشنی ڈالیے۔

5) گفتار خودت را بشناس کے آغاز میں مصنف نے جو دو شعر تحریر کیے ہیں ان کی تشریح کیجئے۔

6) . گفتار خودت را بشناس کی تمہید میں مصنف نے کس بات کی ترجمانی کی ہے؟

Q.3 Explain the following with reference to context. 10
(Any One/01)

A

1. دل میرود زدستم صاحبدالان لان خدارا
دردا که راز پنہاں خواہد شد آشکارا

دہ روزہ مہر و گردون افسانہ ایست وافسون
نیکی بجای یاران فرصت شمار یارا

کشتی سلستگا نیم ای باد شرط برخیز
باشد کہ باز بینم آن یار آشنارا

ای صاحب کرامت شکرانہ سلامت
روزی تفقدی کن درویش بی نوارا

آسائیش دو گیتی تفسیر این دو حرف است
با دوستان تلطف با دشمناں مدارا

B

2. جدا شد یکی چشمہ از کوہسار
برہ گشت ناگہ بسنگی دچار

بزمی چنن گفت باسنگ سخت
کرم کردہ راہی دہ ای نیک بخت

گران سنگ تیرہ دل سخت سر
زوش سیلی و گفت دور ای پسر

جنبید م از سیل زور آزمای
کئی تو کہ پیش تو جنبم زجای

نشد چشمہ از پاسخ سنگ سرد

بگندن دراستاد وابرام کرد

Q.4 Translate the following passage: **10**

آثار کسادی و بیچارگی از در و دیوار دکان ہویدا بود-

در پشت شیشہ ہای غبار آلود پنجرہ، دو سہ نقاشی بی قاب و چند کتاب کہنہ و مقداری ظرف قدیمی چینی و بلور

دیدہ می شد— استاد نقاش روی چہار پایہ ای نشستہ بود او پر پردہ ای کہ روی سہ پایہ ای قرار داشت، کار می کرو—

گوئی آشیانہ دل خراب من باشد، آہستہ در را باز کردم و وارد شدم— نقاش جوان، نگاہ خستہ ای بمن کرد و

سلام مرا جواب بریدہ داد و بکار خود مشغول شد—

از آن نگاہ شنیدم کہ گفت چرا آمدی مرا آزار کنی! تو یا فقیری یا ثروت مند، اگر فقیری کہ پردہ نقاشی نامی

خری، اگر ثروت داری کہ استادان خوب را می شناسی واز من وازاین دکان حقیر چیزی نخواہی خرید—

اہل دل ہم نیستی تا بدانی این قلمہا کہ من بجاں خود زدہ ام واین رنگہا کہ از خون واشک خود م ساختہ ام چہ

قیمتی دارد-

SLR-AK-180

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
RURAL DEVELOPMENT

Day & Date: Friday, 08-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) मुलतः ––– विकास म्हणजे भारताचा विकास होय.
अ) ग्रामीण ब) नागरी
क) आदिवासी ड) यापैकी नाही

2) ग्रामीण पुनर्रचना संस्थेची स्थापना ––––– साली करण्यात आली.
अ) 1926 ब) 1934
क) 1990 ड) 1984

3) सन––––– पासून भारतीय कृषी क्षेत्राच्या विकासाच्या घसरणीस सुरूवात झाली.
अ) 1992 ब) 1994
क) 1995 ड) 1996

4) ––––– हे परिवर्तनाचे प्रमुख घटक आहेत.
अ) विज्ञान ब) तंत्रज्ञान
क) शिक्षण ड) वरील सर्व

5) भारतात ––– साली कुटूंब व बालकल्याण प्रकल सुरू करण्यात आला.
अ) 1957 ब) 1967
क) 1978 ड) 1987

6) सहकारी संस्था कायदा ––––– साली पास करण्यात आला.
अ) 1904 ब) 1914
क) 1980 ड) 2000

7) ग्रामीण पुनर्रचनेचा इटावा प्रकल्पाची सुरूवात ––– साली करण्यात आली.
अ) 1920 ब) 1934
क) 1948 ड) 1980

8) पूणे जिल्हयात बारामती येथे ––– मध्ये सहकारी तत्वावर साखर कारखाना सुरू केला.
अ) 1971 ब) 1981
क) 1961 ड) 1951

9) ––––– शोध स्त्रियांनी लावला.
अ) रस्ते बांधणी ब) इमारती बांधणे
क) शेती ड) वरील सर्व

10) महाराष्ट्रात ––– मध्ये अहमदनगर जिल्हयातील 'दरेगाव' येथे पहिला साखर कारखाना ब्रिटीश कंपनीने सुरू केला.
अ) 1916 ब) 1917
क) 1918 ड) 1920

11) रविंद्रनाथ टागोर यांनी श्रीनिकेतन ग्रामीण पुनर्रचना संस्थेची स्थापना ––– साली केली.
अ) 1962 ब) 1952
क) 1972 ड) 1921

12) भारत सरकारने मुले, स्त्रिया व अन्य दुर्लक्षीत स्त्रिंयासाठी ––– सुरू केले.
अ) मध्यवर्ती समाज कल्याण मंडळ ब) आदिवासी कल्याण मंडळ
क) ग्रामीण कल्याण मंडळ ड) यापैकी नाही

13) भारतात ––– साली कुटूंब कल्याण प्रकल्प सुरू झाला.
अ) 1957 ब) 1967
क) 1978 ड) 1987

14) सन ––– मध्ये 'ऋरूग्वे ' येथे कृषी व्यापाऱ्यांच्या प्रश्नांवर विवीध राष्ट्रात व्यापक चर्चा झाली.
अ) 1990 ब) 1982
क) 1994 ड) 1996

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) सहकार चळवळ स्पष्ट करा .
2) साखर कारखान्याचे फायदे स्पष्ट करा.
3) ग्रामीण विकासात महिलांचे राजकीय स्थान स्पष्ट करा.
4) ग्रामीण समाजातील पुरक उद्योग स्पष्ट करा.
5) जागतिकीकरणाचे व्याप्ती स्पष्ट करा.
6) ग्रामीण विकास ही संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची टिपा लिहा. **12**

1) ग्रामीण विकासाची प्रक्रिया
2) सहकारी चळवळीचा विकास
3) ग्रामीण विकासात साखर कारखान्याची भुमिका
4) ग्रामीण विकासात स्त्रियांची आर्थिक स्थिती.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

जागतिकीकरण म्हणजे काय? जागतिकीकरणाचे फायदे व तोटे स्पष्ट करा.

किंवा

महिला कल्याण व विकासाचे कार्यक्रम स्पष्ट करा.

प्र.5 ग्रामीण व्यवसाय स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-180

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
RURAL DEVELOPMENT

Day & Date: Friday, 08-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Basically _____ development is the development of India.
   a) Rural b) Urban
   c) Tribal d) None of these

2) Rural reconstruction society is established in _____.
   a) 1926 b) 1934
   c) 1990 d) 1984

3) The decrease of agriculture development from the year _____.
   a) 1992 b) 1994
   c) 1995 d) 1996

4) _____ is a major factor at social change.
   a) Science b) Technology
   c) Education d) All of above

5) In _____ year family and child welfare schemes started In India.
   a) 1957 b) 1967
   c) 1978 d) 1987

6) Co-operative society act is passed in _____.
   a) 1904 b) 1914
   c) 1980 d) 2000

7) Etava project of rural reconstruction is started in _____.
   a) 1920 b) 1934
   c) 1948 d) 1980

8) One the co-operative principles sugar factory started at Baramati in Pune district in the year _____.
   a) 1971 b) 1981
   c) 1961 d) 1951

9) _____ invented by woman.
   a) To build road b) Building
   c) Agriculture d) All of these

10) The first sugar factory started by British company at Haregaon in Ahmednagar district in Maharashtra in the year _____.
   a) 1916 b) 1917
   c) 1918 d) 1920

11) Ravindranath Tagore established ‘Shriniketan village’ reconstruction village society in _____.
   a) 1962 b) 1952
   c) 1972 d) 1921

12) Indian Govt. for orphan children and neglected woman started _____.
   a) Central welfare scheme b) Tribal welfare scheme
   c) Rural welfare scheme d) None of these

13) In India the project of family & child welfare started in the year _____.
   a) 1957 b) 1967
   c) 1978 d) 1987

14) The issue of agricultural traders from different nation discussed at 'Urugwe' in the year _____.
   a) 1990 b) 1982
   c) 1994 d) 1996

Q.2 Write answers. (Any Four) **16**

a) Explain co-operative movement.
b) Explain the merits of sugar factory.
c) Explain political status of women in rural development.
d) Explain allied occupation in rural society.
e) Explain the scope of globalization.
f) Explain the term rural development.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Process of rural development
b) Development of co-operative movement
c) Role of sugar industry in rural development
d) Economic status of women in rural development.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

What is globalization? Explain its advantages & disadvantages.

OR

Explain the programs for women's welfare & development.

Q.5 Explain rural professions. **14**

SLR-AK-181

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
TOURISM IN INDIA

Day & Date: Friday, 08-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) नकाशा स्टेन्सिलचा वापरास परवानगी आहे.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ––– हे उत्तर प्रदेशातील प्रसिद्ध थंड हवेचे ठिकाण आहे.
अ) मसूरी ब) उटी
क) दार्जेलिंग ड) श्रीनगर

2) श्रीनगर हे स्थान ––––– नदीच्या किनारी वसलेले आहे.
अ) कृष्णा ब) कावेरी
क) भीमा ड) झेलम

3) काझीरंगा राष्ट्रीय उद्यान ––––– प्राण्यासाठी प्रसिद्ध आहे.
अ) गेंडा ब) सिंह
क) हत्ती ड) उंट

4) ––––– ही संस्था महाराष्ट्रातील पर्यटन विकासाकरिता कार्यरत आहे.
अ) KTDC ब) MIDC
क) ITDC ड) GTDC

5) सार्जंट कमिटीची स्थापना ––––– साली झाली.
अ) 1945 ब) 1946
क) 1845 ड) 1846

6) भारतात जास्तीत जास्त परकिय चलन ––––– पासुन प्राप्त होते.
अ) निर्यात ब) उद्योग
क) पर्यटन ड) Transport

7) ––– हे भारतातील सिखांचे महत्वाचे पवित्र धार्मिक स्थान आहे.
अ) अजमेर ब) अमृतसर
क) जालधंर ड) वाराणसी

8) ––––– हे हैद्राबादतील प्रसिद्ध ऐतिहासिक स्थान आहे.
अ) कुतूबमिनार ब) चारमिनार
क) ताजमहाल ड) बीबी का मकबरा

9) ––––– हे बुद्धांचे महत्वाचे धार्मिक केंद्र आहे.
अ) वाराणसी ब) मयूरा
क) बोध्द गया ड) गुलबर्गा

10) आतरंराष्ट्रीय वाहतुक व पर्यटनाचे चर्चा सत्र प्रथम 1963 साली ———— येथे आयोजित करण्यात आले.
अ) वाशिंग्टन ब) न्युयॉर्क
क) रोम ड) जर्मनी

11) ——— हे योगविद्येसाठी जगात प्रसिद्ध आहे.
अ) ऋषीकेश ब) हरिव्दार
क) प्रयाग ड) केदारनाथ

12) सोलापूरातील लिंगायत समाजाचे महत्वाचे धार्मिक स्थळ ——— या नावाने ओळखले जाते.
अ) स्वामी समर्थ ब) विट्ठल मंदिर
क) सिद्धेश्वर मंदिर ड) तूळजाभवानी

13) नान्नज हे ठिकाण ———— पक्षी साठी प्रसिद्ध आहे.
अ) मालढोक ब) हरिण
क) मोर ड) पोपट

14) सोलापूर जिल्हयातील हिंदुचे सर्वात महत्वाचे स्थळ ——— होय.
अ) अक्कलकोट ब) बार्शी
क) पढंरपूर ड) मोहोळे

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) भारतातील मध्युयुगीन पर्यटन विकास
2) गोव्यातील महत्वाच्या पुळणी
3) ताजमहल
4) उत्तर प्रदेशातील महत्वाची धार्मिक स्थळे
5) स्थानिक पर्यटन नियोजन
6) सोलापुरातील ऐतिहासिक स्थळे

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) (ITDC) आय. टी. डी. सी.
2) भारतातील राष्ट्रीय उद्याने
3) भारतातील सांस्कृतिक ठिकाणे
4) सोलापूर जिल्हयातील उत्सव

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

भारतातील थंड हवेचे ठिकाण यावर निंबध लिहा.

किंवा

पर्यटन नियोजनाची संकल्पना सांगून राष्ट्रीय व प्रादेशिक नियोजन स्पष्ट करा.

प्र.5 सोलापूर जिल्हयातील विविध धार्मिक व ऐतिहासिक पर्यटन स्थळांची सखोल माहिती स्पष्ट कर **14**

SLR-AK-181

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
TOURISM IN INDIA

Day & Date: Friday, 08-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw map and diagram wherever necessary.
4) Use of map stencil is allowed.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternative given below. **14**

1) _____ is the famous hill station in U.P.
a) Masoori b) Ooty
c) Darjeeling d) Srinagar

2) Srinagar is situated on the bank of _____ river.
a) Krishna b) Cavery
c) Bhima d) Jhelum

3) Kaziranga National Park is famous for _____ animal.
a) Rhenosorous b) Lion
c) Elephant d) Camel

4) _____ institution in Maharashtra works for the development of tourism.
a) KTDC b) MTDC
c) ITDC d) GTDC

5) The establishment of sergeant committee was in the year _____.
a) 1945 b) 1946
c) 1845 d) 1846

6) India received highest amount of foreign exchange from _____.
a) Export b) Industry
c) Tourism d) Transport

7) _____ is the holy & religious place of Sikh in India.
a) Ajmer b) Amritsar
c) Jalandhar d) Varanasi

8) _____ is the famous of historical place in Hyderabad.
a) Qutubminar b) Charminor
c) Tajmahal d) Bibi Ka Maqbra

9) _____ is the famous religious place of Budhs.
a) Varanasi b) Mathura
c) Bodh Gaya d) Gulbarga

10) The first international travel and tourism conference held in the year 1963 at _____.
a) Washington b) New York
c) Rome d) Germany

11) _____ is famous for education of yoga in the world.
a) Rishikesh b) Haridwar
c) Prayag d) Kedarnath

12) _____ is the famous religious center of lingayat in Solapur District.
   a) Swami Samarth b) Vithal temple
   c) Sidhheshwar Temple d) Tuljabhawani Temple

13) Nanaj is famous for _____ bird.
   a) Great Indian Bustard b) Dears
   c) Peacock d) Parrot

14) _____ is the famous Hindu religious place in Solapur district.
   a) Akkalkot b) Barsi
   c) Pandharpur d) Mohol

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Discuss the tourism development in India during Medival Period.
b) Write the important beaches of Goa.
c) Describe Taj Mahal.
d) Describe major religious cities of Uttar Pradesh.
e) Explain local level planning.
f) Describe the Historical Places in Solapur District.

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) I. T. D. C.
b) Major National Parks in India.
c) Culture places in India.
d) Major Fairs in Solapur District.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

a) Write an Essay on Hill Stations of India.
b) State the concept of Tourism Planning and Explain the National and Regional of Tourism Planning.

Q.5 State in detail the Religious and Historical places of Solapur District. **14**

SLR-AK-182

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
RESOURCE GEOGRAPHY OF MAHARASHTRA

Day & Date: Friday, 08-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) नकाशा स्टेन्सिलचा वापरास परवानगी आहे.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) खडकांच्या विघनामुळे ––– हा घटक मोठया प्रमाणात मृदेस मिळतो.
अ) सिलिका ब) ऑक्सिजन
क) अल्युमिनियम ड) लोह

2) काळया मृदेमध्ये ––– पिके घेतली जातात.
अ) फळबागायत ब) नगदी
क) अन्नधान्य ड) यापैकी नाही

3) जमिनीच्या धूपेचा परिणाम ––– क्षेत्रावर होतो.
अ) वाहतूक ब) उद्योग
क) शेती ड) पशु व्यवसाय

4) ––––– वनस्पतीचा उपयोग कात निर्मितीसाठी करतात.
अ) हिरडा ब) जाभूळ
क) खैर ड) रिसम

5) महाराष्ट्रातील कोरडया हवामानामध्ये ––––– आढळतात
अ) उष्ण कटिबंणीय सदाहरित अरण्ये ब) आर्द्र पानझडी अरण्ये
क) रूक्ष पानझडी अरण्ये ड) काटेरी अरण्य

6) पेंच राष्ट्रीय उद्यान ––––– जिल्हयात आहे.
अ) नागपूर ब) भंडारा
क) ठाणे ड) नांदेड

7) गिल नेटस जाळयामधून ––––– मोठया माशांची पकड केली जाते
अ) बांगडा ब) सुरमई
क) शेवंड ड) कोळंबी

8) गोडया पाण्यातील मासेमारी साठी ––––– जिल्हा प्रसिद्ध आहे.
अ) रायगड ब) भंडारा
क) अहमदनगर ड) यवतमाळ

9) कोकणात प्रामुख्याने मासेमारी साठी –– जिल्हा प्रसिद्ध आहे.
अ) दुग्ध ब) कुक्कटपालन
क) मासेमारी ड) मानसं

10) मराठावाडयात ––– घनतेची लोकसंख्या आहे.
अ) दाट ब) मध्यम
क) अतिदाट ड) विरळ

11) ––––– मृदा असणाऱ्या प्रदेशात लोकसंख्या मध्यम ते दाट आहे.
अ) काळी ब) जाभा
क) गाळाची ड) तांबडी

12) ग्रामीण लोकसंख्येत ––––– जिल्हयाचा प्रथम क्रमांक आहे.
अ) सिंधुदुर्ग ब) अहमदनगर
क) गडचिरोली ड) पुणे

13) कोणत्याही प्रदेशातील जन्म प्रमाण व मृत्यू प्रमाण यांच्यामधील फरकास ––––– म्हणतात.
अ) स्थलातंर ब) नैसर्गिक
क) घनता ड) या पैकी नाही

14) ––––– सर्वेक्षण साधन संपत्ती सर्वेक्षण मध्ये महत्वाचा आहे.
अ) शेती ब) वसाहत
क) लोकसंख्या ड) ग्रामीण

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) महाराष्ट्रातील मृदेच्या निर्मितीवर परिणाम करणारे घटक लिहा
2) काळी मृदा
3) अरण्यांचे महत्व लिहा.
4) मासेमारीच्या जाळयांचे प्रकार लिहा.
5) लोकसंख्येची नैसर्गिक वाढ
6) लोकसंख्या संर्वेक्षण

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) स्थलांतराचे प्रकार सांगा
2) सर्वेक्षणाचे प्रकार सांगा
3) गोडया पाण्यातील मासेमारी
4) वनस्पतीवर आधारित उद्योग धंदे लिहा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

अ) महाराष्ट्रातील वनस्पतीचे प्रकार सांगून त्याची चर्चा करा.

किंवा

ब) महाराष्ट्रातील मासेमारी वर भौगोलिक निंबध लिहा

प्र.5 महाराष्ट्राच्या लोकसंख्येच्या घनतेचे वितरण स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-182

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
RESOURCE GEOGRAPHY OF MAHARASHTRA

Day & Date: Friday, 08-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw map and diagram wherever necessary.
4) Use of map stencil is allowed.

Q.1 Rewrite the sentences by choosing the correct alternative. **14**

1) _____ element is obtained in soil by the decomposition of rock.
a) Silica b) Oxygen
c) Aluminum d) iron

2) _____ crop produce in black soil>
a) Fruit crops b) Cash
c) Food d) None of these

3) Effect of soil erosion is seen on _____ area.
a) Transportation b) Industry
c) Agriculture d) Animal rearing

4) _____ vegetation is used for the formation of ketose.
a) Hirda b) Jambhul
c) Khair d) Shisam

5) In Maharashtra _____ forests are found in dry climate.
a) Tropical evergreen forest b) Moist deciduous forest
c) Dry deciduous forest d) Thorny bushes

6) Pench National Park is situated in _____ district.
a) Nagpur b) Bhandara
c) Thane d) Nanded

7) _____ big fish is catch by gil nets.
a) Bombay duck b) Surmai
c) Shevand d) Prons

8) _____ district is famous for fresh water fishing.
a) Raigad b) Bhandara
c) Ahmednagar d) Yavatmal

9) _____ is the main occupation in Konkan.
a) Dairy b) Poultry
c) Fishing d) Agriculture

10) In Marathwada density of population is _____ type.
a) High b) Medium
c) Very high d) Low

11) Density of population is medium to high in _____ soil region.
a) Black b) Laterite
c) Alluvial d) Red

12) _____ district rank first in rural population.
a) Sindhudurg b) Ahmednagar
c) Gadchiroli d) pune

13) In any region the difference between birth rate and death rate is known as _____.
a) Migration b) Natural growth
c) Density d) None of these

14) _____ survey is important in resource survey.
a) Agriculture b) Settlement
c) Population d) Rural

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Write factor affecting on formation of soil in Maharashtra.
b) Black soil
c) State importance of forest.
d) Explain the type of nets for fishing.
e) Natural growth of population
f) Population survey

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) State the types of migration.
b) State the types of survey.
c) Fresh water fishing.
d) State the forest based industries.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the types of natural vegetation in detail in Maharashtra.

OR

Write a geographical essay on fishing in Maharashtra.

Q.5 Describe the distribution of population in Maharashtra. **14**

SLR-AK-183

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
YOGA STUDIES (THEORY)

Day & Date: Friday, 08-11-2019 Max. Marks: 35
Time: 11:30 AM To 01:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **04**

1) चित्तवृत्तीचे प्रकार किती?
अ) 5 ब) 4
क) 3 ड) 2

2) अष्टांगयोग कोणी सांगितला?
अ) पतंजली ब) रामदास
क) तुकाराम ड) एकनाथ

3) नियमाशी संबंधीत घटक कोणता?
अ) ईश्वरप्रवीधान ब) आत्मा
क) आसन ड) ध्यान

4) प्राणायामाशी संबंधीत घटक ———.
अ) श्वसन ब) झोपणे
क) खाणे ड) डोपिंग

ब) खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **03**

1) नियमाचे प्रकार किती?
2) ययाचे प्रकार किती?
3) योगाचा अर्थ सांगा.

प्र.2 खालीलपैकी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **10**

1) ध्यान म्हणजे काय?
2) तपस म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

प्राणायम म्हणजे काय?

किंवा

समाधी म्हणजे काय?

प्र.5 कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **08**

1) मुद्रा
2) आसन
3) प्रत्याहार

SLR-AK-183

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
YOGA STUDIES (THEORY)

Day & Date: Friday, 08-11-2019 Max. Marks: 35
Time: 11:30 AM To 01:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **04**

1) Types of chittavruttis _____.
   a) 5 b) 4
   c) 3 d) 2

2) Who defines ashantanga yoga?
   a) Patanjali b) Ramdas
   c) Tukaram d) Eaknath

3) Which is from "Niyam"?
   a) Ishwar pravidhan b) Atma
   c) Asan d) Dhyan

4) Pranayam related to _____.
   a) Breathing b) Sleeping
   c) Eating d) Doping

B) Write Short Answers. **03**

1) Types of "Niyam".
2) Types of "Yam".
3) What is the meaning of Yoga?

Q.2 Answer the following questions. **10**

1) What is mean by dhyan?
2) What is "Tapas"?

Q.3 Answer any one of the following questions. **10**

What is Pranayam?

OR

What is Samadhi?

Q.4 Write short notes. (Any Two) **08**

1) Mudra
2) Aasan
3) Pratyahar

SLR-AK-184

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
KAVITA VADMYA PRAKAR ANI SARJANSHIL LEKHAN

Day & Date: Friday, 08-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) सर्वाधिक भावनेवर भीस्त असणारा साहित्य प्रकार कोणता?
अ) नाटक ब) कविता
क) कथा ड) कादंबरी

2) 'पीकपाणी' कवितासंग्रह कोणत्या प्रकाशन संस्थेने प्रकाशित केला आहे?
अ) प्रतिभास प्रकाशन ब) स्नेहवर्धन
क) शब्द वैभव ड) मेहता प्रकाशन

3) 'पीकपाणी' कविता संग्रहारंभी कोणाच्या शुभेच्छा जोडल्या आहेत?
अ) पु. ल. देशपांडे ब) बा. भ. बोरकर
क) कुसुमाग्रज ड) गंगाधर पाटील

4) भालेरावांच्या बापाने आपले सत्व कशास वाहिले आहे?
अ) आईला ब) देवाला
क) मातीला ड) प्राण्यांला

5) गावच्या पाण्याची रीत कशी आहे?
अ) शहाणी ब) अडाणी
क) बेगडी ड) सोंगी

6) खेडेगावामध्ये दरवाजाला सुरक्षिततेसाठी कोणती वस्तू लावली जाते?
अ) कडी ब) इंजीस
क) आगळ ड) खुंटी

7) देवघासा आधी चिमणघास हा कोणाचा वसा असतो?
अ) रानाचा ब) मनाचा
क) जनाचा ड) देवाचाच

8) माती काय असते, म्हणून कवीला ती हवी–हवीशी वाटते?
अ) माती ब) धन
क) देव ड) वरदान

9) कोणत्या पक्षाच्या गळयाला खाज सुटली आहे?
अ) चिमणी ब) कावळा
क) पोपट ड) व्हल्याच्या

10) 'पीकपाणी' च्या शेवटची दीर्घ कविता, कोणत्या नावाने प्रथम छापली होती?
अ) हंगाम ब) मोसम
क) वसंत ड) ऋतुमंडल

11) कोपरगाव येथून दिला जाणारा कोणता पुरस्कार भालेरावांना मिळाला आहे.
   अ) दलित साहित्य पुरस्कार ब) ग्रामीण साहित्य पुरस्कार
   क) कामगार साहित्य पुरस्कार ड) वरीलपैकी नाही

12) पीकपाणी कवितासंग्रहाचे मुखपृष्ठ कोणी बनवले?
   अ) चंद्रमोहन कुलकर्णी ब) अ. वा. कुलकर्णी
   क) द. भि. कुलकर्णी ड) वा. ल. कुलकर्णी

13) पहिल्या पावसानंतर दरवळणारा मातीचा सुंगंध देणारी कविता म्हणून भालेरावांच्या कवितेचा कोणी उल्लेख केला?
   अ) सुधीर रसाळ ब) राजा रसाळ
   क) गो. मा. पवार ड) वा.ल.कुलकर्णी

14) सर्जनशीलता म्हणजे काय?
   अ) नवनिर्माण क्षमता ब) अभिजातता
   क) सौंदर्यात्मकता ड) रसानुकुलता

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) 'माझ्या कवितेला यावा' या कवितेचे आशयसुत्र विवेचित करा.
2) भालेरावांच्या गावच्या पाण्याची रीत विशद करा.
3) 'कोळण्याची पास' मधील कोळपणी व खुरपणी मधील वेगळेपण सांगा.
4) माहेर तुटल्यामुळे व्यक्त होणाऱ्या दुःखाच्या जाणीवेचे चित्र रेखाटा.
5) 'पीकपाणी' कवितासंग्रहाच्या निर्मितीच्या प्रेरणा विशद करा.
6) 'आखाड कोपला' या कवितेचे रसग्रहण करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) 'काव्य' या वाङ्मय प्रकाराचे स्वरुप विशेष स्पष्ट करा.
2) 'अवकाळी आभाळ' येण्याने होणाऱ्या नुकसानीचे विवेचन करा.
3) कवीला जमीन कशासाठी हवी हवीशी वाटते?
4) 'गोगाबाबाच्या' टेकडीवर कवी ने स्वतःशी केलेला आत्मसंवाद.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

संवाद म्हणजे काय? ते सांगून संवाद प्रक्रियेमध्ये येणाऱ्या अडथळयांचे विवेचन करा. **14**

किंवा

'पीकपाणी' कविता संग्रहाच्या अखेरच्या दिर्घ कवितेचे महत्त्व विशद करा.

प्र.5 ग्रामीण जीवनाचे यथार्य वास्तव चित्रण म्हणजे 'पीकपाणी' कविता संग्रह – या विधानाची सत्यता अधोरेखित करा. **14**

SLR-AK-186

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
SECRETARIAL PRACTICE & COMMERCIAL CORRESPONDENCE

Day & Date: Friday, 08-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) चर्चा करण्यासाठी सभेपुढे मांडलेला विषय म्हणजे ––– होय.
अ) ठराव ब) प्रस्ताव
क) अजेंडा ड) नोटीस

2) सभासदाच्या वतीने सभेला उपस्थित राहण्याकरिता अधिकृत केलेली व्यक्ती म्हणजे ––– होय.
अ) चेअरमन ब) सभासद
क) प्रतिनिधी ड) प्रस्तावक

3) सभेसमोर कार्य विषयाची सूची ––– म्हणून मांडतात
अ) नोटीस ब) अजेंडा
क) मिनट्स ड) ठराव

4) सार्वजनिक अमर्यादित कंपनीच्या सभेकरिता गणसंख्या ––– सभासद व्यक्तिशः उपस्थित असावे.
अ) पाच ब) सात
क) दोन ड) दहा

5) सभा वैद्य होण्यासाठी सभासदांची किमान संख्या उपस्थित असणे आवश्यक आहे त्यास ––– म्हणतात.
अ) नोटीस ब) अजेंडा
क) गणसंख्या ड) 10 सदस्य

6) सभेची सूचना सभेपूर्वी ––– दिवस आधी सभासदांना पाठवणे आवश्यक आहे.
अ) 21 ब) 31
क) 5 ड) 14

7) संवैधानिक सभा कंपनीच्या आयुष्यात ––– घेतली जाते.
अ) एक वेळा ब) दोन वेळा
क) तीन वेळा ड) चार वेळा

8) खाजगी मर्यादित कंपनी करिता ––– सभा घेणे आवश्यक नाही.
अ) विशेष ब) सामान्य
क) वैधानिक ड) वार्षिक

9) इतिवृत्तावर ––– ची सही असणे आवश्यक आहे.
अ) कोणाचीही ब) अध्यक्षाची
क) प्रतिदिन निधीची ड) कोणाचीही नाही

10) कर्जरोखे धारकांची सभा ही कंपनीच्या ———— वेळी घेतली जाते.
अ) विसर्जन ब) कारभार बंद
क) प्रगती ड) दिवाळखोरी

11) पत्रव्यवहार म्हणजे ——— स्वरूपात केलेले संदेशवहन होय
अ) पत्राच्या ब) फोनच्या
क) मोबाईलच्या ड) तोंडी संवाद

12) व्यावसायिक पत्राची भाषा ही ———— असावी.
अ) आक्षेपहार्य ब) सभ्य
क) द्विअर्थी ड) बचावात्मक

13) व्यावसायिक पत्र हे ——— असावे.
अ) दीर्घ ब) संक्षिप्त
क) संकुचित ड) पूर्णता वर्णनात्मक

14) बँक आपल्या ग्राहकांना विविध ——— पुरवते.
अ) सेवा ब) ग्राहक
क) विमा ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही सात प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **14**

1) संवैधानिक अहवाल म्हणजे काय?
2) प्रतिनिधी कोणाला म्हणतात?
3) प्रस्ताव संकल्पना स्पष्ट करा.
4) कायदेशीर सभेच्या आवश्यक बाबी स्पष्ट करा.
5) समिती अहवाल म्हणजे काय?
6) मतदानाच्या पद्धती स्पष्ट करा
7) रॉक आधी विकर्ष म्हणजे काय?
8) सभेच्या अध्यक्षाची व्याख्या करा.
9) बँक कशाला म्हणतात?
10) विमा म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **14**

1) वैद्य सभेच्या प्रक्रियेचे आवश्यक घटक
2) उत्कृष्ट व्यावसायिक पत्राकरीताचे आवश्यक घटक
3) अहवालाचे प्रकार
4) बँकिंग सेवा

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

बँकिंगच्या नवीन सेवा संबंधी चौकशी करणारे पत्र तयार करा.

किंवा

'व्यावसायिक पत्र' ची रचना सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.5 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

अहवाल म्हणजे काय ? अहवालाचा नमुना सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

कर्ज मागणी करणारे पत्र तयार करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
SECRETARIAL PRACTICE & COMMERCIAL CORRESPONDENCE

Day & Date: Friday, 08-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions:1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) A _____ is a proposal put before the meeting for consideration.
   a) resolution b) motion
   c) agenda d) notice

2) A person authorized to attend the meeting on behalf of the member is known as _____.
   a) Chairman b) Member
   c) Proxy d) Proposer

3) A list of business to be transacted at the meeting is known as _____.
   a) notice b) agenda
   c) minutes d) resolution

4) A quorum for the meeting of public limited company is _____ members present personally.
   a) Five b) Seven
   c) Two d) Ten

5) A minimum number compulsory attendance of the members to make the meeting valid is _____.
   a) Notice b) Agenda
   c) Quorum d) 10 members

6) A notice is sent to the members _____ days before the meeting.
   a) 21 b) 31
   c) 5 d) 14

7) A statutory meeting is held _____ in the life time of the company.
   a) One time b) Two time
   c) Three time d) Four time

8) A private limited company need not hold _____ meeting.
   a) Special b) General
   c) Statutory d) Annual

9) A meeting of specific type of shareholders is _____ meeting.
   a) Annual b) Midterm
   c) Special d) Preferential shareholder

10) A creditors meeting may also be held at the time of _____ of the company.
   a) Dissolution b) Windup
   c) Progress d) Insolvency

11) Correspondence means the communication in the form of _____.
   a) Letters b) Telephone
   c) Mobile phone d) Oral discussion

12) Language of the business letter should be _____.
a) Offensive b) Courteous
c) Idiomatic d) Defensive

13) A business letter should be _____.
a) Lengthy b) Concise
c) Narrow d) Fully descriptive

14) Banks provide various _____ to its customers.
a) Services b) Customers
c) Insurance d) None of these

Q.2 Attempt any seven of the following questions. **14**

a) Define the statutory report.
b) What is the meaning of Proxy?
c) Define the concept of Motion.
d) Explain the requirements of legal meeting.
e) What is the committee report?
f) Explain the types of voting.
g) What is the Cash Credit?
h) Define the Chairman of Meeting.
i) What is mean by bank?
j) What is mean by Insurance?

Q.3 Write short notes (Any Two) **14**

a) Essential of legal process of Meeting
b) Essential of good business letter
c) Type of Report
d) Banking services

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Draft the letter for enquiry regarding new banking facilities.

OR

Explain the details of structure of business letter.

Q.5 Attempt any one of the following questions. **14**

What is report? Explain details the format of report.

OR

Draft the letter for Request for loan.

SLR-AK-187

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
HISTORY OF URDU LANGUAGE & LITERATURE

Day & Date: Friday, 08-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

14

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے خانہ پری کیجیئے:-

1) مرزا غالب کے کلام کی خصوصیت _____ ہے-

i) شوخی وظرافت، ii) ہجر وفراق، iii) طنز ومزاح، iv) مسجع ومقفع

2) _____ سب سے پہلے اردو نثری ادب میں اصلاحی واخلاقی ناول لکھ کر ادب کو زندگی کا ترجمان بنایا-

i) مولوی چراغ علی، ii) مولوی نذیر احمد،

iii) مولوی ذکاءاللہ، iv) سر سید احمد خان

3) _____ کے شعراء کے کلام میں حسن وعشق کی باتیں سر عام بیان کی جانے لگیں-

i) دبستان دہلی، ii) دبستان گجرات، iii) دبستان دکنی، iv) دبستان لکھنو

4) _____ پر نادر شاہ، ابدال شاہ اور جاٹوں اور مرہٹوں کی لوٹ مار سے تباہی وبربادی اور معاشی بدحالی پھیلی ہوئی تھی-

i) لکھنؤ، ii) کلکتہ، iii) دہلی، iv) گجرات

5) فارسی کی شاہکار تصنیف "قصہ چہار درویش" کا اردو میں آسان ترجمہ "باغ وبہار" کے نام سے _____ نے کیا۔

i) میر عطا حسین تحسین
ii) میر ذکاءاللہ حسین
iii) میر امن دہلوی،
iv) میر تقی میر

6) _____ دراصل سامراجیت اور عوام پر مظالم کرنے والوں کے خلاف تھی۔

i) علی گڑھ تحریک،
ii) ترقی پسند تحریک،
iii) جدیدیت کی تحریک،
iv) دبستان لکھنو

7) _____ ادیب و شاعر شعوری دنیا کی بجائے لاشعوری دنیا سے مواد حاصل کرتے ہیں۔

i) حلقۂ ارباب ذوق،
ii) ترقی پسند،
iii) رومان پرست،
iv) تصوف پرست

8) "ریاض احمد" _____ سے وابسطہ تھے۔

i) علی گڑھ تحریک،
ii) دبستان لکھنو،
iii) حلقۂ ارباب ذوق،
iv) ترقی پسند تحریک

9) اردو ادب میں سب سے پہلے انشائیہ نگاری کی بنیاد _____ نے ڈالی۔

i) مرزا غالبؔ
ii) خواجہ میر دردؔ
iii) سر سید احمد خان،
iv) مولانا حالیؔ

10) اردو میں آزاد نظم کو رواج دینے میں _____ کے شاعروں نے اہم رول ادا کیا ہے۔

i) حلقۂ ارباب ذوق،
ii) ترقی پسند تحریک،
iii) علی گڑھ تحریک،
iv) رومانی تحریک

11) خواجہ حیدر علی آتش کا تعلق دبستان _____ سے ہے-

i) دکن، ii) لکھنؤ، iii) دہلی، iv) حیدرآباد،

12) "تذکرہ ہندی" _____ کا تحریر کردہ مشہور تذکرہ ہے-

i) مرزا علی لطفؔ، ii) امام بخش ناسخ،

iii) غلام ہمدانی مصحفیؔ، iv) انشاءاللہ خان انشاء

13) _____ کو گھوڑ سواری اور فن سپہ گری میں بلا کی مہارت حاصل تھی-

i) مرزا غالبؔ، ii) خواجہ میر دردؔ،

iii) میر انیسؔ، iv) خلیق الرحمن زماںؔ

14) میر تقی میر کو _____ کہا جاتا ہے-

i) خدائے سخن، ii) خدائے بزرگ و برتر،

iii) اردو کا ہومر، iv) اردو کا شیدائی

سوال نمبر.2. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھیئے:- (کوئی چار) **16**

1) پرنسپل ڈاکٹر جان گلکرسٹ کی اردو خدمات پر مختصر نوٹ لکھیئے؟

2) "جدیدیت کی تحریک" سے کیا مراد ہے؟ مختصر نوٹ لکھیئے؟

3) ماسٹر رام چندر کے بارے میں مختصر نوٹ لکھیئے؟-

4) میر امن دہلوی کی اردو خدمات کا جائزہ لیجیے؟

5) دبستان دہلی کی شعری خصوصیات بیان کیجیے؟

6) فورٹ سینٹ جارج کالج کے قیام کے مقصد مفصل بیان کیجیے؟

سوال نمبر.3. **مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھیئے:- (کوئی دو)** **12**

1) مرزا غالب کی شعری خصوصیات پر مختصر نوٹ لکھیئے؟

2) حلقۂ ارباب ذوق کی ادبی خدمات کا احاطہ کیجیئے؟

3) "رومانی تحریک" سے کیا مراد ہے؟ مفصل نوٹ لکھیئے؟

4) " ترقی پسند تحریک" کی ادبی خدمات پر مفصل نوٹ لکھیئے؟

سوال نمبر.4. **مندرجہ ذیل سوال کا مفصل جواب لکھیئے:- (کوئی ایک)** **14**

1) فورٹ ولیم کالج کی اردو کی خدمات کا مفصل جائزہ لیجیئے۔

2) "علی گڑھ تحریک" سے کیا مراد ہے؟ اس تحریک کی بدولت اردو ادب کو کیا فائدہ پہنچا؟ مفصل بیان کیجیے۔

سوال نمبر.5. "دبستان لکھنو" سے کیا مراد ہے؟ اس دبستان کی خصوصیات بیان کرتے ہوئے شعراء کی ادبی خدمات کا جائزہ لیجیئے۔ **14**

SLR-AK-188

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
LABOUR WELFARE

Day & Date: Friday, 08-11-2019 Max. Marks: 70
Time:11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) राष्ट्रीय उत्पादकता समितीची स्थापना ––– यावर्षी झाली.
अ) 1948 ब) 1958
क) 1962 ड) 1968

2) सामुदायिक सौरशक्तीची यशस्वीता ––– अटींवर अवलंबून असते
अ) प्रबळ कामगार संघटना ब) देवाण–घेवाण प्रवृत्ती
क) विश्वास ड) वरील सर्व

3) आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटनेची स्थापना ––– यावर्षी झाली.
अ) 1918 ब) 1919
क) 1920 ड) 1925

4) बोनस आयोगाची नियुक्ती ––– यावर्षी झाली.
अ) 1960 ब) 1961
क) 1964 ड) 1965

5) भारतीय कामगारांची गतिशीलता ––– आहे.
अ) कमी ब) जास्त
क) स्थिर ड) वरीलपैकी नाही

6) किमान वेतन ––– वर आधारित आहे.
अ) राहणीमानाचा दर्जा ब) कुटुंबातील अपत्यांची संख्या
क) किमान गरजा ड) वरीलपैकी नाही

7) कर्मचारी नुकसान भरपाई कायदा ––––– यावर्षी अस्तित्वात आला.
अ) 1923 ब) 1948
क) 1952 ड) 1961

8) कर्मचारी राज्य विमा कायदा ––– यावर्षी अस्तित्वात आला.
अ) 1923 ब) 1948
क) 1961 ड) 1965

9) कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी कायदा ––––– यावर्षी अस्तित्वात आला.
अ) 1948 ब) 1952
क) 1961 ड) 1965

10) मातृत्व लाभ कायदा ––– यावर्षी स्थापन झाला.
अ) 1923 ब) 1948
क) 1952 ड) 1961

11) कामगार संघटनेचे प्राथमिक कार्य म्हणजे आपल्या सभासदाच्या ––– हिताचे रक्षण करणे होय.
अ) आर्थिक ब) सामाजिक
क) राजकीय ड) वरीलपैकी नाही

12) भारतातील कामगार संघटनेचा प्रमुख दोष म्हणजे ––– नेतृत्व होय.
अ) अंतर्गत ब) बाह्य
क) कामगारांचे ड) वरीलपैकी नाही

13) कामगारांची कार्यक्षमता ––– वर अवलंबून असते.
अ) शिक्षण ब) प्रशिक्षण
क) अनुभव ड) वरील सर्व

14) नवीन आर्थिक धोरण ––– यावर्षी स्विकारण्यात आले.
अ) 1971 ब) 1981
क) 1991 ड) 2001

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) कामगारांची कार्यक्षमता संकल्पना स्पष्ट करा.
2) सामाजिक सुरक्षिततेची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
3) बेव्हरेज योजना म्हणजे काय?
4) नवीन आर्थिक धोरण म्हणजे काय?
5) कर्मचारी नुकसान भरपाई म्हणजे काय?
6) सामाजिक सहाय्य म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) आंतराष्ट्रीय कामगार संघटना
2) सामाजिक विमा
3) कर्मचारी भविष्य निर्वाह निधी
4) कामगार संघटना

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटनेची श्रम कल्याणातील भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

कारखाना कायदा – 1948 स्पष्ट करा

प्र.5 नवीन आर्थिक धोरणाचे सामाजिक सुरक्षिततेवरील परिणाम स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
LABOUR WELFARE

Day & Date: Friday, 08-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions:1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives. **14**

1) National Productivity Committee was established in the year _____.
   a) 1948 b) 1958
   c) 1962 d) 1968

2) The success of the collective bargaining is on _____ conditions.
   a) Strong trade union b) Attitude of give and take
   c) Faith d) All the above

3) International Labour Organisation was established in the year _____.
   a) 1918 b) 1919
   c) 1920 d) 1925

4) The Bonus commission was appointed in year _____.
   a) 1960 b) 1961
   c) 1964 d) 1965

5) The mobility of labour in India is _____.
   a) Low b) High
   c) Constant d) None of the above

6) Minimum wage is depending on _____.
   a) Standard of living b) Number of children in the family
   c) Minimum wants d) None of the above

7) The Worker's Compensation Act was established in the year _____.
   a) 1923 b) 1948
   c) 1952 d) 1961

8) The Employees State Insurance Act was established in the year _____.
   a) 1923 b) 1948
   c) 1961 d) 1965

9) The Employees provident fund Act was established in the year _____.
   a) 1948 b) 1952
   c) 1961 d) 1965

10) The Maternity Benefit Act was established in the year _____.
   a) 1923 b) 1948
   c) 1952 d) 1961

11) The primary function of trade union is to safeguard _____ interest of its member.
   a) Economic b) Social
   c) Political d) None of the above

12) The main defect of trade union in India is _____ leadership.
   a) Internal b) External
   c) Employees d) None of the above

13) Efficiency of labour is depends upon _____.
   a) Education b) Training
   c) Experience d) All the above

14) The New Economic Policy is adopted in _____.
   a) 1971 b) 1981
   c) 1991 d) 2001

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Explain the concept of labour efficiency.
b) Explain the objectives of social security.
c) What is Beverage plan?
d) What is New Economic Policy?
e) What is workmen's Compensation?
f) What is social Assistance?

Q.3 Write short notes (Any Two) **12**

a) International Labour Organization
b) Social Insurance
c) Employees Provident Fund
d) Trade Union

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the role of International Labour Organisation in Labour Welfare.

OR

Explain the Factories Act 1948.

Q.5 Explain the impact of New Economic Policy on Social Security. **14**

SLR-AK-189

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Inter-Disciplinary Subject
CO-OPERATION

Day & Date: Friday, 08-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) भारतीय राष्ट्रीय सहकारी संघाचे ––– हे पहिले अध्यक्ष होते.
अ) श्री. लल्लूभाई सामलदास ब) सर होरस प्लंकेट
क) एच. एल. काझी ड) यापैकी नाही

2) महाराष्ट्रामध्ये ––– साखर कारखान्यांची संख्या तुलनेने सर्वाधिक आहे.
अ) खाजगी ब) सहकारी
क) सरकारी ड) यापैकी नाही

3) सहाकरी संस्थाच्या ––– ला सर्वात जास्त महत्व असते.
अ) संचालकाच्या सभेला ब) वार्षिक सर्वसाधारण सभेला
क) सेवक वर्गाच्या सभेला ड) यापैकी नाही

4) महाराष्ट्रातील सहकारी खरेदी–विक्री संस्थांची ––– ही समस्या आहे.
अ) भांडवलाची कमतरता ब) वाहतूक सुविधांचा अभाव
क) अकार्यक्षम व्यवस्थापन ड) वरील सर्व

5) NCDC ची स्थापना ––– यावर्षी झाली.
अ) 1963 ब) 1964
क) 1965 ड) 1966

6) जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकांची ––– ही समस्या आहे.
अ) सभासदत्व ब) थकबाकी
क) पतनिर्मिती करणे ड) ठेवींचा स्विकार करणे

7) भारतात ऑपरेशन फ्लड (महापूर) हा ––– क्रांतीशी निगडीत आहे.
अ) साखर ब) पत
क) दुग्ध ड) यापैकी नाही

8) भारतात सहकारी पतपुरवठयाची रचना ––– आहे.
अ) एक स्तरीय ब) द्विस्तरीय
क) त्रिस्तरीय ड) यापैकी नाही

9) राज्य सहकारी बँक ही ––– बँक म्हणूनही ओळखली जाते.
अ) प्राथमिक ब) जिल्हा
क) शिखर ड) यापैकी नाही

10) 'नाबार्ड'ची स्थापना ––– मध्ये झाली.
अ) 1951 ब) 1972
क) 1982 ड) 1992

11) सहकारी खरेदी–विक्री संस्था ––– च्या तारणावर कर्जे देतात.
अ) जनावरे ब) घर
क) शेतमाल ड) यापैकी नाही

12) सहकार कायद्यानुसार सहकारी संस्थेच्या स्थापनेसाठी कमीत–कमी ––– सभासदांची आवश्यकता असते.
अ) 10 ब) 15
क) 20 ड) 25

13) नागरी सहकारी बँकांचे ––– हे कार्यक्षेत्र असते.
अ) शहर ब) ग्रामीण
क) खेडे ड) यापैकी नाही

14) महाराष्ट्र सहकारी संस्था कायदा ––– साली संमत झाला.
अ) 1955 ब) 1960
क) 1965 ड) 1970

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) नागरी सहकारी बँकांची कोणतीही चार कार्ये सांगा.
2) सहकारी संस्थाच्या सभासदांचे कोणतेही चार प्रकार सांगा.
3) सहाकरी खरेदी–विक्री संस्थांची कोणतीही चार कार्ये सांगा.
4) जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकेच्या कोणत्याही चार समस्या सांगा.
5) नाबार्डची कोणतीही चार कार्ये सांगा.
6) NCDC ची कोणतीही चार उद्दिष्टये सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) वार्षिक सर्वसाधारण सभा
2) भारतीय राष्ट्रीय सहकारी संघ
3) राज्य सहकारी बँका
4) प्राथमिक कृषी सहकारी पतपुरवठा संस्था

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

भारतातील दुग्ध सहकारी संस्थाच्या समस्या स्पष्ट करा आणि उपाय सुचवा.

किंवा

महाराष्ट्रातील सहकारी चळवळीची प्रगती आणि समस्या सांगा.

प्र.5 भारतातील सहकारी साखर कारखान्याच्या समस्या आणि उपाययोजना सांगा. **14**

SLR-AK-189

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Inter-Disciplinary Subject
CO-OPERATION

Day & Date: Friday, 08-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) _____ was the first President of National Co-operative Union of India.
   a) Shri Lalubhai Samaldas b) Sir Horace Plunkett
   c) H. L. Kazi d) None of these

2) The total number of _____ sugar factories is relatively higher in Maharashtra.
   a) Private b) Co-operative
   c) Government d) None of these

3) _____ has a prime importance in co-operative societies.
   a) Director's Meeting b) Annual General Meeting
   c) Employee Meeting d) None of these

4) _____ is a problem of co-operative marketing societies in Maharashtra.
   a) Lack of capital b) Lack of transport facilities.
   c) Uneffcient management. d) All of above

5) NCDC established in the ____ year.
   a) 1963 b) 1964
   c) 1965 d) 1966

6) _____ is the problem of District Central Co-operative Banks.
   a) Membership b) Over dues
   c) Credit creation d) Accepting of deposits

7) Operation flood is related with ____ revolution in India.
   a) Sugar b) Credit
   c) Milk d) None of these

8) In India Co-operative credit structure is _____.
   a) Mono tier b) Two tier
   c) Three tier d) None of these

9) State Co-operative Banks are also known as _____ Bank.
   a) Primery b) District
   c) Apex d) None of these

10) NABARD was set up in _____.
   a) 1951 b) 1972
   c) 1982 d) 1992

11) Co-operative marketing societies provide loans on the security of _____.
   a) Animals/Catel b) Home
   c) Agriculture Produce d) None of these

12) As per Co-operative Act minimum _____ members required for establishing the co-operative society.
a) 10 b) 15
c) 20 d) 25

13) The working area for Urban Co-operative Banks is _____.
a) Urban b) Rural
c) Village d) None of these

14) The Maharashtra Co-operative societies Act was passed in _____.
a) 1955 b) 1960
c) 1965 d) 1970

Q.2 Write short answers in following questions. (Any Four) **16**

a) State any four functions of urban Co-operative Banks.
b) State any four Types of Members of Co-operative Societies.
c) State any four Functions of Marketing Co-operative societies.
d) State any four problems of District central Co-operative Banks.
e) State any four functions of NABARD.
f) State any four objectives of NCDC.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Annual General Meeting
b) National Co-operative Union of India
c) State Co-operative Banks
d) Primary Agricultural credit Co-operative Societies.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the problems in Dairy Co-operative societies in India and suggest the measures.

OR

State the progress and problems of co-operative movement in Maharashtra.

Q.5 Answer the following question **14**

Explain the Problems & Measures of Co-operative sugar factories in India.

SLR-AK-19

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Geography (Paper – I)
GEOMORPHOLOGY

Day & Date: Wednesday, 20-11-2019 Max. Marks: 40
Time: 11:30 AM To 01:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पूर्ण करा. **08**

1) भूमंच टक्करीचे ––– प्रकार आहे.
अ) तीन ब) चार
क) पाच ड) सहा

2) बेसॉल्ट हा ––– प्रकारचा खडक आहे.
अ) अग्निजन्य ब) स्तरित
क) रूपांतरित ड) यापैकी नाही

3) भूमिस्वरूपांच्या आकारांचा मुख्यते अभ्यास ––– या भूगोलाच्या शाखेत होतो.
अ) हवामानशास्त्र ब) भूगर्भशास्त्र
क) भूरूपशास्त्र ड) खगोलशास्त्र

4) ––– भूआकार सागरी लाटांच्या संचयन कार्यामूळे निर्माण होतो.
अ) समुद्रकडा ब) हिमोढ
क) सागरी गुहा ड) वाळूचा दांडा

5) 'आखात व भूशीर' हे भूमिस्वरूप ––– शी संबंधित आहे.
अ) वारा ब) नदी
क) सागरी लाटा ड) हिमनदी

6) 'भूरूपशास्त्र' ही ––– भूगोलाची शाखा आहे.
अ) मानवी ब) प्राकृतिक
क) राजकीय ड) आर्थिक

7) मानवी क्रियेमुळे विदारण घडत असल्यास त्याला ––– म्हणतात.
अ) रासायनिक ब) मानवजन्य
क) कायीक ड) जैविक

8) 'अपक्षय चक्र' ही संकल्पना ––– यांनी मांडली.
अ) डब्लू. एम्. डेव्हीस ब) हटन
क) ए. वूड ड) डब्लू. पेंक

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) 'व्ही' आकार दरीविषयी माहिती लिहा.
2) विदारणाचे प्रकार सांगा?
3) रासायनिक विदारणाचे घटक सांगा?
4) संधारक भूमंच सीमा स्पष्ट करा.
5) नदीची युवावस्था सांगा?
6) अपक्षय चक्र म्हणजे काय?

प्र.3 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **10**

अ) वाऱ्याच्या खनन कार्यामूळे निर्माण होणाऱ्या भूआकारांचे वर्णन करा?

किंवा

ब) भूरूपशास्त्र म्हणजे काय? भूरूपशास्त्राचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा?

प्र.4 खडकाचे प्रकार सांगून त्यापैकी एकाचे सविस्तर वर्णन करा? **10**

SLR-AK-19

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Geography (Paper – I)
GEOMORPHOLOGY

Day & Date: Wednesday, 20-11-2019 Max. Marks: 40
Time: 11:30 AM To 01:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Draw neat diagrams wherever necessary.
3) Figures to the right indicate full marks.
4) Use of stencils is allowed.

Q.1 Select the correct alternatives from the following rewrite the sentence. 08

1) There are _____type of plate collisions.
   a) Three b) Four
   c) Five d) Six

2) Basalt is _____ type of rock.
   a) Igneous b) Sedimentary
   c) Metamorphic d) None of these

3) Morphological study of landform is mainly studies in _____ is the branch of geography.
   a) Climatology b) Geology
   c) Geomorphology d) Astronomy

4) _____landforms due to formed of depositional work of sea waves.
   a) Sea Clift b) Moraines
   c) Sea caves d) Sand bar

5) Bays and head lands landform is related to _____.
   a) Wind b) River
   c) Sea wave d) Glacier

6) 'Geomorphology' is the branch of _____ geography.
   a) Human b) Physical
   c) Political d) Economic

7) Weathering caused due to human activities as called ____ weathering.
   a) Chemical b) Anthropogenic
   c) Mechanical d) Biological

8) The concept of cycle of erosion was propounded by ____.
   a) W.M. Davis b) Hutton
   c) A. Wood d) W. Penck

Q.2 Answer the following questions. (Any Four) 12

1) Write about on 'V' shaped Valley.
2) State types of weathering?
3) State the elements of Chemical weathering?
4) Explain conservative plate margin.
5) State the Youth stages of River?
6) What is cycle of erosion?

Q.3 Answer the following questions. (Any One) **10**

1) Describe the landforms of Erosional work of wind?

OR

2) Define Geomorphology? Describe its nature and scope?

Q.4 Explain the state the types of rocks and describe any one of them in detail? **10**

SLR-AK-190

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
HISTORY OF SOCIAL REFORMS IN MAHARASHTRA (1818-1970 AD)

Day & Date: Friday, 08-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) छ. शाहू महाराजांनी ——— नावाने स्पिन्निंग मिल सुरू केली.
अ) छ. राजाराम ब) छ. शहाजी
क) छ. शाहु ड) छ. शिवाजी

2) छ. शाहू महाराजांनी ——— साली इनामें, वतने जप्त केली.
अ) 1905 ब) 1902
क) 1910 ड) 1915

3) छ. शाहू महाराज यांचे मूळ आडनांव ——— होते.
अ) घाटगे ब) भोसले
क) निंबाळकर ड) जाधव

4) छ. शाहू महाराज यांनी ——— पक्ष सुरू केली
अ) सत्यशोधक समाज ब) ब्राह्मणेत्तर चळवळ
क) प्रार्थना समाज ड) आर्य समाज

5) छ. शाहु महाराजांनी ——— नावाचे कॉलेज सुरू केल.
अ) छ.शिवाजी ब) छ.राजाराम
क) छ. शहाजी ड) बाजीराव

6) महर्षी धोंडो केशव कर्वे यांचा जन्म ——— साली झाला.
अ) 1857 ब) 1858
क) 1881 ड) 1901

7) महर्षी धोंडो केशव कर्वे यांनी ——— येथे अनाथ बालकाश्रम स्थापन केले.
अ) सांगली ब) पुणे
क) नाशिक ड) नगर

8) महर्षी धोंडो केशव कर्वे यांनी ——— येथे प्रथम महिला विद्यालयाची स्थापना केली.
अ) हिंगणे ब) पुणे
क) मुंबई ड) सातारा

9) कर्मवीर भाऊराव पाटील यांनी ——— शैक्षणिक संस्था स्थापना केली.
अ) स्वामी विवेकानंद ब) रयत शिक्षण संस्था
क) दुध गंगा शिक्षण प्रसारक ड) विद्या प्रसारक संस्था

10) महर्षी शिंदे याचा जन्म ——— येथे झाला.
अ) विजापूर ब) सांगली
क) जमखंडी ड) सातारा

11) संत गाडगे महाराज यांचा जन्म ––– साली झाला.
अ) 1979 ब) 1876
क) 1874 ड) 1890

12) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी ––––– या राजकीय पक्षांची स्थापना केली.
अ) स्वतंत्र मजुर पक्ष ब) हरिजन पक्ष
क) काँग्रेस पक्ष ड) स्वराज्य पक्ष

13) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी अस्पृश्यता निवारणासाठी ––––– पाक्षिक सुरू केले.
अ) प्रभाकर ब) मूकनायक
क) केसरी ड) ज्ञानोदय

14) ––––– हे मसुदा समितीचे अध्यक्ष होते.
अ) महात्मा गांधी ब) गो.कृ. गोखले
क) डॉ.बी.आर.आंबेडकर ड) ॲलन हयुम

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) छ. शाहू महाराजांचे स्त्री शिक्षण विषयक कार्य सांगा
2) छ. शाहू महाराजांचे अस्पृश्य निवारणाचे कार्य सांगा
3) महर्षी कव्रे यांच्या महिला विद्यापीठाची वैशिष्टये सांगा.
4) कर्मवीर भाऊराव पाटील यांची शिक्षण विषयक चार तत्वे सांगा
5) संत गाडगे महाराजांचे लोकशिक्षण कार्याची माहिती सांगा
6) डॉ. बी. आर आंबेडकर यांचे वृत्तपत्रीय कार्य सांगा

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) छत्रपती शाहू महाराज यांचे आर्थिक कार्य सांगा.
2) महर्षी धोंडो केशव कर्वे यांचे शैक्षणिक कार्य स्पष्ट करा.
3) संत गाडगे महाराज यांचे सामाजिक कार्य सांगा.
4) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे राजकीय कार्य स्पष्ट करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

1) कर्मवीर भाऊराव पाटील यांचे जीवन व कार्य स्पष्ट करा.

किंवा

2) छत्रपती शाहू महाराजांचे सामाजिक व शैक्षणिक कार्य सांगा.

प्र.5 महर्षी शिंदे आणि गाडगे महाराज यांचे कार्य स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
HISTORY OF SOCIAL REFORMS IN MAHARASHTRA (1818-1970 AD)

Day & Date: Friday, 08-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Chatrapati Shahu Maharaj had started _____ spinning mill.
   a) Chh. Rajaram b) Chh. Shahaji
   c) Chh. Shahu d) Chh. Shivaji

2) Chatrapati Shahu Maharaj had dissolve Inam's and Vatan's in _____.
   a) 1905 b) 1902
   c) 1910 d) 1915

3) First sirname of Chhtrapati Shahu Maharaj is _____.
   a) Ghatge b) Bhosle
   c) Nimbalkar d) Jadhav

4) Chatrapati Shahu started _____ political party.
   a) Satyashodhak Samaj b) Brahmanetar Movement
   c) Prathana Samaj d) Aarya Samaj

5) Chhatrapati Shahu Maharaj was started _____ college.
   a) Chh. Shivaji b) Chh. Rajaram
   c) Chh. Shahaji d) Bajirao

6) Maharshi Dhondo Keshav Karve born in _____.
   a) 1857 b) 1858
   c) 1881 d) 1901

7) Maharshi Dhondo Keshav Karve has started orphange at _____ place.
   a) Sangali b) Pune
   c) Nashik d) Nagar

8) Maharshi Dhondo Keshav Karve has opened First Women College at _____ place.
   a) Hingane b) Pune
   c) Mumbai d) Satara

9) Karmaveer Bhaurao Patil established _____ educational institution.
   a) Swami Vivekanand
   b) Rayat Shikshan Sanstha
   c) Dudh Ganga Shikshan Prasarak
   d) Vidhya Prasarak Sanstha

10) Birth Place Of Maharshi Shinde is
   a) Vijapur b) Sangli
   c) Jamkhandi d) Satara

11) Saint Gadge Maharaj born in
   a) 1979 b) 1876
   c) 1874 d) 1890

12) Dr. Babasaheb Ambedkar established _____ political party.
   a) Swatantra Majur Paksha b) Harijan Party
   c) Congress Party d) Swarajya Party

13) Dr. Babasaheb Ambedkar had started _____ periodic to abolish untouchability.
   a) Prabhakar b) Muknayak
   c) Kesari d) Dyanodaya

14) _____ was the President of Drafting Committee.
   a) Mahatma Gandhi b) G. K. Ghokhale
   c) Dr. B. R. Ambedkar d) Allan Hume

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

1) Women related work of Chhatrapati Shahu Maharaj.
2) Untouchable related work of Chhatrapati Shahu Maharaj.
3) Characteristics of Maharshi Karve Women University.
4) The four educational principles of Karmaveer Bhaurao Patil.
5) Describe Mass Education related work by Saint Gadge Maharaj.
6) Work of Dr. B. R. Ambedkar in journalism.

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

1) Work of Chh. Shahu Maharaj in economical field.
2) Education work of Maharshi Dhodo Keshav Karve.
3) Social work of Saint Gadge Baba.
4) Political work of Dr. Babasaheb Ambedkar.

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

1) Describe the life and work Of Karmaveer Bhaurao Patil.

OR

2) State the social and educational work of Rajashri Shahu Maharaj.

Q.5 Write the work of Maharshi Shinde and Saint Gadge Baba.

SLR-AK-191

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
History (Paper – VI)
MODERN INDIA (1857 to 1950 A.D.)

Day & Date: Saturday, 09-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) महात्मा गांधीचे राजकीय गुरू ––––– होते.
अ) व्योमेशचंद्र बॅनजी ब) दादाभाई नौरोजी
क) गोपाल कृष्ण गोखले ड) गोपाळ गणेश आगरकर

2) म. गांधी आफ्रिकेतून भारतात ––––– या वर्षी परतले.
अ) 1915 ब) 1917
क) 1914 ड) 1916

3) म. गांधी – लॉर्ड आर्यविन करार ––––– वर्षी झाला.
अ) 1930 ब) 1931
क) 1933 ड) 1934

4) मित्रमेला संघटनेची स्थापना ––––– यांनी केली.
अ) वि. दा. सावरकर ब) बाबाराव सावरकर
क) नेताजी बोस ड) बाळकृष्ण चाफेकर

5) गदर पक्षाची स्थापना ––– या शहरात झाली.
अ) बर्लिन ब) टोकियो
क) सॅन फ्रान्सिस्को ड) पॅरीस

6) कुका चळवळ ––––– वर्षी स्थापन झाली.
अ) 1835 ब) 1838
क) 1842 ड) 1840

7) बंगालची फाळणी इ.स. ––––– मध्ये झाली.
अ) 1905 ब) 1906
क) 1909 ड) 1911

8) आझाद हिंद सेनेची स्थापना ––––– यांनी केली.
अ) सुभाषचंद्र बोस ब) सी. आर. दास
क) म. गांधी ड) रासबिहारी बोस

9) पुणे करार ––––– वर्षी झाला.
अ) 1932 ब) 1936
क) 1934 ड) 1930

10) ––––– यांना भारतीय राज्यघटनेचे शिल्पकार म्हणतात.
अ) पंडित नेहरू ब) बी. एन. राव.
क) राजेंद्र प्रसाद ड) डॉ. आंबेडकर

11) भारतीय राज्यघटनेची अंमलबजावणी ———— या वर्षी करण्यात आली.
अ) 1947 ब) 1949
क) 1950 ड) 1948

12) भारतीय संस्थानाचे विलीनीकरण ———— यांनी केले.
अ) पंडित नेहरू ब) नेताजी बोस
क) राजगोपालाचारी ड) सरदार पटेल

13) स्वतंत्र भारताचे पहिले पंतप्रधान ———— हे होते.
अ) सरदार पटेल ब) मोतीलाल नेहरू
क) राजगोपालाचारी ड) पंडित नेहरू

14) पुण्यामध्ये प्लेग नियंत्रण कमिशनर मि. रँडचा खून ———— केला.
अ) चाफेकर ब) सावरकर
क) द्रविड ड) फडके

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) प्रतिसरकारचे कार्य सांगा
2) खिलाफत चळवळीची थोडक्यात माहिती सांगा.
3) सेनापती बापटांचे कार्य सांगा.
4) बॅ. जीनाच्या चौदा मागण्या सांगा.
5) हंगामी सरकारची स्थापना
6) आझाद हिंद सेनेची कामगिरी सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) क्रांतिकारी चळवळ म्हणजे काय? थोडक्यात सांगा.
2) जलियनवाला बाग हत्याकांड
3) राजगोपालचारी योजना
4) काश्मीरचे विलिनीकरण

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

1935 च्या भारतविषयक कायद्याची वैशिष्टये सांगा.

किंवा

भारतीय राज्यघटनेची वैशिष्टये सांगा

प्र.5 भारतीय स्वांतत्र्य चळवळीतील महात्मा गांधीच्या नेतृत्वाखालील सविनय कायदेभंग चळवळीची सविस्तर माहिती लिहा. **14**

SLR-AK-191

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
History (Paper – VI)
MODERN INDIA (1857 to 1950 A.D.)

Day & Date: Saturday, 09-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) _____ is the Mahatma Gandhi's Political Teacher.
   a) W. C. Bannerji b) Dadabhai Nauroji
   c) Gopal Krushana Gokhale d) Gopal Ganesh Agarkar

2) In the _____ year M. K. Gandhi came to India from South Africa.
   a) 1915 b) 1917
   c) 1914 d) 1916

3) In the _____ year Gandhi Lord Aryavin Conflict Done.
   a) 1930 b) 1931
   c) 1933 d) 1934

4) Mitramela organization founded by _____.
   a) V. D. Savarkar b) Babarao Savarkar
   c) Netaji Bose d) Chaphekar

5) Gadar Party established in ____ city in America.
   a) Berlin b) Tokiyo
   c) San Fransisko d) Paris

6) Kuka movement established in _____ year.
   a) 1835 b) 1838
   c) 1842 d) 1840

7) In the _____ year Bengal Partition.
   a) 1905 b) 1906
   c) 1909 d) 1911

8) Azad Hind Fauj is formed by _____.
   a) Subhashchandra Bose b) C. R. Das
   c) M. K. Gandhi d) Rashbihari Bose

9) PUNE karar was held in _____ year
   a) 1932 b) 1936
   c) 1934 d) 1930

10) _____ is the father of Indian Constitution.
   a) Pandit Nehru b) B. N. Rao
   c) Rajendra Prasad d) Dr. Ambedkar

11) Indian Constitution Implementation on _____ year.
   a) 1947 b) 1949
   c) 1950 d) 1948

12) Indian States integrated by _____.
   a) Pandit Nehru b) Netaji Bose
   c) Raj Gopalachari d) Sardar Patel

13) _____ is the first Prime Minister of Independent India.
a) Sardar Patel b) Motilal Nehru
c) Pandit Nehru d) Raj Gopalachari

14) Pune Pleg Control Commissioner Mr. Rand was killed by _____.
a) Chaphekar b) Savarkar
c) Dravid d) Fadke

Q.2 Attempt any Four of the following questions. **16**

a) Discuss the work of Prati Sarkar.
b) Give a short information about Khilaphat Movement.
c) Work of Senapati Bapat.
d) 14 Demand of Barristar Jinha.
e) Discuss about Interim Govt. of India.
f) Work of Azad Hind Sena (INA).

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Give information about Revoluntary Movement
b) Jaliyanwala Garden Massacre
c) C. Rajgopalchari Plan
d) Integration of Kashmir state

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Give details of 1935 India Act.

OR

Describe a importance character of Indian Constitution.

Q.5 Write details on Indian Freedom Movement under Mahatma Gandhi leadership of Civil Disobedience Movement? **14**

SLR-AK-192

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Geography (Paper – VI)
ECONOMIC & DEMOGRAPHIC GEOGRAPHY OF INDIA

Day & Date: Saturday, 09-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) नकाशा स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) भारतामध्ये ––– राज्याचा चहा उत्पादनात प्रथम क्रमांक आहे.
अ) गुजरात ब) तामिळनाडू
क) आसाम ड) कर्नाटक

2) ––– हा भारतीय अर्थव्यवस्थेचा कणा आहे.
अ) शेती ब) मासेमारी
क) वस्तूनिर्माण उद्योग ड) पशुपालन

3) ऊस उत्पादनात ––––– राज्याचा प्रथम क्रमांक लागतो.
अ) महाराष्ट्र ब) उत्तर प्रदेश
क) पंजाब ड) हरियाणा

4) ––––– हा वजन घट होणारा कच्चा माल आहे.
अ) कापूस ब) ऊस
क) चहा ड) यापैकी नाही

5) ––– हा खनिज संपत्तीवर आधारित उद्योग आहे.
अ) लोहपोलाद ब) कापड
क) साखर ड) यापैकी नाही

6) भारतातील पहिली कापड गिरणी 1854 मध्ये ––––– येथे सुरू झाली.
अ) अहमदाबाद ब) मुंबई
क) कानपूर ड) कोईमतूर

7) ––––– हे भारताचे मॉन्चेस्टर म्हणून ओळखले जाते.
अ) सुरत ब) मुंबई
क) दिल्ली ड) चेन्नई

8) भारताचा लोकसंख्येच्या बाबतीत जगात ––––– क्रमांक आहे.
अ) पहिला ब) दुसरा
क) तिसरा ड) चौथा

9) 1881 पासून भारतात दर ––––– वर्षांनी जनगणना होते.
अ) 5 ब) 7
क) 10 ड) 15

10) भारतातील ––––– हे राज्य लोकसंख्येच्या बाबतीत पहिल्या क्रमांकावर आहे.
अ) महाराष्ट्र ब) प. बंगाल
क) उत्तर प्रदेश ड) केरळ

11) ––– या प्रदेशात रस्त्याची घनता जास्त आहे.
अ) मैदानी ब) पठारी
क) पर्वतीय ड) यापैकी नाही

12) भारतातील पहिली रेल्वे ––––– मार्गावर सुरू झाली.
अ) मुंबई–ठाणे ब) मुंबई–पुणे
क) ठाणे–कल्याण ड) दिल्ली –आग्रा

13) भारतात ––––– आयात मोठया प्रमाणावर होते.
अ) चहा ब) तयार कपडे
क) खनिज तेल ड) मशिनरी

14) सांकेतिक खुणांचा वापर ––––– नकाशात केला जातो.
अ) टिंब ब) कोरोस्किमॅटीक
क) समभार ड) ओघदर्शक

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) भारतीय अर्थव्यवस्थेतील शेतीचे महत्त्व सांगा.
2) भारतामध्ये आयात होणाऱ्या वस्तूंची माहिती सांगा.
3) वाहतुकीचे प्रकार सांगा.
4) भात उत्पादनासाठी भौगलिक परिस्थिती सांगा.
5) सुती वस्त्रोद्योगाच्या समस्या सांगा.
6) लोह पोलाद उद्योगाच्या स्थानिकीकरणावर परिणाम करणाऱ्या घटकांची माहिती लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) कोरोस्केमॅटीक नकाशे
2) ओघरेषाकृतीचे गुणदोष
3) भारतातील ॲल्युमिनियम उद्योग धंद्याचे वितरण स्पष्ट करा.
4) हरितक्रांती

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

भारतीय शेतीच्या समस्या स्पष्ट करा.

किंवा

भारतातील साखर उद्योगाचे वितरण स्पष्ट करा.

प्र.5 भारतातील लोकसंख्या वितरणाची माहिती लिहा. **14**

SLR-AK-192

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Geography (Paper – VI)
ECONOMIC & DEMOGRAPHIC GEOGRAPHY OF INDIA

Day & Date: Saturday, 09-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Neat diagrams and maps must be drawn wherever necessary.
4) Use of map stencils is allowed.

Q.1 Fill in blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) _____ State ranks first in the production of Tea in India.
a) Gujrat b) Tamilnadu
c) Assam d) Karnataka

2) _____ is the backbone of Indian Economy.
a) Agriculture b) Fishing
c) Industry d) Animal Husbandry

3) _____ state stands first in sugarcane production.
a) Maharashtra b) Uttar Pradesh
c) Panjab d) Haryana

4) _____ is a weight loosing raw material.
a) Cotton b) Sugarcane
c) Tea d) None of these

5) _____ is a mineral based industry.
a) Iron and steel b) Cotton
c) Sugar d) None of these

6) First cotton Industry started in 1954 at _____ in India.
a) Ahmadabad b) Mumbai
c) Kanpur d) Koimtur

7) _____ city known as Manchester of India.
a) Surat b) Mumbai
c) Delhi d) Chennai

8) India is _____ largest country in population in the world.
a) First b) Second
c) Third d) Fourth

9) From 1881 onwards census in India has been taken at regular interval of _____ years.
a) 5 b) 7
c) 10 d) 15

10) _____ ranks first in population in India.
a) Maharashtra b) West Bengal
c) Uttar Pradesh d) Kerala

11) The densities of roads are higher in _____ region.
a) Plain b) Platau
c) Mountain d) None of these

12) First train was started on _____ route in India.
a) Mumbai – Thane b) Mumbai – Pune
c) Thane – Kalyan d) Delhi – Agra

13) India is largely imports _____.
a) Tea b) Rediments
c) Petroleum d) Machinery

14) Conventional signs and symbols are used in _____ Map.
a) Dot b) Choroschematic
c) Isobar d) Flow Line

Q.2 Write answers. (Any Four) **16**

a) Importance of agriculture in Indian economy.
b) Describe major commodities are imported in India.
c) State the different means of transportation.
d) State the geographical condition for rice crop.
e) Problems of cotton textile industry.
f) State factors affecting on location of iron-steel industries.

Q.3 Write answers. (Any Two) **12**

a) Choroschematic maps.
b) Merits and demerits of flow diagram.
c) Distribution of Aluminium Industries in India explain.
d) Green Revolution.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the problems of Indian Agriculture.

OR

Explain the distribution of sugar industry in India.

Q.5 Explain the population distribution in India. **14**

SLR-AK-193

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Hindi Paper – V
आधुनिक गद्य, उपन्यास तथा व्यावहारिक हिंदी

Day & Date: Monday, 11-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाई और लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 14

1) पवन ––––– से विवाह करता है।
अ) सीमा ब) नीता
क) स्टैला ड) माधुरी

2) रेखा ––––– की नौकरी कर रही है।
अ) क्लार्क ब) खानसामा
क) अभियंता ड) अध्यापक

3) एशियन पेंट्स का एरिया ––––– पवन को नरुलाज में मिला था।
अ) अभियंता ब) मैनेजर
क) सिपाही ड) क्लार्क

4) पवन को एकाएक अपना छोटा भाई ––––– याद आया।
अ) राम ब) सघन
क) चंचल ड) राजेश

5) पवन और शरद जैन इलाहाबाद में साथ में पढ़े और अब दोनों को ––––– में नौकरी मिली।
अ) दिल्ली ब) शिमला
क) अहमदाबाद ड) कोलकाता

6) ––––– शब्द पतला शब्द का विलोम शब्द है।
अ) बाढ़ ब) विषाद
क) पतन ड) गाढ़ा

7) विज्ञापन की दुनिया खर्च और ––––– की दुनिया है।
अ) बिक्री ब) अनुवाद
क) संक्षेपण ड) शनि

8) ––––– शब्द सदाचारी शब्द का विलोम शब्द है।
अ) चिरंतन ब) ऐच्छिक
क) सुलभ ड) दुराचारी

9) 'जो देश–विदेश का भ्रमण करता हो' इस वाक्यांश के लिए ––––– शब्द है।
अ) पर्यटक ब) अगोचर
क) अनिवार्य ड) अतिथि

10) ––––– एक सॉफ्टवेअर कंपनी में नौकरी के लिए ताइवान चला जाता है।
अ) सघन ब) नरेश
क) आतिश ड) राजू

11) ––––– शब्द 'कनक' शब्द का अनेकार्थक शब्द है।
अ) साहस ब) अंधकार
क) सोना ड) राम

12) रोजविंदर कौर ––––– पर प्रोजेक्ट रिपोर्ट तैयार कर रही है।
अ) प्रदूषण ब) बिमा
क) कानून ड) किसान

13) कंपनी ने पवन और अनुपम का तबादला ––––– कर दिया।
अ) देहरादून ब) कानपूर
क) राजकोट ड) बरेली

14) लेखिका ममता कालिया 1973 से 2001 तक इलाहाबाद के एक डिग्री कॉलेज में ––––– थी।
अ) डीन ब) प्राचार्या
क) अधिकारी ड) सुपिरीटेंडेंट

प्र.2 निम्नलिखित में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। **16**

1) अ) 'मित्र' शब्द के चार पर्यायवाची शब्द लिखिए।
ब) 'सागर' शब्द के चार पर्यायवाची शब्द लिखिए।
2) अ) 'जिसके समान कोई दूसरा न हो' इस वाक्यांश के लिए एक शब्द लिखिए।
ब) 'राजा' और 'उत्तीर्ण' इन दो शब्दों के विलोम शब्द लिखिए।
3) अ) 'काम' शब्द के चार अनेकार्थक शब्द लिखिए।
ब) 'गुरु' शब्द के चार अनेकार्थक शब्द लिखिए।
4) अ) 'गागर में सागर भरना' इस मुहावरे का अर्थ बताकर वाक्य में प्रयोग कीजिए।
ब) 'गोद में छोरा जगत में ढिंढोरा' इस कहावत का अर्थ बताकर वाक्य में प्रयोग कीजिए।
5) स्टैला का चरित्र चित्रित कीजिए।
6) सघन का चरित्र चित्रित कीजिए।

प्र.3 निम्नलिखित में से किन्हीं दो की संसदर्भ व्याख्या लिखिए। **12**

1) "अहमदाबाद में हर जगह मैनू कार्ड में बकायदा जैन व्यंजन शामिल रहते जैसे जैन पिज्जा, जैन आमलेट, जैन बर्गर।"

2) "अटैची में कपड़े, आंखो में सपने और अंतर में आकुलता लिए न जाने कहां कहां से नौजवान लड़के नौकरी की खातिर इस शहर मे आ पहुंचे हैं।"

3) "सच्चाई तो यह है कि माडल लीना भी स्पार्कल इस्तेमाल नहीं करती। वह प्रतिद्वंदी कंपनी का टिक्को इस्तेमाल करती है। पर हमें सच्चाई नहीं प्रॉडक्ट बेचनी हैं।"

4) "आप मुरदाघर में रखवा दीजिए। यहां तो महीनों बॉडी मारच्युरी में रखी रहती है। जब बच्चों को फुर्सत होती है फ्यूनरल (दाह संस्कार) कर देते हैं।"

प्र.4 'पवन' का चरित्र – चित्रण कीजिए। **14**

अथवा

'दौड़' उपन्यास में चित्रित बाज़ारवाद और उपभोक्तावाद को स्पष्ट कीजिए।

प्र.5 'दौड़' उपन्यास का आशय स्पष्ट कीजिए। **14**

SLR-AK-194

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Psychology (Paper – V)
DEVELOPMENT OF MIDDLE AND LATE ADULTHOOD

Day & Date: Monday, 11-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे योग्य ठरेल.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) मध्यम प्रौढावस्थेत (मध्यम वय) ताण प्रामुख्याने ———— मुख्य परिणाम निर्माण करतो.
अ) एक ब) दोन
क) तीन ड) वरीलपैकी सर्व

2) मेंदू प्रतिक्षमी यंत्रणा आणि मानसिक घटकांच्या संबंधात्मक अभ्यास म्हणजे ———— होय.
अ) वैकासिक मानसशास्त्र ब) बालमानशास्त्र
क) मानसनसशास्त्र ड) मानसनस प्रतिक्षमीकरण शास्त्र

3 ———— या वयोमानगटातील व्यक्ती प्रत्येक वर्षी रक्तवाहीन्या संबंधीच्या हदयविकाराने 2,00,000(दोन लाख) मुत्यू पावतात.
अ) 60 ब) 65
क) 67 ड) 69

4) आहारातील कॅल्शियमच्या अभावामुळे स्त्रियांच्या मध्ये ———— या आजाराची जोखीम प्रवणता अधिक निर्माण होते.
अ) अस्थिदोष ब) जरादिर्घ दृष्टीदोष
क) काचबिंदू ड) वरीलपैकी सर्व

5) मध्यम प्रौढावस्थेची जीवन कक्षा ———— असते.
अ) 30 ते 40 वर्ष ब) 40 ते 60 वर्ष
क) 60 ते 70 वर्ष ड) 70 ते 80 वर्ष

6) रंगसुत्रामध्ये ———— चा समावेश असतो.
अ) डी. एन्. ए ब) आर. एन्. ए
क) ए. एम्. डी ड) सी. एन्. ए

7) मध्यम वयात डोळयांचा धोकादायक आजार ———— हा होतो.
अ) अल्झायमर ब) वार्धक्य स्नायू अधःपतन
क) रक्तदाब ड) यापैकी नाही

8) मध्यम प्रौढावस्थेत होणाऱ्या ———— आजारास ''शांत असा मारेकरी' असे म्हणतात.
अ) उच्चरक्तदाब ब) कर्करोग
क) मधूमेह ड) वरीलपैकी सर्व

9) बीटा अमलोईड पूर्वसुचक प्रथिनांच्या निर्मितीमुळे ————— आजार होतो.
अ) नैराश्य ब) मोतीबिंदू
क) अल्झायमर ड) संधिवात

10) ––––– हा वार्धक्यांचा सिद्धांत आहे.
   अ) मनोविश्लेषण ब) पंचघटक प्रारूप
   क) वापरा आणि फेका ड) यापैकी नाही

11) ––– च्या कर्करोगाचे प्राथमिक निदान करण्यासाठी स्तनालेख उपयुक्त साधन आहे.
   अ) रक्ता ब) मेंदू
   क) स्तना ड) यापैकी नाही

12) ''जीवन ऋतू सिद्धांत'' ––––– यांनी विकसित केला.
   अ) लेव्हिन्सन ब) निगेल
   क) कोहेन ड) वरीलपैकी सर्व

13) ––– या मानसशास्त्रज्ञांनी उत्तर प्रौढावस्थेतील व्यक्तीमत्वाचे चार प्रकार प्रतिपादन केले.
   अ) न्यूगार्टन ब) गोल्डबर्ग
   क) अटकिन्सन ड) यापैकी नाही

14) सामान्यतः उत्तर प्रौढावस्थेमध्ये आढळून येणारी मानसिक विकृती ––––– ही आहे.
   अ) ताण ब) स्मृतीभ्रंश
   क) नैराश्य ड) वरीलपैकी सर्व

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) रजोनिवृत्तीचे मानसशास्त्रीय परिणाम सांगा.
2) नैपूण्य विकास म्हणजे काय?
3) बुमरंग मुले म्हणजे काय?
4) कार्य समाधानातील शिणवठा समस्या म्हणजे काय?
5) फुरसतीचा/फावळा वेळ म्हणजे काय
6) सेवा निवृत्ती संक्रमणाच्या अवस्था/टप्पे सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) मध्यम वयातील कॅन्सर/कर्करोगांची भीती
2) मध्यमप्रौढावस्थेतील घटस्फोट
3) यशस्वी वृध्दापकाळ
4) वृध्दांची दैनंदिनी/जीवन

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

मध्यम प्रौढावस्थेतील काम आणि फावळा वेळ सविस्तर चर्चा करा.

किंवा

मध्यम प्रौढाव्यवस्थेतील शारीरिक विकास स्पष्ट करा

प्र.5 उत्तर प्रौढावस्थेतील नवीन व जूने सामाजिक, कौटूंबिक आणि नातवंडाशी असणारे नातेसबंधाचे वर्णन करा. **14**

SLR-AK-194

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Psychology (Paper – V)
DEVELOPMENT OF MIDDLE AND LATE ADULTHOOD

Day & Date: Monday, 11-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) In Middle Adulthood stress produces _____ major consequences.
   a) one b) two
   c) three d) all the above

2) _____study the relationship between the brain, the Immune System and Psychological Factors.
   a) Development Psychology b) Child Psychology
   c) Psycho-neuro Science d) Psycho neuroimmnlogist

3) Coronary Heart Disease each year kill around 2,00,000 people under the age of _____.
   a) 60 b) 65
   c) 67 d) 69

4) A lack of calcium in the diet women's are prone to greater risk of _____.
   a) Osteoporosis b) Presbyopia
   c) Claucoma d) All the above

5) Span of middle adulthood is _____.
   a) 30 to 40 b) 40 to 60
   c) 60 to 70 d) 70 to 80

6) Chromosomes includes _____.
   a) DNA b) RNA
   c) AMD d) CNA

7) _____ is a dangerous disease of eyes in middle age.
   a) Alzheimer b) Senile Muscular Degeneration
   c) Blood Pressure d) None of these

8) In Middle Adulthood _____ disease is called "Silent Killer."
   a) High blood pressure b) Cancer
   c) Diabetes d) All the above

9) Beta amyloid precursor protein causes _____ disease.
   a) Depression b) Contracts
   c) Alzheimer's d) Artheritis

10) _____ is a theory of Aging.
   a) Psychoanalytic b) Five factor model
   c) Wear and tear d) None of these

11) Mammograms are best for early detection of _____ Cancer.
   a) Blood b) Brain
   c) Breast d) None of these

12) "Season's of Life theory" developed by _____.
   a) Levinson b) Nigel
   c) Kohen d) All the above

13) _____ Psychologist proposed four types of Late Adulthood Personality.
   a) Newgartan b) Goldberg
   c) Atkinson d) None of these

14) _____ is mental disorder usually takes place in Late Adulthood.
   a) Stress b) Dementia
   c) Depression d) All the above

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

a) State the Psychological consequences of menopause?
b) What is known by Development of Expertise?
c) What is Boomrang children?
d) What is Burnout problem in work satisfaction?
e) What is Leisure Time?
f) State steps of Retirement transition?

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Threat of cancer in Middle Age
b) Divorce in Middle Age
c) Successful Aging
d) Daily Life of Late Adulthood.

Q.4 Answer any one of the following questions. **14**

Discuss in detail about work and Leisure in Middle Adulthood?

OR

Explain the physical development in Middle Adulthood?

Q.5 Describe old and new Social, Family and Grand Children Relationship in late Adulthood? **14**

SLR-AK-195

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Opt Hindi Paper – VI
हिन्दी, काव्य, व्याकरण तथा लेखन

Day & Date: Wednesday, 13-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचनाएँ : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाहिनी ओर दिए गए अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिऐ हुए विकल्पो में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 14

1) मैथिलीशरण गुप्त जी को 'राष्ट्रकवि' यह उपाधि ––––– व्दारा दी गई है।
अ) महात्मा गांधी ब) इंदिरा गांधी
क) राजीव गांधी ड) कस्तुरबा गांधी

2) सुर्यकांत त्रिपाठी निराला जी ने ––––– कविता में भिखारी की दिनता का मार्मिक चित्रण किया है।
अ) कुकुरमुल्ला ब) नए पत्ते
क) बेला ड) भिक्षुक

3) सुमित्रानंदन पंत जी का जन्म सन ––––– में हुआ ।
अ) 20 मई 1990 ब) 20 मई 1991
क) 20 मई 1992 ड) 20 मई 1993

4) महादेवी वर्मा को ––––– काव्य संग्रह पर भारतीय ज्ञानपीठ पुरस्कार से सम्मानित किया गया है।
अ) नीहार ब) रश्मी
क) दीपशिखा ड) यामा

5) 'नीड का निर्माण' कविता के कवि ––– रहे है।
अ) सुमित्रानंदन पंत ब) हरिवंशराय बच्चन
क) रामधारी सिंह दिनकर ड) धर्मवीर भारती

6) रामधारी सिंह 'दिनकर' जी का पहला कविता संग्रह सन 1935 में ––– नाम से प्रकाशित हुआ ।
अ) कुरूक्षेत्र ब) रेणुका
क) हुंकार ड) उर्वशी

7) 'नागार्जुन का मूल नाम ––––– है।
अ) भवानी प्रसाद मिश्र ब) सुधाकर मिश्र
क) वैद्यनाथ मिश्र ड) प्रेमनारायण मिश्र

8) अज्ञेय जी ने 'ताजमहाल की छाया में' कविता व्दारा ––––– की अमरता का वर्णन किया है।
अ) कर्म ब) धर्म
क) समाज ड) प्रेम

9) 'मैं तुम लोंगो से दूर हूँ' इस कविता के कवि ––––– है।
अ) अज्ञेय ब) दिनकर
क) मुक्तिबोध ड) निराला

10) सुदामा पांडये 'धूमिल' जी ने 'रोटी और संसद' कविता में ———— व्यवस्था पर करारा व्यंग किया है।
अ) सामाजिक ब) राजनीतिक
क) धार्मिक ड) आर्थिक

11) ———— चिह्न का प्रयोग वाक्य के पूर्ण होने पर अन्त में किया जाता है।
अ) पूर्ण विराम ब) अर्धविराम
क) अल्पविराम ड) प्रश्नचिन्ह

12) प्रुफ शोधन का कार्य ———— व्दारा किया जाता है।
अ) आलोचक ब) प्रूफ रीडर
क) लेखन ड) कवि

13) मशीनी अनुवाद की प्रक्रिया के ———— सोपान है।
अ) एक ब) दोन
क) तीन ड) चार

14) 'गुगल' का दूसरा नाम ———— है।
अ) पोर्टल ब) माऊस
क) सर्च इंजिन ड) वर्ल्ड वाईड

प्र.2 निम्नलिखित प्रश्नो में सें किंन्ही चार प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। **16**

1) विराम चिह्न का अर्थ बताईए।
2) अल्पविराम चिह्न की परिभाषा देकर उसके दो उदाहरण लिखिए।
3) संबोधन चिह्न की परिभाषा देकर उसके दो उदाहरण लिखिए।
4) प्रूफ रीडर का कार्य क्या होता है?
5) मशिनी अनुवाद की परिभाषा लिखिए।
6) हिंदी की दो वेबसाईट्स बताईए।

प्र.3 निम्नलिखित प्रश्नो में सें किंन्ही दो प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। **12**

1) ''उन्हें हमेशा जल्दी रहती हैं
उनके पेट में चुहे कुदते हैं
और खून में दौडती है गिलहरी।''

2) ''पेट पीठ दोनों मिलकर हैं एक
चल रहा लकुटिया टेक,
मूट्ठीभर दाने को – भूख मिटाने को
मुँह फटी पुरानी झोली को फैलता –
दो टूक कलेजे के करता पछताता पथ पर आता।''

3) ''छोड द्रुमों की मृदु –छाया,
तोड प्रकृति से भी माया,
बाले ! तेरे बाल–जाल में कैसे उलझा दूँ लोचन?''

4) ''में पूछता हूँ –
यह तिसरा आदमी कौन हैं?
मेरे देश की संसद मौन हैं।''

प्र.4 ''शिक्षा की अवस्था'' कविता के माध्यम से कवि मैथिलीशरण गुप्त जी क्या बताना चाहते हैं? स्पष्ट कीजिए। **14**

अथवा

''ताजमहाल की छाया में'' कविता में वर्णित अजरामर प्रेम का वर्णन कीजिए।

प्र.5 कवि चंद्रकात देवताले जी ने 'माँ पर नहीं लिख सकता कविता' में माँ की महानता का वर्णन किया है स्पष्ट कीजिए। **14**

SLR-AK-196

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Psychology (Paper - VI)
MODERN APPLIED PSYCHOLOGY

Day & Date: Wednesday, 13-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहाणे योग्य ठरेल.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) स्त्रिया ––– द्वारे स्वःप्रकटीकरण संपादन करतात.
अ) जवळीकता ब) प्रेम
क) मैत्री ड) नवरा

2) जवळीकता दर्शक आंतर परिमंडळ ––– इंच अंतरास म्हणतात.
अ) 1 ते 4 ब) 4 ते 12
क) 5 ते 10 ड) 0 ते 18

3) ––– हा आंतर व्यक्तीक संप्रेषणाचा पहिला घटक आहे.
अ) संदेश ब) प्रेषक
क) श्रोता ड) वरील सर्व

4) कारकीर्द निवडीचे षटकोणी प्रारूप ––– यांनी सुचविले आहे.
अ) हॉलंड ब) वॉकर
क) स्मिथ ड) बर्नाड

5) ––– यांनी जीवन–कक्षा दृष्टीकोन मांडला.
अ) मर्फी ब) पार्कर
क) मेअर ड) हायमन

6) बांधिलकी हा प्रेमाचा ––– घटक आहे.
अ) भावनिक ब) बोधात्मक
क) सामाजिक ड) प्रेरणात्मक

7) ––– म्हणजे एकाच वंशामधील सामाजिक समुहातील व्यक्ती बरोबर विवाह करण्याची प्रवृत्ती होय.
अ) अंतर्विवाह ब) समागमन
क) प्रेमविवाह ड) अनुरूप विवाह

8) नेत्र संपर्क हे ––– संप्रेषणातील मूलभूत अडथळा आहे.
अ) अभाषिक ब) भाषिक
क) मौखिक ड) लिखित

9) ––– ही व्यवसाय निवड चाचणी आहे.
अ) एम.एम.पी.आय ब) सी.पी.आय
क) स्टॅनफोर्ड बीने चाचणी ड) सेल्फ डायरेक्ट सर्च

10) ––– हा आजार संभोगजन्य आजार म्हणून ओळखला जातो.
   अ) हृदय विकार ब) कॅन्सर
   क) एड्स ड) मधुमेह

11) मद्यपानाच्या वाढत्या प्रमाणाचा परिणाम ––– च्या वाढीमध्ये होतो.
   अ) अध्ययन ब) स्मरण
   क) अपघात ड) एड्स

12) ––– ही मानसिक प्रक्रिया आहे.
   अ) बोधन ब) स्वः संरक्षण
   क) माघार ड) अध्ययन

13) मैत्री ––– करण्यासाठी महत्वपूर्ण असते.
   अ) विषमायोजन ब) समायोजन
   क) जवळीकता ड) वरील सर्व

14) ––– यांनी गेम प्लेयींग प्रारूप मांडले.
   अ) एलिस ब) बेर्न
   क) रॉजर्स ड) स्मिथ

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) व्यक्तीगत अंतराची परिमंडळ लिहा.
2) प्रेमाच्या त्रिमिती सिद्धांतातील घटक लिहा.
3) प्रणयधारणेतील बलात्कार म्हणजे काय?
4) व्यवसाय निवडी निर्णयासाठी कोणत्या मानसशास्त्रीय चाचण्यांचा वापर करतात?
5) हॉलंडचा व्यक्तीमत्व षटकोनी आकृतीबंध लिहा.
6) विवाहाकडे ढकलणारे घटक लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) संप्रेषणाच्या समस्या
2) घटस्फोट
3) धुम्रपान
4) बेकारी

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

अशाब्दिक संप्रेषणातील घटकाचे वर्णन करा?

किंवा

आजारास दिलेल्या प्रतिक्रिया स्पष्ट करा.

प्र.5 वैवाहिक समायोजनातील मर्मभेदक (समस्या) स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Psychology (Paper - VI)
MODERN APPLIED PSYCHOLOGY

Day & Date: Wednesday, 13-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Women's achieve _____ through self-disclosure.
   a) Intimacy b) Love
   c) Friendship d) Husband

2) _____ inch distance called intimate distance zone.
   a) 1 to 4 b) 4 to 12
   c) 5 to 10 d) 0 to 18

3) _____ is the first element of interpersonal communication.
   a) Message b) Sender
   c) Receiver d) All of these

4) Hexagonal model of career choice suggested by _____.
   a) Holland b) Waker
   c) Smith d) Bernard

5) _____ proposed life span perspective.
   a) Murphy b) Parker
   c) Meyer d) Heymann

6) Commitment is a _____ factor of love.
   a) Emotional b) Cognitive
   c) Social d) Motivational

7) _____ is the tendency of people to marry within their own social group.
   a) Endology b) Homogamy
   c) Love marriage d) Matching marriage

8) Eye contact is major channel of _____ communication.
   a) Verbal b) Oral
   c) Written d) Non verbal

9) _____ is a career choice test.
   a) C.P.I b) MMPI
   c) S.B.C d) Self direct search

10) _____ is considered as sexually transmitted disease.
   a) Heart disease b) Cancer
   c) AIDS d) Diabetes

11) The effects of alcohol are influenced by _____ growth.
   a) Learning b) Memory
   c) Accident d) Aids

12) _____ is a mental process.
a) Cognition b) Defensiveness
c) Withdrawal d) Learning

13) Friends are important to _____.
a) Mal-adaptation b) Adjustment
c) Intimacy d) All of these

14) _____ proposed 'Game Playing' model.
a) Eillis b) Bern
c) Rogers d) Smith

Q.2 Write short answers of the following. (Any Four) **16**

a) State Personal Space Zone.
b) State factors in triangular theory of Love.
c) What is Date Rape?
d) Which psychological test are used for career decision?
e) State Holland's six personality pattern?
f) State factors moving towards marriage.

Q.3 Writes short notes (Any Two) **12**

a) Communication problem
b) Divorce
c) Smoking
d) Unemployment.

Q.4 Answer the following questions. (Any One) **14**

Explain the element of effective communication.

OR

Explain Reaction of illness.

Q.5 Explain vulnerable areas in marital adjustment. **14**

SLR-AK-197

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
English (Paper – V)
BRITISH LITERATURE

Day & Date: Thursday, 14-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) Vincentio appoints _____ as his deputy to control & direct the affairs in this absence.
   a) Escalus b) Bernadine
   c) Angelo d) Provost

2) Duke disguises himself as _____.
   a) Friar Peter b) Friar Thomas
   c) Friar Lodowick d) Varrius

3) Mariana gets rejected by Angelo as _____.
   a) She marries a businessman.
   b) She has lost her dowry in shipwreck.
   c) She was in love with Lucio.
   d) She was not good looking.

4) The play Measure for Measure deals with the theme of _____.
   a) Moral issues b) Mortality of human beings
   c) Love-hate relationship d) war and peace

5) _____ is an old reliable advisor and office holder of Duke.
   a) Provost b) Escalus
   c) Angelo d) Lucio

6) The action of the play takes place in _____.
   a) Vilencia b) Venice
   c) Veracruz d) Vienna

7) _____ suggests Isabella to advocate her brother.
   a) Provost b) Escalus
   c) Angelo d) Lucio

8) _____ is the owner of the brothel.
   a) Mistress Elizabeth b) Mistress Overdone
   c) Mariana d) Juliet

9) One day I wrote her Name is addressed to _____.
   a) Poet's father b) Queen Elizabeth
   c) Poet's beloved Elizabeth Boyle d) William Shakespeare

10) Edmund Spenser glorifies the name of his beloved through his _____.
   a) Sketch on sand b) Dramas
   c) Sonnets d) Essays

11) The poem 'A Hymn to God' shows John Donne's fears about _____.
   a) God anger b) His illness
   c) His mortality d) Life after death

12) In the poem *The garden of love,* the wild plants and thorns indicate _____.
   a) Obstacles in Love and spirituality
   b) Graveyard
   c) Immorality
   d) The doors of Chapel are not open

13) The poem Lycidas is _____.
   a) an ode
   b) a pastoral elegy
   c) a ballad
   d) a sonnet

14) The poem Lucy Gray is _____.
   a) a ballad
   b) a song
   c) a sonnet
   d) a metaphysical poem

Q.2 Write short answers of the following questions. (Any four) **16**

a) Why Claudio is punished by Duke Angelo?
b) What is Angelo's reaction to Isabella's request to save her brother Claudio?
c) How Isabella saves her brother Claudio in Measure for Measure?
d) What is the central idea of the poem 'A Hymn to god the father' by John Donne?
e) What is the theme of the poem 'The Garden of Love' by William Blake?
f) Write a note on the central idea of the poem Lucy Gray by William Wordsworth.

Q.3 Write short answer of the following questions. (Any Two) **12**

a) Write a note on characteristics of Elizabethan age.
b) Write a note on the drama produced during Elizabethan age.

Explain the following with reference to context

c) Oft I had heard of lucy gray;
And, when I crossed the wide
I changed to see at break of day
The solitary child.

e) My verse your virtues rare shall eternize
And in the heavens write you glorious name.

Q.4 Answer the following questions. (Any One) **14**

Write a note on the poem 'The Pulley'.

OR

Write a critical appreciation of the poem 'The Garden of Love'.

Q.5 Write a note on Shakespeare's Measure for Measure as a dark comedy or tragi-comedy. **14**

SLR-AK-198

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sanskrit (Paper – V)
SHRIMAD-BHAGVADGEETA

Day & Date: Thursday, 14-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
3) सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहावीत.

प्र.1 योग्य पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत।
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा. **14**

1) अर्जुनाच्या शंखाचे नाव ––– आहे.
अ) देवदत्त ब) पाञ्चजन्य
क) अनंतविजय ड) सुघोष

2) अन्नाभ्दवन्ति––––––।
अ) भूतानि ब) यज्ञः
क) पर्जन्य ड) मनुष्यः

3) भीमाच्या शंखाचे नाव ––––– आहे.
अ) पौण्ड्र ब) सुघोष
क) शिखंडी ड) मणिपुष्पक

4) ––––– भावयन्तु वः।
अ) देवा ब) भूता
क) पर्जन्यः ड) राक्षसः

5) सुघोष हा शंख ––– आहे.
अ) भीम ब) अभिमन्यू
क) नकुल ड) अर्जुन

6) सृष्टीत क्षर आणि ––– असे दोन प्रकारचे पुरूष आहेत.
अ) गुण ब) अक्षर
क) भाग ड) खंड

7) जीवात्म्याला ––– असे म्हणतात.
अ) नाशवंत ब) अविनाशी
क) जीव ड) आत्मा

8) ––––– राजगुहयं पवित्रमिदमुत्तमम्।
अ) योगविद्या ब) धनुर्विद्या
क) राजविद्या ड) अस्त्रविद्या

9) अर्जुनाच्या धनुष्याचे नाव ––– होते.
अ) गाण्डिव ब) शिखंडी
क) मणिपुष्पक ड) देवदत्त

10) नैनं छिन्दति ––– नैनं दहति पावकः।
अ) शस्त्राणि ब) अस्त्राणि
क) वस्त्रः ड) शस्त्राः

11) क्रोधापासून ––– उत्पन्न होतो.
अ) विवेक ब) अविवेक
क) तिरस्कार ड) अविचार

12) भुतप्राण्यांच्या शरीराला ––––– म्हणतात.
अ) नाशवंत ब) विनाशी
क) अविनाशी ड) नाश

13) धार्तराष्ट्र म्हणजे ––– होय.
अ) राष्ट्र ब) धर्मराष्ट्र
क) धृतराष्ट्र ड) स्वराज्य

14) यथाकाशस्थितो नित्यं वायुः ––––– महान्।
अ) प्रकाशः ब) सर्वत्रगो
क) ध्वनिः ड) प्राणवायुः

प्र.2 टिप्पणीं लिखत. (कोऽपि 4)
टिपा लिहा. (कोणत्याही 4) **16**

1) रणवाद्ये
2) स्थितप्रज्ञ
3) पांडवसेना
4) अविनाशी
5) पंचमहायज्ञ
6) वासना

प्र.3 ससंदर्भ स्पष्टीकुरूत. (केवलं 2) **12**
संदर्भासह स्पष्टीकरण करा. (कोणतेही 2)

1) अन्नाभ्दवन्ति भूतानि पर्जन्यादन्नसम्भवः।
2) न रूपमस्येह तथोपलभ्यते नान्तो न चादिर्न च सम्प्रतिष्ठा।
3) क्रोधाभ्दवति सम्मोहः सम्मोहात्स्मृतिविभ्रमः।

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**
श्रीकृष्णाने अर्जुनास सांगितलेला पुरूषोत्तमयोग सांगा?

किंवा

भगवद्गीतेनुसार सांख्ययोग स्पष्ट करा?

प्र.5 श्रीकृष्णाने अर्जुनास सांगितलेला भक्तियोग सांगा? **14**

SLR-AK-199

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
English (Paper - VI)
INDIAN LITERATURE IN ENGLISH

Day & Date: Friday, 15-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions:1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) "May be by mortal wakened once again,
Harp of my country, let me strike the strain!
These lines appear in a poem titled as _____.
a) Long Time Ago b) The Harp of India
c) India d) The Queens Rival

2) The Tiger and the Deer is really one of the most beautiful poem of _____.
a) Joseph Furtado b) Sri Aurobindo
c) Sarojini Naidu d) Harindranath chattopadhyay

3) In the poem ' Long Time Ago' the maiden lived on the _____ side in a small hut long year ago.
a) field b) hill
c) back d) front

4) The Queen in Sarojini Naidu's poem is gazed in her mirror and sighed saying , "O King, my heart is _____.
a) Satisfied b) Happy
c) Unsatisfied d) Sad

5) In the poem ' A universal Prayer' the poet seeks blessing from the Lord for _____.
a) The weak people of the country
b) The poor all over the world
c) The rich and well-to-do people
d) The humanity in general

6) The poem "The Tiger and the Deer" is about the _____.
a) The contrast between right and wrong
b) The conflict between the good and the evil
c) The natural hunting of the pray
d) The simpleness and foolishness of the deer

7) The potter, the poet, the sword maker and the dreamer became _____ respectively.
a) Pot, dream, song and sword
b) Dream, pot, sword and song
c) Pot, sword, song and dream
d) Pot, song, sword and dream

8) The charge on Miss Leela Benare is of _____.
a) pesticide b) genocide
c) infanticides d) suicide

9) Ponkshe uses pipe, kashikar uses ear-pick, karnik uses cigarettes and sukhatme uses _____ regularly.
   a) tobacco b) beedis
   c) bettlenut d) cocaine

10) _____ calls Mr. Kashikar by a pet name as Anna.
   a) Samant b) Rokade
   c) Ponkshe d) Rawate

11) What was the age of Miss Benare when she –fell in love with her maternal uncle _____ years.
   a) 14 b) 15
   c) 16 d) 18

12) _____ was the chairman of the education society in 'Silence! The court is in session'.
   a) Nanasaheb Shinde b) Sambhajirao Shinde
   c) Sushilkumar Shinde d) Jyotiram Shinde

13) The name of the dramatic company for which Miss Leela Benare acted was _____.
   a) The sonar Moti Tenement Progressive Association
   b) The Goa Hindu Association
   c) Rangayan Mumbai
   d) None of the above

14) Raghu Samant carried a green parrot toy to _____.
   a) Help Benare in a scene in the play
   b) Give it as a present to his nephew
   c) To show his people that he had really been to the temple
   d) To prove his love of nature and greenery

Q.2 Answer the following questions.(Any Four) **16**

a) Explain the title "The Harp of India".
b) What is the theme of the poem "The Tiger and Deer"?
c) Describe the pride of all the four persons in the poem "Shaper Shaped".
d) How is the relation between Benare and Prof. Damale ?
e) Write a note on Kashikar's character.
f) Write a character sketch of Raghu Samant.

Q.3 Answer the following questions.(Any Two) **12**

a) Write a note on history and development of Indian English Drama.
b) Write a note on any two characteristic of Indian English Drama.
c) Queen Gulnaar laughed like a tremulous rose:
" Here is my rival, O King Feroz." Explain with reference to the context.
d) Bless them, O Lord!
'Who lose, are happy with their weans and wives', Explain with reference to the context.

Q.4 Answer the following questions.(Any One) **14**

Write in detail the theme of the poem 'The Queen's Rival'.

OR

How does Sri Aurobindo explain duality of nature and god's creation in his poem 'The Tiger and the Deer'?

Q.5 Draw a detailed character sketch of Miss Leela Benare. **14**

SLR-AK-2

Seat No.	

Set | **P**

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Urdu (Paper-I)
URDU PROSE & POETRY

Day & Date: Thursday, 17-10-2019 Max. Marks: 40
Time: 11:30 AM To 01:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

سوال نمبر.1. صحیح متبادل الفاظ کا انتخاب کر کے جملہ مکمل کیجئے اور جوابی پرچے میں لکھیے :- 08

1) اس کا مو نہہ دیکھ رہا ہوں سو وہی دیکھوں ہوں

_____ کا سا ہے سماں میری بھی حیرانی کا

i) تصویر ii) نقش iii) سحر iv) تصنیف

2) اختر ا لا یمان کا جا ئے پیدائش _____ ہے -

i) چھتیس گڑھ ii) علی گڑھ iii) پتھر گڑھ iv) پتھر گڈی

3) میر تقی میر کا انتقال شہر _____ میں ہوا-

i) رامپور ii) لکھنو iii) دلی iv) حیدرآباد

4) عہد جوانی رورو کاٹی پیری میں لیں آنکھیں موند

درج بالا شعر جوانی و پیری _____ لفظ ہیں -

i) متضاد ii) متفرق iii) مترادف iv) متشکل

5) الٹی ہو گئی سب تدبیریں کچھ نہ دوا نے کام کیا

دیکھا اس بیماری دل نے آخر کام تمام کیا

درج بالا شعر میں فقرہ کام تمام کرنا _____ ہے -

i) ردیف ii) قافیہ iii) روزمرہ iv) محاورہ

6) لازم تھا کہ دیکھو مرا رستہ کوئی دن اور

درج با لا مصرعے میں 'رستہ دیکھنا' _____ ہے ؟

i) فقرہ ii) محاورہ iii) روزمرہ iv) ضرب المثل

7) ہم خاک میں ملے تو ملے لیکن سپہر

_____ شعر مکمل کیجئے -

i) اس شوخ کو بھی راہ پہ لانا ضرور تھا

ii) خورشید میں بھی اس ہی کا ذرہ ظہور تھا

iii) یک شعلہ برق خرمن صد کہ طور تھا

iv) معلوم اب ہوا کہ بہت میں بھی دور تھا

8) میں نے سمجھا تھا کہ تو ہے درخشاں ہے حیات

درج با لا شعر میں پہلےتوسے مراد شاعر کی _____ ہے -

i) دوست ii) ہم سایہ iii) محبوب iv) ان میں سے کوئی بھی نہیں –

سوال نمبر.2. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھیئے - (کو ئی چار) **12**

1) آتش بلند دل کی نہ تھی ورنہ اے کلیم

یک شعلہ برق فرمن صد کوہ طور تھا

درج بالا شعر کے شاعر کا تعارف لکھیے اور شعر کی تشریح کیجیئے -

2) الٹی ہو گئی سب تدبیریں کچھ نہ دوا نے کام کیا

دیکھا اس بیماری دل نے آخر کام تمام کیا

درج بالا شعر کے شاعر کا تعارف لکھیے اور شعر کی تشریح کیجیئے -

3) نظم 'ایک لڑکا' میں شاعر نے خدا کی کن نعمتوں کا ذکر کیا ہے ؟

4) دوسری مرتبہ جب شاعر لندن جاتا ہے تو اسے کیا محسوس ہوتا ہے -

5) غالب ، عارف سے ایک خاص قلبی لگاؤ رکھتے تھے – مختصر لکھیے-

6) محبوب کے جادوئی حسن نے زندگی کی تلخ حقیقتوں کو بھلانے میں کی مدد نہ کی تو شاعر کی کیا حالت و کیفیت ہوئی -

سوال نمبر.3. سیاق و سباق کے حوالے سے تشریح کیجیے - (کو ئی ایک) **10**

1. شاعر کی حیات کا اجمالی جائزہ لیتے ہو ئے درج ذیل اشعارکی تشریح کیجئے

حسن ازل ہے پیدا تاروں کی دلبری میں جس طرح عکس گل ہو شبنم کی آرسی میں

آئین نو سے ڈرنا، طرز کہن پہ ارنا منزل یہی کٹھن ہے قوموں کی زندگی میں

یہ کارواں ہستی ہے تیز گام ایسا قومیں کچل گئ ہیں جس کی رواروی میں

آنکھوں سے ہیں ہماری غا ئب ہزاروں انجم داخل ہیں وہ بھی لیکن اپنی برادری میں

اک عمر میں نہ سمجھے اس کو زمین والے جو بات پا گئے ہم تھوڑی سی زندگی میں

2. نظم شب قدر کا خلاصہ لکھیے -

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھئیے- 10

شاعر کا تعارف پیش کرتے ہو ئے درج ذیل اشعار تشریح کیجئے –

تم ماہ شب چار دھم تھے مرے گھر کے

پھر کیوننہ رہا گھر کا وہ نقشہ کوئی دن اور

تم کون سے تھے ایسے کھرے داد و ستان کے

کرتا ملک الموت تقاضا کوئی دن اور

مجھ سے تمھیں نفرت سہی نیرسے لڑائی

بچوں کا بھی دیکھا نہ تماشا کوئی دن اور

گزری نہ بہر حال یہ مدت خوش و ناخوش

کرتا تھا جواں مرگ گزارا کوئی دن اور

ناداں ہو جو کہتے ہو کہ کیوں جیتے ہیں غالب

قسمت میں ہے مرنے کی تمنا کوئی دن اور

SLR-AK-20

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Paper - I)
PROBLEMS OF PHILOSOPHY

Day & Date: Wednesday, 20-11-2019 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पूर्ण करा. **08**

1) कारण आणि कार्य हया ––– आहेत.
अ) द्रव्य ब) आकार
क) घटना ड) गुण

2) शब्दज्ञान हे ––– चे प्रकार होय.
अ) प्रत्यक्ष ज्ञान ब) अप्रत्यक्ष ज्ञान
क) भ्रम ड) प्रमाद

3) ––– हे अप्रत्यक्ष ज्ञान आहे.
अ) प्रत्यक्ष ब) अनुमान
क) मन ड) स्मरण

4) ––– सिद्धांतानुसार, कारण आणि कार्यामध्ये तार्किक संबंध असतो.
अ) तार्किक लक्षितता ब) क्रियावादी
क) नियतत्त्ववाद ड) यापैकी नाही

5) ––– हा कारणिक संबंधाचा एक सिद्धांत आहे.
अ) आध्यात्मिक ब) अतार्किकता
क) तार्किक लक्षितता ड) विसंगत

6) ––– हा कारणिक सिद्धांत आहे.
अ) अक्रियावादी ब) क्रियावादी
क) अतार्किकता ड) नैतिकता

7) ––– ही कारणिक उपपत्ती आहे.
अ) अतार्किकता ब) अक्रियावादी
क) नियतत्त्ववाद ड) द्वैतवाद

8) कारणिकता हे विज्ञानाचे ––– आहे.
अ) कल्पना ब) अपूर्व गृहितक
क) पूर्व गृहितक ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) नितीशास्त्राचा अभ्यासविषय काय?
2) वस्तुमीमांसेची व्याख्या द्या.
3) ज्ञान म्हणजे काय?
4) शब्द प्रमाण म्हणजे काय?
5) ज्ञानमीमांसा म्हणजे काय?
6) कार्य म्हणजे काय?

प्र.3 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **10**

अ) ईश्वराच्या अस्तित्वाविषयीची कारणिक उपपत्ती स्पष्ट करा.

किंवा

ब) द्रव्य आणि गुण यातील फरक स्पष्ट करा.

प्र.4 ईश्वराच्या अस्तित्वाविषयीची प्रयोजनवादी उपपत्ती स्पष्ट करा. **10**

SLR-AK-20

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Paper - I)
PROBLEMS OF PHILOSOPHY

Day & Date: Wednesday, 20-11-2019 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative from the following rewrite the sentences. 08

1) Cause and effects are _____.
   a) Substances b) Form
   c) Events d) Quality

2) Verbal testimony is a kind of _____.
   a) Direct Knowledge b) Indirect Knowledge
   c) Illusion d) Mistake

3) _____ is indirect Knowledge.
   a) Observation b) Inference
   c) Mind d) Memory

4) According to _____ theory, there is logical relation between cause and effect.
   a) Entailment b) Activity
   c) Determinism d) None of these

5) _____ is one of the theory of causal relation.
   a) Spiritual b) Illogical
   c) Entailment d) Inconsistency

6) _____ is a causal theory.
   a) Inactivity b) Activity
   c) Illogical d) Morality

7) _____ is theory of causation.
   a) Illogical b) Inactivity
   c) Determinism d) Dualism

8) Causation is _____ of science.
   a) Imagination b) Non-Presupposition
   c) Presupposition d) None of these

Q.2 Answer the following questions. (Any Four) 12

1) What is the subject matter of ethics?
2) Define Metaphysics.
3) What is Knowledge?
4) What is testimony?
5) What is epistemology?
6) What is effect?

Q.3 Answer the following questions. (Any One) **10**

1) Explain causal argument for existence of God.

OR

2) Distinguish between substance and quality.

Q.4 Explain Teleological argument for existence of God. **10**

SLR-AK-200

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sanskrit (Paper – VI)
KAVYA SHASTRA

Day & Date: Friday, 15-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
3) सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहावीत.

प्र.1 योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। 14
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

1) ––– हे अधम काव्य आहे.
अ) शब्द–चित्र ब) चित्र
क) अर्थ–चित्र ड) अलंकार

2) 'वन्हिना सिञ्चति।' येथे ––– नाही.
अ) योग्यता ब) अभिधा
क) सन्निधि ड) आकांक्षा

3) ––– म्हणजे आवाजाची विशिष्ट लय.
अ) अभिधा ब) व्यंजना
क) काकू ड) उपमा

4) दोन भिन्न पदार्थामधील साधर्म्य दर्शविणारा ––– अलंकार होय.
अ) उपमा ब) उपादान
क) उत्प्रेक्षा ड) व्याजोक्ति

5) जो शब्द साक्षात संकेतनिष्ठ अर्थ सांगतो तो ––– शब्द होय.
अ) वाचन ब) व्यंज्यक
क) उपमा ड) लाक्षणिक

6) प्रकृतं यन्निषिध्यान्यत् साध्यते स –––––.
अ) उपमा ब) ससंदेह
क) अपहनुतिः ड) समासोक्ति

7) उपमानोपमेयत्वे एकस्यैवैकवाक्यागे –––––.
अ) अनन्वयः ब) उपमेयोपमा
क) ससंदेह ड) व्याजोक्ति

8) स्वतःच्या अर्थसिद्धिसाठी दुसऱ्यावर आक्षेप घेणे याला ––––– लक्षणा म्हणतात.
अ) उपादान ब) गौणी
क) सारोपा ड) साध्यवसाना

9) एका वाक्यात अनेक अलंकार असणे हा ––––– अलंकार होय.
अ) उत्प्रेक्षा ब) व्याजोक्ति
क) श्लेष ड) समासोक्ती

10) काव्याचे एकूण ––– प्रकार आहेत.
अ) 4 ब) 3
क) 2 ड) 12

11) विप्रयोग म्हणजे –––.
अ) अलंकार ब) अधम काव्य
क) मध्यम काव्य ड) वियोग

12) ––– म्हणजे दोन वस्तूंचे कधीही एका ठिकाणी नसणे.
अ) साहचर्य ब) प्रकरण
क) विरोधिता ड) संयोग

13) ––– मिळवणे हे काव्याचे प्रयोजन आहे.
अ) यश ब) सामर्थ्य
क) प्रियकर ड) सृष्टी

14) नियतीकृत ––– ल्हादैकमयी अनन्यपरतन्त्राम्
अ) नियमरहिता ब) नियमसहिता
क) नवरस ड) यशोकृतं

प्र.2 टिप्पणीं लिखत. (कोऽपि 4) **16**
टिपा लिहा. (कोणत्याही 4)
1) उपमेयोपमान
2) वाच्यार्थाचे व्यंजकत्व
3) उपमा
4) ससंदेह
5) अधम काव्य
6) काकू

प्र.3 ससंदर्भ स्पष्टीकुरूत. (केवलं 2) **12**
संदर्भासह स्पष्टीकरण करा. (कोणतेही 2)
1) नियतिकृत नियमरहिता
2) लिम्पतीव तमोऽ्गानि.....
3) ससंदेहस्तु भेदोक्तौ तदनुक्तौ च संशयः

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**
मम्मटाच्या मतानुसार अर्थनिश्चितिची साधने कोणती? त्यांचे सविस्तर वर्णन करा.

किंवा

काव्याचे हेतु स्पष्ट करा.

प्र.5 वाच्यार्थाचे, लक्ष्यार्थाचे आणि व्यंग्यार्थाचे व्यंजकत्व सोदाहरण स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-201

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Paper – V)
WESTERN ETHICS

Day & Date: Saturday, 16-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) सुखवादानुसार प्रत्येक व्यक्तीला ––– हवे असते.
अ) ज्ञान ब) सुख
क) दुःख ड) वाचन

2) सुखवादाचे स्वसुखवाद आणि ––––– सुखवाद असे प्रकार आहेत.
अ) सार्वत्रिक ब) प्राचीन
क) अनैतिक ड) यापैकी नाही

3) उपयुक्ततावादाला ––––– सुखवाद असेही म्हणतात.
अ) स्व ब) सार्वत्रिक
क) विशिष्ट ड) यापैकी नाही

4) ––– च्या दृष्टीकोनातून सोपाधिक आदेशांना कोणतेही नैतिक मूल्ये नसते.
अ) मिल्ल ब) बेन्थॅम
क) सिड्ज्विक ड) कान्ट

5) सुख ही एक ––––– आहे.
अ) भावना ब) भ्रम
क) कल्पना ड) यापैकी नाही

6) ––––– हा कर्तव्यवादी विचारवंत आहे.
अ) मिल्ल ब) बेंथॅम
क) सिड्ज्विक ड) कान्ट

7) कांट ––––– तत्त्वज्ञ आहे.
अ) अमेरिकन ब) रशियन
क) फ्रेंच ड) जर्मन

8) ––––– आदेश ध्येयावर आधारित असतात.
अ) निरूपाधिक ब) सोपाधिक
क) संधी ड) विकल्प

9) 'साध्यांच्या साम्राज्याचे नागरिक म्हणून जगा', हे ––––– चे विधान आहे.
अ) हयूम ब) रसेल
क) कांट ड) हेगेल

10) प्लेटो नुसार ––––– हा सद्‌गुण होय.
अ) शहाणपण ब) आळसपणा
क) अनैतिकता ड) वाईट वागणूक

11) मिल्ल नुसार सुख हे ———— आहे.
अ) इच्छिण्यायोग्य ब) निषेधात्मक
क) अनैतिक ड) यापैकी नाही

12) 'द रिपब्लिक' हा ग्रंथ ——— ने लिहिला.
अ) रसेल ब) हयूम
क) एयर ड) प्लेटो

13) प्रतिबंधात्मक उपपत्ती हा ———— चा प्रकार आहे.
अ) सद्‌गुण ब) ज्ञान
क) शिक्षा ड) यापैकी नाही

14) 'अशाच तत्त्वानुसार कृती करावी की ज्या तत्त्वांचा सामान्य नियम व्हावा', हे ———— चे विधान आहे.
अ) हयूम ब) रसेल
क) कांट ड) हेगेल

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) स्वसुखवाद म्हणजे काय?
2) दयामरण म्हणजे काय?
3) सोपाधिक आदेश म्हणजे काय?
4) कर्तव्यवाद याचा अर्थ स्पष्ट करा.
5) आदर्शनिष्ठ नीतीशास्त्र म्हणजे काय?
6) सद्‌गुण म्हणजे काय?

प्र.3 टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **12**

1) शिक्षेची सुधारणात्मक उपपत्ती
2) शिक्षेची प्रतिबंधात्मक उपपत्ती
3) उपयुक्ततावाद
4) स्त्री भृणहत्या

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

शिक्षेची प्रतिशोधात्मक उपपत्ती स्पष्ट करा.

किंवा

प्लेटोनुसार सद्‌गुणांचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.

प्र.5 समलैगिंकता आणि त्याचे प्रकार स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Paper – V)
WESTERN ETHICS

Day & Date: Saturday, 16-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) According to hedonism, each person should have the _____.
   a) Knowledge b) Pleasure
   c) Sorrow d) Reading

2) Egoistic and _____ are kinds of hedonism.
   a) Universalistic b) Ancient
   c) Immoral d) None of these

3) Utilitarianism is also called _____ hedonism.
   a) Egoistic b) Universal
   c) Particular d) None of these

4) According to _____ conditional imperative has no moral value.
   a) Mill b) Bentham
   c) Sidzwik d) Kant

5) Happiness is an _____.
   a) Emotion b) Error
   c) Imagine d) None of these

6) _____ is deontological thinker.
   a) Mill b) Bentham
   c) Sidzwick d) Kant

7) Kant is _____ philosopher.
   a) American b) Russian
   c) French d) German

8) _____ imperatives are depending upon goal.
   a) Categorical b) Hypothetical
   c) Conjunctive d) Disjunctive

9) 'Act as a member of kingdom of ends', this is _____'s statement.
   a) Hume b) Russell
   c) Kant d) Hegel

10) According Plato, _____ is virtue.
   a) Wisdom b) Lezyness
   c) Immorality d) Bad behavior

11) According to Mill, pleasure is _____.
   a) Desirable b) Prohibitive
   c) Immoral d) None of these

12) 'The Republic' is written by _____.
   a) Russell b) Hume
   c) Ayer d) Plato

13) Deterrent theory is a kind of _____.
   a) Virtue b) Knowledge
   c) Punishment d) None of these

14) 'Act only according to that maxim whereby you can, at the same time, will that it should become a universal law', this is _____'s statement.
   a) Hume b) Russell
   c) Kant d) Hegel

Q.2 Write short answer. (Any Four) **16**

a) What is Egoism?
b) What is euthanasia?
c) What is hypothetical imperative?
d) Explain the meaning of deontology.
e) What is normative ethics?
f) What is virtue?

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Reformative theory of punishment
b) Preventive theory of punishment
c) Utilitarianism
d) Female feticide

Q.4 Answer the following questions. (Any One)

Explain the retributive theory of punishment. **14**

OR

Explain classification of virtues by Plato.

Q.5 Explain Homosexuality and its types. **14**

SLR-AK-202

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Education (Paper - V)
TEACHING AND LEARNING

Day & Date: Saturday, 16-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **07**

1) ———— म्हणजे व्यक्तिगतरीत्या किंवा समूहस्वरूपात विद्यार्थ्यांना समजावून घेणे व मार्गदर्शन करणे.
   अ) अध्यापन ब) अध्ययन
   क) शिक्षण ड) यापैकी नाही

2) पंचज्ञानेन्द्रियांनी ज्या बाबींचे ज्ञान मिळू शकते त्यांना ————— असे म्हणतात.
   अ) मूर्त ब) अमूर्त
   क) सोपे ड) संमिश्र

3) शिक्षण प्रक्रियेत 'कसे शिकवावे' या प्रश्नातून ———— चे उत्तर मिळते.
   अ) अध्यापनाचे शास्त्र ब) अध्यापनाची कला
   क) अध्यपनाची पद्धती ड) अध्यापनाची सूत्रे

4) ———— ही पद्धती खर्चाची व वेळेची बचत करते.
   अ) व्याख्यान ब) दिग्दर्शन
   क) कथाकथन ड) बुद्धीमंथन

5) ————— यांनी शिक्षकाला 'माळयाची' उपमा दिली आहे.
   अ) प्लेटो ब) फ्रोबेल
   क) रवींद्रनाथ टागोर ड) राधाकृष्णन

6) ———— अवस्थेचा काळ हा मानसिक वादळाचा व भावनिक ताणाचा मानला जातो.
   अ) शिशु ब) बाल्य
   क) किशोर ड) कुमार

7) ———— मुलांना कोणतेही कार्य करण्यासाठी मार्गदर्शनाची व प्रेरणा देण्याची गरज नसते.
   अ) मंदबुद्धी ब) समस्याप्रधान
   क) मागासलेले ड) प्रज्ञावान

प्र.1 ब) एका वाक्यात उत्तरे लिहा. **07**

1) ज्ञाताकडून–आज्ञाताकडे म्हणजे काय?
2) अध्यापनाची कार्ये कोणती?
3) विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण विकासासाठी कोणते उपक्रम महत्वाचे आहेत.
4) दिग्दर्शन पद्धतीचे दोन दोष सांगा.
5) व्याख्यान पद्धतीचे दोन गुण सांगा
6) प्रज्ञावान मुलांचे कोणतेही एक वैशिष्टे लिहा.
7) विशेष गरजा असणारी बालके म्हणजे काय?

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **10**

1) प्रभावी व्याख्यानासाठीचे आवश्यक घटक कोणते?
2) वाढ आणि विकासातील फरक स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **15**

1) समस्या निकारण पद्धतीच्या पायऱ्या कोणत्या? समस्या निराकरण पद्धतीचे फायदे आणि दोष स्पष्ट करा.
2) चांगल्या शिक्षकाची गुणवैशिष्टये कोणती?

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **15**

1) कुमारावस्थेची वैशिष्टये कोणती? कुमारावस्थेचे शैक्षणिक महत्व विषद करा.
2) अध्यापनावर परिणाम करणारे घटक सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.5 खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा. **16**

1) परिणामकारक अध्यापनाची वैशिष्टये.
2) मंदबुद्धी मुलांची वैशिष्टये
3) दिग्दर्शन पद्धती प्रभावी होण्यासाठी उपाय
4) समाज परिवर्तनातील शिक्षकाचे योगदान
5) अध्यापनाची तत्वे

SLR-AK-202

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Education (Paper – V)
TEACHING AND LEARNING

Day & Date: Saturday, 16-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **07**

1) _____ means the understanding and guiding of students as individuals and as a group.
   a) Teaching b) Learning
   c) Education d) None of these

2) The knowledge which is received from our five sense organs is called as _____.
   a) Concrete b) Abstract
   c) Simple d) Complex

3) In education process, through the question of 'how to teach', the answer of _____ is got.
   a) Science of teaching b) Art of teaching
   c) Teaching methods d) Maxims of teaching

4) _____ methods of teaching saves labour and economy.
   a) Lecture b) Demonstration
   c) Story telling d) Brain storming

5) _____ compares the teacher as a gardener.
   a) Pleto b) Frobel
   c) Ravindranath Tagore d) Radhakrishanan

6) _____ stage is supposed as "stormy mentality and emotional stress"
   a) Infant b) Childhood
   c) Adolescent d) None of these

7) _____ Children did not need guidance or motivation to do any type of work.
   a) Mentally retarded b) Problem
   c) Backward d) Gifted

Q.1 B) Answer the following questions in one sentence. **07**

1) What is meant by known to unknown?
2) What are the functions of teaching?
3) Which activities are more important for the overall development of the student?
4) State any two demerits of Demonstration method.
5) State any two merits of lecture method.
6) Write any one characteristic of gifted children.
7) What is meant by children's with special need?

Q.2 Answer the following questions. **10**

1) What are essential factors for effective lecture?

2) Explain the difference between growth and development.

Q.3 Answer the following questions. (Any One) **15**

1) What are the steps of problem solving method? Explain the merits and demerits of problem solving method.

2) What are the characteristics of a good teacher?

Q.4 Answer the following questions. (Any One) **15**

1) What are the characteristics of adolescence stage? Explain educational implications of adolescence stage.

2) Explain in detail the factors affecting on teaching.

Q.5 Write short notes (Any Four) **16**

1) Characteristics of effective teaching

2) Characteristics of mentally retarded children

3) Remedies for effective demonstration method

4) Contribution of a teacher in social change

5) Principles of teaching

SLR-AK-203

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Paper – V)
HISTORY OF PHYSICAL EDUCATION

Day & Date: Saturday, 16-11-2019 Max. Marks: 35
Time: 11:30 AM To 1:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **04**

1) ———— यांना आधुनिक ऑलिम्पिक चा जनक म्हणतात.
अ) निरो ब) कोलंबस
क) बॅरेन कुबर्टिन ड) नेपोलियन

2) राजीव गांधी खेळरत्न पुरस्कार ———— ला देतात.
अ) मार्गदर्शक ब) खेळाडू
क) संघाला ड) मार्गदर्शक व खेळाडू

3) एन.एस.एन.आय.एस. ————— या ठिकाणी आहे.
अ) नालंदा ब) बनारस
क) पुणे ड) पतियाळा

4) आधुनिक ऑलिम्पिक ची सुरवात ———— साली झाली.
अ) 1896 ब) 1996
क) 1796 ड) 1696

ब) एका वाक्यात उत्तरे लिहा. **03**

1) महिला खेळाडूसाठी थाळीफेकमध्ये किती किलोची थाळी वापरली जाते?
2) खो–खो पोलची उंची किती असते?
3) शिव छत्रपती पुरस्कार कोणाला देतात?

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **10**

1) नेताजी सुभाष नॅशनल इन्स्टिट्यूट ऑफ स्पोर्ट्स(एन.एस्.एन.आय.एस्) सविस्तर लिहा.
2) मुघल काळातील शारीरिक शिक्षण सविस्तर लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

1) आधुनिक ऑलिम्पिक स्पर्धा सविस्तर लिहा.
2) मराठा काळातील शारीरीक शिक्षण सविस्तर लिहा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **08**

1) अर्जुन पुरस्कार
2) द्रोणाचार्य पुरस्कार
3) एल.एन.आय.पी.ई. ग्वाल्हेर

SLR-AK-203

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Paper – V)
HISTORY OF PHYSICAL EDUCATION

Day & Date: Saturday, 16-11-2019 Max. Marks: 35
Time: 11:30 AM To 01:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **04**

1) _____ is known as father of modern Olympic.
   a) Niro b) Columbus
   c) Baron di Coubertin d) Napoleon

2) Rajiv Gandhi Khel Ratna Award is conferred on _____.
   a) Coach b) Player
   c) Team d) Coach & Team

3) N.S.N.I. S. is situated at _____.
   a) Nalanda b) Banaras
   c) Pune d) Patiyala

4) Modern Olympic started in year _____.
   a) 1896 b) 1996
   c) 1796 d) 1696

B) Answer in one sentence. **03**

1) What is the weight of discus throw for the Women player?
2) What is the height of kho-kho pole?
3) To whom Shivachhatrapati award is given?

Q.2 Answer the following questions. **10**

a) Write in detail Netaji Subhash National Institute of Sport. (N.S.N.IS)
b) Write in detail Physical Education in Mughal period.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Write in detail Modern Olympic Games.
b) Write in detail Physical Education in Maratha Period.

Q.5 Write Short Notes. (Any Two) **08**

a) Arjun Awards
b) Dronacharya Awards
c) L.N.I.P.E. Gwalior

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
A.I.H. & C. (Paper – V)
HISTORY OF ECONOMICS INSTITUTIONS IN ANCIENT INDIA (UP TO GUPTA PERIOD)

Day & Date: Saturday, 16-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ———— हा ग्रीक वकील मौर्यांच्या दरबारात होता.
अ) अँटीओकस ब) मिनँडर
क) दारियस ड) मेगॅस्थेनिस

2) ——— हा अधिकारी मौर्य काळात महसूल कर जमा करण्याचे काम करीत असे.
अ) कर्मांतक ब) समाहर्ता
क) सन्नीधाता ड) अंतपाल

3) श्रेणी सभासदाकडे ——— हा गुण असणे महत्वाचे होते.
अ) प्रामाणिक ब) श्रीमंत
क) शिक्षण ड) धर्म

4) श्रेणी अध्यक्षाला सहकार्य करण्यासाठी ———— मंडळ अस्तित्वात होती.
अ) सल्लागार ब) कायदा
क) सामाजिक ड) न्यायविषयक

5) मौर्य काळातील लोकांचा प्रमुख व्यवसाय ———— होता.
अ) शेती ब) बांधकाम
क) व्यापार ड) पशुपालन

6) खाण उद्योगावर नियंत्रण ठेवण्याचे काम ———— हा अधिकारी करीत असे.
अ) समाहर्ता ब) आकाराध्यक्ष
क) संनिधाता ड) लक्षणाध्यक्ष

7) गोपाध्यक्ष हा अधिकारी —————— व्यवसायाशी संबंधित होतो.
अ) नाणी ब) व्यापार
क) खाण ड) पशुपालन

8) गुप्तकाळात ———— महत्वाचे व्यापारी मार्ग अस्तित्वात होते.
अ) चार ब) पाच
क) सहा ड) सात

9) सातवाहन घराण्याची ———— ही राजधानी होती.
अ) जुन्नर ब) प्रतिष्ठान
क) कल्याण ड) सोपारा

10) गुप्तकाळात ——— बंदरातून पूर्वेकडील देशांशी व्यापार चालत होता.
अ) भडोच ब) कोचीन
क) विशाखापट्टणम ड) ताम्रलिप्ती

11) मौर्यकाळात ———— हा अधिकारी टांकसाळीचा प्रमुख होता.
अ) पोताध्यक्ष ब) सुराध्यक्ष
क) लक्षणाध्यक्ष ड) प्रसात्री

12) गुप्तकाळात परकीय देशाशी व्यापार करणारा ———— हा स्वतंत्र वर्ग होता.
अ) सार्थवाह ब) ग्रामीण
क) पुरोहित ड) पणी

13) प्राचीन भारतातील———— हे महत्वाचे व्यापारी केंद्र होते.
अ) सांची ब) मिथिला
क) तक्षशिला ड) भारहुत

14) गुप्तांची नाणी सर्वात जास्त ———— धातूंची बनविलेली होती.
अ) चांदी ब) सोने
क) तांबे ड) ब्रॉंझ

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) मौर्य काळातील कापड उद्योगाची माहिती द्या.
2) प्राचीन भारतीय श्रेणींची दोन वैशिष्टये स्पष्ट करा.
3) गुप्त काळातील अंतर्गत व्यापारी मार्गाची माहिती लिहा.
4) गुप्त काळातील व्यापारातील वस्तूंची माहिती विशद करा.
5) मौर्य काळातील चर्मोद्योगाची चर्चा करा.
6) नाण्यांचे ऐतिहासिक महत्व स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) मौर्यकालीन विविध व्यवसायांची चर्चा करा.
2) श्रेणीचे सामाजिक व राजकीय महत्व विशद करा.
3) गुप्त काळातील व्यापार व कर पद्धतीची चर्चा करा.
4) नाणेपद्धतीचा प्रारंभ व विकास स्पष्ट करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

गुप्तकालीन व्यापार आणि वाणिज्य यांची सविस्तर माहिती द्या.

किंवा

गुप्त व सातवाहन राजांच्या नाण्यांचे वर्णन करा.

प्र.5 प्राचीन भारतीय श्रेणीचे स्वरूप, सभासदत्व आणि कार्यपद्धतीचे वर्णन करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
A.I.H. & C. (Paper – V)
HISTORY OF ECONOMICS INSTITUTIONS IN ANCIENT INDIA (UP TO GUPTA PERIOD)

Day & Date: Saturday, 16-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) _____ was the Greek Ambassador in Mauryas court.
a) Antiocas b) Minandar
c) Dariyas d) Megasthenese

2) _____ was the Mauryan officer in-charge of revenue tax collection.
a) Karmantaka b) Samaharta
c) Sannidata d) Antpal

3) _____ qualities was most importance for members of guilds.
a) Honesty b) Rich
c) Education d) Religion

4) _____ were the mandal as situated to support the president of guilds.
a) Advisory b) Law
c) Social d) Judiciary

5) _____ was the main occupation of people in the Mauryan period.
a) Agriculture b) Construction
c) Trade d) Animal Husbandry

6) _____ was the chief officer on the control of mining industry.
a) Samaharta b) Akaradhyakshya
c) Sanidhata d) Laxnadhyakshya

7) Gopadhyakshya officer was related to _____ occupation.
a) Coins b) Trade
c) Mining d) Animal husbandry

8) _____ was the important types of trade routes in Gupta period.
a) Four b) Five
c) Six d) Seven

9) _____ was the capital city of Satvahan dynasty.
a) Junnar b) Pratishathan
c) Kalyan d) Sopara

10) _____ port was important of the traders to east countries in Gupta period.
a) Bhadoch b) Kochin
c) Vishakapattanam d) Tamralipti

11) _____ was the main officer at Tanksali in Mauryan period.
a) Potadhyakash b) Suradhykash
c) Laxnadhykash d) Prasatri

12) _____ was the separate class who work the foreign countries traders in Gupta period.
a) Sarthvah b) Gramani
c) Purohit d) Pani

13) _____ was the important commercial centre in Ancient India.
a) Sanchi b) Mithila
c) Takshashila d) Bharhut

14) Most of Gupta coins were made of in _____ metal.
a) Silver b) Gold
c) Copper d) Bronz

Q.2 Answer any four of the following questions. **16**

a) Give information about the textile industries in Maurya period.
b) Explain the two characteristics of Ancient Indian guilds.
c) Write the internal trade routes in Gupta period.
d) State the trade commodities in Gupta period.
e) Discuss the Leather industry in Mauryan period.
f) Explain the historical importance of coins.

Q.3 Answer any two of the following questions. **12**

a) Discuss the different occupations in Mauryan period.
b) State the social and political importance of guilds.
c) Discuss the trades and taxation system in Gupta period.
d) Explain the beginning and the development of coinage.

Q.4 Give a detail note on trade and commerce during the Gupta period. **14**

OR

Describe the coinage of Gupta and Satvahana Rulers.

Q.5 Describe the nature, membership and working of guilds in ancient India. **14**

SLR-AK-205

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Paper - V)
INDIAN SOCIETY STRUCTURE & CHANGE

Day & Date: Saturday, 16-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) सन 1829 साली ———— हा कायदा पारीत करण्यात आला.
अ) शिक्षण ब) मालमत्ता
क) सतीबंदी ड) शरदा

2) भारतात 1991 साली कोणती प्रक्रिया सुरू झाली.
अ) आरक्षण ब) उदारीकरण
क) आधुनिकीकरण ड) जागतिकीकरण

3) राष्ट्रीय एकात्मता ही मुळतः ———— भावना आहे.
अ) राजकीय ब) सामाजिक
क) मानसिक ड) धार्मिक

4) स्त्रीयांना वैदिक काळात ——— हा अधिकार होता.
अ) विवाह ब) उपनयन
क) कुटुंब ड) राजकीय

5) श्रीनिवास यांनी खालीलपैकी कोणती संकल्पना मांडली?
अ) जागतिकीकरण ब) आत्महत्या
क) संस्कृतीकरण ड) सामाजिकरण

6) स्मृती काळात स्त्रीयांच्या सामाजिक दर्जाची ———— सुरू झाली.
अ) वाढ ब) बदल
क) घसरण ड) स्थीर

7) खालीलपैकी कोणती सामाजिक परिवर्तनाची प्रक्रिया नाही.
अ) अधुनिकीकरण ब) पाश्चात्मीकरण
क) संस्कृतीकरण ड) सामाजिकरण

8) ब्रिटिश राजवटीत ——— या प्रक्रियेचा आरंभ झाला.
अ) सामाजिक नियंत्रण ब) सभ्यता
क) पाश्चात्यीकरण ड) एकात्मता

9) जागतिकीकरण ही ———— प्रक्रिया आहे.
अ) मानसिक ब) सांस्कृतिक
क) आर्थिक ड) प्रादेशिक

10) राष्ट्रीय एकात्मतेतील अडथळा कोणता आहे?
अ) सामाजिक संबंध ब) सामाजिकरण
क) धार्मिक संघर्ष ड) सामाजिक एकता

11) भारतीय समाजातील स्त्रीयांना ––––– या काळात वाईट सामाजिक दर्जाला तोंड द्यावे लागले आहे.
अ) वैदिक ब) मध्ययुगीन
क) ब्रिटीश ड) सिंधू

12) साधारणतः ––––– यामध्ये उच्च जातीच्या नियमनांचे अनुकरण केले जाते.
अ) अधुनिकीकरण ब) सामाजिक नियंत्रण
क) संस्कृतीकरण ड) कायदा

13) 1961 साली कोणता कायदा पारित झाला.
अ) नागरी विवाह ब) हुंडा प्रतिबंधक
क) हिंदू विवाह ड) मालमत्ता हक्क

14) आंतराष्ट्रीय व्यापार पद्धतीची सुरूवात कोणत्या धोरणामुळे झाली.
अ) संस्कृतीकरण ब) जागतिकीकरण
क) धर्मनिरपेक्षता ड) अधुनिकिकरण

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) अधुनिकीकरणाचा अर्थ सांगा.
2) राष्ट्राची संकल्पना काय आहे.
3) वैदिक कालखंडातील स्त्रियांचा दर्जा स्पष्ट करा.
4) पाश्चात्यीकरणाची व्याख्या सांगा.
5) जागतिकीकरणाच्या प्रक्रियेचे चार वैशिष्टये स्पष्ट करा.
6) राष्ट्रीय एकात्मतेचा अर्थ सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) अधुनिकीकरणाची प्रक्रिया
2) स्वातंत्र्योत्तर काळातील बदलता स्त्रीयांचा दर्जा
3) राष्ट्रीय एकात्मतेतील अडथळे
4) जागतिकीकरणाचा भारतीय समाजावरील परिणाम

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

संस्कृतीकरणाची व्याख्या करा. आणि या प्रक्रियेची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

किंवा

ब्रिटीश कालखंडातील स्त्रियांच्या दर्जावर चर्चा करा.

प्र.5 राष्ट्रीय एकात्मतेचे उपाय स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Paper - V)
INDIAN SOCIETY STRUCTURE & CHANGE

Day & Date: Saturday, 16-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) In 1829 year the _____ Act was started.
   a) Education b) Property
   c) Satibandi d) Sharda

2) Which process of following started from 1991 in Indian?
   a) Reservation b) Liberalization
   c) Modernization d) Globalization

3) National Integration is basically the _____ feeling.
   a) Political b) Social
   c) Psychological d) Religious

4) Women had right of _____in vedic period.
   a) Marriage b) Upnayan
   c) Family d) Political

5) Which concept of following is propounded by Shriniwas
   a) Globalization b) Suicide
   c) Sankritization d) Socialization

6) In smruti period the status of women started _____.
   a) Growth b) Changing
   c) Declining d) Stay

7) Which of the following is not process of social change.
   a) Modernization b) Westernization
   c) Sanskritization d) Socialization

8) The process of _____ initiated during British rule.
   a) Social control b) Civilization
   c) Westernization d) Integration

9) Globalization is process of _____.
   a) Psychological b) Cultural
   c) Economical d) Regional

10) Which of the obstical in national integration?
   a) Social Relation b) Socialization
   c) Religions conflicts d) Social Unity

11) Women in Indian society faced worse social status during _____ period.
   a) Vedic b) Medival
   c) British d) Sindhu

12) In _____ normally follow the rules of higher caste.
a) Modernization b) Social control
c) Sanskritization d) Law

13) Which of the following Act passed in 1961?
a) Civil marriage b) Dowry prohibition
c) Hindu marriage d) Property right

14) International trade system started to the policy of _____.
a) Sanskritization b) Globalization
c) Secularism d) Modernization

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

1) State the meaning of Modernization.
2) What is the concept of Nation?
3) Explain the status of women in vedic period.
4) State the definition of westernization.
5) Explain the four characteristics of Globalization process.
6) State the meaning of National Integration.

Q.3 Write Short notes. (Any Two) **12**

1) Process of Modernization
2) Changing status of women in Independence period
3) Obstacles in National Integration
4) Impact of Globalization on Indian society

Q.4 Answer the following question. (Any One)

Define sanskritization and explain its characteristics? **14**

OR

Discuss on status of women in British period?

Q.5 Explain the remedies of National Integration? **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Paper - VI)
MODERN WESTERN PHILOSOPHY

Day & Date: Monday, 18-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ——— ला आधुनिक तत्वज्ञानाचा जनक म्हणतात.
अ) देकार्त ब) रसेल
क) कांट ड) एयर

2) देकार्तने आपल्या तत्वज्ञानाची सुरुवात ——— पासून केली.
अ) वास्तव ब) संशय
क) भ्रम ड) यापैकी नाही

3) ——— च्या दृष्टीने ईश्वर कल्पना उपजत असते.
अ) देकार्त ब) बेन
क) प्लेटो ड) रसेल

4) देकार्तने ईश्वराचे अस्तित्त्व सिध्द करण्यासाठी ——— प्रकारचे युक्तिवाद करतो.
अ) 4 ब) 5
क) 6 ड) 7

5) ——— च्या मते कशाचेही निर्धारण करणे म्हणजे त्याला नाकारणे होय.
अ) स्पिनोझा ब) हुसर्ल
क) लायब्निझ ड) यापैकी नाही

6) ——— च्या मते ईश्वर आणि द्रव्य हे एकच होत.
अ) हयुम ब) कांट
क) हेगेल ड) स्पिनोझा

7) ——— हा अनुभववादी तत्त्वज्ञ आहे.
अ) लॉक ब) देकार्त
क) स्पिनोझा ड) यापैकी नाही

8) स्पिनोझाच्या विचारपध्दतीला ——— असे म्हणतात.
अ) भौमितिक ब) गणिती
क) आर्थिक ड) तार्किक

9) ——— च्या मते सद्याचे जग हे सर्वोत्कृष्ट जग आहे.
अ) हयूम ब) रसेल
क) हेगेल ड) यापैकी नाही

10) हयूम ——— विचारवंत आहे.
अ) बुध्दिवादी ब) अनुभववादी
क) जडवादी ड) चिद्वादी

11) संशयवाद ही ———— ची संकल्पना आहे.
अ) हयूम ब) रसेल
क) हेगेल ड) यापैकी नाही

12) 'एस्से कन्सर्निंग हयुमन अंडरस्टँडिंग' हा ग्रंथ ———— ने लिहिला.
अ) लॉक ब) विट्गेंस्टाइन
क) हुसर्ल ड) फ्रेगे

13) लॉक ———— च्या जन्मजात कल्पनांचे खंडन केले.
अ) देकार्त ब) बर्कले
क) एयर ड) हेगेल

14) ———— च्या मते सापेक्ष अनुभावापूर्व ज्ञान शक्य नाही.
अ) हयूमन ब) हेगेल
क) प्लेटो ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) पाश्चात्य तत्वज्ञांची कोणतीही चार नावे सांगा.
2) देकार्त बुध्दिवादी विचारवंत आहे का? स्पष्ट करा.
3) अनुभववाद म्हणजे काय?
4) स्पिनोझाचा बुध्दिवाद स्पष्ट करा.
5) लॉकचा अनुभववाद स्पष्ट करा.
6) सुरुवातीला देकार्त ईश्वराचे अस्तित्त्व का नाकारतो? स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन थोडक्यात टिपा लिहा. **12**

1) देकार्तची संशय पध्दती
2) स्पिनोझाची सर्वेश्वरवादाची संकल्पना
3) लॉकचा ज्ञान सिध्दांत
4) हयुमचा संशयवाद

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

देकार्तच्या दृष्टीकोनापासून ईश्वर अस्तित्वा विषयीचे युक्तिवाद स्पष्ट करा.

किंवा

लॉकने केलेल्या जन्मजात कल्पनांचे खंडन स्पष्ट करा.

प्र.5 हयुमचा कारणिक सिध्दांत स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Paper - VI)
MODERN WESTERN PHILOSOPHY

Day & Date: Monday, 18-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) _____ is called father of modern philosopher.
   a) Descartes b) Russell
   c) Kant d) Ayer

2) Descartes starts his philosophy from _____.
   a) Fact b) Doubt
   c) Illusion d) None of these

3) According to _____ concept of god is pre-established.
   a) Descartes b) Bain
   c) Plato d) Russell

4) Descartes' proves of existence of god by _____ kinds of arguments.
   a) 4 b) 5
   c) 6 d) 7

5) According to _____ all determinism is Negation.
   a) Spinoza b) Husserl
   c) Leibniz d) None of these

6) According to _____ god and substance are the same.
   a) Hume b) Kant
   c) Hegal d) Spinoza

7) _____ is empiricist philosopher.
   a) Locke b) Descartes
   c) Spinoza d) None of these

8) Spinoza's thinking method is called _____ method.
   a) Geometrical b) Mathematical
   c) Economical d) Logical

9) According to _____ today's world is best of all possible worlds.
   a) Hume b) Russell
   c) Hegal d) None of these

10) Hume is _____ thinker.
   a) Rationalistic b) Empiricist
   c) Materialistic d) Idealistic

11) Skepticism is _____'s concept.
   a) Hume b) Russell
   c) Hegal d) None of these

12) ‘Essay concerning Human understanding’ is written by _____.
   a) Locke b) Wittgenstein
   c) Husserl d) Frege

13) Locke refutes of the innate ideas of _____ .
   a) Descartes b) Barkley
   c) Ayer d) Hegel

14) According to _____ knowledge of relatively apriori impossible.
   a) Hume b) Hegel
   c) Plato d) None of these

Q.2 Write short answer. (Any Four) **16**

a) Give any four names of western philosophers.
b) Is Descartes rationalistic thinker? Explain.
c) What is empiricism?
d) Explain Spinoza’s rationalism.
e) Explain Lock’s empiricism.
f) In the beginning why Descartes deny the existence of God? Explain.

Q.3 Write short notes.(Any Two) **12**

a) Descartes’ method of doubt.
b) Spinoza’s concept of Pantheism
c) Locke’s theory of knowledge
d) Hume’s Skepticism

Q.4 Answer any one of the following questions . **14**

According to Descartes explain arguments for the existence of God.

OR

Explain Locke’s refutation of innate ideas.

Q.5 Explain Hume’s theory of causation. **14**

SLR-AK-207

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Education (Paper – VI)
EDUCATION IN BRITISH ERA PERIOD AND POST INDEPENDENCE PERIOD

Day & Date: Monday, 18-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **07**

1) ———— यांनी मेकॉलेप्रणित झिरप सिद्धांताला विरोध केला.
अ) महात्मा गांधी ब) महात्मा फुले
क) लोकमान्य टिळक ड) जवाहरलाल नेहरू

2) भारतात पाश्चिमात्य शिक्षण पद्धतीचे आणि इंग्रजी माध्यमाचे समर्थन ———— यांनी केले.
अ) लॉर्ड मेकॉले ब) लॉर्ड बेटिंक
क) लॉर्ड बेकन ड) लॉर्ड डलहौसी

3) माध्यमिक शिक्षणातील जटील समस्या सोडविणे हे ———— आयोगाचे प्रमुख कार्य होते.
अ) डॉ. कोठारी ब) सार्जंट
क) डॉ. मुदलियार ड) डॉ. राधाकृष्णन

4) माध्यमिक शिक्षणासाठी विविधांगी अभ्यासक्रम ———— आयोगाने सुचविला.
अ) डॉ. कोठारी ब) डॉ. मुदलियार
क) सार्जंट ड) डॉ. राधाकृष्णन

5) डॉ. कोठारी आयोगाने संपूर्ण देशासाठी शिक्षणाचा ———— आकृतिबंध सुचविला.
अ) 10+2+2 ब) 10+2+4
क) 10+2+3 ड) 10+2+1

6) डॉ. कोठारी आयोगाने भाषांच्या अध्ययनासंदर्भात ———— सूत्राचे संशोधन करण्याची शिफारस केली.
अ) त्रिभाषा ब) द्विभाषा
क) बहुभाषा ड) एकभाषा

7) केंद्र शासनाचे ———— रोजी नवे राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण जाहीर केले.
अ) 20 एप्रिल 1983 ब) 20 एप्रिल 1984
क) 20 एप्रिल 1985 ड) 20 एप्रिल 1986

ब) एका वाक्यात उत्तरे लिहा. **07**

1) कोणाच्या अहवालाने संस्कृत अरबी व फारसी शिक्षणाचे महत्त्व मान्य केले?
2) मुदलियार आयोगाने कोणत्या प्रकारची शाळा स्थापन करण्याची व विकसित करण्याची शिफारस केली?
3) माध्यमिक शिक्षण आयोगाची स्थापना किती साली झाली?
4) देशाच्या शिक्षण प्रणालीत अमुलाग्र बदल घडवून आणण्याचे मुख्य कार्य कोणत्या आयोगाने केले?
5) 'देशाचे भवितव्य वर्गावर्गात घडते' असे मत कोणत्या आयोगाने नोंदविले?

6) 1986 च्या राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणात कोणत्या वयोगटातील मुलांसाठी 'अनौपचारिक शिक्षण केंद्र' योजना राबविण्याची शिफारस केली आहे?

7) 'खडू–फळा' मोहीम कोणत्या राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणात सुरू झाली?

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहाः **10**

अ) भारतातील मिशन स्कूल ची वैशिष्ट्ये लिहा.

ब) वूड च्या खलित्यातील दोष कोणते?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **15**

अ) वूडच्या खलित्यामधील मुख्य शिफारशींचे सविस्तर वर्णन करा.

ब) माध्यमिक शिक्षणाबाबत मुदलियार आयोगाने केलेल्या शिफारशीचे वर्णन करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **15**

अ) राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण 1986 ची प्रमुख वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ब) कोठारी आयोगाच्या कार्याचे गुण दोषात्मक मूल्यमापन करा.

प्र.5 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **16**

अ) खडू फळा मोहीम

ब) लॉर्ड मेकॉले चे भारतीय शिक्षणातील योगदान

क) मुदलियार आयोगाने सुचवले माध्यमिक शिक्षणाची ध्येय

ड) कोठारी आयोगाने सुचवलेली शिक्षणाची राष्ट्रीय उद्दिष्टे

इ) मुदलियार आयोगाचे दोष

SLR-AK-207

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Education (Paper – VI)
EDUCATION IN BRITISH ERA PERIOD AND POST INDEPENDENCE PERIOD

Day & Date: Monday, 18-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **07**

1) _____ opposed the Lord Macaulay's Downward Filtration Theory of Education.
   a) Mahatma Gandhi b) Mahatma Phule
   c) Lokmanya Tilak d) Jawaharlal Nehru

2) _____ advocated the Western Education and English medium for Education in India.
   a) Lord Macaulay b) Lord Bentinck
   c) Lord Baken d) Lord Dalhousie

3) The main function of _____ commission was to solve the critical problems in secondary education.
   a) Dr. Kothari b) Sargent
   c) Dr. Mudliyar d) Dr. Radhakrishna

4) _____ commission suggested diversified curriculum in secondary education.
   a) Kothari b) Mudliyar
   c) Sargent d) Radhakrishnan

5) Dr. Kothari commission suggested _____ structure of education through out the nation.
   a) 10+2+2 b) 10+2+4
   c) 10+2+3 d) 10+2+1

6) Kothari commission recommended to conduct research and suggest _____ formula for learning different languages.
   a) Three language b) Two language
   c) Multi language d) Single language

7) Central Government has announced New Policy of education in _____.
   a) 20 April 1983 b) 20 April 1984
   c) 20 April 1985 d) 20 April 1986

B) Answer the following questions in one sentence: **07**

1) Who's report was accepted the importance of languages like Sanskrit, Arbic and Pharsi.
2) Which type of school Dr. Mudliyar Commission recommended to establish and develop?
3) In which year Secondary Education Commission was established?
4) Which commission played on important role in bringing the basic change in education throughout the country?

5) Which commission stated that, “Destiny of nation in being shaped in its classroom?
6) For which age group of children implementation of Informal education centers was recommended in 1986 National Policy of Education?
7) In which National Policy Operation black board was started?

Q.2 Answer the following questions (Any One) **10**

1) Write the characteristics of mission school in India.
2) What are the demerits of Wood’s Dispatch?

Q.3 Answer the following questions. (Any One) **15**

1) Describe in detail, the main recommendation of wood’s Dispatch.
2) Describe the recommendations made by Dr. Mudaliyar commission regarding secondary Education.

Q.4 Answer the following questions. (Any One) **15**

1) Explain the salient feature of National policy of Education 1986.
2) Evaluate the merits and demerits of work done by Kothari commission.

Q.5 Answer the following question in short. (Any Four) **16**

1) Operation Black – Board
2) Contribution of Lord macaulay to Indian Education
3) The aims of Secondary Education suggested by Mudaliyar commission
4) National objectives of education suggested by Kothari commission
5) Demerits of Dr. Mudliyar Commission

SLR-AK-208

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Paper – VI)
ORGANIZATION & ADMINISTRATION IN PHYSICAL EDUCATION & SPORTS

Day & Date: Monday, 18-11-2019 Max. Marks: 35
Time: 11:30 AM To 01:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **04**

1) खो–खो या सामन्याचा एकूण कालावधी किती असतो?
अ) 56 मी. ब) 60 मी.
क) 40 मी. ड) 80 मी.

2) खो–खो या खेळाच्या मैदानाची दिशा कशी असते?
अ) पूर्व– पश्चिम ब) उत्तर – दक्षिण
क) पुर्व– दक्षिण ड) पश्चिम – उत्तर

3) बाद व साखळी पद्धत ही कोणत्या प्रकारात मोडते?
अ) बाद – पध्दत ब) साखळी – पध्दत
क) मिश्र – पध्दत ड) यातील एकही नाही

4) बाद पद्धतीमध्ये संघ संख्या 12 असेल तर किती चाल (बाय) द्यावे लागतील?
अ) 4 बाय ब) 2 बाय
क) 5 बाय ड) 6 बाय

प्र.1 ब) एका वाक्यात उत्तरे लिहा. **03**

1) क्रिडा साहित्याचे प्रकार किती आहेत ते सांगा?
2) सामने आयोजित करण्यासाठी किती पध्दतीचा वापर होतो?
3) खेळाचे साहित्य कसे खरेदी करा?

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **10**

1) क्रीडागणांवरील आवश्यक सुविधा व सोई कोणते ते थोडक्यात सांगा.
2) बाद पध्दती व साखळी पध्दती सामन्याचे फायदे व तोटे सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

1) 12 संघ सहभागी होणाऱ्या कबड्डी स्पर्धांचे बाद पध्दतीचे सामनापत्रक तयार करुन दोन दिवसांचे वेळा पत्रक निश्चित करा.
2) मैदानी क्रीडा स्पर्धाचे आयोजन कसे करावे ते सांगून या स्पर्धेस आवश्यक क्रीडा व्यवस्थापन समितीची यादी सांगून त्याचे कार्य लिहा.

प्र.4 कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **08**

1) 18 संघाचे एकेरी बाद पध्दतीचे सामनापत्रक तयार करा.
2) ॲथलेटिक्स उद्घाटन सोहळा (कार्यक्रम)
3) मिश्र पध्दत

SLR-AK-208

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Paper – VI)
ORGANIZATION & ADMINISTRATION IN PHYSICAL EDUCATION & SPORTS

Day & Date: Monday, 18-11-2019 Max. Marks: 35
Time: 11:30 AM To 01:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **04**

1) What is the total timing of Kho-Kho match?
a) 56 minute b) 60 minute
c) 40 minute d) 80 minute

2) What is the direction of Kho-Kho ground?
a) East-West b) North-South
c) East-South d) West-North

3) Knock - out and league method will comes under which method?
a) Knock - out method b) league method
c) Mix method d) None of these

4) How many Bye's will you given Knock-out method of there 12 times?
a) 4 Bye's b) 2 Bye's
c) 5 Bye's d) 6 Bye's

B) Answer in one sentence: **03**

1) How many types of sports equipments are there?
2) How many methods are used to conduct tournaments?
3) How will you purchase the sports equipments?

Q.2 Write short answer. **10**

1) Essential facilities on the play ground.
2) Merits and demerits of the Knock - out and league methods.

Q.3 Attempt any one of the following questions. **10**

1) From the lots of Knock- out method and their time table for the Kabaddi tournament with twelve participating teams?
2) How are the Athletic meets organized? List the committee essential for them and their functions.

Q.4 Write short notes. (Any Two) **08**

1) Prepare a time table of 18 teams by the knock out method.
2) Athletic meets opening ceremony.
3) Combination system (mixed method)

SLR-AK-209

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
A.I.H. & C. (Paper – VI)
CULTURAL HISTORY OF ANCIENT INDIA

Day & Date: Monday, 18-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) सिंधू संस्कृतीची माहिती ———— या साधनामधून मिळते.
अ) उत्खलित साधने ब) लिखित साधने
क) वाङ्मयीन साधने ड) नाणी

2) सिंधू संस्कृतीमध्ये 'मृतांची टेकडी' म्हणून ओळखले जाणारे ठिकाण ———— हे आहे.
अ) हराप्पन ब) कालीबंगन
क) लोथल ड) मोहेंजोडदो

3) नृत करीत असलेल्या स्त्रिया ब्राँझ धातूचा पुतळा ———— येथे सापडला आहे.
अ) हडप्पा ब) कालीबंगन
क) लोथल ड) मोहेंजोदडो

4) पद्मपाणीचे प्रसिध्द चित्र ———— येथे चितारलेले आहे.
अ) अजिंठा ब) वेरुळ
क) कोणार्क ड) खजुराहो

5) वेरुळचे कैलास मंदिर ———— या राष्ट्रकुट राजाने बांधले.
अ) गोविंद पहिला ब) कृष्ण पहिला
क) कृष्ण दुसरा ड) ध्रुव

6) पट्टदकल येथील विरुपाक्ष मंदिर ———— या घराण्याने बांधले आहे.
अ) चालुक्य ब) चंदेल
क) चोल ड) पल्लव

7) दक्षिण भारतात ———— मंदिर वास्तूकला लोकप्रिय आहे.
अ) द्राविड ब) नागर
क) रथ ड) वेसर

8) कोणार्क येथील सूर्य मंदिराचे ———— हे महत्त्वाचे वैशिष्टय होय.
अ) कालचक्र ब) रथचक्र
क) राशीचक्र ड) यापैकी नाही

9) पर्यटन हा शब्द ———— या मूळ भाषेतून आलेला आहे.
अ) इंग्लिश ब) फ्रेंच
क) लॅटिन ड) रोमन

10) मुंबई येथील छत्रपती शिवाजी महाराज वस्तुसंग्रहालयाची स्थापना ———— मध्ये झाली.
अ) 1921 ब) 1942
क) 1950 ड) 1960

11) राष्ट्रीय वस्तुसंग्रहालय दिल्ली येथील ––––– दालन मुख्य आकर्षण आहे.
अ) वनस्पती दालन ब) हरप्पन गॅलरी
क) अलंकार ड) वस्त्र दालन

12) 'एशियाटिक सोसायटी ही ऑफ बेंगाल' ची स्थापना ––––– यांनी केली.
अ) जेम्स प्रिन्सेप ब) लॉर्ड कॅनिंगहॅम
क) सर विल्यम जोन्स ड) सर जॉन मार्शल

13) पुणे येथील डेक्कन महाविद्यालयात पुरातत्व विभागाची स्थापना ––––– यांनी केली.
अ) ह. धि. सांकलिया ब) म. के. ढवळीकर
क) शां. भा. देव ड) व्ही.एस.शिंदे

14) डॉ. वसंत शिंदे यांनी सिंधू संस्कृतीच्या ––––– या स्थळावर उत्खनन केले आहे.
अ) हडप्पा ब) फरमाना
क) कालीबंगन ड) कुंथासी

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) सिंधू संस्कृतीमधील शिल्पकलेची माहिती लिहा.
2) पट्टदकल येथील विरुपाक्ष मंदिराचे वर्णन करा.
3) पर्यटनाची व्याप्ती स्पष्ट करा.
4) दिल्ली येथील राष्ट्रीय संग्रहालयाच्या वैशिष्टयांवर प्रकाश टाका.
5) भारतीय पुरातत्वविद्येचे महत्व स्पष्ट करा.
6) भारतीय पुरातत्वविद्येमधील सर मार्टिमर व्हीलर यांचे योगदान विशद करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) कैलास मंदिर, वेरुळ
2) बृहदेश्वर मंदिर, तंजावर
3) पर्यटनाचे आर्थिक महत्त्व
4) सर जॉन मार्शल

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

सिंधू संस्कृतीमधील नगररचनेची ठळक वैशिष्टये विशद करा.

किंवा

कोणार्क येथील सूर्य मंदिराचे ऐतिहासिक व पर्यटन महत्त्व लिहा.

प्र.5 मुंबई येथील छत्रपती शिवाजी महाराज वस्तुसंग्रहालयाची सविस्तर माहिती लिहा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
A.I.H. & C. (Paper – VI)
CULTURAL HISTORY OF ANCIENT INDIA

Day & Date: Monday, 18-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Indus Valley Civilization information found at _____.
   a) Exavates sources b) Written sources
   c) Literature sources d) Coins

2) _____ town is known as mountain of deads in Indus valley civilization.
   a) Harappan b) Kalibangan
   c) Lothal d) Mohenjodaro

3) The dancing girl of bronze found at _____.
   a) Harappa b) Kalibangan
   c) Lothal d) Mohenjodaro

4) The famous painting of Padmapani is painted in _____.
   a) Ajanta b) Ellora
   c) Konark d) Khajuraho

5) The Kailas temple of Ellora built by _____ king.
   a) Govin-I b) Krishna-I
   c) Krishna-II d) Dhruv

6) Virupaksha temple at Pattadkal was built by _____ dynsty.
   a) Chalukya b) Chendel
   c) Chola d) Pallav

7) _____ style of temple architecture is popular in South India.
   a) Dravid b) Nagar
   c) Rath d) Vessar

8) The wheels of sun temple konark are the symbol is of _____.
   a) Kalchakra b) Rathchakra
   c) Rashichakra d) None of these

9) Tourism is the word originated from _____ language.
   a) English b) French
   c) Latin d) Roman

10) Chatrapati Shivaji Maharaj museum at Mumbai was established in _____ year.
   a) 1921 b) 1942
   c) 1950 d) 1960

11) _____ is the main attraction of National museum at Delhi.
   a) Botanical garden b) Harappan gallery
   c) Jewellery d) Taxtile gallery

12) _____ was the founder of Asiatic Society of Bengal.
a) Jems Princep b) Lord Cunnighom
c) Sir William Jons d) Sir John Marshal

13) Department of Archaeology was established in Deccan college, Pune by _____.
a) H.D.Sankalia b) M.K.Dhavalilkar
c) S.B.Deo d) V.S. Shinde

14) _____ Harappan site excavated by Dr. Vasant Shinde.
a) Harappa b) Farmana
c) Kalibangan d) Kanthasi

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

1) Write the sculptures of Indus valley civilization.
2) Describe the virupaksha temple at Parradkal.
3) State the scope of tourism.
4) Highlight the features of National museum Delhi.
5) Explain the importance of Archaeology.
6) Describe the contribution of sir Mortimer wheeler to Indian archaeology.

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

1) Kailash temple of Ellora.
2) Brihadeshwar temple of Tanjore.
3) Economic importance of tourism.
4) Sir John Marshall.

Q.4 Answer any one of the following questions. **14**

Describe the sailent features of the town planning in Indus valley civilization.

OR

Write a historical and tourist importance of sun temple at Konark.

Q.5 Describe in detail the Chhatrapati Shivaji Maharaj museum at Mumbai. **14**

SLR-AK-21

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Education (Paper – I)
PHILOSOPHICAL FOUNDATION OF EDUCATION

Day & Date: Wednesday, 20-11-2019 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पूर्ण करा. **08**

1) ––– यांना महाराष्ट्राचे 'मार्टिन ल्युथर' म्हणून ओळखले जाते.
अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर ब) विनोबा भावे
क) डॉ. कर्मवीर भाऊराव पाटील ड) महात्मा फुले

2) "राष्ट्राचे भवितव्य वर्गावर्गात घडत असते." असे ––––– यांनी म्हटले आहे.
अ) डॉ. कोठारी ब) डॉ. मुदलियार
क) जे. पी. नाईक ड) पेस्टॉलॉजी

3) शिक्षणतज्ज्ञांच्या मते ––– हीच खरी शिस्त होय.
अ) स्वयंशिस्त ब) दडपशाही
क) व्यक्ति प्रभावाची शिस्त ड) कायदयाची शिस्त

4) प्रभावी, परिणामकारक व सचेतन अध्ययनासाठी ––––– आवश्यक आहे.
अ) अभिरूची ब) रसग्रहण
क) ज्ञान ड) कौशल्य

5) एखादया यंत्रणेमार्फत नियोजनबद्धरित्या जे शिक्षण दिले जाते. त्याला ––––– शिक्षण असे म्हणतात.
अ) सहज ब) औपचारिक
क) अनौपचारिक ड) सांस्कृतिक

6) स्वातंत्र्यातून शिस्त राखणे हा ––––– शिस्तीचा मूळ हेतू आहे.
अ) दडपशाही ब) व्यक्तीप्रभाव
क) बंधनमुक्त ड) शारीरिक

7) "शिक्षण म्हणजे माणसातील दैवी शक्तीच्या पूर्णत्वाचा अविष्कार" असे ––––– यांनी म्हटले आहे.
अ) डॉ. राधाकृष्णन ब) महात्मा गांधी
क) स्वामी विवेकानंद ड) रविंद्रनाथ टागोर

8) महात्मा गांधी आणि कर्मवीर भाऊराव पाटील यांची भेट ––––– येथे झाली.
अ) मुंबई ब) ठाणे
क) दिल्ली ड) आग्रा

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) महात्मा गांधीजींच्या शिक्षणाची ध्येये कोणती?
2) शिक्षणाची संकल्पना स्पष्ट करा.
3) प्राथमिक शिक्षणाचे महत्त्व सांगा.
4) डॉ. कर्मवीर भाऊराव पाटील यांनी केलेले शैक्षणिक प्रयोग कोणते?
5) बंधनमुक्त शिस्त संकल्पना स्पष्ट करा.
6) महात्मा फुलेंचे स्त्री शिक्षणविषयक विचार स्पष्ट करा.

प्र.3 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **10**

अ) तत्वज्ञान आणि शिक्षण यांच्यातील संबंध स्पष्ट करा.

किंवा

ब) शिस्त आणि स्वातंत्र्याची संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.4 प्राथमिक शिक्षणाची उद्‌दिष्टे सविस्तर वर्णन करा. **10**

SLR-AK-21

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Education (Paper – I)
PHILOSOPHICAL FOUNDATION OF EDUCATION

Day & Date: Wednesday, 20-11-2019 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternatives from the following rewrite the sentence. 08

1) _____ is known as the 'Martin Luther' of Maharashtra.
   a) Dr. Babasaheb Ambedkar b) Vinoba Bhave
   c) Dr. Karmveer Bhaurao Patil d) Mahatma Phule

2) _____said that, "Destiny of nation is being shaped in its class-rooms."
   a) Dr. Kothari b) Dr. Mudliyar
   c) J. P. Naik d) Pestolozzi

3) According to educators opinion _____ is the true discipline.
   a) Emancipation b) Repression
   c) Impression d) Discipline by law

4) For effective and live learning ____ is necessary.
   a) Interest b) Appreciation
   c) Knowledge d) Skills

5) Education given by any systematic & planariod manner is known as ____ education.
   a) Non formal b) Formal
   c) Informal d) Cultural

6) Maintaining discipline through freedom is the basic purpose of ____ discipline.
   a) Repression b) Impression
   c) Emancipation d) Physical

7) "Education is manifestation of divine perfection already existing in man" is said by _____.
   a) Dr. Radhakrishnan b) Mahatma Gandhi
   c) Swami Vivekanand d) Ravindranath Tagore

8) Mahatma Gandhi & Karmveer Bhaurao Patil met together at _____.
   a) Mumbai b) Thane
   c) Delhi d) Agra

Q.2 Answer the following questions. (Any Four) 12

1) What are the aims of education of Mahatma Gandhi?
2) Explain the concept of Education.
3) State the importance of Primary Education.
4) What are the educational experiments of Dr. Karmveer Bhaurao Patil?
5) Explain the concept discipline by Emancipation.
6) Explain Mahatma Phule's thoughts about women education?

Q.3 Answer the following questions. (Any One) **10**

1) Explain the relation between Philosophy & Education.

OR

2) Explain the concept of Discipline and Freedom.

Q.4 Describe the objectives of Primary Education in detail. **10**

SLR-AK-210

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Paper – VI)
SOCIAL PROBLEMS IN INDIA

Day & Date: Monday, 18-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) कायद्याचे केलेले उल्लंघन म्हणजे ———— होय.
अ) गुन्हा ब) नक्षलवाद
क) दहशतवाद ड) यापैकी नाही

2) नक्षलवादांची सुरुवात कोणत्या गावातून झाली?
अ) नागपूर ब) नक्षलबाडी
क) नरसी ड) गडचिरोली

3) प्रत्यक्ष किंवा अप्रत्यक्ष लाभ मिळविण्याच्या हेतूने जाणीपूर्वक निश्चित कर्तव्याचे पालन न करणे म्हणजे ———— होय.
अ) दहशतवाद ब) नक्षलवाद
क) भ्रष्टाचार ड) वरील सर्व

4) भ्रष्टाचार विरोधात 'जनलोकपाल बिल' आंदोलन कोणी सुरू केले?
अ) बाबा आमटे ब) मेघा पाटकर
क) अण्णा हजारे ड) यापैकी नाही

5) भ्रष्टाचाराशी संबंधित कोणता आयोग आहे?
अ) संधनाम ब) मंडल
क) कोटारी ड) यापैकी नाही

6) दहशतवादासाठी कोणता देश प्रसिद्ध आहे?
अ) भारत ब) श्रीलंका
क) भूतान ड) पाकिस्तान

7) हुंडा प्रतिबंधक कायदा ———— झाली पास झाला.
अ) 1961 ब) 1971
क) 1981 ड) 1991

8) खालीलपैकी भ्रष्टाचाराचे क्षेत्र कोणते आहे?
अ) पोलिस ब) प्रशासन
क) राजकारण ड) वरील सर्व

9) खालीलपैकी गुन्ह्याचे कारण कोणते?
अ) मूल्य ब) संस्कृती
क) सदोष सामाजिकरण ड) समुदाय

10) महाराष्ट्रातील कोणता जिल्हा नक्षलवाद्यांसाठी प्रसिद्ध आहे?
अ) गडचिरोली ब) नागपूर
क) चंद्रपूर ड) अमरावती

11) खालीलपैकी स्त्रीभ्रुण हत्येचे प्रमुख कारण कोणते?
अ) बेकारी ब) दारिद्रय
क) हुंडा ड) लोकसंख्या वाढ

12) खालीलपैकी बलात्काराचे कारण कोणते?
अ) अश्लिल चित्रपट ब) मानसिक दुर्बलता
क) कुटुंब विघटन ड) वरील सर्व

13) कोणाच्या मते अनुवंशिकता हे गुन्ह्याचे एकमेव कारण आहे?
अ) ब्रोनर ब) बेक्कारिआ
क) मॉन्टेस्क्यू ड) लोम्ब्रोसो

14) गुन्ह्याचे प्रकार कोणी सांगितले?
अ) सदरलँड ब) बोंगर
क) हेज ड) वरील सर्व

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) हुंडा बळीची कारणे सांगा.
2) नक्षलवादांची कारणे सांगा.
3) स्त्रीभ्रण हत्या म्हणजे काय?
4) बलात्काराची कारणे कोणती?
5) भ्रष्टाचाराची कारणे सांगा?
6) गुन्हेगारांचे प्रकार सांगा?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) कामाच्या ठिकाणी होणारे लैंगिक शोषण
2) गुन्हयाचे सिध्दांत
3) स्त्रीभ्रुण हत्येची कारणे
4) भ्रष्टाचारांवर उपाययोजना

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

गुन्हा म्हणजे काय सांगून गुन्हयाचे प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

दहशतवाद म्हणजे काय सांगून दहशतवादीचे कारणे विशद करा.

प्र.5 भ्रष्टाचार म्हणजे काय सांगून भ्रष्टाचाराची क्षेत्रे विशद करा. **14**

SLR-AK-210

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Paper – VI)
SOCIAL PROBLEMS IN INDIA

Day & Date: Monday, 18-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) _____ is any violation of the law.
   a) Crime b) Naxalism
   c) Terrorism d) None of the above

2) In which village Naxalism is started?
   a) Nagpur b) Naxalbadi
   c) Narsee d) Gadchiroli

3) _____ is wilful failure to perform a specified duty in order to receive some direct or indirect personal gain.
   a) Terrorism b) Naxalism
   c) Corruption d) All the above

4) Who started the movement of Janlokpal Bill against corruption?
   a) Baba Amte b) Megha Patkar
   c) Anna Hajare d) None of these

5) Which of the commission is related to corruption?
   a) Santhanam b) Mandal
   c) Kothari d) None of these

6) Which country is famous for terrorism?
   a) India b) Sri Lanka
   c) Bhutan d) Pakistan

7) Dowry prohibition Act passed in _____.
   a) 1961 b) 1971
   c) 1981 d) 1991

8) Which of the following is field of corruption?
   a) Police b) Administration
   c) Politics d) All the above

9) Which of the following is cause of crime?
   a) Value b) Culture
   c) Dis Socialization d) Community

10) In Maharashtra which district is famous for Naxalism?
   a) Gadchiroli b) Nagpur
   c) Chandrepur d) Amravati

11) Which of the following is major cause of female forticide?
a) Unemployment b) Poverty
c) Dowry d) Population Growth

12) Which of the following is cause of Rape?
a) Blue films b) Mental deficiency
c) Family disorganization d) All the above

13) According to whom the heredity is only one cause of crime?
a) Bronner b) Beccaria
c) Montesque d) Lombroso

14) Who state the following is the type of crime?
a) Sadarland b) Bonger
c) Hayes d) All the above

Q.2 Attempt any four of the following question. **16**

a) State the causes of Dowry Peath?
b) State the causes of Naxalism?
c) Who is the mean by female foeticide?
d) What are the causes of Rape?
e) State the causes of corruption.
f) State the types of criminals.

Q.3 Write short notes.(Any Two) **12**

a) Sexual harrasment of workplace
b) Theories of crime
c) Causes of female foeticide
d) Remedies on corruption

Q.4 Answer any one of the following questions. **14**

Define the crime and explain the type of crimes.

OR

Define Terrorism and explain its causes.

Q.5 Define the corruption and explain the fields of corruption. **14**

SLR-AK-211

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
MILITARY SCIENCE (N.C.C.) (PAPER - V)
BOYS

Day & Date: Tuesday, 19-11-2019 Max. Marks: 35
Time: 11:30 AM To 01:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **07**

1) कारगिल ची लढाई ––––– साली लढली गेली.
अ) 1999 ब) 2000
क) 2001 ड) 2002

2) ––––हा भारताचा शेजारी आहे.
अ) जपान ब) पाकिस्तान
क) इंग्लंड ड) यापैकी एकही नाही

3) ––––– ही छत्रपती शिवाजींची आई होती.
अ) तुकाबाई ब) ताराबाई
क) जिजाबाई ड) गयाबाई

4) 7.62 mm एल्.एम्.जी. एकूण ––––– भागात खोलली जाते.
अ) 2 ब) 3
क) 4 ड) 5

5) भारतात एकूण ––––– एन्.सी.सी. डायरेक्टरेट्स आहेत.
अ) 17 ब) 18
क) 19 ड) 20

6) एन्.सी.सी. झेंडयामधील तांबडा रंग ––––– दर्शवितो.
अ) नेव्ही ब) आर्मी
क) एअर फोर्स ड) बी.एस्.एफ्.

7) 7.62 mm एस.एल.आर. चा कारगर रेंज ––––– यार्डस आहे.
अ) 100 ब) 200
क) 300 ड) 400

प्र.2 खालीलपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा. **06**

1) युद्धाची कारणे लिहा.
2) महान योद्धयांची नावे लिहा.
3) अंबुशच्या पार्टीची नावे लिहा.
4) भारताच्या शेजारी देशांची नावे लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन वर टिपा लिहा. **08**

1) भारताची सीमा आणि तिची सुरक्षा
2) ड्रीलचे फायदे
3) कारगिल युद्ध

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **07**

आदर्श नागरिकाचे गुण सविस्तर लिहा.

किंवा

अंतर अंदाजण्याच्या विविध पद्धती सविस्तर लिहा.

प्र.5 छत्रपती शिवाजीचे एक महान योद्धा म्हणून मूल्यमापन करा. **07**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
MILITARY SCIENCE (N.C.C.) (PAPER - V)
BOYS

Day & Date: Tuesday, 19-11-2019 Max. Marks: 35
Time: 11:30 AM To 01:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **07**

1) Kargil Conflict was fought in _____.
   a) 1999 b) 2000
   c) 2001 d) 2002

2) _____ is India's neighbor.
   a) Japan b) Pakistan
   c) England d) None of these

3) _____ was Chhatrapati Shivaji's mother.
   a) Takabai b) Tarabai
   c) Jijabai d) Gayabai

4) 7.62 mm LMG is stripped into _____ parts.
   a) 2 b) 3
   c) 4 d) 5

5) There are _____ N.C.C. directorates in India.
   a) 17 b) 18
   c) 19 d) 20

6) A red colour in N.C.C. flag shows for_____.
   a) Navy b) Army
   c) Air- Force d) B.S.F.

7) The effective range of 7.62 mm SLR is _____ yards.
   a) 100 b) 200
   c) 300 d) 400

Q.2 Attempt any three of the following question. **06**

a) Write down the causes of war.
b) Write down the names of great warriors.
c) Write down the parties of Ambush.
d) Write down the names of India's neighbours.

Q.3 Write short notes on any two of the following: **08**

a) India's Border and its safety
b) Benefits of drill
c) Kargil Conflict

Q.4 Attempt any one of the following question. **07**

Describe the qualities of an ideal citizen.

OR

Describe the methods of Judging distance.

Q.5 Estimate Chhatrapati Shivaji as a great warrior. **07**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
MILITARY SCIENCE (N.C.C.) (PAPER - V)
GIRLS

Day & Date: Tuesday, 19-11-2019 Max. Marks: 35
Time: 11:30 AM To 01:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **07**

1) कारगिल ची लढाई ––––– साली लढली गेली.
अ) 1999 ब) 2000
क) 2001 ड) 2002

2) ––––– हा भारताचा शेजारी आहे.
अ) जपान ब) पाकिस्तान
क) इंग्लंड ड) यापैकी एकही नाही

3) ––––– ही छत्रपती शिवाजींची आई होती.
अ) तुकाबाई ब) ताराबाई
क) जिजाबाई ड) गयाबाई

4) 7.62 mm एल्.एम्.जी. एकूण ––––– भागात खोलली जाते.
अ) 2 ब) 3
क) 4 ड) 5

5) भारतात एकूण ––––– एन्.सी.सी. डायरेक्टरेट्स आहेत.
अ) 17 ब) 18
क) 19 ड) 20

6) एन.सी.सी. झेंडयामधील तांबडा रंग ––––– दर्शवितो.
अ) नेव्ही ब) आर्मी
क) एअर फोर्स ड) बी.एस्.एफ्.

7) 7.62 mm एस.एल.आर. चा कारगर रेंज ––––– यार्डस् आहे.
अ) 100 ब) 200
क) 300 ड) 400

प्र.2 खालीलपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा. **06**

1) युद्धाची कारणे लिहा.
2) महान योद्धयांची नावे लिहा.
3) अंबुशच्या पार्टीची नावे लिहा.
4) भारताच्या शेजारी देशांची नावे लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन वर टिपा लिहा. **08**

1) भारताची सीमा आणि तिची सुरक्षा
2) ड्रीलचे फायदे
3) कारगिल युद्ध

प्र.4 **खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.** **07**

मोटिव्हेशनची गरज सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

अंतर अंदाजण्याच्या विविध पद्धती सविस्तर लिहा.

प्र.5 7.62 mm एल्.एम्.जी. ची वैशिष्टये सविस्तर लिहा. **07**

SLR-AK-211

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
MILITARY SCIENCE (N.C.C.) (PAPER - V)
GIRLS

Day & Date: Tuesday, 19-11-2019 Max. Marks: 35
Time: 11:30 AM To 01:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **07**

1) Kargil Conflict was fought in _____.
   a) 1999 b) 2000
   c) 2001 d) 2002

2) _____ is India's neighbor.
   a) Japan b) Pakistan
   c) England d) None of these

3) _____ was Chhatrapati Shivaji's mother.
   a) Takabai b) Tarabai
   c) Jijabai d) Gayabai

4) 7.62 mm LMG is stripped into _____ parts.
   a) 2 b) 3
   c) 4 d) 5

5) There are _____ N.C.C. directorates in India.
   a) 17 b) 18
   c) 19 d) 20

6) A red colour in N.C.C. flag shows for _____.
   a) Navy b) Army
   c) Air- Force d) B.S.F.

7) The effective range of 7.62 mm SLR is _____ yards.
   a) 100 b) 200
   c) 300 d) 400

Q.2 Attempt any three of the following question. **06**

a) Write down the causes of war.
b) Write down the names of great warriors.
c) Write down the parties of Ambush.
d) Write down the names of India's neighbours.

Q.3 Write short notes on any two of the following. **08**

a) India's Border and its safety
b) Benefits of drill
c) Kargil Conflict

Q.4 Attempt any one of the following question. **07**

Explain the need of motivation.

OR

Describe the methods of judging distance.

Q.5 Describe the Characteristics of 7.62 mm LMC. **07**

SLR-AK-212

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
NATIONAL SERVICE SCHEME (N.S.S.) (PAPER - V)

Day & Date: Tuesday, 19-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ——— हा आजचा राजा आहे.
अ) व्यापारी ब) शेतकरी
क) ग्राहक ड) नोकरी करणारा

2) ———ही समिती ग्रामपंचायतीशी संबंधीत आहे.
अ) कोठारी ब) बोंगलीवार
क) सार्जेट ड) यापैकी नाही

3) सर्वसामान्यपणे अंधश्रद्धा ही ———समाजाची मोठी समस्या आहे.
अ) अंध ब) शिकलेल्या
क) निरक्षर ड) यापैकी नाही

4) ग्रामपंचायती मध्ये ———हा प्रथम नागरिक म्हणून ओळखला जातो.
अ) सभापती ब) सरपंच
क) चेअरमन ड) ग्रामसेवक

5) कातकरी ही जात ———या कॅटेगरीमध्ये समाविष्ट होते.
अ) एस. टी. ब) एस. सी.
क) एन. टी. ड) यापैकी नाही

6) एस.सी. चे विस्तारित रूप ——— असे आहे.
अ) अनुसूचित जमाती ब) स्टेट जमाती
क) अनुसूचित जाती ड) यापैकी नाही

7) महाराष्ट्रातील जिल्हापरिषदेचा कार्यकाळ ———वर्षे आहे.
अ) चार ब) पाच
क) सहा ड) सात

8) ——— कायद्यानुसार ग्राहकांना 90 ते 150 दिवसात मोफत न्याय मिळतो.
अ) ग्राहक संरक्षण कायदा ब) माहिती अधिकार
क) पर्यावरण कायदा ड) यापैकी नाही

9) ———हा पंचायत समिती मधील शासनाचा प्रतिनिधी असतो.
अ) सभापती ब) बी. डी. ओ.
क) चेअरमन ड) ग्रामसेवक

10) मानवी समाजातील ——— हा मोठा शत्रू समजला जातो.
अ) कॉलरा ब) व्यसनाधीनता
क) एडस् ड) यापैकी नाही

11) मुख्य कार्यकारी अधिकारी हा ———— मधील शासनाचा प्रतिनिधी असतो.
अ) जिल्हा परिषद ब) पंचायत समिती
क) ग्रामपंचायत ड) यापैकी नाही

12) ———— ही ग्रामीण भागातील महत्त्वाची समस्या आहे.
अ) कुपोषण ब) शिक्षण
क) पैसा ड) यापैकी नाही

13) गोंड ही जात ————या कॅटेगरीमध्ये समाविष्ट होते.
अ) एन. टी. ब) एस. सी.
क) एस. टी. ड) यापैकी नाही

14) महाराष्ट्रात 'बांधील मजूर' ही समस्या ————या भागात आढळून येते.
अ) ग्रामीण ब) शहरी
क) औद्योगिक ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) 'ग्राहक संरक्षण' कायद्याची गरज का आहे?
2) अंधश्रद्धा' ची कारणे लिहा.
3) ग्रामीण स्तररचना लिहा.
4) सरपंचाची कार्ये सांगा.
5) एस.सी. च्या समस्या कोणत्या आहेत?
6) मुख्य कार्यकारी अधिका-याची कार्य सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) ग्राहक संरक्षण कायदा 1986
2) गटविकास अधिकारी
3) महिलांच्या समस्या
4) वेठबिगारी कामगार

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

एड्सची कारणे लिहा?

किंवा

पंचायत समितीची कार्ये लिहा?

प्र.5 कुपोषण म्हणजे काय ते सांगून कुपोषणाची कारणे व परिणाम लिहा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
NATIONAL SERVICE SCHEME (N.S.S.) (PAPER - V)

Day & Date: Tuesday, 19-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) _____ is a King of Today.
   a) Marchant b) Farmer
   c) Consumer d) Serviceman

2) _____ samiti is related to Gram Panchayat.
   a) Kothari b) Bongliwar
   c) Sarjent d) None of these

3) Generally Superstitions is major Problem of _____ people.
   a) Blind b) Educated
   c) Uneducated d) None of these

4) _____ is the first person in Gram Panchayat.
   a) Sabhapati b) Sarpanch
   c) Chairman d) Gramsevak

5) Katkari caste community is coming under _____.
   a) S.T. b) S.C.
   c) N.T. d) None of these

6) _____ is the long form of S.C.
   a) Schedule Tribes b) State Tribes
   c) Schedule Caste d) None of these

7) Duration of Jilha Parishad is _____ years in Maharashtra.
   a) 4 b) 5
   c) 6 d) 7

8) In _____ Consumer can get free justice within 90 to 150 days.
   a) Consumer Protect Act b) Right to Information
   c) Environment Act d) None of these

9) _____ is the Government representative in Panchayat Samiti.
   a) Sabhapati b) B.D.O.
   c) Chairman d) Gramshevak

10) _____ is danger for human being.
   a) Colera b) Sanitation
   c) AIDS d) None of these

11) C.E.O. is the Government representative of _____.
   a) Zilla Parishad b) Panchayat Samiti
   c) Gram Panchayat d) None of these

12) _____ is burning problem in rural area.
a) Nutrition b) Education
c) Money d) None of these

13) Gond caste community is coming under _____.
a) N.T. b) S.C.
c) S.T. d) None of these

14) Bounded Labour is a problem of _____ in Maharashtra.
a) Rural Area b) Urban Area
c) Industrial Area d) None of these

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) What is need of Consumer Protection Act?
b) Write the causes 'Superstitions'.
c) What is rural stratification?
d) Write the function of Sarpanch.
e) What are the problem of S.C.?
f) Write the function of C.E.O.?

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Consumer Protection Act 1986
b) Block Development Officer
c) Problem of women's
d) Bounded labour

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

Write the causes of AIDS.

OR

Describe the function of Panchayat Samiti.

Q.5 Define the 'Malnutrition'? Write the causes and effect of Malnutrition. **14**

SLR-AK-213

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Music (Paper – V)
INDIAN MUSIC

Day & Date: Tuesday, 19-11-2019 Max. Marks: 35
Time: 11:30 AM To 01:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **07**

1) तानसेनचे मूळ नाव ––––– होते.
अ) मियामिश्र ब) लालमिश्र
क) तन्नामिश्र ड) गुलाममिश्र

2) परमेश्वराची भक्ती व्यक्त करणाऱ्या गीतास ––––– म्हणतात.
अ) देशभक्ती ब) भागगीत
क) भक्तीगीत ड) दादरा

3) ख्याल म्हणजे –––––
अ) विचार ब) धुति
क) आरोह ड) ताल

4) ताल एकताल ––––– मात्रांचा आहे.
अ) 10 ब) 12
क) 11 ड) 14

5) यमन राग ––––– यावेळी गातात.
अ) संध्याकाळी ब) दुपारी
क) सकाळी ड) पहाटे

6) तानसेनचे गुरु ––––– होते.
अ) स्वामी जयदेव ब) स्वामी शंकर
क) स्वामी हरि ड) स्वामी हरिदास

7) दिपचंदी ताल ––––– प्रकारासाठी वाजवितात.
अ) ठुमरी ब) ख्याल
क) भक्तीगीत ड) लोकगीत

प्र.2 यमन किंवा बागेश्री छोटया ख्यालाचे स्वरलेखन करा. **08**

प्र.3 खालील प्रश्नांचे उत्तरे लिहा. **06**
1) यमन किंवा बागेश्री शास्त्रीय माहिती लिहा.
2) तालएकताल किंवा त्रिताल ठेकाबोल माहितीसह लिहा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **07**
नादाचे गुणधर्म लिहा.

किंवा

ताल एकताल दुप्पट, चौपट करा.

प्र.5 तानसेन यांचे जीवनचरित्र लिहा. **07**

SLR-AK-214

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Paper - V)
INTRODUCTION TO POLITICAL THEORY

Day & Date: Tuesday, 19-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. 14

1) 'वंशपरंपरेने प्राप्त होणारी सत्ता' हे ———— अधिसत्तेचे उदाहरण आहे.
अ) विवेकनिष्ठ अधिसत्ता ब) पारंपारिक अधिसत्ता
क) संमोहक अधिसत्ता ड) यापैकी नाही

2) डेमॉस (Demos) आणि क्रेटिया (Kratia) या दोन शब्दापासून निर्माण झालेला हा शब्द ———— भाषेशी संबंधित आहे.
अ) ग्रीक ब) लॅटिन
क) स्पॅनिश ड) फ्रेंच

3) धर्माधिष्ठित राज्यात ———— या घटकांचा अधिमान्यते वर विशेष प्रभाव पडलेला असतो.
अ) वर्ग ब) भाषा
क) जात ड) धर्म

4) ॲथॉरिटी या शब्दाची उत्पत्ती ऑकटर या ———— शब्दातून झाली आहे.
अ) इंग्लिश ब) रोमन
क) ग्रीक ड) फ्रेंच

5) रुसो ने ———— या ग्रंथात सत्तेचे स्वरुप स्पष्ट केले आहे.
अ) लेव्हीएथॉन ब) सामाजिक करार
क) प्रिन्स ड) प्रतिनिधिक शासन

6) वर्गविहीन (classless) व राज्यविहीन (stateless) सत्तेचे वर्णन ———— यांनी अपेक्षित केले आहे.
अ) जे.एस.मिल ब) कार्ल मार्क्स
क) अब्राहम लिंकन ड) रुसो

7) एखादा आदेश किंवा आज्ञा देण्याची किमान राजकीय सत्ता म्हणजे ———— होय.
अ) सत्ता ब) अधिसत्ता
क) अधिमान्यता ड) लोकशाही

8) 'राज्य हे ईश्वरी वरदान आहे' असे ———— सिद्धांताचे समर्थक मानतात.
अ) शक्ती सिद्धांत ब) दैवी अधिकारांचा सिद्धांत
क) सामाजिक करार सिद्धांत ड) यापैकी नाही

9) 'लोकशाही हा एक जीवन मार्ग आहे' असे ———— यांनी म्हटले आहे.
अ) पंडित नेहरू ब) अब्राहम लिंकन
क) महात्मा गांधी ड) जे एस मिल

10) लोकशाही शासन पद्धतीत सर्वोच्च सत्ता ———— कडे असते.
अ) समाज ब) राजा
क) जनतेकडे ड) प्रशासन

11) शक्ती (Force) हा राज्याचा आधार नसून लोकांची इच्छा (will) हा राज्याचा मुख्य आधार आहे. (Will not Force is the basis of Authority) असे ———— सिद्धांत मानतो.
अ) सामाजिक करार सिद्धांत ब) शक्ती सिद्धांत
क) दैवी अधिकारांचा सिद्धांत ड) यापैकी नाही

12) शक्ती प्रयोगाची क्षमता म्हणजे सत्ता होय. (Power is Capacity to use Force) असे ———— यांनी म्हटले आहे.
अ) मिचेल ब) रॉबर्ट बिर्स्टेड
क) आर एच टोनी ड) चार्लस मेरीयम

13) 'प्रभावी व्यक्तिमत्व' ही संकल्पना ———— शी संबंधित आहे.
अ) राजकीय संस्कृती ब) राजकीय मानव
क) अधिमान्यता ड) राजकीय समाजीकरण

14) 'आज्ञा पालन करण्यास लागणारी सत्ता म्हणजे ———— होय.
अ) सत्ता ब) अधिसत्ता
क) लोकशाही ड) अधिमान्यता

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) सत्ता व प्रभाव सहसंबंध स्पष्ट करा.
2) अधिसत्तेच्या आधारातील 'सामाजिक करार सिद्धांत' स्पष्ट करा.
3) अधिमान्यतेचा रूढीवादी सिद्धांत
4) लोकशाहीचे प्रकार स्पष्ट करा.
5) संमोहक किंवा दिव्यवलयी अधिसत्ता म्हणजे काय?
6) सत्तेचे मूलभूत आधार.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. **12**

1) अधिसत्तेचे प्रकार
2) अधिमान्यतेचे प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्ष मार्ग
3) सत्तेची उगमस्थाने
4) लोकशाहीच्या यशस्वीतेसाठी आवश्यक अटी

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

सत्ता म्हणजे काय? राजकीय सत्तेचे प्रकार स्पष्ट करा. **14**

किंवा

लोकशाही म्हणजे काय? लोकशाहीची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

प्र.5 अधिसत्ता म्हणजे काय? अधिसत्तेची वैशिष्टये स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Paper - V)
INTRODUCTION TO POLITICAL THEORY

Day & Date: Tuesday, 19-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) 'Power given by ancestry' is the example of _____ authority.
   a) Legal- Rational Authority b) Traditional Authority
   c) Charismatic Authority d) None of the above

2) Demos and Cretia, these two words are related to _____ language.
   a) Greek b) Latin
   c) Spanish d) French

3) In religious based state _____ is important factor in Legitimacy.
   a) Class b) Language
   c) Caste d) Religion

4) The word authority has originated from _____ word auctor.
   a) English b) Roman
   c) Greek d) French

5) _____ in this book Ruso explained the nature of power.
   a) Leviathan b) Social Contract
   c) Prince d) Representative government

6) _____ expects the explanation of classless and stateless power.
   a) J. S. Mill b) Karl Marks
   c) Abraham Linken d) Ruso

7) A minimum political power to given and order or command is known as _____.
   a) Power b) Authority
   c) Legitimancy d) Democracy

8) 'State is gods blessing' on this principle _____ believes.
   a) Theory of force b) Theory of divine origin
   c) Social contract theory d) None of the above

9) 'Democracy is a way of life' is said by _____.
   a) Pandit Nehru b) Abraham Linken
   c) Mahatma Gandhi d) J.S.Mill

10) In democratic government the altimate powers rests with _____.
   a) Community b) King
   c) People d) Administration

11) Force not to be an base of authority but the will power of people is an base of authority is said in _____ principle.
   a) Social contract theory b) Theory of force
   c) Theory of Divine origin d) None of these

12) 'Power is the capacity to use a force' is said by _____.
   a) Micchel b) Robert Bristed
   c) R.H.Toni d) Charles Merium

13) The concept of charismatic personality is related with _____.
   a) Political culture b) Political man
   c) Legitimacy d) Political Socialization

14) Power which used to obey the commands in know as _____.
   a) Power b) Authority
   c) Democracy d) Legitimacy

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Explain the relation between power and influence.
b) Explain the 'Social contract theory' based on authority.
c) Explain 'Prespective theory' of Legitimacy.
d) Explain forms of 'Democracy'.
e) What is mean by charismatic Authority?
f) Bases of power.

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Kinds of Authority
b) Direct and Indirect way Legitimacy
c) Sources of Power
d) Conditions for successful working of democracy

Q.4 Answer any one of the following questions. **14**

What is power? Explain the types of political power.

OR

What is Democracy? Explain the features of Democracy.

Q.5 What is Authority? Explain the features of Authority. **14**

SLR-AK-215

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Military Science (N.C.C.) (Paper – VI)
BOYS

Day & Date: Wednesday, 20-11-2019 Max. Marks: 35
Time: 11:30 AM To 01:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **07**

1) ––––– हा भारताचा राष्ट्रीय पक्षी आहे.
अ) मोर ब) पोपट
क) चिमणी ड) कावळा

2) 22 रायफलचा कारगर रेंज ––––– यार्डस् आहे.
अ) 50 ब) 25
क) 75 ड) 100

3) ध्वनीची तीव्रता ––– मध्ये मोजली जाते.
अ) मीटर ब) इंच
क) डेसिबल ड) यापैकी एकही नाही

4) काझीरंगा राष्ट्रीय उद्यान ––––– राज्यामध्ये आहे.
अ) केरळ ब) कर्नाटक
क) महाराष्ट्र ड) आसाम

5) प्रदूषणाचे एकूण ––––– प्रकार आहेत.
अ) 4 ब) 5
क) 6 ड) 7

6) ––––– वाचवा ही आपल्या समाजाची गरज आहे.
अ) पैसा ब) लेक
क) संपत्ती ड) सोने

7) फायरिंगच्यावेळी बट पॉईन्टवरती ––––– रंगाचा झेंडा लावला जातो.
अ) पांढऱ्या ब) निळया
क) लाल ड) पिवळया

प्र.2 खालीलपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा. **06**

1) प्रथमोपचाराची व्याख्या लिहा.
2) फायरिंगच्या पोजिशन्स् लिहा.
3) टारगेटवरील सर्कलस्ची नावे लिहा.
4) जंगलापासून मिळणाऱ्या गोष्टी लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन वर टिपा लिहा. **08**

1) एड्सची कारणे आणि उपाय
2) ड्रीलचे फायदे
3) फायरिंगच्या वेळी सुरक्षेसाठी घ्यावयाची दक्षता

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **07**

सर्पदंश आणि भाजणे यावर प्रथमोपचार लिहा.

किंवा

चांगल्या आणि निरोगी आरोग्यासाठी उपयुक्त असणारे घटक सविस्तर लिहा.

प्र.5 एन्.सी.सी.मध्ये केली जाणारी समाजसेवेची कामे सविस्तर लिहा. **07**

SLR-AK-215

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Military Science (N.C.C.) (Paper – VI)
BOYS

Day & Date: Wednesday, 20-11-2019 Max. Marks: 35
Time: 11:30 AM To 01:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **07**

1) _____ is the India's National Bird.
   a) Peacock b) Parrot
   c) Sparrow d) Crow

2) The effective range of 22 rifle is _____ yards.
   a) 50 b) 25
   c) 75 d) 100

3) Noise level is measured in _____.
   a) metre b) inch
   c) decibel d) none of these

4) Kaziranga National Park is in _____.
   a) Kerala b) Karnataka
   c) Maharashtra d) Assam

5) There are _____ types of pollution.
   a) 4 b) 5
   c) 6 d) 7

6) To save the _____ is a need of our society.
   a) Money b) Daughter
   c) Property d) Gold

7) _____ coloured flag is kept on the top of the butt point during firing.
   a) A white b) A blue
   c) A red d) A yellow

Q.2 Answer any three of the following questions. **06**

1) Write down the definition of first – aid.
2) Write down the positions of firing.
3) Write down the names of circles on the target.
4) Write down the things which forests can provide.

Q.3 Write short notes on any two of the following questions. **08**

1) Causes and preventive measures of aids.
2) Benefits of drill.
3) Safety precautions during firing.

Q.4 Answer any one of the following questions. **07**

Write down the first – aid on snake- bite and burning.

OR

Describe the factors which are important for healthy and disease free life.

Q.5 Describe the social service activities done in N.C.C. **07**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Military Science (N.C.C.) (Paper – VI)
GIRLS

Day & Date: Wednesday, 20-11-2019 Max. Marks: 35
Time: 11:30 AM To 01:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **07**

1) ––––– हा भारताचा राष्ट्रीय पक्षी आहे.
अ) मोर ब) पोपट
क) चिमणी ड) कावळा

2) 22 रायफलचा कारगर रेंज ––––– यार्डस् आहे.
अ) 50 ब) 25
क) 75 ड) 100

3) ध्वनीची तीव्रता ––– मध्ये मोजली जाते.
अ) मीटर ब) इंच
क) डेसिबल ड) यापैकी एकही नाही

4) काझीरंगा राष्ट्रीय उद्यान ––––– राज्यामध्ये आहे.
अ) केरळ ब) कर्नाटक
क) महाराष्ट्र ड) आसाम

5) प्रदूषणाचे एकूण ––––– प्रकार आहेत.
अ) 4 ब) 5
क) 6 ड) 7

6) ––––– वाचवा ही आपल्या समाजाची गरज आहे.
अ) पैसा ब) लेक
क) संपत्ती ड) सोने

7) फायरिंगच्यावेळी बट पॉईन्टवरती ––––– रंगाचा झेंडा लावला जातो.
अ) पांढऱ्या ब) निळया
क) लाल ड) पिवळया

प्र.2 खालीलपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा. **06**

1) प्रथमोपचाराची व्याख्या लिहा.
2) फायरिंगच्या पोजिशन्स् लिहा.
3) टारगेटवरील सर्कलस्ची नावे लिहा.
4) जंगलापासून मिळणाऱ्या गोष्टी लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन वर टिपा लिहा. **08**

1) एड्सची कारणे आणि उपाय
2) ड्रीलचे फायदे
3) फायरिंगच्या वेळी सुरक्षेसाठी घ्यावयाची दक्षता

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **07**

सर्पदंश आणि भाजणे यावर प्रथमोपचार लिहा.

किंवा

वैयक्तिक आरोग्य आणि स्वच्छता यांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.5 तुम्ही तुमच्या कॉलेजमध्ये रक्तदान शिबीराचे आयोजन कसे कराल? **07**

SLR-AK-215

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Military Science (N.C.C.) (Paper – VI)
GIRLS

Day & Date: Wednesday, 20-11-2019 Max. Marks: 35
Time: 11:30 AM To 01:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **07**

1) _____ is the India's National Bird.
   a) Peacock b) Parrot
   c) Sparrow d) Crow

2) The effective range of 22 rifle is _____ yards.
   a) 50 b) 25
   c) 75 d) 100

3) Noise level is measured in _____.
   a) metre b) inch
   c) decible d) none of these

4) Kaziranga National Park is in_____.
   a) Kerala b) Karnataka
   c) Maharashtra d) Assam

5) There are _____ types of pollution.
   a) 4 b) 5
   c) 6 d) 7

6) To save the _____ is a need of our society.
   a) Money b) Daughter
   c) Property d) Gold

7) _____ coloured flag is kept on the top of the butt point during firing.
   a) A white b) A blue
   c) A red d) A yellow

Q.2 Answer any three of the following questions. **06**

1) Write down the definition of first – aid.
2) Write down the positions of firing.
3) Write down the names of circles on the target.
4) Write down the things which forests can provide.

Q.3 Write short notes on any two of the following questions. **08**

1) Causes and preventive measures of aids.
2) Benefits of drill.
3) Safety precautions during firing.

Q.4 Answer any one of the following questions. **07**

Write down the first – aid on snake – bite and burning.

OR

Explain the importance of personal hygiene and sanitation.

Q.5 How will you plan 'blood donation camp' in your collage? **07**

SLR-AK-216

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
NATIONAL SERVICE SCHEME (N.S.S.) (Paper – VI)

Day & Date: Wednesday, 20-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) जागतिक देशाच्या संघटनेचे मुख्यालय ––––– येथे स्थापन झाले आहे.
अ) लंडन ब) पॅरीस
क) रोम ड) न्युयॉर्क

2) जागतिक आरोग्य संघटना ––––– साठी स्थापन केली आहे.
अ) पैसा ब) चांगले आरोग्य
क) वैयक्तिक आरोग्य ड) ग्रामीण परिसर

3) ––––– हे मानवी हक्काचे जनक आहे.
अ) अण्णा हजारे ब) सेंट थॉमस ॲक्यायन
क) महात्मा गांधी ड) हेन्री डावूंट

4) बालविवाह प्रतिबंध कायदा भारतातील ––––– यावर्षी सुरू झाला.
अ) 1986 ब) 1990
क) 1929 ड) 1956

5) एन.जी.ओ.चे ––––– असे विस्तारित रूप आहे.
अ) अशासकीचे संघटना ब) राष्ट्रीय हरित संघटना
क) राष्ट्रीय भौगोलिक संघटना ड) यापैकी नाही

6) प्रत्येकाला शिक्षणाचा हक्क ––––– मुळे प्राप्त झाला आहे.
अ) अशासकीच संघटना ब) मानवी हक्क
क) माहितीचा अधिकार ड) युनो

7) 8 मार्च हा जागतिक –––––– दिवस म्हणून साजरा केला जातो.
अ) बालक ब) महिला
क) वरिष्ठ नागरिक ड) अपंग

8) ––––– हे वरिष्ठ नागरिकांचे वय म्हणून ओळखले जाते.
अ) 55 ब) 58
क) 65 ड) 60

9) नवीन वैज्ञानिक शोध घेण्याची जबाबदारी –––––– यांनी घेतली आहे.
अ) जागतिक आरोग्य संघटना ब) रेडक्रॉस
क) युनेस्को ड) युनो

10) रेडक्रॉसचे ––––– हे चिन्ह आहे
अ) ÷ ब) 0
क) + ड) ×

11) मानवी विकासाकरिता मानवी हक्काची स्थापना ———— यांनी केली आहे.
अ) युनो ब) जागतिक आरोग्य संघटना
क) युनेस्को ड) रेडक्रॉस

12) माहितीचा अधिकार 2005 चे ————— हे जनक आहेत
अ) मेधा पाटकर ब) महात्मा गांधी
क) बाबा आमटे ड) अण्णा हजारे

13) जगात 10 डिसेंबर हा ——— दिवस म्हणून साजरा केला जातो.
अ) रेडक्रॉस ब) मानवी हक्क
क) ग्राहक संरक्षण ड) युनो

14) जगात युनिसेफ ———— च्या विकासात मदत करते.
अ) महिला ब) बालक
क) अपंग ड) वरिष्ठ नागरिक

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) मानवी हक्कांचा अर्थ सांगा
2) अपंग व्यक्तीचे चार मानवी हक्क काय आहे?
3) अशासकीय संघटनेची वैशिष्टये
4) जागतिक आरोग्य संघटनेची संरचना/रचना
5) रेडक्रॉसचे कार्य
6) युनेस्कोची पार्श्वभूमी

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) मानवी हक्काचा इतिहास
2) महिला व त्यांचे मानवी हक्क
3) अशासकीय संघटनेचे फायदे व तोटे
4) युनिसेफ

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

माहितीचा अधिकार 2005 चा थोडक्यात वृत्तांत लिहा.

किंवा

जागतिक आरोग्य संघटनेचे थोडक्यात वर्णन करा.

प्र.5 बालक, वरिष्ठ नागरिक यांचे मानवी हक्क थोडक्यात वर्णन करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
NATIONAL SERVICE SCHEME (N.S.S.) (Paper – VI)

Day & Date: Wednesday, 20-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) United Nation organization office is situated in _____.
   a) London b) Paris
   c) Rome d) Newyork

2) W.H.O. organization was established for a _____.
   a) Money b) Good health
   c) Personal health d) Rural area

3) _____ is pioneer of Human Right.
   a) Anna Hazare b) Sent Thomas Aqvayan
   c) Mahatma Gandhi d) Henry Daunt

4) Child marriage protection Act was started _____ in India.
   a) 1986 b) 1990
   c) 1929 d) 1956

5) N.G.O Stands for _____.
   a) Non-Government Scheme
   b) National Green Organization
   c) National Geography Organization
   d) None of these

6) Education Rights get every body because of _____.
   a) N.G.O b) Human Right
   c) Right of Information d) UNO

7) 8 march day is celebrate as a International _____ day.
   a) Children b) Women's
   c) Senior citizen d) Handicapped

8) _____ is age identify of senior citizen.
   a) 55 b) 58
   c) 65 d) 60

9) New scientific innovation conducted by _____.
   a) WHO b) Red cross
   c) UNESCO d) UNO

10) _____ is the symbol of Red cross.
   a) ÷ b) 0
   c) + d) ×

11) _____ has proposed to Human Right for Human development.
   a) UNO b) WHO
   c) UNESCO d) Red cross

12) _____ was a pioneer of right of information 2005.
   a) Medha Patkar b) Mahatma Gandhi
   c) Baba Amte d) Anna Hajare

13) 10 December is celebrated as _____ day in world.
   a) Redcross b) Human Right
   c) Consumer Protection d) UNO

14) "UNICEF" is helpful in the _____ development in the world.
   a) Women b) Children
   c) Handicapped d) Senior citizen

Q.2 Answer of the following questions. (Any Four) **16**

1) State the meaning of Human Right.
2) What are the Four Human Rights of disabled persons?
3) Characteristics of N.G.O.
4) Structure of World Health Organization.
5) Function of Redcross.
6) Background of UNESCO.

Q.3 Answer of the following questions. (Any Two) **12**

1) History of Human Rights.
2) Women and their Human Rights.
3) Merits and Demerits of N.G.O.
4) UNICEF.

Q.4 Answer of the following questions. (Any One) **14**

Give brief account on "Right of Information".

OR

Explain in brief "World Health Organization".

Q.5 Explain in brief "Children, Senior Citizen and their Human Rights. **14**

SLR-AK-217

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Music (Paper – VI)
INDIAN MUSIC

Day & Date: Wednesday, 20-11-2019 Max. Marks: 35
Time: 11:30 AM To 01:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **07**

1) पटदिप राग ––––– यावेळी गातात.
अ) सकाळी ब) दुपारी
क) संध्याकाळी ड) रात्री

2) मानवी भावना व्यक्त करणाऱ्या गीताला ––––– म्हणतात.
अ) ठुमरी ब) ख्याल
क) भावगीत ड) भक्तिगीत

3) उस्ताद अल्लाउद्दीन खाँ प्रसिध्द ––––– वादक होते.
अ) सतार ब) सरोद
क) टाळ ड) तंबोरा

4) धमार तालाच्या ––––– मात्रा आहेत.
अ) 10 ब) 11
क) 14 ड) 15

5) दुर्गा रागाची जाति ––––– आहे.
अ) संपूर्ण, संपूर्ण ब) संपूर्ण ओडव
क) ओडव ओडव ड) संपूण षाडव

6) स्वर, तालबध्द गीताला ––––– म्हणतात.
अ) सरगमगीत ब) लक्षणगीत
क) देशभक्तिपरगीत ड) प्रार्थना

7) ––––– हा चौदा मात्रांचा ताल आहे.
अ) दादरा ब) केरवा
क) झुमरा ड) त्रिताल

प्र.2 पटदिप किंवा शिवरंजनी रागातील सरगमगीताचे स्वरलेखन करा. **08**

प्र.3 **1)** पटदिप किंवा शिवरंजनी शास्त्रीय माहिती लिहा. **03**
2) झुमरा किंवा धमार ठेकाबोल माहितीसह लिहा. **03**

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **07**
भावगीत, तराणा या गीतप्रकारांची माहिती लिहा.

किंवा

ताल धमार दुप्पट करा.

प्र.5 उस्ताद अल्लाउद्दीनखाँ यांचे जीवनचरित्र लिहा. **07**

SLR-AK-218

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Prakrit (Paper – V)
JAMBU SAMI CHARIU

Day & Date: Wednesday, 20-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) तओ रण्णा ––––– – 'मंतिराय!
अ) वुत्तं ब) वुत्तथि
क) वुत्तआ ड) वुत्तओ

2) मंतिणावि ––––– सद्दो कओ।
अ) धाविऊण ब) धाविऊणसो
क) धाविऊणम ड) धाविऊणय

3) ––––– साणुराओ मंतिसंमुहमवलोएइ।
अ) निच्छीय ब) निच्छीयअेसो
क) निच्छीय अन्न ड) निच्छीयन्नोय

4) तीए गिहं च्छाइऊण समंतओ ––––– ।
अ) ठिओ ब) ठिओमो
क) ठिओहइ ड) ठिओथि

5) ––––– तं तहारुवं भासुरसरीरं।
अ) सांवि ब) सांविजा
क) सांविओ ड) सांविअं

6) तुहोवयारेण ––––– य संतुट्ठम्हि।।
अ) साहसेण ब) साहसेणर
क) साहसेणणि ड) साहसेणवी

7) तियसेण ––––– वीसंमियं – 'अहो!'
अ) मणम्मि ब) मणम्मिणे
क) मणम्मिसु ड) मणम्मिणु

8) जंबूसामिंच्या वडिलांचे नाव ––––– होते.
अ) वृषभदेव ब) अरहत्दास
क) शंभुदास ड) जिनदास

9) जंबूसामि ––––– नगरात राहत होते.
अ) वैशाली ब) राजगृही
क) कुंडलपूर ड) मधुबनी

10) जंबूसामि चरिउ चे लेखक महाकवि ––––– हे आहेत.
अ) नेमीचंद्र ब) रइधू
क) वीर ड) कल्याणमुनी

11) जंबूसामिंच्या आईचे नाव ———— होते.
अ) संस्कारश्री ब) जिनमती
क) बुध्दीमती ड) ध्यानदेवी

12) जंबूसामिंनी सुधर्मास्वामींकडे ———— घेतली.
अ) पर्मा ब) दिक्षा
क) रिक्षा ड) बक्सा

13) जंबूसामिच्या दुसऱ्या पत्नीचे नाव ———— होते.
अ) भूदेवी ब) सरस्वती
क) काकीने ड) कनकश्री

14) श्रेणिक राजाकडे मदतीसाठी ———— आला होता.
अ) कामदेव ब) गगनगती
क) आकाश ड) धनदेव

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) जम्बूस्वामीचा जन्म व नामकरण स्पष्ट करा.
2) आचार्य सुधर्मा मुनिराज परिचय स्पष्ट करा.
3) जम्बूस्वामी संबंधित साहित्याचे विश्लेषण करा.
4) जंबूमातेची चिंता व प्रयत्न
5) रयणचूलाचे राजास निवेदन
6) जम्बूस्वामीच्या जीवनातील बालपण

प्र.3 भाषांतर करा. (कोणतेही चार) **12**

1) इय तहु भासंतहु सुक्खु जंणतहु एत्तहिं खणि हेरिएण पुणु।
रायणु तिं अक्खिए जें सइँ लक्खिउ देव–देव थिर–कण्ण सुणु।।
2) ता वालु पयंपइ णउ मुणियउ पइँ रहुवइ भूगोयरेण चिरु।
रावणु खगु मारिउ रणि संघारिउ पयडु कहंतरु एहु णिरु।।
3) तं णिसुणिवि खयरें तासु जि अइरें वसुणंदउ सहुं असिवरेण।
कुमरहु करि दिण्णउ अणुण्णु थिउ णहयलि खणेण।।
4) णिय पहु जि विरुध्दउ जाणिवि कुद्धउ मंतिहिं ता जि पउत्तऊ।
हो–हो साहस गिरा अणमिय णिय सिर जंपि म वि ण पंचतऊ।।
5) तं वयणु सुणेप्पिणु ईसि हसेप्पिण जंपइ जंबूसामि तहु।
खंधारहु सम्मुहु णह–जाणु जि तुहु खंचहि पेच्छहि चरिउ महु।।
6) ता जंबुकुमारें महियलि सारें वंदिउ रिसिवरु विगयतमु।
सिरि वीर–जिणेसहु णाण–दिणेसहु जो इहु गणहरु पंचमु।।

प्र.4 सट्टक साहित्याचा परिचय देऊन खालीलपैकी एका विषयावर निबंध लिहा. **14**

आनंदवती

किंवा

श्रृंगारमंजिरी

प्र.5 जम्बूस्वामी व चार पत्नींचे कथा विश्लेषण. **14**

SLR-AK-219

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Persian (Paper - V)
PROSE

Day & Date: Wednesday, 20-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

Q.1. Rewrite the following sentences by choosing the correct alternatives:- 14

1) حکایت 'فقیہ ے دخترے داشت' سعدی شیرازی کی _____ تصنیف سے ماخوذ ہے-

بوستان سعدی، گلستان سعدی، اخلاق محسنی، انوار سہیلی

2) اگر ہم اپنی روح اور اپنی عقل کے حکم کو بجالانا چاہتے ہیں تو اللہ نے ہمیں قوت عطا کی ہے اسے قوت _____ کہتے ہیں-

جسم، نظر، ارادی، عشق

3) غانم _____ سے پتھر کا وزنی شیر اٹھا کر پہاڑ پر چڑھ جاتا ہے-

کنواں، نہر، سمندر، چشمے

4) فقیہ کی ایک _____ لڑکی تھی جس سے کوئی بھی نکاح کرنے کو تیار نہ تھا-

مالدار، غریب، بدصورت، گونگی

5) شوئے زن زشت روئے _____ بہہ-

نابینا، ناشنوا، ناکارہ، نااہل

6) مغل شہنشاہ اکبر نے اپنا پایۂ تخت _____ سے آگرہ منتقل کر دیا تھا-

جودھ پور، جے پور، کانپور، فتح پور سیکری

7) علیقلی کی اذان سننے کی خواہش _____ پوری کرتا ہے-

ملا رجب علی، ملا داؤد علی، ملا سید علی، ان میں سے کوئی نہیں

8) علیقلی کو شہر _____ میں سپرد خاک کیا جاتا ہے-

کفگار، دربند، بلخ، تہران

9) ادھم ایک غریب _____ تھا-

تاجر، موچی، غلام، درزی

10) شہزادی ریگا کی موت پر شہر کے لوگوں نے _____ لباس پہن لیا تھا-

سفید، سیاہ، سرخ، سبز

11) ملا حسین واعظ کاشفی تیمور کے پرپوتے _____ کے دربار سے تعلق رکھتے تھے-

سلطان جہانگیر، سلطان شاہ رخ، سلطان غیاث الدین، سلطان مرزا

12) گلستان سعدی _____ ابواب پر مشتمل حکایتوں کا مجموعہ ہے-

آٹھ، دس، بارہ، چودہ

13) سعید نفیسی فارسی کے ایک _____ بھی ہیں-

داستان نگار، افسانہ نگار، خاکہ نگار، ان میں سے کوئی نہیں

14) علی اصغر حکمت _____ کے وزیر امور خارجہ تھے-

افغانستان، پاکستان، ایران، امریکہ

Q.2. Write short answer on the following questions:- (Any four/ 04) 16

1) قدیم ہندوستان کے فن تعمیرات کے متعلق معلومات لکھیے-

2) ملا رجب علی کے کردار پر روشنی ڈالیے-

3) فقیہہ اپنے داماد کا علاج کیوں نہیں کروانا چاہتا ہے؟ تحریر کیجیے-

4) غانم کو حوصلہ مندی کا انعام کس طرح حاصل ہوتا ہے؟

5) ڈاکٹر ش. پرتو کا تعارف تحریر کیجیئے-

6) ادھم اور ریگا کی دوسری ملاقات کب اور کیسے ہوئی؟ تحریر کیجئے-

Q.3. Write short note on the following questions:- (Any two / 02) **12**

1) 'انوارِ سہیلی' کا اجمالی جائزہ-

2) سعید نقیسی کی علمی وادبی خدمات-

3) سالم وغانم کا اجمالی جائزہ-

4) علی اصغر حکمت عملی کے حالات زندگی

Q.**4**. **Explain any one of the following:-** **14**

I) Give a brief account of the life and literary work of 'Saadi Sheerazi'.

Q.4. Translate the following :-

علیقلی یک کیسہ تافتہ یزدی سرخ از مادر ش ارث بردہ بود— دراین کیسہ دوسکہ طلا بیشتر نبود— دواشرفی سائیدہ کہ بروی آن این عبارت (السلطان نادر شاہ افشار) بزحمت خواندہ میشد، دواشرفی چشم روشنی ای بود کہ جدۂ علیقلی ھنگام عروسی بمادر ش دادہ بود—

این پول حلال را علیقلی گزاشتہ بود کہ بمصرف کفن دفن برساند— مکرر بدوستان خود می گفت: وقتی می مردم، زیر متکای من کیسہ سرخیست کہ در آن دواشرفی را بردارید و باآن مرا در قبرستان پہلوی مسجد خان دفن کنید—

این کیسہ تافتہ قرمز یزدی بدست خود علیقلی از زیر متکا بیرون آمد و در مقابل آن مکتبدار و یلقمانی حاضر شد— امروز ھنگام غروب آفتاب بر منارۂ مسجد خان بالا رود و آن بانگ روح بخش را کہ بیست و پنج سالست دیگر بگوش علیقلی نرسیدہ و بیست و پنج سالست بانتظار آن مرگ را مروز و فردا می کند، بگوش او برساند—

امروز ھنگام مغرب آواز ملا رجب علی از فراز منارہ مسجد خان برخاست—

اللہ اکبر -------- اللہ اکبر ---------- اَشھَدُ اَن لَا الٰہ اِلّا اللہ

Q.5. Translate the following passage:- **14**

روزها کهادهم جوان کار میکرد در رفش وسندان وسوزن وبهرچه می نگریست ریگارا میدید عصرهازود تر دست ازکار می کشید وبه پیرامون باغ وکاخ پادشاهی میرفت— ازدورهمه جارامی پائید وبانگاه‌های تیز آتشین دیوارهارا سوراخ میکرد ومیخواست ریگابیند' ولی یک روز طبل عزابلند شدوهمه شهرسیاه پوشیدند— ریگادختر پادشاه مرده بود—

جنازه ریگارا باآئین بزرگ وباشکوهی بلند کردند— درآنجاکارهای مذهبی راانجام دادندوتابوتی راله درآن تن زیبایش درکفن سفیدابریشمی پیچیده شده بوددرنقب گزاردند-

نه تنهاادهم می گریست بلکه تمام شهربجوانی وزیبائی وعمرگل آسائی زود گزراوافسوس می خوردندو گریه می کردند— ادهم سیل اشکش رارهاکرده بود— دوراز جنجال مردم،سروسینه میزدوشیونش همه جاراپر کرده بود—

ادهم بیچاره اگراندک امیدی هم برای یکبار دیدن ریگاداشت آنهم برباد رفت— شایداگرریگانمی میرد بازیکبار دیگراورامی دیدولی دلبرنازنین اوٗ اکنو ں زیرخاکهاخفته است وبایداین آرزوراباخودبدوربرد— زندگی راچه سودپس ازمرگ جانانش که یکبار هم بروی اونخندیده است ! آتش حسرت دردلش زبانه می کشید—

هرچه ازچشم اشک فرومی ریخت آرامش نمی یافت آتش آرزوی دیدن ریگادردلش افروخته ترمشید—

SLR-AK-22

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Paper – I)
PRINCIPLES OF PHYSICAL EDUCATION

Day & Date: Wednesday, 20-11-2019 Max. Marks: 20
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **04**

1) आकस्मित मृत्यू हा नियम कोणत्या खेळाशी निगडीत आहे.?
अ) कबड्डी ब) खो–खो
क) हँड बॉल ड) बास्केट बॉल

2) कबड्डी संघात एकूण खेळाडूंची संख्या किती असते?
अ) 12 ब) 11
क) 10 ड) 13

3) सुवर्ण चडाई कोणत्या खेळाशी निगडीत आहे?
अ) कबड्डी ब) खो–खो
क) हँड–बॉल ड) बास्केट बॉल

4) ''हँग स्टाईल'' हे कशाशी निगडीत आहे?
अ) लांब उडी ब) भालाफेक
क) उंच उडी ड) तिहेरी उडी

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **06**

1) उद्दिष्टये म्हणजे काय?
2) स्पर्धा म्हणजे काय?
3) शिक्षणाची व्याख्या सांगा.
4) ध्येय म्हणजे काय?
5) शरीर संवर्धन म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **05**

अ) खेळ आणि स्पर्धा स्पष्ट करा.

किंवा

ब) भावनिक विकास म्हणजे काय ते स्पष्ट करा?

प्र.4 शिक्षणाची तत्वे कोणती? **05**

SLR-AK-22

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Paper – I)
PRINCIPLES OF PHYSICAL EDUCATION

Day & Date: Wednesday, 20-11-2019 Max. Marks: 20
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Instruction: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives: **04**

1) "Sudden death" is related which game?
   a) Kabbaddi b) Kho – Kho
   c) Hand – ball d) Basket – Ball

2) How many players in a Kabaddi team?
   a) 12 b) 11
   c) 10 d) 13

3) Golden ride is related with _____.
   a) Kabaddi b) Kho – Kho
   c) Hand – ball d) Basket ball

4) "Hang style" is related with _____.
   a) Long Jump b) Javelin Throw
   c) High Jump d) Tripple Jump

Q.2 Attempt any three of the following questions. **06**

1) What is mean by objectives?
2) What is mean by competition?
3) Give the definition of education.
4) What is mean by aim?
5) What is mean by physical cultural?

Q.3 Attempt one of the following questions. **05**

1) Define sports and competition

OR

2) What is mean by emotional development?

Q.4 What are the principles of education? **05**

SLR-AK-220

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Prakrit (Paper – VI)
ARAMSOHAKAHA

Day & Date: Thursday, 21-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) बहुतरुणनरसमेओ एक्को ––––– जाणओ दिट्ठो।
अ) किल ब) किलय
क) किलसे ड) किलम

2) मुंचसु मं, कल्ले उण ––––– कहिस्सं।
अ) अवस्सं ब) अवस्संदा
क) अवस्संसं ड) अवस्संर

3) पुव्वंव सव्वं ––––– जाव नियत्ता।
अ) काऊण ब) काऊणाक
क) काऊणजि ड) काऊणरा

4) तीए वुत्तं– 'न ––––– आणेउं सक्किज्जइ।'
अ) वासरे ब) वासरेसंवासरे
क) वासरेव ड) वासरेदे

5) मुक्खोवि किं करयलचडियं चिंतारयणं ––––––?
अ) मुंचइ ब) मुंचइदा
क) मुंचइती ड) मुंचइयं

6) ––––– विलक्खवयणं तं हसेदि।
अ) तओ ब) तआभ
क) तआण ड) तआइ

7) पिक्खिऊण ––––– मणे चिंतियं।
अ) रण्णा ब) रण्णासं
क) रण्णावि ड) रण्णाने

8) चउत्थ ––––– आरामसोहा आगया।
अ) जामिणीए ब) जामिणीएस
क) जामिणीएर ड) जामिणीएवी

9) अवस्समेस कोवि ––––– एत्थ।
अ) पवंचो ब) पवंचोंघ
क) पवंचोवि ड) पवंचोनेमी

10) अग्निशर्माच्या पत्नीचे नाव ––––– होते.
अ) शूर्पणखा ब) अग्निशिखा
क) नागिणी ड) विलासनी

11) आरामशोभेला ——— ने वाचवले.
   अ) पवनकुमार ब) नागकुमार
   क) अग्निकुमार ड) भूमिपुत्र

12) आरामशोभा कथा ——— प्राकृत भाषेत लिहली आहे.
   अ) शोरसेनी ब) महाराष्ट्री
   क) अपभ्रंश ड) मागधी

13) आरामशोभा कथेचे रचनाकार ——— आहेत.
   अ) वीरगण ब) संघतिलकसूरि
   क) विश्वकर्मा ड) नेमीचंद्र

14) अग्निशिखेचा मृत्यु दीर्घ आजारामुळे झाला.
   अ) बुडण्यामुळे ब) आजारामुळे
   क) श्वासामुळे ड) जखमेमुळे

प्र.2 भाषांतर करा (कोणतेही चार) **16**

1) उट्ठिऊण पभायसमए जणयस्स देवपूयाभोयाणाइं संपाडिऊण सयं च भुत्तण पुणरवि गोणीओ चारिऊण संझाए घरमागंतूण कयपायओसियकिच्चा खणमित्तं निद्दासुहं सा अणुहवइ।

2) तम्मि चेव समए करठवियओसहिवलया तप्पिट्ठओ चेव तुरियतुरियं समागया गारुडिया, तेहिं पि सा महाणतणया पुट्ठा, बाले! एयंमि पहे कोवि गच्छंतो दिट्ठो गरिट्ठो नागो?

3) सवि तस्स आरामस्स अमयरससरसाणि फलाणि जहिच्छं भुजिय विगयच्छुहतण्हा तत्थेव ठिया सयलं दिणं।
रयणीय उण गोणीओ वालिऊण पत्ता नियमंदिरं। आरोमोवि तीए गिहं च्छाइऊण समंतओ ठिओ।

4) तओ सा विज्जुपहा विज्जुव्व पज्जलंती चिंतेइ– अहो! मए जं सुहानिमित्त जणयाओ कारियं तं निरउव्व दुहहेउयं जायं ।ता न छुट्टिज्जिई अवेइयस्स दुट्ठकम्मुणो।

5) जइ एयाए बालियाए तारिसो नागो दिट्ठो हुत्थो तो भयवेविरंगी कुरंगीव उत्तट्ठा हुत्था। अओ इत्थ नागओ सो नागो। तयणु ते अग्गओ पिट्ठओ य पलाइय कत्थवि अलहंता हत्थेण हत्थं मलंता दंतेहिं उट्ठसंपुडं खंडंता विच्छायवयणा पडिनियत्तिऊण गया सभवणेसु गारुडिया।

6) रण्णा वुत्तं – 'मंतिराय! एयं मे समीवमाणेह'। मंतिणावि धाविऊण सद्दो कओ। सावि तस्सद्दस्सवणेण आरामसहिया तथ्येव ठिया। तओ 'एहि' त्ति मंतिणा वुत्ता। सा पडिभणइ – 'मम गावीओ दूरं गयाओ'।

प्र.3 कोणत्याही चार टिपा लिहा. **12**

1) सेवाभावी आरामशोभेचे बालपण
2) आरामशोभेचे नागकुमारास अभय
3) राजाची सावत्र बहिणीस शिक्षा
4) आरामशोभा – कथा स्रोत व परंपरा स्पष्ट करा.
5) आरामशोभला गुरुपदेश

प्र.4 प्राकृत व्याकरण साहित्याचा परिचय देऊन खालिलपैकी एका विषयावर निबंध लिहा. **14**

हेमचंद्र

किंवा

त्रिविक्रम

प्र.5 आरामशोभेला जीवनात आलेली संकटे विषद करा. **14**

SLR-AK-221

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Persian (Paper - VI)
POETRY

Day & Date: Thursday, 21-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

Q.1. Rewrite the following sentences by choosing the correct alternatives:- 14

1) نظم 'فصل بہار' اقبال کے مجموعہ کلام _____ سے ماخوذ ہے-

رموزبے خودی، پیامِ مشرق، زبور عجم، اسرارِ خودی

2) خاک چمن نے _____ کے دل کے رازوں کو ظاہر کیا ہے-

دنیا، چاند، کائنات، سورج

3) باغ وراغ میں _____ کا قافلہ پہنچا ہے-

ثمر، خار، شجر، گل

4) _____ خودپرستی میں مبتلا تھا-

پھول، بادصبا، چاند، سورج

5) پھول کے انجام کو دیکھ کر _____ ہنسا-

چمن، باغبان، سپیدہ دم، چاند

6) _____ نے پھول کے کان کو پکڑ کر مروڑا-

سپیدہ دم، بادصبا، درخت، شاخ

7) نکلسن نے اقبال کی مثنوی _____ کا انگریزی میں ترجمہ کیا۔

معنوی، سحر البیان، اسرار خودی، زہر عشق

8) امیر خسرو کو خواجہ _____ کے پہلو میں دفنایا گیا ہے۔

بندہ نواز، نظام الدین اولیاء، بختیار کاکی، شمس تبریز

9) خون کس کو یارب نگیرد دامنت

گرچہ در خون ناپیشمانی ہنوز

مندرجہ بالا شعر _____ کا ہے۔

بہار، اقبال، خسرو، سعدی

10) خمسہ نظامی کے جواب میں خسرو نے _____ مثنویاں لکھیں۔

تین، پانچ، دو، ایک

11) ایک لڑائی میں گرفتار ہو کر قبیلہ _____ کے سردار کی بیٹی آپ کے سامنے لائی گئی۔

قریش، بنی امید، طے، بنی عباسید

12) حضرت بایزید بسطامی نے _____ کھانے سے محض اس بناء پر اجتناب کیا تھا کہ آپؒ نے اسے کس طرح کھایا ہو گا۔

انگور، خوبوز، انار، جام

13) اقبال _____ کو اپنا مرشد مانتے تھے۔

امام غزالی، امام ابو حنیفہ، مولانا روم، ابن العربی

14) محمد امین ادیب طوسی کا جائے پیدائش _____ ہے۔

مشہد، تبریز، کفگار، شیراز

Q.2. Write short answer on the following questions:- (Any four/ 04) 16

1) جان زتن بردی ودر جانی ہنوز

دردہا دادی ودرمانی بنوز

درج بالا شعر کی تشریح کیجیے۔

2) آشکارا سینہ ام بشگافتی

ہمچنان در سینہ پنہائی بنوز

درج بالا شعر کی تشریح کیجیے۔

3) ملک دل کردی خراب از تیغ ناز

واندریں ویرانہ سلطانی ہنوز

درج بالا شعر کی تشریح کیجیے۔

4) مثنوی 'اسرار خودی' کی چند خوبیاں بیان کیجیے۔

5) صنف غزل کی تعریف لکھیے۔

6) اقبال کی فارسی تصانیف پر روشنی ڈالیے۔

Q.3. Write short note on the following questions:- (Any two / 02) 12

1) امیر خسرو کی غزل گوئی۔

2) محمد امین ادیب طوسی کے حالات زندگی۔

3) اقبال کی مثنوی نگاری کی خصوصیات۔

4) نظم 'سزائے خودپرستی' کا خلاصہ۔

Q.4. Explain any one of the following **14**

I) Write down the summary of Allama Iqbal's Poem 'فصل بہار'.

II) Explain the following couplets:-

1) نورستہ گلی زگلبنی خاست — رخسارہ دلبری بیاراست

2) دردامن باغ جلوہ سر کرد — وزناز بھر طرف نذر کرد

3) گلھا ھمہ دید تو شگفتہ — پیرایہ دلبری گرفتہ

4) وزآن ھمہ خویش رانکودید — بہ ازد گران برنگ وبودید

5) در جلوہ شدو شگفتگی آورد — وزخوبی خویشتن منی کرد

6) کامروز بملک حسن شاھم — شاھم من وحسن بس گواھم

7) رویم ھمہ مایہ نشاط است — بویم ھمہ عشق وانبساط است

Q.5. Explain the following couplets with reference to the context:- **14**

1) کیفیت باخیز داز صہبائے عشق
ہست ہم تقلید از اسمائے عشق

2) کامل بسطام در تقلید فرد
اجتناب از خوردن خربوز کرد

3) عاشقی محکم شواز تقلید یار
تاکمند تو شود یزدان شکار

4) اندکے اندر حرائے دل نشیں

ترک خود کن سوئے حق ہجرت گزیں

5) محکم از شو سوئے خود گامزن

لات و عزائے ہوس را سر شکن

6) شکر پیدا کن از سلطان عشق

جلوہ گر شو ہر سر فاران عشق

7) تا خدائے کعبہ بنوازد ترا

شرح انّی جاعلٌ سازد ترا

SLR-AK-222

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Paper - VI)
MODERN INDIAN POLITICAL THOUGHT

Day & Date: Thursday, 21-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) 'इंडिया विन्स फ्रिडम' या ग्रंथाचे लेखक ———— होय.
अ) डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर ब) एम.एन.रॉय
क) डॉ.राममनोहर लोहिया ड) मौलाना अबुल कलाम आझाद

2) इतिहासाचा चक्रीय सिध्दान्त ———— यांनी मांडला.
अ) एम.एन.रॉय ब) डॉ.बी.आर.आंबेडकर
क) डॉ.आर.एम.लोहिया ड) मौलाना आझाद

3) मूलगामी मानवतावादाचा पुरस्कार ———— यांनी केला.
अ) डॉ.बी.आर.आंबेडकर ब) मौलाना अबुल कलाम आझाद
क) डॉ. राम मनोहर लोहिया ड) एम.एन.रॉय

4) ———— या ग्रंथामध्ये डॉ.बी.आर. आंबेडकर यांनी राज्यसमाजवादाचा पुरस्कार केलेला आहे.
अ) थॉटस ऑन पाकिस्तान ब) स्टेट्स ॲण्ड मायनॉरिटीज
क) ॲनिहिलेशन ऑफ कास्ट ड) रानडे, गांधी ॲण्ड जीना

5) 'जगामध्ये जात हा सर्वात मोठा आधार आणि सर्वात मोठा विमा आहे' असे कोण म्हणाले?
अ) डॉ.बी.आर.आंबेडकर ब) डॉ. आर.एम.लोहिया
क) एम.एन.रॉय ड) यापैकी नाही

6) राजकीय व प्रशासकीय विकेंद्रीकरणासाठी डॉ. राम मनोहर लोहिया यांनी ———— योजनेची मांडणी केली.
अ) नवमानवतावाद ब) चतु:सूत्री कार्यक्रम
क) चतु:स्तंभी योजना ड) राज्यसमाजवाद

7) मोईन शाकीर यांनी मौलाना आझादांच्या राष्ट्रवादी विचारांना ———— असे म्हटले आहे.
अ) इस्लामी राष्ट्रवाद ब) संयोगी राष्ट्रवाद
क) भारतीय राष्ट्रवाद ड) आक्रमक राष्ट्रवाद

8) 'भारताने स्वातंत्र्य मिळवले परंतु ऐक्य गमावले' असे कोण म्हणाले?
अ) महात्मा गांधी ब) एम.एन.रॉय
क) डॉ.बी.आर.आंबेडकर ड) मौलाना आझाद

9) एम.एन.रॉय यांनी ———— या राजकीय पक्षाची स्थापना केली.
अ) कम्युनिष्ट पार्टी ब) नॅशनल कॉंग्रेस पार्टी
क) रॅडीकल डेमोक्रॅटिक पार्टी ड) नॅशनल डेमोक्रॅटिक पार्टी

10) बहिष्कृत हितकरणी सभेची स्थापना ——— यांनी केली.
अ) एम.एन.रॉय ब) डॉ.आर.एम.लोहिया
क) डॉ.बी.आर.आंबेडकर ड) मौलाना आझाद

11) मानवेंद्रनाथ रॉय यांचे मूळ नाव ——— होते.
अ) नरेंद्रनाथ भट्टाचार्य ब) एम.एन.रॉय
क) डॉ.महमूद ड) नरेंद्र रॉय

12) भारताचे पहिले कायदामंत्री ——— होते.
अ) डॉ.आर.एम.लोहिया ब) एम.एन.रॉय
क) डॉ.बी.आर. आंबेडकर ड) यापैकी नाही

13) भारताचे पहिले शिक्षणमंत्री ——— होते.
अ) मौलाना आझाद ब) डॉ.बी.आर. आंबेडकर
क) डॉ.आर.एम.लोहिया ड) एम.एन.रॉय

14) डॉ.लोहिया यांनी ——— विश्वविद्यालयातून पी.एच.डी.(Ph.D) पदवी प्राप्त केली.
अ) ऑक्सफर्ड ब) क्रेंब्रीज
क) कोलंबिया ड) हुम्बोल्ट (बर्लिन)

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) मौलाना अबुल कलाम आझाद यांचे 'लोकशाही विषयी विचार'.
2) डॉ. आंबेडकरांचे भारतीय जातीव्यवस्थेविषयी विचार.
3) चौखंबा राज्याची संकल्पना.
4) मूलगामी लोकशाहीची चार वैशिष्टये.
5) डॉ.लोहियांनी सुचवलेले भाषावाद सोडविण्याचे पर्याय.
6) मौलाना आझाद यांचे धर्म व राजकारणविषयी विचार.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) डॉ.बाबासाहेब आंबेडकरांचे 'राज्यसमाजवाद' विषयी विचार.
2) एम.एन.रॉय यांचे 'नवमानवतावाद' विषयी विचार.
3) डॉ.राममनोहर लोहिया यांचे लोकशाही समाजवादाबाबत विचार.
4) मौलाना अबुल कलाम आझाद यांचे राष्ट्रवाद विषयी विचार.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

मानवेंद्रनाथ रॉय यांची 'मूलगामी लोकशाहीची' संकल्पना स्पष्ट करा.

किंवा

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे सामाजिक लोकशाही विषयी विचार स्पष्ट करा.

प्र.5 डॉ. राम मनोहर लोहिया यांचे जात व भाषा विषयक विचार स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-222

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Paper - VI)
MODERN INDIAN POLITICAL THOUGHT

Day & Date: Thursday, 21-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) _____ is the author of the book 'India wins freedom'.
   a) Dr. Babasaheb Ambedkar b) M.N.Roy
   c) Dr.Ram Manohar Lohia d) Maulana Abul Kalam Aazad

2) _____ advocated the theory of 'Wheel of the History'.
   a) M. N. Roy b) Dr. B. R. Ambedkar
   c) Dr. R. M. Lohia d) Maulana Aazad

3) _____ advocated the theory of "Radical Humanism".
   a) Dr. B. R.Ambedkar b) Maulana Aazad
   c) Dr. Ram Manohar Lohia d) M.N. Roy

4) Dr. B. R. Ambedkar explained the concept of state socialism in his book _____.
   a) Thoughts on Pakistan b) State and minorities
   c) Anhilation of caste d) Ranade, Gandhi and Jinah

5) 'Caste is the biggest base and insurance in world". Who said it?
   a) Dr. B. R. Ambedkar b) Dr. R. M. Lohia
   c) M. N. Roy d) None of these

6) Which plan did Dr. Ram Manohar Lohia put forward for political and administrative decentralization?
   a) New Humanism b) Four- fold programme
   c) Four-pillar theory of state d) State-Socialism

7) Moian Shakir explained nationalism Maulana Aazad as _____.
   a) Islamic Nationalism b) Synthetic Nationalism
   c) Indian Nationalism d) Aggressive Nationalism

8) Who said, "Thus, India gained her freedom but lost her unity".?
   a) Mahatma Gandhi b) M.N. Roy
   c) Dr. B. R. Ambedkar d) Maulana Aazad

9) _____ political party was established by M. N. Roy.
   a) Communist party b) National Congress Party
   c) Radical Democratic Party d) National Democratic Party

10) 'Bahishkrat Hitkarani Sabha' was founded by _____.
   a) M.N. Roy b) Dr. R.M. Lohia
   c) Dr. B. R. Ambedkar d) Maulana Aazad

11) _____ is the original name of M.N. Roy .
a) Narendranath Bhattacharya b) M.N.Roy
c) Dr. Mahamod d) Narendra Roy

12) _____ was the 'First Law Minister Of India'.
a) Dr. R. M. Lohia b) M.N. Roy
c) Dr. B. R. Ambedkar d) None of these

13) _____ was the 'First Education (Human Resource Development) Minister of India.
a) Maulana Aazad b) Dr. B. R. Ambedkar
c) Dr. R. M. Lohia d) M.N. Roy

14) Dr.Lohia pursived his Ph.D. from _____ University.
a) Oxfard b) Cambridge
c) Caulambia d) Berlin

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Thought's of Maulana Abul Kalam Aazad on 'Democracy'.
b) Dr. Ambedkar's views on Indian Cast system.
c) Four Pillar theory of the state.
d) Four features of Radical Democracy.
e) Options suggested by Dr. Lohia on language dispute.
f) Maulan Abul Kalam Aazad thoughts on 'Religion and politics'.

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Dr. B. R. Ambedkar's views on 'State Socialism'.
b) M.N. Roy's thought on 'New Humanism'.
c) Dr. Ram Manohar Lohia's thought on 'Democratic Socialism'.
d) Maulana Aazad thoughts on 'Nationalism'.

Q.4 Answer any one of the following questions. **14**

Explain M.N. Roy's concept of 'Radical-Democracy'.

OR

Explain Dr.B.R.Ambedkar's thought on social Democracy.

Q.5 Explain Dr. Ram Manohar Lohia's thoughts on caste and language. **14**

SLR-AK-223

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
English (Special Paper – VII)
INTRODUCTION TO LITERARY CRITICISM

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) Art is not mere carbon copy but _____ representation of reality.
a) real b) imaginative
c) scientific d) philosophical

2) Fine Arts are mainly for the _____ of man.
a) information b) skills
c) morality d) enjoyment

3) The Art of Carpentry satisfies _____ comforts of man.
a) spiritual b) religious
c) physical d) emotional

4) Poetry, a major form of literature appeals to _____ of man.
a) mind b) brain
c) soul d) spirit

5) Function of literature of knowledge is to _____.
a) move b) train
c) entertain d) give information

6) A good critic should have _____ quality.
a) wide range of reading literature b) literary taste
c) dependable guide d) all together

7) Oedipus complex is a _____ term.
a) biographical b) psychological
c) sociological d) philosophical

8) Alliteration gives poetry _____ touch.
a) emotional b) philosophical
c) structural d) musical

9) A long poem narrating the adventures of heroes is called _____.
a) Elegy b) Lyric
c) Epic d) Ode

10) Aesthetics is a branch of learning that deals with _____.
a) Artistic Beauty b) Artistic Creation
c) Artistic Criticism d) All together

11) Sociological criticism studies relation between _____.
a) Art and Criticism b) Art and Sociology
c) Art and Society d) Art and History

12) _____ approach is the oldest way to the study of literature.
a) Historical b) Chronological
c) Biographical d) Psychological

13) According to H.A Taine the _____ contribute in production of literature.
   a) Race
   b) Surrounding
   c) Epoch
   d) All together

14) _____ needs minimum material and gives maximum pleasure.
   a) painting
   b) sculpture
   c) dance
   d) poetry

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Bring out the difference between metaphor and simile with illustrations from the texts you have studied.
b) Write a note on the concept of symbol with three examples.
c) Explain allegory with two examples.
d) Write a note on comic relief with the examples from the texts you have studied.
e) Discuss hamartia with the help of two examples.
f) Write a note on Poetic Justice with appropriate examples.

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) How is art an attempt to create an illusion of reality?
b) Differentiate Useful arts from the Fine Arts with examples.
c) What are the different characteristics of literature?
d) What are the different functions of literature?

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

a) What is Biographical Approach to study of literature? What are its advantages and disadvantages?
b) Define Psychological Approach to study of literature and state its limitations.

Q.5 Write an essay on definition, nature and functions of Literary Criticism. **14**

SLR-AK-224

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Hindi (Special Paper – VII)
विशेष लेखिका : कृष्णा सोबती

Day & Date: Saturday,05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य है।
2) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 14

1) कृष्णा सोबती का जन्म ––––– में हुआ।
अ) गुजरात ब) राजस्थान
क) जयपुर ड) पंजाब

2) कृष्णा सोबती की माता का नाम ––––– है।
अ) मन्नो ब) सुषमा
क) दुर्गा ड) चित्रा

3) कृष्णा सोबती की मृत्यु ––––– को हुई।
अ) 18 फरवरी, 1925 ब) 25 जनवरी, 2019
क) 18 फरवरी, 1984 ड) 18 जनवरी, 2019

4) जिगरा की बात ––––– के जीवन पर लिखी कहानी है।
अ) अमरो ब) जया
क) कल्याणी ड) रूप

5) कल्याणी ––––– कहानी का केंद्रीय पात्र है।
अ) बहनें ब) भोले बादशाह
क) बदली बरस गई ड) जिगरा की बात

6) शेरा की माँ का नाम ––––– है।
अ) शहानी ब) हुसैना
क) बेनझीर ड) जैना

7) मेहराँ को ––––– संतानें हैं।
अ) पाँच ब) चार
क) छह ड) दो

8) 'गुलाबजल गँडेरिया' कहानी की नायिका ––––– है।
अ) कल्याणी ब) रूप
क) धन्नो ड) सुषमा

9) 'बादलों के घेरे' कहानी संग्रह का प्रकाशन ––––– को हुआ।
अ) 1985 ब) 1980
क) 1990 ड) 2000

10) शिवा ––––– से प्रेम करती है।
अ) रवि ब) भोले
क) अविनाश ड) आनंद

11) कृष्णा सोबती को 2017 में ———— पुरस्कार से सम्मानित किया।
अ) साहित्य अकादमी ब) कथाक्रम सम्मान
क) मैथिलीशरण पुरस्कार ड) भारतीय ज्ञानपीठ

12) जया और अविनाश ———— कहानी के प्रमुख पात्र है।
अ) दोहरी साँझ ब) बहनें
क) सिक्का बदल गया ड) कुछ नहीं कोई नहीं

13) सगुणों की ———— ओढ़नी में उसका साफ रंग और भी निखर गया है।
अ) काली ब) सफेद
क) लाल ड) नीली

14) सिपाही ———— ने जलती निगाहों से अमरो को देखा।
अ) खुदाबक्श ब) करीमबक्श
क) जीतू ड) सुलतान

प्र.2 निम्नलिखित में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। **16**

1) कृष्णा सोबती के पारिवारिक जीवन का परिचय दीजिए।
2) रवि की चारित्रिक विशेषताएँ लिखिए।
3) 'गुलाबजल गँडेरिया' कहानी का उद्‌देश्य स्पष्ट कीजिए।
4) कृष्णा सोबती की कहानियों की भाषा।
5) 'बदली बरस गई' कहानी की विषयवस्तु।
6) कृष्णा सोबती की कहानियों में स्त्री विमर्श।

प्र.3 निम्नलिखित में से किन्हीं दो अवतरणों की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए। **12**

1) "पाइंस के सामनेवाले पहाड़ पर किसी के अभिशाप से बनी कॉटेज में पहली बार सोया, तो भर–भर आते कंठ से रात भर एक ही नाम पुकारता रहा–'मन्नो!.....मन्नो!' ..... आज वह होती, तो मुझे झेल लेती....."
2) "नहीं लाई ना मेरा साफा! क्यों लाती? मैं तेरा कुछ थोड़े ही लगता हूँ! मैं तो सौदाई हूँ..... हाँ–हाँ सौदाई हूँ ..... कर लो मेरा जो करना है। माँरी तेरे यहाँ का दाना–पानी मुँह लगाऊँ, मेरा नाम भोला नहीं, भोला नहीं....."
3) "जो कुछ भी हो रहा है अच्छा नहीं। शेरे, आज शहाजी होते तो कुछ बीच–बचाव करते। पर....."
4) "आनंद के बच्चों को आनंद का सबकुछ सौंपकर तीन–चार दिन में यहाँ से चली जाउंगी। फिर कभी न कभी घर देखूंगी..... न घर का सामान न सामान में लिपटी अतित की स्मृतियाँ.....। कहा रहूंगी, कहा जाउंगी कुछ पता नहीं। रूप, अब किसे आज जानना हैं मैं कहाँ हूँ? ——— मैं क्या हूँ? मैं किसी की कुछ नहीं, कोई नहीं.....।"

प्र.4 'दोहरी साँझ' कहानी में व्यक्त दो पीढ़ियों के संघर्ष को स्पष्ट कीजिए। **14**

अथवा

'बहनें' कहानी में चित्रित नारी पीड़ा को स्पष्ट कीजिए।

प्र.5 'दादी–अम्मा' कहानी की विषयवस्तु लिखिए। **14**

SRL-AK-225

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester – V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Kannada (Special Paper – VII)
HISTORY OF PRE-OLD, OLD AND MEDIEVAL KANNADA LITERATURE

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **14**

1) ಕನ್ನಡಕ್ಕೊಡೆಯನೋರ್ವನೆ ನಾವಗಂ
- **1)** ರನ್ನ **2)** ಜನ್ನ
- **3)** ಪೊನ್ನ **4)** ಪಂಪ

2) ವಚನ ರಚನೆಯ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಳ –
- **1)** ಬಾಗೇವಾಡಿ **2)** ಕಲ್ಯಾಣ
- **3)** ಮಂಗಳವೇಡೆ **4)** ಸೊನ್ನಲಿಗೆ

3) ಕಪಿಲಸಿದ್ಧ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ –
- **1)** ದಾಸಿಮಯ್ಯ **2)** ಸಿದ್ಧರಾಮ
- **3)** ಹರಿಹರ **4)** ಆಂಡಯ್ಯ

4) ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಶಾಸನ –
- **1)** ಚಂದ್ರಪುರ **2)** ದೇವದುರ್ಗ
- **3)** ಬದಾಮಿ **4)** ಬೇಲೂರು

5) ಹತ್ತನೇ ಶತಮಾನದ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಕಾರ –
- **1)** ಚಂಪೂ **2)** ಷಟ್ಪದಿ
- **3)** ತ್ರಿಪದಿ **4)** ಸಾಂಗತ್ಯ

6) ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದ ಕವಿ –
- **1)** ಶಿವಕೋಟಿ **2)** ಶ್ರೀವಿಜಯ
- **3)** ಜನ್ನ **4)** ಹರಿಹರ

7) ಹರಿಹರನ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವ –
- **1)** ಗಜಾನನ **2)** ನಾರಾಯಣ
- **3)** ವಿರೂಪಾಕ್ಷ **4)** ಸಂಗಮನಾಥ

8) ರಗಲೆಯ ಕವಿ ಎಮದು ಹೆಸರಾದವ –
- **1)** ಹರಿಹರ **2)** ರಾಘವ
- **3)** ಪೊನ್ನ **4)** ಕುವೆಂಪು

9) ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ದೊರೆತ ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು –
- **1)** ಆರು **2)** ಎಂಟು
- **3)** ಹತ್ತು **4)** ಏಳು

10) ಸೊಲ್ಲಾಪುರದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಯಿತ್ರಿ –
- **1)** ನಾಗಭೂಷಣಗೀತಾ **2)** ಜಯದೇವಿ ತಾಯಿ
- **3)** ಮಡಕಿ **4)** ಶಾಸ್ತ್ರಿ

11) ಅಚ್ಚ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಬಳಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದ ಕವಿ –
- **1)** ಪಂಪ **2)** ಆಂಡಯ್ಯ
- **3)** ಭೀಮ **4)** ಸೋಮನಾಥ

12) ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕನ್ನಡ ನಾಟಕಕಾರ –
1) ಬೇಂದ್ರೆ 2) ಕಣವಿ
3) ಸಿಂಪಿ 4) ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ

13) ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದಲಿತ ಕವಿ –
1) ಆಂಡಯ್ಯ 2) ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ
3) ಅಡಿಗ 4) ಲಿಂಗಣ್ಣ

14) ನನ್ನ ನೆಚ್ಚಿನ ಕನ್ನಡ ವಾರ ಪತ್ರಕೆ –

ಪ್ರ.2 ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **16**
1) ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳು.
2) ಕವಿರಾಜ ಮಾರ್ಗದ ಮಹತ್ವ
3) ಸರ್ವಜ್ಞನ ಮಹತ್ವ
4) ಬೇಂದ್ರೆ ಭಾವಗೀತೆ
5) ಕಾದಮಬರಿ ಪ್ರಕಾರಗಳು
6) ಹರಿಹರ

ಪ್ರ.3 ಬೇಕಾದ ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ : **12**
1) ನುಡಿದರೆ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರದಂತಿರಬೇಕು.
2) ಮಾನವ ಜನ್ಮ ದೊಡ್ಡದು
3) ಮುದ್ದಣ
4) ಕುವೆಂಪು

ಪ್ರ.4 ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **14**
1) ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿರಿ.
2) ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸ್ವರೂಪ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.5 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. **14**
ವಚನಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹುಟ್ಟು ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.

SLR-AK-226

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Marathi (Special Paper – VII)
साहित्यशास्त्र

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **14**

1) 'ध्वनिआत्मा काव्यस्य' हे मत कोणाचे?
अ) वामन ब) प्लेटो
क) दंडी ड) आनंदवर्धन

2) करूण रसाचा स्थायीभाव कोणता आहे?
अ) शोक ब) हास
क) जुगुप्सा ड) भय

3) एकाच वर्णाची वा अक्षराची वारंवार आवृत्ती कोणत्या अलंकारात केली जाते?
अ) श्लेष ब) अनुप्रास
क) उत्प्रेक्षा ड) उपमा

4) भरतमुनीने कोणता ग्रंथ लिहिला आहे?
अ) अलंकारमीमांसा ब) नाट्यशास्त्र
क) अभिनवभारती ड) काव्यालंकार

5) 'अभिनव काव्यप्रकाश' हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
अ) वसंत पाटणकर ब) रा. श्री. जोग
क) ग. त्र्यं. देशपांडे ड) विश्वनाथ

6) पुढीलपैकी कोणती प्रक्रिया लेखक सापेक्ष आहे?
अ) मूल्यमापन प्रक्रिया ब) आकलन प्रक्रिया
क) आस्वाद प्रक्रिया ड) साहित्याची निर्मितिप्रक्रिया

7) ध्वनिसिद्धांत संकल्पनेतील 'ध्वनि' चा अर्थ काय?
अ) व्यंग्यार्थ ब) वाच्यार्थ
क) लक्ष्यार्थ ड) संकेतार्थ

8) 'रीति हाच काव्याचा आत्मा' हे सूत्र कोणाचे?
अ) जगन्नाथ ब) भामह
क) वामन ड) दण्डी

9) 'औचित्य सिद्धान्त' मधील 'औचित्य' संकल्पनेत काय अभिप्रेत आहे?
अ) लौकिक आशय ब) उचित आशय
क) कलात्मक आशय ड) कलात्मक रचना

10) 'वक्रोक्तिजीवित' हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
अ) क्षेमेंद्र ब) अभिनवगुप्त
क) भरतमुनी ड) कुंतक

11) खालीलपैकी कोणते पाश्चात्त्य प्रयोजन आहे?
अ) यश ब) अशुभनिवारण
क) आत्माविष्कार ड) उपदेश

12) खालीलपैकी प्रतिभेचा घटक कोणता?
अ) संवेदना ब) भावना
क) विचार ड) कल्पनाशक्ती

13) 'साहित्यशास्त्रः स्वरूप आणि समस्या' हा ग्रंथ कोणाचा?
अ) रा. श्री. जोग ब) अ. वा. कुलकर्णी
क) भालचंद्र खांडेकर ड) वसंत पाटणकर

14) 'मराठी वाङ्मयाभिरूचीचे विहंगमावलोकन' हा ग्रंथ कोणाचा आहे?
अ) ग. त्र्यं. देशपांडे ब) श्री. पु. भागवत
क) स. रा. गाडगीळ ड) रा. श्री. जोग

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) मम्मटाने साहित्याचे कोणते तीन प्रकार मानले आहेत?
2) विभाव व अनुभाव या संकल्पना स्पष्ट करा.
3) आधुनिक साहित्यप्रयोजने स्पष्ट करा.
4) साहित्याची पाश्चात्त्य लक्षणे लिहा.
5) साहित्याचे शब्दरूप स्पष्ट करा.
6) अभिरूचीची संकल्पना व घटक स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) वामनाचा रीतिविचार समजावून सांगा.
2) आनंदवर्धनाचा 'ध्वनिसिद्धांत' स्पष्ट करा.
3) अभिरूची भिन्नतेची कारणे स्पष्ट करा.
4) उपमा आणि यमक अलंकार सोदाहरण स्पष्ट करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

प्रतिभा म्हणजे काय, प्रतिभेच्या विविध अभ्यासकांनी केलेल्या व्याख्यांचा व तिच्या घटकांचा परिचय करून द्या.

किंवा

रस म्हणजे काय ते सांगून रसांचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.5 साहित्याची प्राचीन प्रयोजने स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-227

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (NEW) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sanskrit (Special Paper – VII)
वेदवाङ्मय (ऋग्वेद, यजुर्वेद अथर्ववेद) (veda literature)

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। 14
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

1) 'उरुगाय' असे ––––– यांना म्हणतात.
अ) विष्णु ब) शिव
क) वायु ड) इंद्र

2) अक्षसूक्तातून ––––– संदेश दिला जातो.
अ) उपासना करण्याचा ब) फासे खेळण्याचा
क) कृषी करण्याचा ड) यज्ञ करण्याचा

3) ––––– ही अश्विनीकुमारांची माता होय.
अ) आदिती ब) कैकयी
क) छाया ड) सरण्यू

4) दयु स्थानीय देवता ––––– होय.
अ) मण्डूक ब) अक्ष
क) सूर्य ड) सरमा

5) सूर्याची एकूण ––––– सूक्ते आहेत.
अ) 6 ब) 4
क) 7 ड) 21

6) पीतांबर म्हणजे ––––– होय.
अ) पितळ ब) सूर्यदेवता
क) किरणांचा समुह ड) अग्नि

7) वेदामध्ये ––––– अष्टके आहेत.
अ) सात ब) आठ
क) दहा ड) पाच

8) 'उषा' ही ––––– आहे.
अ) अप्सरा ब) सायंकाळ
क) रात्र ड) स्वर्गकन्या

9) शिवसंकल्प सूक्ताची देवता ––––– आहे.
अ) मन ब) वायु
क) शिव ड) इंद्र

10) अश्विनकुमारौ ––––– देवतायाः पुत्रौ।
अ) इन्द्र ब) सूर्य
क) वरुण ड) विष्णु

11) तन्मे मनः ——— अस्तु।
अ) सुसंकल्पम् ब) संकल्पम्
क) शिवसंकल्पम् ड) निःसंकल्पम्

12) ऋग्वेदे ——— मण्डलानि सन्ति।
अ) दश ब) शत
क) अष्ट ड) पंच

13) 'दिवो दुहिता' असा उल्लेख ——— चा येतो.
अ) इंद्र ब) वरुण
क) सोम ड) उषा

14) 'अग्रं यज्ञेषु प्रणीयते' इति व्युत्पत्तिः '———' शब्दस्य वर्तते।
अ) अग्नि ब) वरुण
क) सोम ड) इंद्र

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **16**

1) सूर्याचे वर्णन करा.
2) विष्णु देवतेची चार वैशिष्टये लिहा.
3) द्यूतक्रीडेची माहिती द्या.
4) इंद्र देवतेचे पराक्रम लिहा.
5) देवीसूक्ताचे रसग्रहण करा.
6) पुरुषसूक्ताचे वर्णन करा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (कोणतेही दोन) **12**

1) अक्षांचे वर्णन करा.
2) उत्तम दूती सरमेचे वर्णन करा.
3) देवतांचे चक्षु
4) विष्णुसूक्तातील वामनावतार

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

सरमा–पाणि यामधील संवाद तुमच्या शब्दात लिहा.

किंवा

मनाचे सामर्थ्य स्पष्ट करा.

प्र.5 अक्ष सूक्तामधील संदेश तुमच्या शब्दात स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-228

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Urdu (Special Paper – VII)
MAULANA ALTAF HUSAIN HALI KA KHUSUSI MUTALEA

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

سوال نمبر.1. صیحح متبادل کا انتخاب کر کےخانہ پری کیجیئے :- 14

1) "نجم الدولہ" _____ کا لقب ہے -

مولانا حالی ، محمد حسین آزاد ، مولوی باقر، مرزا غا لب

2) _____ نے مولانا حالی کی شاعری سے متعلق کہا کہ اگر تم شعر نہ کہو گے تو اپنی طبیعت پر ظلم کروگے -

داغ دہلوی خواجہ میر درد مرزا اسداللہ غالب ، مرزا عبدالرحمن

3) مرزا غالب نے _____ کو اپنے چند فارسی قصیدے پڑھائے تھے -

نواب مصطفی خان شیفتہ شمس الرحمن خستہ ، مولانا حالی ، مولوی نذیر احمد

4) شمس العلماء _____ کا خطاب تھا -

سر سید احمد خان مرزا غا لب، مولانا حالی ، امداد حسین

5) "قیا مت کے روز خدا مجھ سے سوال کرے گاکہ دنیا سے کیا لائے ہو تو میں کہو گا کہ حالی سے مسدس لکھوا کر لا یا ہوں –" یہ قول _____ کا ہے -

مولانا شبلی نعمانی، سر سید احمد خان ، نواب مصطفی خان شیفتہ، مرزا غا لب

6) تصنیف "تریاق مسموم" کی اشاعت _____ میں ہوئی -

1948, 1914, 1867, 1898

7) "میرا کلام ہی ایک دفعہ کلیم کے کلام کے ساتھ تول لیا جائے – " یہ قول _____ کا ہے -

مرزا ذوق مرزا غا لب، نواب جہانگیر میاں ، نواب مصطفی خان شیفتہ

8) قاقطع برہان کا خالق _____ ہے -

سر سید مولانا حالی ، مرزا غا لب، محمد حسین آزاد احمد خان

9) اردو ادب میں علی گڑھ تحریک کی بنیاد _____ نے ڈالی -

سر سید احمد مولوی نذیر احمد، میر تقی میر، خواجہ عباس حسین خان ،

10) تصنیف "یادگار غالب پہلی مرتبہ _____ کے نامی پریس کانپور سے شائع ہوئی -

صیفی ، شاہین ، محمد رحمت اللہ، محمد برکت اللہ

11) تصنیف "یادگار غالب " کے طبع اول میں دیباچے اور متن کے _____ صفحات تھے -

235, 438, 552, 325

12) مرزا اسداللہ خان غالب نے پینشن کے لئے گورنمنٹ ہند سے _____ درخواستیں کی تھی -

پانچ ، سات، چار، تین

13) "غالب کی سب سے زیادہ منصفانہ تنقید 'یا دگار غالب " میں ملتی ہے انہوں نے مشکل اشعار کی شرح کر کے غالب کی ترجمانی کا حق بھی ادا کیا ہے –" یہ قول _____ کا تحریر کردہ ہے -

عبدالرحمن شیخ محمد اکرام ، مولانا حالی ، نواب مصطفی خان شیفتہ بجنوری ،

14) "حیات جاوید " میں _____ کی سوانح حیات اور علمی و ادبی خدمات بیان کئے ہیں -

مرزاغالب آل احمد سرور ، مولانا محمد حسین آزاد ، سر سید احمد خان

سوال نمبر.2. **مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئیے :- (کوئی چار)** **16**

1) مرزا غا لب کی شوخی و ظرافت پر روشنی ڈالئیے ؟

2) مرزا غا لب کی مروت اور فراخ حوصلگی پر روشنی ڈالئیے ؟

3) مرزا غالب کی تصنیف "دستنبوہ " پر مختصر تبصرہ کیجیے ؟

4) مرزا غالب کی حق پسندی بیان کیجئیے ؟

5) مولانا حالی اور مرزا غالب کے تعلقات پر روشنی ڈالئیے ؟

6) "کتاب تریاق مسموم " کی اہمیت واضح کیجیے -

سوال نمبر.3. **مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئیے :- (کوئی دو)** **12**

1) کتاب "حیات جا وید " پر تبصرہ -

2) کتاب جیالوجی پر تبصرہ -

3) مولانا حالی اور محمد حسین آزاد کا ادبی کارنامہ -

4) مولانا حالی بحیثیت مقالہ نگار -

سوال نمبر.4. **مندرجہ ذیل سوال کا مفصل جواب لکھئیے :- (کوئی ایک)** **14**

1) مولانا حالی کی تصنیف "یادگار غالب " کا تنقیدی تجزیہ کیجیے ؟

2) مولانا حالی کی تصنیف "مجا لس انسا ء" کا تنقیدی جائزہ لیجیے ؟

سوال نمبر.5. مولانا الطاف حسین حالی کی سوانح حیات مفصل قلمبند کیجئیے ؟ **14**

SLR-AK-229

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – VII)
HISTORY OF ANCIENT MAHARASHTRA

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ––– या चीनी प्रवाशाने तातांगसियुकी हा ग्रंथ लिहिला.
अ) यु–आन–च्वांग ब) फाहयन
क) इत्सिंग ड) कन्फ्युशिअस

2) ऋग्वेद ग्रंथात ––– सूक्ते आहेत.
अ) 1015 ब) 1028
क) 1025 ड) 1030

3) रामायण हा ग्रंथ ––– यांनी लिहिला.
अ) व्यास ब) वाल्मिकी
क) भारव्दाज ड) अत्री

4) त्रिपिटक हा ग्रंथ ––– धर्माशी संबंधित आहे.
अ) हिंदू ब) जैन
क) बौद्ध ड) वैष्णव

5) इनामगाव संस्कृतीचा शोध ––– या पुरातत्वीय संशोधकाने लावला.
अ) डॉ. ढवळीकर ब) डॉ. एस. आर. राव.
क) डॉ. सांकलिया ड) डॉ. देव

6) ––– हे प्राचीन महाराष्ट्रातील पुरातत्वीय स्थळ नाही.
अ) महुरजरी ब) इनामगाव
क) दायमाबाद ड) विजापूर

7) सिद्धापूर या पुरातत्वीय स्थळाचा शोध ––– या संशोधकाने लावला.
अ) डॉ. वसंत शिंदे ब) डॉ. ढवळीकर
क) डॉ. देव ड) डॉ. सांकलिया

8) जोर्वे – नेवासा संस्कृतीचा शोध ––– या संशोधकाने लावला.
अ) डॉ. अन्सारी ब) डॉ. एस. आर. राव
क) डॉ. सांकलिया ड) डॉ. एस. बी. देव

9) सातवाहनांना ––– या नावानेही ओळखले जाते.
अ) आंध्रभृत्य ब) दाक्षिणापती
क) द्राविडी ड) वृष्णी

10) बृहद्कथेचा लेखक ––– होता.
अ) गुणाढय ब) हाल
क) पुळूमायी ड) सिमूक

11) ––– या चिनी प्रवाशाने अजंठा लेण्यास भेट दिली.
अ) इत्सिंग ब) कन्फ्युशिअस
क) यु–आन–च्वांग ड) फाहयान

12) ––– हे सातवाहन कालीन व्यापाराचे प्रमुख केंद्र होते.
अ) पुणे ब) कोल्हापूर
क) विजापूर ड) तेर

13) कालीदासाने मेघदूत हे काव्य ––– या ठिकाणी लिहिले.
अ) अमरावती ब) वाशीम
क) रामटेक ड) नंदिवर्धन

14) सातवाहन राजे ––– या धर्माचे आश्रयदाते होते.
अ) वैदिक ब) बौद्ध
क) जैन ड) वैष्णव

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) साधनांचे ऐतिहासिक महत्व स्पष्ट करा.
2) स्मृती ग्रंथाची थोडक्यात माहिती द्या.
3) नेवासा मधील सांस्कृतिक जीवनाची माहिती द्या.
4) सातवाहनांची उत्पत्ती स्पष्ट करा.
5) राणी नागणीकेचे योगदान स्पष्ट करा.
6) सातवाहन कालीन व्यापाराची चर्चा करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) आलेख – पुरातत्वीय साधन
2) दायमाबाद
3) सातवाहन कालीन धार्मिक जीवन
4) राजा पहिला सातकर्णी

प्र.4 खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

प्राचीन महाराष्ट्रीय इतिहासाच्या अभ्यासाची वाङ्मयीन साधने स्पष्ट करा.

किंवा

गौतमीपुत्र सातकर्णी यांच्या राजकीय योगदानाची चर्चा करा.

प्र.5 सातवाहन कालीन सांस्कृतिक योगदानाचा आढावा घ्या. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – VII)
HISTORY OF ANCIENT MAHARASHTRA

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions. **14**

1) Tatangsiyaki Book was written by _____ this Chinese traveler.
   a) Yu-An-Chavang b) Fahyan
   c) Itsing d) Confusions

2) Rugveda contains _____ suktas.
   a) 1015 b) 1028
   c) 1025 d) 1030

3) Ramayan Epic was written by _____.
   a) Vyas b) Valmiki
   c) Bhardvaj d) Arts

4) Tripitak Book was related to _____ religion.
   a) Hindu b) Jain
   c) Bauddha d) Vaishnav

5) _____ archeologist discovered the Inamgaon culture.
   a) Dr. Dhavalikar b) Dr. S.R. Rao
   c) Dr. Sankalia d) Dr. S. B. Dev

6) _____ was not Archeological place in Maharashtra.
   a) Mahurjari b) Inamgaon
   c) Daymabad d) Bijapur

7) Siddhapur Excavation carried out by _____ archeologist.
   a) Dr. Vasant Shinde b) Dr. Dhavlikar
   c) Dr. Dev d) Dr. Sankalia

8) _____ archeologist discovered the Jorve –Nevasa Culture.
   a) Dr. Ansari b) Dr. S. R. Rao
   c) Dr. Sankalia d) Dr. S. B. Dev

9) Satvahana also known as _____.
   a) Andhrabhrutya b) Dakshinapati
   c) Dravidi d) Vrushri

10) _____ was the author of Bruhadkatha.
   a) Gunadhya b) Haal
   c) Pulumayi d) Simuk

11) _____ Chinese traveler visited to Ajanta Caves.
   a) Itsing b) Confusions
   c) Yu-An-Chavang d) Fahyan

12) _____ was the main trade center of Satvahan dynasty.
a) Pune b) Kolhapur
c) Bijapur d) Ter

13) Meghdut Epic was written by Kalidas at _____.
a) Amravati b) Vashim
c) Ramtek d) Nandivardhan

14) Satvahan king was patrons of _____ Religion.
a) Vedik b) Bauddha
c) Jain d) Vaishnav

Q.2 Write short answer (Any four) **16**

a) Explain the Historical importance of sources.
b) Give brief information about Smruti Granthas.
c) Give information of Nevasa Culture.
d) Explain the origin of Satvahan dynasty.
e) Explain the contribution of Nagnika Queen.
f) Discuss on trade of Satvahan dynasty.

Q.3 Attempt any two of the followings questions. **12**

a) Inscription – An Archeological source
b) Daymabad
c) Religious life Under the Satvahana
d) King Satkarni First

Q.4 Attempt any one of the following. **14**

Explain the Literacy sources to study of Ancient history of Maharashtra.

OR

Discuss on the political contribution of Gautamiputra Satkarni.

Q.5 Trace the cultural contribution of Satvahan Period. **14**

SLR-AK-23

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Paper – I)
CONSTITUTIONAL GOVERNMENT AND DEMOCRACY IN INDIA

Day & Date: Wednesday, 23-10-2019 Max. Marks: 40
Time: 11:30 AM To 01:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) राज्यघटना समितीचे सदस्य संख्या ––– होती.
अ) 289 ब) 93
क) 04 ड) 389

2) कोणत्या कायद्यानुसार केंद्र आणि प्रातांमध्ये कायदेशीर अधिकाराचे विभाजन करण्यात आले?
अ) 1935 चा कायदा ब) 1919 चा कायदा
क) 1892 चा कायदा ड) 1861 चा कायदा

3) भारतीय राज्यघटनेनुसार अंतिम सार्वभौम कोण असतो?
अ) भारतीय लोक ब) भारताचे पंतप्रधान
क) भारताचे राष्ट्रपती ड) यापैकी नाही

4) ––– हे भारतीय राज्यघटनेतील सरनामाचा भाग नाही.
अ) धर्मनिरपेक्ष ब) समाजवाद
क) लोकशाही गणराज्य ड) संघराज्यवाद

5) घटनासमितीची पहिली बैठक ––– रोजी झाली.
अ) 6 डिसेंबर, 1946 ब) 9 डिसेंबर, 1946
क) 20 फेब्रुवारी, 1947 ड) यापैकी नाही

6) खालीलपैकी मसुदा समितीचे अध्यक्ष म्हणून ––– यांची निवड करण्यात आली होती.
अ) पंडित नेहरू ब) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
क) डॉ. राजेंद्र प्रसाद ड) डॉ. सच्चिदानंद सिन्हा

7) भारतीय राज्यघटनेचे ––– ही वैशिष्टये आहेत.
अ) लिखित राज्यघटना ब) कल्याणकारी राज्य
क) संसदीय लोकशाही ड) वरील पैकी सर्व

8) ––– कलमाद्वारे अस्पृश्यता नष्ट करण्यात आली.
अ) 19 ब) 16
क) 17 ड) 31

प्र.2 थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) **12**

1) 1909 चा कायदा
2) न्यायालयीन पुनर्विलोकनाची व्याख्या लिहा.
3) भारताच्या सर्वोच्च न्यायालयाच्या प्रारंभिक अधिकारक्षेत्राचे वर्णन करा.
4) लोकसभेचा सभापती
5) शोषणाविरूद्धचा अधिकार
6) राज्य सभेचे अधिकार व कार्ये

प्र.3 खालीलपैकी कोणतीही एक प्रश्न सोडवा. **10**

अ) राज्याच्या धोरणाची मार्गदर्शक तत्त्वे स्पष्ट करा.

किंवा

ब) भारतीय सर्वोच्च न्यायालयाची रचना, अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा.

प्र.4 मंत्रिमंडळाची वैशिष्टये स्पष्ट करा. **10**

SLR-AK-23

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Paper – I)
CONSTITUTIONAL GOVERNMENT AND DEMOCRACY IN INDIA

Day & Date: Wednesday, 23-10-2019 Max. Marks: 40
Time: 11:30 AM To 01:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) There are _____ members included in Constituent Assembly.
   a) 289 b) 93
   c) 04 d) 389

2) Which Act divided legislative powers between the centre and provinces?
   a) Act 1935 b) Act 1919
   c) Act 1892 d) Act 1861

3) Under the constitution of India who are the ultimate Sovereign?
   a) Indian people b) Prime Minister of India
   c) President of India d) None of the above

4) _____ is not a part of the Preamble to the Indian constitution?
   a) Secularism b) Socialism
   c) Democratic Republic d) Federalism

5) The constituent Assemble first met on _____.
   a) 6th December 1946 b) 9th December 1946
   c) 20th February 1947 d) None of the above

6) Which one of the following acted as the president of the Drafting committee____.
   a) Pandit Nehru b) Dr. Babasaheb Ambedkar
   c) Dr. Rajendra Prasad d) Dr. Sachhidanand Sinha

7) Features of Indian Constitution are ____.
   a) Written constitution b) Welfare state
   c) Parliamentary Democracy d) All of the above

8) Untouchability is abolished by Article
   a) 19 b) 16
   c) 17 d) 31

Q.2 Write short notes. (Any Four) **12**

1) Act 1909
2) Define Judicial Review.
3) Described the Original Jurisdication of the Supreme Court of India.
4) Speaker of Lok Sabha.
5) Right Against Exploitation.
6) Rajya Sabha powers and functions.

Q.3 Write answer of the following. **10**

1) Explain the Directive Principles of state policy.

OR

2) Describe the composition, powers and functions of Supreme Court of India.

Q.4 State the features of Council of Ministers. **10**

SLR-AK-230

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Special Paper – VII)
MICRO ECONOMICS

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृती काढा.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ––– यांच्या मते, अर्थशास्त्र हे संपत्तीचा अभ्यास करणारे शास्त्र आहे.
अ) ॲडम–स्मिथ ब) डॉ. मार्शल
क) पिगु ड) रॉबिन्स

2) ––– हे आर्थिक प्रश्नाचे मुळ कारण आहे.
अ) दुर्मिळ साधने ब) मर्यादित गरजा
क) अमर्यादित साधने ड) वरील सर्व

3) उपयोगिता विश्लेषण ––– वर आधारीत आहे.
अ) अंकवाचक उपयोगिता ब) क्रमवाचक उपयोगिता
क) सीमांत प्राप्ती ड) सरासरी प्राप्ती

4) एकूण उपयोगिता सर्वात जास्त असते, तेव्हा सिमांत उपयोगिता ––– असते.
अ) शुन्य ब) धन
क) ऋण ड) वरीलपैकी नाही

5) 'उपभोकत्याचे संतोषाधिक्य' ही संकल्पना सर्वप्रथम ––– यांनी मांडली.
अ) ए. जे. डयुप्युट ब) पॉल सॅम्युअल्सन
क) हिक्स–ॲलन ड) बोल्डिंग

6) गिफेन वस्तु म्हणजे ––– होय.
अ) दर्जेदार वस्तू ब) चैनीच्या वस्तू
क) हलक्या दर्जाच्या वस्तू ड) सामान्य वस्तू

7) समवृत्ती वक्राचे तंत्र सर्वप्रथम ––– यांनी मांडले.
अ) डॉ. मार्शल ब) डेव्हिड रिकार्डो
क) प्रा. एजवर्थ ड) लॉर्ड केन्स

8) मागणीचा उत्पन्न लवचिकता = $\frac{\text{मागणीतील शेकडा बदल}}{\text{———}}$
अ) किंमतीतील शेकडा बदल ब) उत्पन्नातील शेकडा बदल
क) जाहिरात खर्चातील शेकडा बदल ड) वरील सर्व

9) पुर्ण लवचिक मागणी वक्र हा नेहमी ––– शी समांतर असतो.
अ) 'क्ष' अक्षास ब) 'य' अक्षास
क) आरंभस्थानास ड) वरील सर्व

10) किंमत व पुरवठा यांच्यातील संबंध ––– असतो.
अ) ऋणात्मक ब) धनात्मक
क) स्थिर ड) यापैकी नाही

11) ––– यांच्यातील कार्यात्मक संबंधास उत्पादन फलन असे म्हणतात.
अ) प्राप्ती व खर्च ब) स्थिर खर्च व बदलता खर्च
क) आदान व प्रदान ड) यापैकी नाही

12) बदलत्या प्रमाणाचा नियम ––– काळात अनुभवास येतो.
अ) अल्पकाळ ब) मध्यम काळ
क) दिर्घ काळ ड) यापैकी नाही

13) सरासरी खर्च = $\frac{\text{एकूण खर्च}}{---}$
अ) सीमांत खर्च ब) बदलता खर्च
क) उत्पादन नगसंख्या ड) यापैकी नाही

14) मानवी गरजा ––– असतात.
अ) मर्यादित ब) नियंत्रित
क) स्थिर ड) अमर्यादित

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) आर्थिक प्रश्नांची वैशिष्टये सांगा.
2) मागणीवर परिणाम करणारे घटक
3) उत्पादन फलनाची वैशिष्टये सांगा.
4) एकूण उत्पादन खर्च
5) एकूण प्राप्ती आणि सीमांत प्राप्ती या संकल्पना स्पष्ट करा.
6) सीमांत उपयोगिता व एकूण उपयोगिता या संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) मागणीच्या सिद्धांताचे अपवाद
2) अंतर्गत बचती सांगा.
3) मागणीचा नियम
4) सुक्ष्म आणि स्थुल अर्थशास्त्रातील फरक स्पष्ट करा.

प्र.4 खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

अर्थशास्त्र म्हणजे काय? अर्थशास्त्राचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

किंवा

समवृत्ती वक्र म्हणजे काय? समवृत्ती वक्राचे गुणधर्म स्पष्ट करा.

प्र.5 बदलत्या प्रमाणाचा नियम स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-230

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Special Paper – VII)
MICRO ECONOMICS

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw diagrams where necessary.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) According to _____, 'Economics is a study of science of wealth.'
   a) Adam Smith b) Dr. Marshall
   c) Pigu d) Robins

2) _____ is the root cause of Economic problems.
   a) Scarce means b) Limited wants
   c) Unlimited means d) All the above

3) Utility analysis is based on _____.
   a) Cardinal utility b) Ordinal utility
   c) Marginal revenue d) Average revenue

4) Total utility is maximum when marginal utility is _____.
   a) zero b) positive
   c) negative d) None of these

5) Concept of consumer's surplus firstly constructed by _____.
   a) A. J. Dupuit b) Pol Samualsan
   c) Hicks-Alan d) Bolding

6) Giffen goods means_____.
   a) Superior goods b) Luxurious goods
   c) Inferior goods d) Normal goods

7) The technique of indifference curve is firstly introduced by _____.
   a) Dr. Marshall b) David Ricardo
   c) Prof. Edgeworth d) Lord Keynes

8) Income Elasticity of Demand = $\frac{\text{\% change in demand}}{\text{---------}}$
   a) % change in price
   c) % change in income
   c) % change in advertising expenditure
   d) All the above

9) Perfectly inelastic curve is always parallel to _____.
   a) X axis b) Y axis
   c) Origin d) All the above

10) The relationship between price and supply is _____.
   a) Negative b) Positive
   c) Stable d) None of these

11) The functional relationship between _____ is called as production function.
   a) Revenue and cost
   b) Fixed cost and variable cost
   c) Input and output
   d) None of these

12) The law of variable proportions occurs in _____ period.
   a) Short run
   b) Medium term
   c) Long run
   d) None of these

13) Average cost = $\frac{\text{Total cost}}{\text{--------}}$
   a) Marginal cost
   b) Variable cost
   c) Number of production
   d) None of these

14) Human wants are _____.
   a) Limited
   b) Controlled
   c) Stable
   d) Unlimited

Q.2 Write the short answers. (Any Four) **16**

a) State the characteristics of Economic problems.
b) Factor affecting Demand
c) State the features of production function.
d) Total cost of production
e) Explain the concept of total revenue and marginal revenue.
f) Explain the concept of marginal utility and total utility.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Exceptions of the Law of Demand
b) State the Internal Economics
c) The law of Demand
d) Explain the difference between Micro and Macro Economics

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

What is Economics? Explain the nature and scope of Economics.

OR

What is indifference curve? Explain the properties of indifference curve.

Q.5 Explain the law of variable proportions. **14**

SLR-AK-231

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Geography (Special Paper – VII)
RESOURCE GEOGRAPHY

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील पैकी दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) आर्थिक भूगोल ही ––– भूगोलाची शाखा आहे.
अ) प्राकृतिक ब) मानवी
क) ऐतिहासिक ड) कृषी

2) ––– हे निकृष्ठ प्रतिचे लोहखनिज आहे.
अ) मॅग्नेटाईट ब) हेमेटाईट
क) लिमोनाईट ड) सिडेराईट

3) वस्तुविनिमय म्हणजे ––– होय.
अ) वाहतूक ब) उत्पादन
क) व्यापार ड) प्रक्रिया

4) ––– ही अक्षय साधन संपत्ती आहे.
अ) सौर शक्ती ब) दगडी कोळसा
क) नैसर्गिक वायू ड) लाकूड

5) साधन संपत्तीचा यथायोग्य वापर म्हणजे साधन संपत्तीचे ––– होय.
अ) उत्पादन ब) उपयोगिता
क) संवर्धन ड) वाहतूक

6) ––– हा उच्च प्रतिचा कोळसा प्रकार आहे.
अ) लिग्नाईट ब) बिटूमिनस
क) ॲथ्रासाईट ड) पीट

7) आसाम राज्यामध्ये ––– हे प्रमुख खनिज तेल क्षेत्र आहे.
अ) बॉम्बे हाय ब) अंकलेश्वर
क) दिग्बोई ड) बासेन

8) विषुववृत्तीय सदाहरित जंगलांना ––– जंगले असेही म्हणतात.
अ) सेल्व्हास ब) पानझडी
क) काटेरी ड) खुरटी

9) जगातील एकूण जंगलव्याप्त क्षेत्राच्या ––– टक्के क्षेत्र मौसमी जंगलांनी व्यापले आहे.
अ) 13 ब) 10
क) 20 ड) 16

10) डांबर निर्मितीसाठी ––– प्रकाराचा दगडी कोळसा वापरला जातो.
अ) पीट ब) कॅनल
क) ॲथ्रासाईट ड) लिग्नाईट

11) मेषपालन व्यवसायाच्या बाबतीत ––– देशाचा जगात पहिला क्रमांक लागतो.
अ) ऑस्ट्रलिया ब) संयुक्त संस्थाने
क) रशिया ड) न्यूझीलंड

12) यूरोप खंडामध्ये दुग्ध उत्पादनाच्या बाबतीत ––– हा देश सर्वात अग्रेसर आहे.
अ) इंग्लंड ब) इटली
क) डेन्मार्क ड) नेदरलॅड

13) जपानमध्ये ––– साली जलविद्युत निर्मितीस सुरवात झाली.
अ) 1892 ब) 1890
क) 1895 ड) 1900

14) भारतातील ––– राज्यामध्ये सर्वाधिक प्रमाणात मॅगनीजचे उत्पादन घेतले जाते.
अ) ओरीसा ब) महाराष्ट्र
क) उत्तर प्रदेश ड) गोवा

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) आर्थिक भूगोलातील दृष्टिकोन सांगा.
2) लोहखनिज प्रकाराची माहिती लिहा.
3) ऑस्ट्रेलियातील लोकर उत्पादनाविषयी थोडक्यात माहिती दया.
4) चीनमधील कोळसा उत्पादक क्षेत्राची थोडक्यात माहिती दया.
5) भारतातील प्रमुख मॅगनीज उत्पादक क्षेत्राची माहिती दया.
6) आर्थिक भूगोलाच्या शाखा स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन वर टिपा लिहा. **12**

1) साधनसंपत्ती संवर्धनाच्या उपाययोजना
2) ऑस्ट्रेलियातील बॉक्साइटचे उत्पादन
3) मध्यपूर्व आशियातील प्रमुख खनिजतेल उत्पादक देश
4) आर्थिक भूगोलाची व्याप्ती

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

साधनसंपत्ती म्हणजे काय? नैसर्गिक साधनसंपत्तीचे प्रकार आणि त्याचे संवर्धन याविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

किंवा

भारतातील लोहखनिजाचे उत्पादन, वितरण व व्यापार चर्चा करा.

प्र.5 जंगले म्हणजे काय? जंगलाचे प्रकार आणि पर्यावरणीय महत्त्व याविषयी सविस्तर माहिती लिहा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Geography (Special Paper – VII)
RESOURCE GEOGRAPHY

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Economic Geography is the branch of _____ Geography.
   a) Physical b) Human
   c) Historical d) Agriculture

2) _____ is the lowest quality of Iron-ore.
   a) Magnetite b) Hematite
   c) Limonite d) Siderite

3) Exchange of substance means _____.
   a) Transportation b) Production
   c) Trade d) Process

4) _____ is a non Exhausted Resource.
   a) Solar Energy b) Coal
   c) Natural Gas d) Wood

5) Appropriate use of resources is known as _____.
   a) Production b) Utilization
   c) Conservation d) Transportation

6) _____ is a high quality type of coal.
   a) Lignite b) Bituminous
   c) Anthracite d) Peat

7) _____ is a major oil field in Assam state.
   a) Bombay High b) Ankaleshwar
   c) Digboi d) Basen

8) Equatorial evergreen forest is known as _____ forest.
   a) Selvas b) Deciduous
   c) Thorn d) Scrub

9) _____% area is occupied by the monsoon forest in the world.
   a) 13 b) 10
   c) 20 d) 16

10) _____ type of coal is used for making of tar.
   a) Peat b) Cannel
   c) Anthracite d) Lignite

11) _____ country rank first in sheep rearing in the world.
   a) Australia b) USA
   c) USSR d) New Zealand

12) _____ ranks first in milk production in Europe.
   a) UK b) ltaly
   c) Denmark d) Netherland

13) Production of Hydel Power started in Japan in the year of _____.
a) 1892 b) 1890
c) 1895 d) 1900

14) _____ state produce highest production of Manganese in India.
a) Orissa b) Maharashtra
c) UP d) Goa

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) State the approaches of Economic Geography.
b) Write the types of Iron-ore.
c) Give a brief information of Wool production in Australia.
d) Give a information of Major coal fields in China in short.
e) State Major Manganese fields in India.
f) Explain the branches of Economic Geography.

Q.3 Write short notes on any two. **12**

a) Solutions for Resource Conservation.
b) Production of Bauxite in Australia.
c) Major mineral oil producer countries in Middle East Asia.
d) Scope of Economic Geography.

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

a) What is Resource? Write the types and conservation of Natural Resources in details.

OR

b) Describe the production, distribution & trade of Iron Ore in India.

Q.5 What is forest? Write the types and environmental importance of forest. **14**

SLR-AK-232

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
History (Special Paper – VII)
HISTORY OF ANCIENT INDIA (PRE-HISTORIC AGE TO 650 A.D.)

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालीलपैकी दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) राजतरंगणी हा ग्रंथ ––– यांनी लिहिला आहे.
अ) विशाखादत्त ब) कल्हण
क) कालिदास ड) हाल

2) ''कार्बन 14'' या पद्धतीचा शोध ––– यांनी लावला.
अ) डॉ. लिबी ब) जॉन इव्हासन
क) प्राईम रोझ् ड) जॉन मॉर्शल

3) चाकाचा शोध ––– काळात लागला.
अ) पुराश्मयुग ब) मध्याश्मयुग
क) वैदिक ड) नवाश्मयुग

4) ''अंग–आगम'' या ग्रंथामधून ––– धर्माची माहीती मिळते.
अ) वैदिक ब) बौद्ध
क) जैन ड) पारशी

5) गुप्तांची नाणी ––– या धातूपासून मोठयाप्रमाणात तयार केली आहेत.
अ) चांदी ब) तांबे
क) सोने ड) यांपैकी नाही

6) सिंधू संस्कृतीमध्ये ––– लिपीतील सिक्के सापडले आहेत.
अ) चित्र ब) संस्कृत
क) पाली ड) ब्राह्मी

7) वेदामधील संहिताची संख्या –––इतकी आहे.
अ) 2 ब) 6
क) 4 ड) 8

8) दानपत्रे लिहिण्यासाठी मुख्यत्वे ––– धातूचा उपयोग केला जात असे.
अ) चांदी ब) सोने
क) लोखंड ड) तांबे

9) सिंधू संस्कृतीमध्ये महास्नानगृह ––– या ठिकाणी आहे.
अ) लोथल ब) दायमाबाद
क) हडप्पा ड) मोहन–जो–दोडो

10) सिंधू संस्कृतीमधील घरे ––– नी बांधलेली आहेत.
अ) विटा ब) माती
क) दगड ड) लाकूड

11) ———काळात यज्ञपद्धत हा धर्म मानला जात होता.
अ) अश्मयुग ब) सिंधू संस्कृती
क) मौर्यकाळ ड) वैदिक काळ

12) आलेखाचे ——— प्रकार आहेत.
अ) 2 ब) 4
क) 3 ड) 5

13) वैदिक काळ सभेचा अध्यक्ष ——— असत.
अ) राजा ब) पुरोहित
क) अमात्य ड) राजदूत

14) वैदिक काळात ——— ही युद्ध देवता होती.
अ) इंद्र ब) शिव
क) विष्णू ड) पशुपती

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) वैदिक वाङ्मयाची माहिती लिहा.
2) पुराश्मयुगाची माहिती लिहा.
3) ग्रीक प्रवासवृत्तांत स्पष्ट करा.
4) अश्मयुगातील सामाजिक जीवन सांगा.
5) सिंधू संस्कृतीमधील देवदेवतांची चर्चा करा.
6) वैदिककालीन राजकीय जीवन सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) लोक वाङ्मय
2) नवाश्मयुग
3) सिंधू संस्कृतीच्या ऱ्हासाची कारणे.
4) वैदिक काळातील आर्थिक जीवन.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर लिहा. **14**

प्राचीन भारताच्या इतिहासाची भौतिक सांधनाची चर्चा करा.

किंवा

आर्यांचे मुळ वस्तीस्थान कोणते हे सांगून, दशराज युद्धाची माहिती लिहा.

प्र.5 सिंधू संस्कृतीमधील सामाजिक जीवनाची सविस्तर चर्चा करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
History (Special Paper – VII)
HISTORY OF ANCIENT INDIA (PRE-HISTORIC AGE TO 650 A.D.)

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below **14**

1) "Rajtarangni" was written by _____.
   a) Vishakhadatta b) Kalhan
   c) Kalidas d) Hal

2) "Carbon 14" dating method was invented by _____.
   a) Dr. Libbi b) John Evason
   c) Prime Rose d) John Marshal

3) In which period the wheel was invented _____.
   a) Palaerlithic b) Mesolithic
   c) Veoic d) Neolithic

4) Anga-Agam given information _____ on religion.
   a) Vedic b) Bouddha
   c) Jain d) Parashi

5) Maximum Number of Gupta coin's were made of ____.
   a) Silver b) Copper
   c) Gold d) None of these

6) The seals discovered in the Indus Valley civilization are written in _____.
   a) picture b) sanskrit
   c) pali d) Bhrahmi

7) The number of Vedas in the sanhita is _____.
   a) 2 b) 6
   c) 4 d) 8

8) To wrote Dan Patra _____ metal is basically used.
   a) Silver b) Gold
   c) Iron d) Copper

9) The great Bath in Indus Valley civilization is it _____.
   a) Lothal b) Dayamabad
   c) Harappan d) Mohan-Jo-Daro

10) The houses of Indus Valley civilization were built by _____.
   a) Brick b) Clay
   c) Stone d) Wood

11) Saorificial system was the religion of _____ period.
   a) Stone Age b) Indus Valley Civilization
   c) Moury period d) Vedic period

12) ____ are the types of Inscriptions.
   a) 2 b) 4
   c) 3 d) 5

13) ____ was the president of Sabha in Vedic age.
a) King b) Purohit
c) Amatya d) Ambassador

14) _____ was the God of war in Vedic period.
a) Indra b) Shiv
c) Vishnu d) Pashupati

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Give the information of Vedic Literature.
b) Explain the Palaeolithic age.
c) Sate the Greek travel account.
d) Explain the Social life in stone age.
e) Discuss the God-Goddess in Indus civilization.
f) Discuss the political condition in Vedic period.

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Lok Literature
b) Neolithic Age
c) The causes of decline of Indus Valley Civilization.
d) Economic life in Vedic period.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

a) Discuss the Materialistic sources of Ancient Indian history.

OR

b) Which was the original home of Aryas, Explain the Dasraj War.

Q.5 Write a detail notes on social life in Indus Valley Civilization. **14**

SLR-AK-233

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Music (Special Paper – VII)
INDIAN MUSIC

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 11:30 AM To 01:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून लिहा. **07**

1) जौनपुरी राग ––– थाटातील आहे.
अ) बिलावल ब) आसावरी
क) तोडी ड) अभोगी

2) भैरव राग ––– यावेळी सादर करतात.
अ) पहाटे ब) सकाळी
क) संध्याकाळी ड) वरील पैकी नाही

3) ताल म्हणजे ––– समूह होय.
अ) आवर्तनांचा ब) मात्रांचा
क) समेचा ड) खालीचा

4) ताल एकतालाच्या ––– मात्रा आहेत.
अ) 10 ब) 11
क) 12 ड) 13

5) वैदिक संगीतात वेदातील ––– गायल्या जात.
अ) श्लोक ब) स्तोत्र
क) ओव्या ड) ऋचा

6) पं. वि. ना. भातखंडे यांनी ––– थाट पद्धती निर्माण केली.
अ) दशविध ब) बहात्तर थाट
क) रागांग ड) जातीयुक्त

7) मिया की तोडी रागात ––– स्वर तीव्र आहे.
अ) पंचम ब) मध्यम
क) षड्ज ड) ऋषभ

प्र.2 भैरव किंवा जौनपुरी रागातील छोटया ख्यालाचे स्वरलेखन करा. **08**

प्र.3 अ) मिया की तोडी किंवा जौनपुरी शास्त्रीय माहिती लिहा. **03**
ब) ताल त्रिताल किंवा तेवरा ठेकाबोल माहितीसह लिहा. **03**

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **07**
सम्राट अकबराच्या कालखंडास संगीताचे सुवर्णयुग का म्हणतात?

किंवा

ताल त्रिताल दुप्पट, चौपट करा.

प्र.5 राग भैरव मधे 5 अलंकार लिहा. **07**

SLR-AK-234

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Special Paper – VII)
GOVERNMENT AND POLITICS OF MAHARASHTRA

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) संयुक्त महाराष्ट्र समिती ––– साली स्थापन झाली.
अ) 1956 ब) 1950
क) 1960 ड) 1947

2) घटना समितीने कोणाच्या नेतृत्वाखाली 'भाषिक राज्य समिती' ची स्थापना केली?
अ) नेहरू ब) दार
क) पटेल ड) यापैकी नाही

3) राज्यातील ––– हे शहर महाराष्ट्राचे मॅचेस्टर म्हणून ओळखले जाते.
अ) पुणे ब) मुंबई
क) इचलकरंजी ड) सोलापूर

4) महाराष्ट्राच्या राजकारणात ––– सरकार हे पहिले आघाडी सरकार अस्तित्वात आले.
अ) पुरोगामी लोकशाही दल ब) संयुक्त पुरोगामी आघाडी
क) संयुक्त लोकशाही आघाडी ड) शिवसेना – भाजप युती

5) महाराष्ट्रात मुस्लीम समाजाची ––– % संख्या आहे.
अ) 9.57% ब) 7.51%
क) 6.57% ड) 8%

6) सद्या महाराष्ट्रात ––– पक्षांचे आघाडी सरकार आहे.
अ) समाजवादी ब) भा.ज.प. – शिवसेना
क) डावी आघाडी ड) काँग्रेस – राष्ट्रवादी काँग्रेस

7) ––– साली नागपूर करार केला.
अ) 1953 ब) 1955
क) 1956 ड) 1970

8) खालीलपैकी कोणता राजकीय पक्ष महाराष्ट्राच्या राजकरणाशी प्रत्यक्षपणे संबंधित नाही?
अ) शिवसेना ब) राष्ट्रवादी काँग्रेस
क) म. न. से. ड) अकाली दल

9) महाराष्ट्र राज्य निर्मिती ––– साली झाली.
अ) 1956 ब) 1947
क) 1958 ड) 1960

10) महाराष्ट्र नवनिर्माण सेनेचे अध्यक्ष ––– आहेत.
अ) राज ठाकरे ब) माणिकराव ठाकरे
क) बाळासाहेब ठाकरे ड) उध्दव ठाकरे

11) भारताची आर्थिक राजधानी ––– आहे.
   अ) पुणे ब) दिल्ली
   क) नागपूर ड) मुंबई

12) जे. व्ही. पी. समितीची स्थापना ––– साली झाली.
   अ) 1949 ब) 1960
   क) 1970 ड) 1980

13) शिवसेना पक्षाचे चिन्ह ––– हे आहे.
   अ) वाघ ब) घडयाळ
   क) पंजा ड) धनुष्य–बाण

14) खालीलपैकी ––– हे समविचारी पक्ष आहेत.
   अ) म.न.से. – शेकाप ब) राष्ट्रवादी काँग्रेस – भाजप
   क) भाजप – मनसे ड) राष्ट्रवादी काँग्रेस – काँग्रेस

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीतील मुंबईचे महत्व सांगा.
2) महाराष्ट्राची सामाजिक रचना सांगा.
3) महाराष्ट्रातील आघाडीचे राजकारण
4) महाराष्ट्रातील जातीचे राजकारण स्पष्ट करा.
5) शिवसेना
6) महाराष्ट्राच्या राजकारणाचे आर्थिक निर्धारक घटक स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) राष्ट्रवादी काँग्रेस पार्टी
2) महाराष्ट्र निर्मितीतील अडथळे
3) नागपूर करार
4) भाजपा–शिवसेना आघाडी सरकार

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीचे परीक्षण करा.

किंवा

महाराष्ट्रातील आघाडींचे राजकारण आणि त्यांचे परिणाम यावर भाष्य करा.

प्र.5 महाराष्ट्रातील राजकारणाचे निर्धारक घटकांची चर्चा करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Special Paper – VII)
GOVERNMENT AND POLITICS OF MAHARASHTRA

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Sanyukta Maharashtra committee established in _____.
   a) 1956 b) 1950
   c) 1960 d) 1947

2) In whose leadership constitutional assembly established a linguistic state committee?
   a) Nehru b) Dhar
   c) Patel d) None of these

3) _____ City in state is called as Manchester of Maharashtra.
   a) Pune b) Mumbai
   c) Ichalkaranji d) Solapur

4) _____ Government in Maharashtra politics came into existences as first coalition government.
   a) Progressive Democratic Dal b) United Progressive Alliance
   c) United Democratic Alliance d) Shivsena-BJP Alliance

5) In Maharashtra there are _____ % Muslim communities.
   a) 9.57% b) 7.51%
   c) 6.57% d) 8%

6) Now in Maharashtra there is a coalition government a party.
   a) Socialism b) BJP-Shivsena
   c) Left Front d) Congress-NCP

7) Nagpur pact held on _____.
   a) 1953 b) 1955
   c) 1956 d) 1970

8) Which one of the following political party is not directly related to politics of Maharashtra state?
   a) Shivsena b) N.C.P.
   c) M.N.S. d) Akali Dal

9) In _____ was Maharashtra state created.
   a) 1956 b) 1947
   c) 1958 d) 1960

10) _____ is Maharashtra Navnirman Sena's president.
   a) Raj Thakare b) Manikrao Thakare
   c) Balasaheb Thakare d) Uddhav Thakare

11) _____ is India's economic capital.
   a) Pune b) Delhi
   c) Nagpur d) Mumbai

12) J. V. P. Committee established in _____.
a) 1949 b) 1960
c) 1970 d) 1980

13) The symbol of Shivsena party is _____.
a) Tiger b) Clock
c) Palm d) Bow-Arrow

14) Which of the Following parties have nearly same ideologies?
a) MNS – SKP b) NCP – BJP
c) BJP – MNS d) NCP – INC

Q.2 Write the following questions in brief (Any Four) **16**

a) Importance to Mumbai in Sanyukta Maharashtra Movement
b) Maharashtra's social structure
c) Coalition politics in Maharashtra
d) State-Caste politics in Maharashtra
e) Shivsena
f) Economic Determinants of politics of Maharashtra

Q.3 Write the short notes on (Any Two) **12**

a) NCP
b) Obstacles in the formation of Maharashtra
c) Nagpur Pact
d) BJP – Shivsena Alliance Government

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

Evaluate the Sayukta Maharashtra Movement.

OR

Write the comment of Coalition Politics in Maharashtra and its effects.

Q.5 Explain the socio-economic determinants of Politics of Maharashtra. **14**

SLR-AK-235

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Psychology (Special Paper – VII)
EXPERIMENTAL PSYCHOLOGY

Day & Date: Saturday, 05-09-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ––– यांना प्रायोगिक मानसशास्त्राचा जनक म्हणून ओळखले जाते.
अ) फेक्नर ब) वुंट
क) वेबर ड) वॅटसन

2) ––– प्रशिक्षण संक्रमनामध्ये पहिल्या अध्ययनामुळे नंतरचे अध्ययन सुलभ बनते.
अ) धन ब) ऋण
क) शुन्य ड) उभे

3) बचत पद्धती ही ––– या नावानेसुद्धा ओळखली जाते.
अ) पुनरावाहन ब) पुर्नरचना
क) प्रतिक्रियाकाळ ड) पुर्नअध्ययन

4) प्रमाण उद्दीपकाच्या बरोबरीने जे उद्दीपकमुल्य गणले जाते त्यास ––– असे म्हणतात.
अ) सीमामूल्य ब) आ. स. बि
क) संवेदनक्षमता ड) प्रतिक्रियाकाळ

5) शेकडा 50% वेळा जाणवणारा भेद म्हणजे ––– होय.
अ) सीमामूल्य ब) निरपेक्ष सीमामूल्य
क) भेदनिक सीमामूल्य ड) संवेदनक्षमता

6) ––– हा वर्तनवादाचा जनक होय.
अ) गाल्टन ब) वुंट
क) वॅटसन ड) वेबर

7) असे कोणतेही नियंत्रित करता येणारे किंवा निरक्षित करता येणारे मापनिय वर्तन म्हणजे ––– होय.
अ) सीमामूल्य ब) परिवर्त्य
क) स्वतंत्र परिवर्त्य ड) प्रयोग

8) ––– यांनी तीन मानसभौतिक पद्धती विकसीत केल्या.
अ) फेक्नर ब) वॅटसन
क) गाल्टन ड) वेबर

9) सरासरी प्रमाद पद्धती ––– या नावानेसुद्धा ओळखली जाते.
अ) स्थिर उद्दीपक पद्धती ब) मर्यादा पद्धती
क) समायोजनाची पद्धती ड) वारंवारीता पद्धती

10) प्रबलीकृत सरावाचा परिणाम म्हणून वर्तनामध्ये जे सापेक्षतः टिकावू स्वरूपाचे जे बदल निर्माण होतात त्यांना ––– म्हणतात.
   अ) अवधान ब) वेदन
   क) अध्ययन ड) संवेदन

11) प्रतिक्रियाकाळ ही संज्ञा प्रथम ––– यांनी प्रचारात आणली.
   अ) एक्सेनर ब) वुंट
   क) पॅव्हलाव ड) स्किनर

12) दोन प्रतिक्रियेमध्ये सीमा दर्शविणाऱ्या मूल्याला ––– असे म्हणतात.
   अ) प्रमाद ब) वेदनक्षमता
   क) सीमामूल्य ड) परिवर्त्य

13) अनेकांपैकी एका घटकावर लक्ष केंद्रीत करण्याची मानसिक प्रक्रिया म्हणजे ––– होय.
   अ) संवेदन ब) अध्ययन
   क) अवधान ड) प्रतिक्रियाकाळ

14) अवधानासंदर्भात गाळणी सिद्धांत ––– यांनी मांडला.
   अ) ब्रॉडबेंट ब) ट्रिसमन
   क) वुंट ड) वॅटसन

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) प्रयोग म्हणजे काय?
2) शाब्दिक अध्ययन म्हणजे काय?
3) पुर्नअध्ययन पद्धतीला आपण बचत पद्धत असे का म्हणतो?
4) पुनरावाहन म्हणजे काय?
5) वस्तुंचे संवेदन कसे होते?
6) प्रशिक्षण संक्रमनाचे प्रकार कोणते?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) खोलीचे संवेदन म्हणजे काय? खोलीच्या संवेदनाचे एकनेत्रीय सूचक स्पष्ट करा.
2) अध्ययन म्हणजे काय ते सांगुन त्याचे प्रकार स्पष्ट करा.
3) प्रायोगिक मानसशास्त्राची उद्दीष्टये स्पष्ट करा.
4) सरासरी प्रमाद पद्धती स्पष्ट करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर लिहा. **14**

प्रतिक्रिया काळ म्हणजे काय? प्रतिक्रिया काळाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

स्मरण म्हणजे काय? धारणा मापनाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.5 मर्यादा पद्धतीचा अवलंब करून भेदविक सीमामूल्याचे मापन कसे केले जाते? **14**

SLR-AK-235

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Psychology (Special Paper – VII)
EXPERIMENTAL PSYCHOLOGY

Day & Date: Saturday, 05-09-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) _____ is known as father of experimental psychology.
   a) Fechner b) Wundt
   c) Weber d) Watson

2) In _____ transfer of training prior learning facilitate later learning.
   a) Positive b) Negative
   c) Zero d) Vertical

3) Saving method is also known as _____ method.
   a) Recall b) Reconstruction
   c) Reaction time d) Relearning

4) _____ is the value which is judged equal to the given standard stimulus.
   a) Threshold b) PSE
   c) Sensitivity d) Reaction time

5) _____ is the minimum difference which is detected 50% of the times.
   a) Threshold b) Absolute threshold
   c) Differential threshold d) Sensitivity

6) _____ is the founder of school of behaviourism.
   a) Galton b) Wunat
   c) Watson d) Weber

7) _____ is any measurable behaviour that is either controlled or observed.
   a) Threshold b) Variable
   c) I. V. d) Experiment

8) _____ developed three psychophysical methods.
   a) Fechner b) Watson
   c) Galton d) Weber

9) Method of Average error is also known as _____.
   a) Method of constant stimuli b) Methods of limits
   c) Methods of adjustment d) Method of frequency

10) _____ is relatively permanent change in behaviour that occurs as a result of reinforced practice.
   a) Attention b) Sensation
   c) Learning d) Perception

11) The term ‘Reaction Time’ first introduced by _____.
   a) Exner b) Wundt
   c) Pavlov d) Skinner

12) _____ is the boundary value between one response and another response.
a) Error's b) Sensitivity
c) Threshold d) Variable

13) _____ is a mental process in which we avoid many stimulus for concentrating one stimuli.
a) Perception b) Learning
c) Attention d) Reaction time

14) The filter theory of attention is proposed by _____.
a) Broadbent b) Treisman
c) Wunt d) Watson

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) What is experiment?
b) What is verbal learning?
c) Why we called relearning method as saving method?
d) What is recall?
e) How we perceive object?
f) What are the types of transfer of training?

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) What is depth perception? Explain monocular cues of depth perception.
b) What is learning? Describe types of learning.
c) Explain various goals & experimental psychology.
d) Explain method of average error.

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

Define reaction time. Explain various types of reaction time.

OR

What is memory? Explain various types of retention.

Q.5 How we determine differential threshold by method of limits? **14**

SLR-AK-236

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Special Paper – VII)
CONTEMPORARY INDIAN PHILOSOPHY

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) जागतिक धर्म संमेलन ––– येथे झाले.
अ) शिकागो ब) न्यूयॉर्क
क) बोस्टन ड) जपान

2) ––– च्या मते, जगण्यासाठी धर्माचीही गरज असते.
अ) भट्टाचार्य ब) चार्वाक
क) विवेकानंद ड) यापैकी नाही

3) विवेकानंदांनी ––– योग स्वीकारला.
अ) कर्म ब) ज्ञान
क) भक्ती ड) तिन्ही

4) अरविंदांची उत्क्रांती संकल्पना सांख्यांच्या ––– वर आधारित आहे.
अ) सत्कार्यवाद ब) आरम्भवाद
क) विवर्तवाद ड) यापैकी नाही

5) अरविंदांची उत्क्रांती प्रक्रियेत ––– घडते.
अ) आरोहण ब) अवरोहण
क) आरोहण आणि अवरोहण ड) यापैकी नाही

6) राधाकृष्णन हे ––– विचारवंत होते.
अ) चिव्दांदी ब) जडवाही
क) व्दैतवादी ड) वास्तववादी

7) 'दि ओन्ली रिवोल्युशन' हा ग्रंथ ––– ने लिहिला.
अ) म. गांधी ब) र. टागोर
क) के. सी. भट्टाचार्य ड) जे. कृष्णमुर्ती

8) उपनिषदे एकूण ––– प्रकारची आहेत.
अ) 7 ब) 8
क) 9 ड) 10

9) विवेकानंदांच्या मते, 'माया' या शब्दाचा अर्थ ––– आहे.
अ) जग हे अंतर्विरोधांनी भरलेले ब) जगात सुसंगती
क) जग हे सत्य ड) यापैकी नाही

10) विवेकानंदाच्या मते, ––– योग अधिक महत्वाचे आहे.
अ) ज्ञान ब) कर्म
क) भक्ती ड) यापैकी नाही

11) अरविंदांच्या उत्क्रांती विचारसरणीस ––– उत्क्रांती असे म्हणता येईल.
अ) आध्यात्मिक ब) धार्मिक
क) व्यावहारिक ड) यापैकी नाही

12) अरविंद अतिमानसाला, ऋग्वेदातील ––– शब्द वापरतात.
अ) ऋताचित ब) चेतना
क) सच्चिदानंद ड) यापैकी नाही

13) 'भारतीय तत्वज्ञान' हा ग्रंथ ––– ने लिहिला.
अ) टिळक ब) गांधी
क) टागोर ड) राधाकृष्णन

14) ––– हे क्रांतिकारक तत्ववेता असे म्हणतात.
अ) जयप्रकाश नारायण ब) विनोबा भावे
क) जे. कृष्णमुर्ती ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) विवेकानंदांनुसार सत्तेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
2) भक्तियोग म्हणजे काय?
3) राधाकृष्णन यांच्या दृष्टीकोनातून आत्म्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.
4) वेदांत म्हणजे काय?
5) कर्मयोग मार्ग स्पष्ट करा.
6) अतीमानस संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन थोडक्यात टिपा लिहा. **12**

1) पुर्णयोग संकल्पना
2) जे. कृष्णमुर्तींची स्वातंत्र्य संकल्पना
3) माया सिद्धांत
4) राजयोग संकल्पना

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तरे लिहा. **14**

विवेकानंदांची वेदांतावरील विचारसरणी स्पष्ट करा.

किंवा

एस. राधाकृष्णन यांच्या दृष्टीने धर्माचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.5 अभिसंहित मनाची संकल्पना स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Special Paper – VII)
CONTEMPORARY INDIAN PHILOSOPHY

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) World religion summit was at _____.
   a) Chicago b) Newyork
   c) Boston d) Japan

2) According to _____ religion also necessary for living.
   a) Bhattacharya b) Charvaka
   c) Vivekananda d) None of these

3) _____ yoga is accepted by Vivekananda.
   a) Karma b) Dnyana
   c) Bhakti d) All of these

4) Aurobindo's concept of evolution is depend on snkhya's _____.
   a) Satkaryavada b) Arambhavada
   c) Vivartavada d) None of these

5) _____ happens in the process of Aurobindo's evolution.
   a) Ascend b) Descend
   c) Ascend and Descend d) None of these

6) Radhakrishnan is _____ thinker.
   a) Idealistic b) Materialistic
   c) Dualistic d) Realistic

7) 'The Only Revolution' is written by _____.
   a) M. Gandhi b) R. Tagore
   c) K.C. Bhattacharya d) J. Krishnamurti

8) There are _____ kinds of Uopanishadas.
   a) 7 b) 8
   c) 9 d) 10

9) According to Vivekananda, ‘Maya’ means _____.
   a) World is full of contradiction b) Consistency in the world
   c) World is true d) None of these

10) _____ yoga is more important, by Vivekananda.
   a) Dnyana b) Karma
   c) Bhakti d) None of these

11) Aurobindo’s ideology of evolution is called _____ evolution.
   a) Spiritual b) Religious
   c) Practical d) None of these

12) The word _____ in rhigveda used for Arvinda’s supermind.
   a) Rhutachita b) Chetana
   c) Sachchidananda d) None of these

13) 'Indian Philosophy' is written by _____.
   a) Tilak b) Gandhi
   c) Tagore d) Radhakrishnan

14) _____ is called revolutionary philosopher.
   a) Jayaprakash Narayan b) Vinoba Bhave
   c) J. Krishnamurti d) None of these

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Explain the nature of reality by Vivekananda.
b) What is Bhaktiyoga?
c) Explain the nature of the soul by Radhakrishnan.
d) What is Vedanta?
e) Explain the way of Karmayoga.
f) Explain the concept of super-mind.

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Concept of integral yoga.
b) J. Krishnamurti's concept of freedom.
c) The doctrine of Maya.
d) The nature of Rajayoga.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

a) Explain Vivekananda's ideology on Vedanta.

OR

b) Explain the nature of religion by S. Radhakrishnan

Q.5 Explain the concept of conditional mind. **14**

SLR- AK-237

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Special Paper – VII)
HEALTH EDUCATION

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 11:30 AM To 01:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 अ) योग्य पर्याय निवडा. **04**

1) टी. बी. ची लस ———.
अ) B.C.G. ब) A.C.G.
क) D.C.C. ड) B.C.D.

2) क्लोरेक्वीन हे औषध कोणत्या आजारासाठी आहे?
अ) हिवताप ब) पटकी
क) क्षय ड) देवी

3) टी. बी. चा शोध कोणत्या साली लागला?
अ) 1885 ब) 1871
क) 1857 ड) 1890

4) मानवी शरीरात एकूण पंचेद्रिये किती?
अ) 5 ब) 6
क) 4 ड) 3

ब) एका वाक्यात उत्तरे द्या. **03**
1) टी. बी. कोणत्या जीवाणूपासून होतो?
2) असंसर्गजन्य रोग म्हणजे काय?
3) आरोग्य शिक्षणाची व्याख्या सांगा.

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. **10**
अ) मानसिक आरोग्य म्हणजे काय?
ब) सामाजिक आरोग्य म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्नाचे उत्तर द्या. **10**
अ) क्षयरोग
ब) हिवताप

प्र.4 टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **08**
अ) आरोग्य शिक्षण
ब) कांजण्या
क) पटकी

SLR- AK-237

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Special Paper – VII)
HEALTH EDUCATION

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 11:30 AM To 01:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **04**

1) Name of the vaccine for T.B. _____.
   a) B.C.G. b) A.C.G.
   c) D.D.C. d) B.C.D

2) Cloroqueen is mediate for _____.
   a) Malaria b) Cholera
   c) T.B. d) Small pox

3) In which year T.B. find out?
   a) 1882 b) 1871
   c) 1857 d) 1890

4) How many senses in human body?
   a) 5 b) 6
   c) 4 d) 3

B) Answer in One Sentence. **03**

1) Which bacteria causes T.B.?
2) What is meant by non-communicable diseases?
3) Definition of Health Education.

Q.2 Answer the following Questions. **10**

a) What is mental Health?
b) What is Social Health?

Q.3 Answer the following Questions (Any One) **10**

a) T.B.
b) Malaria

Q.4 Write Short Notes (Any Two) **08**

a) Health Education
b) Small Pox
c) Cholera.

SLR-AK-238

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Special Paper – VII)
SOCIOLOGICAL THINKERS

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 वस्तुनिष्ठ प्रश्न (14 प्रश्न,चार पर्याय) **14**

1) प्रारंभिक समाजशास्त्रीय सिध्दांताच्या विकासाला कोणत्या घटकाचे योगदान लाभले?
अ) औद्योगिक क्रांती ब) फ्रेंन्च क्रांती
क) नागरीकरण ड) वरील सर्व

2) स्पेन्सरने कोणाकडून उत्क्रांती दृष्टीकोन स्वीकारला?
अ) लाएल ब) चार्ल्स डार्विन
क) थॉमस हक्सले ड) जॉन टिन्डाल

3) प्रबोधन युगीन विचारवंतांच्या मते वास्तविकतेचे ज्ञान मिळविण्यासाठी खालीलपैकी कोणती बाब सर्वाधिक महत्वाची आहे?
अ) तर्कबुध्दी ब) प्रयोग
क) निरिक्षण ड) तर्कबुध्दी आणि निरिक्षण एकात्म उपयोग

4) ''दि सोशियॉलॉजिकल ट्रॅडिशन'' या ग्रंथाचे लेखक कोण?
अ) निस्बेत ब) झैटलिन
क) कोझर ड) मॉरिसन

5) डुरखाईमच्या धर्मविषयक सिध्दांताशी कोणता आदिम समाज संबंधित आहे?
अ) अरूंटा ब) मसाई
क) गौंड ड) संथाल

6) ऑगस्ट कॉम्ट यांचे नवीन विज्ञान कोणते?
अ) जीवशास्त्र ब) भौतिकशास्त्र
क) खगोलशास्त्र ड) समाजशास्त्र

7) कोणत्या प्रकारचा ऐक्यभाव वैधर्म्यातून उत्पन्न होते?
अ) यांत्रिकी ब) पारंपारिक
क) भावनात्मक ड) जैविक

8) समाजातील श्रमविभाजन या ग्रंथात डुरखाईमने वापरलेली संज्ञा कोणती?
अ) ग्रुप सॉलिडॅरिटी ब) कलेक्टिव्ह सॉलिडॅरिटी
क) ग्रुप माईंड ड) कलेक्टिव्ह कॉन्शन्स

9) ''मेन करंहस् इन सोशियॉलॉजिकल थॉट'' या ग्रंथाचे लेखक कोण?
अ) कोझर ब) रेमण्ड्
क) मॉरिसन ड) पार्सन्स

10) कोणत्या प्रकारच्या एकात्मभाव साधर्म्यातून निर्माण होतो?
अ) जैविक ब) भावनात्मक
क) पारंपारिक ड) यांत्रिकी

11) ''रिथिकिंग सोशियॉलॉजी'' या ग्रंथाचे लेखक कोण?
अ) झैटलिन ब) निस्बेत
क) टर्नर ड) मॉरिसन

12) सामाजिक गतीत्व या संकल्पनेसाठी कोण सुप्रसिध्द आहे?
अ) स्पेन्सर ब) कॉम्ट
क) डुरखाईम ड) वेबर

13) ''ली सुसाईड'' या ग्रंथाचे लेखक कोण?
अ) स्पेन्सर ब) कॉम्ट
क) डुरखाईम ड) वेबर

14) ''उत्क्रांती'' सिध्दांतासाठी कोण प्रसिध्द आहे?
अ) डुरखाईम ब) डार्विन
क) कॉम्ट ड) स्पेन्सर

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) फ्रेंन्च क्रांतीची कारणे
2) औद्योगिक क्रांतीचे परिणाम
3) सामाजिक स्थितीचा सिध्दांत
4) सैनिकी समाजाची वैशिष्टये
5) डुरखाईमकृत धर्माची कार्य
6) प्रत्यक्षवादाची संकल्पना

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) जैविक साम्यवाद सिध्दांत
2) तीन आवस्थांचा नियम सिध्दांत
3) श्रमविभाजनाची संकल्पना
4) प्रबोधन युगाचे परिणाम

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

'शास्त्राचे वर्गीकरण' स्पष्ट करा.

किंवा

समाजशास्त्रीय विचारांचे स्वरूप आणि वैशिष्टये स्पष्ट करा.

प्र.5 डुरखाईम यांचे आत्महत्येचे वर्गीकरण स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Special Paper – VII)
SOCIOLOGICAL THINKERS

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Following which factor contributed to the development of early sociological theory?
   a) Industrial Revolution b) French Revolution
   c) Urbanization d) All the above

2) From whom Spencer adopted the evolution approach?
   a) Lyell b) Charls Darwin
   c) Thomas Huxley d) John Tyndall

3) For obtaining knowledge of reality, according to the enlightenment thinkers which of the following is most important?
   a) Reason b) Experimentation
   c) Observation d) Unity of reason and observation

4) Who is the author of the book titled, “The Sociological Tradition”?
   a) Nisbet b) Zeitlin
   c) Coser d) Morrison

5) Which primitive society is related to the Durkheim’s Theory of religion?
   a) Arunta b) Masai
   c) Goand d) Santhal

6) What is a new science of August Comte?
   a) Biology b) Physics
   c) Astronomy d) Sociology

7) Which types of solidarity originates from differences?
   a) Mechanical b) Traditional
   c) Emotional d) Organic

8) Which of the following terms is used by Durkheim in his division of labour in society?
   a) Group solidarity b) Collective solidarity
   c) Group mind d) Collective conscience

9) Who is the author of the book titled “Main Currents in Sociological Thought”?
   a) Coser b) Reymond
   c) Morrison d) Persons

10) Which types of solidarity originates from similarities?
   a) Organic b) Emotional
   c) Traditional d) Mechanical

11) Who is the author of the book titled “Rethinking Sociology”?
   a) Zeitlin b) Nisbet
   c) Turner d) Morrison

12) Who is famous for his concept of social dynamic?
   a) Spencer b) Comte
   c) Durkheim d) Weber

13) Who is the author of “Lee Suicide”?
   a) Spencer b) Comte
   c) Durkheim d) Weber

14) Who is known for his theory of “Evolution”?
   a) Durkheim b) Darwin
   c) Comte d) Spencer

Q.2 Write the short answers (Any Four) **16**

a) Causes of French revolution
b) Impact of industrial revolution
c) Theory of social statics
d) Characteristics of militant society
e) Functions of religion by Durkheim
f) Concept of Positivisom

Q.3 Write the Short Notes (Any Two) **12**

a) Theory of Organic analogy
b) Theory of Law of three stages
c) Concept of division of labour
d) Impact of enlightenment

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

Explain the “Hierarchy of science”?

OR

Explain the nature and characteristics of sociological thoughts.

Q.5 Explain the classification of suicide by Durkheim. **14**

SLR-AK-239

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Prakrit (Special Paper – VII)
अर्धमागधी आगम साहित्य

Day & Date: Saturday,05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक.
2) उजवीकडील आकडे गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा. **14**

1) आचारांग ग्रंथात ——— स्कंध आहेत.
अ) 6 ब) 2
क) 27 ड) 8

2) ——— हे सूत्रकृतांगचे शेवटचे अध्ययन आहे.
अ) हरणी ब) नागकुङ्कर
क) नालंदीय ड) वीर

3) छेदसूत्रांची संख्या ——— आहे.
अ) 6 ब) 13
क) 33 ड) 24

4) नायाधम्मकहा ग्रंथात 2 ——— आहेत.
अ) वारी ब) श्रुतांग
क) नंदिनी ड) काङ्किनी

5) ——— या श्रुतांगात स्त्री–पुरूषांच्या कथा आहेत.
अ) अङ्गोध्दा ब) बलासक
क) श्रीगिरी ड) अंतगडदसाओ

6) प्रश्नव्याकरणामध्ये द्वितीय 5 खंडात ——— वर्णन आहे.
अ) संवरचे ब) गांधीचे
क) संतांचे ड) वाचनिचे

7) 5 पापांद्वारे ——— वर्णन केले जाते.
अ) तत्तोचे ब) आश्रवचे
क) तावचे ड) विताचे

8) सावि तस्स आरामस्स अमयरससरसाणि ———।
अ) फलाणि ब) फलाणिओ
क) फलाणिवि ड) फलाणिके

9) तुमं पायमवधारेसु ——— पासे।
अ) देवस्स ब) देवस्सपवं
क) देवस्सवि ड) देवस्सनेसि

10) कत्थ वसइ?' तीए वि ———।
अ) संलत्तं ब) संलत्तता
क) संलत्तवं ड) संलत्तने

11) तीए वि भणियं – 'एवं कुणमाणस्स सो ––––––।'
   अ) गओ ब) गओच
   क) गओवि ड) गओके

12) ––––– भूवइणा करयलेण साहिया।
   अ) ताव ब) तावप
   क) तावव ड) तावेने

13) अवस्समेस कोवि ––––––– एत्थ।
   अ) पवंचो ब) पवंचोंघ
   क) पवंचोवि ड) पवंचोनेङ्की

14) कमेण जुव्वणमणुपत्ता, एवं ––––––।
   अ) चिंतेइ ब) गुणर
   क) चदेव ड) पडदेव

प्र.2 भाषांतर करा. (कोणतेही चार) **16**

1) तओ ते परुप्परं संलवंति। जइ एयाए बालियाए तारिसो नागो दिट्ठो हुत्थो तो भयवेविरंगी कुरंगीव उत्तट्ठा हुत्था। अओ इत्थ नागओ सो नागो।
2) तम्मि य समए सिन्नकोलाहलेण विज्जुपहा विगयनिद्दा समाणी उट्ठिऊण करहाइपलोयणुत्तट्ठाओ गावीओ दूरंगयाओ पलोइय तासिं वालणट्ठा तुरियतुरियं रायाइलोयस्स पिक्खंतस्सवि पहाविया।
3) इय तीह वयणं सोहणं मन्नमाणेण तेण एगा माहणी विसददुम सारणी सगहिणी कया। सावि सायसीला आलसुया कुडिला तहेव घरवावारं तीए निवेसिय।
4) सांवि तं तहारूवं भासुरसरीरं सुरं पिच्छिऊण हरिसभरनिब्भरंगी विन्नवेइ ताय! सच्चं तुट्ठोसि, ता करेसु मज्झुवरिच्छायं, जेणायवेणापिरभूया सुहंससुहेण च्छायाए विट्ठा गावीओ चारेमि।
5) तओ तीए भणिओ सप्पो– 'नीहरसु इत्ताहे, गया ते तुम्ह वेरिया।' सोवि तीए उच्छंगाओ नीहरिऊण नारूवमुज्झिऊण चलंतकुंडलाहरणं सुररूवं पयडिय पभणेइ।
6) 'आरामसोहं' ति तीए नामं कयं। माहणस्स वि दुवालस गामे दाऊण पणइणिं चारामसोहं हत्थिखंध आरोविऊण सनयरं पइ पत्थिओ।

प्र.3 टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) **12**

1) सूत्रकृतांग
2) वियाहपण्णत्ति
3) ज्ञातृधर्मकथा

प्र.4 खालील पैकी एका आगमाचा परिचय सांगा. **14**

1) ठाणांग
2) अनुत्तरोपपातिकदशा

प्र.5 श्वेतांबर जैन आगम साहित्याचा परिचय द्या. **14**

SLR-AK-24

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
N.C.C. Military Science (Paper – I)
BOYS & GIRLS

Day & Date: Wednesday, 23-10-2019 Max. Marks: 20
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा. **04**

1) सेक्शन फॉर्मेशन्सचे ––– प्रकार आहेत.
अ) 2 ब) 3
क) 4 ड) 6

2) प्रिझमॅटिक कंपासची आवश्यकता ––– साठी असते.
अ) ड्रील ब) मॅप रिडिंग
क) हत्यार प्रशिक्षण ड) यापैकी एकही नाही

3) मानवी शरीरामध्ये एकुण ––– हाडे असतात.
अ) 406 ब) 306
क) 206 ड) 106

4) 'तेज चल' मध्ये एका मिनिटाला ––– कदम चालले जातात.
अ) 100 ब) 120
क) 130 ड) 140

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **06**

1) फ्रॅक्चरचे प्रकार लिहा.
2) ATC आणि NIC यांचे फुल फॉर्मस् लिहा.
3) वरिष्ठ महाविद्यालयात एन्. सी. सी. मध्ये प्रवेश घेण्याची पात्रता लिहा.
4) एन्. सी. सी. चे उद्देश लिहा.
5) प्रथमोपचाराची व्याख्या लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **05**

अ) अंतर अंदाजण्याच्या पद्धती सविस्तर वर्णन करा.

किंवा

ब) 'नकाशा वाचनाचे महत्व' यावर टिप लिहा.

प्र.4 एन्. सी. सी. ट्रेनिंगचे फायदे सविस्तर स्पष्ट करा. **05**

SLR-AK-24

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
N.C.C. Military Science (Paper – I)
BOYS & GIRLS

Day & Date: Wednesday, 23-10-2019 Max. Marks: 20
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative and rewrite the sentences. **04**

1) There are _____ types of section formation.
   a) 2 b) 3
   c) 4 d) 6

2) The prismatic compass is essential for _____.
   a) Drill b) Map reading
   c) Weapon training d) None of these

3) There are _____ bones in the human body.
   a) 406 b) 306
   c) 206 d) 106

4) _____ steps are taken per minute in 'Tej Chal'
   a) 100 b) 120
   c) 130 d) 140

Q.2 Attempt any three of the following questions. **06**

1) Write down the types of fractures.
2) Write down the full forms of ATC and NIC.
3) Write the eligibility for enrolling senior division N.C.C.
4) Write aims of N.C.C.
5) Write down the definition of first-aid.

Q.3 Attempt one of the following questions. **05**

1) Describe in detail methods of judging distance.

OR

2) Write a note on importance of map reading.

Q.4 Describe the benefits of N.C.C. training. **05**

SLR-AK-240

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
English (Special Paper – VIII)
BRITISH LITERATURE

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) _____ exclaims to Darcy that Jane is *"the most beautiful creature".*
   a) Bingley b) Mr. Bennet
   c) Mr. Collins d) Darcy

2) Jane and Bingley first meet at the ball in _____.
   a) Hertfordshire b) Hunsford
   c) Netherfield d) Meryton

3) _____ will inherit the estate after Mr. Bennet's death.
   a) Darcy b) Mr. Wickham
   c) Mr. Collins d) Lady Catherine

4) Lydia, Elizabeth's younger sister, elopes with _____.
   a) Mr. Bingley b) Mr. Collins
   c) Mr. Wickham d) Darcy

5) _____ saved the Bennet family's honour.
   a) Mr. Collins b) Lady Catherine
   c) Mr. Bingley d) *Darcy*

6) _____ bribes Mr. Wickham to marry Lydia.
   a) Mr. Darcy b) Jane
   c) Mr. Bingley d) Mrs. Bennet

7) The novel *Pride and Prejudice* is published in _____.
   a) 1812 b) 1813
   c) 1814 d) 1815

8) _____ tells Macbeth that the king has made him thane of Cawdor.
   a) Malcolm b) Fleance
   c) Ross d) Banquo

9) Macbeth receives a diamond ring for his wife from _____.
   a) Malcolm b) Fleance
   c) Duncan d) Banquo

10) _____ army invades Scotland at the end of the play.
   a) Norway b) England
   c) Finland d) France

11) _____ kills and beheads Macbeth.
   a) Malcolm b) Fleance
   c) Banquo d) Macduff

12) _____ is the goddess of witchcraft in the play Macbeth.
   a) Aphrodite b) Hecate
   c) Minerva d) Mordred

13) _____ tells Macduff that his family has been killed.
   a) Donalbain b) Lady Macduff
   c) Ross d) Macbeth

14) _____ kills Siward's son.
   a) Donalbain b) Macduff
   c) Ross d) Macbeth

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) When will the man be immortal and omnipotent according to P. B. Shelley?
b) What are the conceits used in the poem "The Bait" by John Donne?
c) Comment on the use of figurative language in the poem *Disdain Returned?*
d) Suppression of the wrath is the theme of the poem *A Poison Tree.* Comment.
e) Comment on the sensuousness of the poem *The Eve of St. Agnes* by John Keats.
f) Why is the speaker sad in the poem Break Break, Break by Lord Tennyson?

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Characteristics of Romantic Poetry.
b) Characteristics of Elizabethan Drama.
c) Explain the following lines with reference to context
They told her how, upon St. Agnes' Eve,
Young virgins might have visions of delight,
And soft adorings from their loves receive
Upon the honey'd middle of the night,
If ceremonies due they did aright;
As, supperless to bed they must retire,

d) Explain the following lines with reference to context
O, well for the fisherman's boy,
That he shouts with his sister at play!
O, well for the sailor lad,
That he sings in his boat on the bay!

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Macbeth is the tragedy of an over ambitious man. Discuss.

OR

Write the character sketch of Macbeth.

Q.5 *Pride and Prejudice* is a novel about women who feel they have to marry to be happy. Discuss. **14**

SLR-AK-241

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Hindi (Special Paper – VIII)
काव्यशास्त्र

Day & Date: Monday,07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 14

1) साहित्य में ——— तत्व का स्थान सर्वश्रेष्ठ माना जाता है।
अ) भावतत्व ब) बुद्धितत्व
क) कल्पनातत्व ड) शैलीतत्व

2) शब्दशक्ति के मुख्य रूप से ——— भेद है।
अ) दो ब) तीन
क) चार ड) पाँच

3) ——— शब्दशक्ति शब्दगत साधारण अर्थ को प्रकट करती है।
अ) लक्षणा ब) अभिधा
क) व्यंजना ड) कल्पना

4) महाकाव्य ——— का एक भेद है।
अ) दृश्यकाव्य ब) प्रबंधकाव्य
क) मुक्तककाव्य ड) लोकगीत

5) गज़ल शब्द मूलतः ——— भाषा का है।
अ) इराणी ब) फारसी
क) उर्दू ड) अरबी

6) उपन्यास शब्द अंग्रेज़ी के ——— का समानार्थी है।
अ) लिजेंड ब) नावेल
क) इपिक ड) स्टोरी

7) अरस्तु ने नाटक के ——— तत्व दिए हैं।
अ) तीन ब) पाँच
क) छह ड) सात

8) उपन्यास के सर्वसम्मत ——— तत्व हैं।
अ) पाँच ब) छह
क) सात ड) आठ

9) एकांकी में ——— को प्राणतत्व माना जाता है।
अ) संघर्ष ब) चरमसीमा
क) पात्र ड) शैली

10) आँखों देखी घटनाओं पर ही ——— लिखा जाता है।
अ) निबंध ब) रिपोर्ताज
क) संस्मरण ड) आत्मकथा

11) ––––– में लेखक स्वयं अपने जीवन का आलेख प्रस्तुत करता है।
अ) जीवनी ब) संस्मरण
क) आत्मकथा ड) रेखाचित्र

12) निबंध विधा का प्रवर्तन और नामकरण ––––– ने किया है।
अ) बेकन ब) माँटेन
क) जॉन्सन ड) हडसन

13) जहाँ वर्णों की समानता होती है, वहाँ ––––– अलंकार होता है।
अ) यमक ब) अनुप्रास
क) श्लेष ड) रूपक

14) जब एक या अनेक शब्द बार–बार प्रयुक्त होने पर उसके भिन्न अर्थ होते हैं तब ––––– अलंकार होता है।
अ) उपमा ब) रूपक
क) श्लेष ड) यमक

प्र.2 निम्नलिखित में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। **16**

1) व्यंजना शब्दशक्ति के भेदों का विवेचन कीजिए।
2) रेखाचित्र का उद्‌देश्य क्या होता है?
3) लक्षणा शब्दशक्ति के कितने और कौन–कौन से भेद हैं? स्पष्ट कीजिए।
4) जीवनी और आत्मकथा में क्या अंतर होता है?
5) 'प्रतिभा' काव्यप्रेरणा का विवेचन कीजिए।
6) श्लेष शब्दालंकार का लक्षण और उदाहरण लिखिए।

प्र.3 निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए। **12**

1) व्यंजना शब्दशक्ति का परिचय।
2) प्रगीत का स्वरूप।
3) गज़ल की विशेषताएँ
4) अतिशयोक्ति अलंकार लक्षण एवं उदाहरण

प्र.4 महाकाव्य का स्वरूप बताकर उसके तत्वों को (भारतीय) स्पष्ट कीजिए। **14**

अथवा

उपन्यास की परिभाषा देते हुए उपन्यास के तत्वों का विवेचन कीजिए।

प्र.5 साहित्य की परिभाषा देते हुए साहित्य के प्रयोजनों की चर्चा कीजिए। **14**

SRL-AK-242

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester – V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Kannada (Special Paper – VIII)
INDIAN POETICS

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **14**

1) ಇದು ವಾಮನನ ಕೃತಿ
- **1)** ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಕಾಶ
- **2)** ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ
- **3)** ವಕ್ರೋಕ್ತಿ ಜೀವಿತ
- **4)** ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರ ಸೂತ್ರವೃತ್ತಿ

2) ಇದೊಂದು ರಸ ವಿಘ್ನ –
- **1)** ವೀರ
- **2)** ರತಿ
- **3)** ಓಜಸ್ಸು
- **4)** ನಿಜಸುಖಾದಿ ವಿವಶೀಭಾವ

3) ಭಾರತೀಯ ಮೀಮಾಂಸೆ –
- **1)** ರಸ
- **2)** ಧ್ವನಿ
- **3)** ಕಾವ್ಯ
- **4)** ಪಾಕ

4) ವಕ್ರೋಕ್ತಿ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರತಿಪಾದಕ –
- **1)** ಭಾಮಹ
- **2)** ಕುಂತಕ
- **3)** ದಂಡಿ
- **4)** ಭರತ

5) ಶರೀರಂ ತಾವದಿಷ್ಟಾರ್ಥ ವ್ಯವಚ್ಛಿನ್ನ –
- **1)** ರಸಾವಲಿ
- **2)** ಪದಾವಲೀ
- **3)** ಪತ್ರಾವಳಿ
- **4)** ಶಬ್ದಾವಲಿ

6) ಅದ್ಭುತ ರಸದ ಸ್ಥಾಯಿ ಭಾವ –
- **1)** ರತಿ
- **2)** ಭೀಭತ್ಸ
- **3)** ವಿಸ್ಮಯ
- **4)** ಉತ್ಸಾಹ

7) ಭರತ ಒಬ್ಬ
- **1)** ಸಂಶೋಧಕ
- **2)** ಅಲಂಕಾರಿಕ
- **3)** ಕವಿ
- **4)** ವಿಮರ್ಶಕ

8) ರಸಗಂಗಾಧರ
- **1)** ಜಗನ್ನಾಥ
- **2)** ವಿದ್ಯಾನಾಥ
- **3)** ದಂಡಿ
- **4)** ಭಾಮಹ

9) ಕ್ಷೇಮೆಂದ್ರನ ಕಾವ್ಯಸಿದ್ಧಾಂತ –
- **1)** ವಕ್ರೋಕ್ತಿ
- **2)** ಔಚಿತ್ಯ
- **3)** ರೀತಿ
- **4)** ಗುಣ

10) ಕವಿಯಶಃ ಪ್ರಾರ್ಥಿಃ –
- **1)** ಪಂಪ
- **2)** ಮಮ್ಮಟ
- **3)** ಹೇಮಚಂದ್ರ
- **4)** ಕಾಳಿದಾಸ

11) ಒಂಬತ್ತವೆಯ ರಸ
- **1)** ಶೃಂಗಾರ
- **2)** ಭಯಾನಕ
- **3)** ಶಾಂತ
- **4)** ವೀರ

12) ಈತ ಯುದ್ಧವೀರ –
1) ಕರ್ಣ 2) ಧರ್ಮ
3) ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ 4) ಅರ್ಜುನ

13) ಕವಿಹೃದಯಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಹೃದಯ ಹೊಂದಿರುವನು –
1) ಸಂಶೋಧಕ 2) ವಿಮರ್ಶಕ
3) ಸಹೃದಾಯ 4) ಸಂಪಾದಕ

14) ಕವಿಯ ಮೂರನೇ ಕಣ್ಣು –
1) ಹಣೆಗಣ್ಣು 2) ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ
3) ಸ್ಫೂರ್ತಿ 4) ಪ್ರತಿಭೆ

ಪ್ರ.2 ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **16**
1) ಶೃಂಗಾರ ರಸ
2) ಭರತ
3) ಕುಂತಕ
4) ರಸಸೂತ್ರ
5) ರೀತಿ
6) ಮಮ್ಮಟ

ಪ್ರ.3 ಬೇಕಾದ ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ : **12**
1) ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ
2) ವೀರರಸ
3) ರಸವಿಘ್ನಗಳು
4) ಪ್ರತಿಭೆ

ಪ್ರ.4 ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **14**
1) ಭಾವ–ವಿಭಾವ–ಅನುಭಾವ–ವ್ಯಭೀಚಾರಿ ಭಾವಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
2) ಕಾವ್ಯದ ಸ್ವರೂಪ–ಲಕ್ಷಣ ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.5 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. **14**
ಶಾಂತರಸ ಉಂಟೆ? ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.

SLR-AK-243

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Marathi (Special Paper – VIII)
भाषाविज्ञान व व्याकरण

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **14**

1) भाषेतील निवडक ध्वनींना काय म्हणतात?
अ) आद्यध्वनी ब) मूलध्वनी
क) शब्द ड) वर्ण

2) भाषा ही कोणती संस्था आहे?
अ) राजकीय ब) सामाजिक
क) ऐतिहासिक ड) आर्थिक

3) प्राण्यांच्या संप्रेषणाचा अभ्यास कोणी केला?
अ) सोस्यूर ब) ब्लूमफिल्ड
क) हॉकेट ड) लबव

4) चॉम्स्कीने भाषेचे कोणते वैशिष्टय सांगितले?
अ) अनुवांशिकता ब) सामाजिकता
क) निर्मितीशीलता ड) यादृच्छिकता

5) एशियाटिक सोसायटीचे अधिवेशन कोठे झाले?
अ) मुंबई ब) पुणे
क) मद्रास ड) कलकत्ता

6) ऐतिहासिक भाषाशास्त्राचा जनक म्हणून कोणास ओळखले जाते?
अ) सर विल्यम जोन्स ब) डॉर्फ
क) डेलहाईम्स ड) ग्रीम्स्

7) श्रीचामुंडराजे करवियले ––– या ओळी कोणत्या शीलालेखातील आहेत?
अ) पळसदेव ब) पाटण
क) परळ ड) श्रवणबेळगोळ

8) इ, उ ऐवजी ऐ, ओ असा बदल होणाऱ्या ध्वनी परिवर्तनास काय म्हणतात?
अ) गुण ब) वृध्दी
क) संप्रसारण ड) स्वरागमण

9) जुन्या अर्थापेक्षा नवीन अर्थाची व्याप्ती कमी होते तेव्हा कोणते अर्थ परिवर्तन होते?
अ) अर्थविस्तार ब) अर्थसंकोच
क) अर्थभ्रंश ड) अर्थांतर

10) पारंपारिक वर्णमालेत एकूण किती स्वर–व्यंजने आहेत?
अ) सोळा ब) बत्तीस
क) अठ्ठेचाळीस ड) बावन्न

11) ॲ, ऑ हे दोन नवीन स्वर कोणत्या भाषेतून मराठीत आले?
अ) कन्नड ब) तेलुगू
क) फारशी ड) इंग्रजी

12) क्ष, ज्ञ ही व्यंजने कोणत्या प्रकारातील आहेत?
अ) कंठ्य ब) मूर्धन्य
क) संयुक्त ड) अवर्गीय

13) अबब, अरे बापरे हे शब्द कोणत्या शब्दजातीचे आहेत?
अ) उभयान्वयी ब) शब्दयोगी
क) क्रियाविशेष ड) केवलप्रयोगी

14) भाषा आणि संस्कृती हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
अ) ना. गो. कालेलकर ब) द. दि. पुंडे
क) प्र. न. जोशी ड) मो. रा. वाळिंबे

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) भाषेची संकल्पना स्पष्ट करा.
2) भाषेचे घटक विशद करा.
3) मानवी भाषेत्तर संप्रेषण स्पष्ट करा.
4) प्राण्यांचे संप्रेषण स्पष्ट करा.
5) अंतर्वर्तुळ–बहिर्वर्तुळ सिध्दांत स्पष्ट करा.
6) भाषिक परिवर्तन म्हणजे काय ते सांगून त्याची कारणे लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) ऐतिहासिक भाषाशास्त्राचे स्वरूप विशद करा.
2) ध्वनी परिवर्तनाचे प्रकार स्पष्ट करा.
3) अर्थ परिवर्तनाचे प्रकार स्पष्ट करा.
4) मराठीची वर्णमाला विशद करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

मराठीची पूर्वपीठिका स्पष्ट करा.

किंवा

शब्दांचे विकारी व अविकारी प्रकार विशद करा.

प्र.5 भाषेची वैशिष्टये व कार्ये स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-244

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sanskrit (Special Paper – VIII)
तत्वज्ञान (तर्कसंग्रह अन्नंभटट)

Day & Date: Monday,07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तर पत्रिकेत लिहावीत.

प्र.1 योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। 14
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

1) दिव्य तेज म्हणजे ——— होय.
अ) ऊर्जा ब) सूर्य
क) अग्नि ड) विद्युत

2) तर्कसंग्रह या ग्रंथाचा कर्ता ——— आहे.
अ) कपिल ब) अन्नंभटट
क) कणाद ड) मम्मट

3) संयोगनाशको गुणो ———।
अ) रूपः ब) तेजः
क) विभागः ड) परिणामः

4) तन्तुसंयोग हे पटाचे ——— कारण आहे.
अ) समवायि ब) साधारण
क) निमित्त ड) असमवायि

5) नित्यद्रव्यवृत्तयो ——— अनन्ताः एव।
अ) आकाशः ब) तेजः
क) समवायः ड) विशेषः

6) कर्म ——— विधम्।
अ) अष्ट ब) पंच
क) सप्त ड) षष्ठ

7) पर्वतो वह्निमान इति ———।
अ) पक्षः ब) हेतुः
क) साहचर्यः ड) प्रतिज्ञा

8) आपाचा स्पर्श ——— असतो.
अ) शीत ब) उष्ण
क) मृदु ड) कठीण

9) हेत्वाभास हा ——— प्रकारचा असतो.
अ) 5 ब) 4
क) 6 ड) 3

10) आप्तवाक्यं ———।
अ) अनुमानः ब) रूपः
क) शब्दः ड) शक्तिः

11) यथार्थ अनुभव हा ——— प्रकारचा असतो.
अ) 6 ब) 8
क) 3 ड) 4

12) न्यायदर्शन ——— दर्शनांपैकी एक आहे.
अ) ईश्वरवादी ब) नास्तिक
क) निरिश्वरवादी ड) आस्तिक

13) अभाव हा ——— प्रकारचा असतो.
अ) 9 ब) 4
क) 7 ड) 2

14) कार्यं ——— प्रतियोगी।
अ) प्रागभाव ब) अत्यंताभाव
क) प्रध्वंसाभाव ड) अन्योन्याभाव

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **16**

1) अन्वयमात्रव्याप्तिकं केवलान्वयि। याचे स्पष्टीकरण करा.
2) स्वार्थं अनुमानं स्वानुमितिहेतुः।
3) अनुमानाचे स्पष्टीकरण करा.
4) शब्द यावर टीप लिहा.
5) त्रिविधसंस्कार कोणते ते सांगा.
6) अयथार्थ अनुभवाचे 3 प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **12**

1) मंगलाचरण स्पष्ट करा.
2) 24 गुण कोणते ते सुत्रासहित लिहा.
3) तीन प्रकारचे कारण स्पष्ट करा.
4) तद्‌वति तत्प्रकारकोऽनुभवो यथार्थः। याचे स्पष्टीकरण करा.

प्र.4 प्रमाणचतुष्टय न्यायशास्त्रानुसार स्पष्ट करा. **14**

किंवा

सात पदार्थाचे निरुपण करा.

प्र.5 प्रत्यक्ष ज्ञानाचे षड्‌विध सन्निकर्ष सोदाहरणासह लिहा. **14**

SLR-AK-245

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Urdu (Special Paper – VIII)
TARJUMA NIGARI

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جملہ مکمل کیجیئے اور جوابی پرچے میں لکھیے :- 14

1) فورٹ ولیم کالج کی ابتداء _____ میں ہوئی -

1800، 1801، 1802، 1803

2) _____ نے امیر خسرو کی تصنیف یوسف زلیخا کا اردو میں ترجمہ کیا -

شیخ احمد فیروز بیداری، غوامی ، وجہی

گجراتی،

3) سر سیّد نے _____ میں سائنٹفک سوسائٹی کی بنیاد ڈالی تھی -

آگرہ ، دہلی، بنارس، غازی پور

4) ترجمہ _____ جڑنے کا فن ہے -

نگینہ ، پتھر ، دھات ، تخم

5) فضلی نے _____ کا ترجمہ کربل کتھا کے عنوان سے کیا -

ہشت مسائل، تمہیدات ، روضتہ الشہدا ، فسانہ عجائب

6) دنیائے ادب میں ایک ترجمے کا جتنا بھی کام ہوا ہے – اسے مجموعی اعتبار سے _____ بڑے زمروں میں تقسیم کیا جاتا ہے -

2، 4، 8، 12

7) ملق عبدالقادر بدایونی نے _____ کا ترجمہ خرد افروز کے نام سے کیا -

سنگھاسن بتیسی ، سنگھاسن پچیسی ، پریم چھتیسی

پریم پچیسی ،

8) صحافتی ترجمے کو _____ ترجمہ بھی کہتے ہیں -

آزاد ، کھلا ، جامد، علمی

9) _____ کا تعلق دلی کالج سے تھا -

سرسیّد، شبلی، حالی ، ما سٹر رام چندر

10) عادل شاہ کی فرمائش کر نے پر _____ ابن حسام کی خور نامہ کا اسی عنوان سے ترجمہ کیا -

نصرتی ، غوامی ، ظہوری ، کمال خاں رستمی

11) _____ کے دور میں علماء نے مل کر مہا بھارت کا ترجمہ فارسی میں کیا -

اکبر، قطب شاہ ، عادل شاہ، اورنگ زیب

12) شمالی ہندوستان میں _____ کے بجائے غزل اور قصیدے کی طرف توجہ دی گئی -

مرثیہ ، رباعی ، مثنوی ، نظم

13) اردو کی پہلی ترجمہ کی ہوئی مذہبی تصنیف _____ ہے -

شہادت الحق ، تمہیدات عین القضا ، تمہیدات ہمدانی ، شرح مر غوب القلوب

14) شاہ ولی اللہ کے دو فرزند شاہ رفیع الدین اور _____ نے قران شریف کے دواعلاحدہ اعلاحدہ ترجمے کیے -

شاہ نصیرالدین ، شاہ عبدالقادر ، شاہ میراں جی، شاہ وجیہہ الدین

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیے :- (کوئی چار) **16**

1) ادبی ترجمے کی تعریف لکھیے اور اس کے اصول بتائیے -

2) صحافتی ترجمے کے متعلق معلومات دیجئے -

3) لفظی ترجمے کی تعریف کرتے ہو ئے اس کے اصول و ضوابط تحریر کیجیے -

4) فورٹ ولیم کالج نے اردو ترجمے کو کس طرح ترقی دی -

5) سائنٹفک سوسائٹی کے تحت ترجمہ کردہ تصانیف سے متعلق ڈاکٹر اصغر عباس کی تحقیق کیا کہتی ہے ؟

6) دالر ترجمہ عثمانیہ نے کیا کارنامہ انجام دیا ؟

سوال نمبر.3. مختصر جواب لکھیے :- (کوئی دو) **12**

1) ترجمہ کی اہمیت و افادیت پر روشنی ڈالیے -

2) مترجم کے اوصاف بیان کیجیے-

3) مغل عہد کے ترجموں کا اجمالی جائزہ لیجیے -

4) علمی ترجمے کی روایت پر اظہار خیال کیجیے -

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیے :- (کوئی ایک) **14**

1) اردو میں ادبی ترجمے کی روایت پر اظہار خیال کیجیے -

2) اردو میں مذہبی ترجمے کے آغاز و ارتقاء کا جائزہ لیجیے -

سوال نمبر.5. ترجمے کی اقسام کا تفصیلی جائزہ لیجیے - 14

SLR-AK-246

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – VIII)
POLITICAL IDEAS AND INSTITUTIONS IN ANCIENT INDIA

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) अर्थशास्त्र हा ग्रंथ ––– यांनी लिहिला आहे.
अ) कौटिल्य ब) कल्हण
क) बाणभट्ट ड) सोमदेव सुरी

2) अर्थशास्त्र या ग्रंथात ––– अध्याय आहेत.
अ) 12 ब) 13
क) 14 ड) 15

3) महाभारत हा ग्रंथ ––– यांनी लिहिला.
अ) वाल्मिकी ब) याज्ञवल्क्य
क) अत्री ड) व्यास

4) ग्रीक प्रवासी ––– याने इंडिका नावाचा ग्रंथ लिहिला.
अ) मेगेस्थेनीस ब) प्लिनी
क) ॲरिस्टॉटल ड) दारियस

5) प्राचीन भारतातील पुराणांची संख्या ––– इतकी आहे.
अ) 15 ब) 18
क) 20 ड) 16

6) विशच्या प्रमुखला ––– असे म्हणतात.
अ) विश प्रमुख ब) विशराज
क) विशपती ड) राजा

7) सप्तांग सिद्धांतामध्ये राजाला ––– असे स्थान दिलेले आहे.
अ) तिसरे ब) दुसरे
क) चौथे ड) पहिले

8) स्वामी म्हणजे ––– होय.
अ) राजा ब) मंत्री
क) अधिकारी ड) जमीनदार

9) ––– मुळे गणराज्ये नष्ट पावली.
अ) परकीय आक्रमण ब) व्यापाराचा विनाश
क) परस्परातील संघर्ष ड) आर्थिक दैन्यावस्था

10) वैदिक साहित्यात ––– संस्थेचा उल्लेख आढळत नाही.
अ) राज्यसंस्था ब) न्यायसंस्था
क) कुटुंबसंस्था ड) धर्मसंस्था

11) ––– काळात सभा व समिती या लोकप्रतिनिधींच्या संस्था राजावर नियंत्रण ठेवू शकत.
अ) ब्राम्हण ब) उपनिषद
क) मध्ययुग ड) ऋग्वेद

12) कौटिल्य ––– विद्यापीठात अध्यापक म्हणून काम करीत होता.
अ) नालंदा ब) वल्लभी
क) तक्षशिला ड) विक्रमशिला

13) धर्मशास्त्रात मंत्र्यासाठी ––– ही संज्ञा वापरली आहे.
अ) मंत्री ब) रत्नीन
क) सचिव ड) पुरोहित

14) मेगॅस्थेनिस हा ग्रीक वकिल ––– च्या दरबारात होता.
अ) सातवाहन ब) गुप्त
क) चंद्रगुप्त मौर्य ड) हर्षवर्धन

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) स्मृती ग्रंथातील राजकीय विचार सांगा.
2) महाभारत ग्रंथाविषयी माहिती दया.
3) राज्याच्या वेगवेगळया प्रकाराची माहिती सांगा.
4) दैवी राजपद याविषयी माहिती दया.
5) प्राचीन भारतीय राजांच्या अधिकारावरील मर्यादा सांगा.
6) प्राचीन भारतात मंत्री मंडळाची गरज का भासली?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) रामायण ग्रंथ
2) सामाजिक कराराचा सिद्धांत
3) राजाचे अधिकार
4) मंत्री मंडळाचे प्रशासन व्यवस्थेतील स्थान

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

प्राचीन भारतातील पुराणे या ग्रंथाविषयी माहिती सांगा.

किंवा

प्राचीन भारतीय राज्याच्या सप्तांग सिद्धांताची चर्चा करा.

प्र.5 प्राचीन भारतातील राजपदाच्या उत्पत्तीचे विविध सिद्धांत सांगा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – VIII)
POLITICAL IDEAS AND INSTITUTIONS IN ANCIENT INDIA

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) _____ was wrote Arthashastra Book.
   a) Kautilya b) Kalhan
   c) Banbhatta d) Somdev Suri

2) Kautilya's Arthashastra is divided in to _____ Adhikaranas.
   a) 12 b) 13
   c) 14 d) 15

3) Mahabharat Epic was written by _____.
   a) Valmiki b) Yadnyavalkya
   c) Atri d) Vyas

4) Indica book was written by _____ Greek traveler.
   a) Megasthenis b) Plini
   c) Aristotal d) Dariyas

5) The numbers of puranas are _____ Ancient India.
   a) 15 b) 18
   c) 20 d) 16

6) The Chief of Visha called as _____.
   a) Vishpramukh b) Vishraj
   c) Vishpati d) King

7) King is considered at a _____ stage in Saptang theory.
   a) Third b) Second
   c) Fourth d) First

8) Swami was called as _____.
   a) King b) Mantri
   c) Adhikari d) Jamindar

9) The republic declined because _____.
   a) Foreign invasion b) Decline in trade
   c) Conflict among themselves d) Economic weakness

10) _____ institution was not found in Vedic literature.
   a) Kingship b) Judiciary
   c) Family d) Religion

11) Sabha and Samiti controlled on king in the period of _____.
   a) Brahmin b) Upanishada
   c) Meadival age d) Rigveda

12) Kautilya was a instructor in _____ university.
   a) Nalanda b) Vallabhi
   c) Takshashila d) Vikramshila

13) Ministry was called as _____ in Dharmashastra.
   a) Mantra b) Ratnin
   c) Sachiv d) Purohit

14) Greek ambassador Megasthenis was stayed in _____ dynasty.
   a) Satvahan b) Gupta
   c) Chandragupta Maurya d) Harshvardhan

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

a) State the political thought by Smruti Grantha.
b) Give information about Mahabharat Epic.
c) Give information types of the state.
d) State the divine kingship.
e) State the limits of kings rights.
f) Why ancient India need ministry?

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Ramayan Epic
b) Social Contract Theory
c) Rights of King
d) Position of Ministry in Administration

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

State the information of Puran Granthas of Ancient India.

OR

State the Saptang theory of state in Ancient India

Q.5 Explain the different theories regarding the origin of state in Ancient India. **14**

SLR-AK-247

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Special Paper – VIII)
MACRO ECONOMICS

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) राष्ट्रीय उत्पन्न ––– वर्षासाठी गणले जाते.
अ) एक ब) दोन
क) तीन ड) पाच

2) ––– यांनी बाजारपेठेचा नियम मांडला.
अ) जे. एम. केन्स ब) जे. बी. से
क) जे. एस. मिल ड) रिकार्डो

3) अर्थशास्त्राच्या अभ्यासात सूक्ष्म व स्थूल अर्थशास्त्र या दोन संकल्पना सर्वप्रथम ––– यांनी वापरला.
अ) केन्स ब) डॉ. मार्शल
क) रॅग्नर फ्रिश ड) ॲडम स्मिथ

4) निव्वळ राष्ट्रीय उत्पन्न (NNP) = –––.
अ) स्थूल राष्ट्रीय उत्पन्न + घसारा ब) स्थूल राष्ट्रीय उत्पन्न – घसारा
क) स्थूल राष्ट्रीय उत्पन्न ÷ घसारा ड) स्थूल राष्ट्रीय उत्पन्न × घसारा

5) सरासरी उपभोग प्रवृत्ती = –––.
अ) $\frac{C}{Y}$ ब) $\frac{Y}{C}$
क) $\frac{C}{I}$ ड) $\frac{\Delta C}{\Delta Y}$

6) केन्सच्या दृष्टीने रोजगार पातळी ही ––– वर अवलंबून असते.
अ) सीमांत मागणी ब) सरासरी मागणी
क) एकूण मागणी ड) प्रभावी मागणी

7) $\frac{\text{स्थूल राष्ट्रीय उत्पादन}}{\text{एकूण लोकसंख्या}}$ = –––.
अ) दरडोई उत्पन्न ब) राष्ट्रीय उत्पन्न
क) सीमांत उत्पन्न ड) निव्वळ राष्ट्रीय उत्पन्न

8) स्थूल अर्थशास्त्र म्हणजे –––.
अ) संपूर्ण अर्थव्यवस्थेचा अभ्यास ब) अर्थव्यवस्थेतील एका घटकांचा अभ्यास
क) एक बिंदू संतुलनाचा अभ्यास ड) वरील पैकी नाही.

9) चलन संख्यामान सिद्धांत ––– यांच्या नावाशी संबंधीत आहे.
अ) शुंपीटर ब) फिशर
क) जे. बी. से ड) डॉ. मार्शल

10) सीमांत उपभोग प्रवृत्ती ही उपभोग खर्चातील बदल आणि ––– यांचे गुणोत्तर आहे.
अ) वैयक्तिक उत्पन्नातील बदल ब) सरासरी उत्पन्नातील बदल
क) एकुण उत्पन्नातील बदल ड) वरीलपैकी नाही

11) $P = \frac{MV + M'V'}{T}$ या समीकरणातील V म्हणजे –––.
अ) पैशाचा भ्रमण वेग ब) पैशाची संख्या
क) एकूण व्यवहाराची संख्या ड) वरीलपैकी नाही

12) सर्वसाधारण किंमत पातळी हा ––– अर्थशास्त्राचा अभ्यास आहे.
अ) सूक्ष्म ब) स्थूल
क) सर्वसाधारण ड) सार्वजनिक

13) 'General Theory of Employment, Interest and Money' हा ग्रंथ ––– यांच्या नावांशी संबंधित आहे.
अ) जे. एम्. केन्स ब) जे. बी. से
क) जे. एस. मिल ड) डॉ. मार्शल

14) उपभोग हे ––– घटकाचे फलन आहे.
अ) उत्पन्न ब) बचत
क) गुंतवणूक ड) वरीलपैकी नाही.

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) राष्ट्रीय उत्पन्नाची व्याख्या द्या.
2) प्रभावी मागणी म्हणजे काय?
3) स्थूल अर्थशास्त्राच्या अभ्यासाच्या मर्यादा सांगा.
4) रोखता अभिलाषा ही संकल्पना विषद करा.
5) पैशाच्या पुरवठयाचे घटक सांगा.
6) सनातनवाद्यांच्या सिद्धांतावरील केन्सचे आक्षेप सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) स्थूल अर्थशास्त्राच्या अभ्यासाचे महत्व
2) बाजारपेठेचा नियम
3) पैशाच्या पुरवठयाचे नियंत्रण
4) राष्ट्रीय उत्पन्नाच्या आकडेवारीचे महत्व

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

राष्ट्रीय उत्पन्न मापनाच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा.

किंवा

स्थूल अर्थशास्त्राचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

प्र.5 केन्सचा उपभोग विषयक मानसशास्त्रीय सिद्धांत स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-247

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Special Paper – VIII)
MACRO ECONOMICS

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) National income is measured for _____ year.
   a) One b) Two
   c) Three d) Five

2) _____ presented the law of market.
   a) J. M. Keynes b) J. B. Say
   c) J. S. Mill d) Ricardo

3) In study of economics, micro and macro economics this two concepts are firstly used by _____.
   a) Keynes b) Dr. Marshall
   c) Ragner Frish d) Adam Smith

4) Net National Income (NNP) = _____.
   a) Gross national income + Depreciation
   b) Gross national income – Depreciation
   c) Gross national income ÷ Depreciation
   d) Gross national income x Depreciation

5) Average propensity to consume = _____.
   a) $\frac{C}{Y}$ b) $\frac{Y}{C}$
   c) $\frac{C}{I}$ d) $\frac{\Delta C}{\Delta Y}$

6) Kensian view employment level depends upon _____.
   a) Marginal demand b) Average demand
   c) Total demand d) Effective demand.

7) $\frac{\text{Gross National Product}}{\text{Total Population}}$ = ____.
   a) Per Capita income b) National income
   c) Marginal income d) Net national income

8) Macro economics means _____.
   a) A study of economic as a whole
   b) A study of the single unit of the economy
   c) A study of single point equilibrium
   d) None of the above

9) The quantity theory of money is related with the name of _____.
   a) Schumpeter b) Fisher
   c) J. B. Say d) Dr. Marshall

10) Marginal propensity to consume is the ratio between change in consumption expenditure and _____.
   a) Change in personal income
   b) Change in average income
   c) Change in total income
   d) None of the above

11) $P = \frac{MV + M'V'}{T}$ in this equation 'V' stands for _____.
   a) Velocity of money
   b) Quantity of money
   c) Total transaction
   d) Name of the above

12) General price level is a study part of _____ economics.
   a) Micro
   b) Macro
   c) General
   d) Public

13) 'General theory of Employment, Interest and Money' this book is associated with the name of _____.
   a) J. M. Keynes
   b) J. B. Say
   c) J. S. Mill
   d) Dr. Marshall

14) Consumption is a function of _____ factor.
   a) Income
   b) Saving
   c) Investment
   d) None of the above

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Define National Income.
b) What is meant by effective demand?
c) State the limitations of the study of macro economics.
d) Explain the concept of liquidity preference.
e) State the components of money supply.
f) State the Keynesian objection to the classical theory.

Q.3 Write the short notes (Any Two) **12**

a) Importance of the study of macro economics
b) Law of market
c) Control of money supply
d) Importance of National Income Data

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the various methods of measurement of National Income.

OR

Explain the nature and scope of macro economic.

Q.5 Explain the Keynes's psychological law of consumption. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Geography (Special Paper – VIII)
URBAN GEOGRAPHY

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.
4) नकाशा स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) नागरी भूगोल ही ––– भूगोलाची शाखा आहे.
अ) प्राकृतिक ब) मानवी
क) राजकीय ड) ऐतिहासिक

2) सकेंद्रीय कटिबंध सिद्धांतानुसार अभिगमन लोकांच्या क्षेत्रात ––– लोक राहतात.
अ) औदयोगिक कामगार ब) मध्यमवर्गीय
क) गरीब ड) श्रीमंत

3) ––– शहरे विविध वस्तूंच्या देवाणघेवाणीचे ठिकाणे असतात.
अ) प्रशासकीय ब) खाणकाम
क) व्यापारी ड) औदयोगिक

4) डेहराडून या नागरी केंद्राची ––– स्थिती आहे.
अ) रेषाकृती ब) सीमावर्ती
क) मध्यवर्ती ड) परिघीय

5) ––– हा प्रदेश 'दशलक्षी शहर' म्हणून ओळखला जातो.
अ) महानगर ब) महा–महानगर
क) नागरी प्रदेश ड) नगर

6) ––– या प्रक्रियेत ग्रामीण वसाहतीचे रूपांतर नागरी वसाहतीमध्ये होते.
अ) नागरी परिसीमा ब) नागरी संरचना
क) नागरीकरण ड) ग्राम नगर

7) ज्या जागेवर नगराची स्थापना होते, त्या ठिकाणास त्या नगराचे ––– असे संबोधतात.
अ) स्थान ब) स्थिती
क) सीमा ड) सीमारेषा

8) नगराची अंतर्गत ––– म्हणजे नागरी रूपिका होय.
अ) विस्तार ब) आकार
क) रचना ड) स्थिती

9) नागरी केंद्राचा त्रिज्याखंड सिद्धांत ––– यानी मांडला.
अ) होमर हायट ब) हॅरिस आणि उलमन
क) वॉल्टर ख्रिस्टलर ड) इ. डब्ल्यू बर्गेस

10) ––– या भूगोलतज्ञाने नगरे व शहरांचे वर्गीकरण केले आहे.
अ) टेलर ब) उलमन
क) वेबर ड) हॅरिस

11) नागरी केंद्रास दूध व भाजीपाल्याचा पुरवठा करणे हे एक ––– चे कार्य आहे.
अ) औदयोगिक क्षेत्र ब) नगरपरिसीमा क्षेत्र
क) सी. बी. डी ड) निवासी क्षेत्र

12) भडोच शहर ––– नदीच्या मुखाशी वसलेले आहे.
अ) नर्मदा ब) तापी
क) गोदावरी ड) कृष्णा

13) केंब्रिज हे एक जगप्रसिद्ध ––– केंद्र आहे.
अ) औदयोगिक ब) व्यापारी
क) शैक्षणिक ड) धार्मिक

14) सौंदर्य, स्वास्थ्य, आणि सुविधा ही ––– नियोजनाची उद्दिष्टये आहेत.
अ) ग्रामीण ब) नागरी
क) कृषी ड) औदयोगिक

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) भारतातील नागरीकरणाचा कल स्पष्ट करा.
2) नगर नियोजनाचे महत्व विशद करा.
3) नागरी भूगोलाचे महत्व स्पष्ट करा.
4) बहुकेंद्रीय सिद्धांताची चर्चा करा.
5) नगराचे नदीकिनारी स्थान स्पष्ट करा.
6) केंद्रीय व्यापार क्षेत्राची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) नागरी भूगोलाच्या अभ्यासपद्धतीचे /क्षेत्राचे वर्णन करा.
2) नागरीकरणाच्या वाढीचे प्राकृतिक घटक स्पष्ट करा.
3) नागरी समस्याचे थोडक्यात वर्णन करा.
4) नागरी स्थानाचे महत्व यावर चर्चा करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

नागरी भूगोल म्हणजे काय? नागरी भूगोलाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

किंवा

नगरे व शहरांच्या स्थितीचे प्रकार सांगून त्यांचे महत्व विशद करा.

प्र.5 नगरे व शहरांचे कार्यात्मक वर्गीकरणाचे वर्णन करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Geography (Special Paper – VIII)
URBAN GEOGRAPHY

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Neat diagrams and maps must be drawn wherever necessary.
4) Use of map stencils is allowed.

Q.1 Fill in the blanks by choosing the correct alternatives given below. **14**

1) Urban Geography is the branch of _____ Geography.
a) Physical b) Human
c) Political d) Historical

2) According to Concentric Zone theory in the Commuter's Zone _____ people live.
a) Industrial worker b) Middle class
c) Poor d) Rich

3) _____ towns are the places of collection and distribution of various goods.
a) Administrative b) Mining
c) Commercial d) Industrial

4) The urban centre Dehradun has _____ type of situation.
a) Linear b) Frontier
c) Central d) Peripheral

5) _____ area is known as Million city.
a) Metropolis b) Megalopolis
c) Conurbation d) Town

6) _____ is the process in which rural settlements change into urban settlements.
a) Urban fringe b) Urban morphology
c) Urbanization d) Urban – village

7) The place on which urban centres has been emerged known as its _____.
a) Site b) Situation
c) Front d) Boundary

8) Urban morphology means internal _____ of a city.
a) Size b) Shape
c) Structure d) Situation

9) The Sector theory of Urban Centers was developed by _____.
a) Homer Hoyet b) Harris and Ullman
c) Walter Christaller d) E. W. Burgess

10) _____ Geographer classification of towns and cities.
a) Taylor b) Ullman
c) Weber d) Harris

11) Supply of milk and vegetable to unban centre is the one of the functions of _____.
   a) Industrial area b) Urban fringe
   c) C.B.D. d) Residential area

12) Broach city is situated at the river mouth of _____.
   a) Narmada b) Tapi
   c) Godavari d) Krishna

13) Cambridge is a famous _____ centre in the world.
   a) Industrial b) Commercial
   c) Educational d) Religious

14) Beauty, Health and Amenities are the aim of _____ planning.
   a) Rural b) Urban
   c) Agricultural d) Industrial

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Explain the trends of Urbanization in India.
b) Discuss the importance of urban planning.
c) Explain significance of Urban Geography.
d) Discuss the Multi-Nuclic theory.
e) Explain the River bank site of towns.
f) Explain the characteristics of Central Business District (CBD).

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Describe the approaches to the study of Urban Geography.
b) Explain the physical factors growth of Urbanization.
c) Describe the urban problems in brief.
d) Discuss the significance of urban sites.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Definitions of Urban Geography & Explain the nature and scope of Urban Geography.

OR

Explain the types of Towns/Cities situation & give their importance.

Q.5 Describe the functional classification of Towns and cities. **14**

SLR-AK-249

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
History (Special Paper – VIII)
HISTORY OF MUGHAL INDIA (1526 A.D. – 1707 A.D.)

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) कृष्णाजी अनंत सभासदाचे मुळ आडनाव ––– असे होते.
अ) हिरेपारखी ब) जोशी
क) राजवाडे ड) सरकार

2) अब्दूल हमीद लाहोरी यांनी ––– हा ग्रंथ लिहिला.
अ) बाबरनामा ब) पातशहानामा
क) अकबरनामा ड) हुमायूननामा

3) बाबरचा जन्म ––– प्रांतात झाला.
अ) फरगणा ब) काबुल
क) दिल्ली ड) समरकंद

4) चौसाच्या युद्धामध्ये ––– यांनी हुमायूनचा पराभव केला.
अ) शेरखान ब) हेमू
क) इब्राहिम लोदी ड) राणासंग

5) घाग्राची लढाई ––– मध्ये घडून आली.
अ) 6 मे 1529 ब) 16 मार्च 1527
क) 26 जून 1539 ड) 17 मे 1540

6) हुमायूनचा जन्म ––– येथे झाला.
अ) दिल्ली ब) आग्रा
क) काबुल ड) कंदाहार

7) रूपया या चांदीच्या नाण्याची निर्मिती ––– ने केली.
अ) बाबर ब) हुमायून
क) शेरशहा ड) अकबर

8) पानिपतच्या पहिल्या युद्धात बाबराने ––– चा पराभव केला.
अ) राणासंग ब) हेमू
क) इब्राहिम लोदी ड) महमंद लोदी

9) शेरशहाचे मुळ नाव ––– असे होते.
अ) सलीम ब) खुसरू
क) फरीद ड) इब्राहिम

10) ––– हा अकबराचा पालक व मार्गदर्शक होता.
अ) बैरामखान ब) दिलावरखान
क) शेरखान ड) इब्राहिम

11) भारतात मोगली सत्तेचा पाया ––– ने घातला.
अ) बाबर ब) हुमायून
क) अकबर ड) जहाँगीर

12) सम्राट शेरशहाची कबर ––– या ठिकाणी आहे.
अ) काबुल ब) कालिंजर
क) फरगणा ड) ससाराम

13) 'अकबर दि ग्रेट मुघला' हा ग्रंथ ––– यांनी लिहिला.
अ) आर. सी. मुजूमदार ब) व्हि. ए. स्मिथ
क) एस. आर. शर्मा ड) ए. एल. श्रीवास्तव

14) 'तारिख–ई–शेरशाही' हा ग्रंथ ––– यांनी लिहिला.
अ) अब्बासखान शेरवानी ब) जोहन अफताबजी
क) बदायूंनी ड) अबुल फजल

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) सभासद बखरीचे वर्णन करा.
2) 'बाबरनामा' बद्दल थोडक्यात माहिती लिहा.
3) मुघलकालीन इतिहासाची कोणतीही चार पुरातत्वीय साधने सांगा.
4) बैरामखान विषयी थोडक्यात माहिती सांगा.
5) शेरशाहाच्या पूर्वचरित्राविषयी थोडक्यात माहिती सांगा.
6) हुमायून समोरील अडचणी सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) मुघलकालीन इतिहासाची संस्कृत साधने स्पष्ट करा.
2) अकबराच्या बालपणाची माहिती सांगा.
3) अब्दुल हमीद लाहोरीबाबत माहिती लिहा.
4) खाणवा युद्धाचे थोडक्यात वर्णन करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

हुमायून व शेरशाह संघर्षाचा आढावा घ्या

किंवा

मुघल कालीन फार्सी साधनांची माहिती लिहा.

प्र.5 सम्राट अकबराच्या धार्मिक धोरणाविषयी चर्चा करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
History (Special Paper – VIII)
HISTORY OF MUGHAL INDIA (1526 A.D. – 1707 A.D.)

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) The original name of Krishnaji Anant Sabhasad _____.
   a) Hireparkhi b) Joshi
   c) Rajwade d) Sarkar

2) Abdul Hamid Lahori wrote the _____ book.
   a) Babarnama b) Patshahanama
   c) Akbarnama d) Humayunnama

3) Babar is born in _____ region.
   a) Phargana b) Kabul
   c) Delhi d) Samarkand

4) Humayun was defeated by _____ in the battle of Chousa.
   a) Sherkhan b) Hemu
   c) Ibrahim Lodi d) Ranasang

5) The battle of Gagra to happened in _____.
   a) 6th May 1529 b) 16th March 1527
   c) 26th June 1539 d) 17th May 1540

6) Humayun born at _____.
   a) Delhi b) Agra
   c) Kabul d) Kandhar

7) _____ made the currency of silver coin in rupees.
   a) Babar b) Humayun
   c) Shershaha d) Akbar

8) Babar defeated _____ in the first battle of Panipat.
   a) Ranasang b) Hemu
   c) Ibrahim Lodi d) Mahamad Lodi

9) The original name of Shershah was _____.
   a) Salim b) Khusru
   c) Farid d) Ibrahim

10) _____ was the guardian and guide of Akbar.
   a) Bairam Khan b) Dilawarkhan
   c) Sherkhan d) Ibrahim Khan

11) _____ has Mughal empire who founded Mughal power in India.
   a) Babar b) Humayun
   c) Akbar d) Jahangir

12) The tomb (kabar) of Samrat Shershaha is at _____.
   a) Kabul b) Kalinjar
   c) Phargana d) Sasaram

13) ‘Akbar the Great Mughal’ the book is written by _____.
   a) R. C. Mujumdar b) V. A. Smith
   c) S. R. Sharma d) A. L. Srivastav

14) ‘Tarikhe-E- Shershahi’ book written by _____.
   a) Abbas Khan Sherwani b) Johan Aftabji
   c) Badauni d) Abul-Fazal

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Describe the Sabhasad Bakhar.
b) Write short information about Babar-nama.
c) State the four archeological sources of Mughal period.
d) Write short information about Bairamkhan.
e) Write short information about the biography Shershaha.
f) State the difficulties of Humayun.

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Explain the Sanskrit sources of Mughal History.
b) The Childhood of Akbar – write information
c) Abdul Hamid Lahori
d) Describe about War of Khanava.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

a) Review the conflict between Humayun and Shershah.

OR

b) Write about Farshi source of Mughal period.

Q.5 Discuss on religious policy of Akbar. **14**

SLR-AK-25

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
NATIONAL SERVICE SCHEME (Paper - I)

Day & Date: Wednesday, 23-10-2019 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) आनंदवनाची स्थापना ––– यांनी केली.
अ) महात्मा गांधी ब) मदर तेरेसा
क) बाबा आमटे ड) विनोबा भावे

2) ––– मधील मुलांमध्ये शिक्षणाचा अभाव असतो.
अ) सुशिक्षित कुटुंब ब) शहरी क्षेत्र
क) व्यापारी ड) झोपडपट्टी

3) महात्मा फुले यांचे मुळ आडनाव ––– होते.
अ) माळी ब) काळे
क) फुलारी ड) गोऱ्हे

4) ––– हे 'गुलामगिरी' या ग्रंथाचे लेखक आहेत.
अ) वि. रा. शिंदे ब) महात्मा फुले
क) महात्मा गांधी ड) डॉ. आंबेडकर

5) ––– यांना राजर्षी म्हणून ओळखले जाते.
अ) छ. शिवाजी महाराज ब) शाहू महाराज
क) सयाजीराव गायकवाड ड) महात्मा फुले

6) अनाथलयातील मुलांचे वैशिष्टये ––– आहे.
अ) आई–वडील नसलेले ब) आई–वडील असलेले
क) दत्तक घेतलेले ड) यापैकी नाही

7) चवदार तळयाचा सत्याग्रह ––– यांनी केला.
अ) शाहू महाराज ब) डॉ. आंबेडकर
क) गाडगे बाबा ड) महात्मा गांधी

8) डॉ. आंबेडकरांनी ––– संस्थेची स्थापना केली.
अ) डिप्रेस्ड क्लासेस मिशन ब) डेक्कन एज्युकेशन सोसायटी
क) प्रार्थना सभा ड) पिपल्स एज्युकेशन सोसायटी

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार थोडक्यात टिपा लिहा. **12**

1) महात्मा फुलेंचे शैक्षणिक विचार सांगा.
2) भारतातील स्वातंत्र्योत्तर कालखंडातील समाजकार्याची वैशिष्टये लिहा.
3) ''मतीमंद मुलांकरिता प्रकल्प'' यावर चर्चा करा.
4) रा. से. यो. च्या स्वयंसेवकाची अनाथालय प्रकल्पातील भूमिका काय आहे.
5) ज्येष्ठ नागरिक प्रकल्पाविषयी माहिती लिहा.
6) बाबा आमटेंनी कुष्ठ रोग्यांसाठी केलेले कार्य स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणतीही एक टिप लिहा. **10**

अ) भारतातील समाजकार्याचा इतिहास सांगून स्वातंत्र्यपूर्व कालखंड स्पष्ट करा.

किंवा

ब) राष्ट्रीय सेवा योजनेचा इतिहास सांगुन ध्येय व उद्दिष्टये लिहा.

प्र.4 राष्ट्रीय सेवा योजनेमध्ये गटप्रमुख व रा. से. यो. चा स्वयंसेवकाची भूमिका लिहा. **10**

SLR-AK-25

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
NATIONAL SERVICE SCHEME (Paper - I)

Day & Date: Wednesday, 23-10-2019 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives. **08**

1) Anadvan was setup by _____.
   a) Mahatma Gandhi b) Mother Teresa
   c) Baba Amte d) Vinoba Bhave

2) The lack of child education in _____.
   a) Educated Family b) Urban area
   c) Trading capital d) Slum

3) Mahatma Phule's original surname was _____.
   a) Mali b) Kale
   c) Fulari d) Gorhe

4) _____ was the Author of 'Gulamgiri".
   a) V. R. Shinde b) Mahatma Phule
   c) Mahatma Gandhi d) Dr. Ambedkar

5) _____ known as Rajarshee.
   a) Chh. Shivaji Maharaj b) Shahu Maharaj
   c) Sayajirao Gaikwad d) Mahatma Phule

6) The characteristics of orphanages children is _____.
   a) Not Mother-Father b) Present Mother-Father
   c) Adopted d) None of these

7) The Satyagrah for the chavdar lake movement was carried out by _____.
   a) Shahu Maharaj b) Dr. Ambedkar
   c) Gadge Baba d) Mahata Gandhi

8) _____ was established by Dr. Ambedkar.
   a) Depressed Classes Mission b) Deccan Education society
   c) Prathna Sabha d) Peoples Education Society

Q.2 Write short notes. (Any Four) **12**

1) State the Mahatma Phule's Educational thought.
2) Write the characteristics of social work after independence in India.
3) Discuss the mentally Handicapped children project.
4) What is Role of N.S.S. Volunteers in orphanages project.
5) Give information about the project for senior citizens.
6) Explain the work done by Baba Aamte for the lepers.

Q.3 Write short notes. (Any One) **10**

1) Write the History of social work and Explain the pre independence in India.

OR

2) Write the history, aims and objectives of N.S.S?

Q.4 Define the role o Group leader and N.S.S. volunteers in the implementation of N.S.S? **10**

SLR-AK-250

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Music (Special Paper – VIII)
INDIAN MUSIC

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 11:30 AM To 01:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **07**

1) ––– म्हणजे स्वरांचा समूह होय.
अ) ग्राम ब) तान
क) मात्रा ड) खंड

2) संगीतात सूक्ष्म नाद म्हणजे ––– होय.
अ) स्वर ब) तान
क) आलाप ड) श्रुती

3) सर्वांत मधुर असा स्वर संवाद म्हणजे ––– होय.
अ) सा रे ब) सा सां
क) सा ग ड) सा ध

4) मियामल्हार राग ––– ऋतुत गातात.
अ) शरद ब) हेमंत
क) वर्षा ड) ग्रीष्म

5) पूरियाधनाश्री रागाची जाति ––– आहे.
अ) संपूर्ण संपूर्ण ब) संपूर्ण ओडव
क) संपूर्ण षाडव ड) संपूर्ण आरोह

6) ध्रुपद गायनासाठी ––– वाद्याचा उपयोग करतात.
अ) सनई ब) दिमडी
क) पखवाज ड) सतार

7) स्वरशब्दतालबद्ध रचनेला ––– म्हणतात.
अ) बंदिश ब) आरोह
क) अवरोह ड) नाद

प्र.2 बागेश्री किंवा पूरियाधनाश्री रागातील छोटया ख्यालाचे स्वरलेखन करा. **08**

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **06**

अ) बागेश्री किंवा मियामल्हार शास्त्रीय माहिती लिहा.

ब) ताल चौताल किंवा एकताल ठेकाबोल माहितीसह लिहा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

भारतीय संगीतातील जातीगायनाची माहिती वैशिष्टयांसह द्या. **07**

किंवा

ताल एकताल दुप्पट, तिप्पट, चौपट करा.

प्र.5 2 मधे 3 व 3 मधे 2 ची लयकारी तालाच्या उदाहरणासह द्या. **07**

SLR-AK-251

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Special Paper – VIII)
POLITICAL SOCIOLOGY

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) आर्थर बेंटले यांनी ––––– ग्रंथ लिहिला आहे.
अ) द प्रोसेस ऑफ गव्हर्नमेंट ब) द रिपब्लिक
क) राजकीय समाजशास्त्र ड) द लॉज

2) नियमनिर्मिती ––––– चे कार्य आहे.
अ) प्रदान ब) आदान
क) प्रत्यादान ड) यापैकी नाही

3) ऐतिहासिक भौतिकवाद ही संकल्पना ––––– यांनी मांडली.
अ) कार्ल मार्क्स ब) राबर्ट डाल
क) प्लेटो ड) ॲरिस्टॉटल

4) ––––– दृष्टिकोन राज्यविरहीत समाजाचा स्विकार करतो.
अ) मार्क्सवादी ब) समाजवाद
क) जातविरहीत समाज ड) उदारमतवाद

5) ––––– हे राजकीय सामाजिकरणाचे प्राथमिक साधन आहे.
अ) वर्ग ब) कुटुंब
क) प्रसारमाध्यमे ड) यापैकी नाही

6) ––––– हे राजकीय संस्कृतीचे प्रकार नाही.
अ) संकुचित राजकीय संस्कृती ब) आज्ञांकित राजकीय संस्कृती
क) सहभागप्रधान राजकीय संस्कृती ड) नागरी राजकीय संस्कृती

7) ––––– यांनी राजकीय समाजशास्त्राचा व्यवस्थात्मक दृष्टिकोन स्पष्ट केला आहे.
अ) डेव्हीड ईस्टन ब) आमंड व व्हर्बा
क) जे. एस. मिल ड) यापैकी नाही

8) राज्यशास्त्रात सामाजिकरण ही संकल्पना ––––– कडून घेण्यात आली.
अ) समाजशास्त्र ब) जीवशास्त्र
क) इतिहास ड) लोकप्रशासनशास्त्र

9) राजकीय सामाजिकरण म्हणजे –––––––.
अ) आर्थिक शिक्षण ब) राजकीय शिक्षण
क) सामाजिक शिक्षण ड) धार्मिक शिक्षण

10) ––––– राजकीय संस्कृतीमध्ये नागरिक राजकीय घटकांशी फारसे जोडले गेलेले नसतात.
अ) संकुचित ब) आज्ञांकित
क) सहभागप्रधान ड) यापैकी नाही

11) व्यवस्था सिद्धांत कोणी मांडला?
अ) इस्टन ब) ॲप्टर
क) हॉल ड) हंटिंग्टन

12) राजकीय समाजशास्त्र हा ––––– विषय आहे.
अ) जुना ब) अद्वितीय
क) आंतरशाखीय ड) सोपा

13) गब्रीयल आमंड हे राजकीय ––––– या संकल्पनेशी संबंधित आहेत.
अ) संस्कृती ब) सामाजिकरण
क) अभिजन ड) वादविवाद

14) ––––– आदान प्रक्रियेचे उदाहरण आहे.
अ) नियमनिर्मिती ब) दबावगट
क) संसूचन ड) मागण्या

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) राजकीय व्यवस्था
2) अतिरिक्त मूल्य
3) प्रदान कार्ये
4) राजकीय सामाजिकरण
5) आदान कार्ये
6) आज्ञांकित राजकीय संस्कृती

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) राजकीय समाजशास्त्राची व्याप्ती
2) राजकीय समाजशास्त्राचे महत्त्व
3) राजकीय संस्कृती आणि राजकीय सामाजिकरण यातील फरक
4) मार्क्सवादी दृष्टिकोनातून पाया आणि इमारत ही संकल्पना

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

राजकीय समाजशास्त्राचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

राजकीय समाजशास्त्राचे मार्क्सवादी दृष्टीकोनांवर चर्चा करा.

प्र.5 राजकीय सामाजिकरणाची साधने स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Special Paper – VIII)
POLITICAL SOCIOLOGY

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Arthur Bentley wrote _____.
   a) The Process of Government b) The Republic
   c) Political Sociology d) The laws

2) Rule making is an _____ function.
   a) Output b) Input
   c) Feedback d) None of these

3) _____ introduced the concept of Historical Materialism.
   a) Karl Marx b) Robert Dhal
   c) Plato d) Aristotle

4) _____ approach adopts Stateless Society.
   a) Marxist b) Socialism
   c) Casteless society d) Liberalism

5) _____ is the primary agency of Political Socialization.
   a) Class b) Family
   c) Media d) None of these

6) _____is not types of Political Culture.
   a) Parochial political culture b) Subject political culture
   c) Participant political culture d) Civic culture

7) System approach of political sociology is explained by _____.
   a) David Easton b) Almond and Verba
   c) J. S. Mill d) None of these

8) The concept 'Socialization' has been taken by the political science from _____.
   a) Sociology b) Biology
   c) History d) Public Administration

9) Political socialization means _____.
   a) Economic education b) Political education
   c) Social education d) Religion education

10) In _____ political culture the citizen are not so much connected with political elements.
   a) Parochial b) Subject
   c) Participant d) None of these

11) Who is the proponent of system approach?
   a) Easton b) Apter
   c) Hall d) Huntington

12) Political Sociology is the _____ subject.
   a) Old b) Unique
   c) Inter-disciplinary d) Easy

13) Gabriel Almond is related to political _____.
   a) Culture b) Socialization
   c) Elites d) Debates

14) _____ is the example of Input process.
   a) Rule making b) Pressure Group
   c) Communication d) Demand

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Political System.
b) Surplus value.
c) Output function.
d) Political Socialization.
e) Input function.
f) Subject political culture.

Q.3 Write the short notes on (Any Two) **12**

a) Scope of Political sociology .
b) Importance of Political sociology.
c) What is difference between political culture and political socialization?
d) Concept of 'Base and superstructure' in Marxist approach.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

a) Explain the nature of political sociology.

OR

b) Discuss on the Marxist approach of the study of political sociology.

Q.5 Explain the agencies of political socialization. **14**

SLR-AK-252

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Psychology (Special Paper – VIII)
SOCIAL PSYCHOLOGY

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडवा.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) वस्तूनिष्ठ प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहा.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ––– आणि ––– ही आक्रमकतेची परिस्थितीजन्य निर्धारके आहेत.
अ) मद्य व तापमान ब) आरोग्य व विकास
क) नियोजन व आरोग्य ड) विकास आणि सेवा

2) उद्देशपूर्वक एखादया व्यक्तीला कोणत्याही प्रकारची इजा पोहोचविणे म्हणजे ––– होय.
अ) हिंसक आक्रमकता ब) साधक आक्रमकता
क) वैफल्ये ड) यापैकी नाही

3) उत्तेजन संक्रमण सिद्धान्त ––– यांनी मांडला.
अ) झिलमन ब) मॅकडयुगल
क) रॉबर्ट ड) स्मिथ

4) ––– च्या मतानुसार प्रत्येक माणसामध्ये दोन प्रकारच्या उर्मी असतात.
अ) कोनरॅड लारेन्स ब) सिग्मंड फ्राईड
क) युंग ड) मार्क

5) समुहासमुहातील मूलभूत संघर्षासाठी चाललेले संघर्ष पूर्वग्रहास कारणीभूत ठरतात असे मत बोबो ह्यांनी ––– साली मांडले.
अ) 1983 ब) 1950
क) 1900 ड) 1940

6) ––– म्हणजे प्रतिकूल स्वरूपाची अभिवृत्ती होय.
अ) पूर्वग्रह ब) व्यक्तिमत्व
क) बुद्धीमत्ता ड) इतर

7) ज्या पद्धतीद्वारे आपण इतरांना समजावून घेतो त्या पद्धतीला ––– म्हणतात.
अ) आर्थिक संवेदन ब) सामाजिक संवेदन
क) परिस्थितीजन्य संवेदन ड) राजकीय संवेदन

8) सामाजिक प्रक्रियेच्या आधारे व्यक्ती सामाजिक जगाविषयी माहितीचे स्पष्टीकरण, विश्लेषण करते व ती लक्षात ठेवून तिचा वापर करते त्यास ––– म्हणतात.
अ) सामाजिक बोधन ब) आर्थिक बोधन
क) ऐतिहासिक बोधन ड) राजकीय बोधन

9) सामाजिक मानसशास्त्र व्यक्तीच्या ––– वर लक्ष केंद्रित करते.
अ) गुण ब) परिस्थिती
क) वर्तन ड) यापेक्षा वेगळे

10) सामाजिक परिस्थितीत व्यक्तीचे वर्तन त्यांचे स्वरूप व कारणे समाजावून घेण्याचा प्रयत्न करणारे शास्त्र म्हणजे ––– होय.
   अ) सामाजिक मानसशास्त्र ब) राज्यशास्त्र
   क) इतिहास ड) अर्थशास्त्र

11) सामाजिक बोधनातील परिश्रम प्रक्रिया ज्या प्रक्रियेद्वारे कमी करतो त्यास ––– व ––– प्रक्रिया म्हणतात.
   अ) नवगामी व स्वयंचलित ब) जादूमय व विचार
   क) सामाजिक व स्वतः ड) नाही – नाही

12) ––– म्हणजे सामाजिक जगाचे मुल्यांकन होय.
   अ) पूर्वग्रह ब) संघर्ष
   क) अभिवृत्ती ड) यापेक्षा वेगळे

13) निरीक्षण हा शब्द ––– या लॅटीन शब्दापासून तयार झाला आहे.
   अ) ईक्षण ब) रूक्ष
   क) दक्ष ड) यापेक्षा वेगळे

14) अभिवृत्ती या संज्ञेचा वापर ––– यांनी फस्ट प्रिन्सिपल या ग्रंथात केला.
   अ) हर्बट स्पेन्सर ब) फ्राईड
   क) युंग ड) मागझिटी

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) अभिवृत्तीमध्ये कोणकोणत्या प्रबलकाचा वापर केला जातो?
2) आक्रमकतेचे प्रकार कोणते आहेत.
3) नवगामी व स्वयंचलित प्रक्रिया म्हणजे काय?
4) उपलब्धता म्हणजे काय?
5) पूर्वग्रहाचे स्त्रोत कोणते?
6) सामाजिक मानसशास्त्रातील संशोधन पद्धतीची नावे लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) आक्रमकता आधुनिक सिद्धान्त
2) आक्रमकता व्यक्तीगत निर्धारके
3) पूर्वग्रह आणि भेदाभेद
4) सहसंबंध पद्धती

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

सामाजिक मानसशास्त्राचे वैज्ञानिक स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

पूर्वग्रहाच्या उगमस्थानाचे वर्णन करा.

प्र.5 आक्रमकतेवर परिणाम करणाऱ्या कारण घटकाची सविस्तर चर्चा करा. **14**

SLR-AK-252

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Psychology (Special Paper – VIII)
SOCIAL PSYCHOLOGY

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Objective type questions should be written in same answer book.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) _____ and _____ is the situational determinants of aggression.
   a) Alcohol and Temperature b) Health and Development
   c) Management and Health d) Development and Serving

2) Intentionally to hurt someone is called as _____.
   a) Violence Aggression b) Instrumental Aggression
   c) Frustration d) None of the above

3) Arousal transformation theory was proposed by _____.
   a) Zilmon b) Mcdougal
   c) Robert d) Smith

4) According to _____ every person there were two types of energies.
   a) Conrad Larence b) Sigmind Freud
   c) Yung d) Mark

5) Bobo proposed in _____ that or conflict in between social group for basic needs causes prejudice.
   a) 1983 b) 1950
   c) 1900 d) 1940

6) _____ is a negative nature of attitude.
   a) Prejudice b) Personality
   c) Intelligence d) None of the above

7) The process through which we seeks to know and understand of person such process is called as _____.
   a) Economic perception b) Social perception
   c) Situational perception d) Political perception

8) The manner in which we interprit analysis remember and use information about social word is called _____.
   a) Social cognition b) Economical cognition
   c) Historical cognition d) Political cognition

9) Social psychology focuses on the _____ of individuals.
   a) Mark b) Situation
   c) Behaviour d) Any other

10) _____ as the scientific field that seeks to understand the nature and causes of individual behaviour and through in Social Situation.
   a) Social psychology b) Politics
   c) History d) Economics

11) We reduce our effect in social cognition by _____ and _____ process.
   a) Heuristics and automatic b) Magic and thinking
   c) Social and self d) No and no

12) The evaluation of various aspects of social word is called as _____.
   a) Prejudice b) Conflict
   c) Attitude d) Any other

13) Observation is a word creates from latin word _____.
   a) Yekshan b) Ruksha
   c) Daksha d) Any other

14) _____ use word attitude in his literature first principle for the first time.
   a) Herbert Spencer b) Freud
   c) Yung d) Magziti

Q.2 Write the short answers (Any Four) **16**

a) Which reinforcement used in attitude?
b) What are the types of aggression?
c) What is Heuristic and Automatic Process?
d) What is availability?
e) What are the sources of Prejudice?
f) Write the different method of research in social psychology.

Q.3 Write the short notes on (Any Two) **12**

a) Modern theories of aggression
b) Personal causes of aggression
c) Prejudice and Discrimination
d) Co-Relation method

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the Scientific Nature of Social Psychology.

OR

Describe the origins of prejudice.

Q.5 Explain in detail casual factor effecting the aggression. **14**

SLR-AK-253

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Special Paper – VIII)
EPISTEMOLOGY

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ज्ञानमिमांसा ही ––– ची एक शाखा आहे.
अ) नीतिशास्त्र ब) सौंदर्यशास्त्र
क) तत्त्वज्ञान ड) धर्म

2) ज्ञानाच्या अभ्यासाला ––– असे म्हणतात.
अ) ज्ञानामिमांसा ब) गणित
क) संख्याशास्त्र ड) भूगोल

3) अनुभवाद्वारे प्राप्त केलेली तथ्ये, माहिती म्हणजेच ––– होय.
अ) ज्ञान ब) भ्रम
क) कल्पना ड) यापैकी नाही

4) यथार्थ ज्ञानाला ––– ज्ञान असे म्हणतात.
अ) प्रमा ब) अप्रमा
क) भ्रम ड) असत्य

5) भारतीय दर्शनात ज्ञानाची एकूण ––– प्रमाणे आढळतात.
अ) 9 ब) 10
क) 11 ड) 12

6) चार्वाकांनी ज्ञानाची ––– प्रमाणे स्वीकारलेली आहेत.
अ) 4 ब) 3
क) 2 ड) 1

7) जैन दर्शनाने ज्ञानाची ––– प्रमाणे स्वीकारलेली आहेत.
अ) 3 ब) 2
क) 1 ड) 0

8) प्रमाण्यवादाचे ––– प्रकार आहेत.
अ) 5 ब) 4
क) 3 ड) 2

9) ––– यांनी स्वतःप्रमाण्यवादाचा पुरस्कार केला.
अ) प्रभाकर ब) कुमारील
क) दोन्ही ड) यापैकी नाही

10) 'जर पाऊस पडत असेल तर रस्ते ओले होतील' हे ––– चे उदाहरण आहे.
अ) प्रत्यक्ष ज्ञान ब) शब्द ज्ञान
क) उपमान ड) अनुमान

11) 'गुलाब लाल आहे' हे ––– चे उदाहरण आहे.
अ) प्रत्यक्ष ज्ञान ब) शब्द ज्ञान
क) उपमान ड) अनुमान

12) ख्यातीवादाचे ––– प्रकार आहेत.
अ) 7 ब) 8
क) 9 ड) 10

13) अनिर्वचनीय ख्याती हा ––– चा सिद्धांत होय.
अ) जैन ब) बौद्ध
क) सांख्य ड) वेदांत

14) आत्म ख्याती हा ––– चा सिद्धांत होय.
अ) बौद्ध ब) जैन
क) सांख्य ड) वेदांत

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) ज्ञान म्हणजे काय?
2) प्रत्यक्ष ज्ञान म्हणजे काय?
3) ज्ञान प्रमाणे कोणकोणती आहेत? ते स्पष्ट करा.
4) शब्द प्रमाण म्हणजे काय?
5) ख्याती म्हणजे काय?
6) ज्ञानाचे प्रकार कोणते? स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) असत् ख्याती
2) आत्म ख्याती
3) विपरीत ख्याती
4) सत् ख्याती

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

स्वतः प्रामाण्यवाद स्पष्ट करा.

किंवा

ज्ञान प्रमाणांविषयी चार्वाक, जैन आणि बौद्धांचा दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

प्र.5 परतः प्रामाण्यवाद स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Special Paper – VIII)
EPISTEMOLOGY

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Epistemology is a branch of _____.
   a) Ethics b) Aesthetics
   c) Philosophy d) Religion

2) The study of knowledge is called _____.
   a) Epistemology b) Mathematics
   c) Statistics d) Geography

3) Facts, information acquired through experience is called _____.
   a) Knowledge b) Error
   c) Imagination d) None of these

4) True knowledge is called _____ knowledge.
   a) Valid b) Invalid
   c) Illusion d) False

5) There are _____ means of knowledge in Indian philosophy.
   a) 9 b) 10
   c) 11 d) 12

6) Charvaka accepted only _____ means of knowledge.
   a) 4 b) 3
   c) 2 d) 1

7) Jain Darshana accepted only _____ means of knowledge
   a) 3 b) 2
   c) 1 d) 0

8) There are _____ kinds of doctrine of validity.
   a) 5 b) 4
   c) 3 d) 2

9) _____ accepted the self-evidence.
   a) Prabhakar b) Kumaril
   c) Both d) None of these

10) 'If it rains then roads will be wet' is an example of _____.
   a) Direct perception b) Verbal testimony
   c) Similarity d) Inference

11) 'Rose is red' is an example of _____.
   a) Direct perception b) Verbal testimony
   c) Similarity d) Inference

12) There are _____ kinds of theory of error.
   a) 7 b) 8
   c) 9 d) 10

13) Anirvachaniy khyati is a theory of _____.
   a) Jaina b) Bouddha
   c) Sankhya d) Vedanta

14) Atma khyati is a theory of _____.
   a) Bouddha b) Jaina
   c) Sankhya d) Vedanta

Q.2 Write the short answers. (Any Four) **16**

a) What is knowledge?
b) What is direct knowledge?
c) Explain, what are the means of knowledge?
d) What is verbal testimony?
e) What is khyati? (Error)
f) What are the types of knowledge? Explain.

Q.3 Write the short notes on (Any Two) **12**

a) Asat khyati
b) Aatm khyativada
c) Viparit khyativada
d) Sat khyativada

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain self evidence.

OR

Explain Carvaka, Jaina and bouddha's views about means of knowledge.

Q.5 Explain dependent truth. **14**

SLR- AK-254

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Special Paper – VIII)
RHYTHMS AND RECREATION IN PHYSICAL EDUCATION

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 11:30 AM To 01:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **04**

1) मनोरंजनाचे ––– महत्व आहे.
अ) थकवा घालवणे ब) शारीरिक विकास
क) आनंद ड) वरील सर्व

2) तालबद्धतेमुळे ––– विकसित होण्यास मदत होते?
अ) खिलाडूवृत्ती ब) शरीर–मन सहचर्य
क) अ आणि ब ड) यापैकी नाही

3) मनोरंजन ––– साठी असते.
अ) प्रौढ़ ब) महिला
क) मुले ड) सर्व लोकांना

4) मनोरंजन ही ––– क्रीया आहे.
अ) सक्तीची ब) प्रसंगानुसार
क) ऐच्छिक ड) अनऐच्छिक

ब) खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे दया. **03**
1) मनोरंजनाची गरज का आहे?
2) मनोरंजन म्हणजे काय?
3) तालबद्धतेची व्याख्या लिहा.

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे दया. **10**
अ) तालबद्धतेची कार्य उदाहरणासह स्पष्ट करा.
ब) शारीरिक शिक्षणामध्ये तालबद्धतेची आवश्यकता का आहे?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**
अ) मनोरंजनाची व्याख्या, संकल्पना आणि स्वरूप स्पष्ट करा.
ब) तालबद्धतेची तत्वे आणि उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **08**
अ) तालबद्धतेची संकल्पना
ब) मनोरंजनाची उद्दिष्टे लिहा
क) प्रथमोपचार

SLR- AK-254

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Special Paper – VIII)
RHYTHMS AND RECREATION IN PHYSICAL EDUCATION

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 11:30 AM To 01:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **04**

1) The importance of recreation is _____.
   a) To avoid fatigue b) Physical Development
   c) Happiness d) Above all

2) Rhythmic is helps to develop _____.
   a) Sportsmanship b) Body mind correlation
   c) A & B d) None of these

3) Recreation is for _____.
   a) Adults b) Women
   c) Children d) All of these

4) A Recreation is _____ activity.
   a) Compulsory b) Occasional
   c) Voluntary d) Involuntary

B) Answer in One Sentence. **03**

1) Why is the need of Recreation?
2) What is mean by Recreation?
3) What is the definition of Rhythm?

Q.2 Answer the following Questions. **10**

a) Explain the work of Rhythm with example?
b) Why Rhythm is necessary in Physical Education?

Q.3 Answer the following Questions (Any One) **10**

a) Write the definition, concept, nature of Recreation.
b) Write the principle and objective of Rhythm.

Q.4 Write Short Notes (Any Two) **08**

a) The concept of Rhythm
b) Objectives of recreation
c) First-Aid

SLR-AK-255

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Special Paper – VIII)
SOCIAL RESEARCH METHODS

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) खालीलपैकी कोणती वैज्ञानिक पद्धतीची दुसरी पायरी आहे.
अ) गृहितकृत्य ब) वर्गिकरण
क) निरिक्षण ड) सामान्यीकरण

2) खालीलपैकी कोणता घटक गृहितकृत्याचा उगमस्त्रोत नाही.
अ) शिक्षण ब) कुटुंब
क) धर्म ड) संस्कृती

3) वस्तुनिष्ठता ही समस्या ––– संशोधनात आढळते.
अ) प्रायोगिक ब) जीवशास्त्रीय
क) सामाजिक ड) मानसशास्त्रीय

4) शून्य गृहितकृत्य हा गृहितकृत्याचा ––– आहे.
अ) सामान्यीकरण ब) वैशिष्टये
क) प्रकार ड) स्त्रोत

5) सामाजिक संशोधन म्हणजे वैज्ञानिक –––.
अ) खेळ ब) प्रकार
क) वस्तू ड) विषय

6) गृहितकृत्य म्हणजे ज्याचे परीक्षण करावयाचे आहे असे ––– होय.
अ) संभाव्य विधान ब) सामान्यीकरण
क) सिद्धांत ड) शब्द

7) तथ्य शोधणे म्हणजे ––– सामाजिक संशोधन होय.
अ) जुने आणि नवीन ब) जुने
क) नवीन ड) यापैकी नाही

8) विज्ञानवादाशी कोणाचे नाव निगडीत आहे.
अ) कार्ल मार्क्स ब) ऑगस्त कॉम्त
क) हर्बर्ट स्पेन्सर ड) जी. एस. घुर्ये

9) संशोधनाचा कोणता प्रकार केवळ समस्येचा परिचय करून घेण्याशी संबंधित आहे.
अ) उपयोजित संशोधन ब) अन्वेषणात्मक संशोधन
क) ऐतिहासिक संशोधन ड) शुद्ध संशोधन

10) विज्ञान आणि ––– यांच्यात एक परस्परसंबंध असतो.
अ) आराखडा ब) उपाययोजना
क) वस्तू ड) तर्क

11) सामाजिक संशोधन हे ––– विकासासाठी उपयोगी असते.
अ) नैसर्गिक ब) सामाजिक
क) जीवशास्त्रीय ड) मानसिक

12) भावनात्मक कलाचा प्रभाव म्हणजे ––– होय.
अ) गोंधळ ब) संभाव्यता
क) वस्तुनिष्ठता ड) आत्मनिष्ठता

13) सारखेपणा हा गृहितकृत्याचा एक ––– आहे.
अ) प्रकार ब) स्त्रोत
क) वैशिष्टय ड) ध्येय

14) 'मेथड्स इन सोशल रिसर्च' हे पुस्तक कोणी लिहिले.
अ) ए. वाय. कोंडेकर ब) डॉ. प्रदीप आगलावे
क) गुड आणि हॅट ड) ऑगस्त कॉम्त

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) गृहितकृत्याचे स्त्रोत सांगा.
2) शुद्ध संशोधन म्हणजे काय?
3) सामाजिक संशोधनाची उपयुक्तता स्पष्ट करा.
4) अनुभवात्मक संशोधन म्हणजे काय?
5) उपयोजित संशोधनाचा अर्थ म्हणजे काय?
6) ऐतिहासिक संशोधन म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन थोडक्यात टिपा लिहा. **12**

1) कृती संशोधन
2) अन्वेषणात्मक संशोधन
3) भारतातील सामाजिक संशोधनाची उपयुक्तता
4) वर्णनात्मक संशोधन

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

गृहितकृत्ये म्हणजे काय? गृहितकृत्याची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

किंवा

तथ्य आणि सिद्धांत यांतील संबंध स्पष्ट करा.

प्र.5 समाजिक संशोधनाची श्रद्धास्थाने सविस्तर स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Special Paper – VIII)
SOCIAL RESEARCH METHODS

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Which of the following is a second step of scientific method?
a) Hypothesis b) Classification
c) Observation d) Generation

2) Which of the following factor is not a source of hypothesis?
a) Education b) Family
c) Religion d) Culture

3) Subjectivity is problem in _____ research.
a) Experimental b) Biological
c) Social d) Psychological

4) Null hypothesis is a _____ of hypothesis.
a) Generalization b) Characteristic
c) Type d) Source

5) Social Research is a scientific _____.
a) Game b) Type
c) Object d) Subject

6) Hypothesis is a _____ to be tested.
a) Tentative statement b) Generalization
c) Theory d) Word

7) Social research is discovery _____ facts.
a) Old and new b) Old
c) New d) None of these

8) Whose name is associated with positivism?
a) Karl Marx b) August Comte
c) Hebert Spencer d) G. S. Ghurye

9) Which type of research is related to only introduce the problem?
a) Applied research b) Exploratory research
c) Historical research d) Pure research

10) There is relation between Science and _____.
a) Design b) Remedy
c) Object d) Reason

11) Social Research is helpful in _____ development.
a) Natural b) Social
c) Biological d) Mental

12) Influence of emotional tendency is called _____.
a) Confusion b) Possibility
c) Objectivity d) Subjectivity

13) Analogy is one of the _____ of hypothesis.
   a) Types b) Source
   c) Characteristics d) Aims

14) Methods in Social Research is written by _____.
   a) A. Y. Kondekar b) Dr. Pradip Agalawe
   c) Goode and Hatt d) Auguste Comte

Q.2 Write short answers (Any Four) **16**

a) State the source of hypothesis.
b) What is pure research?
c) Explain the utility of social research.
d) What is empirical research?
e) What is meaning of applied research?
f) What is Historical Research?

Q.3 Write short notes (Any Two) **12**

a) Action Research
b) Exploratory Research
c) Significance of Social Research in India
d) Descriptive Research

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

What is hypothesis? Explain characteristics of hypothesis.

OR

Explain the relationship between theory and fact.

Q.5 Discuss the detail in articles of faith in Social Research. **14**

SLR-AK-256

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Prakrit (Special Paper – VIII)
प्राकृत काव्य साहित्य

Day & Date: Monday,07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक।
2) उजवीकडील आकडे गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा. **14**

1) लीलावईचे नामकरण ——— च्या नावाने झाले आहे.
अ) साध्वी ब) माते
क) नायिका ड) खलनायिका

2) गउडवहो ——— यांनी रचले आहे.
अ) नेमीचंद्र ब) रइधू
क) वाक्पतिराज ड) कल्याणमुनी

3) द्वयाश्रय महाकाव्यात ——— सर्ग आहेत.
अ) 13 ब) 8
क) 24 ड) 56

4) आचार्य ——— यांचा जन्म धधुका येथे झाला.
अ) कामदेव ब) गगनगती
क) हेमचंद्र ड) धनदेव

5) सेतुबंधमध्ये ——— गाथा आहेत.
अ) 12 ब) 101
क) 1308 ड) 1291

6) गउडवहो मध्ये यशोवर्मा व ——— राजाच्या युद्धाचे वर्णन आहे.
अ) कंचन ब) रुपदेव
क) मगध ड) वंग

7) सेतुबंध ——— यांनी रचले आहे.
अ) राजदेव ब) प्रवरसेन
क) कल्हण ड) सुग्रीव

8) लीलावईची भाषा ——— आहे.
अ) हिंदी ब) मराठी
क) प्राकृत ड) संस्कृत

9) 'नत्थि मे अज्ज खुह' त्ति उत्तरं ——— गओ।
अ) काऊण ब) काऊणंति
क) काऊणथि ड) काऊणओ

10) एयं मे ——— समीवमाणेह।
अ) सया ब) सयापा
क) सयावी ड) सयासा

11) तीए गिहं च्छाइऊण समंतओ ————————।
अ) ठिओ ब) ठिओमो
क) ठिओहइ ड) ठिओथि

12) सो तत्थ ——————— पडिभणइ।
अ) कापि ब) कापिपा
क) कापिवी ड) कापिसा

13) ——————— साणुराओ मंतिसंमुहमवलोएइ।
अ) निच्छीय ब) निच्छीयअेसो
क) निच्छीयअन्न ड) निच्छीयन्नोय

14) पुणु सेट्ठिहु णंदणु जय आणंदणु ————————।
अ) जंपइ ब) जंपइलो
क) जंपइरं ड) जंपइए

प्र.2 भाषांतर करा. (कोणतेही पाच) **16**

1) णिय जणणिहि उत्तउ सुणिवि णिरूत्तउ जंपइ चउ–गइ–वीहियओ।
जं अंबि चविउ पइँ णेहाउर मइँ तं असच्चु णिरू सहियओ।।

2) ता गयणगई तहु जंपइ किं बहु महुसच्छें परिहासओ।
एहु जि भडु आयउ जय विक्खायउ सेणिएण पेसिउ अभओ।।

3) रइ–हरू सज्जेप्पिणु कुंथु सरेप्पिणु जिणमइ सुण्हइं भणइं पुणु।
तिहं किज्जहु दच्छिए अज्ज मयच्छिए जिह राइज्जइ पिउ सगुणु।।

4) मुणिवर–आएसें राय विसेसं सा परिणेव्वी पइं जि णिरु।
तहि हउँ पह गच्छमि एच्छु ण अच्छमि फेडमि जाइवि अरि तिमिरु।।

5) लंबियइ विमाणइं रयण पहाणइ आयरेवि तेहिं जि णहहु।
तहिं सेणिउ राणउ मगह–पहाणउं जय कारिउ संट्ठिउ सहहु।।

6) पुणु सेट्ठिहु णंदणु जय आणंदणु जंपइ सामिय दयकरहिं।
भवकूवि पडंतहु मज्झु तुरंतहु सयरें रिसिवर उद्धरहिं।।

7) पुणु ताइँ विहाणें विणय–पहाणें णिय णाहहु जि पउत्तउ।
ता सेट्ठि जिणहरि सज्जो आणंदिय मणु पत्तउ।।

8) ता वालु पयंपइ णउ मुणियउ पइँ रहुवइ भूगोयरेण चिरु।
रावणु खगु मारिउ रणि संघारिउ पयडु कहंतरु एहु णिरु।।

प्र.3 टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **12**

1) सेतुबंध मधील अलंकार योजनेचे विश्लेषण करा.
2) गउडवहोचे रचनाकार
3) प्राकृतच्या काव्यांचे वर्गीकरण

प्र.4 लीलावईचे कहाचे विश्लेषण करा. **14**

किंवा

भारतीय भाषा जननी प्राकृत भाषा यावर निबंध लिहा.

प्र.5 द्वयाश्रव महाकाव्याचे विश्लेषण करा. **14**

SLR-AK-257

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
English (Special Paper – IX)
Indian English Literature

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) Girish Karnad has written the play Hayavadana in _____.
   a) 1970 b) 1971
   c) 1972 d) 1973

2) _____ is a play on search of identity in the midst of tangled relationships.
   a) Yayati b) Tughlaq
   c) Hayavadana d) Nagamandala

3) _____ transposes the heads of Devadatta and Kapila.
   a) Bhagavata b) Hayavadana
   c) Vidyasagara d) Padmini

4) Bhagavata advises Hayavadana to go on pilgrimage at _____.
   a) Banaras b) Kedarnath
   c) Chitrakoot d) Rameshwar

5) Padmini sends Devdatta to _____ fair to buy dolls for the child.
   a) Dharmapura b) Ujjain
   c) Haridwar d) Gokam

6) _____ is a city of temples and poets.
   a) Madurai b) Bangalore
   c) Delhi d) Chennai

7) 'An Old Woman' is a poem written in _____.
   a) blank verse b) triplet
   c) heroic couplet d) octave

8) Now I can see him getting off the train like a word dropped from a _____ sentence.
   a) short b) long
   c) broad d) Complete

9) 'A River' is a poem written by _____.
   a) A. K. Ramanujan b) Kamala Das
   c) Dilip Chitre d) Jayanta Mahapatra

10) Indu says, "This is my real _____ that I can never be complete in myself".
   a) joy b) happiness
   c) sorrow d) grief

11) _____ symbolizes a modern woman who is on the verge of transformation.
   a) Akka b) Sunanda Atya
   c) Mini d) Indu

12) In the novel ‘Roots and Shadows’, _____ is suggested through the images of ‘dust and barrenness’ and ‘dark room’.
a) loneliness b) sadness
c) restlessness d) Frustration

13) Shashi Deshpande tries to bring forward the voice of an _____ woman for feminine urge in the form of creative writing.
a) illiterate b) educated
c) intelligent d) innocent

14) Indu realizes that she has to live with _____ and fight for the cause of her.
a) Jayant b) Naren
c) Akka d) SunandaAtya

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Describe the picture of an old woman in the poem, ‘An Old Woman’ by Arun Kolhatkar.
b) What is the theme of the poem ‘Father Returning Home’?
c) Describe the qualities of Devadatta and Kapila.
d) What is the story of the character Hayavadana?
e) Write a note on the relationship of Naren and Indu.
f) Explain the problems discussed in ‘Roots and Shadows’.

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Explain the characteristic features of modem Indian English poetry.
b) Describe Indianness in Indian writing in English with reference to the poems prescribed.
c) Give reference to the context of the lines - ‘The new poets still quoted the old poets, but no one spoke in verse of the pregnant woman drowned, with perhaps twins in her, kicking at blank walls even before birth’.
d) Give reference to the context of the lines - ‘Dog you cannot believe, darling, can you, that I lived in such a house and was proud, and loved’.

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

Explain Girish Karnad’s Hayavadana as a comedy.

OR

Describe the character sketch of Padmini in the play *Hayavadana.*

Q.5 Write a descriptive note on feminism in ‘Roots and Shadows’. **14**

SLR-AK-258

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Hindi (Special Paper – IX)
आदिकालीन और मध्यकालीन हिंदी साहित्य का इतिहास (संवत् 1050 से 900 तक)

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 14

1) आ. शुक्लजी ने आदिकाल का प्रारंभ ––––– से माना है।
अ) सं. 700 ब) सं. 750
क) सं. 1050 ड) सं. 1375

2) अमीर खुसरों के गुरू का नाम ––––– है।
अ) रामानंद ब) निजामउद्दीन औलिया
क) बाबा नरहरिदास ड) वल्लभाचार्य

3) विद्यापती की कीर्तिपताका ––––– भाषा में लिखी हुई रचना है।
अ) मैथिली ब) अवहट्ट
क) अवधी ड) अपभ्रंश

4) पृथ्वीराज रासो ग्रंथ के नायक ––––– है।
अ) राजा बीसलदेव ब) पृथ्वीराज चौहान
क) राजा रत्नसेन ड) जयचंद

5) प्रेमाश्रयी शाखा के प्रमुख कवि ––––– है।
अ) जायसी ब) कबीर
क) तुलसी ड) सूरदास

6) 'पद्मावत' यह ग्रंथ ––––– के कीर्ति का आधार स्तंभ है।
अ) कबीर ब) सूर
क) जायसी ड) तुलसी

7) कबीर के पत्नी का नाम ––––– था।
अ) कमाली ब) लोई
क) नीमा ड) मालती

8) तुलसी की प्रसिद्ध रचना ––––––– है।
अ) विनयपत्रिका ब) रामचरित मानस
क) हनुमान बाहुक ड) पार्वती मंगल

9) सूरदास ––––– शिष्य परंपरा में दीक्षित थे।
अ) वल्लभाचार्य ब) माधवाचार्य
क) नाथ ड) विठ्ठलनाथ

10) रविदास के पद ––––– में संग्रहित है।
अ) बीजक ब) गुरूग्रंथ साहब
क) कवितावली ड) अखरावट

11) छत्रसाल दशक ——————— की रचना है।
अ) कबीर ब) जायसी
क) भूषण ड) अमीर खुसरो

12) रसिकप्रिय के रचनाकार ——————— है।
अ) सूरदास ब) मीरा
क) बिहारी ड) केशवदास

13) "सत सैय्या के दोहरे ज्यों नावक के तीर।
देखन में छोटे लगे घाव करे गंभीर।।"
यह ——————— का दोहा है।
अ) भूषण ब) बिहारी
क) घनानंद ड) केशवदास

14) 'सुजान–सागर' ग्रंथ के रचनाकार ——————— है।
अ) भूषण ब) घनानंद
क) केशव ड) बिहारी

प्र.2 निम्नलिखित में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। **16**

1) मीराबाई का सामान्य परिचय दीजिए।
2) भक्तिकाल की राजनीतिक परिस्थिति।
3) अमीर खुसरों की दो पहेलियाँ लिखिए।
4) विद्यापति का सामान्य परिचय।
5) बीसलदेव रासों का सामान्य परिचय।
6) केशवदास का सामान्य परिचय।

प्र.3 निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए। **12**

1) अमीर खुसरों।
2) सूरदास।
3) तुलसीदास।
4) घनानंद।

निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए।

प्र.4 'पृथ्वीराज रासो' का साहित्यिक परिचय दीजिए। **14**

अथवा

केशव एवं बिहारी का व्यक्तित्व एवं कृतित्व पर प्रकाश डालिए।

प्र.5 प्रेमाश्रयी शाखा की प्रमुख विशेषताएँ लिखिए। **14**

SRL-AK-259

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester – V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Kannada (Special Paper – IX)
STUDY OF OLD AND MEDIEVAL KANNADA POETRY TEXT

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **14**

1) ಸೋಮಶರ್ಮನ ಹೆಂಡತಿ –
- **1)** ಕಾಶ್ಯಪಿ **2)** ಸೀತೆ
- **3)** ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ **4)** ಪೃಥ್ವಿಶ್ರೀ

2) ಉರಗಪತಾಕ
- **1)** ಭೀಮ **2)** ದುರ್ಯೋಧನ
- **3)** ಅರ್ಜುನ **4)** ಭೀಷ್ಮ

3) – ಕುಲಮಲ್ತು
- **1)** ಚಲಂ **2)** ಗುಣಂ
- **3)** ಕುಲಂ **4)** ಕೆಲಂ

4) ಕರ್ಣಾಟಕ ಕಥಾಮಂಜರಿ
- **1)** ಭಾರತ **2)** ದೇಶ
- **3)** ನಾಡು **4)** ರಾಜ್ಯ

5) ಗಂಗಾಸುತ
- **1)** ಯಾದವರು **2)** ಭಿಲ್ಲವರು
- **3)** ಕೌರವರು **4)** ಭೀಷ್ಮ

6) ಇಂತಿಡಿದ ಕತ್ತಲೆಯೋಳಭವನೂರಂ ಪೊಕ್ಕು
- **1)** ಭೀಮಕವಿ **2)** ಚಾಮರಸ
- **3)** ಹರಿಹರ **4)** ರಾಘವಾಮಕ

7) ದುರ್ಗಸಿಂಹ
- **1)** ಹದಿಬದೆಯ ಧರ್ಮ **2)** ಪ್ರಭುಲಿಂಗ ಲೀಲೆ
- **3)** ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ **4)** ಪಂಚತಂತ್ರ

8) ವಿರಸವ
- **1)** ಬಿಡು **2)** ಹಿಡಿ
- **3)** ನುಡಿ **4)** ನಡೆ

9) ಭೀಷ್ಮನಿಗೆ ಪಟ್ಟಗಟ್ಟಿದುದನ್ನು ಒಪ್ಪದವನು
- **1)** ಕೃಷ್ಣ **2)** ಕರ್ಣ
- **3)** ದುರ್ಯೋಧನ **4)** ಶಕುನಿ

10) ಕಾವೇರಿಯಿಂದ ಗೋದಾವರಿಯವರೆಗೆ ಹರಡಿದ ನಾಡು
- **1)** ತೆಲಗುನಾಡು **2)** ತಮಿಳುನಾಡು
- **3)** ಕನ್ನಡ ನಾಡು **4)** ಮರಾಠಿನಾಡು

11) ಕೆಲವಂ ಕಲ್ತು
- **1)** ಬಿಲ್ಲವರಿಂದ **2)** ಬಲ್ಲವರಿಂದ
- **3)** ಗುರುಗಳಿಂದ **4)** ಶತಕಗಳಿಂದ

12) ನಿಮ್ಮ ಜರಣಕಮನದೊಳಗಾನು
1) ತುಂಬಿ 2) ದುಂಬಿ
3) ಧುಂಬಿ 4) ಅಂಬಿ

13) ಕನಕದಾಸ
1) ಹದಿಬದೆಯ ಧರ್ಮ 2) ಬಂಧುಪ್ರೇಮ
3) ರಾಮಧಾನ್ಯ ಚರಿತೆ 4) ಭರತೇಶ ವೈಭವ

14) ಶ್ರೀವಿಜಯ ಕವಿಯ ಆಶ್ರಯದಾತ
1) ನೃಪತುಂಗ 2) ಗೋವಿಂದ
3) ಅರಿಕೇಸರಿ 4) ಕೃಷ್ಣ

ಪ್ರ.2 ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **16**
1) ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ನಾಡು ಎಲ್ಲಿಂದ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿತ್ತು?
2) ಹರಿಹರ ಎಂದರೆ ಯಾರು? ಅವನ ಪ್ರಮುಖ ಕೃತಿಗಳು ಯಾವವು?
3) ಶಿವಕೋಟ್ಯಾಚಾರ್ಯನ ಪರಿಚಯ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.
4) ಜಾತಿಭೇದ ಮಾಡಬಾರದು ಎಂದು ಸರ್ವಜ್ಞ ಹೇಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ?
5) ಕನ್ನಡದ ಆದಿಕವಿ ಪಂಪ
6) ಪುರಂದರದಾಸರ ಪರಿಚಯ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಪ್ರ.3 ಬೇಕಾದ ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ : **12**
1) ಗದಾಯುದ್ಧ
2) ಸೋಮೇಶ್ವರ ಶತಕ
3) ಪಂಚತಂತ್ರ
4) ಕೀರ್ತನೆ

ಪ್ರ.4 ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **14**
1) ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕನ್ನಡ ನಾಡು ನುಡಿ ಜನಾಂಗ ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿರಿ.
2) ನಡೆಶುಚಿ ಕುರಿತು ಶಿವಶರಣರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.5 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. **14**
ಸುಕುಮಾರ ಸ್ವಾಮಿಯ ಕಥೆಯ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.

SLR-AK-26

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Music (Paper – I)
INDIAN MUSIC (VOCAL / INSTRUMENTAL)

Day & Date: Wednesday, 23-10-2019 Max. Marks: 20
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **04**

1) ताल केरवा ––– मात्रांचा आहे.
अ) चार ब) पाच
क) आठ ड) दहा

2) रंजयति इति –––
अ) ध्वनिः ब) रागः
क) मात्राः ड) आवर्तन

3) पं. वि. ना. भातखंडे यांचा जन्म ––– शहरात झाला.
अ) दिल्ली ब) नागपूर
क) मुंबई ड) पुणे

4) संगीतात ––– शुद्ध स्वर आहेत.
अ) पाच ब) सात
क) चार ड) दोन

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही तीन व्याख्या लिहा. **06**

1) संगीत
2) नाद
3) ध्वनि
4) आरोह

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **05**

अ) राग काफी शास्त्रीय माहिती लिहा.

किंवा

ब) अलंकार म्हणजे काय सांगून शुद्ध स्वरांचे पाच अलंकार लिहा.

प्र.4 पं. वि. ना. भातखंडे यांनी संगीत प्रसारासाठी संगीत विद्यालय, संगीत परिषदांचे आयोजन केले त्याबाबत लिहा. **05**

SLR-AK-260

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Marathi (Special Paper – IX)
मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (इ. स. 1100 ते इ. स. 1800)

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **14**

1) 'श्री चावुण्डराजे करवियले' हे वाक्य असलेला शिलालेख कुठे सापडला आहे?
अ) चिकुर्डे ब) श्रवणबेळगोळ
क) अक्षी ड) एरणगाव

2) 'विवेकसिंधू' या ग्रंथाचा लेखनकाल लिहा.
अ) शके 1118 ब) शके 1188
क) शके 1100 ड) शके 1110

3) 'मराठी भाषेतील उपनिषद' असे कृ. पां. कुलकर्णी यांनी कोणत्या ग्रंथाचे वर्णन केले आहे?
अ) चतुर्वर्गचिंतामणी ब) गोरक्षगीता
क) विवेकसिंधू ड) अमरनाथसंवाद

4) 'भिक्षा राज्य बाई' असे कोणी सांगितले?
अ) चक्रधर ब) मुकुंदराज
क) गोरक्षनाथ ड) हेमाडपंडित

5) मराठीतील पहिल्या गद्य ग्रंथाचे नाव लिहा.
अ) लीळाचरित्र ब) ज्ञानेश्वरी
क) पवनविजय ड) परमामृत

6) श्रीगोविंदप्रभूचा अवतार कोणत्या प्रकारचा होता?
अ) गर्भ ब) पतित
क) दवडणे ड) यापैकी नाही

7) महदंबेचे मूळ नाव काय होते?
अ) धानाई ब) रूपाई
क) रूक्मिणी ड) राजाई

8) राघोपाध्याय पाथरीकर यांनी कोणता ग्रंथ लिहिला?
अ) सह्याद्रिवर्णन ब) ऋद्धिपूरवर्णन
क) प्रतिष्ठानवर्णन ड) रूक्मिणीस्वयंवर

9) महाराष्ट्राबाहेर विट्ठल भक्तीचा ध्वज कोणी फडकविला?
अ) संत ज्ञानेश्वर ब) संत मुक्ताबाई
क) संत कान्होपात्रा ड) संत नामदेव

10) 'वारियाने कुंडल हाले। डोळे मोडित राधा चाले' ही रचना कोणाची आहे?
अ) संत जनाबाई ब) संत बहिणाबाई
क) संत एकनाथ ड) संत कर्ममेळा

11) 'सुंदर ते ध्यान उभे विटेवरी। कर कटावरी ठेऊनिया' हे विट्ठलाचे शब्दचित्र कोणी रेखाटले आहे?

अ) संत ज्ञानेश्वर ब) संत नामदेव
क) संत तुकाराम ड) संत एकनाथ

12) 'अनुभवाचा ठेवा' असे कोणत्या संताच्या बाबतीत म्हटले जाते?

अ) संत गोरा कुंभार ब) संत सेना न्हावी
क) संत विसोबा खेचर ड) संत परिसा भागवत

13) 'चिताऱ्या चितरे काढी भिंतीवरी। तैसे जग सारे हे अवघे' अशी विश्वाबद्दलची कल्पना कोणी मांडली?

अ) संत नरहरी सोनार ब) संत सावता माळी
क) संत सोयराबाई ड) संत निर्मळा

14) संत कान्होपात्रा यांचे मूळ गाव कोणते?

अ) पंढरपूर ब) सोलापूर
क) मंगळवेढे ड) सांगोला

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) 'विवेकसिंधू' ग्रंथाचे विशेष लिहा.
2) महानुभाव पंथाचा आचारधर्म स्पष्ट करा.
3) 'स्मृतीस्थळ' ग्रंथाच्या आधारे नागदेवाचार्य यांच्या व्यक्तिमत्वाचे विविध पैलू लिहा.
4) संत ज्ञानेश्वर यांच्या अभंगवाणीचे महत्त्व लिहा.
5) संत जनाबाई यांच्या अभंगातून भक्तीची उत्कटता कशा रितीने आली आहे, ते लिहा.
6) संत गोरा कुंभार यांच्या अभंगाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) महानुभाव पंथातील धवळे व मातृकी रूक्मिणीस्वयंवर या ग्रंथाचे महत्त्व विशद करा.
2) कवी नरेंद्र यांनी लिहिलेल्या 'रूक्मिणीस्वयंवर' ग्रंथाचे स्वरूप लिहा.
3) संत नामदेव यांच्या अभंग लेखनाचा आढावा घ्या.
4) संत एकनाथ यांच्या भारूड रचनेचे विशेष साधार लिहा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

अ) महानुभावीय चरित्र व तत्त्वज्ञानपर गद्याचा साधार परामर्श घ्या.

किंवा

ब) संत तुकाराम यांच्या अभंगवाणीचे स्वरूप व वैशिष्टये सविस्तर लिहा.

प्र.5 वारकरी संप्रदायाचा आचारधर्म व तत्त्वज्ञान स्पष्ट करून संत एकनाथ यांच्या वाङ्मयीन योगदानाची साधार चर्चा करा. **14**

SLR-AK-261

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sanskrit (Special Paper – IX)
धर्मशास्त्र (धर्मशास्त्र–मनुस्मृती 7 वा अध्याय)

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहे.
2) सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तर पत्रिकेत लिहावीत.

प्र.1 योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। 14
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

1) ––––– निर्मिती रक्षणासाठी झालेली आहे.
अ) देवांची ब) राजाची
क) सेनापती ड) योद्धे

2) राजाच्या ––––– मृत्यु असतो.
अ) कामामध्ये ब) क्रोधामध्ये
क) शिक्षेत ड) दंडात

3) राजाच्या प्रसन्नतेत ––––– असते.
अ) सरस्वती ब) प्रगति
क) लक्ष्मी ड) समाधान

4) काम, क्रोध याचे मुळ ––––– आहे.
अ) अभिमान ब) मत्सर
क) लोभ ड) पद

5) ––––– म्हणजे वृक्षाचा दुर्ग होय.
अ) गिरिदुर्ग ब) जलदुर्ग
क) वार्क्षदुर्ग ड) नृदुर्ग

6) राजाने ––––– नेहमी स्वाधीन ठेवावा.
अ) कोषागार ब) प्रजा
क) दंड ड) शत्रु

7) ––––––– म्हणजे वर्ष होय.
अ) स्वस्थर ब) प्रस्तर
क) पल ड) युग

8) मनुस्मृतीमधील ––––––– व्या अध्यायात व्युहाचे प्रकार सांगितले आहेत.
अ) 5 ब) 2
क) 7 ड) यापैकी नाही

9) उपनयनास ––––– संस्कार असे म्हणतात.
अ) विवाह ब) नयन
क) चौल ड) ब्राह्म

10) संधि, विग्रह, यान, ––––, द्वैधीभाव व संश्रय या सहा गुणांवर नेहमी विचार करावा.
अ) समान ब) व्यान
क) उदान ड) आसन

11) राजाने ——— प्रमाणे पराक्रम करावा.
अ) वाघ ब) सिंह
क) कोल्हा ड) योद्धा

12) ——— दहति राजाग्नि।
अ) जलं ब) सुखं
क) दुखं ड) कुलं

13) मनुस्मृती हा ग्रंथ ——— याने लिहिला.
अ) कौटिल्य ब) मनु
क) व्यास ड) भास

14) मार्गशीर्षे शुभे मासि यायाद्यात्रां महीपतिः।
——— वाथ चैत्रं वा मासौ प्रति यथाबलम्।।
अ) ज्येष्ठं ब) वैशाखं
क) श्रावणं ड) फाल्गुनं

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणत्याही चार) **16**

1) गिरिदुर्ग
2) गुप्तचर
3) दंड
4) वेतन व्यवस्था
5) सेना
6) दान

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **12**

1) युद्धाच्या वेळी कोणत्या लोकांवर दया करावी ते मनुस्मृतीनुसार स्पष्ट करा.
2) कर व्यवस्था यावर टीप लिहा.
3) क्षत्रियस्य परो धर्मः प्रजानामेव पालनम्।
निर्दिष्ट फलभोक्ता हि राजा धर्मेण युज्यते।।
4) एकमेव दहत्यग्निर्नरं दुरुपसर्पिणम्।
कुलं दहति राजाग्निर्सपशुद्रव्यसंचयम्।।

प्र.4 प्राचीन भारतीय राजसंस्थेची उत्पत्ति व स्वरूप याचे विवेचन करा. **14**

किंवा

दूत यावर संक्षिप्त टीप लिहा.

प्र.5 मनुस्मृती या ग्रंथात सांगितलेली माहिती तुमच्या शब्दात लिहा. **14**

SLR-AK-262

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Urdu (Special Paper - IX)
URDU TANQEED

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

سوال نمبر.1. صیحح متبادل کا انتخاب کر کے جملہ مکمل کیجیئے اور جوابی پرچے میں لکھیے :- 14

1) لفظ تنقید _____ اصطلاح Criticism کا متعا رف ہے -

یونانی ، جرمنی ، انگریزی ، سنسکرت

2) _____ ملا وجہی کی مشہور مثنوی ہے -

قطب مشتری ، خا ور نامہ ، طو طی نامہ ، یوسف زلیخا

3) اردو تذکرہ نگاری _____ تذکرہ نگاری کی دین ہے -

عربی ، یونانی ، ترکی ، فارسی

4) غالب فارسی شاعر _____ سے متاثر تھے -

شیفائی ، سعدی ، بیدل ، حافظ

5) مشاعروں کا آغاز ملک _____ میں ہوا -

افغانستان، یونان ، ایران ، عرب

6) نکات الشعر ا ء _____ کا تذکرہ ہے -

مصحفی ، شیفتہ ، میر تقی میر ، میر حسن

7) آل احمد سرور نے _____ کو اردو شاعری کے منشور کا نام دیا ہے -

موازنۂ انیس دبیر، مقدمۂ شعر و شاعری ، آب حیات ، ہماری شاعری

8) "آ ب حیات" کے پہلے ایڈیشن میں آزاد نے _____ کو یکسر نظر انداز کیا تھا -

مومن، غالب ، ذوق، ظفر

9) 'شعرالعجم' _____ شاعری کی تاریخ ہے -

فارسی ، ترکی، اردو، عربی

10) آب حیات کے دوسرے دور میں شاہ حاتم اور _____ اور ان کے ساتھیوں کے حا لات بیان کیے گئے ہیں -

میر تقی میر، خان آرزو، ولی، قطب شاہ

11) نگارستان اور فارستان شبلی کی تصنیف _____ کے طرز پر لکھی ہوئی تصانیف ہیں -

سوانح مولانا روم ، الغزالی ، شعر العجم ، موازنۂ انیس و دبیر

12) مرزا غالب شیفتہ اور سر سید کی صحبت نے _____ کے تنقیدی شعور کو جلا بخشی-

شبلی ، حالی ، آزاد ، عبدا لحق

13) شعر العجم _____ جلدوں پر مشتمل ہے -

چار ، پانچ ، تین ، سات

14) _____ کو اردو تنقید کی پہلی کتاب کہا جاتا ہے -

محسن کلام غالب، مقدمہ شعر و شاعری ، ہما ری شاعری، آب حیات

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیے :- (کوئی چار) 16

1) الف- مشاعروں کو تنقید کی ابتدائی منزل کیوں کہا جاتا ہے ؟

ب- شیفتہ نے گلشن بے خار میں انشا اللہ خان انشاء سے متعلق کیا رائے دی ہے –

2) الف- عربی زبان میں لفظ تقریظ کن معنوں میں استعمال ہوتا تھا ؟

ب- 'آب حیات ' میں ادوار کے تحت شعرا ء کو کس طرح منقسیم کیا گیا ہے ؟

3) الف – 'شعر العجم' کی جلد چہارم کا مختصر تعارف لکھیے –

ب- براؤن کی 'تاریخ ادبیات ایران' کو شعر العجم سے کمتر کیوں سمجھا جاتا ہے ؟

4) الف – پروفیسر آرنلڈ نے تنقید کی تعریف کن لفظوں میں کی ہے ؟

ب- شعر سے متعلق ملا وجہی نے کیا خیال ظاہر کیا ہے ؟

5) الف- کلیم الدین احمد کی تنقیدی تصانیف کے نام لکھیے –

ب – آزاد کو اردو شعرا ء سے کیا شکایت ہے ؟

6) الف- شبلی کے تنقیدی شعور کی نشوونما میں کن عوامل کا عمل و دخل ہے ؟

ب- حالی کے نزدیک شاعری کا مقصد کیا ہے ؟

سوال نمبر.3. مختصر جواب لکھیے :- (کوئی دو) **12**

1) تنقید کے اغراض و مقاصد پر بیان کیجیے -

2) اردو تنقید کے قدیم نمونے مشاعرے پر اظہار خیال کیجیے -

3) شعر العجم کا مختصر جائزہ لیجیے -

4) ادبی تنقید کے چند اصولوں کو بیان کیجیے -

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیے :- (کوئی ایک) **14**

1) محمد حسین آزاد کی تنقیدی خدمات پر روشنی ڈالیے -

2) تنقید کی تعریف بیان کرتے ہو ئے اس کی اہمیت و افادیت پر روشنی ڈالیے -

سوال نمبر.5. 'مقدمۂ شعر و شاعری' کا تنقیدی جائزہ لیجیے - **14**

SLR-AK-263

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – IX)
RELIGIOUS HISTORY OF ANCIENT INDIA

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) सर्वात मोठे महास्नानगृह ––– येथे सापडले आहे.
अ) हडप्पा ब) लोथल
क) कालीबंगन ड) मोहेंजोदडो

2) पशुपती हा ––– लोकांचा प्रमुख देव आहे.
अ) वैदिक ब) हडप्पा
क) अश्मयुग ड) यापैकी नाही

3) शिवदेवतेचे चित्र असलेली प्रतिमा ––– येथे सापडली आहे.
अ) हडप्पा ब) रंगपूर
क) अलमगीर ड) मोहेंजोदडो

4) विद्वानांच्या मते ––– ही अनार्य देवता होय.
अ) रूद्र ब) इंद्र
क) अग्नी ड) पशुपती

5) यजुर्वेदाचा मुख्य विषय ––– आहे.
अ) यज्ञ ब) संगीत
क) युद्धनीती ड) नृत्य

6) ऋग्वेदात इंद्र देवतेची संबंधित ––– सुक्ते आहेत.
अ) तीन ब) पाच
क) सात ड) नऊ

7) यज्ञाच्यावेळी म्हणावयाच्या मंत्रांना ––– म्हणतात.
अ) गाणे ब) यजुस
क) रचना ड) काव्य

8) यज्ञपद्धती ––– काळात धर्म होता.
अ) ऋग्वेद ब) उत्तरवैदिक
क) मौर्य ड) गुप्त

9) ऋग्वेदात एकूण ––– ऋचा आहेत.
अ) 1028 ब) 1020
क) 1018 ड) 250

10) पुराणांची संख्या ––– इतकी आहे.
अ) 18 ब) 10
क) 16 ड) 12

11) पहाटेच्या देवतेला ––– असे म्हणत असत.
अ) उषा ब) अग्नी
क) सुर्य ड) इंद्र

12) वैष्णव संप्रदायात ––– ला सामर्थ्यशाली परमेश्वर मानलेले आहे.
अ) विष्णू ब) शिव
क) इंद्र ड) सुर्य

13) शाक्त संप्रदाय ––– राज्यात जास्त लोकप्रिय आहे.
अ) बंगाल ब) महाराष्ट्र
क) तामिळनाडू ड) बिहार

14) ––– हे वीरशैव संप्रदायाचे प्रमुख प्रचारक होत.
अ) बसवेश्वर ब) गोरक्षनाथ
क) श्री शंकराचार्य ड) कबीर

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) शाक्तपंत
2) महात्मा बसवेश्वर
3) रामानुजाचार्य
4) गीतेतील कर्मयोग
5) वैदिक कर्मकांड
6) लिंगायत संप्रदाय

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) यज्ञाचे प्रकार
2) वेद संहिता
3) भगवद्‌गिता
4) शैवपंथाचे महत्व

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

सिंधुकालीन धार्मिक जीवन विषद करा.

किंवा

हिंदू धर्मातील वैष्णव पंथाचा उदय व विकास स्पष्ट करा.

प्र.5 वैदिक काळातील धार्मिक जीवनाचे वर्णन करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – IX)
RELIGIOUS HISTORY OF ANCIENT INDIA

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) The Great Bath was found in _____.
   a) Hadappa b) Lothal
   c) Kalibangan d) Mohenjo-Daro

2) Pashupati was the main God of _____ people.
   a) Vedic b) Harappan
   c) Stone age d) None of these

3) The image having a picture of Lord Shiva is found at _____.
   a) Hadappa b) Rangpur
   c) Alamgir d) Mohenjo-Daro

4) According to great thinkers _____ is Anarya God.
   a) Rudra b) Indra
   c) Agni d) Pashupati

5) The main subject in yajurveda is _____.
   a) Yadny b) Music
   c) War Diplomacy d) Dances

6) There are _____ suktas in Rugvedic God Rudra.
   a) 3 b) 5
   c) 7 d) 9

7) The compositions being sun during yadna was called _____.
   a) Songs b) Yajus
   c) Rachanas d) Poetry

8) Sacrificial system was the religion of _____ period.
   a) Rigvedic b) Latervedic
   c) Mauryan d) Gupta

9) _____ psalms are found in Rigveda's.
   a) 1028 b) 1020
   c) 1018 d) 250

10) The number of Puranas is _____.
   a) 18 b) 10
   c) 16 d) 12

11) _____ the name of Goddess of Dawn.
   a) Usha b) Agni
   c) Surya d) Indra

12) In Vaishanav sects _____ was recognized as powerful god.
   a) Vaishnu b) Shiv
   c) Indra d) Surya

13) Shakti cult was more popular in _____ state.
a) Bengal b) Maharashtra
c) Tamilnadu d) Bihar

14) The main propagandist of Virshaiv cult was _____.
a) Basaveshawar b) Gorakshanath
c) Shri Shankaracharya d) Kabir

Q.2 Write short answers (any Four) **16**

a) Shakt Sect
b) Mahatma Basaveshwar
c) Ramanujacharya
d) 'Karmayog' in Bhagvad Geeta
e) Vedic Rituals
f) Lingayat Class

Q.3 Write short notes on (any Two) **12**

a) Types of Yadnyas
b) Vedsamhita
c) Bhagvad Geeta
d) Importance of the Shaiva Sects

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Describe the religious life in Indus Valley Civilization.

OR

Explain the origin and development of the Vaishnav sects of Hinduism.

Q.5 Narrate the religious life in Vedic Period. **14**

SLR-AK-264

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Special Paper – IX)
History of Economic Thought

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) व्यापारवाद्यांनी ––––– चे जोरदार समर्थन केले.
अ) उपभोग ब) कृषि
क) आंतरराष्ट्रीय व्यापार ड) कल्याण

2) ––––– हा अर्थशास्त्राचा जनक म्हणून ओळखला जातो.
अ) डेव्हिड रिकार्डो ब) ॲडम स्मिथ
क) माल्थस ड) केन्स

3) अदृश्य शक्तीची संकल्पना ––––– यांनी मांडली.
अ) व्यापारवादी ब) समाजवादी
क) ॲडम स्मिथ ड) लिस्ट

4) ––––– हा राष्ट्रवादी अर्थशास्त्रज्ञ म्हणून ओळखला जातो.
अ) ॲडम स्मिथ ब) फ्रेडरिक लिस्ट
क) रिकार्डो ड) कार्ल मार्क्स

5) ॲडम स्मिथच्या मते लोकसंख्या व वेतनाचा दर यांच्यात ––––– संबंध आढळतो.
अ) धनात्मक ब) व्यस्त
क) तटस्थ ड) यापैकी नाही

6) सामाजिक वर्गवारीची संकल्पना ––––– यांनी मांडली.
अ) डॉ. क्वस्ने ब) डॉ. माल्थस
क) डॉ. मार्शल ड) ॲडम स्मिथ

7) स्मिथच्या मते, ––––– हेच सर्व वस्तूंच्या विनिमय मूल्याच्या मापनाचे खरे साधन आहे.
अ) भांडवल ब) भूमी
क) श्रम ड) व्यापार

8) 'विरोधी विकासाधिष्ठित भौतिकवादाची' संकल्पना ––––– यांनी मांडली.
अ) जेव्हान्स ब) बोहम बावार्क
क) कार्ल मार्क्स ड) रिकार्डो

9) सूर्यावरील डागाचा सिद्धांत ––––– यांनी मांडला.
अ) वालरास ब) मेंगर
क) एजवर्थ ड) जेव्हान्स

10) 'The Principles of Political Economy and Taxation' हा ग्रंथ ––––– यांनी लिहिला.
अ) ॲडम स्मिथ ब) डेव्हिड रिकार्डो
क) डॉ. क्वस्ने ड) जे. बी. से.

11) मार्क्सच्या मते, ———— यांचे शोषण करून भांडवलदार महत्तम नफा मिळवितात.
अ) श्रमिक ब) भांडवल
क) सरकार ड) व्यापारी

12) 'निसर्गवाद' ची संकल्पना ———— यांनी मांडली.
अ) डॉ. मार्शल ब) डॉ. क्वस्ने
क) डॉ. माल्थस ड) रिकार्डो

13) ———— यांच्या मते, निसर्गवाद म्हणजे नैसर्गिक व्यवस्थेचे शासन होय.
अ) डयुपो. डी. नेमॉस ब) एल. एम. हॅने
क) अलेक्झांडर ग्रे ड) इरीक रोल

14) सीमांतवादी म्हणून कोण ओळखला जातो?
अ) ॲडम स्मिथ ब) कार्ल मार्क्स
क) फ्रेडरिक लिस्ट ड) कार्ल मेंगर

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) 'नैसर्गिक व्यवस्था' ही संकल्पना विशद करा.
2) निसर्गवादाच्या उदयाची कारणे सांगा.
3) लिस्टचे सनातनवादी विचारावरील टीका स्पष्ट करा.
4) स्मिथचे व्यापार विषयक दृष्टिकोन सांगा.
5) मार्क्सची शास्त्रीय समाजवादाची संकल्पना स्पष्ट करा.
6) बोहम बावार्क यांचे आर्थिक विचार थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) श्रम विभागणी
2) माल्थसचा अतिसंचयाचा सिद्धांत
3) 'से' चा बाजारपेठेचा नियम
4) नफ्याचा दर विषयक मार्क्सचा दृष्टिकोन

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **14**

रिकार्डोचा मूल्य विषयक सिद्धांत स्पष्ट करा.

किंवा

व्यापारवादी विचारसरणीची प्रमुख वैशिष्टये विशद करा.

प्र.5 फ्रेडरिक लिस्ट यांचा संरक्षणवादाचा सिद्धांत स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-264

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Special Paper – IX)
History of Economic Thought

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Mercantilist strongly supported _____.
   a) Consumption b) Agriculture
   c) International trade d) Welfare

2) _____ is known as father of economics.
   a) David Ricardo b) Adam Smith
   c) Malthus d) Keynes

3) The concept of invisible hand is introduced by _____.
   a) Mercantilist b) Socialist
   c) Adam Smith d) List

4) _____ is known as Nationalist Economist.
   a) Adam Smith b) Frederick List
   c) Ricardo d) Karl Marx

5) According to Smith _____ relationship between population and wage rate.
   a) Positive b) Inverse
   c) Neutral d) None of these

6) The concept of social classes introduced by_____.
   a) Dr. Quesnay b) Dr. Malthus
   c) Dr. Marshall d) Adam Smith

7) According to smith _____ is the real measure of exchange value of all commodities.
   a) Capital b) Land
   c) Labour d) Trade

8) The concept of 'Dialectical Materialism' put forth by_____.
   a) Jevons b) Bohm Bawerk
   c) Karl Marx d) Ricardo

9) Sun-spot theory is formulated by _____.
   a) Walrus b) Menger
   c) Edgeworth d) Jevons

10) The book "Principles of Political Economy and Taxation" is written by _____.
   a) Adam Smith b) David Ricardo
   c) Dr. Quesney d) J. B. Say

11) According to Marx, Capitalist gains maximum profit by exploitation of _____.
   a) Worker b) Capital
   c) Government d) Trader

12) The concept of 'Physiocracy' is put forth by _____.
   a) Dr. Marshall b) Dr. Quesney
   c) Dr. Malthus d) Ricardo

13) According to _____, physiocracy as the science of natural order.
   a) Dupont-de Nemous b) L. M. Haney
   c) Alexander Gray d) Eric Roll

14) Who is known as Marginalists?
   a) Adam Smith b) Karl Marx
   c) Frederick List d) Karl Menger

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Explain the concept of Natural order.
b) State the causes of rise of physiocracy.
c) Explain List's Criticism as Classical ideas.
d) Explain the Smithian view's on trade.
e) Explain the Marxian concept of scientific socialism.
f) Explain in short the economic ideas of Bohm Bawerk.

Q.3 Write the short notes on (Any Two) **12**

a) Division of labour.
b) Malthusian theory of gluts.
c) Say's law of market.
d) Marxian view's on rate of profit.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the Ricardian theory of value.

OR

State the main characteristics of mercantilism.

Q.5 Explain the Frederick List's theory of protectionism. **14**

SLR-AK-265

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Geography (Special Paper – IX)
DEVELOPMENT GEOGRAPHY

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ––– तत्वज्ञानी हे प्राचीन महाकवी होमर या नावाने ओळखले जातात.
अ) ग्रीक ब) रोमन
क) भारतीय ड) अरब

2) ग्रीक प्राचीन तत्वज्ञानी इरॅटोस्थेनिस यांचा जन्म ––– शहरात झाला.
अ) ग्रीस ब) रोम
क) सायने ड) लंडन

3) ––– भूगोलकारास आधुनिक भूगोलाचे जनक म्हणतात.
अ) सेंम्पल ब) हंम्बोल्डट्
क) रॅटझेल ड) ब्लॅच

4) प्राचीन भारतीय कालखंडाची सुरवात ––– पासून होते.
अ) सिंधू संस्कृती ब) वैदिक काळ
क) पुराणाचा कालखंड ड) यापैकी नाही

5) ॲन्थ्रोपोजिऑग्राफी हे पुस्तक ––– यांनी लिहिले.
अ) रॅटझेल ब) हॅम्बोल्डट्
क) सेंम्पल ड) ब्लॅच

6) ''भौगोलिक पर्यावरणाचा प्रभाव'' हे पुस्तक ––– यांनी लिहिले.
अ) टेलर ब) रॅटझेल
क) सेंम्पल ड) रिश्तोफेन

7) ––– यांना संभववादाचे जनक म्हणतात.
अ) स्टॅम्प ब) रॅटझेल
क) रिटर ड) फेबवरे

8) निश्चयवाद संकल्पनेचा उगम ––– येथे झाला.
अ) जर्मन ब) फ्रेंच
क) इंग्लंड ड) अमेरिका

9) वितरणात्मक नकाशाचे वर्गीकरण संख्यात्मक व ––– स्वरूपाचे असते.
अ) विश्लेषणात्मक ब) गुणात्मक
क) वर्णनात्मक ड) यापैकी नाही

10) ––– नुसार मानव ही निसर्गाची देणगी आहे.
अ) निश्चयवाद ब) संभववाद
क) मानवतावाद ड) यापैकी नाही

11) सिद्धांत व प्रतिमानाचा विकास हे ––– उत्क्रांतीचा परिणाम आहे.
अ) गुणात्मक ब) संख्यात्मक
क) मानवता ड) यापैकी नाही

12) मानवी वर्तनाचा अभ्यास म्हणजे ––– भूगोल होय.
अ) प्राकृतिक ब) मानवी
क) वर्तनविषयक ड) यापैकी नाही

13) भूगोल हा शब्द प्रयोग भारतात सर्वप्रथम ––– या ग्रंथात योजिला गेला.
अ) सुर्यसिद्धांत ब) अर्डकुन्डे
क) मुकदिमाह ड) कॉसमॉस

14) ––– हे अमेरिकन भूवैज्ञानिक आहेत.
अ) रिटर ब) सेंम्पल
क) रॅटझेल ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) ग्रीक कालखंडातील भौगोलिक विचार विशद करा.
2) कार्ल रिटर यांच्या भौगोलिक संकल्पना सांगा.
3) शक्यतावाद स्पष्ट करा.
4) भूगोलातील सांख्येकी क्रांतीची कारणे सांगा.
5) मानवी भूगोल स्पष्ट करा.
6) मानवतावादी भूगोलाची तत्वे सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) भौगोलिक विकासात रोमन तज्ञाचे योगदान
2) निश्चयवादाची संकल्पना
3) प्रादेशिक विरूद्ध सामान्य भूगोल
4) वर्तन विषयक भूगोल

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्त लिहा. **14**

भौगोलिक विकासात प्राचीन भारतीयाचे योगदान स्पष्ट करा.

किंवा

भूगोलातील सांख्येकी उत्क्रांतीचे फायदे व तोटे सांगा.

प्र.5 प्राकृतिक भूगोल व मानवी भूगोल यातील द्वैतवाद स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Geography (Special Paper – IX)
DEVELOPMENT GEOGRAPHY

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Neat diagrams must be drawn wherever necessary.
4) Use of map stencils is allowed.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) The _____ Philosopher Homer was also known as ancient great poet.
a) Greek b) Roman
c) Indian d) Arabian

2) Eratosthenes the Greek ancient philosopher was born in _____ city.
a) Greece b) Rom
c) Cyrene d) London

3) German geographer _____ is also known as the founder of modern geographer.
a) Semple b) Humboldt
c) Ratzel d) Blache

4) Ancient Indian Age was beginning from _____.
a) Indus civilization b) Vedic age
c) Age of Purana d) None of these

5) The book entitled "Anthropogeography" is written by _____.
a) Ratzel b) Humboldt
c) Semple d) Blache

6) The Influence of Geographical Environment this book is written by _____.
a) Taylor b) Ratzel
c) Semple d) Richthofen

7) _____ is the father of Possibilism.
a) Stamp b) Ratzel
c) Ritter d) Febrve

8) The concept Determinism is originated in _____.
a) Germen b) French
c) England d) America

9) Quantitative and _____ are the classification of distributional map.
a) Analytical b) Qualitative
c) Descriptive d) None of these

10) According to _____ man is the product of nature.
a) Determinism b) Possibilism
c) Humanism d) None of these

11) Development of theory and models are the result of _____ revolution.
a) Qualitative b) Quantitative
c) Humanity d) None of these

12) The study of human behavior is known as _____ geography.
a) Physical b) Human
c) Behavioral d) None of these

13) In India word geography was referred for first time in _____ book.
a) Sun Theory b) Erdkunde
c) Mukandimah d) Cosmos

14) _____ is American geographer.
a) Ritter b) Semple
c) Ratzel d) None of these

Q.2 Attempt any four of the following question. 16

a) State the development of geography in Greek period.
b) Give Carl Ritter's Geographical concept.
c) What is Possibilism?
d) Give causes of Quantitative revolution in Geography.
e) Define Human Geography.
f) Principle of humanistic geography.

Q.3 Write short notes (any two) 12

a) Give the Contribution Roman Geographer in the development of geography
b) Concept of Determinism
c) Regional geography v/s General geography
d) Behavioral Geography

Q.4 Attempt any one of the following questions. 14

a) Discuss the contribution of ancient Indian Geographer in the development of geography.
b) Explain the merits and demerits of Quantitative Revolution in Geography.

Q.5 Explain the dichotomy between Physical Geography and Human Geography.

SLR-AK-266

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
History (Special Paper – IX)
GROWTH AND DECLINE OF THE MARATHA POWER (1707 – 1818 A.D.)

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) मोघली कैदेतून छत्रपती शाहूंची सुटका ––– या ठिकाणाहून झाली.
अ) अहमदनगर ब) औरंगाबाद
क) दोराह ड) लांबकानी

2) ताराबाई यांनी मराठयांची दुसरी राजधानी ––– येथे निर्माण केली.
अ) रायगड ब) पन्हाळा
क) राजगड ड) पुणे

3) बाळाजी विश्वनाथ यांची पेशवा म्हणून ––– साली निवड झाली.
अ) 1713 ब) 1714
क) 1715 ड) 1718

4) इ. स. 1708 मध्ये ––– येथे सेनापती धनाजी जाधवाचा मृत्यू झाला.
अ) वडगाव ब) रांगणा
क) सातारा ड) सासवड

5) पेशवा बाजीराव पहिला यांनी ––– यास बुंदेलखंड येथे मदत केली.
अ) छत्रसाल ब) सवाई जयसिंग
क) चंपतराय ड) नजीबखान

6) ––– यांनी चिपळूण येथे परशुराम मंदिर बांधले.
अ) पहिला बाजीराव पेशवा ब) नानासाहेब पेशवा
क) ब्रम्हेंद्र स्वामी ड) ताराबाई

7) पालखेडच्या लढाईत पेशवा बाजीरावाने ––– चा पराभव केला.
अ) मुबारीजखान ब) दयाबहादूर
क) दाभाडे ड) निजाम

8) 28 एप्रिल 1740 रोजी ––– येथे पेशवा बाजीरावाचा मृत्यू झाला.
अ) पाटस ब) बेटावद
क) बऱ्हाणपूर ड) रावेरखेडी

9) ––– हा रघूजी भोसले यांचा दिवाण होता.
अ) सखारामबापू ब) मोरोबादादा
क) देवाजी पंत ड) भास्करराम कोल्हटकर

10) नानासाहेबांना पेशवाईची वस्त्रे ––– या ठिकाणी देण्यात आली.
अ) सातारा ब) कोल्हापूर
क) मसूर ड) मांजरी

11) त्रिंबकराव दाभाडे यांचा मृत्यू ––– युद्धात झाला.
अ) पालखेड ब) खेड
क) डभोई ड) कुंभेरी

12) बरारी घाटाच्या युद्धात ––– कडून दत्ताजी शिंदे ठार झाला.
अ) उदयसिंह ब) निजाम
क) सय्यद बंधू ड) कुत्बशहा

13) पानिपतच्या तिसऱ्या युद्धात मराठयांचे सेनापती ––– हे होते.
अ) नानासाहेब ब) रघुनाथराव
क) मल्हारराव होळकर ड) सदाशिव भाऊ

14) तिसऱ्या पानिपत युद्धात मराठयांचा तोफखाना प्रमुख ––– हा होता.
अ) इब्राहिम खान ब) दत्ताजी शिंदे
क) महादजी शिंदे ड) साबाजी शिंदे

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) छ. शाहू व त्यांची सुटका याविषयी माहिती द्या.
2) खेडच्या युद्धाचे वर्णन करा.
3) पालखेडच्या युद्धाचे महत्व सांगा.
4) वारणा तहाचे परिणाम सांगा.
5) नानासाहेब पेशवे व आंग्रे संबंध स्पष्ट करा.
6) मराठयांच्या कुंजपुऱ्यावरील विजयाचे वर्णन करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) मराठा मंडळ
2) छत्रसाल बुंदेल व बाजीराव संबंध
3) रघुजी भोसले
4) अहमदशहा अब्दाली

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

पेशवा बाळाजी विश्वानाथ यांच्या कार्याचे मूल्यमापन करा.

किंवा

पेशवा बाजीराव यांचा उत्तरेकडील साम्राज्यविस्तार स्पष्ट करा.

प्र.5 तिसऱ्या पानिपत युद्धाचे परिणाम लिहा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
History (Special Paper – IX)
GROWTH AND DECLINE OF THE MARATHA POWER (1707 – 1818 A.D.)

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Chh. Shahu released by Mughal imprisonment from _____.
   a) Ahamad Nagar b) Aurangabad
   c) Dorah d) Lambkani

2) Tarabai established _____ at second capital of Maratha.
   a) Raigad b) Panhala
   c) Rajgad d) Pune

3) Balaji Vishvanath nominated as Peshwa in _____ year.
   a) 1713 b) 1714
   c) 1715 d) 1718

4) Senapati Dhanaji Jadhav died at _____ in 1708.
   a) Wadgaon b) Rangana
   c) Satara d) Sasvad

5) Peshwa first Bajirao helped _____ in Bundelkhand.
   a) Chhatrasal b) Savai Jaysingh
   c) Champatrai d) Najibkhan

6) _____ built Parshuram Temple at Chiplun.
   a) Peshwa first Bajirao b) Peshwa Nanasaheb
   c) Bramhendra Swami d) Tarabai

7) Peshwa Bajirao defeated _____ in Palkhed War.
   a) Mubarijkhan b) Dayabahadoor
   c) Dabhade d) Nizam

8) Peshwa Bajirao first died at _____ in 28th April 1740.
   a) Patas b) Betavad
   c) Barhanpur d) Raverkhedi

9) _____ was Diwan of Raghuji Bhosale.
   a) Sakharambapu b) Morobadada
   c) Devajipant d) Bhaskarram Kolhatkar

10) Nanasaheb was offered the clothes of Peshwai at _____.
   a) Satara b) Kolhapur
   c) Masur d) Manjari

11) Trimbakrao Dabhade was died in _____ war.
   a) Palkhed b) Khed
   c) Dabhoi d) Kumbheri

12) Dattaji Shinde was killed by _____ in Barari Ghat War.
   a) Udaysinha b) Nizam
   c) Sayyad Bandhu d) Kutbashaha

13) _____ was senapati in third Battle of Panipat.
   a) Nanasaheb b) Raghunathrao
   c) Malharrao Holkar d) Sadashivbhau

14) In third Battle of Panipat _____ was the chief of Maratha Tofkhana.
   a) Ibrahim Khan b) Dattaji Shinde
   c) Mahadji Shinde d) Sabaji Shinde

Q.2 Answer in brief of following (any four) **16**

a) Give information of Chh. Shahu and his release.
b) Describe the battle of Khed.
c) State the importance of Palkhed War.
d) State the effect of Warna treaty.
e) Explain the relation between Peshwa Nanasaheb and Angrey.
f) Describe the victory on Kunjpura of Maratha.

Q.3 Write the short notes (any two) **12**

a) Maratha Mandal
b) Relation between Chhatrasal Bundela and Bajirao
c) Raghuji Bhosale
d) Ahemadshah Abdali

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

a) Evaluate the works of Balaji Vishwanath.
b) Explain the Northern expansion Policy of Peshwa Bajirao first.

Q.5 Write the effect of the third Battle of Panipat. **14**

SLR-AK-267

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Music (Special Paper - IX)
INDIAN MUSIC

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 11:30 AM To 01:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून लिहा. **07**

1) विभास रागाची जाति ––––– आहे.
अ) संपूर्ण संपूर्ण ब) ओडव ओडव
क) ओडव षाडव ड) ओडव संपूर्ण

2) मानवी भावभावना व्यक्त करण्याऱ्या गीतास ––––– म्हणतात.
अ) भावगीत ब) सरगमगीत
क) लक्षणगीत ड) भक्तीगीत

3) पंचमसवारी ताल ––––––– मात्रांचा आहे.
अ) 10 ब) 14
क) 15 ड) 13

4) संतांच्या रचनांना ––––––– म्हणतात.
अ) लावणी ब) पोवाडा
क) अभंग ड) धुन

5) दरबारी कानडा राग ––––– यावेळी सादर करतात.
अ) पहाटे ब) रात्री
क) संध्याकाळी ड) दुपारी

6) प्रत्येक प्रदेशातील संगीत म्हणजे ––––––– होय.
अ) चित्रपट संगीत ब) लोकसंगीत
क) तराणा ड) त्रिवट

7) दरबारी कानडा रागात ––––, ––––– व ––––– हे स्वर कोमल आहेत.
अ) ग, ध, नि ब) ग, ध, प
क) सा, म, प ड) सा, रे, ग

प्र.2 दरबारी कानडा किंवा बिभास रागातील सरगमगीताचे स्वरलेखन करा. **08**

प्र.3 अ) बिभास किंवा दरबारी कानडा शास्त्रीय माहिती लिहा. **03**

ब) ताल एकताल किंवा पंचमसवारी ठेकाबोल माहितीसह लिहा. **03**

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.
लोकसंगीत म्हणजे काय ते सांगून त्याची वैशिष्ट्ये लिहा. **07**

किंवा

2 मधे 3, 3 मधे 2 लयकारी आकडयात लिहा.

प्र.5 बिभास रागाचा स्वरविस्तार तीन सप्तकात लिहा. **07**

SLR-AK-268

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov2019
Political Science (Special Paper – IX)
INTRODUCTION TO INTERNATIONAL POLITICS

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) पंचशील करार कोणत्या दोन देशात झाला.
अ) नेपाळ–बांगलादेश ब) भारत–चीन
क) भारत–श्रीलंका ड) भारत–नेपाळ

2) वास्तववादी सिद्धांताचा पुरस्कर्ता ———.
अ) हॉब्ज ब) लास्की
क) मॉर्गेन्थॉ ड) म–गांधी

3) राष्ट्रसत्तेचा घटक कोणता?
अ) युनो ब) नाम
क) लोकसंख्या ड) राष्ट्रसंघ

4) खुल्या राजनयाचा कोणी पुरस्कार केला.
अ) लेनिन ब) वुड्रोविल्सन
क) मेटरनिक ड) बिस्मार्क

5) 'आंतरराष्ट्रीय' हा शब्द सर्वप्रथम ——— यांनी वापरला.
अ) जेरमी बेन्थॅन ब) मॅकियाव्हली
क) जॉन लॉक ड) मॉर्गेन्यॉ

6) गुप्त राजनयाला ——— असेही म्हणतात.
अ) शिखर राजनय ब) खुला राजनय
क) विकृत राजनय ड) लोक तांत्रिक राजनय

7) परराष्ट्र धारेण ठरविण्याची जबाबदारी कोणाची असते.
अ) पंतप्रधान ब) राष्ट्रपती
क) परराष्ट्रमंत्री ड) उपराष्ट्रपती

8) ——— हा वास्तववादी दृष्टीकोनाचा समर्थक नाही.
अ) मॉर्गेन्थॉ ब) थॉम्पसन
क) ई. एच कार ड) म–गांधी

9) ——— हे जुन्या राजनयाचे वैशिष्टये आहे.
अ) विश्वव्यापी कार्यक्षेत्र ब) खुला राजनय
क) कार्य बहुलता ड) गुप्त राजनय

10) आंतरराष्ट्रीय राजकारणातील कोणत्या महत्वपूर्ण करारादवारे राष्ट्र–राज्य पद्धतीची स्थापना करण्यात आली.
अ) ट्रीटी ऑफ वेस्टफालिया ब) ट्रीटी ऑफ व्हर्साएल
क) इंडो–सोव्हीएट ट्रीटी ड) टेस्ट–बॅन–ट्रीटी

11) आंतराराष्ट्रीय राजकारणात राजनयाचा कौशल्याने वापर कोणत्या कारणासाठी केला जातो.
   अ) राष्ट्रीय हितसंबंधासाठी ब) आर्थिक कारणासाठी
   क) व्यापारासाठी ड) स्पर्धेसाठी

12) भारताच्या परराष्ट्र धोरणावर कोणत्या तत्वाचा परिणाम झाला.
   अ) सत्य, अहिंसा, पंचशील ब) संघर्ष
   क) युद्ध ड) यापैकी नाही

13) मॉर्गेन्थॉ यांच्यामते, ––– हे राष्ट्रमधील संघर्षाचे एक प्रमुख कारण आहे.
   अ) परस्पर विरोधी हितसंबंध ब) परस्पर विरोधी विचार
   क) राष्ट्रांमधील असहिष्णुता ड) साम्राज्यवाद

14) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाला आंतरराष्ट्रीय संबंधाचा गाभा कोणी मानले आहे.
   अ) शुमन ब) मॉर्गेन्थॉ
   क) मर्टन काप्लान ड) नित्से

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) राजनयाचे बदलते स्वरूप.
2) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाच्या अभ्यासाचे महत्व.
3) आदर्शवादी दृष्टीकोण.
4) राष्ट्रीय सत्तेचा लोकसंख्या हा घटक स्पष्ट करा.
5) परराष्ट्र धोरणाची उद्दिष्टये सांगा.
6) वास्तववादी दृष्टीकोण.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाची व्याप्ती.
2) 'लोकसंख्या' राष्ट्रीय सत्तेचा घटक आहे, स्पष्ट करा.
3) परराष्ट्र धोरणाची जागतिक उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
4) राजनयज्ञाची कार्ये.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

आंतरराष्ट्रीय राजकारणाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

किंवा

राजनय म्हणजे काय? राजनयज्ञांची कार्ये स्पष्ट करा.

प्र.5 राष्ट्रसत्तेच्या विविध घटकांचे विवेचन करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov2019
Political Science (Special Paper – IX)
INTRODUCTION TO INTERNATIONAL POLITICS

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) Which two nations signed 'Panchasheel Treaty'?
   a) Nepal - Bangaladesh b) India - China
   c) India - Sri Lanka d) India - Nepal

2) Founder of realistic theory _____.
   a) Hobbs b) Laski
   c) Morgenthaw d) M. Gandhi

3) What is the element of National Power?
   a) UNO b) NAM
   c) Population d) League of Nation

4) Who advocated open Diplomacy?
   a) Lenin b) Woodrow Wilson
   c) Metranik d) Bismark

5) The word 'International' is used by _____ at firstly.
   a) Jeremy Bentham b) Machiavelli
   c) John Locke d) Morgenthau

6) Secret diplomacy is also called as _____.
   a) Summit diplomacy b) Open diplomacy
   c) Distorted diplomacy d) Democratic diplomacy

7) The responsibility of conducting foreign affairs rests upon the _____.
   a) Prime Minister b) President
   c) Foreign Minister d) Vice President

8) _____ is not a supporter of realistic approach.
   a) Morgenthau b) Thompson
   c) E. H. Carr d) M. Gandhi

9) _____ is a characteristic of old diplomacy.
   a) Worldwide functioning b) Open diplomacy
   c) Multifunctional d) Secret diplomacy

10) Which treaty was the land mark in establishing Nation- state system?
   a) Treaty of Westphalia b) Treaty of Versailles
   c) Indo - Soviet Treaty d) Test - Ban - Treaty

11) For what purpose the practice of diplomacy in international relations is skill fully used.
   a) National interest b) Economic cause
   c) Trade d) Competition

12) Which principle affected Indian foreign Policy?
a) Truth, non-violence, Panchashil b) Struggle
c) War d) None of above

13) According to Morgenthau _____ is the major cause of conflict among nations.
a) Contradictory interests b) Controdictory ideas
c) Intolerance among nations d) Imperialism

14) Who asserted the International Politics is the core of International Relations?
a) Schuman b) Morgenthau
c) Marton Kaplan d) Nietzsche

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Changing of nature of Diplomacy
b) Importance of the study of International Politics
c) Idealistic approach
d) Explain the population as element of national power
e) Write the objectives of foreign policy
f) Realist approach

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Scope of International Politics
b) Population as elements of national power
c) Explain the International objectives of Foreign Policy.
d) Functions of diplomats

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the nature and scope of International Politics.

OR

What is diplomacy? Explain the functions of diplomat.

Q.5 Explain the elements of national power. **14**

SLR-AK-269

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Psychology (Special Paper – IX)
ABNORMAL PSYCHOLOGY

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) सॉक्रेटिसच्या मते मानसिक प्रक्रियेच्या एकूण निर्मितीला ––– म्हणतात.
अ) भावना ब) वर्तन
क) प्रतिक्रिया ड) उद्दीपक

2) ––– दृष्टीकोनानुसार वर्तनाचे विचार आणि भावना महत्वाचे कारण या कल्पनेवर आधारित आहे.
अ) वर्तन ब) मनोगतिक
क) बोधात्मक ड) वरील सर्व

3) मानसशास्त्राच्या ––– शाखेमध्ये विषमायोजित वर्तन, कारणे परिणाम व उपचार याचा अभ्यास केला जातो.
अ) व्यक्तिमत्व ब) सामाजिक
क) अपसामान्य ड) धनात्मक

4) स्व–प्रतिमेच्या महत्वावर ––– यांनी भर दिला.
अ) कॉर्ल रॉजर्स ब) ॲडलर
क) बीक ड) युंग

5) इदम्शी संबंधीत ––– तत्वाशी असतो.
अ) दु:खद ब) वास्तव
क) सुखद ड) यापैकी नाही

6) सामाजिक मानदंडाच्या विरोधी हिंसाचार त्याचप्रमाणे दुसऱ्यांच्या मूलभूत अधिकारावर अतिक्रमण होणाऱ्या विकृतीस ––– म्हणतात.
अ) वर्तन ब) चिंता
क) नसाविकार ड) यापैकी नाही

7) डी. एस. एम. IV टी. आर. यांनी मंदत्वाचे वर्गीकरण ––– मध्ये केले आहे.
अ) तीन ब) चार
क) पाच ड) वरील सर्व

8) मनोगतिकी दृष्टीकोन ––– यांनी मांडला.
अ) फ्रॉईड ब) वॅटसन
क) कॅटेल ड) यापैकी नाही

9) ––– मध्ये व्यक्ति आरोग्य आणि आजाराबद्दल अवास्तव भीती बाळगतात.
अ) अ–व्यक्तीकरण ब) स्व–कला दुश्चींता विकृती
क) दुर्भिती ड) चिंता

10) गॅलेन सुप्रसिद्ध वैद्यकतज्ञाने मन आणि ––– हा सिद्धांत मांडला.
अ) शरीर ब) स्वभाव
क) व्यक्तिमत्व ड) यापैकी नाही

11) व्यक्तिमध्ये अनोळखी परिस्थितीबद्दल आढळणारी अवास्तव काल्पनिक भिती म्हणजे ––– होय.
अ) ॲगोरो फोबिया ब) ॲग्नो फोबिया
क) ॲक्रो फोबिया ड) वरील सर्व

12) ––– गतीशील प्रक्रिया आहे.
अ) समायोजन ब) प्रतियोजन
क) विषमायोजन ड) यापैकी नाही

13) वर्तनातील जैव–रासायनिक आणि शारीरिक बदलाशी संबंधीत नकारात्मक भावनानुभव म्हणजे ––– होय.
अ) तणाव ब) मूल्ये
क) विकृती ड) वरील सर्व

14) सामान्यतः मनोविकृतीवरील ––– ची परिणामकारकता विकृतीच्या कारणावर अवलंबून असते.
अ) वैद्यकीय मदत ब) उपचार
क) प्रतिबंध ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) अपसामान्य मानसशास्त्राची व्याख्या लिहा.
2) स्व–कला दुश्चींता विकृती म्हणजे काय?
3) झोप विकृती म्हणजे काय?
4) अ–व्यक्तिकरण म्हणजे काय?
5) अनुभवजन्य चिंता.
6) वेदन विकृती म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) झोप प्रक्रिया
2) साधक अभिसंधान
3) समायोजन विकृती
4) सामाजिक दुर्भिती

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

खाणे संबंधी विकृती सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

अपसामान्य वर्तनासाठी मदत घेणे ही संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.5 विषमायोजित वर्तनाविषयीचा आधुनिक मनोविश्लेषण दृष्टीकोन स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Psychology (Special Paper – IX)
ABNORMAL PSYCHOLOGY

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) According to Socrates _____ as a product to the totality of psychological Process.
   a) Emotion b) Behaviour
   c) Response d) Stimulus

2) _____ perspective is based on the idea that and emotions are important cause behaviuor.
   a) Behaviour b) Psychodynamic
   c) Cognitive d) All above

3) _____ psychology that is focused of maladaptive behaviour its causes, consequences and treatment.
   a) Personality b) Social
   c) Abnormal d) Positive

4) _____ emphasized the importance of the self image.
   a) Carl Rogers b) Adler
   c) Beek d) Jung

5) _____ Principle is related with ID.
   a) Painful b) Reality
   c) Pleasure d) None of these

6) _____ disorder means major societal norms are violated as well as trespassing basic right of others.
   a) Conducted b) Anxiety
   c) Neurotic d) None of these

7) DSM-iv-TR divided mental retardation into _____ levels.
   a) Three b) Four
   c) Five d) All above

8) _____ given by psychodynamic perspective.
   a) Freud b) Watson
   c) Cattel d) None of these

9) _____ theory shows Unrealistic fear of illness and their health.
   a) Depersonalization b) Hypochondriasis
   c) Phobia d) Anxiety

10) Galen the great physician developed theories of mind and _____.
   a) Body b) Temperament
   c) Individual d) None of these

11) _____ is the term used when people develop a Unrealistic fear of entering Unfamiliar situation.
a) Agoraphobia b) Angaphobia
c) Acrophobia d) All of the above

12) _____ is a dynamic process.
a) Adaptation b) Adjustment
c) Maladaptation d) None of these

13) The term _____ refers to negative emotional experience with associated behavioural, bio-chemical and psychological changes.
a) Tension b) Value
c) Disorder d) All above

14) Effective _____ generally depend on an understanding of the causes.
a) Getting help b) Treatment
c) Cure d) None of these

Q.2 Attempt any four of the following questions. 16

a) Define abnormal behaviour.
b) What is hypochondriasis?
c) What is sleep disorder?
d) What is dispersonalization?
e) Experience of anxiety.
f) What is pain disorder?

Q.3 Attempt any two of the following questions. 12

a) Sleep processes
b) Operant conditioning
c) Adjustment disorder
d) Social Phobia

Q.4 Attempt any one of the following questions. 14

Explain in details of eating disorder.

OR

Explain the concept of seeking help for Abnormal behaviour.

Q.5 Explain recent approaches to psychoanalysis maladaptive behaviour. **14**

SLR-AK-27

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Psychology (Paper – I)
INTRODUCTION TO PSYCHOLOGY

Day & Date: Thursday, 24-10-2019 Max. Marks: 40
Time: 11:30 AM To 01:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) वर्तन म्हणजे ———.
अ) B=S-O-R ब) B=R-O-S
क) B=S-H-R ड) B=O-R-S

2) भूक प्रेरणेचे नियंत्रण मेंदुतील ———— भागाकडून होते.
अ) हायपोथॅलॅमस ब) थॅलमस
क) मेंदू ड) नसपेशी

3) भूक प्रेरणा ——— प्रकारची प्रेरणा आहे.
अ) जैविक ब) मानसशास्त्रीय
क) सामाजिक ड) सामान्य

4) ——— पद्धती अचूक आणि विश्वसनिय निष्कर्ष देणारी म्हणून ओळखतात.
अ) सर्वेक्षण ब) व्यक्ति–वृत्तांत
क) प्रयोग ड) निरिक्षण

5) ——— यांमुळे इंद्रीय दोषाची जाणीव होते.
अ) अध्ययन ब) भावना
क) स्वप्न ड) झोप

6) झोपेची ——— कार्ये आहेत.
अ) एक ब) दोन
क) तीन ड) चर

7) ——— हे उद्दपिक प्रतिक्रिया मानसशास्त्राचे जनक होत.
अ) स्कीनर ब) प्लेटो
क) वॅटसन ड) अरिस्टॉटल

8) अबोधावस्थेचा अभ्यास ——— यांनी सुरू केला.
अ) वॅटसन ब) फ्राईड
क) स्कीनर ड) प्लेटो

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार थोडक्यात टिपा लिहा. **12**

1) मानसशास्त्र प्राणीवर्तनाचा अभ्यास का करते?
2) जैविक प्रेरणा म्हणजे काय?
3) संमोहनाचे प्रवर्तन तंत्र स्पष्ट करा.
4) परिवर्तक म्हणजे काय? त्याचे प्रकार स्पष्ट करा.
5) बोधात्मक मानसशास्त्राची अभ्यासविषय कोणते आहेत?
6) मेंदूचे विविध खंड सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणतीही एक टिप लिहा. **10**

अ) प्रमस्तिष्क बाहयांग याची रचना संक्षेपाने स्पष्ट करा.

किंवा

ब) संमोहनाचा नववियोजन सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.4 जैविक प्रेरणांचे प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा. **10**

SLR-AK-27

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Psychology (Paper – I)
INTRODUCTION TO PSYCHOLOGY

Day & Date: Thursday, 24-10-2019 Max. Marks: 40
Time: 11:30 AM To 01:30 PM

Instruction: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives. **08**

1) Behavior means __.
   a) B=S-O-R b) B=R-O-S
   c) B=S-H-R d) B=O-R-S

2) In brain ____ control the hunger Motivation.
   a) Hypothalamus b) Thalamus
   c) Brian d) Neurons

3) Hunger motivation is _____ types of Motivation.
   a) Biological b) Physical
   c) Social d) General

4) ____method is known for accurate and reliable conclusion.
   a) Survey b) Case-study
   c) Experimental d) Observation

5) _____ as an awareness of organic faults.
   a) Learning b) Emotion
   c) Dream d) Sleep

6) ____ types of functions of sleep.
   a) One b) Two
   c) Three d) Four

7) ____ was the founder of stimulus-response psychology.
   a) Skinner b) Plato
   c) Watson d) Aristotle

8) The study of unconsciousness mind started by _____.
   a) Watson b) Freud
   c) Skinner d) Plato

Q.2 Write short notes in brief. (Any Four) **12**

1) Why psychology study the animal behavior?
2) What is Biological Motivation?
3) State the techniques of Hypnotic Induction?
4) What is variable? Give the types of variable.
5) What are domains of cognitive Psychology?
6) State the different Lobes of the brain?

Q.3 Write short notes. (Any One) **10**

1) Explain the structures of the Cortex in brief?

OR

2) Explain the Neo-dissociation theory of Hypnosis?

Q.4 Explain the types of Biological Motivations. **10**

SLR-AK-270

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Special Paper – IX)
PHILOSOPHY OF RELIGION

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) धर्मशास्त्र हे एक ––––– आहे.
अ) कला ब) वाणिज्य
क) शास्त्र ड) यापैकी नाही

2) धार्मिक संकल्पनांचा अभ्यास हा ––––– तत्वज्ञानाचा अभ्यास विषय आहे.
अ) नीती ब) संत
क) शिक्षण ड) धर्म

3) ––––– हा बौद्धांचा एक महत्त्वाचा सिद्धांत आहे.
अ) आत्मवाद ब) अनात्मवाद
क) ईश्वर ड) ब्रह्म

4) ––––– ही धर्माची संकल्पना आहे.
अ) सौंदर्यशास्त्र ब) मन
क) भक्ती ड) अनैतिकता

5) तीर्थंकर ही ––––– ची संकल्पना आहे.
अ) बौद्ध ब) जैन
क) सांख्य ड) योग

6) अर्धमागधी ही ––––– ची भाषा आहे.
अ) हिंदू ब) जैन
क) सिख ड) इस्लाम

7) प्रार्थना ही ––––––– संकल्पना आहे.
अ) धार्मिक ब) नैतिक
क) अनैतिक ड) यापैकी नाही

8) कर्मयोग ––––––– चा प्रकार आहे.
अ) अविवेक ब) अज्ञान
क) योग ड) ज्ञान

9) भगवद्गीता हा ––––– धार्मिक आधार आहे.
अ) हिंदू ब) जैन
क) ख्रिस्त ड) बौद्ध

10) अनात्मवाद ही ––––– ची संकल्पना आहे.
अ) इस्लाम ब) सांख्य
क) योग ड) बौद्ध

11) हिंदू धर्माच्या दृष्टीने पुरूषार्थ ––––– प्रकारचे आहेत.
अ) 4 ब) 5
क) 6 ड) 7

12) ज्ञान योग हा ––––––– चा एक मार्ग आहे.
अ) अज्ञान ब) अविवेक
क) मोक्ष ड) यापैकी नाही

13) जैन धर्मानुसार, तीर्थंकर ––––– आहेत.
अ) 22 ब) 23
क) 24 ड) 25

14) धर्माचे ––––– उपपत्ती आहेत.
अ) 3 ब) 4
क) 5 ड) 6

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) नैतिकता म्हणजे काय?
2) भक्ती म्हणजे काय?
3) पूजेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
4) प्रार्थना संकल्पना स्पष्ट करा.
5) राष्ट्र धर्म स्पष्ट करा.
6) कर्म योगाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) धर्माचे स्वरूप
2) ज्ञान योगाचे स्वरूप
3) टोळी धर्म
4) धर्म आणि विज्ञान

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

धर्माचे तत्वज्ञान आणि धर्मशास्त्र यातील भेद स्पष्ट करा.

किंवा

चार पुरुषार्थ स्पष्ट करा.

प्र.5 बौद्ध धर्माची तत्वे स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-270

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Special Paper – IX)
PHILOSOPHY OF RELIGION

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Q.1 Fill in the blanks with appropriate words given in the bracket: 14

1) Philosophy of religion is a _____.
   a) Art b) Commerce
   c) Science d) None of these

2) Study of religious concepts is the subject matter of _____ philosophy.
   a) Moral b) Saints
   c) Education d) Religion

3) _____ is one of the important theory of Buddhism.
   a) Atmavada b) Anatmavada
   c) Ishavar d) Brahma

4) _____ is a religious concept.
   a) Aesthetics b) Mind
   c) Bhakti d) Immorality

5) Tirthankar is _____ concept.
   a) Bouddha b) Jain
   c) Sankhya d) Yoga

6) Ardhamagadhi is a language of _____.
   a) Hindu b) Jain
   c) Sikkh d) Islam

7) Prayer is _____ concept.
   a) Religious b) Moral
   c) Immoral d) None of these

8) Karma yoga is a kind of _____.
   a) Aviveka b) Ajnana
   c) Yoga d) Dnyana

9) Bhagavadgita is religious base of _____.
   a) Hindu b) Jaina
   c) Christian d) Bouddha

10) Anatmavada is _____'s concept.
   a) Islam b) Sankhya
   c) Yoga d) Bouddha

11) According to Hinduism, purusharthas are _____.
   a) 4 b) 5
   c) 6 d) 7

12) Jnana yoga is a way of _____.
   a) Ajnyana b) Aviveka
   c) Moksha d) None of these

13) According to Jainism, Tirthankars are _____.
a) 22 b) 23
c) 24 d) 25

14) There are _____ theories of religion.
a) 3 b) 4
c) 5 d) 6

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

a) What is Morality?
b) What is Bhakti?
c) Explain the nature of Worship.
d) Explain the concept of Prayer.
e) Explain National Religion.
f) Explain the nature of Karma Yoga.

Q.3 Write short notes on (Any Two) **12**

a) Nature of Dharma
b) Nature of Dnyana yog
c) Concept of Tribal religion
d) Religion and Science

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain between philosophy of religion and theology.

OR

Explain Four Purusharthas.

Q.5 Explain the principles of Buddhism. **14**

SLR- AK-271

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Special Paper – IX)
APPLIED YOGA

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 11:30 AM To 01:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **04**

1) योगाचे संप्रदाय ––––– आहेत.
अ) 4 ब) 6
क) 7 ड) 8

2) योगामध्ये ––––– यम आहेत.
अ) 5 ब) 7
क) 6 ड) 10

3) ––––– हे बैठे आसन आहे.
अ) पद्मासन ब) ताडासन
क) मयूरासन ड) शवासन

4) प्राणायामाचे ––––– प्रकार आहेत.
अ) 8 ब) 10
क) 12 ड) 16

ब) खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे द्या. **03**
1) योगाचे ध्येय सांगा.
2) योगाची व्याख्या सांगा.
3) मानसिक आरोग्य म्हणजे काय?

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे दया. **10**
अ) शरीर व मन सहसंबंध म्हणजे काय?
ब) योगाची व्याप्ती लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्नाचे उत्तर दया. **10**
अ) योगाची उद्दिष्टे सांगा.
ब) सर्व सामान्यासाठी योग सविस्तर सांगा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **08**
अ) व्यक्तिगत कार्यक्षमतेची वैशिष्टये
ब) शारीरिक आरोग्य
क) भक्ति योग

SLR- AK-271

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Special Paper – IX)
APPLIED YOGA

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 11:30 AM To 01:00 PM

Q.1 A) Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **04**

1) There are _____ schools of yoga.
   a) 4 b) 6
   c) 7 d) 8

2) There are _____ yam in yoga.
   a) 5 b) 7
   c) 6 d) 10

3) _____ is a sitting position Asan.
   a) Padmasan b) Tadasan
   c) Mayurasan d) Shavasan

4) There are _____ main types of pranayam.
   a) 8 b) 10
   c) 12 d) 16

B) Answer in One Sentence: **03**

1) What is the aim of yoga?
2) Define Yoga.
3) What is mean by mental health?

Q.2 Answer the following Questions: **10**

a) Relationship between the body and the mind
b) Write about the scope of yoga.

Q.3 Answer the following Questions (Any One): **10**

a) What are the objectives of yoga?
b) Define Yoga for common man.

Q.4 Write Short Notes (Any Two): **08**

a) Characteristics of personal efficiency
b) Physical health
c) Bhakti Yoga

SLR-AK-272

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Special Paper – IX)
SOCIOLOGY OF TRIBAL SOCIETY

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) कोणत्या क्षेत्रात सर्वात जास्त आदिवासी लोक आढळतात?
अ) मध्य क्षेत्र ब) पश्चिम क्षेत्र
क) दक्षिण क्षेत्र ड) उत्तर पूर्व क्षेत्र

2) 'वंश ही जीवशास्त्रीय संकल्पना आहे' असे कोणी म्हटले?
अ) एस. सी. दुबे ब) हॉबेल
क) क्रोबर ड) स्टीफन

3) भिल्ल आदिवासीचे प्रमुख सण कोणते?
अ) दिवाळी आणि दसरा ब) गुढीपाडवा
क) दिवाळी आणि होळी ड) नवीन वर्षे आणि ख्रिसमस

4) 'विवाह ही स्त्री आणि पुरूषांना कौटुंबिक जीवनात प्रवेश देणारी संस्था आहे' असे कोणी म्हटले?
अ) रॉबर्ट लोवी ब) इ. एस. बोगार्डस
क) मरडॉक ड) वेस्टरमार्क

5) 'द शेडयुल्ड ट्राईब' हे पुस्तक कोणी लिहिले?
अ) एल. एन. चाफेकर ब) एस. सी. दुबे
क) एम. एन. श्रीनिवास ड) जी. एस. घुर्ये

6) कोणता समुह 'एक पक्षीय आप्तसंबंधिताचा' समूह म्हणून ओळखला जातो?
अ) प्राथमिक समूह ब) संदर्भ समूह
क) कुटुंब ड) कुळ

7) 'द हिस्ट्री ऑफ हयुमन मॅरेज' हे पुस्तक कोणी लिहिले?
अ) मजुमदार ब) वेस्टरमार्क
क) मॅलिनोस्की ड) ब्रिफाल्ट

8) खालीलपैकी कोणते कुळाचे वैशिष्टये नाही?
अ) वंशावळीचा समावेश ब) बर्हिविवाहाची प्रथा
क) सार्वत्रिकता ड) कुलदेवताची प्रथा

9) 'टोटेमिझम आणि एझोगॅमी' हे पुस्तक कोणी लिहिले?
अ) डॉ. मजुमदार ब) जेम्स फ्रेझर
क) एमिल डुरखाईम ड) एस. सी. रॉय

10) खालीलपैकी कोणता विवाह प्रकार हा रूढ संप्रदायानुसार विवाह प्रकार आहे?
अ) सेवा विवाह ब) क्रय विवाह
क) विनिमय विवाह ड) वरील सर्व

11) आदिवासी निरक्षरतेचे प्रमुख कारण कोणते?
अ) मर्यादित शाळा ब) गरिबी
क) भाषा ड) वरील सर्व

12) खालीलपैकी कोणते आदिवासी कुटुंबाचे वैशिष्टये आहे?
अ) अस्थिरता ब) अविवाहिताची विभागणी
क) दत्तक घेण्याची प्रथा ड) वरील सर्व

13) उत्तर पूर्व भारतामध्ये कोणत्या वंशाचे लोक आढळतात?
अ) द्रविडियन ब) प्रोस्टो–ऑस्ट्रेलाईड
क) निग्रिटो ड) मंगोलाइड

14) 'किनशिप ऑरगनायझेशन इन इंडिया' हे पुस्तक कोणी लिहिले?
अ) ए. आर. देसाई ब) जी. एस. घुर्ये
क) इरावती कर्वे ड) डी. एन. मजुमदार

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) ठाकुरांचे धार्मिक जीवन स्पष्ट करा.
2) हठागमन विवाह म्हणजे काय?
3) आदिवासी समाजाचे वैशिष्टये लिहा.
4) बहुपत्नीत्वाची कारणे लिहा.
5) आमे–मामे भावंडांचा विवाह म्हणजे काय?
6) संयुक्त कुटुंब व केंद्र कुटुंब म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) आदिवासी समाजातील घटस्फोटाच्या पद्धती
2) महाराष्ट्रातील भिल्ल आदिवासी
3) एकविवाह कुटुंब
4) व्यक्तिगत टोटम

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

आदिवासी समाजातील रूढ संप्रदायाविरूद्ध असलेल्या विवाहाचे प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

आदिवासींच्या वंशिक वर्गीकरणाची चर्चा करा.

प्र.5 आदिवासी सामाजिक स्त्रियांचा दर्जा स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Special Paper – IX)
SOCIOLOGY OF TRIBAL SOCIETY

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) In which zone most of the tribal people are found?
   a) Central zone b) Western zone
   c) South zone d) North-Eastern zone

2) Who say that, 'Race is biological concept'?
   a) S.C. Dube b) Hobel
   c) Brober d) Stiffen

3) Which of the main festival of Bhill tribe?
   a) Diwali and Dahsara b) Gudi-padva
   c) Diwali and Holi d) New year and Christmas

4) Who say that 'Marriage is an institution for admitting men and women to family life'?
   a) Robert lowie b) E.S. Bogards
   c) Merdock d) Wastermark

5) Who wrote the book 'The Scheduled Tribes'?
   a) L.N. Chapekar b) S.C. Dube
   c) M.N. Shrinivas d) G. S. Ghurye

6) Which group is known as 'Unilateral Kinship group'?
   a) Primary group b) Reference group
   c) Family d) Clan

7) Who wrote the book 'The History of Human Merriage'?
   a) Majumdar b) Westermark
   c) Malinowski d) Briffault

8) Which of the following is not the characteristic of clan?
   a) Inclusion of lineage b) Pratice of exogamy
   c) Universal d) Pratice of totemism

9) Who wrote the book 'Totemism and Exogamy'?
   a) Dr. Majumdar b) James Frazer
   c) Emile Durkheim d) S.C. Roy

10) Which of the following marriage is type of orthodox marriage?
   a) Marriage by service b) Marriage by purchase
   c) Marriage by exchange d) All the above

11) Which is the main reason of tribal illiteracy?
   a) Limited School b) Poverty
   c) Language d) All the above

12) Which of the following is the characteristic of tribal family?
   a) Unstability
   b) Segregation of unmarried
   c) Adoption
   d) All the above

13) Which racial people found in north eastern India?
   a) Dravidian
   b) Proto-Australiod
   c) Mangoloid
   d) Negrito

14) Who wrote the book titled 'Kinship Organization in India'?
   a) A.R. Desai
   b) G.S. Ghurye
   c) Iravati Karve
   d) D.N. Majumdar

Q.2 Write short answers (Any Four) **16**

a) Explain religious life of Thakurs.
b) What is mean by intrusion marriage?
c) Write characteristics of tribal society.
d) Write causes of polygyny.
e) What is mean by cross-counsion marriage?
f) What is mean by joint family and nuclear family?

Q.3 Write short notes (Any Two) **12**

a) Methods of divorce in tribal society
b) Bhill tribes in Maharashtra
c) Monogamous family
d) Individual totem

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the type of unorthodox marriage in tribal society.

OR

Discuss the racial classification of Tribes.

Q.5 Explain the status of women in tribal society.

SLR-AK-274

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
English
LITERARY QUEST

Day & Date: Thursday, 10-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Vivekananda says Hinduism has taught the world _____.
   a) kindness and forgiveness
   b) tolerance and universal acceptance
   c) progressive ideas and modernity
   d) none of the above

2) Who does Swami Vivekananda pity?
   a) those who believe in religions
   b) those who believe only their religion will survive at the cost of the others
   c) those who believe in universal harmony
   d) those who believe in unity and brotherhood

3) What did Mother Teresa want to be as a child?
   a) teacher b) nun
   c) missionary d) nurse

4) According to Mother Teresa, what was the worst disease one could suffer?
   a) leprosy b) being poor
   c) being unwanted d) cholera

5) When you feel like you might say something you will regret you should _____.
   a) say it b) be poised
   c) show your anger d) curb resentment

6) What does Lawrence mean when he says that 'they will make me eat dirt?'
   a) It means that they will humiliate him
   b) It means that they will punish him
   c) It mean that they will dispossess him of what he already has
   d) It mean that they will kill him

7) In the poem, *To Science,* the attitude of the poet to science is one of _____.
   a) wonder b) enthusiasm
   c) appreciation d) dislike

8) Father Gilligan was tired because _____.
   a) people were working hard b) people were tired
   c) people were sick d) people were celebrating

9) Mahesh _____ (speak: simple present) English fluently.
   a) speaks b) spoke
   c) speaking d) speak

10) Reshma _____ (clear: present perfect) the place.
a) have cleared b) have clear
c) has cleared d) have clearing

11) Everyone _____ (look at: present progressive) the beautiful paintings on the walls.
a) is looking at b) is looked at
c) looks at d) looking at

12) English _____ (be: simple present) my favourite subject.
a) are b) was
c) is d) were

13) Choose the comparative degree of **low**.
a) lowest b) more low
c) most low d) lower

14) Choose the superlative degree of **bad**.
a) worst b) very bad
c) most bad d) worse

Q.2 Attempt any four of the following questions in two or three sentences each. 16

a) Why tranquility is important, according to Kleiser?
b) What does one gain from being calm?
c) What, according to Lawrence, should be provided free of cost?
d) Why is science referred to as the daughter of Old Time?
e) What has science taken away from humans?
f) Why is Father Gilligan so weary?

Q.3 Attempt any two of the following questions. 12

a) Explain Vivekananda's reason for telling the story of the frog in the well.
b) Give an account of Mother Teresa's service during the initial days.
c) Write down the dialogues between Rahul and Tina when they meet outside a cinema hall after a long time.
d) Write a formal dialogue between Swati and Sheetal when they meet at the bank. They stay in the same locality, but do not know each other very well.

Q.4 Attempt any one of the following question. 14

a) Your college is celebrating Gandhi Jayanthi. Prepare a welcome speech for the event.

OR

b) Develop a debate on the topic *Social Networking.* Discuss how social networks are useful or harmful to our society.

Q.5 a) The following is the information given in the form of a table. Write two paragraphs of about 100 words using the information given below: **14**

	Maharashtra	Karnataka
Area	3, 07,173 sq.mt.	1, 91,791 sq.mt.
Population	7,89,37,187	4,49,77,209
Capital	Mumbai	Banglore
Language	Marathi	Kannada
Rivers	Godavari, Krishna, Bhima, Koyana	Tungabhadra, Kaveri
Crops	Jawar, Bajra, Sugarcane	Jawar, Tea, Rubber
Major Cities	Mumbai, Nagpur, Aurangabad, Nasik, Pune	Manglore, Hubli, Dharwad

b) Answer the following questions based on the table given above.

1) In which thing, there is a similarity between Maharashtra and Karnataka.
2) What does the above table show?
3) Which state has higher population?
4) Give all the name of cities and rivers in both the states.
5) What are the areas of differences in Maharashtra and Karnataka?

SLR-AK-275

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
English (Special Paper – X)
LITERATURES IN ENGLISH

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) As Sula dies, her thoughts are on Nel, and she can hardly wait to tell her friend that _____.
   a) dying doesn't hurt b) heaven does exist
   c) love does conquer all d) she (Sula) can finally fly

2) _____ of the following is not a Chekhov's play.
   a) *The Cherry Orchard* b) *Miss Julie*
   c) *The Seagull* d) *The Three Sisters*

3) How does Sula intimidate the gang of Irish Catholics white boys who are harassing Nel and her?
   a) She beats one of them almost to death
   b) She wins them amicably
   c) She creates her own gang
   d) She slices off the tip of her finger

4) The first act of the play ***The Three Sisters*** takes place in _____.
   a) the Prozorov house b) a school
   c) a courtroom d) a forest

5) In the eyes of her community Sula's greatest transgression is _____.
   a) committing adultery with her best friend's husband
   b) her perceived promiscuity with white men
   c) not obeying the norms during religious Mass
   d) placing her grandmother in a nursing home

6) Olga can be best described as _____.
   a) whimsical b) artistic
   c) responsible d) dolefull

7) Many years after Sula's death, Nel visits her gravesite and finally understands that _____.
   a) Friendship supersedes even marriage
   b) Sula never loved Nel's Husband
   c) Sula was the one who inhabited Nel's "me-ness"
   d) Their friendship was one –sided

8) How long has it been since the Prozorov sisters left Moscow?
   a) one year b) eight years
   c) eleven years d) nineteen years

9) Shadrack creates National Suicide Day to _____.
   a) to commemorator loved ones death
   b) raise money for the survivors
   c) counter the unexpectedness of death
   d) urge people not to kill themselves

10) Andrey Prozorov's dream was to _____.
   a) become a scholar in Moscow b) marry a woman from Moscow
   c) become a poet d) join the army

11) The literary motif referred most in the novel ***Sula*** is _____.
   a) racism b) women
   c) fire d) water

12) Tuzenbach holds a title of _____ in the Russian army.
   a) Commander b) Baron
   c) Count d) Lord

13) In ***Sula*** _____ determines a person's opportunities.
   a) academic progress b) academic prowess
   c) personality d) race

14) _____ talks happily about her life with Olga in the apartment above the schoolhouse.
   a) Natasha b) Irina
   c) Masha d) Anfisa

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) What is it that Bertolt Brecht satirizes in his poem ***A Worker Reads History***?

b) Explain how Langston Hughes poem ***The Negro Speaks of Rivers*** is 'a journey through time' of his community.

c) A. D. Hope's poem ***The Death of a Bird*** is about 'aging and death', Explicate.

d) Comment on the themes of Derek Welcott's poem ***Ruins of a Great House***.

e) Explain the significance of ***'darkness'*** as a symbol in Wole Soyinka's poem ***Night***.

f) Comment on the theme of the poem ***Letter to the Poets.***

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Write a note on Toni Morrison as a true modern Afro-American novelist.

b) Write a note on Anton Chekhov's contribution to Russian theater.

c) Explain the following lines with reference to the context.

I've know rivers.
Ancient, dusky rivers.
My soul has grown deep like the rivers

d) Explain the following lines with reference to the context.

It cannot be long before we lie down in darkness, and
have our light in ashes…
Browne, Urn Burial
Stones only, the disjecta membra of the Great House

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain 'boredom' as the main theme of the play ***The Three Sisters***.

OR

Draw in detail the character sketch of ***Andrei Prozorov***.

Q.5 'Friendship' is the central theme of the novel ***Sula***, Discuss. **14**

SLR-AK-276

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Hindi (Special Paper – X)
प्रयोजनमूलक हिंदी

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाई और लिखे गये अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 14

1) प्रयोजनमूलक हिंदी को कुछ विद्वान ––– भी कहते हैं।
अ) प्राकृतिक हिंदी ब) प्रयोजनिक हिंदी
क) सार्वजनिक हिंदी ड) प्रासंगिक हिंदी

2) दूरदर्शन जनसंचार का ––– माध्यम है।
अ) दृक माध्यम ब) दृक–श्राव्य माध्यम
क) श्राव्य माध्यम ड) अश्राव्य माध्यम

3) कार्यालयों मे प्रयुक्त भाषा विशिष्ट प्रकार की ––– होती है।
अ) प्रयुक्ति ब) शक्ति
क) नीति ड) प्रचिती

4) ई.मेल का सामान्य अर्थ ––– भी होता हैं।
अ) इंटरमेल ब) इनपुट मेल
क) इलेक्ट्रॉनिक मेल ड) इन डोअर मेल

5) पारिभाषिक शब्दों का रूप अर्थ और प्रयोग की दृष्टी से ––– होता हैं।
अ) अनिश्चित ब) निश्चित
क) संदिग्ध ड) असंदिग्ध

6) पटकथा लेखन ––– के लिए किया जाता है।
अ) रेडिओ ब) पत्रिका
क) समाचार पत्र ड) टेलिविजन

7) हिंदी विकिपीडिया संस्करण का आरंभ ––– मे किया गया था।
अ) जुलाई 2002 ब) जलाई 2004
क) जुलाई 2003 ड) जुलाई 2005

8) अपरिचित शब्दों के अर्थ बोध के लिए ––– की सहायता की जाती हैं।
अ) शब्द कोश ब) अर्थ कोश
क) विश्व कोश ड) कहावतें कोश

9) हिंदी विकिपीडिया हिंदी भाषा का ––– हैं।
अ) मुक्त अर्थ कोश ब) मुक्त कहावतें कोश
क) मुक्त ज्ञान कोश ड) मुक्त मुहावरे कोश

10) भारतीय गजट में प्रकाशित होनेवाली सरकारी सूचना को ––– कहते है।
अ) कार्यालय आदेश ब) अधिसूचना
क) परिपत्र ड) अनुस्मारक

11) कार्यालयीन पत्रों में स्वनिर्देश ––– में लिखा जाता हैं।
अ) ऊपर दाए कोने में ब) नीचे दाए कोने में
क) ऊपर बाए कोने में ड) नीचे बाए कोने में

12) किसी घटना, प्रसंग या समारोह के क्रमबद्ध विवेचन को ––– लेखन कहते हैं।
अ) सार लेखन ब) कथा लेखन
क) वृत्तांत लेखन ड) विस्तार लेखन

13) अधिसूचना को अंग्रेज़ी में ––– कहते हैं।
अ) नोटिस ब) सर्क्युलर
क) नोटिफिकेशन ड) अनुस्मारक

14) वृत्तांत लेखन का समानार्थक शब्द ––– है।
अ) कहानी लेखन ब) रिपोर्ताज लेखन
क) संस्मरण लेखन ड) जीवनी लेखन

प्र.2 निम्नलिखित में से किन्ही चार प्रश्नों के संक्षेप में उत्तर लिखिए। **16**

1) पारिभाषिक शब्दावली का परिचय एवं् महत्व बताइए।
2) हिंदी विकिपीडिया का सामान्य परिचय दीजिए।
3) हिंदी पोर्टल और वेबसाईट का परिचय दीजिए।
4) ई–मेल के स्वरूप पर प्रकाश डालिए।
5) कोश ग्रंथो का सामान्य परिचय दीजिए।
6) सोलापूर विश्वविद्यालय, सोलापूर में आंतरराष्ट्रीय 'योग दिन' मनाया गया, उसका वृत्तांत लेखन कीजिए।

प्र.3 निम्नलिखित में से किन्ही दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए। **12**

1) श्री. संजय पाटील/कु. संजीवनी पाटील, 125, संग्रामनगर, अकलूज। दै. लोकमत में प्रकाशित विज्ञापन के अनुसार लिपिक पद पर नियुक्ति के लिए, डिविजनल मैनेजर, ''भारतीय जीवन बीमा निगम'' सोलापूर के नाम पत्र लिखते हैं/लिखती हैं। आवेदन पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए।
2) रक्षा मंत्रालय, भारत सरकार, नई दिल्ली, के अवर सचिव श्री. अनुपकुमार चौधरी, रक्षा मंत्रालय में उपसचिव पदपर कार्यरत श्री. प्रविण पांडे को उसी मंत्रालय में संयुक्त सचिवपद पर नियुक्त किया जाता है, इसकी सूचना अधिसूचना के द्वारा दे रहे हैं, अधिसूचना का प्रारूप तैयार कीजिए।
3) समाचार लेखन के तत्व संक्षेप में लिखिए।
4) पटकथा लेखन के लिए आवश्यक तत्वों को विषद कीजिए।

प्र.4 निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए। **14**

अ) प्रयोजनमूलक हिंदी का अर्थ बताते हुए उसकी विशेषताओं पर प्रकाश डालिए।

अथवा

ब) प्रयोजनमूलक हिंदी के व्यवहार क्षेत्र का परिचय दीजिए।

प्र.5 समाचार लेखक के गुणों पर प्रकाश डालिए। **14**

SRL-AK-277

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester – V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Kannada (Special Paper – X)
STUDY OF KANNADA GRAMMAR AND LANGUAGE

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **14**

1) ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲನೇ ವ್ಯಾಕರಣ ಕೃತಿ –
1) ಶಬ್ದಮಣಿ ದರ್ಪಣ **2)** ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿ
3) ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ **4)** ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಷಾಭೂಷಣ

2) ಪೂರ್ವದ ಹಳಗನ್ನಡದ ಸಪ್ತಮಿ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯ –
1) ಒಳ್ **2)** ಅಲ್ಲಿ
3) ಉಳ್ **4)** ಕೆ

3) ವರ್ಗದ ಪ್ರಥಮ ಹಾಗೂ ತೃತೀಯ ಅಕ್ಷರಗಳು –
1) ಮಹಾಪ್ರಾಣ **2)** ನಾಮಿ
3) ಅನುನಾಸಿಕ **4)** ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣ

4) ಒಟ್ಟು ಕನ್ನಡ ಸ್ವರಗಳು –
1) ಇಪ್ಪತ್ತೈದು **2)** ಮೂವತ್ತನಾಲ್ಕು
3) ಹದಿನಾಲ್ಕು **4)** ಒಂಬತ್ತು

5) 'ಕ' ಕಾರದೀಮದ 'ಳ' ಕಾರದ ವರೆಗಿನ ಅಕ್ಷರಗಳು –
1) ಸ್ವರಗಳು **2)** ವ್ಯಂಜನಗಳು
3) ಯೋಗವಾಹಕಗಳು **4)** ಅನುನಾಸಿಕಗಳು

6) ಇದು ಅನುಸ್ವರ –
1) **0** **2)** ಔ
3) ಐ **4)** **00**

7) 'ಅಆ' ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದ ಸ್ವರಗಳು –
1) ಅನುಸ್ವರ **2)** ವಿಸರ್ಗ
3) ನಾಮಿ **4)** ಸಂಧ್ಯಕ್ಷರ

8) ಒಟ್ಟು ಅನುನಾಸಿಕಗಳು –
1) ಹತ್ತು **2)** ಐದು
3) ಇಪ್ಪತ್ತೈದು **4)** ಮೂವತ್ತ್ನಾಲ್ಕು

9) ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲನೇ ಶಾಸನ –
1) ಹಲ್ಮಿಡಿ **2)** ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳ
3) ತೀರ್ಥ **4)** ಅರ್ಜುನವಾಡ

10) ಗಾಥಾಸಪ್ತಸತಿ –
1) ಹಾಲರಾಜ **2)** ಶ್ರೀವಿಜಯ
3) ನೃಪತುಂಗ **4)** ವಿಜಯಾದಿತ್ಯ

11) ಕನ್ನಡದ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲನೇ ಶಬ್ದ –
1) ರೊಟ್ಟಿ **2)** ಊರೋ
3) ಇಸಿಲ್ **4)** ಸವದಿ

12) ನುಡಿದರೆ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರದಂತಿರಬೇಕು – ವಚನದ ವಚನಕಾರ –
1) ಬಸವಣ್ಣ 2) ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು
3) ಸಿದ್ಧರಾಮ 4) ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ

13) ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ ಗ್ರಂಥ ಬರೆದವರು –
1) ಭಾಮಹ 2) ವಾಮನ
3) ಭರತ 4) ದಂಡಿ

14) ಈತ ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನಿ –
1) ಪಂಪ 2) ಕುವೆಂಪು
3) ಸವದತ್ತಿ ಮಠ 4) ಬೇಂದ್ರೆ

ಪ್ರ.2 ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **16**
1) ನಾಮಿ
2) ವಚನ
3) ತೃತೀಯ ವಿಭಕ್ತಿ
4) ಕೇಶಿರಾಜ
5) ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಭೇದ
6) ಬ್ಲಾಕ್ ಮತ್ತು ಟ್ರೇಗರ್

ಪ್ರ.3 ಬೇಕಾದ ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ : **12**
1) ಇಮ್ಮಡಿ ನಾಗವರ್ಮ
2) ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಕರಣ ಪರಂಪರೆ
3) ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಾಚೀನತೆ
4) ಭಾಷೆಯ ಮಹತ್ವ

ಪ್ರ.4 ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **14**
1) ಕೇಶಿರಾಜನ ಕನ್ನಡ ಶುದ್ಧಗೆ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
2) ಲಿಂಗಮೊಂಬತ್ತು ತೆರಂ ಕೇಶಿರಾಜನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಶ್ಲೇಶಿಷಿರಿ

ಪ್ರ.5 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. **14**
ಭಾಷೆಯ ಉಗಮದ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ವಾದಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

SLR-AK-278

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Marathi (Special Paper – X)
उपयोजित मराठी

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **14**

1) पत्राच्या स्वरूपावरून सामान्यतः पत्र लेखनाचे किती प्रकार पडतात?
अ) एक ब) दोन
क) तीन ड) चार

2) स्मरणपत्राला इंग्रजीत ––– म्हटले जाते.
अ) Letter ब) Riminder Letter
क) Order ड) यापैकी नाही

3) जाहिरात ही एक ––– आहे.
अ) कौशल्य ब) मनोरंजन
क) कला ड) विद्या

4) दूरदर्शनासाठी जाहिरात मसुदा लेखन करणे हे एखादया ––– लेखनासारखे असते.
अ) दीर्घकथा ब) लघुकथा
क) पटकथा ड) कथा

5) चरणयुक्त लक्षण, चिमुकले, चतुरपणाचे व चटकदार वचन म्हणजे काय?
अ) म्हण ब) उखाने
क) वाक्प्रचार ड) समास

6) ग्रंथपरीक्षण प्रसिद्ध करण्याची प्रथा 'विविध ज्ञानविस्तार' मासिकाने ––– शतकातच सुरू केली होती.
अ) अठराव्या ब) सतराव्या
क) एकोणिसाव्या ड) सोळाव्या

7) 'उपयोजित मराठी' या ग्रंथाचे कर्ते कोण?
अ) ल. रा. नसिराबादकर ब) डॉ. संजय लांडगे
क) डॉ. महेंद्र कदम ड) डॉ. स्नेहल तावरे

8) पत्रव्यवहार म्हणजे कार्यालयीन व व्यावहारिक संपर्काचे महत्वाचे ––– आहे.
अ) अंग ब) दुवा
क) साधन ड) यापैकी नाही

9) बाहेरून कार्यालयात येणाऱ्या पत्राची नोंद कोणत्या रजिस्टरमध्ये केली जाते?
अ) नोंदवही ब) तक्रार वही
क) जावक ड) आवक

10) 'जाहिरातीचे जग' या ग्रंथाचे कर्ते कोण आहेत?
अ) मो. रा. वाळिंबे ब) ल. रा नसिराबादकर
क) द. न. गोखले ड) भागवत यशोदा

11) जाहिरातीला कोणती कला म्हटली जाते?
अ) चौदावी कला ब) चाळीसावी कला
क) पासष्टावी कला ड) यापैकी नाही

12) टिप्पणी लेखनाचे किती प्रकार आहेत?
अ) दोन ब) चार
क) तीन ड) पाच

13) दूरदर्शन हे पूर्णपणे ––– माध्यम आहे.
अ) दृक ब) श्राव्य
क) दृक–श्राव्य ड) यापैकी नाही

14) घोषवाक्य हे त्या त्या कंपनीचे ––– असते.
अ) ध्येय ब) उद्दिष्ट
क) उद्देश ड) हेतू

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) व्यावहारिक मराठी म्हणजे काय?
2) टिप्पणीचे स्वरूप स्पष्ट करा.
3) अहवालात्मक इतिवृत्ताचे स्वरूप सांगा.
4) पूरक मथळयाचे विशेष लिहा
5) घोषवाक्याचे महत्व स्पष्ट करा
6) ग्रंथपरिक्षणाची पूर्व तयारी कशी करावी लागते ते थोडक्यात लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) आकाशवाणीवरील जाहिरात मसुदा लेखनाची पद्धत सांगा.
2) दूरदर्शनसाठी जाहिरात लेखनाचे स्वरूप सांगा.
3) ग्रंथपरिक्षणाचे महत्व विशद करा.
4) ग्रंथपरिक्षण हे ग्रंथ व वाचक यामधील दुवा होय. हे स्पष्ट करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

जाहिरात म्हणजे काय? ते सांगून दूरचित्रवाणीवरील जाहिरातीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

पत्रलेखन म्हणजे काय? ते सांगून व्यक्तिगत पत्रव्यवहाराचे महत्व स्पष्ट करा.

प्र.5 ग्रंथपरिक्षण म्हणजे काय? ते सांगून ग्रंथपरिक्षणाचे स्वरूप स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sanskrit (Special Paper – X)
संस्कृत साहित्याचा इतिहास

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
3) सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहावीत.

प्र.1 योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। 14
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

1) शाकुन्तलाचा नायक ––– आहे.
अ) मित्रसेन ब) शकार
क) चारूदत्त ड) दुष्यंत

2) महाभारताचे रचयिता ––– महर्षि आहेत.
अ) भास ब) वसिष्ठ
क) व्यास ड) वाल्मिकी

3) ––– याने 'शुकसप्तति' हा कथांचा संग्रह लिहिला आहे.
अ) बाण ब) शुक
क) भास ड) व्यास

4) पंचतंत्रात ––– भाग आहेत.
अ) 6 ब) 5
क) 3 ड) 4

5) मेघदूत हे ––– चे काव्य आहे.
अ) बाण ब) व्यास
क) कालिदास ड) हर्ष

6) वेणीसंहार या नाटकात खलनायक ––– आहे.
अ) शकार ब) दुर्योधन
क) भीम ड) राक्षस

7) मुख्य पुराणे ––– मानली जातात.
अ) 17 ब) 19
क) 18 ड) 39

8) रामायण व महाभारत यांची गणना ––– मध्ये होते.
अ) दूतकाव्य ब) इतिहास
क) कृत्रिम ड) लघुकाव्य

9) रामायण हे ––– महाकाव्य आहे.
अ) लघु ब) उत्कीर्ण
क) आर्ष ड) दूत

10) वेदाः ––– सन्ति।
अ) नव ब) चत्वारः
क) पंच ड) अष्ट

11) रामायणाची श्लोक संख्या ––– हजार आहे.
अ) 27 ब) 15
क) 24 ड) 25

12) ––– कालिदासस्य।
अ) रचना ब) पदलालित्य
क) उपमा ड) अर्थगौरवम्

13) ––– हे काश्मीरी महाकाव्य आहे.
अ) जोनराज ब) राजावलि
क) पृथ्वीराजविजय ड) राजतरंगिणी

14) प्रियदर्शिका ही ––– अंकी नाटिका आहे.
अ) 8 ब) 4
क) 6 ड) 3

प्र.2 संक्षेपण उत्तरत। (केऽपि 4) **16**
थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही 4)

1) ऋतुवर्णन
2) क्षेमेंद्र
3) काव्येषु नाटकं रम्यं तत्र रम्या शकुन्तला।
4) दण्डिनः पदलालित्यम्।
5) ऋग्वेद
6) रामायणामधील 7 कांडाची नावे लिहा.

प्र.3 अधोनिर्दिष्टान् प्रश्नान् उत्तरत। (केवलं 2) **12**
खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. (कोणतेही 2)

1) शकुन्तला
2) पुराणे
3) अश्वघोष
4) दूतकाव्य

प्र.4 अ) रामायण व महाभारत या दोहोंमधील फरक तुमच्या शब्दात लिहा. **14**

किंवा

ब) काव्यांचे प्रकार कोणते ते सांगून त्याची उदाहरणे लिहा.

प्र.5 दुष्यंताचे चरित्रचित्रण करा. **14**

SLR-AK-28

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Prakrit (Paper-I)
PAIYA PANNASAYARO (PART I)

Day & Date: Thursday, 24-10-2019 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) ताए वि कहिअं – '––– केण अच्चं।
अ) पुत्तवहू ब) ससुरो
क) वुड्ढो ड) पुत्तवहू

2) तया च ––– दंसिदाणि।
अ) रण्णो ब) मित्तं
क) विलासणी ड) रामदत्त

3) राजाने सत्यघोषाला ––– दिली.
अ) भिक्षा ब) शिक्षा
क) दिक्षा ड) पैसे

4) मुनिंची परिक्षा ––– ने घेतली.
अ) गुरू ब) शिष्य
क) मित्र ड) शीलवती

5) समुद्रदत्त रात्री ––– मागे ओरडत असे.
अ) गुहया ब) किल्ल्या
क) राजवाडया ड) घरा

6) सो बहुधण संपत्तीए ––– आसी।
अ) गविट्ठो ब) सकणो
क) सरट्टो ड) पवत्तो

7) चंद्रचूडाला खाणीतून भरपूर ––– मिळाले.
अ) सोने ब) धन
क) पैसा ड) कपडे

8) लक्ष्मीदासाने शेवटी ––– घेतली.
अ) दिक्षा ब) माडी
क) रिक्षा ड) काडी

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार चे मराठीत भाषांतर करा. **12**

अ) कम्मि वि नयरे लच्छीदासो नाम सेट्ठी परिवसइ। सो बहुधण – संपत्तीए – गव्विट्ठो आसि। सो भोगविलासेसु एवं लग्गा कयावि धम्मं ण कुणइ। तस्स पुत्तो वि एयारिसो अत्थि।

ब) तं सोच्चा नरवरिंदो कहेइ – 'तुमए अवस्सं हालिआओ एयं जाणिय सिया।' नरिंदो हालिअं बोल्लावित्ता सक्कोहं पुच्छइ – 'कह वयण – भंगो कओ?' तेण कत्तं, ' मय वयण – भंगो न कओ.

क) सच्छंदिया सरूवा सालंकारा य सरस – उल्लावा।
वरकामिणिव्व गाहा गाहिज्जंति रसं देइ।।
गाहाण रसा, महिलाण विब्भमा, कइयणाण उल्लावा।
कस्स न हरंति हिययं बालाण य मम्मण – उल्लावा।।

ड) तीए पणयपुव्वमुवहसिओ – तुज्झ वि केरिसो नियमो? तेण भणियं – पिए, मा भणसु एवं। पडिवन्नानिवहणे केरिसं पुरिसत्तणं? तओ तीए तस्स निच्छयं जानिऊण पुच्छियाणि दुग्गयमाणुसामि।

इ) सयलाओ इमं वाया विसंति एत्तो य नेंति वाआओ।
एंति समुद्दं चिय नेंति साअराओ च्चिय जलाइं।।

ई) पायइ कव्वस्स नमो पायइकव्वं च निम्मियं जेण।
ताहं चिय पणमामो पढिऊण य जे वियाणंति।।

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

अ) आपला स्वभाव व लेश्या यातील साम्य व रंगसंगती विषद करा.

किंवा

ब) णियमफलं कथासारांश स्पष्ट करा.

प्र.4 प्राकृत भाषेचे विभाग व त्याची महती स्पष्ट करा. **10**

SLR-AK-280

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Urdu (Special Paper – X)
URDU KI ADABI TAHRIKEN

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

سوال نمبر.1. صیحح متبادل کا انتخاب کر کے خانہ پری کیجیئے :- 14

1) حالی نے "مدوجزراسلام " طویل نظم _____ کی فرمائیش پر لکھی -

شبلی نعمانی ، سر سید احمد خان ، محسن الملک ، وقار الملک

2) اختر شیرانی کی شاعری _____ احساسات کی نمائندگی کرتی ہے -

اصلاحی، انقلابی ، مذہبی ، رومانی

3) "سائنٹفک سوسائٹی " _____ نے قائم کی -

مولوی نذیر احمد ، محمد حسین آزاد، سر سید احمد خان ، محسن الملک

4) "علم الکلام " _____ کی تحریر کردہ تصنیف ہے -

سر سید احمد خان، شبلی نعمانی، سجاد حیدیلدرم ، سجاد حسین

5) _____ اخبار کے زریعے ہندوستان میں ظرافت کا ذوق عام ہوا -

محشر ، الہلال، اودھ پنچ ، تہذیب الاخلاق

6) "خیا لستان " _____ کے افسانوں کا مجموعہ ہے جسمیں روسی اور انگریزی افسانوں کے تراجم شامل ہیں -

سجاد حسین، سجاد حیدیلدرم ، محمد حسین آزاد، پریم چند

7) مولانا شبلی نعمانی کی آخری سوانح عمری _____ ہے -

سیرت ا لنبی ، مولانا روم ، امام غزالی ، المامون

8) نیاز فتحپوری _____ میں پیدا ہوئے -

1947، 1850، 1857، 1884

9) مہدی افادی کا محبوب مشغلہ _____ لکھنا تھا -

داستان ، ناول، افسانہ ، خط

10) روما نوی تحریک پر مغربی مفکر _____ کا اثر زیادہ ہے -

وایلٹر ، روسو ، افلاطون ، ارسطو

11) اردو نثری ادب میں سب سے پہلے سوانح نگاری کی بنیاد _____ نے ڈالی -

بلی نعمانی، مولانا حالی ، محمد حسین آزاد، سر سید احمد خان

12) مچھو بیگ ستم ظرف _____ اخبار کے مزاح نگار تھے-

اودھ پنچ ، مخزن ، محشر ، اردو ادب

13) "شاعر رومان " _____ کو کہا جاتا ہے -

مولانا حالی ، جوش ملیح آباد ، اکبر الہ آبادی ، اختر شیروانی

14) _____ تحریک کے دوران اردو میں صنف انشائیہ نگاری آغاز ہوا -

رومانی ، علی گڑھ ، ترقی پسند ، حلقۂ ارباب ذوق

سوال نمبر.2. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئیے :- (کوئی چار) **16**

1) "مقدمہ شعر و شاعری" پر تبصرہ کیجئے -

2) اختر شیرانی کی شاعری کی خصوصیات تحریر کیجئے -

3) مرزا مچھو بیگ ستم ظریف کے بارے میں آپ کیا جانتے ہیں -

4) سر سید احمد خان پر مختصر نوٹ لکھئیے -

5) منشی جوالہ پرشاد برق کی ظرافت پر مختصر معلومات دیجئے -

6) علی گڑھ تحریک سے کیا مراد ہے -

سوال نمبر.3. مختصر نوٹ لکھئیے :- (کوئی دو) **12**

1) سر سید احمد خان کی انشا پردازی-

2) محسن الملک -

3) مہدی افادی -

4) اردو ادب میں طنز و مزاح کی تاریخ -

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھئیے :- (کوئی ایک) **14**

1) مولانا شبلی نعمانی کی تاریخی سوانح عمریاں پر اظہار خیال کیجئے -

2) رومانوی تحریک سے وابستہ شعرا ء و ادبا کی ادبی خدمات پر مفصل جائزہ لیجئیے -

سوال نمبر.5. سر سید احمد خان کے حالات زندگی پر سیر حاصل معلومات دیجئیے - 14

SLR-AK-281

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Ancient Indian History & Culture (Special Paper - X)
ART AND ARCHITECTURE IN ANCIENT INDIA

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) सिंधु संस्कृतीमध्ये ––––– येथे महास्नानगृह आढळले.
अ) हडप्पा ब) मोहेंजोदारो
क) लोथल ड) धोलावीरा

2) सिंधु संस्कृतीतील लोक त्यांची हत्यारे व उपकरणे ––––– धातूची बनवीत.
अ) दगड ब) तांबे
क) ब्रॉंझ ड) वरील सर्व

3) खालीलपैकी ––– स्थळे सिंधु संस्कृतीची सर्वात मोठी स्थळे आहेत.
अ) हडप्पा–मोहेंजोदारो ब) लोथल–रोपर
क) धोलावीरा–रंगपूर ड) कालीबंगन–चन्हुदारो

4) जहाजाची गोदी ––––––– येथे आढळली.
अ) हडप्पा ब) बनावली
क) बालाथल ड) लोथल

5) मौर्य काळातील कलेवर ––––– कलेचा प्रभाव आहे.
अ) इराणी ब) ग्रीक
क) इजिप्त ड) चीन

6) सांची येथील स्तूप ––––– काळात बांधण्यात आला.
अ) शुंग ब) सातवाहन
क) मौर्य ड) कुषाण

7) पाटलीपुत्र येथील तटबंदी ––––– साहित्यापासून बांधलेली होती.
अ) दगड ब) विटा
क) लाकूड ड) लोखंड

8) रामपूर्वा येथील अशोक स्तंभावर ––––– प्राण्याचे शिल्प आहे.
अ) सिंह ब) वृषभ
क) हरिण ड) हत्ती

9) स्तूपावरील चौरस बांधकामाला ––––– असे म्हणतात.
अ) तोरण ब) हर्मीका
क) यष्टी ड) वेदिका

10) भारहूत स्तूपाची सजावट ––––– काळात करण्यात आली.
अ) मौर्य ब) शुंग
क) कुषाण ड) सातवाहन

11) इंडो–ग्रीक राजा हेलीओडोरसने विदीशा येथे ––––– स्तंभ उभारला.
अ) गरूड ब) वृषभ
क) सिंह ड) धम्मचक्र

12) उंच स्तूप हे ––––– कलेचे मुख्य वैशिष्टय आहे.
अ) मौर्य ब) शुंग
क) कुषाण ड) सातवाहन

13) एकाच प्रतिमेमध्ये शिल्पकथा दर्शविणे हे ––––– कलेचे प्रमुख वैशिष्टय आहे.
अ) मथुरा ब) गांधार
क) मौर्य ड) शुंग

14) गांधार कला प्रामुख्याने ––––––– धर्माशी संबंधित आहे.
अ) हिंदू ब) जैन
क) बौद्ध ड) वैदिक

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) प्राचीन भारतीय कलेची वैशिष्टये लिहा.
2) टेराकोटा
3) सांचीची गोलाकार कथानक तबके
4) भारूथ
5) बराबर टेकडया
6) अशोक स्तंभ

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) सिंधु संस्कृतीतील नगररचना
2) विदीशाचा गरूड स्तंभ
3) पाटलीपुत्राची तटबंदी
4) मथुरा शैलीची वैशिष्टये

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

मौर्यकालीन वास्तुकलेची वैशिष्टये विशद करा.

किंवा

सांची येथील कला व वास्तुकलेची चर्चा करा.

प्र.5 गांधार शिल्पकलेची माहिती द्या. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Ancient Indian History & Culture (Special Paper - X)
ART AND ARCHITECTURE IN ANCIENT INDIA

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Great Bath in the Indus Civilization was found at _____.
   a) Harappa b) Mohenjodaro
   c) Lothal d) Dholavira

2) Indus people made their tools and utensils form _____ metal.
   a) Stone b) Copper
   c) Bronze d) All the above

3) The largest sites of Indus Civilization were _____.
   a) Harappa & Mohenjodaro b) Lothal & Ropar
   c) Dholavira & Rangpur d) Kslibangan & chanhudaro

4) The dock yard was found at _____.
   a) Harappa b) Banavali
   c) Balathal d) Lothal

5) The mauryan art was influenced by _____ art
   a) Irani b) Greek
   c) Egypt d) China

6) Sanchi Stupa was built in _____ period.
   a) Shunga b) Satvahana
   c) Maury d) Kushan

7) The fortification wall of Patliputra made by _____ material.
   a) Stone b) Bricks
   c) Wood d) Iron

8) _____ animal was carved on the Ashok Pillar at Rampurva.
   a) Lion b) Bull
   c) Deer d) Elephant

9) The square structure on the stupa is called _____.
   a) Toran b) Harmika
   c) Yashti d) Vedika

10) Bharhut stupa was decorated in _____period.
   a) Maury b) Shung
   c) Kushan d) Satvahan

11) Indo – Greek king Heliodorus established _____ pillar at Vidisha.
   a) Garud b) Vrushabh
   c) Lion d) Dhammachakra

12) Highest stupa architecture was the main feature of _____ art.
   a) Maury b) Shung
   c) Kushna d) Satvahan

13) Story telling in one image was the special feature of _____ school of Art.
a) Mathura b) Gandhar
c) Maury d) Shunga

14) Gandhar school of art was mostly related to _____ religion.
a) Hindu b) Jain
c) Bouddha d) Vedic

Q.2 Answer in brief any four of the following questions. **16**

a) Write characteristics of ancient Indian art.
b) Terracotta
c) Medallions and story narration of sanchi.
d) Bharhut
e) Barubar Caves
f) Ashokan Pillars.

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Town planning in Indus Valley Civilization.
b) Vidish Garud Pillar.
c) Fortification of Pataliputra.
d) Characteristics of Mathura Art.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Narrate the characteristics of mauryan architecture.

OR

Discuss the art and stupa architecture of Sanchi.

Q.5 Describe the Gandhara sculptures**.** **14**

SLR-AK-282

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Special Paper - X)
ECONOMICS OF DEVELOPMENT

Day & Date :Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) आर्थिक विकासाच्या प्रक्रियेत दिर्घकाळात ——— वाढ होते.
अ) राजकीय शक्ती ब) वास्तव राष्ट्रीय उत्पन्न
क) राष्ट्रीयत्व ड) यापैकी नाही

2) आर्थिक विकास प्रक्रियेत देशाच्या ——— रचनेत बदल होतात.
अ) सामाजिक–आर्थिक ब) धार्मिक
क) सांस्कृतिक ड) यापैकी नाही

3) प्रगत राष्ट्राच्या तुलनेत अविकसित राष्ट्रात ——— फार कमी असते.
अ) जमीन ब) दरडोई उत्पन्न
क) लोकसंख्या ड) यापैकी नाही

4) अविकसित देशाच्या आर्थिक विकासात ——— हा महत्त्वाचा अडथळा आहे.
अ) बाजार ब) ग्राहक
क) दारिद्रयाचे दृष्टचक्र ड) शैक्षणिक संस्था

5) ॲडम स्मिथने आपल्या आर्थिक विकासाच्या सिद्धांतात ——— महत्त्व अधोरेखित केले आहे.
अ) जमीन ब) खंड
क) भांडवल ड) यापैकी नाही

6) आर्थिक विकासाचा प्रबल धक्का सिद्धांत ——— ने मांडला.
अ) ॲडम स्मिथ ब) रिकार्डो
क) रोडान ड) यापैकी नाही

7) ऑर्थर लेविसने ——— आर्थिक विकासाचा सिद्धांत मांडला.
अ) श्रमाच्या मर्यादित पुरवठयाचा ब) अमर्याद श्रम पुरवठयाचा
क) स्थिर श्रम पुरवठयाचा ड) यापैकी नाही

8) आर्थिक विकासात शेती क्षेत्राकडून ——— पुरवठा होतो.
अ) मानवशक्ती ब) श्रमशक्ती
क) अन्नधान्य ड) विद्युतशक्ती

9) आर्थिक विकास प्रक्रियेत औद्योगिक क्षेत्राकडून ——— वाढ होते.
अ) निर्यात ब) आयात
क) श्रमिकांची आयात ड) यापैकी नाही

10) सेवा क्षेत्रात ——— समावेश होतो.
अ) शेती ब) उद्योग
क) बँकिंग ड) यापैकी नाही

11) वास्तव राष्ट्रीय उत्पन्नातील वाढ म्हणजे ––––– होय.
   अ) आर्थिक वृद्धी ब) आर्थिक विकास
   क) चलनवाढ ड) चलनघट

12) ––––– ही रोस्टोच्या सिद्धांतातील शेवटची अवस्था होय.
   अ) परिपक्वतेकडे वाटचाल ब) उड्डाणपूर्व अवस्था
   क) परंपरागत समाज ड) उच्च बहुजन उपभोगाचे युग

13) ––––– यांनी 'राष्ट्राची संपत्ती' हा ग्रंथ लिहिला.
   अ) ॲडम स्मिथ ब) डेव्हिड रिकार्डो
   क) केन्स ड) यापैकी नाही

14) डेव्हिड रिकार्डो यांनी आर्थिक विकासाच्या प्रक्रियेमध्ये ––––– ला अधिक महत्त्व दिले.
   अ) श्रमिक ब) जमिनदार
   क) भांडवलदार ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) आर्थिक विकासाची वैशिष्टये सांगा.
2) 'आर्थिक वृद्धी' म्हणजे काय थोडक्यात सांगा.
3) 'परंपरागत समाज' अवस्था स्पष्ट करा.
4) सेवा क्षेत्राची आर्थिक विकासातील भूमिका सांगा.
5) 'रिकार्डोचा सिद्धांत' सांगा.
6) मानवी संसाधनाची आर्थिक विकासातील भूमिका सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) आर्थिक विकासाच्या मार्गातील प्रमुख अडथळे स्पष्ट करा.
2) शाश्वत शेतीची तत्वे सांगा.
3) आर्थिक विकासाचा 'प्रबळ धक्का सिद्धांत' स्पष्ट करा.
4) जागतिकीकरणाचे कृषिक्षेत्रावरील परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

अविकसित राष्ट्राची लक्षणे स्पष्ट करा.

किंवा

ॲडम स्मिथ यांचा आर्थिक विकासाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.5 आर्थिक विकासातील शेतीची भूमिका स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Special Paper - X)
ECONOMICS OF DEVELOPMENT

Day & Date :Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) In the process of Economic Development _____ is increased over a period of long time.
   a) Political Power b) Real national income
   c) Nationality d) None of the above

2) The process of economic development implies change in _____ structure of country.
   a) Socio – Economic b) Religious
   c) Cultural d) None of the above

3) Under developed countries have very less _____ compare to advanced countries.
   a) Land b) Per capita income
   c) Population d) None of the above

4) One of the major obstacles to economic development of underdeveloped countries is _____.
   a) Market b) Consumer
   c) Various circle of poverty d) Educational institutions

5) Adam Smith has underlined the importance of _____ in his theory of Economic Development.
   a) Land b) Rent
   c) Capital d) None of the above

6) Big push theory of Economic Development was developed by _____.
   a) Adam Smith b) Ricardo
   c) Rodan d) None of the above

7) Aurther Lewis has developed the theory of _____.
   a) Limited supply of Labour b) Unlimited supply of Labour
   c) Constant supply of Labour d) None of the above

8) In the process of Economic Development agriculture sector supplies _____.
   a) Man power b) Labour power
   c) Food grain d) Electric power

9) Industry helps to increase _____ in Economic Development process.
   a) Exports b) Imports
   c) Banking d) None of the above

10) _____ is included in service sector.
   a) Agriculture b) Industry
   c) Banking d) None of the above

11) Increase in real national income is called_____.
   a) Economic growth b) Economic Development
   c) Inflations d) Deflation

12) _____ is the last stage of Rostows theory.
   a) The drive to maturity
   b) Pre condition for take off
   c) The traditional society
   d) The age of high mass consumption

13) 'Wealth of Nations' is written by _____
   a) Adam Smith b) David Ricardo
   c) Keynes d) None of the above

14) David Ricardo has given more importance to the _____ in the process of Economic Development.
   a) Labour b) Landlord
   c) Capitalist d) None of the above

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

a) Explain the features of Economic Development.
b) What is Economic Growth explain in brief.
c) Explain the traditional society.
d) What is role of Service Sector in Economic Development?
e) Explain the Ricardian theory.
f) What is the role of Human resource in Economic Development?

Q.3 Write short answers. (Any Two) **12**

a) Explain the majour obstacles to Economics Development.
b) State the principles of Sustainable Agriculture.
c) State the Big Push theory of Development.
d) Explain the impact of Globalization on Agriculture growth.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the characteristics of under developed countries.

OR

Explain Adam Smith theory of economic development.

Q.5 Explain the Role of Agriculture in economic development. **14**

SLR-AK-283

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
History (Special Paper - X)
HISTORY OF MODERN WORLD (1870 AD - 2000 AD)

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) इ.स. ––––– मध्ये बिस्मार्कचा जन्म झाला.
अ) 1816 ब) 1817
क) 1815 ड) 1818

2) बिस्मार्कचे धार्मिक धोरण ––––– म्हणून ओळखले जाते.
अ) सांस्कृतिक लढा ब) सकारात्मक धोरण
क) निधर्मवाद ड) समाजवाद

3) जर्मनी, ऑस्ट्रीया, इटली यांच्या आंतरराष्ट्रीय करारास ––––––– म्हणतात.
अ) तीन सम्राटांचा संघ ब) त्रिराष्ट्र मैत्री करार
क) द्विराष्ट्र करार ड) पुर्नमैत्रीचा करार

4) 19 व्या शतकापूर्वी आफ्रिका खंडास ––––––– खंड असे म्हटले जाई.
अ) अज्ञात ब) हिरवा
क) पांढरा ड) लाल

5) बोअर युद्ध डच व ––––– यांच्यात घडून आले.
अ) फ्रान्स ब) रशिया
क) अमेरिका ड) इंग्रज

6) 'Through the Dark continent' हा ग्रंथ ––––– याने लिहिला.
अ) मंगोपार्क ब) हेन्री स्टॅन्ले
क) बर्टन ड) बेकस

7) सुवेझ कालवा ––––––– या देशातील शासकांनी बांधला.
अ) इंग्लंड ब) फ्रान्स
क) इजिप्त ड) डच

8) आर्च ड्यूक फर्डिनंड याचा ––––––– येथे खून झाला.
अ) रोम ब) साराजेव्हो
क) बर्लिन ड) पॅरिस

9) पहिल्या महायुद्धानंतर जर्मनीवर ––––– तह लादण्यात आला.
अ) व्हर्साय ब) सेंटर जर्मन
क) प्रिनॉन ड) सेव्हर्स्

10) पहिल्या महायुद्धानंतर जागतिक महासत्ता म्हणून ––––– या राष्ट्राचा उदय झाला.
अ) अमेरिका ब) फ्रान्स
क) जर्मनी ड) इटली

11) "जगातील कामगारांनो एक व्हा" अशी हाक ——————— ने दिली.
अ) एंजल्स ब) स्टॅलिन
क) लनिन ड) कार्ल मार्क्स

12) क्रांतिकाळात ——————— ने बोल्शोव्हिक गटाचे नेतृत्व केले.
अ) लेनिन ब) स्टॅलिन
क) टॉटस्की ड) केरेन्सी

13) ——————— हे लालसेनेचे सेनापती होते.
अ) स्टॅलिन ब) टॉटस्की
क) केरेन्सी ड) लेनिन

14) पंचवार्षिक योजनांची आखणी ——————— ने केली.
अ) बल्गानिक ब) कुश्चेव्ह
क) टॉटस्की ड) स्टॅलिन

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) बिस्मार्कच्या परराष्ट्रीय धोरणाची सुत्रे लिहा.
2) नवसाम्राज्यवादाचा अर्थ सांगून व्याख्या लिहा.
3) पहिल्या महायुद्धाची दोन कारणे सांगा.
4) राष्ट्रसंघाची उद्दिष्टे लिहा.
5) 1905 च्या उठावाची माहिती द्या.
6) साम्यवादाचे अंतिम ध्येय कोणते आहे?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) बिस्मार्कचे कामगार हिताचे कायदे
2) बेल्जियमाचा दुसरा लिओपोल्ड
3) रशियन राज्यक्रांतीची कारणे
4) राष्ट्रसंघाचे कार्य

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

बिस्मार्कचे परराष्ट्रीय धोरण स्पष्ट करा.

किंवा

नवसाम्राज्यवादाच्या उदयाची कारणे सांगा.

प्र.5 पहिल्या महायुद्धाच्या परिणामांची चर्चा करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
History (Special Paper - X)
HISTORY OF MODERN WORLD (1870 AD - 2000 AD)

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Bismark was born in _____ A.D.
   a) 1816 b) 1817
   c) 1815 d) 1818

2) Bismark's religious policy is called _____.
   a) Cultural combat b) Positive policy
   c) Secularism d) Socialism

3) The international treaty between Germany, Austria Italy was called _____.
   a) Three Emperor's League b) Triple Alliance
   c) Dual Alliance d) Reinsurance Treaty

4) Africa continent is called _____ continent before 19th century.
   a) Dark b) Green
   c) White d) Red

5) Boer war was happened between Duch and _____.
   a) France b) Russia
   c) America d) England

6) Through the Dark Continent is book written by _____.
   a) Mangopark b) Henri Stanlay
   c) Bartan d) Bekas

7) Suvez canal was built by the _____ Emperor.
   a) England b) France
   c) Egypt d) Dutch

8) Arch Duke Ferdinand was Assassinated at _____.
   a) Rome b) Sarajeho
   c) Berlin d) Paris

9) After first world war _____ Treaty was forced on Germany.
   a) Versai b) Centre German
   c) Frinon d) Servers

10) After first world war _____ become the world's Powerful Nation.
   a) America b) France
   c) Germany d) Italy

11) '_____ said unite all the worker A world'.
   a) Ansels b) Stalin
   c) Lenin d) Karl Marks

12) _____ was the leader A Bolzovik Group in the era of Revolution.
   a) Lenin b) Stalin
   c) Totasky d) Kerency

13) _____ was the leader of lalsena.
   a) Stalin b) Totasky
   c) Kerency d) Lening

14) Fire year planning was started by _____.
   a) Belganik b) Kutchevo
   c) Totasky d) Stalin

Q.2 Write short answer. (Any Four) **16**

a) Give the principles of Bisonark's External Policy.
b) Give the definition and meaning of New Imperialism.
c) State the two causes of the first world war.
d) Write the Aims of league of Nations.
e) Inform about the Riot A 1905.
f) Write down the final aim of Marxism.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Bismark's Laws A warker's Welfare
b) Second Leopold of Belgium
c) Causes of Russion Revolution
d) Work of league of nations

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the external policy of Bismark.

OR

State the causes of New Imperialism.

Q.5 Discuss the Effects of First World War. **14**

SLR-AK-284

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Music (Special Paper - X)
INDIAN MUSIC

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 11:30 AM To 01:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **07**

1) जौनपुरी रागाची जाति ––– आहे.
अ) आरोह ताल ब) षाडव संपूर्ण
क) नाद अनाहत ड) संपूर्ण संपूर्ण

2) बागेश्री रागाचा वादी स्वर ––– व संवादी स्वर ––– आहे.
अ) प, सा ब) रे, सा
क) म, सा ड) नि, सा

3) श्रीमती आशा भोसले यांचे मूळ घराणे ––– आहे.
अ) पाडगावकर ब) बापट
क) मंगेशकर ड) नेने

4) तंबोरा हे ––– वाद्य आहे.
अ) घन ब) तंतु
क) चर्म ड) सुषीर

5) एस्. डी. बर्मन प्रसिद्ध ––– होते.
अ) वादक ब) शिक्षक
क) संगीतकार ड) श्रोता

6) संगीतात ––– व ––– हे दोन अचल स्वर आहेत.
अ) सा, रे ब) सा,ग
क) सा, म ड) सा, प

7) जत ताल ––– मात्रांचा आहे.
अ) 6 ब) 7
क) 8 ड) 9

प्र.2 जौनपुरी किंवा बागेश्री छोटया ख्यालाचे स्वरलेखन करा. **08**

प्र.3 अ) बागेश्री किंवा जौनपुरी शास्त्रीय माहिती लिहा. **03**

ब) ताल जतताल किंवा पंचमसवारी ठेकाबोल माहितीसह लिहा. **03**

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **07**

पं. भीमसेन जोशी यांचे जीवनचरित्र लिहा.

किंवा

2 मधे 3, 3 मधे 2 ची लयकारी आकडयात लिहा.

प्र.5 तिलवाडा तालाची दुप्पट, चौपट करा. **07**

SLR-AK-285

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Special Paper - X)
COMPARATIVE GOVERNMENT & POLITICS

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) पॉलिटिकल एज्युकेशन हा ग्रंथ ––– यांनी लिहिला.
अ) कार्ल मार्क्स ब) प्लेटो
क) रॉबर्ट डाल ड) मायकेल ओकशॉट

2) ––– राज्यघटना अलिखित आहे.
अ) ब्रिटिश ब) अमेरिका
क) स्विस ड) भारत

3) अमेरिका संघराज्यात किती घटकराज्ये आहेत?
अ) 26 ब) 52
क) 50 ड) 63

4) रचनात्मक कार्यवाद दृष्टिकोन ––– विचारवंताने आपल्या तुलानात्मक राज्यशास्त्र या ग्रंथात स्पष्ट केले आहे.
अ) जे. एस. मिल ब) लास्की
क) गॅब्रियल आमंड ड) यापैकी नाही

5) राजा मृत आहे, राजपद चिरायु आहे असे ––– देशाबाबत म्हटले जाते.
अ) स्विस ब) यु. एस. एस. आर
क) यु. के. ड) यू. एस. ए

6) सत्ताविभाजनाचे तत्व ––– देशाच्या राज्यघटनेमध्ये आढळते.
अ) अमेरिका ब) इंग्लंड
क) स्विस ड) फ्रान्स

7) दुहेरी नागरिकत्व ––– देशात अस्तित्वात आहे.
अ) भारत ब) अमेरिका
क) इंग्लंड ड) यापैकी नाही

8) ––– अर्धे कॅन्टान्स स्विस संघराज्यात आहेत.
अ) 05 ब) 06
क) 07 ड) 08

9) पॉलिटिकल बिव्हेविअर हा ग्रंथ ––– यांनी लिहिला आहे.
अ) डेव्हिड ईस्टन ब) आमंड
क) हेंझ इलो ड) प्लेटो

10) ––– या विचारवंताने 158 ग्रीक नगर राज्याचा अभ्यास करून राज्याचे वर्गीकरण केलेले आहे.
अ) जॉन रॉल्स ब) मॅकियाव्हेली
क) कार्ल मार्क्स ड) ॲरिस्टॉटल

11) प्रत्यक्ष लोकशाही ––– देशांनी स्विकारली आहे.
अ) स्विस ब) यु. एस. एस. आर
क) यु. के ड) यु. एस. ए

12) अमेरिकेचा अध्यक्षाचा कालावधी ––– आहे.
अ) 03 ब) 04
क) 05 ड) 06

13) जगातील सर्वात लहान राज्यघटना ––– देशाची आहे.
अ) स्विस ब) भारत
क) यू. के. ड) यू. एस. ए

14) अमेरिकेन राज्यघटना ––– आहे.
अ) परिवर्तनीय ब) अलिखित
क) परिदृढ ड) एकात्म

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) तुलनात्मक राजकारण म्हणजे काय?
2) प्रदान म्हणजे काय?
3) अनेकात्मक कार्यकारी मंडळ.
4) अलिखित राज्यघटना.
5) तुलनात्मक राजकारणाचे पारंपारिक दृष्टिकोन.
6) आदान म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) राजकीय प्रक्रिया
2) सत्ताविभाजनाचे तत्व
3) संपोषणाची कार्ये
4) एकात्मक कार्यकारी मंडळ

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

अमेरिकेन राज्यघटनेची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

किंवा

तुलनात्मक राजकारणाची व्याप्ती स्पष्ट करा.

प्र.5 ब्रिटिश राज्यघटनेच्या वैशिष्टयांची चर्चा करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Special Paper - X)
COMPARATIVE GOVERNMENT & POLITICS

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) The book Political Education has been written by _____.
   a) Karl Marx b) Plato
   c) Robert Dhal d) Michel Okshot

2) _____ constitution is unwritten.
   a) British b) America
   c) Swiss d) India

3) How many states are in America?
   a) 26 b) 52
   c) 50 d) 63

4) _____ explained 'structural functional approach' in his book comparative politics.
   a) J.S. Mill b) Laski
   c) Gabriel Almond d) None of these

5) About which country it is said that, the King is dead, long, live the kingdom.
   a) Swiss b) U.S.S.R
   c) U.K d) U.S.A

6) Principle of Separation of power has been in the Constitution of _____.
   a) America b) England
   c) Swiss d) France

7) The dual citizenship exists in the country of _____.
   a) India b) America
   c) England d) None of above

8) _____ half cantons are Swiss Federation.
   a) 05 b) 06
   c) 07 d) 08

9) Political Behavior book has been written by _____.
   a) David Easton b) Almond
   c) Henze Ellow d) Plato

10) _____ thinker studied comparatively 158 Greek states and classified them.
   a) John Rawls b) Machiavelli
   c) Karl Marx d) Aristotle

11) Direct democracy is accepted by _____ country.
   a) Swiss b) U.S.S.R
   c) U.K. d) U.S.A.

12) The tenure of American President is _____ year.
a) 03 b) 04
c) 05 d) 06

13) _____ nation has smallest constitution in the world.
a) Swiss b) India
c) U.K. d) U.S.A.

14) American constitution is _____.
a) Changeable b) Unwritten
c) Rigid d) Unitary

Q.2 Write answer in brief (Any Four) **16**

a) What is Comparative Politics?
b) What is output?
c) Plural Executive.
d) Unwritten Constitution.
e) Traditional approach of Comparative Politics.
f) What is Input Functions.?

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Political Process
b) Principle of separation of power
c) Maintenance Functions
d) Single unified Executives

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

Explain the characteristics of American Constitution.

OR

Explain the scope of comparative Politics.

Q.5 Discuss the characteristics of British Constitution. **14**

SLR-AK-286

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Psychology (Special Paper - X)
PSYCHOLOGICAL TESTING

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) मानसशास्त्रज्ञ हे ––– तील तज्ञ असतात.
अ) मानसशास्त्रा ब) समाजशास्त्रा
क) अर्थशास्त्रा ड) विज्ञाना

2) प्रमाणिकरण प्रक्रिया ही कोणत्याही मानसशास्त्रीय ––– अत्यावश्यक वैशिष्टये आहे.
अ) चाचण्यांची ब) प्रयोगांची
क) अभ्यासाची ड) स्मरणाची

3) ––– चाचणी ही देखील गुण मिळविण्याची परवानगी देखील मिळविते.
अ) मानसशास्त्रीय ब) सामाजिक
क) आर्थिक ड) विज्ञान

4) व्यवसायातील यशस्वीतेच्या भाकितासाठी बऱ्याचदा ––– चाचण्या वापरल्या जातात.
अ) अभिरूची ब) अभिक्षमता
क) बुद्धीमत्ता ड) व्यक्तीमत्व

5) ––– चाचण्या प्रयुक्तांच्या नविन कल्पनांच्या क्षमतेचे मापन करतात.
अ) अभिरूची ब) सर्जनात्मक
क) अभिक्षमता ड) स्मरण

6) मज्जामानसशास्त्रीय चाचण्यांचा वापर व्यक्तीच्या ––– बिघाडातील कार्य जाणून घेण्यासाठी केला जातो.
अ) मन ब) मेंदू
क) बुद्धीमत्ता ड) स्मरण

7) ––– चाचण्यांचा आणखी एक वापर निदान आणि उपचाराच्या नियोजनासाठी केला जातो.
अ) सामाजिक ब) व्यक्तीमत्व
क) मानसशास्त्रीय ड) स्मरण

8) व्यक्तीमत्व चाचण्या स्वभावाचे निदान आणि ––– गोंधळाची मर्यादा याकरिता उपयुक्त आहेत.
अ) सामाजिक ब) शरीर
क) भावनिक ड) व्यक्तीमत्व

9) चाचण्या सदैव ––– नमुन्यांची स्थापना करतात.
अ) सामाजिक ब) अभिक्षमता
क) वर्तन ड) मन

10) ––– चाचण्यांचा अर्थ लावणे अतिविश्वसनिय आहे.
अ) मानसशास्त्रीय ब) व्यक्तीमत्व
क) भावनिक ड) स्मरण

11) ––– हे मध्य पासून प्रमाणित विचलन घटकामधील अंतर व्यक्त करते.
   अ) प्रमाणित गुणांक ब) व्यक्तीमत्व
   क) भावनिक ड) स्मरण

12) प्रमाणित गुणांक कोणत्याही मध्य आणि प्रमाणित ––– शी अनुरूप प्रक्रिया असु शकते.
   अ) विचलना ब) बुद्धीमत्ता
   क) भावनिक ड) स्मरण

13) गिल्फोर्ड फ्रक्चर यांनी ––– मध्ये C चाचणी सुचविली.
   अ) 1968 ब) 1978
   क) 1988 ड) 1998

14) घटक विश्लेषण हे विशेष ––– तंत्र आहे.
   अ) बुद्धीमत्ता ब) संख्याशास्त्रीय
   क) क्षमता ड) व्यक्तीमत्व

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) बुद्धीमत्ता आणि अभिक्षमता चाचण्यांवर चर्चा करा.
2) परिक्षकांचा प्रभाव कसा प्रभावित करतो?
3) शतमान आणि शतमान क्रम स्पष्ट करा.
4) अर्धविभाजन विश्वसनियता स्पष्ट करा.
5) प्रमाणित गुणांक स्पष्ट करा.
6) सूचक यर्थातता/वैधतेवर स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) स्टेनाईन, स्टेनस आणि C चाचणीवर चर्चा करा.
2) समकालिक यर्थातता/वैधतेवर चर्चा करा.
3) वय आणि श्रेणी मानदंडावर चर्चा करा.
4) चाचणीची चिंतेवर चर्चा करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

कच्चे गुणांकावर चर्चा करा.

किंवा

चाचण्यांचा वापरावर चर्चा करा.

प्र.5 चाचणी व्यवस्थापनातील अपेक्षित प्रक्रियेवर चर्चा करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Psychology (Special Paper - X)
PSYCHOLOGICAL TESTING

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) A psychometrician is a specialist in _____.
   a) Psychology b) Sociology
   c) Economics d) Science

2) A standardized procedure is an essential feature of any Psychological _____.
   a) Test b) Experiment
   c) Study d) Memory

3) A ____ test must also permit the derivation of score.
   a) Psycological b) Sociological
   c) Economical d) Science

4) _____ tests are often used to predict success in an occupation.
   a) Attitude b) Aptitude
   c) IQ d) Personality

5) _____ tests assess a subject's abilities to produce new ideas.
   a) Attitude b) Creativity
   c) Aptitude d) Memory

6) Neuropsychological tests are used in the assessment of persons know _____ dysfunction.
   a) mind b) brain
   c) IQ d) memory

7) Another use of _____ Test is for diagnosis and treatment planning.
   a) Sociological b) Personality
   c) Psychological d) Memory

8) Personality Tests are helpful in diagnosing the nature and extent of _____ disturbance.
   a) Social b) Body
   c) Emotional d) Personality

9) Tests always constitute a sample of _____.
   a) social b) pptitude
   c) behavior d) mind

10) The interpretation of _____ test is most reliable.
   a) psychological b) personality
   c) emotional d) memory

11) The _____ express the distance from the mean in standard deviation units.
   a) standard scores b) personality
   c) emotional d) memory

12) Standardized scores can be tailored to produce any mean and standard _____.
   a) deviation b) IQ
   c) emotional d) memory

13) Guilford and Fruchter proposed the 'C' Scale in _____.
   a) 1968 b) 1978
   c) 1988 d) 1998

14) Factor analysis is a specialized _____ technique.
   a) Intelligence b) statistical
   c) ability d) personality

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Discuss on the Intelligence Tests and Aptitude Tests.
b) How Influence of the Examiner?
c) Explain the Percentiles and Percentiles Ranks?
d) Explain the Split-Half Reliability?
e) Explain the Standard scores?
f) Explain the Predictive Validity?

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Discuss on the Stanines, Stens and C Scale.
b) Discuss on the Concurrent Validity.
c) Discuss on the Age and Grade Norms.
d) Discuss on the Test Anxiety.

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

Discuss on the Raw Scores.

OR

Discuss on the Uses of tests.

Q.5 Discuss on the Desirable procedures of test administration. **14**

SLR-AK-287

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Special Paper - X)
SOCIAL PHILOSOPHY

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ––––– हा राज्याचा एक घटक आहे.
अ) लोकसंख्या ब) प्रदूषण
क) पाणी ड) हवा

2) कॅपिटल हा ग्रंथ ––––– ने लिहिला.
अ) प्लेटो ब) रूसो
क) मार्क्स ड) हेगेल

3) सामाजिक तत्त्वज्ञान ही ––––––– ची शाखा होय.
अ) राज्यशास्त्र ब) अर्थशास्त्र
क) समाजशास्त्र ड) तत्त्वज्ञान

4) मनुष्य हा ––––– प्राणी आहे.
अ) समाजविघातक ब) सामाजिक
क) नैसर्गिक ड) राष्ट्रीय

5) समाज ––––– आहे.
अ) परिवर्तनीय ब) अपरिवर्तनीय
क) काल्पनिक ड) यापैकी नाही

6) समाजाचे ––––– घटक आहेत.
अ) 2 ब) 3
क) 4 ड) 5

7) समाज हे एक ––––– चे रूप होय.
अ) चैतन्य ब) द्रव्य
क) राज्य ड) राष्ट्र

8) व्यक्ति समूहाला ––––––– असे म्हणतात.
अ) कुटुंब ब) समाज
क) राज्य ड) राष्ट्र

9) ––––– हे एक सामाजिक दुरित होय.
अ) मद्यपान ब) विवाह
क) श्रम ड) शिक्षण

10) समाजशास्त्र हे ––––––– भूमिका स्विकारते.
अ) वास्तववादी ब) चैतन्यवादी
क) काल्पनिक ड) यापैकी नाही

11) समाज ही एक ———————— संकल्पना आहे.
अ) अमूर्त ब) वास्तव
क) कृत्रिम ड) यापैकी नाही

12) कुटुंब ही एक ———— आहे.
अ) व्यक्ति ब) संस्था
क) कायदा ड) यापैकी नाही

13) ———— म्हणजे समाजाची एक व्यवस्था होय.
अ) मालकी हक्क ब) अनैतिकता
क) अधार्मिकता ड) यापैकी नाही

14) समाजात ———— मध्ये हुंडयाला स्थान नाही.
अ) विजोड विवाह ब) प्रेमविवाह
क) बालविवाह ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) समाजाची व्याख्या द्या.
2) समाजशास्त्राचा अभ्यास विषय काय आहे?
3) दुरित म्हणजे काय?
4) समाजशास्त्र म्हणजे काय?
5) राष्ट्राचे स्वरूप स्पष्ट करा.
6) श्रमाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन थोडक्यात टिपा लिहा. **12**

1) शिक्षण एक सामाजिक संस्था
2) समाजातील संघर्ष
3) समाजातील नीतिशास्त्राचे स्थान
4) स्पर्धेचे महत्त्व

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

सामाजिक तत्त्वज्ञानाची तत्त्वे स्पष्ट करा.

किंवा

समाजातील सहकाराचे स्थान स्पष्ट करा.

प्र.5 'अस्पृश्यता एक दुरित' स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-287

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Special Paper – X)
SOCIAL PHILOSOPHY

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) _____ is a constituent of state.
   a) Population b) Pollution
   c) Water d) Air

2) Capital is written by _____.
   a) Plato b) Ruso
   c) Marx d) Hegel

3) Social philosophy is a branch of _____.
   a) Political science b) Economics
   c) Sociology d) Philosophy

4) Man is a _____ animal.
   a) Antisocial b) Social
   c) Natural d) National

5) Society is _____.
   a) Variable b) Invariable
   c) Imaginary d) None of these

6) Society has _____ constituents.
   a) 2 b) 3
   c) 4 d) 5

7) Society is a form of _____.
   a) Spirit b) Matter
   c) State d) Nation

8) Group of individual is called _____.
   a) Family b) Society
   c) State d) Nation

9) _____ is the social evil.
   a) Alcoholism b) Marriage
   c) Work d) Education

10) Sociology accepted the role of _____.
   a) Realistic b) Idealistic
   c) Imaginary d) None of these

11) Society is _____ concept.
   a) Abstract b) Real
   c) Artificial d) None of these

12) Family is _____.
   a) Individual b) Institution
   c) Law d) None of these

13) _____ is a system of society.
a) Claim b) Immorality
c) Non- religious d) None of these

14) There is no place of dowry in _____ in society.
a) Arrange marriage b) Love marriage
c) Child marriage d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

a) Define society.
b) What is the subject matter of sociology?
c) What is evil?
d) Explain the sociology?
e) Explain the nature of nation?
f) Explain is the importance of work?

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Education as a social institution.
b) Conflict in society
c) Role of ethics in society
d) Importance of competition

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the principles of social philosophy.

OR

Explain the role of co-operation in society.

Q.5 Explain ‘Untouchability as a evil’ **14**

SLR- AK-288

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Special Paper – X)
ANATOMY AND PHYSIOLOGY AND PHYSIOLOGY OF EXERCISE

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 11:30 AM To 01:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **04**

1) मनगटाचा सांधा हा खालीलपैकी ––– प्रकारात मोडतो.
अ) बिजागरीचा सांधा ब) सरकता सांधा
क) खुटीचा सांधा ड) उखळीचा सांधा

2) मानवी शरीरामध्ये ––– ठिकाणी श्वसनाची क्रिया होते.
अ) फुफ्फुस आणि पेशी ब) हृदयामध्ये
क) हाडांमध्ये ड) यकृता मध्ये

3) श्वसनसंस्थाचे मुख्यकार्य –––?
अ) प्राणवायूचा पुरवठा करणे ब) Co_2 पुरवठा करणे
क) अ आणि ब दोन्ही ड) अ आणि ब दोन्ही नाही

4) सर्वसाधारण पेशीचे आयुष्य ––– असते.
अ) 100 दिवस ब) 150 दिवस
क) 120 दिवस ड) 140 दिवस

ब) एका वाक्यात उत्तरे लिहा. **03**

1) संपूर्ण हालचाल करणाऱ्या सांध्याचे प्रकार कोणते?
2) शरीर क्रियाशास्त्राची व्याख्या सांगा.
3) मानवी शरीरातील संस्था कोणती आहे?

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **10**

अ) अस्थिसंस्थेवर व्यायामाचे होणारे परिणाम थोडक्यात स्पष्ट करा.
ब) पेशी म्हणजे काय? पेशींच्या घटकाचे थोडक्यात वर्णन करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. **10**

अ) शरीररचना व शरीरविज्ञान शास्त्र म्हणजे काय? त्याचे शारीरिक शिक्षणात महत्व स्पष्ट करा.
ब) हृदयाच्या स्नायू आणि अनैच्छिक स्नायूचे विश्लेषण सविस्तर करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **08**

अ) स्नायूंचा थकवा
ब) फुफ्फुसाचे कार्य
क) हाडांचे प्रकार

SLR- AK-288

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Special Paper – X)
ANATOMY AND PHYSIOLOGY AND PHYSIOLOGY OF EXERCISE

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 11:30 AM To 01:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **04**

1) In _____ type wrist joint is included?
   a) Hinge joint b) Gliding joint
   c) Pivot joint d) Balanced socket joint

2) In human body where does respiration takes place _____?
   a) Lung and cell b) Heart
   c) Bone d) Liver

3) Which is the main function of respirator system _____?
   a) Supply of oxygen b) Supply Co_2
   c) A and B both d) None of A and B

4) Life of cell is _____.
   a) 100 days b) 150 days
   c) 120 days d) 140 days

B) Answer in one sentence. **03**

1) Which is the types of freely movement subjoint?
2) Explain definition of physiology.
3) How many and which systems in human body?

Q.2 Answer the following questions. **10**

a) Explain the effects of bones exercises on skeletal system.
b) What is cell? Describe its parts in detail.

Q.3 Attempt any one of the following questions. **10**

a) What is Anatomey and physiology and explain their importance in physical education?
b) Explain in - voluntary and Heart muscles in details.

Q.4 Write short notes (Any Two) **08**

a) Muscles fatigue
b) Function of Lungs - Lungs
c) Type of bones

SLR-AK-289

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Special Paper – X)
INDUSTRIAL SOCIOLOGY

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) खालीलपैकी कोणता कारखाना उत्पादनपद्धतीचे एक वैशिष्टय आहे?
अ) भांडवली गुंतवणूक ब) उत्पादन प्रक्रियेचे केंद्रिकरण्
क) श्रमविभाजन ड) निश्चित बाजारपेठ

2) कारखाना उत्पादन पद्धतीची सुरूवात ––– शतकात झाली.
अ) 17 व्या ब) 18 व्या
क) 19 व्या ड) 20 व्या

3) संघटनेचे ––– प्रकार आहेत.
अ) 2 ब) 3
क) 4 ड) 5

4) उद्योगातील अधिकारीतंत्राचे ––– प्रकार आहेत.
अ) 2 ब) 3
क) 4 ड) 5

5) संरजामशाहीची सुरूवात ––– शतकात झाली.
अ) 11 व्या ब) 12 व्या
क) 13 व्या ड) 14 व्या

6) संघपद्धतीची सुरूवात ––– शतकात झाली.
अ) 11 व्या ब) 12 व्या
क) 13 व्या ड) 14 व्या

7) औद्योगिक संघटनाचा सिद्धांत ––– यांनी मांडला.
अ) मस्टरबर्ग ब) पी. गिन्सबर्ग
क) हेनरी फेयॉल ड) ॲडम स्मिथ

8) कार्यकारीच्या तणावाचे वर्गीकरण कोणी केले?
अ) फेड्रिक टेलर ब) इ. व्ही. स्नायडर
क) हेन्री फेयॉल ड) ॲडम स्मिथ

9) नोकरशाहीची संकल्पना कोणी मांडली?
अ) कार्ल मार्क्स ब) मॅक्स वेबर
क) इमिल दुरखाईम ड) ॲडम स्मिथ

10) लवचिकता हे ––– चे वैशिष्टय आहे.
अ) अनौपचारिक संघटन ब) औद्योगिक समाज
क) औपचारिक संघटन ड) यापैकी नाही

11) फंडामेंटल्स ऑफ इंडस्ट्रियल सोसायटी हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
   अ) मिलर ब) पी. गिलबर्ट
   क) एमिल दुरखाईम ड) ॲडम स्मिथ

12) श्रेणीरचना हे ––– चे एक वैशिष्टय आहे.
   अ) नोकरशाही ब) कारखाना पद्धती
   क) संघ पद्धती ड) यापैकी नाही

13) उद्योगधंदा हे एक ––– संघटन आहे.
   अ) अनौपचारिक ब) औपचारिक
   क) विशेष ड) यापैकी नाही

14) औद्योगिक क्रांती केव्हा झाली?
   अ) 17 व्या ब) 18 व्या
   क) 19 व्या ड) 20 व्या

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) औद्योगिक समाजशास्त्राचे महत्व स्पष्ट करा.
2) कार्यकारीवर येणारे ताणतणाव स्पष्ट करा.
3) सरंजामशाही पद्धती स्पष्ट करा.
4) रेखात्मक संघटन स्पष्ट करा.
5) गृहउद्योग पद्धतीच्या अस्ताची कारणे स्पष्ट करा.
6) औद्योगिक समाजशास्त्र ही संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन थोडक्यात टिपा लिहा. **12**

1) कार्यकारीच्या इच्छा–आकांशा
2) औद्योगिक समाजशास्त्राचे स्वरूप
3) कारागीर संघाची रचना
4) औद्योगिक नोकरशाही

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

अ) औद्योगिक समाजशास्त्र म्हणजे काय? औद्योगिक समाजशास्त्राचा अभ्यासविषय स्पष्ट करा.

किंवा

ब) उद्योगधंदयातील अधिकारी तंत्राची रचना स्पष्ट करा.

प्र.5 नोकरशाही म्हणजे काय? नोकरशाहीची उदयाची कारणे स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-289

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Special Paper – X)
INDUSTRIAL SOCIOLOGY

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) Which of the following is a characteristics of factory production system?
   a) Capital Investment b) Centralization of production
   c) Division of labour d) Definite market

2) Factory production system is started in _____ century.
   a) 17th b) 18th
   c) 19th d) 20th

3) Types of organization are _____.
   a) 2 b) 3
   c) 4 d) 5

4) Types of authorization techniques are _____.
   a) 2 b) 3
   c) 4 d) 5

5) Manorial system is started in _____ century.
   a) 11th b) 12th
   c) 13th d) 14th

6) Guild system is started in _____ century.
   a) 11th b) 12th
   c) 13th d) 14th

7) Theory of organization is propounded by _____.
   a) Musterberg b) P. Ginsberg
   c) Henry Feyol d) Adam Smith

8) Who classified the Strain of executive?
   a) Fedrick Tailor b) E. V. Schinider
   c) Henry Feyol d) Adam Smith

9) Who propounded the concept bureaucracy?
   a) Karl Marx b) Max Weber
   c) Emile Durkheim d) Adam Smith

10) Flexibility is a characteristics of _____.
   a) Informal organization b) Industrial society
   c) Formal organization d) None of these

11) Who wrote book entitled “Fundamentals of Industrial Sociology”?
   a) Miller b) P. Gilbert
   c) Emile Durkheim d) Adam Smith

12) Hierarchy is a characteristics of _____.
   a) Bureaucracy b) Factory system
   c) Guild system d) None of these

13) Industry is a _____ organization.
   a) Informal b) Formal
   c) Special d) None of these

14) When industrial revolution took place?
   a) 17th b) 18th
   c) 19th d) 20th

Q.2 Write short answers of the following questions. (Any Four) **16**

a) Explain the significance of Industrial Sociology?
b) Explain the strains of the executive.
c) Explain manorial system of production.
d) Explain the term line organization.
e) Explain the causes of demolish of domestic production system.
f) Explain the concept Industrial Sociology?

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Aspirations of Executive
b) Nature of Industrial Sociology
c) Structure of Craft Guild
d) Industrial Bureaucracy

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

What is industrial sociology? Explain subject matter of Industrial Sociology.

OR

Explain the authorization techniques in Industry.

Q.5 What is industrial bureaucracy? Explain its causes**.** **14**

SLR-AK-29

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Paper - I)
INDIAN ECONOMY

Day & Date: Friday, 25-10-2019 Max. Marks: 40
Time: 11:30 AM To 01:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) जेव्हा पैशाचा पुरवठा वाढतो तेव्हा पैशाचे मुल्य ———.
अ) वाढते ब) घटते
क) स्थिर होते ड) वरील सर्व

2) 2011 च्या जनगणनेप्रमाणे, भारतीय स्त्री–पुरूष प्रमाण ——— आहे.
अ) 933 ब) 927
क) 930 ड) 940

3) जवाहर रोजगार योजना सन ——— मध्ये सुरू झाली.
अ) 1985 ब) 1989
क) 1991 ड) 2000

4) उच्च पैदाशीच्या बीयाणांचा कार्यक्रम ——— शी निगडीत आहे.
अ) धवल क्रांती ब) नील क्रांती
क) हरित क्रांती ड) यापैकी नाही

5) ——— उत्पादकता ही भारतीय शेतीची समस्या आहे.
अ) अधिक ब) मध्यम
क) अल्प ड) सीमांत

6) जेव्हा प्रत्यक्ष करात वाढ केली जाते तेव्हा किंमत पातळी ——— होते.
अ) स्थिरता ब) वाढ
क) घट ड) वरील सर्व

7) जलद गतीने वाढलेल्या लोकसंख्येमुळे वस्तु आणि सेवाच्या किंमती ———.
अ) कमी होतात ब) वाढत जातात
क) स्थिर राहतात ड) वरील सर्व

8) देशातील ——— वर्षे वयोगटातील व्यक्तीला श्रमशक्ती म्हणतात.
अ) 10 ते 50 ब) 10 ते 60
क) 15 ते 60 ड) 25 ते 60

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) हरितक्रांतीची कोणतीही तीन वैशिष्टये सांगा.
2) दारिद्रय रेषा ही संकल्पना स्पष्ट करा?
3) किंमत वाढ ही संकल्पना स्पष्ट करा.
4) भारतातील उच्च जननदराची कारणे सांगा.
5) वाढत्या किंमतीच्या समस्यावरील राजकोषीय उपाय सांगा.
6) किंमत वाढीचे खर्च प्रेरित घटक सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

अ) भारतीय लोकसंख्येची ठळक वैशिष्टये स्पष्ट करा.

किंवा

ब) भारतीय अर्थव्यवस्थेत शेतीचे स्थान स्पष्ट करा?

प्र.4 भारतातील दारिद्रयाचे कारणे स्पष्ट करा? **10**

SLR-AK-29

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Paper - I)
INDIAN ECONOMY

Day & Date: Friday, 25-10-2019 Max. Marks: 40
Time: 11:30 AM To 01:30 PM

Instruction: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives. **08**

1) When supply of money increase, value of money will _____.
   a) Increases b) Decreases
   c) Stable d) All the above

2) According to 2011 census, sex ratio of India is _____.
   a) 933 b) 927
   c) 930 d) 940

3) In _____ year Jawahar Emloyment Scheme was Introduced.
   a) 1985 b) 1989
   c) 1991 d) 2000

4) High yielding varity seeds program associated to _____.
   a) White revolution b) Blue Revolution
   c) Green revolution d) None of these

5) _____ Productivity is the problem of Indian Agriculture.
   a) High b) Medium
   c) Low d) Marginal

6) If direct taxes increase, then price level will be _____.
   a) Stable b) Increases
   c) Decreases d) All the above

7) As a result of rapid growth of population, prices of goods and services _____.
   a) Decreases b) Increases
   c) Stable d) All the above

8) _____ age group of people of country considered as labour force.
   a) 10 to 50 b) 10 to 60
   c) 15 to 60 d) 25 to 60

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

1) State any three features of green revolution.
2) Explain the concept of Poverty line?
3) Explain the concept of rising prices.
4) State the causes of high birth rate in India.
5) State Fiscal measure to solve problem of rising prices.
6) State cost push factors of rising prices.

Q.3 Write answers. (Any One) **10**

1) Explain the broad features of Indian Population.

OR

2) Explain the importance of agriculture in Indian Economy.

Q.4 Explain the causes of Poverty in India? **10**

SLR-AK-290

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov 2019
Prakrit (Special Paper - X)
SHRAVKACHAR IN PRAKRIT

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) वसुनंदी श्रावकाचार ––– भाषेत आहे.
अ) मराठी ब) प्राकृत
क) कन्नड ड) पारसी

2) वसुनंदींनी आवश्यक ––– सांगितले आहेत.
अ) 2 ब) 5
क) 6 ड) 25

3) ––– प्रतिमा ही श्रावकाची पहिली प्रतिमा आहे.
अ) संस्कार ब) जिनदर्शन
क) बुद्धी ड) ध्यान

4) श्रावक ––– या नावानेही ओळखला जातो.
अ) कामदेव ब) गगन
क) आगारी ड) धनदेव

5) वसुनंदींनी चौथे कर्तव्य ––– सांगितले आहे.
अ) विश्व ब) नंद
क) ब्रह्म ड) संयम

6) वसुनंदींनी ––– अष्टमूलगुण मध्ये ––– –मांस–मधु त्याग सांगितला आहे.
अ) कंचन ब) काम
क) मद्य ड) फुल

7) वसुनंदींनी ––– कर्तव्य स्वाध्याय सांगितले आहे.
अ) तिसरे ब) बाह
क) तीसावे ड) हीन

8) पुत्तस्स वि एसो ––– विणासं करिस्सइ।
अ) पावी ब) पावीणे
क) पावीई ड) पावीसा

9) सो तत्थ ––– पडिभणइ।
अ) कापि ब) कापिपा
क) कापिवी ड) कापिसा

10) ––– साणुराओ मंतिसंमुहवलोएइ।
अ) निच्छीय ब) निच्छीयअेसो
क) निच्छीयअन्न ड) निच्छीयन्नोय

11) पुणु सेट्ठिहु णंदणु जय आणंदणु ———।
अ) जंपइ ब) जंपइलो
क) जंपइरं ड) जंपइए

12) 'नत्थि मे अज्ज खुह' त्ति उत्तरं ——— गओ
अ) काऊण ब) काऊणंति
क) काऊणथि ड) काऊणओ

13) एय मे ——— समीवमाणेह।
अ) सया ब) सयापा
क) सयावी ड) सयासा

14) ——— हु जीवदव्वं एक्कं चिय चेयणाचुया सेसा।
अ) जीवो ब) जीवोठि
क) ठिओहइ ड) जीवोथि

प्र.2 भाषांतर करा. (कोणतेही 4) **16**

1) सायारो णायारो भवियाणं जेण देसिओ धम्मो।
अमिऊण तं जिणिंदं सावयधम्मं परूवेमो।।
2) छुह–तएहा भय–दोसो राओ मोहो जरा रूजा चिंता।
मिच्चू खेओ सेओ अरइ मओ विम्हओ जम्मं।।
3) सिद्धा संसारत्था दुविहा जीवा जिणेहिं पणणत्ता।
असरीरा णंतचउट्ठय णिणया णिव्वुदा सिद्धा।
4) पुढवी जलं च छाया चउरिंदियविसय–कम्म–परमाणू।
अइथूलथूलथूलं सुहुमं सुहुमं च अइसुहमं।।
5) णिद्दा तहा विसाद्यो दोसा एएहिं वज्जियो अत्ता।
वयणं तस्स पमाणं संतत्थपरूवयं जम्हा।।
6) आउ–कुल–जेणि–मग्गण–गुण–जीवुवओ ग–पाण–सण्णाहिं।
णाऊण जीवदव्वं सद्दहणं होइ कायव्वं।।

प्र.3 टिपा लिहा (कोणतेही 2) **12**

1) वसुनंदी श्रावकाचाराचे मंगलाचरण
2) क्षुल्लक पद
3) पुद्गल

प्र.4 श्रावकाचे कर्तव्य का महत्वाचे आहेत ते सांगून खालीलपैकी एकाचे विश्लेषण करा. **14**

1) स्वाध्याय
2) दान

प्र.5 वसुनंदी श्रावकाचारानुसार जीव–अजीवाचे भेद स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-291

Seat No.	

Set P

B.A.(Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
English (Special Paper – XI)
INTRODUCTION TO THE STRUCTURE AND FUNCTION OF MODERN ENGLISH

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) Adjectives have _____ forms.
   a) five b) two
   c) three d) four

2) The verb forms Vo and Vs are used in _____ tense.
   a) present b) past
   c) future d) perfect

3) There are _____ types of open class words.
   a) two b) three
   c) four d) five

4) Enumerator is an example of _____ class word.
   a) open b) closed
   c) half open d) half closed

5) ({M} H {M}) is not the structure of _____ phrase.
   a) AjP b) NP
   c) VP d) AvP

6) Determiner functions as _____ in a phrase.
   a) post-modifier b) pre-modifier
   c) subject d) object

7) Subordinate phrase is a phrase within _____.
   a) phrase b) clause
   c) syllable d) sentence

8) Genitive phrase functions as pre-modifier in an _____.
   a) AvP b) AjP
   c) NP d) PP

9) There are _____ elements of clause.
   a) five b) six
   c) seven d) eight

10) _____ clause is used to ask question.
   a) Affirmative b) Imperative
   c) Interrogative d) Declarative

11) _____ clause begins with Verb.
   a) Imperative b) Finite clause
   c) Main clause d) Zero that clause

12) 'Terrorism is a global concern'. The clause pattern is _____.
   a) SP b) SPOC
   c) SPA d) SPC

13) The sentence "I am glad that the Principal has agreed" expresses _____.
   a) hypothesis b) neutrality
   c) fact d) none of these

14) The sentence "It is clear that he has suffered a great deal" expresses _____.
   a) belief b) assumption
   c) doubt d) certainty

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Identify the word class of the underlined words in the following sentences.
   1) John is one of the honest human beings on <u>the</u> earth.
   2) To be <u>successful,</u> you should never give up.
   3) Twenty <u>students</u> secured second class.
   4) <u>Oh</u>! I am very sorry to hear the bad news.

b) Identify the prepositions in the following sentences.
   1) All of the committee members were present for the meeting.
   2) The match started on time.
   3) Call the police at once.
   4) Teachers in the exam hall are busy.

c) Give 'Ved' and 'Ven' forms of the following:
   1) write 2) play 3) put 4) eat

d) Classify the following nouns into count and non-count nouns:
   gold, paper, pen, oil

e) Give plural forms of the following nouns:
   1) hair 2) song 3) syllabus 4) bench

f) Identify the auxiliary verbs in the following sentence.
   1) Questions were answered in time.
   2) It is a great joy to read classics.
   3) A man was waiting in the hall.
   4) I must get good marks this time.

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Identify the underlined phrases in the following sentences and give form and function labels:
   1) Everybody is repeating <u>the same old proverb</u>.
   2) <u>A man for all seasons</u> is a good play.
   3) His problem was <u>highly complicated</u>.

b) Identify the clause patterns of the following sentences:
   1) He left the room <u>in utter confusion</u>.
   2) It <u>would have been</u> a proper punishment.
   3) <u>The song which he loves</u> is sung by Kishor Kumar.

c) What are the expressions used to express ability?

d) Write a note on the concept of Agreement.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

a) What is a Noun Phrase? Write a detailed note on the heads and modifiers in Noun Phrase.

b) Write a detailed note on Adjective Phrase and Adverb Phrase with suitable examples.

Q.5 Write a note on the Elements of clause. **14**

SLR-AK-292

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Hindi (Special Paper – XI)
हिंदीभाषा

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण हैं।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 14

1) ''जिन ध्वनि चिह्नों द्वारा ––– परस्पर विचार–विनिमय करता है, उनको समष्टिरूप से भाषा कहतें है।''
अ) बंदर ब) मानव
क) कौआ ड) हाथी

2) प्रयत्नों की लघुता याने प्रयत्नलाघव में ––– प्रयत्न किये जाते है।
अ) अधिक ब) त्रासदिक
क) भावनिक ड) कम

3) भाषा के संबंध में कहते है कि ''चार कोस पर ––– बदले आठ कोस पर बानी।''
अ) अभिमान ब) सम्मान
क) पानी ड) भाषा

4) भाषा की तुलना में बोली का क्षेत्र ––– होता है।
अ) विस्तृत ब) समान
क) सीमित ड) अमर्याद

5) केंद्र सरकार की कार्यालयीन कामकाज की भाषा को ––– कहते हैं।
अ) राष्ट्रभाषा ब) राजभाषा
क) संपर्कभाषा ड) मातृभाषा

6) ––– को कौरवी, नागरी, सरहिंदी, हिंदुस्तानी के नाम से भी पुकारते है।
अ) मैथिली ब) खड़ीबोली
क) मालवी ड) ब्रज

7) ––– लिपि भारत के सबसे अधिक व्यापक क्षेत्र में प्रचलित हैं।
अ) खरोष्ठी ब) चिनी
क) देवनागरी ड) मेवाती

8) हिंदी में प्रयुक्त होनेवाला 'बेगम' शब्द ––– शब्द कहलाता है।
अ) तत्सम ब) तद्भव
क) देशज ड) विदेशी

9) हिंदी और हिंदी बोलियाँ ही नहीं, ––– भी देवनागरी लिपी में लिखी जाती हैं।
अ) मराठी ब) तमील
क) कन्नडा ड) तेलुगु

10) जो भाषा थोड़ी–बहुत सारे ––– में बोली और समझी जाती है, वह अपने इसी गुण से राष्ट्रभाषा होती हैं।
   अ) जिले ब) राष्ट्र
   क) राज्य ड) प्रदेश

11) ––– मानव–भाषा की एक विशेषता हैं।
   अ) अपरिवर्तनशिलता ब) परिवर्तनशिलता
   क) जड़ता ड) अवरोध

12) हिंदी में प्रयुक्त होनेवाला ––– शब्द संस्कृत के 'द्यूत' का तद्भव शब्द है।
   अ) जुआँ ब) दिया
   क) संक्षिप्त ड) अदृश्य

13) बिहारी हिंदी की भोजपुरी बोली को ––– तथा भोजपुरीया भी कहते है।
   अ) ब्राह्मी ब) कनौजी
   क) रोमन ड) पूरबी

14) प्रयत्न लाघव के कारण भाषा ––– की ओर जाती हैं।
   अ) कठिनता से सरलता ब) जड़ता से चेतनता
   क) चल से अचल ड) अवरोध से विरोध

प्र.2 निम्नलिखित में से किन्हीं चार टिप्पणियाँ लिखिए। **16**

1) राजभाषा
2) सांस्कृतिक विभिन्नतावाद
3) ब्रज
4) परिनिष्ठित भाषा
5) अवधी
6) हिंदी भाषा का उद्भव

प्र.3 निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के संक्षेप में उत्तर लिखिए। **12**

1) राष्ट्रभाषा का परिचय दीजिए।
2) भौगोलिक विभिन्नतावाद को स्पष्ट कीजिए।
3) हिंदी भाषा का विकास लिखिए।
4) प्रयत्नलाघव को स्पष्ट कीजिए।

प्र.4 निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए। **14**

देवनागरी लिपि की विशेषताएँ लिखिए।

अथवा

हिंदी के शब्द समूह की चर्चा कीजिए।

प्र.5 भाषा की परिभाषा लिखकर भाषा की विशेषताओं को स्पष्ट कीजिए। **14**

SRL-AK-293

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester – V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Kannada (Special Paper – XI)
STUDY OF KANNADA FOLK LITERATURE

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **14**

1) ಎಲಿಯಂ ಜಾನ್ ಥಾಂಸ್ ಒಬ್ಬ –
1) ಯೋಧ **2)** ಸಂತ
3) ಪ್ರಾಚೀನಾನ್ವೇಷಕ **4)** ಪ್ರೊಫೆಸರ್

2) ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ Flok ಕೂಡ ಒಂದು –
1) ಜನಾಂಗ **2)** ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ
3) ಪಡೆನುಡಿ **4)** ರೂಢಿ

3) ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ.
1) ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳು **2)** ಅಜ್ಜಿ ಕಥೆಗಳು
3) ಹಳ್ಳಿ ಹಾಡುಗಳು **4)** ಅಕ್ಕನ ಕಥೆಗಳು

4) ಹಿಂದಿನ ಪುರಾಣ ಮತ್ತು ಕತೆಗಳ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು.
1) ಹರಟೆ **2)** ಮೂಢನಂಬಿಕೆ
3) ಕಾಲಹರಣ **4)** ನೀತಿಬೋಧೆ

5) ದೇಶ ಸುತ್ತು, ಓದು.
1) ಕೊಳಲು **2)** ಕೋಶ
3) ಗಿತೆ **4)** ವಚನ

6) ಸಾಮೂಹಿಕ ಪುನರ್ ಸೃಷ್ಟಿ ಇದು ಜಾನಪದ ಒಂದು –
1) ಲಕ್ಷಣ **2)** ಕವಿತೆ
3) ಒಗಟು **4)** ಗಾದೆ

7) 'Proverb' ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಪದದ ಸಂವಾದಿ ಪದ –
1) ಕತೆ **2)** ಒಗಟು
3) ಪಡೆನುಡಿ **4)** ಗಾದೆ

8) ಕತೆ ಇಲ್ಲದ ಊರಿಲ್ಲ ಇಲ್ಲದ ಮನುಷ್ಯನಿಲ್ಲ.
1) ವ್ಯಥೆ **2)** ನೋವು
3) ಸಾಲ **4)** ಸತಿ

9) ಮುಖವಿಲ್ಲದ ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೇ ಸುತ್ತುತ್ತಾನೆ.
1) ಗಾಳಿ **2)** ಚಂದ್ರ
3) ನಕ್ಷತ್ರ **4)** ಸೂರ್ಯ

10) ಜನವಾಣಿ ಕವಿವಾಣಿ ಹೂ.
1) ಕಾಯಿ **2)** ಬೇರು
3) ಟೊಂಗೆ **4)** ಎಲೆ

11) ವೇದಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರ.
1) ಗೀತೆ **2)** ಗಾದೆ
3) ಒಗಟು **4)** ಕತೆ

12) ದೊಡ್ಡಾಟದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪಾತ್ರ
1) ಸಾರಥಿ 2) ಸೂತ್ರದಾರ
3) ದೂತ 4) ಭೀಮ

13) ಇವು ಗಂಡಸರ ಹಾಡುಗಳು –
1) ಬುಲಾಯಿ ಹಾಡುಗಳು 2) ಸೋಬಾನ ಹಾಡುಗಳು
3) ಹಂತಿ ಪದಗಳು 4) ಸೀಗಿ ಹಾಡುಗಳು

14) ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಜನಪ್ರೀಯ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರ.
1) ಕಥೆ 2) ಹಾಡು
3) ಒಗಟು 4) ಕುಣಿತ

ಪ್ರ.2 ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **16**

1) Folk ಮತ್ತು Folklore ಎಂಬ ಪದಗಳ ಕನ್ನಡದ ಸಂವಾದಿ ಪದಗಳಾವುವು?
2) ಜನಪದ ರಮಗಭೂಮಿಯ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.
3) ಭಜನೆ ಎಂದರೇನು?
4) ಒಗಟಿನ ಲಕ್ಷಣ ತಿಳಿಸಿರಿ.
5) ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಹಾಡುಗಳ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಯಾವುವು?
6) ಅಜ್ಜಿ ಕಥೆಗಳು ಎಂದರೇನು?

ಪ್ರ.3 ಬೇಕಾದ ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ : **12**

1) ವಿಲಿಯಂ ಥಾಂಸ್
2) ಲಾವಣಿ ಪದಗಳು
3) ದೊಡ್ಡಾಟ
4) ಗಾದೆಗಳು

ಪ್ರ.4 ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **14**

1) ಜನಪದ ಕತೆಗಳು ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಬಗೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
2) 'ಜನವಾಣಿ ಬೇಉ, ಕವಿವಾಣಿ ಹೂವು' ಈ ಮಾತಿನ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.5 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. **14**
ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸ್ವರೂಪ – ಲಕ್ಷಣ ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

SLR-AK-294

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Marathi (Special Paper - XI)
आधुनिक मराठी साहित्यातील विविध प्रवाह (ग्रामीण व दलित)

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **14**

1) योगीराज वाघमारे यांचा पहिला कथासंग्रह कोणता?
अ) उद्रेक ब) बेगड
क) गुडदाणी ड) होरपळ

2) देशमुखाच्या छोटया मुलीचे नाव काय?
अ) शारदा ब) नाजुका
क) नाबदा ड) शांता

3) यंत्र कथेतील नायकाचे नाव लिहा.
अ) करीम ब) बत्ताशा
क) उत्तम ड) वामन

4) 'गुडदाणी' या कथासंग्रहाचे लेखक कोण?
अ) वामन होवाळ ब) योगीराज वाघमारे
क) अर्जुन डांगळे ड) दया पवार

5) 'गुंडदाणी' या कथासंग्रहात एकूण किती कथा आहेत?
अ) 11 ब) 12
क) 13 ड) 10

6) 'गुडदाणी' हा कथासंग्रह कोणास अर्पण केलेा आहे?
अ) डॉ. कृष्णा किरवले ब) डॉ. मनोहर जाधव
क) डॉ. गंगाधर पानतावणे ड) नारायण सुर्वे

7) दादासाहेब गायकवाडांची मिरवणूक किती बैलांची जोडी लावून काढली?
अ) 51 ब) 25
क) 21 ड) 10

8) 'वंश' कवितेतील उनाड कुत्रीचे नाव लिहा.
अ) टमी ब) राणी
क) जनी ड) चंफी

9) 'बोलावे ते आम्ही' या कविता संग्रहाचे कवी कोण?
अ) श्रीकांत देशमुख ब) नारायण सुर्वे
क) योगीराज वाघमारे ड) शंभू पाटील

10) 'बोलावे ते आम्ही' या काव्याचे मुखपृष्ठ कोणी रेखाटले आहे?
अ) श्रीधर अंभोरे ब) प्रभाकर कोलते
क) सदानंद देशमुख ड) शालिनी देशमुख

11) जुनाट काठावर पदर डोईवर घेऊन बाया काय निंदताहेत?
अ) शेती ब) पीक
क) जमीन ड) माती

12) बँकेचा अधिकारी कर्ज वसुलिकरिता कोणत्या वेळी जातो?
अ) पहाटे ब) सकाळ
क) दुपार ड) संध्याकाळ

13) ''गावाच्या मधोमध गढी उभी आहे.... गढी पूर्ण जमीनदोस्त झालीय'' ही ओळ कोणत्या कवितेतील आहे?
अ) वंश ब) जात
क) गढी ड) भूमी

14) ''बोलावे ते आम्ही'' हा काव्यसंग्रह कोणत्या वाङ्मय प्रवाहात मांडतो?
अ) दलित साहित्य ब) ग्रामीण साहित्य
क) स्त्रीवादी साहित्य ड) मुस्लीम साहित्य

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) 'भूमी' या कवितेचा आशय स्पष्ट करा.
2) सिरपाच्या व्यक्तिमत्वाचा परिचय लिहा.
3) गजानन बाबाच्या पालखी सोहळयाचे वर्णन करा.
4) 'पराभव' या कथेचा थोडक्यात आशय लिहा.
5) गावात शिरताना स्त्रियांना आलेला अनुभव 'गावात शिरताना' या कवितेच्या आधारे लिहा.
6) 'कुशाबा' आपल्या परिस्थितीसमोर हतबल का व कसा होता?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) 'अंधार' कवितेतील अंधाराची किमया स्पष्ट करा.
2) यंत्र संस्कृतीचा वामनच्या जीवनावर कोणता विपरित परिणाम झाला?
3) जानबाची व्यक्तीरेखा रेखाटा.
4) 'बोलावे ते आम्ही' या काव्यातील कष्टकरी स्त्रीचे चित्रण करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

'बोलावे ते आम्ही' या कविता संग्रहातील निसर्ग चित्रण रेखाटा.

किंवा

ग्रामीण साहित्याची संकल्पना आणि प्रेरणा स्पष्ट करा.

प्र.5 'गुडदाणी' या कथासंग्रहातील निवडक व्यक्तिमत्वांचा आढावा घ्या. **14**

SLR-AK-295

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sanskrit (Special Paper – XI)
प्राचीन उत्कीर्ण लेख

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। 14
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

1) निआर्कसच्या पुरव्यानुसार भारतीयांना ––– मध्ये कागद माहित होता.
अ) इ. स. पूर्व 327 ब) इ. स. पुर्व 323
क) इ. स. पूर्व 342 ड) यापैकी नाही

2) धातूच्या टोकदार लेखणीला ––– म्हणतात.
अ) अंकनी ब) शलाका
क) मापिका ड) केयूर

3) –––हा लाकुल संप्रदायाचा संस्थापक होता.
अ) वासुकी ब) लाकुली
क) अशोक ड) नहपान

4) लेखन सामग्रीमध्ये सर्वात जास्ती वापरला गेलेला धातु ––– आहे.
अ) सोने ब) तांबे
क) पितळ ड) लोखंड

5) सिकंदर लोधि याने वैद्यक शास्त्रावर ––– नावाचा ग्रंथ रचला.
अ) तिब्ब–इ–सिंकदरी ब) रामायण
क) महाभारत ड) मुघल ए आझम

6) बिहारमध्ये विक्रमशिला विद्यापीठ ––– राजाने स्थापन केले.
अ) राजपाल ब) धर्मपाल
क) राम ड) वसिष्ठ

7) ––– यांच्या मते ब्राह्मी लिपीची निर्मिति ही नॉर्थ सेमेटिक लिपीपासुन झाली आहे.
अ) वेबर ब) कनिंगहॅम
क) गौरीशंकर ड) राजबली पांडे

8) काश्मीर देशाची अधिष्ठाती देवता ––– आहे.
अ) गणपती ब) शारदा
क) विष्णू ड) शंकर

9) कोरीव लेखांचे मुख्यत्वेकरून ––– प्रकार पडतात.
अ) 3 ब) 7
क) 4 ड) 2

10) सम्राट अशोकाच्या ––– राजाज्ञा शिळेवर कोरून ठेवल्या आहेत.
अ) 13 ब) 5
क) 14 ड) 22

11) हर्ष राजाने ––– या गावी शिबिर घेतले होते.
अ) मथुरा ब) काश्मीर
क) पिन्थिका ड) ऐहोळ

12) ––– मध्ये लकुली हा शिवाचा अवतार समजला जातो.
अ) वायुपुराणामध्ये ब) भगवद्गीतेमध्ये
क) अर्थसंग्रह ड) तर्कभाषा

13) कपिल हा ––– चा शिष्य होता.
अ) सौगत ब) महामूनी
क) पराशर ड) चंद्रगुप्त

14) नहपान राजाने ––– हजार गाई दान दिल्या.
अ) 5000 ब) 70000
क) 3000 ड) 2000

प्र.2 अधोनिर्दिष्टानां प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत । 16
खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

1) अधोनिदिष्टांनां लिप्यन्तरं कुरूत। (केऽपि 8)
खालील देवनागरीतील शब्दांचे रूपांतर ब्राह्मी लिपीत करा. (कोणतेही 8)
i. फाल्गुन
ii. लिपी
iii. कृष्ण
iv. पलाश
v. अनुजा
vi प्रणाली
vii. भजन
viii. कुलाल
ix. मौर्य
x. गुंता

2) अधोनिर्दिष्टांना लिप्यन्तरं कुरूत। (केऽपि 8)
खालील ब्राहमी लिपीतील शब्दांचे मराठी भाषेत रूपांतर करा. (कोणतेही 8)

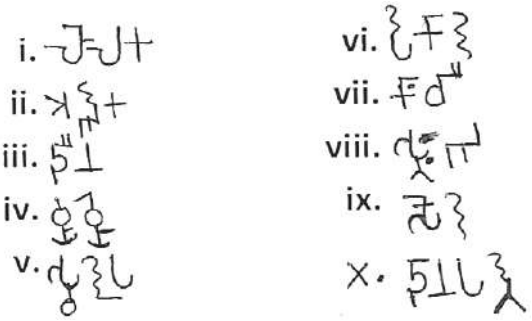

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या. 12

1) मोहेंजोदडो लिपीबद्दल माहिती लिहा.
2) सम्राट हर्षवर्धन याच्या दानपत्रातील वंशावळ लिहून पत्रातील आशय थोडक्यात लिहा.
3) मथुरा स्तंभालेखाची माहिती व त्याची लिपी लिहा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 14
उत्खनीत अवशेषांचे पुरातत्त्वीय अभ्यासात महत्त्व सांगा.

किंवा

मधुबन ताम्रपटाची माहिती द्या.

प्र.5 पुरभिलेखागाराचा परिचय दया. **14**

SLR-AK-296

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Urdu (Special Paper – XI)
URDU DRAMA

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

سوال نمبر.1. صیحح متبادل کا انتخاب کر کے خانہ پری کیجیئے :- 14

1) یہودی قوم کا سردار _____ ہے-

بروٹیس ، عذرا ، جونہ مارکس

2) ہندوستان میں اسٹیج کی بنیاد _____ نے ڈالی

پریم چند ، آغا حسن، آغا حشر کاشمیری ، محمد حسین آزاد

3) اردو کا پہلا ڈرامہ _____ کو تسلیم کیا جاتا ہے -

دیانت، شکنتلا ، شہید وفا ، اندر سبھا

4) مزاحیہ ڈرامے کی ایک قسم _____ آہی -

ٹریجیڈی ، کامیڈی، حزنیہ براسک

5) آغا حشر کاشمیری کو _____ ڈرامہ فلمی ہے -

طلسم اسرار ، زبیدہ، رستم و سہراب، قسمت کا خواب

6) آغا حشر کاشمیری کا _____ ڈرامے پر شکسپیئر کا لقب دیا گیا تھا

شہید وفا، شہید ناز ، زور پشماں ، آنکھ کا نشہ

7) "اردو ڈرامے کا آغاز و ارتقاء _____ کی تصنیف ہے -

شمس الرحمن فاروقی، عشرت رحمانی ، کلیم الدین ، میراں جی

8) _____ ڈرامہ مغلیہ دور کی تہذیب کی عکاسی کرتا ہے -

لیل و نہار، آزمائیش ، انار کلی ، راج دلاری

9) مارکس کی منگیتر کا نام _____ ہے -

دیسیا ، ڈیزی ، کرشٹینا ، جولی

10) واجد الی شاہ نے _____ ڈرامے پر لاکھوں روپیے خرچ کیے -

شکنتلا ، ضحاک ، انارکلی ، رادھا کہنا

11) ڈرامہ "آفتاب محبت" _____ کا پہلا ڈرامہ ہے -

احسن لکھنوی ، امانت لکھنوی ، آغا حشر کاشمیری واجد علی شاہ

12) "جنازے" _____ ڈراموں کا مجموعہ ہے -

پریم چند، کرشن چندر، بیدی ، منتو

13) _____ روم کا دلی عہد ، راحیل کا عاشق ہے -

مارکس ، عذرا ، دیسیا ، جوزف

14) پردۂ غفلت کا تعلق نثری ادب _____ صنف سے ہے -

داستان ، نا ول، افسانہ ، ڈرامہ

سوال نمبر.2. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئیے :- (کوئی چار) 16

1) اردو ڈرامے کی تعریف بیان کیجیئے -

2) ڈرامے کے مختلف اقسام پر بحث کیجیے -

3) مکالمہ نگاری پر نوٹ لکھئیے -

4) "میلو ڈرامہ" پر نوٹ لکھئیے -

5) راحیل پر اپنے خیالات کا اظہار کیجیے -

6) "یونانی ڈرامہ" پر نوٹ لکھئیے -

سوال نمبر.3. مختصر نوٹ لکھئیے :- (کوئی دو) 12

1) سنسکرت ڈرامہ -

2) یک بابی ڈرامہ -

3) آغا حشر کاشمیری کی ڈرامہ نگاری -

4) فن ڈرامہ نگاری کے اجزا ئے ترکیبی -

سوال نمبر.4. **مفصل جواب لکھئیے :- (کوئی ایک)** **14**

1) اردو ڈرامہ کے آغاز و ارتقاء پر روشنی ڈالئیے -

2) آغا حشر کاشمیری کی سوانح حیات کا مفصل جائزہ لیجیے -

سوال نمبر.5. ڈرامہ "یہودی کی لڑکی" کا تنقیدی جائزہ لیجیے - 14

SLR-AK-297

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XI)
TOURISM DEVELOPMENT IN INDIA

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) पर्यटनाचा विकास हे ––– या आंतरराष्ट्रीय संस्थेचे उद्दिष्ट आहे.
अ) पाटा ब) संयुक्त राष्ट्र संघटना
क) आय. टी. डी. सी ड) जागतिक आरोग्य संघटना

2) मगध राज्यात ––– हे प्रसिद्ध प्राचीन विद्यापीठ अस्तित्वात होते.
अ) काशी ब) नालंदा
क) वल्लभी ड) विक्रमशिला

3) मौर्यकाळामध्ये प्रवाशांना राहण्याची व्यवस्था ––– मध्ये केली जात होती.
अ) मंदिरे ब) सार्वजनिक उदयाने
क) प्रशासकीय इमारती ड) धर्मशाळा

4) राष्ट्रीय पर्यटन ––– साठी उपयुक्त आहे.
अ) सांस्कृतिक प्रगती ब) राष्ट्रीय एकात्मता
क) आर्थिक सुबत्ता ड) सामाजिक संबंध

5) देशामध्ये परकीय प्रवाशांचे ––– करीता स्वागत केले जाते.
अ) पर्यटनाचा प्रसार ब) परकीय चलन प्राप्त करणे
क) सांस्कृतिक प्रगती ड) सामाजिक संबंध

6) सिंधू संस्कृतीच्या काळात ––– हे पर्यटन स्थळ होते.
अ) भाजे ब) लोथल
क) कालिबंगन ड) दायमाबाद

7) पर्यटकांना मार्गदर्शन करणाऱ्या व्यक्तीने ––– हा पर्यटन कोर्स पूर्ण करणे आवश्यक आहे.
अ) डिप्लोमा–इन–ॲग्रीक्लचर ब) डिप्लोमा–इन–फॉर्मसी
क) डी. एच. डिप्लोमा ऑफ टयुरिझम ड) यापैकी नाही

8) भारतीय पर्यटन विकास महामंडळाची स्थापना ––– मध्ये झाली.
अ) 1947 ब) 1950
क) 1960 ड) 1966

9) महाराष्ट्रातील ––– हे सर्वात प्राचीन लेणी आहेत.
अ) कार्ले ब) भाजे
क) पितळ खोरे ड) वेरूळ

10) प्रसिद्ध भाजे लेणी महाराष्ट्रातील ––– हया जिल्हात आहेत.
अ) नाशिक ब) पुणे
क) रायगड ड) सातारा

11) प्रसिद्ध कार्ले येथील लेण्या ––– या धर्माशी संबंधित आहेत.
   अ) वैदिक ब) जैन
   क) बौद्ध ड) हिन्दू

12) वेरूळ येथील ––– हे ठिकाण पर्यटकांचे मुख्य आकर्षण आहे.
   अ) बौद्ध लेणी ब) जैन गुंफा
   क) तीन–ताल–गुंफा ड) कैलास मंदिर

13) पद्मपाणीचे प्रसिद्ध चित्र ––– येथील पर्यटन स्थळावर आहे.
   अ) कार्ले ब) वेरूळ
   क) अंजठा ड) पितळखोरे

14) वेरूळ येथील प्रसिद्ध कैलास मंदिर ––– या जिल्हयात आहे.
   अ) नाशिक ब) पुणे
   क) सातारा ड) औरंगाबाद

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) पर्यटनाची व्याप्ती विशद करा.
2) आधुनिक जीवनातील पर्यटनाचे महत्व सांगा.
3) महाराष्ट्र राज्य पर्यटन विभागाची कार्ये स्पष्ट करा.
4) प्रवाशी संस्थेचे उद्देश व कार्य सांगा.
5) कार्ले लेण्यांचे पर्यटन महत्व विशद करा.
6) वेरूळ येथील कैलास मंदिराची माहिती लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) पर्यटनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
2) पर्यटनांची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी विशद करा.
3) चांगल्या पर्यटक मार्गदर्शकाच्या गुणांची चर्चा करा.
4) भाजे लेण्यांचे पर्यटन महत्व स्पष्ट करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

अ) पर्यटनाचे आर्थिक आणि सामाजिक महत्व विशद करा.

किंवा

ब) भारतीय पर्यटन विकास महामंडळाची उद्दिष्टये आणि कार्यांची चर्चा करा.

प्र.5 पर्यटकांचे आकर्षक स्थळ म्हणून अंजठा लेण्यांचे महत्व स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XI)
TOURISM DEVELOPMENT IN INDIA

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Development of tourism is the aim of _____ international organization.
   a) PATA b) UNA
   c) I.T.D.C. d) W.H.O.

2) _____ was the famous ancient university in Magadh empire.
   a) Kashi b) Nalanda
   c) Vallabhi d) Vikramshila

3) _____ were the surviving as a place residence for tourists during the Maurya period.
   a) Temples b) Public gardens
   c) Administrative building d) Dharmshala

4) National tourism is useful for _____.
   a) Cultural progress b) Achieving national unity
   c) Economic prosperity d) Social contact

5) Foreign travellers are welcomed in the country for _____.
   a) Spread to tourism b) For foreign exchange
   c) Cultural progress d) Social contact

6) _____ was the tourist place during the period of Indus valley civilization.
   a) Bhaje b) Lothal
   c) Kalibangan d) Dayamabad

7) The tourist guide must have completed _____ course.
   a) Diploma in Agriculture b) Diploma in pharmacy.
   c) D. H. Diploma of tourism d) None of these

8) Indian tourism development corporation was established in _____.
   a) 1947 b) 1950
   c) 1960 d) 1966

9) _____ was the oldest caves in Maharashtra.
   a) Karle b) Bhaje
   c) Pitalkhore d) Ellora

10) The famous cave at Bhaje is _____ district in Maharashtra.
   a) Nashik b) Pune
   c) Raigad d) Satara

11) The famous caves at Karle are related to _____ religious.
   a) Vedic b) Jain
   c) Buddha d) Hindu

12) _____ was the main attraction of tourist at Ellora.
   a) Buddha cave b) Jain gumpha
   c) Tin – Tal - gumpha d) Kailash temple

13) The famous painting of Padmapani is situated at _____ tourist.
a) Karle b) Ellora
c) Ajanta d) Pitalkhore

14) The famous Kailash temple at Ellora is in _____ district.
a) Nashik b) Pune
c) Satara d) Aurangabad

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Describe the scope of tourism.
b) Explain the importance of tourism in modern life.
c) State the functions of Maharashtra State tourism department
d) Explain the purpose and work of tourist agencies.
e) State the tourism importance of Karle caves.
f) Write the information about the Kailash temple of Ellora.

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Explain the nature of tourism.
b) Describe the historical background of tourism.
c) Discuss the Qualities of good tourist guide.
d) State the tourist importance of Bhaje caves.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

a) Describe the economic and social importance of tourism.

OR

b) Discuss the aims and functions of Indian tourism development corporation

Q.5 Explain the importance of Ajanta caves as the place of tourist interest. **14**

SLR-AK-298

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Special Paper - XI)
AGRICULTURAL ECONOMICS

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ––– हा भारतीय अर्थव्यवस्थेचा कणा आहे.
अ) शेती ब) उदयोग
क) व्यापार ड) यापैकी नाही

2) जगात मासे उत्पादनात भारताचा ––– क्रमांक आहे.
अ) प्रथम ब) द्वितीय
क) तृतीय ड) यापैकी नाही

3) एच. वाय. व्ही. पी. हे ––– संबंधीत आहे.
अ) बियाणे ब) सिंचन
क) उदयोग ड) यापैकी नाही

4) शेतीची उत्पादकता = $\frac{\text{————}}{\text{लागवडी खालील एकूण जमीन}}$
अ) शेतीचे एकूण उत्पादन ब) सरासरी उत्पादन
क) सिमांत उत्पादन ड) यापैकी नाही

5) भारतात ––– मध्ये स्वतंत्र जैवतंज्ञान विभागाची स्थापना करण्यात आली.
अ) 1976 ब) 1966
क) 1961 ड) 1986

6) ––– मध्ये भारत सरकारने राष्ट्रीय बियाणे महामंडळाची स्थापना केली.
अ) 1963 ब) 1951
क) 1966 ड) 1971

7) भारतात हरित क्रांतीने ग्रामीण भागात उत्पन्नातील विषमता –––.
अ) स्थिर ब) वाढली
क) घटली ड) यापैकी नाही

8) भारतीय शेतीत ––– बेकारीचे प्रमाण जादा आहे.
अ) शैक्षणिक ब) छुपी
क) खुली ड) यापैकी नाही

9) ––– हे राष्ट्रीय शेतकरी आयोगाचे अध्यक्ष होते.
अ) डॉ. स्वामीनाथन ब) सूधीर सेन
क) वी. म. दांडेकर ड) यापैकी नाही

10) ––– हा उदयोग कृषी आधारित आहे.
अ) साखर ब) सिमेंट
क) स्टील ड) यापैकी नाही

11) सर्वसाधारण अल्पमुदत कर्जाचा/पतपुरवठयाचा कालखंड ––– असतो.
अ) 2 वर्षे ब) 5 वर्षे
क) 15 महिने ड) यापैकी नाही

12) ––– हे सिंचनाचे मार्ग आहेत.
अ) विहिर ब) कूपनलीका
क) तलाव ड) वरील सर्व

13) राष्ट्रीय फलोत्पादन बोर्ड ––– मध्ये स्थापन झाले.
अ) मे, 2005 ब) मे, 2004
क) मे, 1990 ड) यापैकी नाही

14) अवर्षण प्रवण क्षेत्र कार्यक्रम ––– मध्ये सुरू केला.
अ) 1950 ब) 1960
क) 1970 ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) लहान व सिमांत शेतकऱ्यांचे प्रश्न स्पष्ट करा.
2) फलोत्पादनाच्या समस्या स्पष्ट करा.
3) पिक रचने वर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
4) जमीन सुधारणेचे गुण दोष स्पष्ट करा.
5) सिंचनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
6) जैव तंत्रज्ञानाचे महत्व स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) जमीन सुधारणे वरील उपाय स्पष्ट करा.
2) ग्रामीण विकासात कृषी आधारित उदयोगाची भूमिका स्पष्ट करा.
3) पिक रचनेची प्रवृत्ती स्पष्ट करा.
4) सिंचनाचे मार्ग स्पष्ट करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

ग्रामीण अर्थव्यवस्थेतील शेतीचे स्थान स्पष्ट करा.

किंवा

शेतीच्या कमी उत्पादकतेची कारणे स्पष्ट करा.

प्र.5 ग्रामीण अर्थव्यवस्थेची वैशिष्टये स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Special Paper - XI)
AGRICULTURAL ECONOMICS

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) _____ is the backbone of Indian economy.
   a) Agriculture b) Industry
   c) Trade d) None of these

2) India is the _____ largest producer of fish in the world.
   a) First b) Second
   c) Third d) None of these

3) HYVP is concerned with _____ .
   a) Seed b) Irrigation
   c) Industry d) None of these

4) Agricultural productivity = $\frac{\text{-------}}{\text{Total land under cultivation}}$
   a) Total Agricultural production b) Average production
   c) Marginal production d) None of these

5) A separate department of Bio-Technology was established _____ in India.
   a) 1976 b) 1966
   c) 1961 d) 1986

6) In _____ the Government of India has established National Seed Corporation.
   a) 1963 b) 1951
   c) 1966 d) 1971

7) Green Revolution is _____ economical inequality in the rural area.
   a) Stable b) Increase
   c) Decrease d) None of these

8) The proportion of _____ unemployment in Indian agriculture.
   a) Educational b) Disguised
   c) Open d) None of these

9) _____ was the president of the National commission on farmers.
   a) Dr. Swaminathan b) Sudhir Sen
   c) V. M. Dandekar d) None of these

10) _____ industry is agro based industry.
   a) Sugar b) Cement
   c) Steel d) None of these

11) The period of short term credit is commonly up to _____.
   a) 2 years b) 5 years
   c) 15 years d) None of these

12) _____ are the sources of irrigation.
   a) Wells b) Tube well
   c) Tank d) All of above

13) In _____ National Horticulture Board was established.
   a) May, 2005 b) May, 2004
   c) May, 1990 d) None of these

14) The Drought prone area programme was started in _____.
   a) 1950 b) 1960
   c) 1970 d) None of these

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Explain the problems of small and marginal farmers.
b) Explain the problems of Horticulture.
c) State the factors affecting on cropping pattern.
d) Explain the merits and demerits of land reform.
e) State the importance of irrigation.
f) Explain the importance of Bio - Technology in agricultural.

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Explain the measures of land reforms.
b) Explain the role of agro based industries in rural development.
c) State the trends of cropping pattern.
d) State the sources of irrigation.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the place of agricultural in rural economy.

OR

Explain the causes of low productivity of agriculture.

Q.5 Explain the characteristic of rural economy of India. **14**

SLR-AK-299

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
History (Special Paper - XI)
HISTORICAL DOCUMENT AND PLACES

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ''इतिहास म्हणजे भुतकाळ व वर्तमानकाळ यांच्यातील कधीही न संपणारा संवाद होय''. असे ––– यांनी म्हटले आहे.
अ) जान्सन ब) मटलँड
क) हार्डर ड) इ. एच. कार

2) ––– इतिहास ही राजकीय इतिहासाचीच एक स्वतंत्र शाखा आहे.
अ) राजनैतिक ब) स्थानिक
क) मौखिक ड) सामाजिक

3) खालीलपैकी ––– हे साधन इतिहासाच्या प्राथमिक साधनामध्ये समाविष्ट होत नाही.
अ) चित्रे ब) शिलालेख
क) काव्ये ड) जमाखर्च

4) 'तकरीरा' हे ––– कागदपत्र होय.
अ) राजकीय ब) गोपनिय
क) न्यायविषयक ड) तार्किक

5) सत्य सांगण्याची पात्रता ––– परिक्षणातून स्पष्ट होते.
अ) बहिरंग ब) अंतरंग
क) नकारात्मक ड) विशेष

6) 'कागदपत्रे (पुरावा) नाही तर इतिहास नाही' असे ––– यांनी म्हटले आहे.
अ) ए. एल. राऊस ब) लेजिलॉस व सेनबॉस
क) क्रोसे ड) इ. एच. कार

7) ––– ही संशोधन प्रक्रियेमधील पहिली पायरी होय.
अ) विषयाची निवड ब) संदर्भसाधनाचे संकलन
क) कागदपत्राचे परिक्षण ड) मांडणी

8) ऐतिहासिक घटनाचे ––– स्पष्टीकरण करावे.
अ) वस्तुनिष्ठ ब) व्यक्तीनिष्ठ
क) बोधपर ड) रंजक

9) खालीलपैकी ––– हे इतिहासाचे साह्यकारी शास्त्र आहे.
अ) प्राणीशास्त्र ब) जीवशास्त्र
क) मानववंशशास्त्र ड) पीकशास्त्र

10) संदर्भसाधनाचे संकलन ही इतिहास संशोधन प्रक्रियेतील ––– पायरी आहे.
अ) पहिली ब) दुसरी
क) तिसरी ड) चौथी

11) कागदपत्राचा वाङमयीन व खरा अर्थ लावणे यास ––– म्हणतात.
अ) होकारात्मक परिक्षण ब) नकारात्मक परिक्षण
क) वाङमयीन परिक्षण ड) यापैकी नाही

12) संदर्भग्रंथाची यादी देताना प्रथम लेखकाचे ––– लिहावे.
अ) पदवी ब) नाव
क) आडनाव ड) अद्याक्षर

13) ––– तळटीपा कधीही देवू नये.
अ) शिर्षकास ब) विधानास
क) अवतरणास ड) भाषांतरास

14) सुचीचे ––– प्रकार आहेत.
अ) चार ब) तीन
क) दोन ड) पाच

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) इतिहासाच्या कोणत्याही चार व्याख्या सांगा.
2) संदर्भसाधनाचे महत्व सांगा.
3) इतिहास संशोधकाकडे कोणते गुण असावेत.
4) साह्यकारी शास्त्र म्हणून समाजशास्त्र व राज्यशास्त्र यांची माहिती द्या.
5) तळटीपा कोठे द्याव्यात?
6) सुचीचे प्रकार किती व कोणते ते सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) बहिरंग परिक्षण
2) दुय्यम साधने
3) इतिहासाचे साह्यकारी शास्त्रे
4) कालनिर्णय

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

इतिहासाचे स्वरूप स्पष्ट करून इतिहासाची व्याप्ती सांगा.

किंवा

इतिहास संशोधनातील विविध टप्पे (पायऱ्या) स्पष्ट करा.

प्र.5 इतिहासाच्या विविध प्रकाराची माहिती द्या. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
History (Special Paper - XI)
HISTORICAL DOCUMENT AND PLACES

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) _____ said the History is an unending dialogue between the present and the past.
   a) Jonson b) Metland
   c) Herder d) E. H. Caar

2) _____ History is a separate branch of Political History.
   a) Diplomatic b) Local
   c) Oral d) Social

3) _____ among the following cannot be included in the Primary sources of History.
   a) Paintings b) Inscriptions
   c) Poetry d) Balance sheet

4) 'Takrira is a _____ document.
   a) Political b) Confidential
   c) Judicial d) Logical

5) _____ criticism explains the ability to tell the truth.
   a) External b) Internal
   c) Negative d) Special

6) 'No Document No History' is said by _____.
   a) A. L. Rowse b) Legiloss and Senboss
   c) Crose d) E. H. Caar

7) _____ is the first steps in process of research.
   a) Selection of subject b) Collection of Sources
   c) Criticism of documents d) Organization

8) Historical event should be explained by _____.
   a) Objective b) Subjective
   c) Moral d) Interesting

9) _____ among the following is the Auxiliary Science of History.
   a) Zoology b) Biology
   c) Anthropology d) Crop science

10) Collection of sources is _____ step in process of history research.
   a) First b) Second
   c) Third d) Fourth

11) To find out of literal and real meaning of the document is known as _____.
   a) Positive Criticism b) Negative Criticism
   c) Literary Criticism d) None of these

12) In bibliography firstly write _____ of Author.
   a) Degree b) First name
   c) Surname d) Initial

13) Don't use footnote for _____.
   a) Title b) Statement
   c) Punctuation d) Translation

14) Index has _____ kinds.
   a) Four b) Three
   c) Two d) Five

Q.2 Write short answer of the following (Any Four) **16**

a) Write any four definitions of History.
b) State the Information of the Sources.
c) What is the merit of History Researcher?
d) Give the information about Sociology and Politics as a Auxiliary.
e) Where to give Footnotes?
f) How many kinds of Index and which are they?

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) External Criticism
b) Secondary sources
c) Auxiliary Science of History
d) Dating

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the nature of History and state its scope.

OR

Explain the various steps of History Research.

Q.5 Give information of the various kinds of History. **14**

SLR-AK-3

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Kannada (Paper – I)
BIOGRAPHY AND VACHANAS

Day & Date: Thursday, 17-10-2019 Max. Marks: 40
Time: 11:30 AM To 01:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **08**

1) ಅಪ್ಪಾಸಾಹೇಬರ ಕರ್ಮ ಭೂಮಿ
- **1)** ಬೀದರ
- **2)** ಪುಣೆ
- **3)** ಜಹಿರಾಬಾದ
- **4)** ಸೊಲ್ಲಾಪುರ

2) ಅಪ್ಪಾಸಾಹೇಬರ ಮುಖಮುದ್ರೆ ಪ್ರಸನ್ನ ಆಕರ್ಷಕ ಹಾಗೂ ಆಗಿತ್ತು
- **1)** ತೇಜಸ್ವಿ
- **2)** ನಿಸ್ತೇಜ
- **3)** ಕಳಾಹೀನ
- **4)** ಚಿಕ್ಕದು

3) ಕರಿಯನಿತ್ತಡೆ ಒಲ್ಲೆ ಯನಿತ್ತಡೆ ಒಲ್ಲೆ
- **1)** ಬಿಳಿ
- **2)** ಗರಿ
- **3)** ಸಿರಿ
- **4)** ಮರಿ

4) ನಾಗಪ್ಪಣ್ಣ ಮತ್ತು ಅಪ್ಪಾಸಾಹೇಬರಿಗೆ ಜನರು ಎಂದು ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.
- **1)** ರಾಮ–ಹನುಮ
- **2)** ರಾಮ–ಲಕ್ಷ್ಮಣ
- **3)** ಕೃಷ್ಣ–ಸುದಾಮ
- **4)** ಶೂರ–ವೀರ

5) ಮುದನೂರು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿತ್ತು.
- **1)** ಕಾಶಿ
- **2)** ಕೇದಾರ
- **2)** ಶ್ರೀಶೈಲ
- **4)** ರಾಜಧಾನಿ

6) ಅಪ್ಪಾಸಾಹೇಬರಿಗೆ ನುಡಿಸುವ ಹವ್ಯಾಸ ಇತ್ತು
- **1)** ತಬಲಾ
- **2)** ಏಕತಾರಿ
- **2)** ಗಿಟಾರ್
- **4)** ವೀಣೆ

7) 'ಕರ್ಮಯೋಗಿ ಅಪ್ಪಾಸಾಹೇಬ ಕಾಡಾದಿ' ಕೃತಿಯ ಲೇಖಕರು.
- **1)** ಡಾ। ಗುರುಲಿಂಗಪ್ಪ ಧಬಾಲೆ
- **2)** ಡಾ। ಬಿ.ಬಿ.ಪೂಜಾರಿ
- **2)** ಕುವೆಂಪು
- **4)** ಬೇಂದ್ರೆ

8) ಸುರೆಯ, ಹಾಲಿರಲಿಕೆ
- **1)** ತಿನ್ನುವರು
- **2)** ಕಡಿಯುವರು
- **2)** ಕುಡಿವರು
- **4)** ಚೆಲ್ಲುವರು

ಪ್ರ.2 ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಸಂದರ್ಭದೊಡನೆ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿ. **12**

1) ಚುನಾವಣೆಯ ನಂತರ ನಮಗಾಗಿ ಲೋಕಸಭೆಯ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಿರುವುದೋ ಅಥವಾ ಜೈಲಿನ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದುರುವುದೋ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

2) ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಿಗಬೇಕು

3) ಮುಂದೆಯೂ ರೈತರ ದುಡ್ಡು ಲೆಕ್ಕ ಇಡುವವನೇ!

4) ಅಡಗು ತಿಂಬರು; ಕಣಕದ ಅಡಿಗೆಯಿರಲಿಕೆ

5) ಉರಿವ ಕೆಂಡದ ಮೇಲೆ ತೃಣವ ತಂದಿರಿಸಿದಡೆ

6) ಹಿರಿದಪ್ಪ ರಾಜ್ಯವನಿತ್ತಡೆ ಒಲ್ಲೆ

ಪ್ರ.3 ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ. **10**

1) ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಜೀವನವನ್ನು ಕುರಿತು ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಅಥವಾ

2) ದಾಸಿಮಯ್ಯ ದುಗ್ಗಳೆಯರ ಆದರ್ಶ ದಾಂಪತ್ಯವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.4 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಎರಡು ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ. **10**

ಅಪ್ಪಾಸಾಹೇಬರ ಸಕ್ಕರೆ ಕಾರ್ಖಾನೆಯ ಕನಸು ಹೇಗೆ ನನಸಾಯಿತು? ತಿಳಿಸಿರಿ.

SLR-AK-30

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Ancient Indian History and Culture (Paper – I)
CULTURE & CIVILIZATION OF ANCIENT INDIA UP TO 6TH CENTURY B.C.

Day & Date: Friday, 25-10-2019 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) पंच अणुव्रतांचे विश्लेषण ––– धर्मामध्ये आहे.
अ) जैन ब) बौद्ध
क) हिंदू ड) वैदिक

2) कार्बन – 14 कालमापन पद्धतीचा शोध ––– यांनी लावला.
अ) जॉन मार्शल ब) जेम्स बर्जेस
क) डॉ. लिबी ड) जेम्स फर्ग्युसन

3) गौतम बुद्धाचे जन्मस्थान ––– येथे आहे.
अ) राजगृह ब) लुम्बीनी
क) वैशाली ड) सांची

4) मानवाने मृद्‌भांडी बनविण्यास ––– काळात सुरूवात केली.
अ) मध्य पुराश्मयुग ब) उत्तर पुराश्मयुग
क) मध्याश्मयुग ड) नवाश्मयुग

5) प्राचीन भारतात पुराणांची संख्या ––– इतकी होती.
अ) 12 ब) 14
क) 16 ड) 18

6) सिंधु संस्कृतीमध्ये जहाजाची गोदी ––– येथे आढळली.
अ) हडप्पा ब) मोहेजोदारो
क) लोथल ड) कालीबंगन

7) सर्वात प्राचीन वेदग्रंथ ––– हा आहे.
अ) ऋग्वेद ब) यजुर्वेद
क) सामवेद ड) अथर्ववेद

8) मानवाने पुराश्मयुगात ––– प्रकारच्या दगडापासून हत्यारे बनविली.
अ) क्वार्टझाईट ब) चर्ट
क) जास्पर ड) चाल्सेडोनी

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) महावीरांचे जीवन चरित्र विशद करा.
2) शिलालेखांचे महत्व स्पष्ट करा.
3) उत्तर पुराश्मयुगीन समाज जीवन स्पष्ट करा.
4) सिंधु संस्कृतीमधील धार्मिक जीवन स्पष्ट करा.
5) वैदिक काळातील इंद्र व अग्नी देवतेचे महत्व विशद करा.
6) बौद्ध धर्मातील चार आर्यसत्ये विशद करा.

प्र.3 नवाश्मयुगाची प्रमुख वैशिष्टये स्पष्ट करा. **10**

किंवा

प्राचीन भारताच्या अभ्यासासाठी परकीय प्रवास वृत्तांत सविस्तर विशद करा.

प्र.4 सिंधु संस्कृतीमधील सामाजिक आणि आर्थिक जीवन स्पष्ट करा. **10**

SLR-AK-30

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Ancient Indian History and Culture (Paper – I)
CULTURE & CIVILIZATION OF ANCIENT INDIA UP TO 6TH CENTURY B.C.

Day & Date: Friday, 25-10-2019 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives. **08**

1) Pancha Anuvratas explained in _____ religion.
   a) Jain b) Bouddha
   c) Hindu d) Vedic
2) Carbon – 14 dating method invented by ____.
   a) John Marshall b) James Burges
   c) Dr. Libbi d) James Ferguson
3) The birth place of Gautam Buddha is _____.
   a) Rajgruh b) Lumbini
   c) Vaishali d) Sanchi
4) Man started to make pottery in _____ period.
   a) Middle Palaeolithic b) Upper Palaleolithic
   c) Mesolithic d) Neolithic
5) How many Puranas were there in ancient India?
   a) 12 b) 14
   c) 16 d) 18
6) In the Harappan Civilization Dockyard found at _____.
   a) Harappa b) Mohenjo-Daro
   c) Lothal d) Kalibangan
7) The oldest Veda is _____.
   a) Rigved b) Yajurved
   c) Samved d) Atharvaved
8) Man made stone tools by ____ type of stone in Palaeolithic Period.
   a) Quartzite b) Chert
   c) Jasper d) Chalsedony

Q.2 Write short answer. (Any Four) **12**

1) Explain the life of Mahavir.
2) Explain the importance of inscription.
3) Explain the social life in upper Palaeolithic age.
4) Explain the religious condition in Indus Valley Civilization.
5) Give the importance of Indra and Agni in Vedic period.
6) Describe the four Noble Truths of Buddhism.

Q.3 Explain the main features of Neolithic Period. **10**

OR

Describe in detail the Foreign Account for the study of ancient Indian history.

Q.4 Explain the Social and Economic life in the Indus Valley Civilization. **10**

SLR-AK-300

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Music (Special Paper - XI)
INDIAN MUSIC

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 11:30 AM To 01:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **07**

1) आडाचौताल तालात 2 मात्रांचे ––– खंड आहेत.
अ) 5 ब) 6
क) 8 ड) 7

2) भरताने संगीताचा ––– ग्रंथ लिहिला.
अ) नाट्यशास्त्र ब) सामवेद
क) संगीत रत्नाकर ड) क्रमिक पुस्तक मालिका

3) राग भैरवची जाति ––– आहे.
अ) संपूर्ण षाडव ब) संपूर्ण संपूर्ण
क) षाडव षाडव ड) ओडव ओडव

4) वेदामध्ये ––– स्वरांचा उल्लेख आहे.
अ) 2 ब) 1
क) 3 ड) 5

5) वैदिक कालखंडात ––– या तंतुवाद्याचा उल्लेख सापडतो.
अ) सतार ब) संतुर
क) दिमडी ड) वीणा

6) पं. व्यंकटमुखी यांनी 12 स्वरांतून ––– थाट निर्माण केले.
अ) 50 ब) 60
क) 62 ड) 72

7) पश्तो ताल ––– मात्रांचा आहे.
अ) 7 ब) 6
क) 8 ड) 10

प्र.2 पूरियाधनाश्री किंवा भैरवच्या सरगमगीताचे स्वरलेखन करा. **08**

प्र.3 अ) भैरव किंवा पूरियाधनाश्री शास्त्रीय माहिती लिहा. **03**
ब) ताल आडाचौताल किंवा दिपचंदी ठेकाबोल माहितीसह लिहा. **03**

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **07**
पूरियाधनाश्री रागात 5 अलंकार लिहा.

किंवा

संगीतातील कोणत्याही दोन ग्रंथकारांचे योगदान लिहा. (अभ्यासक्रमातील)

प्र.5 2 मधे 3, 3 मधे 2 ची लयकारी आकडयात तालाच्या उदाहरणासह लिहा. **07**

SLR-AK-301

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Special Paper - XI)
WESTERN POLITICAL THOUGHT

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ––– हा राज्यशास्त्राचा जनक आहे.
अ) मॅकियाव्हेली ब) ऑरिस्टॉटल
क) प्लेटो ड) सॉक्रेटिस

2) 'मनुष्य हा समाजशील प्राणी आहे' असे ––– म्हणतात.
अ) प्लेटो ब) लॉक
क) ॲरिस्टॉटल ड) मार्क्स

3) धर्म आणि राजकारण यांची फारकत करणारा विचार ––– या विचारवंताने मांडलेला आहे.
अ) जॉन लॉक ब) मॅकियाव्हेली
क) ॲरिस्टॉटल ड) प्लेटो

4) 'लेविएधन' हा ग्रंथ ––– या विचारवंताने लिहिला आहे.
अ) मॅकियाव्हेली ब) थॉमस हॉब्ज
क) जॉन लॉक ड) रूसो

5) प्लेटोची न्यायविषयक कल्पना ही पूर्णपणे ––– वर आधारलेली होती.
अ) न्याय ब) कायदा
क) नैतिकता ड) राजकारण

6) प्लेटोने आदर्श राज्याची संकल्पना ––– या ग्रंथात मांडली.
अ) रिपब्लीक ब) दि लॉज
क) पॉलिटिक्स ड) स्टेटसमन

7) थॉमस हॉब्ज हा ––– विचारवंत होता.
अ) ब्रिटिश ब) जर्मन
क) फ्रेंच ड) स्पॅनिश

8) लॉकच्या मते, सामाजिक करारामध्ये एकूण ––– करार आहेत.
अ) एक ब) दोन
क) तीन ड) यापैकी नाही

9) 'द प्रिन्स' हा ग्रंथ ––– ने लिहिला.
अ) प्लेटो ब) मॅकियाव्हेली
क) हॉब्ज ड) लॉक

10) जॉन लॉकने ––– पुस्तकामध्ये सामाजिक कराराचा सिद्धांत मांडला.
अ) द पॉलिटिक्स ब) टू ट्रीटायसेस ऑफ गर्व्हरमेंट
क) द. प्रिन्स ड) द रिपब्लीक

11) ॲरिस्टॉटल हा ––– चा शिष्य होता.
   अ) सॉक्रेटीस ब) प्लेटो
   क) हॉब्ज ड) मॅकियाव्हेली

12) थॉमस हॉब्जने सामाजिक करारात ––– सार्वभौम सत्तेचा पुरस्कार केला.
   अ) नियंत्रित ब) अनियंत्रित
   क) नियमित ड) सर्वोच्च

13) प्लेटोचा जन्म ––– देशात झाला.
   अ) अथेन्स ब) स्पार्टा
   क) ॲमना ड) ॲनाटॉमी

14) ॲरिस्टॉटलच्या मते, ––– हा राज्याचा शुद्ध प्रकार आहे.
   अ) राजसत्ता ब) निरंकुश सत्ता
   क) अल्पजन सत्ता ड) लोकशाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) जॉन लॉकचे सार्वभौमत्वाविषयीचे विचार.
2) प्लेटोचे प्राथमिक शिक्षणविषयक विचार.
3) हॉब्जचे मानवी स्वभावविषयीचे विचार.
4) मॅकियाव्हेलीचे धर्म आणि राजकारणासंबंधीचे विचार.
5) ॲरिस्टॉटलचे नागरीकत्वाविषयीचे विचार.
6) मॅकियाव्हेलेचे मानवी स्वभावासंबंधीचे विचार.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) ॲरिस्टॉटलचे राज्याचे वर्गीकरण.
2) हॉब्जचा सामाजिक करार सिद्धांत.
3) प्लेटोचे न्यायासंबंधीचे विचार.
4) ॲरिस्टॉटलचे क्रांतीसंबंधीचे विचार.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

मॅकियाव्हेलने राजाला केलेला उपदेश स्पष्ट करा.

किंवा

जॉन लॉकने मांडलेला सामाजिक कराराचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.5 प्लेटोच्या आदर्श राज्याची वैशिष्टये स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Special Paper - XI)
WESTERN POLITICAL THOUGHT

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) _____ is the pioneer of political science.
   a) Machiavelli b) Aristotle
   c) Plato d) Socrates

2) 'Man is social animal' said _____.
   a) Plato b) Locke
   c) Aristotle d) Marx

3) Idea of separation of religion and politics has been prepared by the _____.
   a) John Locke b) Machiavelli
   c) Aristotle d) Plato

4) The book 'Leviathan' is written by the _____.
   a) Machiavelli b) Thomas Hobbes
   c) John Locke d) Rousseau

5) Plato's justice is completely based on_____.
   a) Justice b) Law
   c) Morality d) Politics

6) _____ Plato has put for the concept of Ideal State.
   a) Republic b) The Laws
   c) Politics d) Statesman

7) Thomas Habbes is _____ thinker.
   a) British b) German
   c) French d) Spenish

8) According to Locke, total _____ contracts has happened under social.
   a) One b) Two
   c) Three d) None of these

9) _____ wrote the book 'PRINCE'.
   a) Plato b) Machiavelli
   c) Hobbes d) Locke

10) Which one of the following book was written by Locke on Social contract theory?
   a) The politics b) Two treatises of Government
   c) The prince d) The republic

11) Aristotle was student of _____.
   a) Socrates b) Plato
   c) Hobbes d) Machiavelli

12) Thomas Hobbe's Social contract in _____.
   a) Control b) Uncontrol
   c) Regular d) Topmost

13) Plato born in _____ Country.
   a) Athens b) Sparta
   c) Amena d) Atonomy

14) According to Aristotle, _____ is a pure type of state.
   a) Monarchy b) Tyranny
   c) Oligarchy d) Democracy

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) John Locke's views on sovereignty.
b) Plato's Primary education.
c) Hobbe's views on human nature.
d) Machiavelli's idea of religion and politics.
e) Aristotle's views on citizenship.
f) Machiavelli's views on Human nature.

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Aristotle's Classification of state.
b) Habbe's social contract Theory.
c) Plato's concept of justice.
d) Aristotle's views on revolution.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain Machiavelli's advise to the king.

OR

Explain John Locke's Social contract Theory.

Q.5 Explain the feature of Plato's Ideal State. **14**

SLR-AK-302

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Special Paper – XI)
DEDUCTIVE LOGIC

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) तर्कशास्त्र हे एक ––– आहे.
अ) कला ब) वाणिज्य
क) शास्त्र ड) यापैकी नाही

2) विधान हा ––– वाक्याचा एक प्रकार आहे.
अ) प्रश्नार्थक ब) आज्ञार्थी
क) उद्‌गारवाचक ड) निवेदक

3) 'काळा आणि पांढरा' ही ––– ची जोडी आहे.
अ) विरोधी ब) व्याघाती
क) संवादी ड) यापैकी नाही

4) विशिष्ट अस्तीवाची विधानाला ––– विधान असे म्हणतात.
अ) A ब) E
क) I ड) O

5) प्रबल आणि निर्बल हे ––– विधानाचे प्रकार होत.
अ) निरूपाधिक ब) अनुलंब
क) विकल्प ड) यापैकी नाही

6) परिवर्तन हा ––– चा एक प्रकार आहे
अ) संविधान ब) उत्कर्षण
क) व्यवहित ड) यापैकी नाही

7) ––– पद हे आधारविधानामध्ये एकदा तरी सर्वव्याप्त असावे.
अ) साध्य ब) पक्ष
क) मध्य ड) यापैकी नाही

8) तर्कशास्त्र हे एक ––– शास्त्र आहे.
अ) आकारिक ब) वास्तविक
क) निरूपयोगी ड) यापैकी नाही

9) 'जर_तर_' हा ––– विधानाचा संयोजक आहे.
अ) निरूपाधिक ब) अनुलंब
क) विकल्प ड) यापैकी नाही

10) 'श्वेत आणि अश्वेत ही ––– ची जोडी आहे.
अ) विरोधी ब) व्याघाती
क) संवादी ड) यापैकी नाही

11) विशिष्ट नास्तीवाची विधानाला ––– विधान असे म्हणतात.
अ) A ब) E
क) I ड) O

12) विकल्प विधानाचे ––– आहेत.
अ) 5 ब) 4
क) 3 ड) 2

13) प्रतिवर्तन हा ––– चा एक प्रकार आहे.
अ) संविधान ब) उत्कर्षण
क) व्यवहित ड) यापैकी नाही

14) जर ––– पद निष्कर्षात सर्वव्याप्त असेल तर तेच पद आधारविधानात सर्वव्याप्त असावे.
अ) साध्य ब) मध्य
क) विरोधी ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) अनुमान म्हणजे काय?
2) विगामी अनुमान म्हणजे काय?
3) व्यवहीत अनुमानाचे प्रकार स्पष्ट करा.
4) सत्यता आणि युक्तता यातील फरक स्पष्ट करा.
5) विधायक उभयापत्ती म्हणजे काय?
6) संविधानाची रचना स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) पद आणि शब्द यातील फरक
2) अनुलंब संविधानाचे नियम
3) तर्कशास्त्राचा उपयोग
4) निषेधक उभयापत्ती

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

अ) विधान प्रतियोग अनुमान स्पष्ट करा.

किंवा

ब) पारंपारिक विधानांचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.

प्र.5 'मध्य पद किमान एका आधार विधानामध्ये सर्वव्याप्त असावे', हा नियम स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Special Paper – XI)
DEDUCTIVE LOGIC

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Logic is a _____ .
   a) Art b) Commerce
   c) Science d) None of these

2) Proposition is a kind of _____ sentence.
   a) Interrogative b) Imperative
   c) Exclamatory d) Assertive

3) ‘ Black and white’ is a pair of _____.
   a) Contrary b) Contradictory
   c) Compatible d) None of these

4) Particular affirmative proposition is also called _____ proposition.
   a) A b) E
   c) I d) O

5) Strong and weak are kinds of _____ propositions.
   a) Categorical b) Hypothetical
   c) Disjunctive d) None of these

6) Conversion is a kind of _____.
   a) Syllogism b) Education
   c) Mediate inference d) None of these

7) _____ term must be distributed at least once in the premises.
   a) Major b) Minor
   c) Middle d) None of these

8) Logic is _____ science.
   a) Formal b) Material
   c) Useless d) None of these

9) ‘If_then_’ is a connective of _____ proposition.
   a) Categorical b) Hypothetical
   c) Disjunctive d) None of these

10) ‘White and non-white’ is a pair of _____.
   a) Contrary b) Contradictory
   c) Compatible d) None of these

11) Particular negative proposition is also called _____ proposition.
   a) A b) E
   c) I d) O

12) Disjunctive propositions are of _____ kinds.
   a) 5 b) 4
   c) 3 d) 2

13) Obversion is a kind of _____.
   a) Syllogism b) Education
   c) Mediate inference d) None of these

14) If _____ term is distributed in the conclusion, the same term must be distributed in the premise.
   a) Major b) Middle
   c) Contrary d) None of these

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) What is inference?
b) Explain Inductive inference.
c) Explain the kind of mediate inference.
d) Distinguish between truth and validity.
e) What is constructive Dilemma?
f) Explain the structure of syllogism.

Q.3 Write short notes (Any Two) **12**

a) Distinction term and word
b) Rules of hypothetical syllogism
c) Uses of logic
d) Destructive Dilemma

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the opposition of propositions.

OR

Explain the traditional classification of proposition.

Q.5 Explain the rule ‘the middle term must be distributed at least one of the premises’. **14**

SLR-AK-303

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Special Paper - XI)
PROPOSITIONAL LOGIC

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) तर्कशास्त्र हे एक ––– शास्त्र आहे.
अ) आकारिक ब) वास्तविक
क) निरूपयोगी ड) यापैकी नाही

2) ––– हा अनुमानाचा गुणधर्म आहे.
अ) सत्यता ब) युक्तता
क) असत्यता ड) यापैकी नाही

3) प्रत्येक विधान हे एक ––– आहे.
अ) वाक्य ब) पद
क) शब्द ड) अनुमान

4) निवेदक वाक्याला ––– असे म्हणतात.
अ) विधान ब) पद
क) शब्द ड) अनुमान

5) अनुमानाचे ––– नियम आहेत.
अ) 9 ब) 10
क) 11 ड) 12

6) विधायक विधी हा एक ––– चा नियम आहे.
अ) अनुमान ब) स्थानांतर
क) उभायापत्ती ड) यापैकी नाही

7) ––– हे एक सरल विधान आहे.
अ) संधी ब) विकल्प
क) सोपाधिक ड) संबंधवाची

8) ––– पद्धती ही सिद्धता पद्धती आहे.
अ) प्रत्यक्ष ब) सत्यता
क) लघु सत्यता ड) वृक्ष

9) ––– हे तार्किक अचर आहे.
अ) p ब) q
क) r ड) Ɔ

10) 'किवा' चे सांकेतिकरण ––– असे केले जाते.
अ) ~ ब) v
क) ≡ ड) Ɔ

11) $(p \vee p) \equiv$ ———
अ) p ब) q
क) r ड) s

12) $(p \cdot q) \equiv$ ———
अ) $(q \cdot p)$ ब) $(q \cdot r)$
क) $(r \cdot s)$ ड) $(s \cdot r)$

13) $p \equiv$ ———
अ) *q* ब) r
क) $\sim s$ ड) $\sim\sim p$

14) $\sim(\sim p \vee \sim q) \equiv$
अ) $(p \cdot q)$ ब) $(q \cdot p)$
क) $(r \cdot s)$ ड) $(s \cdot r)$

प्र.2 सत्यता कोष्टक पद्धतीचा अवलंब करून खालील विधानबंध सर्वतः सत्य, सर्वतः असत्य की, नैमित्तिक सत्यासत्य ते ठरवा. (को. 4) **16**

1) $(-p \supset q) \supset (\sim q \supset p)$
2) $(p \cdot q) \equiv (q \cdot p)$
3) $p \vee (p \cdot q)$
4) $(p \supset q) \supset (\sim q \supset -p)$
5) $p \supset (p \vee q)$
6) $[p \cdot (q \cdot r)] \equiv [(p \cdot q) \cdot r]$

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) अनुमानाचे स्वरूप
2) सत्यता आणि युक्तता
3) लघुसत्यता कोष्टक पद्धतीचे स्वरूप
4) मिश्र विधानांचे सत्यता कोष्टक

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

अ) मिश्र विधानांचे प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

ब) अप्रत्यक्ष सिद्धता पद्धती उदाहरणासह स्पष्ट करा.

प्र.5 सोपाधिक सिद्धता पद्धती स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Special Paper – XI)
PROPOSITIONAL LOGIC

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Logic is _____ science.
   a) Formal b) Material
   c) Useless d) None of these

2) _____ is a property of inference.
   a) Truth b) Validity
   c) Falsity d) None of these

3) Every proposition is a _____
   a) Sentence b) Term
   c) Word d) Inference

4) Assertive sentence is called _____
   a) Proposition b) Term
   c) Word d) Inference

5) There are _____ rules of inference.
   a) 9 b) 10
   c) 11 d) 12

6) Modus pones if _____ rule.
   a) Inference b) Replacement
   c) Dilemma d) None of these

7) _____ is a simple proposition.
   a) Conjunction b) Disjunction
   c) Implicative d) Relational

8) _____ method is proof method.
   a) Direct b) Truth
   c) Shorter truth d) Tree

9) _____ is logical constant.
   a) p b) q
   c) r d) Ↄ

10) 'OR' is symbolized as _____.
   a) ~ b) v
   c) ≡ d) Ↄ

11) (p v p) ≡ _____
   a) p b) q
   c) r d) s

12) (p . q) ≡_____.
   a) (q . p) b) (q . r)
   c) (r . s) d) (s . r)

13) $p \equiv$ _____.
a) q b) r
c) $\sim s$ d) $\sim\sim p$

14) $\sim (\sim p \vee \sim q) \equiv$_____.
a) (p . q) b) (q . p)
c) (r . s) d) (s . r)

Q.2 Use truth table method to decide whether the following statement forms are tautologous, contradictory or contingent. (Any Four) **16**

a) $(-p \supset q) \supset (\sim q \supset p)$
b) $(p . q) \equiv (q . p)$
c) $p \vee (p . q)$
d) $(p \supset q) \supset (\sim q \supset -p)$
e) $p \supset (p \vee q)$
f) $[p . (q . r)] \equiv [(p . q) . r]$

Q.3 Write short notes (Any Two) **12**

a) Nature of inference
b) Truth and validity
c) Nature of shorter truth table method
d) Truth tables of compound proposition

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain kinds of compound propositions.

OR

Explain indirect proof method with example.

Q.5 Explain conditional proof method with example. **14**

SLR-AK-304

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Special Paper – XI)
DIET & HYGIENE

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 11:30 AM To 01:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **04**

1) वेटलिफटर खेळाडू ––– प्रकारचा जास्तीत जास्त आहार घेतात.
अ) पिष्टमय पदार्थ ब) स्निग्ध पदार्थ
क) क्षार ड) प्रथिने

2) "स्कार्वी" हा रोग ––– जीवनसत्वाच्या कमतरतेमुळे होतो.
अ) जीवनसत्व 'क' ब) जीवनसत्व 'ब'
क) जीवनसत्व 'अ' ड) जीवनसत्व 'ड'

3) ––– हा घटक जीवनसत्वाचा प्रकार नाही.
अ) 'स' ब) 'अ'
क) 'क' ड) 'ब'

4) प्रथिने यांचे कार्य ––– आहे.
अ) रोग प्रतिकारक शक्ती वाढवणे ब) कार्य शक्ती निर्माण करणे
क) झीज भरून काढणे ड) वरील सर्व

ब) खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे द्या. **03**
1) प्रथिनेचा शोध कोणी लावला?
2) H_2O म्हणजे काय?
3) मानवी शरीरात किती प्रमाणात क्षार/खनिज द्रव्ये आहेत?

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा **10**
अ) A. B. C. D. जीवनसत्वे यांचे कार्य सांगा.
ब) समतोल आहाराचे महत्व सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्नाचे उत्तर दया. **10**
अ) कुपोषण म्हणजे काय? कुपोषणामुळे कोणकोणते आजार होण्याची शक्यता असते त्यांचे वर्णन करा.
ब) स्वच्छ राहणीमानाचे गरज व महत्व स्पष्ट करा.

प्र.4 खालील पैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **08**
अ) खेळाडुंचा आहार
ब) जीवनसत्वे
क) टाकाऊ पदार्थाचा निचरा

SLR-AK-304

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Special Paper – XI)
DIET & HYGIENE

Day & Date: Saturday , 12-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 11:30 AM To 01:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **04**

1) Weightlifters always prefer _____ in diet.
   a) Carbohydrates b) Fats
   c) Mineral d) Proteins

2) Deficiency of vitamin _____ is responsible for “Scurvy”.
   a) C- vitamin b) B-vitamin
   c) A-vitamin d) D-vitamin

3) _____ is not a kind of vitamins.
   a) S b) A
   c) C d) B

4) _____ is the work of proteins.
   a) Increase in preventing disease
   b) Increase in efficiency
   c) Recovery of body
   d) All above

B) Answer in One Sentence. **03**

1) Who find out protein?
2) (H_2O) What is mean by H_2O?
3) How many minerals in human body?

Q.2 Answer the following Questions. **10**

a) Give the function of A, B, C, D vitamins.
b) Importance of balanced diet.

Q.3 Answer the following Questions (Any One) **10**

a) What is malnutrition? What are the possibilities of disease due to malnutrition?
b) Explain in detail the importance of clean living.

Q.4 Write Short Notes. (Any Two) **08**

a) Athlete’s diet
b) Vitamin
c) Disposal of waste material

SLR-AK-305

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Special Paper – XI)
RURAL AND URBAN SOCIOLOGY

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) खालीलपैकी ग्रामीण समुदायाचे महत्वाचे वैशिष्टय कोणते?
अ) अनौपचारिक संबंध ब) समुदायिक भावना
क) अनौपचारिक संघटनांची विपूलता ड) वरील सर्व

2) ज्यावेळी आधिकाधिक लोकसंख्या ग्रामीण समाजापेक्षा शहरी समाजामध्ये वास्तव्यास सुरूवात करते त्यास कोणती प्रक्रिया म्हणतात?
अ) नागरीकरण ब) उप–नागरीकरण
क) औद्योगीकीरण ड) ग्रामीणीकरण

3) ग्रामीण समाजशास्त्राच्या अभ्यास विषयामध्ये खालीलपैकी कोणत्या घटकांचा समावेश होतो?
अ) ग्रामीण अर्थसंस्थेचा अभ्यास ब) ग्रामीण सामाजिक जीवनाचा अभ्यास
क) ग्रामीण सामाजिक संस्थांचा अभ्यास ड) वरील सर्व

4) जाती व्यवस्थेचे मुख्य वैशिष्टय ––– आहे.
अ) समान संधी ब) समान दर्जा
क) स्तरीकरण –वंचितता ड) स्वातंत्र्य

5) खालीलपैकी कोणते भूमिहीन शेत मजुराचे वैशिष्टय नाही?
अ) संघटीतपणा ब) असाक्षरता
क) मंद गतिशीलता ड) कर्जबाजारीपणा

6) ग्रामीण राजकीय व्यवस्था खालीलपैकी कोणत्या घटकामुळे प्रभावीत झालेली आहे?
अ) राजकीय मुल्ये ब) प्रभावी जात
क) उच्च शिक्षण ड) वरीलपैकी नाही

7) स्वच्छतेसंदर्भात खालीलपैकी कोणती योजना भारत सरकारने सुरू केली आहे?
अ) स्वच्छता अभियान ब) सर्व आरोग्य अभियान
क) समाज स्वच्छता अभियान ड) स्वच्छ भारत अभियान

8) एस. एस. ए. चे पूर्ण नाव काय आहे?
अ) सर्व शिक्षा अभियान ब) सर्व शिक्षा आरोग्य
क) समाज शिक्षा अभियान ड) सरल शिक्षा अभियान

9) खालीलपैकी महाराष्ट्रातील कोणत्या प्रदेशामध्ये शेतकऱ्यांच्या आत्महत्येचे प्रमाण अधिक आहे?
अ) पश्चिम महाराष्ट्र ब) कोकण
क) विदर्भ ड) मराठवाडा

10) खालीलपैकी कोणते ग्रामीण समाजाचे प्रभेदक वैशिष्टय आहे?
अ) कृषी क्षेत्राचे प्रभुत्व ब) नागरीकरण
क) औद्योगिकीकरण ड) वरील सर्व

11) राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार सुरक्षा योजना खालीलपैकी कोणती समस्या सोडविण्यास मदत करते?
   अ) स्थलांतर कमी करणे ब) बेरोजगारी कमी करणे
   क) गरीबी कमी करणे ड) वरील सर्व

12) भारतीय कृषी व्यवस्थेतील नवीन कृषी प्रवाह कोणते?
   अ) करार शेती ब) कुळ शेती
   क) जमीनदारी ड) साहूकारी

13) ग्रामीण समाजाच्या विकासासंदर्भात खालीलपैकी कोणती योजना डॉ. ए. पी. जे. कलाम यांनी मांडली?
   अ) सर्व शिक्षा अभियान ब) पूरा (PURA)
   क) स्मार्ट सिटी मिशन ड) वरीलपैकी नाही

14) शेतकऱ्यांच्या आत्महत्येचे महत्वाचे वैशिष्टय खालीलपैकी कोणते आहे?
   अ) संघटितपणा ब) असाक्षरता
   क) कर्जबाजारीपणा ड) वरील सर्व

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) ग्रामीण समाज म्हणजे काय?
2) जात म्हणजे काय?
3) पूरा या योजनेचे उद्दिष्टये कोणती?
4) करार शेतीची महत्वाची वैशिष्टये कोणती?
5) भूमिहीन मजुराचे वैशिष्टये कोणती?
6) ग्रामीण शाळामधील गळतीचे कारणे कोणती?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची टिपा लिहा. **12**

1) ग्रामीण समाजशास्त्राचा अभ्यास विषय
2) ग्रामीण शिक्षण व्यवस्थेतील समस्या
3) ग्रामीण राजकीय व्यवस्था
4) ग्रामीण आरोग्य व स्वच्छता

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

ग्रामीण भारतातील शेतकऱ्यांच्या आत्महत्येची कारणे व स्वरूप सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

ग्रामीण अर्थसंस्थेची वैशिष्टये सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.5 ग्रामीण समाजशास्त्र म्हणजे काय? स्पष्ट करून ग्रामीण समाजशास्त्राचे महत्त्व विशद करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Special Paper – XI)
RURAL AND URBAN SOCIOLOGY

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Characteristic feature of a rural community is _____.
   a) Informal relationship
   b) Community sentiment
   c) A vast number of informal associations
   d) All the above

2) _____ is the process by which an increasing proportion of a population lives in cities rather than in rural areas.
   a) Urbanization b) Suburbanization
   c) Industrialization d) Ruralization

3) The subject matter of Rural Sociology includes:
   a) Study of rural economy b) Study of rural social life
   c) Study of rural institutions d) All the above

4) The basic feature of caste system is _____.
   a) Equal opportunity b) Equal status
   c) Hierarchy and discrimination d) Freedom

5) Which of the following is not an important feature of landless labourers?
   a) Organized b) Illiteracy
   c) Low mobility d) Indebtedness

6) The rural political system is mainly influenced by _____.
   a) Political ethics b) Dominant Caste
   c) Higher education d) None of the above

7) Which of the following *Abhiyan* started by Govt. of India for cleanness?
   a) *Swachata Abhiyan* b) *Sarva Arogya Abhiyan*
   c) *Samaj Swachata Abhiyan* d) *Swacha Bharat Abhiyan*

8) What is the long form of S.S.A?
   a) *Sarva Shiksaha Abhiyan* b) *Sarva Shiksha Arogya*
   c) *Samaj Shiksha Abhiyan* d) *Saral Shiksha Abhiyan*

9) In which region of Maharashtra the problem of farmer suicide is relatively high?
   a) Western Maharashtra b) *Konkan*
   c) *Vidharbha* d) *Marathwada*

10) Which of the following is one of the significant features of rural society?
   a) Dominance of agriculture sector
   b) Urbanization
   c) Industrialization
   d) All the above

11) The National Rural Employment Guaranty scheme is helpful to _____.
a) Minimize migration b) Minimize unemployment
c) Reduce poverty d) All the above

12) _____ has been emerging as one of the novel system in Indian agriculture.
a) Contract farming b) Tenancy farming
c) *Jamindari* d) *Savukari*

13) Which of the following scheme for rural innovation developed by Dr. A. P. J. Kalam?
a) *Sarva Shiksaha Abhiyan* b) PURA
c) Smart City Mission d) None of the above

14) Which of the following is an important feature of farmers suicide?
a) Unorganised b) Illiteracy
c) Indebtedness d) All the above

Q.2 Write the short answers. (Any Four) **16**

a) What is rural society?
b) What is caste?
c) What are the key objectives of *PURA* scheme?
d) What are the key features of contract farming?
e) What are the important causes of landless labour?
f) What are the causes of rural school drop out?

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Subject matter of rural sociology
b) Problem of rural education
c) Rural political system
d) Rural health and sanitation

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

Explain the nature and causes of farmers' suicide in rural India.

OR

Explain the characteristics of rural economic institution in detail.

Q.5 Define rural sociology and explain the significance of rural sociology. **14**

SLR-AK-306

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Prakrit (Special Paper – XI)
PRAKRIT VYAKARAN PARAMPARA

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) प्राकृत प्रकाशमध्ये ––– परिच्छेदात स्वरांचे वर्णन आहे.
अ) पहिल्या ब) दुसऱ्या
क) तिसऱ्या ड) चौथ्या

2) दोन स्वरांमध्ये येणाऱ्या ––– चा लोप होतो.
अ) घ ब) र
क) क ड) ळ

3) भरतमुनींनी ––– ग्रंथाची रचना केली.
अ) वीरक ब) विद्याचर
क) काकवर ड) नाटयशास्त्र

4) ––– जनपदात शौरसेनी प्राकृत बोलली जात असे.
अ) वैशाली ब) शूरसेन
क) कुंडलपूर ड) मधुबनी

5) प्राकृत भाषेसाठी प्राचीन काळात ––– लिपीचा उपयोग होत असे.
अ) काम ब) ब्राह्मी
क) आकार ड) धनिद

6) महात्मा गौतम बुद्धांनी ––– प्राकृत भाषेत धर्मोपदेश केला.
अ) धर्मसी ब) पाली
क) मागधी ड) जिनसि

7) प्राकृत शब्दानुशासन ––– देव यांनी लिहिले आहे.
अ) त्रिविक्रम ब) मोहइ
क) पाइणा ड) कोइथि

8) पडिवज्जसु ––– –सरण–गमणं।
अ) चउ ब) चउसु
क) चउडि ड) चउज्जई

9) जओ एयाए ––– मूलं जिणधम्मं गाहिओ।
अ) सम्मत्त ब) सम्मत्तए
क) सम्मत्तम ड) सम्मत्तया

10) राया चित्तसभा ––– नत्थि।
अ) तुम्हस्स ब) तुम्हेण
क) तुम्हाये ड) तुम्हदो

11) जइ जिणाणं ––– च पूयं करेमि।
अ) मुणीणं ब) मुणीणंसि
क) मुणीणंक ड) मुणीणरे

12) पुत्तस्स वि एसो ––– विणासं करिस्सइ।
अ) पावी ब) पावीणे
क) पावीई ड) पावीसा

13) सुविण–सूइया ––– तीसे दुहिया।
अ) जागया ब) जागयत्ता
क) जागयास्स ड) जागयांति

14) सा ––– न जाणइ।
अ) दिसाओ ब) दिसाओइत्ता
क) दिसाओणं ड) दिसाओतो

प्र.2 भाषांतर करा. (कोणतही चार) **16**

1) चंपाए नयरीए दहिवाहणो राया। तस्स चेडग–धूया पउमावई देवी । अन्नया य तीसे दोहलो जाओ। किह अहं राय–नेवत्थेण नेवत्थिया महाराय–धरिय छत्ता उज्जाण–काणणेणि हत्थि–खंध–वर गया विहरेज्जा।

2) करकंडू य महा–सासणो जाओ। सो किल गोउलप्पिओ। अणेगाणि तस्स गोउलाणि जायाणि। जाव–सरय–काले एगं गो–वच्छ थोर–गत्तं सेयं पिच्छइ।

3) अन्नया मणिरहो मयणरेहं दट्ठूण अज्झोववन्नो चिंतिउं पयत्तो। कहं पुण एयाए सह मम संजोओ भविस्सइ। अहवा ताव पढमं पीइं कीरेड्ढि। पच्छा चित्तभावं नाऊण जहाजोग्गं करिस्सामि।

4) मयणरेहाए चिंतिय, धिरत्थु मज्झ रूवस्स एवंविहा–णत्थ–मूलस्स। संपइ एस पावकारी अणिच्छमाणीए वि मे अवस्स सील–भंग करिस्सइ।

5) अन्नया आगओ इंद महूसवो। दोमुह राइणा आइट्ठा नायर–जणा, 'उब्भेह इंदकेउं। तओ मंगल नंदी महारवेण धवल–धयवडा–डोय–खिंखिणी जाल अलंकिओ वरं अल्ल–दाओं–मणिरयण–माला–भूसिओ नाणाविह–पलंबमाण–फल निवह–चिंचइओ उब्भिओ इंदकेऊ।

6) अन्नया पारियाय–मंजरी उवलंभ सुविण–सूइया जागया तीसे दुहिया। कयं च वद्धावणयं दिन्नं ज्नखस्स ओवाइयं, कयं च तीए नामं मयणमंजरि त्ति। कमेण जाया जोव्वणत्था।

प्र.3 सूत्र स्पष्टीकरण लिहा (कोणतेही 2) **12**

1) अतोऽमः 5/3
2) टामोर्णः 5/4
3) सुपःसुः 5/10

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

प्राकृतप्रकाश व संस्कृत भाषा यांचा संबंध स्पष्ट करा.

किंवा

प्राकृत भाषेचे व्याकरणकार निबंध लिहा.

प्र.5 सर्व भाषा जननी प्राकृतच्या व्याकरण साहित्यावर निबंध लिहा. **14**

SLR-AK-307

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
English (Special Paper – XII)
INTRODUCTION OF LITERARY CRITICISM

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) _____ was the Greek word used in ancient time for the term imitation.
   a) Catharsis b) Mimesis
   c) Renaissance d) Tour de Force

2) According to Aristotle, the objects of imitation are _____.
   a) Men in action b) all arts
   c) film stories d) universal ideas

3) All arts are _____ in nature.
   a) Inferior b) descriptive
   c) reflective d) imitative

4) Aristotle states that tragedy effects Catharsis of _____.
   a) pity and fear b) fear and cowardice
   c) sympathy and love d) pity and cruelty

5) Purgation means _____.
   a) Removing the excess or unnecessary elements
   b) Purifying something
   c) to propagate something
   d) to preach something

6) The Clarification theory denotes _____ effect of tragedy on spectators.
   a) intellectual b) psychological
   c) physical d) emotional

7) The theory of imitation by Coleridge is based on human _____.
   a) mind b) perception
   c) activity d) creation

8) According to S. T. Coleridge's point of view the Secondary Imagination is _____ of the Primary Imagination co-existing with the conscious will.
   a) opposite b) a reflection
   c) a duplication d) an echo

9) A creative writer needs to have the currents of _____.
   a) Contemporary ideas b) Fresh and new ideas
   c) Classical ideas d) None of the above

10) The Critic's duty is to learn and to understand the things as _____.
   a) They should not be b) They are not
   c) They should be d) They are

11) _____ is the basic and the most important quality of good criticism.
   a) Critical approach b) Disillusionment
   c) Poetical mind d) Disinterestedness

12) The essay 'Tradition and Individual Talent' is written by _____.
   a) S. T. Coleridge b) Matthew Arnold
   c) T. S. Eliot d) Aristotle

13) According to T. S. Eliot's point of view a poet must be studied in relation to _____.
   a) his past, the dead artist b) his biographical details
   c) the literary movements d) his individual traits

14) The essay 'Tradition and Individual Talent' is divided into _____ parts.
   a) Six b) Nine
   c) Three d) Five

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) What is the function of criticism according to Matthew Arnold?
b) What is the need of new and fresh ideas for a creative writer?
c) "Criticism prepares the ground for the exercise of the creative power" Discuss this statement.
d) Explain in brief the disinterested discovery of thoughts and ideas according to Matthew Arnold.
e) State in brief the qualifications of a good critic.
f) Write a note on duties and obligations of a critic.

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Achievement and contribution of T. S. Eliot asa critic.
b) State the significance of 'Traditional Elements' according to T. S. Eliot.
c) The essay 'Tradition and Individual Talent' as a manifesto of Eliot's critical creed. Discuss in brief.
d) "Poetic creation, a continuous process of the extinction of personality." Explain this statement in relation to the essay Tradition and Individual Talent.

Q.4 Write a critical note on Aristotle's Theory of Imitation and contrast his views with those of Plato's. **14**

OR

Discuss in detail the various interpretations of the term Catharsis by Aristotle.

Q.5 What according to Coleridge is the difference between Fancy and imagination? **14**

SLR-AK-308

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Hindi (Special Paper – XII)
विशेष लेखक : कृष्णा सोबती

Day & Date: Saturday,05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य पुनः लिखिए। 14

1) कृष्णा सोबती का जन्म सन ––––– को हुआ।
अ) 20 जनवरी, 1925 ब) 18 फरवरी, 1925
क) 18 फरवरी, 1924 ड) 30 मार्च, 1926

2) कृष्णा सोबती की प्रथम कृति का नाम ––––– हैं।
अ) नफीसा ब) लामा
क) मित्रो मरजानी ड) बादलों से घेरे

3) कृष्णा सोबती ने ––––– यह सम्मान स्वीकृत नहीं किया।
अ) हिंदी अकादमी ब) साहित्य अकादमी
क) साहित्य शिरोमणी ड) शल का सम्मान

4) 'समय सरगम' उपन्यास का प्रकाशन ––––– को हुआ।
अ) सन 2000 ब) सन 1990
क) सन 1980 ड) सन 1995

5) 'समय सरगम' ––––– विमर्श का उपन्यास हैं।
अ) आदिवासी ब) नारी
क) वृद्ध ड) दलित

6) अरण्या के घर से ––––––– का मकबरा दिखाई देता हैं।
अ) हिमायूँ ब) अकबर
क) औरंगजेब ड) जहाँगीर

7) ईशान के नौकर का नाम ––––– हैं।
अ) माधो ब) रामसिंह
क) प्रभुदयाल ड) बहादूर

8) एँग्लिका ––––– से मिलने दिल्ली आई हैं।
अ) अरण्या ब) ईशान
क) प्रभुदयाल ड) कामिनी

9) प्रभुदयाल को ––––– बेटे हैं।
अ) चार ब) तीन
क) पाँच ड) दो

10) अरण्या एक ––––– हैं।
अ) लेखिका ब) डॉक्टर
क) निवेदक ड) हाऊसवाईफ

11) ईशान की पत्नी का नाम ––––– हैं।

अ) कामिनी ब) सरस्वती

क) लक्ष्मी ड) दमयंती

12) कृष्णा सोबती की मृत्यु ––––– को हुई।

अ) 26 जनवरी, 2019 ब) 25 जनवरी, 2019

क) 14 जनवरी, 2019 ड) 2 जनवरी, 2019

13) कामिनी की पोस्टींग ––––––– में थी।

अ) जर्मनी ब) इलाहाबाद

क) लंदन ड) दिल्ली

14) ईशान का आई.ए.एस. में ––––––– नंबर रहा।

अ) 6 ब) 12

क) 14 ड) 18

प्र.2 निम्नलिखित में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। **16**

1) कृष्णा सोबती के उपन्यासों के नाम लिखिए।
2) कृष्णा सोबती को कौन–कौन से पुरस्कारों से सम्मानित किया हैं?
3) कृष्णा सोबती के साहित्य की चार विशेषताएँ लिखिए।
4) ईशान की चारित्रिक विशेषताएँ लिखिए।
5) कामिनी की वेदना का परिचय दीजिए।
6) 'समय सरगम' उपन्यास की भाषा शैली।

प्र.3 निम्नलिखित अवतरणों में से किन्हीं दो की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए। **12**

1) "तुमने जो भी पाया–खोया, वह इतना विषादी तो नहीं रहा बेमौसम कुछ–कुछ चमकता रहा। अलोकित करता रहा तुम्हारे गहरे अंधियारों को!"
2) "मुझे संयुक्त परिवार का अनुभव नहीं। दूर–पास से जो इसकी आवाज़े सुनीं थी। इतना जानती हूँ कि परिवार की सुव्यवस्थित अस्मिता और गरिमा का मूल्य भी उन्हें ही चुकाना होता हैं, जिनका खाता दुर्बल हो।"
3) "तुम्हें आश्वस्त कर रहा हूँ कि अभी भी सबकुछ रीत नहीं गया। जितना जल हमारे–तुम्हारे घट में शेष हैं, वह इस साँझते समय के लिए कम नहीं। क्यों न हम एक दूसरे के पास रहे। साथ रहे!"
4) "पुरानी व्यवस्था अब भी कायम है नए बदलावों के साथ। लड़के और लड़की में भेद। परिवार में पुत्री और पुत्र का अबोला द्वंद्व जारी हैं। गर्भ में ही पुत्रियों की हत्या और पुत्रों के संरक्षण–साधन।"

प्र.4 'समय सरगम' उपन्यास में चित्रित वृद्ध विमर्श का परिचय दीजिए। **14**

अथवा

अरण्या की चारित्रिक विशेषताएँ लिखिए।

प्र.5 'समय सरगम' उपन्यास की कथावस्तु लिखिए। **14**

SRL-AK-309

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester – VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Kannada (Special Paper – XII)
HISTORY OF MODERN KANNADA LITERATURE

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **14**

1) ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದ ಕರ್ತ
- **1)** ಮುದ್ದಣ್ಣ **2)** ಬೇಂದ್ರೆ
- **3)** ಡಿವಿಜಿ **4)** ಕಾರಂತ

2) ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನದ ಮೊದಲ ಮಹಿಳಾ ಅಧ್ಯಕ್ಷೆ.
- **1)** ತ್ರಿವೇಣಿ **2)** ಜಯದೇವಿತಾಯಿ ಲಿಗಾಡೆ
- **3)** ಗೀತಾ ನಾಗಭೂಷಣ **4)** ಎಂ. ಕೆ. ಇಂದಿರಾ

3) ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಪಡೆದವರು.
- **1)** ಅನಂತಮೂರ್ತಿ **2)** ವಿ. ಕೃ. ಗೋಕಾಕ
- **3)** ಕುವೆಂಪು **4)** ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರ

4) ವರಕವಿ ಎಂಬ ಬಿರುದು ಪಡೆದ ಕವಿ.
- **1)** ಕುವೆಂಪು **2)** ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ
- **3)** ಚಿತ್ತಾಲ **4)** ದ. ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆ

5) ಕನ್ನಡದ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳ ಜನಕ
- **1)** ಗಿರೀಶ ಕಾರ್ನಾಡ **2)** ಮಾಸ್ತಿ
- **3)** ಅ.ನ.ಕೃ. **4)** ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ

6) ಮೂಕಜ್ಜಿಯ ಕನಸುಗಲು ಬರೆದರು
- **1)** ಕಾರಂತ **2)** ಶ್ರೀರಂಗ
- **3)** ಕುವೆಂಪು **4)** ದ. ರಾ. ಬೇಂದ್ರೆ

7) ಆದ್ಯ ರಂಗಾಚಾರ್ಯ ಅವರ ಕಾವ್ಯನಾಮ –
- **1)** ಮಾಸ್ತಿ **2)** ಅಂಬಿಕಾತನಯದತ್ತ
- **3)** ಶ್ರೀನಿವಾಸ **4)** ಶ್ರೀರಂಗ

8) ಕಾದಂಬರಿ ಸಾರ್ವಭೌಮ
- **1)** ಜಯದೇವಿತಾಯಿ ಲಿಗಾಡೆ **2)** ಕಾರಂತ
- **3)** ಅ.ನ.ಕೃ. **4)** ಅನಂತಮೂರ್ತಿ

9) ಕಾರವಾನ್ ಕಥಾಸಂಕಲದ ಲೇಕಕರು
- **1)** ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟಿಮನಿ **2)** ಮಾಸ್ತಿ
- **3)** ಚಿತ್ತಾಲ **4)** ಗೋಕಾಕ

10) ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗರು – ಘಟ್ಟದ ಲೇಖಕರು.
- **1)** ನವೋದಯ **2)** ನವ್ಯ
- **3)** ದಲಿತ – ಬಂಡಾಯ **4)** ಪ್ರಗತಿಶೀಲ

11) 'ಕಥೆಯಾದಳು ಹುಡುಗಿ' ಬರೆದವರು
- **1)** ಮಾಸ್ತಿ **2)** ಅನಂತಮೂರ್ತಿ
- **3)** ಕಾರ್ನಾಡ **4)** ಚಿತ್ತಾಲ

12) 'ದಲಿತ ಕವಿ' ಎಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಕವಿ.
1) ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ 2) ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ
3) ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ 4) ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ

13) ಕುಸುಮಬಾಲೆ ಕಾದಮಬರಿಯ ಲೇಖಕರು.
1) ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ 2) ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ
3) ಕುವೆಂಪು 4) ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ

14) ಸುಮಟರಗಾಳಿ ಗಥಾಸಂಕಲನದ ಲೇಖಕರು.
1) ಬರಗೂರು ರಾಮಚಂದ್ರಪ್ಪ 2) ಮಾಸ್ತಿ
3) ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ 4) ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ

ಪ್ರ.2 ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **16**
1) ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಘಟ್ಟಗಳು ಯಾವವು?
2) ನವೋದಯ ಪೂರ್ವ ಘಟ್ಟದ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಹಿತಿಗಳು ಯಾರು – ಯಾರು?
3) ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಅಡಿಗರ ಪ್ರಮುಖ ಕೃತಿಗಳು ಯವವು?
4) ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕುರಿತು ಕೆಲಮ ಮಾಡಿದ ಕ್ರೈಸ್ತ ಮಿಷನರಿಗಳು ಯಾರು–ಯಾರು?
5) ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಘಟ್ಟದ ಪ್ರಮುಖ ಸಾಹಿತಿಗಲು ಯಾರು –ಯಾರು?
6) ಸಿದ್ಧಲಿಮಗಯ್ಯನವರ ಪ್ರಮುಖ ಕೃತಿಗಳು ಯಾವವು?

ಪ್ರ.3 ಬೇಕಾದ ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ : **12**
1) ನವೋದಯ ಸಾಹಿತ್ಯ
2) ಮುದ್ದಣ್ಣ
3) ನವ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ
4) ದೇವನೂರು ಮಹಾದೇವ

ಪ್ರ.4 ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **14**
1) ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಬದುಕು–ಬರಹ ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.
2) ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.5 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. **14**
ದಲಿತ–ಬಂಡಾಯ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

SLR-AK-31

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
History (Paper - I)
CHHATRAPATI SHIVAJI MAHARAJ AND HIS TIMES (1600-1707 A.D.)

Day & Date: Saturday, 02-11-2019 Max. Marks: 40
Time: 11:30 AM To 01:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पूर्ण करा. **08**

1) ––– खिंडीला पावनखिंड असे संबोधले जाते.
अ) बेलापूर ब) मलकापूर
क) राजापूर ड) गजापूर

2) अफजलखान हा ––– चा सरदार होता.
अ) निजामशाही ब) कुतूबशाही
क) आदिलशाही ड) बरीदशाही

3) आदिलशाहाने ––– याची वाई प्रांताचा सुभेदार म्हणून नेमणूक केली.
अ) अफजलखान ब) फाजलखान
क) फौलादखान ड) इनायतखान

4) छ. शिवाजी महाराज व अफजलखान भेटी प्रसंगी ––– हा अफजलखानाचा वकील होता.
अ) अंकुशखान ब) याकुतखान
क) पंताजी गोपीनाथ ड) कृष्णाजी भास्कर

5) राज्यभिषेकाच्यावेळी ––– हा इंग्रजी वकील हजर होता.
अ) जेफरसन ब) ऑक्सीडन
क) मायकेल डेव्हीड ड) लॉर्ड डलहौसी

6) ––– याने तुळजापुर, पंढरपुर, शिखर शिंगणापुर, जेजुरी इत्यादी तिर्थक्षेत्रे व मंदिराचा विध्वंस केला.
अ) अफजलखान ब) मुसेखान
क) मुल्लाखान ड) दौलतखान

7) जावळीचे ––– हे आदिलशाहीतील एक प्रबळ सरदार होते.
अ) पाटील ब) मोरे
क) देशमुख ड) देशपांडे

8) मादण्णा हा ––– चा वजीर होता.
अ) आदिलशहा ब) कुतूबशहा
क) निझामशहा ड) मुघल

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) शाहिस्तेखानाच्या स्वारीचे उद्देश सांगा.
2) मिर्झाराजे जयसिंग यांच्याविषयी माहिती लिहा.
3) मराठयांच्या उदयाची भौगोलिक पार्श्वभूमी
4) शहाजी राजे यांची कर्नाटकातील कामगिरी लिहा.
5) अफजलखान वधाचे कोणतेही दोन परिणाम स्पष्ट करा.
6) जावळीच्या चंद्रराव मोरेविषयी थोडक्यात माहिती द्या.

प्र.3 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **10**

अ) सुरत लुटीची कारणे व परिणाम सांगा.

किंवा

ब) छ. शिवाजी महाराजांचे थोर व्यक्तिमत्व घडविण्यासाठी राजमाता जिजाबाई यांनी केलेले कार्य सांगा.

प्र.4 छ. शिवाजी महाराजांच्या दुसऱ्या राज्यभिषेकाची कारणे सांगा. **10**

SLR-AK-31

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
History (Paper - I)
CHHATRAPATI SHIVAJI MAHARAJ AND HIS TIMES (1600-1707 A.D.)

Day & Date: Saturday, 02-11-2019 Max. Marks: 40
Time: 11:30 AM To 01:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative from the following rewrite the sentences. 08

1) _____ khind is called as Pawankhind.
   a) Belapur b) Malkapur
   c) Rajapur d) Gajapur

2) Afzalkhan was the Sardar of _____.
   a) Nizamshahi b) Kutubshahi
   c) Adilshahi d) Baridshahi

3) Adilshah appointed _____ as the subhedar of Vai province.
   a) Afzalkhan b) Fazalkhan
   c) Fouladkhan d) Inayatkhan

4) _____ was the ambassador of Afzalkhan at the time of chh. Shivaji Maharaj and Afzalkhan meeting.
   a) Ankushkhan b) Yakuthkhan
   c) Pantaji Gopinath d) Krushnaji Bhaskar

5) During the coronation ceremony _____ British advocate
   a) Jefferson b) Auzidan
   c) Michal Devid d) Lord Dalhoushi

6) Tuljapur, Pandharpur, Shikhar Shingnapur, Jejuri etc. trithak shetra and temples extinguishment by ____.
   a) Afzalkhan b) Musekhan
   c) Mullkhan d) Doulatkhan

7) ____ of Javli was a Powerful Sardar in the Adilshahi.
   a) Patil b) More
   c) Deshmukh d) Deshpande

8) Madanna was the Vazir of _____.
   a) Adilshah b) Qutubshah
   c) Nizamshah d) Mughal

Q.2 Answer the following questions. (Any Four) 12

1) State the objectives of Shahistekhan Expeditions.
2) Write short inform Mirza Raje Jaysing.
3) Geographical background of the rise of Maratha Power.
4) Explain the work of Shahaji Raje in Karanataka.
5) Explain any two effects of Afzal Khan's saly.
6) Give the short information about Chandrarao More of Javli.

Q.3 Answer the following questions. (Any One) **10**

1) Explain the causes and consequences of Surat sack.

OR

2) Explain the work of Rajmata Jijabai building the great character of Chhatrapati Shivaji Maharaj.

Q.4 State the cause of Chh. Shivaji Maharaj second coronation. **10**

Seat No.	

Set | P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Marathi (Special Paper – XII)
साहित्यशास्त्र

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **14**

1) मी केशवसुत वाचला, या वाक्यात कोणती शब्दशक्ती आहे?
अ) अभिधा ब) लक्षणा
क) व्यंजना ड) वाच्यार्थ

2) लक्ष्यार्थ ध्यानात घेण्यासाठी नेहमीच किती गोष्टींची आवश्यकता असते?
अ) चार ब) पाच
क) तीन ड) सहा

3) व्यंजना शब्दशक्तीलाच आनंदवर्धन काय म्हणतात?
अ) रस ब) ध्वनी
क) अलंकार ड) रीती

4) काव्यशास्त्र प्रदिप हा ग्रंथ कोणत्या प्रकाशनाने प्रकाशित केला आहे?
अ) व्हीनस ब) अनमोल
क) मौज ड) प्रतिमा

5) 'साहित्यशास्त्रः स्वरूप आणि समस्या' हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
अ) गंगाधर पाटील ब) म. वा. धोंड
क) वसंत पाटणकर ड) ग. त्र्यं. देशपांडे

6) भामट दण्डी, वामन या मीमांसकांना काय म्हणतात?
अ) ध्वनीकार ब) आलंकारिक
क) रूपकार ड) रीतीकार

7) 'काव्याची भूषणे' हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
अ) अ. वा. कुलकर्णी ब) वा. ल. कुलकर्णी
क) म. वा. धोंड ड) सुधीर रसाळ

8) साम्यमूलक अलंकार म्हणून कोणास ओळखले जाते?
अ) प्रतिमा ब) रूपक
क) यमक ड) अनुप्रास

9) भाषा आणि साहित्य यातील एक अत्यंत महत्त्वाचा घटक कोणता?
अ) प्राककथा ब) प्रतीक
क) प्रतिमा ड) रूपक

10) ध्वनीकाव्य म्हटल्या जाणाऱ्या विनायक कवीच्या कविता कोणत्या रचनेचे उदाहरण म्हणून सांगता येईल?
अ) उपमा ब) प्रतीक
क) प्रतिमा ड) रूपक

11) मृत्युंजय ही कलाकृती कोणत्या वाङ्मय प्रकारात येते?
अ) नाटक ब) कविता
क) कथा ड) कादंबरी

12) एक भाषिक संघटना म्हणून अलीकडे मोठया प्रमाणात कोणत्या वाङ्मय प्रकाराचा विचार करतात?
अ) कादंबरी ब) नाटक
क) कविता ड) ललितगदय

13) समाजजीवन ही एक बदलती प्रक्रिया आहे आणि त्यामुळेच काय बदलते?
अ) जीवनमूल्ये ब) लेखक
क) वाचक ड) यापैकी नाही

14) ना. हरिभाऊंच्या कादंबऱ्यांना आपण त्यातील सखोल व सर्वस्पर्शी अशा कोणत्या चित्रणामुळे श्रेष्ठ मानतो?
अ) कलेच्या ब) जीवनाच्या
क) साहित्याच्या ड) लेखकाच्या

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) लक्षणा शब्दशक्तीचे स्वरूप स्पष्ट करा.
2) कथा या वाङ्मयीन संकल्पनेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
3) शास्त्रीय साहित्याची भाषा व त्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.
4) साहित्याच्या भाषेचे नादरूप लिहा.
5) साहित्यमूल्ये आणि काल्पनिकता यांचा सहसंबंध लिहा.
6) साहित्यमूल्ये साहित्यातील विज्ञाननिष्ठा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) अभिधा शब्दशक्तीचे स्वरूप स्पष्ट करा.
2) कादंबरी या वाङ्मय प्रकाराची संकल्पना लिहा.
3) साहित्यातील प्रतिमांचे स्वरूप व स्थान स्पष्ट करा.
4) साहित्यमूल्ये आणि सामाजिकता यांचा सहसंबंध स्पष्ट करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

साहित्याच्या भाषेचे स्वरूप तिच्या घटकांच्या आधारे स्पष्ट करा.

किंवा

साहित्यमूल्याचे स्वरूप त्यांच्या घटकांसह स्पष्ट करा

प्र.5 साहित्याच्या शब्दशक्तीचे स्वरूप व प्रकार उदाहरणांसह स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-311

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sanskrit (Special Paper – XII)
वेदवाङ्मय

Day & Date: Saturday,05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहावीत.

प्र.1 योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। 14
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

1) शतपथ ब्राह्मणात ––––– अध्याय आहेत.
अ) 100 ब) 200
क) 300 ड) 250

2) बलिष्ठ म्हणजे ––––– होय.
अ) बलवान ब) सर्वात बलवान
क) युद्धवीर ड) हिंसक

3) झष हा ––– चा प्रकार आहे.
अ) वेग ब) विष्णु
क) देव ड) मासा

4) सुकन्येच्या पतीचे नाव ––– होते.
अ) च्यवन ब) शर्याती
क) मनु ड) दुर्वास

5) अश्विनीकुमारांना ––––– ऋषींनी सोमविद्या दिली.
अ) च्यवन ब) दुर्वास
क) दध्यंग ड) कश्यप

6) पूर्वेकडील राज्यांना ––––– संज्ञा आहे.
अ) स्वराज्य ब) वैराज्य
क) भौज्य ड) साम्राज्य

7) दक्षिणे कडील राजांना ––––– संज्ञा आहे.
अ) विराट ब) सम्राट
क) भोज ड) यापैकी नाही

8) ––––– चे सिंहासन वेदमय असते.
अ) अर्जुन ब) राजा
क) इंद्र ड) कृष्ण

9) ––––– नित्य करावा असे सांगितले आहे.
अ) स्वाध्याय ब) शस्त्रपरिग्रह
क) अभिषेक ड) स्तुती

10) सिंहासनाचे पुढील पाय ––––– व ––––– या देवतांनी स्थिर केले.
अ) विष्णु व लक्ष्मी ब) शिव व पार्वती
क) सविता व बृहस्पती ड) वरुण व सोम

11) वैरुप व वैराज्य यांनी ———— चे पाय स्थिर केले.
अ) पुढचे ब) मागचे
क) उत्तरे ड) डावीकडचे

12) उत्तरेकडील राजाने ———— साठी अभिषेक करावा.
अ) वैराज्य ब) स्वराज्य
क) भौज्य ड) साम्राज्य

13) सुकन्याच्या वडिलांचे नाव ———— होते.
अ) कश्यप ब) शर्याती
क) मनु ड) दुर्वास

14) सोमविद्या प्रकट केल्यावर ———— येऊन शिर कापतो.
अ) वरुण ब) विष्णु
क) अग्निदेव ड) इंद्र

प्र.2 टिप्पणी लिखत. (केऽपि 4) **16**
टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)
1) इंद्राची स्तुति
2) राज्य
3) मन्त्रमयी आसन्दी
4) नारद मुनींनी केलेला उपदेश
5) वास्तुह

प्र.3 ससंदर्भ स्पष्टीकरणं कुरुत। (केऽपि 2) **12**
संदर्भासह स्पष्टीकरण करा. (कोणतेही दोन)
1) तस्मादधाप्येतर्हि पितरं पुत्रा निष्ठावोऽववदित्येवाचक्षते।
2) अथेह मनुरेवैकः परिशिशिषे।
3) चराति चरतो भगः।

प्र.4 स्वाध्यायाचे महत्त्व सांगा. **14**

किंवा

वैद्यक विद्येतील अश्विनकुमारांचे कौशल्य 'च्यवन भार्गव' कथेच्या आधारे सांगा.

प्र.5 इंद्राने केलेली श्रमाची प्रशंसा तुमच्या शब्दात लिहा. **14**

SLR-AK-312

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Urdu (Special Paper - XII)
ALLAMA IQBAL KA KHUSUSI MUTALEA

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

سوال نمبر.1. صیحح متبادل کا انتخاب کر کے جملہ مکمل کیجیئے اور جوابی پرچے میں لکھیے :- **14**

1) شہر بغداد _____ خلیفاؤں کی سلطنت کا اہم مرکز تھا -

عثمانی ، آصف جاہی ، عباسی، اودھی

2) گل کی کلی چٹک کر پیغام دے کسی کا

ساغر ذرا سا گویا مجھ کو جہاں نما ہو

درج با لا شعر میں صنعت _____ پائی جاتی ہے -

تضاد، حسن تعلیل ، مبالغہ ، تلمیح

3) اقبال کے آبا و اجداد سپروگوت کے _____ تھے -

برہمن ، یہودی ، مجوسی نصرانی

4) _____ جذبہ حب الوطنی کے موضوع پر لکھی ہوئی اقبال کی مشہور نظم ہے -

ہمدردی، نیا شوالہ، پرندے کی فریاد ، بلاد اسلامیہ

5) نظم 'والدہ مرحومہ کی یاد میں' میں اقبال نے اس حقیقت کو منکشف کیا ہے کہ

_____ میں ہر شئے تقدیر الہی کی پابند ہے -

آسمان ، دنیا ، زمین، کائنات

6) _____ لالہ افسردہ کو آتش قبا اور بے زبان طائر کو سر مست نوا کرتی ہے -

صبح ، شام ، رات ، سہ پہر

7) نظم 'فلسفہ غم ' میں اقبال نے غم کو _____ کا نغمہ کہا ہے -

پیار، روح، موت، زندگی

8) نظم _____ مصطفی کمال پاشا کی کامیابی پر لکھی ہوئی نظم ہے -

خضرراہ ایک آرزو ، طلوع اسلام ، بلاد اسلامیہ

9) اقبال کا یقین محکم عمل پیہم اور محبت کو جہاد زندگانی میں _____ کی شمشریں کہا ہے -

بچوں ، ضعیفوں ، خواتین ، مردوں

10) نظم 'خضر راہ'دور _____ پر ایک تبصرہ ہے -

ماضی، مستقبل، حاضر ، ان میں سے کوئی نہیں

11) آگ ہے اولاد ابراہیم ہے نمرود ہے

کیا کسی کو پھر کسی کا امتحان مقصود ہے

درج بالا شعر اقبال کی نظم _____ سے ماخوذ ہے -

بلاد اسلامیہ، خضر راہ، طلوع اسلام ، ایک آرزو

12) زندگی تیری ہے بے روز شب فردا ودوش

درج با لا مصرع میں 'روز و شب' فردا دوش' _____ الفاظ ہیں -

متضاد ، مترادف، متفرق ، متجانس

13) نظم _____ میں اقبال کہتے ہیں کہ کائنات میں عشق وہ طاقت اور جوہر ہے جو اپنی ذات کے لحاظ سے زندہ جاوید ہے یعنی ابدی ہے -

طلوع اسلام ، ایک آرزو، خضر راہ ، فلسفہ غم

14) نظم _____ میں دنیا ئے اسلام کے پانچ مشہور ترین شہروں کا ذکر کیا ہے -

بلاد ذوق و شوق ، تسلیم و رضا ، احکام الہی اسلامیہ،

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھئیے :- (کوئی چار) 16

1) نظم ' بلاد اسلامیہ ' میں اقبال نے شہر مدینہ کی تعریف کن لفظوں میں کی ہے ؟

2) اقبال کی تعلیم و تربیت پر روشنی ڈالیے -

3) نظم طلوع اسلام کے بند نمبرسات(7)میں اقبال نے مسلمانوں کو اخوت و محبت کا بھلا ہوا سبق کس طرح یاد دلایا ہے ؟

4) "خودی" موضوع پر اقبال کے کوئی دو شعر تحریر کیجئے -

5) اقبال کی نظم گوئی کے چند اوصاف بیا ن کیجیے -

6) نظم 'خضر راہ' میں اقبال نے زندگی کی حقیقت کی وضاحت کن لفظوں میں کی ہے ؟

سوال نمبر.3. سیاق و سباق کے حوالے سے تشریح کیجیے - (کوئی دو) 12

1) کانوں پہ ہو نہ میرے دیر و حرم کا احساں

روزن ہی جھونپڑی کا مجھکو سحر نما ہو

پھولوں کو آئے جس دم شبنم وضو کرا نے

رونا مرا وضو ہو ، نالہ مری د عا ہو

اس خامشی میں جائیں اتنے بلند نالے

تاروں کے قافلے کو میری صدا درا ہو

2) زندگانی کی حقیقت کوہکن کے دل سے پوچھ

جوئے شیر و تیشہ و سنگ گراں ہے زندگی !

بندگی میں گھٹ کے رہ جاتی ہے اک جوئے کم آب

اور آزادی میں بحر بیکراں ہے زندگی

آشکار ہے یہ اپنی قوت تسخیر سے

گرچہ اک مٹی کے پیکر میں نہاں ہے زندگی

3) ہے زمین قرطبہ بھی دیدہ مسلم کا نور

ظلمت مغرب میں جو روشن تھی مثل شمع طور

بجھ کے بزم ملت بیضا پریشاں کر گئی

اور دیا تہذیب حاضر کافروزاں کر گئی

قبر اس تہذیب کی یہ سر زمین پاک ہے

جس سے تاک گلشن یورپ کی رگ نمناک ہے

4) خدائے لم یزل کا دست قدرت تو، زباں تو ہے

یقیں پیدا کرانے غافل کہ مغلوب گمان تو ہے

پرے ہے چرا خ نیلی فام سے منزل مسلماں کی

ستارے جسکی گرد راہ ہوں ، وہ کارواں تو ہے

مکاں فا نی ، مکیں آنی ، ازل تیرا، ا بد تیرا

خدا کا آخری پیغام ہے تو جاوداں تو ہے !

سوال نمبر.4. **مفصل جواب لکھئیے :- (کوئی ایک)** **14**

1) نظم 'والدہ مرحومہ کی یاد میں ' کا خلاصہ لکھیے -

2) اقبال کی غزل گوئی پر تبصرہ کیجیے -

سوال نمبر.5. نظم 'فلسفہ غم' کا خلاصہ لکھیے - **14**

SLR-AK-313

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XII)
POLITICAL AND CULTURAL HISTORY OF ANCIENT MAHARASHTRA

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) घटोत्कच लेणी ––– काळात कोरली गेली.
अ) सातवाहन ब) वाकाटक
क) चालुक्य ड) राष्ट्रकुट

2) वाकाटक राज्याची ––– ही राजधानी होती.
अ) वातापी ब) नाशिक
क) चनका ड) पैठण

3) ––– हा राजा वाकाटक घराण्याशी संबंधित नाही.
अ) प्रवारसेन ब) रूद्रसेन
क) पृथ्वीसेन ड) अमोघसेन

4) वाकाटक राजे ––– या धर्माचे अनुयायी होते.
अ) चार्वाक ब) बौद्ध
क) जैन ड) वैदिक

5) ––– येथील लेण्या चालुक्य काळात कोरल्या गेल्या.
अ) घटोत्कच ब) कार्ले
क) भाजे ड) बदामी

6) चालुक्य घराण्याचा ––– हा संस्थापक राजा होय.
अ) किर्तीवर्मा ब) पहिला पुलकेशी
क) दंतीदुर्ग ड) विक्रमादित्य

7) चालुक्य शैलीतील ––– हे मंदिर कलेचा उत्कृष्ट नमुना आहे.
अ) कैलास ब) विट्ठल
क) विरूपाक्ष ड) सूर्यनारायण

8) पद्मपाणीचे चित्र ––– लेण्यामध्ये आहे.
अ) नाशिक ब) उस्मानाबाद
क) अजिंठा ड) कार्ले

9) वेरूळ येथील प्रसिद्ध कैलास मंदिर ––– या राष्ट्रकुट राजाच्या काळात कोरले.
अ) कृष्ण पहिला ब) पहिला पुलकेशी
क) दंतीदुर्ग ड) विक्रमादित्य

10) राष्ट्रकुट राज्याची ––– ही राजधानी होती.
अ) मान्यखेट ब) उस्मानाबाद
क) पैठण ड) वातापी

11) ––– याने राष्ट्रकुट घराण्याचा शेवट करून कल्याणीच्या चालुक्य राज्याची स्थापना केली.
अ) पुलकेशी पहिला ब) तैल दुसरा
क) पुलकेशी दुसरा ड) पुलकेशी तिसरा

12) ––– हा यादव घराण्याचा पहिला राजा होय.
अ) अमोघवर्ष ब) जैतूगी प्रथम
क) दृढप्रहरी ड) रामदेवराय

13) ––– हा पंडित यादव दरबारात होता.
अ) गुनाढ्य ब) कालिदास
क) हेमाद्री ड) दांडी

14) मुकुंदराज यांनी ––– हा ग्रंथ यादवकाळात लिहिला.
अ) भावार्थदिपिका ब) लिळा चरित्र
क) चतुश्लोकी भागवत ड) विवेकसिंधू

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) प्रभावतीगुप्ता विषयी माहिती सांगा.
2) चालुक्य घराण्याच्या उत्पत्तीविषयी माहिती द्या.
3) अजिंठा लेण्याची माहिती द्या.
4) आमोघवर्ष यांचे योगदान सांगा.
5) यादव घराण्याची उत्पत्ती सांगा.
6) यादव कालीन साहित्यातील योगदान सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन वर टिपा लिहा. **12**

1) वाकाटक कालीन कला व स्थापत्य
2) चालुक्यकालीन कला व स्थापत्य
3) तिसरा गोविंद
4) यादव कालीन विविध ग्रंथ

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

दुसऱ्या पुलकेशी राजाचे राजकीय योगदान सांगा.

किंवा

पहिला प्रवारसेन याची कामगिरी स्पष्ट करा.

प्र.5 यादव सत्तेच्या पराभवाची कारणे स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-313

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XII)
POLITICAL AND CULTURAL HISTORY OF ANCIENT MAHARASHTRA

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Ghatotkach Caves carves in the period of _____.
   a) Satvahan b) Vakatak
   c) Chalukya d) Rashtrakut

2) _____was the Capital of Vakataka dynasty.
   a) Vatapi b) Nashik
   c) Chanaka d) Paithan

3) _____ King was not related to vakataka dynasty.
   a) Pravarsen b) Rudrasen
   c) Prithvisen d) Amoghsen

4) The Vakatak kings were the followers of _____ religion.
   a) Charvak b) Bauddha
   c) Jain d) Vaidic

5) _____ Caves carved in the period of Chalukya dynasty.
   a) Ghatatkoch b) Karle
   c) Bhaje d) Badami

6) _____ was the founder king of Chalukya dynasty.
   a) Kirtivarma b) Pulkeshi I
   c) Dantidurg d) Vikramaditya

7) _____temple was the best example of Chalukya art.
   a) Kailas b) Vitthal
   c) Virupaksha d) Suryanarayan

8) Padmapani Painting is located in _____.
   a) Nasik b) Osmanabad
   c) Ajanta d) Karle

9) The famous Kailas temple of verula carved in the period of Rashtrakut King _____.
   a) Krishna I b) Pulkeshi I
   c) Dantidurg d) Vikramaditya

10) _____ was the capital of Rashtrakut dynasty.
   a) Manyakhet b) Osmanabad
   c) Paithan d) Vatapi

11) _____ king destroyed Rashtrakut dynasty and situated Chalukya dynasty of Kalyani.
   a) Pulkeshi I b) Tail II
   c) Pulkeshi II d) Pulkeshi III

12) _____ was the first king of Yadavas dynasty.
a) Amoghvarsh b) Jaitugi I
c) Drudhaprahari d) Ramdevray

13) _____ Pandit was in Yadavas court.
a) Gunadya b) Kalidas
c) Hemadri d) Dandi

14) _____ Book was written by Mukundraj in the period of Yadava.
a) Bhavartdipika b) Bhagvat
c) Chatushloki Bhagvat d) Dasbodh

Q.2 Write short answers (Any Four) **16**

a) Give information about Prabhavati Gupta.
b) Give information Origin of Chalukya dynasty.
c) Discuss on Ajanta Caves.
d) State the contribution of Amoghvarsh.
e) State the origin of Yadava dynasty.
f) State the contribution of literature in Yadavas Period.

Q.3 Write short notes (Any Two) **12**

a) Art and Architecture of Vakatak Period
b) Art and Architecture of Chalukya period
c) Govind III
d) Different sect of Yadav period

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

State the Political contribution of Pulkeshi II.

OR

Explain the Political work of Pravarsen I.

Q.5 Explain the causes of defeat of Yadava dynasty. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Special Paper – XII)
MICRO ECONOMICS

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे आकृती काढा.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ––– हे पूर्ण स्पर्धा बाजाराचे वैशिष्टय आहे.
अ) एकच विक्रेता ब) एकच किंमत
क) वस्तुभेद ड) वरील सर्व

2) ––– या बाजारात सरासरी प्राप्तीचा वक्र 'अक्ष' अक्षास समांतर असतो.
अ) पुर्ण स्पर्धा ब) मक्तेदारी
क) क्रेताधिकार ड) द्विपक्षीय मक्तेदारी

3) एकच ग्राहक हे ––– या बाजाराचे वैशिष्टये आहे.
अ) पुर्ण स्पर्धा ब) मक्तेदारी
क) क्रेताधिकार ड) द्विपक्षीय मक्तेदारी

4) मक्तेदारी या बाजारात मागणी वक्र ––– असा असतो.
अ) 'अक्ष' अक्षास समांतर ब) 'अय' अक्षास समांतर
क) डावीकडून उजवीकडे खाली येणारा ड) वरील सर्व

5) ––– हे मक्तेदारीयुक्त स्पर्धेचे वैशिष्टय आहे.
अ) विक्री खर्च ब) गट संकल्पना
क) नावलौकिक ड) वरील सर्व

6) ––– चा नवप्रवर्तन सिद्धांत शुंपिटर यांनी मांडला.
अ) खंड ब) वेतन
क) व्याज ड) नफा

7) कॅल्डार हिक्स आणि सायटोवस्की यांनी ––– तत्व मांडले.
अ) नुकसान भरपाई ब) फायदा
क) नफा ड) वरील सर्व

8) ––– यांच्या मते खंडाचा समावेश उत्पादन खर्चात होत नाही.
अ) ॲडम स्मिथ ब) जे. एम. केन्स
क) डॉ. मार्शल ड) रिकार्डो

9) अर्थशास्त्रात आभास खंडाची संकल्पना प्रथम ––– यांनी मांडली.
अ) रिकार्डो ब) बेनहॅम
क) ॲडम स्मिथ ड) मार्शल

10) नफ्याचा अनिश्चितता पत्करण्याबाबतचा सिद्धांत ––– यांनी मांडला.
अ) प्रा. हॉले ब) प्रा. नाईट
क) शुंपिटर ड) जे.बी. क्लार्क

11) ––– यांच्या मते विशिष्ट काळासाठी रोख रकमेचा त्याग केल्याबद्दल दिला जाणारा मोबदला म्हणजे व्याज होय.

अ) ॲडम स्मिथ ब) डॉ. मार्शल
क) जे. बी. से ड) जे. एम. केन्स

12) ––– ही संकल्पना चेंबरलीन यांनी मांडली.

अ) पुर्ण स्पर्धा ब) मक्तेदारी
क) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धा ड) क्रेताधिकार

13) विभाजनाचा सिमांत उत्पादकता सिद्धांत ––– यांनी मांडला.

अ) प्रा. जे. बी. से ब) प्रा. जे. एम. केन्स
क) प्रा. हॉले ड) प्रा. जे बी. क्लार्क

14) सनातनवादी व्याज सिद्धांतानुसार व्याजदर ––– घटकानुसार ठरतो.

अ) वास्तव ब) मौद्रिक
क) अ आणि ब दोन्ही ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) विक्री खर्चाची संकल्पना स्पष्ट करा.
2) कल्याणकारी अर्थशास्त्राची संकल्पना स्पष्ट करा.
3) क्रेताधिकार ही संकल्पना स्पष्ट करा.
4) नवप्रवर्तनाचे प्रकार सांगा.
5) मक्तेदारी बाजाराची वैशिष्टये सांगा.
6) नफ्याचा धोका पत्करण्याच्या सिद्धांतावरील चार टीका लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन थोडक्यात टिपा लिहा. **12**

1) द्विपक्षीय मक्तेदारी
2) मुल्यभेदाचे प्रकार
3) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धेतील किंमत निश्चिती
4) श्रमाची मागणी

प्र.4 खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

पुर्ण स्पर्धा बाजाराची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

किंवा

नुकसानभरपाईचे तत्व स्पष्ट करा.

प्र.5 रिकार्डो यांचा खंड सिद्धांत स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Special Paper – XII)
MICRO ECONOMICS

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw diagram whenever necessary.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below.s **14**

1) _____ is a feature of perfect competition market.
   a) Single seller b) Single price
   c) Product differentiation d) All the above

2) In _____ market, average revenue curve is parallel to 'ox' axis.
   a) Perfect competition b) Monopoly
   c) Monopsony d) Bi-lateral monopoly

3) Single buyer is a feature of _____ market.
   a) Perfect competition b) Monopoly
   c) Monopsony d) Monopolistic competition

4) In monopoly market demand curve is _____.
   a) Parallel to 'ox' axis b) Parallel to 'oy' axis
   c) Downward from left to right d) All the above

5) _____ is a feature of monopolistic competition.
   a) Selling cost b) Group concept
   c) Goodwill d) All the above

6) Innovation theory of _____ is put forth by Schumpeter.
   a) Rent b) Wages
   c) Interest d) Profit

7) Kaldor, Hicks and Skitovsky introduced the _____ principles.
   a) Compensation b) Advantage
   c) Profit d) All the above

8) According to _____ rent does not enter into cost.
   a) Adam Smith b) J.M. Keynes
   c) Dr. Marshall d) Ricardo

9) The concept of quasi rent was first introduced in economics by ____.
   a) Ricardo b) Benham
   c) Adam Smith d) Marshall

10) Uncertainty bearing theory of profit is put forth by _____.
   a) Prof. Hally b) Prof. Knight
   c) Schumpeter d) J.B. Clark

11) According to _____ interest is the reward for parting with liquidity for a specific period.
   a) Adam Smith b) Dr. Marshall
   c) J. B. Say d) J. M. Keynes

12) The concept of _____ is put forth by Chamberlin.
   a) Perfect competition b) Monopoly
   c) Monopolistic competition d) Monopsony

13) Marginal productivity theory of distribution is put forth by _____.
   a) Prof. J. B. Say b) Prof. J. M. Keynes
   c) Prof. Hawley d) Prof. J. B. Cleark

14) The classical theory of interest explains the determination of rate of interest by ____ factors.
   a) Real b) Monetary
   c) Both a and b d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

a) Explain the concept of selling cost.
b) Explain the concept of welfare economics.
c) Explain the concept of monopsony.
d) State the types of innovation.
e) State the feature of monopoly market.
f) Write four criticisms on risk bearing theory of profit.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Bi-lateral monopoly
b) Types of price discrimination
c) Price determination under monopolistic competition
d) Demand for labour

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

Explain the features of perfect competition market.

OR

Explain the compensation principle.

Q.5 Explain the Ricardian theory of rent. **14**

SLR-AK-315

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Geography (Paper – X)
GEOGRAPHY OF ECONOMIC ACTIVITIES

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) स्थलांतरित शेतीला आग्नेय आशियामध्ये ––– असे म्हणतात.
अ) लडांग ब) झुमींग
क) मिल्पा ड) कुमरी

2) ––– हे मळेपद्धतीच्या शेतीमधील प्रमुख पिक आहे.
अ) गहू ब) चहा
क) तांदूळ ड) ज्वारी

3) टेलिफोन (दूरध्वनी) चा शोध ––– यांनी लावला.
अ) मार्कोनी ब) एडिसन
क) ग्राहम बेल ड) आईन्स्टाईन

4) ––– ही संघटना नैसर्गिक तेल व्यापाराशी संबंधित आहे.
अ) गॅट ब) ओपेक
क) ईईसी ड) यापैकी नाही

5) जेरूसेलम हे धार्मिक केंद्र जगातील ––– धर्मिय लोकांचे आहे.
अ) पारसी ब) ख्रिस्त
क) मुस्लिम ड) जैन

6) ––– कालवा ॲटलान्टिक आणि पॅसिफिक महासागरांना जोडतो.
अ) पनामा ब) सुएझ
क) किल ड) जिब्राल्टर

7) उद्योगधंदे हा मानवाचा ––– व्यवसाय आहे.
अ) चतुर्थक ब) तृतीय
क) द्वितीयक ड) प्राथमिक

8) ––– वरील खर्च कमी करण्यासाठी साखर उद्योगांची स्थापना ऊस शेतीच्या क्षेत्रात केली जाते.
अ) कच्चा माल ब) कामगार
क) वाहतूक ड) ऊर्जा

9) ––– शेतीमध्ये शेतजमिनीचा आकार मोठा असतो.
अ) स्थलांतरित ब) संमिश्र
क) मळेपद्धती ड) व्यापारी

10) ज्या भागात पिकांचे उत्पादन घेतले जाते, त्या भागास ––– विभाग म्हणतात.
अ) वन ब) मृदा
क) हवामान ड) कृषी

11) ईईसी ची स्थापना ––– वर्षी झाली.
अ) 1957 ब) 1941
क) 1930 ड) 1980

12) भूपृष्ठावरील एकसंघ भूभागास ––– असे म्हणतात.
अ) घटक ब) मध्यभाग
क) प्रदेश ड) केंद्र

13) बँकॉक हे पर्यटन स्थळ ––– देशात आहे.
अ) थायलंड ब) नेपाळ
क) भारत ड) पाकिस्तान

14) ––– शेतीप्रकार हा जंगलतोडीस कारणीभूत आहे.
अ) सखोल ब) विस्तृत
क) स्थलांतरित ड) मिश्र

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) मळेपद्धतीच्या शेतीची वैशिष्टये लिहा.
2) संदेशवहनाचे महत्व सांगा.
3) शेती व्यवसायावर परिणाम करणारे भौगोलिक घटक लिहा.
4) व्यापारांचे प्रकार लिहा.
5) प्रादेशिक नियोजनाची संकल्पना स्पष्ट करा.
6) इंटरनेटचे फायदे तोटे लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन थोडक्यात टिपा लिहा. **12**

1) पनामा कालवा
2) स्थलांतरित शेतीची वैशिष्टये
3) उद्योगाच्या केंद्रीकरणाची संकल्पना
4) पर्यटनाचे नियोजन

प्र.4 खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

शेतीचे प्रमुख प्रकार सांगून जगातील व्यापारी धान्य शेतीचे वर्णन करा.

किंवा

पर्यटनावर परिणाम करणाऱ्या भौगालिक घटकांचे वर्णन करा.

प्र.5 आल्फ्रेड वेबर यांचा उद्योगाच्या स्थानिकीकरणाचा सिद्धांत स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Geography (Paper – X)
GEOGRAPHY OF ECONOMIC ACTIVITIES

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Neat diagrams should be drawn wherever necessary.
4) Use of map stencils are allowed.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Shifting agriculture is called _____ in south east Asia.
a) Ladang b) Zuming
c) Milpa d) Kumari

2) _____ is a major crop in plantation agriculture.
a) Wheat b) Tea
c) Rice d) Jawar

3) Telephone is invented by _____.
a) Marconi b) Edison
c) Graham Bell d) Einstein

4) _____ organization is related with natural oil trade.
a) GATT b) OPEC
c) EEC d) None of these

5) Jerusalem is the religious centre of _____ religion in the world.
a) Parsi b) Christian
c) Muslim d) Jain

6) _____ canal joins the Atlantic and Pacific oceans.
a) Panama b) Suez
c) Keel d) Jibralter

7) Industry is _____ activity of man.
a) Quaternary b) Tertiary
c) Secondary d) Primary

8) Sugar industries are located in the areas of sugarcane farm to reduce _____ cost.
a) Raw material b) Labour
c) Transportation d) Power

9) In _____ agriculture the area of agriculture land is biggest.
a) Shifting b) Mixed
c) Plantation d) Commercial

10) Where crops are produced that area is called as _____ region.
a) Forest b) Soil
c) Climate d) Agriculture

11) EEC was established in the year _____.
a) 1957 b) 1941
c) 1930 d) 1980

12) A homogeneous area on the earth surface is called as _____.
   a) Unit b) Core
   c) Region d) Centre

13) Bankok a tourism place is located in _____ country.
   a) Thailand b) Nepal
   c) India d) Pakistan

14) _____ type of agriculture is responsible for deforestation.
   a) Intensive b) Extensive
   c) Shifting d) Mixed

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Write the characteristics of Plantation Agriculture.
b) Explain the importance of communication.
c) Which are the geographical factors are affecting on agriculture?
d) Write the types of Trade.
e) Explain the concept of Regional Planning.
f) Explain the merits and demerits of Internet.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Panama Canal
b) Characteristics of shifting Agriculture
c) Concept of centralization of Industries
d) Tourism Planning

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

State major agricultural types and explain Commercial Grain farming in the world.

OR

Explain the geographical factors influencing on tourism.

Q.5 Explain the theory of Industrial Location of Alfred Weber. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
History (Special Paper – XII)
HISTORY OF ANCIENT INDIA: (Pre-Historic to 650 A.D.)

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) बिंबीसारने प्रसेनजीतची बहीण ––– बरोबर विवाद केला.
अ) राजश्री ब) कोसला देवी
क) प्रभावती ड) रेवती

2) अंग महाजनपद ––– या मगध राजाने जिंकून घेतले.
अ) धनानंद ब) बिंबीसार
क) कालाशोक ड) अजातशत्रु

3) ––– ही कोसलची राजधानी होती.
अ) श्रवस्ती ब) मिथिला
क) चंपा ड) अंग

4) महावीरांचा जन्म ––– येथे झाला.
अ) कुदग्राम ब) श्रवस्ती
क) सारनाथ ड) सांची

5) गौतम बुद्धांचा जन्म ––– येथे झाला.
अ) लुंबिनी ब) कपिला
क) कोसल ड) काशी

6) पाटलीपुत्र ––– साम्राज्याची राजधानी होती.
अ) सातवाहन ब) वर्धन
क) मगध ड) राष्ट्रकुट

7) अशोकाने तिसरी बौद्धधर्म परिषद ––– येथे भरवली.
अ) कश्मीर ब) पाटलीपुत्र
क) कन्नौज ड) बनारस

8) प्रभावती गुप्ता ही ––– राजाची मुलगी होती.
अ) समुद्रगुप्त ब) चंद्रगुप्त पहिला
क) चंद्रगुप्त दुसरा ड) कुमारगुप्त

9) ––– या गुप्त राजास भारतीय नेपोलियन म्हणतात.
अ) चंद्रगुप्त मौर्य ब) समुद्रगुप्त
क) अशोक ड) चंद्रगुप्त दुसरा

10) राजश्री ही ––– या राज्याची बहीण होती.
अ) रविवर्धन ब) कामंदक
क) हर्षवर्धन ड) यशोवर्धन

11) बाणभट्ट ने ––– हा ग्रंथ लिहिला.
अ) रत्नावती ब) हर्षचरितम
क) नागनंद ड) मेघधूत

12) कनोज येथील बौद्ध परिषद ––– या राजाने बोलावली.
अ) हर्षवर्धन ब) अशोक
क) राजवर्धन ड) हल

13) हर्षवर्धन याने आपली राजधानी ––– येथे हालवली.
अ) अज्जैन ब) बनारस
क) कन्नौज ड) गुंड

14) वाकाटक सत्तेचा संस्थापक ––– हा होय.
अ) शिशुनाग ब) विध्यशक्ती
क) बिंबीसार ड) सुशिम

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) चंद्रगुप्त पहिल्याचे कार्य
2) राजधानी पाटलीपुत्र
3) कोसल महाजनपद
4) मौर्य कालिन केंद्रीय प्रशासन
5) प्रवरसेनाचे कार्य
6) प्रयाग येथील धर्म परिषद

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) नंद घराणे
2) अशोकाचा धर्म
3) समुद्रगुप्त
4) सातवाहनाचे सांस्कृतिक योगदान

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

मौर्य सत्तेची वाढ व विकास आणि चंद्रगुप्त मौर्याचे योगदान.

किंवा

हर्षवर्धनाचे योगदान

प्र.5 गुप्त कालिन सुवर्णयुगाची माहिती लिहा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
History (Special Paper – XII)
HISTORY OF ANCIENT INDIA: (Pre-Historic to 650 A.D.)

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Bimbisar married _____ the sister of Prasenjit.
   a) Rajshree b) Kosaldevi
   c) Prabhavati d) Revati

2) Anga Mahajan pad won by _____ Magadha king.
   a) Dhananand b) Bimibisar
   c) Kalashok d) Ajatshatru

3) The capital of kosal was _____.
   a) Shravasti b) Mithali
   c) Champa d) Ang

4) Mahavir was borned at _____.
   a) Kundalgram b) Shravashti
   c) Sarnath d) Sanchi

5) Gautam Budha homed at _____.
   a) Limbini b) Kapila
   c) Kosal d) Kashi

6) Patiliputra was capital of _____ emperor.
   a) Satvahan b) Vardhan
   c) Magadha d) Rastrakut

7) Ashoka had called the 'Third Bouddha Conference' at _____.
   a) Kashmir b) Pataliputra
   c) Konouj d) Banaras

8) Prabhavati Gupta was the daughter of _____ Gupta king.
   a) Samudragupta b) Chandragupta I
   c) Chandragupta II d) Kumargupta

9) _____ Gupta king was known as the 'Indian Nepoleon'.
   a) Chandragupta Maurya b) Samdragupta
   c) Ashoka d) Chandragupta II

10) Rajeshri was the sister of _____ king.
   a) Ravivardhan b) Kamandak
   c) Harshvardhan d) Yashovarman

11) Banabhatta wrote a book titled as _____.
   a) Ratnavali b) Harshacharitam
   c) Naganada d) Meghadut

12) Kanoj Buddhist council was called by _____ king.
   a) Harshvardhan b) Ashoka
   c) Rajvardhan d) Hal

13) Harshavardhan had shifted his capital to
a) Ujjain b) Banaras
c) Kanouj d) Gaund

14) _____ was the founder of Vakataka Dynasty.
a) Shishung b) Vindhshakti
c) Bimbisar d) Sushim

Q.2 Write short answer **16**

a) Work of king Chandragupta I.
b) Capital of Patilputra
c) Kosal Mahajanpad
d) Explain the central Administration system of Mourya.
e) Work of King Pravarsen
f) Religion Conference of Prayag

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Nanda dynasty.
b) Ashok's Dham
c) Samudragupta
d) Cultural Contribution in Satvahan

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

Discuss the expansion and growth of the empire the Chandragupta Maurya.

OR

Evaluate the work of Harshvardhan.

Q.5 Explain the "Golden Age of Gupta". **14**

SLR-AK-317

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Music (Special Paper – XII)
HINDUSTANI CLASSICAL MUSIC

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **07**

1) बिहाग रागाचा थाट ––– आहे.
अ) काफी ब) खमाज
क) बिलावल ड) भैरव

2) हिंडोल रागात मध्यम स्वर ––– आहे.
अ) तीव्र ब) कोमल
क) शुद्ध ड) विवादी

3) कर्नाटक संगीतात तराणा म्हणजे ––– होय.
अ) ध्रुपद ब) ख्याल
क) तिल्लाना ड) धुन

4) झुमरा तालात ––– मात्रांचे 4 खंड आहेत.
अ) 2, 3, 2, 3 ब) 3, 4, 3, 4
क) 1, 2, 1, 2 ड) 2, 2, 2, 2

5) श्रीमती एम. एस. सुब्बलक्ष्मी ––– संगीतातील प्रसिद्ध गायिका होत्या.
अ) पाश्चात्य ब) उत्तर भारतीय
क) दक्षिण भारतीय ड) रविंद्र

6) कर्नाटक संगीतात मुख्य ––– ताल आहेत.
अ) 7 ब) 6
क) 4 ड) 5

7) ––– यांनी कर्नाटक संगीतातील ताल पद्धती निर्माण केली.
अ) पं. भीमसेन जोशी ब) पं. व्यंकटमुखी
क) पं. मतंगमुनि ड) भरतमुनि

प्र.2 बिहाग किंवा हिंडोल रागातील सरगमगीताचे स्वरलेखन करा. **08**

प्र.3 अ) बिहाग किंवा हिंडोल रागाची शास्त्रीय माहिती लिहा. **03**
ब) ताल झुमरा किंवा चौताल ठेकाबोल माहितीसह लिहा. **03**

प्र.4 3 मधे 4 व 4 मधे 3 ची लयकारी आकडयात लिहा. **07**

किंवा

भारतीय व दक्षिण भारतीय स्वरांची तुलना करा.

प्र.5 झुमरा ताल दुप्पट, चौपट करा. **07**

SLR-AK-318

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Special Paper – XII)
GOVERNMENT AND POLITICS OF MAHARASHTRA

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ––– या घटक राज्यात विधान परिषद हे गृह अस्तित्वात नाही.
अ) महाराष्ट्र ब) उत्तर प्रदेश
क) कर्नाटक ड) गुजरात

2) विधानसभा सदस्यत्वासाठी किमान ––– वर्षे वयाची अट आहे.
अ) 25 ब) 21
क) 18 ड) 30

3) महाराष्ट्र विधिमंडळाचे हिवाळी अधिवेशन कोठे भरते?
अ) पुणे ब) मुंबई
क) नागपूर ड) नाशिक

4) महाराष्ट्र विधानपरिषदेची सदस्य संख्या किती?
अ) 60 ब) 70
क) 78 ड) 100

5) राज्यपालाला ––– कलमान्वये विवेकाधीन अधिकार प्रदान केला आहे.
अ) 154 ब) 163
क) 155 ड) 356

6) उच्च न्यायालयाच्या न्यायाधिशाला पदच्युत करण्याचा अधिकार ––– ला आहे.
अ) राज्य विधिमंडळ ब) सर्वोच्च न्यायालयाचे सरन्यायाधीश
क) राज्यपाल ड) राष्ट्रपती

7) मुंबई उच्च न्यायालयाच्या प्रादेशिक कार्यक्षेत्रात ––– चा समावेश होत नाही.
अ) गोवा ब) अंदमान
क) दिव –दमण ड) वरील सर्व

8) मुख्यमंत्र्याचा कार्यकाल किती असतो?
अ) 5 वर्षे ब) 4 वर्षे
क) 2½ वर्षे ड) 1 वर्ष

9) जिल्हा परिषद अध्यक्ष आपल्या पदाचा राजीनामा ––– यांच्याकडे सुपूर्द करू शकतात.
अ) जिल्हाधिकारी ब) जि. प. अध्यक्ष
क) विभागीय आयुक्त ड) ग्रामविकास मंत्री

10) स्थानिक स्वराज्य संस्थेत महिलांना किती आरक्षण आहे?
अ) 40% ब) 50%
क) 30% ड) 20%

11) ग्रामसभेला कोणत्या घटनादुरूस्तीने मोठे अधिकार दिले?
अ) 72 व्या ब) 73 व्या
क) 42 व्या ड) 45 व्या

12) महापौरांचा सध्याचा कार्यकाल किती आहे?
अ) 2 ½ वर्षे ब) 1 वर्षे
क) 5 वर्षे ड) 2 वर्षे

13) खालीलपैकी ––– ही महानगरपालिका नाही.
अ) अमरावती ब) मालेगाव
क) अकोला ड) बारामती

14) सध्या नगराध्यक्षांचा कार्यकाल किती आहे?
अ) 2 ½ वर्षे ब) 1 वर्षे
क) 5 वर्षे ड) 6 वर्षे

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) विधान परिषदेची रचना स्पष्ट करा.
2) उच्च न्यायालयाचे प्रारंभिक अधिकार क्षेत्र
3) जिल्हा परिषेदची रचना
4) महापौरांची कार्ये
5) मंत्रिमंडळाची वैशिष्टये
6) विधानसभेचे विशेषाधिकार

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) विधान परिषद अध्यक्षाची कार्ये–निवड–कार्यकाल स्पष्ट करा.
2) विधानसभेच्या सदस्यत्वासाठीची पात्रता व अपात्रता सांगा.
3) जिल्हा परिषदेचे अधिकार व कार्ये सांगा.
4) नगरपरिषदेच्या उत्पन्नाची साधने सांगा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

1) 73 व्या घटनादुरूस्तीवर भाष्य करा.
2) महानगरपालिकेच्या समित्या सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.5 राज्यपालाचे अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Special Paper – XII)
GOVERNMENT AND POLITICS OF MAHARASHTRA

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions. **14**

1) There is no legislative Council in _____ state.
   a) Maharashtra b) Uttar Pradesh
   c) Karnataka d) Gujarat

2) The minimum age limit is _____ for the membership of the Legislative Assembly.
   a) 25 b) 21
   c) 18 d) 30

3) Where is the Winter session of Maharashtra Legislature held?
   a) Pune b) Mumbai
   c) Nagpur d) Nashik

4) What is the strength of the Maharashtra Legislative Council?
   a) 60 b) 70
   c) 78 d) 100

5) The Governor has been conferred on the discretionary power as per Article number _____.
   a) 154 b) 163
   c) 155 d) 356

6) _____ has the power of dismissal of High Court's Judge.
   a) State Legislature b) Chief Justice of Supreme Court
   c) Governor d) President

7) _____ is not included in the regional jurisdiction of Bombay High Court.
   a) Goa b) Andaman
   c) Div-Daman d) All above

8) What is the tenure of Chief Minister?
   a) 5 years b) 4 years
   c) 2 ½ years d) 1 year

9) The President of Zilla Parishad can hand over the resignation towards _____.
   a) Collector b) Z. P. President
   c) Divisional commissioner d) Rural Development Minister

10) How much Percent reservation do women get in the local self government?
   a) 40% b) 50%
   c) 30% d) 20%

11) By which Amendment did the Gram Sabha get more powers?
   a) 72nd b) 73rd
   c) 42nd d) 45th

12) What is the tenure of Mayor now?
a) 2 ½ years b) 1 year
c) 5 years d) 2 years

13) Of the following _____ is not Municipal Corporation.
a) Amravati b) Malegaon
c) Akola d) Baramati

14) What is the tenure of President of Municipal Council today?
a) 2 ½ years b) 1 year
c) 5 years d) 6 years

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Explain the structure of Legislative Council.
b) Original jurisdiction of High Court.
c) Structure of Zilla Parishad.
d) Functions of Mayor.
e) Characteristics of Cabinet.
f) Privileges of Legislative Assembly.

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Explain the functions, selection process and time period of chairperson of Legislative Council.
b) State the eligibility and non eligibility of the membership of Legislative Assembly.
c) Explain the powers and functions of Zilla Parishad.
d) Sate the income sources of Municipal Council.

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

a) Write comments on 73rd Amendment.
b) Explain Municipal Corporation Committees in detail.

Q.5 Explain the power and functions of Governor. **14**

SLR-AK-319

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Psychology (Paper – XI)
COGNITIVE PSYCHOLOGY

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) बोधनिक मानसशास्त्र हे ––– मनाचे शास्त्र आहे.
अ) विचारशील ब) जाणीवयुक्त
क) अर्ध बोधात्मक ड) अबोध

2) मिलरच्या मतानुसार एस्. टी. एम् ची क्षमता ––– घटक आहे.
अ) 19 ब) 05
क) 07 ड) 7 ± 2

3) ––– यांनी अमेरिकेत मानसशास्त्राची नवीन शाखा प्रस्थापित केली.
अ) पॅव्हलाव ब) जेम्स
क) थॉनडाईक ड) टिचनेर

4) वॉ आणि नॉर्मन यांनी अल्प कालीन स्मृती मध्ये ––– ची भूमिका स्पष्ट केली.
अ) स्मृती शेष ब) व्यत्यय
क) समूहीकरण ड) संवेदन

5) ग्रहन केलेली किंवा स्विकारलेली माहिती ज्याप्रकारे जतन करून ठेवली जाते तिला ––– असे म्हणतात.
अ) संकेतन ब) स्मृती
क) पुनरावाहन ड) अल्प कालीन स्मृती

6) साध्या ––– अंगभूत घटकांना जिऑन्स म्हणतात.
अ) भौमोतिक ब) जैवमितीक
क) अंकगणितीय ड) यापैकी नाही

7) ––– यांनी शब्द प्रभुत्वाचा अभ्यास केला.
अ) रिव्हर्स ब) राईचेर
क) रेक्सॉन ड) रिमेर

8) ––– युक्तीवाद म्हणजे सामान्याकडून विशिष्ठांकडे जाणे होय.
अ) विगमनात्मक ब) निगमनात्मक
क) संवाक्याय ड) सोपाधिक

9) ––– साली वुंट यांनी पहिली मानसशास्त्रीय प्रयोगशाळा प्रस्थापित केली.
अ) 1856 ब) 1979
क) 1878 ड) 1879

10) ––– यांनी मानसिक प्रतिरूपनाची संकल्पना मान्य केली.
अ) टिचनेर ब) टोळमन
क) वुंट ड) थॉर्नडाईक

11) ––– वाद्यांनी आत्मनिरीक्षण पद्धती नाकारली.
अ) कार्य ब) वर्तन
क) समष्टी ड) रचना

12) ––– दृष्टीकोनानुसार बोधन म्हणजे संबंधाचे जाळे होय.
अ) माहिती संस्करन ब) पर्यावरणवादी
क) उत्क्रांतीवादी ड) संबंधात्मक

13) शाब्दिक आणि चित्ररूप सादृश्यमानाचा समावेश ––– युक्तीवादात होता.
अ) संवाक्यात्मक ब) तार्कीक
क) अतार्कीक ड) सादृश्यमान

14) दीर्घ कालावधीसाठी माहिती जतन करून ठेवणाऱ्या स्मृतीस ––– म्हणतात.
अ) वेदविक स्मृती ब) दीर्घकालीन स्मृती
क) अल्पकालीन स्मृती ड) कामचलावू स्मृती

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) अल्पकालीन स्मृती म्हणजे काय?
2) निगमनात्मक युक्तीवाद म्हणजे काय?
3) बोधनिक मानसशास्त्र म्हणजे काय?
4) संवेदनात्मक अध्ययन म्हणजे काय?
5) समष्टीवादी मानसशास्त्र म्हणजे काय?
6) दीर्घकालीन स्मृतीची क्षमता किती असते?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) विगमनात्मक युक्तीवाद स्पष्ट करा.
2) शब्द श्रेष्ठत्व परिणाम म्हणजे काय?
3) वर्तनवाद म्हणजे काय?
4) पर्यावरणवाद स्पष्ट करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

अल्पकालीन स्मृतीचा थोडक्यात आढावा घ्या.

किंवा

संवेदनाची अधो–उर्ध्व प्रक्रिया म्हणजे काय?

प्र.5 नमुना रूपावली म्हणजे काय? बोधनिक मानसशास्त्राविषयीचा माहिती संस्करन दृष्टीकोन स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Psychology (Paper – XI)
COGNITIVE PSYCHOLOGY

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Cognitive Psychology is a science of _____ mind.
   a) thinking b) conscious
   c) pre conscious d) unconscious

2) According to Miller the capacity of STM is _____.
   a) 19 b) 05
   c) 07 d) 7 ± 2

3) _____ establish new discipline of psychology in U.S.A.
   a) Pavlov b) James
   c) Thorndike d) Titchner

4) Waugh and Norman demonstrated the role of _____ in short term memory.
   a) Memory traces b) Interference
   c) Chunking d) Perception

5) The form in which the information is held known as _____.
   a) Coding b) Memory
   c) Recall d) STM

6) The simple _____ component called Geons.
   a) Geometric b) Biometric
   c) Arithmetic d) None

7) _____ study the word superiority effect.
   a) Rivers b) Reicher
   c) Rexon d) Reimer

8) _____ reasoning goes from general to specific.
   a) Inductive b) Deductive
   c) Syllogistic d) Conditional

9) In _____ Wundt established the first psychological laboratory.
   a) 1856 b) 1979
   c) 1878 d) 1879

10) _____ accept the concept of mental representative.
   a) Titchner b) Tolman
   c) Wundt d) Thorndike

11) _____ deny the introspective method.
   a) Functionalist b) Behaviorist
   c) Gestalt d) Structuralist

12) According to _____ approach cognition is network of connections.
a) Information processing b) Ecological
c) Evolutionary d) Connectionist

13) _____ reasoning consist verbal and pictorial analogies.
a) Syllogistic b) Logical
c) Illogical d) Analogical.

14) _____ memory hold information for greater period of time.
a) Sensory b) LTM
c) STM d) Working

Q.2 Write short answers.(Any Four) **16**

a) What is STM?
b) What is deductive reasoning?
c) What is cognitive psychology?
d) Explain perceptual learning.
e) What is Gestalt Psychology?
f) What is the capacity of LTM?

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Explain inductive reasoning.
b) What is word superiority effect?
c) What is behaviorism?
d) Explain ecological approach.

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

Take the brief account of short term memory.

OR

What is the bottom-up process of perception?

Q.5 What is paradigm? Explain information processing approach of cognitive psychology. **14**

SLR-AK-32

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Linguistics (Paper - I)
INTRODUCTION TO LINGUISTICS

Day & Date: Saturday, 02-11-2019 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative from the following & rewrite the sentences. 08

1) The selection and organization of sounds in particular language constitutes the _____ of that language.
   a) Semantics b) Pragmatics
   c) Linguistics d) Phonology

2) The initial sounds in the English words pile, bile and mile are _____ sounds.
   a) Dental b) Labio-dental
   c) Alvelor d) Bilabial

3) _____ refers to the part played by the vocal cords.
   a) Intonation b) Communication
   c) Phonation d) Stress

4) Nasals are articulated with a stricture of _____.
   a) Intermittent closure
   b) Complete oral closure
   c) Complete closure and sudden release
   d) Complete closure and slow release

5) _____ is species specific and species uniform.
   a) Sound b) Phoneme
   c) Language d) Communication

6) There are in all _____ approximants in English.
   a) 1 b) 2
   c) 4 d) 3

7) Human language has the _____ actions of speech organs.
   a) Deliberate b) Natural
   c) Social d) None of the above

8) There are _____ pure vowels in English Language.
   a) 8 b) 24
   c) 22 d) 12

Q.2 Answer the following questions. (Any Four) 12

1) What is phoneme?
2) What is phonology?
3) Give phonemic transcription of the following.
   a) originality b) lion c) loyal
4) What are strong and weak forms of syllables?
5) Write a note on synchronic & diachronic linguistics.
6) Describe the feature of arbitrariness.

Q.3 Answer the following questions. (Any One) **10**

1) Write a detailed note on the core branches of Linguistics.

OR

2) What is the origin of language? Explain the development of human language.

Q.4 What is an allophone? **10**

SLR-AK-320

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Special Paper – XII)
CONTEMPORARY WESTERN PHILOSOPHY

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) रसेल ––– तत्त्वज्ञ आहे.
अ) वास्तववादी ब) चिद्‌वादी
क) निसर्गवादी ड) यापैकी नाही

2) 'द प्रोब्लेम ऑफ फिलॉसॉफी' हा ग्रंथ ––– ने लिहिला.
अ) कॉर्नोप ब) व्हेन
क) हायडेगर ड) रसेल

3) रसेल ––– तर्कशास्त्राचा जनक आहे.
अ) निगमी ब) विगामी
क) गणिती ड) विधेय

4) रसेल यांनी ––– सिद्धांत मांडला.
अ) परमानुवाद ब) भ्रम
क) पदार्थ ड) स्वसुखवाद

5) ––– ही विट्‌गेन्स्टाइन ची संकल्पना आहे.
अ) भ्रम ब) शरीर–मन
क) स्वर्ग ड) ट्रॅक्टॅटस

6) ––– हा 20 व्या शतकातील प्रसिद्ध विश्लेषक तत्त्वज्ञ आहे.
अ) ह्यूम ब) ॲरिस्टॉटल
क) सोक्रेटिस ड) विट्‌गेन्स्टाइन

7) ––– हा ग्रंथ विट्‌गेन्स्टाइन ने लिहिला.
अ) इथिका ब) मॅझिका
क) नॉलेज ड) फिलॉसॉफिकल इन्व्हेस्टिगेशन

8) ––– हा 20 व्या शतकातील सर्वात प्रभावशाली तत्त्वज्ञ आहे.
अ) ह्यूम ब) ॲरिस्टॉटल
क) सोक्रेटिस ड) विट्‌गेन्स्टाइन

9) विट्‌गेन्स्टाइन हा ––– तत्त्वज्ञ आहे.
अ) विश्लेषक ब) चिद्‌वादी
क) अस्तित्त्ववादी ड) यापैकी नाही

10) विट्‌गेन्स्टाइनच्या दृष्टीकोनातून तत्त्वज्ञान ही एक ––– आहे.
अ) कृती ब) निसर्ग
क) आळसपणा ड) यापैकी नाही

11) विट्गेन्स्टाइनची भाषेची ––– उपपत्ती तत्त्वज्ञानात प्रसिद्ध आहे.
अ) ध्वनी ब) चित्र
क) निसर्ग ड) भ्रम

12) विट्गेन्स्टाइनची ––– ही भाषेची प्रसिद्ध उपपत्ती आहे.
अ) परमाणुवाद ब) भाषिक संकेत
क) भाषिक आकार ड) भाषिक खेळ

13) 'द प्रोब्लेम ऑफ नॉलेज' हा ग्रंथ ––– ने लिहिला.
अ) एयर ब) कान्ट
क) ह्यूम ड) सिड्ज्विक

14) सार्त्र ––– विचारवंत आहे.
अ) फ्रेंच ब) अमेरिकन
क) ग्रीक ड) आफ्रिकन

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) एयर ची विचारसरणी स्पष्ट करा.
2) रसेल कोण आहे?
3) प्रचितीचे प्रकार स्पष्ट करा.
4) भाषिक खेळ म्हणजे काय?
5) चित्र उपपत्ती म्हणजे काय?
6) अतिभौतिकशास्त्र म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन थोडक्यात टिपा लिहा. **12**

1) प्रचीतीचे तत्त्व
2) रसेल ची ज्ञान संकल्पना
3) विश्लेषक तत्त्वज्ञान
4) रसेल नुसार ज्ञानाचे प्रकार

प्र.4 सार्त्रचे स्वातंत्र्य विषयक विचार स्पष्ट करा. **14**

किंवा

विट्गेन्स्टाइनची चित्र उपपत्ती स्पष्ट करा.

प्र.5 रसेल चा तार्किक परमाणुवाद स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Special Paper – XII)
CONTEMPORARY WESTERN PHILOSOPHY

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Russell is _____ philosopher.
   a) Realistic b) Idealistic
   c) Naturalistic d) None of these

2) 'The Problems of Philosophy' is written by _____.
   a) Cornop b) Venn
   c) Hidegger d) Russell

3) Russell is the father of _____ logic.
   a) Deductive b) Inductive
   c) Mathematical d) Predicate

4) Russell presented the theory of _____.
   a) Atomism b) Error
   c) Category d) Egoism

5) _____ is concept of Wittgenstein.
   a) Error b) Body-mind
   c) Heaven d) Tractatus

6) In 20th century _____ is a famous analytic philosopher.
   a) Hume b) Aristotle
   c) Socrates d) Wittgenstein

7) _____ is written by Wittgenstein.
   a) Ethica b) Magica
   c) Knowledge d) Philosophical investigation

8) _____ is one of the most influential philosophers of the 20th century.
   a) Hume b) Aristotle
   c) Socrates d) Wittgenstein

9) Wittgenstein is _____ philosopher.
   a) Analytical b) Idealistic
   c) Existential d) None of these

10) According to Wittgenstein, Philosophy is an _____.
   a) Act b) Nature
   c) Laziness d) None of these

11) Wittgenstein's _____ theory of language is famous in philosophy.
   a) Sound b) Picture
   c) Nature d) Illusion

12) Wittgenstein's _____ is famous theory of language.
   a) Atomism b) Symbol of language
   c) Form of language d) Game of language

13) 'The Problem of Knowledge' is written by _____.
   a) Ayer b) Kant
   c) Hume d) Sidzwick

14) Sartre is _____ thinker.
   a) French b) American
   c) Greek d) African

Q.2 Write short answers (Any Four) **16**

a) Explain the ideology of Ayer.
b) Who is Russell?
c) Explain the types of verification.
d) What is language game?
e) What is picture theory?
f) What is metaphysics?

Q.3 Write short notes (Any Four) **12**

a) Principle of verification
b) Concept of knowledge by Russell
c) Analytic philosophy
d) Types of knowledge by Russell

Q.4 Explain Sartre's thought regarding freedom. **14**

OR

Explain Wittgenstein's picture theory.

Q.5 Explain Russell's concept of logical atomism. **14**

SLR-AK-321

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Special Paper – XII)
HEALTH EDUCATION

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **04**

1) तंबाखू मध्ये ––– हे विषारी द्रव्य असते.
   अ) कॅफीन ब) लॅक्टीक
   क) निकोटीन ड) यापैकी नाही

2) शरीरास्थितीचे ––– प्रकार आहेत.
   अ) सात ब) पाच
   क) तीन ड) यापैकी नाही

3) जागतिक आरोग्य संघटनेचे कार्यालय ––– ठिकाणी आहे.
   अ) डेन्मार्क ब) स्वीडन
   क) भारत ड) जिनेव्हा

4) ––– वर्षानंतर मुलाचे लग्नास परवानगी आहे.
   अ) एकवीस ब) बावीस
   क) पंचवीस ड) वीस

ब) खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **03**

1) आरोग्य शिक्षणाचा अर्थ लिहा.
2) खेळाडुच्या कामगिरीवर मादक पदार्थांचा परिणाम लिहा.
3) शरीरस्थिती म्हणजे काय?

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **10**

अ) जागतिक आरोग्य संघटनेची ध्येय
ब) शरीरधारणा म्हणजे काय?

प्र.3 खालील कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तरे लिहा. **10**

अ) शारिरीक तंदुरूस्ती म्हणजे काय?
ब) जागतिक आरोग्य संघटनेची उद्दिष्टे सांगा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **08**

अ) कुटुंब नियोजनाची गरज
ब) तंबाखु व दारूचा शरीरावर होणारा परिणाम
क) लैंगिक शिक्षण

SLR-AK-321

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Special Paper – XII)
HEALTH EDUCATION

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **04**

1) Tobacco includes _____ poisonous substance.
   a) Caffeine b) Lactic
   c) Nicotine d) None of above

2) Body posture has _____ types.
   a) Seven b) Five
   c) Three d) None of above

3) The office of World Health Organization is at _____.
   a) Denmark b) Sweden
   c) India d) Geneva

4) There is permission to marry for boys after _____ years.
   a) Twenty one b) Twenty two
   c) Twenty five d) Twenty

B) Write the short answers. **03**

1) Write the meaning of Health Education.
2) Write the effect of drugs on sports performance.
3) What is meant by body posture?

Q.2 Answer the following Questions **10**

a) Write the aim of World Health Organization.
b) What is mean by body posture?

Q.3 Attempt any one of the following. **10**

a) What is mean by Physical Fitness?
b) What are the objectives of the WHO?

Q.4 Short Notes (Any Two) **08**

a) Need of Family Planning.
b) Effect of Alcohol and Tobacco on Health
c) Sex Education

SLR-AK-322

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Special Paper – XII)
SOCIOLOGICAL THINKERS

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) द्वंद्वात्मक दृष्टिकोनासाठी कोण प्रसिद्ध आहे?
अ) मार्क्स ब) सिमेल
क) वेबर ड) हेगेल

2) ''दि मेकिंग ऑफ सोशिऑलॉजी'' या ग्रंथाचे लेखक कोण?
अ) रेमण्ड ब) निसबेट
क) रोनाल्ड ड) टर्नर

3) ''इंडियन सोशिऑलॉजिकल सोसायटीचे संस्थापक कोण आहेत?
अ) जी. एस. घुर्ये ब) एम. एन. श्रीनिवास
क) के. एम. कपाडिया ड) एस. व्ही. केतकर

4) ''आधुनिकीकरणाची''संकल्पना कोणी मांडली?
अ) श्रीनिवास ब) घुर्ये
क) दूबे ड) देसाई

5) ''भारतातील जात आणि वंश'' हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
अ) श्रीनिवास ब) घुर्ये
क) ए. आर. देसाई ड) इरावती कर्वे

6) द्वंद्वात्मक पद्धतीचा स्वीकार मार्क्सने कोणत्या विचारवंताकडून केला?
अ) वेबर ब) हेगेल
क) कॉम्ट ड) सिमेल

7) वेबरच्या सिद्धांतानुसार ''पितृसत्ताक पद्धती'' हे कशाचे उदाहरण आहे?
अ) दैविगुणाधिष्ठित प्रभुत्व ब) कायदाधिष्ठित प्रभुत्व
क) पारंपारिक प्रभुत्व ड) पित्याचे प्रभुत्व

8) विचार प्राथमिक असून त्याला स्वतंत्र अस्तित्व असते यावर विशेष भर कोणी दिला?
अ) लेनिन ब) मार्क्स
क) हेगेल ड) सिमेल

9) भौतिकवादी विचारवंत म्हणून कोण प्रसिद्ध आहे?
अ) मार्क्स ब) लेनिन
क) सिमेल ड) हेगेल

10) भारतीय विद्यापिठात समाजशास्त्र हा विषय सर्व प्रथम कोणी सुरू केला?
अ) जी. एस. घुर्ये ब) एस. सी. दूबे
क) पॅट्रिक गिडिस ड) आर. के मुखर्जी

11) सामाजिक क्रियेचा सिद्धांत कोणी मांडला?
अ) वेबर ब) पार्सन्स
क) पॅरिटो ड) सिमेल

12) एखाद्या महाविद्यालयाच्या प्राचार्यास प्राप्त झालेला अधिकार हे कशाचे उदाहरण आहे?
अ) पारंपारिक ब) कायदाधिष्ठित
क) दैविगुणाधिष्ठित ड) सामाजिक

13) ''फिलॉसॉफी ऑफ मनी'' या ग्रंथाचे लेखक कोण?
अ) मार्क्स ब) वेबर
क) सिमेल ड) हेगेल

14) ''प्रोटेस्टंट नीतीमूल्ये ही भांडवलशाहीचा आत्मा आहे'' असे कोणी म्हटले?
अ) वेबर ब) सिमेल
क) मार्क्स ड) पॅरिटो

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) परात्मतेची वैशिष्टये
2) प्रोटेस्टंट नीतीशास्त्राची वैशिष्टये
3) सिमेल यांचा मानवी संस्कृतीविषयक दृष्टीकोन
4) श्रीनिवास यांची पाश्चिमात्तीकरणाची संकल्पना.
5) इरावती कर्वे यांच्या नातेसंबंध व्यवस्थेची वैशिष्टये.
6) सिमले यांच्या संघर्षाची संकल्पना.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) द्वंद्वात्मक भौकितवादाचा सिद्धांत
2) अधिकाराचे प्रकार
3) सिमेल यांच्या समाजीकरणाची संकल्पना
4) जी. एस. घुर्ये यांचे योगदान

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

मार्क्स यांचा वर्ग आणि वर्ग संघर्षाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

किंवा

सिमेल यांच्या स्वरूपप्रधान समाजशास्त्राच्या सिद्धांतावर चर्चा करा.

प्र.5 मॅक्स वेबर यांच्या सामाजिक क्रियेचा सिद्धांत स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Special Paper – XII)
SOCIOLOGICAL THINKERS

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Who is the famous for the dialectical approach?
   a) Marx b) Simmel
   c) Weber d) Hegel

2) Who is the author of the book titled “The Making of Sociology”?
   a) Reymond b) Nisbet
   c) Ronald d) Turner

3) Who is the founder of “Indian Sociological Society”?
   a) G. S. Ghurye b) M. N. Srinivas
   c) K. M. Kapadia d) S. V. Khetkar

4) Who produced the concept of “Mordanization”?
   a) Srinivas b) Ghurye
   c) Dube d) Desai

5) Who has written the book “Caste and Race in India”?
   a) Srinivas b) Ghurye
   c) A. R. Desai d) Iravati Karve

6) From whom Marx adopted the dialectical method?
   a) Weber b) Hegel
   c) Comte d) Simmel

7) According to Weber’s theory Patriarchy is an example of _____.
   a) Charismatic domination b) Legal domination
   c) Traditional domination d) Father’s domination

8) Who stressed that the thought is primary and has independent existence?
   a) Lenin b) Marx
   c) Hegel d) Simmel

9) Who is known as an Materialistic?
   a) Marx b) Lenin
   c) Simmel d) Hegel

10) Who started sociology in the University in India for the first time?
   a) G. S. Ghurye b) S.C. Dube
   c) Patiric Gidis d) R.K. Mukherjee

11) Who produsedthe “Theory of Social Action”?
   a) Weber b) Parsons
   c) Pareto d) Simmel

12) Authority of the principle of a college is an example of?
   a) Traditional b) Legal
   c) Charismatic d) Social

13) Who is the author of the book titled “Philosophy of Money”?
   a) Marx b) Weber
   c) Simmel d) Hegel

14) Who said this “Protestant’s ethics are the Spirit of Capitalism”?
   a) Weber b) Simmel
   c) Marx d) Pareto

Q.2 Write short answers (Any Four) **16**

a) Characteristics of Alienation.
b) Characteristics of Protestant Ethics.
c) Simmel’s Perspectives on human culture.
d) Concept of Westernization by Srinivas.
e) Characteristics of Iravati Karve’s Kinship system.
f) Concept of conflict by Simmel.

Q.3 Write short notes (Any Two) **12**

a) Theory of Dialectical Materialism.
b) Types of Authority.
c) Concept of socialization by Simmel.
d) Contribution of G.S. Ghurye.

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

Explain the Marx’s theory of ‘Class and Class-Struggle.

OR

Discuss the Simmel’s theory of “Formal Sociology”.

Q.5 Explain the Max Weber theory of “Social Action”. **14**

SLR-AK-323

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Prakrit (Special Paper – XII)
SHAURSENI AGAM SAHITYA

Day & Date: Saturday,05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक।
2) उजवीकडील आकडे गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा. **14**

1) शौरसेनी भाषा ––––– जनपदात बोलली जात असे.
अ) काल ब) शूरसेन
क) वीर ड) सारनाथ

2) धरसेनांच्या संरक्षणात ––––– ग्रंथाची रचना झाली.
अ) गुणह ब) हिंपसा
क) षट्खंडागम ड) करया

3) कालविभाजनानुसार ई.पूर्व 600 ते 100 ई. पर्यत ––––– मानला आहे.
अ) आदिकाल ब) हणूमे
क) मेटोरा ड) मेकसु

4) शौरसेनी आगमानुसार प्रथम अंग ––––– आहे.
अ) सोवि ब) टाकारा
क) गोधूली ड) आचारांग

5) पुष्पदंत व भूतबली हे ––––– यांचे शिष्य होते.
अ) धरसेन ब) मागधेश
क) महारन्न ड) शौरिश्वर

6) ––––– मध्ये 40 हजार गाथा आहेत.
अ) मराठा ब) हिंदोळा
क) महाबंध ड) कन्नड

7) ––––– ग्रंथावर जयधवला टीका रचली गेली.
अ) कसायपाहुड ब) किरात
क) विसांब ड) सभास

8) मूलाचार ग्रंथात ––––– विभाग आहेत.
अ) 126 ब) 160
क) 12 ड) 52

9) अर ––––– बगंधमव्वत्तं चेदनाणुणमसद्दं।
अ) समरू ब) एसोजा
क) पासोओ ड) बाकोअं

10) सा कहेइ– तं ––––– कहिअं।
अ) मए ब) सकअ
क) कारहो ड) मटपं

11) हे ———! मम जीवणसेसं कियंतमत्थि?
अ) भयवंत ब) साववंत
क) पाटारे ड) कोडोरे

12) ——— दक्खिणा दक्खिणादो वामा।
अ) वामादो ब) वामेर
क) कोदोतु ड) तोती

13) भूयत्थेणाभिगदा जीवाजीवा य ——— पावं च।
अ) पुण्ण ब) छुरिएणो
क) एणसि ड) सुणइं

14) तेजो दिट्ठि णाणं इड्ढी सोक्खं ——— ईहरियं।
अ) तहेव ब) गोतांडो
क) कपालि ड) ददरी

प्र.2 गद्य भाषांतर करा. (कोणतेही चार) **16**

1) जीवमजीवं दव्वं जिणवरवसहेण जेण णिद्दिट्ठं।
देविंदविंदवंदं वंदे तं सव्वदा सिरसा।।
2) अट्ठ चदु णाण दंसण सामण्णं जीवलक्खणं भणियं।
ववहारा सुद्धणया सुद्धं पुण दंसणं णाणं।।
3) अणुगुरुदेहपमाणो उवसंहारप्पसप्पदो चेदा।
असमुहदो ववहारा णिच्छयणयदो असंखदेसो वा।।
4) मग्गणगुणठाणेहि य चउदसहि हवंति तह असुद्धणया।
विण्णेया संसारी सव्वे सुद्धा हु सुद्धणया।।
5) गइपरिणयाण धम्मो पुग्गलजीवाण गमणसहयारी।
तोयं जह मच्छाणं अच्छंता णेव सो णेई।।
6) संति जदो तेणेदे अत्थीत्ति भणंति जिणवरा जम्हां।
काया इव बहुदेसा तम्हा काया य अत्थिकाया य।।

प्र.3 टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) **12**

1) द्रव्यसंग्रह ग्रंथांचे मंगलाचरण
2) आचार्य यतिवृषभ
3) धवल टीका

प्र.4 आचार्य कुंदकुंद व त्यांचा समयसार ग्रंथ **14**

किंवा

शौरसेनी आगम ग्रंथ व त्यावरील टीका ग्रंथ

प्र.5 द्रव्यसंग्रह ग्रंथाचे आध्यात्मिक महत्त्व स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-324

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
English (Special Paper – XIII)
BRITISH LITERATURE

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) The poem 'The Dead' is a reflection of life _____.
   a) After death b) In death
   c) Before death d) None

2) The poem 'The Mosquito' is written by _____.
   a) D. H. Lawrence b) Rupert Brooke
   c) Thomas Hardy d) None

3) The poem 'The Truly Great' is a _____ to all those great people who sacrificed their lives for the mankind and world.
   a) Tribute b) Tragic attitude
   c) Hopeless view d) None

4) The speaker in the poem 'Channel Firing' is a _____ person.
   a) Dead b) Living
   c) Machine d) None

5) The poem 'Modern Love' is written by _____.
   a) George Meredith b) Thomas Hardy
   c) John Keats d) None

6) John Tanner is descendant and the modern representation of the character _____.
   a) Don Juan b) Don Squiber
   c) Don Thomas d) None

7) _____ is the author of "Revolutionist's Handbook".
   a) Tanner b) Octavius
   c) Ramsden d) None

8) 'Man and Superman' is a _____ act drama.
   a) Seven b) Six
   c) Five d) Four

9) _____ is in love with Ann Whitefield.
   a) Hector Malonne Jr. b) John Tanner
   c) Octavius Robinson d) Mendoza

10) _____ corresponds to Shaw's conception of the Devil.
   a) Ramsden b) John Tanner
   c) Hector Malone d) Mendoza

11) _____ is the original owner of Manor Farm.
   a) Mr. Fredrick b) Mr. Dilkington
   c) Mr. Whymper d) Mr. Jones

12) _____ tells the animals about the place ‘Sugarcandy Mountain’.
a) Muriel b) The Sheep
c) The Cat d) Moses

13) Animal Farm is described as political allegory about _____ revolution.
a) American b) French
c) Italian d) Russian

14) _____ is Napolean’s main rival.
a) Squealer b) Boxer
c) Mollie d) Snowball

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Give the central idea of the poem ‘The Mosquito’.
b) How does the poet describe the life after death in the poem ‘The Dead’?
c) Give the central idea of the poem ‘The Second Coming’.
d) What are the features of truly great people as given in the poem ‘The Truly Great’?
e) Give the central idea of the poem ‘Channel Firing’.
f) What is the theme of the poem ‘Modern Love’?

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Discuss the main features of modern poetry.
b) Discuss the characteristics of modern novel.
c) Explain the lines with reference to context:
“I think continually of those who were truly great
Who, from the womb, remembered the soul’s history,
Through corridors of light, where the hours are suns,
Endless and singing.”
d) Explain the lines with reference to context:
“That night your great guns, unawares
Shook all our coffins as we lay
And broke the channel window – squares
We thought it was the Judgment – day”

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

a) Discuss about the various themes of the drama ‘Man and Superman’.

OR

b) Discuss in detail the conception of ‘Man and Superman’ by G. B. Shaw.

Q.5 Discuss in detail about the various themes of the novel ‘Animal Farm’. **14**

SLR-AK-325

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Hindi (Special Paper – XIII)
आलोचना

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 14

1) 'मिथक' शब्द को अंग्रेज़ी में ––––– कहते हैं।
अ) मिथ ब) मायथोल
क) मनगढंत कथा ड) स्टोरी

2) ––––– आलोचना में आलोचक का दृष्टिकोण न्यायाधीश जैसा होता है।
अ) निर्णयात्मक ब) व्याख्यात्मक
क) ऐतिहासिक ड) तुलनात्मक

3) आलोचना में रचनाकार और रचना के प्रति ––––––– नहीं होना चाहिए।
अ) लगाव ब) आकर्षण
क) पूर्वग्रह ड) दुराग्रह

4) प्रायः ––––– आलोचना का परिणाम कटु विवाद होता हैं।
अ) निर्णयात्मक ब) व्याख्यात्मक
क) तुलनात्मक ड) ऐतिहासिक

5) रस के स्वरूप का विचार करनेवाले सर्वप्रथम आचार्य ––––– है।
अ) आ. भरतमुनि ब) आ. वामन
क) कुंतक ड) आ. अभिनवगुप्त

6) 'साहित्य–दर्पण' के रचयिता ––––– हैं।
अ) आ. भरतमुनि ब) आ. विश्वनाथ
क) आ. भवभूति ड) आ. भानुदत्त

7) ––––– को रस राज कहा जाता है।
अ) वीर ब) करूण
क) शांत ड) श्रृंगार

8) करूण रस का स्थायी भाव ––––––– है।
अ) भय ब) क्रोध
क) शोक ड) निर्वेद

9) ––––– रस का स्थायी भाव विस्मय है।
अ) हास्य ब) अद्‌भुत
क) करूण ड) भयानक

10) अनुभाव के ––––– भेद हैं।
अ) पाँच ब) चार
क) तीन ड) दो

11) छंदों के मुख्य भेद ––––– हैं।

अ) 2 ब) 3

क) 4 ड) 5

12) दोहा छंद के पहले और तीसरे चरण में ––––– मात्राएँ होती हैं।

अ) 13 ब) 11

क) 14 ड) 17

13) गुरू वर्ण में ––––– मात्राएँ मानी जाती हैं।

अ) 1 ब) 2

क) 3 ड) 4

14) शिखरिणी छंद के प्रत्येक चरण में ––––– वर्ण होते हैं।

अ) 11 ब) 13

क) 14 ड) 17

प्र.2 निम्नलिखित में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर लिखिए। **16**

1) मार्क्सवादी आलोचना।
2) बिम्ब किसे कहते हैं?
3) वीर रस का परिचय दीजिए।
4) चौपाई छंद।
5) किन्नर विमर्श।
6) किसान विमर्श।

प्र.3 निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए। **12**

1) आदिवासी विमर्श।
2) प्रतीक।
3) ऐतिहासिक आलोचना
4) श्रृंगार रस का परिचय दीजिए।

प्र.4 निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए।

स्त्री–विमर्श का सामान्य परिचय दीजिए। **14**

अथवा

रस की परिभाषा देकर रस के अंगों का परिचय दीजिए।

प्र.5 आलोचना की परिभाषाएँ देकर आलोचक के गुणों पर प्रकाश डालिए। **14**

SRL-AK-326

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester – VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Kannada (Special Paper – XIII)
WESTERN CRITICISM

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **14**

1) ಪಾಸ್ಚಾತ್ಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ಆದಿಪುರುಷ –
1) ಪ್ಲೇಟೋ **2)** ಲಾಂಜಿನಸ್
3) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ **4)** ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಬುಲ್ಲೋ

2) ಶ್ರೇಷ್ಠತರ ಪಾತ್ರಗಳ ಛಂದೋಬದ್ಧ ಪದ್ಯಾತ್ಮಕ – ಯೇ ಮಹಾಕಾವ್ಯ.
1) ನಿರೂಪಣೆ **2)** ವಿವರಣೆ
3) ಅನುಕರಣೆ **4)** ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

3) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ನ ಜನ್ಮಸ್ಥಳ –
1) ಅಥೆನ್ಸ್ **2)** ಸ್ಟಾಗಿರ
3) ರೋಮ್ **4)** ಮಾಯಿಂಮಾರ್

4) ಪ್ಲೇಟೋನ ಗುರು –
1) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ **2)** ರೂಸೋ
3) ಲಾಂಗಿನಸ್ **4)** ಸಾಕ್ರಟೀಸ್

5) ರಿಪಬ್ಲಿಕ್ ಗ್ರಂಥ ಬರೆದವರು
1) ಇಲಿಯಟ್ **2)** ಪ್ಲೇಟೊ
3) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ **4)** ರಿಚರ್ಡ್ಸ

6) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ನ ಕಾವ್ಯಸಿದ್ಧಾಂತ –
1) ಅನುಕರಣ **2)** ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನಿರಸನ
3) ಮಹೋನ್ನತೆ **4)** ಇಮ್ಯಾಜಿನೇಶನ್

7) ಕವಿಗಳನ್ನು ಕಲಾವಿದರನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದವನು –
1) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ **2)** ಸಾಕ್ರಟಿಸ್
3) ಪ್ಲೇಟೋ **4)** ಡ್ರೈಡನ್

8) ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನಿರಸನ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರತಿಪಾದಕ –
1) ಇಲಿಯಟ್ **2)** ರೂಸೋ
3) ಕೊಲ್ರಿಡ್ಜ್ **4)** ಎಡ್ವರ್ಡ ಬುಲ್ಲೋ

9) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಅಕಾಡೆಮಿ –
1) ಅನುಭವ ಮಂಟಪ **2)** ಒಡ್ಡೋಲಗ
3) ಶಾಂತಿನಿಕೇತನ **4)** ಲಿಸಿಯಮ್

10) ಬಯಾಗ್ರಫಿಯ ಲಿಟರೇರಿಯ ಗ್ರಂಥ ಬರೆದವರು –
1) ರಿಚರ್ಡ್ಸ **2)** ಕೊಲರಿಜ್
3) ಪ್ಲೇಟೋ **4)** ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್

11) ಕೊಲರಿಜ್ನ ಆತ್ಮೀಯ ಗೆಳೆಯ –
1) ಶೆಲ್ಲಿ **2)** ವರ್ಡ್ಸವರ್ತ
3) ಡಾಂಟೆ **4)** ಬೈರನ್

12) ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕಾವ್ಯದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಸಯುಗವನ್ನೇ ಆರಂಭಿಸಿದ ಗೀತ ಸಂಕಲನ –
1) ಲೆಕ್ಚರ್ ಆನ್ ಶೆಕ್ಸಪಿಯರ್ 2) ಲಿರಿಕಲ್ ಬ್ಯಾಲೆಡ್ಸ್
3) ಟೆಂಪೆಸ್ಟ್ 4) ಅಯಾನ್

13) ಭಾವ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮೂರು ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ ವಿಮರ್ಶಕ –
1) ಡ್ರೈಡನ್ 2) ಕೊಲರಿಜ್
3) ಇಲಿಯಟ್ 4) ಲಾಂಜಿನಸ್

14) ಲಾಂಜಿನಸ್ –
1) ಅನುಕರಣೆ 2) ಮಾನಸಿಕ ದೂರ
3) ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನಿರಸನ 4) ಭವ್ಯತೆ

ಪ್ರ.2 ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **16**
1) ಮಹಾಕಾವ್ಯ
2) ಪ್ಲೇಟೋನ ಅಕಾಡೆಮಿ
3) ವೈನೋದಿಕ
4) ಲೋಕ ಭಾವ
5) ಮೂಲಪ್ರತಿಭೆ
6) ಲಿಸಿಯಮ್

ಪ್ರ.3 ಬೇಕಾದ ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ : **12**
1) ರುದ್ರನಾಟಕ
2) ಪ್ಲೇಟೋನ ಕಾವ್ಯ ಚಿಂತನೆಗಳು
3) ಇಮ್ಯಾಜಿನೇಷನ್
4) ಇಲಿಯಟ್

ಪ್ರ.4 ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **14**
1) ಅನುಕರಣ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
2) ಲಾಂಜಿನಸ್ಸ ಭವ್ಯತೆ ತತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

ಪ್ರ.5 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. **14**
ಕೊಲರಿಜ್ನ ಕಾವ್ಯಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

SLR-AK-327

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Marathi (Special Paper – XIII)
भाषाविज्ञान व व्याकरण

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **14**

1) वर्णनात्मक भाषाविज्ञान ही संकल्पना कोणी मांडली?
अ) विल्यम जोन्स ब) चॉम्स्की
क) लबक ड) सोस्यूर

2) एककालिक भाषाभ्यास कोणत्या शाखेत केला जातो?
अ) ऐतिहासिक ब) वर्णनात्मक
क) बोलीविज्ञान ड) समाज भाषाविज्ञान

3) स्वनाचे उच्चारण कसे असते?
अ) व्यक्तिविशिष्ट ब) समाजनिष्ठ
क) संस्कृतीनिष्ठ ड) परिस्थितीनिष्ठ

4) भाषेतील लघुत्तम अर्थपूर्ण घटक कोणता?
अ) ध्वनी ब) स्वनिम
क) रूपिम ड) वाक्य

5) वाक्यात स्वतंत्रपणे येणाऱ्या रूपिमांना काय म्हणतात?
अ) बध्द रूपिम ब) अमूर्त रूपिम
क) मुक्त रूपिम ड) मूर्त रूपिम

6) रूपिम पूर्णपणे कसे असतात?
अ) वस्तुनिष्ठ ब) काल्पनिक
क) वास्तविक ड) व्यक्तिनिष्ठ

7) मराठीच्या बोलींचा अभ्यास सर्वप्रथम कोणी केला?
अ) जॉर्ज वॉशिंग्टन ब) जॉर्ज ग्रीयर्सन
क) गटे ड) मॅक्समुलर

8) बोलीचे संदेशन क्षेत्र कसे असते?
अ) विस्तीर्ण ब) अमर्याद
क) मर्यादित ड) प्रदीर्घ

9) अहिराणी कोणत्या प्रदेशाची बोली आहे?
अ) कोकण ब) मराठवाडा
क) खानदेश ड) विदर्भ

10) जलसा हा शब्द कोणत्या भाषेतून मराठीत आला आहे?
अ) उर्दू ब) फारशी
क) हिंदी ड) कन्नड

11) कोणत्याही दोन प्रयोगाचा संयोग कोणत्या प्रयोगात होतो?
अ) कर्तरी ब) कर्मणी
क) भावे ड) संकीर्ण

12) ऊन, हून हे प्रत्यय कोणत्या विभक्तीचे आहेत?
अ) द्वितीया ब) तृतीया
क) चतुर्थी ड) पंचमी

13) षष्ठी विभक्तीचे प्रत्यय कोणते आहेत?
अ) स, ला, ते ब) ने, ही, शी
क) चा, ची, चे ड) नी, शी, ही

14) सुगम मराठी व्याकरण हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
अ) ना. गो. कालेलकर ब) द. दि. पुंडे
क) प्र. न. जोशी ड) मो. रा. वाळिंबे

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) वर्णनात्मक भाषाविज्ञान म्हणजे काय?
2) सोस्यूरने मांडलेले भाषेचे दोन स्तर स्पष्ट करा.
3) प्रमाणभाषा ही संकल्पना स्पष्ट करा.
4) बोली म्हणजे काय?
5) कर्मणी प्रयोगाचे स्वरूप सांगून त्याची उदाहरणे लिहा.
6) विभक्ती प्रत्यय या संज्ञा स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) प्रमाणभाषा आणि बोली यांच्यातील फरक स्पष्ट करा.
2) अहिराणी बोलीचा परिचय लिहा.
3) मराठी व फारशी यांच्यातील सहसंबंध विशद करा.
4) प्रयोग म्हणजे काय ते सांगून भावे प्रयोगाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.4 खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

स्वनिम विचारातील स्वन–स्वनिम–स्वनांतरे या संज्ञा स्पष्ट करा.

किंवा

वऱ्हाडी बोलीचे स्वरूप विशद करा.

प्र.5 मराठी भाषेवरील हिंदी व कन्नड भाषांचा परिणाम साधार स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-328

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sanskrit (Special Paper – XIII)
दर्शन

Day & Date: Monday,07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तर पत्रिकेत लिहावीत.

प्र.1 योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। 14
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

1) सांख्यदर्शन ——— आहे.
अ) नास्तिक ब) आस्तिक
क) देवपूजक ड) नवीन

2) सांख्यांनुसार ——— प्रमाण आहेत.
अ) 30 ब) 3
क) 52 ड) 25

3) आत्मा वाऽरे ——— श्रोतव्यः मन्तव्यः निदिध्यासितव्यश्च।
अ) अत्तव्यः ब) द्रष्टव्यः
क) गन्तव्यः ड) आगन्तव्यः

4) पदार्थाचे दोन प्रकार ——— आहेत.
अ) सुख–दुख ब) ज्ञान–अज्ञान
क) जड–चेतन ड) अणु–महत्

5) अहंकाराच्या तामसिक गुणामुळे ——— ची उत्पत्ती होते.
अ) तन्मात्रा ब) महत्
क) प्रकृति ड) इंद्रिये

6) दुःखत्रयाभिघातात् ———।
अ) जिज्ञासा ब) हेतौ
क) प्रकृति ड) पुरूष

7) लिङ्गं ———।
अ) द्विविधम् ब) त्रिविधम्
क) नवविधम् ड) षड्विधम्

8) सांख्यशास्त्राचे ज्ञान आसुरींकडून ——— यांना मिळाले.
अ) पंचशिख ब) कपिल
क) ईश्वरकृष्ण ड) वाचस्पति

9) सांख्यदर्शनानुसार आत्मा ——— आहे.
अ) अद्वैत ब) अनेक
क) जड ड) एक

10) कारणामध्ये ——— अस्तित्वात असते.
अ) असत् ब) कार्य
क) तन्मात्रा ड) शब्द

11) ––––– तन्मात्रा आहेत.
अ) पंच महाभूत ब) शब्दरूपादी
क) पंच कर्म ड) पंच ज्ञानेंद्रिये

12) प्रकृति व विकृति असणारे ––––– पदार्थ आहेत.
अ) 25 ब) 7
क) 16 ड) 2

13) सांख्य दर्शनानुसार पुरूष ––––– आहे.
अ) कर्ता ब) भोक्ता
क) द्रष्टा ड) उपाय

14) फक्त प्रकृति आहे.
अ) प्रधान ब) पुरूष
क) महत् ड) अहंकार

प्र.2 टिप्पणी लिखत. (केऽपि 4) **16**
टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)
1) कपिल मुनि
2) जीवन्मुक्त
3) अप वर्ग
4) लिंग शरीर
5) तम
6) कैवल्य

प्र.3 ससंदर्भ स्पष्टीकरणं कुरुत। (केऽपि 2) **12**
संदर्भासह स्पष्टीकरण करा. (कोणतेही दोन)
1) धर्मेण गमनमूर्ध्वंगमनमधस्तात् भवत्यधर्मेण।
ज्ञानेन चापवर्गो विपर्ययादिश्यते बंधः।।
2) एतत्पवित्रमग्रस्थंमुनिरासुरयेऽनुकम्पयाप्रददौ।
असुरिरपिपंचशिखाय तेन च बहुधाकृतंतन्त्रम्।।
3) पुरूषस्य तथाऽत्मानंप्रकाश्य विनिवर्ततेप्रकृतिः।

प्र.4 सांख्यदर्शनानुसार प्रकृतीचे कार्य आणि अंतःकारणाचे वर्णन करा. **14**

किंवा

त्रिविध अनुमान यावर सविस्तर टीप लिहा.

प्र.5 सांख्यांचा सत्कार्यवाद विशद करा. **14**

SLR-AK-329

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Urdu (Special Paper – XIII)
ZARAE IBLAG

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جملہ مکمل کیجیئے اور جوابی پرچے میں لکھیے :- **14**

1) ذرائع ابلاغ ریڈیو کا موجد _____ ہے -

مارکونی ، گرا ہم بیل ، جیمس آگسٹس ہکی ، جان لاجی بیر ڈ

2) لائنل فیلڈن _____ کے مشہور پروڈیو سر ہیں -

آل انڈیا ریڈیو ریڈیو سیلون ، ریڈیو جرمنی ، بی.بی.سی.

3) ریڈیو پر خواتین کے پروگرام کی ابتداء _____ نے کی -

شوکت پطرس ذوالفقار علی بخاری ، راجندر سنگھ بیدی

تھانوی ، بخاری ،

4) ریڈیو انٹرویو کی جملہ _____ قسمیں ہیں -

چار تین ، پانچ ، دو

5) _____ کہانی میں پیش کش کو بہت اہمیت ہوتی ہے -

تحریری ، ریڈیو، ٹی.وی. ان میں سے کوئی

نہیں

6) خبر کے جزو _____ میں عظیم ہستیوں کی کامیابیوں اور کارناموں اور شرمناک واقعات وغیرہ کو پیش کیا جاتا ہے -

غذا ، موسم ، مشہور شخصیات ، فرقہ بندی

7) ہندوستان میں صحافت نگاری کا باقاعدہ آغاز سن _____ میں ہوا-

1760, 1857, 1707, 1780

8) جو بات بھی معمول کے خلاف ہویعنی غیر معمولی ہو وہ _____ ہے -

خبر، افسانہ ، افواہ ، ان میں سے کوئی نہیں

9) وزیروں کی تقریریں یا کسی تعلیمی ادارے و دیگر دفاتر سے بھیجی گئی بنی بنائی خبروں کا مجموعہ _____ خبر کا جزوہوتے ہیں -

جامد، متحرک ، سخت ، نرم

10) جو اداریہ قارئین کو محفوظ کرے وہ _____ اداریہ ہے -

متاثر کن، پرلطف ، اطلاعاتی ، ان میں سے کوئی نہیں

11) ہندوستان میں _____ کی مدد سے ٹیلی ویژن نشریات کا آغاز ہوا-

جرمنی ، جاپان ، چین ، یونیسکو

12) _____ فلموں میں کسی موضوع پر پوری تحقیق کے ساتھ مواد اکٹھا کر کے فلم بنائی جاتی ہے -

فیچر ، ٹیلی ، دستاویزی ، ما ئکرو

13) دوردرشن کا پہلا کارٹون سریل _____ تھا -

اسپائیڈر مین ، پوگو، موگلی ، ہنومان

14) بیلے اور _____ اگر چہ کہ مغربی رقص ہیں لیکن یہ ہندوستانی تہذیب میں رچ بس گئے ہیں -

باروق ، گریک ، اوپیرا ، بلگارین

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیے :- (کوئی چار) 16

1) ریڈیو پر کہانی سنانے کے چند مؤثر اصول تحریر کیجئے -

2) خواتین کے پروگرام کی نوعیت اور موضوعات پر روشنی ڈالیے -

3) تہذیبی پروگرام کے ضمنی پروگرام 'گائیکی' اور 'رقص' کے پروگرام پرروشنی ڈالیے -

4) ٹیلی وژن کے دوسرے مرکز اور پہلے ریلے سینٹر سے متعلق مختصر معلومات تحریر کیجئے -

5) صحافت کی مختصر تعریف لکھیے -

6) اداریہ نگاری کی اہمیت و افادیت بیان کیجئے -

سوال نمبر.3. مختصر جواب لکھیے :- (کوئی دو) **12**

1) اردو صحافت کے دوردوم کا جائزہ لیجیے -

2) ریڈیو نشریہ کہانی سنانا پر مختصر نوٹ لکھیے -

3) 1975 سے 1984 کے درمیان ٹیلی وزن کے میدان میں کیا ترقی ہوئی ؟

4) ایڈیٹر (سب ایڈیٹر) کے فرائض بیان کیجیے -

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیے :- (کوئی ایک) **14**

1) خبر کے اجزاء پر مفصل نوٹ لکھئیے -

2) ٹیلی ویژن نشریات 'بچوں کے پروگرام' اور 'دستاویزی فلم' پرمفصل روشنی ڈالیے-

سوال نمبر.5. ریڈیو کے آغاز و ارتقاء کا جائزہ لیجیے - **14**

SLR-AK-33

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov 2019
Marathi (Paper - I)
नटसम्राट (नाटक) वि. वा. शिरवाडकर

Day & Date: Thursday, 17-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) नटसम्राट या नाटकाच्या पुस्तकाची पहिली आवृत्ती कोणत्या साली निघाली?
अ) 1981 ब) 1971
क) 1991 ड) 1961

2) नटसम्राट या नाटकाचे गोवा हिंदू असोसिएशनने किती प्रयोग केले?
अ) 761 ब) 760
क) 762 ड) 765

3) मिस्टर कळवणकर नाटकात कोणती भुमिका करतात?
अ) चंद्रसेन ब) नागसेन
क) चित्रसेन ड) भीमसेन

4) अप्पा आपल्या मुलीला प्रेमाने काय म्हणतात?
अ) चिमणी ब) ठमे
क) बकरी ड) चकरी

5) कावेरीला वृंदावन हवे आहे तर अप्पाला काय हवे आहे?
अ) हॉटेल ब) थिएटर
क) दवाखाना ड) विद्यापीठ

6) नलूच्या सासरचे नाव काय आहे?
अ) कालिंदी कार्लेकर ब) सुहासिनी कुलकर्णी
क) नंदा म्हात्रे ड) लक्ष्मीबाई जोशी

7) रामप्पाच्या हॉटेलचे नाव काय आहे?
अ) भवानी विलास ब) कोमल विलास
क) नंदनवन ड) चंदन

8) नटसम्राट या नाटकाला कोणता पुरस्कार मिळालेला आहे?
अ) साहित्य कला पुरस्कार ब) साहित्य सेवा पुरस्कार
क) साहित्य सर्जन पुरस्कार ड) साहित्य अकादमी पुरस्कार

9) अप्पासाहेबांच्या नातीचे नाव काय आहे?
अ) कांचन ब) सुजाता
क) सुहासिनी ड) मोहिनी

10) नटसम्राट या नाटकात कावेरीची भूमिका कोणी केलेली आहे?
अ) कमल देसाई ब) कांता पांडे
क) सरीता देवळे ड) शांता जोग

11) वि. वा. शिरवाडकर यांनी कोणत्या नावाने काव्यलेखन केले आहे?

अ) गोविंद ग्रज ब) कुसुमाग्रज

क) केशवसुत ड) बालकवी

12) नटसम्राट हे नाटक शेक्सपियरच्या कोणत्या नाटकावर आधारीत आहे?

अ) किंग लियर ब) डॉन

क) हॅम्लेट ड) थॉमसन

13) बाग कोणाचीही असली तरी फुले कोणाची असतात?

अ) राजाची ब) देवाची

क) श्रीमंतांची ड) गरिबांची

14) हॅम्लेटच्या बापाच्या भूताची भूमिका कोण करीत होता?

अ) विठोबा ब) कळवणकर

क) राजा ड) नंदा

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) अप्पा आपल्या नातीला कोणता संदेश देतात?
2) अप्पा व मिस्टर कळवणकर यांच्यात संघर्ष का झाला?
3) पैसे चोरीला गेल्यानंतर नलू काय करते?
4) राजा अप्पाची काळजी कशी घेतो?
5) सारे जग उलटल्यावर राजा लियर काय म्हणतो हे अप्पा कशाप्रकारे सांगतात?
6) नटसम्राट या नाटकात प्रश्न कोणते आहेत ते सांगा?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) कावेरीचे स्वभावचित्र रेखाटा?
2) नटसम्राट या नाटकाची नायिका कोण आहे ते सांगून सविस्तर स्पष्ट करा?
3) राजा आपले जीवन कसे जगतो?
4) अप्पा व कावेरी यांनी स्टेशनवर कोणते अनुभव घेतले?

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

तुम्ही पाहिलेल्या यात्रेचे वर्णन करा?

किंवा

चार भाऊ ––– थकलेले वडिल ––– चौघात भांडणे ––– वडील कंटाळतात ––– युक्ती शोधणे ––– एकत्र बोलवितात ––– प्रत्येकाला काठी देतात ––– एकत्रित गड्डा करून काठयांना तोडणे ––– लाकडे तुटत नाहीत ––– एकीचे बळ –––

या मुद्दयावर आधारित कथा लिहा?

प्र.5 'नटसम्राट' या नाटकाचे परीक्षण करा? **14**

SLR-AK-330

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Ancient Indian History and Culture (Special Paper – XIII)
POLITICAL IDEAS AND INSTITUTIONS IN ANCIENT INDIA

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) प्राचीन काळात ––––– हाच न्यायसंस्थेचा मुख्य आधार होता.
अ) राजा ब) दिवाण
क) सेनापती ड) पूरोहित

2) प्राचीन भारतात न्यायदानाचा ––––– निकटचा संबंध होता.
अ) नीतीशी ब) धर्माशी
क) जातीशी ड) वर्णाशी

3) ––––– ग्रंथात राजा न्यायाधीश असल्याचा उल्लेख सापडत नाही.
अ) सामवेद ब) अथर्ववेद
क) यजुर्वेद ड) ऋग्वेद

4) प्राचीन भारतातील ––––– समजून घेण्यासाठी मनुस्मृती उपयुक्त साधन आहे.
अ) युद्धतंत्र ब) ग्रामप्रशासन
क) न्यायपद्धत ड) प्रशासन

5) कौटिल्याने परराष्ट्र धोरणावर आधारित ––––– हा सिद्धांत मांडला आहे.
अ) ग्राम ब) मंडल
क) सप्तांग ड) महसूल

6) अर्थशास्त्रात पंधरापैकी ––––– प्रकरणात परराष्ट्र धोरणाची चर्चा केली आहे.
अ) 9 ब) 10
क) 11 ड) 12

7) चंद्रगुप्ताच्या दरबारामध्ये ––––– हा परदेशी राजदूत होता.
अ) हिरोदोटस ब) निकेटर
क) हेलिओडोरस ड) मेगेस्थेनीस

8) मंडल सिद्धांत ––––– संबंधित आहे.
अ) आंतरराज्य संबंध ब) युद्ध व शांतता
क) कूटनीती ड) आर्थिक धोरण

9) ––––– हा कल्याणकारी राज्याचा पाया आहे.
अ) महसूल ब) व्यापार
क) उद्योग ड) व्यवसाय

10) व्यापारांच्या मालाचे संरक्षण करण्याची जबाबदारी ––––– हा अधिकारी करीत असे.
अ) ग्रामिणी ब) भागदूत
क) आंतपाल ड) पुरोहित

11) कर गोळा करणाऱ्या अधिकाऱ्यास प्राचीन काळात ––––– म्हणत असत.
अ) सुत ब) सेनानी
क) भागदूत ड) ग्रामिणी

12) ग्राम या संकल्पनेचा उल्लेख सर्वप्रथम ––––– या ग्रंथात आढळतो.
अ) अर्थशास्त्र ब) इंडिका
क) ऋग्वेद ड) त्रिपिटक

13) प्राचीन भारतात ग्राममंडळे ––––– काळात अस्तित्वात आली.
अ) मौर्य ब) सातवाहन
क) वाकाटक ड) गुप्त

14) प्राचीन काळात दक्षिण भारतात ––––– च्या कारकीर्दीत ग्राम प्रशासन प्रगत होते.
अ) पल्लव ब) चोल
क) चेर ड) पांडय

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) विजिगीषू राज्य म्हणजे काय?
2) राजदूताचे प्रकार सांगा.
3) दिव्याचे चार प्रकार सांगा.
4) प्राचीन न्याय पद्धतीतील दोष स्पष्ट करा.
5) प्राचीन भारतातील युद्ध व संरक्षण खर्चाची माहिती द्या.
6) वैदिक काळातील ग्रामसंघटना सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) गुप्तकालीन जनता न्यायालये
2) राजदूताची कार्ये
3) प्राचीन भारतातील कर पद्धतीची तत्वे
4) मंडल सिद्धांत

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

प्राचीन भारतीय न्याय पद्धतीचे कार्य व महत्त्व यावर चर्चा करा.

किंवा

प्राचीन भारतीय राज्यांच्या उत्पन्नाच्या साधनांचा आढावा घ्या.

प्र.5 प्राचीन भारतातील ग्रामव्यवस्था विशद करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Ancient Indian History and Culture (Special Paper – XIII)
POLITICAL IDEAS AND INSTITUTIONS IN ANCIENT INDIA

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) _____ was the main based judicial system in ancient period.
a) King b) Divan
c) Senapati d) Purohit

2) Ancient Judicial system is closed related to _____.
a) Ethics b) Religion
c) Cast d) Varna

3) There were not found any reference that king was not a judge in _____ book.
a) Samved b) Atharvaved
c) Yejurved d) Rugved

4) Manusmruti is useful source to know about _____ in ancient India.
a) Techniques of war b) Village administration
c) Judicial system d) Administration

5) Kautilya put forward _____ theory based on foreign policy.
a) Gram b) Mandal
c) Saptang d) Mahasul

6) There were _____ unit discussed on foreign policy beyond the 15 units in Arthashastra.
a) 9 b) 10
c) 11 d) 12

7) _____ was the foreign ambassador in Chandragupta's court.
a) Hirodotas b) Niketar
c) Heliodoras d) Megasthanis

8) Mandal theory is related to _____.
a) Inter-state relation b) War and peace
c) Diplomacy d) Economic policy

9) _____ was the base of welfare state.
a) Revenue b) Trade
c) Industry d) Business

10) _____ authority protected the goods of the traders.
a) Gramini b) Bhagdoot
c) Antpal d) Purohit

11) The tax collector was called as _____ in ancient India.
a) Suta b) Senani
c) Bhagdoot d) Gramini

12) The ancient gram concept finds on first in _____.
   a) Arthashastra b) Indica
   c) Rugveda d) Tripitaka

13) Grammandal was introduced in the _____ period.
   a) Mauryan b) Satvahan
   c) Vakataka d) Gupta

14) Village administration was very progressive under the _____ in south Ancient India.
   a) Pallava b) Chola
   c) Cher d) Pandya

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) What was the Vijigishu state?
b) State the type of Rajdoot.
c) State the types of Divya.
d) Explain the defect of Ancient judicial system.
e) Give the information about war and defense expenditure in ancient India.
f) State the Gram-Sanghatan during Vedic Period.

Q.3 Write the short notes on (Any Two) **12**

a) Public Judicial under Gupta period
b) Function of Rajdoota's
c) Principles of ancient Indian tax system
d) Mandal Theory

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Discuss the function and importance of Ancient Indian Judicial System.

OR

Trace an account of source of income in Ancient India.

Q.5 Describe the village administration in Ancient India. **14**

SLR-AK-331

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Special Paper – XIII)
MACRO ECONOMICS

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) व्यापार चक्र हे ––– अर्थव्यवस्थेचे वैशिष्टय आहे.
अ) भांडवलशाही ब) मिश्र
क) समाजवादी ड) यापैकी नाही

2) हॉट्रे यांच्या मते ––– हे व्यापारचक्राचे प्रमुख कारण आहे.
अ) नवप्रवर्तन ब) पैशाच्या पुरवठयातील बदल
क) हवामानातील बदल ड) वरील सर्व

3) ––– नंतर पुनःरूज्जीवनाची अवस्था येते.
अ) तेजी ब) घसरण
क) मंदी ड) यापैकी नाही

4) आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचा तौलनिक उत्पादन खर्चाचा सिध्दांत ––– यांच्याशी निगडित आहे.
अ) रिकार्डो ब) हेरॉड–डोमर
क) जे. एम. केन्स ड) जे. बी. से

5) दृश्य वस्तुंच्या आयात आणि निर्यातीचे मुल्य दर्शविणारे पत्रक म्हणजे ––– होय.
अ) व्यापारतोल ब) व्यवहारतोल
क) व्यापार शर्ती ड) यापैकी नाही

6) पैशाचे मूल्य कमी होऊन किंमत पातळी वाढते अशी अवस्था म्हणजे ––– होय.
अ) भावघट ब) भाववाढ
क) चलन प्रतिवाद ड) वरील सर्व

7) ––– हे भाववाढीचे कारण आहे.
अ) पैशाच्या पुरवठयातील वाढ ब) तुटीचा अर्थभरणा
क) लोकसंख्या वाढ ड) वरील सर्व

8) चलनवाढीचा फायदा ––– या वर्गाला होतो.
अ) धनको ब) ऋणको
क) कामगार ड) वरील सर्व

9) हेरॉड वृध्दी प्रतिमानात ––– ने प्रत्यक्ष वृध्दी दर दर्शविला जातो.
अ) G_w ब) G_n
क) G ड) वरील सर्व

10) सोलो याचे नवसनातनवादी वृध्दी प्रतिमान फक्त ––– काळासाठी उपयोगी आहे.
अ) अल्प ब) मध्यम
क) दीर्घ ड) वरील सर्व

11) ––– या धोरणाच्या साहाय्याने सरकार व्यापार चक्राचे नियंत्रण करते.
   अ) चलनाविषयक ब) राजकोषीय
   क) अ आणि ब दोन्ही ड) यापैकी नाही

12) हेरॉड–डोमर यांच्या मते आर्थिक विकासात ––– ची भुमिका महत्त्वाची असते.
   अ) उत्पन्न ब) बचत
   क) उपभोग ड) गुंतवणूक

13) ––– हा ग्रंथ प्रा. आर. एम. सोलो यांनी लिहला.
   अ) Wealth of nation
   ब) Business cycle
   क) A contribution to the theory of economic growth
   ड) यापैकी नाही

14) दोन किंवा दोनपेक्षा जास्त अधिक देशात होणाऱ्या व्यापारास ––– व्यापार म्हणून ओळखतात.
   अ) प्रादेशिक ब) आंतरराज्य
   क) राष्ट्रीय ड) आंतरराष्ट्रीय

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) व्यापारचक्राची वैशिष्टये सांगा.
2) व्यापारतोलाचे प्रकार सांगा.
3) व्यापार चक्राची संकल्पना स्पष्ट करा.
4) आर्थिक वृध्दी ही संकल्पना स्पष्ट करा.
5) भाववाढ ही संकल्पना स्पष्ट करा.
6) हेरॉड–डोमर वृध्दी प्रतिमानाची चार गृहीते सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) आर्थिक वृध्दीचे दर्शक
2) व्यापार चक्राच्या अवस्था
3) व्यवहारतोल
4) अंतर्गत आणि आंतरराष्ट्रीय व्यापारातील फरक

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

भाववाढ म्हणजे काय? भाववाढीची कारणे स्पष्ट करा.

किंवा

आंतरराष्ट्रीय व्यापार हे आर्थिक वृध्दीचे इंजिन आहे स्पष्ट करा.

प्र.5 शुंपिटर यांचा व्यापार चक्राचा सिध्दांत स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-331

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Special Paper – XIII)
MACRO ECONOMICS

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Trade cycle is a feature of _____ economy.
   a) Capitalist b) Mixed
   c) Socialist d) None of these

2) According to Hawtray _____ is the main cause of trade cycle.
   a) Innovation b) Change in money supply
   c) Change in climate d) All the above

3) Recovery is followed after _____.
   a) Prosperity b) Recession
   c) Depression d) None of these

4) The comparative cost theory of international trade is related to _____.
   a) Ricardo b) Harrod-Domar
   c) J. M. Keynes d) J. B. Say

5) _____ is a statement of the value of imports and exports of visible commodities only.
   a) Balance of trade b) Balance of payments
   c) Terms of trade d) None of these

6) _____ is a state in which the value of money is falling, prices are rising.
   a) Deflation b) Inflation
   c) Reflation d) All the above

7) _____ is a cause of inflation.
   a) Increase in money supply b) Deficit finance
   c) Increase in population d) All of above

8) The _____ class gets the benefit of inflation.
   a) Creditor b) Debtor
   c) Workers d) All the above

9) In Harrod growth model, _____ is denoted by actual growth rate.
   a) G_w b) G_n
   c) G d) All the above

10) New classical growth model of Solow is only applicable in _____ period.
   a) Short b) Medium
   c) Long d) All the above

11) Trade cycles are controlled by government with the help of _____ policy.
   a) Monetary b) Fiscal
   c) Both A and B d) None of these

12) According to Harrod- Domar, the role of _____ is important in economic development.
   a) Income
   b) Saving
   c) Consumption
   d) Investment

13) The book _____ is written by Prof. R.M. Solow.
   a) Wealth of nation
   b) Business cycle
   c) A contribution to the theory of economic growth
   d) None of these

14) A trade between two or more country is known as _____ trade.
   a) Regional
   b) Interstate
   c) National
   d) International

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) State the features of trade cycle.
b) State the types of balance of trade.
c) Explain the concept of trade cycle.
d) Explain the concept of economic growth.
e) Explain the concept of inflation.
f) State four assumptions of Harrod-Domar growth model.

Q.3 Write the short notes on (Any Two) **12**

a) Indicators of economic growth
b) Phases of trade cycle
c) Balance of Payment
d) Difference between internal and international trade

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

What is inflation? Explain the causes of inflation.

OR

Explain international trade is an engine of economic growth.

Q.5 Explain Schumpter's theory of trade cycle. **14**

SLR-AK-332

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Geography (Paper – XI)
POLITICAL GEOGRAPHY

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.
4) स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) राजकीय भूगोल म्हणजे पृथ्वी पृष्ठभागाच्या वैशिष्टयांचा ––––– प्रदेशाच्या दृष्टिकोनातून केलेला अभ्यास होय.
अ) आर्थिक ब) प्राकृतिक
क) राजकीय ड) सामाजिक

2) ––––– यांनी 'द लाईफ ऑफ नेल्सन' या पुस्तकाचे लेखन केले.
अ) स्पाईकमन ब) महान
क) मॅकिन्डर ड) हार्टशोन

3) ––––– यांना राजकीय भूगोलाचे जनक असे म्हणतात.
अ) ब्लाश ब) रॅटझेल
क) रिटर ड) मॅकिन्डर

4) ––––– हा राज्याचा सांस्कृतिक घटक आहे.
अ) स्थान ब) आकार
क) विस्तार ड) लोकसंख्या

5) समुद्रशक्तीवर आधारित भू राजनिती ही संकल्पना ––––– यांनी प्रतिपादीत केली.
अ) कार्ल रिटर ब) मॅकिन्डर
क) ए.टी. महान ड) स्पाईकमन

6) रेखावृत्तीय सीमा हे ––––– प्रकारच्या सीमाचे उदाहरण होय.
अ) भूमितीय ब) नैसर्गिक
क) सांस्कृतिक ड) वांशिक

7) स्वतंत्र उदयांचलची मागणी 1967 साली ––––– ने केली.
अ) नागा ब) उल्फा
क) बोडो ड) यापैकी नाही

8) कृष्णा पाणी वाटप वाद न्यायधिकरणाची निर्मिती भारत सरकारने ––––– मध्ये केली.
अ) 1969 ब) 1970
क) 1971 ड) 1972

9) भारत व पाकिस्तान दरम्यानची सीमारेषा ––––– म्हणून ओळखली जाते.
अ) डयुरांड ब) मॅकमोहन
क) रॅडक्लिप ड) यापैकी नाही

10) राज्य हा शब्द ——— भाषेतून आला आहे.
अ) ग्रीक ब) इंग्रजी
क) लॅटीन ड) रोमन

11) गाभा प्रदेश ही संकल्पना ——— यांनी प्रथम मांडली.
अ) रॅटझेल ब) स्टॅबो
क) स्पाईकमन ड) व्हीटलेसी

12) अनुवांशिक सीमांचे वर्गीकरण सर्वप्रथम ——— यांनी केले.
अ) कार्लसन ब) हार्टशोन
क) पाउंडस् ड) मुडी

13) ज्यामितिय सीमारेषा ——— देशाने स्विकारल्या आहेत.
अ) आशिया ब) आफ्रिका
क) युरोप ड) जपान

14) राष्ट्र हा शब्द Natus हया ——— शब्दापासून बनला आहे.
अ) फ्रेंच ब) ग्रीक
क) जर्मन ड) लॅटीन

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) राजकीय भूगोलाचा कार्यात्मक दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
2) सागरी सामर्थ्याचे घटक सांगा.
3) राज्य आणि राष्ट्र यातील भेद स्पष्ट करा.
4) सीमांचे प्रकार सांगा.
5) गाभा प्रदेश म्हणजे काय?
6) रीमलँड संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) राजधानी म्हणजे काय? योग्य उदाहरणांसह राजधानांचे वर्गीकरण करा.
2) कृष्णा पाणी वाटप तंटा विशद करा.
3) उभयारोधी राज्ये म्हणजे काय?
4) सरहद्दीचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

मॅकिन्डरच्या हदयभूमी सिद्धांताचे परिक्षण करा.

किंवा

भारताच्या बदलत्या नकाशाची चर्चा करा.

प्र.5 राजकीय भूगोलाची व्याख्या सांगून त्याचे स्वरूप, व्याप्ती व इतर शास्त्राशी असणारा संबंध स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Geography (Paper – XI)
POLITICAL GEOGRAPHY

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Neat diagram and maps must be drawn wherever necessary.
4) Use of map stencils is allowed.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Political geography is the study of _____ regions as features of the earth surface.
   a) Economic b) Physical
   c) Political d) Social

2) The book entitled 'The life of Nelson' is written by _____.
   a) Spykman b) Mahan
   c) Mackinder d) Hartshon

3) _____ is called founder of political geography.
   a) Blache b) Ratzel
   c) Ritter d) Mackinder

4) _____ is the cultural element of the state.
   a) Location b) Shape
   c) Size d) Population

5) _____ was the proposed the concept of geopolitics based on sea power.
   a) Karl Ritter b) Mackinder
   c) A.T.Mahan d) Spykman

6) Congitudinal boundary is the example of _____ type of boundary.
   a) Geometric b) Natural
   c) Cultural d) Ethnic

7) Separate Udayanchal state was demanded by _____ in 1967.
   a) Naga b) ULFA
   c) Bodo d) None of these

8) Krishna water disputes Tribunal was set up by Government of India in _____.
   a) 1969 b) 1970
   c) 1971 d) 1972

9) The boundary between India and Pakistan is called _____.
   a) Durand b) Mackmohan
   c) Radcliff d) None of these

10) The word state is coming from _____ language.
   a) Greek b) English
   c) Latin d) Roman

11) Core area concept first put forward by _____.
a) Ratzel b) Stabo
c) Spykman d) Whitlesey

12) Genetic classification of boundaries was proposed by _____.
a) Karlson b) Hartshone
c) Pounds d) Moodi

13) Geometric boundaries are adopted by _____.
a) Asia b) Africa
c) Europe d) Japan

14) The word Nation coming from the _____ word Natus.
a) French b) Greek
c) German d) Latin

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Functional approach of political geography.
b) State the component of sea power.
c) Difference between state and nation
d) State the types of frontiers / borders.
e) What is core area?
f) Explain Rimland concept.

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) What is capital? Classify the capitals with suitable examples.
b) Explain Krishna water dispute.
c) What is buffer state?
d) Explain the classification of boundaries.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Examine the Heartland theory of Mackinder.

OR

Comment on the changing map of India.

Q.5 Define political geography and explain its nature, scope and relation to other branches. **14**

SLR-AK-333

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
History (Special Paper – XIII)
HISTORY OF MUGHAL INDIA (1526 A.D. to 1707 A.D.)

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) सम्राट शेरशहाची कबर ––– या ठिकाणी आहे.
अ) काबुल ब) कालिंजर
क) फरगणा ड) ससाराम

2) औरंगजेब बादशहाचा जन्म ––– या ठिकाणी झाला.
अ) दोहाद ब) काबुल
क) फरगणा ड) अमरकोट

3) वारसा हक्काच्या युध्दात ––– हा यशस्वी झाला.
अ) दाराशुकोह ब) मुराद बक्ष
क) शहाशुजा ड) औरंगजेब

4) ––– बादशहाच्या कारकीर्दीला सुवर्णयुग म्हणतात.
अ) जहांगीर ब) बाबर
क) औरंगजेब ड) शाहजहान

5) ––– मध्ये औरंगजेबाचा मृत्यू झाला.
अ) इ. स. 1707 ब) इ. स. 1700
क) इ. स. 1708 ड) इ. स. 1689

6) औरंगजेबाची कबर ––– येथे आहे.
अ) आग्रा ब) लाहोर
क) खुल्ताबाद ड) औरंगाबाद

7) दिल्लीचा लाल किल्ला ––– यांनी बांधला.
अ) शाहजहान ब) अकबर
क) औरंगजेब ड) जहाँगीर

8) ––– येथे सलिम चिस्तीचा दर्गा आहे.
अ) लखनौ ब) दिल्ली
क) लाहोर ड) अजमेर

9) ''बीबी का मकबरा'' ही वास्तू ––– यांच्या स्मरणार्थ बांधण्यात आली.
अ) मुमताज महल ब) रूबिया–उल–दौरानी
क) नुरजहाँन ड) जोधाबाई

10) ––– या नदीच्या किनाऱ्यावर ताजमहाल बांधण्यात आला आहे.
अ) गंगा ब) सिंधू
क) यमुना ड) सरस्वती

11) सम्राट अकबराचा मकबरा ––– येथे आहे.
अ) आग्रा ब) दिल्ली
क) सिकंदरा ड) औरंगाबाद

12) ––– हा फत्तेपुर सिक्री शहराचा संस्थापक आहे.
अ) हुमायुन ब) अकबर
क) औरंगजेब ड) जहाँगीर

13) अकबराच्या प्रशासनात प्रातांच्या प्रमुखास ––– म्हणत.
अ) मीरबक्षी ब) कोतवाल
क) सिपहसालार ड) शिकेदार

14) 'मनसब' हा शब्द ––– भाषेतील आहे.
अ) तुर्की ब) अरेबिक
क) ग्रीक ड) उर्दू

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) वारसा युध्दातील औरंगजेबाच्या यशाची चार कारणे सांगा.
2) शाहजहानचे जीवनवृत्तांत थोडक्यात स्पष्ट करा.
3) औरंगजेबाचे दख्खन धोरण थोडक्यात स्पष्ट करा.
4) जहाँगीरचे जीवनवृत्तांत थोडक्यात सांगा.
5) अकबराच्या प्रातांची संख्या किती होती थोडक्यात सांगा.
6) ताजमहला विषयी थोडक्यात माहिती लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन थोडक्यात टिपा लिहा. **12**

1) सम्राट शेरशाहाचे केंद्रिय प्रशासन
2) अकबरकालीन तालुका प्रशासन
3) औरंगजेब–मराठा संबंध
4) 'बुलंद दरवाजा' या विषयी थोडक्यात माहिती सांगा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

स्थापत्य कलेच्या क्षेत्रात अकबरकाळात झालेली प्रगती स्पष्ट करा.

किंवा

स्थापत्य कलेच्या क्षेत्रात शाहजहान काळात झालेली प्रगती स्पष्ट करा.

प्र.5 शाहजहानच्या कारकीर्दीला मुघलकालीन भारताचे ''सुवर्ण युग'' का म्हणतात ते स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
History (Special Paper – XIII)
HISTORY OF MUGHAL INDIA (1526 A.D. to 1707 A.D.)

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) The tomb (kabar) of Samrat Shershaha is at _____.
   a) Kabul b) Kalinjar
   c) Phargana d) Sasaram

2) Aurangzeb is born at _____.
   a) Dohad b) Kabul
   c) Phargana d) Amarkot

3) _____ become victorious in legacy War.
   a) Darashukoh b) Muradbaksh
   c) Shahashuja d) Aurangzeb

4) _____ Badhsha's Period was called as "Golden Period".
   a) Jahangir b) Babar
   c) Aurangzeb d) Shahajahan

5) Aurangzeb died in _____.
   a) A.D. 1707 b) A.D. 1700
   c) A.D. 1708 d) A.D. 1689

6) The kabar of Aurangzeb at _____.
   a) Agra b) Lahor
   c) Khultabad d) Aurangabad

7) Who built the Lalkilla of Delhi _____.
   a) Shahjahan b) Akbar
   c) Aurangzeb d) Jahangir

8) _____ is the palace of Salim Chisti Darga.
   a) Lucknow b) Delhi
   c) Lahore d) Ajamer

9) "Bibi ka Makbara" is built in the memory of.
   a) Mumtaj Mahal b) Rubiya-Ul-Deorani
   c) Noorjahan d) Jodhabai

10) Tajmahal is on the bank of _____ river.
   a) Ganga b) Sindhu
   c) Yamuna d) Sarswati

11) Akbar Makbara is _____ in the city.
   a) Agra b) Delhi
   c) Sikandara d) Aurangabad

12) _____ founder of Fatehpur Sikri.
   a) Humayun b) Akbar
   c) Aurangzeb d) Jahangir

13) _____ was called to the chief of reign in the Administration of Akbar.
a) Mirabakshi b) Kotwal
c) Sipahsalar d) Shikedar

14) The word 'Mansab' is originated from _____ language.
a) Turkey b) Arebic
c) Greek d) Urdu

Q.2 Write the short answer of the following questions (Any Four) **16**

a) State the reason for the success of Aurangzeb in legacy war any four.
b) Explain the early life of Shahajahan.
c) Explain the Deccan policy of Aurangzeb.
d) Explain the early life of Jahangir.
e) How many provinces of Akbar Shork? Short explain.
f) Write short notes on Taj Mahal.

Q.3 Write a short notes (Any Two) **12**

a) Central Administration of Shershah.
b) Taluka Administration of Akbar.
c) Aurangzeb – Maratha relation.
d) Write short information about the "Buland Darwaja".

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the progress of architecture in Akbars period.

OR

Explain the progress of architecture in Shahajahan period.

Q.5 Why Shahajahan's career is known as the "Golden age" of India in Mughal Period? Explain. **14**

SLR-AK-334

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Music (Special Paper – XIII)
HINDUSTANI CLASSICAL MUSIC

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **07**

1) पाश्चात्य संगीतात ––– स्वरलेखन पद्धत आहे.
अ) पलुस्कर ब) भातखंडे
क) स्टाफ नोटेशन ड) न्यू नोटेशन

2) भारतीय संगीतात ––– कोमल स्वर आहेत.
अ) 4 ब) 5
क) 6 ड) 1

3) पाश्चात्य संगीतात ताल ––– द्वारे दाखवितात.
अ) की सिग्नेचर ब) टाइम सिग्नेचर
क) रिदम सिग्नेचर ड) नोट सिग्नेचर

4) अहिरभैरव रागात ––– व ––– हे स्वर कोमल आहेत.
अ) ग, नि ब) रे, ध
क) रे, नि ड) सा, नि

5) ––– ताल 16 मात्रांचा आहे.
अ) अद्धा ब) केरवा
क) दादरा ड) रूपक

6) ––– हे पाश्चात्य संगीतातील वाद्य आहे.
अ) तबला ब) सितार
क) पियानो ड) घटम

7) चंद्रकौंस रागाची जाती ––– ––– आहे.
अ) ओडव षाडव ब) ओडव ओडव
क) ओडव संपूर्ण ड) षाडव षाडव

प्र.2 अहिरभैरव किंवा मिया की तोडी सरगमगीताचे स्वरलेखन करा. **08**

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.
अ) अहिरभैरव किंवा मिया की तोडी रागाची शास्त्रीय माहिती लिहा. **03**
ब) अद्धा किंवा त्रिताल ठेका बोल सहित माहिती लिहा. **03**

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **07**
पाश्च्यात्य स्वरलेखन पद्धती ची माहिती लिहा.
मध्य सप्तक G clef व मंद्र सप्तक F clef मधील स्वरस्थाने लिहा.

किंवा

ताल दीपचंदी दुप्पट, चौपट करा.

प्र.5 3 मध्ये 4 किंवा 4 मध्ये 3 लयकारी आकड्यात लिहा. **07**

SLR-AK-335

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Special Paper – XIII)
POLITICAL SOCIOLOGY

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **14**

1) राजकीय संसूचन सिध्दांताशी कोण अधिक संबधित आहे?
अ) कार्ल ड्वाईश ब) प्लेटो
क) ॲरिस्टॉटल ड) कार्ल मार्क्स

2) राजकीय सहभागाच्या विरूद्ध जाणारी प्रवृत्ती म्हणजे ———.
अ) राजकीय अनास्था ब) राजकीय बदल
क) राजकीय कृती ड) राजकीय स्वांतत्र्य

3) पॅरेटो व मोस्का हे ——— दृष्टिकोनाचे प्रणेते होते.
अ) राजकीय अभिजन ब) राजकीय संसूचन
क) राजकीय बदल ड) राजकीय सहभाग

4) ——— हा प्रगतीच्या तसेच अधोगतीच्या दिशेनेही असू शकतो.
अ) कर्तव्य ब) बदल
क) विकास ड) विनाश

5) 'राजकीय बदल' म्हणजे 'राजकीय विनाश' ही संकल्पना कोणी मांडली?
अ) सॅम्युअल हंटिग्टन ब) जोहारी जे. सी
क) सी. डब्ल्यू. मिल्स ड) मिहान ई. जे.

6) 'एलिट' हा शब्द कोणत्या शब्दापासून निर्माण झालेला आहे?
अ) लिडर ब) पॉवर
क) प्रेस्टिज ड) एलीग्रे

7) खालीलपैकी कोणत्या समाजशास्त्राज्ञाने अभिजन सिद्धांतात भर घातलेली नाही?
अ) पॅरेटो ब) सी. डब्ल्यू. मिल्स
क) गेटानो मोस्का ड) डेव्हिड ईस्टन

8) खालीलपैकी राजकीय परिवर्तनाचा सिद्धांत कोणी मांडला?
अ) कार्ल मार्क्स ब) प्लेटो
क) ॲरिस्टॉटल ड) जे. एस. मिल

9) कार्ल ड्वाईशचा संसूचन विषयक दृष्टिकोन ——— वर आधारीत आहे.
अ) अर्थशास्त्र ब) मानसशास्त्र
क) राज्यशास्त्र ड) माहिती नियंत्रण शास्त्र

10) '' दि रूलींग क्लास'' हा ग्रंथ ——— ने लिहिला.
अ) मिल ब) मिचेल्स
क) मोस्का ड) प्लेटो

11) लोकशाहीमध्ये ––– सहभागाची संधी मोठया प्रमाणात प्राप्त होते.
अ) राजकीय ब) आर्थिक
क) कृषी ड) धार्मिक

12) मोस्का ––– विचारवंत होता.
अ) ग्रीक ब) ब्रिटीश
क) इटालियन ड) जर्मन

13) लोकशाहीत राजकीय सहभागाचे ––– हे महत्वाचे साधन आहे.
अ) सशस्त्र क्रांती ब) निवडणुक
क) बंड ड) धार्मिक उठाव

14) हुकूमशाही मधील राजकीय सहभागाचे स्वरूप ––– असते.
अ) सक्तीचे ब) उस्फूर्त
क) पर्यायी ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) राजकीय सहभागाची व्याख्या आणि स्वरूप स्पष्ट करा.
2) राजकीय सहभागाची साधने लिहा.
3) राजकीय संसूचनाची कार्ये सांगा.
4) राजकीय बदलाचे महत्व स्पष्ट करा.
5) राजकीय संसूचनाची साधने स्पष्ट करा.
6) राजकीय अभिजनांची व्याख्या सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) पॅरेटोचा राजकीय अभिजनांचे अभिसरण
2) राजकीय अभिजन आणि लोकशाही
3) राजकीय बदल
4) राजकीय सहभाग आणि लोकशाही व्यवस्था

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

राजकीय अभिजनांच्या निर्मितीसाठी जबाबदार असणाऱ्या घटकांची चर्चा करा.

किंवा

राजकीय सहभागाचे महत्व सांगून, विविध पातळया स्पष्ट करा.

प्र.5 संसूचनाच्या साधनांची सविस्तर चर्चा करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Special Paper – XIII)
POLITICAL SOCIOLOGY

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Who is closely associated with the theory of political communication?
   a) Karl Deutsch b) Plato
   c) Aristotle d) Karl Marx

2) The tendency in contrast to political participation is _____.
   a) Political Apathy b) Political Change
   c) Political Activity d) Political Liberty

3) Pareto and Mosca were the pioneers of the concept of _____.
   a) Political Elite b) Political Communication
   c) Political Change d) Political Participation

4) _____ can lead towards progress as well as decline.
   a) Duties b) Change
   c) Growth d) Decay

5) "Political change means political decay" was stated by _____.
   a) Samuel Huntington b) Johari J.C.
   c) C. W. Mills d) Meehan E.J.

6) From which word, the word Elite was derived?
   a) Leader b) Power
   c) Prestige d) Eligere

7) Who among the following sociologists has not contributed to elite theory?
   a) Pareto b) C. W. Mills
   c) Mosca d) David Easton

8) Who has proposed theory of political change?
   a) Karl Marx b) Plato
   c) Aristotle d) J. S. Mill

9) Karl Deutsch's approach towards communication is based on _____.
   a) Economics b) Psychology
   c) Politics d) Cybernetics

10) _____ wrote the book named 'The Rulling Class'.
   a) Mill b) Michels
   c) Mosca d) Plato

11) In democracy _____ participation is a big opportunity.
   a) Political b) Economic
   c) Agriculture d) Religious

12) Mosca was _____ thinker.
   a) Greek b) British
   c) Italian d) German

13) _____ is an important means of political participation in democracy.
a) Armed revolution b) Elections
c) Rebellion d) Religious uprising

14) The nature of political participation in dicotatorship is _____.
a) Forced b) Spontaneous
c) Optional d) None of these

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) State the definition and nature of political participation.
b) Give the means of political participation.
c) Give the functions of political communication.
d) State the importance of political change.
e) Give the means of political communication.
f) Define Political Elites.

Q.3 Write the short notes. (Any Two) **12**

a) Pareto's circulation theory of Elites
b) Political Elites and Democracy
c) Political Change
d) Political participation in Democratic System

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

Discuss the factors responsible for the emergence of political elites.

OR

Explain the political participation and explain the levels of political participation.

Q.5 Discuss in detail the modes of communication. **14**

SLR-AK-336

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Psychology (Paper – XII)
PSYCHOLOGY OF WELL-BEING

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) सेलिग्मन यांनी विलासी आणि आत्मसुखाच्या दृष्टीकोनाचे वर्णन ––– प्रकारात केले आहे.
अ) दोन ब) तीन
क) चार ड) पाच

2) ––– यांनी आरोग्याचे समग्र अवस्था प्रारूप मांडले.
अ) किज ब) फाईड
क) सिंगर ड) युंग

3) सुखी लोक त्यांच्या कामातच समाधान शोधतात आणि समाधानकारक कार्य व्यक्तिच्या सुखात महत्वपूर्ण योगदान ठरते असे मत ––– 2001 मध्ये मांडले आहे.
अ) आरगील् ब) मायर
क) कारोली ड) लोडासा

4) व्यक्तिगत सुखदायकतेच्या संदर्भात विवाह हा न करून घेण्यापेक्षा वाईट विवाह हे अत्यंत धोकादायक असतात असे ––– यांनी मांडले.
अ) मायर्स ब) लुकास
क) ऑस्टीन ड) बॅन्डस्टटर

5) ––– म्हणजे एखादयाची स्वःताकडे असलेली सकारात्मक अभिवृत्ती होय.
अ) स्व–स्विकार ब) सामाजिक सुसंगतपणा
क) सामाजिक खुशाली (सुस्थिती) ड) अखंडत्व

6) स्वायतंता, सक्षमता आणि संबधितता या तीन घटकातून सुस्थिती आणि सुखाची निर्मिती होत असते असे प्रतिपादन करणारी जी उपपत्ती आहे तिला ––– उपपत्ती म्हणतात.
अ) आत्मनिर्धारण उपपत्ती ब) योगा उपपत्ती
क) सामाजिक अखंडत्व ड) अनुरूपन सिध्दांत

7) ––– या मानसशास्त्रज्ञानाने 2002 मध्ये सकारात्मक मानसशास्त्राची संकल्पना सर्वप्रथम मांडली.
अ) फ्राईड ब) मार्टिन इ. पी. सेलिग्मन
क) कार्ल युंग ड) एरिकसन्

8) सुखाच्या आत्मसुखाची संकल्पना ––– च्या लेखनातून अभिव्यक्त करण्यात आली आहे.
अ) अरिस्टॉटल ब) डायनर
क) रॉजर्स ड) सिंगर

9) फ्रेड्रिक्सनच्या मते सकारात्मक भावना या ––– प्रकारच्या मार्गानी आपले विचार–क्रिया (संयम) विस्तारित करीत असतात.
अ) 4 ब) 6
क) 8 ड) 10

10) डायनर व त्यांच्या सहकाऱ्यांनी 1985 साली ––– ही बहुघटक चाचणी तयार केली.
   अ) जीवन समाधान चाचणी ब) कार्यसमाधान चाचणी
   क) निवड समाधान चाचणी ड) आरोग्य समाधान चाचणी

11) आधातोत्तर ताण विकार (पी. टी. एस. डी) चा ––– म्हणून आघातोत्तर वृध्दीला ओळखले जाते.
   अ) प्रतिबिंदू ब) शक्ति
   क) खुणेचा शब्द ड) स्थळप्रत

12) सकारात्मक मानसशास्त्राचे प्रमुख ध्यैय म्हणजे मानसशास्त्रामधील ––– मध्ये संतुलन पूर्नसंचयित करणे होय.
   अ) साधने ब) भावना
   क) शिस्त ड) संस्कृती

13) किज आणि हाईट यांनी ––– मध्ये मानसिक आजाराच्या अति टोकाच्या विरूध्द बाजूच्या अवस्थेला 'भरभराट' असे संबोधले आहे.
   अ) 2008 ब) 2004
   क) 2003 ड) 2001

14) सेलिग्मंन आणि त्याच्या सहकाऱ्यांनी सुखाचा प्रस्ताव ––– घटकामध्ये मांडला.
   अ) 3 ब) 6
   क) 8 ड) 4

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) शुन्यापलिकडचे जीवन थोडक्यात स्पष्ट करा.
2) सकारात्मक मानसशास्त्र म्हणजे काय?
3) स्थितीस्थापकत्वाची साधने सांगा.
4) नकारात्मक भावविकार म्हणजे काय?
5) त्रांतीक सकारात्मक गुणोत्तर म्हणजे काय?
6) ध्यैयाचे महत्व थोडक्यात विषद करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) सकारात्मक मानसशास्त्राची पुर्नभेट
2) भानावस्था आणि सुस्थिती
3) बुध्दीमत्ता आणि शिक्षण
4) सकारात्मक भावना आणि यश

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

लिंग व सुखाचे महत्व यांचे सविस्तर वर्णन करा.

किंवा

सकारात्मक मानसशास्त्राची गृहीतके व ध्येय व्याख्येसह स्पष्ट करा.

प्र.5 सकारात्मक भावना आणि आरोग्याच्या साधनांचे वर्णन करा. **14**

SLR-AK-336

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Psychology (Paper – XII)
PSYCHOLOGY OF WELL-BEING

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Seligman has describes _____ types of hedonic and eudemonic perspectives.
   a) Two b) Three
   c) Four d) Five

2) _____ describes complete model of mental health.
   a) Keys b) Freud
   c) Singer d) Jung

3) In 2001 _____ has proposed that happy people find satisfaction in their work and a satisfying job contributes to individual happiness.
   a) Argil b) Mayer
   c) Coroli d) Lodasa

4) _____ has proposed that in term of individual happiness a bad marriage is wrose than no marriage at all.
   a) Myers b) Lucas
   c) Austin d) Brandstatter

5) Positive attitude towards oneself is known as _____.
   a) Self - Acceptance b) Social Coherence
   c) Social Wellbeing d) Continuity

6) _____ the theory which states that well-being and happiness result from the fulfillment of three basic needs such as autonomy. Competence and relatedness is known as _____ theory.
   a) Self determination theory b) Yuga theory
   c) Social continuity d) Matching hypothesis

7) _____ Psychologist had firstly emphasized the concepts of positive psychology in 2002.
   a) Freud b) Martin E. P. Seligman
   c) Carl Jung d) Erikson

8) _____ had expressed in the writing the concept of eudemonic happiness.
   a) Aristotle b) Denier
   c) Rogers d) Singer

9) Fredrickson proposes positive emotions may create a broaden outlook by _____ types of way.
   a) 4 b) 6
   c) 8 d) 10

10) In 1985 Denier and his colleagues made a multi item scales known as _____.
   a) Life satisfaction scale b) Job satisfaction scale
   c) Selection satisfaction scale d) Health satisfaction scale

11) Concept of posttraumatic growth (PTD) is to be identity as a _____ to posttraumatic stress disorder.
   a) Counter point b) Counter poise
   c) Counter sign d) Counter foil

12) A major goal of positive psychology is to restore balance within the psychology of _____.
   a) Resource b) Emotions
   c) Discipline d) culture

13) In _____ Keyes and Haidt defined flourishing is a life define the extreme opposite of mental illness.
   a) 2008 b) 2004
   c) 2003 d) 2001

14) Seligman and his colleagues proposed that happiness is broken down into _____ components.
   a) 3 b) 6
   c) 8 d) 4

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Describe in brief 'Life above zero'.
b) What is positive psychology?
c) Explain the source of Resilience.
d) What is negative affect?
e) What is Critical Positivity Ratio?
f) Explain in brief the importance of goal.

Q.3 Write short notes on (Any Two) **12**

a) Positive Psychology Revised
b) Mind fullness and wellbeing
c) Intelligence and education
d) Positive emotions and success

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the importance of Gender and happiness.

OR

Explain the major assumption and goal of positivity psychology with the definition.

Q.5 Explain positive emotions and health resources. **14**

SLR-AK-337

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Special Paper – XIII)
OUTLINES OF AESTHETICS

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ––– म्हणजे मानवी जीवनाचे समग्र दर्शन होय.
अ) तत्त्वज्ञान ब) अर्थशास्त्र
क) शास्त्र ड) कला

2) सौंदर्यशास्त्र ही ––– ची एक शाखा आहे.
अ) तर्कशास्त्र ब) तत्त्वज्ञान
क) धर्म ड) ज्ञानशास्त्र

3) 'ॲस्थेटिक अँड लिटरसी क्रिटीसिजम' हा ग्रंथ ––– ने लिहिला.
अ) लँगर ब) कॉलिंगवूड
क) पाटणकर ड) काणे

4) ––– च्या दृष्टीकोनातून तत्त्वज्ञान हे आश्यर्चभावनेचे अपत्य आहे.
अ) प्लेटो ब) एयर
क) सार्त्र ड) ब्रॅडले

5) ज्ञानशास्त्र ही ––– ची एक शाखा आहे.
अ) भूगोल ब) समाजशास्त्र
क) तत्त्वज्ञान ड) यापैकी नाही

6) सौंदर्यशास्त्र हे ––– आहे.
अ) शास्त्र ब) अनैतिकता
क) धर्म ड) यापैकी नाही

7) एन. सी. केळकर हे ––– विचारवंत आहेत.
अ) पाश्चात्य ब) दक्षिण भारतीय
क) मराठी ड) उत्तर भारतीय

8) ––– हे सौंदर्यानुभूतीचे लक्षण होय.
अ) चैतन्यवाद ब) जडवाद
क) व्यक्तिनिरपेक्षवाद ड) यापैकी नाही

9) आस्वादाचे ––– वर पडतात.
अ) 3 ब) 4
क) 5 ड) 6

10) अनुभव ––– आहे.
अ) भौतिक ब) जादात्मक
क) मानसशास्त्रीय ड) निरूपयोगी

11) ––– हे आदर्शनिष्ठ शास्त्र आहे.
   अ) सौन्दार्याशास्त्र ब) प्राणीशास्त्र
   क) भूगोल ड) रसायनशास्त्र

12) व्ही. एम. जोशी हे ––– विचारवंत आहेत.
   अ) पाश्चात्य ब) दक्षिण भारतीय
   क) उत्तर भारतीय ड) मराठी

13) ––– नुसार सौंदर्यानुभव हा स्वायत्त आहे.
   अ) रसेल ब) ह्यूम
   क) हेगेल ड) कांट

14) मानवी ––– चा व्यवस्थित अभ्यास करणे म्हणजे सौंदर्याशास्त्र होय.
   अ) स्वरूप ब) सौंदर्य
   क) संस्कृती ड) वर्तन

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) सौंदर्यशास्त्राचा अभ्यास विषय स्पष्ट करा.
2) सौंदर्यशास्त्राच्या समस्या स्पष्ट करा.
3) नैतिकता म्हणजे काय?
4) चित्रकला म्हणजे काय?
5) उदात्त म्हणजे काय?
6) कला कृती म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) कलानिर्मिती स्वरूप
2) आस्वादाचे स्वरूप
3) साहित्याचे स्वरूप
4) कला आणि नैतिकता यातील भेद

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

सौंदर्यशास्त्रीय आणि असौंदर्यशास्त्रीय मुल्यांकन यांतील फरक स्पष्ट करा.

किंवा

आविष्कार आणि भावना यांतील भेद स्पष्ट करा.

प्र.5 सौंदर्यनुभवाविषयी एन. सी. केळकर यांची मते स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Special Paper – XIII)
OUTLINES OF AESTHETICS

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) _____ is synoptic view of life.
a) Philosophy b) Economics
c) Science d) Art

2) Aesthetics is a branch of _____.
a) Logic b) Philosophy
c) Religion d) Epistemology

3) 'Aesthetics and Literacy Criticism' is written by _____.
a) Langer b) Collingwood
c) Patankar d) Kane

4) According to _____, philosophy is the child of wonder.
a) Plato b) Ayer
c) Sartre d) Bradley

5) Epistemology is a branch of _____.
a) Geography b) Sociology
c) Philosophy d) None of these

6) Aesthetic is a _____.
a) Science b) Immorality
c) Religion d) None of these

7) N. C. Kelkar is _____ thinker.
a) Western b) South Indian
c) Marathi d) North Indian

8) _____ is a characteristic of aesthetic experience.
a) Idealism b) Materialism
c) Objectivism d) None of these

9) There are _____ classes of enjoyment.
a) 3 b) 4
c) 5 d) 6

10) Experience is _____.
a) Physical b) Material
c) Psychological d) Useless

11) _____ is a normative science.
a) Aesthetic b) Zoology
c) Geography d) Chemistry

12) V. M. Joshi is _____ thinker.
a) Western b) South Indian
c) North Indian d) Marathi

13) According to _____ aesthetic experience is self dependent.
a) Russell b) Hume
c) Hegel d) Kant

14) A systematic study of human _____ is called aesthetics.
a) Nature b) Beauty
c) Culture d) Behavior

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Explain the subject matter of aesthetics?
b) Explain problems of aesthetics.
c) What is morality?
d) What is painting?
e) What is sublime?
f) Explain work of art.

Q.3 Write the short notes on (Any Two) **12**

a) Nature of creation
b) Nature of appreciation
c) Nature of literature
d) Distinction between art and morality

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Distinguish between aesthetic and non-aesthetic evaluation.

OR

Distinguish between expression and emotion.

Q.5 Explain the aesthetics experience views of N. C. Kelakar. **14**

SLR-AK-338

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Special Paper – XIII)
RHYTHMS AND RECREATION IN PHYSICAL EDUCATION

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **04**

1) मनाला रिझवणे (आनंद देणे) म्हणजे ––– होय.
अ) मनोरंजन ब) आरोग्य शिक्षण
क) तालबद्धता ड) यापैकी नाही

2) वृद्धांच्या मनोरंजन कार्यक्रमामध्ये ––– समावेश होतो.
अ) भजन ब) कुस्ती
क) वजन उचलणे ड) यापैकी नाही

3) फावल्या वेळेचा सदुपयोग म्हणजे ––– होय.
अ) तालबद्धता ब) आरोग्य शिक्षण
क) मनोरंजन ड) यापैकी नाही

4) मुलांच्या भाल्याचे वजन ––– असते.
अ) 400 ग्राम. ब) 800 ग्राम.
क) 600 ग्राम. ड) 900 ग्राम.

ब) एका वाक्यात उत्तरे द्या. **03**
1) तालबद्धतेची व्याख्या लिहा.
2) शारीरिक शिक्षणाची व्याख्या लिहा.
3) मनोरंजनाचा अर्थ लिहा.

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे दया. **10**
अ) मनोरंजनाची तत्वे सविस्तर लिहा.
ब) महिलासाठी मनोरंजनाची माध्यम कोणती आहेत सविस्तर लिहा.

प्र.3 खालील प्रश्नाची उत्तरे दया. **10**
अ) सामाजिक मनोरंजन म्हणजे काय सविस्तर लिहा.
ब) घराबाहेरील मनोरंजन म्हणजे काय सविस्तर लिहा.

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **08**
अ) मनोरंजनाच्या सुविधा
ब) आधुनिक काळातील मनोरंजन
क) विद्यापीठ पातळीवरील मनोरंजन

SLR-AK-338

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Special Paper – XIII)
RHYTHMS AND RECREATION IN PHYSICAL EDUCATION

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **04**

1) To give helps to develop _____.
   a) Sportsmanship b) Body mind correlation
   c) Mental Development d) None of these

2) The recreation for senior citizens _____.
   a) Bhajan b) Wrestling
   c) Weight lifting d) None of these

3) Use of leisure time means _____.
   a) Rhythms b) Health Education
   c) Recreation d) None of these

4) Which is the correct weight of the male Javelin _____?
   a) 400 gram b) 800 gram
   c) 600 gram d) 900 gram

B) Answer in One Sentence. **03**

1) Write the definition of rhythms.
2) Write the definition of physical education.
3) Write the meaning of recreation.

Q.2 Answer the following Questions. **10**

a) Write in detail principles of recreation.
b) Write in detail various means of recreation for women's.

Q.3 Answer the following Questions (Any One) **10**

a) What is the meaning social recreation Write in detail?
b) Write in detail outdoor means of Recreation.

Q.4 Write Short Notes (Any Two) **08**

a) Facilities of Recreation
b) Modern Recreation
c) Recreation at University level

SLR-AK-339

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Special Paper – XIII)
SOCIAL RESEARCH METHODS

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) लॉटरी पद्धत ही ––– नमुना निवडीचा एक प्रकार आहे.
अ) यादृच्छिक नमुना ब) संभाव्यता
क) गैर संभाव्यता ड) सोयीस्कर

2) ग्रीड पद्धती ही ––– नमुना निवडीचा एक प्रकार आहे.
अ) संभाव्यता ब) गैर संभाव्यता
क) साधा यादृच्छिक ड) सहेतूक

3) सोयीस्कर नमुना हा ––– याचा एक प्रकार आहे.
अ) गैर संभाव्यता ब) संभाव्यता
क) ग्रीड पद्धत ड) सहेतूक

4) खालीलपैकी कोणता नमुना निवडीचा प्रकार नाही?
अ) संभाव्यता ब) गैर संभाव्यता
क) वस्तुनिष्ठता ड) सहेतूक

5) संशोधकाने अहवालात उधृत केलेल्या विधानांचा पुरावा म्हणजे ––– होय.
अ) संदर्भ ग्रंथ ब) तळटीप
क) पुस्तक ड) वही

6) अहवाल लेखन ही सामाजिक संशोधनाची ––– पायरी आहे.
अ) दहावी ब) पाचवी
क) पहिली ड) शेवटची

7) संशोधन अहवालाचा खालीलपैकी कोणता एक भाग आहे?
अ) प्रस्तावना ब) उद्दीष्टये
क) ध्येय ड) संदर्भ ग्रंथ

8) ––– म्हणजे निवेदकासाठी असलेली प्रश्नांची यादी असते.
अ) प्रश्न अनुसूची ब) मुलाखत
क) प्रश्नावली ड) वरील सर्व

9) प्रश्नावली तंत्र ––– साठी उपयोगात आणता येत नाही.
अ) शेतकरी ब) विद्यार्थी
क) साक्षर ड) निरक्षर

10) प्रश्नावली हे एक ––– आहे.
अ) तथ्य ब) यादी
क) तंत्र ड) पद्धत

11) ––– या संशोधनाच्या प्रकारासाठी निरीक्षण हे पूरक साधन आहे.
अ) वर्णनात्मक ब) प्रयोगात्मक
क) ऐतिहासिक ड) अनुभवात्मक

12) सामाजिक संशोधन म्हणजे ––– तथ्यांचा शोध घेणे होय.
अ) जुनी ब) नविन
क) जुनी आणि नवीन ड) यापैकी नाही

13) सामाजिक संशोधन हे पुस्तक कोणी लिहिले आहे.
अ) लुंडबर्गजी ब) मोझर सी. ए.
क) पेन एस. एल. ड) बर्ड सी. ए.

14) सामाजिक संशोधन पद्धती हे पुस्तक कोणी लिहिले आहे.
अ) डॉ. गुरूनाथ नाडगोंडे ब) डॉ. सर्जेराव साळुंके
क) ए. वाय. कोंडेकर ड) डॉ. विजय मारूलकर

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) संरचित प्रश्नावली म्हणजे काय?
2) असंरचित प्रश्नावली म्हणजे काय?
3) मुलाखतीची प्रक्रिया म्हणजे काय?
4) संभाव्यता नमुना निवड म्हणजे काय?
5) सांकेतिकरण म्हणजे काय?
6) सारणीकरण म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन थोडक्यात टिपा लिहा. **12**

1) अहवाल लेखन
2) प्रश्नावलीच्या मर्यादा
3) मुलाखतीच्या मर्यादा
4) यादृच्छिक नमुना

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

निरीक्षणाचे फायदे व मर्यादा स्पष्ट करा.

किंवा

नमुना निवडीचे फायदा व मर्यादा विशद करा.

प्र.5 मुलाखतीचे प्रकार स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Special Paper – XIII)
SOCIAL RESEARCH METHODS

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Lottery method is a type of _____ sampling.
   a) Random sampling b) Probability
   c) Non-Probability d) Convenient

2) Grid system is a type of _____ sampling.
   a) Probability b) Non-Probability
   c) Simple random d) Purposive

3) Convenience sampling is a type of _____.
   a) Non-Probability b) Probability
   c) Grid system d) Purposive

4) Which of the following is not a type of sampling?
   a) Probability b) Non-Probability
   c) Objectivity d) Purposive

5) _____ is the proof of the statement quoted by the researcher in report.
   a) A reference book b) Footnotes
   c) A book d) A notebook

6) Report writing is _____ step of social research.
   a) Tenth b) Fifth
   c) First d) Last

7) _____ is a part of the content of research report.
   a) Introduction b) Objective
   c) Aims d) Reference book

8) _____ is a list of questions for the respondents.
   a) Question schedule b) Interview
   c) Questionnaire d) All of the above

9) Questionnaire cannot be used to the _____.
   a) Farmer b) Student
   c) Literate d) Illiterate

10) Questionnaire is a _____.
   a) Fact b) List
   c) Technique d) Method

11) Observation is the main tool for _____ type of research.
   a) Descriptive b) Experimental
   c) Historical d) Empirical

12) Social research is discovering ____ facts.
   a) Old b) New
   c) Old & New c) None of these

13) “Social Research” is written by _____.
   a) Lundberg G. b) Moser C.A.
   c) Pen S.L. d) Beard C.A.

14) “Samajik Sanshodhan Paddhati” is written by _____.
   a) Dr. Gurunath Nadgonde b) Dr. Sarjerao Salunkhe
   c) A. V. Khandekar d) Dr. Vijay Marulkar

Q.2 Write the short answers (Any Four) **16**

a) What is Structured Questionnaire?
b) What is Unstructured Questionnaire?
c) What is process of Interview?
d) What is Probability sampling?
e) What is Coding?
f) What is Tabulation?

Q.3 Write the short notes (Any Two) **12**

a) Report Writing
b) Limitation of Questionnaire
c) Limitation of Interview
d) Random Sampling

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain advantages and limitations of Observation.

OR

Elaborate advantages and limitations of Sampling.

Q.5 Explain the types of Interview. **14**

SLR-AK-34

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Urdu (Paper - I)
POETRY

Day & Date: Thursday, 17-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

سوال نمبر.1. صحیح متبادل الفاظ کا انتخاب کر کے جملہ مکمل کیجئے اور جوابی پرچے میں لکھیے :- **14**

1) بقول جمیل مظہری میکدے کی رونق سوائے گردش _____ کے اور کچھ نہیں ہے -

i) زمانہ ، ii) لیل و نہار ، iii) جام ، iv) خم

2) قدیر شولاپوری کی نظم میں دلی کے مجروح ہونے کا ایک سبب یہ بھی ہے کہ مسجد کو _____ میں تبدیل کیا گیا ہے -

i) صنم خانہ، ii) کلیسا ، iii) آتشکدہ، iv) گرو دورا

3) منہ سے ہم اپنے برا تو نہیں کہتے کہ فراق
ہے ترا دوست مگر آدمی اچھا بھی نہیں
درج بالا شعر میں صنعت _____ پائی جاتی ہے -

i) مبالغہ ، ii) تضاد ، iii) تلمیح ، iv) تشبیہہ

4) قیس _____ کا نام ہے -

i) فرہاد، ii) نل ، iii) مجنوں ، iv) ان میں سے کوئی نہیں

5) قدسی و صا ئب و اسیر و کلیم _____ زبان کے مشہور شاعر ہیں -

i) فارسی ، ii) عربی ، iii) سنسکرت ، iv) یونانی

6) _____ کو اردو کا پہلا عوامی شاعر کہتے ہیں -

i) علامہ اقبال ، ii) نظیر اکبر آبادی ، iii) جگر مراد آبادی ، iv) فانی بدایونی

7) نظم برسات کا بیان میں شاعر نے برسات کے موسم کی _____ کو موضوع بنایا ہے-

i) صعو بتوں ، ii) راحتوں ، iii) ہنگاموں ، iv) تہواروں

8) ہمدم دیرینہ کہہ کر جبر یل نے _____ کو مخاطب کیا ہے -

i) اسرافیل، ii) میکائیل ، iii) ابلیس ، iv) آدم

9) ہے مری جرات سے مشت خاک میں ذوق نمو

درج با لا شعر میں 'مشت خاک ' سے مراد _____ ہے -

i) جن، ii) فرشتہ، iii) انسان ، iv) ان میں سے کوئی نہیں

10) نظم 'منظر' فیض کے مجموعہ کلام _____ سے ماخوذ ہے -

i) نقش فریادی ، ii) زنداں نامہ ، iii) دست صبا ، iv) دست تہہ سنگ

11) روضہ تاج محل بادشاہ _____ کی تعمیر کردہ عمارت ہے -

i) شاہ جہاں ، ii) اورنگ زیب ، iii) اکبر iv) با بر

12) ساحر کی نظر میں _____ محبت کی نشانی نہیں ہے -

i) لال قلعہ ، ii) بارہ دری ، iii) تاج محل، iv) اکبر کا مقبرہ

13) فغفور _____ کے بادشاہوں کا لقب ہے -

i) چین ، ii) ایران، iii) روم ، iv) فرغانہ

14) یہ میخانہ ہے بزم جم نہیں ہے

یہاں کوئی کسی سے کم نہیں ہے

درج با لا شعر میں نہیں ہے _____ ہے

i) محاورہ ، ii) روزمرہ ، iii) قافیہ، iv) ردیف

سوال نمبر.2. مندرجہ ذیل سوالات کےمختصر جوابات لکھیئے - (کو ئی چار) **16**

1) فانی بدایونی کا مختصرتعارف تحریر کیجیئے اور درج ذیل شعر کی تشریح کیجیے –

ایک معمہ ہے سمجھنے کا نہ سمجھانے کا

زندگی کا ہے کو ہے ، خواب ہے دیوانے کا

2) جگر مراد آبادی کا اجمالی تعارف لکھتے ہو ئے درج ذیل شعر کی تشریح کیجیے –

زبان سے کوئی کچھ کہہ لے پر اے دوست

سر تسلیم کس کا خم نہیں ہے

3) جذبی کا اجمالی تعارف پیش کر تے ہوئے درج ذیل شعر کی تشریح کیجیے –

دنیا نے ہمیں چھو ڑا جذبی ، ہم چھوڑ نہ دیں کیوں دنیا کو

دنیا کو سمجھ کر بیٹھے ہیں، اب دنیا دنیا کون کرے

4) فراق کا مختصرتعارف تحریر کیجیئے اور درج ذیل شعر کی تشریح کیجیے –

مدتیں گزریں تیری یاد بھی آئی نہ ہمیں

اور ہم بھول گئے ہوں تیجھے ایسا بھی نہیں

5) شاعر اپنی محبوب سے تاج محل میں کیوں نہیں ملنا چاہتا ؟

6) ابلیس فرشتوں کی دنیا میں واپس کیوں نہیں جانا چاہتا ؟

سوال نمبر.3. سیاق و سباق کے حوالے سے تشریح کیجیے - (کو ئی دو) **12**

1. تھی ہر اک بات نیشکر جس کی

اس کی چپ سے جگر فگار ہے آج

دل میں مدت سے تھی خلش جس کی

وہی بر چھی جگر کے پار ہے آج

دل مضطر کو کون دے تسکیں

ماتم یار غم گسار ہے آج

غم سے بھرتا نہیں دل ناشاد

کس سے خالی ہوا جہاں آباد

2. کوچے میں کوئی اور کوئی بازار میں گرا
کوئی گلی میں گر کے ہے کیچڑ میں لوٹتا
رستے کے بیچ پاؤں کسی کار پٹ گیا
اس سب جگہ کے گرنے سے آیا جو بچ بچا
وہ اپنے گھر کے صحن میں ا کر پھسل پڑا

3. میری محبوب انھیں بھی تو محبت ہو گی
جن کی صنا عی نے بخشی ہے اسے شکل جمیل
ان کے پیاروں کے منقابر رہے بے نام و غود
آج تک ان پہ جلائی نہ کسی نے قندیل
یہ چمن راز یہ جمنا کا کنارہ یہ محل
یہ منقش در و دیوار یہ محراب یہ طاق
اک شہنشاہ نے دولت کا سہارا لے کر
ہم غریبوں کی محبت کا اڑایا ہے مذاق

4. یہ رنگ و نسل میں باہم منافرت کیا ہے
کسی کا جذبہ خونیں ابل پڑا ہوگا
غریب اپنا لہو دے کے چل بسا ہو گا
امیر وقت اسے کہیے کیا دیاہو گا
دکھا دکھا کے امیدوں کے سبز باغ کوئی
میرے حیات میں سو تلخیاں بھرا گاہ

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھئیے- (کوئی ایک) 14

1) مثنوی 'صحرائے فانی' کا خلاصہ لکھیے -

2) نظم 'منظر ' کا خلاصہ لکھیے -

سوال نمبر.5. نظم 'لندن کی ایک شام' کا خلاصہ لکھیے - **14**

SLR-AK-340

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Prakrit (Special Paper – XIII)
प्राकृत कथा साहित्य

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील आकडे गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा. **14**

1) प्राकृत साहित्यात आगमकालीन ———— साहित्य सर्वात प्राचीन आहे.
अ) कथा ब) वचन
क) रथ ड) कोश

2) धर्मकल्पद्रुम याची रचना ———— व्या शतकात झाली आहे.
अ) 10 ब) 15
क) 08 ड) 33

3) ———— ची रचना उद्योतनसूरि यांनी केली आहे.
अ) सुपप्फ ब) तेरहविह
क) कुवलयमाला ड) साथी

4) आक्षेपणी कथेत ———— द्रव्य आणि 9 पदार्थांचे वर्णन येते.
अ) 3 ब) 23
क) 18 ड) 6

5) ———— या श्रुतांगात स्त्री–पुरूषांच्या कथा आहेत.
अ) अमरो ब) बटमक
क) श्रीगिरी ड) अंतगडदसाओ

6) जिनदत्ताख्यान ची रचना ———— यांनी केली आहे.
अ) गांधीजी ब) सुमतिसूरि
क) संतचेव ड) वाचवीर

7) ———— मध्ये कथेचे 4 प्रकार सांगितले आहेत.
अ) आश्रव ब) दशवैकालिक
क) वितराचे ड) कादंबरी

8) सावि तस्स आरामस्स अमयरससरसाणि ————।
अ) फलाणि ब) फलाणिओ
क) फलाणिवि ड) फलाणिके

9) तुमं पायमवधारेसु ———— पासे।
अ) देवस्स ब) देवस्सपवं
क) देवस्सवि ड) देवस्सनेसि

10) कत्थ वसइ?' तीए वि ————।
अ) संलत्तं ब) संलत्तता
क) संलत्तवं ड) संलत्तने

11) अवस्समेस कोवि ––––– एत्थ।
अ) पवंचो ब) पवंचोंघ
क) पवंचोवि ड) पवंचोनेमी

12) कमेण जुव्वणमणुपत्ता, एवं –––––।
अ) चिंतेइ ब) गुणर
क) चंदेव ड) पडदेव

13) तीए वि भणियं – 'एवं कुणमाणस्स सो –––––।'
अ) गओ ब) गओच
क) गओवि ड) गओके

14) ––––– भूवइणा करयलेण साहिया।
अ) ताव ब) तावप
क) तावव ड) तावेने

प्र.2 भाषांतर करा. (कोणतेही चार) **16**

1) इंदियाणं जए सूरो, धम्मं चरति पंडिओ।
वत्ता सच्चवओ होइ, दाया भूयहिए रओ।।

2) णिक्खेवणी णाम पर–समएण स–समयं दूसंती पच्छा दिगंतर सुद्धि करेती। स–समय थावंती छद्दव्व–णवपयत्थे परूवेदि। सवे–यणी णाम पुण्णफल–संकहा। संसार–सरीर, भोगेसु वेरग्गुप्पाइणि णिव्वेयणी णाम।

3) तं तह सोऊण पुणो भणियं उब्बिंब–बाल–हरिणच्छि।
जइ एवं ता सुव्वउ सुसंधिं–बंधं कहा–वत्थुं।।

4) आसि किर पुव्वं भरहो नाम राया मंडलवती। सो एगाए इत्थीए अणु–रत्तो। सामंतेहि य से कण्णाओ पेसियाओ, ताओ समगं पेसियाओ। दिट्ठाओ य पासायगयाए देवीए सह राइणा। पुच्छिओ अणाए राया–कस्स एसो खंधावारो?

5) सव्वं गीयं विलवियं, सव्वं नट्टं विडंबियं।
सव्वे आभरणा भारा, सव्वे कामा दुहावहा।।

6) तीए चिंतियं–अणागयं से करेमि तिगिच्छियं, एत्तियमित्तीसु कयाइ एगा बहुगा वा बल्लभाओ होज्ज त्ति चिंतिऊण भणइ–एयाहिं इहमतिगाहिं सोयग्गिणा डज्झमाणीं दुक्खं मरिस्सं।

प्र.3 टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **12**

1) कामकथा
2) नागपंचमीकहा
3) धूर्ताख्यान

प्र.4 जैन आगमकालीन जैन कथा साहित्यावर निबंध लिहा. **14**

किंवा

आठव्या ते सोळाव्या शतकातील प्राकृत कथा साहित्यावर निबंध लिहा.

प्र.5 'वसुदेवहिंडी एक श्रेष्ठ प्राकृत कथा ग्रंथ' यावर विस्तृत विवेचन लिहा. **14**

SLR-AK-341

Seat No.	

Set P

B.A.(Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
English (Special Paper – XIV)
INDIAN ENGLISH LITERATURE

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) The “God of Small Things” is the _____ novel of Arundhati Roy.
   a) first b) second
   c) third d) fourth

2) When the speaker in the poem ‘Search for My Tongue’ thinks that she’s lost her mother tongue, it _____ out of her mouth.
   a) emit b) blossoms
   c) withered d) burst

3) “What would you do if you had _____ tongues in your mouth?”
   a) two b) three
   c) four d) five

4) The God of Small Things won the Booker Prize in _____.
   a) 1995 b) 1987
   c) 1997 d) 2018

5) The novel ‘The God of Small Things’ is set in _____.
   a) Cochin b) America
   c) Tamilnadu d) Ayemenem

6) Rahel and Estha are _____ of Ammu.
   a) adopted children b) two sisters
   c) cousins d) twin

7) The poem “On Killing a Tree” is written by _____.
   a) Pravin Nair b) Eunice de Souza
   c) Nissim Ezekiel d) Gieve Pate

8) Daksha is also called _____ in Final Solutions.
   a) Hardika b) Smita
   c) Kanta d) Aruna

9) Smita is _____ of Hardika .
   a) Sister b) granddaughter
   c) mother d) friend

10) Pappachi and Mammachi have _____ children.
   a) one b) two
   c) three d) four

11) The ancestor of Agha Sahid Ali, a man of Himalayan snow, came to _____ from Samarkand.
   a) Zarkhand b) Mumbai
   c) Kashmir d) Rajasthan

12) Ramnik offers Bobby a job at his _____.
   a) Sweetmeat mart b) Cloth shop
   c) Wine shop d) Grocery shop

13) _____ is Smita's Muslim friend.
   a) Tasneem b) Noor Jahan
   c) Heena d) Karishma

14) Hindu mob found a _____ in the pocket of Bobby in Final Solutions.
   a) White cap b) Gandhi cap
   c) Skullcap d) Turban

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Write in brief on the relationship between Velutha and Ammu.
b) What is the central idea of the poem "House of a Thousand Doors"?
c) Describe the character of 'Baby Kochamma'.
d) Discuss Eunice de Souza's feminine sensibility in the poem for Rita's Daughter, Just born.
e) Draw the character sketch of Ramanik Ghandhi in 'Final Solutions' by Mahesh Dattani.
f) Discuss Agha Sahid Ali's views about his ancestor in "Snowmen".

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) What are the salient features of Postmodern Indian English Novel?
b) What are the salient features of Postmodern Indian English Drama?
c) Explain with the reference to context.

It takes much time to kill a tree
not a simple jab of the knife will do it

d) The roof is tilled in red
pitched with a silver lightning rod
a prow, set out from land's end
bound nowhere

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Comment on different themes of the poems you have studied.

OR

Write in detail on the theme of Communal hatred in Final Solution.

Q.5 Draw a character sketch of Ammu in "The God of Small Things". **14**

SLR-AK-342

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Hindi (Special Paper – XIV)
आधुनिक हिंदी साहित्य का इतिहास (सन् 1900 से 2010 तक)

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 14

1) छायावादी युग की सर्वश्रेष्ठ कवयित्री ––––– थी।
अ) सुभद्राकुमारी चौहान ब) महादेवी वर्मा
क) शकुंतला माथूर ड) मीराबाई

2) ––––– को आधुनिक हिंदी साहित्य का प्रवेशद्वार कहा जाता है।
अ) द्विवेदी युग ब) छायावादी युग
क) भारतेंदु युग ड) प्रेमचंद

3) प्रेमचंद की कीर्ति का आधार स्तंभ ––––– उपन्यास रहा है।
अ) गोदान ब) सुनीता
क) कंकाल ड) मृगनयनी

4) प्रयोगवाद का नेतृत्व ––––– जी ने किया था।
अ) नीरज ब) नागार्जुन
क) मुक्तिबोध ड) अज्ञेय

5) जयशंकर प्रसाद जी का प्रसिद्ध काव्य ––––– रहा है।
अ) झरना ब) प्रेमपथिक
क) कामायनी ड) कुरूक्षेत्र

6) हिंदी का प्रथम मौलिक उपन्यास ––––– को माना जाता है।
अ) त्यागपत्र ब) परीक्षा गुरू
क) इरावती ड) सेवासदन

7) 'इंदूमती' को हिंदी की प्रथम मौलिक कहानी ––––––– ने माना है।
अ) आ. रामचंद्र शुक्ल ब) गुलाबराय
क) नगेंद्र ड) श्यामसुंदरदास

8) 'आधे अधूरे' नाटक के रचयिता ––––––– है।
अ) जयशंकर प्रसाद ब) मोहन राकेश
क) हबीब तनवीर ड) लक्ष्मीनारायण लाल

9) 'मैला आँचल' उपन्यास के लेखक ––––––– हैं।
अ) प्रेमचंद ब) वृंदावनलाल वर्मा
क) नागार्जुन ड) फणीश्वरनाथ रेणु

10) गांधीदर्शन के सूत्र ––––––– है।
अ) अहिंसा ब) व्यक्तिवाद
क) द्वंद्वात्मक ड) प्रतीकवाद

11) ––––– ने हिंदी में 'छायावाद' नामक एक निबंध लिखा।
अ) जयशंकर प्रसाद ब) अज्ञेय
क) मुकुटधर पाण्डेय ड) निराला

12) आधुनिक काल को 'गद्यकाल' की संज्ञा –––––– ने दी।
अ) हजारी प्रसाद द्विवेदी ब) जैनेन्द्र
क) नगेंद्र ड) रामचंद्र शुक्ल

13) 'निराला' ––––––– कवि का उपन्यास है।
अ) रामनरेश त्रिपाठी ब) सूर्यकांत त्रिपाठी
क) मधुसूदन पाठक ड) उदयशंकर भट्ट

14) सन् 1936 में भारत में हुए प्रगतिशील लेखक संघ के प्रथम अधिवेशन के अध्यक्ष ––––––– थे।
अ) प्रेमचंद ब) रवींद्रनाथ ठाकुर
क) यशपाल ड) नागार्जुन

प्र.2 निम्नलिखित में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। **16**

1) फूले–आंबेडकरवाद का संक्षिप्त परिचय दीजिए।
2) प्रेमचंद का सामान्य परिचय दीजिए।
3) हिंदी स्त्रीवादी कविता
4) मोहन राकेश
5) गांधीवाद
6) आत्मकथा

प्र.3 निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए। **12**

1) हिंदी दलित कविता
2) कृष्णा सोबती
3) मार्क्सवाद
4) प्रयोगवाद

प्र.4 निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए। **14**

छायावादी काव्य की विशेषताओं का विवेचन कीजिए।

अथवा

हिंदी उपन्यास साहित्य के उद्‌भव और विकास का विवेचन कीजिए।

प्र.5 प्रगतिवादी काव्य की विशेषताओं का विवेचन कीजिए। **14**

SRL-AK-343

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester – VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Kannada (Special Paper – XIV)
STUDY OF MODERN KANNADA LITERARY FORMS

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **14**

1) 'ಗದ್ಯಂ ವದ್ಯಂ ಪದ್ಯಂ ಹೃದ್ಯಂ' ಎಂದು ಹೇಳಿದವರು.
1) ಮುದ್ದಣ **2)** ಪಂಪ
3) ಕೆಂಪು ನಾರಾಯಣ **4)** ರಾಘವಾಂಕ

2) ಆಧುನಿಕ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಸಮುದ್ರದ ಅಲೆಗಳನ್ನು ನುಗ್ಗಿಸಿದವರು
1) ಅಡಿಗ **2)** ಕಾರಂತ
3) ಕಾರ್ನಾಡ್ **4)** ಗೋಕಾಕ

3) ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನಂ ಬರೆದವರು.
1) ರಾಘವಾಂಕ **2)** ಬೇಂದ್ರೆ
3) ಮುದ್ದಣ **4)** ಕುವೆಂಪು

4) ವಡ್ಡಾರಾಧನೆಯ ಕರ್ತೃ
1) ಶ್ರೀವಿಜಯ **2)** ಮುದ್ದಣ
3) ಶಿವಕೋಟ್ಯಾಚಾರ್ಯ **4)** ಪಂಪ

5) 'ಪ್ರಕೃತಿ ಬಲ' ಕಥೆಯ ಲೇಖಕರು
1) ಕಾರ್ನಾಡ್ **2)** ಕೇರೂರು ವಾಸುದೇವಾಚಾರ್ಯರು
3) ಅಡಿಗ **4)** ಕಾರಂತ

6) 'ಕಾಮನ ಬಿಲ್ಲು' ಕಥಾ ಸಂಕಲನ ಬರೆದವರು
1) ಬೇಂದ್ರೆ **2)** ಅ.ನ.ಕೃ.
3) ಮಾಸ್ತಿ **4)** ಅನಂತಮೂರ್ತಿ

7) 'ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡತಿ' ಕಾದಂಬರಿಯ ಲೆಖಿಕರು
1) ಕಾರಂತ **2)** ಅಡಿಗ
3) ಕುವೆಂಪು **4)** ಕಾರ್ನಾಡ್

8) ಕಾದಮಬರಿ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪಿತಾಮಹ ಎಂದು ಹೆಸಾರಾದವರು
1) ಅನಂತಮೂರ್ತಿ **2)** ಅ.ನ.ಕೃ.
3) ಬೇಂದ್ರೆ **4)** ಮಾಸ್ತಿ

9) ಇದು ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಕಾದಂಬರಿ.
1) ಸಂಸ್ಕಾರ **2)** ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ
3) ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡತಿ **4)** ಚಿಕವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ

10) 'ಉಷಾಹರಣ' ನಾಟಕ ಬರೆದವರು –
1) ಅಡಿಗ **2)** ಬೇಂದ್ರೆ
3) ಕಾರ್ನಾಡ್ **4)** ಶಾಂತ ಕವಿಗಳು

11) ಮೊದಲ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕನ್ನಡ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕ
1) ತುಘಲಕ್ **2)** ಇಗ್ಗಪ್ಪ ಹೆಗಡೆ ವಿವಾಹ ಪ್ರಹಸನ
3) ಟೊಳ್ಳುಗಟ್ಟಿ **4)** ಚಾಳೇಶ

12) ಗ್ರೀಕ್ ಮಾದರಿಯ ದುರಮತ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಒದಗಿಸಿದವರು –
1) ಬಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀ. 2) ಬೇಂದ್ರೆ
3) ಅನಂತಮೂರ್ತಿ 4) ಅಡಿಗ

13) ಪ್ರಬಂಧ ಈ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.
1) Story 2) Novel
3) Essay 4) Drama

14) ರಾ.ಕು. ಅವರ ಪ್ರಬಂಧ ಸಂಕಲನ
1) ದೇವರು 2) ಗಾಲಿಪಟ
3) ಚಿಕವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ 4) ಹಸಿರು ಹೊನ್ನು

ಪ್ರ.2 ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **16**

1) ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಯಾವುವು?
2) ಪ್ರಮುಖ ಭಾವಗೀತೆಕಾರರು ಯಾರು–ಯಾರು?
3) ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಮಾರ್ಗದ ಕಥಾಲೇಖಕರು ಯಾರು–ಯಾರು?
4) ನವೋದಯ ಕಾಲದ ಪ್ರಮುಖ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು ಮತ್ತು ಕಾದಮಬರಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ.
5) ದುರಂತ ನಾಟದಗಳನ್ನು ಬರೆದವರು ಯಾರು–ಯಾರು?
6) ಲಲಿತ ಪ್ರಬಂಧ ಬರೆದ ಲೇಖಕರು ಯಾರು–ಯಾರು?

ಪ್ರ.3 ಬೇಕಾದ ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ : **12**

1) ಇಂಗ್ಲೀಷ ಗೀತೆಗಳು
2) ಅನಂತಮೂರ್ತಿಯವರ ಕಾದಂಬರಿಗಳು
3) ದಲಿತ ಬಂಡಾಯ ಕಥೆಗಳು
4) ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಕಂಬಾರರ ನಾಟಕಗಳು

ಪ್ರ.4 ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **14**

1) ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ರೂಪಗಲು ಯಾವುವು? ವಿವರಿಸಿರಿ.
2) ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ನಾಟಕಗಳ ಕುರಿತು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿಇ.

ಪ್ರ.5 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. **14**

ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಣ್ಣ ಕಥೆಗಳ ಕುರಿತು ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

Seat No.	

Set | P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Marathi (Special Paper – XIV)
मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (1100 ते 1800)

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **14**

1) आधी ते करावे कर्म। कर्म मागे उपासना। उपासका सापडे ज्ञान। ज्ञाने मोक्षचि पावणे' हे कोणत्या संप्रदायाचे सार आहे?
अ) समर्थ संप्रदाय ब) नाथ संप्रदाय
क) वारकरी संप्रदाय ड) यापैकी नाही

2) 'श्लोक केकावली' या ग्रंथाचा कर्ता कोण आहे?
अ) श्रीधर ब) रघुनाथ पंडित
क) वामन पंडित ड) मोरोपंत

3) 'ख्रिस्तपुराण' हा ग्रंथ कोणी लिहिला आहे?
अ) रेव्हरंड टिळक ब) फादर स्टिफन्स
क) पंडिता रमाबाई ड) यापैकी नाही

4) 'गीता गंगेत पावन झालेला यवन' असे रा. चि. ढेरे यांनी कोणाचे वर्णन केले आहे?
अ) हुसेन अंबर खान ब) शेख महंमद
क) कबीर ड) यापैकी नाही

5) 'गीतार्णव' या ग्रंथाचा कर्ता कोण आहे?
अ) एकनाथ ब) मोरोपंत
क) वामन पंडित ड) दासोपंत

6) मुसलमानी भाषेचा एकही शब्द नसलेला शुद्ध मराठी असा एकमेव ग्रंथ कोणता?
अ) गुरूचरित्र ब) गीतार्णव
क) शिवलिलामृत ड) यापैकी नाही

7) 'रामचंद्र फाग' ही आगळया स्वरूपाची काव्यरचना कोणाची आहे?
अ) मेघराज ब) गुणकीर्ती
क) ब्रह्मगुणदास ड) जिनदास

8) 'ग्रंथ हा निगम सार। शब्द थोडे अर्थ फार।' असे आपल्या ग्रंथाचे मोठेपण कोणी सांगितले आहे?
अ) वामन पंडित ब) श्रीधर
क) मोरोपंत ड) रघुनाथ पंडित

9) 'मराठयांची खरी गाणी' असे कोणत्या काव्य रचनेबद्दल बोलले जाते?
अ) शाहिरी काव्य ब) पंडिती काव्य
क) संत काव्य ड) यापैकी नाही

10) शाहीर अग्नीदासाने शिवछत्रपतींच्या चरित्रावरील कोणत्या प्रसंगावर पोवाडा लिहिला आहे?
अ) आग्रा भेट ब) अफझलखान वध
क) पुरंदर वेढा ड) यापैकी नाही

11) 'आज्ञापत्र' या बखरीचे लेखक कोण आहेत?
अ) रघुनाथ यादव ब) रामचंद्रपंत अमात्य
क) कृष्णाजी अनंत सभासद ड) यापैकी नाही

12) 'लटपट लटपट तुझं चालणं' ही काव्यरचना कोणाची आहे?
अ) होनाजी बाळा ब) प्रभाकर
क) राम जोशी ड) अनंत फंदी

13) 'उलटा जमाना आला रे। सेवक स्वामीचे मानीना' या लावणीतून राज्यांमधील अनागोंदी कारभाराचे वर्णन कोणी केले आहे?
अ) सगनभाऊ ब) प्रभाकर
क) अनंत फंदी ड) राम जोशी

14) अध्यात्माचे वाङ्मयावरील जोखड फेकून देणारा पहिला कवी म्हणून कोणास ओळखले जाते?
अ) वामन पंडित ब) मुक्तेश्वर
क) राम जोशी ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) दासोपंतांच्या काव्याचे विशेष सांगा.
2) 'गुरूचरित्र' या ग्रंथाचे विशेष सांगा.
3) जैन धर्मीय काव्याचे विशेष स्पष्ट करा.
4) अनंत फंदी यांच्या 'फटका' या काव्यप्रकाराची वैशिष्टये सांगा.
5) मुसलमान संत कवींच्या काव्यरचनांचा परिचय द्या.
6) 'पानिपतची बखर' या बखरीचे विशेष सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) मोरोपंतांच्या स्त्री गितांची वैशिष्टये स्पष्ट करा.
2) श्रीधरांच्या काव्याची वैशिष्टये सांगा.
3) वीर शैव संप्रदायाच्या काव्याचे विशेष स्पष्ट करा.
4) मुक्तेश्वरांच्या काव्याचे विशेष स्पष्ट करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

वामन पंडितांच्या वाङ्मयीन कामगिरीचा आढावा घ्या.

किंवा

बखर वाङ्मयाच्या प्रेरणा सांगून बखर वाङ्मयाची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

प्र.5 शाहिरी वाङ्मय म्हणजे काय हे सांगून होनाजी बाळांच्या वाङ्मयीन कर्तृत्वाचा सविस्तर आढावा घ्या. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sanskrit (Special Paper – XIV)
अर्थशास्त्र

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहे.
2) सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तर पत्रिकेत लिहावीत.

प्र.1 योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। 14
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

1) ––––– रक्षितो लोकः प्रसीदति न सीदति।
अ) त्रय्या ब) गुप्त
क) वर्धन ड) नंद

2) सम्राट चंद्रगुप्त ––––– वंशाचा होता.
अ) गुप्त ब) वर्धन
क) नंद ड) मौर्य

3) अहिंसा, सत्य, शौच, अनसूया, अनृशंस्य ––––– साठी आहे.
अ) शूद्र ब) वैश्य
क) क्षत्रिय ड) सर्व

4) जन्मापूर्वीपासूनच काळजी घेऊन उत्तम प्रकारे राजकुमारांना वाढवावे हे ––––– आचार्याचे मत आहे.
अ) पिशुन ब) चाणक्य
क) वातव्याधि ड) चंद्रगुप्त

5) पृथ्वीचा लाभ व पालन ही ––––––– उद्दिष्टे आहेत.
अ) अर्थशास्त्राची ब) मनुस्मृतीची
क) शाकुंतलची ड) पुराणांची

6) कौटिलीय अर्थशास्त्र या ग्रंथात ––––––– अधिकरणे आहेत.
अ) 20 ब) 5
क) 7 ड) 15

7) अर्थशास्त्रामध्ये ––––– प्रकरणे आहेत.
अ) 90 ब) 180
क) 50 ड) 30

8) ––––– यांच्या मते दोनच विद्या आहेत.
अ) चंद्रगुप्त ब) राक्षस
क) पराशर ड) बृहस्पती

9) विद्येचे निरूपण असणाऱ्या अध्यायास ––––– नाव आहे.
अ) विद्याप्रणिधि ब) विद्यासमुद्देश
क) विद्या निरूपण ड) विद्याध्याय

10) स्वाध्याय हा ––––– यांचा धर्म आहे.
अ) शूद्र ब) वैश्य
क) क्षत्रिय ड) ब्रह्मचारी

11) ––––– सर्वविद्यानाम् उपायः।
   अ) यजन ब) विनयः
   क) प्रदीपः ड) स्वधर्म

12) शेती, पशुपालन आणि व्यापार या व्यवसायांना ––––––– म्हणतात.
   अ) वार्ता ब) त्रयी
   क) वेद ड) स्मृती

13) प्रथम अधिकरणाचे नाव ––––––– आहे.
   अ) मंत्राधिकार ब) राजप्रणिधिः
   क) विनयाधिकारिक ड) नागरिकप्रणिधिः

14) वाणिज्य हा ––––––– यांचा धर्म आहे.
   अ) शूद्र ब) वैश्य
   क) क्षत्रिय ड) ब्राह्मण

प्र.2 टिप्पणी लिखत. (केऽपि 4) **16**
टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

1) इंद्रियजय
2) स्वधर्म
3) आश्रमव्यवस्था
4) निशान्त प्रणिधिः
5) दूतकार्य
6) विद्या चतुष्टय

प्र.3 ससंदर्भ स्पष्टीकरणं कुरुत। (केऽपि 2) **12**
संदर्भासह स्पष्टीकरण करा. (कोणतेही दोन)

1) सर्वेषामहिंसा सत्यं शौचमनसूयानृशंस्यं क्षमा च।
2) विनयमूलो दण्डः प्राणभूतां योगक्षेमावहः।
3) तस्मात्स्वधर्म भूतानां राजा न व्यभिचारयेत्।

प्र.4 आजच्या काळात कौटिलीय अर्थशास्त्राचा उपयोग सांगा. **14**

किंवा

स्वधर्माविषयी अर्थशास्त्राचे विचार सांगा.

प्र.5 राजाची दिनचर्या सांगा. **14**

SLR-AK-346

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Urdu (Special – XIV)
URDU TANQEED

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جملہ مکمل کیجیئے اور جوابی پرچے میں لکھیے :- 14

1) اسپین گارن ، والٹر پیٹر ، کروچے _____ تنقید سے تعلق رکھتے ہیں -

تاثراتی ، عملی ، مارکسی ، ترقی

2) جمالیات (Aesthetical) اس اصطلاح کو سب سے پہلے _____ نے وضع کیا -

ارسطو، بام کارٹن ، اسپینگارن ، شبلی

3) سنگ تراشی میں کشش، مصوری میں رنگ ، موسیقی میں تال و سر ان سب کا

تعلق احساس _____ سے ہے -

ملال ، جلال ، کمال ، جمال

4) _____ تنقید 'ا دب برائے زندگی' کی علمبردار ہے -

مارکسی ، کلاسیکی ، رومانی، جمالیاتی

5) _____ نے اپنے مضمون 'ادب اور زندگی' میں ادب کو مارکسی نظریات کی روشنی

میں پرکھنے کی کوشش کی ہے -

سجاد ظہیر ، اختر حسین رائے پوری، ممتاز حسین، احتشام حسین

6) مغرب میں بحیثیت فن کے نفسیاتی تنقید کا آغاز _____ نے کیا -

ارسطو، یانگ ، سگمنٹ فرائد ، ایڈلر

7) احساس کمتری سے نجات پانے کے لئے انسان احساس برتری کا اظہار کرتا ہے یہ نظریہ

_____ کا پیش کیا ہوا ہے -

ایڈلر ہارک ، سینٹ بیو ، یانگ

8) اردو میں سائنٹفک تنقید کے ابتدائی نقوش _____ کے یہاں نظر آتے ہیں -

آزاد، شبلی ، سر سید ، کلیم ا لدین احمد

9) 'مسرت سے بصیرت تک' _____ کی تنقیدی تصنیف ہے -

مجنوں گورکھپوری ، کلیم ا لدین احمد، احتشام حسین ، آل احمد سرور

10) _____ کی تنقیدی تحریروں کے مطالعہ سے یہ نتیجہ اخذ ہوتا ہے کہ وہ شاعری کو کسی بڑے مقصد کے لیے استعمال کرنے کا قائل نہیں ہیں -

نیاز فتح پوری ، آل احمد سرور ، شبلی، حالی

11) _____ کی تنقید میں تخریب کا پہلو نمایاں ہے ہمدردی کا عنصر کم -

حالی، کلیم ا لدین احمد، فاروقی ، نیاز فتح پوری

12) _____ نقا د کے ساتھ محقق بھی ہیں -

حالی، عبدالحق ، شبلی ، مہدی افادی

13) تصنیف 'کاشف الحقائق' میں _____ نے اردو شاعری کا جائزہ ہندوستان اور ایران دونوں ملکوں کے سماجی پس منظر میں لیا ہے -

وحیدالدین سلیم ، عبدالحق ، امداد امام اثر، حالی

14) 'تنقیدی افکار' ، 'لفظ و معنی' ، 'افسانہ کی حمایت ' وغیرہ تنقید سے متعلق _____ کی مشہور تصانیف ہیں -

گوپی چند نارنگ، کلیم ا لدین احمد، شبیہہ الحسن ، فاروقی

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیے :- (کوئی چار) 16

1) افلاطون اور کولرج نے جمالیاتی تنقید سے متعلق کیا رائے دی ہے ؟

2) مارکسی تنقید ادیب سے کس بات کی توقع رکھتی ہے ؟

3) علم نفسیات کی تعریف بیان کرتے ہوئے اس بات پر روشنی ڈالیے کہ سگمنٹ فرائیڈ سے قبل نفسیاتی تنقید کے نقوش کن نقاد وں کے یہاں نظر آتے ہیں؟

4) عبدالحق کے تنقیدی خیالات کا اجمالی جائزہ لیجیے -

5) دیگر نقا دوں اور کلیم الدین احمد نے صنف غزل پر کیا اعتراضات کیے تھے ؟ اور غزل کی حمایت اور کلیم الدین احمد کی مخا لفت میں نقا دوں نے کیا کہا ؟

6) فاروقی کے تنقیدی نظریات کا مختصر جائزہ لیجیے -

سوال نمبر.3. مختصر جواب لکھیے :- (کوئی دو) **12**

1) اردو میں جمالیاتی تنقید کے آغاز کا اجمالی جائزہ لیجیے -

2) تاثراتی تنقید سے متعلق تا ثراتی نقاد وں کی دلیلوں کو بیان کرتے ہوئے اس بات پر روشنی ڈالیے کہ دیگر نقاد وں نے اس تنقید پر کیا اعتراضات کیے ؟

3) امداد امام اثر نے 'کاشف الحقائق' میں شعرا ء سے متعلق کس قسم کے خیالات کا اظہار کیا ہے ؟

4) نیاز فتح پوری کے تنقیدی خیالات پر مختصر روشنی ڈالیے -

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیے :- (کوئی ایک) **14**

1) ترقی پسند تنقید پر مفصل نوٹ لکھیے -

2) آل احمد سرور بحیثیت نقاد کے بحث کیجیے -

سوال نمبر.5. سائنٹفک تنقید کے آغاز و ارتقاء کا جائزہ لیجیے - **14**

SLR-AK-347

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XIV)
JAINISM AND BUDDHISM IN ANCIENT INDIA

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) अनेकांतवाद संकल्पना ––––– धर्माशी संबंधित आहे.
अ) बौद्ध ब) जैन
क) हिंदू ड) शैव

2) हीनयान पंथीय बुद्धाची उपासना ––––– स्वरूपात करीत होते.
अ) मूर्ती ब) स्तूप
क) ग्रंथ ड) पाषाण स्तंभ

3) तिसरी बौद्ध धर्म परिषद ––––– ने आयोजित केली होती.
अ) चंद्रगुप्त ब) अशोक
क) कनिष्क ड) हर्ष

4) भद्रबाहू ––––– धर्मातील विचारवंत होते.
अ) जैन ब) बौद्ध
क) हिंदू ड) वैदिक

5) बौद्ध धर्मात ––––– पंथ तांत्रिक पंथ आहे.
अ) हीनयान ब) महायान
क) वज्रयान ड) थेरवाद

6) खालीलपैकी ––––– हे बौद्ध धर्मातील त्रिरत्नापैकी एक नाही.
अ) बुद्ध ब) धम्म
क) संघ ड) निर्वाण

7) दक्षिण भारतात ––––– यांनी जैन धर्माचा प्रसार केला.
अ) महावीर ब) पार्श्वनाथ
क) चंद्रगुप्त मौर्य ड) भद्रबाहू

8) जैनांचे शेवटचे तीर्थंकर ––––– हे होते.
अ) ऋषभदेव ब) महावीर
क) नेमीनाथ ड) पार्श्वनाथ

9) महावीरांना ––––– येथे केवल ज्ञानप्राप्ती झाली.
अ) वैशाली ब) जृंभिक
क) गया ड) पावा

10) गौतम बुद्धाचे जन्मस्थान ––––– हे होते.
अ) लुम्बीनी ब) हस्तिनापूर
क) इंद्रप्रस्थ ड) श्रावस्ती

11) जैन धर्म ––––– च्या अस्तित्वावर विश्वास ठेवतो.
अ) आत्मा ब) ईश्वर
क) ब्रह्म ड) ब्रह्मैक्य

12) खालीलपैकी ––––– हे जैनांच्या त्रिरत्नांपैकी एक समाविष्ट केलेले नाही.
अ) सत्य ब) सम्यक दर्शन
क) सम्यक ज्ञान ड) सम्यक चारित्र्य

13) जैन धर्मग्रंथाना ––––– असे संबोधन आहे.
अ) शतखंडगाम ब) त्रिपिटक
क) ललित विस्तार ड) अंग व आगम

14) बुद्धाने बौद्ध तत्वज्ञानासाठी ––––– भाषेचा उपयोग केला.
अ) प्राकृत ब) संस्कृत
क) अर्धमागधी ड) पाली

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) जैन धर्मातील जीव–अजीव संकल्पना स्पष्ट करा.
2) बौद्ध धर्माच्या उदयाची कारणे विशद करा.
3) जैन धर्मातील श्वेतांबर आणि दिगंबर पंथातील भेद स्पष्ट करा.
4) जैन धर्माचा पूर्व इतिहास स्पष्ट करा.
5) क्षणैकवाद सिद्धांत विशद करा.
6) बौद्ध धर्मातील चार आर्यसत्ये यावर प्रकाश टाका.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन थोडक्यात टिपा लिहा. **12**

1) जैन धर्मातील आत्म्याचे बंधन आणि मुक्ती सिद्धांत
2) अष्टांग मार्ग
3) बौद्ध धर्मपंथ
4) अनेकांतवाद

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

गौतम बुद्धाचे जीवन चरित्र आणि त्यांची प्रमुख शिकवण स्पष्ट करा.

किंवा

जैन धर्मातील पंच अणुव्रते, पंच महाव्रते आणि अकरा प्रतिमा विशद करा.

प्र.5 बौद्ध धर्मसंघाचे स्वरूप आणि सदस्यत्व यावर चर्चा करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XIV)
JAINISM AND BUDDHISM IN ANCIENT INDIA

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Anekantvad is related to _____ religion.
   a) Buddha b) Jain
   c) Hindu d) Shaiv

2) Hinyan worshipped Buddha as the form of _____.
   a) Statue b) Stupa
   c) Text d) Stone pillar

3) _____ organized the third Buddhist council.
   a) Chandragupta b) Ashok
   c) Kanishka d) Harsha

4) Bhadrabahu was the scholar of _____ religion.
   a) Jain b) Bouddha
   c) Hindu d) Vedic

5) _____ was the tantric sect of Buddhism.
   a) Hinyan b) Mahayan
   c) Vajrayan d) Thervad

6) Which of the following is not one of the three Jewels of Buddhism?
   a) Buddha b) Dhamma
   c) Sangha d) Nirvan

7) _____ spread the Jain religion in South India.
   a) Mahavir b) Parshwanath
   c) Chandragupta Maurya d) Bhadrabahu

8) _____ was the last Tirthankar of Jains.
   a) Rishbhdev b) Mahavir
   c) Neminath d) Parshwanath

9) Mahavir reached enlightenment at _____.
   a) Vaishali b) Jrumbhik
   c) Gaya d) Pava

10) The birth place of Gautam Buddha was ____
   a) Lumbini b) Hastinapur
   c) Indraprastha d) Sravasti

11) Jainism believe in existence of _____.
   a) Soul b) God
   c) Brahma d) Brahmaikya

12) Which of the following is not included in the Jain Ratnatraya?
   a) Truth b) Right faith
   c) Right knowledge d) Right deeds

13) Jain religious text is called as _____.
   a) Shatkhandgam b) Tripitak
   c) Lalitvistar d) Anga & Agam

14) Buddha used _____ language for Buddhist Philosophy.
   a) Prakrit b) Sanskrit
   c) Ardhamagadhi d) Pali

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

a) Explain the Jain concept of Jiva and Ajiva.
b) Describe the causes of rise of Buddhism.
c) State the difference between Shwetamber and Digambar Jains.
d) Explain the history of Jainism.
e) Describe the theory of momentariness.
f) Highlight the four Nobel thoughts of Buddhist Philosophy.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Jain theory of Bondage and Liberation of soul
b) Eight Fold Path
c) Buddhist Sects
d) Anekantvad

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the life of Gautam Buddha and his main teachings.

OR

Describe the Pancha Anuvratas, Panch Mahavratas, and Eleven Pratimas of Jainism.

Q.5 Discuss the nature and membership of Buddhist Sangha. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Special Paper – XIV)
HISTORY OF ECONOMIC THOUGHT

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) भारत सरकारने 'भारतरत्न' देऊन कोणाला गौरविले?
अ) महात्मा गांधी ब) कौटिल्य
क) अमर्त्य सेन ड) वरील सर्व

2) कौटिल्य यांनी ––––– अंदाजपत्रकाचे समर्थन केले.
अ) शिलकीचे ब) तुटीचे
क) संतुलित ड) वरील पैकी नाही

3) 'राज्य समाजवाद' ही संकल्पना ––––– यांनी मांडली.
अ) एम. के. गांधी ब) बी. आर. आंबेडकर
क) कौटिल्य ड) जे. एम. केन्स

4) 'Collective Choice & Social Welfare' हा ग्रंथ ––––– यांनी लिहिला.
अ) जे. एम. केन्स ब) एम. के. गांधी
क) अमर्त्य सेन ड) बी. आर. आंबेडकर

5) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी जोरदार समर्थन केले ––––––
अ) वैयक्तिक शेती पद्धतीचे ब) संयुक्त शेती पद्धतीचे
क) सामुदायिक शेती पद्धतीचे ड) कोरडवाहू शेती पद्धतीचे

6) मंदीच्या काळात जे. एम. केन्स ने ––––– अंदाजपत्रक सुचविले.
अ) संतुलित ब) तुटीचे
क) शिलकीचे ड) शून्याधारित

7) 'शिक्षणाच्या माध्यमातून ज्ञान संपादन करता येते व आयुष्याचे नियोजन करता येते' असे ––––– यांनी म्हटले.
अ) महात्मा गांधी ब) राजीव गांधी
क) मृणाल सेन ड) अमर्त्य सेन

8) 'ग्रामोद्योगांना संरक्षण दिले पाहिजे' असे ––––– यांनी म्हटले.
अ) जवाहरलाल नेहरू ब) महात्मा गांधी
क) डॉ. बी. आर. आंबेडकर ड) कौटिल्य

9) नव–सनातनवादी संप्रदायाचे जनक म्हणून कोण ओळखले जातात?
अ) डॉ. मार्शल ब) जे. एम. केन्स
क) शुंपीटर ड) पिगू

10) स्वदेशी चळवळ या कार्यक्रमास ––––– यांनी सुरूवात केली.
अ) अमर्त्य सेन ब) महात्मा गांधी
क) डॉ. बी. आर. आंबेडकर ड) यापैकी नाही

11) अर्थशास्त्रातील नोबेल पारितोषिक कोणी मिळविले?
अ) कौटिल्य ब) डॉ. अमर्त्य सेन
क) एम. के. गांधी ड) जे. एम. केन्स

12) 'रूपयाचा प्रश्न' हा प्रबंध ––––– यांनी लिहिला.
अ) डॉ. बी. आर. आंबेडकर ब) एम. के. गांधी
क) जे. एम. केन्स ड) यापैकी नाही

13) नफ्याचा नवप्रवर्तनाचा सिद्धांत ––––– यांनी मांडला.
अ) जे. ए. शुंपीटर ब) जे. एम. केन्स
क) डॉ. मार्शल ड) यापैकी नाही

14) 'अंतर्गत बचत' ही संकल्पना ––––– शी संबंधित आहे.
अ) उद्योगसंस्था ब) उद्योगधंदा
क) सेवा क्षेत्र ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) 'बाहय बचत' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
2) नवप्रवर्तन म्हणजे काय?
3) मार्शलचे विभाजन विषयक विचार सांगा.
4) राजकोषीय धोरणाची भूमिका स्पष्ट करा.
5) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे शेती विषयक विचार सांगा.
6) अमर्त्य सेन यांचा सामाजिक निवडीचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) मार्शलचा उपयोगितेबाबत दृष्टिकोन
2) प्रभावी मागणी
3) कौटिल्यांचे आर्थिक विचार
4) शुंपीटरची भांडवलशाही विकासाची प्रक्रिया

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

महात्मा गांधी यांचे प्रमुख आर्थिक विचार स्पष्ट करा.

किंवा

केन्सच्या तुटीचा अर्थभरणा व सार्वजनिक कार्य यावरील विचार स्पष्ट करा.

प्र.5 मार्शल हा महान समन्वयक होय – स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Special Paper – XIV)
HISTORY OF ECONOMIC THOUGHT

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Who has been awarded 'Bharat Ratna' by government of India?
   a) Mahatma Gandhi b) Kautilya
   c) Amartya Sen d) All of above

2) Kautilya prounded _____ budget.
   a) Surplus b) Deficit
   c) Balanced d) None of these

3) The concept of 'State Socialism' is put forth by _____.
   a) M. K. Gandhi b) B. R. Ambedkar
   c) Kautilya d) J. M. Keynes

4) The book 'Collective Choice and Social Welfare' is written by _____.
   a) J. M. Keynes b) M. K. Gandhi
   c) Amartya Sen d) B. R. Ambedkar

5) Dr. Babasaheb Ambedkar strongly recommended_____.
   a) Individual agriculture method b) Joint agriculture method
   c) Collective agriculture method d) Dry farming method

6) J. M. Keynes suggested _____ budget in the period of depression.
   a) Balanced b) Deficit
   c) Surplus d) Zero based.

7) 'Education is a process of acquiring knowledge and programme of life', said by _____.
   a) Mahatma Gandhi b) Rajeev Gandhi
   c) Mrunal Sen d) Amartya Sen.

8) 'Village industry should be protected', said by _____.
   a) Jawaharlal Nehru b) Mahatma Gandhi
   c) Dr. B. R. Ambedkar d) Kautilya

9) Who is known as the founder of neo-classical school?
   a) Dr. Marshall b) J. M. Keynes
   c) Schumpeter d) Pigou

10) The programme Swadeshi Movement was started by _____.
   a) Amartya Sen b) Mahatma Gandhi
   c) Dr. B.R. Ambedkar d) None of these

11) Who is the winner of Nobel Prize in Economics?
   a) Kautilya b) Dr. Amartya Sen
   c) M. K. Gandhi d) J. M. Keynes

12) The thesis 'Problem of Rupee' is written by _____.
   a) Dr. B. R. Ambedkar b) M. K. Gandhi
   c) J. M. Keynes d) None of these

13) The Innovation Theory of Profit in put forth by _____
   a) J. A. Schumpeter b) J. M. Keynes
   c) Dr. Marshall d) None of these

14) The concept internal economics associated with the _____.
   a) Firm b) Industry
   c) Service sector d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

a) Explain the concept of external economics.
b) What is Innovation?
c) State the Marshallian ideas of distribution.
d) Explain the role of fiscal policy.
e) State Dr. Babasaheb Ambedkar's idea's on agriculture.
f) Explain Amartya Sen's theory of Social Choice.

Q.3 Write short notes on. (Any Two) **12**

a) Marshall's view's on utility
b) Effective demand
c) Economic ideas of Kautilya.
d) Schumpeter's process of capitalist development.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the main economic ideas of Mahatma Gandhi.

OR

Explain the Keynsian ideas of Deficit Financing and Public Work.

Q.5 'Marshall as a great synthesizer' - Explain. **14**

Seat No.	

Set | P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Geography (Paper – XII)
APPLIED GEOGRAPHY

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.
4) नकाशा स्टेन्सिल्सचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) एल. डी. स्टॅम्प हे ––– भूगोलकार आहेत.
अ) ब्रिटिश ब) भारतीय
क) जपानीज ड) जर्मन

2) ––– प्रदूषणामुळे आग्र्याचा ताजमहाल प्रदूषित झालेला आहे.
अ) वायू ब) जल
क) आवाज ड) मृदा

3) ––– हा हरीतगृह वायू नाही.
अ) कार्बनडाय ऑक्साईड ब) मिथेन गॅस
क) नायट्रोजन गॅस ड) पाणी वाफ

4) प्रदूषित समुद्री खाद्यपदार्थ खाण्यामुळे लोकांना ––– रोग होतो.
अ) उलटया ब) अतिसार
क) कावीळ ड) टायफॉईड

5) ओझोन वायूचा रंग फिक्कट ––– असतो.
अ) लाल ब) हिरवा
क) पिवळा ड) निळा

6) ––– भूकंप लहरीचा वेग सर्वात कमी असतो.
अ) प्राथमिक ब) दुय्यम
क) भूपृष्ठीय ड) यापैकी नाही

7) ––– खताचा अतिरीक्त पुरवठा हे मातीची सुपीकता घटण्याचे एक महत्वाचे कारण आहे.
अ) सेंद्रीय ब) रासायनिक
क) गांडुळ ड) यापैकी नाही

8) जंगलाच्या ऱ्हासामुळे ––– चे प्रमाण कमी होऊ शकते.
अ) पर्जन्य ब) कार्बनडाय ऑक्साईड
क) मृदेची धूप ड) यापैकी नाही

9) वातावरणामध्ये कार्बनडाय ऑक्साईडचे प्रमाण ––– टक्के असते.
अ) 78 ब) 0.03
क) 0.01 ड) 21

10) साधनसंपत्तीपेक्षा लोकसंख्या जास्त असेल तर त्यास ––– लोकसंख्या म्हणतात.
अ) पर्याप्त ब) न्यून
क) अधिकतम ड) यापैकी नाही

11) दारिद्रय ही ––– समस्या आहे.
अ) आर्थिक ब) सामाजिक
क) राजकीय ड) धार्मिक

12) भारतात आंतरजातीय विवाहास ––– मध्ये कायद्याने अनुमती देण्यात आली.
अ) 1972 ब) 1872
क) 1970 ड) 1870

13) त्सुनामी हा ––– शब्द आहे.
अ) जर्मन ब) फ्रेंच
क) भारतीय ड) जपानी

14) उपयोजित सागरशास्त्र ही ––– भूगोलाची शाखा आहे.
अ) उपयोजित ब) मानवी
क) आर्थिक ड) प्राकृतिक

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा. **16**

1) त्सुनामी
2) पर्याप्त लोकसंख्या
3) उपयोजित भूगोलाचे स्वरूप
4) आम्ल पर्जन्य
5) भूमिपात
6) आधुनिक शेतीच्या समस्या थोडक्यात सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) भूकंपाचे परिणाम सांगा.
2) औद्योगिकरणाच्या समस्येवर चर्चा करा.
3) उपयोजित भूगोलाची व्याप्ती सांगा.
4) न्यूनतम लोकसंख्येचे वर्णन करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

हवा प्रदूषण म्हणजे काय ते सांगून त्याची कारणे व परिणाम सांगा.

किंवा

अवर्षणाची कारणे व परिणाम यावर चर्चा करा.

प्र.5 पूर म्हणजे काय ते सांगून त्याची कारणे व परिणाम यावर चर्चा करा. **14**

SLR-AK-349

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Geography (Paper – XII)
APPLIED GEOGRAPHY

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Neat diagrams and maps must be drawn wherever necessary.
4) Use of map stencils is allowed.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) L. D. Stamp was _____ geographer.
   a) British b) Indian
   c) Japanes d) German

2) _____ type of pollution which is likely to affect Taj Mahal in Agra.
   a) Air b) Water
   c) Sound d) Soil

3) _____ is not a green house gas.
   a) Carbondie Oxide b) Methane Gas
   c) Nitrogen Gas d) Water Vapor

4) _____ diseases people can get by eating polluted sea food.
   a) Reverse b) Diarrhea
   c) Hepatitis d) Typhoid

5) The color of the ozone gas in _____ light.
   a) Red b) Green
   c) Yellow d) Blue

6) _____ earthquake waves have low velocity.
   a) Primary b) Secondary
   c) Surface d) None of these

7) The high doses of _____ fertilizer is the one of the causes to decrease soil fertility.
   a) Compost b) Chemical
   c) Vermiculture d) None of these

8) Deforestation may reduce _____.
   a) Rainfall b) CO_2
   c) Soil Erosion d) None of these

9) The carbon dioxide constitutes _____ percent of the atmosphere.
   a) 78 b) 0.03
   c) 0.01 d) 21

10) The population more than the resources is called _____ population.
   a) Optimum b) Under
   c) Over d) None of these

11) Poverty is a _____ problem.
   a) Economic b) Social
   c) Political d) Religious

12) In _____ the intercaste marriages were legally granted in India.
   a) 1972 b) 1872
   c) 1970 d) 1870

13) Tsunami is _____ word.
   a) German b) French
   c) Indian d) Japanese

14) Applied Oceanography is a branch of _____ Geography.
   a) Applied b) Human
   c) Economic d) Physical

Q.2 Write short notes (Any Four) **16**

a) 'Tsunamis'
b) Optimum Population.
c) Nature of Applied Geography
d) Acid rain
e) Land slides
f) Problems associated with modern agriculture in brief.

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Describe the effects of earthquakes.
b) Explain the problems associated with industrialization.
c) Explain the scope of Applied Geography.
d) Explain the under population.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

What is Air Pollution? State its causes and effects.

OR

Explain the causes and effects of Droughts.

Q.5 What is Flood? Explain its causes and effects. **14**

SLR-AK-35

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Kannada (Paper - I)
BIOGRAPHY AND VACHANAS

Day & Date: Thursday, 17-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **14**

1) ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯನ ಜನ್ಮಸ್ಥಳ –
1) ಚೌಡದಾನಪುರ **2)** ಬಸವಕಲ್ಯಾಣ
3) ಚೌಡಾಪುರ **4)** ಶಿವಪುರ

2) ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ ಒಬ್ಬ –
1) ಕೀರ್ತನಕಾರ **2)** ವಚನಕಾರ
3) ತತ್ವಪದಕಾರ **4)** ಕವಿ

3) ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯನ ಕಾಯಕ
1) ಚಮ್ಮಾರಿಕೆ **2)** ಬಡಿಗತನ
3) ಕಂಬಾರಿಕೆ **4)** ಹಡಗು ನಡೆಸುವುದು

4) ಕಾಯಕವೇ –
1) ಕೈಲಾಸ **2)** ದೇವರು
3) ಗುರು **4)** ಧರ್ಮ

5) ಮಾಡಿ ನೀಡುವ ಹಸ್ತವೇ ಸೇತುಬಂಧ –
1) ಕೇದಾರ **2)** ರಾಮೇಶ್ವರ
2) ಕಾಶಿ **4)** ಸಂಗಮೇಶ್ವರ

6) ಬಲ್ಲುದೇ ದೇವರ ಬೋನವ
1) ಬೆಕ್ಕು **2)** ಕತ್ತೆ
2) ನಾಯಿ **4)** ಮೊಲ

7) ರೊಟ್ಟಿ ಎಂಬುದೇ –
1) ಜಾಗಟೆ **2)** ತೀರ್ಥಗಿಂಡಿ
2) ಲಿಂಗ **4)** ಗಂಟಿ

8) ಇವರು ಬಂಡೆಪ್ಪ ಹಾಗು ಸಂಗಮ್ಮ ದಂಪತಿಗಳ ಪುತ್ರ –
1) ಮೇಘರಾಜ **2)** ನಾಗರಾಜ
2) ಧರ್ಮರಾಜ **4)** ಅಪ್ಪಾಸಾಹೇಬ

9) 1953ರಲ್ಲಿ ಕೆ. ಎಲ್. ಇ. ಸಂಸ್ಥೆಯ ಆಧೀನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ –
1) ದಯಾನಂದ **2)** ಸಂಗಮೇಶ್ವರ
2) ಖೇಡಗಿ **4)** ವಾಲಚಂದ

10) ಸಂಚಾರ ದಿನಪತ್ರಿಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ದಿನ –
1) 13.10.1961 **2)** 13.10.1987
2) 13.10.1897 **4)** 13.10.1947

11) ಅಪ್ಪಾಸಾಹೇಬರ ಜೀವನದ ಪಾಠ –
1) ದುಡಿಯದೇ ತಿನ್ನುವುದು **2)** ಸಾದಾ ಜೀವನ ಉನ್ನತ ವಿಚಾರ
2) ಮಾತು ಹೇಳಿ ದಿನ ಕಳೆಯುವುದು **4)** ದುಡ್ಡೇ ದೊಡ್ಡದು

12) ಅಕ್ಷಯ ತೃತೀಯ ದಿನದಂದು ಆಚರಿಸುವ ಉತ್ಸವ –
1) ಬಸವ ಜಯಂತಿ 2) ಸಿದ್ಧರಾಮ ಜಯಂತಿ
2) ಗಾಂಧಿ ಜಯಂತಿ 4) ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಜಯಂತಿ

13) ಕರ್ಮಯೋಗಿ ಅಪ್ಪಾಸಾಹೇಬ ಕಾಡಾದಿ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರು –
1) ಡಾ. ವಿದ್ಯಾಶಂಕರ 2) ವೀ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ
2) ಡಾ. ಪೂಜಾರಿ ಬಿ.ಬಿ. 4) ನಾಗಪ್ಪಣ್ಣ ಕಾಡಾದಿ

14) ಅಪ್ಪಸಾಹೇಬ ಕಾಡಾದಿ ಸ್ತಾಪಿಸಿರುವ ಸಕ್ಕರೆ ಕಾರ್ಖಾನೆ –
1) ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ 2) ಸ್ವಾಮಿ ಸಮರ್ಥ
2) ಮಾತೋಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ 4) ದಾನಮ್ಮದೇವಿ

ಪ್ರ.2 ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **16**
1) ನಿನ್ನ ಸಾಮಾನು ತಗೊಂಡು ಬಾ
2) ನಾನು ಪಾಸ್ ಆಗಿಯೇ ಆಗುತ್ತೇನೆ.
3) ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಗಿದೆ.
4) ದೇವರ ಪೂಜಿಸಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೇರದೆ ಹೋದರು.
5) ದೇಹಾರಕ್ಕೆ ಆಹಾರವೇ ನಿಚ್ಚಣಿಕೆ.
ಜಿ) ನೀರು ನೀರು ಕೂಡಿ ಬೆರೆದಲ್ಲಿ ಭೇದಿಸಿ ಬೇರೆ ಮಾಡಬಹುದೆ?

ಪ್ರ.3 ಬೇಕಾದ ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ : **12**
1) ವೀರೇಶ್ವರ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮ.
2) ಕಾಡಾಎಇ ಮನೆತನದ ಪೂರ್ವೇತಿಹಾಸ.
3) ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ದಾಂಪತ್ಯ ವಿಚಾರ.
4) ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಸತಿಸಹಗಮನ ಪದ್ಧತಿ ವಿಚಾರ.

ಪ್ರ.4 ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **14**
1) ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯನ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸಾಮಾಜಿಕತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.
2) ಅಪ್ಪಾಸಾಹೇಬ ಕಾಡಾದಿ ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸೇವೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

ಪ್ರ.5 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. **14**
ಅಪ್ಪಾಸಾಹೇಬ ಕಾಡಾದಿ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
History (Special Paper – XIV)
GROWTH AND DECLINE OF THE MARATHA POWER (1707 - 1818 A.D.)

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ––– च्या लढाईत रघुनाथरावाने पेशवा माधवरावांचा पराभव केला.
अ) आळेगाव ब) मोतीतलाव
क) खडकी ड) खर्डा

2) ––– येथे पेशवा पहिला माधवराव यांचा मृत्यू झाला.
अ) ओझर ब) सिद्धेटेक
क) मोरगाव ड) थेऊर

3) इ. स. ––– मध्ये राक्षसभुवनची लढाई झाली.
अ) 1761 ब) 1763
क) 1767 ड) 1772

4) पेशवा पहिला माधवराव व ––– यांच्यात कनकपूरचा तह झाला.
अ) हैदर अली ब) जानोजी भोसले
क) माधवसिंह ड) नजीबखान

5) पेशवा पहिला माधवरावांच्या मृत्यूनंतर ––– यास पेशवेपद मिळाले.
अ) नारायणराव ब) विश्वासराव
क) बाळाजी बाजीराव ड) नाना फडणवीस

6) इ. स. ––– हा पहिल्या इंग्रज–मराठा युद्धाचा कालखंड होय.
अ) 1761 ते 1770 ब) 1773 ते 1775
क) 1775 ते 1782 ड) 1802 ते 1805

7) खडर्याच्या लढाईतील विजय ही पेशवा ––– यांच्या कारकिर्दीतील महत्वपूर्ण घटना आहे.
अ) पहिला माधवराव ब) सवाई माधवराव
क) नारायणराव ड) दुसरा बाजीराव

8) टीपू सुलतान हा ––– राज्याचा राजा होता.
अ) म्हैसूर ब) हैद्राबाद
क) ढाक्का ड) काश्मीर

9) इंग्रजांचा पराभव करण्याच्या हेतूने ––– याने भानपुरा येथे तोफा व बंदूका तयार करण्याचा कारखाना सुरू केला.
अ) रणजीत सिंह ब) यशवंतराव होळकर
क) हरिपंत फडके ड) दुसरा बाजीराव

10) गंगाधर शास्त्री हा ––– यांचा वकील होता.
अ) गायकवाड ब) भोसले
क) शिंदे ड) पवार

11) इ. स. ––– मध्ये मराठा सत्तेचा शेवट झाला.
अ) 1812 ब) 1815
क) 1818 ड) 1824

12) पेशवेकाळात ––– हा गावचा प्रमुख होता.
अ) सरदेशपांडे ब) पाटील
क) सरसुभेदार ड) मामलतदार

13) पेशवेकाळात कोतवाल हा ––– मुख्य अधिकारी होता.
अ) सुभ्याचा ब) किल्ल्याचा
क) परगण्याचा ड) शहराचा

14) पेशवेकालीन न्यायदानात ––– पद्धतीचा अधिक वापर केला जात होता.
अ) उच्च न्यायालय ब) मजलीस
क) पंचायत ड) जिल्हा न्यायालय

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) धोडपच्या लढाईची माहिती द्या.
2) पेशवा नारायणरावाच्या खूनाविषयी माहिती द्या.
3) नाना फडणवीसाने स्थापन केलेल्या चतुःसंघाची माहिती द्या.
4) वसईच्या तहाचे (1802) महत्व सांगा.
5) त्र्यंबकजी डेंगळे विषयी माहिती सांगा.
6) गोतसभा म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) रघुनाथराव (राघोबादादा)
2) बारभाई मंडळ
3) दुसरे इंग्रज–मराठा युद्ध
4) पेशवेकालीन लष्करी प्रशासन

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

पेशवा पहिला माधवराव यांच्या कार्याचा सविस्तर आढावा घ्या.

किंवा

पहिल्या इंग्रज – मराठा युद्धाची सविस्तर माहिती द्या.

प्र.5 मराठा सत्तेच्या ऱ्हासाची कारणे स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
History (Special Paper – XIV)
GROWTH AND DECLINE OF THE MARATHA POWER (1707 - 1818 A.D.)

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Peshwa Madhavrao I defeated by Raghunathrao at the battle of _____.
   a) Alegaon b) Motitalav
   c) Khadaki d) Kharda

2) Peshwa Madhavrao I was died at _____.
   a) Ozar b) Sidhetek
   c) Morgaon d) Theur

3) The battle of Rakshasbhuvan took place in _____ year.
   a) 1761 b) 1763
   c) 1767 d) 1772

4) The treaty of Kanakpur was signed between Peshwa Madhavrao I and _____.
   a) Hydar Ali b) Janoji Bhosale
   c) Madhavsingh d) Najibkhan

5) _____ become a peshwa after the death of Madhavrao I.
   a) Narayanrao b) Vishwasrao
   c) Balaji Bajirao d) Nana Phadanvis

6) _____ period of first Anglo-Maratha war.
   a) 1761 to 1770 b) 1773 to 1775
   c) 1775 to 1782 d) 1802 to 1805

7) Kharda battle victory was important event of Peshwa _____ period.
   a) Madhavrao I b) Sawai Madhavrao
   c) Narayanrao d) Bajirao II

8) Tipu Sultan was the king of _____ kingdom.
   a) Mysore b) Hyderabad
   c) Dhakka d) Kashmir

9) _____ was established cannon and barker factory at Bhanpura the aim of defeat British.
   a) Ranjitsingh b) Yashwantrao Holkar
   c) Haripant Fadke d) Bajirao II

10) Gangadhar Shashtri was the advocate of _____.
   a) Gaikwad b) Bhosale
   c) Shinde d) Pawar

11) Maratha power ended in _____ A.D.
   a) 1812 b) 1815
   c) 1818 d) 1824

12) _____ was the chief of village during the Peshwa Period.
   a) Sardeshpande b) Patil
   c) Sarsubhedar d) Mamlatdar

13) Kotwal was the chief officer of _____ during the Peshwa Period.
a) Subha b) Fort
c) Pargana d) City

14) _____ system was mostly used in judicial system in Peshwa Period.
a) High Court b) Majlis
c) Panchayat d) District court

Q.2 Write short answer of the following questions. (Any Four) **16**

a) Give the information about battle of Dhodap.
b) Give the information about assassination of Peshwa Narayanrao.
c) Give the information of Chatusangha founded by Nana Phadanvis.
d) State the importance of treaty of Vasai, 1802.
e) State the information about Trimbakji Dengale.
f) What is the Gotsabha?

Q.3 Write short notes (Any Two) **12**

a) Raghunathrao (Raghobadada)
b) Barbhai Council
c) Second Anglo-Maratha War
d) Military administration during the Peshwa Period

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Review the work of Peshwa Madhavrao I.

OR

Give an detail account of first Anglo-Maratha War.

Q.5 Explain the causes of the decline of Maratha power. **14**

SLR- AK-351

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Music (Special Paper - XIV)
HINDUSTANI CLASSICAL MUSIC

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **07**

1) दूरदर्शनची सुरूवात भारतात ––––– साली झाली.
अ) 1970 ब) 1972
क) 1973 ड) 1975

2) संगीताच्या कार्यक्रमात आवाज वाढविण्यासाठी ––––– या इलेक्ट्रॉनिक साधनाचा उपयोग केला जातो.
अ) ॲम्प्लीफायर ब) रेडिओ
क) पुस्तक ड) पेन

3) केदार रागाचा थाट ––––– आहे.
अ) कल्याण ब) बिलावल
क) भैरवी ड) तोडी

4) धमार, दिपचंदी, झुमरा ताल ––––––– मात्रांचे आहेत.
अ) 12 ब) 14
क) 20 ड) 18

5) भक्तीगीतासाठी ––––– व ––––– वाद्य वाजवितात.
अ) टाळ, ताशा ब) टाळ, पखवाज
क) टाळ, ढोलकी ड) टाळ, ढोलक

6) ––––– हे दृकश्राव्य साधन आहे.
अ) रेडिओ ब) वृत्तपत्र
क) दूरदर्शन ड) दैनिक

7) एका मात्रेत ––––– स्वर म्हणजे दुप्पट होय.
अ) 1 ब) 2
क) 3 ड) 4

प्र.2 राग केदार किंवा भैरवी सरगमगीताचे स्वरलेखन करा. **08**

प्र.3 अ) केदार किंवा भैरवी शास्त्रीय माहिती लिहा. **03**

ब) ताल धमार किंवा रूपक ठेकाबोल माहितीसह लिहा. **03**

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.
भैरवी रागात पाच अलंकार लिहा. **07**

किंवा

संगणकाद्वारे संगीताच्या अभ्यासास मदत होते आपले विचार मांडा.

प्र.5 ताल धमार दुप्पट, चौपट करा. **07**

SLR-AK-352

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Special Paper – XIV)
INTERNATIONAL POLITICS

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) आंतरराष्ट्रीय न्यायालय कोठे आहे?
अ) हेग ब) इंग्लंड
क) फ्रान्स ड) स्वित्झर्लँड

2) सुरक्षा समितीत कायम सदस्य किती आहेत?
अ) 7 ब) 5
क) 15 ड) 10

3) भारत–चीन मधील आक्रमण कोणत्या साली झाले?
अ) 1971 ब) 1974
क) 1962 ड) 1966

4) ––––– हे सत्ता संतुलनाचे तंत्र नाही.
अ) युती ब) युद्ध
क) भरपाई ड) निःशस्त्रीकरण

5) सिमला करार कोणत्या दोन देशांमध्ये झाला?
अ) भारत–अमेरिका ब) भारत–श्रीलंका
क) भारत–पाक ड) भारत–भूतान

6) संयुक्त राष्ट्रसंघाची स्थापना केव्हा करण्यात आली?
अ) 24 ऑक्टोबर, 1945 ब) 24 ऑक्टोबर, 1942
क) 26 नोव्हेंबर, 1951 ड) 25 नोव्हेंबर, 1950

7) आग्रा शिखर परिषद कोठे भरली होती?
अ) दिल्ली ब) आग्रा
क) बेंगलोर ड) मुंबई

8) एकोणविसाव्या शतकातील युरोपिय सत्तासमतोलात कोणता देश संतुलक होता?
अ) जर्मनी ब) इटली
क) ब्रिटन ड) फ्रान्स

9) भारत आणि चीन या दोन राष्ट्रांमध्ये सत्तासंतुलनासाठी ––––– हे राष्ट्र मध्यगत राष्ट्र म्हणून भूमिका बजावत आहे.
अ) नेपाळ ब) पाकिस्तान
क) भूतान ड) बांग्लादेश

10) आंतरराष्ट्रीय राजकारण हे कोणते जग म्हणून ओळखले जाते?
अ) बहुध्रुवीय ब) एकध्रुवीय
क) द्विध्रुवीय ड) तिसरे

11) जागतिक व्यापार संघटना कोणत्या साली अस्तित्वात आली?

अ) 1985 ब) 1995

क) 1986 ड) 1991

12) सार्क संघटनेची स्थापना कोणत्या साली झाली?

अ) 1985 ब) 1984

क) 1990 ड) 1999

13) ———— ही कर्ज देणारी प्रमुख आंतरराष्ट्रीय वित्त संस्था आहे.

अ) गॉट ब) युनेस्को

क) डब्लू. टी. ओ. ड) आय. बी. आर. डी.

14) यापैकी कोणता देश एशियनचा (ASEAN) सदस्य नाही?

अ) मलेशिया ब) इंडोनेशिया

क) भारत ड) फिलिपाईन्स

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) सुरक्षा समितीची कार्ये/अधिकार.
2) आंतरराष्ट्रीय न्यायालय.
3) सत्तासंतुलनाची वैशिष्ट्ये सांगा.
4) भारत आणि पाकिस्तानमधील वादाचे प्रमुख मुद्दे सांगा.
5) सार्कची ध्येये सांगा.
6) दहशतीचे संतुलन म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) सत्तासंतुलनाची तंत्रे.
2) आंतरराष्ट्रीय कायदयाच्या मर्यादा.
3) जागतिक व्यापार संघटनेच्या निर्मितीचा मुख्य उद्देश सांगा.
4) ब्रिक्स संघटनेची उद्दिष्टे सांगा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

भारत–चीन संबंधांची चर्चा करा.

किंवा

एकध्रुवीय जगाच्या उदयाची कारणे लिहा.

प्र.5 संयुक्त राष्ट्राच्या महासभेची रचना, अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Special Paper – XIV)
INTERNATIONAL POLITICS

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) International court justice is located in _____.
   a) Hague b) England
   c) France d) Switzerland

2) How many permanent members in the security council?
   a) 7 b) 5
   c) 15 d) 10

3) When did the India-China war take place?
   a) 1971 b) 1974
   c) 1962 d) 1965

4) _____ is not a technique of balance of power.
   a) Alliance b) War
   c) Compensation d) Disarmament

5) Simla pact took place between which two nations?
   a) Indo-America b) Indo-Srilanka
   c) Indo-pak d) Indo-bhutan

6) UNO was established in the year _____.
   a) 24 October 1945 b) 24 October 1942
   c) 26 November 1951 d) 25 November 1950

7) Agra summit was hold at _____.
   a) Delhi b) Agra
   c) Bangalore d) Mumbai

8) Which country served as a balancer in the 19th century European balance of power?
   a) Germany b) Italy
   c) Britain d) France

9) _____ nation is performing as a buffer state for the balance of power between India and China.
   a) Nepal b) Pakistan
   c) Bhutan d) Bangladesh

10) What the World is identified in the contemporary International Politics?
   a) Multipolar b) Unipolar
   c) Bi-polar d) Third

11) When did 'World Trade Organization' come into existence?
   a) 1985 b) 1995
   c) 1986 d) 1991

12) In which year did ‘SAARC’ established.
a) 1985 b) 1984
c) 1990 d) 1999

13) _____ is the main International agency for provides loans.
a) GAAT b) UNSCO
c) WTO d) I.B.R.D.

14) Which nation is not the member of ‘ASEAN’?
a) Malaysia b) Indonesia
c) India d) Philippines

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Power of function of the Security Council.
b) International court of Justice.
c) Characteristic of the Balance of Power.
d) State the major disputable issues between India and Pakistan.
e) Objectives of ‘SAARC’.
f) What is Balance of Terror?

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Techniques of Balance of Power
b) Limitations of International Law
c) Which is main purpose of WTO?
d) What is purpose of BRICS?

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Discuss India’s relations with China.

OR

The causes of rise of Unipolar World.

Q.5 State the composition powers and functions of General Assembly of UNO. **14**

Seat No.	

Set | P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Psychology (Paper – XIII)
COUNSELLING PSYCHOLOGY

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
3) मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहणे योग्य ठरेल.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) तद्नुभूतीचे ——— प्रकार पडतात. प्राथमिक आणि अद्ययावत तद्नुभूती होय.
अ) एक ब) दोन
क) तीन ड) चार

2) उद्दिष्टानुवर्ती संपादन शक्य असते तेव्हा काहीतरी अपेक्षित गोष्टीबद्दलची ——— भावना असते.
अ) आशा ब) विनोद
क) स्वानुवर्ती विधान ड) वरील पैकी सर्व

3) समस्ये संदर्भात गरजू व्यक्तिची प्रेरणा वृध्दी करण्याची ——— आशा फायदेशीर ठरते.
अ) एकल ब) बहुविध
क) द्वी–भाजक ड) यापैकी नाही

4) वार्ड (1984) यांनी समुपदेशनातील अंतिम नातेसंबंध बंदीची प्रक्रिया प्रकार ——— सूचित केले आहेत.
अ) एक ब) दोन
क) तीन ड) चार

5) विक्की (1990) ग्राहकांची सेवा बंद करणे याची आठवण म्हणजे ग्राहकांची ——— होय.
अ) अ–परिपक्वता ब) विघटन
क) परिपक्व ड) यापैकी नाही

6) कारकिर्द विकासाचा 'गुण–विशेष सिध्दांत' ——— यांनी प्रतिपादन केला.
अ) ई. जी. विलियमसन ब) जॉहनस्टोन
क) फ्रॅन्क पार्सन ड) वरील पैकी सर्व

7) हॉलंन्ड (1997) यांनी व्यावसायिक व्यक्तीमत्वाचे मूलभूत ——— प्रकार ओळखून वर्गीकरण केले.
अ) पाच ब) सहा
क) नऊ ड) दहा

8) विशिष्ट प्रकारच्या कार्यात यशस्वी निष्पादन अभियोग्यता संदर्भात व्यक्तिचा असणारा विश्वास म्हणजे ——— होय.
अ) आत्म गौरव ब) आत्म मुल्यांकन
क) स्व–सामर्थ्य ड) यापैकी नाही

9) अनेक व्यक्तिंना कारकिर्द घडविण्याचा निर्णय घेताना ——— समस्या/अडचणी भासतात.
अ) एक ब) दोन
क) तीन ड) चार

10) ––––– कालखंडामध्ये कारकीर्द विकासास प्रारंभ केला जातो.
अ) पूर्व शालेय ब) बालक
क) किशोरवयीन ड) यापैकी नाही

11) व्यक्ति, वैयक्तिक, समूह व कुटूंबासाठी ––––– केले जाते.
अ) मार्गदर्शन ब) सुचना
क) चर्चा ड) समुपदेशन

12) 'समुपदेशन' पहिला सिद्धांत ––––– व त्यांचे सहकारी यांनी मांडला.
अ) ई. जी. विलियमसन ब) लॅन्च
क) मॅकी ड) थॉर्नडाईक

13) मदतनीसाच्या मदत करण्याच्या पहिल्या पातळीमध्ये ––––– अंतर्भाव असतो.
अ) अ–व्यावसायिक ब) व्यावसायिक
क) सम–व्यावसायिक ड) वरील पैकी सर्व

14) गुणवत्ता प्रमाणपत्र प्रक्रियेच्या ––––– पातळया असतात.
निरिक्षण, नोंदी, प्रमाणपत्र आणि परवाना इ.
अ) एक ब) दोन
क) तीन ड) चार

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) समुपदेशनातील सद्यःस्थिती दृष्टिकोण सांगा.
2) मानसिक धक्का विकृती परिस्थितीतील दिला जाणारा सामान्य प्रतिसाद स्पष्ट करा.
3) आरोपनाचे चार प्रकार सांगा.
4) तात्कालता चे तीन प्रकार सांगा.
5) समुपदेशनातील कराराचे फायदे स्पष्ट करा.
6) वैवाहिक समुपदेशन प्रक्रिया स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) तोडणे / बंद करणे
2) कौटुंबिक जीवनाचा बदलता आकृती बंध
3) समुपदेशन प्रक्रियेवर परिणाम करणारे घटक
4) शारीरिक बैठक (सेटींग)

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

कारकीर्द / जीवनमार्ग समुपदेशनाची व्याख्या सांगून त्याचे महत्व आणि व्याप्ती विशद करा.

किंवा

समुपदेशनातील नाते संबंधाची निर्मिती करताना समुपदेशन प्रक्रियेवर परिणाम करणारे घटक वर्णन करा.

प्र.5 समुपदेशनातील नाते संबंधांची सुटका स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Psychology (Paper – XIII)
COUNSELLING PSYCHOLOGY

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) There are _____ types of empathy i.e. primary and advanced empathy.
   a) one b) two
   c) three d) four

2) _____ is the feeling that something desirable such as the achievement goal is possible.
   a) Hope b) Humor
   c) Self-Involving statement d) All the above

3) Hope has _____ benefits including increasing a clients motivation to work on a problem.
   a) Singal b) Multiple
   c) Dichotomous d) None of these

4) Ward (1984) has suggested _____ processes of closing a counseling relationship.
   a) one b) two
   c) three d) four

5) Vickio (1990) closing serves as a reminder that the client has _____.
   a) Immatured b) Disturbance
   c) Matured d) None of these

6) Trait- and factor theory of career development given by _____.
   a) E. G. Williamson b) Johnstone
   c) Frank Parsons d) All the above

7) Holland (1997) identified _____ categories of basic occupational personalities.
   a) five b) six
   c) nine d) ten

8) _____ is a person's beliefs regarding her or his ability to successfully perform a particular task.
   a) Self-esteem b) Self-evaluation
   c) Self-efficacy d) None of these

9) Many people have _____ difficulties making career decisions.
   a) one b) two
   c) three d) four

10) The process of career development begins in the _____ years.
   a) Pre-school b) Child
   c) Adolescent d) None of these

11) _____ is conducted with persons individually in groups and in families.
a) Guidance b) Suggestion
c) Discussion d) Counselling

12) The first theory of counseling was formulated by _____ and his colleagues.
a) E.G, Williamson b) Lynch
c) Maki d) Thorndike

13) The first level of helping involves _____ helpers.
a) Non - Professional b) Professional
c) Para Professional d) All the above

14) Credentialing procedures have _____ levels.
Inspection, registration, certification, and licensure.
a) one b) two
c) three d) four

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) State current trend's in counseling.
b) Explain is trauma a normal response to a very abnormal situation.
c) State four types of Attribution Model.
d) State the three kinds of Immediacy.
e) Explain the advantages to contracts in counseling.
f) Explain the process of marriage counseling.

Q.3 Write short notes on (Any Two) **12**

a) Termination / closure
b) The changing form's of family life
c) Factors influence counseling process
d) The physical setting

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Define "Career Counseling". Explain their importance and scope for Adolescents.

OR

Describe Building Counseling Relationship as well as factor affects the counseling process?

Q.5 Explain the closing counseling relationship. **14**

Seat No.	

Set | P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Special Paper – XIV)
PHILOSOPHY OF SAINTS

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) सुफी हा एक ——— आहे.
अ) धर्म ब) संप्रदाय
क) मानवता ड) यापैकी नाही

2) निर्गुण ही एक ——— आहे.
अ) भक्ती ब) धर्म
क) आत्मा ड) अर्थ

3) ज्ञानयोग हे ——— संबंधीचे तत्वज्ञान आहे.
अ) कर्तव्य ब) भक्ती
क) ज्ञान ड) यापैकी नाही

4) दुरित म्हणजे ——— होय.
अ) चांगल्या गोष्टी ब) वाईट गोष्टी
क) नैतिक गोष्टी ड) यापैकी नाही

5) हिंदु नुसार ——— हे पवित्र आहेत.
अ) वेद ब) कुराण
क) बायबल ड) यापैकी नाही

6) संत कबीर हे ——— होते.
अ) एकेश्वरवादी ब) निरीश्वरवादी
क) द्वैतवादी ड) यापैकी नाही

7) संत मीराबाईंची भक्ती ही ——— भक्ती म्हणून प्रसिद्ध आहेत.
अ) अपूर्ण ब) प्रेम
क) अज्ञान ड) अविवेक

8) 'श्री ज्ञानेश्वरी' हा ग्रंथ ज्ञानेश्वरांनी वयाच्या ——— वर्षी लिहिला.
अ) 15 ब) 25
क) 35 ड) 45

9) उपनिषद, ब्रह्मसूत्रे आणि भगवद्गीता यांना ——— असे म्हणतात.
अ) प्रस्थानत्रयी ब) असत् त्रयी
क) अज्ञान त्रयी ड) अविवेक त्रयी

10) शैव हा एक ——— आहे.
अ) धर्म ब) संप्रदाय
क) मानवता ड) यापैकी नाही

11) भक्तीचे ——————— प्रकार आहेत.

अ) 5 ब) 4

क) 3 ड) 2

12) ————— हे संत ज्ञानेश्वरांचे समाधी स्थळ आहे.

अ) पैठण ब) चिपळूण

क) आळंदी ड) वाई

13) ————— ला निर्गुण भक्तीत स्थान नाही.

अ) भक्ती ब) मुली

क) कर्मकांड ड) यापैकी नाही

14) ————— वर श्रद्धा असणे हा वारकरी संप्रदायाचा तात्विक आधार आहे.

अ) ब्राह्मणे ब) पुराणे

क) अरण्यके ड) वेद

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) निर्गुण भक्ती म्हणजे काय?
2) शैव संप्रदायाची तत्वे स्पष्ट करा.
3) सुफी संप्रदायाची वैशिष्टये स्पष्ट करा.
4) सद्‌गुरू संकल्पना स्पष्ट करा.
5) धर्म म्हणजे काय?
6) भगवद्‌गीता म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन थोडक्यात टिपा लिहा. **12**

1) सगुण भक्ती
2) धर्मगुरूची संकल्पना
3) सत्यधर्म
4) प्रयत्नवाद

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

संत ज्ञानेश्वरांचे समाजातील योगदान स्पष्ट करा.

किंवा

संत तुकारामांची पाखंडावरील टीका स्पष्ट करा.

प्र.5 अंतिम सत्याच्या स्वरूपाविषयी संत कबीरांचा दृष्टीकोन स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-354

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Special Paper – XIV)
PHILOSOPHY OF SAINTS

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) Sufi is a _____.
   a) Religion b) Cult
   c) Humanity d) None of these

2) Nirguna is _____.
   a) Bhakti b) Religion
   c) Atma d) Artha

3) Dnyanayoga is philosophy of _____.
   a) Duty b) Bhakti
   c) Dnyana d) None of these

4) Evil means _____.
   a) Good things b) Bad things
   c) Moral things d) None of these

5) According to Hindus, _____ are pure.
   a) Veda b) Kuran
   c) Bible d) None of these

6) Saint Kabir was _____.
   a) Monotheist b) Atheist
   c) Dualistic d) None of these

7) Saint Meerabai is famous for _____ Bhakti.
   a) Apurna b) Prem
   c) Adnyana d) Aviveka

8) 'Shri Dnyaneshwari' is written by Dnyaneshwara in the age of _____.
   a) 15 b) 25
   c) 35 d) 45

9) Combination of Upanishadas, Brahmasutras and Bhagavadgita is called _____
   a) Prasthanatrayi b) Asat trayi
   c) Adnyan trayi d) Aviveka trayi

10) Shaiva is a _____.
   a) Religion b) Cult
   c) Humanity d) None of these

11) There are _____ types of Bhakti.
   a) 5 b) 4
   c) 3 d) 2

12) Saint Dnyaneshwara's Samadhi place is at _____.
   a) Paithan b) Chiplun
   c) Aalandi d) Vai

13) There is no place for _____ in Nirguna bhakti.
   a) Bhakti b) Value
   c) Karmakanda d) None of these

14) To believe in _____ is a formal ground of Varkari cult.
   a) Brahmane b) Purane
   c) Aranyake d) Vedas

Q.2 Write short answers (Any Four) **16**

a) What is Nirguna Bhakti?
b) Explain the principles of Shaiva cult.
c) Explain the characteristics of Sufi cult.
d) Explain the concept of sadguru.
e) What is religion?
f) What is Bhagvadgita?

Q.3 Write short notes (Any Two) **12**

a) Nature of Saguna Bhakti
b) Concept of Dharmaguru
c) True Dharma
d) Prayattnavada

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the contribution of Saint Dnyaneshwara in the society.

OR

Explain the criticism of Pakhanda by Saint Tukarama.

Q.5 Explain Saint Kabir's views on the nature of ultimate reality. **14**

SLR- AK-355

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Special Paper - XIV)
APPLIED YOGA

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **04**

1) लोकमान्य टिळक ———— च्या तुरूंगात होते.
अ) मंडाले ब) नगर
क) येरवाडा ड) अंदमान

2) भावना किती प्रकारच्या असतात?
अ) 3 ब) 2
क) 5 ड) 7

3) योगामध्ये किती नियम आहेत?
अ) 5 ब) 6
क) 7 ड) 8

4) उभ्यास्थितीतील आसन कोणते?
अ) ताडासन ब) पद्मासन
क) मयूरासन ड) शवासन

ब) थोडक्यात उत्तरे लिहा. **03**
1) भावनावर नियंत्रणासाठी योग.
2) भावना म्हणजे काय?
3) भावनिक आरोग्य

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे दया. **10**
अ) मानसशास्त्राचे खेळांतील महत्त्व.
ब) वैयक्तिक कार्यक्षमतेची वैशिष्टये.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्नाचे उत्तर दया. **10**
अ) सर्व सामान्यांसाठी योग.
ब) योगा आणि सामाजिक आरोग्य म्हणजे काय?

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **08**
अ) योगाचे स्वरूप सांगा.
ब) योगाचे क्रिडाक्षेत्रांतील महत्त्व विशद करा.
क) भावनिक आरोग्य आणि योगाचा सहसंबंध स्पष्ट करा.

SLR- AK-355

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Special Paper-XIV)
APPLIED YOGA

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **04**

1) Lokmanya Tilak was in the _____ prison.
   a) Mandale b) Nagar
   c) Yerwada d) Andman

2) How many types of emotions are there?
   a) 3 b) 2
   c) 5 d) 7

3) How many niyam's are in yoga?
   a) 5 b) 6
   c) 7 d) 8

4) ____ asan is performed in standing position.
   a) Tadasan b) Padmasan
   c) Mayurasan d) Shavasan

B) Answer the following in short. **03**

1) Yoga for controlling emotions.
2) What is meant by emotions?
3) Emotional Health.

Q.2 Answer the following Questions **10**

a) Important of Psychology in Sports.
b) Characteristics of Personal Efficiency.

Q.3 Answer the following questions (Any Two) **10**

a) Yoga for common man.
b) What is Yoga and Social Health?

Q.4 Write Short Notes (Any Two) **08**

a) Write about the scope of yoga.
b) Discuss the role of yoga in sports.
c) Explain the relationship between yoga and emotional health.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Special Paper – XIV)
SOCIOLOGY OF TRIBAL SOCIETY

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) सर्वात्मवादाचा सिद्धांत कोणी मांडला?
अ) मॅक्समुलर ब) डॉ. मजुमदार
क) टायलर ड) फ्रेझर

2) आदिवासी निरक्षरतेचे प्रमुख कारण कोणते?
अ) गरीबी ब) भाषा
क) मर्यादित शाळा ड) वरील सर्व

3) आदिवासी लहान मुलांच्या बाबतीत आरोग्याच्या समस्या कोणत्या आढळतात?
अ) कुपोषण ब) मुडदुस
क) अतिसार ड) गोवर

4) संस्कृतीकरणाची संकल्पना कोणी मांडली?
अ) मॅक्समुलर ब) डॉ. मजुमदार
क) एम. एन. श्रीनिवास ड) घुर्ये

5) डॉ. एस. सी. दुबे यांनी जादूचे किती प्रकार सांगितले आहेत?
अ) दोन ब) तीन
क) चार ड) एक

6) खालीलपैकी कोणते आदिवासी शेती व्यवसायात निपुण आहेत?
अ) थारो ब) चेंचु
क) इरूला ड) ओगें

7) तोडा जमातीचा प्रमुख व्यवसाय कोणता आहे?
अ) शेती ब) पशुपालन
क) शिकार ड) मासेमारी

8) आदिवासी सहकारी विपणन विकास परिसंघ (ट्राइफेड) ची स्थापना केव्हा झाली?
अ) 1988 ब) 1887
क) 1987 ड) 1900

9) बोडो चळवळीमध्ये करो वा मरो असा नारा कोणी दिला?
अ) शिबु सोरेन ब) उपेंद्रनाथ ब्रम्हा
क) बेगुन सुमराई ड) जयपाल सिन्हा

10) गोंड आदिवासीमध्ये स्थलांतरीत शेतीस काय म्हटले जाते?
अ) पेंडा ब) बेवरा
क) दध ड) झुम

11) झारखंड पक्षाचा नेता कोण होता?
अ) शिबु सोरेन ब) शिब मुरमु
क) जयपाल सिन्हा ड) राजपाल राठोड

12) कोणते आदिवासी उदरनिर्वाहासाठी पशुपालन करतात?
अ) तोडा ब) कमार
क) कादर ड) बैगा

13) आदिवासींनी किती आत्म्याची कल्पना मान्य केली आहे?
अ) दोन ब) चार
क) एक ड) तीन

14) खालीलपैकी कोणती आदिवासी चळवळ नाही?
अ) खारवार चळवळ ब) भिल्ल चळवळ
क) कोळी चळवळ ड) तेभागा चळवळ

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) सर्वात्मवाद सिद्धांत लिहा.
2) आदिवासींच्या आर्थिक क्रिया लिहा.
3) जादूचे प्रकार लिहा.
4) हिंदुकरण स्पष्ट करा.
5) वारली कला याबद्दल लिहा.
6) आदिवासी कल्याण कार्यक्रम थोडक्यात लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) आदिवासींच्या आर्थिक समस्या
2) जादूची वैशिष्टये
3) नागा चळवळ
4) स्थलांतरित शेती

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

आदिवासी अर्थव्यवस्था आणि त्याची वैशिष्टये लिहा.

किंवा

आदिवासींचे सामाजिक–सांस्कृतिक आणि आरोग्यविषयक समस्या लिहा.

प्र.5 आदिवासी विकास स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Special Paper – XIV)
SOCIOLOGY OF TRIBAL SOCIETY

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Who propounded the Animism theory?
   a) Maxmular b) Dr. Majumdar
   c) Tylor d) Frazer

2) Which is the main reason of tribal illiteracy?
   a) Poverty b) Language
   c) Limited school d) All the above

3) Which health problem is mainly found in tribal kids?
   a) Kuposhan (Malnourishment) b) Mudadus (Rickets)
   c) Atisar (Diarrhea) d) Govar (Measles)

4) Who propounded the concept of Sanskritization?
   a) Maxmular b) Dr. Majumdar
   c) M .N. Shrinivas d) Ghurye

5) How many types of magic are stated by Dr. S.C. Dube?
   a) Two b) Three
   c) Four d) One

6) Which of the following tribes is expert in cultivation?
   a) Tharo b) Chenchu
   c) Irula d) Onge

7) What is the main occupation of toda tribe?
   a) Cultivation b) Stock raising
   c) Hunting d) Fishing

8) When the tribal co-operative marketing development federation (TRIFED) established?
   a) 1988 b) 1887
   c) 1987 d) 1900

9) Who say ‘Do and Die’ in Bodo movement?
   a) Shibu Soren b) Upendranatha Brahma
   c) Begun Sumrai d) Jaypal Sinha

10) What is say, for Shifting cultivation in Gonda Tribe?
   a) Penda b) Bevara
   c) Dadh d) Jhum

11) Who was the leader of Jharkhand party?
   a) Shibu Soren b) Sib Murmu
   c) Jaypal Sinha d) Rajpal Rathod

12) Which tribal people are doing stock raising for their livelier?
a) Toda b) Kamar
c) Kadar d) Baiga

13) How many souls are expected by tribe?
a) Two b) Four
c) One d) Three

14) Which of the following is not a tribal movement?
a) Kharvar movement b) Bhils movement
c) Kolis movement d) Tebhaga movement

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

a) Write a Animism theory.
b) Write economic activities of tribes.
c) Write types of magic.
d) Explain Hinduization.
e) Write about Warali art.
f) State about tribal welfare programme in brief.

Q.3 Write short notes on. (Any Two) **12**

a) Economic problem of tribes
b) Characteristics of magic
c) Naga movement
d) Shifting cultivation

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Write a tribal economy and its characteristics.

OR

Explain the tribal socio-cultural and health problem.

Q.5 Explain tribal development. **14**

SLR-AK-357

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Prakrit (Special Paper – XIV)
प्राकृत चरित साहित्य

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक.
2) उजवीकडील आकडे गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा. **14**

1) प्राकृत चरित्रकाव्याचे मूल स्त्रोत ––––– साहित्य आहे.
अ) कन्नड ब) आगम
क) महाराष्ट्री ड) पासा

2) ––––– ची रचना विमलसूरि यांनी केली आहे.
अ) योग ब) लोक
क) पउमचरिउ ड) शहरी

3) सुदणसणचरिउ चे मंगलाचरण ––––– मंत्र आहे.
अ) पाप ब) कनक
क) वीर ड) णमोकार

4) भगवान महावीरांना केवलज्ञान झाल्यावर ––––– रचले गेले.
अ) समवसरण ब) राजगृही
क) निसर्गाचे ड) मधुबनी

5) –––––, मांस आणि मधू हे तीन मकार आहेत.
अ) मद्य ब) माज
क) रव ड) पाप

6) सुदणसणचरिउ ––––– प्राकृतमध्ये रचलेले आहे.
अ) भूदव ब) सरस्वती
क) अपभ्रंश ड) गांधारी

7) विमलसूरि ई.स. ––––– शतकात होऊन गेले.
अ) विसाव्या ब) दहाव्या
क) तिसऱ्या ड) एकोणीसाव्या

8) रयणीय उण ––––– वालिऊण पत्ता।
अ) गोणीओ ब) गोणीओणा
क) गोणीओहु ड) णाहुए

9) तीए समं च करभतुरियाइसमेओ आरामोवि ––––––।
अ) पत्थिओ ब) रणिती
क) रणिमती ड) रणिदेवी

10) तओ रण्णा ––––––– – 'मंतिराय!
अ) वुत्तं ब) वुत्तथि
क) वुत्तआ ड) वुत्तओ

11) मंतिणावि ——— सद्दो कओ।
अ) धाविऊण ब) धाविऊणसो
क) धाविऊणम ड) धाविऊणङ

12) तियसेण ——— वीसंमियं – 'अहो!'
अ) मणम्मि ब) मणम्मिणे
क) मणम्मिसु ड) मणम्मिणु

13) हा–हा णिट्ठुर विहि किं दाविवि ———।
अ) णिहि ब) णिहित्ताणे
क) णिहिणं ड) णिहिअं

14) हरणं सुररूवं ——— पभणेइ।
अ) पयडिय ब) पयडियला
क) पयडियत्ता ड) पयडियटा

प्र.2 भाषांतर करा. (कोणतेही चार) **16**

1) अह एक्कहिं दिणि वियसिय–वयणु मणे णयणाणंदि वियप्पइ।
सुकवित्तें चाएं पोरिसेण जसु भुवणम्मि विढप्पइ।।
2) मरगयमए रयणणियरजडिए थिउ णरवइ सिंहासणे।
णं णिम्मलतारासंवलिए छणमयंकु गयणंगणे।।
3) सियचमरछत्तदुंदुहिसहिउ कुसुमवाससंवलियउ।
जिणु सहइ सिद्धिवहु डोल्लियहे णाइं विवाहहं चलियउ।।
4) सुरमेलहो तासु जि सूलेहो दाहिणदिसहिं सुमणहरु।
गुणभासुरु थिउ कोडीसरु भरहखेत्तु णं धणहरु।
5) बहुलक्खण तहो सुवियक्खण अरुहदासि णामें पिय।
सइ इंदहो रोहिणि चंदहो सहइ मुरारिहे णं सिय।।
6) पंच वि गुरु छुडु सुमरइ णरु अइसय भत्तिए जुत्तउ।
ण चिरावइ मोक्खु वि पावइ णहे गमु केत्तियमित्तउ।।

प्र.3 टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) **12**

1) मगध देश वर्णन
2) जिनेंद्र स्तुती
3) चोरीचे कुफळ

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

प्राकृत चरित्रकाव्यांची विशेषता विषयावर निबंध लिहा. **14**

किंवा

नायिका मनोरमाचा परिचय देऊन कामदशा स्पष्ट करा.

प्र.5 सुदर्शनच्या मातेचे स्वप्नफल व सुदर्शनचे बालपण वर्णन करा. **14**

SLR-AK-358

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
English
LITERARY QUEST

Day & Date: Thursday, 10-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) According to Kipling, speeches are normally _____.
   a) boring to the young b) full of advice about new things
   c) very truthful d) useful for young and old

2) Kipling advises that the only thing we must not take seriously is _____.
   a) our colleagues b) those who earn wealth
   c) ourselves d) those who have gone astray

3) G. B. Shaw's advice to foreigners travelling in England is that _____.
   a) speak perfect English
   b) not try to speak English perfectly
   c) speak English in the home manner
   d) adopt King's English

4) Shaw sarcastically suggests that when a foreigner speaks in good English, the native feels _____.
   a) happy b) insulted
   c) inspired d) sympathetic

5) The grandmother's house is portrayed as a place of _____.
   a) love b) hatred
   c) comfort d) none of the above

6) The 'Captain' in the poem refers to _____.
   a) George Washington b) Abraham Lincoln
   c) Walt Whitman d) Benjamin Franklin

7) Byron thinks she looks more beautiful _____.
   a) in twilight b) at night
   c) in sunshine d) in heaven's light

8) The woman invites Upagupta _____.
   a) to speak to her about Buddha b) to accompany her home
   c) to tell her about life and death d) to walk back to Mathura with her

9) The synonym of the word 'fertile' is _____.
   a) fruitless b) fruitful
   c) useful d) useless

10) The synonym of the word 'small' is _____.
   a) little b) short
   c) thin d) big

11) The synonym of the word 'remote' is _____.
   a) rural b) urban
   c) distant d) city

12) The antonym of the word ‘cheap’ is _____.
   a) poor b) expensive
   c) rich d) classical

13) The antonym of the word ‘leader’ is _____.
   a) supervisor b) guide
   c) facilitator d) follower

14) The antonym of the word ‘ancient’ is _____.
   a) modern b) traditional
   c) aristocratic d) rich

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) How does Byron describe the interrelationship between body and soul?
b) Examine the theme of love in the poem ‘My Grandmother’s House’.
c) What message do the young man’s actions convey in the poem ‘Upagupta’?
d) What does the house represent in the poem ‘My Grandmother’s House’?
e) Describe the imageries used in the poem ‘She Walks in Beauty’.
f) How does the poet describe the nature of human life and the cycle of decay and Rebirth in the poem ‘Upagupta’?

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) How should a foreigner speak when he/she wants to communicate or ask for directions?
b) Whom does Kipling regard as the supreme liar? Why?
c) What are prefixes and suffixes? Give suitable examples.
d) Add prefixes or suffixes to the following words.
Create, predict, child, nature, wonder

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

a) Describe the essential qualities one should posses as a member of an effective team.

OR

b) What you will do to manage your time better for successful completion of work?

Q.5 Attempt the following question. **14**

Which are the ways that you think best to cope with stress?

SLR-AK-359

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
English (Special Paper – XV)
LITERATURES IN ENGLISH

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) The Short Story *Tax Collector* is written by _____.
   a) Premchand b) Chinua Achebe
   c) Pearl Buck d) Nadine Gordimer

2) To Sir With Love is _____ novel.
   a) Romantic b) Gothic
   c) Autobiographical d) Scientific

3) Michael Obi was appointed Headmaster of _____ school.
   a) Ndume Central School b) Public School
   c) Alex Central School d) Daffodils English School

4) Ricardo Braithwaite applied to become a _____ at the Greenslade School.
   a) rector b) professor
   c) engineer d) teacher

5) Mrs. Dale- Evans teaches _____ subject at the Greenslade school.
   a) Political science b) Domestics Science
   c) Physical education d) English

6) Denham, a student at the Greenslade school called Ricardo Braithwaite as _____.
   a) Black bastard b) Black fool
   c) Black dog d) Black lunatic

7) In the short story *The Child* Gumti was a _____ woman.
   a) spinster b) widow
   c) rich d) poor

8) Dream on Monkey Mountain opens in a small _____.
   a) room b) jail
   c) palace d) court

9) Makak claimed that he was the king of _____.
   a) England b) Africa
   c) Paris d) America

10) Makak shows his true identity by the name _____.
   a) Alex Florin b) Joseph
   c) Flix Robin d) Felix Hobain

11) _____ suffers from a fever without sweat until Makak saves his life.
   a) Josephus b) Basil
   c) Suoris d) Derek

12) In the short story *Princess September* the king on his birthday gave a _____ gift to his daughters.
a) black puppy b) peacock
c) green parrot d) Doll

13) Dream On Monkey Mountain has _____ scenes.
a) three b) six
c) seven d) eight

14) Derek Walcott is the winner of _____ prize.
a) Booker b) Commonwealth
c) Nobel d) Grammy

Q.2 Answer the following questions in short. (Any Four) **16**

a) Why did Mrs. Big Tooth Wang often pray?
b) What made Princess September to give the bird his freedom again?
c) Comment on the moral suggested in the story 'Loot'.
d) Why did Gangu leave his job?
e) What was the narrator's impression of Gomti?
f) Why is the footpath important to the people in the story 'Dead Men's Path'?

Q.3 Answer the following questions. (Any Two) **12**

a) Discuss the main features of Postcolonial fiction.
b) Discuss the characteristics of Postcolonial drama.
c) Explain the lines with reference to context.
"The parrots were pretty, no doubt but could utter only two sets of words -'God save the king and 'Pretty Polly'.
d) Explain the lines with reference to context.
" Very politely Gangu said, ''the truth is that the woman who has been expelled from the widows', Ashram, the same Gomti Devi….
I asked impatiently, yes, she has been expelled. So what? What has to do with your job?'
It was as if Gangu had unloaded heavy burden from his head, 'I want to marry her babuji'.

Q.4 Answer any one of the following question. **14**

a) Discuss loss and Recovery of identity in Derek Walcott's "Dream on Monkey Mountain".

OR

b) What are the themes of Dream on Monkey Mountain by Derek Walcott?

Q.5 Discuss the themes of the novel 'To Sir With Love'. **14**

SLR-AK-36

Seat No.	

Set P

B.A.(Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
English (Paper - I)
INTRODUCTION OF LITERATURE

Day & Date: Thursday, 17-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) Shakespeare's 'Let me not to the Marriage of True Minds' is sonnet No. ____.
   a) 216 b) 116
   c) 117 d) 217

2) William Shakespeare is _____ Poet.
   a) American b) Indian
   c) British d) African

3) 'My Heart Leaps Up' was written by _____.
   a) Shakespeare b) Shelley
   c) Coleridge d) Wordsworth

4) The child is the father of the _____.
   a) woman b) man
   c) youth d) adult

5) Emily Dickinson describes hope as a _____.
   a) dog b) bird
   c) cat d) goat

6) Swami Vivekanand says that the ultimate goal of life is _____.
   a) money-making b) peace
   c) death d) material prosperity

7) Maya Angelou is _____ poet.
   a) a British b) an African
   c) an American d) an Canadian

8) Della is a character from the short – story _____.
   a) A cup of Tea b) Homecoming
   c) The Gift A Magi d) The Bet

9) Jim sold his precious pocket watch to buy Della _____.
   a) A new dress b) A new car
   c) A gold ring d) A set of combs

10) 'A Cup of Tea' is written by _____.
   a) O' Henry b) Katherine Mansfield
   c) J.K. Rowling d) Anton Chekhov

11) _____ is the beggar girl in "A cup of Tea'.
   a) Miss Smith b) Miss Della
   c) Miss Rosy d) Miss Daisy

12) Anton Chekhov is _____ short story writer.
   a) a British b) an American
   c) an African d) a Russian

13) Dukhi Chamar's wife is _____.
   a) Jhuria b) Nancy
   c) Lucy d) Letty

14) _____ is the young brother of Phatik.
   a) Ronald b) Lakha
   c) Makhan d) Roshan

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

1) What according to Shakespeare is true love?
2) What does the line 'The child is the father of man' signify?
3) What is the theme of the Poem 'Peace'?
4) What is the central idea of the story 'The Gift of Magi'?
5) What is the theme of a story 'A Cup of Tea'?
6) Justify the title of the story 'The Homecoming'.

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

1) The concept of the death in the poem 'When I Think of Death'.
2) How does the poet describe hope?
3) Explain with reference to context:
   The child is the father of man;
   And I could with my days to be
   Bound each to each by natural piety.
4) Explain with reference to context:
   Let me not to the Marriage of True Minds
   Admit impediments. Love is not love
   Which alters when it alteration finds,
   or bends with the remover to remove

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

1) Write a critical appreciation of 'A Cup of Tea'.
2) 'The Gift of Magi' displays powerful theme of love and sacrifice. Justify.

Q.5 What are the characteristics of the short-story? Elaborate your answer from short stories you have studied. **14**

SLR-AK-360

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov- 2019
Hindi (Special Paper – XV)
VYAVAHARIK HINDI

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण हैं।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 14

1) अनुवाद ––– भाषा का तत्सम शब्द है।
अ) हिंदी ब) प्राकृत
क) संस्कृत ड) अपभ्रंश

2) पद्यानुवाद में ––– का अधिक विचार करना पड़ता है।
अ) विचार ब) कला
क) भाव ड) भाषा

3) 'न छोडो न जोडो' यह ––– अनुवाद का सूत्र है।
अ) आशु ब) वाणिज्य
क) साहित्यिक ड) आदर्श

4) अनुवाद में जिस भाषा से अनुवाद किया जाता है उसे ––– कहा जाता है।
अ) स्त्रोत भाषा ब) लक्ष्य भाषा
क) अनु भाषा ड) दूसरी भाषा

5) 'रिपोर्ट' के लिए हिंदी शब्द ––– है।
अ) वार्ता ब) सार
क) संग्रह ड) प्रतिवेदन

6) विज्ञापन एक ––– है।
अ) विधा ब) विज्ञान
क) साहित्य ड) कला

7) 'ध्यानाकर्षण' विज्ञापन का एक प्रमुख ––– हैं।
अ) प्रकार ब) तत्त्व
क) रूप ड) दोष

8) निम्न में से ––– प्रेस विज्ञापन नहीं है।
अ) दैनिक ब) साप्ताहिक
क) मासिक ड) रेडियो

9) माल की मॉग की जानकारी संबंधी लिखे जानेवाले पत्र को ––– पत्र कहा जाता है।
अ) संदर्भ पत्र ब) क्रयादेश
क) शिकायत ड) पूछताछ

10) ––– पत्र को तकाजे का पत्र भी कहा जाता है।
अ) पूछताछ ब) संदर्भ
क) भुगतान ड) क्रयादेश

11) पूछताछ पत्र ––– की ओर से प्रतिष्ठान को लिखा जाता है।
अ) व्यापारी ब) कंपनी
क) ग्राहक ड) मालिक

12) यूपीएससी का हिंदी रूप ––– है।
अ) भारत सेवा आयोग ब) भारत सरकार
क) संघ लोकसेवा आयोग ड) परीक्षा बोर्ड

13) ऑनलाइल आवेदन करते समय पहले ––– दस्तावेज तैयार रखने पड़ते है।
अ) स्कॅन ब) झेरॉक्स
क) प्रिंट ड) फोटो

14) निम्न में से ––– ॲप भारत सरकार का है।
अ) तेज ब) भीम
क) पेटीएम ड) फोनपे

प्र.2 निम्नलिखित में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। **16**

1) निम्न पंक्तियों का हिंदी में अनुवाद कीजिएः
The day 15th August is the golden day in the history of modern India, on this day British left our land we became independent. The memorable suffering and sacrifices of the brave fighters for freedom have born this fruit.
2) 'इंधन की बचत' या 'स्वच्छ भारत अभियान्र पर एक विज्ञापन तैयार कीजिए।
3) महा ई सेवा से कौनसी सेवा और कागजात प्राप्त होते है?
4) ई सेवा से से कौनसी सुविधाएँ होती है?
5) किसान ई सेवा के जरिये कौनसे कार्य हो रहे हैं?
6) रेल स्टेशन या बैंक में आपने देखी दो सूचनाएँ लिखिए।

प्र.3 निम्नलिखित में से किन्हीं दो पत्रों के प्रारूप तैयार कीजिए। **12**

1) राष्ट्रभाषा पुस्तकालय, अप्पा बळवंत चौक, पुणे से राजकमल प्रकाशन, दरियागंज, नई दिल्ली को हिंदी पुस्तकों के मूल्य की पूछताछ करते हुए पत्र लिखते हैं – पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए।
2) सवेरा न्यूज पेपर एजन्सी, ताराबाई पार्क, कोल्हापुर; संपादक, दैनिक नवभारत टाइम्स, पुणे के नाम अखबार समय पर न मिलने की शिकायत करते हैं–पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए।
3) सरस्वती बुक डिपो, नई पेठ, सोलापुर; ज्ञानपीठ प्रकाशन, लोदी रोड, नई दिल्ली के नाम हिंदी पुस्तकें भेजने हेतु क्रयादेश लिखते हैं – पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए।
4) एम. जे. लाईट हाऊस, विश्राम बाग, सांगली; प्रबंधक मेहता इलेक्ट्रिकल्स, सोमवार पेठ, कराड को भुगतान संबंधी पत्र लिखते हैं – पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए।

प्र.4 अनुवाद की परिभाषा बताकर उसके प्रकारों का विवेचन कीजिए। **14**

अथवा

विज्ञापन की परिभाषा बताकर उसके प्रकारों को स्पष्ट कीजिए।

प्र.5 अनुवादक के गुणों का विवेचन कीजिए। **14**

SRL-AK-361

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester – VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Kannada (Special Paper – XV)
KANNADA PROSODY

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **14**

1) ಸಂಸ್ಕೃತ ಛಂದಸ್ಸಿನ ಪ್ರವೃತ್ತಕ –
   1) ನಾಗವರ್ಮ 2) ಕೇಶೀರಾಜ
   3) ಕರ್ಕಿ 4) ಪಿಂಗಳ

2) ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲನೇ ಅಲಂಕಾರಕ ಗ್ರಂಥ –
   1) ವಡ್ಡಾರಾಧನೆ 2) ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ
   3) ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ 4) ಛಂದೋವಿಚಿತಿ

3) ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಉಪನಯ್ಧವಾಗಿರುವ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಛಂದೋಗ್ರಂಥ –
   1) ಛಂದೋವಿಚಿತಿ 2) ಛಂದಸ್ಸಾರ
   3) ಛಂದೋಂಬುದಿ 4) ಛಂದಸ್ಸೂತ್ರ

4) 'ಯತಿಯೆಂಬುದು ಸಿರ್ವದಾಣಂ' ಎಂದು ಹೇಳಿದವನು–
   1) ಶ್ರೀವಿಜಯ 2) ಪಂಪ
   3) 1ನೇ ನಾಗವರ್ಮ 4) 2ನೇ ನಾಗವರ್ಮ

5) ಇದು ಕಾವ್ಯ ಕುರಿತ ಒಂದು ಶಾಸ್ತ್ರ –
   1) ವ್ಯಾಕರಣ 2) ತರ್ಕ
   3) ಆಗಮ 4) ಛಂದಸ್ಸು

6) ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗುರು ಎಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದಕ್ಕಿರುವ ಚಿಹ್ನೆ –
   1) + 2) –
   3) * 4) =

7) ಗುರುಲಘು ಮೂರಿರೆ –
   1) ಮನಗಣ 2) ಭಯಗಣ
   3) ಸತಗಣ 4) ಜರಗಣ

8) ಪ್ರತಿಪಾದದ ಮೊದಲನೇ ಅಕ್ಷರ ಗುರುವಾಗಿದ್ದರೆ –
   1) ಉತ್ಪಲ ಮಾಲೆ 2) ಚಂಪ ಮಾಲೆ
   3) ಶಾರ್ದೂಲ 4) ಮತ್ತೇಭ

9) ತ್ರಿಪದಿ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ –
   1) ಲಿಗಾಡೆ 2) ಪಂಪ
   3) ಸರ್ವಜ್ಞ 4) ಮುದ್ದಣ್ಣ

10) ಷಟ್ಪದಿ ಬ್ರಹ್ಮ –
   1) ಹರಿಹರ 2) ರಾಘವಾಂಕ
   3) ಚಾಮರಸ 4) ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ

11) ಇದು ಕವಿ ಕಣ್ಣಿನ ಬೆಳಕು –
   1) ಕಾವ್ಯ 2) ವ್ಯಾಕರಣ
   3) ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರ 4) ಛಂದಸ್ಸು

12) ತ್ರಿಪದಿಯು ಕನ್ನಡ ವೃತ್ತಗಳ ಗಾಯತ್ರಿ ಎಂದು ಕರೆದವರು –
1) ಕುವೆಂಪು 2) ಬೇಂದ್ರೆ
3) ಮಾಸ್ತಿ 4) ಕಾರಂತ

13) ಷಟ್ಪದಿಯ ಮೊದಲ ಕಾವ್ಯ –
1) ವೀರೇಶ ಚರಿತೆ 2) ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯ
3) ಚಂದ್ರರಾಜನ ಮದನತಿಲಕ 4) ಸಿದ್ಧರಾಮ ಚರಿತೆ

14) ಸಾನೆಟ್‌ದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಾಲುಗಳು –
1) ಆರು 2) ಮೂರು
3) ನಾಲ್ಕು 4) ಹದಿನಾಲ್ಕು

ಪ್ರ.2 ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **16**
1) ಅಕ್ಷರ ಗಣ
2) ಗುರು
3) ಮಾತ್ರೆ
4) ಯತಿ
5) 1ನೇ ನಾಗವರ್ಮನ ಕಾಲ ದೇಶ, ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ.
6) ಭೋಗ ಷಟ್ಪದಿಯ ಲಕ್ಷಣ

ಪ್ರ.3 ಬೇಕಾದ ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ : **12**
1) ರಗಳೆ
2) ಅಷ್ಟಷಟ್ಪದಿ
3) ಜಯದೇವಿತಾಯಿ ಲಿಗಾಡೆ
4) ಲಯ

ಪ್ರ.4 ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **14**
1) ಛಂದಸ್ಸಿನ ಸ್ವರೂಪ–ಲಕ್ಷಣ ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.
2) ಗಣ ಎಂದರೇನು? ಗಣದ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.5 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. **14**
ತ್ರಿಪದಿಯ ಹುಟ್ಟು–ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

SLR-AK-362

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Marathi (Special Paper - XV)
उपयोजित मराठी (उत्तरार्ध)

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **14**

1) व्यक्तीला समजून घेण्याचे प्रभावी माध्यम कोणते?
अ) केशभूषा ब) रेखाचित्र
क) मुलाखत ड) व्यक्तीचा चेहरा

2) मुद्रितशोधनाचे एकूण किती प्रकार आहेत?
अ) पाच ब) चार
क) तीन ड) दोन

3) 'व्यावहारिक मराठी' या ग्रंथाचे कर्ते कोण?
अ) ल. रा. नसिराबादकर ब) द. दि. पुंडे
क) सदा कऱ्हाडे ड) ग. ना. जोगळेकर

4) मुलाखतीचे स्वरूप किती सूत्रांवर निश्चित होत असते?
अ) दोन ब) तीन
क) चार ड) सहा

5) 'फकिरा' या कादंबरीवर आधारित कोणता मराठी चित्रपट निर्माण झाला?
अ) माकडीचा माळ ब) माळावरची मैना
क) वारणेचा वाघ ड) फकिरा

6) 'एका वस्तूचे, घटकाचे, त्याच्या मूळ स्वरूपातून दुसऱ्या वस्तूत, घटकात रूपांतर करणे म्हणजे काय?
अ) स्थित्यांतर ब) अनुभवलेखन
क) माध्यमांतर ड) प्रत्यांतर

7) माणसाला त्याच्या व्यक्तिमत्वाच्या ज्ञात–अज्ञात रूपांसह उलगडून दाखविणे म्हणजे काय?
अ) मुलाखत ब) आत्मसंवाद
क) आत्मनिवेदन ड) स्वगत

8) 'माध्यमांतर मीमांसा' या ग्रंथाचे कर्ते कोण?
अ) शंकरानंद येडले ब) चं. वि. जोशी
क) नरेंद्र मारवाडे ड) डॉ. शकील शेख

9) लेखक व मुद्रक यांच्यातील समान दुवा कोण असतो?
अ) साहित्यिक ब) समीक्षक
क) मुद्रितशोधक ड) रसिक

10) जयवंत दळवी यांच्या 'बॅरिस्टर' या कथेचे माध्यमांतर कोणत्या मराठी नाटकात झाले?
अ) नटसम्राट ब) बॅरिस्टर
क) घाशीराम कोतवाल ड) बॅरिस्टर अनिरूद्ध

11) संगणकीय जुळवी झालेला मजकूर शुद्ध व अचूक करण्यासाठी कशाची आवश्यकता असते?
   अ) मुद्रितशोधन ब) परीक्षण
   क) संशोधन ड) व्याकरण

12) मुद्रणकलेला कोणते धन संबोधतात?
   अ) नैसर्गिक ब) वैयक्तिक
   क) धार्मिक ड) सांस्कृतिक

13) एखादया विषयावरील सुसंगतपणे केलेली साधक – बाधक चर्चा आणि निःसंदिग्ध विचार समाविष्ट असलेला गद्यलेख म्हणजे काय?
   अ) निबंध ब) कथा
   क) कादंबरी ड) ललित लेख

14) लेखकाच्या मनातील आशय जशाचा तसा कागदावर उतरविण्याची जबाबदारी कोणाची असते?
   अ) लेखक ब) प्रकाशक
   क) मुद्रितशोधक ड) समीक्षक

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) मुलाखतीचे स्वरूप लिहा.
2) निबंधलेखनाची लक्षणे लिहा.
3) माध्यमांतराचे स्वरूप स्पष्ट करा.
4) मुद्रणकलेचे विशेष लिहा.
5) मुलाखतकाराची कौशल्य लिहा.
6) मुद्रितशोधकाची भुमिका स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) मुद्रितशोधकाचे कार्य विशद करा.
2) मुलाखतकाराला मुलाखत घेण्यापूर्वा कोणती पूर्वतयारी करावी लागते?
3) निबंधलेखनाचे विशेष स्पष्ट करा.
4) माध्यमांतराचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

मुलाखत लेखनाची पद्धती सांगून मुलाखतीचे महत्व विशद करा.

किंवा

माध्यमांतर म्हणजे काय? माध्यमांतराची कारणे सोदाहरण स्पष्ट करा.

प्र.5 निबंधलेखन म्हणजे काय? निबंधलेखनाचे प्रकार सविस्तरपणे विशद करा. **14**

SLR-AK-363

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov- 2019
Sanskrit (Special Paper – XV)
नाटक

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत । **14**
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

1) कृतं त्वया ––– तपोवनमिति पश्यामि
अ) वनम् ब) आश्रमः
क) मृगया ड) उपवनम्

2) ––– प्रधानेषु तपोधनेषु गूढं हि दाहात्मकमस्ति तेजः
अ) शम ब) शाप
क) दम ड) यज्ञ

3) विदूषकाचे नाव ––– आहे.
अ) मैत्रेय ब) माधव्य
क) रैवतक ड) रैभ्य

4) ––– त्राणाय वः शस्त्रं प्रहर्तुमनागसि
अ) आर्त ब) पालन
क) दीन ड) दुःख

5) किमिव हि ––– मण्डनं नाकृतीनाम्
अ) कन्यकानां ब) मधुराणां
क) लतानां ड) शोभनानां

6) ययातेरिव ––– भर्तुर्बहुमता भव ।
अ) रती ब) शर्मिष्ठा
क) देवकी ड) आदिती

7) शकुंतलेला ––– मुनिंनी शाप दिला
अ) दुर्वास ब) विश्वामित्र
क) कण्व ड) काश्यप

8) शमप्रधानेषु तपोधनेषु गूढं हि ––– अस्ति तेजः।
अ) तेजात्मकम् ब) भावात्मकम्
क) कालात्मकम् ड) दाहात्मकम्

9) शाकुन्तल या नाटकात ––– अंक आहेत.
अ) 7 ब) 4
क) 3 ड) 9

10) सख्यौ, हा धिक्, हा धिक्। अन्तर्हिता शकुन्तला –––।
अ) वनराज्या ब) मृगाक्षी
क) सौंदर्यवती ड) वनवासिनी

11) शाकुंतलम् या नाटकामध्ये ––– अंक सर्वात रमणीय आहे.
अ) 1 ब) 5
क) 4 ड) 2

12) शकुंतलेने नवमालिकेचे नाव ––– ठेवले होते.
अ) वनराणी ब) फुलराणी
क) सुमन ड) वनज्योत्स्ना

13) शकुन्तलेच्या प्रतिकूल दैवाची शांती करण्यासाठी कण्व ऋषी ––– तीर्थाला गेले होते.
अ) केदारनाथ ब) सोम
क) काशी ड) बद्रीनाथ

14) शाकुन्तल नाटक ––– ऋतूमध्ये सादर केले आहे.
अ) हेमंत ब) शिशिर
क) ग्रीष्म ड) वसंत

प्र.2 टिप्पणी लिखत. (केऽपि 4) **16**
टिपा लिहा. (कोणत्याही 4)
1) कण्वमुनी
2) शाकुंतलेतील निसर्ग
3) अनसूया
4) शिकारीचे फायदे
5) हरणाचे वर्णन
6) दूर्वास ऋषी

प्र.3 ससंदर्भ स्पष्टीकरणं कुरूत।(केऽपि 2) **12**
संदर्भासह स्पष्टीकरण करा. (कोणतेही 2)
1) कामी स्वतां पश्यति।
2) शमप्रधानेषु तपोधनेषु गूढं हि दाहात्मकमस्ति तेजः।
3) किमिव हि मधुराणां मण्डनं नाकृतीनाम्।

प्र.4 प्रथम अंकाचे रसग्रहण करा. **14**

किंवा

चतुर्थ अंकाचे रसग्रहण करा.

प्र.5 नायक दुष्यतांचे वर्णन करा. **14**

SLR-AK-364

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Urdu (Special Paper – XV)
URDU KI ADBI TEHRIKEN

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

سوال نمبر.1. صیحح متبادل کا انتخاب کر کے خانہ پری کیجیئے :- 14

1) "انجمن ترقی پسند تحریک" کا آغاز _____ میں ہوا -

1932، 1933، 1934، 1936

2) عا دل منصور _____ تحریک سے وابستہ تھے -

علی گڑھ، رومانی ، جدیدیت ، ترقی پسند

3) کرشن چندر کا افسانہ " ہم وحشی ہیں" کا موضوع _____ ہے -

سیاسی مسائل، سماجی مسائل، طوا ئف ، فسادات

4) فیض احمد فیض انگریزی رسالہ _____ کے مدیر تھے -

پاکستان ٹائمیز ، کامیریڈ ، محشر ، قومی زبان

5) _____ نا ول کا موضوع ملک کی تقسیم اور جاگیردار طبقے کے زوال کی داستان ہے -

ضدی ، ایک قطرۂ خون ، توبت النصو ح ، سفینۂ غم دل

6) جدیدیت کا نمائندہ نقاۃ _____ ہے -

وہاب اشرفی، شمس الرحمن فاروقی ، پروفیسر عقیل رضوع ، محمد حسین

7) کیفی اعظمی کا کلام _____ کی نوعیت کی شاعری پر مشتمل ہے -

غزلوں ، نعتوں ، نظموں ، فلمی گیتوں

8) سعا دت حسن منٹو کے _____ افسانے پر فحش نگاری کا مقدمہ چلا تھا -

کھول دو، دروازے کھول دو ، کا لی شلوار ، ٹھنڈا گوشت

9) "ترقی پسند تحریک " کی رہنمائی _____ نے کی -

سجاد حسین ، سجاد ظہیر ، سجاد حیدریلدرم ، محمد حسین آزاد

10) قرۃ العین حیدرنے _____ یونیورسٹی سے انگریزی ادب میں ایم. اے کیا -

لکھنؤ ، الہ آبادی ، پونا ، علی گڑھ

11) "یادوں کی بارات" _____ کی خود نوشیت تصنیف ہے -

فراق گورکھپوری، جوش ملیح آبادی ، اکبر الہ آبادی ، نظیر اکبر آبادی

12) انتظار حسین _____ تحریک سے وابستہ تھے -

علی گڑھ ، رومانوی ، ترقی پسند ، جدیدیت

13) _____ کی شاعری رومان اور انقلاب کا حسین سنگم ہے -

مخدومؔ ، فیضؔ ، میراجیؔ ، حالیؔ

14) سا حر لدھیانوی کے مجموعۂ کلام کا نام _____ ہے -

دست صباؔ ، پرچھائیاں ، شعلہ و شبنم ، بساط رقص

سوال نمبر.2. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئیے :- (کوئی چار) **16**

1) جوش ملیح آبادی کو شاعر انقلاب کہا جاتا ہے- وضاحت کیجئے -

2) قرۃ العین حیدر کے افسانوی اور ناولوں کے نام تفصیل سے لکھیئے -

3) جدیدیت کے رجحان سے کیا مراد ہے ؟

4) راجندر سنگھ بیدی کا تعارف لکھئیے-

5) منشی پریم چند کی افسانہ نگاری پر مختصر روشنی ڈالیے -

6) ناصر کاظمی کی غزل گوئی کی خصوصیات لکھئیے-

سوال نمبر.3. مختصر نوٹ لکھئیے :- (کوئی دو) **12**

1) سعا دت حسن منٹو-

2) کیفی اعظمی -

3) ساحر لدھیانوی-

4) جوش ملیح آبادی -

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھئیے :- (کوئی ایک) **14**

1) "ترقی پسند تحریک" کے آغاز و ارتقاء پر روشنی ڈالئیے -

2) سعا دت حسن منٹوکی افسانہ نگاری پر سیر حاصل معلومات دیجئیے -

سوال نمبر.5. ترقی پسند ادب میں پریم چند کے مقام و مرتبہ کا تعین کیجئیے - 14

SLR-AK-365

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov- 2019
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XV)
ART AND ARCHITECTURE IN ANCIENT INDIA

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) अमरावती स्तूप ––– राज्यात आहे.
अ) महाराष्ट्र ब) कनार्टक
क) ओडिशा ड) आंध्रप्रदेश

2) महाराष्ट्रातील पहिले बौद्ध लेणे ––– हे होते.
अ) भाजे ब) कार्ले
क) अजिंठा ड) पितळखोरे

3) पद्मपाणिचे चित्र अजिंठा येथील गुंफा ––– मध्ये आहे.
अ) 1 ब) 6
क) 8 ड) 12

4) मोढेरा येथील सूर्य मंदिर ––– मंदिर वास्तूकला शैलीमध्ये बांधलेले आहे.
अ) चालुक्य ब) चंदेल
क) सोलंकी ड) पल्लव

5) सर्वात जास्त आकर्षक चैत्यगृह महाराष्ट्रात ––– येथे आहे.
अ) भाजे ब) अजिंठा
क) वेरूळ ड) कार्ले

6) भाजे आणि कार्ले येथील लेणी ––– पंथाच्या आहेत.
अ) हीनयान ब) महायान
क) वज्रयान ड) यापैकी नाही

7) गोपूर शैली हे ––– मंदिर वास्तूशैलीचे खास वैशिष्टय असते.
अ) नागर ब) द्राविड
क) वेसर ड) ओडिशा

8) कोणार्क येथील सूर्य मंदिर ––– राज्यात आहे.
अ) गुजरात ब) कर्नाटक
क) मध्य प्रदेश ड) ओडिशा

9) किर्तीवर्मा यांचे चित्र ––– येथील लेण्यात रेखाटलेले आहे.
अ) अजिंठा ब) बदामी
क) वेरूळ ड) बाघ

10) वेरूळ येथील कैलास मंदिर ––– घराण्याने बांधले.
अ) राष्ट्रकूट ब) गुप्त
क) सातवाहन ड) चालुक्य

11) उत्तर भारतातील बहुसंख्य मंदिरे ––– वास्तूशैलीत बांधलेली आहेत.
अ) द्राविड ब) नागर
क) चंदेल ड) सोळंकी

12) ऐहोळे आणि पट्टदकल येथील मंदिरे ––– घराण्याने बांधली.
अ) चालुक्य ब) चोल
क) पल्लव ड) पांडय

13) अजिंठा येथे निर्वाण अवस्थेतील बुद्धाची मूर्ती ––– क्रमांकाच्या गुफेत आहे.
अ) 16 ब) 17
क) 19 ड) 26

14) भीमबेटका येथील गुंफा ––– साठी प्रसिद्ध आहेत.
अ) शिल्पकला ब) शैलचित्रे
क) विहार ड) स्तंभ

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) अमरावती स्तूपाची वैशिष्टये विशद करा.
2) भाजे येथील लेण्याची वैशिष्टये विशद करा.
3) बाघ येथील लेण्याची प्रमुख वैशिष्टये स्पष्ट करा.
4) गोपूर शैलीची कला स्पष्ट करा.
5) गुप्तकाळातील शिल्पकलेवर टीप लिहा.
6) कार्ले येथील चैत्यगृहाची मुख्य वैशिष्टये विशद करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) कार्ले
2) वेरूळचे कैलास मंदिर
3) सूर्य मंदिर–कोणार्क
4) बाघ व बदामी येथील चित्रकला

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

गुप्तकालीन मंदिर वास्तूकलेची उत्पत्ती आणि विकास याचे वर्णन करा.

किंवा

उत्तर भारतीय मंदिर वास्तुकलेची ठळक वैशिष्टये स्पष्ट करा.

प्र.5 प्राचीन भारतीय चित्रकलेची महत्वाची वैशिष्टये सांगा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov- 2019
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XV)
ART AND ARCHITECTURE IN ANCIENT INDIA

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Amaravati Stupa is situated at _____ state.
   a) Maharashtra b) Karnataka
   c) Odisha d) Andhra Pradesh

2) The first Buddhist cave in Maharashtra was _____.
   a) Bhaje b) Karale
   c) Ajanta d) Pitalkhore

3) The painting of padmapani is located in the cave no _____ at Ajanta.
   a) 1 b) 6
   c) 8 d) 12

4) Sun temple of Modhera was built in _____ style of temple architecture.
   a) Chalukya b) Chandel
   c) Solanki d) Pallav

5) The most magnificent chaityagraha in Maharashtra is at _____.
   a) Bhaje b) Ajanta
   c) Ellora d) Karle

6) Bhaje and Karle caves belongs to _____ sect.
   a) Hinyan b) Mahayan
   c) Vajrayan d) None of these

7) Gopura is the special feature in _____ style of temples.
   a) Nagar b) Dravid
   c) Vessar d) Odisha

8) Sun temple of Konark is situated in _____ state.
   a) Gujarat b) Karnatak
   c) Madhya Pradesh d) Odisha

9) The portrait of kirtivarma is painted in to _____ cave.
   a) Ajanta b) Badami
   c) Ellora d) Bagh

10) Kailas temple at Ellora built by _____ dynasty.
   a) Rashtrakut b) Gupta
   c) Satvahan d) Chalukya

11) Most of the north Indian temples are built _____ in style of temple architecture.
   a) Dravid b) Nagar
   c) Chandel d) Solanki

12) The temple at Aihole and Pattadkal are built by _____ dynasty.
   a) Chalukya b) Chola
   c) Pallav d) Pandya

13) The statue of sleeping Buddha is located in to Ajanta cave no. _____.
   a) 16 b) 17
   c) 19 d) 26

14) Bhimbetka caves are famous for its _____.
   a) Sculptures b) Rock paintings
   c) Vihar d) Pillars

Q.2 Write the short answers. (Any Four) **16**

a) Explain the features of Amaravati Stupa.
b) Describe the characteristic of Bhaje caves.
c) State the main features of Bagh Caves.
d) Explain the art of Gopura.
e) Write a note on the sculptural art of Gupta period.
f) Describe the main features of Chaityagriha at Karle.

Q.3 Write Answers. (Any Two) **12**

a) Karle
b) Kailas Temple of Ellora
c) Sun temple Konark
d) Bagh and Badami Paintings

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Describe the origin and development of Temple architecture in Gupta Period.

OR

Explain the slientent features of North Indian Temple architecture.

Q.5 State the Important Characteristic of Ancient Indian Paintings. **14**

SLR-AK-366

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Special Paper – XV)
RESEARCH METHODOLOGY

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) दुय्यम तथ्य संकलन ––– असावे.
अ) पर्याप्त ब) विश्वसनीय
क) योग्य ड) सर्व

2) संशोधकाचे दुय्यम सामग्रीवर ––– असते.
अ) पूर्ण नियंत्रण ब) काही नियंत्रण
क) शून्य नियंत्रण ड) वरील पैकी नाही

3) सामान्यपणे प्रश्नावली ––– असावी.
अ) मोठी ब) मध्यम
क) लहान ड) यापैकी नाही

4) प्रश्नावलीतील प्रश्न ––– असतात.
अ) लिखित ब) तोंडी
क) ध्वनिमुद्रित ड) यापैकी नाही

5) प्रश्नावलीतील प्रश्न ––– असावेत.
अ) सोपे ब) आकलनीय
क) उत्तर देण्याजोगे ड) सर्व

6) मुलाखत ही ––– प्रक्रिया आहे.
अ) एक मार्गी ब) दोन मार्गी
क) ऐकण्याची ड) बोलण्याची

7) मुलाखती मध्ये किमान ––– लोकांची आवश्यकता असते.
अ) एक ब) दोन
क) तीन ड) चार

8) निरिक्षणाचे तंत्र ––– बाबतीत उपयोगी ठरते.
अ) सर्व ब) प्रत्येक
क) काही ड) यापैकी नाही

9) विशिष्ठ अभ्यासामध्ये ––– घटकाचा अभ्यास केला जातो.
अ) एक ब) दोन
क) तीन ड) अनेक

10) अमूर्त संकल्पना ह्या ––– असतात.
अ) दृश्य ब) अदृश्य
क) निरूपयोगी ड) यापैकी नाही

11) व्यक्तिगत कागदपत्रामध्ये प्रामुख्याने ––– यांचा अंतर्भाव होतो.
   अ) आत्मचरित्र ब) आत्मकथा
   क) डायरी ड) सर्व

12) ––– हा गृहितकाचा आरंभबिंदू मानला जातो.
   अ) संस्कृती ब) शास्त्रीय माहिती
   क) साम्यानुमान ड) सर्व

13) ––– हा संशोधनाचा आरंभबिंदू मानला जातो.
   अ) निरिक्षण ब) संकल्पना
   क) मुलाखत ड) गृहितक

14) संदर्भ ग्रंथाच्या यादीत सर्वप्रथम ––– चा उल्लेख असतो.
   अ) प्रसिद्धीचे वर्ष ब) पुस्तकाचे नाव
   क) लेखकाचे नाव ड) संदर्भ पृष्ठ क्रमांक

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) अहवाल लेखनाचे उद्‌देश लिहा.
2) प्रश्नावलीची वैशिष्टये लिहा.
3) गृहितकाचे स्त्रोत सांगा.
4) संशोधनात्मक आराखडयाचे उद्‌देश सांगा.
5) तथ्याची वैशिष्टये सांगा.
6) मुलाखत तंत्राची वैशिष्टये लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) विशिष्ट अभ्यासाचे तंत्र
2) निरिक्षणाचे तंत्र
3) संकल्पनेची वैशिष्टये सांगा
4) प्रश्नावली रचनेचे तंत्र

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

अहवाल लेखन म्हणजे काय? आदर्श अहवाल लेखनाची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

किंवा

निरिक्षण म्हणजे काय? निरिक्षण पद्धतीचे गुण व दोष स्पष्ट करा.

प्र.5 प्रश्नावली म्हणजे काय? प्रश्नावलीचे गुण व दोष स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Special Paper – XV)
RESEARCH METHODOLOGY

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Secondary data collection should be _____.
   a) Optimum b) Reliable
   c) Proper d) All the above

2) Research has _____ on secondary data.
   a) Full control b) Some control
   c) No control d) None of the above

3) Generally questionnaire should be _____ in size.
   a) Large b) Medium
   c) Small d) None of the above.

4) Question in the questionnaire are _____ questions.
   a) Written b) Oral
   c) Recorded d) None of the above

5) Question in the questionnaire should be _____.
   a) Simple b) Understandable
   c) Answerable d) All of the above

6) Interview is a _____ process.
   a) One way b) Two way
   c) Listening d) Talking

7) At least _____ persons are required for interview.
   a) One b) Two
   c) Three d) Four

8) Observation technique is useful in _____ cases.
   a) All b) Every
   c) Some d) None of the above

9) A study of _____ unit is performed in the case study.
   a) One b) Two
   c) Three d) Many

10) Abstract concepts are _____.
   a) Visible b) Invisible
   c) Useless d) None of these

11) _____ is a personal document.
   a) Autobiography b) Biography
   c) Dairy d) All of the above

12) _____ is the origin of Hypothesis.
   a) Culture b) Scientific information
   c) Analogy d) All of the above

13) _____ is the starting point of research.
a) Observation b) Concept
c) Interview d) Hypothesis

14) In the least of Reference books _____ is first allusion.
a) Published year b) Name of book
c) Name of author d) Reference page no.

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

a) State the objective of Report writing.
b) State the characteristics of questionnaire.
c) State the sources of Hypothesis.
d) State the objective of Exploratory Research Design.
e) State the characteristics of data.
f) State the characteristics of interview technique.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Technique of case study
b) Technique of observation
c) State the characteristics of concept
d) Drafting of questionnaire

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

What is Report Writing? Explain the characteristics of Good Export Writing.

OR

What is Observation? Explain the merit and demerit of observation.

Q.5 What is questionnaire? Explain the merit and demerit of questionnaire. **14**

SLR-AK-367

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
History (Special Paper – XV)
HISTORY OF MODERN WORLD (1870 A.D. TO 2000 A.D.)

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) पहिल्या महायुध्दाच्या वेळी अमेरिकेचे अध्यक्ष ––– हे होते.
अ) वुड्रो विल्सन ब) अब्राहम लिंकन
क) थॉमस जेफरसन ड) जॉन एफ. केनेडी

2) ॲन्टी कॉमिन्टर्न करार ––– साली झाला.
अ) 1933 ब) 1934
क) 1935 ड) 1936

3) हिटलरचा जन्म –––या गावी झाला.
अ) बलिर्न ब) म्युनिच
क) लेबॅक ड) ब्रुनो

4) केमालपाशा हा ––– देशाचा हुकूमशहा होता.
अ) जर्मनी ब) ऑस्ट्रिया
क) तुर्कस्थान ड) इटली

5) दुसऱ्या महायुध्दानंतर ––– या संघटनेची स्थापना झाली
अ) संयुक्त राष्ट्र संघटना ब) आंतरराष्ट्रीय संघटना
क) राष्ट्रसंघ ड) राष्ट्रीय संघटना

6) दुसऱ्या महायुध्दाचा शेवट ––– साली झाला.
अ) 1943 ब) 1944
क) 1939 ड) 1945

7) –––ने हिरोशिमा व नागासाकीवर अणुबॉम्ब टाकले.
अ) इंग्लंड ब) फ्रान्स
क) अमेरिका ड) रशिया

8) पहिल्या महायुध्दानंतर जर्मनीत स्थापन झालेले प्रजासत्ताक ––– या नावाने ओळखले जाते .
अ) लंडन ब) वायमर
क) बलिर्न ड) पॅरिस

9) सिटो (SEATO) ची स्थापना ––– साली झाली.
अ) 1952 ब) 1953
क) 1954 ड) 1955

10) वार्सा करार ––– या देशाने घडवून आणला
अ) फ्रान्स ब) रशिया
क) अमेरिका ड) इंग्लंड

11) जागतिकीकरणाची संकल्पना ––– यांनी मांडली.
अ) निक्सन ब) लिंकन
क) जॉर्ज बुश ड) रूझवेल्ट

12) संयुक्त राष्ट्र संघटनेची स्थापना ––– साली झाली.
अ) 1945 ब) 1946
क) 1947 ड) 1948

13) डब्ल्यु टी ओ चे पुर्ण रूप –––होय.
अ) वर्ड टेस्ट ऑर्गनाइझेशन ब) वर्ड ट्रेड ऑर्गनाइझेशन
क) वर्ड टीचर ऑर्गनाइझेशन ड) वर्ड टॉय ऑर्गनाइझेशन

14) जागतिकीकरणाची प्रक्रिया ––– साली सुरू झाली.
अ) 1988 ब) 1990
क) 1992 ड) 1993

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) नाझी पक्षसंघटनेची माहिती लिहा.
2) फॅसिस्ट तत्वज्ञानाची माहिती लिहा.
3) पर्ल हर्बर वरील हल्ल्याची माहिती लिहा.
4) संयुक्त राष्ट्रसंघाची उद्दिष्टे सांगा.
5) शीतयुध्दाच्या कोणत्याही दोन व्याख्या सांगा.
6) जागतिकीकरणाचा अर्थ सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) केमाल पाशाच्या सुधारणा
2) संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या विशेष संघटना
3) मानवी हक्क
4) मुसोलिनीचे परराष्ट्रीय धोरणा

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

हिटलरच्या अंतर्गत धोरणाविषयी चर्चा करा.

किंवा

शीतयुध्दाची सविस्तर कारणे सांगा

प्र.5 दुसऱ्या महायुध्दाची कारणे स्पष्ट करा **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
History (Special Paper – XV)
HISTORY OF MODERN WORLD (1870 A.D. TO 2000 A.D.)

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) During First World War president of the United states was _____.
   a) Woodrow Wilson b) Abraham Lincoln
   c) Thomas Jefferson d) John F. Kennedy

2) The Anti Comintern pact was signed in _____.
   a) 1933 b) 1934
   c) 1935 d) 1936

3) Hitler was born in the town of _____.
   a) Berlin b) Munich
   c) Lambach d) Braunou

4) Kemal Pasha was the dictator of _____.
   a) Germany b) Austria
   c) Turkey d) Italy

5) After Second World War _____ organization came into force.
   a) United Nation Organization b) International Organization
   c) League of Nation d) National Organization

6) The Second World War came to an end in _____.
   a) 1943 b) 1944
   c) 1939 d) 1945

7) _____ dropped atomic bomb on Hiroshima and Nagasaki.
   a) England b) France
   c) America d) Russia

8) _____ was the Republic Germany which was established after Second World War.
   a) London b) Waymar
   c) Berlin d) Paris

9) The SEATO was established in _____.
   a) 1952 b) 1953
   c) 1954 d) 1955

10) The Warsaw pact was signed by _____.
   a) France b) Russia
   c) America d) England

11) _____ presented the concept of Globalization.
   a) Nixon b) Lincoln
   c) George Bush d) Roosevelt

12) The United National Organization was established in _____.
   a) 1945 b) 1946
   c) 1947 d) 1948

13) Full form of WTO is _____.
   a) World Test Organization b) World Tread Organization
   c) World Teacher Organization d) World Toy Organization

14) The process of Globalization Began in _____.
   a) 1988 b) 1990
   c) 1992 d) 1993

Q.2 Write the short answers. (Any Four) **16**

a) Write the following Nazi party organization.
b) Write the Information on Philosophy of Fascist.
c) Report the attack on Pearl Harbor.
d) State the objective of the United Nation Organization.
e) Mention any two definition of the Cold War.
f) Explain the meaning of Globalization.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Reforms of Kemal Pasha
b) Special Organization of UNO
c) Human Right
d) External policy of Mussolini

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

Discuss the Internal policy of Hitler.

OR

Describe the causes of the Cold War.

Q.5 Explain the causes of Second World War. **14**

SLR-AK-368

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Music (Special paper - XV)
HINDUSTANI CLASSICAL MUSIC

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **07**

1) झपताल व सूलताल ––– मात्रांचे आहेत.
अ) 10 ब) 11
क) 12 ड) 15

2) डॉ. प्रभा अत्रे प्रसिद्ध ––– घराण्याच्या गायिका आहेत.
अ) जयपूर ब) भेंडीबाजार
क) किराणा ड) आग्रा

3) हिंडोल रागात ––– व ––– हे स्वर वर्ज्य आहेत.
अ) रे, ग ब) रे, म
क) रे, ध ड) रे, प

4) बिहाग राग ––– यावेळी गातात.
अ) रात्री ब) मध्यरात्री
क) पहाटे ड) सकाळी

5) पं. जसराज हे प्रसिद्ध ––– घराण्याचे गायक आहेत.
अ) आग्रा ब) मेवाती
क) जयपूर ड) यापैकी नाही

6) स्वरतालबद्ध रचनेला ––– म्हणतात.
अ) द्रुत ब) सरगमगीत
क) तराणा ड) नाद

7) भारतीय संगीतात मुख्य ––– घराणी आहेत.
अ) 3 ब) 4
क) 1 ड) 2

प्र.2 हिंडोल किंवा बिहाग छोटया ख्यालाचे स्वरलेखन करा. **08**

प्र.3 अ) हिंडोल किंवा बिहाग शास्त्रीय माहिती लिहा. **03**
ब) ताल झपताल किंवा चौताल ठेकाबोल माहितीसह लिहा. **03**

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **07**
झपताल दुप्पट, तिप्पट, चौपट करा.

किंवा

घराणे म्हणजे काय सांगून किराणा, आग्रा यापैकी कोणत्याही एका घराण्याची वैशिष्टये लिहा.

प्र.5 बिहाग रागाचा स्वरविस्तार 3 सप्तकात लिहा व 5 ताना लिहा. **07**

SLR-AK-369

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Special Paper - XV)
COMPARATIVE GOVERNMENT & POLITICS

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) न्यायालयीन पुनर्विलोकन हे ––– देशाशी संबंधित आहे.
अ) इंग्लंड ब) स्विस
क) अमेरिका ड) यापैकी नाही

2) इंग्लंड मध्ये ––– पक्षपद्धती आहे.
अ) बहु ब) एक
क) द्वि ड) यापैकी नाही

3) जनमतप्रदर्शन ––– देशांशी संबंधित आहे.
अ) इंग्लंड ब) स्विस
क) अमेरिका ड) भारत

4) अमेरिकेमध्ये ––– घटक राज्ये आहेत.
अ) 22 ब) 26
क) 50 ड) 100

5) ––– च्या कायदेमंडळाला कॉंग्रेस म्हणून ओळखले जाते.
अ) अमेरिकेन ब) ब्रिटिश
क) स्विस ड) चेन

6) ––– हे न्यायमंडळाचे कार्य आहे.
अ) हक्काचे रक्षण
ब) राज्यघटनेचे संरक्षण
क) केंद्र व घटकराज्य यातील वाद सोडविणे
ड) वरील सर्व

7) संसदीय पद्धत ––– देशात आढळत नाही.
अ) फ्रान्स ब) इंग्लंड
क) अमेरिका ड) भारत

8) हुजुर पक्ष ––– देशात आहे.
अ) अमेरिका ब) इंग्लंड
क) भारत ड) फ्रान्स

9) अमेरिकेतील हॉउस ऑफ सिनेटचे सदस्य संख्या ––– आहे.
अ) 435 ब) 50
क) 100 ड) 487

10) रिपब्लिकन पक्ष ––– देशात आहे.
अ) इंग्लंड ब) फ्रान्स
क) अमेरिका ड) स्विस

11) ––– या देशात द्विपक्ष पद्धत आहे.
अ) भारत ब) अमेरिका
क) स्विस ड) यापैकी नाही

12) हॉउस ऑफ लॉर्डस सभागृहाचा कालावधी ––– वर्षे आहे.
अ) 5 ब) 6
क) 7 ड) यापैकी नाही

13) हितसंबंधाचे अविष्करण व संरक्षण ––– करतात.
अ) दबाव गट ब) प्रसार माध्यमे
क) सत्तारूढ पक्ष ड) नोकरशाही

14) अमेरिकेतील सिनेट गृहाचे सदस्य ––– कालावधीसाठी निवडले जातात.
अ) 02 ब) 06
क) 08 ड) 09

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) उमराव सभागृहाची रचना.
2) न्यायालयीन पुनर्विलोकन म्हणजे काय?
3) संघराज्यात्मक शासनपद्धत म्हणजे काय?
4) बहुपक्ष पद्धत म्हणजे काय?
5) न्यायालयीन स्वातंत्र्य
6) जनोपक्रम म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) अमेरिकेन सिनेटची रचना
2) कौन्सिल ऑफ स्टेटसची रचना
3) न्यायमंडळाचे महत्वपूर्ण कार्ये
4) दबाव गट

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

अमेरिकेतील पक्षपद्धतीचे वैशिष्टये स्पष्ट करा.

किंवा

स्विस संघराज्य पद्धतीवर निबंध लिहा.

प्र.5 हॉउस ऑफ कॉमन्स चे अधिकार व कार्ये याविषयी चर्चा करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Special Paper - XV)
COMPARATIVE GOVERNMENT & POLITICS

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) The concept of Judicial Review is related _____ country.
   a) England b) Swiss
   c) America d) None of these

2) England has _____ party system.
   a) Multi b) One
   c) Two d) None of these

3) Referendum is related to _____ country.
   a) England b) Swiss
   c) America d) India

4) There are _____ nos. of states in America.
   a) 22 b) 26
   c) 50 d) 100

5) The _____ legislature is known as Congress.
   a) American b) British
   c) Swiss d) China

6) _____ is function of Judiciary.
   a) Protection of rights
   b) Guardian of the Constitution
   c) solving of disputes between centre and state
   d) All of the above

7) The Parliamentary system does not exist in the country of _____.
   a) France b) England
   c) America d) India

8) The Conservative party exists in _____.
   a) America b) England
   c) India d) France

9) There are _____ members in House of Senate of America.
   a) 435 b) 50
   c) 100 d) 487

10) The Republican party exists _____.
   a) England b) France
   c) America d) none of these

11) Two party system is in _____ country.
   a) India b) America
   c) Swiss d) none of these

12) House of Lords tenure is _____ years.
   a) 5 b) 6
   c) 7 d) None of these

13) _____ perform the function of interest articulation and protection.
   a) Pressure Groups b) Media
   c) Ruling party d) Bureaucracy

14) The members of the Senate in America are elected for _____ period.
   a) 2 b) 6
   c) 8 d) 9

Q.2 Write answer in brief. (Any Four) **16**

a) Structure of the House of Lords.
b) What is Judicial Review?
c) What is Federal Governmental system?
d) What are Multi party systems?
e) Independence of Judiciary.
f) What is Initiative?

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Structure of the American Senate
b) Structure of the Council of States
c) Important functions of Judiciary
d) Presser Groups

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

Explain the features of Party System in America.

OR

Write an essay on Swiss federal system.

Q.5 Discuss on powers and functions of House of Commons. **14**

SLR-AK-37

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Hindi (Paper – I)
साहित्य विविधा एवं व्याकरण

Day & Date: Friday, 18-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य पुनः लिखिए। 14

1) 'कफन' कहानी में माधव की बीबी का नाम ––––– है।
अ) सबिया ब) बुधिया
क) रजिया ड) धनिया

2) 'परमात्मा का कुत्ता' इस कहानी के लेखक ––––– है।
अ) कबीर ब) भीष्म साहनी
क) नागार्जुन ड) मोहन राकेश

3) हसन ––––– का पति है।
अ) रजिया ब) रानी
क) कानी ड) सुल्ताना

4) विवाह के बाद कालिंदी का नाम ––––– रखा जाता है।
अ) कमला ब) बिमला
क) लक्ष्मी ड) अलका

5) 'नाखून क्यों बढ़ते हैं', यह ––––– है।
अ) निबंध ब) कहानी
क) उपन्यास ड) कादंबरी

6) 'कबीर' का पालन–पोषण ––––– नामक जुलाहा दंपति ने किया।
अ) नीरू–नीमा ब) राम–सीता
क) अर्जुन–चित्रा ड) कृष्ण–राधा

7) 'संत मीराबाई' ने ––––– की भक्ति में अपना जीवन समर्पित किया।
अ) राम ब) कृष्ण
क) अर्जुन ड) नकूल

8) पौराणिक व्याख्यान के अनुसार अहिल्या महर्षि ––––– की पत्नी थी।
अ) वशीष्ठ ब) नारद
क) गौतम ड) विश्वामित्र

9) 'मेरे सीने में नहीं तो तेरे सीने में सही, हो कही भी ––––, लेकिन आग जलनी चाहिए।
अ) लकड़ी ब) आग
क) जल ड) वायू

10) 'पिता का चेहरा' कविता में पिता की ––––– अवस्था का चित्रण हुआ है।
अ) वृद्ध ब) बाला
क) प्रौढ़ ड) युवा

11) 'ज़िंदाबाद' कविता में ––––– को 'शहीद–ए–आज़म' कहा है।
अ) तात्या टोपे ब) नानासाहेब
क) भगत सिंह ड) लाला लजपतराय

12) जो शब्द ––––– जाति का बोध कराते हैं, वे पुल्लिग कहलाते हैं।
अ) स्त्री ब) पुरूष
क) प्राणी ड) धर्म

13) 'घोड़ा' शब्द ––––– का उदाहरण है।
अ) बहुवचन ब) अनेकवचन
क) द्वीवचन ड) एकवचन

14) कर्ताकारक का विभक्ति चिह्न ––––––– है।
अ) अजी ब) को
क) ने ड) पर

प्र.2 निम्नलिखित में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। **16**

1) कर्म कारक
2) संबंध कारक
3) एकवचन से बहुवचन बनाने के दो नियम लिखिए।
4) पुल्लिंग से स्त्रीलिंग बनाने के दो नियम लिखिए।
5) संत मीराबाई की भक्तिभावना को संक्षेप में स्पष्ट कीजिए।
6) 'पाषाणी' कविता का आशय स्पष्ट कीजिए।

प्र.3 निम्नलिखित अवतरणों में से किन्हीं दो की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए। **12**

1) "कुछ लाख ही वर्षों की बात है, जब मनुष्य जंगली था; बनमानुष जैसा। उसे नाखून की ज़रूरत थी। उसकी जीवन रक्षा के लिए नाखून बहुत ज़रूरी थे।"
2) "सोच लो। यह घर या वह घर। मेरे भाई का ब्याह है। इस मौके पर चली गयी तो वापस घुसने न दूंगा। पड़ी रहना सारी उमर बाप के द्वारे।"
3) "पिता जानते हैं
वे घर में है अपने बेटों के
मगर उस तरह नहीं जैसे बेटे थे उनके घर में ....."
4) "खड़े हुए थे अलावों की आँच लेने को,
सब अपनी–अपनी हथेली जलाके बैठ गए।"

प्र.4 निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए।

संत कबीर के ईश्वर संबंधी विचारों को स्पष्ट कीजिए। **14**

अथवा

'यहाँ रोना मना है', इस एकांकी का महत्त्व स्पष्ट कीजिए।

प्र.5 'कफ़न' कहानी का आशय स्पष्ट कीजिए। **14**

SLR-AK-370

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Psychology (Paper – XIV)
PSYCHOLOGICAL TESTING & ASSESSMENT

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) बुद्धीमत्ता = ———.
अ) शारीरिक वय / मानसिक वय *100 ब) मानसिक वय / शारीरिक वय *100
क) मानसिक वय / शारीरिक वय ड) यापैकी नाही

2) वेश्लर चाचणीची सुधारीत आवृत्ती ——— साली प्रकाशित झाली.
अ) 1982 ब) 1916
क) 1981 ड) 1940

3) विभिन्न अभिक्षमता चाचणी प्रथम ——— मध्ये प्रकाशित झाली.
अ) 1942 ब) 1946
क) 1947 ड) 1950

4) MMPI चाचणीत एकूण ——— विधाने आहेत.
अ) 540 ब) 300
क) 556 ड) 400

5) रोशार्क शाईच्या डागाच्या तंत्रात ——— कार्डस् आहेत.
अ) 10 ब) 15
क) 9 ड) 8

6) ——— मध्ये रॅव्हन्स प्रोग्रेसिव्ह संच निर्माण झाली.
अ) 1938 ब) 1940
क) 1943 ड) 1937

7) ——— मध्ये सहा शाब्दीक तर पाच कृती चाचण्या आहेत.
अ) WAIS ब) WAIS-III
क) WAIS-R ड) यापैकी नाही

8) बीनेच्या चाचणीत प्रौढांचे शारीरिक वय ——— गृहीत धरले जाते.
अ) 16 ब) 17
क) 15 ड) 18

9) बहुविध अभिक्षमता चाचणी संच ——— मध्ये प्रसिद्ध झाली.
अ) 1982 ब) 1983
क) 1984 ड) 1916

10) बोधनिक अभिक्षमता चाचणी ——— चाचणीपासून विकसित झाली.
अ) थॉर्नडाईक बुद्धीमत्ता ब) बीने
क) वेश्लर ड) यापैकी नाही

11) रॅव्हन्स प्रोग्रेसिव्ह संच ––– वेगवेगळया साधनांची मालिका आहे.

अ) 4 ब) 8

क) 3 ड) 12

12) बोधनिक अभिक्षमता चाचणीत ––– उपचाचण्या आहेत.

अ) 9 ब) 10

क) 8 ड) 11

13) कलर प्रोग्रेसिव्ह संच ––– वयाच्या मुलांसाठी वापरली जाते.

अ) 5 ते 11 ब) 10 ते 15

क) 4 ते 10 ड) 13 ते 18

14) कलर प्रोग्रेसिव्ह संचात ––– घटक आहेत.

अ) 30 ब) 32

क) 33 ड) 36

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) वेश्लर चाचणीतील कृती चाचण्यांची नावे सांगा.
2) NEO-PI-2 मधील घटकांची नावे सांगा.
3) MMPI-2 मधील चिकित्सा मापकांची नावे सांगा.
4) TAT चे दीर्घस्वरूप सांगून ते कोणी विकसित केले ते सांगा.
5) SVIB मधील दोन मापन तंत्रावर चर्चा करा.
6) वेश्लर चाचणीतील ठोकळयांची आकृतीबंध उपचाचणी स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) वेश्लर बुद्धीमत्ता मापन चाचणीची विश्वसनियता आणि यर्थातता.
2) स्टॉग यांच्या व्यावसायिक अभिक्षमता शोधिकेचा उदय आणि विकास.
3) MMPI-2 च्या तांत्रिक गुणधर्मांवर चर्चा करा.
4) सामान्य अभिक्षमता चाचणीतील घटक स्पष्ट करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

NEO व्यक्तीमत्त्व शोधिका–सुधारित यावर चर्चा करा.

किंवा

स्टॅनफोर्ड–बीने चाचणीच्या पाचव्या आवृत्तीवर चर्चा करा.

प्र.5 वेश्लर बुद्धीमत्ता मापन चाचणीवर चर्चा करा. **14**

SLR-AK-370

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Psychology (Paper – XIV)
PSYCHOLOGICAL TESTING & ASSESSMENT

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) IQ = _____.
   a) CA/MA ∗100 b) MA/CA ∗100
   c) MA/CA d) None of these

2) The revised version of Wechsler Scale was published in _____.
   a) 1982 b) 1916
   c) 1981 d) 1940

3) The Differential Aptitude Scale was first published in _____.
   a) 1942 b) 1946
   c) 1947 d) 1950

4) There are a total _____ statements in MMPI.
   a) 540 b) 300
   c) 556 d) 400

5) There are _____ cards in Rorschach Inkblots Test.
   a) 10 b) 15
   c) 9 d) 8

6) The Ravens Progressive Matrices was introduced in _____.
   a) 1938 b) 1940
   c) 1943 d) 1937

7) _____ are six verbal Scales while five performance scales.
   a) WAIS b) WAIS-III
   c) WAIS-R d) None of these

8) In the Binet Scale the adult chronological age assumed is _____.
   a) 16 b) 17
   c) 15 d) 18

9) Multidimensional Aptitude Battery was released in _____.
   a) 1982 b) 1983
   c) 1984 d) 1916

10) The cognitive ability test evolved from the _____ test.
   a) Thorndike Intelligence b) Binet
   c) Wechsler d) None of these

11) Ravens Test is a series of _____ different instruments.
   a) 4 b) 8
   c) 3 d) 12

12) There are _____ subtests in cognitive ability test.
a) 9 b) 10
c) 8 d) 11

13) The coloured progressive matrices are used for _____ age children.
a) 5 to 11 b) 10 to 15
c) 4 to 10 d) 13 to 18

14) The coloured progressive matrices have _____ item test.
a) 30 b) 32
c) 33 d) 36

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Write the names of performance scales of Wechsler Scale.
b) Write the names of NEO-PI-2 factors.
c) Write the names of clinical scales of the MMPI-2.
d) Give the full form of TAT and who developed it.
e) Discuss the two techniques in measurement of SVIB.
f) Describe the Block Design sub-test of Wechsler Scale.

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Reliability and Validity of Wechsler Intelligence Scale.
b) Origins and development of the Strong Interest Inventory.
c) Discuss on Technical properties of the MMPI-2.
d) Explain the General Aptitude Test Battery factor.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Discuss on the NEO Personality Inventory-R.

OR

Discuss on the Stanford Binet Scales -Fifth Edition.

Q.5 Discuss on the Wechsler Intelligence Scale. **14**

SLR-AK-371

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Special Paper – XV)
POLITICAL PHILOSOPHY

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ––– हा राज्याचा एक घटक आहे.
अ) सार्वभौम ब) श्रम
क) शिक्षण ड) कुटुंब

2) राज्यशास्त्र हे ––– आहे.
अ) कला ब) वाणिज्य
क) शास्त्र ड) विधी

3) 'राजकीय कृतींचा अभ्यास' हा ––– चा अभ्यास विषय आहे.
अ) अर्थशास्त्र ब) राज्यशास्त्र
क) शिक्षणशास्त्र ड) इतिहास

4) 'राज्य आणि राष्ट्र यांचा आदर्शनिष्ठ अभ्यास' हा ––– चा अभ्यास विषय आहे.
अ) भूगोल ब) तर्कशास्त्र
क) राजकीय तत्वज्ञान ड) समाजशास्त्र

5) ––– हा ग्रंथ राज्यशास्त्रावरील पहिला ग्रंथ आहे.
अ) द पॉलिटीक्स ब) द इको
क) द लॉजीको ड) द मॅथेमॅटिको

6) कार्ल मार्क्सचा समाजवाद ––– आहे.
अ) कृत्रिम ब) शास्त्रीय
क) निरूपयोगी ड) अतार्किक

7) लोकशाहीत ––– अंतर्भूत असते.
अ) स्वातंत्र्य ब) दहशत
क) उपद्रव ड) यापैकी नाही

8) घटना म्हणजे राष्ट्राचा ––– कायदा होय.
अ) सर्वोच्च ब) कमी दर्जाचा
क) निरूपयोगी ड) यापैकी नाही

9) कार्ल मार्क्स हा ––– तत्त्वज्ञ आहे.
अ) अमेरिकन ब) जर्मन
क) ग्रीक ड) फ्रेंच

10) 'राजकीय कृतींचा आदर्शनिष्ठ अभ्यास' हा ––– चा अभ्यास विषय आहे.
अ) भूगोल ब) तर्कशास्त्र
क) राजकीय तत्त्वज्ञान ड) समाजशास्त्र

11) ––– हा ग्रंथ मार्क्स ने लिहिला.
अ) मॅथेमॅटिका ब) इथिका
क) कॅपिटल ड) रिपब्लिक

12) राज्याचे ––– घटक आहेत.
अ) 2 ब) 3
क) 4 ड) 5

13) राज्यघटनेचे ––– प्रकार आहेत.
अ) 4 ब) 5
क) 6 ड) 7

14) राज्य ही ––– संकल्पना आहे.
अ) राजकीय ब) नैतिक
क) तार्किक ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) राज्यशास्त्राचे ध्येय स्पष्ट करा.
2) राजकीय तत्त्वज्ञानाचा अभ्यास विषय स्पष्ट करा.
3) राज्यशास्त्र हे वस्तुनिष्ठ शास्त्र आहे का? स्पष्ट करा.
4) समता म्हणजे काय?
5) न्याय म्हणजे काय?
6) स्वातंत्र्य म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) साम्यवादाची तत्त्वे
2) लोकशाहीचे स्वरूप
3) अल्पसंख्यांकांचे हक्क
4) समाजवादाचे स्वरूप

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

राजकीय तत्त्वज्ञाची तत्त्वे स्पष्ट करा.

किंवा

क्रांतीवादाची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

प्र.5 राजकीय धोरणाची निर्देशक तत्त्वे स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Special Paper – XV)
POLITICAL PHILOSOPHY

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) _____ is a constituent of state.
   a) Sovereign b) Work
   c) Education d) Family

2) Political science is a _____.
   a) Art b) Commerce
   c) Science d) Law

3) 'Study of political actions' is the subject matter of _____.
   a) Economics b) Political Science
   c) Education d) History

4) 'Normative study of state and nation' is the subject matter of _____.
   a) Geography b) Logic
   c) Political philosophy d) Sociology

5) _____ is the first book on political science.
   a) The Politics b) The Eco
   c) The Logico d) The Mathemathico

6) Karl Marx's socialism is _____.
   a) Artificial b) Scientific
   c) Useless d) Illogical

7) Democracy consist _____.
   a) Liberty b) Terror
   c) Nuisance d) None of these

8) Constitution is the _____ law of the nation.
   a) Highest b) Lowest
   c) Useless d) None of these

9) Karl Marx is _____ Philosopher.
   a) American b) German
   c) Greek d) French

10) 'Normative study of political actions' is the subject matter of _____.
   a) Geography b) Logic
   c) Political philosophy d) Sociology

11) _____ is written by Marx.
   a) Mathematica b) Ethica
   c) Capital d) Republic

12) State has _____ constituents.
   a) 2 b) 3
   c) 4 d) 5

13) There are _____ types of constitution.
a) 4 b) 5
c) 6 d) 7

14) State is _____ concept.
a) Political b) Moral
c) Logical d) None of these

Q.2 Write the short answers. (Any Four) **16**

a) Explain the aim of political science?
b) Explain the subject matter of political philosophy.
c) Is political science positive science? Explain.
d) What is equality?
e) What is justice?
f) What is Liberty?

Q.3 Write short notes on. (Any Two) **12**

a) Principal of Communism
b) Nature of Democracy
c) Rights of minorities
d) Nature of socialism

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the principles of political philosophy.

OR

Explain the characteristics of revolutionism.

Q.5 Explain the directive principles of state policy. **14**

SLR- AK-372

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Special Paper – XV)
ANATOMY PHYSIOLOGY AND PHYSIOLOGY OF EXERCISE

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **04**

1) दाताचे एकुण किती भाग पडतात.
अ) 4 भाग ब) 1 भाग
क) 2 भाग ड) 3 भाग

2) खालीलपैकी कोणती ग्रंथी नलिकायुक्त आहे.
अ) उपकंठस्थ ग्रंथी ब) उररचग्रंथी
क) कंठस्थ ग्रंथी ड) यकृत

3) मानवी शरीराच्या रक्तामध्ये किती गट आहेत.
अ) 5 गट ब) 2 गट
क) 4 गट ड) 3 गट

4) शरीरामध्ये कोणत्या पेशी रक्त गोठण्याचे कार्य करते.
अ) तांबडयापेशी ब) पांढऱ्यापेशी
क) एकही नाही ड) चकत्या

ब) एका वाक्यात उत्तरे द्या. **03**
1) पांढऱ्यापेशीचे कार्य स्पष्ट करा.
2) पाण्यात विरघळणारे जीवनसत्वे कोणती आहेत.
3) मज्जारज्जूचे कार्य स्पष्ट करा.

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे दया. **10**
अ) पचनसंरचनाची मुख्य व सहायक करणारी इंद्रिये त्यांची नावे सांगुन पंचसंस्थाचे कार्य स्पष्ट करा?
ब) दुय्यम दम (दुसरा दम) म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्नाचे उत्तर दया. **10**
अ) ग्रंथी संस्थाची नावे सांगुन त्यातील तीन ग्रंथीचे कार्य सांगा.
ब) हृदयाची आकृती काढून रक्ताभिसरण संस्थेच्या कार्याचे सविस्तर वर्णन करा.

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **08**
अ) यकृताचे कार्य स्पष्ट करा.
ब) लाळ म्हणजे काय? त्यांची कार्य स्पष्ट करा.
क) प्रतिक्षित क्रिया म्हणजे काय?

SLR- AK-372

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Special Paper – XV)
ANATOMY PHYSIOLOGY AND PHYSIOLOGY OF EXERCISE

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **04**

1) Teeth has _____ parts.
   a) 4 parts b) 1 parts
   c) 2 parts d) 3 parts

2) Which is the following Endocrine gland?
   a) Parathyroid glands b) Thymus glands
   c) Thyroid glands d) Liver

3) How many blood groups are there in Human Body?
   a) 5 group b) 2 group
   c) 4 group d) 3 group

4) Which blood cells assist in blood clotting.
   a) Red blood cells b) White blood cell
   c) None d) Platelets

B) Answer in One Sentence **03**

1) Explain the function of white blood cell.
2) Soluble vitamins in water.
3) Function of spinal cord.

Q.2 Answer the following Questions. **10**

a) Explain the main and subordinate part of digestion systems and function.
b) Explain the second wind.

Q.3 Answer the following Questions (Any One) **10**

a) Explain the name of the Endocrine system and the function of any three.
b) Describe in detail the function of circulatory system and draw the Diagram of Heart.

Q.4 Write Short Notes on. (Any Two) **08**

a) Explain the function of liver.
b) Explain the saliva audits function.
c) Explain Reflex action.

SLR-AK-373

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Special Paper – XV)
INDUSTRIAL SOCIOLOGY

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) भारतातील पहिली कामगार संघटना ––– यांनी स्थापन केली.
अ) एस. एम. जोशी ब) दत्ता सामंत
क) एन. एम. लोखंडे ड) यापैकी नाही

2) कारखाना कायदा ––– साली पास करण्यात आला.
अ) 1881 ब) 1847
क) 1957 ड) 1920

3) कामगारांवर येणाऱ्या ताण–तणावाचे वर्गीकरण कोणी केले?
अ) पी. गिन्सबर्ट ब) पार्सन्स
क) ई. व्ही. स्नायडर ड) यापैकी नाही

4) जागतिकीकरणामुळे व्यवसायाच्या संधीत ––– होते.
अ) वाढ ब) कमतरता
क) बदल होत नाही ड) यापैकी नाही

5) जागतिकीकरणाची सुरूवात ––– साली झाली.
अ) 1950 ब) 1980
क) 1991 ड) 1891

6) खालीलपैकी कोणते शहर माहिती तंत्रज्ञान उद्योगासाठी प्रसिद्ध आहे?
अ) नागपूर ब) नाशिक
क) पुणे ड) यापैकी नाही

7) कामगार आणि व्यवस्थापन यांच्यातील संघर्षाचे प्रमुख कारण ––– हे आहे.
अ) आर्थिक ब) कामाच्या ठिकाणची परिस्थिती
क) कामाच्या ठिकाणचे संबंध ड) यापैकी नाही

8) ऑल इंडिया ट्रेड युनियन कॉंग्रेस (आयटक) ची स्थापना ––– मध्ये करण्यात आली.
अ) 1940 ब) 1948
क) 1947 ड) 1920

9) गरजांचे वर्गीकरण कोणी केले?
अ) मर्टन ब) गिन्सबर्ट
क) मॉस्लो ड) ई. व्ही स्नायडर

10) गुणवत्ता मंडळ ही संकल्पना ––– या देशातून उदयास आली.
अ) अमेरिका ब) इंग्लंड
क) भारत ड) जपान

11) पहिल्यांदा कारखाना आयोगाची स्थापना ––– साली करण्यात आली.
अ) 1981 ब) 1980
क) 1875 ड) 1947

12) औद्योगिक विवाद कायदा ––– साली पास करण्यात आला.
अ) 1947 ब) 1980
क) 1881 ड) 1920

13) आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटनेची स्थापना ––– साली करण्यात आली.
अ) 1940 ब) 1960
क) 1919 ड) 1980

14) संगणकीकरणामुळे उत्पादनाच्या गुणवत्तेत ––– होते.
अ) वाढ ब) कमतरता
क) बदल होत नाही ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) गुणवत्ता मंडळाची संकल्पना स्पष्ट करा.
2) कामगार संघटनेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
3) जागतिकीकरण म्हणजे काय?
4) स्वयंचलीकरण ही संकल्पना स्पष्ट करा.
5) कामगारांच्या इच्छा–आकांक्षा स्पष्ट करा.
6) नवीन औद्योगिक धोरण स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) माहिती तंत्रज्ञान उद्योग
2) कामगारांची भूमिका
3) सामूहिक करार (सामूहिक सौदा)
4) कामगार संघटनेची कार्ये

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

औद्योगिक कामगार म्हणजे काय? औद्योगिक कामगारांची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

किंवा

कामगार संघटनेची व्याख्या देऊन कामगार संघटनेकडून मालकाविरोधात उपयोगात आणले जाणारे डावपेच स्पष्ट करा.

प्र.5 औद्योगिक विवाद म्हणजे काय? औद्योगिक विवादावरील उपाय स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Special Paper – XV)
INDUSTRIAL SOCIOLOGY

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) First trade union in India is established by _____.
   a) S. M. Joshi b) Datta Samant
   c) N .M. Lokhande d) None of these

2) Factory act is passed in _____.
   a) 1881 b) 1847
   c) 1957 d) 1920

3) Who classified stress and strains of worker?
   a) P. Gisbert b) Parsons
   c) E. V. Schneider d) None of these

4) Due to globalization opportunity of business is _____.
   a) Increase b) Decrease
   c) No change d) None of these

5) Process of globalization started in _____.
   a) 1950 b) 1980
   c) 1991 d) 1891

6) Which of the following is famous for IT industry?
   a) Nagpur b) Nashik
   c) Pune d) None of these

7) Major cause of industrial dispute between worker and management is _____.
   a) Economic cause b) Working condition
   c) Relationship at workplace d) None of these

8) All India Trade Union Congress is established in _____.
   a) 1940 b) 1948
   c) 1947 d) 1920

9) Who classified the hierarchy of need?
   a) Merton b) Ginsbert
   c) Maslow d) E. V. Schincider

10) Quality circle concept is originated from _____.
   a) America b) England
   c) India d) Japan

11) First factory commission is established in _____.
   a) 1981 b) 1980
   c) 1875 d) 1947

12) Industrial dispute act is passed in _____.
a) 1947 b) 1980
c) 1881 d) 1920

13) International Labour organization is passed in _____.
a) 1940 b) 1960
c) 1919 d) 1980

14) Due to computerization quality of product is _____.
a) Increased b) Decreased
c) No change d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

a) Explain the concept quality circle.
b) Explain nature of trade union.
c) What is concept of globalization?
d) Explain automation concept?
e) Explain aspiration of worker.
f) Explain New industrial policy.

Q.3 Write short notes. (any two) **12**

a) I.T. Industry
b) Role of worker
c) Collective bargaining.
d) Functions of trade union

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Define industrial worker & explain its characteristics.

OR

Define trade union and explain tactics employed by trade union against management.

Q.5 What is industrial dispute? Explain remedial measures on industrial dispute. **14**

SLR-AK-374

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Prakrit (Special Paper – XV)
SHRAMANACHAR IN PRAKRIT

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 कंसातील योग्य शब्द निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) मूलाचार ग्रंथांची रचना आचार्य ––– यांनी केली आहे.
अ) पासुनंदी ब) गौतम
क) वट्टेकर ड) वसुनंदी

2) दिगंबर साधूंना ––– असे म्हटले जाते.
अ) सेट्ठी ब) चवर
क) अनगार ड) गाहा

3) अनुप्रेक्षा ––– प्रकारच्या आहेत.
अ) 13 ब) 12
क) 16 ड) 26

4) अदत्त वस्तू न घेणे म्हणजे ––– महाव्रत होय.
अ) अचौर्य ब) दान
क) कुंडल ड) मधुनी

5) आगमानुसार तत्त्व ––– सांगितले आहेत.
अ) 3 ब) 7
क) 12 ड) 19

6) मूलाचारनुसार ––– 5 सांगितले आहेत.
अ) सरस्वती ब) अस्तिकाय
क) काकीट ड) गुरूसेवा

7) दिगंबर साधू ––– आसनात 1 वेळाच आहार ग्रहण करतात.
अ) प्राकृत ब) तिनय
क) वेद ड) खड्ग

8) हरणं सुररूवं ––– पभणेइ।
अ) पयडिय ब) रण्णा
क) वालिऊ ड) इहपर

9) मुत्ता जीवं कायं णिच्चा ––– पयासिया समये।
अ) पत्थिओ ब) णिट्ठुर
क) रणिमती ड) पत्ता

10) तओ रण्णा ––– 'मंतिराय!
अ) वुत्तं ब) वुत्तथि
क) सिरसा ड) पभणेइ

11) मंतिणावि ––– सद्दो कओ।
अ) धाविऊण ब) सुररूवें
क) धाविऊणम ड) णिच्चा

12) तियसेण ––– वीसंमियं–'अहो!'
अ) मणम्मि ब) वंदित्तो
क) मणम्मिसु ड) विसुद्ध

13) रयणीय उण ––– वालिऊण पत्ता।
अ) गोणीओ ब) हरण
क) मूलगुणे ड) णाहुए

14) हा–हा णिट्ठुर विहि किं दाविवि –––।
अ) णिही ब) जीवे
क) णिहिणं ड) सद्दो

प्र.2 भाषांतर करा (कोणतेही 4) **16**

1) मूलगुणेसु विसुद्धे वंदित्ता सव्वसंजदे सिरसा।
इहपरलोगहिदत्थे मूलगुणे कित्तइस्सामि।।

2) रागादीहिं असच्चं चत्ता परतावसच्चवयणुत्तिं।
सुत्तत्थाणविकहणे अयधावयणुज्झणं सच्चं।।

3) फासुयमग्गेण दिवा जुंगतरप्पेहिणा सकज्जेण।
जंतूणि परिहरंतेणिरियासमिदी हवे गमणं।।

4) चक्खू सोदं घाणं जिब्भा फासं च इंदिया पंच।
सगसगविसएहिंतो णिरोहियव्वा सया मुणिणा।।

5) जीवाजीवसमुत्थे कक्कडमउगादिअट्ठभेदजुदे।
फासे सुहे य असुहे फासणिरोहो असंमोहो।।

6) अरहंतसिद्धपडिमातवसुदगुणगुरूगुरूण रादीणं।
किदियम्मेणिदरेण य तियरणसंकोचणं पणमो।।

प्र.3 टिपा लिहा (कोणतेही 2) **12**

1) मूलाचार सर्व प्रथम मुनी–आचारग्रंथ
2) मूलाचार मंगलाचरण
3) सत्य महाव्रत

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

मूलाचार मधील 12 अधिकारांचे संक्षिप्त विवेचन द्या.

किंवा

मूलाचार ग्रंथावरील टीकाकार.

प्र.5 प्रत्याख्यान, कायोत्सर्ग व केशलोचचे विश्लेषण करा. **14**

SLR-AK-375

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
English (Special Paper - XVI)
INTRODUCTION TO THE STRUCTURE AND FUNCTION OF MODERN ENGLISH

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) _____ functions as an adverbial of the main clause.
   a) ACL b) NCL
   c) PCL d) RCL

2) The poem she wrote is very interesting. The underlined clause is an example of _____.
   a) that clause b) wh clause
   c) zero that clause d) noun clause

3) The eliciting question for Adverbial Clause of place is _____.
   a) Where b) How
   c) When d) How long

4) A simple sentence has _____.
   a) derived structure b) complex structure
   c) basic structure d) compound structure

5) A coordination can be shown with the _____ in linguistic analysis.
   a) square bracket b) angle bracket
   c) curly bracket d) round bracket

6) John visited his grandmother's house. It was very beautiful and large. The underlined element refers back to _____.
   a) John b) grandmother
   c) grandmother's house d) visit

7) The student completed the task which was very difficult. The underlined clause is _____.
   a) RCL b) PCL
   c) CCL d) NCL

8) In a cleft sentence, focus cannot be given on the _____.
   a) Subject b) Object
   c) Complement d) Predicator

9) The concept of cohesion refers to the unity of _____.
   a) structure b) meaning
   c) function d) words

10) Repetition is the typical feature of _____.
   a) Speech b) Writing
   c) Listening d) Reading

11) _____ clause does not represent a particular tense.
   a) Finite b) Nonfinite
   c) Prepositional d) Relative

12) Jack thinks that English language is the most useful language. The underlined clause functions as _____.
   a) subject b) complement
   c) adverbial d) object

13) The typical prepositional clause is introduced by _____.
   a) conjunction b) subordinator
   c) coordinator d) preposition

14) The communicative concept of obligation refers to _____.
   a) duty b) experience
   c) feeling d) agreement

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) 1) Focus the underlined element in the following:
   i) Mariya was singing a song at the birthday party.
   ii) They ate the salad with their friends.

2) Add question tag to the following:
   i) Some students solved the problems during the exam.
   ii) My brother scores good marks last year.

b) 1) Being the sentences with 'There' :
   i) The monkeys are on the Banyan tree.
   ii) A ring has been stolen by the thieves.

2) Make negative of the following:
   i) The small girl is crying in the corner of the room.
   ii) My coat was given by the children.

c) 1) Shift the post modifier to the end in the following:
   i) The chance to face the situation has come.
   ii) The message for the whole staff is drafted.

2) Postpone the subordinate clause to the end of the following :
   i) That John loves Mary is a fact.
   ii) To become a successful man was his target.

d) 1) Substitute Oi by PP in the following :
   i) John's uncle sent me a photograph.
   ii) My father taught her a lesson.

2) Change the voice of the following :
   i) They offered him a job.
   ii) Mahesh gave his sister a book.

e) Explain the communicative concept of volition with examples.

f) Describe the communicative concept of emotions with suitable examples.

Q.3 Attempt the following questions.

a) Identify the tenor and domain of the following piece of discourse state any two features of each: **06**

❖ ***Grand Fun-Fair***

Come One, come All! Grand Fun-Fair

On 24, 25th Jan 2019

On the ground of

Siddheshwar Mandir, Solapur

Time: 9.00 am to 7. 00 pm

FUNNY GMAES

VARIETY OF STALLS

SNACKS AND SWEETS

A lot of Entertainment

Visit Once

Make It A Wonderful Moment

– Siddheshwar Mandir Committee

b) Identify the mode of the following piece of discourse and state any two characteristics **06**

Soham: Hi, Komal! How are you?

Komal: Hi, Soham, I am fine. What about you?

Soham: We are meeting after a long time, do we?

Komal: Yes. You know, I… I really want to buy some stationary. I think, you also…

Soham: Yeah! I… You will have tea? It would be better.

Komal: No thanks. My mother is waiting… we... we will have it next time.

Soham: It's ok... We will plan something… umm… why don't you come to my house?

Komal: Yeah! Of course. We will plan… I have to go... If you… don't mind I… Ok Bye.

Soham: Yes, We will meet again, Bye…..

Q.4 What is subordination? Describe the classification of subordinate clauses with examples. **14**

OR

Write a note on finite and nonfinite subordinate clauses with suitable examples.

Q.5 Identify the cohesive devices in the following passage and comment on it. **14**

Ananya was having a nap in the afternoon. Suddenly, she heard an unusual commotion and came out. The sight that greeted her was that of four men, who had forced their way in, pinning her mother to the ground. They had pulled out guns, knives, and choppers and were trying to suffocate her. "They put a gun to her head and were asking for the keys to the locker" says Ananya. Her first reaction was to help her mother. "Then I thought, how can I do that? They are fully armed," she explains. She tried to retreat quietly to her bedroom and raise an alarm. But just she was closing her bedroom door, one of the men spotted her. He started hitting the door, trying to break it down. Ananya quickly grabbed the phone. She called the police control room, informed her father, who was away at work and also warned her neighbors. She then opened the window and shouted for help.

SLR-AK-376

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Hindi (Special Paper – XVI)
BHASHA VIDNYAN

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण हैं।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 14

1) भाषा विज्ञान ––– का वैज्ञानिक अध्ययन करनेवाला शास्त्र है।
अ) भाषा ब) मनुष्य
क) पशु ड) वृक्ष

2) व्याकरण की तुलना में भाषा विज्ञान का कार्यक्षेत्र बहुत ––– है।
अ) सीमित ब) छोटा
क) लघु ड) व्यापक

3) ––– शब्द का अर्थ विश्लेषण करना या टुकडे करना है।
अ) ध्वनि ब) वाक्य
क) व्याकरण ड) संज्ञा

4) स्वन विज्ञान को ––– विज्ञान भी कहते हैं।
अ) पद ब) ध्वनि
क) वाक्य ड) अर्थ

5) पद ––– सहित होते हैं।
अ) सर्ग ब) उपसर्ग
क) समास ड) विभक्ति

6) ––– को वाक्य में प्रयुक्त होने के योग्य बना लेने पर उसे 'पद' कहते हैं।
अ) शब्द ब) ध्वनि
क) स्वन ड) समास

7) त, थ, द, ध, और न इन ध्वनियों को ––– कहते हैं।
अ) दन्त्य ब) ओष्ठ्य
क) मूर्धन्य ड) वर्त्स्य

8) रचना के आधार पर वाक्य के ––– प्रकार हैं।
अ) दो ब) तीन
क) चार ड) पाँच

9) जिस वाक्य में एक से अधिक प्रधान उप वाक्य होते हैं उसे ––– वाक्य कहते हैं।
अ) सरल ब) संयुक्त
क) मिश्र ड) साधारण

10) शब्द का अर्थ सीमित क्षेत्र से निकलकर विस्तार पा जाता है तब उसे ––– कहा जाता है।
अ) अर्थ संकोच ब) अर्थादेश
क) अर्थापकर्ष ड) अर्थ विस्तार

11) 'असुर' शब्द ––– का उदाहरण है।
अ) अर्थादेश ब) अर्थ विस्तार
क) अर्थ संकोच ड) अर्थोत्कर्ष

12) ––– के अभाव में भाषा निर्जीव तथा निरर्थक ध्वनियों का जाम मात्र है।
अ) शब्द ब) अक्षर
क) अर्थ ड) ध्वनि

13) जिन अंगों या अवयवों से भाषा ध्वनियों का उच्चारण किया जाता हैं, उसे ––– कहते है।
अ) भाषा यंत्र ब) ध्वनियंत्र
क) श्रवण यंत्र ड) स्वरयंत्र

14) उच्चारण की दृष्टि से भाषा की लघुतम इकाई ––– है।
अ) ध्वनि ब) शब्द
क) पद ड) वाक्य

प्र.2 निम्नलिखित में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। **16**

1) 'मात्रा' किसे कहते हैं?
2) 'काकल' किसे कहते हैं?
3) पद किसे कहते हैं?
4) संयुक्त वाक्य किसे कहते हैं?
5) अर्थादेश से क्या तात्पर्य है?
6) सरल वाक्य किसे कहते हैं?

प्र.3 निम्नलिखित में से किन्ही दो पर टिप्पणियाँ लिखिए। **12**

1) भाषा विज्ञान और व्याकरण की तुलना
2) शब्द और संबंध तत्व
3) अर्थ परिवर्तन के तीन कारण
4) मिश्र वाक्य

प्र.4 निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए। **14**

भाषा विज्ञान की परिभाषा बताते हुए उसके अध्ययन के लाभ स्पष्ट कीजिए।

अथवा

ध्वनि की परिभाषा देते हुए ध्वनियंत्र की कार्यप्रणाली स्पष्ट कीजिए।

प्र.5 अर्थ परिवर्तन की दिशाएँ स्पष्ट कीजिए। **14**

SRL-AK-377

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Kannada (Special Paper – XVI)
STUDY OF CULTURE- CIVILIZATION

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **14**

1) ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದದ್ದು ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ, ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ.
- **1)** ಅಭಂಗ **2)** ಶಡುಚ್ಛಳಿ
- **3)** ಭಜನ **4)** ಸಂತ

2) ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ –
- **1)** ತುಕಾರಾಮ **2)** ರಾಮದಾಸ
- **3)** ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರ **4)** ಜೋಖಾಮೇಳಾ

3) ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರರ ಕೃತಿ –
- **1)** ಅಭಂಗ **2)** ಅಮೃತ
- **3)** ಲೀಳಾ ಚರಿತ್ರ **4)** ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರಿ

4) ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರಿ ಸಾರ.
- **1)** ವೇದದ **2)** ಪುರಾಣದ
- **3)** ರಾಮಾಯಣದ **4)** ಗೀತೆಯ

5) ಗೋದಾವರಿ ನದಿ ಹರಿಯುವ ನಾಡು –
- **1)** ಕೇರಳ **2)** ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ
- **3)** ಆಂಧ್ರ **4)** ಪಂಜಾಬ

6) ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಆಡಳಿತ ಭಾಷೆ –
- **1)** ಹಿಂದಿ **2)** ಇಂಗ್ಲೀಷ್
- **3)** ಮರಾಠಿ **4)** ಮೋಡಿ

7) ಮರಾಠಿಗೆ ದೊರೆತ ಒಟ್ಟು ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು.
- **1)** ಮೂರು **2)** ನಾಲ್ಕು
- **3)** ಐದು **4)** ಹತ್ತು

8) ಅಂತರಂಗ ಜೀವನದ ಜೀವಂತ ಚಿತ್ರಣವೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿ –
- **1)** ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ **2)** ಮೂರ್ತಿ
- **3)** ಕುಲಬುರ್ಗಿ **4)** ಇಲಿಯೆಟ್

9) ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅಷ್ಟವಿನಾಯಕ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿರುವುದು –
- **1)** ಕರ್ನಾಟಕ **2)** ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ
- **3)** ಕೇರಳ **4)** ಚೈನಾ

10) ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ರಾಜಧಾನಿ –
- **1)** ಪುಣೆ **2)** ನಾಗಪುರ
- **3)** ಕೊಲ್ಹಾಪುರ **4)** ಮುಂಬೈ

11) ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಶಿಖರ ಸಿಂಗಣಾಪುರ ಇರುವ ರಾಜ್ಯ –
- **1)** ಕೇರಳ **2)** ಆಂಧ್ರ
- **3)** ಜೈಪುರ **4)** ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ

12) ಹಿಂದವಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಅರಸ –

1) ರಾಜಾರಾಮ
2) ಸಂಭಾಜಿ
3) ಶಿವಾಜಿ
4) ಶಾಹೂಮಹಾರಾಜ

13) ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಶಕ್ತಿಪೀಠ –

1) ಅಕ್ಕಲಕೋಟ
2) ನಾಸಿಕ
3) ನಾಂದೇಡ
4) ತುಳಜಾಪುರ

14) ನನ್ನ ಮೆಚ್ಚಿನ ಮರಾಠಿ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರ –

ಪ್ರ.2 ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **16**

1) ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಕಾರರು.
2) ಬೇಂದ್ರೆ ಅವರ ಮಾತೃಭಾಷೆ ಯವದು?
3) ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವ ನಾಲ್ಕು ಮರಾಠಿ ಪದಗಳು.
4) ಮರಾಠಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಎರಡು ಲಕ್ಷಣಗಳು.
5) ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಂಸ್ಕೃತಿಕ ನಗರ ಯಾವುದು?

ಪ್ರ.3 ಬೇಕಾದ ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ : **12**

1) ಭಾಷಾ ಬಾಂಧವ್ಯ
2) ಅನುವಾದದ ಮಹತ್ವ
3) ಮೆಚ್ಚಿನ ಮರಾಠಿ ಕವಿ

ಪ್ರ.4 ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **14**

1) ಕನ್ನಡ–ಮರಾಠಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬಾಂಧವ್ಯದ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
2) ಕನ್ನಡ–ಮರಾಠಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.5 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. **14**

ಕನ್ನಡ–ಮರಾಠಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬೆಳಸಲು ಯಾವ ಯಾವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು? ವಿವರಿಸಿರಿ.

SLR-AK-378

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Marathi (Special Paper – XVI)
आधुनिक मराठी साहित्यातील विविध प्रवाह

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **14**

1) 'उत्खनन' कादंबरीचे प्रकाशन कोणी केले आहे?
अ) फडके प्रकाशन ब) मेहता प्रकाशन
क) सागर प्रकाशन ड) मौज प्रकाशन

2) आपल्या खेरीज इतर कुणाला 'खरे' काम नसते असे कोणत्या लोकांना वाटत असते?
अ) वकील ब) डॉक्टर
क) प्राध्यापक ड) इंजिनीअर

3) दुनियाचे वडील कोणाचे सहकारी होते?
अ) सलीम अली ब) सुनील गावस्कर
क) बाबा आमटे ड) झाकीर हुसेन

4) 'उत्खनन' मधील दुनिया कोणत्या विषयाची प्राध्यापिका होती?
अ) मराठी ब) हिंदी
क) पुरातत्वशास्त्र ड) इंग्रजी

5) दुनियाच्या मुलीचे नाव काय आहे?
अ) मणी ब) राणी
क) अंजू ड) मंजू

6) पुरातत्वशास्त्र विभागाचे विभागप्रमुख म्हणून कोण निवृत्त झाले?
अ) डॉ. कांकरिया ब) डॉ. मारिया
क) डॉ. साहारिया ड) डॉ. अंक्लेसारिया

7) जब्बारला कशाची अलर्जी आहे?
अ) धुळीची ब) अगरबत्तीची
क) मांजराची ड) कुत्र्यांची

8) 'भोगले जे दुःख त्याला' या आत्मचरित्राची पहिली आवृत्ती केव्हा प्रकाशित झाली?
अ) एप्रिल 2007 ब) एप्रिल 2008
क) एप्रिल 2009 ड) एप्रिल 2010

9) आशा आपराद यांच्या वडिलांचे नाव काय आहे?
अ) अमीर देसाई ब) इसाक देसाई
क) इब्राहिम देसाई ड) इस्माईल देसाई

10) भई आशाला प्रेमाने कोणत्या नावाने हाक मारीत?
अ) आचन्या ब) राणी
क) लाडो ड) आशू

11) दस्तगीर आपराद यांना प्रथम कोणती नोकरी मिळते?
अ) पोस्टमनची ब) एस. टी कंडक्टरची
क) ट्रक ड्रायव्हरची ड) प्राथमिक शिक्षकाची

12) आशा आपराद यांच्या पहिल्या मुलीचे नाव काय आहे?
अ) शहनाज ब) राज
क) निनाज ड) मिनाज

13) आशा आपराद बी.ए. पास झाल्यावर त्यांच्या पतीने त्यांना किती रूपये बक्षीस दिले?
अ) 100 ब) 500
क) 1000 ड) 5000

14) आशा आपराद यांनी भईंचा गहाणवट ठेवलेला पटका किती रूपये देऊन सोडवून घेतला?
अ) दहा ब) वीस
क) तीस ड) चाळीस

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) स्त्रीवादी साहित्य म्हणजे काय ते थोडक्यात स्पष्ट करा.
2) 'उत्खनन' कादंबरीतील मणीच्या व्यक्तिमत्वाचे चित्रण करा.
3) 'उत्खनन' कादंबरीतील नातेसंबंध स्पष्ट करा.
4) मुस्लीम मराठी साहित्य निर्मितीमागील पार्श्वभूमी स्पष्ट करा.
5) ईस्माईल देसाई यांचे व्यक्तिचित्रण थोडक्यात लिहा.
6) 'भोगले जे दुःख त्याला' या आत्मचरित्राची भाषाशैली स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) स्त्रीवादी साहित्याची वाटचाल थोडक्यात स्पष्ट करा.
2) उत्खनन कादंबरीतील दयालचे स्वभाव चित्रण करा.
3) मुस्लीम मराठी साहित्य म्हणजे काय ते स्पष्ट करा.
4) 'भोगले जे दुःख त्याला' या आत्मचरित्रातील दस्तगीर आपराद यांचे व्यक्तिचित्र रेखाटा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

स्त्रीवादी साहित्याच्या प्रेरणा आणि वैशिष्टये स्पष्ट करा.

किंवा

'उत्खनन' कादंबरीतील दुनियाचे व्यक्तिचित्रण करा.

प्र.5 'भोगले जे दुःख त्याला' या आत्मचरित्रातील समाजजीवनाचे चित्रण करा. **14**

SLR-AK-379

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sanskrit (Special Paper – XVI)
VYAKARAN ANI BHASHA KAUSHALYA

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखित। 14
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

1) व्याकरणाचे वार्तिककार ––– आहेत.
अ) पाणिनी ब) पतंजलि
क) वररूचि ड) गौडपाद

2) 'कारके' हे ––– सूत्र आहे.
अ) अधिकार ब) कर्मधारयाचे
क) निपात ड) अपवाद

3) न अश्वः = ––– ।
अ) अअश्वः ब) आश्वः
क) अनश्वः ड) नाश्वः

4) ––– समासामध्ये उत्तर पदार्थ प्रधान असतो.
अ) अव्ययीभाव ब) तत्पुरूष
क) द्वंद्व ड) बहुव्रीहि

5) ––– समासामध्ये दोन्ही पदार्थ प्रधान असतात.
अ) अव्ययीभाव ब) तत्पुरूष
क) द्वंद्व ड) बहुव्रीहि

6) ––– समासामध्ये अन्य पदार्थ प्रधान असतो.
अ) अव्ययीभाव ब) तत्पुरूष
क) द्वंद्व ड) बहुव्रीहि

7) समास एक ––– आहे.
अ) वृत्ति ब) विभक्ती
क) अद्य ड) उपसर्जन

8) 'वागर्थाविव' या ठिकाणी ––– समास आहे.
अ) केवल ब) तत्पुरूष
क) द्वंद्व ड) बहुव्रीहि

9) वृत्यर्थावबोधकं वाक्यं ––– ।
अ) विग्रहः ब) समास
क) सूत्र ड) छंद

10) 'अव्ययीभावश्च' या सूत्राने अव्ययीभाव समास ––– होतो हे सांगितले आहे.
अ) नपुंसक ब) नत्र्
क) द्वंद्व ड) द्विगु

11) प्रायः सामासिक शब्दाचे लिंग ––– पदावर अवलंबून असते.
अ) पूर्व ब) मध्य
क) यापैकी नाही ड) उत्तर

12) 'प्राक् कडारात् कर्मधारयः।' हे सूत्र आहे.
अ) अधिकार ब) कर्मधारयाचे
क) निपात ड) अपवाद

13) 'सुमद्रम्' येथे ––– समास आहे.
अ) अव्ययीभाव ब) तत्पुरूष
क) द्वंद्व ड) बहुव्रीहि

14) 'नीलोत्पलम्' हा ––– समास आहे.
अ) द्विगु ब) कर्मधारय
क) गति तत्पुरूष ड) केवल

प्र.2 टिप्पणी लिखत (केऽपि 4) **16**
टिपा लिहा (कोणत्याही 4)

1) सुप्।
2) द्वितीया तत्पुरूष
3) द्विगुः।
4) विभक्ति तत्पुरूष
5) सिद्धान्तकौमुदी।
6) देवपूजकः

प्र.3 अधोनिर्दिष्टानि सूत्राणि स्पष्टिकुरूत। (केऽपि 2) **12**
खालील सूत्रे स्पष्ट करा. (कोणतेही 2)

1) तत्पुरूषः समानाधिकरणः कर्मधारयः।
2) परवत् लिङ्गं द्वंद्वतत्पुरूषयोः।
3) सह सुपा।

प्र.4 अ) समासाचे सामर्थ्य उदाहरणांसह लिहा.

किंवा

ब) बहुव्रीहि आणि द्वंद्व समास यांची माहिती द्या.

प्र.5 अधोनिर्दिष्टयेषु कमपि एकम् विषयं अधिकृत्य निबन्धं लिखत। **14**
खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर निबंध लिहा.

संस्कृतस्य व्यावहारिकं स्वरूपम्।

किंवा

संस्कृते विज्ञानम्।

SLR-AK-38

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Paper- I)
INTRODUCTION TO SOCIOLOGY

Day & Date: Friday, 18-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) सामाजिक संबंधाचे जाळे म्हणजे ––– होय
अ) संस्था ब) समुदाय
क) समाज ड) समूह

2) ––– भारतीय समाजशास्त्राचे जनक आहेत.
अ) डॉ. एम. एन. श्रीनिवास ब) डॉ. इरावती कर्वे
क) डॉ. जी. एस धुर्वे ड) मुखर्जी

3) ––– ही सार्वत्रिक सामाजिक संस्था आहे.
अ) बँकींग ब) सरकार
क) कुटुंब ड) शिक्षण

4) समाजशास्त्र हे एक ––– शास्त्र आहे.
अ) आदर्शात्मक ब) सामाजिक
क) नैसर्गिक ड) भौतिक

5) 'पॉझिटिव्ह फिलॉसॉफी' हा ग्रंथ कोणी लिहिला.
अ) हर्बर्ट स्पन्सेर ब) कार्ल मार्क्स
क) ऑगस्ट कॉम्ट ड) चार्ल्स कुले

6) कुटुंब हा एक ––– सामाजिक समूह आहे.
अ) प्राथमिक ब) दुय्यम
क) अल्पकालीन ड) प्रासंगिक

7) खालील पैकी कोणता समुदायाचा मुलाधार आहे.
अ) नाव ब) आकार
क) सामाजिक संबंध ड) समुदाय भावना

8) मानवी समाजाच्या ––– अध्ययनाला समाजशास्त्र म्हणतात.
अ) शास्त्रीय ब) ऐतिहासिक
क) वंशिक ड) आध्यात्मिक

9) सामाजाचे सातत्य टिकविणे हे ––– मुलभूत सामाजिक कार्य होय.
अ) कुटुंबांचे ब) धर्माचे
क) जाती संस्थेचे ड) शिक्षण संस्थेचे

10) सामाजिक संस्था हया ––– मान्य असतात.
अ) संस्कृती ब) शासन
क) समाज ड) धर्म

11) समुदायाचे प्रभेदक लक्षण कोणते आहे?

अ) औपचारिक सामाजिक संबंध ब) 'आम्ही' ची भावना

क) निश्चित भू–प्रदेश नाही ड) व्यक्तीची अवलंबीत्वाची भावना

12) खालीलपैकी कोणते अर्पित दर्जाचे उदाहरण आहे.

अ) पिता ब) पती

क) स्त्री ड) डॉक्टर

13) समाजशास्त्राचा उदय कधी झाला

अ) 1639 ब) 1739

क) 1839 ड) 1939

14) माता पिता आणि त्याच्या अपत्यातील संबंधाची व्यवस्था म्हणजे ––– होय.

अ) कुटुंब ब) जात

क) धर्म ड) विवाह

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) सामाजिक संरचनेचे ठळक मुद्दे स्पष्ट करा.
2) समाजशास्त्राचा विकास थोडक्यात स्पष्ट करा.
3) समाजशास्त्राच्या वैद्यानिक पद्धतीच्या पायऱ्या सांगा.
4) समुदायाचे मुलाधार कोणते?
5) धर्माची कार्य कोणती.
6) दर्जाचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) समाजाची वैशिष्टये
2) समाजशास्त्राची व्याप्ती
3) संस्कृतीची कार्य
4) कुटुंबाची वैशिष्टये

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

समाजशास्त्राची व्याख्या देऊन त्याचा उदय आणि विकास स्पष्ट करा.

किंवा

कुटुंबांची व्याख्या देऊन कुटुंबांची कार्य स्पष्ट करा.

प्र.5 संस्कृतीची व्याख्या देऊन संस्कृतीचे घटक स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-38

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Paper- I)
INTRODUCTION TO SOCIOLOGY

Day & Date: Friday, 18-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) _____ is the web of social relationships.
   a) Institution b) Community
   c) Society d) Group

2) _____ is the father of Indian Sociology.
   a) Dr. M. N. Shrinivas b) Dr. Irawati Karve
   c) Dr. G. S. Ghurye d) Mukherjee

3) _____ is the universal social institution.
   a) Banking b) Government
   c) Family d) Education

4) Sociology is a _____ science.
   a) Ideal b) Social
   c) Natural d) Physical

5) Who wrote the book 'Positive Philosophy'?
   a) Herbert Spencer b) Karl Marx
   c) Auguste Comte d) Charles Cooley

6) Family is a _____ social group.
   a) Primary b) Secondary
   c) Short-termed d) Occasional

7) Which of the following is base of community?
   a) Name b) Size
   c) Social relation d) Community sentiment

8) Sociology is the _____ study of human society.
   a) Scientific b) Historical
   c) Racial d) Mythical

9) To maintain the continuity of the society is a basic function of _____.
   a) Family b) Religion
   c) Caste d) Education

10) Social institutes are approved by _____.
   a) Culture b) Government
   c) Society d) Religion

11) What is the distinctive feature of community?
   a) Formal social relationship b) We-feeling
   c) No definite territory d) Individual's feeling of dependency

12) Which of the following is an example of ascribed status?
   a) Father b) Husband
   c) Woman d) Doctor

13) When was sociology originated?
   a) 1639 b) 1739
   c) 1839 d) 1939

14) A system of relationship existing between parents and children is called.
   a) Family b) Caste
   c) Religion d) Marriage

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

1) Explain key issues social structure.
2) Explain briefly the development of sociology.
3) Explain the steps of scientific method in sociology.
4) What are the basic of community?
5) Which are the functions of religion?
6) Define types of status?

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

1) Characteristics of society
2) Scope of sociology
3) Functions of culture
4) Characteristics of family

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Define sociology and Explain its origin and development.

OR

Define family and Explain its functions.

Q.5 Define culture and explain elements of culture. **14**

SLR-AK-380

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/ Nov-2019
Urdu (Special Paper - XVI)
URDU NOVEL

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

سوال نمبر.1. صیحح متبادل کا انتخاب کر کےخانہ پری کیجئیے :- 14

1) اردو نثری ادب میں _____ نے سب سے پہلے ناول نگاری کی ابتداء کی -

سجاد ظہیر، قرۃ العین حیدر، خواجہ احمد عباس ، ڈپٹی نذیر احمد

2) _____ یہ ناول اردو کا پہلا نا ول تسلیم کیا جاتا ہے -

آگ کا دریا ، مرا ۃ العروس ، بنات النعش ، روئے صادقه

3) آشا_____ کی محبّت کا جواب نہ دے کر حکمت و دانشمندی کا ثبوت دیتی ہے -

شیام لال، گوپال سنگھ ، پورن، بھیا

4) ایک دفعہ _____ آشا سے کہتا ہے کہ چلو ہم یہاں سے بھا گ چلیں -

شیام لال، سندر لال، پورن ، کرن سنگھ

5) عصمت چغتائی کے ناولوں کے کرداروں کا تعلق _____ سے ہے -

سرما یہ دار ، اعلی ، متوسط، ادنی

6) _____ محل میں پہونچی تو اس کا دھڑکتا ہوا کلیجہ ذرا تھم گیا -

نرمل ، شیلا ، بھابھی ، آشا

7) _____ کی ما ں اتنی چیخی کہ آشا بھی سہم کر چپ ہو گئی -

پورن، نرمل ، رنجی، شیام لال

8) _____ ادھر آگ سے الجھ رہا تھا اور ادھر آشا پانی سے - وہ پانی جو آگ سے زیادہ تیز ہوتا ہے -

شیام لال، بھیا، رنجی، پورن

9) عصمت چغتائی کو _____ کہا جاتا ہے -

عینی آپا ، باغی فنکارا ، آزاد فنکارا ، سیاسی فنکارا

10) _____ کا بس چلتا تو کتے کی زبان میں خوب سوئیاں چبھو تی مگر سر جھکائے بیٹھی رہی -

کملا، شیلا ، آشا ، چمکی

11) _____ پیچھے پیچھے آرہا تھا –پورن کے ہٹتے ہی وہ آشا کے قریب پہونچ گیا -

رنجی، بھیا، شیام لال، جیو ن لال

12) _____ نے در در کی ٹھوکریں کھانے کے بعد اپنے گاؤں میں پناہ لی -

چمکی ، شیلا، شانتا ، آشا

13) _____ نے پورن کو ایک خط لاکر دیا اور وہ اسی وقت کھول کر روشنی میں دیکھنے لگا -

رنجی ، شیام لال ، مہیش، لچھن

14) _____ ایک بکرے کی تصویر کو غور سے دیکھ رہا تھا جو چاروں پیروں سے ایک ذرا سے کھونٹے پر کھڑا تھا -

پورن ، سندرلال ، شیام لال ، بھیا

سوال نمبر.2. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئیے :- (کوئی چار) **16**

1) ناول "ضدی کے پلاٹ " پر مختصر روشنی ڈالیے ؟

2) "پورن" کے کردار پر مختصر نوٹ لکھئیے ؟

3) "آشا" کے کردار پر مختصر نوٹ لکھئیے ؟

4) "بھابھی" کے کردار پر مختصر نوٹ لکھئیے ؟

5) ناول "ضدی" کی کردار نگاری کا جائزہ لیجیے ؟

6) 'شیام لال ' اور 'چمکی' کے کردار پر روشنی ڈالیے ؟

سوال نمبر.3. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئیے :- (کوئی دو) **12**

1) ناول نگاری کا آغاز و ارتقاء کا جائزہ لیجئیے ؟

2) ناول نگاری کے اجزا ئے ترکیبی کا مختصرجائزہ لیجئیے؟

3) نا ول کے مختلف اقسام پر روشنی ڈالیے -

4) ناول "ضدی" کی مکالمہ نگاری کا جائزہ لیجیے ؟

سوال نمبر.4. مندرجہ ذیل سوال کا مفصل جواب لکھئیے :- (کوئی ایک) **14**

1) عصمت چغتائی کی ناول نگاری کا مفصل جائزہ لیجئیے ؟

2) عصمت چغتائی کی سوانح حیات قلمبند کیجئیے ؟

سوال نمبر.5. ناول "ضدی" کا تنقیدی جائزہ لیجئیے ؟ 14

SLR-AK-381

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XVI)
ARCHAEOLOGY AND TOURISM

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ––– या पुरातत्व संशोधकाने प्राचीन स्थळाचा शोध लावला.
अ) डॉ. अन्सारी ब) डॉ. मार्शल
क) डॉ. मिश्रा ड) डॉ. राव

2) सिंधू संस्कृतीमध्ये मणी बनविण्याचा उद्योग ––– येथे होता.
अ) हडाप्पा ब) कालिबंगन
क) लोथल ड) नेवासा

3) बौद्ध तत्वज्ञानाचा अभ्यास प्रामुख्याने ––– विद्यापीठात केला जात असे.
अ) काशी ब) नालंदा
क) वल्लभी ड) विक्रमशिला

4) प्रसिद्ध एलिफंटा लेण्यातील ––– हे मुख्य आकर्षण आहे.
अ) दुर्गा ब) कल्याणसुंदर
क) त्रिमुर्ती शिव ड) सूर्य मंदिर

5) पुरातत्वीय स्थळांचा शोध घेण्यासाठी ––– नकाशे उपयोगी पडतात.
अ) वन नकाशे ब) राजकीय नकाशे
क) स्वाभाविक नकाशे ड) सर्वेक्षण नकाशे

6) ''एशियाटिक सोसायटी ऑफ बेंगाल'' ची स्थापना ––– यांनी केली.
अ) जेम्स प्रिन्सेप ब) जॉन मार्शल
क) अलेक्झांडर कॅनिंग हॅम ड) विल्यम जेम्स

7) ––– हे वस्तुसंग्रहालय व्यक्तीगत संग्रहातून स्थापन झाले आहे.
अ) इंडियन म्युझियम ब) टाऊन हॉल
क) नॅशनल म्युझियम ड) लामतुरे म्युझियम

8) पर्यटकांचे आकर्षण असलेले भवानी म्युझियम ––– या शहरात आहे.
अ) औंध ब) सातारा
क) कोल्हापूर ड) पुणे

9) राष्ट्रीय संग्रहालय दिल्ली येथील ––– हे मुख्य आकर्षण आहे.
अ) वनस्पती गार्डन ब) हडप्पन गॅलरी
क) अलंकार ड) वस्म गॅलरी

10) मदुराई येथील प्रसिद्ध मिनाक्षी मंदिर ––– राज्यात अस्तित्वात आहे.
अ) आंध्रप्रदेश ब) कर्नाटक
क) महाराष्ट्र ड) तामिळनाडू

11) खिद्रापूर येथील स्वयंभू कोपेश्वर मंदिराचे बांधकाम ––– या शिलहार राजाने केले.
   अ) भोजराजा–पहिला ब) भोजराजा –दुसरा
   क) गुंडारादित्य ड) खिद्रखान

12) पंढरपूर येथील विट्ठल मंदिराचे प्रथम बांधकाम ––– या होयसळ राजाने केले.
   अ) नरसिंहवर्मन ब) विजय दत्त
   क) विजय वर्धन ड) विष्णू वर्धन

13) सोलापूर जिल्हयात ––– या ठिकाणी प्रसिद्ध तुळजाभवानीचे मंदिर आहे.
   अ) अक्कलकोट ब) पंढरपूर
   क) सोलापूर ड) तुळजापूर

14) भारतातील पहिले वस्तुसंग्रहालय ––– या डॅनिश शास्त्रज्ञाच्या प्रेरणेमुळे स्थापन झाले.
   अ) डॉ. प्राईम रोझ ब) डॉ. वॉलिश
   क) जेम्स प्रिन्सेप ड) सर विल्यम जॉन्स

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) सर्वेक्षण नकाशेविषयी माहिती दया.
2) पुरातत्वीय स्थळ म्हणून कालीबंगनचे महत्व स्पष्ट करा.
3) वस्तुसंग्रहालयाची गरज सांगा.
4) पर्यटनाच्या दृष्टीने कोलकत्ता येथील इंडियन म्युझियमचे महत्व सांगा.
5) तेर येथील लामतुरे वस्तु संग्रहालयाची माहिती लिहा.
6) तुळजापूर येथील भवानी मंदिराचे पर्यटन महत्व विशद करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) लोथल
2) पुरातत्वीय स्थळे शोधण्याच्या सामान्य पद्धती
3) भवानी वस्तुसंग्रहालय– औंध
4) कोपेश्वर मंदिर – खिद्रापूर

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

प्राचीन भारतातील पुरातत्वीय आणि प्रसिद्ध नालंदा विद्यापीठाचे महत्व विशद करा.

किंवा

वस्तुसंग्रहालयाचे प्रकार सांगून आधुनिक पर्यटनातील त्याचे महत्व स्पष्ट करा.

प्र.5 तुम्ही भेट दिलेल्या पर्यटन स्थळांचा अहवाल लिहा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XVI)
ARCHAEOLOGY AND TOURISM

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) _____ was the famous port in Gujarat during period of Indus valley civilization.
   a) Dr. Ansari b) Dr. Marshal
   c) Dr. Mishra d) Dr. Rao

2) Bead making industry in Indus valley civilization was situated of _____.
   a) Harappa b) Kalibangan
   c) Lothal d) Nevasa

3) Buddhist philosophy was mainly studies in _____ university.
   a) Kashi b) Nalanda
   c) Vallabhi d) Vikramshila

4) _____ is the main attraction in the famous Elephanta caves.
   a) Durga b) Kalyan sundar
   c) Trimurti shiv d) Sun image

5) _____ maps are useful for searching archaeological sites.
   a) Forest maps b) Political maps
   c) Physical maps d) Survey maps

6) _____ was the founder of Asiatic society of Bengal.
   a) James Princep b) John Marshal
   c) Alexander Cunnigham d) Willam Jones

7) _____ museum founded by personal collection.
   a) Indian museum b) Town hall
   c) National museum d) Lamture museum

8) The famous tourist attraction of Bhavani museum is situated in _____ city.
   a) Aundh b) Satara
   c) Kolhapur d) Pune

9) _____ is sthe main attraction of National museum of Delhi.
   a) Botanical Garden b) Harappan Gallery
   c) Jewelry d) Textile Gallery

10) The famous Meenakashi temple at Madurai is in _____ state.
   a) Andhra Pradesh b) Karnatak
   c) Maharashtra d) Tamilnadu

11) The self existed Kopeshwar temple at Khidrapur was built by _____ Shilhar king.
   a) Bhojaraja – I b) Bhojaraja – II
   c) Gundaraditya d) Khidrakhan

12) _____ Hoysal king was first built the vitthal temple at pandharpur.
   a) Narsinhavarman b) Vijay Datta
   c) Vijay Vardhan d) Vishnu Vardhan

13) The famous 'Tuljabhavani Temple' is situated at _____ in Solapur district.
   a) Akkalkot b) Pandharpur
   c) Solapur d) Tuljapur

14) With the inspiration of Danish scientist _____ the first museum in India was established.
   a) Dr. Prime Rose b) Dr. Walish
   c) James Prince d) Sir William Jones

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Give the information of survey maps.
b) State the importance of Kalibangan as an archaeological site.
c) State the emergence of museum.
d) Explain the tourist importance of Indian museum at Kolkata.
e) Write the information of Lamture museum at - Ter.
f) Describe the tourism importance of Bhavani temple at Tuljapur

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Lothal
b) The common methods of Archaeological sites
c) Bhavani museum – Aundh
d) Kopeshwar temple – Khidrapur

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

State the importance of the ancient Indian famous university and archaeological sites of Nalanda.

OR

Explain the types of museum and its importance in modern tourism

Q.5 Write a tour report of the tourist place you visited. **14**

SLR-AK-382

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Special Paper – XVI)
AGRICULTURAL ECONOMICS

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ––– हे कृषी वित्तपुरवठयाचे संस्थात्मक मार्ग आहेत.
अ) एसबीआय ब) सहकारी पतपुरवठा संस्था
क) नाबार्ड ड) वरील सर्व

2) ––– पुढाकाराने 1963 मध्ये कृषी पुर्नवित्त व विकास महामंडळाची स्थापना झाली.
अ) आरबीआय ब) नाबार्ड
क) अग्रणी बँका ड) भारतीय ठेवी विमा महामंडळ

3) भारतात 1982 मध्ये ––– ची स्थापना झाली.
अ) आरबीआय ब) एसबीआय
क) प्रादेशिक ग्रामीण बँक ड) नाबार्ड

4) नाफेड ही संस्था ––– स्तरावर कार्य करते.
अ) गाव ब) राज्य
क) राष्ट्रीय ड) जिल्हा

5) कृषी वित्तपुरवठयाचे प्रमुख ––– स्त्रोत आहेत.
अ) चार ब) दोन
क) अनेक ड) वरीलपैकी नाही

6) राज्य सरकारच्या कायद्यानुसार स्थापन होणाऱ्या आणि कार्य करणाऱ्या बाजारपेठेला ––– असे म्हणतात.
अ) सहकारी बाजारपेठ ब) सरकारी बाजारपेठ
क) नियंत्रित बाजारपेठ ड) प्रादेशिक बाजारपेठ

7) केंद्रीय वखार महामंडळाची स्थापना ––– साली झाली.
अ) 1956 ब) 1957
क) 1986 ड) यापैकी नाही

8) प्रादेशिक ग्रामीण बँक ––– साली सुरू झाली.
अ) 1951 ब) 1975
क) 1965 ड) यापैकी नाही

9) शेतमालाच्या प्रतवारी व प्रमाणीकरणासाठी ––– हे चिन्ह वापरले जाते.
अ) I.S.I ब) H.Y.V.P
क) ॲगमार्क ड) यापैकी नाही

10) जागतिक व्यापार संघटनेशी झालेल्या करारानुसार शेती क्षेत्राला दिल्या जाणाऱ्या अनुदानात ––– करावी लागणार आहे.
अ) वाढ किंवा घट ब) वाढ
क) घट ड) यापैकी नाही

11) सहकारी पतपुरवठयातील ––– ही शिखर बॅक आहे.
अ) भारतीय स्टेट बॅक ब) जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बॅक
क) राज्य सहकारी बॅक ड) यापैकी नाही

12) शेतमाल किंमत स्थिरीकरणासाठी ––– मध्ये अन्नक्षेत्रांची स्थापना केली.
अ) 1948 ब) 1964
क) 1971 ड) यापैकी नाही

13) अल्प मुदतीच्या कर्जाचा कालावधी ––– असतो.
अ) 15 महिने ब) 60 महिने
क) 36 महिने ड) यापैकी नाही

14) कृषी व्यय व मूल्य आयोगाची स्थापना ––– मध्ये झाली.
अ) 1975 ब) 1980
क) 1985 ड) 1990

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) कृषी वित्त संकल्पना स्पष्ट करा.
2) कृषी विपणन ही संकल्पना स्पष्ट करा.
3) कृषी विषयक किंमतीची संकल्पना स्पष्ट करा.
4) नवीन आर्थिक धोरणाची संकल्पना सांगा.
5) प्रादेशिक ग्रामीण बँकेची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
6) ॲगमार्क संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) नाबार्ड
2) नियंत्रित बाजारपेठ
3) कृषी व्यय व मूल्य आयोग
4) जागतिक व्यापार संघटना

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

कृषी पतपुरवठयाचे संस्थात्मक व बिगर संस्थात्मक स्त्रोत स्पष्ट करा.

किंवा

कृषीविषयक किंमत धोरणाची उद्दिष्टे आणि त्याचे मूल्यमापन स्पष्ट करा.

प्र.5 भारतीय शेतीवरील नवीन आर्थिक धोरणाचे परिणाम यावर चर्चा करा. **14**

SLR-AK-382

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Special Paper – XVI)
AGRICULTURAL ECONOMICS

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) _____ are institutional sources of agricultural finance.
   a) SBI b) Co-operative credit society
   c) NABARD d) All the above

2) Agricultural refinance and development corporation was established by _____ in the year 1963.
   a) RBI
   b) NABARD
   c) Lead bank
   d) Deposit insurance corporation of India

3) In India _____ was established in the year 1982 _____.
   a) RBI b) SBI
   c) RRB'S d) NABARD

4) NAPED is worked at _____ level.
   a) village b) State
   c) National d) District

5) There is main _____ sources of agricultural credit.
   a) Four b) Two
   c) Many d) None of the above

6) As per the state government Act establishing and functioning markets are known as _____.
   a) Co-operative market b) Government market
   c) Regulated market d) Regional market

7) Central Warehousing Corporation was established in _____.
   a) 1956 b) 1957
   c) 1986 d) None of these

8) Regional Rural Bank was started in _____.
   a) 1951 b) 1975
   c) 1965 d) None of these

9) In India _____ Trade mark is used for gradation and certification of agricultural good.
   a) ISI b) H.Y.V.P
   c) AGMARK d) None of these

10) As per the agreement will, WTO agricultural subsidies should be _____.
   a) Increased or decreased b) Increased
   c) Decreased d) None of these

11) In a co-operative finance _____ is the Apex bank.
a) State bank of India b) District central co-op. bank
c) State co-op bank d) None of these

12) In _____ food zones were established for agricultural price stability.
a) 1948 b) 1964
c) 1971 d) None of these

13) Short term loan duration is _____.
a) 15 months b) 60 months
c) 36 months d) None of these

14) Commission for agricultural cost and prices is established in _____.
a) 1975 b) 1980
c) 1985 d) 1990

Q.2 Write the short answers. (Any Four) **16**

a) Explain the concept of agricultural finance.
b) Explain the concept of agricultural marketing.
c) Explain the concept of agricultural prices.
d) Explain the concept of New Economic Policy.
e) State the objectives of RRB'S.
f) Explain the concept of AGMARK?

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) NABARD
b) Regulated markets
c) Commission for agricultural costs and prices
d) World Trade organization

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the sources of institutional and non-institutional and for agricultural credit.

OR

Explain the objectives and it's evaluation of agricultural price policy.

Q.5 State the effects of New Economic Policy on Indian agriculture.s **14**

SLR-AK-383

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
History (Special Paper – XVI)
HISTORICAL DOCUMENT AND PLACES

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) किल्ल्याच्या सर्व प्रकारात ––– महत्त्वाचा मानला जातो.
अ) डोंगरी किल्ला ब) भुईकोट किल्ला
क) जलदुर्ग ड) गढी

2) परंड्याचा किल्ला हा ––– प्रकारात मोडतो.
अ) जलदुर्ग ब) भुईकोट
क) डोंगरी दुर्ग ड) गढी

3) हिरकणीचा बुरूज ––– या किल्ल्यावर आहे.
अ) जंजीरा ब) प्रतापगड
क) सिंहगड ड) रायगड

4) रघुनाथ हणमंते यांनी ––– ग्रंथ लिहिला.
अ) राज्यव्यवहारकोश ब) आज्ञापत्र
क) मराठी रियासत ड) अर्थशास्त्र

5) मराठा कालखंडामध्ये किल्ल्यावर ––– कारखाने होते.
अ) 16 ब) 18
क) 20 ड) 22

6) छत्रपती शिवाजी महाराज यांची समाधी ––– येथे आहे.
अ) जंजीरा ब) प्रतापगड
क) सिंहगड ड) रायगड

7) ––– येथे शनिवारवाडा आहे.
अ) पुणे ब) सातारा
क) कोल्हापूर ड) मुंबई

8) गंगासागर तलाव ––– येथे आहे.
अ) रायगड ब) सातारा
क) पुणे ड) कोल्हापूर

9) ––– यांनी सातारा येथे राजधानीची स्थापना केली.
अ) छत्रपती शिवाजी महाराज ब) छत्रपती संभाजी महाराज
क) छत्रपती शाहू महाराज ड) महाराणी ताराबाई

10) कोल्हापूर येथील शासकीय वस्तूसंग्रहालय ––– या वर्षी स्थापन करण्यात आले.
अ) 1936 ब) 1946
क) 1956 ड) 1966

11) नॅचरल हिस्ट्री विभाग (सृष्टी विभाग) हे ––– वस्तुसंग्रहालयाचे खास वैशिष्टये आहे.
   अ) प्रिन्स ऑफ वेल्स वस्तुसंग्रहालय ब) टाऊन हॉल वस्तुसंग्रहालय
   क) राजा केळकर वस्तुसंग्रहालय ड) नॅशनल म्युझियम

12) 'राधा माधव विलासचंपू' हा ग्रंथ ––– यांनी संपादित केला.
   अ) ग. ह. खरे ब) वि. का. राजवाडे
   क) सेतू माधवराव पगडी ड) गो. स. सरदेसाई

13) मराठा रियासतीचे लेखन ––– यांनी केले.
   अ) गो. स. सरदेसाई ब) वि. का. राजवाडे
   क) सेतूमाधवराव पगडी ड) ग. ह. खरे

14) सेतू माधवराव पगडी यांचा जन्म ––– या ठिकाणी झाला.
   अ) पुणे ब) निलंगा
   क) पनवेल ड) मुंबई

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा . **16**

1) किल्ल्यांचे महत्त्व स्पष्ट करा.
2) वा. सि. बेंद्रे यांच्या कोणत्याही चार पुस्तकांची नावे सांगा.
3) कोल्हापूर मधील भवानी मंडपाविषयी माहिती द्या.
4) थोडक्यात पर्यटनाचे महत्त्व सांगा.
5) मुंबई येथील प्रिन्स ऑफ वेल्स वस्तुसंग्रहालयातील कला दालन याविषयी माहिती द्या.
6) राजधानी पुणे येथील महत्त्वपुर्ण ऐतिहासिक स्थळांची माहिती सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) किल्ल्यांचे प्रकार
2) राजधानी रायगड
3) राजा केळकर वस्तुसंग्रहालय, पुणे
4) वि. का. राजवाडे

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

इतिहासकार गो. स. सरदेसाई यांचे इतिहासलेखनातील योगदान स्पष्ट करा.

किंवा

ऐतिहासिक पर्यटनाची व्याख्या सांगून त्यांचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.5 वस्तुसंग्रहालयाची व्याख्या व प्रकार यांची चर्चा करा. **14**

SLR-AK-383

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
History (Special Paper – XVI)
HISTORICAL DOCUMENT AND PLACES

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) In the types of forts, _____ considered to be more important.
   a) Hill Fort b) Ground Fort
   c) Sea Fort d) Gadhi

2) Paranda is _____ type fort.
   a) Sea Fort b) Ground Fort
   c) Hill Fort d) Gadhi

3) Hirkani's bastion is at _____ Fort.
   a) Janjira b) Pratapgad
   c) Sinhgad d) Rajgad

4) _____ book is writting by Raghunath Hanumante.
   a) Rajyavyavaharkosh b) Adnyapatra
   c) Maratha Riyasati d) Arthshastra

5) _____ Karkhanas departments were at forts during maratha period.
   a) 16 b) 18
   c) 20 d) 22

6) Chhatrapati Shivaji Maharajas Tomb is at _____.
   a) Janjira b) Pratapgad
   c) Sinhgad d) Rajgad

7) Shaniwarwada is at _____.
   a) Pune b) Satara
   c) Kolhapur d) Mumbai

8) Gangasagar Lake is at _____.
   a) Rajgad b) Satara
   c) Pune d) Kolhapur

9) _____ established capital at Satara.
   a) Chhatrapati Shivaji Maharaj b) Chhatrapati Sambhaji Maharaj
   c) Chhatrapati Shahu Maharaj d) Maharani Tarabai

10) Government Museum (Town Hall) of Kolhapur is established in _____ A.D.
   a) 1936 b) 1946
   c) 1956 d) 1966

11) Natural History section is a special characteristic of _____.
   a) Prince of Wels Museum b) Town Hall Museum
   c) Raja Kelkar Museum d) National Museum

12) _____ is edited by 'Radha madhav vilaschmpu'.
   a) G. S. Khare b) V. K. Rajwade
   c) Setu Madhavrao Pagadi d) G. S. Sardesai

13) _____ wrote Maratha Riyasat.
a) G. S. Sardesai b) V. K. Rajwade
c) Setu Madhavrao Pagadi d) G. S. Khare

14) Setu Madhavrao Pagadi born in _____ place.
a) Pune b) Nilanga
c) Panvel d) Mumbai

Q.2 Write the short answers. (Any Four) **16**

a) Explain the importance of Forts.
b) Write the names of the Four Books of V. C. Bendre.
c) Give the Information of Bhavani Mandap in Kolhapur.
d) Briefly describe the Importance of Tourism.
e) Give the Information Arts Section in Prince of Wels Museum, Mumbai.
f) Write the name of the important places of the Capital Pune.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Types of Fort
b) Capital Raigad
c) Raja Kelkar Musium, Pune
d) V. K. Rajwade

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain Historian G. S. Sardesai's contribution in History Writing.

OR

Write the definition and Nature of Historical.

Q.5 Discuss the definition and types of Museum. **14**

SLR-AK-384

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Music (Special Paper – XVI)
HINDUSTANI CLASSICAL MUSIC

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **07**

1) भैरवी रागाची जाती ––– आहे.
अ) षाडव ब) श्रुति
क) संपूर्ण ड) ओडव

2) दादरा तालाच्या ––– मात्रा आहेत.
अ) 5 ब) 6
क) 3 ड) 4

3) त्रितालात सम ––– मात्रेवर आहे.
अ) 5 ब) 1
क) 2 ड) 11

4) मंच प्रदर्शनात कार्यक्रम ठरविणाऱ्यास ––– म्हणतात.
अ) संयोजक ब) श्रोता
क) पत्रकार ड) डॉक्टर

5) दूरदर्शनवरून कलाकारांना प्रोत्साहन देण्यासाठी विविध ––– आयोजन केले जाते.
अ) भाषण ब) मुलाखत
क) रिॲलिटी शो ड) बातम्या

6) मंच प्रदर्शनात ––– महत्त्वाचे घटक असतात.
अ) 3 ब) 5
क) 1 ड) 4

7) ––– हे चर्मवाद्य आहे.
अ) संतूर ब) सतार
क) दिलरूबा ड) तबला

प्र.2 भैरवीच्या छोटया ख्यालाचे स्वरलेखन करा. **08**

प्र.3 अ) भैरव आणि भैरवी शास्त्रीय माहिती लिहा. **03**
ब) ताल सूलताल किंवा झपताल ठेकाबोल माहितीसह लिहा. **03**

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **07**
आकाशवाणी किंवा दूरदर्शनवरील आपल्या आवडत्या कार्यक्रमाची माहिती द्या.

किंवा

मंच प्रदर्शनासाठी महत्त्वाच्या घटकांबाबत माहिती द्या.

प्र.5 कलाकार व श्रोता यामधील संबंध स्पष्ट करा. त्यांनी कार्यक्रमाच्या यशस्वितेसाठी कोणती काळजी घ्यावी. **07**

SLR-AK-385

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Special Paper – XVI)
WESTERN POLITICAL THOUGHT

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) खाली दिलेल्या जोडयांतील कोणती जोडी चुक आहे?
अ) सामुहिक सत्संकल्प – लेनिन ब) सामाजिक करार – रूसो
क) स्वातंत्र्य – मिल ड) लोकशाही समाजवाद – लास्की

2) खालीलपैकी कोणती जोडी योग्य जुळली आहे?
अ) सामुहिक ईहा – स्टॅलिन ब) स्वातंत्र्य – लेनिन
क) व्यक्तिगत कार्य – मिल ड) परसंबंधी कार्य – बेंथॅम

3) खालीलपैकी कोणत्या विचारवंताने सामुहिक ईहाची कल्पना मांडली?
अ) मार्क्स ब) जॉन लॉक
क) मिल ड) रूसो

4) खालीलपैकी कोणती जोडी योग्य प्रकारे जुळवण्यात आली आहे?
अ) रूसो – दि प्रिन्स
ब) लेनिन – अतिरिक्त मूल्य
क) मार्क्स व एंगल्स – जर्मन विचारप्रणाली
ड) लास्की – सामुहिक ईहा

5) पुढीलपैकी कोण 'स्त्रियांचे दास' या ग्रंथाचा लेखक आहे?
अ) थॉमस पेन ब) जॉन लॉक
क) मिल ड) रूसो

6) खालीलपैकी कोण 'प्रातिनिधिक शासन' या ग्रंथाचा लेखक आहे?
अ) जे. एस. मिल ब) माओ
क) रूसो ड) स्टॅलिन

7) प्रमाणशीर प्रतिनिधीत्व पद्धतीचा कोणी पुरस्कार केला?
अ) रूसो ब) जे. एस. मिल
क) ग्रामशी ड) हेगेल

8) लेनिनवर खालीलपैकी कोणाचा सर्वाधिक प्रभाव पडला होता ?
अ) ग्रीन ब) रूसो
क) कार्ल मार्क्स ड) हेगेल

9) ''जन्मतः मनुष्य स्वतंत्र आहे आणि प्रत्येक ठिकाणी तो बंधनात अडकलेला आहे,'' असे कोण म्हणाले?
अ) मिल ब) रूसो
क) मार्क्स ड) यापैकी नाही

10) पुढीलपैकी अयोग्य जोडी ओळखाः
   अ) कार्ल मार्क्स – इतिहासाची भौतिक मीमांसा
   ब) जे. एस. मिल – उपयुक्ततावाद
   क) लेनिन – अतिरिक्त मूल्यांचा सिद्धांत
   ड) हेरॉल्ड लास्की – लोकशाही समाजवाद

11) खालीलपैकी कोणता विचारवंत शास्त्रीय समाजवादी आहे?
   अ) हेरॉल्ड लास्की ब) कार्ल मार्क्स
   क) जे. एस. मिल ड) यापैकी नाही

12) खालीलपैकी कोणता सिद्धांत लेनिनवादी नाही?
   अ) ऐतिहासिक भौतिकवाद ब) साम्राज्यवादाचा सिद्धांत
   क) राज्य आणि क्रांतीचा सिद्धांत ड) यापैकी नाही

13) खालीलपैकी कोणत्या विचारवंताने वर्गसंघर्षाच्या सिद्धांताची मांडणी केली?
   अ) फेयॉल ब) हेरॉल्ड लास्की
   क) जॉन लॉक ड) कार्ल मार्क्स

14) खालीलपैकी कोण 'स्टेट ॲण्ड रिवोल्युशन' या ग्रंथाचा लेखक आहे?
   अ) लेनिन ब) रूसो
   क) मिल ड) लास्की

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) मार्क्सची अतिरिक्त मूल्याची संकल्पना
2) रूसोची सामुहिक सत्संकल्प
3) रूसोची निसर्गावस्था
4) लास्कीचे स्वातंत्र्य रक्षणाचे उपाय
5) मिलचे व्यक्ती स्वातंत्र्यासंबंधी विचार
6) कामगार क्रांती

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) ऐतिहासिक भौतिकवाद
2) उपयुक्ततावाद
3) जे. एस. मिलची स्वातंत्र्याची संकल्पना
4) लेनिनची साम्राज्यवादाची संकल्पना

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

रूसोचा सामाजिक करार सिद्धांत स्पष्ट करा.

किंवा

लास्कीचे स्वातंत्र्य व समतेसंबंधी विचार सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.5 मिलची प्रातिनिधीक शासनाची संकल्पना स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Special Paper – XVI)
WESTERN POLITICAL THOUGHT

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Which of the following pairs is incorrectly matched?
   a) Common will – Lenin
   b) Social Contract – Rousseau
   c) On Liberty – Mill
   d) Democratic Socialism – Laski

2) Which one of the following pairs is correctly matched?
   a) Common will – Stalin
   b) Liberty – Lenin
   c) Self regarding action – Mill
   d) Other regarding actions – Bentham

3) Who among the following suggested the idea of Common will?
   a) Marx
   b) John Lock
   c) Mill
   d) Rousseau

4) Which one of the following pairs is correctly matched?
   a) Rousseau – The Prince
   b) Lenin – Surplus value
   c) Marx & Engels – German Ideology
   d) Laski – Common will

5) Which among the following the author of the ‘The Subjection of Women’?
   a) Thomas Pen
   b) John Lock
   c) Mill
   d) Rousseau

6) Who among the following is the author of ‘On Representative Government’?
   a) J. S. Mill
   b) Mao
   c) Rousseau
   d) Stalin

7) Whose idea is Proportional Representation?
   a) Rousseau
   b) J. S. Mill
   c) Gramsci
   d) Hegel

8) Lenin was profoundly influenced by ____.
   a) Green
   b) Rousseau
   c) Karl Marx
   d) Hegel

9) Who said it, “Man is born free and every where he is in chains”?
   a) Mill
   b) Rousseau
   c) Marx
   d) None of the above

10) Which among the following is incorrectly matched?
   a) Karl Marx – Theory of Historical Materialism
   b) J. S. Mill – Utilitarianism
   c) Lenin – Surplus value theory
   d) Harold Laski – Democratic Socialism

11) Which of the following is a scientific socialist thinker?
   a) Harold Laski b) Karl Marx
   c) J. S. Mill d) None of the above

12) Which one of following is not a Leninist concept?
   a) Historical materialism b) Theory of empiricism
   c) Theory of State & Revolution d) None of the above

13) Why among the following suggested the theory of Class Struggle?
   a) Fayal b) Harold Laski
   c) John Lock d) Karl Marx

14) Which among the following the author of the 'State & Revolution'?
   a) Lenin b) Rousseau
   c) Mill d) Laski

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Marks concept of surplus value
b) Rousseau concept of General Will
c) Rousseau's – nature of state
d) Safeguards on liberty according to Laski
e) Mill's thought of individual liberty
f) Proletarian Revelation

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Historical materialism
b) Utilitarianism
c) J. S. Mill's concept of Liberty
d) Lenin's concept of imperialism

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain to the Rousseau's concept of Social Contract Theory.

OR

Explain the detail Laski's thought of liberty and equality.

Q.5 Explain to the Mill's concept Representative Government**.** **14**

SLR-AK-386

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Special Paper – XVI)
SCIENTIFIC METHOD

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ज्ञानाचा ––– अभ्यास करणे म्हणजेच शास्त्र होय.
अ) पद्धतशीर ब) संदिग्ध
क) असत्य ड) द्व्यर्थी

2) ––– नैसर्गिक शास्त्रचा एक प्रकार आहे.
अ) रसायनशास्त्र ब) समाजशास्त्र
क) अर्थशास्त्र ड) राज्यशास्त्र

3) तर्कशास्त्र ––– शास्त्र आहे.
अ) वस्तुनिष्ठ ब) आदर्शनिष्ठ
क) सामाजिक ड) यापैकी नाही

4) मानवी मूल्यांचा अभ्यास करणे म्हणजेच ––– शास्त्र होय.
अ) नैसर्गिक ब) सामाजिक
क) आदर्शनिष्ठ ड) यापैकी नाही

5) ––– म्हणजेच विज्ञानाचा आधार होय.
अ) पुर्वगृहीतके ब) पूर्व सूचना
क) निष्कर्ष ड) उपपादन

6) 'निसर्ग समरूप आहे. हा शास्त्रीय पद्धतीचा आधार आहे.
अ) तात्त्विक ब) शाब्दिक
क) वास्तविक ड) यापैकी नाही

7) प्रयोग हा ––– चा एक प्रकार आहे.
अ) कारणिकता ब) निसर्ग समरूपता
क) निरीक्षण ड) यापैकी नाही

8) कारण आणि कार्य ह्या ––– आहेत.
अ) भ्रम ब) घटना
क) एकच ड) वस्तू

9) शास्त्रीय विगमनाची ––– पुर्वगृहीतके आहेत.
अ) 5 ब) 4
क) 3 ड) 2

10) ––– ही शास्त्रीय विगमनातील पहिली अवस्था होय.
अ) प्रचीती ब) सिद्धता
क) उपपादन ड) समस्या

11) अभ्युपगमाच्या निर्मितीनंतर ––– हे आवश्यक आहे.
अ) प्रचीती ब) सिद्धता
क) उपपादन ड) यापैकी नाही

12) अभ्युपगम ––– असावयास हवे.
अ) असत्य ब) संदिग्ध
क) प्रचीतीक्षम ड) व्याघात

13) मुलाखत ––– असावे.
अ) संदिग्ध ब) स्पष्ट
क) अप्रत्यक्ष ड) द्व्यर्थी

14) खाजगी जीवनासंबंधी मुलाखतीतून मिळालेली माहिती ––– असते.
अ) वास्तव ब) असत्य
क) निश्चित ड) संशयास्पद

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) शास्त्र म्हणजे काय?
2) शास्त्रीय पद्धती म्हणजे काय?
3) व्यवहारीक ज्ञान म्हणजे काय?
4) पूर्व गृहितके म्हणजे काय?
5) व्यावहारिक (साधे) निरीक्षण म्हणजे काय?
6) मुलाखत पद्धती स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन थोडक्यात टिपा लिहा. **12**

1) विज्ञान आणि तत्त्वज्ञान
2) दुर्निरीक्षणातील दोष
3) नैसर्गिक शास्त्राचे स्वरूप
4) सामाजिक शास्त्राचे स्वरूप

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

निसर्ग समरूपतेची तत्त्वे स्पष्ट करा.

किंवा

निरीक्षण आणि प्रयोग यातील फरक स्पष्ट करा.

प्र.5 शास्त्रीय पद्धतीच्या अवस्था स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Special Paper – XVI)
SCIENTIFIC METHOD

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) To study of _____ knowledge is called science.
   a) Systematic b) Vague
   c) False d) Ambiguous

2) _____ is a kind of natural science.
   a) Chemistry b) Sociology
   c) Economics d) Political science

3) Logic is a _____ science.
   a) Positive b) Normative
   c) Social d) None of these

4) To study of human values is called _____ science.
   a) Natural b) Social
   c) Normative d) None of these

5) _____ means grounds of science.
   a) Presuppositions b) Pre-instructions
   c) Conclusion d) Explanation

6) 'Nature is uniform' is a _____ ground of scientific method.
   a) Formal b) Verbal
   c) Material d) None of these

7) Experiment is a kind of _____.
   a) Causation b) Uniformity of nature
   c) Observation d) None of these

8) Cause and effects are _____.
   a) Illusions b) Events
   c) Same d) Objects

9) There are _____ kinds of pre-suppositions of scientific method.
   a) 5 b) 4
   c) 3 d) 2

10) _____ is the first stage of scientific method.
   a) Verification b) Proof
   c) Explanation d) Problem

11) After formulation of hypothesis _____ is must.
   a) Verification b) Proof
   c) Explanation d) None of these

12) Hypothesis should be _____.
   a) False b) Vague
   c) Verifiable d) Contradict

13) Interview must be _____.
a) Vague b) Clear
c) Indirect d) Ambiguous

14) The information received about private life through interview is _____.
a) Real b) False
c) Definite d) Suspicious

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

a) What is science?
b) What is scientific method?
c) What is common sense?
d) What is presupposition?
e) What is Casual observation?
f) Explain interview method.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Science and philosophy
b) Fallacy of Mal-observation
c) Nature of natural sciences
d) Nature of Social sciences

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the principles of uniformity of nature.

OR

Distinguish between observation and experiment.

Q.5 Explain the stages of scientific method. **14**

SLR-AK-387

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Special Paper – XVI)
PREDICATE LOGIC

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) 'Sp' हा ––– विधानाचा संकेत आहे.
अ) सरल ब) संधी
क) विकल्प ड) सममूल्य

2) विधानाच्या विधेयाला ––– असे म्हणतात.
अ) शब्द ब) पद
क) अनुमान ड) संविधान

3) ––– हे 'काही' चे सांकेतिक रूप आहे.
अ) (X) ब) (∃)
क) (B) ड) (M)

4) संख्यापकाचे ––– प्रकार आहेत.
अ) 2 ब) 3
क) 4 ड) 5

5) वैश्विक नास्तीवाची हा ––– विधानाचा एक प्रकार आहे.
अ) सरल ब) संधी
क) विकल्प ड) सामान्य

6) वैश्विक नास्तीवाची विधानाला ––– विधान असेही म्हणतात.
अ) A ब) E
क) I ड) O

7) उद्देश रहित विधान हा ––– विधानाचा एक प्रकार आहे.
अ) सरल ब) नास्तीवाची
क) संधी ड) सामान्य

8) 'शिवाजी योद्धा होता' या विधानातील 'शिवाजी' हे ––– पद आहे.
अ) उद्देश ब) विधेय
क) विरोधी ड) व्याघाती

9) 'सीता ही गीता ची बहिण आहे' हे ––– विधान आहे.
अ) उद्देश रहित ब) उद्देश विधेय
क) वर्ग सदस्यरूपी ड) संबंधवाची

10) 'A' आणि 'I' ही ––– विधाने होत.
अ) अस्तीवाची ब) नास्तीवाची
क) वैश्विक ड) अस्तित्वदर्शक

11) विधानीय आणि ––– हे आधुनिक तर्कशास्त्राचे प्रकार होत.
अ) वाक्य ब) उद्देश
क) विधेय ड) यापैकी नाही

12) ' ∈ ' हा संकेत ––– संचा करिता वापरले जाते.
अ) उपसंच ब) अंतराछेद
क) रिक्त ड) सदस्य

13) ––– हा आधुनिक तर्कज्ञ आहे.
अ) सॉक्रेटीस ब) प्लेटो
क) ॲरिस्टॉटल ड) व्हेन

14) ––– हा संचाचा एक प्रकार आहे.
अ) संविधान ब) रिक्त
क) निगामी ड) विगामी

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 16

1) उद्देश विधेय विधान म्हणजे काय?
2) संबंधावाची विधान म्हणजे काय?
3) सार्विक अस्तीवाची विधान स्पष्ट करा.
4) अस्तित्वदर्शक अस्तीवाची विधान स्पष्ट करा.
5) व्यक्ति चर म्हणजे काय?
6) व्यक्ति अचर म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. 12

1) विश्व संच
2) रिक्त संच
3) आंतरछेद संच
4) संच सदस्य

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. 14

संख्यापकाचे E.I. आणि E.G. चा नियम स्पष्ट करा.

किंवा

संख्यापक निषेधाचे नियम स्पष्ट करा.

प्र.5 व्हेन च्या आकृतीच्या साहय्याने खालील संविधानांची युक्तता तपासा. 14

1) सर्व विद्यार्थी शिक्षित असतात
राम विद्यार्थी आहे
———————
म्हणून, राम शिक्षित आहे

2) एकही पेन खोडरबर नाही
एकही पेन्सिल खोडरबर नाही
———————
म्हणून, एकही पेन्सिल पेन नाही.

SLR-AK-387

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Special Paper – XVI)
PREDICATE LOGIC

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) 'SP' is a symbolic expression of _____ proposition.
   a) Singular b) Conjunctive
   c) Disjunctive d) Equivalent

2) Predicate of proposition is called _____.
   a) Word b) Term
   c) Inference d) Syllogism

3) _____ is the symbolic form of 'Some'.
   a) (X) b) (∃)
   c) (B) d) (M)

4) There are _____ kinds of rules of quantification.
   a) 2 b) 3
   c) 4 d) 5

5) Universal negative is a kind of _____ proposition.
   a) Simple b) Conjunctive
   c) Disjunctive d) General

6) Universal negative proposition is also called _____ proposition.
   a) A b) E
   c) I d) O

7) Subject less is a kind of _____ proposition.
   a) Singular b) Negative
   c) Conjunctive d) General

8) 'Shivaji was warrior' in this proposition 'Shivaji' is _____ term.
   a) Subject b) Predicate
   c) Contrary d) Contradictory

9) 'Sita is sister of Geeta' this is _____ proposition.
   a) Subject less b) Subject predicate
   c) Class membership d) Relational

10) 'A' and 'I' propositions are _____ propositions.
   a) Affirmative b) Negative
   c) Universal d) Existential

11) Propositional and _____ are kids modern logic.
   a) Sentence b) Subject
   c) Predicate, d) None of these

12) '∈' symbol is used for _____ set.
   a) Subset b) Intersection
   c) Null d) Member

13) _____ is modern logician.
   a) Socrates b) Plato
   c) Aristotle d) Venn

14) _____ is a kind of set.
   a) Syllogism b) Null
   c) Deductive d) Inductive

Q.2 Write short answers (Any Four) **16**

a) What is subject predicate proposition?
b) What is relational proposition?
c) Explain universal affirmative proposition.
d) Explain existential affirmative proposition.
e) What is individual variable?
f) What is individual constant?

Q.3 Write short notes (Any Two) **12**

a) Universal set
b) Null set
c) Intersection set
d) Member of set

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain E. I. and E.G. rules of quantifiers.

OR

Explain the rules of quantifier negation.

Q.5 Test the validity of the following syllogism by Venn's diagram **14**

1. All students are educated
Ram is a student

_____

Therefore, Ram is educated

2. No pens are erasers
No pencils are erasers

_____

Therefore, No pencils are pens

SLR- AK-388

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Special Paper - XVI)
DEITIES & HYGIENE

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 अ) योग्य पर्याय निवडा. **04**

1) दातांशी संबंधित रोग कोणता?
अ) पायोरिया ब) डायरिया
क) मलेरिया ड) क्षय

2) डोळयांसाठी उपयुक्त जीवनसत्त्व कोणते?
अ) अ ब) ब
क) क ड) ड

3) अशुद्ध पाण्यामुळे कोणता आजार होतो?
अ) कॉलेरा ब) पोलिओ
क) मलेरिया ड) चिकनगुनिया

4) क्रिडांगणाच्या सुरक्षेसाठी खालीलपैकी कोणत्या घटकाची गरज असते?
अ) क्रीडासाहीत्य ब) घडयाळ
क) मैदान ड) यापैकी नाही

ब) खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे द्या. **03**
1) प्रथमोपचार म्हणजे काय?
2) कृत्रिम श्वसन म्हणजे काय?
3) अस्थिभंगाचे किती प्रकार आहेत?

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे दया. **10**
अ) माऊथ टु माऊथ पद्धती स्पष्ट करा.
ब) दातांची काळजी थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्नाचे सविसतर उत्तर लिहा. **10**
अ) निरोगी व स्वच्छ राहणीमानाचे महत्त्व सांगा. टाकाऊ पदार्थांचा निचरा कसा कराल ते स्पष्ट करा.
ब) प्रथमोपचार म्हणजे काय? खालील प्रसंगी तुम्ही कोणते प्रथमोपचार कराल?
1) स्नायु लचकणे
2) अस्थिभंग
3) रक्तस्त्राव

प्र.4 खालील पैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा. **08**
अ) आरोग्याविषयी राहणीमानाचे महत्त्व
ब) आरोग्याच्या दृष्टीने पाण्याचे महत्त्व
क) वाईट सवयी

SLR-AK-388

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Special Paper - XVI)
DEITIES & HYGIENE

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **04**

1) Which disease related with teeth?
   a) Payoria b) Diarrhea
   c) Malaria d) T.B.

2) Which Vitamin is useful for eye sight?
   a) A b) B
   c) C d) D

3) Which is disease caused due to impure water?
   a) Cholera b) Polio
   c) Malaria d) Chikanguniya

4) Which of the following thing is required for the safety of playground?
   a) Sports Equipments b) Watch
   c) Ground d) None of these

B) Answer in One Sentences. **03**

1) What is the meant by first aid?
2) What is mean by artificial respiration?
3) How many types of fracture?

Q.2 Write short answers. **10**

a) Describe in short Mouth to Mouth method.
b) Describe in short care of teeth.

Q.3 Answer the question in detail. (Any One) **10**

a) Give the importance of hygiene and clean living and explain the disposal of waste material.
b) What is first aid? What first aid will you give for the following?
   1) Muscle Pull
   2) Fracture
   3) Bleeding

Q.4 Write Short Notes (Any Two) **08**

a) Importance of hygienic living
b) Role of water in health
c) Bad habits

SLR-AK-389

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Special Paper – XVI)
RURAL AND URBAN SOCIOLOGY

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेल्या प्रश्नांचे योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा **14**

1) खालील पैकी कोणते नागरी समाजाचे प्रमुख वैशिष्टय आहे
अ) अ–कृषी क्षेत्राचे प्रभुत्व ब) नागरीकरण
क) करमणूक ड) वरील सर्व

2) ––– हे नागरी अर्थसंस्थेचे महत्वपूर्ण वैशिष्टय आहे.
अ) कुशल मनुष्यबळ ब) सहकारी संस्था
क) कृषीपूरक उद्योग ड) वरील सर्व

3) ––– हे नागरी विकासातील उदयोन्मुख संकल्पना आहे.
अ) जे. एन. यु. आर. एम ब) स्मार्ट सिटी
क) पूरा ड) वरील पैकी नाही

4) ––– हे नागरी विकासातील स्वच्छेतेसंदर्भातील उदयोन्मुख योजना आहे.
अ) स्वच्छ भारत अभियान ब) गाडगेबाबा ग्राम स्वच्छता अभियान
क) सुवर्ण जयंती योजना ड) वरील पैकी नाही

5) शहराचे प्रथम नागरिक ––– असतात.
अ) जिल्हाअधिकारी ब) महापौर
क) आयुक्त ड) वरील पैकी नाही

6) नागरी समाजातील विवाह संस्थेतील ––– ही नवीन संकल्पना आहे.
अ) करार विवाह ब) प्रेम विवाह
क) नियोजीत विवाह ड) वरील पैकी नाही

7) नागरी जीवन प्रामुख्याने ––– पर्यावरणानी प्रभावीत झालेले असते.
अ) नैसर्गिक ब) कृत्रिम
क) पारंपारिक ड) निरंतर

8) भारत सरकारने खालील पैकी महाराष्ट्रातील ––– हे शहर 'स्मार्ट सिटी' असे घोषित केले आहे.
अ) सांगली ब) सोलापूर
क) नांदेड ड) अमरावती

9) नागरी शिक्षण संस्था प्रामुख्याने खालीलपैकी कोणत्या घटकांमुळे प्रभावीत झालेली असते?
अ) खाजगी शिक्षण ब) कौशल्य मुक्त शिक्षण
क) व्यापारी शिक्षण ड) वरील सर्व

10) भारतातील सर्वात मोठी धारावी झोपडपट्टी ––– शहरात आहे.
अ) दिल्ली ब) मुंबई
क) चेन्नई ड) कोलकत्ता

11) खालीलपैकी नागरी कुटुंब संस्थेचे महत्त्वाचे वैशिष्टय कोणते.
   अ) संयुक्त कुटुंबाचा प्रभाव ब) विभक्त कुटुंबाचा प्रभाव
   क) व्यक्तीगत स्वातंत्र्याचा प्रभाव ड) ब व क दोन्ही

12) खालीलपैकी कोणते नागरी मध्यम वर्गाचे मूलभूत वैशिष्टय आहे.
   अ) बंदीस्त वर्ग ब) मुक्त गतिशिलता
   क) सामाजिक स्तरीकरण ड) वरील सर्व

13) अकुशल कामगार म्हणजे ––– होय
   अ) तंत्र कौशल्याचा अभाव ब) व्यावसायिक शिक्षणाचा अभाव
   क) आधुनिक शिक्षणाचा अभाव ड) वरील सर्व

14) ––– हे नागरी बेरोजगारीच्या प्रमुख कारणांपैकी एक प्रमुख कारण आहे
   अ) कुशल कामगारांचा अभाव ब) कामगारातील असंतोष
   क) कामगार संस्थेचा अभाव ड) वरील पैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) स्थलांतराची प्रमुख कारणे कोणती?
2) विभक्त कुटुंब म्हणजे काय?
3) व्यावसायिक शिक्षण म्हणजे काय?
4) नागरी विवाह संस्थेचे प्रमुख वैशिष्टये कोणती?
5) नागरी ध्वनी प्रदूषणाची प्रमुख कारणे कोणती?
6) खाजगीकरण म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन थोडक्यात टिपा लिहा. **12**

1) ग्रामीण नागरी सातत्य
2) नागरी शिक्षण संस्था
3) नागरी अनौपचारिक क्षेत्र
4) नागरी समाजाची वैशिष्टये

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

नागरी समाजशास्त्र म्हणजे काय हे स्पष्ट करून नागरी समाजशास्त्राचे अभ्यास विषय स्पष्ट करा.

किंवा

नागरी समाजातील निवास व झोपडपट्टी या समस्या सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.5 बेरोजगारी म्हणजे काय? नागरी समाजातील बेरोजगारीची कारणे सविस्तर स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Special Paper – XVI)
RURAL AND URBAN SOCIOLOGY

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Which of the following is one of the significant features of urban society?
   a) Dominance of non-agriculture sector
   b) Urbanization
   c) Entertainment
   d) All the above

2) One of the important features of urban economy is _____.
   a) Skilled labour b) Co-operative institutions
   c) Agro-based industries d) All the above

3) _____ is an upcoming concept in urban development.
   a) JNNURM b) Smart City
   c) PURA d) None of the above

4) _____ is an upcoming concept of Cleanliness in urban development.
   a) Swach Bharat Abhyan b) Gadgebaba Swachta Abhiyan
   c) *Surarn Jayanti Yojana* d) None of the above

5) _____ is known as a first citizen of city.
   a) Collector b) Mayor
   c) Commissioner d) None of the above

6) Which of the following is a new concept in urban marriage system _____?
   a) Contract marriage b) Love marriage
   c) Arranged marriage d) All the above

7) The urban life is mainly dominated by _____ environment.
   a) Natural b) Artificial
   c) Traditional d) Constant

8) Which of the following city in Maharashtra has been selected under “Smart City” by government of India?
   a) Sangli b) Solapur
   c) Nanded d) Amravati

9) The urban education system is highly dominated by _____.
   a) Private education b) Skill based education
   c) Commercial education d) All the above

10) India’s one of the largest slums “Dharavi” located in _____ city.
   a) Delhi b) Mumbai
   c) Chennai d) Kolkatta

11) Which of the following is one of the significant features of urban family institutions?
   a) Influence of joint family b) Influence of nuclear family
   c) Influence of personal freedom d) Both B and C

12) Which of the following is one of the significant features of urban middle class?
   a) Closed class
   b) Open mobility
   c) Social hierarchy
   d) All the above

13) What is unskilled labour?
   a) *Lack of technological skills*
   b) *Lack of professional education*
   c) *Lack of modern education*
   d) *All the above*

14) One of the important features of urban unemployment is _____.
   a) Lack of skilled labour
   b) Labour unrest
   c) Non availability of labour
   d) None of the above

Q.2 Write the short answers. (Any Four) **16**

a) What are the prime causes of migration?
b) What is nuclear family?
c) What is professional education?
d) What are the characteristics of urban marriage institution?
e) What are the key sources of urban sound pollution?
f) What is privatization?

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Rural-Urban continuum
b) Urban education institution
c) Urban informal sector
d) Characteristics of Urban Society

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Define what is urban sociology and explain the subject matter of urban sociology.

OR

Discuss the problem of housing and slums in urban society.

Q.5 Define what is unemployment and explain the causes of unemployment in urban society? **14**

SLR-AK-39

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
English (Compulsory)
GOLDEN PETAL

Day & Date: Saturday, 19-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) Charlie Chaplin was located and signed at _____a week for his first film.
   a) $100 b) $150
   c) $200 d) $250

2) The middle name of Charlie (Charles) was _____.
   a) Spencer b) Paul
   c) William d) John

3) Shanti Tigga was died in the year _____.
   a) 2016 b) 2015
   c) 2014 d) 2013

4) The first female cadet batch comprised _____ cadets in the army.
   a) 15 b) 20
   c) 25 d) 30

5) Nachiketa waited for the God of Death for three days by _____.
   a) dancing b) reading
   c) singing d) meditating

6) Yama, Because of Nachiketa's modest and _____ nature, granted him the second boon.
   a) clever b) unselfish
   c) cunning d) arrogant

7) "I feel me in _____and laugh in all my pain."
   a) grief b) sorrow
   c) sadness d) pain

8) Sir Thomas Wyatt credited with introducing _____.
   a) ballad b) satire
   c) ode d) sonnet

9) Emily Dickinson known for wearing _____clothes.
   a) white b) black
   c) fur d) leather

10) The poem, 'Success is Counted Sweetest' was written in the year _____.
   a) 1856 b) 1857
   c) 1858 d) 1859

11) The balloon is made by of rubber. The word 'balloon' is a _____noun.
   a) mass b) count
   c) common d) proper

12) We were listening to _____English song.
   a) an b) A
   c) the d) zero article

13) The dog _____ after the thief.
   a) ran b) running
   c) run d) will run

14) The sun rises in the _____.
   a) waist b) waste
   c) west d) wrist

Q.2 Attempt any seven of the following questions. **14**

a) Describe the character of Charlie Chaplin in the film, “The Little Tramp”?
b) How did Charlie Chaplin get the role in the film for the first time?
c) How did Shanti Tigga impress her firing instructions?
d) What’s so special about Shanti Tigga being a jawan in the army?
e) In what condition was Shanti Tigga found after being kidnapped?
f) Why was Yama pleased with Nachiketa?
g) Why did Nachiketa feel troubled?
h) What was Nachiketa’s purpose in asking for the second boon?

Q.3 A) Attempt any two of the following questions. **08**

1) What are the barriers to communication? Describe in brief.
2) Describe the process of communication in brief.
3) What are the advantages of two way communication?

B) Attempt any two of the following questions. **06**

1) Describe the range of emotions in the poem, “I Find No Peace”.
2) Describe the theme of the poem, “Success is Counted Sweetest”.
3) The effectiveness of contrasting imageries in the poem, “Success is Counted Sweetest”.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

A) You forgot to do your homework and got scolded by the teacher. Write out a piece of conversation mentioning following causes. You may add more causes of your own.

- ✓ You couldn’t pay attention
- ✓ You didn’t listen carefully
- ✓ You didn’t want to do
- ✓ You were busy
- ✓ You did ignore it

B) Explain where, how and why the following channels of communication are used in the particular situation. (any 3)

a) E-mails
b) Video calls
c) Whats App
d) Phone calls
e) Face to face meetings

Q.5 Pair yourself with someone in the classroom and write out a piece of conversation with him on the following topics. (any 3) **14**

a) The meaning of tradition according to him/her
b) The difference between friendship and love according to him/her
c) The importance of education in him / her life
d) The importance of Marathi and English language for him/her
e) Any frustrating incident in her/his life

SLR-AK-390

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Prakrit (Special Paper – XVI)
PRAKRIT SHEELALEKH

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) शिलालेख प्राकृतचे प्राचीन रूप ––– शिलालेखात आहे.
अ) वीर ब) साधक
क) अशोक ड) समन

2) ––– येथे अशोकाचा स्तंभलेख आहे.
अ) शौनी ब) मागधा
क) पैलार ड) कौशांबी

3) अशोकाच्या शिलालेखांची भाषा ––– आहे.
अ) प्राकृत ब) मराठी
क) हिंदी ड) नेपाळी

4) खारवेल शिलालेखाची भाषा ––– आहे.
अ) पूर्वी ब) शौरसेनी
क) उत्तरी ड) वशान्यी

5) ई. स. पूर्व ––– ते ई. स. 400 हा काळ शिलालेखी प्राकृतचा मानला जातो.
अ) 100 ब) 300
क) 10 ड) 20

6) ––– मूर्तीस नंद उडीसाहून पटणा येथे घेऊन गेले.
अ) भूदेव ब) काकीसे
क) कलिंग ड) पणम

7) खारवेल शिलालेखाचा प्रारंभ ––– मंत्राने आढळतो.
अ) बंगाली ब) वेद
क) सूफी ड) णमोकार

8) अन्नत्थ ––– गुंतूण परलोय–कज्जमणु–चिट्ठामि।
अ) देसे ब) अन्न
क) त्थणा ड) न्नत्थ

9) किं नत्थि ममं जं ––– राइणं अत्थि।
अ) अन्नं ब) अन्नरा
क) अन्नाई ड) अन्नणे

10) ––– सह मम कह संजोओ भविस्सइ।
अ) एयाए ब) एयाएण
क) तोती ड) सोटमि

11) चित्तभावं ––– जहाजोग्गं करिस्सामि।
   अ) नाऊण ब) नाऊणरा
   क) नाऊणमो ड) नाऊणे

12) ––– कहापुव्वयं उवसामिओ वेराण बंधाओ।
   अ) जिणधम्म ब) जिणध
   क) सोम्म ड) कट्ट

13) ताहे राया सा य जय–हत्थिम्मि –––।
   अ) आरूढाइं ब) सुपहं
   क) खवो ड) पारूढाहे

14) तइए य ––– दोहलो जाओ।
   अ) मासे ब) मागधास
   क) सपलं ड) पोआ

प्र.2 भाषांतर करा (कोणतेही 4) **16**

1) इयं धंमलिपि देवानं पियेना पियदसिना लेखिता हिदा नो किछि जिवे आलभितु पजोहितविये.
2) सवता हालापिता चा लोपापिता चा एवमेवा मुलानि चा फलानि चा अतता नथि सवता हालापिता चा लोपापिता चा लोपापिता चा।
3) दुवे मजूला एके गे भिसे पि चु मिगे नो धुवे एतानि पि चु तानि पानानि नो अलाभियिसंति।
4) पल चो तेहि ये अपतिये मे आवकपं तथा अनुवटिसंति से सुकटं कछंति। एचु हेतो देसं पि हापयिसंति से दुकटं कछति। पापे हि नामा सुपदालये से अतिकंत अंतलं नो हुतपुलव धंममहामता नामा तेदसवसाभिसितेना ममया धंममहामाता कटा ते सवपासंसु वियापटा।
5) संपटिपति वंभनसमनानं संपटिपति मातापितिसु सुसुसा। एसे चा अने चा बहुविधे धंमचलने वधिते।
6) देवानं प्रियसा पियदसिसा लाजिने दुवे चिकिसका कटा मनुसचिकिसा पसुचिकिसा चा ओसधीनि मनुसोपगानि चा पसोपगानि चा अतता नथि।

प्र.3 सूत्र स्पष्टीकरण लिहा. (कोणतेही 2) **12**

1) अशोकाचे स्तंभलेख
2) खारवेल शिलालेखाचा काळ व संदेश
3) अशोक शिलालेखातील प्राकृत भेद

प्र.4 सम्राट खारवेलचा हाथीगुंफा शिलालेख विषयावर निबंध लिहा. **14**

किंवा

शिलालेखातील सम्राट अशोक व खारवेलच स्थान यावर निबंध लिहा.

प्र.5 ऐतिहासिक दृष्टीने प्राकृत शिलालेखांचे महत्व स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-391

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
English (Special Paper – XII)
INTRODUCTION TO LITERARY CRITICISM

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Aristotle's book *Poetics* has _____ chapters.
   a) 20 b) 30
   c) 26 d) 36

2) According to Aristotle, catharsis is _____ effects of tragedy.
   a) physical b) social
   c) emotional d) historical

3) Pity and _____ bringing about purgation of emotion.
   a) sympathy b) fear
   c) empathy d) cry

4) According to I A Richards, _____ is a subject or topic referred, which has literal meaning.
   a) sense b) feeling
   c) tone d) intention

5) By *tone* I. A. Richards means the author's _____ towards his readers.
   a) relation b) anger
   c) attitude d) happiness

6) The essay *Four Kinds of Meaning* is published in the book _____.
   a) Poetics b) Republic
   c) The Practical Examination d) The Practical Criticism

7) According to William Wordsworth, _____ must be a truthful representation of nature.
   a) tragedy b) drama
   c) Poetry d) religion

8) William Wordsworth defines 'poetry as the spontaneous overflow of powerful feelings; it takes its origin from emotion recollected in _____.
   a) tranquility b) anger
   c) confusion d) horror

9) According to William Wordsworth, the life of _____ people is the subject of the poems.
   a) urban b) modern
   c) humble rustic d) aristocratic

10) According to Eliot, _____ cannot be inherited and it can be obtained by great labour.
   a) property b) legacy
   c) catharsis d) tradition

11) T. S. Eliot's essay *Tradition and Individual Talent* published in the year _____.
   a) 1819 b) 1919
   c) 1918 d) 1920

12) T. S. Eliot says that _____ is not expression of personality but an escape from personality.
   a) poetry b) civilization
   c) tradition d) talent

13) _____ says that poetry is a speaking picture.
   a) T. S. Eliot b) William Wordsworth
   c) I A Richards d) Philip Sidney

14) Sidney's three kinds of poetry are the *Sacred poetry, Right poetry* and _____ poetry.
   a) Intellectual b) Imaginative
   c) Philosophical d) Traditional

Q.2 Write the short answers (Any Four) **16**

a) What is the difference between *Intention* and *Sense?*
b) Write in short about *Feeling* and *Sense?*
c) Explain in brief about the significance of *tone* to understand meaning.
d) Write a short note on I. A. Richards' *Four Kinds of Meaning.*
e) Define I. A. Richards' concept of *Intention.*
f) Briefly state the relation between *Tone* and *Intention.*

Q.3 Write the brief answers (Any Two) **12**

a) How does Sidney define poetry? Write in detail about Sidney's three kinds of poetry.
b) Critically comment on Philip Sidney's essay *An Apology For Poetry.*
c) Discuss T. S. Eliot's concept of tradition.
d) Comment on T. S. Eliot's theory of impersonality.

Q.4 Answer any-1 of the following questions (1 out of 2) **14**

Explain in detail Aristotle's theory of imitation.

OR

Critically comment on Aristotle's concept of 'catharses.

Q.5 What does William Wordsworth argue in his essay 'Preface to Lyrical Ballads'? **14**

SLR-AK-392

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Hindi (Special Paper – XII)
विशेष लेखक : ओमप्रकाश वाल्मीकि

Day & Date: Saturday,05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर लिखिए। 14

1) ओमप्रकाश वाल्मीकि का जन्म ———— गाँव में हुआ।
अ) मसूरी ब) सुलतानपुर
क) चंद्रपुर ड) बरला

2) ओमप्रकाश वाल्मीकि की मृत्यु सन् ———— में हुई।
अ) 2013 ब) 2014
क) 2015 ड) 2016

3) ओमप्रकाश वाल्मीकि को सन् ——— में कथाक्रम पुरस्कार से नवाजा गया।
अ) 1993 ब) 1995
क) 1996 ड) 2001

4) ओमप्रकाश वाल्मीकि ———— चेतना के कथाकार हैं।
अ) ग्रामीण ब) नगरीय
क) ऐतिहासिक ड) दलित

5) निम्न में से ———— रचना समीक्षा विधा की हैं।
अ) सलाम ब) दलित साहित्य का सौंदर्यशास्त्र
क) सदियों का संताप ड) अब और नहीं

6) 'जूठन' यह शीर्षक ———— ने सुझाया हैं।
अ) कॅवल भारती ब) तेज सिंह
क) राजेंद्र यादव ड) गंगाधर पानतावणे

7) दिन–रात मर–खपकर हमारे पसीने की कीमत मात्र ————।
अ) बेगारी ब) दो आना
क) जूठन ड) रोटी

8) गाँव के पश्चिम में एक ———— के किनारे चबूतरे पर माता का मंदिर था।
अ) जोहड़ ब) नदी
क) सागर ड) खेत

9) भंगी अपने आपको ——— कहलाना पसंद करने लगे थे।
अ) चूहडा ब) हरिजन
क) दलित ड) वाल्मीकि

10) जबलपुर की साहित्यिक गतिविधियों ने लेखक को ———— सोच की ओर आकर्षित किया।
अ) धार्मिक ब) साम्यवादी
क) जनवादी ड) प्रयोगवादी

11) पशुपति मेला गढ़वाल–कुमाऊँ की ––––– एकता का प्रतीक माना जाता हैं।
अ) सामाजिक ब) सांस्कृतिक
क) आंचलिक ड) धार्मिक

12) भारतीय समाज में ––––– एक महत्त्वपूर्ण घटक हैं।
अ) गुण ब) जाति
क) कर्म ड) वैज्ञानिकता

13) आदमी को जन्म के आधार पर ––––– मूल्यों से वंचित रखना किसी भी तरह से न्यायसंगत नहीं हैं।
अ) साहित्यिक ब) धार्मिक
क) सांस्कृतिक ड) मानवीय

14) जूठन यह एक ––––– प्रथा है जो मानवता की विरोधी हैं।
अ) रूग्ण ब) अच्छी
क) नई ड) दैवी

प्र.2 निम्नलिखित में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। **16**

1) 'दलित चेतना' से तात्पर्य क्या हैं?
2) ओमप्रकाश वाल्मीकि का साहित्यिक कृतित्व लिखिए।
3) ओमप्रकाश वाल्मीकि की साहित्यिक प्रेरणाएँ कौन–सी रही हैं?
4) 'जूठन' आत्मकथा का उद्देश्य संक्षेप में लिखिए।
5) डॉ. आंबेडकर की पुस्तके पढ़ने से लेखक पर क्या परिणाम हुआ?
6) बुद्ध के कौन–से विचारों ने लेखक को प्रभावित किया?

प्र.3 निम्नलिखित अवतरणों में से किन्हीं दो की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए। **12**

1) "अस्पृश्यता का ऐसा माहौल कि कुत्ते–बिल्ली, गाय–भैंस को छूना बुरा नहीं था लेकिन यदि चूहड़े का स्पर्श हो जाए तो पाप लग जाता था। सामाजिक स्तर पर इनसानी दर्जा नहीं था।"
2) "इसे ठाके अपने घर में धर ले। कल तड़के बरातियों को नाश्ते में खिला देना....."
3) "हमारे बीच अचानक फासला बढ़ गया था। हज़ारों साल की नफरत हमारे दिलों में भर गई थी। एक झूठ को हमने संस्कृति मान लिया था।"
4) "अब तो यह 'सरनेम' मेरे नाम का एक ज़रूरी हिस्सा बन गया हैं जिसे छोड़कर 'ओमप्रकाश' की कोई पहचान नहीं हैं। 'पहचान' और 'मान्यता' दोनों शब्द अपने आपमें बहुत कुछ कह देते हैं।"

प्र.4 निचे दिए गये प्रश्नों में से किसी एक का उत्तर लिखिए। **14**

'जूठन' आत्मकथा के नायक की चारित्रिक विशेषताएँ लिखिए।

अथवा

'जूठन' आत्मकथा की भाषा–शैली का विवेचन कीजिए।

प्र.5 'जूठन' आत्मकथा में चित्रित दलित जीवन की त्रासदी को स्पष्ट कीजिए। **14**

SRL-AK-393

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester – VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Kannada (Special Paper – XII)
CULTURAL HISTORY OF KANNADA

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **14**

1) ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಮನೆತನದ ಮೂಲ ಪುರುಷ –
1) ಅಮೋಘವರ್ಷ **2)** ಮೂರನೇ ಕೃಷ್ಣ
3) ದಂತಿದುರ್ಗ **4)** ಧ್ರುವ

2) 1ನೇ ಕೃಷ್ಣ ಎಲ್ಲೋರಾದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ದೇವಾಲಯ –
1) ಮಹಾದೇವ **2)** ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥ
3) ಕೈಲಾಸನಾಥ **4)** ಕೇಶವ

3) ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ರಾಜಧಾನಿ –
1) ಕಲಬುರ್ಗಿ **2)** ಕಲ್ಯಾಣ
3) ಬಾದಾಮಿ **4)** ಮಾನ್ಯಖೇಟ

4) ಅಮೋಘವರ್ಷ ವೃಪತುಂಗನ ಕಾಲದ ಕನ್ನಡ ಕವಿ –
1) ಪಂಪ **2)** ದಂಡಿ
3) ಶ್ರೀವಿಜಯ **4)** ವಾಮನ

5) ರಾಜ್ಯದ ಒಳಿತಿಗಾಗಿ ಕೊಲ್ಲಾಪುರದ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ತನ್ನ ಕೈಬೆರಲನ್ನೇ ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಅರಸ –
1) ಧ್ರುವ **2)** ದಂತಿದುರ್ಗ
3) ಗೋವಿಂದ **4)** ಅಮೋಘವರ್ಷ

6) ಕಾವೇರಿಯಿಂದ ಗೋದಾವರಿಯವರೆಗೆ ಹರಡಿದ ನಾಡು –
1) ತಮಿಳುನಾಡು **2)** ಕರ್ನಾಟಕ
3) ಕೇರಳ **4)** ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ

7) ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪದದ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಸಂವಾದಿ ಪದ –
1) ಕಲ್ಚರ್ **2)** ಸಿವಿಲಾಯಿಜೇಷನ್
3) ಕಲ್ಟ್ **4)** ಕನ್ಸೆಪ್ಟ್

8) ಮಾನವನ ಅಮತರಂಗಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವ ಪದ –
1) ನಾಗರಿಕತೆ **2)** ಕಲ್ಪನೆ
3) ಪ್ರತಿಭೆ **4)** ಸಂಸ್ಕೃತಿ

9) ಚದುರರ್ದ ನಿಜದಿಂ ಕುರಿತೊದದೆಯುಂ ಪರಿಣತ ಮತಿಗಳ್
1) ನ್ಯಾಯಪ್ರಯೋಗ **2)** ಕಾವ್ಯಪ್ರಯೋಗ
3) ಮಾತುಪ್ರಯೋಗ **4)** ನಾಟ್ಯಪ್ರಯೋಗ

10) ನಾಗರಿಕತೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುವ ಮಾತೃಕೆ –
1) ಶಿಲ್ಪಕಲೆ **2)** ವಾಸ್ತಶಿಲ್ಪ
3) ಲಲಿತಕಲೆ **4)** ಚಿತ್ರಕಲೆ

11) ಇದು ಎಲ್ಲೋರಾದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಜೈನಗುಹೆ –
1) ರಾಮೇಶ್ವರ **2)** ಕೈಲಾಶನಾಥ
3) ಇಂದ್ರಸಭಾ **4)** ಪಾರ್ಶ್ವನಾಥ

12) ಎಲಿಫೆಂಟಾದ ಮೊದಲಿನ ಹೆಸರು –

1) ಮುಂಬೈ 2) ಎಲ್ಲೋರಾ
3) ಅಜಂತಾ 4) ಗೋರವಪುರಿ

13) 'ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಸಮೀಕ್ಷೆ' ಕೃತಿಯನ್ನು ಬರೆದವರು –

1) ಚಿದಾನಂದ ಮೂರ್ತಿ 2) ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರ ಸ್ವಾಮಿ
3) ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ 4) ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ

14) ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಮನೆತನದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅರಸ

1) ಅಮೋಘವರ್ಷ ನೃಪತುಂಗ 2) ಗೋವಿಂದ
3) ಕೀರ್ತಿವರ್ಮ 4) ಕೃಷ್ಣ

ಪ್ರ.2 ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **16**

1) ಟಾಲೆಮಿಯ ಕಾಲ ಯಾವುದು? ಅವನು ಗುರುತಿಸಿದ ಕನ್ನಡದ ಜಾಗಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ.
2) ಕಪ್ಪೆ ಅರಭಟ್ಟನ ಸ್ವಭಾವ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುವ ತ್ರಿಪದಿ ಯಾವುದು?
3) ಕವಿರಾಜ ಮಾರ್ಗಕಾರ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ಕರ್ನಾಟದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿರಿ.
4) ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.
5) ಕರ್ನಾಟಕವನ್ನು ಆಳಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಅರಸರನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ.
6) ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೋರಾದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಗುಹಾಲಯಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.3 ಬೇಕಾದ ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ : **12**

1) ದಂತಿದುರ್ಗ
2) ಮಾನ್ಯಖೇಟ
3) ಕೈಲಾಸನಾಥ ದೇವಾಲಯ
4) ದಾನ ಶಾಸನಗಳು

ಪ್ರ.4 ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **14**

1) ಅಮೋಘವರ್ಷ ನೃಪತುಂಗನ ರಾಜಕೀಯ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
2) ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಮತ್ತು ನಾಗರಿಕತೆಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧಾಂತರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.5 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. **14**

ವಾಸ್ತುಶಿಲ್ಪ ಕಲೆಗೆ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

SLR-AK-394

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Marathi (Special Paper – XII)
साहित्यशास्त्र (उत्तरार्ध)

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **14**

1) ललितेतर साहित्याला कोणते साहित्य म्हटले जाते.
अ) काव्य ब) सामाजिक
क) शास्त्रीय ड) ललित

2) शास्त्रीय सत्य हे परिवर्तनीय असू शकते का?
अ) नाही ब) होय
क) असत्य ड) यापैकी नाही

3) ललित साहित्यकृती हा कोणता आविष्कार आहे?
अ) तांत्रिक ब) मांत्रिक
क) सृजनात्मक ड) बांधीव

4) 'अभिनव काव्यप्रकाश' या ग्रंथाचे प्रकाशन कोणते आहे?
अ) मेहता ब) साकेत
क) लोकवाङ्मयगृह ड) व्हीनस

5) 'साहित्य विचार' हा प्रा. अ. वा. कुलकर्णी यांचा ग्रंथ कोणत्या प्रकाशनाने प्रकाशित केला आहे?
अ) पॉप्युलर ब) प्रतिमा
क) स्नेहवर्धन ड) दर्या

6) रसग्रहण : कला व स्वरूप हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
अ) डॉ. लीला गोविलकर ब) वा. ल. कुलकर्णी
क) गो. म. कुलकर्णी ड) ग. त्र्य. देशपांडे

7) प्लेटो आणि ॲरिस्टॉटल यांनी अनुकरणाच्या पद्धतीनुसार किंवा प्रस्तुतीकरणाच्या पध्द्तीनुसार किती प्रकार कल्पीले आहेत.
अ) तीन ब) दोन
क) चार ड) पाच

8) रसिकतेत रसिकाच्या कोणत्या घटकाचा वाटा मोठा असतो.
अ) कथेचा ब) संस्कृतीचा
क) काव्याचा ड) गदयाचा

9) काव्यास्वाद हा पूर्णपणे अनुभवगम्य आणि अलौकिक आहे असे कोणाचे मत आहे.
अ) संस्कृत मीमांसक ब) आधुनिक विचारवंत
क) ग्रीक विचारवंत ड) पाश्चात्य विचारवंत

10) अगदी जुन्या काळी मुद्रणकला नव्हती त्या काळी ग्रंथलेखन, ग्रंथपठण यासाठी कोणत्या वाङ्मय प्रकाराचा उपयोग होत असे?
   अ) पदयलेखन ब) गदयलेखन
   क) नाटयलेखन ड) चरित्रलेखन

11) पण लक्षात कोण घेतो? हा मराठीतील सर्वमान्य वाङ्मय प्रकार आहे.
   अ) नाटक ब) कथा
   क) कादंबरी ड) एकांकिका

12) नाटकाला भरतमुनींनी कोणता शब्द वापरला आहे?
   अ) वाणीकाव्य ब) दृष्यकाव्य
   क) कथाकाव्य ड) श्राव्यकाव्य

13) आधुनिक वाङ्मयात सर्वात विस्तृत आणि अनेक उपप्रकार सामावणारा प्रकार कोणता?
   अ) कथा ब) काव्य
   क) नाटक ड) कादंबरी

14) नाटकाचे मुख्य किती प्रकार आहेत?
   अ) दोन ब) तीन
   क) चार ड) पाच

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) साहित्याचे शब्दरूप लिहा?
2) वास्तव आणि कल्पित यांचा संबंध स्पष्ट करा?
3) संवेदनात्मकता म्हणजे काय?
4) साहित्यातील सेंद्रियता या अनुभवास थोडक्यात स्पष्ट करा?
5) प्लेटोचा अनुकरण सिद्धांत लिहा?
6) आस्वादातील अडथळे थोडक्यात लिहा?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) साहित्याच्या आस्वादाला आवश्यक असणारे गुण कोणते?
2) साहित्य प्रकारातील काव्य संकल्पना स्पष्ट करा?
3) कादंबरी या वाङ्मय प्रकाराची संकल्पना स्पष्ट करा?
4) ॲरिस्टॉटलचा कॅथॉर्सिस सिद्धांत लिहा?

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

शास्त्रीय आणि ललित साहित्यातील फरक स्पष्ट करा?

किंवा

साहित्याची आस्वादात्मकता, स्वरूप, विशेष स्पष्ट करा?

प्र.5 साहित्यातून व्यक्त होणाऱ्या अनुभवाची गुणवैशिष्टये सविस्तर लिहा? **14**

SLR-AK-395

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Sanskrit (Special Paper – XII)
वेदवाङ्मय

Day & Date: Saturday,05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तरपत्रिकेत लिहावीत.

प्र.1 योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। 14
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

1) शतपथ ब्राह्मणात ––––– अध्याय आहेत.
अ) 100 ब) 200
क) 300 ड) 250

2) बलिष्ठ म्हणजे ––––– होय.
अ) बलवान ब) सर्वात बलवान
क) युद्धवीर ड) हिंसक

3) झष हा ––– चा प्रकार आहे.
अ) वेग ब) विष्णु
क) देव ड) मासा

4) सुकन्येच्या पतीचे नाव ––– होते.
अ) च्यवन ब) शर्याती
क) मनु ड) दुर्वास

5) अश्विनीकुमारांना ––––– ऋषींनी सोमविद्या दिली.
अ) च्यवन ब) दुर्वास
क) दध्यंग ड) कश्यप

6) पूर्वेकडील राज्यांना ––––– संज्ञा आहे.
अ) स्वराज्य ब) वैराज्य
क) भौज्य ड) साम्राज्य

7) दक्षिणे कडील राजांना ––––– संज्ञा आहे.
अ) विराट ब) सम्राट
क) भोज ड) यापैकी नाही

8) ––––– चे सिंहासन वेदमय असते.
अ) अर्जुन ब) राजा
क) इंद्र ड) कृष्ण

9) ––––– नित्य करावा असे सांगितले आहे.
अ) स्वाध्याय ब) शस्त्रपरिग्रह
क) अभिषेक ड) स्तुती

10) सिंहासनाचे पुढील पाय ––––– व ––––– या देवतांनी स्थिर केले.
अ) विष्णु व लक्ष्मी ब) शिव व पार्वती
क) सविता व बृहस्पती ड) वरुण व सोम

11) वैरुप व वैराज्य यांनी ——— चे पाय स्थिर केले.
अ) पुढचे ब) मागचे
क) उत्तरे ड) डावीकडचे

12) उत्तरेकडील राजाने ——— साठी अभिषेक करावा.
अ) वैराज्य ब) स्वराज्य
क) भौज्य ड) साम्राज्य

13) सुकन्याच्या वडिलांचे नाव ——— होते.
अ) कश्यप ब) शर्याती
क) मनु ड) दुर्वास

14) सोमविद्या प्रकट केल्यावर ——— येऊन शिर कापतो.
अ) वरुण ब) विष्णु
क) अग्निदेव ड) इंद्र

प्र.2 टिप्पणी लिखत. (केऽपि 4) **16**
टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)
1) इंद्राची स्तुति
2) राज्य
3) मन्त्रमयी आसन्दी
4) नारद मुनींनी केलेला उपदेश
5) वास्तुह

प्र.3 ससंदर्भ स्पष्टीकरणं कुरुत। (केऽपि 2) **12**
संदर्भासह स्पष्टीकरण करा. (कोणतेही दोन)
1) तस्मादधाप्येतर्हि पितरं पुत्रा निष्ठावोऽववदित्येवाचक्षते।
2) अथेह मनुरेवैकः परिशिशिषे।
3) चराति चरतो भगः।

प्र.4 स्वाध्यायाचे महत्त्व सांगा. **14**

किंवा

वैद्यक विद्येतील अश्विनकुमारांचे कौशल्य 'च्यवन भार्गव' कथेच्या आधारे सांगा.

प्र.5 इंद्राने केलेली श्रमाची प्रशंसा तुमच्या शब्दात लिहा. **14**

SLR-AK-396

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/ Nov-2019
Urdu (Special Paper – XII)
SPECIAL STUDY OF PROSE AND POETRY
(MAULANA ALTAF HUSAIN HALI AUR DR. ALLAMA IQBAL)

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

سوال نمبر.1. صیحح متبادل کا انتخاب کر کے جملہ مکمل کیجیئے اور جوابی پرچے میں لکھیے :- **14**

1) اقبال نے اپنے ابتدائی کلام پر _____ سے اصلاح لی تھی -

مومن ، ذوق، حالی ، داغ دہلوی

2) دنیا کی محفلوں سے اکتا گیا ہوں یا رب
کیا لطف انجمن کا جب دل ہی بجھ گیا ہو

درج ذیل شعر میں 'دل کا بجھ جانا' _____ ہے -

محاورہ ، ضرب المثل ، فقرہ، جملہ

3) خا تم ہستی میں مانند نگیں پوشیدہ ہے-

درج بالا مصرع میں 'خاتم ہستی' سے مراد شہر _____ ہے -

بغداد ، قرطبہ ، مدینہ منورہ ، دلی

4) اس خاموشی میں جائیں اتنے بلند نالے
تاروں کےقافلے کو میری صدا _____ ہو -

گجر ، درا ، گھنٹی ، ان میں سے کوئی نہیں

5) نظم 'ا یک آرزو' میں شاعر بیدار ہو نے کے لیے _____ کا احسان لینا نہیں چاہتا -

گردوارا ، کلیسا ، دیروحرم ، ان میں سے کوئی نہیں

6) شہر _____ اقبال کا مدفن ہے -

سیالکوٹ، لاہور ، کراچی، حیدرآباد

7) نظم _____ حب الو طنی کے موضوع پر لکھی ہوئی اقبال کی مشہور نظم ہے -

نیا شوالہ، جگنو، ہمدردی ، شکوہ

8) ہزاروں سال نرگس اپنی بے نوری پہ روتی ہے

بڑی مشکل سے ہوتا ہے چمن میں دیدہ ور پیدا

درج بالا شعر نظم _____ کا ہے -

بلاد طلوع اسلام ، خضر راہ ، فلسفۂ غم

اسلامیہ ،

9) 'مسجد قرطبہ' ملک _____ میں ہے -

جرمنی ، چین ، شام ، اسپین (اندلس)

10) حباب انجم _____ کی مثال کے ذ ریعہ اقبال نے زندگی کے فلسفے کو بیان کیا ہے -

آگ ، تخم گل ، چنگاری ، نہر

11) ساحر الموط سے مراد _____ ہے -

حسن بن شداد ، فرعون ، نمرود

صباح

12) اقبال نے نظم 'طلوع اسلام' _____ کی کامیابی پر لکھی تھی -

ٹیپو صدام حسین ، مصطفی کمال پاشا ، ایت اللہ حمیتی

سلطان ،

13) یثرب _____ کا قدیم نام ہے -

بغداد ، دلی ، مکہ معظمہ ، مدینہ منورہ

14) وہ سکوت شام صحرا میں غروب آفتاب

جس سے روشن تر ہوئی چشم جہاں بین خلیل

درج بالا شعر میں خلیل سے مراد پیغمبر _____ ہیں -

اسمعیل ، ابراہیم، اسحاق ، یعقوب

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھئیے :- (کوئی چار) 16

1) اقبال کے قیام یورپ پر روشنی ڈالیے -

2) اقبال کے عشق رسول کا جائزہ لیجیے -

3) اقبال کے فلسفہ خودی کا مختصر تعارف پیش کیجئے -

4) اقبال کے سوال زندگی کا راز کیا ہے ؟ کا جواب خضر کیا دیتے ہیں ؟

5) نظم 'والدہ مرحومہ کی یاد میں کے بند نمبر پانچ(۵) میں اقبال نے اپنی والدہ سے متعلق کس قسم کے جذبات بیان کیا ہے ؟

6) نظم 'مسجد قرطبہ' کے بند نمبر (۲) میں عشق کی جو صفات بیان کی گئی ہیں اسے مختصر الفاظ میں تحریر کیجئے -

سوال نمبر.3. سیاق و سباق کے حوالے سے تشریح کیجیے - (کوئی دو) 12

1) مرتا ہوں خامشی پر یہ آرزو ہے میری

دامن میں کوہ چھوٹا سا جھونپڑا ہو

آزاد فکر سے ہوں ، عزلت میں کن گزاروں

دنیا کے غم کا دل سے کانٹا نکل گیا ہو

لذت سرودکی ہو چڑیوں کے چہچہوں میں

چشمے کی شو رشوں میں باجا سا بج رہا ہو

2) جانتا ہوں اہ! میں آلام انسانی کا راز
ہے نوائے شکوہ سے خالی میری فطرت کا ساز
میرے لب پر قصہ نیرنگی دوران نہیں
دل میرا حیراں نہیں ، خنداں نہیں ، گریاں نہیں
پر تیری تصویر قاصد گر یہ پیہم کی ہے
اہ ! یہ تردید میری حکمت محکم کی ہے

3) اے تیری چشم جہاں بیں پروہ طوفاں آشکار
جن کے ہنگامے ابھی دریا میں سوتے ہیں خموش
"کشتی مسکین " و "جان پاک" و "دیوار یتیم "
علم موسی بھی ہے تیرے سامنے حیرت فروش
چھوڑ کر آبادیاں رہتا ہے تو صحرا نورد
زندگی تیری ہے بے روز و شب و فردا ودوش

4) تیرے شب و روز کی اور حقیقت ہے کیا
ایک زما نے کی رو جس میں نہ دن ہے نہ رات
آنی و فانی تمام معجزہ ہائے ہنر
کرجہاں بے ثبات، کار جہاں بے ثبات !
اول و آخر فنا ، باطن و ظاہر فنا
نقش کہن ہو کہ نو ، منزل آخر فنا

سوال نمبر.4. **مفصل جواب لکھئیے :- (کوئی ایک)** **14**

1) اردو نظم میں اقبال کے مقام و مرتبہ کو متعین کیجئے
2) نظم 'بلاداسلامیہ' کا خلاصہ لکھیے -

سوال نمبر.5. نظم 'طلوع اسلام' کا خلاصہ لکھیے - **14**

SLR-AK-397

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XII)
POLITICAL AND CULTURAL HISTORY OF ANCIENT MAHARASHTRA

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) घटोत्कच लेणी ––– काळात कोरली गेली.
अ) सातवाहन ब) वाकाटक
क) चालुक्य ड) राष्ट्रकुट

2) वाकाटक राज्याची ––– ही राजधानी होती.
अ) वातापी ब) नाशिक
क) चनका ड) पैठण

3) ––– हा राजा वाकाटक घराण्याशी संबंधित नाही.
अ) प्रवारसेन ब) रूद्रसेन
क) पृथ्वीसेन ड) अमोघसेन

4) वाकाटक राजे ––– या धर्माचे अनुयायी होते.
अ) चार्वाक ब) बौद्ध
क) जैन ड) वैदिक

5) ––– येथील लेण्या चालुक्य काळात कोरल्या गेल्या.
अ) घटोत्कच ब) कार्ले
क) भाजे ड) बदामी

6) चालुक्य घराण्याचा ––– हा संस्थापक राजा होय.
अ) किर्तीवर्मा ब) पहिला पुलकेशी
क) दंतीदुर्ग ड) विक्रमादित्य

7) चालुक्य शैलीतील ––– हे मंदिर कलेचा उत्कृष्ट नमुना आहे.
अ) कैलास ब) विट्ठल
क) विरूपाक्ष ड) सूर्यनारायण

8) पद्मपाणीचे चित्र ––– लेण्यामध्ये आहे.
अ) नाशिक ब) उस्मानाबाद
क) अजिंठा ड) कार्ले

9) वेरूळ येथील प्रसिद्ध कैलास मंदिर ––– या राष्ट्रकुट राजाच्या काळात कोरले.
अ) कृष्ण पहिला ब) पहिला पुलकेशी
क) दंतीदुर्ग ड) विक्रमादित्य

10) राष्ट्रकुट राज्याची ––– ही राजधानी होती.
अ) मान्यखेट ब) उस्मानाबाद
क) पैठण ड) वातापी

11) ––– याने राष्ट्रकुट घराण्याचा शेवट करून कल्याणीच्या चालुक्य राज्याची स्थापना केली.
अ) पुलकेशी पहिला ब) तैल दुसरा
क) पुलकेशी दुसरा ड) पुलकेशी तिसरा

12) ––– हा यादव घराण्याचा पहिला राजा होय.
अ) अमोघवर्ष ब) जैतूगी प्रथम
क) दृढप्रहरी ड) रामदेवराय

13) ––– हा पंडित यादव दरबारात होता.
अ) गुनाढ्य ब) कालिदास
क) हेमाद्री ड) दांडी

14) मुकुंदराज यांनी ––– हा ग्रंथ यादवकाळात लिहिला.
अ) भावार्थदिपिका ब) लिळा चरित्र
क) चतुश्लोकी भागवत ड) विवेकसिंधू

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) प्रभावतीगुप्ता विषयी माहिती सांगा.
2) चालुक्य घराण्याच्या उत्पत्तीविषयी माहिती द्या.
3) अजिंठा लेण्याची माहिती द्या.
4) आमोघवर्ष यांचे योगदान सांगा.
5) यादव घराण्याची उत्पत्ती सांगा.
6) यादव कालीन साहित्यातील योगदान सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन वर टिपा लिहा. **12**

1) वाकाटक कालीन कला व स्थापत्य
2) चालुक्यकालीन कला व स्थापत्य
3) तिसरा गोविंद
4) यादव कालीन विविध ग्रंथ

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

दुसऱ्या पुलकेशी राजाचे राजकीय योगदान सांगा.

किंवा

पहिला प्रवारसेन याची कामगिरी स्पष्ट करा.

प्र.5 यादव सत्तेच्या पराभवाची कारणे स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XII)
POLITICAL AND CULTURAL HISTORY OF ANCIENT MAHARASHTRA

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Ghatotkach Caves carves in the period of _____.
   a) Satvahan b) Vakatak
   c) Chalukya d) Rashtrakut

2) _____was the Capital of Vakataka dynasty.
   a) Vatapi b) Nashik
   c) Chanaka d) Paithan

3) _____ King was not related to vakataka dynasty.
   a) Pravarsen b) Rudrasen
   c) Prithvisen d) Amoghsen

4) The Vakatak kings were the followers of _____ religion.
   a) Charvak b) Bauddha
   c) Jain d) Vaidic

5) _____ Caves carved in the period of Chalukya dynasty.
   a) Ghatatkoch b) Karle
   c) Bhaje d) Badami

6) _____ was the founder king of Chalukya dynasty.
   a) Kirtivarma b) Pulkeshi I
   c) Dantidurg d) Vikramaditya

7) _____temple was the best example of Chalukya art.
   a) Kailas b) Vitthal
   c) Virupaksha d) Suryanarayan

8) Padmapani Painting is located in _____.
   a) Nasik b) Osmanabad
   c) Ajanta d) Karle

9) The famous Kailas temple of verula carved in the period of Rashtrakut King _____.
   a) Krishna I b) Pulkeshi I
   c) Dantidurg d) Vikramaditya

10) _____ was the capital of Rashtrakut dynasty.
   a) Manyakhet b) Osmanabad
   c) Paithan d) Vatapi

11) _____ king destroyed Rashtrakut dynasty and situated Chalukya dynasty of Kalyani.
   a) Pulkeshi I b) Tail II
   c) Pulkeshi II d) Pulkeshi III

12) _____ was the first king of Yadavas dynasty.
a) Amoghvarsh b) Jaitugi I
c) Drudhaprahari d) Ramdevray

13) _____ Pandit was in Yadavas court.
a) Gunadya b) Kalidas
c) Hemadri d) Dandi

14) _____ Book was written by Mukundraj in the period of Yadava.
a) Bhavartdipika b) Bhagvat
c) Chatushloki Bhagvat d) Dasbodh

Q.2 Write short answers (Any Four) **16**

a) Give information about Prabhavati Gupta.
b) Give information Origin of Chalukya dynasty.
c) Discuss on Ajanta Caves.
d) State the contribution of Amoghvarsh.
e) State the origin of Yadava dynasty.
f) State the contribution of literature in Yadavas Period.

Q.3 Write short notes (Any Two) **12**

a) Art and Architecture of Vakatak Period
b) Art and Architecture of Chalukya period
c) Govind III
d) Different sect of Yadav period

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

State the Political contribution of Pulkeshi II.

OR

Explain the Political work of Pravarsen I.

Q.5 Explain the causes of defeat of Yadava dynasty. **14**

SLR-AK-398

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Special Paper – XII)
MICRO ECONOMICS

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे आकृती काढा.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) एकजिनसी उत्पादन हे ––– या बाजाराचे वैशिष्टये आहे.
अ) पुर्ण स्पर्धा ब) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धा
क) अल्पाधिकार ड) यापैकी नाही

2) श्रमाची मागणी ––– असते.
अ) प्रत्यक्ष ब) अप्रत्यक्ष
क) अ आणि ब दोन्ही ड) यापैकी नाही

3) व्याजाचा रोकड प्राधान्य प्रवृत्ती सिद्धांत ––– यांनी मांडला.
अ) डॉ. मार्शल ब) जे. एम. केन्स
क) जे. बी. से. ड) ॲडम स्मिथ

4) नफ्याचा नवप्रवर्तन सिद्धांत ––– यांनी मांडला.
अ) हॉले ब) शुंपिटर
क) नाईट ड) यापैकी नाही

5) आभास खंडाची कल्पना सर्वप्रथम ––– यांनी मांडली.
अ) डॉ. मार्शल ब) रिकार्डो
क) जे. एम. केन्स ड) बेनहॅम

6) मुल्यभेद हे ––– या बाजाराचे वैशिष्टये आहे.
अ) पुर्ण स्पर्धा ब) मक्तेदारी
क) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धा ड) अल्पाधिकार

7) ––– हे मक्तेदारीयुक्त स्पर्धेचे वैशिष्टये आहे.
अ) एकच किंमत ब) विक्री खर्च
क) बाजाराचे पुर्ण ज्ञान ड) वरील सर्व

8) विभाजनाचा सीमांत उत्पादकता सिद्धांत ––– यांनी मांडला.
अ) डॉ. मार्शल ब) प्रा. हॉले
क) प्रा. जे. बी. क्लार्क ड) प्रा. नाईट

9) ––– या बाजारात मागणी वक्र 'अक्ष' अक्षाशी समांतर असतो.
अ) पुर्ण स्पर्धा ब) मक्तेदारी
क) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धा ड) अल्पाधिकार

10) ––– यांनी नुकसान भरपाईचे तत्व मांडले.
अ) हिक्स ब) कॅल्डोर
क) सायटोवस्की ड) वरील सर्व

11) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धेची संकल्पना ––– यांनी मांडली.
   अ) डॉ. मार्शल ब) चेंबरलीन
   क) ॲडम स्मिथ ड) प्रा. जोन रॉबिन्सन

12) ––– यांच्या मते खंडामुळे किंमत ठरते.
   अ) रिकार्डो ब) आधुनिक अर्थशास्त्रज्ञ
   क) जे. बी. से. ड) ॲडम स्मिथ

13) ––– म्हणजे श्रमिकाला त्याच्या कामाचा दिला जाणारा मोबदला होय.
   अ) खंड ब) वेतन
   क) व्याज ड) नफा

14) नफ्याचा धोका पत्करण्याबाबतचा सिद्धांत ––– यांनी मांडला.
   अ) हॉले ब) नाईट
   क) शुपिंटर ड) जे. बी. क्लार्क

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) विक्री खर्चाची संकल्पना स्पष्ट करा.
2) वेतन भिन्नतेची कारणे सांगा.
3) पुर्ण स्पर्धा बाजाराची वैशिष्टये सांगा.
4) कल्याणकारी अर्थशास्त्राची संकल्पना स्पष्ट करा.
5) नफ्याचा अनिश्चितता पत्करण्याबाबतचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
6) आभास खंडाची संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन थोडक्यात टिपा लिहा. **12**

1) मुल्यभेदाचे प्रकार
2) नुकसानभरपाईचे तत्व
3) नफ्याचा नवप्रवर्तन सिद्धांत
4) केन्स यांचा व्याजाचा सिद्धांत

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्ऱाही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

मक्तेदारीयुक्त स्पर्धेची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

किंवा

रिकार्डो यांचा खंडाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.5 आर्थिक कल्याणाच्या मापनातील समस्या स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-398

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Special Paper – XII)
MICRO ECONOMICS

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw diagram whenever necessary.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Homogeneous product is the features of _____ market.
   a) Perfect competition b) Monopolistic competition
   c) Oligopoly d) None of these

2) Demand for labour is _____.
   a) Direct b) Indirect
   c) Both A and B d) None of these

3) _____ introduced the liquidity preference theory of interest.
   a) Dr. Marshall b) J. M. Keynes
   c) J. B. Say d) Adam Smith

4) Innovation theory of profit is put forth by _____.
   a) Hawley b) Schumpeter
   c) Knight d) None of these

5) Quasi Rent concept was firstly presented by _____.
   a) Dr. Marshall b) Ricardo
   c) J. M. Keynes d) Benham

6) Price discrimination is the feature of _____ market.
   a) Perfect competition b) Monopoly
   c) Monopolistic competition d) Oligopoly

7) _____ is the feature of monopolistic competition.
   a) Single price
   b) Selling cost
   c) Perfect Knowledge of the Market
   d) All the above

8) Marginal productivity theory of distribution is put forth by _____.
   a) Dr. Marshall b) Prof. Hawley
   c) Prof. J. B. Cleark d) Prof. Knight

9) In _____ market demand curve is parallel to 'ox' axis.
   a) Perfect Competition b) Monopoly
   c) Monopolistic Competition d) Oligopoly

10) _____ introduced the compensation principle.
   a) Hicks b) Kaldor
   c) Scitovsky d) All the above

11) The concept of monopolistic competition is put forth by _____.
   a) Dr. Marshall b) Chamberlin
   c) Adam Smith d) Prof. Joan Robinson

12) According to _____ 'Rent determined price'.

a) Ricardo b) Modern Economist
c) J. B. Say d) Adam Smith

13) _____ means the labour paid remuneration for their work.

a) Rent b) Wages
c) Interest d) Profit

14) Risk bearing theory of profit is put forth by _____.

a) Hawley b) Knight
c) Schumpeter d) J. B. Cleark

Q.2 Write the short answers. (Any Four) **16**

a) Explain the concept of selling cost.
b) State the causes of wage differentials.
c) State the features of perfect competition market.
d) Explain the concept of welfare economics.
e) Explain the uncertainly bearing theory of profit.
f) Explain the concept of 'Quasi rent'

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Types of price discrimination
b) Compensation principle
c) Innovation theory of profit
d) Keynesian theory of interest

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

Explain the features of monopolistic competition.

OR

Explain the Ricardian theory of rent.

Q.5 Explain the problems in measuring economic welfare. **14**

SLR-AK-399

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Geography (Paper – X)
GEOGRAPHY OF ECONOMIC ACTIVITIES

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) नकाशा स्टेन्सील वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) दक्षिण अमेरिका व आफ्रिकेत स्थलांतरीत प्रकारच्या शेतीस ––– म्हणतात.
अ) मिलपा ब) लडांग
क) झुमिंग ड) खील

2) ––– यांनी उद्योगधंदयाच्या स्थानिकीकरणाचा सिद्धांत मांडला.
अ) अल्फ्रेड वेगनर ब) अल्फ्रेड वेबर
क) अल्फान्सो ड) डंकेल

3) ––– या ठिकाणास जपानचे मँचेस्टर असे म्हणतात.
अ) हिरोशिमा ब) नागासाकी
क) ओसाका ड) कोबे

4) ––– हा जगातील सर्वात लांब हमरस्ता आहे.
अ) मेलबोर्न–डार्विन ब) मॉस्को–इर्कुटस्क
क) वाराणसी–कन्याकुमारी ड) ट्रान्सकॅनेडियन

5) केप–कैरो हा लोहमार्ग ––– खंडात आहे.
अ) आफ्रिका ब) उत्तर अमेरिका
क) दक्षिण अमेरिका ड) युरोप

6) ––– हा कालवा आफ्रिका व आशियाच्या संयोगभूमितून काढण्यात आला आहे.
अ) पनामा ब) सुवेझ
क) कील ड) मँचेस्टरशिप

7) OPEC या संघटनेची स्थापना ––– मध्ये झाली.
अ) 1940 ब) 1950
क) 1960 ड) 1970

8) EEC या संघटनेची स्थापना ––– मध्ये झाली.
अ) 1927 ब) 1937
क) 1947 ड) 1957

9) व्यापारी खाद्यपिकांच्या शेतीमध्ये ––– चे उत्पादन मोठया प्रमाणात घेतले जाते.
अ) गहू ब) वाटाणा
क) बीट ड) ओट

10) ––– हे उष्ण कटिबंधीय फळ आहे.
अ) बदाम ब) आंबा
क) अंजिर ड) संत्री

11) जगप्रसिद्ध आग्रा येथील ताजमहल ––– राज्यात आहे.
अ) मध्यप्रदेश ब) आंध्रप्रदेश
क) उत्तरप्रदेश ड) अरूणाचलप्रदेश

12) जपानमध्ये 1862 ला ––– येथे पहिली कापडगिरणी सुरू झाली.
अ) कागोशिमा ब) हिरोशिमा
क) वाकायामा ड) ओकायामा

13) सिमला हे थंड हवेचे ठिकाण ––– या राज्यात आहे.
अ) हिमाचल प्रदेश ब) तामिळनाडू
क) कर्नाटक ड) महाराष्ट्र

14) मक्का आणि मदिना ही मुस्लिम धर्माची पवित्र स्थळे ––– देशात आहेत.
अ) इराण ब) इराक
क) सौदी–अरेबिया ड) पाकिस्तान

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) शेतीवर परिणाम करणारे प्राकृतिक घटक सांगा.
2) युरोपचा आर्थिक समाज या संघटनेचे कार्य लिहा.
3) नैसर्गिक प्रदेशाच्या प्रकाराची थोडक्यात माहिती द्या.
4) पर्यटनाचे पर्यावरणीय दुष्परिणाम स्पष्ट करा.
5) इंटरनेटचे उपयोग
6) पनामा कालवा

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) फळ शेती
2) सूती वस्त्रोद्योगाच्या स्थानिकीकरणाचे घटक
3) जपानमधील लोह–पोलाद उद्योग
4) ओपेक संघटना

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

व्यापारी शेती म्हणजे काय? ते सांगून व्यापारी शेतीचे प्रकार सांगा.

किंवा

अल्फ्रेड वेबर यांच्या उद्योगधंद्याच्या स्थानिकीकरणाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.5 पर्यटन विकासावर परिणाम करणाऱ्या विविध घटकांचे वर्णन करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Geography (Paper – X)
GEOGRAPHY OF ECONOMIC ACTIVITIES

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Neat draw diagrams where necessary.
4) Use of map stencils is allowed.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) A type of shifting farming in South America and Africa is known as _____.
   a) Milpa b) Ladang
   c) Zuming d) Khil

2) _____ introduced the theory of Industrial location.
   a) A. Wegner b) A. Weber
   c) Alphanso d) Dankel

3) _____ known as Manchester of Japan.
   a) Hiroshima b) Nagasaki
   c) Osaka d) Kobe

4) _____ is the longest north highway in the World.
   a) Melborna – Drawin b) Mosko – Irkutask
   c) Waranshi – Kanyakumari d) Tanscanedian

5) A Rail route Cape-Kairo is in _____ continent.
   a) Africa b) North America
   c) South America d) Europe

6) _____ Canal is drawn through a common land of Africa and Asia.
   a) Panama b) Suez
   c) Kil d) Machestarship

7) OPEC organization was founded in _____.
   a) 1940 b) 1950
   c) 1960 d) 1970

8) EEC organization was founded in _____.
   a) 1927 b) 1937
   c) 1947 d) 1957

9) _____ product is taken in large scale in commercial grain farming.
   a) Wheat b) Peas
   c) Beets d) Oats

10) _____ is hot tropical fruit.
   a) Almond b) Mango
   c) Fig d) Orange

11) The World famous Taj-Mahal of Agra is in _____ state.
   a) M.P. b) A.P.
   c) U.P. d) Arunachal Pradesh

12) The first cotton textile started in Japan in 1862 is at _____.
   a) Kagoshima b) Hiroshima
   c) Wakayama d) Okayama

13) Simala a hill station is located in the _____ state.
   a) Himachal Pradesh b) Tamilnadu
   c) Karanatak d) Maharashtra

14) Mecca and Madina the famous Muslim religious centers are located in _____ country.
   a) Iran b) Iraq
   c) Saudi-Arabia d) Pakistan

Q.2 Write the short answers (Any Four) **16**

a) State physical factors affecting on Agriculture.
b) Write the works of EEC.
c) Give short information of types of Natural Region.
d) Explain Environmental adverse effect of tourism.
e) Uses of Internet
f) Panama Canal

Q.3 Write the following questions (Any Two) **12**

a) Fruit farming
b) Locational factors of cotton textile industry
c) Iron and Steel industry in Japan
d) OPEC organization

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

What is commercial farming? Which are types of commercial farming?

OR

Explain the theory of Industrial location of Alfred Weber.

Q.5 Describe the various factors of tourism development. **14**

SLR-AK-4

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
English (Paper – I)
INTRODUCTION TO ENGLISH LITERATURE AND LANGUAGE

Day & Date: Thursday, 17-10-2019 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing the correct alternatives : 08

1) Vivekananda's 'peace' is a _____ type of poem.
   a) love b) personal
   c) autobiographical d) spiritual

2) The tone of Maya Angleou's poem 'When I Think of Death' is _____.
   a) humourous b) serious
   c) cotric d) light

3) Emily Dickinson has compared 'hope' with ___.
   a) stagnation b) storm
   c) feathered bird d) death

4) The poet William Wordsworth connects his life with the _____.
   a) Sky b) Earth
   c) Nature d) Sea

5) The character, Rosemary Fell feels worried about her _____.
   a) love of her husband b) her beauty
   c) her bank account d) love of her gold ornaments

6) Philip is the owner of a _____.
   a) food store b) gold shop
   c) Shipping business d) Wine shop

7) The short story 'The Home coming' was published in the group of Tagore's short stories entitled as _____.
   a) The hunger stones and other stories
   b) A Bouquet of stories
   c) Gilmpses of Bengal
   d) Manshi and other stories

8) _____ is the main character in the short story 'The Home coming' by Rabindranath Tagore.
   a) Aunt b) Uncle Bishmbar
   c) Phatik d) Phatik's mother

Q.2 Attempt any four of the following questions. 12

1) State in brief the origin of the word 'Magi' in the short story 'The Gift of the Magi'.
2) Why was the lawyer depressed during his confinement?
3) Who is Rosemary in the short story 'A cup of Tea'?
4) What is the theme of Vivekanada's poem "Peace"?
5) What is the meaning of 'The child is father of the man'?
6) How does William Wordsworth describe permanence of rainbow?

Q.3 Attempt any one of the following questions. **10**

1) Write a summary of the poem “MY Heart Leaps up” by William Wordsworth.

OR

2) Write a note on the title of the short story ‘A cup of Tea’ by Kantherine Mansfield?

Q.4 What is conflict? What are the types of conflict included in the stories you have studied? **10**

SLR-AK-40

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
SCIENTIFIC METHOD (Compulsory)

Day & Date: Tuesday, 19-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) विज्ञान म्हणजे ज्ञानाची ––– मांडणी होय.
अ) पद्धतशीर ब) संदिग्ध
क) अप्रत्यक्ष ड) प्रत्यक्ष

2) मानवी ज्ञानाचा विस्तार ––– अनुमानाने होतो.
अ) व्यवहीत ब) निगमन
क) विगमन ड) संविधान

3) ––– शास्त्र हे वास्तवाशी संबंधित आहे.
अ) आदर्शनिष्ठ ब) मूल्य
क) वस्तुनिष्ठ ड) नैतिक

4) ––– शास्त्र 'काय आहे' चा अभ्यास करते.
अ) नैसर्गिक ब) आदर्शात्मक
क) सौंदर्य ड) तर्कशास्त्र

5) ––– ही प्रत्येक विज्ञानासाठी एकच असते.
अ) वैज्ञानिक पद्धती ब) मुलाखत
क) प्रश्नावली ड) यापैकी नाही

6) मुलाखत ––– असावी.
अ) संदिग्ध ब) स्पष्ट
क) अप्रत्यक्ष ड) द्व्यर्थी

7) निसर्ग समरूपता हे विज्ञानाचे ––– गृहीतक आहे.
अ) तात्त्विक ब) वास्तविक
क) शाब्दिक ड) यापैकी नाही

8) 'कारणिकतेचे तत्त्व' हा ––– समरूपतेचा प्रकार आहे.
अ) निरीक्षण ब) प्रयोग
क) निसर्ग ड) तर्कदोष

9) सिद्धता म्हणजे ––– होय.
अ) निश्चितता ब) अनिश्चितता
क) तर्कदोष ड) प्रचिती

10) अभ्युपगमाच्या प्रचितीचे ––– मार्ग आहेत.
अ) 2 ब) 3
क) 4 ड) 5

11) कारण आणि कार्य ह्या ––– आहेत.
अ) घटना ब) भ्रम
क) एकच ड) यापैकी नाही

12) अभ्युपगमाच्या निर्मितीनंतर, ––– आवश्यक आहे.
अ) उपपादन ब) सिद्धता
क) प्रचीती ड) समस्या

13) प्रयोगाचे स्वरूप ––– असते.
अ) पुर्वनियोजित ब) आकस्मित
क) नैसर्गिक ड) ऐतिहासिक

14) अभ्युपगम हे एक ––– गृहीतक आहे.
अ) तात्पुरते ब) अंतिम
क) भ्रामक ड) असत्य

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) वस्तुनिष्ठता म्हणजे काय?
2) प्रयोग म्हणजे काय?
3) अभ्युपगमाची प्रचिती म्हणजे काय?
4) शास्त्रीय पद्धतीतील अभ्युपगमाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
5) आदर्शनिष्ठ शास्त्र म्हणजे काय?
6) सामाजिक शास्त्रे म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **12**

1) मुलाखतीचे स्वरूप
2) व्यावहारिक ज्ञान विज्ञान यातील फरक
3) व्याख्येचे स्वरूप आणि नियम
4) दुर्निरीक्षण

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

वस्तुनिष्ठ आणि आदर्शनिष्ठ शास्त्र यातील भेद स्पष्ट करा.

किंवा

निसर्ग समरूपतेची तत्त्वे स्पष्ट करा.

प्र.5 शास्त्रीय पद्धतीच्या वैज्ञानिक संशोधन अवस्था (टप्पे) स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-40

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
SCIENTIFIC METHOD (Compulsory)

Day & Date: Tuesday, 19-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Science is a _____ study of knowledge.
   a) Systematic b) Vague
   c) Indirect d) Direct

2) Human knowledge is expanded by _____ inference.
   a) Mediate b) Deduction
   c) Induction d) Syllogism

3) _____ science is related to fact.
   a) Normative b) Value
   c) Positive d) Moral

4) _____science studies 'What is'.
   a) Natural b) Normative
   c) Aesthetic d) Logic

5) _____ is common to every science.
   a) Scientific method b) Interview
   c) Questionnaire d) None of these

6) Interview must be _____.
   a) Vague b) Clear
   c) Indirect d) Ambiguous

7) Uniformity of nature is _____ presupposition of science.
   a) Formal b) Material
   c) Verbal d) None of these

8) 'Causal principle' is a kind of uniformity of _____.
   a) Observation b) Experiment
   c) Nature d) Fallacy

9) Proof means _____.
   a) Certainty b) Indefinite
   c) Fallacy d) Verification

10) There are _____ ways of verification of hypothesis.
   a) 2 b) 3
   c) 4 d) 5

11) Cause and effects are _____.
   a) Events b) Illusion
   c) Same d) None of these

12) After framing hypothesis, _____ is necessary.
   a) Explanation b) Proof
   c) Verification d) Problem

13) The nature of experiment is _____.
   a) Preplanned b) Accidental
   c) Natural d) Historical

14) A hypothesis is a _____ supposition.
   a) Tentative b) Final
   c) Illusion d) False

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

1) What is objectivity?
2) What is experiment?
3) What is verification of hypothesis?
4) Explain importance of hypothesis in scientific method.
5) What is normative science?
6) What are social sciences?

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

1) Nature of interview.
2) Distinction between common sense and science.
3) Nature and rules of definition.
4) Mal-observation.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Distinguish between Positive and Normative science.

OR

Explain the principles of uniformity of nature.

Q.5 Explain the stages of scientific method. (scientific investigation) **14**

SLR-AK-400

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
History (Special Paper – XII)
HISTORY OF ANCIENT INDIA: (Pre-Historic to 650 A.D.)

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) काशी हे महाजनपद आजच्या ––– या राज्यात आहे.
अ) बिहार ब) उत्तरप्रदेश
क) उत्तराखंड ड) हरियाणा

2) पाटलीपुत्र ––– साम्राज्याची राजधानी होती.
अ) सातवाहन ब) वर्धन
क) मगध ड) राष्ट्रकूट

3) अशोकाने तिसरी बौद्धधर्म परिषद ––– येथे भरवली.
अ) काशी ब) पाटलीपुत्र
क) कनोज ड) बनारस

4) सारनाथ येथील अशोक स्तंभावर कोसलेचे जे चक्र आहे त्यावर ––– आरे आहेत.
अ) 34 ब) 26
क) 42 ड) 24

5) सातवाहन घराण्याची ––– ही राजधानी होती.
अ) पुणे ब) नाशिक
क) कल्याण ड) प्रतिष्ठाण

6) शांकुतल हे नाटक ––– यांनी लिहिले आहे.
अ) विशाखादत्त ब) कामंदक
क) कालिदास ड) यशोवर्मन

7) हर्षवर्धनाच्या वडिलांचे नाव ––– हे होते.
अ) राजवर्धन ब) प्रभाकर वर्धन
क) आदित्यवर्धन ड) रविवर्धन

8) ––– या चिनी प्रवाशाने हर्षवर्धनाच्या काळात भारताला भेट दिली.
अ) फाहियान ब) इत्सिंग
क) तारानाथ ड) हयु–एन–स्तंग

9) हर्षवर्धनाची बहिण राजश्रीचा विवाह ––– या राजा बरोबर झाला.
अ) गृहवर्मन ब) देवदत
क) भांडी ड) दिवाकर

10) मौर्य काळात महसूल विभागाचा प्रमुख ––– होता.
अ) समहार्ता ब) सन्निधाता
क) अमात्य ड) पुरोहित

11) बिंबिसाराने ––– या प्रसेनजितच्या बहिणीशी विवाह केला.
अ) राजश्री ब) कोसलदेवी
क) प्रभावती ड) रेवती

12) अंग महाजनपद ––– या मगध राजाने जिंकून घेतले.
अ) धनानंद ब) बिंबिसार
क) कालाशोक ड) अजातशत्रू

13) प्रभावती गुप्ता हि ––– राजाची मुलगी होती.
अ) समुद्रगुप्त ब) चंद्रगुप्त पहिला
क) चंद्रगुप्त दुसरा ड) कुमारगुप्त

14) हर्षवर्धन यांनी आपली राजधानी ––– येथे हालवली.
अ) उज्जैन ब) बनारस
क) कन्नौज ड) गुंड

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) गौतमीपूत्र सातकर्णीचे कार्य
2) प्रयाग येथील धर्म परिषद
3) समुद्रगुप्त कालीन नाणी
4) चंद्रगुप्त पहिल्याचे कार्य
5) राजधानी पाटलीपुत्र
6) मौर्य कालिन केंद्रिय प्रशासन

प्र.3 खालील कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) नंद घराणे
2) अशोकाचा धर्म
3) चंद्रगुप्त दुसरा
4) सातवाहनाचे सांस्कृतिक योगदान

प्र.4 खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

समुद्रगुप्ताच्या कार्याची माहिती द्या.

किंवा

मौर्य सत्तेची वाढ व विकास आणि चंद्रगुप्त मौर्याचे योगदान

प्र.5 हर्षवर्धनाचे योगदान **14**

SLR-AK-400

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
History (Special Paper – XII)
HISTORY OF ANCIENT INDIA: (Pre-Historic to 650 A.D.)

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) The Mahajanapadas Kashi is _____ in which state today.
   a) Bihar b) U.P
   c) Uttarakhand d) Hariyana

2) Patliputra was capital of _____ emperor.
   a) Satvahan b) Vardhan
   c) Magadha d) Rastrakut

3) Ashoka had called the 'Third Bouddhadham Conference organized at _____.
   a) Kashmir b) Pataliputra
   c) Konouj d) Banaras

4) How many spokes are there carved on Ashoka Pillar at Sarnath?
   a) 34 b) 26
   c) 42 d) 24

5) _____ was the capital city of Satvahan dynasty.
   a) Pune b) Nashik
   c) Kallyan d) Prtisthan

6) Shakuntal drama was written by _____.
   a) Vishkadatta b) Kamandak
   c) Kalidas d) Yashovarman

7) Harshvardhan's father's name was _____.
   a) Rajavanrdhan b) Prabhakaravardhan
   c) Adityavardhan d) Ravivardhan

8) The Chinese traveler _____ visited india in Harshavardhan's period.
   a) Fahiyan b) Itasing
   c) Taranatha d) Hui-en-stang

9) Rajshri the sister of Harshvardhan was married with _____ the king.
   a) Grahavarman b) Devadata
   c) Bhandi d) Divkar

10) _____ minister was the chief of revenue collection in Maurya period.
   a) Samaharta b) Sannidhata
   c) Amatya d) Purohit

11) Bimbisar married _____ the sister of Prasenjit.
   a) Rajshree b) Kosaldevi
   c) Prabhavati d) Revati

12) Anga Mahajan pad won by _____ Magadha king.
a) Dhananand b) Bimibisar
c) Kalashok d) Ajatshatru

13) Prabhavati Gupta was the daughter of _____ Gupta king.
a) Samudragupta b) Chandragupta I
c) Chandragupta II d) Kumargupta

14) Harshavardhan had shifted his capital to _____.
a) Ujjain b) Banaras
c) Kanouj d) Gaund

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Work of Gautamiputra Satakarni
b) Explain the religion conference of Prayag.
c) Discuss the coin in Samudragupta.
d) Work of king Chandragupta I
e) Capital of Patilputra
f) Explain the central Administration system of Mourya.

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Nanda dynasty
b) Ashok's Dham
c) Chandragupta II
d) Cultural Contribution in Satvahan

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

Evaluate the work of Samudragupta.

OR

Discuss the expansion and growth of the empire the Chandragupta Maurya.

Q.5 Evaluate the work of Harshvardhan. **14**

SLR-AK-401

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Music (Special Paper – XII)
HINDUSTANI CLASSICAL MUSIC

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **07**

1) मिया की तोडी रागात ––– व ––– हे स्वर कोमल आहेत.
अ) ग, म, प ब) ग, म, नि
क) रे, ग, ध ड) ग, म, सा

2) मालकौंस राग ––– वेळी गातात.
अ) पहाटे ब) सकाळी
क) रात्री ड) माध्यान्ह

3) कर्नाटक संगीतात एकूण ––– ताल आहेत.
अ) 36 ब) 38
क) 37 ड) 35

4) धमार आणि झुमरा तालाच्या ––– मात्रा आहेत.
अ) 12 ब) 13
क) 16 ड) 14

5) श्रीमती हिराबाई बडोदेकर या प्रसिद्ध ––– होत्या.
अ) गायिका ब) वादक
क) नृत्यांगना ड) अभिनेत्री

6) एका मात्रेत 4 स्वर म्हणजे ––– होय.
अ) एकपट ब) पाचपट
क) चौपट ड) तिप्पट

7) मारूबिहाग रागाची जाती ––– आहे.
अ) संपूर्ण संपूर्ण ब) ओडव संपूर्ण
क) शुद्ध ड) तीव्र

प्र.2 मिया की तोडी किंवा मालकौंस छोटया ख्यालाचे स्वरलेखन करा. **08**

प्र.3 अ) मिया की तोडी किंवा मारूबिहाग शास्त्रीय माहिती लिहा. **03**
ब) धमार किंवा रूपक ठेकाबोल माहितीसह लिहा. **03**

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **07**
हिंदुस्तानी व कर्नाटक संगीतातील स्वरांची नावे लिहा.

किंवा

कर्नाटक संगीतातील थाटाबाबत माहिती द्या.

प्र.5 2 मधे 3, 3 मधे 4 लयकारी आकडयात लिहा. **07**

SLR-AK-402

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Special Paper – XII)
GOVERNMENT AND POLITICS OF MAHARASHTRA

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ––– या घटक राज्यात विधान परिषद हे गृह अस्तित्वात नाही.
अ) महाराष्ट्र ब) उत्तर प्रदेश
क) कर्नाटक ड) गुजरात

2) विधानसभा सदस्यत्वासाठी किमान ––– वर्षे वयाची अट आहे.
अ) 25 ब) 21
क) 18 ड) 30

3) महाराष्ट्र विधिमंडळाचे हिवाळी अधिवेशन कोठे भरते?
अ) पुणे ब) मुंबई
क) नागपूर ड) नाशिक

4) महाराष्ट्र विधानपरिषदेची सदस्य संख्या किती?
अ) 60 ब) 70
क) 78 ड) 100

5) राज्यपालाला ––– कलमान्वये विवेकाधीन अधिकार प्रदान केला आहे.
अ) 154 ब) 163
क) 155 ड) 356

6) उच्च न्यायालयाच्या न्यायाधिशाला पदच्युत करण्याचा अधिकार ––– ला आहे.
अ) राज्य विधिमंडळ ब) सर्वोच्च न्यायालयाचे सरन्यायाधीश
क) राज्यपाल ड) राष्ट्रपती

7) मुंबई उच्च न्यायालयाच्या प्रादेशिक कार्यक्षेत्रात ––– चा समावेश होत नाही.
अ) गोवा ब) अंदमान
क) दिव –दमण ड) वरील सर्व

8) मुख्यमंत्र्याचा कार्यकाल किती असतो?
अ) 5 वर्षे ब) 4 वर्षे
क) 2½ वर्षे ड) 1 वर्ष

9) जिल्हा परिषद अध्यक्ष आपल्या पदाचा राजीनामा ––– यांच्याकडे सुपूर्द करू शकतात.
अ) जिल्हाधिकारी ब) जि. प. अध्यक्ष
क) विभागीय आयुक्त ड) ग्रामविकास मंत्री

10) स्थानिक स्वराज्य संस्थेत महिलांना किती आरक्षण आहे?
अ) 40% ब) 50%
क) 30% ड) 20%

11) ग्रामसभेला कोणत्या घटनादुरूस्तीने मोठे अधिकार दिले?
अ) 72 व्या ब) 73 व्या
क) 42 व्या ड) 45 व्या

12) महापौरांचा सध्याचा कार्यकाल किती आहे?
अ) 2 ½ वर्षे ब) 1 वर्षे
क) 5 वर्षे ड) 2 वर्षे

13) खालीलपैकी ––– ही महानगरपालिका नाही.
अ) अमरावती ब) मालेगाव
क) अकोला ड) बारामती

14) सध्या नगराध्यक्षांचा कार्यकाल किती आहे?
अ) 2 ½ वर्षे ब) 1 वर्षे
क) 5 वर्षे ड) 6 वर्षे

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) विधान परिषदेची रचना स्पष्ट करा.
2) उच्च न्यायालयाचे प्रारंभिक अधिकार क्षेत्र
3) जिल्हा परिषेदची रचना
4) महापौरांची कार्ये
5) मंत्रिमंडळाची वैशिष्टये
6) विधानसभेचे विशेषाधिकार

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) विधान परिषद अध्यक्षाची कार्ये–निवड–कार्यकाल स्पष्ट करा.
2) विधानसभेच्या सदस्यत्वासाठीची पात्रता व अपात्रता सांगा.
3) जिल्हा परिषदेचे अधिकार व कार्ये सांगा.
4) नगरपरिषदेच्या उत्पन्नाची साधने सांगा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

1) 73 व्या घटनादुरूस्तीवर भाष्य करा.
2) महानगरपालिकेच्या समित्या सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.5 राज्यपालाचे अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Special Paper – XII)
GOVERNMENT AND POLITICS OF MAHARASHTRA

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions. **14**

1) There is no legislative Council in _____ state.
   a) Maharashtra b) Uttar Pradesh
   c) Karnataka d) Gujarat

2) The minimum age limit is _____ for the membership of the Legislative Assembly.
   a) 25 b) 21
   c) 18 d) 30

3) Where is the Winter session of Maharashtra Legislature held?
   a) Pune b) Mumbai
   c) Nagpur d) Nashik

4) What is the strength of the Maharashtra Legislative Council?
   a) 60 b) 70
   c) 78 d) 100

5) The Governor has been conferred on the discretionary power as per Article number _____.
   a) 154 b) 163
   c) 155 d) 356

6) _____ has the power of dismissal of High Court's Judge.
   a) State Legislature b) Chief Justice of Supreme Court
   c) Governor d) President

7) _____ is not included in the regional jurisdiction of Bombay High Court.
   a) Goa b) Andaman
   c) Div-Daman d) All above

8) What is the tenure of Chief Minister?
   a) 5 years b) 4 years
   c) 2 ½ years d) 1 year

9) The President of Zilla Parishad can hand over the resignation towards _____.
   a) Collector b) Z. P. President
   c) Divisional commissioner d) Rural Development Minister

10) How much Percent reservation do women get in the local self government?
   a) 40% b) 50%
   c) 30% d) 20%

11) By which Amendment did the Gram Sabha get more powers?
   a) 72nd b) 73rd
   c) 42nd d) 45th

12) What is the tenure of Mayor now?
a) 2 ½ years b) 1 year
c) 5 years d) 2 years

13) Of the following _____ is not Municipal Corporation.
a) Amravati b) Malegaon
c) Akola d) Baramati

14) What is the tenure of President of Municipal Council today?
a) 2 ½ years b) 1 year
c) 5 years d) 6 years

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Explain the structure of Legislative Council.
b) Original jurisdiction of High Court.
c) Structure of Zilla Parishad.
d) Functions of Mayor.
e) Characteristics of Cabinet.
f) Privileges of Legislative Assembly.

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Explain the functions, selection process and time period of chairperson of Legislative Council.
b) State the eligibility and non eligibility of the membership of Legislative Assembly.
c) Explain the powers and functions of Zilla Parishad.
d) Sate the income sources of Municipal Council.

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

a) Write comments on 73rd Amendment.
b) Explain Municipal Corporation Committees in detail.

Q.5 Explain the power and functions of Governor. **14**

SLR-AK-403

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Psychology (Special Paper – XII)
COGNITIVE PSYCHOLOGY

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) सामान्याकडून विशिष्टाकडे जाणाऱ्या युक्तीवादास ––– असे म्हणतात.
अ) निगमन ब) संवाक्यात्मक
क) विगमन ड) सोपाधिक

2) दोन दोरीची समस्या ––– चे उदाहरण म्हणून ओळखली जाते.
अ) शारिरीक न्यास ब) मानसिक न्यास
क) भावनिक न्यास ड) प्रेरणात्मक न्यास

3) उद्दीपकाच्या भौतिक मुल्याइतके जे मुल्य गणले जाते त्यास ––– म्हणतात.
अ) निरपेक्ष सीमामूल्य ब) भेदनिक सीमामूल्य
क) आ. स. बि ड) अनिश्चिततेचा काळ

4) मिलरच्या मतानुसार अल्पकालिन स्मृतिची क्षमता ––– घटक असते.
अ) 7 ± 2 ब) 04
क) 12 ड) 17

5) अर्थहीन अक्षर समूहाची निर्मिती ––– यांनी केली.
अ) एबिंगहॉस ब) वॅटसन
क) पॅव्हलॉव्ह ड) वुंट

6) 20 ते 25 सेंकदापर्यंत माहितीची जपवणूक करणाऱ्या स्मृतीस ––– स्मृती असे म्हणतात.
अ) वेदनिक स्मृती ब) अल्पकालीन
क) दिर्घकालीन ड) कामचलावू

7) हनोई यांची टॉवर समस्या हे ––– चे उदाहरण आहे.
अ) साधन साध्य विश्लेषण ब) पाठीमागे येणे
क) मन्योन्यास ड) साम्यानुमान

8) नव्या अध्ययनाच्या स्मरणामध्ये जूने अध्ययन जर व्यत्ययकारी अनुभव देत असेल तर त्यास ––– असे म्हणतात.
अ) उत्तरलक्षी व्यत्यय ब) पूर्वलक्षी व्यत्यय
क) सकारात्मक व्यत्यय ड) नकारात्मक व्यत्यय

9) शेकडा 50% वेळेला जाणवणाऱ्या उद्दपिक मुल्यास ––– असे म्हणतात.
अ) अंतिम सीमामूल्य ब) भेदनिक सीमामूल्य
क) निरपेक्ष सीमामूल्य ड) उच्च भेदनिक सीमामूल्य

10) ––– यांना मानसभौतिकीचा जनक असे म्हटले जाते.
अ) वॅटसन ब) वेबर
क) वुंट ड) फेक्नर

11) मर्यादा पद्धती ––– या नावाने सुद्धा ओळखली जाते.
   अ) स्थिर उद्दीपक पद्धती ब) सरासरी प्रमाद
   क) वारंवारिता पद्धती ड) अल्पतम बदलाची पद्धती

12) जास्त कालावधीपर्यंत माहितीची जपवणूक करणाऱ्या स्मृतीस ––– स्मृती असे म्हणतात.
   अ) वेदनिक ब) अल्पकाळ
   क) दीर्घकाळ ड) कामचलावू

13) ––– यांना स्मृती अभ्यासाचा जनक असे म्हटले जाते.
   अ) नॉर्मन ब) टुलविंग
   क) बर्टलेट ड) एबिंगहॉस

14) ––– युक्तीवादामध्ये शाब्दिक आणि चित्ररूप साम्यानुमानाचा समावेश होतो.
   अ) संवाक्यात्मक ब) साम्यानुमान
   क) तार्कीक ड) अतार्कीक

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) मानसभौतिकी म्हणजे काय?
2) मानसभौतिकीतील प्रमाद स्पष्ट करा.
3) अल्पकालीन स्मृतीमधून आपण माहिती कशी आठवतो?
4) 'मनोन्यास' हा समस्या सोडवणुकीतील अडथळा कसा ठरू शकतो?
5) निगमनात्मक युक्तीवाद म्हणजे काय?
6) आ. स. बि. म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) दीर्घकालीन स्मृतीची क्षमता किती असते?
2) विगमनात्मक युक्तीवाद स्पष्ट करा.
3) सीमामूल्याचे प्रकार स्पष्ट करा.
4) सरासरी प्रमाद पद्धती थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

स्थिर उद्दीपक पद्धती थोडक्यात स्पष्ट करा.

किंवा

दीर्घ कालीन स्मृतीचा धारणा कालावधी आणि माहितीच्या प्रत्यायनासंदर्भात स्पष्टीकरण द्या.

प्र.5 दीर्घोत्तरी प्रश्न (एकच /विकल्प नाही) **14**

समस्या परीहाराच्या सामान्य पद्धती विषयी थोडक्यात माहिती द्या.

SLR-AK-403

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Psychology (Special Paper – XII)
COGNITIVE PSYCHOLOGY

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) _____ reasoning goes from general to specific.
   a) Deductive b) Syllogistic
   c) Inductive d) Conditional

2) Two string problem known as example of _____.
   a) Physical set b) Mental set
   c) Emotional set d) Motivational set

3) _____ is the value judge equal to physical value of stimuli.
   a) AL b) DL
   c) PSE d) IU

4) According to Miller the capacity of STM is _____ factor.
   a) 7 ± 2 b) 04
   c) 12 d) 17

5) _____ created nonsense syllables.
   a) Ebhingbaus b) Watson
   c) Pavlov d) Wuntt

6) _____ memory stored information for period of 20 to 30 second.
   a) Secondary memory b) Short term
   c) Long term d) Working

7) Hanoi's tower problem is best example of _____.
   a) Means-end analysis b) Working backward
   c) Mental set d) Analogy

8) When old learning interference with the retention of new learning is called as _____ interference.
   a) proactive b) retroactive
   c) positive d) negative

9) _____ threshold is defined as the minimal stimulus value that elicit response on fifty percent of the time.
   a) Terminal b) Differential
   c) Absolute d) UDL

10) _____ is the father of psychophysics.
   a) Watson b) Weber
   c) Wundt d) Fechner

11) Method of limits also known as _____.
   a) Methods of constant stimuli b) Method of average
   c) Method of frequency d) Method of minimal change

12) _____ memory hold information for great period of time.
a) Sensory b) STM
c) LTM d) Working

13) _____ is the pioneer of memory studies.
a) Norman b) Talving
c) Bartlet d) Ebbinghaus

14) _____ reasoning consist verbal and pictural analogies.
a) Syllogistic b) Analogical
c) Logical d) Illogical

Q.2 Write the short answers. (Any Four) **16**

a) What is psychophysics?
b) Explain error's in psychophysics.
c) How we retrieve information from STM?
d) How mental set is a 'block' to problem solving?
e) What is deductive reasoning?
f) What is PSE?

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) What is capacity of LTM?
b) Explain inductive reasoning.
c) Explain types of threshold.
d) Explain briefly method of average error.

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

Explain briefly method of constant stimuli.

OR

Explain retention duration and retrieval of information from LTM.

Q.5 Explain briefly general method of problem solving. **14**

SLR-AK-404

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Special Paper – XII)
SYSTEMS OF INDIAN PHILOSOPHY

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) भारतीय दर्शने मुख्य ––– आहेत.
अ) 6 ब) 7
क) 8 ड) 9

2) न्यायांचा कारणिक सिद्धांत ––– म्हणून ओळखला जातो.
अ) सत्कार्यवाद ब) असत्कार्यवाद
क) मायावाद ड) स्यादवाद

3) न्याय दर्शनाच्या ज्ञान सिद्धान्ताला ––– तर्कशास्त्र म्हणून ओळखले जाते.
अ) भारतीय ब) ग्रीक
क) जर्मन ड) यापैकी नाही

4) वैशेषिकांनुसार पदार्थ ––– प्रकारचे आहेत.
अ) 7 ब) 8
क) 9 ड) 10

5) ––– यांनी परमाणूवादाचा सिद्धांत मांडला.
अ) बौद्ध ब) वैशेषिक
क) वेदांत ड) जैन

6) वैशेषिकांनुसार अभाव ––– प्रकारचे आहेत.
अ) 3 ब) 4
क) 5 ड) 6

7) कर्मकांड ––– दर्शनास मान्य आहे.
अ) पूर्वमीमांसा ब) वेदांत
क) चार्वाक ड) जैन

8) ––– ही न्यायाची संकल्पना आहे.
अ) हेत्त्वाभास ब) ब्रह्म
क) अध्यास ड) ख्याती

9) असत्कार्यवाद ही ––– ची संकल्पना आहे.
अ) न्याय ब) वैशेषिक
क) पूर्वमीमांसा ड) जैन

10) अद्वैत वेदांतातील मोक्ष संकल्पना ––– वर आधारित आहे.
अ) ब्रह्म सूत्र ब) गीता
क) वेद ड) संहिता

11) अद्‌वैत वेदांतानुसार मोक्षाच्या स्वरूपाचे स्पष्टीकरण ––– असे केले जाते.
अ) ब्रह्म ब) आत्मा
क) पारमार्थिक सत्य ड) वरील सर्व

12) वेदांतानुसार ब्रह्माचे स्वरूप ––– आहे.
अ) सत् ब) चित्
क) आनंद ड) वरील सर्व

13) जगातील सर्वोच्च तत्त्वज्ञान म्हणजे ––– होय.
अ) वेदांत ब) वेद
क) द्‌वैत ड) यापैकी नाही

14) विवर्तवाद हा ––– चा सिद्धान्त होय.
अ) सांख्य ब) योग
क) वेदांत ड) मीमांसा

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) सामान्य म्हणजे काय?
2) विशेष म्हणजे काय?
3) समवाय म्हणजे काय?
4) अभाव म्हणजे काय?
5) मन म्हणजे काय?
6) ख्याती म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन थोडक्यात टिपा लिहा. **12**

1) न्यायांनुसार कारणाचे स्वरूप
2) विपरीत ख्याती
3) वेदांतानुसार आत्म्याचे स्वरूप
4) विवर्तवाद

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

हेत्त्वाभास संकल्पना स्पष्ट करा.

किंवा

भट्ट आणि प्रभाकर यांच्या सिद्धांतातील भेद स्पष्ट करा.

प्र.5 निर्गुण ब्रह्म आणि सगुण ब्रह्म यातील फरक स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Special Paper – XII)
SYSTEMS OF INDIAN PHILOSOPHY

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Indian Darshanas mainly _____ kinds.
   a) 6 b) 7
   c) 8 d) 9

2) Nyaya theory of causation is known as _____.
   a) Satkaryavada b) Asatkaryavada
   c) Mayavada d) Syadvada

3) Nyaya Darsana's theory of knowledge is known as.
   a) Indian b) Greek
   c) German d) None of these

4) Padarthas are _____ kinds by Vaisesika.
   a) 7 b) 8
   c) 9 d) 10

5) The theory of atomism is propounded by _____.
   a) Buddhism b) Vaisesika
   c) Vedanta d) Jaina

6) According to Vaisesika, Abhavas are of _____ kinds.
   a) 3 b) 4
   c) 5 d) 6

7) Karmakanda is accepted by _____.
   a) Purvamimansa b) Vedanta
   c) Charvaka d) Jaina

8) _____ is theory of Nyaya.
   a) Hetvabhas b) Brahma
   c) Adyasa d) Khyati

9) Asatkaryavada is a concept of _____ darsana.
   a) Nyaya b) Vaisesika
   c) Purvamimansa d) Jaina

10) Advaita Vedanta Theory of Liberation is based upon _____.
   a) Brahma sutra b) Gita
   c) Veda d) Sanhita

11) According to Advaita Vedanta the nature of Liberation can be explained as _____.
   a) Brahman b) Atman
   c) Transcendental truth d) All the above

12) In Vedanta nature of Brahma is _____.
   a) Sat b) Chit
   c) Anand d) All the above

13) Extreme philosophy in world is _____.
   a) Vedanta b) Veda
   c) Dvaita d) None of these

14) Vivartavada is _____'s theory.
   a) Sankhya b) Yoga
   c) Vedanta d) Mimamsa

Q.2 Write the short answers (Any Four) **16**

a) What is Samanya?
b) What is Vishesha?
c) What is Samavaya?
d) What is Abhava?
e) What is Mana?
f) What is Khyati?

Q.3 Write short notes (Any Two) **12**

a) Nature of cause by nyaya.
b) Viparita Khyati
c) Nature of soul by Vedanta
d) Vivartavada

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

Explain concept of Hettvabhas.

OR

Distinguish between Bhatta and Prabhakar's theory.

Q.5 Distinguish between Nirguna and Saguna Brahma. **14**

SLR-AK-405

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Special Paper – XII)
HEALTH EDUCATION

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **10**

1) ––– हा शरीर स्थितीचा प्रकार आहे.
अ) सडपातळ बांधा ब) सुदृढ बांधा
क) आडवा बांधा ड) वरील सर्व

2) जागतिक आरोग्य संघटनेचे कार्यालय ––– येथे आहे.
अ) जिनेव्हा ब) स्वीडन
क) रशिया ड) भारत

3) तंबाखू सेवनाने ––– आजार होतात.
अ) अल्सर ब) श्वसनाचे विकार
क) कॅन्सर ड) वरील सर्व

4) ––– हे कुटुंब नियोजनाचे साधन आहे.
अ) निरोध ब) तांबी
क) गोळया ड) वरील सर्व

5) जागतिक आरोग्य दिन ––– ला साजरा केला जातो.
अ) 29 ऑगस्ट ब) 31 मे
क) 2 ऑक्टोबर ड) 7 एप्रिल

प्र.2 खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही पाच) **10**

अ) शरीरा स्थितीचे दोष लिहा.
ब) आरोग्य आणि सुदृढता म्हणजे काय?
क) लैगिंक शिक्षणाची व्याख्या लिहा.
ड) जागतिक आरोग्य संघटनेचे ध्येय लिहा.
इ) चांगली शरीरास्थिती म्हणजे काय?
उ) तंबाखूचा आरोग्यावर होणारा परिणाम लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही तीन वर टीपा लिहा. **15**

अ) कुटुंब नियोजनाची गरज
ब) भारतातील लैगिंग शिक्षण
क) आरोग्यासाठी व्यायामाचे महत्त्व
ड) तांबी

SLR-AK-405

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Special Paper – XII)
HEALTH EDUCATION

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **10**

1) _____ is the type of body posture.
   a) Ectomorph b) Mesomorph
   c) Endomorph d) All of these

2) The office of world health organization is at _____.
   a) Geneva b) Sweden
   c) Russia d) India

3) Due to tobacco consumption _____.
   a) Alcer b) Diseases of breathing
   c) Cancer d) All of these

4) _____ is the means of family planning.
   a) Condom b) Tambi
   c) Tablets d) All of these

5) World Health Day is celebrated on _____.
   a) 29thAug. b) 31st May
   c) 2 Oct. d) 7 April

Q.2 Answer in one sentence (Any Five) **10**

a) Write deformities of body posture.
b) What is meant by health and fitness?
c) Give the definition of sex education.
d) Write aim of W.H.O.
e) What is meant by good body posture?
f) Write the effect of tobacco on health.

Q.3 Write Short Notes on (Any Three) **15**

a) Need of family planning
b) Sex education in India
c) Importance of exercises in health
d) Copper -T

SLR-AK-406

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Special Paper – XII)
SOCIOLOGICAL THINKERS

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) द्वंद्वात्मक दृष्टिकोनासाठी कोण प्रसिद्ध आहे?
अ) मार्क्स ब) सिमेल
क) वेबर ड) हेगेल

2) ''दि मेकिंग ऑफ सोशिऑलॉजी'' या ग्रंथाचे लेखक कोण?
अ) रेमण्ड ब) निसबेट
क) रोनाल्ड ड) टर्नर

3) ''इंडियन सोशिऑलॉजिकल सोसायटीचे संस्थापक कोण आहेत?
अ) जी. एस. घुर्ये ब) एम. एन. श्रीनिवास
क) के. एम. कपाडिया ड) एस. व्ही. केतकर

4) ''आधुनिकीकरणाची''संकल्पना कोणी मांडली?
अ) श्रीनिवास ब) घुर्ये
क) दूबे ड) देसाई

5) ''भारतातील जात आणि वंश'' हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
अ) श्रीनिवास ब) घुर्ये
क) ए. आर. देसाई ड) इरावती कर्वे

6) द्वंद्वात्मक पद्धतीचा स्वीकार मार्क्सने कोणत्या विचारवंताकडून केला?
अ) वेबर ब) हेगेल
क) कॉम्ट ड) सिमेल

7) वेबरच्या सिद्धांतानुसार ''पितृसत्ताक पद्धती'' हे कशाचे उदाहरण आहे?
अ) दैविगुणाधिष्ठित प्रभुत्व ब) कायदाधिष्ठित प्रभुत्व
क) पारंपारिक प्रभुत्व ड) पित्याचे प्रभुत्व

8) विचार प्राथमिक असून त्याला स्वतंत्र अस्तित्व असते यावर विशेष भर कोणी दिला?
अ) लेनिन ब) मार्क्स
क) हेगेल ड) सिमेल

9) भौतिकवादी विचारवंत म्हणून कोण प्रसिद्ध आहे?
अ) मार्क्स ब) लेनिन
क) सिमेल ड) हेगेल

10) भारतीय विद्यापिठात समाजशास्त्र हा विषय सर्व प्रथम कोणी सुरू केला?
अ) जी. एस. घुर्ये ब) एस. सी. दूबे
क) पॅट्रिक गिडिस ड) आर. के मुखर्जी

11) सामाजिक क्रियेचा सिद्धांत कोणी मांडला?
अ) वेबर ब) पार्सन्स
क) पॅरिटो ड) सिमेल

12) एखाद्या महाविद्यालयाच्या प्राचार्यास प्राप्त झालेला अधिकार हे कशाचे उदाहरण आहे?
अ) पारंपारिक ब) कायदाधिष्ठित
क) दैविगुणाधिष्ठित ड) सामाजिक

13) ''फिलॉसॉफी ऑफ मनी'' या ग्रंथाचे लेखक कोण?
अ) मार्क्स ब) वेबर
क) सिमेल ड) हेगेल

14) ''प्रोटेस्टंट नीतीमूल्ये ही भांडवलशाहीचा आत्मा आहे'' असे कोणी म्हटले?
अ) वेबर ब) सिमेल
क) मार्क्स ड) पॅरिटो

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) परात्मतेची वैशिष्टये
2) प्रोटेस्टंट नीतीशास्त्राची वैशिष्टये
3) सिमेल यांचा मानवी संस्कृतीविषयक दृष्टीकोन
4) श्रीनिवास यांची पाश्चिमात्तीकरणाची संकल्पना.
5) इरावती कर्वे यांच्या नातेसंबंध व्यवस्थेची वैशिष्टये.
6) सिमले यांच्या संघर्षाची संकल्पना.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) द्वंद्वात्मक भौकितवादाचा सिद्धांत
2) अधिकाराचे प्रकार
3) सिमेल यांच्या समाजीकरणाची संकल्पना
4) जी. एस. घुर्ये यांचे योगदान

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

मार्क्स यांचा वर्ग आणि वर्ग संघर्षाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

किंवा

सिमेल यांच्या स्वरूपप्रधान समाजशास्त्राच्या सिद्धांतावर चर्चा करा.

प्र.5 मॅक्स वेबर यांच्या सामाजिक क्रियेचा सिद्धांत स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Special Paper – XII)
SOCIOLOGICAL THINKERS

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Who is the famous for the dialectical approach?
a) Marx b) Simmel
c) Weber d) Hegel

2) Who is the author of the book titled “The Making of Sociology”?
a) Reymond b) Nisbet
c) Ronald d) Turner

3) Who is the founder of “Indian Sociological Society”?
a) G. S. Ghurye b) M. N. Srinivas
c) K. M. Kapadia d) S. V. Khetkar

4) Who produced the concept of “Mordanization”?
a) Srinivas b) Ghurye
c) Dube d) Desai

5) Who has written the book “Caste and Race in India”?
a) Srinivas b) Ghurye
c) A. R. Desai d) Iravati Karve

6) From whom Marx adopted the dialectical method?
a) Weber b) Hegel
c) Comte d) Simmel

7) According to Weber’s theory Patriarchy is an example of _____.
a) Charismatic domination b) Legal domination
c) Traditional domination d) Father’s domination

8) Who stressed that the thought is primary and has independent existence?
a) Lenin b) Marx
c) Hegel d) Simmel

9) Who is known as an Materialistic?
a) Marx b) Lenin
c) Simmel d) Hegel

10) Who started sociology in the University in India for the first time?
a) G. S. Ghurye b) S.C. Dube
c) Patiric Gidis d) R.K. Mukherjee

11) Who produsedthe “Theory of Social Action”?
a) Weber b) Parsons
c) Pareto d) Simmel

12) Authority of the principle of a college is an example of?
a) Traditional b) Legal
c) Charismatic d) Social

13) Who is the author of the book titled “Philosophy of Money”?
   a) Marx b) Weber
   c) Simmel d) Hegel

14) Who said this “Protestant’s ethics are the Spirit of Capitalism”?
   a) Weber b) Simmel
   c) Marx d) Pareto

Q.2 Write short answers (Any Four) **16**

a) Characteristics of Alienation.
b) Characteristics of Protestant Ethics.
c) Simmel’s Perspectives on human culture.
d) Concept of Westernization by Srinivas.
e) Characteristics of Iravati Karve’s Kinship system.
f) Concept of conflict by Simmel.

Q.3 Write short notes (Any Two) **12**

a) Theory of Dialectical Materialism.
b) Types of Authority.
c) Concept of socialization by Simmel.
d) Contribution of G.S. Ghurye.

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

Explain the Marx’s theory of ‘Class and Class-Struggle.

OR

Discuss the Simmel’s theory of “Formal Sociology”.

Q.5 Explain the Max Weber theory of “Social Action”. **14**

SLR-AK-409

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
English (Special Paper – XIII)
BRITISH LITERATURE

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) _____ is Mr. Higgins's Housekeeper.
   a) Stephen Doolittle b) Eynsford Hill
   c) Mrs. Pearce d) Freddy Hill

2) The subtitle of 'Pygmalion' is _____.
   a) A Murder b) A Romance
   c) A Love d) A Mystery

3) Eliza and Freddy started to sell other products like _____.
   a) computer b) car
   c) house d) vegetable

4) Pygmalion was a _____ as per myth.
   a) Teacher b) Speaker
   c) Sculptor-king d) Prince

5) Higgins gave _____ pounds to Alfred Doolittle for the sake of Eliza.
   a) four b) six
   c) five d) eight

6) The _____ book was written by Colonel Pickering.
   a) Spoken English b) Spoken Sanskrit
   c) Spoken French d) Spoken Marathi

7) _____ is the name of the film based on 'Pygmalion'.
   a) My Fairy b) My Fair Lady
   c) My Lovely Lady d) My Dear Lady

8) The setting of the novel is _____.
   a) England b) Ireland
   c) France d) Denmark

9) Mr. Dedalus was studying in Queen's College as a _____.
   a) Medical student b) Law student
   c) Arts student d) Commerce student

10) Stephen is _____ by nature.
   a) athletic and confident b) insensitive and rambunctious
   c) unathletic and shy d) erudite and cocky

11) The Dedalus family shifts to the town of _____.
   a) Cith Cairn b) Edinborough
   c) Roxborough d) Blackrock

12) Stephen reads and gets pleasure from _____ as a young student.
   a) The Canterbury Tales b) Pilgrim's Progress
   c) Papilon d) The Count of Monte Cristo

13) _____ is a name of Stephen's girl friend.
a) Dora b) Eliza
c) Dante d) Eileen

14) After holidays, Stephen got in trouble with _____.
a) Head Father b) Father Dolan
c) Aunt Dante d) Schoolmates

Q.2 Answer the following questions in brief (Any Four) **16**

a) What is the central theme of the poem 'For All We Have and We Are'?
b) What is the central idea of the poem Sailing to Byzantium?
c) What difficulties the Magis face in the poem "Journey of the Magi"?
d) Write a note on the central idea of the poem Soldier.
e) What is the theme of the poem 'Strange Meeting'?
f) Write a note on different reactions of people when death approach them with reference to the poem 'Do Not Go Gentle Into That Good Night'?

Q.3 Answer the following questions in brief (Any Two) **12**

a) What is meant by Plays of Ideas?
b) Write a note on the Modern Poetry.
Explain the following lines with reference to the context.
c) That is no country for old man. The young
In one anothers arms, birds in the trees.
Those dying generations at their song.
d) Though wise men at their end know dark in light.
Because their words had forked no lightening they.
Do not go gentle into that good night.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Write critical appreciation of the play Pygmalion.

OR

Sketch the character of Elizabeth.

Q.5 Write a note on the stream of consciousness technique used in 'A Portrait of the Artist as a Young Man'. **14**

SLR-AK-41

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov 2019
SCIENCE TECHNOLOGY & DEVELOPMENT - I

Day & Date: Tuesday, 19-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) नकाशा स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ––– हे तंत्रज्ञानाचे उत्तम उदाहरण आहे.
अ) दूरदर्शन ब) विज्ञान
क) उत्सर्जन ड) परावर्तन

2) वैज्ञानिक विचार पद्धतीमध्ये मुलभूत ––– संकल्पना आहेत.
अ) 5 ब) 3
क) 4 ड) 7

3) वैज्ञानिक अभ्यास पद्धतीमधील ––– ही अंतिम पायरी आहे.
अ) निरीक्षण ब) समस्या सूत्रण
क) प्रयोग ड) सिद्धांत

4) भास्कराचार्य यांनी ––– हा ग्रंथ लिहला.
अ) सुश्रुत संहिता ब) आर्यसिद्धांत
क) पंचसिद्धांतिका ड) कनवाद

5) गुरूत्वाकर्षण शक्तीचा शोध ––– यांनी लावला.
अ) डॉ. जे. सी. बोस ब) ॲयझॅक न्यूटन
क) डॉ. राजा रामण्णा ड) डॉ. सतीश धवन

6) ––– ही भारतातील पहिली अणुभट्टी आहे.
अ) ध्रुव ब) झर्लिना
क) सायरस ड) अप्सरा

7) ––– यांना मिसाईल मॅन असे म्हणतात.
अ) डॉ. जयंत नारळीकर ब) डॉ. भाभा
क) डॉ. सतीश धवन ड) ए. पी. जे. अब्दुल कलाम

8) सूर्यमालेतील ––– हा सर्वात मोठा ग्रह आहे.
अ) पृथ्वी ब) बुध
क) मंगळ ड) गुरू

9) भारतातील पहिला जलविद्युत निर्मिती प्रकल्प ––– साली स्थापन केला.
अ) 1898 ब) 1947
क) 1896 ड) 1847

10) भारतातील सर्वात मोठा पवन उर्जा निर्मिती प्रकल्प ––– येथे स्थापन केला आहे.
अ) कल्पकम ब) सातारा
क) मुप्पानदल ड) तारापूर

11) ––– यांनी स्थिरवत विश्वस्थितीचा सिद्धांत मांडला.
अ) डॉ. सी. व्ही. रामन ब) डॉ. होमी भाभा
क) डॉ. राजा रामण्णा ड) डॉ. जयंत नारळीकर

12) पृथ्वीच्या अंतरंगातील पहिल्या थरास ––– असे म्हणतात.
अ) प्रावरण ब) गाभा
क) शिलावरण ड) सियाल

13) एकतारक परिकल्पना ––– यांनी मांडली.
अ) कांट ब) मुल्टान
क) जेफरीज ड) चेंबरलेन

14) ––– यांनी विवाणू व विवर्तन यावर सखोल संशोधन केले आहे.
अ) डॉ. होमी भाभा ब) डॉ. सी. व्ही. रामन
क) डॉ. जयंत नारळीकर ड) डॉ. जे. सी बोस

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) तंत्रज्ञान म्हणजे काय?
2) गुरूत्वाकर्षण शक्ती म्हणजे काय?
3) अंतरिक्ष किरण म्हणजे काय?
4) केंद्रोत्सारी शक्ती म्हणजे काय?
5) क्षय साधन संपत्ती म्हणजे काय?
6) इस्त्रो (ISRO) म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) वैज्ञानिक अभ्यास पद्धती मधील प्रमुख टप्पे
2) ॲयझॅक न्यूटन
3) पृथ्वीची उत्पत्ती
4) भारतातील पवन उर्जेची प्रगती

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

सूर्यमाला म्हणजे काय? सूर्यमालेविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

किंवा

डॉ. होमी भाभा यांच्या वैज्ञानिक योगदानाचा सविस्तर वृतांत लिहा.

प्र.5 विज्ञान म्हणजे काय? वैज्ञानिक विचारपद्धतीमधील संकल्पना विषयी सविस्तर माहिती लिहा. **14**

SLR-AK-41

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov 2019
SCIENCE TECHNOLOGY & DEVELOPMENT - I

Day & Date: Tuesday, 19-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) _____ is the best example of technology.
   a) Television b) Science
   c) Radiation d) Reflection

2) Scientific Thinking Method has _____ fundamental concepts.
   a) 5 b) 3
   c) 4 d) 7

3) _____ is a final step in Scientific Study Method.
   a) Observation b) Selection of Problem
   c) Experiment d) Theorem

4) Bhaskaracharya is written by _____.
   a) Sushrutsahinta b) Aryasidhanth
   c) Panchsidhantika d) Kanvaad

5) _____ invented Gravitational force.
   a) Dr. J. C. Bose b) Isaac Newton
   c) Dr. Raja Ramnna d) Dr. Satish Dhawan

6) _____ is a first Reactor in India.
   a) Dhruv b) Zerllina
   c) CIRAS d) Apsara

7) _____ is known as a missile Man.
   a) Dr. J. Narlikar b) Dr. Bhabha
   c) Dr. Satish Dhavan d) A. P. J. Abdul Kalam

8) _____ is a biggest planet in the Solar System.
   a) Earth b) Mercury
   c) Mars d) Jupiter

9) The first Hydel Power Project in India is established in _____ year.
   a) 1898 b) 1947
   c) 1896 d) 1847

10) The biggest Wind Energy Project in India is established at _____.
   a) Kalpakam b) Satara
   c) Muppandal d) Tarapur

11) _____ put forth Quasi Steady State Theory.
   a) Dr. C. V. Raman b) Dr. Homi Bhabha
   c) Dr. Rajaramanna d) Dr. J. Naralikar

12) The first layer of the interior Earth is known as _____.
   a) Mantle b) Core
   c) Lithosphere d) Sial

13) Hypothesis of One Star is put forth by _____.
   a) Kant b) Multan
   c) Jefriz d) chemberlen

14) _____ has deeply made research on Molecules and Scattering
   a) Dr. H. Bhabha b) Dr. C. V. Raman
   c) J. Narlikar d) Dr. J. C. Bose

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

a) What is Technology?
b) What is Gravitational Force?
c) What is Cosmic Rays?
d) What is Centrifugal force?
e) What is exhaustible Resource?
f) What is ISRO?

Q.3 Answer the following questions. (Any Two) **12**

a) Major steps in Scientific Study Method.
b) Issac Newton
c) Origin of the Earth
d) Development of wind Power in India

Q.4 Answer the following questions. (Any One) **14**

What is Solar system? Give in details about solar system.

OR

Give an account of Scientific Contribution of Dr. Homi Bhabha.

Q.5 What is Science? Give in details about major concepts in scientific thinking method. **14**

SLR-AK-410

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Hindi (Special Paper – XIII)
साहित्यशास्त्र और समालोचना

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 14

1) आलोचना के लिए ———— शब्द भी प्रचलित है।
अ) तुलना ब) इतिहास
क) समीक्षा ड) संस्मरण

2) भरतमुनि के ग्रंथ का नाम ———— है।
अ) ध्वन्यालोक ब) नाट्यशास्त्र
क) काव्यप्रकाश ड) काव्यालंकार

3) हास्य रस का स्थायी भाव ———— है।
अ) हास् ब) उत्साह
क) विस्मय ड) रति

4) 'मिथक' शब्द को अंग्रेज़ी में ———— कहते हैं।
अ) मायथोस ब) मनगढंत कथा
क) स्टोरी ड) मिथ्

5) शब्दों द्वारा निर्मित चित्र ही ———— है।
अ) बिंब ब) प्रतीक
क) फंतासी ड) मिथक

6) ———— आलोचक का महत्त्वपूर्ण गुण है।
अ) पूर्वाग्रह ब) निष्पक्षता
क) अज्ञान ड) अदार्शनिकता

7) ———— यह मात्रिक छंद है।
अ) इंद्रवज्रा ब) शिखरिणी
क) दोहा ड) मंदाक्रांता

8) ———— विधा पत्रकारिता से संबंधित है।
अ) जीवनी ब) रिपोर्ताज
क) आत्मकथा ड) रेखाचित्र

9) अंग्रेज़ी के बायोग्राफी के लिए हिंदी में ———— शब्द का प्रयोग किया जाता है।
अ) उपन्यास ब) कहानी
क) यात्रा वर्णन ड) जीवनी

10) साक्षात्कार के लिए अंग्रेज़ी में ———— शब्द प्रचलित है।
अ) फैंटेसी ब) इंटरव्यू
क) इमेज ड) नॉवेल

11) छंदशास्त्र में ––––– वर्णों के समूह को गण कहते हैं।
अ) दो ब) चार
क) तीन ड) पाँच

12) मार्क्सवादी चिंतन ही ––––– है।
अ) प्रगतिवाद ब) प्रयोगवाद
क) छायावाद ड) हालावाद

13) छंदों के मुख्य भेद ––––– हैं।
अ) चार ब) पाँच
क) तीन ड) दो

14) यदि हम साहित्य को जीवन की व्याख्या माने तो ––––– को उस व्याख्या की व्याख्या मानना पड़ेगा।
अ) आलोचना ब) महाकाव्य
क) इतिहास ड) उपन्यास

प्र.2 निम्नलिखित में से किन्हीं सात प्रश्नों के उत्तर दो या तीन वाक्यों में लिखिए। 14

1) आचार्य भरतमुनि का रससूत्र बताइए।
2) प्रतीक की कोई एक परिभाषा लिखिए।
3) आलोचना की कोई एक परिभाषा लिखिए।
4) फैंटेसी से क्या तात्पर्य है?
5) छंद किसे कहते हैं?
6) दोहा छंद में कितनी मात्राएँ होती हैं?
7) मंदाक्रांता छंद की यति बताइए।
8) भयानक रस का निर्माण कब होता है?

प्र.3 अ) निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए। 08

1) आत्मकथा
2) मिथक
3) रिपोर्ताज

आ) निम्नलिखित में से किन्हीं दो छंदों के लक्षणों को सोदाहरण लिखिए। 06

1) सोरठा
2) चौपाई
3) शिखरिणी

प्र.4 रस की कोई एक परिभाषा देते हुए रस के चार अंगों की विस्तृत चर्चा कीजिए। **14**

अथवा

मार्क्सवादी आलोचना तथा समाजशास्त्रीय आलोचना का स्वरूप स्पष्ट कीजिए।

प्र.5 आलोचना की कोई एक परिभाषा देते हुए आलोचक के लिए आवश्यक गुणों की चर्चा कीजिए। **14**

SRL-AK-411

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester – VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Kannada (Special Paper – XIII)
WESTERN CRITICISM AND PROSODY

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **14**

1) ಇದು ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್‌ನ ಕಾವ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ –
1) ಅನುಕರಣೆ **2)** ಭವ್ಯತೆ
3) ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನಿರಸನ **4)** ಮಾನಸಿಕ ದೂರ

2) ಇದು ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್‌ನ ಕೃತಿ –
1) ಲಿಟರರಿ ಕ್ರಿಟಿಸಿಸಮ್ **2)** ಲಿರಿಕಲ್ ಬ್ಯಾಲೆಡ್ಸ್
3) ಪೊಯೆಟಿಕ್ಸ್ **4)** ಪೆರಿಹಿಪ್ಪಾಸ್

3) ರಿಪಬ್ಲಿಕ್ ಇದು – ಅವರ ಕೃತಿ.
1) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ **2)** ಲಾಂಜಿನಸ್
3) ರೂಸೋ **4)** ಪ್ಲೇಟೋ

4) ಪ್ಲೇಟೋನ ಗುರು –
1) ಎಜ್ರಾ ಪೌಂಡ್ **2)** ಸಾಕ್ರಟಿಸ್
3) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ **4)** ಲಾಂಜಿನಸ್

5) ಅಧಮ ಪಾತ್ರಗಲ ಅಧಮ ಚರಿತೆಗಲ ಅನುಕರಣೆ –
1) ಮಹಾಕಾವ್ಯ **2)** ವೈನೋದಿಕ
3) ರುದ್ರನಾಟಕ **4)** ಭಾವಗೀತ

6) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್‌ನ ಅಕಾಡೆಮಿ –
1) ಚಾಳುಕ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ **2)** ಲಂಡನ್ ಅಕಾಡೆಮಿ
3) ಲಿಸಿಯಮ್ **4)** ಅನುಭವ ಮಂಟಪ

7) ಈತ ಪ್ಲೇಟೋನ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ –
1) ಇಲಿಯಟ್ **2)** ಲಾಂಜಿನಸ್
3) ಸಾಕ್ಟಟಿಸ್ **4)** ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್

8) ಗುರುಲಘು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬರಲು –
1) ಸತಗಣ **2)** ಮನಗಣ
3) ಜರಗಣ **4)** ಭಯಗಣ

9) ಭಯ ಮತ್ತು ಕರುನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಚೊದಿಸು ನಾಟಕ –
1) ವೈನೋದಿಕ **2)** ರುದ್ರನಾಟಕ
3) ಜೂಲಿಯಸ್ ಸೀಸರ್ **4)** ಅಸಂಗತ ನಾಟಕ

10) ತ್ರಿಪದಿಯ ಆರನೇ ಮತ್ತು ಹತ್ತನೆಯ ಗಣ –
1) ವಿಷ್ಣುಗಣ **2)** ರುದ್ರಗಣ
3) ಅಕ್ಷರಗಣ **4)** ಬ್ರಹ್ಮಗಣ

11) ಕನ್ನಡದ ಮೊಟ್ಟಮೊದನೇ ಛಂದೋಗ್ರಂಥ –
1) ಛಂದೋಂಬುಧಿ **2)** ಛಂದೋವಿಚಿತಿ
3) ಛಂದಶ್ಶಾಸ್ತ್ರ **4)** ಛಂದ ಸ್ವರೂಪ

12) ತೌಲನಿಕ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ –
1) ತೀ ನಂ.ಶ್ರೀ 2) ಬಿ.ಎಂ.ಶ್ರೀ
3) ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರ ಸ್ವಾಮಿ 4) ಕುವೆಂಪು

13) ಜಿ.ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ –
1) ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆ 2) ಕಾವ್ಯಾರ್ಥ ಚಿಂತನ
3) ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ 4) ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ

14) ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಬುಲ್ಲೋ –
1) ಅನುಕರಣೆ 2) ಇಮ್ಯಾಜಿನೇಷನ್
3) ಭವ್ಯತೆ 4) ಮಾನಸಿಕ ದೂರ

ಪ್ರ.2 ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **16**
1) ರುದ್ರನಾಟಕದ ಲಕ್ಷಣ ಬರೆಯಿರಿ.
2) ಪ್ಲೇಟೋನ ಅಕಾಡೆಮಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯಿರಿ.
3) ವೈನೋದಿಕ ನಾಟಕದ ಲಕ್ಷಣ ಬರೆಯಿರಿ.
4) ಅಂಶ ಇಣ ಎಂದರೇನು? ಅದರ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.
5) ವೃತ್ತಗಳ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.
6) ಭಾಮಿನಿ ಷಟ್ಪದಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.3 ಬೇಕಾದ ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ : **12**
1) ಮಹಾಕಾವ್ಯ
2) ಮನಸಿಕ ದೂರ
3) ಶೋಧನೆ
4) ಛಂಸ್ಸಿನ ಸ್ವರೂಪ – ಲಕ್ಷಣ

ಪ್ರ.4 ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **14**
1) ಪ್ಲೇಟೋನ ಕಾವ್ಯಚಿಂತನೆಗಲನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
2) ಸಾಂಗತ್ಯದ ಹುಟ್ಟು ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.5 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. **14**
ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ನ ಕಾವ್ಯಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

SLR-AK-412

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Marathi (Special Paper – XIII)
भाषाविज्ञान व व्याकरण (उत्तरार्ध)

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **14**

1) विकारी शब्दाच्या एकूण किती जाती आहेत?
अ) दोन ब) तीन
क) चार ड) सहा

2) ॲ, ऑ हे स्वर कोणामुळे मराठीत आले?
अ) संस्कृत ब) प्राकृत
क) फ्रेंच ड) इंग्रजी

3) 'करवते' हे कोणते क्रियापद आहे?
अ) शक्य ब) प्रयोजक
क) सिद्ध ड) साधित

4) आणि, व, परंतु, किंवा हे कोणते अव्यय आहेत?
अ) शब्दयोगी ब) उभयान्वयी
क) केवलप्रयोगी ड) क्रियाविशेषण

5) ज्या क्रियापदाला कर्माची जरूरी असते त्यास काय म्हणतात?
अ) कर्तरी ब) कर्मणी
क) भावे ड) संकीर्ण

6) रूपिमांचे किती प्रकार आहेत?
अ) दोन ब) तीन
क) चार ड) सहा

7) ऊन, हून, ऊन हून हे कोणत्या विभक्तीचे प्रत्यय आहेत?
अ) द्वितीया ब) तृतीया
क) पंचमी ड) षष्ठी

8) वाक्य हे कशाचे बनलेले असते?
अ) अक्षरांचे ब) शब्दांचे
क) विचारांचे ड) रूपिमांचे

9) कोणत्या समासातील सर्व पदे समान असतात?
अ) अव्ययीभाव ब) तत्पुरूष
क) द्वंद्व ड) बहुव्रीही

10) हवा अधिक वापरल्याने निर्माण होणाऱ्या स्वनांना काय म्हणतात?
अ) ऱ्हस्व स्वर ब) दीर्घ स्वर
क) संयुक्त स्वर ड) प्लुत स्वर

11) जे शब्द सर्व प्रकारच्या नामाऐवजी येतात, त्यांना काय म्हणतात?
अ) सर्वनाम ब) विशेषण
क) उपवाक्य ड) क्रियापद

12) स्वर व व्यंजने मिळून बनलेले असे कोणते रूप आहे?
अ) शब्द ब) लिपी
क) अर्थ ड) अक्षर

13) 'सुगम मराठी व्याकरण लेखन' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत?
अ) मो. रा. वालिंबे ब) डॉ. महेंद्र कदम
क) ना. गो. कालेलकर ड) गं. ना. जोगलेकर

14) ट, ठ, ड, ढ ही कोणत्या वर्गातील व्यंजने आहेत?
अ) कंठय ब) ओष्ठय
क) मूर्धन्य ड) दन्त्य

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) बोली म्हणजे काय?
2) नाम म्हणजे काय? नामांचे प्रकार किती व कोणते?
3) मुक्त रूपिम व बध्द रूपिम म्हणजे काय?
4) प्रयोग म्हणजे काय? प्रयोगांचे प्रकार किती व कोणते?
5) समास म्हणजे काय? समासांचे चार प्रकार सविस्तर लिहा.
6) रूपिमांचे प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) स्वनिम विश्लेषणाची तत्वे स्पष्ट करा.
2) स्वन म्हणजे काय? स्वनाचे तीन विशेष सांगा.
3) भावे प्रयोग म्हणजे काय? भावे प्रयोगाचे उपप्रकार स्पष्ट करा.
4) विभक्ती म्हणजे काय? विभक्तींचे प्रमुख प्रकार सविस्तर लिहा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

स्वन–स्वनिम–स्वनांतर ही संकल्पना सविस्तरपणे स्पष्ट करा.

किंवा

रूपिका–रूपिम–रूपिकांतर ही संकल्पना सविस्तरपणे स्पष्ट करा.

प्र.5 शब्द म्हणजे काय ते सांगून शब्दांच्या प्रमुख जाती किती व कोणत्या सविस्तर स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-413

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Sanskrit (Special Paper – XIII)
दर्शन

Day & Date: Monday,07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तर पत्रिकेत लिहावीत.

प्र.1 योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। 14
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

1) सांख्यदर्शन ––––– आहे.
अ) नास्तिक ब) आस्तिक
क) देवपूजक ड) नवीन

2) सांख्यांनुसार ––––– प्रमाण आहेत.
अ) 30 ब) 3
क) 52 ड) 25

3) आत्मा वाऽरे ––––– श्रोतव्यः मन्तव्यः निदिध्यासितव्यश्च।
अ) अत्तव्यः ब) द्रष्टव्यः
क) गन्तव्यः ड) आगन्तव्यः

4) पदार्थाचे दोन प्रकार ––––– आहेत.
अ) सुख–दुख ब) ज्ञान–अज्ञान
क) जड–चेतन ड) अणु–महत्

5) अहंकाराच्या तामसिक गुणामुळे ––––– ची उत्पत्ती होते.
अ) तन्मात्रा ब) महत्
क) प्रकृति ड) इंद्रिये

6) दुःखत्रयाभिघातात् –––––।
अ) जिज्ञासा ब) हेतौ
क) प्रकृति ड) पुरूष

7) लिङ्गं ––––––।
अ) द्विविधम् ब) त्रिविधम्
क) नवविधम् ड) षड्विधम्

8) सांख्यशास्त्राचे ज्ञान आसुरींकडून ––––––– यांना मिळाले.
अ) पंचशिख ब) कपिल
क) ईश्वरकृष्ण ड) वाचस्पति

9) सांख्यदर्शनानुसार आत्मा ––––– आहे.
अ) अद्वैत ब) अनेक
क) जड ड) एक

10) कारणामध्ये ––––– अस्तित्वात असते.
अ) असत् ब) कार्य
क) तन्मात्रा ड) शब्द

11) ——— तन्मात्रा आहेत.
अ) पंच महाभूत ब) शब्दरूपादी
क) पंच कर्म ड) पंच ज्ञानेंद्रिये

12) प्रकृति व विकृति असणारे ——— पदार्थ आहेत.
अ) 25 ब) 7
क) 16 ड) 2

13) सांख्य दर्शनानुसार पुरूष ——— आहे.
अ) कर्ता ब) भोक्ता
क) द्रष्टा ड) उपाय

14) फक्त प्रकृति आहे.
अ) प्रधान ब) पुरूष
क) महत् ड) अहंकार

प्र.2 टिप्पणी लिखत. (केऽपि 4) **16**
टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)
1) कपिल मुनि
2) जीवन्मुक्त
3) अप वर्ग
4) लिंग शरीर
5) तम
6) कैवल्य

प्र.3 ससंदर्भ स्पष्टीकरणं कुरुत। (केऽपि 2) **12**
संदर्भासह स्पष्टीकरण करा. (कोणतेही दोन)
1) धर्मेण गमनमूर्ध्वंगमनमधस्तात् भवत्यधर्मेण।
ज्ञानेन चापवर्गो विपर्ययादिश्यते बंधः।।
2) एतत्पवित्रमग्रस्थंमुनिरासुरयेऽनुकम्पयाप्रददौ।
असुरिरपिपंचशिखाय तेन च बहुधाकृतंतन्त्रम्।।
3) पुरूषस्य तथाऽत्मानंप्रकाश्य विनिवर्ततेप्रकृतिः।

प्र.4 सांख्यदर्शनानुसार प्रकृतीचे कार्य आणि अंतःकारणाचे वर्णन करा. **14**

किंवा

त्रिविध अनुमान यावर सविस्तर टीप लिहा.

प्र.5 सांख्यांचा सत्कार्यवाद विशद करा. **14**

SLR-AK-414

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Urdu (Special Paper – XIII)
TARJUMA AUR ZARA-E-IBLAGH

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

سوال نمبر.1. صیحح متبادل کا انتخاب کر کے جملہ مکمل کیجیئے اور جوابی پرچے میں لکھیے :- **14**

1) _____ بی. بی. سی. کے مشہور پروڈیوسر تھے -

لائن لائیتھ گو، لائنل فیلڈن ، اردن ، میتھو آرنلڈ

2) حسرت موہانی کا جاری کردہ اخبار _____ ہے -

اردو ئے اعلٰی ، ایوان اردو ، اردو دنیا ، اردوئےمعلٰی

3) عہد _____ میں کلاسیکی موسیقی نے کافی عروج حاصل کیا تھا -

تغلق ، خلیجی ، مغل ، تیمور

4) جام جہاں نما _____ کا نکالا ہوا اخبار ہے -

انگریزوں پرتگیزوں ، ڈچوں ، عربوں

5) تشہیر کا فن _____ کے زمانے میں رائج ہوا -

چانکیہ ، چندر گپت موریہ ، گوتم بدھ ، اشوک

6) _____ نیوز بلیٹن کے پہلے ایڈیٹر ایم . ایس . بیدی تھے -

ہندی ، مراٹھی ، اردو ، انگریزی

7) وزیراعظم _____ نے نوجوانوں کی یواوانی کے نام سے نوجوانوں کے لیے ایک نشریاتی پروگرام جاری کیا -

پنڈت نہرو من موہن سنگھ ، اروند کیجروال ، اندرا گاندھی

8) ٹی. وی . کا موجد _____ ہے -

مارکونی، گراہیم بیل ، موبیرلی بیل ، جان لاجی بیرڈ

9) _____ کوریڈیو ڈراما کا با با آدم قرار دیا جاتا ہے -

سید ذوالفقار پطرس بخاری ، مجاز لکھنوی ، ایم. ایس. بیدی علی ،

10) _____ میں ناٹک کی طرح بیانیہ ہوتا ہے اور ڈرامے کی طرح مکالمے بھی ہو تے ہیں -

دستاویزی ٹی،وی، سیریل ، ریڈیو ڈاکیو منٹری ، ان میں سے کوئی فلم ، نہیں

11) ابتداء میں _____ دوردرشن کا مشہور کارٹون پروگرام تھا -

چھوٹا بھیم اسپائیڈر مین ، شکتی مان ، ڈوری مان

12) _____ کی ریل نگیٹی(NEGATIVE)ہوتی ہے بعد میں اسے پازیٹو (POSITIVE) میں تبدیل کیا جاتا ہے -

فلم، ٹی.وی، کمپوٹر ، ان میں سے کوئی نہیں

13) _____ فلم میں نقلی سیٹ کا استعمال نہیں کیا جاتا -

فیچر ، دستاویزی ، کارٹون ، ٹیلی

14) موجودہ زما نے میں _____ مؤثر ذرائع ابلاغ ہے -

فلم، ریڈیو ، ٹی.وی، اخبار

سوال نمبر.2. **مختصر جواب لکھیے :- (کوئی چار)** **16**

1) ہندوستان میں صحافت نگاری کی ابتداء کس طرح ہوئی ؟

2)` ریڈیو نشر یہ تقریریں پرمختصر روشنی ڈالیے -

3) ریڈیو نشر یہ کمر شیل پروگرام کے مقصد کو واضح کجیے -

4) خواتین کے پروگرام (ریڈیو) کی نوعیت اور ان کے موضوعات پر روشنی ڈالیے -

5) تہذیبی پروگرام کے جزو گائیکی موسیقی کا اجمالی جائزہ لیجیے -

6) ٹی. وی. کی سطحیں 'ٹر یسٹل ' اور 'کیبل' پرروشنی ڈالیے -

سوال نمبر.3. **مختصر جواب لکھیے :- (کوئی دو)** **12**

1) صحافت نگاری کے دور دوم کا اجمالی تعارف پیش کیجیے -

2) ریڈیو نشریہ 'کہانی سنانا' پر نوٹ لکھیے -

3) ریڈیو اشتہارات کا مختصر جائزہ لیجیے -

4) دستاویزی فلم پر مختصر روشنی ڈالیے -

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیے :- (کوئی ایک) **14**

1) ٹیلی وزن کی اہمیت و افادیت بیان کیجیے -

2) ٹی.وی. نشریات 'خبریں ' اور ٹیلی ڈراما ، ٹیلی فلم اور ٹی. وی سیریل پر مفصل روشنی ڈالیے -

سوال نمبر.5. ریڈیو کے آغاز و ارتقاء کا بتدریج جائزہ لیجیے - **14**

SLR-AK-415

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Ancient Indian History and Culture (Special Paper – XIII)
POLITICAL IDEAS AND INSTITUTIONS IN ANCIENT INDIA

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) प्राचीन काळात ––––– हाच न्यायसंस्थेचा मुख्य आधार होता.
अ) राजा ब) दिवाण
क) सेनापती ड) पूरोहित

2) प्राचीन भारतात न्यायदानाचा ––––– निकटचा संबंध होता.
अ) नीतीशी ब) धर्माशी
क) जातीशी ड) वर्णाशी

3) ––––– ग्रंथात राजा न्यायाधीश असल्याचा उल्लेख सापडत नाही.
अ) सामवेद ब) अथर्ववेद
क) यजुर्वेद ड) ऋग्वेद

4) प्राचीन भारतातील ––––– समजून घेण्यासाठी मनुस्मृती उपयुक्त साधन आहे.
अ) युद्धतंत्र ब) ग्रामप्रशासन
क) न्यायपद्धत ड) प्रशासन

5) कौटिल्याने परराष्ट्र धोरणावर आधारित ––––– हा सिद्धांत मांडला आहे.
अ) ग्राम ब) मंडल
क) सप्तांग ड) महसूल

6) अर्थशास्त्रात पंधरापैकी ––––– प्रकरणात परराष्ट्र धोरणाची चर्चा केली आहे.
अ) 9 ब) 10
क) 11 ड) 12

7) चंद्रगुप्ताच्या दरबारामध्ये ––––– हा परदेशी राजदूत होता.
अ) हिरोदोटस ब) निकेटर
क) हेलिओडोरस ड) मेगेस्थेनीस

8) मंडल सिद्धांत ––––– संबंधित आहे.
अ) आंतरराज्य संबंध ब) युद्ध व शांतता
क) कूटनीती ड) आर्थिक धोरण

9) ––––– हा कल्याणकारी राज्याचा पाया आहे.
अ) महसूल ब) व्यापार
क) उद्योग ड) व्यवसाय

10) व्यापारांच्या मालाचे संरक्षण करण्याची जबाबदारी ––––– हा अधिकारी करीत असे.
अ) ग्रामिणी ब) भागदूत
क) आंतपाल ड) पुरोहित

11) कर गोळा करणाऱ्या अधिकाऱ्यास प्राचीन काळात ———— म्हणत असत.
अ) सुत ब) सेनानी
क) भागदूत ड) ग्रामिणी

12) ग्राम या संकल्पनेचा उल्लेख सर्वप्रथम ————— या ग्रंथात आढळतो.
अ) अर्थशास्त्र ब) इंडिका
क) ऋग्वेद ड) त्रिपिटक

13) प्राचीन भारतात ग्राममंडळे ————— काळात अस्तित्वात आली.
अ) मौर्य ब) सातवाहन
क) वाकाटक ड) गुप्त

14) प्राचीन काळात दक्षिण भारतात ————— च्या कारकीर्दीत ग्राम प्रशासन प्रगत होते.
अ) पल्लव ब) चोल
क) चेर ड) पांडय

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) विजिगीषू राज्य म्हणजे काय?
2) राजदूताचे प्रकार सांगा.
3) दिव्याचे चार प्रकार सांगा.
4) प्राचीन न्याय पद्धतीतील दोष स्पष्ट करा.
5) प्राचीन भारतातील युद्ध व संरक्षण खर्चाची माहिती द्या.
6) वैदिक काळातील ग्रामसंघटना सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) गुप्तकालीन जनता न्यायालये
2) राजदूताची कार्ये
3) प्राचीन भारतातील कर पद्धतीची तत्वे
4) मंडल सिद्धांत

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

प्राचीन भारतीय न्याय पद्धतीचे कार्य व महत्त्व यावर चर्चा करा.

किंवा

प्राचीन भारतीय राज्यांच्या उत्पन्नाच्या साधनांचा आढावा घ्या.

प्र.5 प्राचीन भारतातील ग्रामव्यवस्था विशद करा. **14**

Seat No.	

Set | P

B.A.(Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Ancient Indian History and Culture (Special Paper – XIII)
POLITICAL IDEAS AND INSTITUTIONS IN ANCIENT INDIA

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) _____ was the main based judicial system in ancient period.
a) King b) Divan
c) Senapati d) Purohit

2) Ancient Judicial system is closed related to _____.
a) Ethics b) Religion
c) Cast d) Varna

3) There were not found any reference that king was not a judge in _____ book.
a) Samved b) Atharvaved
c) Yejurved d) Rugved

4) Manusmruti is useful source to know about _____ in ancient India.
a) Techniques of war b) Village administration
c) Judicial system d) Administration

5) Kautilya put forward _____ theory based on foreign policy.
a) Gram b) Mandal
c) Saptang d) Mahasul

6) There were _____ unit discussed on foreign policy beyond the 15 units in Arthashastra.
a) 9 b) 10
c) 11 d) 12

7) _____ was the foreign ambassador in Chandragupta's court.
a) Hirodotas b) Niketar
c) Heliodoras d) Megasthanis

8) Mandal theory is related to _____.
a) Inter-state relation b) War and peace
c) Diplomacy d) Economic policy

9) _____ was the base of welfare state.
a) Revenue b) Trade
c) Industry d) Business

10) _____ authority protected the goods of the traders.
a) Gramini b) Bhagdoot
c) Antpal d) Purohit

11) The tax collector was called as _____ in ancient India.
a) Suta b) Senani
c) Bhagdoot d) Gramini

12) The ancient gram concept finds on first in _____.
   a) Arthashastra b) Indica
   c) Rugveda d) Tripitaka

13) Grammandal was introduced in the _____ period.
   a) Mauryan b) Satvahan
   c) Vakataka d) Gupta

14) Village administration was very progressive under the _____ in south Ancient India.
   a) Pallava b) Chola
   c) Cher d) Pandya

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) What was the Vijigishu state?
b) State the type of Rajdoot.
c) State the types of Divya.
d) Explain the defect of Ancient judicial system.
e) Give the information about war and defense expenditure in ancient India.
f) State the Gram-Sanghatan during Vedic Period.

Q.3 Write the short notes on (Any Two) **12**

a) Public Judicial under Gupta period
b) Function of Rajdoota's
c) Principles of ancient Indian tax system
d) Mandal Theory

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Discuss the function and importance of Ancient Indian Judicial System.

OR

Trace an account of source of income in Ancient India.

Q.5 Describe the village administration in Ancient India. **14**

SLR-AK-416

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Special Paper – XIII)
MACRO ECONOMICS

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) शुंपीटर यांनी व्यापार चक्राचा ––– सिद्धांत मांडला.
अ) नवप्रवर्तन ब) चलन विषयक
क) सूर्यावरील डाग ड) यापैकी नाही.

2) हॅरॉड यांच्या वृद्धी प्रतिमानात नैसर्गिक वृद्धीदर ––– ने दर्शविला जातो.
अ) G ब) G_w
क) G_n ड) वरील सर्व

3) सोलो यांचे वृद्धी प्रतिमान हे ––– वृद्धी प्रतिमान म्हणूनही ओळखले जाते.
अ) अल्पकालीन ब) मध्यमकालीन
क) दीर्घकालीन ड) वरील सर्व

4) देशातल्या देशात होणाऱ्या व्यापारास ––– व्यापार म्हणतात.
अ) अंतर्गत ब) आंतरराष्ट्रीय
क) आंतर–उद्योग ड) यापैकी नाही

5) ––– या धोरणाच्या साहाय्याने मध्यवर्ती बँक व्यापार चक्राचे नियंत्रण करते.
अ) चलनविषयक ब) राजकोषीय
क) परकीय ड) वरील सर्व

6) आर. जी. हॉट्रे यांच्या मते ––– हे व्यापार चक्राचे प्रमुख कारण आहे.
अ) नवप्रवर्तन ब) हवामानातील बदल
क) पैशाच्या पुरवठयातील बदल ड) वरील सर्व

7) फक्त दृश्य वस्तुंच्या आयात निर्यातीचे मुल्य दर्शविणारे पत्रक म्हणजे ––– होय.
अ) व्यापार शर्ती ब) व्यापार तोल
क) व्यवहारतोल ड) वरील सर्व

8) आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचा तौलनिक उत्पादन खर्चाचा सिद्धांत ––– यांच्याशी निगडित आहे.
अ) सोलो ब) हॅरॉड–डोमर
क) शुंपीटर ड) रिकार्डो

9) अल्पकालीन व्यापार चक्रे ––– व्यापार चक्र म्हणून ओळखले जाते.
अ) किटचन ब) जगलर
क) कांड्रटीव्ह ड) वरील सर्व

10) व्यापार चक्र हे ––– अर्थव्यवस्थेचे वैशिष्टय आहे.
अ) साम्यवादी ब) भांडवलशाही
क) मिश्र ड) वरील सर्व

11) ––– व्यापार हे आर्थिक वृद्धीचे इंजिन आहे.
अ) राष्ट्रीय ब) आंतरराज्य
क) आंतरराष्ट्रीय ड) यापैकी नाही

12) ––– नंतर मंदीची अवस्था येते.
अ) तेजी ब) पुनःरूज्जीवन
क) घसरण ड) यापैकी नाही

13) ––– हा आर्थिक वाढीचा दर्शक आहे.
अ) किंमतीतील वाढ ब) लोकसंख्येतील वाढ
क) बेकारीतील वाढ ड) राष्ट्रीय उत्पन्नातील वाढ

14) एखाद्या देशाची आयात जर निर्यातीपेक्षा जास्त असेल तर त्या देशाचा व्यापारातोल ––– असतो.
अ) समतोल ब) अनुकूल
क) प्रतिकूल ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) व्यापार चक्र ही संकल्पना स्पष्ट करा.
2) व्यवहारतोलाचे प्रकार सांगा.
3) आर्थिक वृद्धी ची संकल्पना स्पष्ट करा.
4) आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचा अर्थ सांगा.
5) हॅरॉड–डोमर वृद्धी प्रतिमानावरील चार टीका लिहा.
6) सोलो यांच्या वृद्धी प्रतिमानावरील चार टीका लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) व्यापार चक्राच्या अवस्था
2) व्यवहारतोलाचे घटक
3) आंतरराष्ट्रीय व्यापार – आर्थिक वृद्धीचे इंजिन
4) आर्थिक वृद्धीचे दर्शक

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

व्यापार चक्राची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

किंवा

रिकार्डो यांचा आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.5 आर्थिक वृद्धीचे मार्ग स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Special Paper – XIII)
MACRO ECONOMICS

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) _____ theory of trade cycle is put forth by Schumpeter.
   a) Innovation b) Monetary
   c) Sun-spot d) None of these

2) In Harrod growth model _____ is denoted by natural growth rate.
   a) G b) G_w
   c) G_n d) All the above.

3) Solow's growth model is also known as _____ growth model.
   a) Short-run b) Medium-run
   c) Long-run d) All the above

4) The trade between within the country is known as _____ trade.
   a) Internal b) International
   c) Inter-industry d) None of these

5) Trade cycle are controlled by the central bank with the help of _____ policy.
   a) Monetary b) Fiscal
   c) Foreign d) All the above

6) According to R. G. Hawtrey _____ is the main cause of trade cycle.
   a) Innovation b) Change in climate
   c) Change in money supply d) All the above

7) _____ is a statement of the value of imports and exports of visible commodities only.
   a) Terms of trade b) Balance of trade
   c) Balance of payments d) All the above

8) The comparative cost theory of international trade is related to _____.
   a) Solow b) Harrod-Domar
   c) Schumpeter d) Ricardo

9) Short term trade cycles are known as _____ trade cycle.
   a) Kitchen b) Juggulor
   c) Condrative d) All the above

10) Trade cycle is feature of _____ economy.
   a) Socialist b) Capitalist
   c) Mixed d) All the above

11) _____ trade is an engine of economic growth.
   a) National b) Interstate
   c) International d) None of these

12) Depression is followed after _____.
   a) Prosperity b) Recovery
   c) Recession d) None of these

13) _____ is the indicator of economic growth.
   a) Increase in prices b) Increase in population
   c) Increase in unemployment d) Increase in national income

14) If the imports of the country exceeds its exports, the country is said to experience _____ balance of trade.
   a) Equal b) Favourable
   c) Unfavourable d) None of these

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Explain the concept of trade cycle.
b) State the types of balance of payments.
c) Explain the concept of economic growth.
d) State the meaning of international trade.
e) Write four criticism on Harrod-Domar growth model.
f) Write four criticism on Solow's growth model.

Q.3 Write the short notes on (Any Two) **12**

a) Phases of trade cycle
b) Components of balance of payments
c) International trade - engine of economic growth
d) Indicators of economic growth

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the features of trade cycle.

OR

Explain the Ricardian theory of international trade.

Q.5 Explain the sources of economic growth. **14**

SLR-AK-417

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Geography (Paper – XI)
POLITICAL GEOGRAPHY

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.
4) स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) राजकीय घटनांच्या भूगोलाशी संबंधीत असलेला विषय म्हणजे ––– भूगोल होय.
अ) राजकीय ब) सामाजिक
क) ऐतिहासिक ड) जैविक

2) 1897 मध्ये पोलीटीश जिओग्राफी हा ग्रंथ ––– याने प्रकाशित केला.
अ) स्पाईकमन ब) मॅकिंडर
क) रॅटझेल ड) हेटनर

3) जो रिमलँडवर अधिकार गाजवेल तो युरेशियावर राज्य करेल असे ––– यांनी म्हटले.
अ) मॅकिंडर ब) स्पाईकमन
क) महान ड) रॅटझेल

4) महान हे ––– शास्त्रज्ञ होते.
अ) ब्रिटीश ब) संयुक्त संस्थाने
क) फ्रेंच ड) ग्रीक

5) हृदयस्थल सिद्धांत ––– यांनी मांडला.
अ) महान ब) मॅकिंडर
क) स्पाईकमन ड) रॅटझेल

6) राजकीय सत्तेचे केंद्र म्हणजे ––– होय.
अ) राज्य ब) राष्ट्र
क) राजधानी ड) यापैकी नाही

7) स्टेट हा शब्द ––– भाषेतील स्टेटस या शब्दातून बनला आहे.
अ) फ्रेंच ब) लॅटीन
क) ग्रीक ड) रोमन

8) ––– हे परस्पर सानिध्याच्या स्थानाचे उदाहरण आहे.
अ) जॉर्डन ब) हंगेरी
क) रूमानिया ड) ऑस्ट्रीया

9) इंग्लंड हे ––– शक्तीस्थान आहे.
अ) सागरी ब) भूखंडीय
क) परस्पर सानिध्याचे ड) यापैकी नाही

10) भारत – चीन यांच्या दरम्यान ––– किमी लांबीची सरहद आहे.
अ) 4240 ब) 4440
क) 4000 ड) 4450

11) राजधान्याचे ––– हे प्रमुख कार्य आहे.

अ) प्रशासन ब) व्यापार

क) शिक्षण ड) धार्मिक

12) ––– सीमा नकाशावर काढण्यासाठी सहज आणि सोप्या असतात.

अ) वाळवंटी ब) जंगली

क) सांस्कृतिक ड) भूमितीय

13) महाराष्ट्र व कर्नाटक या राज्यादरम्यान ––– पाणी वाटप तंटा चालू आहे.

अ) कृष्णा ब) गोदावरी

क) कावेरी ड) नर्मदा

14) उल्फा या संघटनेची स्थापना ––– साली झाली.

अ) 1979 ब) 1978

क) 1977 ड) 1976

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही सात प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **14**

1) राजकीय भूगोलाची व्याख्या लिहा.
2) स्पाईकमनने लिहिलेल्या कोणत्याही दोन पुस्तकांची नावे लिहा.
3) ए. टी. महान यांनी लिहिलेली कोणतीही दोन पुस्तके सांगा.
4) गाभा प्रदेशाची कोणतीही चार वैशिष्टये सांगा.
5) सीमा व सरहद्दीतील भेद स्पष्ट करा.
6) राज्य ही संकल्पना स्पष्ट करा.
7) भूमितीय सीमा म्हणजे काय?
8) कडाभूमीची संकल्पना स्पष्ट करा.
9) कृष्णा पाणी तंटयाशी संबंधीत राज्यांची नावे सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **14**

1) राजकीय भूगोल आणि आंतरराष्ट्रीय संबंध यावर टीप लिहा.
2) राजकीय भूगोलातील दृष्टीकोन
3) सिंधू पाणी वाटप करार यावर टीप लिहा.
4) राज्यांची अंगे (घटक)

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

सरहद्दीची व्याख्या सांगून तिचे वर्गीकरण करा.

किंवा

मॅकिंडरच्या हृदयस्थल संकल्पनेचे टीकात्मक परीक्षण करा.

प्र.5 राजकीय भूगोलाची व्याख्या सांगून त्याचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Geography (Paper – XI)
POLITICAL GEOGRAPHY

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Neat diagrams and maps must be drawn wherever necessary.
4) Use of map stencils is allowed.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) _____ geography is concerned with the geography of political units.
a) Political b) Social
c) Historical d) Biogeography

2) Politische Geography was published by _____ in the year 1897.
a) Spykman b) Mackinder
c) Ratzel d) Hetner

3) _____ said that who controls the Rimland rules Eurasia.
a) Mackinder b) Spykman
c) Mahan d) Ratzel

4) Mahan was a _____ geographer.
a) British b) USA
c) French d) Greek

5) The Heartland theory was put forth by _____.
a) Mahan b) Mackinder
c) Spykman d) Ratzel

6) A centre of political power is called _____.
a) State b) Nation
c) Capital d) None of these

7) The word state has been derived from the word status from _____ language.
a) French b) Latin
c) Greek d) Roman

8) _____ is an example of vicinal location.
a) Jordan b) Hangeri
c) Rumania d) Austria

9) England is _____ power nation.
a) Maritime b) Continental
c) Vicinal d) None of these

10) The boundary between India and China is about _____ kms.
a) 4240 b) 4440
c) 4000 d) 4450

11) _____ is a main function of capital cities.
a) Administration b) Commerce
c) Education d) Religious

12) _____ boundaries are easy to define and delimit on the map.
a) Desert b) Forest
c) Cultural d) Geometrical

13) The _____ water disputed is between Maharashtra and Karnataka state.
a) Krishna b) Godavari
c) Kaveri d) Narmada

14) ULFA organization is established in the year _____.
a) 1979 b) 1978
c) 1977 d) 1976

Q.2 Attempt any seven of the following questions. **14**

a) Define political geography.
b) Name any two books written by Spykman.
c) State any two books written by A. T. Mahan.
d) State any four characteristics of core area.
e) Differentiate between frontiers and boundaries.
f) Concept of state.
g) What do you mean by geometric boundary?
h) Explain the concept of Rimland.
i) Name the states related with Krishna water dispute.

Q.3 Attempt any two of the following questions. **14**

a) Write a note on Political Geography and international relations.
b) Approaches in Political Geography.
c) Write a note on Indus water treaty.
d) Elements of state.

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

Define boundaries and classify them.

OR

Critically examine Mackinders Heartland Theory.

Q.5 Define Political Geography and explain its nature and scope. **14**

SLR-AK-418

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
History (Special Paper – XIII)
HISTORY OF MUGHAL INDIA (1526 A.D.TO 1707 A.D.)

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) सलीम चिस्तीचा दर्गा कोठे आहे?
अ) दिल्ली ब) लाहोर
क) फत्तेपूर शिक्री ड) लखनौ

2) अकबराच्या दरबारातील ––– हा सर्वश्रेष्ठ चित्रकार होय.
अ) जामशेद ब) अब्दुल समद
क) जगन्नाथ ड) माधव

3) रामानू यांना 'तानसेन' ही पदवी ––– यांनी दिली.
अ) अकबर ब) राजा तोडरमल
क) विक्रमसिंह तोमर ड) बाबर

4) औरंगजेबाची कबर ––– येथे आहे.
अ) औरंगाबाद ब) अहमदनगर
क) खुलताबाद ड) नाशिक

5) अकबरकालीन सोन्याचे नाणे ––– नावाने ओळखले जाते.
अ) होन ब) दाम
क) मूहर ड) रूपया

6) 'अकबरनामा' हा ग्रंथ ––– यांने लिहिला.
अ) अबुल फजल ब) तानसेन
क) राजा बिरबल ड) शेख फैजी

7) हुमायूनचा मकबरा ––– येथे आहे.
अ) दिल्ली ब) आग्रा
क) लाहोर ड) शिंकदराबाद

8) बुलंद दरवाज्याची उंची ––– इतकी आहे.
अ) 170 ब) 172
क) 174 ड) 176

9) लागवडीखाली असलेल्या मध्यम जमिनीला ––– म्हणत.
अ) पोलोज ब) बंजर
क) परोती ड) चाचर

10) अकबराच्या प्रशासनात जिल्हाप्रमुखास ––– म्हणत.
अ) कोतवाल ब) फौजदार
क) शिकेदार ड) मिरबक्षी

11) बंगाली गटात ––– हे व्यापारी बंदर मोडत नाही.
अ) श्रीपूर ब) बडोच
क) हुगळी ड) सातगाव

12) मुघल काळात ––– येथील मळमळ जगप्रसिद्ध होती.
अ) ढाक्का ब) मुंबई
क) सूरत ड) काश्मिर

13) मुघल काळातील पोशाखखाना विभागाच्या प्रमुखास ––– म्हटले जाई.
अ) मीर बकावळ ब) बरावल बैगी
क) बितीकची ड) मीर–ए–सामा

14) राजा बिरबल यांचा जन्म ––– मध्ये झाला.
अ) 1524 ब) 1526
क) 1528 ड) 1530

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) जहागिर पद्धत म्हणजे काय?
2) मुघलकालीन व्यापारी केंद्रे सांगा.
3) ताजमहाल
4) झबा पद्धत
5) जहांगिरकालीन चित्रकला
6) पुराणा किल्ला

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) मुघलकालीन जमिनीचे प्रकार सांगा.
2) अकबराची लष्करी प्रशासन व्यवस्था
3) मुघलकालीन चलन व्यवस्था
4) कापड उदयोग

प्र.4 खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

मुघलकालीन स्थापत्य कलेबद्दल माहिती सांगा.

किंवा

मुघलकालीन कृषी उत्पादने व पाणी संसाधनांच्या व्यवस्थापनाबद्दल चर्चा करा.

प्र.5 सम्राट शेरशाहाची प्रशासन व्यवस्था स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
History (Special Paper – XIII)
HISTORY OF MUGHAL INDIA (1526 A.D.TO 1707 A.D.)

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Where is the Muhammdan place of Salim Chisti?
   a) Delhi b) Lahore
   c) Fatehpur Sikri d) Lucknow

2) _____ was the great painter in the court of Akbar.
   a) Jamshet b) Abdul Samad
   c) Jagannath d) Madhav

3) _____ offered 'Tansen' title to Ramannu.
   a) Akbar b) Raja Todarmal
   c) Vikramsinh Tomar d) Babar

4) The kabar of Aurangzeb at _____.
   a) Aurangabad b) Ahmadnagar
   c) Khultabad d) Nashik

5) Gold coin during Akbar's period was known as _____.
   a) Hon b) Dam
   c) Muhar d) Rupya

6) The book 'Akbarnama' is written by _____.
   a) Abul Fazal b) Tansen
   c) Raja Birbal d) Shaikh Faizy

7) _____ is the Humayun Makbara located.
   a) Delhi b) Agra
   c) Lahor d) Shikandarabad

8) The height of Buland Darwaja is _____.
   a) 170 b) 172
   c) 174 d) 176

9) The meduam land of cultivated known as _____.
   a) Poloj b) Banjar
   c) Parooti d) Chacher

10) _____ was called to the chief of the district in the administration of Akbar.
   a) Kotwal b) Fauidar
   c) Shikedar d) Mirbakshi

11) _____ port is not included in Bengali group.
   a) Shripur b) Bhadoch
   c) Hugali d) Satgaon

12) _____ is word famous Malmal in mughal period.
   a) Dhakka b) Mumbai
   c) Surat d) Kashmir

13) _____ was called to the chief of the poshakhkana department.
a) Meer Bakawal b) Baraval Baigi
c) Bitikchi d) Meer- E- Sama

14) Raja Birbal born in _____.
a) 1524 b) 1526
c) 1528 d) 1530

Q.2 Write of the following questions. (Any Four) **16**

a) What is the Jahangir system?
b) Trade center's in Mughal period.
c) Tajmahal
d) Zabya system
e) Painting in Jahangir period
f) Purana Fort

Q.3 Write Short Notes (Any Two) **12**

a) Kinds of land in Mughal period
b) Military administration system of Akbar
c) Currency system in Mughal period
d) Cotton Industries

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Give information about the architecture in Mughal period.

OR

Discuss the agricultural production and management of water resources during Mughal period.

Q.5 Explain administration system of Shershah. **14**

SLR-AK-419

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Music (Special Paper – XIII)
HINDUSTANI CLASSICAL MUSIC

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **07**

1) बिहाग रागाचा वादीस्वर व संवादी स्वर ––– आहे.
अ) ग, म ब) ग, प
क) ग, नि ड) ग, रे

2) पियानो व कॅसिओ ही दोन ––– आहेत.
अ) स्वरवाद्य ब) तालवाद्य
क) घनवाद्य ड) तंतुवाद्य

3) एकतालात खाली ––– व ––– मात्रांवर आहे.
अ) 3, 5 ब) 3, 7
क) 3, 9 ड) 3, 2

4) तराणा हा ––– लयीत गायला जातो.
अ) शास्त्रीय ब) लोक
क) विलंबित ड) द्रुत

5) पाश्चात्य संगीतात मंद्र सप्तकासाठी ––– क्लेफ वापरतात.
अ) A ब) C
क) G ड) F

6) पाश्चात्य संगीतात क्लेफसाठी ––– रेषा वापरतात.
अ) 5 ब) 4
क) 3 ड) 2

7) दरबारी कानडा रागात ––– हे स्वर कोमल आहेत.
अ) ग, ध, नि ब) रे, ग, नि
क) ग, प, ध ड) ग, म, रे

प्र.2 बिहाग किंवा दरबारी कानडा रागात सरगमगीताचे स्वरलेखन करा. **08**

प्र.3 अ) बिहाग किंवा अहिर भैरव शास्त्रीय माहिती लिहा. **03**
ब) सूलताल किंवा त्रिताल ठेकाबोल माहितीसह लिहा. **03**

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **07**
पाश्चात्य स्वरलेखन पद्धतीतील स्वरांची व मात्रांची चिन्हे लिहा.

किंवा

पाश्चात्य स्वरलेखन पद्धतीची माहिती उदाहरणासह द्या.

प्र.5 2 मधे 3, 3 मधे 4 लयकारी आकडयात लिहा. **07**

SLR-AK-42

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Marathi (Compulsory)
प्रतिभारंग

Day & Date: Tuesday, 19-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) 'तनधैले वावर' या लीळाचे लेखक कोण?
अ) श्री. चक्रधर स्वामी ब) म्हाईभट्ट
क) गोंविद प्रभू ड) प्रा. राजेंद्र राऊत

2) 'शेतकरीची सुधारणा' हा रोख कोणत्या ग्रंथातून घेतला आहे?
अ) गुलामगिरी ब) इशारा
क) शेतकऱ्यांचा आसूड ड) तृतीयरत्न

3) 'अमृताचे कुंभ' या उताऱ्यातून यशवंतराव चव्हाण कोणाशी संवाद साधतात?
अ) स्नातकाशी ब) शिक्षकाशी
क) शेतकऱ्यांशी ड) समाजाशी

4) 'बाबू पैलवानाचे उपोषण' ही कथा कोणत्या प्रकारातील आहे.
अ) ग्रामीण ब) दारीत
क) नागरी ड) विनोदी

5) 'अखेरचे क्षण' या पाठात शेवटी मृत्यू कोणाचा होतो?
अ) मंजूचा ब) श्रीनिवास
क) शारदा ड) मंजूची आई

6) 'अमृतानुभव' हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
अ) संत तुकाराम ब) संत एकनाथ
क) संत ज्ञानेश्वर ड) संत नामदेव

7) संत सावता माळी यांचे गाव कोणते?
अ) सारोळे ब) अरणभेंडी
क) मंगळवेढा ड) गंगाखेड

8) 'दासबोध' हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
अ) संत रामदास ब) संत तुकाराम
क) संत नामदेव ड) संत एकनाथ

9) 'सांग संखे सुंदरी' ही लावणी कोणाची आहे?
अ) होनाजी बाळा ब) राम जोशी
क) भा.रा. तांबे ड) प्रकाश गव्हाणे

10) 'डोळे हे जुलमी गडे' ही कविता कोणत्या प्रकारातील आहे?
अ) स्त्रीवादी ब) दलित
क) ग्रामीण ड) प्रेम

11) बॅ.पी.जी. पाटील हे कोणत्या विद्यापीठाचे कुलगुरू होते?
अ) पुणे विद्यापीठ ब) मुंबई विद्यापीठ
क) शिवाजी विद्यापीठ ड) सोलापूर विद्यापीठ

12) 'इमला' या कवितेत कोणत्या फुलाचा उल्लेख आहे?
अ) गुलाब ब) मोह
क) मोगरा ड) चाफा

13) आलेल्या पत्रावर कोणता क्रमांक टाकला जातो?
अ) नोंदणी क्रमांक ब) आवक क्रमांक
क) जावक क्रमांक ड) संदर्भ क्रमांक

14) दूरदर्शनवरील जाहिरात कोणत्या प्रकारातील आहे?
अ) श्राव्य ब) दृक
क) दृकश्राव्य ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) 'तनधैले वावर' या लीळेतून कोणता विचार स्पष्ट होतो?
2) शारदेची अवस्था कशी झाली होती?
3) संत जनाबाईला कशाची ओढ लागली होती?
4) 'बाया पाण्याशीच बोलतात' या कवितेत कोणती वेदना जाणवते?
5) 'डोळे हे जुलमी गडे' या कवितेत कोणता भाव सूचित झाला आहे?
6) आकाशवाणी वरील जाहिरात स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) बाबू पैलवानाचे व्यक्तिचित्र रेखाटा.
2) 'माणुस' या कवितेतून बहिणाबाई कोणती अपेक्षा सुचित करतात.
3) 'परमिट रूम' या कवितेतील उपरोध स्पष्ट करा.
4) जहिरात म्हणजे काय ? सांगून वृत्तपत्रावरील जाहिरातीचे घटक स्पष्ट करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

'अमृताचे कुंभ' मधून यशवंतराव चव्हाण कोणता उपदेश करतात?

किंवा

'प्रबोधन झाले रयतेचे' या कवितेतील आशय स्पष्ट करा.

प्र.5 म. जोतिराम फुले यांनी शेतकीच्या कोणत्या सुधारणा सुचविल्या आहे? **14**

SLR-AK-420

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Special Paper – XIII)
POLITICAL SOCIOLOGY

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **14**

1) राजकीय संसूचन सिध्दांताशी कोण अधिक संबधित आहे?
अ) कार्ल ड्वाईश ब) प्लेटो
क) ॲरिस्टॉटल ड) कार्ल मार्क्स

2) राजकीय सहभागाच्या विरूद्ध जाणारी प्रवृत्ती म्हणजे ———.
अ) राजकीय अनास्था ब) राजकीय बदल
क) राजकीय कृती ड) राजकीय स्वांतत्र्य

3) पॅरेटो व मोस्का हे ——— दृष्टिकोनाचे प्रणेते होते.
अ) राजकीय अभिजन ब) राजकीय संसूचन
क) राजकीय बदल ड) राजकीय सहभाग

4) ——— हा प्रगतीच्या तसेच अधोगतीच्या दिशेनेही असू शकतो.
अ) कर्तव्य ब) बदल
क) विकास ड) विनाश

5) 'राजकीय बदल' म्हणजे 'राजकीय विनाश' ही संकल्पना कोणी मांडली?
अ) सॅम्युअल हंटिग्टन ब) जोहारी जे. सी
क) सी. डब्ल्यू. मिल्स ड) मिहान ई. जे.

6) 'एलिट' हा शब्द कोणत्या शब्दापासून निर्माण झालेला आहे?
अ) लिडर ब) पॉवर
क) प्रेस्टिज ड) एलीग्रे

7) खालीलपैकी कोणत्या समाजशास्त्राज्ञाने अभिजन सिद्धांतात भर घातलेली नाही?
अ) पॅरेटो ब) सी. डब्ल्यू. मिल्स
क) गेटानो मोस्का ड) डेव्हिड ईस्टन

8) खालीलपैकी राजकीय परिवर्तनाचा सिद्धांत कोणी मांडला?
अ) कार्ल मार्क्स ब) प्लेटो
क) ॲरिस्टॉटल ड) जे. एस. मिल

9) कार्ल ड्वाईशचा संसूचन विषयक दृष्टिकोन ——— वर आधारीत आहे.
अ) अर्थशास्त्र ब) मानसशास्त्र
क) राज्यशास्त्र ड) माहिती नियंत्रण शास्त्र

10) '' दि रूलींग क्लास'' हा ग्रंथ ——— ने लिहिला.
अ) मिल ब) मिचेल्स
क) मोस्का ड) प्लेटो

11) लोकशाहीमध्ये ––– सहभागाची संधी मोठया प्रमाणात प्राप्त होते.
अ) राजकीय ब) आर्थिक
क) कृषी ड) धार्मिक

12) मोस्का ––– विचारवंत होता.
अ) ग्रीक ब) ब्रिटीश
क) इटालियन ड) जर्मन

13) लोकशाहीत राजकीय सहभागाचे ––– हे महत्वाचे साधन आहे.
अ) सशस्त्र क्रांती ब) निवडणुक
क) बंड ड) धार्मिक उठाव

14) हुकूमशाही मधील राजकीय सहभागाचे स्वरूप ––– असते.
अ) सक्तीचे ब) उस्फूर्त
क) पर्यायी ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) राजकीय सहभागाची व्याख्या आणि स्वरूप स्पष्ट करा.
2) राजकीय सहभागाची साधने लिहा.
3) राजकीय संसूचनाची कार्ये सांगा.
4) राजकीय बदलाचे महत्व स्पष्ट करा.
5) राजकीय संसूचनाची साधने स्पष्ट करा.
6) राजकीय अभिजनांची व्याख्या सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) पॅरेटोचा राजकीय अभिजनांचे अभिसरण
2) राजकीय अभिजन आणि लोकशाही
3) राजकीय बदल
4) राजकीय सहभाग आणि लोकशाही व्यवस्था

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

राजकीय अभिजनांच्या निर्मितीसाठी जबाबदार असणाऱ्या घटकांची चर्चा करा.

किंवा

राजकीय सहभागाचे महत्व सांगून, विविध पातळया स्पष्ट करा.

प्र.5 संसूचनाच्या साधनांची सविस्तर चर्चा करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Special Paper – XIII)
POLITICAL SOCIOLOGY

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Who is closely associated with the theory of political communication?
   a) Karl Deutsch b) Plato
   c) Aristotle d) Karl Marx

2) The tendency in contrast to political participation is _____.
   a) Political Apathy b) Political Change
   c) Political Activity d) Political Liberty

3) Pareto and Mosca were the pioneers of the concept of _____.
   a) Political Elite b) Political Communication
   c) Political Change d) Political Participation

4) _____ can lead towards progress as well as decline.
   a) Duties b) Change
   c) Growth d) Decay

5) "Political change means political decay" was stated by _____.
   a) Samuel Huntington b) Johari J.C.
   c) C. W. Mills d) Meehan E.J.

6) From which word, the word Elite was derived?
   a) Leader b) Power
   c) Prestige d) Eligere

7) Who among the following sociologists has not contributed to elite theory?
   a) Pareto b) C. W. Mills
   c) Mosca d) David Easton

8) Who has proposed theory of political change?
   a) Karl Marx b) Plato
   c) Aristotle d) J. S. Mill

9) Karl Deutsch's approach towards communication is based on _____.
   a) Economics b) Psychology
   c) Politics d) Cybernetics

10) _____ wrote the book named 'The Rulling Class'.
   a) Mill b) Michels
   c) Mosca d) Plato

11) In democracy _____ participation is a big opportunity.
   a) Political b) Economic
   c) Agriculture d) Religious

12) Mosca was _____ thinker.
   a) Greek b) British
   c) Italian d) German

13) _____ is an important means of political participation in democracy.
a) Armed revolution b) Elections
c) Rebellion d) Religious uprising

14) The nature of political participation in dicotatorship is _____.
a) Forced b) Spontaneous
c) Optional d) None of these

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) State the definition and nature of political participation.
b) Give the means of political participation.
c) Give the functions of political communication.
d) State the importance of political change.
e) Give the means of political communication.
f) Define Political Elites.

Q.3 Write the short notes. (Any Two) **12**

a) Pareto's circulation theory of Elites
b) Political Elites and Democracy
c) Political Change
d) Political participation in Democratic System

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

Discuss the factors responsible for the emergence of political elites.

OR

Explain the political participation and explain the levels of political participation.

Q.5 Discuss in detail the modes of communication. **14**

SLR-AK-421

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Psychology (Special Paper – XIII)
SOCIAL PSYCHOLOGY

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ––– आंतरक्रियेमध्ये सामाजिक प्रभावाची भूमिका महत्वाची असते.
अ) सामाजिक ब) वैयक्तिक
क) राजकीय ड) व्यावसायिक

2) वेगवेगळया सामाजिक समूहातील व्यक्तिमध्ये असणारी (विरोधी) क्रिया ––– मध्ये अंतर्भूत असते.
अ) भेदन ब) वेदन
क) परिस्थिती ड) इतर

3) ––– म्हणजे इतरांना विशिष्ट प्रकारे वर्तन करण्यास भाग पाडणे होय.
अ) अनुपालन ब) अनुवर्तीत
क) आज्ञापालन ड) संपादन

4) अनुवर्तनावर सामाजिक प्रभाव हा प्रभावी असतो असे ––– यांच्या संशोधनातून दिसून आले.
अ) कॅश ब) ॲश
क) डॅश ड) मॅश

5) ––– च्या विचारधारेनुसार माणसामध्ये दोन प्रकारच्या उर्मी असतात.
अ) युंग ब) ॲडलर
क) मार्क्स ड) फ्राईड

6) मागझिटी यांनी ––– मध्ये जैविक घटक आणि आक्रमकता यातील संबंध अभ्यासला.
अ) 1993 ब) 1900
क) 1950 ड) 1960

7) इतर सजीव व्यक्तीस इजा करणे किंवा हिंसक आक्रमक वर्तन करणे याला ––– असे म्हणतात.
अ) सामाजिक बोधन ब) आक्रमकता
क) पूर्वग्रह ड) यापेक्षा वेगळे

8) तद्नुभूतीसाठी ––– अंग अत्यावश्यक आहे.
अ) भावनात्मक ब) बोधात्मक
क) वर्तनात्मक ड) यापेक्षा वेगळे

9) तद्नुभूती मधील गुणसुत्रीय फरकाचे ––– यांनी शोधून केले.
अ) कोल्स ब) कॅवन
क) बॅरिक ड) क्राऊस

10) ––– च्या मतानुसार प्रतिरूप अनुसरण हे आक्रमकता संपादना मधील मुख्य तत्व आहे.
अ) फ्राईड ब) बांडूरा
क) बस ड) यापेक्षा वेगळे

11) ॲश ने ––– विषयी संशोधन केले.
अ) सहमती ब) आज्ञाधारक
क) अनुवर्ती ड) यापेक्षा वेगळे

12) समुहातील सदस्याची विशिष्ट समूहाविषयी असणारी नमुनात्मक आणि विशिष्ट गुणाची निर्मिती म्हणजे ––– होय.
अ) साचेबध्द कल्पना ब) साचेबध्द पूर्वग्रह
क) साचेबध्द अनुभव ड) यापेक्षा वेगळे

13) पूर्वग्रह ही विशिष्ट समाजाशी संबंधित असलेली व्यक्तिबद्दलची ––– भावना होय.
अ) धनात्मक ब) नकारात्मक
क) क्रोधीत ड) यापेक्षा वेगळी

14) ––– मध्ये स्मिथ, किंटीग व स्टारटलॅड यांनी तद्नुभूती हर्ष सिध्दांत मांडला.
अ) 1980 ब) 1977
क) 1989 ड) 1990

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) आज्ञाधारकता म्हणजे काय?
2) पूर्वग्रहाचे स्त्रोत कोणते?
3) नैतिक दंभ/ढोंग म्हणजे काय?
4) आक्रमकतेचे प्रकार कोणते आहेत?
5) सामाजिक प्रभावातील तीन घटक कोणते आहेत?
6) अनुवर्ती म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) आक्रमकता व्यक्तिगत निर्धारके
2) बॉयस्टॅडरची भावनिक अवस्था
3) अल्पसंख्याकाचा प्रभाव
4) पूर्वग्रहाची कारणे

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

प्र–सामाजिक वर्तनाच्या स्पष्टीकरणाची चर्चा करा.

किंवा

पूर्वग्रहाच्या सिध्दांताची चर्चा करा.

प्र.5 आक्रमकतेचे विविध सिध्दांत स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Psychology (Special Paper – XIII)
SOCIAL PSYCHOLOGY

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) In _____ interaction the role of social influence is very important.
   a) Social b) Individual
   c) Political d) Professional

2) _____ involves negatives action towards member of various social groups.
   a) Discrimination b) Perception
   c) Situation d) Other

3) _____ means compel others to do specific behaviour.
   a) Compliance b) Conformity
   c) Obedience d) Achievement

4) _____ research indicated that social influenced on conformity.
   a) Cash b) Asch
   c) Dash d) Mach

5) There are two types of energies in human being in the opinion of _____.
   a) Jung b) Adler
   c) Marks d) Freud

6) In _____ Magziti examined the relation between biological factor and aggression.
   a) 1993 b) 1900
   c) 1950 d) 1960

7) Behaviour directed towards the goal of harming on another living being is called as _____.
   a) Social cognition b) Aggression
   c) Prejudice d) Other

8) _____ domain is necessary for empathy.
   a) Emotional b) Cognitive
   c) Behaviour d) Other

9) Genetic differences in empathy were investigated by _____.
   a) Coals b) Kavanagh
   c) Barrick d) Kraus

10) Modeling is the main principle in aggression achievement by the opinion of ___.
   a) Freud b) Bandura
   c) Buss d) Other

11) Asch research on _____.
   a) Compliance b) Obedience
   c) Conformity d) Any other

12) _____ means creation of particular characteristic of member in a group with other group.
   a) Stereotype idea b) Stereotype prejudice
   c) Stereotype experience d) other

13) Prejudice is _____ emotion connected with particular person.
   a) Positive b) Negative
   c) Angry d) Any other

14) Smith, Keating and Stortland had emphasized the empathic joy hypothesis in _____.
   a) 1980 b) 1977
   c) 1989 d) 1990

Q.2 Write the short answers (Any Four) **16**

a) What is obedience?
b) What are the sources of prejudice?
c) What are the moral hypocrisy?
d) What are the types of aggression?
e) What are the three fundamental elements of social influence?
f) What is conformity?

Q.3 Write short notes (Any Two) **12**

a) Personal causes of aggression
b) By standers emotional state
c) Minority influence
d) Causes of Prejudice

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Discuss the explanations of pro-social behaviour.

OR

Describe the theories of Prejudice.

Q.5 Explain the various theories of aggression**.** **14**

SLR-AK-422

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Special Paper – XIII)
WESTERN PHILOSOPHY

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) डिफेन्स ऑफ कॉमन सेन्स हा ––– चा सिद्धांत आहे.
अ) मूर ब) राईल
क) कांट ड) हयूम

2) ––– नुसार सत्य हे मानवनिर्मित आहे.
अ) जेम्स ब) हयूम
क) कांट ड) राईल

3) कन्सेप्ट ऑफ ––– हा ग्रंथ राईल ने लिहिला.
अ) बॉडी ब) माइंड
क) सोल ड) यापैकी नाही

4) 'शास्त्रीय समाजवाद' ही ––– ची संकल्पना आहे.
अ) ब्रॅडले ब) मार्क्स
क) रसेल ड) ग्रीन

5) राईल ––– विचारंवत आहे.
अ) ब्रिटीश ब) जर्मन
क) भारतीय ड) अमेरिकन

6) ––– हा ग्रंथ मार्क्स ने लिहिला.
अ) दास कॅपिटल ब) लँग्वेज गेम्स
क) ब्रिटानिका ड) आइडियालिजम

7) रसेल ––– तत्त्वज्ञ आहे.
अ) वास्त्ववादी ब) चिद्वादी
क) अद्वैतवाद ड) यापैकी नाही

8) प्रिन्सिपिया ––– हा ग्रंथ रसेल ने लिहिला.
अ) मॅथेमॅटिका ब) इथिका
क) सिलिका ड) ॲस्थेटिका

9) ––– चा चिद्वाद हे केवळ चिद्वाद म्हणून ओळखले जाते.
अ) ब्रॅडले ब) हेगेल
क) एयर ड) यापैकी नाही

10) मार्क्स चा जडवाद ––– आहे.
अ) चिद्वादी ब) द्वंद्वात्मक
क) अद्वंद्वात्मक ड) यापैकी नाही

11) अपिअरन्स अँड रिअलिटी हा ग्रंथ ––– ने लिहिला.
   अ) ब्रॅडले ब) कांट
   क) देकार्त ड) हयूम

12) T.H ग्रीन हा ––– तत्त्वज्ञ आहे.
   अ) फ्रेंच ब) ब्रिटीश
   क) अमेरिकन ड) जर्मन

13) T.H ग्रीन चा ––– ला विरोध आहे.
   अ) चिद्‌वाद ब) समीक्षा तत्त्वज्ञान
   क) अनुभववाद ड) यापैकी नाही

14) पदार्थांतर प्रमाद ही ––– ची संकल्पना आहे.
   अ) रसेल ब) हयूम
   क) राईल ड) प्लेटो

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) जडवाद म्हणजे काय?
2) चिद्‌वाद म्हणजे काय?
3) पाश्चात्यांची चिद्‌वादी विचारवंतांची कोणतीही दोन नावे द्या.
4) मार्क्स कोण आहे.
5) इंद्रिय दत्त म्हणजे काय?
6) द्रव्य म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) मूर चे चिद्‌वादावरील खंडन
2) केवल चिद्‌वाद
3) आभासाची संकल्पना
4) मार्क्सवाद

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

रसेल चा तार्किक परमाणुवाद स्पष्ट करा.

किंवा

रसेल च्या दृष्टिकोनातून बाह्य विश्वाचे अस्तित्व स्पष्ट करा.

प्र.5 मार्क्स चा द्‌वंद्‌वात्मक जडवाद स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Special Paper – XIII)
WESTERN PHILOSOPHY

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Defense of common sense is _____'s theory.
   a) Moore b) Ryle
   c) Kant d) Hume

2) According to _____ truth is created by man.
   a) James b) Hume
   c) Kant d) Ryle

3) 'Concept of _____' is written by Ryle.
   a) Body b) Mind
   c) Soul d) None of these

4) 'Scientific Socialism' is _____'s concept.
   a) Bradley b) Marx
   c) Russell d) Green

5) Ryle is _____ thinker.
   a) British b) German
   c) Indian d) American

6) _____ is written by Marx.
   a) Das Capital b) Language Games
   c) Britanica d) Idealism

7) Russell is _____ philosopher.
   a) Realistic b) Idealistic
   c) Monism d) None of these

8) Principia _____ is written by Russell.
   a) Mathematica b) Ethica
   c) Silica d) Aesthetica

9) _____'s Idealism is known as Absolute Idealism.
   a) Bradley b) Hegel
   c) Ayer d) None of these

10) Marx's materialism is _____.
   a) Idealistic b) Dialectical
   c) Non-dialectical d) None of these

11) Appearance and Reality is written by _____.
   a) Bradley b) Kant
   c) Descarte d) Hume

12) T. H. Green is _____ philosopher.
   a) French b) British
   c) American d) German

13) T. H. Green opposed _____.
   a) Idealism b) Critical philosophy
   c) Empiricism d) None of these

14) Category mistake is _____' concept.
   a) Russell b) Hume
   c) Ryle d) Plato

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) What is materialism?
b) What is idealism?
c) Give any two names of idealistic thinkers of western philosophy.
d) Who is Marx?
e) What is sense data?
f) What is matter?

Q.3 Write short notes (Any Two) **12**

a) Moore's refutation of Idealism
b) Absolute Idealism
c) Concept of Appearance
d) Marxism

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain Russell's logical Atomism.

OR

Explain Existence of external world by Russell.

Q.5 Explain Marx's Diaiectical materialism. **14**

SLR-AK-423

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Special Paper – XIII)
RHYTHMS AND RECREATION IN PHYSICAL EDUCATION

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **10**

1) सुट्टीतील मनोरंजन या मध्ये ––– चा समावेश होतो.
अ) गीरीयारोहण ब) सहल
क) प्रवास ड) वरील सर्व

2) फावल्या वेळेचा सदुपयोग म्हणजे ––– होय.
अ) मनोरंजन ब) आरोग्य शिक्षण
क) तालबद्धता ड) यापैकी नाही

3) ––– चा संस्कृतिक कार्यक्रमा मध्ये समावेश होतो.
अ) कला ब) सण
क) यात्रा ड) वरील सर्व

4) खालीलपैकी कोणता घटक सांस्कृतिक क्षेत्राशी संबंधित नाही.
अ) नाट्य ब) चित्रपट
क) योगासने ड) कला

5) मुलींच्या भाल्याचे वजन ––– असते.
अ) 400 ग्राम ब) 800 ग्राम
क) 600 ग्राम ड) 900 ग्राम

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **10**

अ) महिलांसाठी मनोरंजनाची माध्यमे कोणती आहेत?
ब) शारीरिक शिक्षणाची व्याख्या लिहा.
क) औद्योगिक कामगारांसाठी मनोरंजनाची साधने सांगा.
ड) शाळेतील मुलांसाठी मनोरंजनाची साधने सांगा.
इ) मनोरंजनाची तत्वे लिहा.
ड) घराबाहेरील मनोरंजन म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही तीन टिपा लिहा. **15**

अ) विद्यापीठ पातळीवरील मनोरंजन
ब) मैदाना वरील मनोरंजन
क) घराबाहेरील सुट्टी (सहल)
ड) सामाजिक मनोरंजन

SLR-AK-423

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Special Paper – XIII)
RHYTHMS AND RECREATION IN PHYSICAL EDUCATION

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **10**

1) _____ includes in holiday Recreation.
   a) Hiking b) Trekking
   c) Trips d) All the above

2) A use of leisure time means _____.
   a) Recreation b) Health Education
   c) Rhythms d) None of these

3) _____ is includes in cultural programmers'.
   a) Art b) Festival
   c) Yatra d) All above

4) _____ is not related with Cultural aspect.
   a) Play b) Film
   c) Yoga d) Art

5) Which is the correct weight of Women Javelin?
   a) 400 gram b) 800 gram
   c) 600 gram d) 900 gram

Q.2 Attempt any five of the following questions. **10**

a) Write the various means of recreation for women's.
b) Write the definition of physical education.
c) Write the name of instruments, which used for Recreation for Industrial Labor.
d) Write the name of instruments used for Recreation in school.
e) Write the principles of recreation.
f) Write the outdoor means of Recreation.

Q.3 Write short notes (Any Three) **15**

a) Recreation at University level
b) Recreation on Playground
c) Holidays away from home
d) Social Recreation

SLR-AK-424

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Special Paper – XIII)
SOCIAL RESEARCH METHODS

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) लॉटरी पद्धत ही ––– नमुना निवडीचा एक प्रकार आहे.
अ) यादृच्छिक नमुना ब) संभाव्यता
क) गैर संभाव्यता ड) सोयीस्कर

2) ग्रीड पद्धती ही ––– नमुना निवडीचा एक प्रकार आहे.
अ) संभाव्यता ब) गैर संभाव्यता
क) साधा यादृच्छिक ड) सहेतूक

3) सोयीस्कर नमुना हा ––– याचा एक प्रकार आहे.
अ) गैर संभाव्यता ब) संभाव्यता
क) ग्रीड पद्धत ड) सहेतूक

4) खालीलपैकी कोणता नमुना निवडीचा प्रकार नाही?
अ) संभाव्यता ब) गैर संभाव्यता
क) वस्तुनिष्ठता ड) सहेतूक

5) संशोधकाने अहवालात उधृत केलेल्या विधानांचा पुरावा म्हणजे ––– होय.
अ) संदर्भ ग्रंथ ब) तळटीप
क) पुस्तक ड) वही

6) अहवाल लेखन ही सामाजिक संशोधनाची ––– पायरी आहे.
अ) दहावी ब) पाचवी
क) पहिली ड) शेवटची

7) संशोधन अहवालाचा खालीलपैकी कोणता एक भाग आहे?
अ) प्रस्तावना ब) उद्दीष्टये
क) ध्येय ड) संदर्भ ग्रंथ

8) ––– म्हणजे निवेदकासाठी असलेली प्रश्नांची यादी असते.
अ) प्रश्न अनुसूची ब) मुलाखत
क) प्रश्नावली ड) वरील सर्व

9) प्रश्नावली तंत्र ––– साठी उपयोगात आणता येत नाही.
अ) शेतकरी ब) विद्यार्थी
क) साक्षर ड) निरक्षर

10) प्रश्नावली हे एक ––– आहे.
अ) तथ्य ब) यादी
क) तंत्र ड) पद्धत

11) ––– या संशोधनाच्या प्रकारासाठी निरीक्षण हे पूरक साधन आहे.
अ) वर्णनात्मक ब) प्रयोगात्मक
क) ऐतिहासिक ड) अनुभवात्मक

12) सामाजिक संशोधन म्हणजे ––– तथ्यांचा शोध घेणे होय.
अ) जुनी ब) नविन
क) जुनी आणि नवीन ड) यापैकी नाही

13) सामाजिक संशोधन हे पुस्तक कोणी लिहिले आहे.
अ) लुंडबर्गजी ब) मोझर सी. ए.
क) पेन एस. एल. ड) बर्ड सी. ए.

14) सामाजिक संशोधन पद्धती हे पुस्तक कोणी लिहिले आहे.
अ) डॉ. गुरूनाथ नाडगोंडे ब) डॉ. सर्जेराव साळुंके
क) ए. वाय. कोंडेकर ड) डॉ. विजय मारूलकर

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) संरचित प्रश्नावली म्हणजे काय?
2) असंरचित प्रश्नावली म्हणजे काय?
3) मुलाखतीची प्रक्रिया म्हणजे काय?
4) संभाव्यता नमुना निवड म्हणजे काय?
5) सांकेतिकरण म्हणजे काय?
6) सारणीकरण म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन थोडक्यात टिपा लिहा. **12**

1) अहवाल लेखन
2) प्रश्नावलीच्या मर्यादा
3) मुलाखतीच्या मर्यादा
4) यादृच्छिक नमुना

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

निरीक्षणाचे फायदे व मर्यादा स्पष्ट करा.

किंवा

नमुना निवडीचे फायदा व मर्यादा विशद करा.

प्र.5 मुलाखतीचे प्रकार स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Special Paper – XIII)
SOCIAL RESEARCH METHODS

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Lottery method is a type of _____ sampling.
   a) Random sampling b) Probability
   c) Non-Probability d) Convenient

2) Grid system is a type of _____ sampling.
   a) Probability b) Non-Probability
   c) Simple random d) Purposive

3) Convenience sampling is a type of _____.
   a) Non-Probability b) Probability
   c) Grid system d) Purposive

4) Which of the following is not a type of sampling?
   a) Probability b) Non-Probability
   c) Objectivity d) Purposive

5) _____ is the proof of the statement quoted by the researcher in report.
   a) A reference book b) Footnotes
   c) A book d) A notebook

6) Report writing is _____ step of social research.
   a) Tenth b) Fifth
   c) First d) Last

7) _____ is a part of the content of research report.
   a) Introduction b) Objective
   c) Aims d) Reference book

8) _____ is a list of questions for the respondents.
   a) Question schedule b) Interview
   c) Questionnaire d) All of the above

9) Questionnaire cannot be used to the _____.
   a) Farmer b) Student
   c) Literate d) Illiterate

10) Questionnaire is a _____.
   a) Fact b) List
   c) Technique d) Method

11) Observation is the main tool for _____ type of research.
   a) Descriptive b) Experimental
   c) Historical d) Empirical

12) Social research is discovering ____ facts.
   a) Old b) New
   c) Old & New c) None of these

13) "Social Research" is written by _____.
   a) Lundberg G. b) Moser C.A.
   c) Pen S.L. d) Beard C.A.

14) "Samajik Sanshodhan Paddhati" is written by _____.
   a) Dr. Gurunath Nadgonde b) Dr. Sarjerao Salunkhe
   c) A. V. Khandekar d) Dr. Vijay Marulkar

Q.2 Write the short answers (Any Four) **16**

a) What is Structured Questionnaire?
b) What is Unstructured Questionnaire?
c) What is process of Interview?
d) What is Probability sampling?
e) What is Coding?
f) What is Tabulation?

Q.3 Write the short notes (Any Two) **12**

a) Report Writing
b) Limitation of Questionnaire
c) Limitation of Interview
d) Random Sampling

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain advantages and limitations of Observation.

OR

Elaborate advantages and limitations of Sampling.

Q.5 Explain the types of Interview. **14**

SLR-AK-427

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
English (Special Paper – XIV)
INDIAN ENGLISH LITERATURE

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) The place of Chandu in the family, according to Prabha was of _____.
   a) a clerk b) a slave
   c) a secretary d) a paid servant

2) _____ is read by Ranju to improve her English.
   a) The Indian Express b) Reader's Digest
   c) Film Fare d) Times of India

3) The play 'Old Stone Mansion' takes place in _____.
   a) Dhamangaon b) Dharangaon
   c) Donje d) Dhondewadi

4) The play 'Old Stone Mansion' is written by _____.
   a) Mahesh Elkunchwar b) Girish Karnad
   c) Satish Alekar d) Jumpa Lahiri

5) The tractor in the yard is compared by Vahini with _____.
   a) an elephant at the gate of wealthy
   b) a white elephant
   c) a dunghill in the backyard of the house
   d) a useless object in the hall

6) Vahini always taunted Anjali for being _____.
   a) a Deshastha b) a Konkanastha
   c) an illiterate women d) a city bred woman

7) Prabha wanted to learn but Tatyaji refused to allow her to go to city for college Because _____.
   a) Tatyaji had given her an opportunity but she failed
   b) Tatyaji has many daughters and he could not teach only one
   c) Tatyaji was opposed to women taking education
   d) None of the above

8) The novel 'The Namesake' is written by _____.
   a) Gauri Deshpande b) Jumpa Lahiri
   c) Doris Lessing d) Vijay Tendulkar

9) _____ is the nickname of Nikhil.
   a) Gogol b) Google
   c) Dimitri d) Doodal

10) Gogol officially got himself registered as Nikhil at _____.
   a) the Probate Court of Yale b) the High Court at Yale
   c) the High Court of New York d) the Probate Court at New York

11) Gogol became aware of Moushumi's affair with Dimitri when _____.
   a) they rode a train Pemberton Road for Christmas
   b) they visited the parents of Moushimi in their own house
   c) they were on vacation in Venice
   d) they met Dimitri in Dimitri's apartment

12) Gogol become conscious about his old name when _____.
   a) Gogol began to lisp his name
   b) his father decided to call him Nikhil
   c) Gogol gave his first written test
   d) Gogol visited the cemetery with other student

13) In the Rice Ceremony _____.
   a) Gogol tastes his first solid food
   b) Gogol is covered in a gaudy dress
   c) Gogol's relatives name him properly
   d) Gogol learns that he is important

14) On Gogol's fourteenth birthday Ashoke gave Gogol a present. It was ____.
   a) a copy of Gogol's short stories
   b) his first track suite
   c) a card that wished him happy birthday
   d) a piece of jewellery

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Explain the nostalgia of the poet about Kashmir.
b) Aspects of life in Bombay depicted as in the poem 'Ode to Bombay'.
c) Why does man need to share according to Gauri Deshpande?
d) What are the orders given by the speaker to the poor?
e) Explain briefly the relationship between the speaker and her mother.
f) Comment on the message in the poem 'Animal Planet' by Manohar Shetty.

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Briefly discuss, when and how did the new trends enter in the Indian Drama?
b) Explain the 'Post-independence Indian English novel'.

(Explain with reference to context any two of the following.)

c) "Kashmir shrinks into my mailbox
My home a near four by six inches."
d) "The Jhelum's waters so clean,
so ultramarine. My love
so overexposed."

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

"The Old Stone Mansion" is a classic play depicting the degenerating feudal order of rural Maharashtra. Elaborate.

OR

Give a character sketch of Vahini (Sister-in-Law) in the play "The Old Stone Mansion".

Q.5 Discuss in detail the novel "The Namesake" deals with the gap between Indian parents and their American children. **14**

SLR-AK-428

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Hindi (Special Paper – XIV)
हिंदी साहित्य का इतिहास (सन् 2000 तक)

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 14

1) 'शिवराज भूषण' ––––– कवि की रचना है।
अ) घनानंद ब) भूषण
क) रसखान ड) आ. केशवदास

2) ––––– कवि को 'कठिन काव्य का प्रेत' कहा जाता है।
अ) आ. केशवदास ब) घनानंद
क) बिहारी ड) रसखान

3) घनानंद मुख्यतः ––––– रस के कवि हैं।
अ) हास्य ब) करूण
क) शांत ड) श्रृंगार

4) 'बिहारी सत्सई' बिहारी ने ––––– के निर्देश पर लिखी।
अ) नरेश सिंह ब) मिर्जा राजा जयसिंह
क) जयपुर नरेश आनंद सिंह ड) मुहम्मदशाह रंगीला

5) रीतिकाल को अलंकृत काल ––––– कवि द्वारा नाम दिया गया।
अ) आ. रामचंद्र शुक्ल ब) शिवसिंह सेंगर
क) मिश्र बंधु ड) रामकुमार वर्मा

6) ––––– केशवदास की प्रमुख रचना है।
अ) सतसई ब) शिवा बावनी
क) सुजान सागर ड) कवि प्रिया

7) हिंदी का पहला उपन्यास ––––– है।
अ) आपका बंटी ब) कर्मभूमि
क) परीक्षा गुरू ड) गबन

8) 'मार्क्स तथा रूस का गुणगान' ––––– की एक प्रमुख विशेषता है।
अ) प्रयोगवाद ब) छायावाद
क) प्रगतिवाद ड) हालावाद

9) 'सेवासदन' उपन्यास के लेखक ––––––– हैं।
अ) अमृतराय ब) प्रेमचंद
क) हिमांशू जोशी ड) अज्ञेय

10) आधुनिक काल का प्रारंभ ––––– से माना जाता है।
अ) सुमित्रानंदन पंत ब) महादेवी वर्मा
क) प्रसाद ड) भारतेन्दु हरिश्चंद्र

11) कहानी साहित्य में ––––– कहानी को 'मील का पत्थर' कहा जाता है।
अ) कफन ब) गदर
क) उसने कहा था ड) रोज

12) महादेवी वर्मा को ––––– कृति के लिए ज्ञानपीठ पुरस्कार मिला।
अ) यामा ब) धरती
क) यशोगान ड) निहार

13) 'माटी की मूरते' ––––– का सुप्रसिद्ध रेखाचित्र संग्रह है।
अ) अज्ञेय ब) रामवृक्ष बेनीपुरी
क) प्रेमचंद ड) मुक्तिबोध

14) जैनेन्द्रकुमार ––––– उपन्यासकार हैं।
अ) ऐतिहासिक ब) यथार्थवादी
क) मनोविश्लेषणात्मक ड) आँचलिक

प्र.2 निम्नलिखित में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। **16**

1) रीतिकाल की राजनैतिक परिस्थिति लिखिए।
2) भूषण का परिचय संक्षेप में लिखिए।
3) मार्क्सवाद का परिचय लिखिए।
4) 'दलित कविता' की दो विशेषताएँ लिखिए।
5) हिंदी स्त्रीवादी कविता से क्या तात्पर्य है?
6) प्रेमचंद युगीन उपन्यासकारों के चार नाम लिखिए।

प्र.3 निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए। **12**

1) घनानंद।
2) 'निबंध' साहित्य का सामान्य परिचय।
3) रीतिकालिन सामाजिक पृष्ठभूमि।
4) रेखाचित्र का स्वरूप लिखिए।

प्र.4 रीतिकालिन साहित्य की विशेषताएँ लिखिए। **14**

अथवा

'प्रयोगवाद' की विशेषताएँ लिखिए।

प्र.5 हिंदी कहानी साहित्य का उद्‌भव एवं विकास लिखिए। **14**

SRL-AK-429

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester – VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Kannada (Special Paper – XIV)
MODERN KANNADA LITERATURE

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **14**

1) ಕದಳಿಯ ಕರ್ಪೂರ ಇದು ಒಂದು –
- **1)** ಕಾದಂಬರಿ **2)** ಸಣ್ಣಕಥೆ
- **3)** ನಾಟಕ **4)** ಮಹಾಕಾವ್ಯ

2) ಕದಳಿಯ ಕರ್ಪೂರ ಕೃತಿಯ ಲೇಖಕರು –
- **1)** ಕುವೆಂಪು **2)** ಎಚ್. ತಿಪ್ಪೇರುದ್ರಸ್ವಾಮಿ
- **3)** ಬೇಂದ್ರೆ **4)** ಕಾರಂತ

3) ಕದಳಿಯ ಕರ್ಪೂರ ಇದು ---- ಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯ ಕುರಿತು ಕೃತಿ.
- **1)** ಬಸವಣ್ಣ **2)** ಅಮುಗೆ ರಾಯಮ್ಮ
- **3)** ಅಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿ **4)** ನೀಲಾಂಬಿಕೆ

4) ಅಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿಯ ವಚನಗಳ ಅಂಕಿತ –
- **1)** ಕಪಿಲಸಿದ್ಧ ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ **2)** ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ
- **3)** ಕೂಡಲಚೆನ್ನಸಂಗಮದೇವ **4)** ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ

5) ಅಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿಯ ತಂದೆ –
- **1)** ಸೋಮಣ್ಣ **2)** ಓಂಕಾರಶೆಟ್ಟಿ
- **3)** ಮಹಾದೇವಶೆಟ್ಟಿ **4)** ಈಶ್ವರಶೆಟ್ಟಿ

6) ಅಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿಯ ತಾಯಿ –
- **1)** ಲಿಂಗಮ್ಮ **2)** ಗಂಗಮ್ಮ
- **3)** ನೀಲಮ್ಮ **4)** ಸೀತಮ್ಮ

7) ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ಆಪ್ತಳಾದವಳು –
- **1)** ಗುಣವಂತಿ **2)** ಭಾಗ್ಯವಂತಿ
- **3)** ಧನವಂತಿ **4)** ರಸವಂತಿ

8) ಹೊಸ ಕುದುರೆಗನ್ನು ಏರಿ ಸವಾರಿ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಗೆ --- ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.
- **1)** ದಾಳಿ **2)** ಯುದ್ಧ
- **3)** ವೈಹಾಳಿ **4)** ಕಾಳಗ

9) ಕೌಶಿಕನ ನೆಚ್ಚಿನ ಗೆಳೆಯ –
- **1)** ಬಸವಣ್ಣ **2)** ಮಹಿಮಾಂತಕ
- **3)** ಮಂಚಣ್ಣ **4)** ವಸಂತಕ

10) ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಗೆ ಯೋಗ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟವರು–
- **1)** ಮಲ್ಲಯ್ಯ **2)** ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು
- **3)** ಚುಂಚರು **4)** ಬಸವಣ್ಣ

11) ನರಜನ್ಮವ ತೊಡೆದು ---- ಜನ್ಮವ ಮಾಡಿದ ಗುರುವೆ.
- **1)** ಹರ **2)** ನರ
- **3)** ಮರ **4)** ವರ

12) ಜಲದ ಮಂಟಪದ ಮೇಲೆ ––– ಚಪ್ಪರವನ್ನಿಕ್ಕಿ
1) ನೆಲದ 2) ಬಾನ
3) ಹರಿಯ 4) ಉಯ

13) ಶ್ರೀಶೈಲದಲ್ಲಿಯ ಕೃಷ್ಣಾನದಿಯ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರು –
1) ಆಕಾಶಗಂಗೆ 2) ಕೃಷ್ಣಗಂಗೆ
3) ಪಾತಾಳ ಗಂಗೆ 4) ಪಾತಾಳಕೃಷ್ಣೆ

14) ಅಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿ ಐಕ್ಯಳಾದ ಸ್ಥಳ –
1) ಉಡುತಡಿ 2) ಕದಳಿ ಗುಹೆ
3) ಕಲ್ಯಾಣ 4) ಅಜಂತಾ ಗುಹೆ

ಪ್ರ.2 ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **16**
1) ಮಹದೇವಿಗೆ ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಯಾರು ಮಾಡಿದರು?
2) ಮಹಾದೇವಿಯ ಗಂಡ ಎಂತಹವನು?
3) ಕೌಶಿಕನ ಸ್ವಭಾವ ಎಂತಹದು?
4) ಜಂಗಮರಿಗೆ ಕೌಶಿಕ ಏನೆಂದು ಬೈದನು?
5) ವೇಷಧಾರಿ ದೇವಾಲಯದಿಮದ ಏಕೆ ಓಡಿ ಹೋದನು?
6) ಅಂತರಂಗದ ಕದಳಿಯ ತ್ರಿಕೂಟ ಯಾವುದು?

ಪ್ರ.3 ಬೇಕಾದ ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ : **12**
1) ಪಾತಾಳಗಂಗೆ
2) ಚಂಚಲಗೊಂಡ ಕೌಶಿಕನ ಮನಸ್ಥಿತಿ
3) ಉದ್ಯಾನವನದ ಸರೋವರ
4) ಕದಳಿ ಗುಹೆ

ಪ್ರ.4 ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **14**
1) ಅಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿಯ ಬಾಲ್ಯದ ದಿನಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿರಿ.
2) ಅಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ದಿನಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.5 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. **14**
ಅಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿ ಕಲ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಕಳೆದ ದಿನಗಳ ಕುರಿತು ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

SLR-AK-43

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Hindi (Compulsory)
साहित्यसुधा और व्यावहारी हिंदी

Day & Date: Tuesday, 19-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 निम्नलिखित पर्यायों में से उचित पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **14**

1) प्रेमचंद के बचपन का नाम ––– था।
अ) गणपतराय ब) धनपतराय
क) प्रतापराये ड) नवाबराय

2) आज ––– के घर चीफ की दावत है।
अ) मि. रामनाथ ब) मि. शामनाथ
क) मि. नवनाथ ड) मि. नागनाथ

3) ––– दिल ही दिल में बेटे के उज्ज्वल भविष्य का कामनाएँ करने लगी।
अ) माँ ब) बहन
क) चाची ड) दादी

4) रामवृक्ष बेनीपुरी ने ––– रेखाचित्र लिखा है।
अ) बुधिया ब) बलदेव सिंह
क) रूपा की आजी ड) गेहुँ और गुलाब

5) सबिया ––– का अपभ्रंश शब्द है।
अ) गंगोत्री ब) जमनोत्री
क) गायत्री ड) सावित्री

6) हर ––– के हाथ में झूठ का प्रमाणपत्र है।
अ) यथार्थ ब) सत्य
क) सच्चाई ड) सच

7) भारत सरकार ने महादेवी जी को ––– पुरस्कार से अलंकृत किया।
अ) पद्मश्री ब) पद्मभूषण
क) पद्मविभूषण ड) भारतरत्न

8) ––– का पालनपोषण जुलाहा दंपत्ती नीरू और नीमा ने किया।
अ) तुलसीदास ब) सूरदास
क) रहीम ड) कबीर

9) ––– सुरदास की प्रमुख और प्रसिद्ध रचना है।
अ) पद्मावत ब) सुरसागर
क) बीजक ड) रामचरितमानस

10) ––– महिला श्रमिक का चित्र है।
अ) मेरा जीवन ब) जो बीत गई
क) वह तोड़ती पत्थर ड) बीस साल बाद

11) ––– मूलेतः यौवन और मस्ती के गायक हैं।
अ) जयशंकर प्रसाद ब) सुमित्रानंदन पंत
क) हरिवंशराय बच्चन ड) सर्वेश्वरदयाल सक्सेना

12) अनुवाद को मराठी में ––– कहते हैं।
अ) भावातंर ब) रूपांतर
क) भाषांतर ड) समांतर

13) अनुवाद शब्द की व्युत्पत्ति ––– धातु से हुई है।
अ) वद ब) वध
क) वद् ड) वध्

14) जीवन में ––– का प्याला था,
तुमने तन – मन दे डाला था।
अ) अमृत ब) विष
क) मधु ड) शराब

प्र.2 निम्नलिखित में से किन्हीं चार प्रश्नों के संक्षेप में उत्तर लिखिएः **16**

1) अंग्रेजी शब्दों के लिए हिंदी शब्द लिखिए।
1) Fieldman 3) Impose
2) In camera 4) Nominee

2) अनुवाद के लिए पर्यायवाची शब्द कौन – कौन से हैं?

3) निम्न अनुच्छेद का हिंदी में अनुवाद कीजिए।
सर्व व्यक्ती स्वभावतःच् साहित्यिक नसतात. परंतु साहित्यप्रेमी असतात. सुंदर पाहणे हा व्यक्तिचा स्वभावच असतो.

4) निम्नांकित वाक्यों को शुद्ध करके लिखिए।
1) सभा में अनेक नेते आए है।
2) वीर मौत को नहीं डरते।
3) लता जी का आवाज मीठा है।
4) गोपाल आम को खाता है।

5) ''पूस की रात'' कहानी की समस्या संक्षिप्त में लिखिए।

6) ''सबिया'' की चारित्रिक चार विशेषताएँ लिखिए।

प्र.3 निम्नलिखित अवतरणों में से किन्हीं दो की ससंदर्भ व्याख्या किजिए। **12**

1) ''कबीर छुधा है कूकर भजन में भंग।
याको टुकडा डारि कर सुमिरन करो निसंग।''

2) ''प्रायः हुई दुपहर –
वह तोड़ती पत्थर।''

3) ''जिनकी ओर
एक भीड़
देखती हुई
गुजर रही है।''

प्र.4 निम्नलिखित में से किन्हीं एक प्रश्नों के संक्षेप में उत्तर लिखिएः **14**

''चीफ की दावत'' कहानी के माध्यम से लेखक ने आधुनिक सभता पर किस तरह व्यंग्य कसा है? प्रस्तुत कीजिए।

अथवा

''वह तोडती पत्थर'' कविता में कवि ने कौन – सा संदेश दिया है।

प्र.5 ''पगडंडियो का जमाना'' निबंध में चित्रित व्यंग्य समझाइए। **14**

SLR-AK-430

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Marathi (Special Paper – XIV)
मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, (1350 ते 1800) उत्तरार्ध

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **14**

1) 'निगमसार' हे ग्रंथ कोणी लिहिले आहे?
अ) वामन पंडित ब) मोरोपंत
क) सामराज ड) श्रीधर

2) 'दमयंती स्वयंवर' या आख्यानकाव्याचे कर्ते कोण आहेत?
अ) श्रीधर ब) रघुनाथ पंडित
क) मोरोपंत ड) वामन पंडित

3) श्रीधरांनी रचलेल्या पहिल्या आख्यानकाव्याचे नाव काय आहे?
अ) श्रीरामविजय ब) पांडवप्रताप
क) हरिविजय ड) शिवलीलामृत

4) मोरोपंतांचा जन्म कोठे झाला?
अ) कोल्हापूर ब) बारामती
क) रायगड ड) पन्हाळगड

5) लावणीतील मुख्य रस कोणता आहे?
अ) शृंगार ब) करूण
क) वीर ड) बीभत्स

6) 'कुव्याग सुभगाची मदनमंजिरी' ही लावणी कोणी लिहिली आहे?
अ) सगनभाऊ ब) राम जोशी
क) होनाजी बाळा ड) अनंत फंदी

7) 'ऊठ झाला प्रातःकाळ' ही लावणी कोणी लिहिली आहे?
अ) अनंत फंदी ब) प्रभाकर
क) परशुराम ड) राम जोशी

8) शिवकाळातील पहिली बखर कोणती आहे?
अ) पानिपतची बखर ब) महिकावतीची बखर
क) शालिवाहनची बखर ड) सभासदाची बखर

9) सर्वात जुनी बखर कोणती?
अ) महिकावतीची बखर ब) पानिपतची बखर
क) शिवदिग्विजय ड) भाऊसाहेबांची कैफियत

10) 'पानिपतच्या बखरी' चे लेखक कोण आहेत?
अ) कृष्णाजी अनंत सभासद ब) रघुनाथ यादव
क) त्र्यंबक पुरंदरे ड) रामचंद्रपंत अमात्य

11) 'षटस्थल' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत?
   अ) शांतलिंग स्वामी ब) मन्मथस्वामी
   क) विसोबा खेचर ड) बसवलिंग स्वामी

12) श्री सरस्वती गंगाधर यांनी कोणता ग्रंथ लिहिला आहे?
   अ) गुरूचरित्र ब) गीतार्णव
   क) ग्रंथराज ड) गुरूलीलामृत

13) 'ख्रिस्तपुराण' हा ग्रंथ कुणी लिहिला आहे?
   अ) फादर क्रुआ ब) सर विल्यम जोन्स
   क) फर्दीनांद सोस्युर ड) फादर स्टीफन्स

14) मराठीतील पहिले जैन ग्रंथकार कोण आहेत?
   अ) ब्रम्हगुणदास ब) गुणकीर्ती
   क) जिनदास ड) ब्रम्हचिंतामणी

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) रघुनाथ पंडिताच्या काव्याची वैशिष्टये स्पष्ट करा.
2) शाहीर राम जोशींच्या लावण्यांची वैशिष्टये सांगा.
3) बखर म्हणजे काय ते सांगून बखर वाङ्मयाची वैशिष्टये स्पष्ट करा.
4) पानिपतच्या बखरीचे वेगळेपण स्पष्ट करा.
5) वीरशैव संप्रदायातील ग्रंथकारांचे परिचय करून द्या.
6) जैन संप्रदायाचा परिचय करून द्या.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या. **12**

1) श्रीधर स्वामींच्या ग्रंथ निर्मितीचा आढावा घ्या.
2) शाहिरी वाङ्मयाचे स्वरूप व वैशिष्टये स्पष्ट करा.
3) भाऊसाहेबांच्या बखरीची वाङ्मयीन वैशिष्टये स्पष्ट करा.
4) ख्रिस्ती संप्रदायाची ओळख करून द्या.

प्र.4 मोरोपंताच्या वाङ्मयातून काव्यप्रकाराची विविधता कशी दिसून येते ते स्पष्ट करा. **14**

किंवा

सभासदांच्या बखरीचे वाङ्मयीन परीक्षण करा.

प्र.5 दत्त संप्रदायाचे तत्वज्ञान सांगून ग्रंथनिर्मितीचा परिचय करून द्या. **14**

Seat No.	

Set | P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Sanskrit (Special Paper – XIV)
अर्थशास्त्र

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहे.
2) सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तर पत्रिकेत लिहावीत.

प्र.1 योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। 14
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

1) ––––– रक्षितो लोकः प्रसीदति न सीदति।
अ) त्रय्या ब) गुप्त
क) वर्धन ड) नंद

2) सम्राट चंद्रगुप्त ––––– वंशाचा होता.
अ) गुप्त ब) वर्धन
क) नंद ड) मौर्य

3) अहिंसा, सत्य, शौच, अनसूया, अनृशंस्य ––––– साठी आहे.
अ) शूद्र ब) वैश्य
क) क्षत्रिय ड) सर्व

4) जन्मापूर्वीपासूनच काळजी घेऊन उत्तम प्रकारे राजकुमारांना वाढवावे हे ––––– आचार्याचे मत आहे.
अ) पिशुन ब) चाणक्य
क) वातव्याधि ड) चंद्रगुप्त

5) पृथ्वीचा लाभ व पालन ही ––––––– उद्दिष्टे आहेत.
अ) अर्थशास्त्राची ब) मनुस्मृतीची
क) शाकुंतलची ड) पुराणांची

6) कौटिलीय अर्थशास्त्र या ग्रंथात ––––––– अधिकरणे आहेत.
अ) 20 ब) 5
क) 7 ड) 15

7) अर्थशास्त्रामध्ये ––––– प्रकरणे आहेत.
अ) 90 ब) 180
क) 50 ड) 30

8) ––––– यांच्या मते दोनच विद्या आहेत.
अ) चंद्रगुप्त ब) राक्षस
क) पराशर ड) बृहस्पती

9) विद्येचे निरूपण असणाऱ्या अध्यायास ––––– नाव आहे.
अ) विद्याप्रणिधि ब) विद्यासमुद्देश
क) विद्या निरूपण ड) विद्याध्याय

10) स्वाध्याय हा ––––– यांचा धर्म आहे.
अ) शूद्र ब) वैश्य
क) क्षत्रिय ड) ब्रह्मचारी

11) ––––– सर्वविद्यानाम् उपायः।
   अ) यजन ब) विनयः
   क) प्रदीपः ड) स्वधर्म

12) शेती, पशुपालन आणि व्यापार या व्यवसायांना ––––––– म्हणतात.
   अ) वार्ता ब) त्रयी
   क) वेद ड) स्मृती

13) प्रथम अधिकरणाचे नाव ––––––– आहे.
   अ) मंत्राधिकार ब) राजप्रणिधिः
   क) विनयाधिकारिक ड) नागरिकप्रणिधिः

14) वाणिज्य हा ––––––– यांचा धर्म आहे.
   अ) शूद्र ब) वैश्य
   क) क्षत्रिय ड) ब्राह्मण

प्र.2 टिप्पणी लिखत. (केऽपि 4) **16**
टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

1) इंद्रियजय
2) स्वधर्म
3) आश्रमव्यवस्था
4) निशान्त प्रणिधिः
5) दूतकार्य
6) विद्या चतुष्टय

प्र.3 ससंदर्भ स्पष्टीकरणं कुरुत। (केऽपि 2) **12**
संदर्भासह स्पष्टीकरण करा. (कोणतेही दोन)

1) सर्वेषामहिंसा सत्यं शौचमनसूयानृशंस्यं क्षमा च।
2) विनयमूलो दण्डः प्राणभूतां योगक्षेमावहः।
3) तस्मात्स्वधर्म भूतानां राजा न व्यभिचारयेत्।

प्र.4 आजच्या काळात कौटिलीय अर्थशास्त्राचा उपयोग सांगा. **14**

किंवा

स्वधर्माविषयी अर्थशास्त्राचे विचार सांगा.

प्र.5 राजाची दिनचर्या सांगा. **14**

SLR-AK-432

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Urdu (Special Paper – XIV)
URDU TANQID – O – TAHQIQ

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

سوال نمبر.1. صیحح متبادل کا انتخاب کر کے جملہ مکمل کیجیئے اور جوابی پرچے میں لکھئیے :- 14

1) شعبۂ _____ میں پی. ایچ. ڈی . کے بعد ایک اور ڈگری ڈی. ایس . سی. ہوتی ہے -

کامرس ، سائنس ، فارمسی ، آرٹس

2) _____ میں سیاسی پس منظر ہوتا ہے -

مرثیہ ، قصیدہ ، شہر آشوب ، ریختی

3) _____ علوم میں علم عروض 'تاریخ گوئی' علم بیان اور علم قافیہ کا شمار ہوتا ہے -

معا شرتی ، سائنسی ، ادبی، مذہبی

4) _____ کی ڈگری پہلے 'ایم لٹ ' کہلاتی ہے -

ایم. فل، ایم. ایس . سی. ایم. فارما ، ایم. کام

5) تحقیق _____ زبان کا لفظ ہے -

فارسی ، عربی ، ترکی ، یونانی

6) _____ کتاب کی ابتداء میں ہوتا ہے -

مقدمہ ، ضمیمہ ، حواشی ، کتابیات

7) رشید حسن خان نے اپنی تدوین کردہ تصنیف _____ میں ۲۸۰ الفاظ میں سے صرف تین پر تصحیح کر پائے ہیں -

الف لیلی ، فسانۂ عجائب ، باغ و بہار ، سحر ا لبیان

8) _____ نے قلمی نسخوں کے لیے ق قا قب قج قد وغیرہ علامتیں استعمال کی ہیں -

خواجہ مشفق ، پطرس بخاری ، مولانا امتیاز علی عرشی، مولوی عبدالحق

9) _____ میں اگر مصلحت کو شامل کیا جائے تو وہ حق کی تلاش نہیں رہتی -

تنقید ، تفتیش ، تحقیق ، چھان بین

10) تحقیق کے لیے _____ زبان میں انو سندھان، شودھ اور انویشن جیسی اصطلا حیں استمال کی جاتی ہیں -

ہندی ، پالی ، سنسکرت ، سندھی

11) اردو والے نوٹ لینے کے لیے فائل اور _____ کا استعمال کرتے ہیں -

باونڈ پیپر ، نوٹ بک ، ٹشو پیپر ، پرزے

12) _____ کا کہنا ہے کہ تحقیق کسی امر کو اس کی اصلی شکل میں دیکھنے کی کوشش ہے -

قاضی عبدالودود ، نورالحسن ، تنویر علوی ، مولانا کلب عابد

13) نگراں کا مزاج _____ ہونا چاہیے -

تحقیقی ، تعریفی ، تحقیری ، تنقیصی

14) ایک _____ تحریک ہم عصرسیاسی ، سماجی اور ادبی صورت حال کا آئینہ ہوتی ہے -

مذہبی ، معاشی ، ملکی ، ادبی

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیے :- (کوئی چار) 16

1) بڑ ے اختلاف سے کیا مراد ہے؟ اور ان کی تدوین کس طرح کی جاتی ہے ؟

2) تصحیح (قیاسی تصحیح) سے متعلق دو نظریے کون سے ہیں ؟

3) نورالحسن نے اپنے مقالے 'دلی کا دبستان شاعری' کے طبع اول اور دوم کے دیباچے میں کس بات کو واضح کیا ہے؟

4) ان اصولوں پر روشنی ڈالیے جن کا اطلاق ہر نوٹ پر ہوتا ہے -

5) تحقیق کی تعریف بیان کیجیے -

5) سیرس نے سرقے کی جو تین قسمیں بیان کی ہیں ان میں سے کسی ایک کو تحریر کیجیے -

سوال نمبر.3. مختصر جواب لکھیے :- (کوئی دو) **12**

1) نگراں کے اوصاف بیان کیجیے –

2) تحقیق و تنقید کے علیحدہ علیحدہ شرائط کیا ہیں؟ مختصر لکھیے -

3) تحقیق سے متعلق مختلف محققین کی رائیوں کو تحریر کیجئے -

4) تحریکات پر تحقیق کس طرح کی جاتی ہے ؟

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیے :- (کوئی ایک) **14**

1) فرد (ادیب ، شاعر) پر تحقیق کرتے وقت کن امور کو پیش نظر رکھنا چاہیے -

2) تحقیق کے اقسام پر روشنی ڈالیے-

سوال نمبر.5. محقق کے اوصاف درج کیجیے - **14**

SLR-AK-433

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XIV)
JAINISM AND BUDDHISM IN ANCIENT INDIA

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) अनेकांतवाद संकल्पना ––––– धर्माशी संबंधित आहे.
अ) बौद्ध ब) जैन
क) हिंदू ड) शैव

2) हीनयान पंथीय बुद्धाची उपासना ––––– स्वरूपात करीत होते.
अ) मूर्ती ब) स्तूप
क) ग्रंथ ड) पाषाण स्तंभ

3) तिसरी बौद्ध धर्म परिषद ––––– ने आयोजित केली होती.
अ) चंद्रगुप्त ब) अशोक
क) कनिष्क ड) हर्ष

4) भद्रबाहू ––––– धर्मातील विचारवंत होते.
अ) जैन ब) बौद्ध
क) हिंदू ड) वैदिक

5) बौद्ध धर्मात ––––– पंथ तांत्रिक पंथ आहे.
अ) हीनयान ब) महायान
क) वज्रयान ड) थेरवाद

6) खालीलपैकी ––––– हे बौद्ध धर्मातील त्रिरत्नापैकी एक नाही.
अ) बुद्ध ब) धम्म
क) संघ ड) निर्वाण

7) दक्षिण भारतात ––––– यांनी जैन धर्माचा प्रसार केला.
अ) महावीर ब) पार्श्वनाथ
क) चंद्रगुप्त मौर्य ड) भद्रबाहू

8) जैनांचे शेवटचे तीर्थंकर ––––– हे होते.
अ) ऋषभदेव ब) महावीर
क) नेमीनाथ ड) पार्श्वनाथ

9) महावीरांना ––––– येथे केवल ज्ञानप्राप्ती झाली.
अ) वैशाली ब) जृंभिक
क) गया ड) पावा

10) गौतम बुद्धाचे जन्मस्थान ––––– हे होते.
अ) लुम्बीनी ब) हस्तिनापूर
क) इंद्रप्रस्थ ड) श्रावस्ती

11) जैन धर्म ––––– च्या अस्तित्वावर विश्वास ठेवतो.
अ) आत्मा ब) ईश्वर
क) ब्रह्म ड) ब्रह्मैक्य

12) खालीलपैकी ––––– हे जैनांच्या त्रिरत्नांपैकी एक समाविष्ट केलेले नाही.
अ) सत्य ब) सम्यक दर्शन
क) सम्यक ज्ञान ड) सम्यक चारित्र्य

13) जैन धर्मग्रंथाना ––––– असे संबोधन आहे.
अ) शतखंडगाम ब) त्रिपिटक
क) ललित विस्तार ड) अंग व आगम

14) बुद्धाने बौद्ध तत्वज्ञानासाठी ––––– भाषेचा उपयोग केला.
अ) प्राकृत ब) संस्कृत
क) अर्धमागधी ड) पाली

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) जैन धर्मातील जीव–अजीव संकल्पना स्पष्ट करा.
2) बौद्ध धर्माच्या उदयाची कारणे विशद करा.
3) जैन धर्मातील श्वेतांबर आणि दिगंबर पंथातील भेद स्पष्ट करा.
4) जैन धर्माचा पूर्व इतिहास स्पष्ट करा.
5) क्षणैकवाद सिद्धांत विशद करा.
6) बौद्ध धर्मातील चार आर्यसत्ये यावर प्रकाश टाका.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन थोडक्यात टिपा लिहा. **12**

1) जैन धर्मातील आत्म्याचे बंधन आणि मुक्ती सिद्धांत
2) अष्टांग मार्ग
3) बौद्ध धर्मपंथ
4) अनेकांतवाद

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

गौतम बुद्धाचे जीवन चरित्र आणि त्यांची प्रमुख शिकवण स्पष्ट करा.

किंवा

जैन धर्मातील पंच अणुव्रते, पंच महाव्रते आणि अकरा प्रतिमा विशद करा.

प्र.5 बौद्ध धर्मसंघाचे स्वरूप आणि सदस्यत्व यावर चर्चा करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XIV)
JAINISM AND BUDDHISM IN ANCIENT INDIA

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Anekantvad is related to _____ religion.
   a) Buddha b) Jain
   c) Hindu d) Shaiv

2) Hinyan worshipped Buddha as the form of _____.
   a) Statue b) Stupa
   c) Text d) Stone pillar

3) _____ organized the third Buddhist council.
   a) Chandragupta b) Ashok
   c) Kanishka d) Harsha

4) Bhadrabahu was the scholar of _____ religion.
   a) Jain b) Bouddha
   c) Hindu d) Vedic

5) _____ was the tantric sect of Buddhism.
   a) Hinyan b) Mahayan
   c) Vajrayan d) Thervad

6) Which of the following is not one of the three Jewels of Buddhism?
   a) Buddha b) Dhamma
   c) Sangha d) Nirvan

7) _____ spread the Jain religion in South India.
   a) Mahavir b) Parshwanath
   c) Chandragupta Maurya d) Bhadrabahu

8) _____ was the last Tirthankar of Jains.
   a) Rishbhdev b) Mahavir
   c) Neminath d) Parshwanath

9) Mahavir reached enlightenment at _____.
   a) Vaishali b) Jrumbhik
   c) Gaya d) Pava

10) The birth place of Gautam Buddha was ____
   a) Lumbini b) Hastinapur
   c) Indraprastha d) Sravasti

11) Jainism believe in existence of _____.
   a) Soul b) God
   c) Brahma d) Brahmaikya

12) Which of the following is not included in the Jain Ratnatraya?
   a) Truth b) Right faith
   c) Right knowledge d) Right deeds

13) Jain religious text is called as _____.
   a) Shatkhandgam b) Tripitak
   c) Lalitvistar d) Anga & Agam

14) Buddha used _____ language for Buddhist Philosophy.
   a) Prakrit b) Sanskrit
   c) Ardhamagadhi d) Pali

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

a) Explain the Jain concept of Jiva and Ajiva.
b) Describe the causes of rise of Buddhism.
c) State the difference between Shwetamber and Digambar Jains.
d) Explain the history of Jainism.
e) Describe the theory of momentariness.
f) Highlight the four Nobel thoughts of Buddhist Philosophy.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Jain theory of Bondage and Liberation of soul
b) Eight Fold Path
c) Buddhist Sects
d) Anekantvad

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the life of Gautam Buddha and his main teachings.

OR

Describe the Pancha Anuvratas, Panch Mahavratas, and Eleven Pratimas of Jainism.

Q.5 Discuss the nature and membership of Buddhist Sangha. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Special Paper – XIV)
HISTORY OF ECONOMIC THOUGHT

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) नव–सनातनवादी संप्रदाय ––––– म्हणूनही ओळखला जातो.
अ) ऐतिहासिक संप्रदाय ब) केंब्रिज संप्रदाय
क) गणिती संप्रदाय ड) मानसशास्त्रीय संप्रदाय

2) 'बाहय बचती' ही संकल्पना –––––– शी निगडीत आहे.
अ) उद्योगसंस्था ब) उद्योगधंदा
क) सेवा क्षेत्र ड) यापैकी नाही

3) 'Principles of Economics' हा ग्रंथ ––––– यांनी लिहिला.
अ) ॲडम स्मिथ ब) जे. एम्. केन्स
क) डेव्हिड रिकार्डो ड) डॉ. आल्फ्रेड मार्शल

4) महात्मा गांधी यांचे बहुतेक आर्थिक विचार ––––– वर आधारित आहेत.
अ) सत्य व हिंसा ब) सत्य व अहिंसा
क) विश्वस्थ ड) दारिद्रय रेषा

5) 'लोकशाही समाजवाद' ही संकल्पना ––––– यांनी मांडली.
अ) डॉ. बी. आर. आंबेडकर ब) जे. एम्. केन्स
क) डॉ. मार्शल ड) यापैकी नाही

6) 'ग्रामोद्योगांना संरक्षण दिले पाहिजे' असे ––––– यांनी म्हटले.
अ) डॉ. बी. आर. आंबेडकर ब) महात्मा गांधी
क) अमर्त्य सेन ड) डॉ. मार्शल

7) राजकोषीय धोरण ––––– मार्फत राबविले जाते.
अ) मध्यवर्ती बँक ब) नाबार्ड
क) स्टेट बँक ऑफ इंडिया ड) मध्यवर्ती सरकार

8) ––– हे नव–सनातनवादी संप्रदायाचे संस्थापक म्हणून कोण ओळखले जातात?
अ) डॉ. मार्शल ब) जे. एम्. केन्स
क) ॲडम स्मिथ ड) पिगू

9) 'Poverty & Famines' हा ग्रंथ ––––– यांनी लिहिला.
अ) अमर्त्य सेन ब) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर
क) महात्मा गांधी ड) डॉ. मार्शल

10) डॉ. मार्शलच्या मते, ––––– हे उत्पादनात कधीही प्रत्यक्ष सहभाग घेत नाही.
अ) भूमी ब) श्रम
क) भांडवल ड) संयोजक

11) डॉ. अमर्त्य सेन ——— म्हणून ओळखले जातात.
अ) मानवतावादी अर्थशास्त्रज्ञ ब) राष्ट्रवादी अर्थशास्त्रज्ञ
क) शास्त्रीय समाजवादी ड) सनातनवादी अर्थशास्त्रज्ञ

12) डॉ. मार्शलचे विभाजन विषयक विचार ——— वर आधारित आहेत.
अ) घटती उत्पादकता ब) एकूण उत्पादकता
क) सीमांत उत्पादकता ड) सरासरी उत्पादकता

13) श्रमिकांना मिळणारा मोबदला म्हणजे ——— होय.
अ) खंड ब) वेतन
क) व्याज ड) नफा

14) 'प्रभावी मागणी' ही संकल्पना ——— यांनी मांडली.
अ) डॉ. मार्शल ब) डॉ. बी. आर. आंबेडकर
क) जे. एम्. केन्स ड) डॉ. अमर्त्य सेन

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) राजकोषीय धोरणाची संकल्पना सांगा.
2) स्वदेशी चळवळ म्हणजे काय?
3) 'उपयोगिता' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
4) आभास खंडाची संकल्पना स्पष्ट करा.
5) नव–सनातनवाद म्हणजे काय?
6) अंतर्गत बचतीची संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) प्रभावी मागणी
2) डॉ. मार्शल यांचे उत्पादन विषयक दृष्टिकोन
3) महात्मा गांधी यांचे ग्रामोद्योगाबाबतचे विचार
4) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे आर्थिक विचार

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

मार्शलचा मूल्य सिद्धांत स्पष्ट करा.

किंवा

तुटीचा खर्च आणि सार्वजनिक कार्य यामधील सहसंबंध स्पष्ट करा.

प्र.5 डॉ. अमर्त्य सेन यांचे विविध आर्थिक विचार स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Special Paper – XIV)
HISTORY OF ECONOMIC THOUGHT

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Neo- classical school has also known as _____.
   a) Historical school b) Cambridge school
   c) Mathematical school d) Psychological school

2) The concept of 'External Economies' is related with _____.
   a) Firm b) Industry
   c) Service sector d) None of these

3) The book 'Principles of Economics' written by _____.
   a) Adam smith b) J. M. Keynes
   c) David Ricardo d) Dr. Alfred Marshall

4) Mahatma Gandhi's economic ideas mostly depend upon _____.
   a) Truth and Violence b) Truth and Non-violence
   c) Trusteeship d) Poverty line

5) The concept of 'Democratic Socialism' put forth by _____.
   a) Dr. B.R, Ambedkar b) J. M. Keynes
   c) Dr. Marshall d) None of these

6) 'Village industry should be protected' said by _____.
   a) Dr. Babasaheb Ambedkar b) Mahatma Gandhi
   c) Amartya Sen d) Dr. Marshall

7) Fiscal Policy implemented by _____.
   a) Central Bank b) NABARD
   c) State Bank of India d) Central Government

8) _____ is known as the founder of Neo-Classical school.
   a) Dr. Marshall b) J. M. Keynes
   c) Adam Smith d) Pigou

9) The book 'Poverty and Famines' is written by _____.
   a) Amartya Sen b) Dr. Babasaheb Ambedkar
   c) Mahatma Gandhi d) Dr. Marshall

10) According to Dr. Marshall, _____ never take direct participation in production.
   a) Land b) Labour
   c) Capital d) Entrepreneur

11) Dr. Amartya Sen known as _____.
   a) Humanist economist b) Nationalist economist
   c) Scientific socialism d) Classical economist

12) Dr. Marshall's ideas of distribution is based on _____.
   a) Diminishing Productivity b) Total Productivity
   c) Marginal Productivity d) Average Productivity

13) _____ means the labour remuneration for their work.
a) Rent b) Wages
c) Interest d) Profit

14) The concept 'Effective Demand' is put forth by _____.
a) Dr. Marshall b) Dr. B. R. Ambedkar
c) J. M. Keynes d) Dr. Amartya Sen

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

a) State the concept of fiscal policy.
b) What is meant by Swadeshi Movement?
c) Explain the concept of utility.
d) Explain the concept of Quasi Rent.
e) What is meant by Neo-Classical?
f) Explain the concept of internal economies.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Effective demand
b) Dr. Marshall's view's on production
c) Mahatma Gandhi's ideas on village industry
d) Economic ideas of Dr. Babasaheb Ambedkar

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the Marshallian theory of value.

OR

Explain co-relation between deficit spending and public work.

Q.5 Explain the various economic ideas of Dr. Amartya Sen. **14**

SLR-AK-435

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Geography (Paper – XII)
APPLIED GEOGRAPHY

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.
4) नकाशा स्टेन्सिल्सचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) पर्यावरण आपत्ती व पुनर्वसन या समस्यावर लक्ष केंद्रीत करण्यासाठी ––– मध्ये Applied Geography Journal या नियतकालीकाची स्थापना झाली.
अ) 1978 ब) 1980
क) 1981 ड) 1982

2) मानवाद्वारे पर्यावरणाच्या मुलभूत घटकात इतक्या मर्यादेपर्यंत ––– बदल घडवून आणणे म्हणजे पर्यावरण अवनती होय.
अ) अनुकूल ब) प्रतिकूल
क) जास्त ड) यापैकी नाही

3) मोसमी जंगलातील ––– या वृक्षापासून लाख हा पदार्थ मिळवला जातो.
अ) आंबा ब) कुसूम
क) साग ड) नारळ

4) भूमध्यसागरी जंगलातील ––– या वनस्पतीपासून तेल मिळते.
अ) लॅव्हेंडर ब) ओक
क) पाईन ड) यापैकी नाही

5) अजिंठा लेण्यामधील प्राचीन काळी पेंटीग केलेली चित्रे ––– प्रदुषणामुळे नष्ट होण्याच्या मार्गावर आहेत.
अ) हवा ब) पाणी
क) आवाज ड) यापैकी नाही.

6) ––– व अमेरिकामध्ये आम्लपर्जन्यास लेक किलर असे म्हणतात.
अ) आशिया ब) युरोप
क) ऑस्ट्रेलिया ड) यापैकी नाही

7) जागतिक तापमान वाढीसाठी ––– हा वायू मोठया प्रमाणात कारणीभूत आहे.
अ) कार्बनडाय ऑक्साईड ब) ओझोन
क) सल्फरडाय ऑक्साईड ड) नायट्रोजन

8) साधनसंपत्तीपेक्षा लोकसंख्या कमी असेल तर त्यास ––– लोकसंख्या म्हणतात.
अ) अधिकतम ब) पर्याप्त
क) न्यून ड) यापैकी नाही

9) लोकसंख्येतील मुले, वृद्ध व कामगारकी यांचे गुणोत्तर म्हणजे ––– होय.
अ) वय संरचना ब) लिंग गुणोत्तर
क) अवलंबन भार ड) यापैकी नाही

10) वेश्याव्यवसाय ही ––– समस्या आहे.
अ) आर्थिक ब) राजकीय
क) सामाजिक ड) धार्मिक

11) सर्वसाधारणपणे निरोगी माणसाला ––– किलोग्रॅम हवेची गरज असते.
अ) 14 ब) 15
क) 16 ड) 17

12) नॉईज (ध्वनी) हा शब्द ––– शब्द 'Nausea' पासून तयार झाला आहे.
अ) फ्रेंच ब) ब्रिटिश
क) लॅटिन ड) जर्मन

13) मृदेची धूप ही ––– क्रियेचा परिणाम आहे.
अ) मानवी ब) नैसर्गिक
क) प्राण्याच्या ड) राजकीय

14) ––– या भूकंप लहरी सर्वाधिक विध्वंसक असतात.
अ) प्राथमिक ब) दुय्यम
क) भूपृष्ठीय ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही सात प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) उपयोजित भूगोलाची व्याख्या लिहा.
2) वायू (हवा) प्रदूषण म्हणजे काय?
3) नालीसदृष्य धूप म्हणजे काय?
4) पुराची व्याख्या सांगा.
5) बेरोजगारीची चार कारणे सांगा.
6) लिंगसंरचना म्हणजे काय?
7) वातावरणीय अवर्षण म्हणजे काय?
8) भूकंपाची व्याख्या द्या.
9) भूमीपात म्हणजे काय?
10) पर्याप्त लोकसंख्या म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) उपयोजित भूगोलाचे स्वरूप
2) आधुनिक शेतीच्या समस्या
3) वैश्विक तापमान वृद्धी
4) त्सुनामी

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

पाणी प्रदुषण म्हणजे काय ते सांगून त्याची कारणे व परिणाम सांगा.

किंवा

उपयोजित भूगोलाच्या व्याख्या सांगून व्याप्तीवर सविस्तर चर्चा करा.

प्र.5 औद्योगिकरणाच्या समस्यावर सविस्तर चर्चा करा. **14**

SLR-AK-435

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Geography (Paper – XII)
APPLIED GEOGRAPHY

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Neat diagrams and maps must be drawn wherever necessary.
4) Use of map stencils is allowed.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) Applied Geography Journal was formed in _____ to focus on problem related to environmental disaster and rehabilitation.
   a) 1978 b) 1980
   c) 1981 d) 1982

2) The _____ change to such an extent to the basic element of the humanistic environment are the environmental degradation.
   a) Favorable b) Adverse
   c) Much more d) None of these

3) Lacquer is obtained from _____ tree in seasonal forest.
   a) Mango b) Cucum
   c) Teak d) Coconut

4) Found in oil from the _____ tree in the Mediterranean forest.
   a) Lavender b) Oak
   c) Pine d) None of these

5) The paintings painted in ancient time of Ajintha Caves are on the way to the formation of _____ pollution.
   a) Air b) Water
   c) Sound d) None of these

6) Acid rain is called lake killer in _____ and America.
   a) Asia b) Europe
   c) Australia d) None of these

7) _____ gas is most responsible for global warming.
   a) CO_2 b) Ozone
   c) Sulphar dioxide d) Nitrogen

8) The population is less than the resources is called _____ population.
   a) Over b) Optimum
   c) Under d) None of these

9) Boys, old and workers ratio in the population is known as _____.
   a) Age structure b) Sex ratio
   c) Dependency ratio d) None of these

10) Prostitution is a _____ problem.
   a) Economic b) Political
   c) Social d) Religious

11) Generally healthly person requires _____ kilogram air per day.
   a) 14 b) 15
   c) 16 d) 17

12) The word 'Noise' is derived from _____ word 'Nausea'.
   a) French b) British
   c) Latin d) German

13) Soil erosion is the result of _____ activities.
   a) Human b) Natural
   c) Animals d) Political

14) _____ earthquake waves have very dangers.
   a) Primary b) Secondary
   c) Surface d) None of these

Q.2 Write short answers on any seven of the following. **16**

a) Write the definition of Applied Geography.
b) What is Air Pollution?
c) What is Gully Erosion?
d) Define a Flood.
e) State the causes of unemployment (any four causes).
f) What is sex composition?
g) What is meant by Atmospheric Drought?
h) Define earthquake.
i) What is meant by landslides?
j) What is optimum population?

Q.3 Write short notes on any two of the following. **12**

a) Nature of applied geography
b) Problems associated with modern agriculture
c) Global warming
d) Tsunamis

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

a) What is Water Pollution? State its causes and effects.
b) Define the applied geography and explain scope.

Q.5 Explain the problem associated with industrialization. **14**

SLR-AK-436

Seat No.	

Set P

B.A.(Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
History (Special Paper – XIV)
EXPANSION & DOWNFALL OF MARATHA POWER (1707 A.D. to 1818 A.D.)

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) माधवरावांना वयाच्या ––––– वर्षी पेशवे पद मिळाले.
अ) सोळाव्या ब) सतराव्या
क) अठराव्या ड) विसाव्या

2) ––––– हा निजामचा दिवाण होता.
अ) विठ्ठल सुंदर ब) सखाराम बापू
क) नारो शंकर ड) देवाजी पंत

3) ––––– या ठिकाणी राघोबाने माधवरावास कैद केले.
अ) नाशिक ब) आळेगाव
क) विंचुर ड) शहापूर

4) ––––– हा सदाशिवरावांचा तोतया बनून महाराष्ट्रात आला.
अ) नंदलाल ब) सुखलाल
क) प्रेमलाल ड) जामलाल

5) ––––– याच्या खुनानंतर बारभाई मंडळ स्थापन झाले.
अ) नारायणराव पेशवे ब) छ. शाहू महाराज
क) नाना फडणवीस ड) दूसरा बाजीराव

6) बारभाईच्या हालचालीचे मुख्य केंद्र ––––– होते.
अ) रायगड ब) पुरंदर
क) सिंहगड ड) राजगड

7) मराठे व इंग्रज यांच्यात इ.स. ––––– मध्ये वाडगावचा तह झाला.
अ) 1777 ब) 1778
क) 1779 ड) 1780

8) ––––– च्या तहाने पहिल्या इंग्रज–मराठा युद्धाचा शेवट झाला.
अ) पुरंदर ब) सुरत
क) वडगाव ड) सालबाई

9) नारायणराव पेशव्याच्या खुनातील आरोपींना ––––– या न्यायाधीशने शिक्षा सुनावली.
अ) रामशास्त्री प्रभूणे ब) प्रल्हाद पंत
क) सखाराम बापू ड) गोमाजी पंत

10) महादजी शिंदे यांचा मृत्यु ––––– येथे झाला.
अ) मांजरी ब) वानवडी
क) कन्हेरखेड ड) सातारा

11) नाना फडणीसाचे मूळ नाव ––––– होते.
   अ) भानू ब) भट
   क) पेशवे ड) कुलकर्णी

12) ––––– तहानुसार दुसऱ्या बाजीरावाने तैनाती फौजेचा स्वीकार केला.
   अ) सलबाईच्या ब) वसईच्या
   क) पंढरपूरच्या ड) पुण्याच्या

13) हडपसरच्या लढाईत यशवंतराव होळकर याने ––––– पराभव केला.
   अ) दुसऱ्या बाजीरावाचा ब) इंग्रजांचा
   क) निजामाचा ड) फ्रेंचांचा

14) सेनापती बापू गोखले ––––– च्या लढाईत ठार झाला.
   अ) खडकी ब) कोरेगाव
   क) घोरपडी ड) आष्टी

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही सात प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **14**

1) पहिल्या माधवराव पेशव्यांचे जन्म व शिक्षण सांगा.
2) हैदरअली कोण होता?
3) राक्षसभुवन लढाईचे कोणतेही दोन परिणाम सांगा.
4) नारायणरावासमोरील कोणत्याही दोन समस्या सांगा.
5) बारभाई मंडळातील कोणतीही चार नावे सांगा.
6) सुरतेच्या तहाची थोडक्यात माहिती द्या.
7) सालबाईच्या तहातील दोन अटी सांगा.
8) खडकीच्या लढाईविषयी थोडक्यात माहिती सांगा.
9) वसईच्या तहाची थोडक्यात माहिती द्या.
10) गंगाधर शास्त्रीच्या खुनासंबंधी थोडक्यात माहिती सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **14**

1) माधवराव व जानोजी भोसले संबंध
2) नारायणराव पेशव्याचा खून
3) पहिले इंग्रज–मराठा युद्ध
4) यशवंतराव होळकर

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

पहिले माधवराव पेशव्यांची कामगिरी सांगा.

किंवा

महादजी शिंदे यांची कामगिरी सांगा.

प्र.5 मराठी सत्तेच्या ऱ्हासाच्या कारणांची चर्चा करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A.(Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
History (Special Paper – XIV)
EXPANSION & DOWNFALL OF MARATHA POWER (1707 A.D. to 1818 A.D.)

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Madhavrao was get honored as a Peshva in the age of _____.
   a) Sixteen b) Seventeen
   c) Eighteen d) Twenty

2) _____ was Divan of Nizam.
   a) Vitthal Sundar b) Sakharam Bapu
   c) Naro Shankar d) Devaji Pant

3) Madhavrao was arrested by Raghoba at the _____ place.
   a) Nashik b) Alegaon
   c) Vinchur d) Shahapur

4) _____ was come into Maharashtra as a Bogus Sadashivrao.
   a) Nandalal b) Sukhalal
   c) Premlal d) Jamlal

5) Barbhai confederacy was started after the death of _____.
   a) Narayanrao Peshwe b) Chh. Shahu Maharaj
   c) Nana Phadanvis d) Bajirao II

6) _____ was the main center of Barbhai activities.
   a) Raigad b) Purandar
   c) Sinhagad d) Rajgad

7) Vadgaon treaty was happened between British and Maratha in _____ A.D.
   a) 1777 b) 1778
   c) 1779 d) 1780

8) First British-Maratha Battle ended the treaty of _____.
   a) Purandar b) Surat
   c) Wadgaon d) Salbai

9) _____ was the justice who declared punishment in murder of Narayanrao Peshwa.
   a) Ramshastri Prabhune b) Pralhad Pant
   c) Sakharam Bapu d) Gomaji Pant

10) Mahadji Shinde was died at _____ place.
   a) Manjari b) Vanavadi
   c) Kanherkhed d) Satara

11) _____ was the native name of Nana Phadanvis.
   a) Bhanu b) Bhat
   c) Peshwe d) Kulkarni

12) Second Bajirao Peshwa followed subsidiary alliance by _____ treaty.
a) Salbai b) Vasai
c) Pandharpur d) Pune

13) Yashwantrao Holkar defeated _____ in the Battle of Hadapsar.
a) Bajirao Second b) British
c) Nijam d) French

14) Senapati Bapu Gokhale was killed in the Battle of _____.
a) Khadaki b) Koregaon
c) Ghorpadi d) Aashti

Q.2 Attempt any Seven of the following questions. **14**

a) State the birth and education of Madhavrao Peshwa I.
b) Who was Haidar Ali?
c) State any two affect the battle of Rakshasbhuvan.
d) State any two problems in front of Narayanrao Peshwa.
e) State any four name of Barbhai Confederacy.
f) State in brief information about Surat treaty.
g) State any two terms of Salbai Treaty.
h) Give in brief information battle of Khadaki.
i) Give in brief information about Vasai treaty.
j) State in brief the Assassination of Gangadhar Shastri.

Q.3 Write short notes on (Any Two) **14**

a) Relation between Madhavrao and Janoji Bhosale
b) Assassination of Narayanrao Peshwa
c) First British - Maratha War
d) Yashwantrao Holkar

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

State the work of Peshwa Madhavrao I.

OR

Explain the work of Mahadji Shinde.

Q.5 Discuss the causes of decline of Maratha Power. **14**

SLR-AK-437

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Music (Special Paper XIV)
HINDUSTANI CLASSICAL MUSIC

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून लिहा. **07**

1) किरवाणी रागाची जाति ———— आहे.
अ) ओडव ओडव ब) ओडव संपूर्ण
क) संपूर्ण संपूर्ण ड) संपूर्ण षाडव

2) हिंदी भाषेतील संतांच्या रचनांना ———— म्हणतात.
अ) अभंग ब) भजन
क) भक्तीगीत ड) आरोह

3) त्रितालाच्या ———— मात्रा आहेत.
अ) 15 ब) 14
क) 16 ड) 19

4) ———— संपर्काचे प्रभावी माध्यम आहे.
अ) मोबाईल ब) अवरोह
क) नाद ड) मात्रा

5) दुर्गा राग ———— यावेळी गातात.
अ) दुपारी ब) रात्री
क) पहाटे ड) संध्याकाळी

6) ———— हे लोकसंगीतातील वाद्य आहे.
अ) तंबोरा ब) तबला
क) हलगी ड) की बोर्ड

7) बहुजन हिताय बहुजन सुखाय हे ———— चे ब्रीदवाक्य आहे.
अ) रेडिओ ब) दूरदर्शन
क) वृत्तपत्र ड) दैनिक

प्र.2 किरवाणी किंवा भैरवी छोटया ख्यालाचे स्वरलेखन करा. **08**

प्र.3 अ) किरवाणी किंवा कलावती शास्त्रीय माहिती लिहा. **03**

ब) ताल त्रिताल किंवा भजनी ठेकाबोल माहिती सह लिहा. **03**

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.
दूरदर्शनवरील आपल्या आवडत्या संगीताच्या रियालिटी शो बाबत माहिती द्या. **07**

किंवा

त्रितालाची दुप्पट, तिप्पट, चौपट लिहा.

प्र.5 2 मधे 3, 3 मधे 4 लयकारी आकडयात लिहा. **07**

SLR-AK-438

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Special Paper – XIV)
INTERNATIONAL POLITICS

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) भारत आणि चीन यांच्या सत्तासंतुलनासंबंधी ––––– यांनी आघात प्रतिबंधक राज्याची भूमिका बजाविली आहे.
अ) भूतान, नेपाळ ब) पाकिस्तान, श्रीलंका
क) अमेरिका, रशिया ड) पोलंड, फ्रान्स

2) गॅटची आठवी फेरी 1993 मध्ये ––––– येथे सुरू झाली.
अ) इंग्लंड ब) अमेरिका
क) सिंगापूर ड) उरूग्वे

3) संयुक्त राष्ट्र संघटनेची ––––– बडी राष्ट्रे स्थायी/कायम सभासद आहेत.
अ) 5 ब) 6
क) 7 ड) 8

4) भारत–पाकिस्तान या दोन देशात चौथे युद्ध कारगील भूमीवर ––––––– मध्ये झाले.
अ) 1971 ब) 1999
क) 2005 ड) 2019

5) ––––– ते ––––– हा शीतयुद्धाचा कालखंड म्हणून समजला जातो.
अ) 1920 ते 1945 ब) 1950 ते 1991
क) 1945 ते 1990 ड) 1971 ते 2001

6) एकध्रुवीय जग म्हणजे ज्यामध्ये ––––– प्राबल्य असते.
अ) अनेक राष्ट्राचे ब) एकाच राष्ट्राचे
क) सर्वच राष्ट्राचे ड) यापैकी नाही

7) आंतरराष्ट्रीय कायद्याचे ––––––––.
अ) सार्वभौम राष्ट्रावर बंधन नसते ब) सार्वभौम राष्ट्रावर बंधन असते
क) देशपरत्वे नियम वेगवेगळे आहेत ड) यापैकी सर्वच

8) समान उद्देशांच्या प्राप्तीसाठी राज्यांच्या समुदायांनी एकत्र येऊन केलेले संघटन म्हणजे ––––– होय.
अ) जागतिक संघटना ब) धार्मिक संघटना
क) क्षेत्रीय संघटना ड) औद्योगिक संघटना

9) ––––– या देशात शांतता राखण्यासाठी भारताने 1987 ते 1990 या काळात शांतीसेना पाठवली होती.
अ) पाकिस्तान ब) बांग्लादेश
क) नेपाळ ड) श्रीलंका

10) "लोकांना मारण्याची संघटीत व्यवस्था म्हणजे ––––– होय."
   अ) नक्षलवाद ब) लष्करशाही
   क) दहशतवाद ड) यापैकी सर्वच

11) ––––– हे जगाच्या संघराज्याचे कायदेमंडळ आहे.
   अ) सुरक्षामंडळ ब) आमसभा
   क) विश्वस्त मंडळ ड) आर्थिक आणि सामाजिक मंडळ

12) भारत आणि चीन या दोन देशात ––––––– रेषा आहे.
   अ) डयूरंड ब) रॅडक्लिफ
   क) मॅकमोहन ड) यापैकी नाही

13) सत्ता संतुलन पद्धती ही ––––––– असते.
   अ) परिदृढ ब) ईश्वरनिर्मित
   क) विषमतेवर आधारित ड) परिवर्तनशील

14) संयुक्त राष्ट्र संघटनेचे सचिवालय ––––– येथे आहे.
   अ) लंडन ब) न्यूयॉर्क
   क) हेग ड) वॉशिंग्टन

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) भारत–बांग्लादेश संबंध
2) क्षेत्रीय संघटना
3) सत्ता संतुलनाची वैशिष्टये सांगा.
4) सिमला करार
5) आंतरराष्ट्रीय कायद्याच्या मर्यादा लिहा.
6) सुरक्षा मंडळ

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) आंतरराष्ट्रीय कायद्याचा अर्थ व उगमस्थाने लिहा.
2) भारत–चीन संबंधाचा संक्षिप्त आढावा घ्या.
3) दहशतीच्या संतुलनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
4) संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या यशापयशाची चर्चा करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

शीतयुद्धाची समाप्ती व एकध्रुवीय जगाचा उदय यावर निबंध लिहा.

किंवा

जागतिक व्यापार संघटनेच्या कार्याचा आढावा घ्या.

प्र.5 भारत–पाकिस्तान संबंधाची चिकित्सा करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Special Paper – XIV)
INTERNATIONAL POLITICS

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) _____ played the role of Buffer State between India and China for balance of power.
   a) Bhutan & Nepal b) Pakistan & Sri Lanka
   c) America & Russia d) Poland & France

2) The eighth round of GAAT was held in _____ in 1993.
   a) England b) America
   c) Singapore d) Uruguay

3) _____ members of the United Security Council are permanent members.
   a) 5 b) 6
   c) 7 d) 8

4) The Kargil was between India and Pakistan was fought in _____.
   a) 1971 b) 1999
   c) 2005 d) 2019

5) The period of cold war mainly occurs form _____ to_____.
   a) 1920 to 1945 b) 1950 to 1991
   c) 1945 to 1990 d) 1971 to 2001

6) Unipolar is a world in which _____ holds influential position.
   a) many countries b) single country
   c) all countries d) none of these

7) International Laws _____.
   a) are not binding on sovereign countries
   b) binding on sovereign countries
   c) varies per country
   d) all of these

8) In order to benefit the cluster of common states is called _____.
   a) World Organization b) Religious Organization
   c) Regional Organization d) Industrial Organization.

9) India sent the Peace Keeping Force to _____ from 1987 to 1990.
   a) Pakistan b) Bangladesh
   c) Nepal d) Sri Lanka

10) The well organized system to kill people means _____.
   a) Naxalism b) Militancy
   c) Terrorism d) All of these

11) _____ is the World Legislative Assembly.
   a) Security Council b) General Assembly
   c) Trusteeship Council d) Economical and Social Council

12) There is a _____ borderline between India and China.
   a) Durand b) Radcliff
   c) Mc Mohan d) None of these

13) Balance of Power System is based on _____.
   a) static b) created by God
   c) based on inequality d) flexible

14) The Head Quarter of UNO is located in _____.
   a) London b) New York
   c) Hague d) Washington

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) The Relationship between India and Bangladesh
b) Regional Organization
c) Features of Balance of Power
d) Simla Pact
e) Limitations of International Law
f) Security Council

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Write the meaning and sources of International Law.
b) A brief review of Indo-China Relationship.
c) The nature of Balance of Terrorism.
d) Discuss the success and failure of UNO.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Write a detailed essay on the end of Cold War and the rise of Unipolar World.

OR

Take a detailed review of World Trade Organization.

Q.5 Critically evaluate the India – Pakistan relationship. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Psychology (Special Paper – XIV)
ABNORMAL PSYCHOLOGY

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ––––– कार्यक्रम छिन्नमनस्कतेची पुर्नरउपचाराच्या गरजेला प्रतिबंध घालण्यासाठी परिणामकारक ठरतो.
अ) व्यक्ती ब) कुटूंब
क) समूह ड) यापैकी नाही

2) अवधान देण्यामध्ये गंभीर किंवा वारंवार समस्या दिसून आल्यास त्याला ––––– असे म्हणतात.
अ) अवधान ब) त्रुटीतीरेक
क) कृती–विकृती ड) यापैकी नाही

3) ––––– प्रतिबंधात डाऊन संलक्षणने अगोदरच प्रभावित झालेल्या व्यक्तीमधील संभाव्य फलितामधील सुधारणांचा समावेश होतो.
अ) प्राथमिक ब) दुय्यम
क) तृतीय ड) यापैकी नाही

4) मुलांमध्ये प्रदिर्घकाळापर्यंत आढळून येणाऱ्या विकृतीला ––––– विकृती म्हणतात.
अ) विषण्णता ब) चिंता
क) वर्तन ड) यापैकी नाही

5) 'स्व' प्रतिमेच्या महत्वावर ––––– यांनी भर दिला.
अ) कॉर्ल रॉजर्स ब) ॲडलर
क) बीक ड) व्हेअर

6) ––––– उपचार पद्धती चिंता विकृत मुलांसाठी अधिक परिणामकारक आहे.
अ) बोधात्मक ब) वर्तन
क) कुटूंब ड) क्रिडा

7) सामाजिक मानदंडाच्या विरोधी–हिंसाचार त्याचप्रमाणे मूलभूत अधिकारावर अतिक्रमण होणाऱ्या विकृतीस ––––– म्हणतात.
अ) वर्तन ब) चिंता
क) नसविकार ड) यापैकी नाही

8) एक ध्रुवीय विकृतीला काही वेळा ––––– विकृत असे म्हणतात.
अ) विषण्णता ब) चिंता
क) निद्रा ड) ताण

9) ––––– विकृतीमध्ये उन्मादाचे प्रसंग आणि प्रमुख अवसाद प्रसंगाचा समावेश होतो.
अ) द्वि–ध्रुवीय 1 ब) द्वि–ध्रुवीय 2
क) चक्री छिन्नमनस्कता ड) यापैकी नाही

10) ––––– ही संज्ञा नकारात्मक भाव–स्थिती आणि वर्तनातील बदलाची स्थिती होय.
अ) अवसाद ब) वैफल्य
क) ताण ड) चिंता

11) प्रतिवर्षी लोकसंख्येच्या 1 प्रतिशत पेक्षा अधिक प्रमाणात ––––– विकृतीचा प्रभाव वाढत असतो.
अ) आत्ममग्नता ब) चिंता विकृती
क) छिन्न मनस्कता ड) यापैकी नाही

12) पूर्व बाल्यावस्थेतील सर्व बालके ––––– चिंता अनुभवतात.
अ) विलगता ब) अवसाद
क) भावस्थिती ड) मनोदुर्दशा

13) उन्माद आणि अवसाद हे ––––– विकृतीचे प्रकार आहेत.
अ) भावस्थिती ब) छिन्नमनस्कता
क) मनोदुर्दशा ड) मानसिक

14) ––––– यांनी छिन्नमनस्कता विकृतीचे तीन प्रकारात विभागणी केली.
अ) क्रॅपलीन ब) फ्राईड
क) स्कीनर ड) एडलर

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) भावविकृतीचे प्रकार स्पष्ट करा.
2) भ्रम म्हणजे काय?
3) अनिवार्य–विचार कृती नसविकृती.
4) विलगता/विभक्तता चिंता विकृती म्हणजे काय?
5) सदोषभाव/ध्वाशपणाची लक्षणे सांगा.
6) अवसाद म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) डाऊन लक्षण बंध
2) अलगता विकृती
3) हताशपणा विकृती
4) बोधात्मक वर्तन उपचार पद्धती

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

विषण्णमनस्कता विकृतीच्या नकारात्मक लक्षणावर चर्चा करा.

किंवा

द्वि–ध्रुवीय विभ्रमी विकृती स्पष्ट करा.

प्र.5 मानसिक मतिमंदत्वाच्या प्रतिबंधात्मकतेवर चर्चा करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Psychology (Special Paper – XIV)
ABNORMAL PSYCHOLOGY

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) _____ programme are effective in preventing a need of re-hospitalization of schizophrenia.
   a) individual b) family
   c) group d) none of these

2) _____ shows severe of frequent problem of playing attention.
   a) Attention b) deficit-hyper
   c) activity disorder d) None of these

3) Prevention involved improving possible outcome already affected by down-syndrome.
   a) Primary b) Secondary
   c) Tertiary d) None of these

4) _____ disorder in children tend to be relatively long lasting.
   a) Depression b) anxiety
   c) Conduct d) None of these

5) _____ emphasized the importance of the self image.
   a) Carl Rogers b) Adler
   c) Beek d) Weyer

6) _____ thoraphy is more effective for children with anxiety disorder.
   a) Cognitive b) Behaviour
   c) Family d) Play

7) _____ disorder major societion norms are violated as well as basic right of others.
   a) Conduct b) Anxiety
   c) Neurotic d) None of these

8) _____ disorder sometimes referred to unipolar disorder.
   a) Depressive b) Anxiety
   c) Sleep d) Stress

9) _____ disorder include episode of mania a major depressive episode.
   a) Bipolar-I b) Bipolar II
   c) Cyclothymic d) None of these.

10) The term _____ converts a varlety of negative mood and behavioural change.
   a) Depression b) Frustration
   c) Stress d) Anxiety

11) _____ is a disorder effecting more than 1% of population to any given year.
   a) Autistic b) Psychotic
   c) Schizophrenia d) None of these

12) In early childhood all children's experience some _____.
   a) separation anxiety b) depression
   c) mood d) psychotic

13) Mania and depression are type of _____ disorder.
   a) Mood b) schizophrenia
   c) Psychotic d) mental

14) _____ divided schizophrenia into three subtypes.
   a) Krapelin b) Freud
   c) Skinner d) Adler.

Q.2 Write short answers (Any Four) **16**

a) State the types of mood disorder.
b) What is dulusions?
c) Obsessive-compulsive disorder.
d) What is separation anxiety disorder?
e) Give the symptoms of dysthymia.
f) What is depression?

Q.3 Write short notes on (Any Two) **12**

a) Down syndrome
b) Separation anxiety disorder
c) Dysthymic disorder
d) Cognitive behavioural therapy

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Discuss on negative symptoms of schizophrenia.

OR

Explain in detail the bipolar disorder.

Q.5 Discuss on the types of prevention of mental retardation. **14**

SRL-AK-44

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Kannada
TRAVELOGUE & MODERN POETRY

Day & Date: Tuesday, 19-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **14**

1) ಕನ್ನಡ ಪ್ರವಾಸ ಕಥನಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಪ್ರೇರಣೆ –
1) ಹಿಂದಿ **2)** ಬಂಗಾಳಿ
3) ಇಂಗ್ಲೀಷ್ **4)** ಮರಾಠಿ

2) ಕರ್ನಾಟಕದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪ್ರವಾಸಿ ಸ್ಥಳ –
1) ಕಲ್ಲೂರು **2)** ಕುಂಭಾರಿ
3) ಹಡಗಿಲ **4)** ಹಂಪಿ

3) ಪಂಪಾಯಾತ್ತೆಯನ್ನು ಬರೆದ ಲೇಖಕರು –
1) ಹರಿಹರ **2)** ಪಂಪ
3) ಮಾಸ್ತಿ **4)** ವೀ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯ

4) ವಿಜಯ ನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದವರು –
1) ರಾಮರಾಯ **2)** ಪ್ರೌಢರಾಯ
3) ಹಕ್ಕಬುಕ್ಕ **4)** ವಿರೂಪಾಕ್ಷ

5) ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಾಸುವೆಕಾಳು ಗಣಪತಿ ಇರುವ ಸ್ಥಳ –
1) ಬೀದರ **2)** ಕಲ್ಯಾಣ
3) ಹಂಪಿ **4)** ಪಂಜಾಬ

6) ವಿಜಯನಗರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ ತೆಯುವದು.
1) ಮುಸ್ಲಿದಾಳಿ **2)** ಚೋಳದಾಳಿ
3) ಪಾಂಡ್ಯದಾಳಿ **4)** ಹಿಂದೂದಾಳಿ

7) ಹಂಪಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನದಿ –
1) ತುಂಗಭದ್ರಾ **2)** ಗಂಗಾ
3) ಕಾವೇರಿ **4)** ಭೀಮಾ

8) ದುಡಿಯುವವನ ಕಾಲು ಮೇಲು
1) ಎರಡೂ **2)** ಸಮಾನ
3) ಕಳ್ಳನಿಗಿಮತ **4)** ಜಗದ್ಗುರುವಿಗಿಂತ

9) ಕಾಯಕದಲ್ಲಿ ಕನಸು ನನಸಾಯಿತು.
1) ಸರ್ವರ **2)** ಸ್ವರ್ಗದ
3) ಕಲ್ಯಾಣದ **4)** ದೇವರ

10) ಸರಜೂ ಕಾಟ್ಕರ್ ಒಬ್ಬ ಶ್ರೇಷ್ಠ –
1) ವ್ಯಾಪಾರಿ **2)** ಕವಿ
3) ತಂತ್ರಜ್ಞ **4)** ವಿಜ್ಞಾನಿ

11) ಅಬ್ರಹಾಂ ಲಿಂಕನ್ ಅಮೇರಿಕದ – ರಾಗಿದ್ದರು.

1) ಇತಿಹಾಸಕಾರ 2) ಅಧ್ಯಕ್ಷ
3) ಸೈನಿಕ 4) ಸಂಶೋಧಕ

12) ಉತ್ಪನನ ಇದು ಒಂದು ಸಂಗ್ರಹ.

1) ಕಥೆ 2) ನಾಟಕ
3) ಚಿಂತನ 4) ಕಾವ್ಯ

13) ವೈರಿ ಅಡಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ.

1) ಗಿಡದಲ್ಲಿ 2) ನೆಲದಲ್ಲಿ
3) ನಮ್ಮಲ್ಲಿ 4) ಗಡಿಯಲ್ಲಿ

14) ನನ್ನ ನೆಚ್ಚಿನ ಕನ್ನಡ ದಿನ ಪತ್ತಿಕೆ –

ಪ್ರ.2 ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **16**

1) ಕೌದಿ ಯಾವ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿತು.
2) ಹೂವಾಗಿ ಯಾರು ಯಾರು ಅರಳುತ್ತಾರೆ.
3) ಕವಿ ಆಫ್ರೀಕಾದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಏನಾಗುತ್ತಿತ್ತು ?
4) ಪಂಪಾಯಾತ್ರೆಗೆ ಯಾರು ಯಾರು ಹೋಗಿದ್ದರು?
5) ವಿಜಯ ವಿಠ್ಠಲ ಮಂದಿರ ಎಲ್ಲಿದೆ?
ಜಿ) ವಿಜಯನಗರ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಯಾರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು?

ಪ್ರ.3 ಬೇಕಾದ ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ : **12**

1) ಉತ್ಪನನ ಕವಿತೆ.
2) ವಿಠ್ಠಲ ಮಂದಿರ
3) ನೆಚ್ಚಿನ ಕವಿ.

ಪ್ರ.4 ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **14**

1) ಹಂಪಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ದೇವಾಲಯಗಳು ಯಾವುವು?
2) ಉತ್ಪನನದಲ್ಲಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಪ್ರ.5 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. **14**
ಪಂಪಾಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಪಡೆದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

SLR-AK-440

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Special Paper – XIV)
PHILOSOPHY OF RELIGION & SAINTS

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) सगुण आणि निर्गुण हे ––––– चे मार्ग आहेत.
अ) भक्ती ब) धर्म
क) आत्मा ड) अर्थ

2) ––––– मध्ये खिस्तांची श्रद्धा आहे.
अ) वेद ब) कुराण
क) बायबल ड) यापैकी नाही

3) संत मीराबाईंची भक्ती ––––– आहे.
अ) लौकिक ब) अलौकिक
क) लौकिक आणि अलौकिक ड) यापैकी नाही

4) भक्तीयोग हे ––––– संबंधीचे तत्वज्ञान आहे.
अ) कर्तव्य ब) भक्ती
क) ज्ञान ड) यापैकी नाही

5) दुरित म्हणजे ––––– होय.
अ) चांगल्या गोष्टी ब) वाईट गोष्टी
क) नैतिक गोष्टी ड) यापैकी नाही

6) हिंदुनुसार ––––––– हे पवित्र आहेत.
अ) वेद ब) कुराण
क) बायबल ड) यापैकी नाही

7) संत कबीर हे ––––– होते.
अ) एकेश्वरवादी ब) निरीश्वरवादी
क) द्वैतवादी ड) यापैकी नाही

8) संत मीराबाईंची भक्ती ही ––––– भक्ती म्हणून प्रसिद्ध आहे.
अ) अपूर्ण ब) प्रेम
क) अज्ञान ड) अविवेक

9) 'श्री ज्ञानेश्वरी' हा ग्रंथ ज्ञानेश्वरांनी वयाच्या ––––––– वर्षी लिहिला.
अ) 15 ब) 25
क) 35 ड) 45

10) उपनिषद, ब्रह्मसूत्रे आणि भगवद्गीता यांना ––––––– असे म्हणतात.
अ) प्रस्थानत्रयी ब) असत् त्रयी
क) अज्ञान त्रयी ड) अविवेक त्रयी

11) शैव हा एक ——————— आहे.
अ) धर्म ब) संप्रदाय
क) मानवता ड) यापैकी नाही

12) भक्तीचे ——————— प्रकार आहेत.
अ) 5 ब) 4
क) 3 ड) 2

13) ——————— ला निर्गुण भक्तीत स्थान नाही.
अ) भक्ती ब) मूल्य
क) कर्मकांड ड) यापैकी नाही

14) ——— वर श्रद्धा असणे सुफी संप्रदायाचा तात्विक आधार आहे.
अ) ब्राह्मणे ब) पुराणे
क) कुराण ड) वेद

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) संप्रदायाची व्याख्या द्या.
2) शैव संप्रदाय म्हणजे काय?
3) मन म्हणजे काय?
4) वारकरी संप्रदायाचा उद्देश काय?
5) सद्गुरू म्हणजे काय?
6) भगवद्गीता म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) धर्म आणि संप्रदाय यातील भेद
2) नाथ संप्रदाय
3) संतांच्या नैतिक शिकवणीचे महत्त्व
4) मीराबाईंची अध्यात्मिक प्रगती

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

पसायदानाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

किंवा

संत रामदासांच्या दृष्टीने प्रपंच आणि परमार्थ यातील फरक स्पष्ट करा.

प्र.5 संत ज्ञानेश्वरांच्या तत्वज्ञानातील भगवद्गीतेचे स्थान स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Special Paper – XIV)
PHILOSOPHY OF RELIGION & SAINTS

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Saguna and Nirguna are ways of _____.
   a) Bhakti b) Religion
   c) Atma d) Artha

2) Christ believed in _____.
   a) Veda b) Kuran
   c) Bible d) None of these

3) Saint Meerabai's Bhakti is _____.
   a) Natural b) Supernatural
   c) Natural and Supernatural d) None of these

4) Bhaktiyoga is philosophy of _____.
   a) Duty b) Bhakti
   c) Dnyana d) None of these

5) Evil means _____.
   a) Good things b) Bad things
   c) Moral things d) None of these

6) According to Hindus, _____ are pure.
   a) Veda b) Kuran
   c) Bible d) None of these

7) Saint Kabir was _____.
   a) Monotheist b) Atheist
   c) Dualistic d) None of these

8) Saint Meerabai's bhakti is famous for _____ bhakti.
   a) Apurna b) Prem
   c) Adnyana d) Aviveka

9) 'Shri Dnyaneshwari' is written by Dnyaneshwara in the age of _____.
   a) 15 b) 25
   c) 35 d) 45

10) Combination of Upanishadas, Brahmasutras and Bhagavadgita is called _____.
   a) Prasthanatrayi b) Asat trayi
   c) Adnyan trayi d) Aviveka trayi

11) Shaiva is a _____.
   a) Religion b) Cult
   c) Humanity d) None of these

12) There are _____ types of Bhakti.
   a) 5 b) 4
   c) 3 d) 2

13) There is no place for _____ in Nirguna Bhakti.
   a) Bhakti b) Value
   c) Karmakanda d) None of these

14) To believe in _____ is a formal ground of Sufi cult.
   a) Brahmane b) Purane
   c) Bible d) Vedas

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

a) Define Cult.
b) What is Shaiva cult?
c) What is Mana?
d) What is the goal of Vaishnava cult?
e) What is Sadguru?
f) What is Bhagvadgita?

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Distinction between religion and cult
b) Nath cult
c) Importance of moral teaching of saints
d) Spiritual development of Meerabai

Q.4 Attempt any one of the following question.

Explain the significance of pasayadana. **14**

OR

According to saint Ramdasa distinguish between prapanch and paramartha.

Q.5 Explain the place of Bhagvadgita in Saint Dnyneshwara's philosophy. **14**

SLR-AK-441

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education(Special Paper – XIV)
APPLIED YOGA

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **10**

1) लोकमान्य टिळक ———— च्या तुरूंगात होते.
अ) मंडाले ब) नगर
क) येरवाडा ड) अंदमान

2) भावना किती प्रकारच्या असतात?
अ) 3 ब) 2
क) 5 ड) 7

3) योगामध्ये किती नियम आहेत?
अ) 5 ब) 6
क) 7 ड) 8

4) उभ्यास्थितीतील आसन कोणते?
अ) ताडासन ब) पद्मासन
क) मयूरासन ड) शवासन

5) ग्रंथीचे प्रकार किती?
अ) 2 ब) 4
क) 3 ड) 5

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **10**

1) भावनावर नियंत्रणासाठी योग
2) भावना म्हणजे काय?
3) भावनिक आरोग्य
4) वैयक्तिक कार्यक्षमतेची वैशिष्टये
5) मानसशास्त्राचे खेळांतील महत्त्व
6) सर्व सामान्यासासाठी योग

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही तीन टिपा लिहा. **15**

1) योगाची व्याप्ती लिहा.
2) क्रीडाक्षेत्रात योगाची कामगिरी काय याची सविस्तर माहिती लिहा.
3) योग आणि भावनात्मक आरोग्य यांचा सहसंबंध सांगा.
4) योग आणि सामाजिक आरोग्य

SLR-AK-441

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education(Special Paper – XIV)
APPLIED YOGA

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **10**

1) Lokmanya Tilak was in the _____ prison.
   a) Mandale b) Nagar
   c) Yerwada d) Andman

2) How many types of emotions are there?
   a) 3 b) 2
   c) 5 d) 7

3) How many niyam's are in yoga?
   a) 5 b) 6
   c) 7 d) 8

4) ____ asan is performed in standing position.
   a) Tadasan b) Padmasan
   c) Mayurasan d) Shavasan

5) How many types of glands are there in the body?
   a) 2 b) 4
   c) 3 d) 5

Q.2 Attempt any five of the following questions. **10**

a) Yoga for controlling emotions.
b) What is meant by emotions?
c) Emotional Health
d) Characteristics of personal efficiency
e) Importance of psychology in sports
f) Yoga for common man

Q.3 Write short notes (Any Three) **15**

a) Write about the scope of yoga.
b) Discuss the role of yoga in sports.
c) Explain the relationship between yoga and emotional health.
d) Yoga and Social Health

SLR-AK-442

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Special Paper – XIV)
SOCIOLOGY OF TRIBAL SOCIETY

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) सर्वात्मवादाचा सिद्धांत कोणी मांडला?
अ) मॅक्समुलर ब) डॉ. मजुमदार
क) टायलर ड) फ्रेझर

2) आदिवासी निरक्षरतेचे प्रमुख कारण कोणते?
अ) गरीबी ब) भाषा
क) मर्यादित शाळा ड) वरील सर्व

3) आदिवासी लहान मुलांच्या बाबतीत आरोग्याच्या समस्या कोणत्या आढळतात?
अ) कुपोषण ब) मुडदुस
क) अतिसार ड) गोवर

4) संस्कृतीकरणाची संकल्पना कोणी मांडली?
अ) मॅक्समुलर ब) डॉ. मजुमदार
क) एम. एन. श्रीनिवास ड) घुर्ये

5) डॉ. एस. सी. दुबे यांनी जादूचे किती प्रकार सांगितले आहेत?
अ) दोन ब) तीन
क) चार ड) एक

6) खालीलपैकी कोणते आदिवासी शेती व्यवसायात निपुण आहेत?
अ) थारो ब) चेंचु
क) इरूला ड) ओगें

7) तोडा जमातीचा प्रमुख व्यवसाय कोणता आहे?
अ) शेती ब) पशुपालन
क) शिकार ड) मासेमारी

8) आदिवासी सहकारी विपणन विकास परिसंघ (ट्राइफेड) ची स्थापना केव्हा झाली?
अ) 1988 ब) 1887
क) 1987 ड) 1900

9) बोडो चळवळीमध्ये करो वा मरो असा नारा कोणी दिला?
अ) शिबु सोरेन ब) उपेंद्रनाथ ब्रम्हा
क) बेगुन सुमराई ड) जयपाल सिन्हा

10) गोंड आदिवासीमध्ये स्थलांतरीत शेतीस काय म्हटले जाते?
अ) पेंडा ब) बेवरा
क) दध ड) झुम

11) झारखंड पक्षाचा नेता कोण होता?
अ) शिबु सोरेन ब) शिब मुरमु
क) जयपाल सिन्हा ड) राजपाल राठोड

12) कोणते आदिवासी उदरनिर्वाहासाठी पशुपालन करतात?
अ) तोडा ब) कमार
क) कादर ड) बैगा

13) आदिवासींनी किती आत्म्याची कल्पना मान्य केली आहे?
अ) दोन ब) चार
क) एक ड) तीन

14) खालीलपैकी कोणती आदिवासी चळवळ नाही?
अ) खारवार चळवळ ब) भिल्ल चळवळ
क) कोळी चळवळ ड) तेभागा चळवळ

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) सर्वात्मवाद सिद्धांत लिहा.
2) आदिवासींच्या आर्थिक क्रिया लिहा.
3) जादूचे प्रकार लिहा.
4) हिंदुकरण स्पष्ट करा.
5) वारली कला याबद्दल लिहा.
6) आदिवासी कल्याण कार्यक्रम थोडक्यात लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) आदिवासींच्या आर्थिक समस्या
2) जादूची वैशिष्टये
3) नागा चळवळ
4) स्थलांतरित शेती

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

आदिवासी अर्थव्यवस्था आणि त्याची वैशिष्टये लिहा.

किंवा

आदिवासींचे सामाजिक–सांस्कृतिक आणि आरोग्यविषयक समस्या लिहा.

प्र.5 आदिवासी विकास स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Special Paper – XIV)
SOCIOLOGY OF TRIBAL SOCIETY

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Who propounded the Animism theory?
   a) Maxmular b) Dr. Majumdar
   c) Tylor d) Frazer

2) Which is the main reason of tribal illiteracy?
   a) Poverty b) Language
   c) Limited school d) All the above

3) Which health problem is mainly found in tribal kids?
   a) Kuposhan (Malnourishment) b) Mudadus (Rickets)
   c) Atisar (Diarrhea) d) Govar (Measles)

4) Who propounded the concept of Sanskritization?
   a) Maxmular b) Dr. Majumdar
   c) M .N. Shrinivas d) Ghurye

5) How many types of magic are stated by Dr. S.C. Dube?
   a) Two b) Three
   c) Four d) One

6) Which of the following tribes is expert in cultivation?
   a) Tharo b) Chenchu
   c) Irula d) Onge

7) What is the main occupation of toda tribe?
   a) Cultivation b) Stock raising
   c) Hunting d) Fishing

8) When the tribal co-operative marketing development federation (TRIFED) established?
   a) 1988 b) 1887
   c) 1987 d) 1900

9) Who say ‘Do and Die’ in Bodo movement?
   a) Shibu Soren b) Upendranatha Brahma
   c) Begun Sumrai d) Jaypal Sinha

10) What is say, for Shifting cultivation in Gonda Tribe?
   a) Penda b) Bevara
   c) Dadh d) Jhum

11) Who was the leader of Jharkhand party?
   a) Shibu Soren b) Sib Murmu
   c) Jaypal Sinha d) Rajpal Rathod

12) Which tribal people are doing stock raising for their livelier?
a) Toda b) Kamar
c) Kadar d) Baiga

13) How many souls are expected by tribe?
a) Two b) Four
c) One d) Three

14) Which of the following is not a tribal movement?
a) Kharvar movement b) Bhils movement
c) Kolis movement d) Tebhaga movement

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

a) Write a Animism theory.
b) Write economic activities of tribes.
c) Write types of magic.
d) Explain Hinduization.
e) Write about Warali art.
f) State about tribal welfare programme in brief.

Q.3 Write short notes on. (Any Two) **12**

a) Economic problem of tribes
b) Characteristics of magic
c) Naga movement
d) Shifting cultivation

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Write a tribal economy and its characteristics.

OR

Explain the tribal socio-cultural and health problem.

Q.5 Explain tribal development. **14**

SLR-AK-445

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
English
BREAKTHROUGH

Day & Date: Thursday, 10-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **08**

1) Jim didn't help Tom since he was afraid of Aunt _____.
   a) Sally b) Polly
   c) Kelly d) Billy

2) The necklace which caused the tragedy of Loisel couple was _____.
   a) golden b) silver
   c) fake d) highly expensive

3) Pyramus and Thisbe had decided to meet at the _____ of Ninus.
   a) Gate b) Palace
   c) Temple d) Tomb

4) Mathilde borrowed the necklace from her friend Mme _____.
   a) Ferrari b) Forester
   c) Fortier d) Fathead

5) Sarojini Naidu was born in _____.
   a) Madras b) Bombay
   c) Hyderabad d) Calcutta

6) Phillis Whitley was born in _____.
   a) West Indies b) West Africa
   c) South Africa d) North America

7) 'Sheets of white blossoms new-garnered,
   To perfume the sleep of the _____.'
   a) newly born b) dead
   c) injured d) handicapped

8) To Whitley virtue helps a person overcome _____.
   a) despair b) mountain
   c) solution d) humanity

B) Rewrite the following sentences according to the directions given in the brackets. **03**

1) Shakespeare was a dramatist. He was born during the Elizabethan period. (Make a complex sentence.)
2) He went to the market to buy a motorcycle. (Make a compound sentence.)
3) I don't know the answer. (Write a question tag.)

C) Combine the sentences below with a suitable relative pronoun. **03**

1) He is a young artist. He wants to act in Hindi movies.
2) This is an idea. Nobody likes.
3) You see a car. The car is quite expensive.

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Why did Aunt Polly ask Tom Sawyer to whitewash the fence?

b) How did Mathilde borrow the necklace?

c) How did Pyramus and Thisbe's families react to their love?

d) What were the things that Tom received from his friends by making his task attractive?

e) Why was Mathilde shocked when she came to know about the reality of the necklace?

f) How were Pyramus and Thisbe converted into the mulberries?

Q.3 Answer the following in detail. (Any Two) **12**

a) How has Sarojini Naidu described the bazaars of Hyderabad?

b) Why has Phillis Whitley called virtue to be a bright jewel?

c) Imagine that your brother fell ill and lost one year of his under graduation. How will you help him solve this problem?

d) Your sister has got married recently. Advise her how to get adjusted in the family of her husband.

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

a) Imagine that you are a journalist and you conduct an interview of Nagraj Manjule, the Marathi film-maker. Describe the personality traits of Manjule in terms of his looks, attitude, confidence, speech, future plans, etc.

OR

b) Describe your neighbour, who is a medical representative, in terms of his mood, character and thoughts.

Q.5 Read the passage below and write a summary of it. **14**

Kapil Dev, in full Kapil Dev Ramlal Nikhanj, is the Indian cricketer and the greatest pace bowler in his country's history. He is the only cricketer to have scored over 5,000 runs and taken more than 400 wickets in Test cricket. Dev made his debut in first-class cricket playing for his state, Haryana. He joined the Indian national team for a 1978-79 Test series against Pakistan. Although his tally of seven wickets over three matches in a losing effort was not the most spectacular of debuts, Dev played with great energy, possessing an impressive out-swinger delivery and an aggressiveness that Indian cricket had not seen in a long while. In fact, Dev was India's first genuine fast bowler, and he went on to lead the country's bowling attack for the next two decades. He ended his Test career with a record 434 wickets in 131 Test matches including 23 five-wicket matches. In one-day internationals, he took 253 wickets over 225 games.

Dev also made a mark as a hard-hitting middle-order batsman. In a 1978-79 Test series against the West Indies, he not only took seven wickets in the fourth Test but also scored 126 runs in the fifth Test to help India win the series. His attacking game, peppered often with huge boundaries, helped him score 5,248 runs in 131 Tests and 3,783 runs in 225 one-day internationals. Dev was made the captain of the Indian national team in 1983. As a leader, he downplayed strategy and led by example. This was best seen in the 1983 Prudential Cup, when he almost single-handedly helped India defeat Zimbabwe with a 175 not out (his175 runs were a career high). However, inconsistent performances led to his being relieved of the captaincy soon after the victory. He was even dropped from the side briefly in 1984. Nevertheless, Dev played several match-winning innings for India. The most famous of these include his "5 for 28" (taking five wickets while conceding only 28 runs) against Australia. Dev retired in 1994 and had a brief but unsuccessful 10-month spell as the coach of the Indian national team from October 1999 to August 2000. Dev received two of India's highest civilian honours: the Padma Shri (1982) and the Padma Bhushan (1991). In 2002 he was named the Indian Cricketer of the Century, and he was inducted into the International Cricket Council's Hall of Fame in 2009.

SLR-AK-446

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
English (Special Paper – XV)
LITERATURES IN ENGLISH

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) The Play *Endgame* is _____ play.
   a) An absurd play b) A historical play
   c) A problem play d) A gothic play

2) In the play *Endgame* the name of Nagg's husband is _____.
   a) Clov b) Nell
   c) Hamm d) Shyam

3) A whistle is always hanging around the neck of _____.
   a) Nell b) Clov
   c) Nagg d) Hamm

4) In the play *Endgame* two ashbins are covered by _____.
   a) A new sheet b) A shinning sheet
   c) An old sheet d) A purple sheet

5) Blind, immobilized by old age in his wheeled chair, _____ believes no one suffers more than he does.
   a) Clove b) Nagg
   c) Nell d) Hamm

6) The novel *A Guest of Honour* is published in the year _____.
   a) 1950 b) 1970
   c) 1930 d) 1940

7) In the novel *A Guest of Honour* the name of political party PIP stands for _____.
   a) Public Independence Party b) Private Independence party
   c) People's Independence Party d) Political Independence Party

8) The name of English colonial administrator who was expelled from a central African nation for siding with its black nationalist leaders is _____.
   a) James Bray b) Adamson Mate
   c) Mr. Kabata d) Margot

9) _____ was one of Edward Shinza's lieutenants in the early days of PIP.
   a) Joseph Conrad b) John Edward
   c) Joseph Asahe d) John Bite

10) The name of farmer is _____, who had 123 acres of land in the short story *How Much Land Does a Man Need?,-*
   a) Babuji b) Soham
   c) Pahom d) Gangu

11) In the short story *The Open Window*, the name of Mrs. Sappleton's niece is _____.
a) Vera b) Nora
c) Elizabeth d) Pearl

12) _____ is the name of girl in the short story *Twenty Six men and a girl*.
a) Jimmy b) Vimal
c) Sara d) Tanya

13) An unnamed American man and a young woman, Jig, are waiting for the express _____ from Barcelona in the short story Hills Like a White Elephants.
a) train b) bus
c) taxi d) plane

14) In the short story *The Shroud*, Madhav suspected that if he went into the hut, Ghisu would finish off most of the _____.
a) carrots b) potatoes
c) bananas d) apples

Q.2 Write the short answers. (Any Four) **16**

a) Comment of Ghisu's attitudes towards life from the short story *The Shroud*.
b) What is theme of the short story *How Much Land Does a Man Need?*
c) Write in brief about the short story *Twenty Six Men and a Girl.*
d) Write a short note on the short story *The Open Window.*
e) Comment on the title of the short story *Hills Like a White Elephant.*
f) Write in brief about the short story *Boscombe Valley Mystery.*

Q.3 Answer the following questions. (Any Two) **12**

a) Discuss in detail the *Postcolonial Literature*.
b) Write in detail the characteristics of the absurd drama.
c) Give the reference to context of the following.
Both then sat eating puris, with all the majesty of a tiger in the jungle pursuing his prey. They had no fear of being called to account, nor any concern about disgrace. They had passed through these stages of weakness long ago. Ghisu said in a philosophical manner, "If my soul is being pleased, then won't she receive religious merit?"
Madhav bowed his head in pious confirmation. "Certainly she'll certainly receive it. Bhagwan, you are the knower of hearts – take her to Heaven! We're both giving her our heartfelt blessing. The feast I've had today – I haven't had its equal in my whole life!"
d) Give the reference to context of the following.
Even though we live in splendor in the world, if there is nowhere to go when we leave this earth, that life would be just in vain and a stupid one. Nevertheless, today, many people do not see the end of their life and just live to pursue their own desire and carnal pleasure in front of their eyes. The truly wise person is not the one who lives for more enjoyment in this earth but the one who prepares for the day when he will stand up in front of God who created his soul.

Q.4 Answer the following questions. (Any One) **14**

What are the characteristics of an absurd play? Consider Endgame as an absurd play.

OR

Discuss the character of Clov from the play *Endgame*.

Q.5 Discuss the various themes of the novel *A Guest of Honour*. **14**

SLR-AK-447

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Hindi (Special Paper – XV)
PRAYOJAN MULAK HINDI

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिर्वाय हैं।
2) दाहिनी और लिखे गए अंक के गुण दर्शाते हैं।

प्र.1 अ) निम्नलिखित अंग्रेजी शब्दों के सामने उसकी हिंदी पर्यायवाची शब्द लिखिए। 07

1) Ad hoc
2) Eraser
3) Promotion
4) Manager
5) Governor
6) Registar
7) Cashier

आ) निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 07

1) 'अनुवाद' को मराठी में ––– पर्यायवाची शब्द मिलता है।
अ) भाषानुवाद ब) भाषांतर
क) शब्दानुवाद ड) भावानुवाद

2) To को हिंदी पत्रों में ––– कहते है।
अ) प्रेषक ब) प्रेषिती
क) सेवा में ड) महोदय

3) 'Speaker' को हिंदी में ––– पर्यायवाची शब्द मिलता है।
अ) कुलपति ब) कुलसचिव
क) राज्यपाल ड) सभापती

4) ––– के अनुसार विज्ञापन जनसंपर्क का एक मात्र शक्तिशाली साधन हैं।
अ) डॉ. नामवर सिंह ब) कृष्णा सोबती
क) दंगल झाल्टे ड) निराला

5) भुगतान समय पर न मिलने पर ग्राहक को याद दिलाने के लिए ––– लिखे जाते है।
अ) स्मरण पत्र ब) प्रेम पत्र
क) दर्दभरा पत्र ड) आवेदन पत्र

6) एल. एन. शर्मा 'अनुवाद' को ––– प्रकार का साहित्य मानते हैं।
अ) फोर्थ ब) थर्ड
क) फर्स्ट ड) सेकंड हँड

7) विनोद गोदरेजीने विज्ञापन माध्यमों का ––– वर्गो में जिक्र किया है।
अ) एक ब) चार
क) दो ड) तीन

प्र.2 निम्नलिखित में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। **16**

1) अनुवाद के कोई चार प्रकारों को लिखिए।
2) विज्ञापन के कोई चार तत्वों को लिखिए।
3) 'संदर्भ पत्र' किसे कहते हैं?
4) विज्ञापन के लक्ष्य को संक्षेप में लिखिए।
5) वाणिज्यिक पत्राचार के कितने प्रकार पाठयक्रम में निर्धारित किए हैं? कौन से?
6) मूलपाठ तथा अनुदित पाठ की समतुल्यता संक्षेप में लिखिए।

प्र.3 निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए। **12**

1) व्यवस्थापक, सिलेक्शन एम्पोरियम, मेन रोड, सोलापूर; रिलायन्स ग्रुप, दादर, मुंबई को प्रिटेंड साडियों के नमूने तथा मूल्य की पुछताछ करते हुए पत्र लिखते है। पूछताछ के पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए।
2) ग्रंथपाल, महिला महाविद्यालय, नागपुर; विक्रय व्यवस्थापक, राजकमल प्रकाशन, नई दिल्ली के नाम हिंदी पुस्तकों का क्रयादेश भेजते है। पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए।
3) मेसर्स किरण इलेक्ट्रॉनिक्स, हुतात्मा चौक, कुर्डूवाडी, जिला सोलापूर; विक्रय व्यवस्थापक, कल्पना इंडस्ट्रीज, 412, लक्ष्मी रोड, पुणे के नाम पत्र लिखकर खराब/निकृष्ठ माल भेजने के कारण शिकायती पत्र भेजते है। प्रारूप तैयार कीजिए।
4) मा. व्यवस्थापक, ज्ञानदीप पुस्तक भांडार, औरंगाबाद अपने पुस्तक विक्रेता प्रतिभा पुस्तक डिपो, स्टेशन रोड, सांगोला के नाम 50,000 रूपये का भुगतान जल्द करने के संबंध में भूगतान का पत्र लिखते है। पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए।

प्र.4 निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए। **14**

अनुवादक के गुणों को विशद कीजिए।

अथवा

विज्ञापन के तत्वों पर प्रकाश डालिए।

प्र.5 विज्ञापन के प्रकारों का विवेचन कीजिए। **14**

SRL-AK-448

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester – VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Kannada (Special Paper – XV)
LANGUAGE AND LINGUISTICS

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **14**

1) ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬೆಳಕು ಎಂದು ಕರೆದವರು –
1) ಭಾಮಹ **2)** ದಂಡಿ
3) ಬಸವಣ್ಣ **4)** ಸಿದ್ಧರಾಮ

2) ಅನುಕರಣ ವಾದದ ಪ್ರತಿಕಾರ –
1) ಲಿಬ್ನಿಜ್ **2)** ನೋರಿ
3) ಮ್ಯಾಕ್ಸ್‌ಮುಲ್ಲರ್ **4)** ಐಸ್ಲರ್

3) 'ಖಾನಾವಳಿ ಚಾಲೂ ಐತೇನ್ರಿ' ಇದು ಯಾವ ಪ್ರದೇಶದ ಭಾಷೆ –
1) ಕಲ್ಬುರ್ಗಿ **2)** ಮೈಸೂರು
3) ಅಕ್ಕಲಕೋಟ **4)** ಧಾರವಾಡ

4) ಅನುರಣನ ವಾದಕ್ಕೆ ಚೇಷ್ಟೆಯಿಮದ ಕರೆದಿರುವ ಹೆಸರು –
1) ಡಿಂಗ್ ಡಾಂಗ್ ವಾದ **2)** ಪೂಹ್ ಪೂಹ್ ಥೇರಿ
3) ಯೊ.ಹೆ.ಹೊ. ವಾದ **4)** ಬೌವೌ

5) ಕವಿರಾಜ ಮಾರ್ಗ –
1) ಶ್ರೀವಿಜಯ **2)** ದಮಡಿ
3) ನಾಗವರ್ಮ **4)** ವಾಮನ

6) ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲನೇಶಬ್ಧ –
1) ಇಸಿಲ್ **2)** ಊರೋ
3) ಪೊಟ್ಟೆ **4)** ಕೋಟೆ

7) ಮಾತೆಂಬುದು ಜ್ಯೋತಿರ್ಲಿಂಗ –
1) ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು **2)** ಬಸವಣ್ಣ
3) ಅಂಬಿಗರ ಚೌಡಯ್ಯ **4)** ಚೆನ್ನಬಸವಣ್ಣ

8) ಹಲ್ಮಿಡಿ ಇದು ––– ಮೊದಲ ಶಾಸನ –
1) ಕನ್ನಡದ **2)** ಮರಾಠಿಯ
3) ತಮಿಳು **4)** ಸಂಸ್ಕೃತದ

9) ಭಾಷೆಯ ಮೂಲದ್ರವ್ಯ –
1) ಧ್ವನಿ **2)** ಧ್ವನಿಮಾ
3) ಆಕೃತಿ **4)** ಆಕೃತಿಮಾ

10) ಗಾಥಾಸಪ್ತಸತಿ –
1) ಕೇಶಿರಾಜ **2)** ದಂಡಿ
3) ಹಾಲಾಹಲ **4)** ಶ್ರೀವಿಜಯ

11) 'ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಸ್ವರೂಪ' ಕೃತಿಯ ಲೇಖಕರು –
1) ವ್ಹಿ.ಜಿ. ಪೂಜಾರ **2)** ಹೋ. ಪ. ನಾ.
3) ಸಂಗಮೇಶ ಸವದತ್ತಿ ಮಠ **4)** ಕಲ್ಯಾಣರಾವ ಪಾಟೀಲ

12) ಇದು ದ್ರಾವಿಡ ಭಾಷಾ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ –
1) ಕನ್ನಡ 2) ಮರಾಠಿ
3) ಸಂಸ್ಕೃತ 4) ಗುಜರಾತಿ

13) ಅಕ್ಕಲಕೋಟ ––– ಎನಿಸಿದ ಕನ್ನಡ ಪ್ರದೇಶ –
1) ಹೊರನಾಡ 2) ಹೊರಪ್ರದೇಶ
3) ಮಧ್ಯನಾಡ 4) ಹೊರದೇಶ

14) ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಧಾನಿ –
1) ಬೆಂಗಳೂರು 2) ಬೆಳಗಾವಿ
3) ಮುಂಬೈ 4) ಹೈದರಾಬಾದ

ಪ್ರ.2 ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **16**

1) ಹಾಲಾಹಲ ಬರೆದ ಕೃತಿ ಯಾವುದು? ಅದು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಕನ್ನಡ ಪದಗಳಾವುವು?
2) ಕನದನಡದ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಭಾಷಾ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ.
3) ಭಾಷೆ ಎಂದರೇನು?
4) ದಂಡಿಯ ಕಾಲ ಹಾಗು ಕೃತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ? ಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೇಳಿರಿ.
5) ಅನುರಣನ ವಾದವನ್ನು ಯಾರು ಏನೆಂದು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ?
6) ಬ್ಲಾಕ್ ಮತ್ತು ಟ್ರೇಗರ್ ಅವರ ಭಾಷೆ ಬಗೆಗಿನ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ಯಾವುದು?

ಪ್ರ.3 ಬೇಕಾದ ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ : **12**

1) ಭೌಗೋಳಿಕ ಪ್ರಭೇದ
2) ಮೈಸೂರು ಕನ್ನಡ
3) ಉದ್ಗಾರ ವಾದ
4) ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಾಚೀನತೆ

ಪ್ರ.4 ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **14**

1) ಭಾಷೆಯ ವ್ಯಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.
2) ಭಾಷೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಭಾಷಾವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಪ್ರ.5 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. **14**

ಭಾಷೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

SLR-AK-449

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov- 2019
Marathi (Special Paper – XV)
उपयोजित मराठी (उत्तरार्ध)

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **14**

1) वक्तृत्व यास कोणता प्रतिशब्द वापरला जातो?
अ) संवाद ब) अभिनय
क) भाषण ड) वार्तालाप

2) वक्तृत्व ही दैवी देणगी नाही तर प्रयत्नसाध्य कला आहे असे कोणी म्हटले?
अ) विल्यम जेनिंग ब्रायन ब) विल्यम जोन्स
क) लबव ड) डेलहाईम्स

3) शतेषु जायते शूर, सहस्त्रेषुच पण्डित तर दशसहस्त्रेषु मध्ये कोण असतो?
अ) संत ब) विद्वान
क) श्रोता ड) वक्ता

4) मुलाखत हा शब्द कोणत्या भाषेतून मराठीत रूढ झाला आहे?
अ) फार्शी ब) उर्दू
क) अरबी ड) हिंदी

5) ज्याची मुलाखत घ्यावयाची आहे त्याला काय म्हणतात?
अ) सूत्रधार ब) मुलाखतकार
क) मुलाखतकर्ता ड) मुलाखतदाता

6) प्रकट मुलाखत कोणत्या स्वरूपाची असते?
अ) खाजगी ब) सार्वजनिक
क) कौंटुबिक ड) राजकीय

7) वर्ल्ड वाईड वेब अर्थात जगभराचे नेटवर्क कोणत्या देशातील कंपनीने तयार केले?
अ) अमेरिका ब) जपान
क) नेदरलँड ड) स्वित्झलँड

8) इंटरनेटवरील पत्रव्यवहाराला काय म्हणतात?
अ) ई–कॉमर्स ब) ई–बुक
क) ई–बँकिंग ड) ई–मेल

9) इंटरनेटवरील ज्ञानकोश कोणाला म्हटले जाते?
अ) वेबसाईट ब) विकिपीडिया
क) ई–रीडिंग ड) नेपटॉल

10) संगणकावर मराठीतून लेखन करण्यासाठी कोणत्या संचचा वापर करतात?
अ) युनिकोड ब) युनिडेअर
क) एक्सेल ड) वर्डपेज

11) सर्जनशील कला कोणती आहे?
अ) भाषण ब) संवाद
क) साहित्य ड) गायन

12) भावसंवेदना हा कोणत्या लेखन प्रकाराचा गुणविशेष आहे?
अ) आत्मचरित्र ब) प्रवासवर्णन
क) कविता ड) वैचारिक लेखन

13) कमीत कमी पात्रे आणि प्रसंग कोणत्या लेखनात असतात?
अ) कविता ब) कथा
क) चरित्र ड) निबंध

14) वक्तृत्व कला व शास्त्र हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
अ) रवींद्र देसाई ब) यशोदा भागवत
क) न. वि. जोशी ड) स्नेहल तावरे

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) सूत्रसंचालकाच्या अंगी कोणते गुण असावेत?
2) भाषण म्हणजे काय ते सांगून त्याचे प्रकार स्पष्ट करा.
3) वक्तृत्व कलेची वैशिष्टये लिहा.
4) मुलाखतीचा हेतू विशद करा.
5) विकिपीडियाचे फायदे लिहा.
6) सर्जनशीलता म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) वक्तृत्व कलेचे सात 'स' कार स्पष्ट करा.
2) मुलाखत लेखन पद्धती विशद करा.
3) संगणक आणि मराठीचा संबंध स्पष्ट करा.
4) सर्जनशील लेखनाची वैशिष्टये लिहा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

इंटरनेट आणि वेबचा वापर कोणकोणत्या माध्यमातून होतो ते साधार विशद करा.

किंवा

सुशिक्षित तरूण – बेरोजगार – गावी शेती – नवीन तंत्रज्ञानाचा वापर – शेतीत प्रयोग – यशस्वी शेतकरी – कृषिभूषण पुरस्कार या रूपरेषेवरून कथा लेखन करा.

प्र.5 मुलाखत म्हणजे काय ते सांगून मुलाखत घेताना कोणती पूर्वतयारी करावी लागते ते विशद करा. **14**

SLR-AK-45

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Urdu
PROSE

Day & Date: Tuesday, 19-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

14

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کاانتخاب کرکے خانہ پری کیجیئے:-

1) "منگتو" بھیکاریوں کا سردار لاتیں پھیلائے چٹائی پر بیٹھ کر _____ پی رہا تھا-

i) پانی، ii) شراب، iii) شربت، iv) حقہ

2) آرام اُسی کے واسطے ہے جو _____ سے جی نہیں چراتا ہے-

i) محنت، ii) محبت، iii) کام، iv) پڑھائی

3) _____ نے کہا کہ "سستی سے ہر طرح کی برائی پیدا ہوتی ہے-

i) مولوی، ii) حکماء، iii) عالم، iv) ڈاکٹر

4) کرشن چندر کے افسانوی مجموعے کا نام _____ ہے-

i) خواب وخیال، ii) طلسمِ خیال، iii) دھواں، iv) موت کا راز

5) "فورمین" _____ افسانے کا معاون کردار ہے-

i) ان داتا، ii) نظارے، iii) نیا قانون، iv) صرف ایک آنہ

6) نور خان صاحب اکثر جیب میں _____ رکھتے تھے-

i) گڑ، ii) شکر، iii) چاکلیٹ، iv) بسکٹ

7) کانجی ہاؤس کا چوکیدار _____ لے کر جانوروں کی حاضری لینے آنکلا-

i) چراغ، ii) لالٹین، iii) موم بتی، iv) دیا

8) ہیرا _____ کے لیے ہمارا مرنا اور جینا دونوں برابر ہے-

i) بھگوان، ii) ایشور، iii) اللہ، iv) خدا

9) پروفیسر مجیب نے نئی دہلی میں _____ کے پروفیسر کی حیثیت سے ملازمت کی-

i) سائنس، ii) جغرافیہ، iii) تاریخ، iv) اردو

10) _____ لینے والے اکثر رفیق القلب ہوا کرتے ہیں-

i) مدد، ii) دکھ، iii) اُدھار، iv) قرض

11) محنت کرنے والا انسان ہمیشہ _____ رہتا ہے-

i) پریشان، ii) فکرمند، iii) خوش، iv) چُست

12) گرمی آہستہ آہستہ بڑھی برفستان پگھل کر _____ ہوگئے-

i) تالاب، ii) ندی، iii) نالے، iv) سمندر

13) عام طور پر قرض لینے والے _____ طرح کے ہوتے ہیں-

i) دو، ii) چار، iii) چھ، iv) آٹھ

14) لاری چلانے والا قریب کی ایک دوکان سے _____ خرید رہا تھا-

i) سگریٹ، ii) پان، iii) پین، iv) بیاض

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیئے:- (کوئی چار) **16**

1) دونوں بیل کانجی ہاؤس کیسے پہنچے-

2) تیز رفتار ہوائی جہازوں سے کیا فائدہ ہوتا ہے-

3) "شبنم" یا اوس کسے کہتے ہیں مع مثال کے واضح کیجئے۔

4) سست آدمی ہمیشہ کیا کہتا ہے اور اس میں کونسی برائیاں ہوتی ہے۔

5) نور خان پر نوٹ لکھیئے۔

6) سلطان حیدر جوش کا تعارف لکھیئے۔

سوال نمبر.3. مختصر نوٹ لکھیئے:- (کوئی دو) **12**

1) قرض و مقراض۔

2) یوریشین۔

3) دنیا کی کہانی۔

4) کرشن چندر۔

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیئے:- (کوئی ایک) **14**

1) "گڈری کا لال" – (نور خان) کا خلاصہ اپنے الفاظ میں تحریر کیجیئے۔

2) افسانہ "صرف ایک آنہ" کا خلاصہ اپنے الفاظ میں تحریر کیجیئے۔

سوال نمبر.5. افسانہ "دو بیل" کا خلاصہ اپنے الفاظ میں تحریر کیجیئے۔ **14**

SLR-AK-450

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov- 2019
Sanskrit (Special Paper – XV)
नाटक

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत । **14**
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

1) कृतं त्वया ––– तपोवनमिति पश्यामि
अ) वनम् ब) आश्रमः
क) मृगया ड) उपवनम्

2) ––– प्रधानेषु तपोधनेषु गूढं हि दाहात्मकमस्ति तेजः
अ) शम ब) शाप
क) दम ड) यज्ञ

3) विदूषकाचे नाव ––– आहे.
अ) मैत्रेय ब) माधव्य
क) रैवतक ड) रैभ्य

4) ––– त्राणाय वः शस्त्रं प्रहर्तुमनागसि
अ) आर्त ब) पालन
क) दीन ड) दुःख

5) किमिव हि ––– मण्डनं नाकृतीनाम्
अ) कन्यकानां ब) मधुराणां
क) लतानां ड) शोभनानां

6) ययातेरिव ––– भर्तुर्बहुमता भव ।
अ) रती ब) शर्मिष्ठा
क) देवकी ड) आदिती

7) शकुंतलेला ––– मुनिंनी शाप दिला
अ) दुर्वास ब) विश्वामित्र
क) कण्व ड) काश्यप

8) शमप्रधानेषु तपोधनेषु गूढं हि ––– अस्ति तेजः।
अ) तेजात्मकम् ब) भावात्मकम्
क) कालात्मकम् ड) दाहात्मकम्

9) शाकुन्तल या नाटकात ––– अंक आहेत.
अ) 7 ब) 4
क) 3 ड) 9

10) सख्यौ, हा धिक्, हा धिक्। अन्तर्हिता शकुन्तला –––।
अ) वनराज्या ब) मृगाक्षी
क) सौंदर्यवती ड) वनवासिनी

11) शाकुंतलम् या नाटकामध्ये ––– अंक सर्वात रमणीय आहे.
अ) 1 ब) 5
क) 4 ड) 2

12) शकुंतलेने नवमालिकेचे नाव ––– ठेवले होते.
अ) वनराणी ब) फुलराणी
क) सुमन ड) वनज्योत्स्ना

13) शकुन्तलेच्या प्रतिकूल दैवाची शांती करण्यासाठी कण्व ऋषी ––– तीर्थाला गेले होते.
अ) केदारनाथ ब) सोम
क) काशी ड) बद्रीनाथ

14) शाकुन्तल नाटक ––– ऋतूमध्ये सादर केले आहे.
अ) हेमंत ब) शिशिर
क) ग्रीष्म ड) वसंत

प्र.2 टिप्पणी लिखत. (केऽपि 4) **16**
टिपा लिहा. (कोणत्याही 4)
1) कण्वमुनी
2) शाकुंतलेतील निसर्ग
3) अनसूया
4) शिकारीचे फायदे
5) हरणाचे वर्णन
6) दूर्वास ऋषी

प्र.3 ससंदर्भ स्पष्टीकरणं कुरूत।(केऽपि 2) **12**
संदर्भासह स्पष्टीकरण करा. (कोणतेही 2)
1) कामी स्वतां पश्यति।
2) शमप्रधानेषु तपोधनेषु गूढं हि दाहात्मकमस्ति तेजः।
3) किमिव हि मधुराणां मण्डनं नाकृतीनाम्।

प्र.4 प्रथम अंकाचे रसग्रहण करा. **14**

किंवा

चतुर्थ अंकाचे रसग्रहण करा.

प्र.5 नायक दुष्यतांचे वर्णन करा. **14**

SLR-AK-451

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Urdu (Special Paper – XV)
URDU KI ADABI TAHRIKE

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

سوال نمبر.1. صیحح متبادل کا انتخاب کر کے خانہ پری کیجیئے :- 14

1) ترقی پسند تحریک کی پہلی کانفرنس _____.ء میں ہوئی -

1932، 1943، 1936، 1938

2) "شعور کی رو " ٹکنیک کا استعمال _____ ناول نگار نے بڑی خوبصورتی سے کیا ہے -

عصمت چغتائی، قرۃ العین حیدر، کرشن چند ر ، پریم چندر

3) _____ نظم مخدوم کی شاہکار نظموں میں سے ایک ہے -

چارہ گر ، دوالی، عقل و دل ، البیلی صبح

4) "جدیدیت ترقی پسندی کی توسیع ہے" _____ نے کہا ہے -

محمد حسین ، احسن رضوی ، وحید اختر ، احتشام حسین

5) _____ کی غزلیں قدیم و جدید غزل کا سنگم ہیں -

ناصر کاظمی، نظیر اکبر آبادی، جوش ملیح آبادی ، قمر مراابادی

6) "یادوں کی بارات " _____ کی خود نوشیت تصنیف ہے -

جگر مراد آبادی ، اکبر الہ آبادی ، شاد اعظم آبادی ، جوش ملیح آبادی

7) جدیدیت رجحان کے علمبردار _____ ہیں -

خلیل الرحمن اعظمی، شمس ا لرحمن فاروقی ، جعفر علی ، سید کاظم علی

8) حلقۂ ارباب ذوق کے روح رواں _____ تھے -

میر مظہر ، عزیز احمد ، آل احمد سرور ، شاہ میرا جی

9) _____ افسانہ نگار کے یہاں پنجاب کے دیہاتوں کی تصویر ملتی ہے -

عصمت چغتائی، قرۃ العین حیدر، کرشن چند ر ، عزیز احمد

10) ترقی پسند تحریک کی رہنمائی _____ نے کی -

سجاد ظہیر، سجاد حیدر ، محمد حسین آزاد ، سجاد حیدریلدرم

11) کیفی اعظمی کے شعری مجموعہ کا نام _____ ہے -

کارواں ، خاک وطن ، خاک دل ، سرمایہ

12) انتظار حسین _____ تحریک سے وابستہ تھے -

علی گڑھ ، رومانوی ، ترقی پسند ، جدیدیت

13) _____ شعر و ادب میں جدیدیت کے رجحانات کو فرو غ دینے والے جدید تنقید کے روح رواں ہیں -

خلیل الرحمن ، شمس ا لرحمن فاروقی ، ناصر کاظمی ، عادل منصور

14) عصمت چغتائی نے _____ افسانے میں سماج کی عکاسی کی ہے -

چوتھی کا جوڑا ، آخری کوشش ، واردات، سڑک کے کنارے

سوال نمبر.2. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئیے :- (کوئی چار) 16

1) جدیدیت کے رجحان سے کیا مراد ہے -

2) نا صر کاظمی کی غزل گوئی کی خصوصیات لکھئیے-

3) مخدوم محی ا لدین کی شاعری کے خصوصیات بیان کیجئے -

4) عصمت چغتائی کا مختصر تعارف لکھئیے-

5) قرۃالعین حیدر کے افسانوی مجموعے اور ناولوں کے نام تفصیل سے لکھئیے-

6) ترقی پسند تحریک کے زوال کے اسباب کیا ہیں -

سوال نمبر.3. مختصر نوٹ لکھئیے :- (کوئی دو) **12**

1) عادل منصور -

2) شمس ا لرحمن فاروقی -

3) کرشن چندر -

4) مخدوم محی ا لدین -

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھئیے :- (کوئی ایک) **14**

1) ترقی پسند تحریک کے آغاز و ارتقاء پر روشنی ڈالیے -

2) اکبر الہ آبادی کی طنز و مزاح شاعری کا جائزہ لیجئیے ؟

سوال نمبر.5. قرۃالعین حیدر کی علمی و ادبی خدمات پر روشنی ڈالئیے - **14**

SLR-AK-452

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov- 2019
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XV)
ART AND ARCHITECTURE IN ANCIENT INDIA

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) अमरावती स्तूप ––– राज्यात आहे.
अ) महाराष्ट्र ब) कनार्टक
क) ओडिशा ड) आंध्रप्रदेश

2) महाराष्ट्रातील पहिले बौद्ध लेणे ––– हे होते.
अ) भाजे ब) कार्ले
क) अजिंठा ड) पितळखोरे

3) पद्मपाणिचे चित्र अजिंठा येथील गुंफा ––– मध्ये आहे.
अ) 1 ब) 6
क) 8 ड) 12

4) मोढेरा येथील सूर्य मंदिर ––– मंदिर वास्तूकला शैलीमध्ये बांधलेले आहे.
अ) चालुक्य ब) चंदेल
क) सोलंकी ड) पल्लव

5) सर्वात जास्त आकर्षक चैत्यगृह महाराष्ट्रात ––– येथे आहे.
अ) भाजे ब) अजिंठा
क) वेरूळ ड) कार्ले

6) भाजे आणि कार्ले येथील लेणी ––– पंथाच्या आहेत.
अ) हीनयान ब) महायान
क) वज्रयान ड) यापैकी नाही

7) गोपूर शैली हे ––– मंदिर वास्तूशैलीचे खास वैशिष्टय असते.
अ) नागर ब) द्राविड
क) वेसर ड) ओडिशा

8) कोणार्क येथील सूर्य मंदिर ––– राज्यात आहे.
अ) गुजरात ब) कर्नाटक
क) मध्य प्रदेश ड) ओडिशा

9) किर्तीवर्मा यांचे चित्र ––– येथील लेण्यात रेखाटलेले आहे.
अ) अजिंठा ब) बदामी
क) वेरूळ ड) बाघ

10) वेरूळ येथील कैलास मंदिर ––– घराण्याने बांधले.
अ) राष्ट्रकूट ब) गुप्त
क) सातवाहन ड) चालुक्य

11) उत्तर भारतातील बहुसंख्य मंदिरे ––– वास्तूशैलीत बांधलेली आहेत.
अ) द्राविड ब) नागर
क) चंदेल ड) सोळंकी

12) ऐहोळे आणि पट्टदकल येथील मंदिरे ––– घराण्याने बांधली.
अ) चालुक्य ब) चोल
क) पल्लव ड) पांडय

13) अजिंठा येथे निर्वाण अवस्थेतील बुद्धाची मूर्ती ––– क्रमांकाच्या गुफेत आहे.
अ) 16 ब) 17
क) 19 ड) 26

14) भीमबेटका येथील गुंफा ––– साठी प्रसिद्ध आहेत.
अ) शिल्पकला ब) शैलचित्रे
क) विहार ड) स्तंभ

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) अमरावती स्तूपाची वैशिष्टये विशद करा.
2) भाजे येथील लेण्याची वैशिष्टये विशद करा.
3) बाघ येथील लेण्याची प्रमुख वैशिष्टये स्पष्ट करा.
4) गोपूर शैलीची कला स्पष्ट करा.
5) गुप्तकाळातील शिल्पकलेवर टीप लिहा.
6) कार्ले येथील चैत्यगृहाची मुख्य वैशिष्टये विशद करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) कार्ले
2) वेरूळचे कैलास मंदिर
3) सूर्य मंदिर–कोणार्क
4) बाघ व बदामी येथील चित्रकला

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

गुप्तकालीन मंदिर वास्तूकलेची उत्पत्ती आणि विकास याचे वर्णन करा.

किंवा

उत्तर भारतीय मंदिर वास्तुकलेची ठळक वैशिष्टये स्पष्ट करा.

प्र.5 प्राचीन भारतीय चित्रकलेची महत्वाची वैशिष्टये सांगा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov- 2019
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XV)
ART AND ARCHITECTURE IN ANCIENT INDIA

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Amaravati Stupa is situated at _____ state.
   a) Maharashtra b) Karnataka
   c) Odisha d) Andhra Pradesh

2) The first Buddhist cave in Maharashtra was _____.
   a) Bhaje b) Karale
   c) Ajanta d) Pitalkhore

3) The painting of padmapani is located in the cave no _____ at Ajanta.
   a) 1 b) 6
   c) 8 d) 12

4) Sun temple of Modhera was built in _____ style of temple architecture.
   a) Chalukya b) Chandel
   c) Solanki d) Pallav

5) The most magnificent chaityagraha in Maharashtra is at _____.
   a) Bhaje b) Ajanta
   c) Ellora d) Karle

6) Bhaje and Karle caves belongs to _____ sect.
   a) Hinyan b) Mahayan
   c) Vajrayan d) None of these

7) Gopura is the special feature in _____ style of temples.
   a) Nagar b) Dravid
   c) Vessar d) Odisha

8) Sun temple of Konark is situated in _____ state.
   a) Gujarat b) Karnatak
   c) Madhya Pradesh d) Odisha

9) The portrait of kirtivarma is painted in to _____ cave.
   a) Ajanta b) Badami
   c) Ellora d) Bagh

10) Kailas temple at Ellora built by _____ dynasty.
   a) Rashtrakut b) Gupta
   c) Satvahan d) Chalukya

11) Most of the north Indian temples are built _____ in style of temple architecture.
   a) Dravid b) Nagar
   c) Chandel d) Solanki

12) The temple at Aihole and Pattadkal are built by _____ dynasty.
a) Chalukya b) Chola
c) Pallav d) Pandya

13) The statue of sleeping Buddha is located in to Ajanta cave no. _____.
a) 16 b) 17
c) 19 d) 26

14) Bhimbetka caves are famous for its _____.
a) Sculptures b) Rock paintings
c) Vihar d) Pillars

Q.2 Write the short answers. (Any Four) **16**

a) Explain the features of Amaravati Stupa.
b) Describe the characteristic of Bhaje caves.
c) State the main features of Bagh Caves.
d) Explain the art of Gopura.
e) Write a note on the sculptural art of Gupta period.
f) Describe the main features of Chaityagriha at Karle.

Q.3 Write Answers. (Any Two) **12**

a) Karle
b) Kailas Temple of Ellora
c) Sun temple Konark
d) Bagh and Badami Paintings

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Describe the origin and development of Temple architecture in Gupta Period.

OR

Explain the slientent features of North Indian Temple architecture.

Q.5 State the Important Characteristic of Ancient Indian Paintings. **14**

SLR-AK-453

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Special Paper – XV)
DEVELOPMENT AND RESEARCH METHODOLOGY

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) अमूर्त संकल्पना हया ——————— असतात.
अ) दृश्य ब) अदृश्य
क) निरूपयोगी ड) यापैकी नाही

2) द्वितिय तथ्यावर संशोधकाचे ————.
अ) पूर्ण नियंत्रण असते. ब) काही नियंत्रण असते.
क) अजिबात नियंत्रण नसते. ड) यापेक्षा वेगळे

3) व्यक्तिगत कागदपत्रामध्ये प्रामुख्याने ——————— यांचा अंतर्भाव होतो.
अ) आत्मचरित्र ब) आत्मकथा
क) दैनंदिनी ड) सर्व

4) प्रश्नावलीतील प्रश्न ——————— स्वरूपाचे असतात.
अ) मौखिक ब) लेखी
क) काही वेळा लेखी ड) यापेक्षा वेगळे

5) ———— हे आदर्श संशोधन अहवालाचे लक्षण आहे.
अ) विचाराची स्पष्टता ब) तांत्रिक परिभाषेचा वापर
क) विश्वसनीयता ड) सर्व

6) संदर्भ ग्रंथाच्या यादीत सर्वप्रथम ——————— चा उल्लेख असतो.
अ) प्रसिद्धीचे वर्ष ब) पुस्तकाचे नाव
क) लेखकाचे नाव ड) संदर्भ पृष्ठ क्रमांक

7) ——————— हा गृहितकाचा आरंभ बिंदू मानला जातो.
अ) संस्कृती ब) शास्त्रीय माहिती
क) साम्यानुमान ड) सर्व

8) ——————— हा संशोधनाचा आरंभ बिंदू मानला जातो.
अ) निरीक्षण ब) संकल्पना
क) मुलाखत ड) गृहितक

9) द्वितीय तथ्य संकलनात ——————— असणे आवश्यक आहे.
अ) उचितता ब) विश्वसनीयता
क) पुरेशेपणा ड) सर्व

10) मुलाखत तंत्रात किमान ——————— व्यक्तींचा समावेश होतो.
अ) एक ब) दोन
क) तीन ड) चार

11) ––––– म्हणजे संशोधनाचे पद्धतशीरपणे केलेले नियोजन होय.
   अ) गृहितक ब) मुलाखत
   क) विशिष्ट अभ्यास ड) संशोधन आराखडा

12) सामान्यपणे प्रश्नावली –––––– असावी.
   अ) मोठी ब) मध्यम
   क) लहान ड) वरील पैकी नाही

13) मुलाखत ही ––––– प्रक्रिया आहे.
   अ) एक मार्गी ब) दोन मार्गी
   क) ऐकण्याची ड) बोलण्याची

14) विशिष्ट अभ्यासामध्ये ––––––– घटकाचा अभ्यास केला जातो.
   अ) एक ब) दोन
   क) तीन ड) अनेक

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) गृहितकाचे स्त्रोत सांगा.
2) संशोधन आराखडयाची वैशिष्टये सांगा.
3) चांगल्या प्रश्नावलीची लक्षणे सांगा.
4) व्यावहारिक संकल्पना सांगा.
5) दुय्यम तथ्याची उपयोगिता सांगा.
6) आदर्श संशोधन अहवाल लेखनाची वैशिष्टये सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) विशिष्ट अभ्यासाचे तंत्र
2) निरीक्षणाचे तंत्र
3) संकल्पनेची वैशिष्टये
4) प्रश्नावली तयार करण्याची पद्धत

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

अ) मुलाखत म्हणजे काय? मुलाखतीचे गुण व दोष स्पष्ट करा.

किंवा

ब) निरीक्षण म्हणजे काय? निरीक्षणाचे गुण व दोष स्पष्ट करा.

प्र.5 प्राथमिक सामग्री म्हणजे काय? प्राथमिक सामग्री प्राप्त करण्याचे विविध मार्ग स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Special Paper – XV)
DEVELOPMENT AND RESEARCH METHODOLOGY

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Abstract concepts are _____.
   a) Visible b) Invisible
   c) Useless d) None of these

2) The research has _____ secondary data.
   a) Complete control b) Some control
   c) No control at all d) None of these

3) _____ is a personal document.
   a) Autobiography b) Biography
   c) Dairy d) All of the above

4) The nature of questionnaire is always in _____ form.
   a) Overally b) Written
   c) Some time written d) None of these

5) _____ is the feature of good report writing.
   a) Clarity of ideas b) Use of technical terminology
   c) Reliability d) All of the above

6) In the list of reference books _____ is first allusion.
   a) Published year b) Name of book
   c) Name of author d) Reference page no.

7) _____ is the origin of hypothesis.
   a) Culture b) Scientific information
   c) Anology d) All of the above

8) _____ is the starting point of research.
   a) Observation b) Concept
   c) Interview d) Hypothesis

9) Is necessary for secondary data collection.
   a) Suitability b) Reliability
   c) Adequacy d) All of the above

10) In interview techniques minimum _____ persons included.
   a) One b) Two
   c) Three d) Four

11) _____ is a systematic planning of research.
   a) Hypothesis b) Interview
   c) Case study d) Research design

12) Generally questionnaire should be _____ in size.
   a) Large b) Medium
   c) Small d) None of the above

13) Interview is a _____ process.
   a) One way b) Two way
   c) Listening d) Talking

14) A study of _____ unit is performed in the case study.
   a) One b) Two
   c) Three d) Many

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

a) State the sources of Hypotheses.
b) State the characteristics of research design.
c) State the features of good questionnaire.
d) State the operational concept.
e) State the utility of secondary data.
f) State the characteristics of good report writing.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Technique of case study
b) Technique of observation
c) State the characteristics of concept
d) Drafting of questionnaire

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

What is interview? State merits and demerits of interview.

OR

What is observation? State merit and demerit of observation.

Q.5 What is primary data? Explain the various sources of primary data collection. **14**

SLR-AK-454

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
History (Special Paper – XV)
HISTORY OF MODERN WORLD (1871 A.D. TO 1945 A.D.)

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) इ. स. ––– मध्ये हिटलरचा जन्म झाला.
अ) 1890 ब) 1889
क) 1892 ड) 1895

2) नाझी राजवटीच्या काळात लाखो ––– हत्या करण्यात आली.
अ) ज्यूंची ब) मूस्लिमांची
क) ख्रिश्चनांची ड) निग्रोंची

3) मुसोलिनीने ––– पक्षाची स्थापना केली.
अ) नाझी ब) फॅसिस्ट
क) यंग इटली ड) कार्बोनरी

4) आधुनिक तुर्कस्थानचा निर्माता ––– हा होय.
अ) हिटलर ब) मुसोलिनी
क) केमालपाशा ड) जनरल फ्रँको

5) दुसऱ्या महायुद्धास ––– साली सुरूवात झाली.
अ) 1942 ब) 1939
क) 1945 ड) 1947

6) पहिला अणुबॉम्ब ––– शहरावर टाकण्यात आला.
अ) हिरोशिमा ब) टोकियो
क) नागासाकी ड) बर्लिन

7) दुसऱ्या महायुद्धात ––– राष्ट्रांनी प्रत्यक्ष सहभाग घेतला होता.
अ) 50 ब) 52
क) 57 ड) 59

8) 1945 मध्ये ––– संघटनेची स्थापना झाली.
अ) संयुक्त राष्ट्रसंघ ब) राष्ट्रसंघ
क) संयुक्त युरोप ड) संयुक्त आशिया

9) आंतरराष्ट्रीय मजूर संघटनेचे मुख्य कार्यालय ––– येथे आहे.
अ) पॅरिस ब) जिनेव्हा
क) मॉस्को ड) लंडन

10) शीतयुद्धाचा दुसरा टप्पा ––– मानला जातो.
अ) 1953–1963 ब) 1964–1970
क) 1980–1985 ड) 1985–1991

11) बर्लिन भिंत ––– राष्ट्राने बांधली.

अ) अमेरिका ब) रशिया

क) इंग्लंड ड) फ्रान्स

12) शीतयुद्धाचा शेवट ––– साली झाला.

अ) 1989 ब) 1980

क) 1985 ड) 1991

13) माहिती तंत्रज्ञानाने जग ––– झाले आहे.

अ) ग्लोबल व्हिलेज ब) स्मार्ट व्हिलेज

क) क्लिन व्हिलेज ड) स्मार्ट सिटी

14) ––– साली भारताने जागतिकीकरण स्विकारले.

अ) 1992 ब) 1995

क) 1999 ड) 1991

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) मुसोलिनीच्या परराष्ट्रीय धोरणाची उद्दिष्टये लिहा.

2) फॅसिस्ट तत्त्वज्ञान थोडक्यात स्पष्ट करा?

3) हिटलरचे ज्यूविरोधी धोरण थोडक्यात लिहा.

4) गेस्टॅपो म्हणजे काय?

5) शीतयुद्धाचा अर्थ लिहा.

6) जागतिकीकरण म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) नाझीझम

2) केमाल पाशा

3) संयुक्त राष्ट्रसंघटनेची उद्दिष्टये

4) शीतयुद्धाचा शेवट

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

अ) हिटलरचे अंतर्गत धोरण स्पष्ट करा.

किंवा

ब) शीतयुद्धाच्या परिणामांची चर्चा करा.

प्र.5 दुसऱ्या महायुद्धाची कारणे सांगा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
History (Special Paper XV)
HISTORY OF MODERN WORLD (1871 A.D. TO 1945 A.D.)

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Hitler was born in _____.
   a) 1890 b) 1889
   c) 1892 d) 1895

2) During the Nazi's period killed millions of _____.
   a) Jews b) Muslims
   c) Christians d) Nigros

3) Mussolini has established _____ of Party.
   a) Nazi b) Fascist
   c) Yung Italy d) Carbonari

4) The Founder of Modern Turkestan is _____.
   a) Hitler b) Mussolini
   c) Kemal Pasha d) Jenral Franco

5) The second world War Was started in year _____.
   a) 1942 b) 1939
   c) 1945 d) 1947

6) The first atomic bomb was dropped on _____.
   a) Hiroshima b) Tokyo
   c) Nagasaki d) Barlin

7) _____ Nation's Directly Participate in the Second World War.
   a) 50 b) 52
   c) 57 d) 59

8) _____ organization was established in the 1945.
   a) UNO b) League of Nation
   c) United Europe d) United Assia

9) The head office of the International Labour organization situated.
   a) Paris b) Geneva
   c) Moscow d) London

10) _____ was considered as second phase of Cold War.
   a) 1953-1963 b) 1964-1970
   c) 1980-1985 d) 1985-1991

11) The Berlin Wall was Built by the _____.
   a) America b) Russia
   c) England d) France

12) Cold War was ended on _____.
a) 1989 b) 1980
c) 1985 d) 1991

13) Due to Information Technology, the world has become _____.
a) Global Village b) Smart village
c) Clean Village d) Smart City

14) India has accepted Globalization on _____.
a) 1992 b) 1995
c) 1999 d) 1991

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

a) Give the objectives of Mussolini's External Policy.
b) Explain the brief philosophy of Fascism.
c) Discuss Hitler's Anti-Jew policy in brief
d) What is 'Gestapo'?
e) Write the meaning of cold War?
f) What is mean by Globalization?

Q.3 Write short notes (Any Two) **12**

a) Nazism
b) Kemal Pasha
c) Objectives of UNO
d) End of Cold War

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

Explain the internal policy of Hitler.

OR

Discuss the effects of Cold War

Q.5 State the Causes of Second World War. **14**

SLR-AK-455

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Music (Special Paper – XV)
HINDUSTANI CLASSICAL MUSIC

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **07**

1) पं. रविशंकर यांचे गुरू ––– होते.
अ) उ. विलायतखाँ ब) उ. अमिरखाँ
क) उ. अल्लाउद्दीनखाँ ड) उ. अहमदजान थिरकवा

2) ताल झपताल व सूलताल ––– मात्रांचा आहे.
अ) 10 ब) 13
क) 15 ड) 14

3) कलावती हा ––– संगीतातील राग आहे.
अ) बंगाली ब) उत्तर भारतीय
क) कर्नाटक ड) पाश्चात्य

4) श्रीमती हिराबाई बडोदेकर यांना ––– पदवीने सन्मानित केले होते.
अ) आग्रा ब) गानकोकीळा
क) इंदौर ड) गानसरस्वती

5) राष्ट्रगीताचे जनक ––– आहेत.
अ) रविंद्रनाथ टागोर ब) सुभाषचंद्र बोस
क) लाला लजपतराय ड) लोकमान्य टिळक

6) कलावती राग ––– यावेळी गातात.
अ) रात्री ब) सकाळी
क) दुपारी ड) संध्याकाळी

7) पं. रविशंकर यांना ––– सर्वोच्च पुरस्काराने सन्मानित केले होते.
अ) पद्मश्री ब) पद्मविभूषण
क) पद्मभूषण ड) भारतरत्न

प्र.2 दुर्गा किंवा कलावती सरगमगीताचे स्वरलेखन करा. **08**

प्र.3 अ) दुर्गा किंवा कलावती शास्त्रीय माहिती लिहा. **03**
ब) धमार किंवा एकताल ठेकाबोल माहितीसह लिहा. **03**

प्र.4 अभ्यासक्रमातील खालीलपैकी कोणत्याही एका कलाकारावे जीवनचरित्र लिहा. **07**
1) पं. रविशंकर
2) श्रीमती हिराबाई बडोदेकर

किंवा

ताल झपताल दुप्पट, चौपट करा.

प्र.5 2 मधे 3, 3 मधे 4 ची लयकारी आकडयात लिहा. **07**

SLR-AK-456

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Special Paper - XV)
COMPARATIVE GOVERNMENT & POLITICS

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) न्यायालयीन पुनर्विलोकन हे ––– देशाशी संबंधित आहे.
अ) इंग्लंड ब) स्विस
क) अमेरिका ड) यापैकी नाही

2) इंग्लंड मध्ये ––– पक्षपद्धती आहे.
अ) बहु ब) एक
क) द्वि ड) यापैकी नाही

3) जनमतप्रदर्शन ––– देशांशी संबंधित आहे.
अ) इंग्लंड ब) स्विस
क) अमेरिका ड) भारत

4) अमेरिकेमध्ये ––– घटक राज्ये आहेत.
अ) 22 ब) 26
क) 50 ड) 100

5) ––– च्या कायदेमंडळाला कॉंग्रेस म्हणून ओळखले जाते.
अ) अमेरिकेन ब) ब्रिटिश
क) स्विस ड) चेन

6) ––– हे न्यायमंडळाचे कार्य आहे.
अ) हक्काचे रक्षण
ब) राज्यघटनेचे संरक्षण
क) केंद्र व घटकराज्य यातील वाद सोडविणे
ड) वरील सर्व

7) संसदीय पद्धत ––– देशात आढळत नाही.
अ) फ्रान्स ब) इंग्लंड
क) अमेरिका ड) भारत

8) हुजुर पक्ष ––– देशात आहे.
अ) अमेरिका ब) इंग्लंड
क) भारत ड) फ्रान्स

9) अमेरिकेतील हॉउस ऑफ सिनेटचे सदस्य संख्या ––– आहे.
अ) 435 ब) 50
क) 100 ड) 487

10) रिपब्लिकन पक्ष ––– देशात आहे.
अ) इंग्लंड ब) फ्रान्स
क) अमेरिका ड) स्विस

11) ––– या देशात द्विपक्ष पद्धत आहे.
अ) भारत ब) अमेरिका
क) स्विस ड) यापैकी नाही

12) हॉउस ऑफ लॉर्डस सभागृहाचा कालावधी ––– वर्षे आहे.
अ) 5 ब) 6
क) 7 ड) यापैकी नाही

13) हितसंबंधाचे अविष्करण व संरक्षण ––– करतात.
अ) दबाव गट ब) प्रसार माध्यमे
क) सत्तारूढ पक्ष ड) नोकरशाही

14) अमेरिकेतील सिनेट गृहाचे सदस्य ––– कालावधीसाठी निवडले जातात.
अ) 02 ब) 06
क) 08 ड) 09

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) उमराव सभागृहाची रचना.
2) न्यायालयीन पुनर्विलोकन म्हणजे काय?
3) संघराज्यात्मक शासनपद्धत म्हणजे काय?
4) बहुपक्ष पद्धत म्हणजे काय?
5) न्यायालयीन स्वातंत्र्य
6) जनोपक्रम म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) अमेरिकेन सिनेटची रचना
2) कौन्सिल ऑफ स्टेटसची रचना
3) न्यायमंडळाचे महत्वपूर्ण कार्ये
4) दबाव गट

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

अमेरिकेतील पक्षपद्धतीचे वैशिष्टये स्पष्ट करा.

किंवा

स्विस संघराज्य पद्धतीवर निबंध लिहा.

प्र.5 हॉउस ऑफ कॉमन्स चे अधिकार व कार्ये याविषयी चर्चा करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Special Paper - XV)
COMPARATIVE GOVERNMENT & POLITICS

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) The concept of Judicial Review is related _____ country.
   a) England b) Swiss
   c) America d) None of these

2) England has _____ party system.
   a) Multi b) One
   c) Two d) None of these

3) Referendum is related to _____ country.
   a) England b) Swiss
   c) America d) India

4) There are _____ nos. of states in America.
   a) 22 b) 26
   c) 50 d) 100

5) The _____ legislature is known as Congress.
   a) American b) British
   c) Swiss d) China

6) _____ is function of Judiciary.
   a) Protection of rights
   b) Guardian of the Constitution
   c) solving of disputes between centre and state
   d) All of the above

7) The Parliamentary system does not exist in the country of _____.
   a) France b) England
   c) America d) India

8) The Conservative party exists in _____.
   a) America b) England
   c) India d) France

9) There are _____ members in House of Senate of America.
   a) 435 b) 50
   c) 100 d) 487

10) The Republican party exists _____.
   a) England b) France
   c) America d) none of these

11) Two party system is in _____ country.
   a) India b) America
   c) Swiss d) none of these

12) House of Lords tenure is _____ years.
   a) 5 b) 6
   c) 7 d) None of these

13) _____ perform the function of interest articulation and protection.
   a) Pressure Groups b) Media
   c) Ruling party d) Bureaucracy

14) The members of the Senate in America are elected for _____ period.
   a) 2 b) 6
   c) 8 d) 9

Q.2 Write answer in brief. (Any Four) **16**

a) Structure of the House of Lords.
b) What is Judicial Review?
c) What is Federal Governmental system?
d) What are Multi party systems?
e) Independence of Judiciary.
f) What is Initiative?

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Structure of the American Senate
b) Structure of the Council of States
c) Important functions of Judiciary
d) Presser Groups

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

Explain the features of Party System in America.

OR

Write an essay on Swiss federal system.

Q.5 Discuss on powers and functions of House of Commons. **14**

SLR-AK-457

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Psychology (Special Paper – XV)
PSYCHOLOGICAL TESTING & ASSESSMENT

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) मुळ PIC चाचणीत एकुण ––– घटक आहेत.
अ) 200 ब) 300
क) 600 ड) 800

2) MMPI-2 ही चाचणी ––– होकारार्थी विधानांनी बनलेली आहे.
अ) 567 ब) 420
क) 180 ड) 201

3) स्ट्रॉंग यांची व्यवसायिक अभिवृत्ती शोधिका ––– साली प्रकाशित केली.
अ) 1927 ब) 1937
क) 1960 ड) 1972

4) स्व–दिशा शोध उपकरण (SDS) ––– यांनी विकसित केली.
अ) हॉलंड ब) टर्मन
क) वेबर ड) मरे

5) रोशार्क (मसीकलंक) शाईच्या दागाचे तंत्र ––– यांनी विकसित केली.
अ) कुडर ब) रोशार्क
क) फ्रीमन ड) स्किन्नर

6) (TAT) चित्र–अवबोधन चाचणीमध्ये ––– कार्डस आहेत.
अ) 19 ब) 91
क) 21 ड) 16

7) वेश्लर यांची मुलांसाठी असलेल्या चाचणीची तिसरी आवृत्ती ––– साली प्रकाशित केली.
अ) 1991 ब) 2011
क) 1881 ड) 1960

8) वेश्लर चाचणीची चालु आवृत्ती ––– साली प्रकाशित केली.
अ) 1981 ब) 1991
क) 2001 ड) 2011

9) वेश्लर चाचणीची सुधारित आवृत्ती ––– साली प्रकाशित केली.
अ) 1974 ब) 1984
क) 1994 ड) 2004

10) वेश्लर यांची प्रौढ बुद्धिमत्ता चाचणीची (WAIS-R) सुधारित आवृत्ती ––– साली करण्यात आली.
अ) 1981 ब) 1884
क) 1994 ड) 2004

11) बीने – सायमन चाचणी ––– साली प्रकाशित केली.
अ) 1905 ब) 1908
क) 1911 ड) 1937

12) स्ट्रॉंग यांची व्यवसायिक अभिवृत्ती शोधिकेची आधुनिक आवृत्ती ––– साली प्रकाशित केली.
अ) 1874 ब) 1974
क) 1984 ड) 1994

13) कॅलिर्फोनिया मानसशास्त्रीय सुचीची (CPI) मुळ आवृत्ती ––– साली प्रकाशित केली.
अ) 1946 ब) 1956
क) 1966 ड) 1976

14) स्टॅनफोर्ड चाचणीची दुसरी आवृत्ती ––– साली पहावयास मिळते.
अ) 1937 ब) 1947
क) 2007 ड) 2010

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) स्टॅनफोर्ड–बीने बुद्धिमत्ता मापन चाचणी
2) जॅक्सनची व्यावसायिक अभिरूची अहवाल
3) स्टॅनफोर्ड–बीने बुद्धिमत्ता मापन चाचणीचे व्यवस्थापन आणि गुणांकन.
4) कॅलिर्फोनिया मानसशास्त्रीय सुची
5) कुडर यांची व्यावसायिक अभिरूची अहवाल प्रपत्र
6) वेश्लर चाचणीचे मानदंड आणि गुणांकन

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) वेश्लर बुद्धिमत्ता मापन चाचणीची विश्वनियता आणि यर्थाथता
2) अनिर्वाय–निवड तंत्र
3) गुण/पैलु आणि अवस्था
4) होल्ट्झमनच्या शाईच्या डागाचे तंत्र

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

चित्र–अवबोधन चाचणीचे (TAT) वर्णन करा.

किंवा

MMPI चाचणीवर चर्चा करा.

प्र.5 पंच–घटक प्रतिमान व्यक्तीमत्व शोधिकेत (NEO-PI) मापन चाचणी चर्चा करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Psychology (Special Paper – XV)
PSYCHOLOGICAL TESTING & ASSESSMENT

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) The original PIC comprised a total of _____ items.
   a) 200 b) 300
   c) 600 d) 800

2) MMPI-2 item consists of _____ affirmative statements.
   a) 567 b) 420
   c) 180 d) 201

3) Strong Vocational Interest Blank published in _____.
   a) 1927 b) 1937
   c) 1960 d) 1972

4) Self- Directed search (SDS) instrument was developed by _____.
   a) Holland b) Terman
   c) Weber d) Murray

5) Rorschach inkblots techniques developed by _____.
   a) Kuder b) Rorschach
   c) Freeman d) Skinner

6) TAT materials consist of _____ cards.
   a) 19 b) 91
   c) 21 d) 16

7) Wechsler Intelligence Scale for children third edition published in _____.
   a) 1991 b) 2011
   c) 1881 d) 1960

8) The current version of Wechsler Scale published in _____.
   a) 1981 b) 1991
   c) 2001 d) 2011

9) The revised edition of WISC-R published in _____.
   a) 1974 b) 1984
   c) 1994 d) 2004

10) The Wechsler Adult Intelligence Scale-Revised (WAIS-R) in _____.
   a) 1981 b) 1984
   c) 1994 d) 2004

11) The Binet- Simon Scales published in _____.
   a) 1905 b) 1908
   c) 1911 d) 1937

12) The Strong Interests Inventory latest edition was published in _____.
   a) 1874 b) 1974
   c) 1984 d) 1994

13) The California Psychological Inventory (CPI) originally published in _____.
   a) 1946 b) 1956
   c) 1966 d) 1976

14) The second Stanford revision appearing in _____.
   a) 1937 b) 1947
   c) 2007 d) 2010

Q.2 Write short answers (Any Four) **16**

a) The Stanford- Binet intelligence Scale.
b) Jackson Vocational Interest Survey.
c) Administration and Scoring of Stanford- Binet intelligence Scale.
d) California Psychological Inventory.
e) The Kuder Occupational Interest Survey.
f) Norms and Scoring of the Wechsler Scale.

Q.3 Write short notes (Any Two) **12**

a) Reliability and Validity of Wechsler Intelligence Scale
b) Forced-Choice Technique
c) Traits and States
d) Holtzman Inkblot Technique

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

Describe the TAT test.

OR

Discuss on MMPI.

Q.5 Explain the 'NEO-Personality Inventory' or 'Five-Factor Model'. **14**

SLR-AK-458

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Special Paper - XV)
OUTLINES OF AESTHETICS

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) मानवी ––– चा व्यवस्थित अभ्यास करणे म्हणजे सौन्दर्यशास्त्र होय.
अ) स्वरूप ब) सौंदर्य
क) संस्कृती ड) वर्तन

2) ––– हे एक मूल्य शास्त्र आहे.
अ) सौंदर्यशास्त्र ब) भौतिकशास्त्र
क) गणित ड) यापैकी नाही

3) ––– च्या दृष्टीकोनातून तत्त्वज्ञान हे आश्चर्यभावनेचे अपत्य होय.
अ) प्लेटो ब) एयर
क) सार्त्र ड) ब्रॅडले

4) चांगले आणि वाईट या संकल्पनांचा अभ्यास ––– मध्ये केला जातो.
अ) नीतिशास्त्र ब) ज्ञानशास्त्र
क) तर्कशास्त्र ड) यापैकी नाही

5) आस्वादाचे ––– वर्ग पडतात.
अ) 3 ब) 4
क) 5 ड) 6

6) ––– हे सौन्दर्यानुभूतीचे लक्षण होय.
अ) चैतन्यवाद ब) जडवाद
क) व्यक्तिनिरपेक्षता ड) यापैकी नाही

7) 'संशय पद्धती' ही ––– ची पद्धती आहे.
अ) ह्यूम ब) हेगेल
क) एयर ड) देकार्त

8) ––– च्या मते कलानिर्मिती ही मानवी व्यक्तिमत्वाच्या श्रेष्ठ पैलूचा मुक्त विलास आहे.
अ) कांट ब) प्लेटो
क) हेगेल ड) ह्यूम

9) ––– यांनी सौन्दर्यानंद आणि सुख यात फरक करतात.
अ) कांट ब) एअर
क) मिल्ल ड) सांतायना

10) संगीत हा ––– चा एक प्रकार आहे.
अ) कला ब) वाणिज्य
क) विज्ञान ड) विधी

11) ––– ही सौंदर्यशास्त्रीय संकल्पना आहे.
अ) आविष्कार ब) भविष्यकथन
क) विधान ड) यापैकी नाही

12) ––– मध्ये शब्द संकेताचा उपयोग केला जातो.
अ) कला ब) सौंदर्य
क) उदात्त ड) साहित्य

13) तन्मात्रे ––– आहेत.
अ) 3 ब) 4
क) 5 ड) 6

14) ––– चा अभ्यास करणे हा सौन्दर्यशास्त्राचा अभ्यास विषय आहे.
अ) सौंदर्य ब) नैतिकता
क) युक्तता ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) कला म्हणजे काय?
2) मूल्य म्हणजे काय?
3) चित्रकला म्हणजे काय?
4) संगीत म्हणजे काय?
5) कलाकृती म्हणजे काय?
6) सौंदर्य म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन थोडक्यात टिपा लिहा. **12**

1) कला आणि नैतिकता यातील फरक
2) साहित्याची वैशिष्टये
3) आकार आणि आशय
4) सौन्दर्यशास्त्राच्या अभ्यासाची उपयुक्तता

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

सौंदर्यशास्त्राच्या समस्या स्पष्ट करा.

किंवा

कलानिर्मिती संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.5 सौंदर्यशास्त्राची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Special Paper - XV)
OUTLINES OF AESTHETICS

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) A systematic study of human _____ is called aesthetics.
   a) Nature b) Beauty
   c) Culture d) Behavior

2) _____ is science of value.
   a) Aesthetics b) Physics
   c) Mathematics d) None of these

3) According to _____ philosophy is the child of wonder.
   a) Plato b) Ayer
   c) Sartre d) Bradley

4) Good and bad concepts are studied in _____.
   a) Ethics b) Epistemology
   c) Logic d) None of these

5) There are _____ classes of enjoyment.
   a) 3 b) 4
   c) 5 d) 6

6) _____ is a characteristic of aesthetic experience.
   a) Idealism b) Materialism
   c) Objectivism d) None of these

7) 'Method of doubt' is _____'s method.
   a) Hume b) Hegel
   c) Ayer d) Descartes

8) According to _____ creation is free play of all faculties of man.
   a) Kant b) Plato
   c) Hegel d) Hume

9) _____ is distinguished between bliss and pleasure.
   a) Kant b) Ayer
   c) Mill d) Santayana

10) Music is a type of _____.
   a) Art b) Commerce
   c) Science d) Law

11) _____ is Aesthetic concept.
   a) Expression b) Prediction
   c) Proposition d) None of these

12) Word symbols are used in _____.
   a) Art b) Beauty
   c) Sublime d) Literature

13) There are _____ subtle elements.
a) 3 b) 4
c) 5 d) 6

14) Study of _____ is the subject matter of aesthetics.
a) Beauty b) Morality
c) Validity d) None of these

Q.2 Write short answers (Any Four) **16**

a) What is art?
b) What is value?
c) What is painting?
d) What is Music?
e) What is work art?
f) What is beauty?

Q.3 Write short notes (Any Two) **12**

a) Distinction between Art and morality
b) Characteristics of literature
c) Form and matter
d) Uses of study of aesthetics

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

Explain the problems of aesthetics.

OR

Explain the concept of creation.

Q.5 Explain the characteristics of aesthetics. **14**

SLR- AK-459

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Special Paper - XV)
ANATOMY AND PHYSIOLOGY

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **10**

1) रक्तामधील असा कोणता गट आहे की जो सर्व रक्त गटाला रक्त देऊ शकतो?
अ) O गट ब) AB गट
क) A गट ड) B गट

2) खालीलपैकी कोणती ग्रंथी नलिकायुक्त आहे?
अ) उपकंठस्थ ग्रंथी ब) उरस्थ ग्रंथी
क) कंठस्थ ग्रंथी ड) यकृत

3) शरीरामध्ये कोणत्या रक्तपेशी रक्त गोठण्याचे कार्य करतात?
अ) पांढऱ्या पेशी ब) एकही नाही
क) तांबडया पेशी ड) चकत्या

4) मानवी शरीराच्या तोंडामध्ये दाताची संख्या किती असते?
अ) 32 ब) 30
क) 35 ड) 20

5) लंब मज्जाचे कार्य कोणते?
अ) आधार देणे ब) आज्ञा देणे
क) रक्तदाब नियंत्रण करणे ड) तोल सांभाळणे

प्र.2 खालील कोणत्याही पाच प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **10**

अ) प्रथिने म्हणजे काय?
ब) मानवी शरीरामध्ये आंतस्त्रावचे कार्य कोणती आहेत?
क) पाण्यात विरघळणारी जीवनसत्वे कोणती आहेत?
ड) तांबडया रक्तकण (पेशी) चे कार्य काय आहे
इ) वयोमानाने रक्तदाब किती असावा याचे विश्लेषण करा?
ई) मज्जारज्जूचे कार्य सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही तीन टिपा लिहा. **15**

अ) हृदयाचे कार्य सांगा.
ब) यकृताचे कार्य सांगा.
क) पचन संस्थाचे कार्य सांगा.
ड) दुय्यम दम (दुसरा दम) म्हणजे काय?

SLR- AK-459

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Special Paper - XV)
ANATOMY AND PHYSIOLOGY

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **10**

1) Which blood group can donate blood to any group?
   a) O group b) AB group
   c) A group d) B group

2) Which is the following Endocrine glands?
   a) Parathyroid gland b) Thymus glands
   c) Thyroid gland d) Liver

3) Which blood cells assist in blood clotting?
   a) White blood cell b) None
   c) Red blood cell d) Platelets

4) How many teeth in human mouth?
   a) 32 b) 30
   c) 35 d) 20

5) Function of medulla oblongata is _____.
   a) Give support b) To give orders
   c) To control B. C. d) Balance

Q.2 Write short answers. (Any Five) **10**

a) Explain the protein
b) Explain the internal secretion function in human body.
c) Soluble vitamins in water.
d) Explain the function of red blood cells.
e) Explain blood pressure as per the age.
f) Function of spinal cord.

Q.3 Write Short Notes (Any Three) **15**

a) Function of Heart.
b) Explain the function of liver.
c) Function of digestive system.
d) Explain the second wind.

SLR-AK-46

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sanskrit
संस्कृतप्रभा

Day & Date: Tuesday, 19-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत।
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा. **14**

1) वडवानल म्हणजे ––– होय.
अ) जलचर ब) मासे
क) अग्नि ड) मृदा

2) दिवसेश्वर म्हणजे –––.
अ) कुंभार ब) रूई
क) सूर्य ड) चंद्र

3) ––– या पाठाचे लेखक डॉ. देशमुख आहेत.
अ) बोनसाय जीवनम् ब) परिशुद्धता
क) दिनचर्या ड) रवीन्द्रवंदना

4) ––– या पद्धतीमध्ये मूर्खाची लक्षणे सांगितलेली आहेत.
अ) दैवपद्धती ब) मूर्खपद्धती
क) धैर्यपद्धती ड) अर्थपद्धति

5) कपाल म्हणजे ––– होय.
अ) कपाट ब) भिक्षापात्र
क) करवंद ड) कुंभार

6) नीतीशतक, शृंगारशतक व वैराग्यशतक याची रचना ––– ने केली.
अ) कालिदास ब) व्यास
क) भास ड) भर्तृहरि

7) ––– म्हणजे चांगले विचार.
अ) कुभाषित ब) सुभाषित
क) काव्य ड) सुविचार

8) स्वाभिमानी लोकांच्या ––– प्रकारच्या वृत्ती असतात.
अ) 6 ब) 3
क) 2 ड) 4

9) पालकांच्या भेद्‌बुद्धीमुळे मुलीचे जीवन ––– होते.
अ) सार्थक ब) सुखी
क) स्वतंत्र ड) पराधीन

10) ––– माणसाला सुंदर बनविते.
अ) हार ब) सोने
क) वाणी ड) अलंकार

11) विद्या नसणारा मनुष्य ––– समजावा
अ) मूर्ख ब) मतिमंद
क) पशु ड) अडानी

12) बेनासाय जीवनम् या पाठातील बहिनीमध्ये ––– वर्षाचा अंतर होता
अ) 6 ब) 12
क) 8 ड) 10

13) नागेंद्र म्हणजे –––.
अ) नाग ब) इंद्र
क) कुत्रा ड) हत्ती

14) कुक्कुर म्हणजे ––– होय.
अ) नाग ब) कोंबडा
क) कुत्रा ड) मांजर

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) विद्वत्पध्दती यावर टीप लिहा.
2) उपहार
3) विट
4) सुजनपद्धती
5) परोपकार पद्धती
6) भीमाचे विचार

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) मूर्खपध्दती
2) वसंतसेनेला दिलेली विशेषणे
3) युधिष्ठिराचे विचार
4) विदूषक

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

'वय पञ्चोत्तरं शतम्' या पाठाचे रसग्रहण करा.

किंवा

राजधर्म स्पष्ट करा.

प्र.5 अलङ्कार न्यासः या पाठाचे रसग्रहण करा. **14**

SLR-AK-460

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Special Paper – XV)
INDUSTRIAL SOCIOLOGY

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) भारतातील पहिली कामगार संघटना ––– यांनी स्थापन केली.
अ) एस. एम. जोशी ब) दत्ता सामंत
क) एन. एम. लोखंडे ड) यापैकी नाही

2) कारखाना कायदा ––– साली पास करण्यात आला.
अ) 1881 ब) 1847
क) 1957 ड) 1920

3) कामगारांवर येणाऱ्या ताण–तणावाचे वर्गीकरण कोणी केले?
अ) पी. गिन्सबर्ट ब) पार्सन्स
क) ई. व्ही. स्नायडर ड) यापैकी नाही

4) जागतिकीकरणामुळे व्यवसायाच्या संधीत ––– होते.
अ) वाढ ब) कमतरता
क) बदल होत नाही ड) यापैकी नाही

5) जागतिकीकरणाची सुरूवात ––– साली झाली.
अ) 1950 ब) 1980
क) 1991 ड) 1891

6) खालीलपैकी कोणते शहर माहिती तंत्रज्ञान उद्योगासाठी प्रसिद्ध आहे?
अ) नागपूर ब) नाशिक
क) पुणे ड) यापैकी नाही

7) कामगार आणि व्यवस्थापन यांच्यातील संघर्षाचे प्रमुख कारण ––– हे आहे.
अ) आर्थिक ब) कामाच्या ठिकाणची परिस्थिती
क) कामाच्या ठिकाणचे संबंध ड) यापैकी नाही

8) ऑल इंडिया ट्रेड युनियन कॉंग्रेस (आयटक) ची स्थापना ––– मध्ये करण्यात आली.
अ) 1940 ब) 1948
क) 1947 ड) 1920

9) गरजांचे वर्गीकरण कोणी केले?
अ) मर्टन ब) गिन्सबर्ट
क) मॉस्लो ड) ई. व्ही स्नायडर

10) गुणवत्ता मंडळ ही संकल्पना ––– या देशातून उदयास आली.
अ) अमेरिका ब) इंग्लंड
क) भारत ड) जपान

11) पहिल्यांदा कारखाना आयोगाची स्थापना ––– साली करण्यात आली.
अ) 1981 ब) 1980
क) 1875 ड) 1947

12) औद्योगिक विवाद कायदा ––– साली पास करण्यात आला.
अ) 1947 ब) 1980
क) 1881 ड) 1920

13) आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटनेची स्थापना ––– साली करण्यात आली.
अ) 1940 ब) 1960
क) 1919 ड) 1980

14) संगणकीकरणामुळे उत्पादनाच्या गुणवत्तेत ––– होते.
अ) वाढ ब) कमतरता
क) बदल होत नाही ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) गुणवत्ता मंडळाची संकल्पना स्पष्ट करा.
2) कामगार संघटनेचे स्वरूप स्पष्ट करा.
3) जागतिकीकरण म्हणजे काय?
4) स्वयंचलीकरण ही संकल्पना स्पष्ट करा.
5) कामगारांच्या इच्छा–आकांक्षा स्पष्ट करा.
6) नवीन औद्योगिक धोरण स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) माहिती तंत्रज्ञान उद्योग
2) कामगारांची भूमिका
3) सामूहिक करार (सामूहिक सौदा)
4) कामगार संघटनेची कार्ये

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

औद्योगिक कामगार म्हणजे काय? औद्योगिक कामगारांची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

किंवा

कामगार संघटनेची व्याख्या देऊन कामगार संघटनेकडून मालकाविरोधात उपयोगात आणले जाणारे डावपेच स्पष्ट करा.

प्र.5 औद्योगिक विवाद म्हणजे काय? औद्योगिक विवादावरील उपाय स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Special Paper – XV)
INDUSTRIAL SOCIOLOGY

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) First trade union in India is established by _____.
   a) S. M. Joshi b) Datta Samant
   c) N .M. Lokhande d) None of these

2) Factory act is passed in _____.
   a) 1881 b) 1847
   c) 1957 d) 1920

3) Who classified stress and strains of worker?
   a) P. Gisbert b) Parsons
   c) E. V. Schneider d) None of these

4) Due to globalization opportunity of business is _____.
   a) Increase b) Decrease
   c) No change d) None of these

5) Process of globalization started in _____.
   a) 1950 b) 1980
   c) 1991 d) 1891

6) Which of the following is famous for IT industry?
   a) Nagpur b) Nashik
   c) Pune d) None of these

7) Major cause of industrial dispute between worker and management is _____.
   a) Economic cause b) Working condition
   c) Relationship at workplace d) None of these

8) All India Trade Union Congress is established in _____.
   a) 1940 b) 1948
   c) 1947 d) 1920

9) Who classified the hierarchy of need?
   a) Merton b) Ginsbert
   c) Maslow d) E. V. Schincider

10) Quality circle concept is originated from _____.
   a) America b) England
   c) India d) Japan

11) First factory commission is established in _____.
   a) 1981 b) 1980
   c) 1875 d) 1947

12) Industrial dispute act is passed in _____.
a) 1947 b) 1980
c) 1881 d) 1920

13) International Labour organization is passed in _____.
a) 1940 b) 1960
c) 1919 d) 1980

14) Due to computerization quality of product is _____.
a) Increased b) Decreased
c) No change d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

a) Explain the concept quality circle.
b) Explain nature of trade union.
c) What is concept of globalization?
d) Explain automation concept?
e) Explain aspiration of worker.
f) Explain New industrial policy.

Q.3 Write short notes. (any two) **12**

a) I.T. Industry
b) Role of worker
c) Collective bargaining.
d) Functions of trade union

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Define industrial worker & explain its characteristics.

OR

Define trade union and explain tactics employed by trade union against management.

Q.5 What is industrial dispute? Explain remedial measures on industrial dispute. **14**

SLR-AK-463

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
English (Special Paper – XVI)
INTRODUCTION TO THE STRUCTURE AND FUNCTION OF MODERN ENGLISH

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) _____ functions as a post modifier of NP.
   a) ACI b) NCI
   c) PCI d) RCI

2) The story that my grandmother told was very interesting. The underlined clause is an example of _____.
   a) that clause b) wh clause
   c) zero that clause d) noun clause

3) The eliciting question for Adverbial Clause of manner is _____.
   a) Where b) How
   c) When d) How long

4) A compound sentence consists of _____ clauses.
   a) two b) one
   c) many d) none of these

5) A clause can be shown with the _____ in linguistic analysis.
   a) square bracket b) angle bracket
   c) curly bracket d) round bracket

6) My father gave me a notebook. It was useful for the writing purpose. The underlined element refers back to _____.
   a) my father b) notebook
   c) me d) gave

7) The traveler began his journey by handling the situation. The underlined clause is_____.
   a) RCL b) PCL
   c) CCL d) NCL

8) The cleft sentence begins with _____.
   a) Subject b) Object
   c) Complement d) It

9) The tenor of conversation between a teacher and student will be _____.
   a) normal b) impolite
   c) formal d) informal

10) Inexplicitness is the typical feature of _____.
   a) Speech b) Writing
   c) Listening d) Reading

11) The forms Vo, Ves, and Ved are _____ verbs.
a) finite b) nonfinite
c) regular d) irregular

12) That the earth is round is the fact. The underlined clause functions as ___.
a) subject b) complement
c) adverbial d) object

13) The typical comparative clause is introduced by _____.
a) than b) that
c) like d) for

14) In discourse analysis, the mode of the discourse is of _____ types.
a) two b) three
c) four d) five

Q.2 Attempt any four of the following questions. 16

I. a) Focus the underlined element in the following sentence.
John was wearing blue sox at the get-together.

b) Add a question tag to the following sentence.
Sunita had written a beautiful story.

II. a) Being the sentence with 'There':
The fruits are put in a boul.

b) Make negative of the following sentence.
They are wise people in the community.

III. a) Shift the post modifier to the end in the following sentence.
The time for the party has come.

b) Postpone the subordinate clause to the end of the following:
To draw a picture of flower was her wish.

IV. a) Substitute Oi by PP in the following :
Mary wrote me a letter.

b) Change the voice of the following :
A poem was written by the student.

V. a) Apply rule of Fronting:
Tara likes ice-cream.

b) Omit the coordinate constructions.
Jack is writing a novel and Seema is writing a novel.

VI. a) Make Existential sentence.
The matter is worst to convey.

Q.3 i) Identify the tenor and domain of the following piece of discourse. **06**

GRAND FUN FAIR
Come One, Come All! Grand Fun Fair
On 8,9 July, 2018
On the Premises of
Shiva Mandir High School, Dehradun.
Time: 11:00 am. to 7:00 pm. everyday
ENJOYABLE GAMES
PLENTY OF STALLS
MOUTH-WATERING REFRESHMENTS
A lot of Entertainment
Make the Fair a Grand Success
Cultural Committee
Contact: Mohan Gupta 9822123423

ii) Identify the mode of the following piece of discourse state any two features. **06**

After six years at Miss Pinkerton's school, Amelia Sedley went home, guaranteed a polished and refined young lady. Amelia was a dear little creature, all rosy health and bright good humor, thought the silly thing would cry over a dead canary-bird or a mouse the cat had seized upon. She was accompanied by her dear friend Becky Sharp, who was to make a short visit at the Sedley home before her career of self–support as a governess.

Becky was small, pale and sandy-haired, with eyes habitually cast down; when they looked up they were large, odd and attractive. As Miss Sharp's father had been an artist and a drunkard, and her French mother an Opera girl, it is not surprising that Rebecca asserted she had never been a girl – she had been a woman since she was eight years old.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

What is subordination? Describe its classification with suitable examples.

OR

Write a note on finite and nonfinite NCL with suitable examples.

Q.5 Identify the cohesive devices in the following passage and comment on it. **14**

In 1801 Mr. Lockwood became a tenant at Thrush cross Grange, an old farm owned by Mr. Heathcliff of Wuthering Heights. In the early days of his tenancy he made two calls on his landlord. On his first visit he met Heathcliff, an abrupt, unsocial man, surrounded by pack of snarling, barking dogs. When he went to Wuthering Heights, a second time, he met the other members of that strange household; a rude, unkempt but handsome young man named Harleton Earnshaw and a pretty young woman who was the widow of Heathcliff's son.

During his visit snow began to fall, covering the moor paths and making travel impossible for a stranger in that bleak countryside. Heathcliff refused to let one of the servants go with him as a guide, but said that if he stayed the night he could share Harleton's bed or that of Joseph, a sour, canting old servant.

SLR-AK-464

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Hindi (Special Paper – XVI)
BHASHA VIDNYAN

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण हैं।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 14

1) अर्थ– ––––– का अर्थ है, अर्थ का सीमित क्षेत्र से निकल विस्तार पा जाना।
अ) विस्तार ब) अपकर्ष
क) संकोच ड) बाह्य

2) प, फ, ब, भ और म ––– व्यंजन हैं।
अ) दंत ब) ओष्ठय
क) कृदंत ड) पश्च

3) जिस विषय में भाषा का ––– अध्ययन करते हैं, उसे भाषा विज्ञान कहा जाता है।
अ) सामाजिक ब) राजनीतिक
क) धार्मिक ड) वैज्ञानिक

4) ––– भाषा की वह सहज इकाई है जिसमें एक या अधिक शब्द होते हैं।
अ) कारक ब) उपसर्ग
क) वाक्य ड) चिह्न

5) भाषा विज्ञान को आरंभ में ––– व्याकरण से जाना जाता था।
अ) सरल ब) सुलभ
क) व्यावहारिक ड) तुलनात्मक

6) ––– वाक्य विज्ञान में एक भाषा के विभिन्न कालों का अध्ययन कर वाक्य गठन की दृष्टि से उसका इतिहास प्रस्तुत किया जाता है।
अ) व्यतिरेकी ब) वर्णनात्मक
क) ऐतिहासिक ड) तुलनात्मक

7) 'मृग' शब्द ––– का उदाहरण है।
अ) अर्थ संकोच ब) अर्थ विस्तार
क) अर्थापकर्ष ड) अर्थादेश

8) भाषा की शुद्धता–अशुद्धता से ––– का संबंध होता है।
अ) पद विज्ञान ब) व्याकरण
क) ध्वनि विज्ञान ड) कोश विज्ञान

9) उपालिजिहवा को ––– कहते हैं।
अ) कंठ ब) कठोर तालु
क) ओष्ठ ड) काकल

10) भाषा विज्ञान का संबंध ––– की भाषा से है।
अ) प्राणी मात्र ब) मानव मात्र
क) सजीव मात्र ड) जीव मात्र

11) ––– अर्थ परिवर्तन की एक दिशा है।
अ) अर्थादेश ब) अर्धाअर्थ
क) अर्थाअर्थ ड) अर्थक्रम

12) व्याकरण का संबंध एक ––– से होता है और भाषा विज्ञान का संबंध अनेक भाषाओं से।
अ) पानी ब) देश
क) प्राणी ड) भाषा

13) पूर्ण अर्थ की प्रतीति कराने वाले ––– समूह को वाक्य कहते है।
अ) शब्द ब) व्यर्थ
क) व्याकरण ड) भाषा

14) ––– शब्द अंग्रेजी Linguistics का हिंदी पर्याय है।
अ) हिंदी भाषा ब) साहित्य
क) भाषा विज्ञान ड) व्याकरण

प्र.2 निम्नलिखित में से किन्हीं चार टिप्पणियाँ लिखिए। **16**

1) अर्थ संकोच
2) भाषा विज्ञान की व्याकरण से तुलना
3) शब्द और पद
4) पद और संबंधतत्व
5) स्वन गुण (ध्वनि गुण)
6) अर्थादेश

प्र.3 निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के संक्षेप में उत्तर लिखिए। **12**

1) संबंधतत्व के प्रकार लिखिए।
2) भाषा विज्ञान विज्ञान है या कला? इसे स्पष्ट कीजिए।
3) भाषा ध्वनि लिखिए।
4) वाक्य की आवश्यकताएँ लिखिए।

प्र.4 निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए। **14**

भाषा विज्ञान की परिभाषा देकर भाषा विज्ञान के अध्ययन के लाभ लिखिए।

अथवा

ध्वनि की परिभाषा देते हुए ध्वनियंत्र का परिचय दीजिए

प्र.5 वाक्य की परिभाषा लिखकर अर्थ और रचना की दृष्टि से वाक्य के प्रकार स्पष्ट कीजिए। **14**

SRL-AK-465

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester – VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Kannada (Special Paper – XVI)
TEXT BOOKS

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **14**

1) ಆಯ್ದ ಜಮಪದ ಕಥನಗೀತಗಳು ಕೃತಿಯ ಸಂಪಾದಕರು
- **1)** ಕಾರಂತ **2)** ಬೇಂದ್ರೆ
- **3)** ಬಿ.ಬಿ.ಹೆಂಡಿ **4)** ಪುತಿನ

2) ಕತೂರಿಯ ಮಡದಿ
- **1)** ಮದರಂಬಿ **2)** ಮಹಾರಂಭಿ
- **3)** ಊರ್ಮಿಳೆ **4)** ಚೆನ್ನಮ್ಮ

3) ಚೆನ್ನಮ್ಮಳ ಪತಿ
- **1)** ಚೆನ್ನಪ್ಪ **2)** ಕಾಳಿಂಗ
- **3)** ಸರ್ಪ **4)** ಬಸಪ್ಪ

4) ಈಸೂರಾಯನ ಸೂಳೆ
- **1)** ಕಾಳಿ **2)** ವೈಹಾಳಿ
- **3)** ವಲ್ಲಳ್ಳಿ **4)** ಗೊಲ್ಲಳ್ಳಿ

5) ನಿನ್ನ ಹಲ್ಲ ನೋಡಿದರ ---- ಬೀಜದಂಗ
- **1)** ನಿಂಬೆ **2)** ಕುಸುಬೆ
- **3)** ಬಿಳಿಜೋಳ **4)** ದಾಳಿಂಬರ

6) ಕಾಶಿಬಾಯಿಯ ಊರು
- **1)** ಕಡ್ಲಿಹಳ್ಳಿ **2)** ಕಾಶಿಹಳ್ಳಿ
- **3)** ಕಡ್ಲಿಮಟ್ಟಿ **4)** ಕಾಶಿಮಟ್ಟಿ

7) ಕಾಶಿಬಾಯಿ ರೂಪಕ್ಕೆ ಮರುಳಾದವನು
- **1)** ಪೋಸ್ಟ ಮಾಸ್ತರ **2)** ಸ್ಟೇಶನ್ ಇನ್ಸ್ಪೆಕ್ಟರ್
- **3)** ದಾರಿಕಾರ **4)** ಸ್ಟೇಶನ್ ಮಾಸ್ತರ

8) ಆಯ್ದ ಜನಪದ ಕಥೆಗಳು ಕೃತಿಯ ಸಂಪಾದಕರು
- **1)** ವೀರಣ್ಣ ದಂಡೆ **2)** ಕುವೆಂಪು
- **3)** ಬೇಂದ್ರೆ **4)** ಕಾರಂತ

9) ನರಿಯ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಅಡಗಿ ಕುಳಿತು ಹೂಂ ಎಂದವರು
- **1)** ಬೆಕ್ಕು **2)** ಹುಲಿ
- **3)** ಹಾವು **4)** ಜಿಂಕೆ

10) ಹುಲಿಯನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ ಬಹುಮಾನ ಪಡೆದವರು
- **1)** ಬಡಿಗ **2)** ಕಂಬಾರ
- **3)** ಪ್ರಧಾನಿ **4)** ಸೇವಕ

11) ಸತ್ತ ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದವರು
- **1)** ರಾಜಕುಮಾರಿ **2)** ಮುದುಕಿ
- **3)** ಪ್ರಧಾನಿಕುಮಾರ **4)** ಕಂಬಾರ

12) ಸುಟ್ಟುಬಿದ್ದ ಹತಿಯಾರ ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಿದವರು
1) ಹುಲಿರಾಜ 2) ಬಸವಣ್ಣ
3) ಮುದುಕಿ 4) ಅರಸ

13) ಹಣ್ಣಿನಲ್ಲಿಯ –
1) ಹಣ್ಣು 2) ಕಣ್ಣು
3) ಮಣ್ಣು 4) ಹೆಣ್ಣು

14) ನನಗ ಗಾದೀನೇ ಬೇಕು ಎಂದವರು
1) ಕಪ್ಪೆ 2) ಅಕ್ಕ
3) ಆನೆ 4) ರತ್ನಪಕ್ಷಿ

ಪ್ರ.2 ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **16**
1) ಮೊದಲವೆಯ ಜೋಯಿಸನು ಕಾಳಿಂಗನ ಬಗ್ಗೆ ಏನೆಂದು ಹೇಳಿದನು?
2) ರುಕ್ಮಿಣಿ ತವರು ಮನೆಗೆ ಏಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾಳೆ?
3) ಸ್ಟೇಶನ್ ಮಾಸ್ತರ ಕಾಶಿಬಾಯಿಗೆ ಯಾವ ಆಸೆ ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ?
4) ತನ್ನ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕುಳಿತ ಹುಲಿಗೆ ನರಿ ಏನು ಮಾಡಿತು?
5) ತನ್ನನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದ ರಾಜನಿಗೆ ನಾಯಕಿ ಏನು ಮಾಡಿಸಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ?
6) ರಾಜಕುಮಾರಿಯ ತಂದೆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಯಾವಾಗ ತೆರೆಯಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದನು?

ಪ್ರ.3 ಬೇಕಾದ ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ : **12**
1) ರುಕ್ಮಿಣಿಯ ಪ್ರತಿರೋಧ
2) ಕಾಶಿಬಾಯಿಯ ಪತಿನಿಷ್ಠೆ
3) ಮೊಸಳೆಯ ದಡ್ಡತನ
4) ರಾಕ್ಷಸನ ಬಾಹ್ಯಜೀವ

ಪ್ರ.4 ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **14**
1) ಅಪಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ರಾಜಕುಮಾರಿ ಕಥೆಯನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.
2) ಮುತ್ತೈದೆ ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಕಥೆಯ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.5 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. **14**
ಹಣ್ಣಿನಲ್ಲಿಯ ಹೆಣ್ಣು ಕಥೆಯ ಕುರಿತು ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

SLR-AK-466

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Marathi (Special Paper - XVI)
मराठी लोकसाहित्य (उत्तरार्ध)

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **14**

1) 'लोकसाहित्याची रूपरेषा' हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
अ) डॉ. प्रभाकर मांडे ब) डॉ. विश्वनाथ शिंदे
क) दुर्गा भागवत ड) सरोजिनी बाबर

2) लोकगीतांचा कर्ता कसा असतो?
अ) ज्ञात ब) अज्ञात
क) दृश्य ड) दृक

3) लोकसाहित्याची निर्मिती कोणाकडून होते?
अ) व्यक्ती ब) लेखक
क) समाज ड) कवी

4) ललित साहित्याचे स्वरूप कोणत्या प्रकारचे असते?
अ) मौखिक ब) लिखित
क) बोली ड) यापैकी नाही

5) पुढीलपैकी कोणत्या गीत प्रकाराला कर्ता असतो?
अ) लौकीकगीत ब) गौळण
क) स्त्री लोकगीते ड) भलरी गीते

6) लोकसंस्कृतीतील 'खंडोबा' या देवतेचा उपासक कोण?
अ) वासुदेव ब) वाघ्या–मुरळी
क) पोतराज ड) गोंधळी

7) 'भलरीगीत' हे कोणत्या लोकगीत प्रकारातील आहे?
अ) स्त्री–गीते ब) बडबडगीत
क) खेळगीत ड) श्रमगीत

8) लोकसाहित्यातील संदर्भ लक्षात घेऊन अभ्यास करण्याच्या पद्धतीला काय म्हणतात?
अ) कार्यान्वयी ब) ध्येयनिष्ठ
क) रचनानुसारी ड) संदर्भान्वयी

9) समाजाचा किंवा राष्ट्राचा पारंपारीक वारसा जतन करण्याचे काम कोण करते?
अ) लोकसाहित्य ब) रूढी–परंपरा
क) ललित साहित्य ड) भाषाशास्त्र

10) 'लोकसाहित्य उद्‌गम आणि विकास' या ग्रंथाचे लेखक कोण?
अ) प्रभाकर मांडे ब) विश्वनाथ शिंदे
क) शरद व्यवहारे ड) पुरूषोत्तम कालभूत

11) 'लोकसाहित्य संकलकाला कोणत्या भाषेची माहिती असणे आवश्यक आहे?
अ) प्रमाण ब) बोली
क) लिखित ड) प्राचीन

12) 'पारंपारिक जीवनाचा आरसा' असे कशास संबोधले जाते?
अ) लोकगीते ब) लोककथा
क) विधीनाट्य ड) नाट्यगीते

13) वासुदेवाच्या गीतात प्रामुख्याने कोणत्या दैवताची वर्णने असतात?
अ) खंडोबा ब) मरीआई
क) श्रीकृष्ण ड) तुळजाभवानी

14) लोकगीतांच्या निर्मितीत कोणाचा वाटा मोठा आहे?
अ) पुरूषांचा ब) बालकांचा
क) आदिवासींचा ड) स्त्रियांचा

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) लोकसाहित्याच्या कार्यान्वयी अभ्यास पद्धतीचे विश्लेषण करा.
2) लोकसाहित्याचे संकलन करताना येणाऱ्या अडचणी स्पष्ट करा.
3) पुरूषांच्या लोकगीतांचा आढावा घ्या.
4) 'लोकसाहित्य म्हणजे समुहमनाचा अविष्कार होय.' या विधानाची चर्चा करा.
5) धनगरांच्या गाण्यांचे वर्णन करा.
6) लोकसाहित्याची संदर्भान्वयी अभ्यास पद्धती विशद करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) लोकसाहित्य संकलनाच्या पद्धतींचा आढावा घ्या.
2) स्त्री–लोकगीतांचे वर्णन करा.
3) लोकसाहित्य आणि ललित साहित्य यांचा परस्परसंबंध स्पष्ट करा.
4) वासुदेवाची गाणी आणि गोंधळाची गाणी या लोकसंस्कृतीच्या उपासकांच्या वैशिष्टयपूर्ण लोकगीतांचा आढावा घ्या.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

लोकगीत म्हणजे काय? सांगुन लोकगीतांचे स्वरूप व वैशिष्टये विशद करा.

किंवा

लोकसाहित्य आणि लोकसंस्कृतीचे सहसंबंध स्पष्ट करा.

प्र.5 लोकसाहित्यातील 'स्त्री–जीवनाचा' सविस्तर आढावा घ्या. **14**

SLR-AK-467

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Marathi (Special Paper – XVI)
आधुनिक मराठी साहित्यातील विविध प्रवाह (उत्तरार्ध)

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा **14**

1) स्त्रीसूक्त काव्यसंग्रहाच्या कवयित्री कोण आहेत?
अ) शोभा नाईक ब) अश्विनी धोंगडे
क) अश्विनी घोलप ड) शिरीष पै

2) विज्ञान कथा विश्व या कथासंग्रहाचे मुखपृष्ठ कोणी तयार केले आहे?
अ) निरंजन घाटे ब) शिवाजीराव मोहिते
क) राजेंद्र गिरधारी ड) सुभाष अवचट

3) विज्ञान कथा विश्व हा ग्रंथ कोणाचा आहे?
अ) शकिल शेख ब) शोभा नाईक
क) डॉ. आनंद यादव ड) डॉ. फुला बागुल

4) कोणत्या शब्दाचा पर्याय म्हणून मराठीत 'विज्ञानकथा' हा शब्द वापरण्यात आला आहे?
अ) सायन्स स्टोरी ब) सायन्स फिक्शन
क) विज्ञान कथा ड) सायन्स फॅशन

5) अंतराळातील मृत्यू या कथेचे लेखक कोण आहेत?
अ) डॉ. अरूण मांडे ब) निरंजन घाटे
क) वा. म. जोशी ड) डॉ. संजय ढोले

6) 'स्त्रीसूक्त चे हिंदी अनुवादीत नाव काय आहे?
अ) स्त्रीसूक्त ब) नारीविमर्श
क) नारीसूक्त ड) यापैकी नाही

7) महाराष्ट्र सरकारचा सर्वोत्कृष्ट कवितासंग्रहाचा कोणता पुरस्कार स्त्रीसूक्त या काव्यसंग्रहास मिळाला?
अ) आचार्य अत्रे ब) बालकवी
क) केशवसुत ड) कुसूमाग्रज

8) स्त्रीसुक्त काव्यसंग्रहामध्ये किती कवितांचा समावेश आहे?
अ) 48 ब) 58
क) 68 ड) 38

9) मराठी विज्ञानकथांचे मुळ कशात आहे?
अ) इंग्रजी ब) हिंदी
क) संस्कृत ड) यापैकी नाही

10) 'कनेक्शन' ही विज्ञानकथा कोणाची आहे?
अ) वा. म. जोशी ब) डॉ. संजय ढोले
क) द. बा. खांबोटे ड) डॉ. अरूण मांडे

11) आकाश आणि जमीन या विज्ञानकथेचे जनक कोण?
अ) दि. बा. मोकाशी ब) भालबा केळकर
क) सुबोध जावडेकर ड) प्रभाकर सोवनी

12) 'स्त्रीवादी समीक्षा' स्वरूप आणि उपयोजन हा ग्रंथ कोणाचा?
अ) अश्विनी धोंगडे ब) शोभा नाईक
क) अश्विनी घोलप ड) बेबी कांबळे

13) विज्ञानसाहित्य कशावरती आधारलेले आहे.
अ) वास्तवावर ब) कल्पनेवर
क) कल्पित वास्तवावर ड) यापैकी नाही

14) 'अदृश्य किरणांचा दिव्य प्रकाश' ही कथा कोणाची आहे?
अ) वा. म जोशी ब) जयंत नारळीकर
क) ज्यूल्स व्हर्न ड) निरंजन घाटे

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) चंद्रलोकाची सफर' या कथेतील व्यक्तिचित्रांची नावे सांगा.
2) यंत्रमानवामुळे माणसांच्या जगण्या वागण्यात कसा बदल होतो?
3) 'बायको' या कवितेत कवियित्रींनी स्त्रीवरती असलेली कोणती बंधने सांगितलेली आहेत?
4) स्त्रीसूक्त मधून स्त्रीयांनी कोणाच्या वर्चस्वाला बळी पडु नये असे सांगितलेले आहे?
5) विज्ञान साहित्याच्या प्रेरणा कोणत्या?
6) 'चंद्रावरचा खुन' या कथेचा सारांश लिहा?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) फिर्याद कवितेचा आशय स्पष्ट करा?
2) 'विज्ञान कथा विश्व' या पुस्तकाचा परिचय करून दया.
3) 'तळयात मळयात' या कवितेतील प्राध्यापक स्त्रीचे दुःख कोणते ते सांगा.
4) 'वामलोचना' या कथेचा आशय थोडक्यात सांगा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

विज्ञान साहित्याची वैशिष्टये सविस्तरपणे विशद करा.

किंवा

स्त्रीवादी साहित्य म्हणजे काय? ते सांगून स्त्रीवादी साहित्याच्या प्रेरणा स्पष्ट करा.

प्र.5 स्त्रियांच्या समस्यांचे चित्रण 'स्त्रीसूक्त' कवितासंग्रहातुन कसे येते? सोदाहरण स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set | P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Sanskrit (Special Paper – XVI)
संज्ञापन कौशल्य पुराभिलेविद्या, ब्राह्मीलिपी

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखित। 14
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

1) व्याकरणाचे वार्तिककार ––– आहेत.
अ) पाणिनी ब) पतंजलि
क) वररूचि ड) गौडपाद

2) 'कारके' हे ––– सूत्र आहे.
अ) अधिकार ब) कर्मधारयाचे
क) निपात ड) अपवाद

3) न अश्वः = ––– ।
अ) अअश्वः ब) आश्वः
क) अनश्वः ड) नाश्वः

4) ––– समासामध्ये उत्तर पदार्थ प्रधान असतो.
अ) अव्ययीभाव ब) तत्पुरूष
क) द्वंद्व ड) बहुव्रीहि

5) ––– समासामध्ये दोन्ही पदार्थ प्रधान असतात.
अ) अव्ययीभाव ब) तत्पुरूष
क) द्वंद्व ड) बहुव्रीहि

6) ––– समासामध्ये अन्य पदार्थ प्रधान असतो.
अ) अव्ययीभाव ब) तत्पुरूष
क) द्वंद्व ड) बहुव्रीहि

7) समास एक ––– आहे.
अ) वृत्ति ब) विभक्ती
क) अद्य ड) उपसर्जन

8) 'वागर्थाविव' या ठिकाणी ––– समास आहे.
अ) केवल ब) तत्पुरूष
क) द्वंद्व ड) बहुव्रीहि

9) वृत्यर्थावबोधकं वाक्यं ––– ।
अ) विग्रहः ब) समास
क) सूत्र ड) छंद

10) 'अव्ययीभावश्च' या सूत्राने अव्ययीभाव समास ––– होतो हे सांगितले आहे.
अ) नपुंसक ब) नत्र्
क) द्वंद्व ड) द्विगु

11) प्रायः सामासिक शब्दाचे लिंग ––– पदावर अवलंबून असते.
अ) पूर्व ब) मध्य
क) यापैकी नाही ड) उत्तर

12) 'प्राक् कडारात् कर्मधारयः।' हे सूत्र आहे.
अ) अधिकार ब) कर्मधारयाचे
क) निपात ड) अपवाद

13) 'सुमद्रम्' येथे ––– समास आहे.
अ) अव्ययीभाव ब) तत्पुरूष
क) द्वंद्व ड) बहुव्रीहि

14) 'नीलोत्पलम्' हा ––– समास आहे.
अ) द्विगु ब) कर्मधारय
क) गति तत्पुरूष ड) केवल

प्र.2 टिप्पणी लिखत (केऽपि 4) **16**
टिपा लिहा (कोणत्याही 4)

1) सुप्।
2) द्वितीया तत्पुरूष
3) द्विगुः।
4) विभक्ति तत्पुरूष
5) सिद्धान्तकौमुदी।
6) देवपूजकः

प्र.3 अधोनिर्दिष्टानि सूत्राणि स्पष्टिकुरूत। (केऽपि 2) **12**
खालील सूत्रे स्पष्ट करा. (कोणतेही 2)

1) तत्पुरूषः समानाधिकरणः कर्मधारयः।
2) परवत् लिङ्गं द्वंद्वतत्पुरूषयोः।
3) सह सुपा।

प्र.4 अ) समासाचे सामर्थ्य उदाहरणांसह लिहा.

किंवा

ब) बहुव्रीहि आणि द्वंद्व समास यांची माहिती द्या.

प्र.5 अधोनिर्दिष्टयेषु कमपि एकम् विषयं अधिकृत्य निबन्धं लिखत। **14**
खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर निबंध लिहा.

संस्कृतस्य व्यावहारिकं स्वरूपम्।

किंवा

संस्कृते विज्ञानम्।

SLR-AK-469

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Urdu (Special Paper - XVI)
SPECIAL STUDY OF URDU NOVEL & AFSANA

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

سوال نمبر.1. صیحح متبادل کا انتخاب کر کے خانہ پری کیجیئے :- 14

1) _____ کی بیوی سبزی ترکاری بیچ کر گزر بسر کیا کرتی تھی -

مادھو بھیا ، گھیسو ، کمال کانت ، جھبو بھیا

2) _____ نے اپنے افسانوں میں سماج میں طوائفوں کی آمد بہ کردار لڑکوں اور لڑکیوں کی زندگی کو اجاگر کیا ہے -

پریم چند ، کرشن چندر، راجندرا سنگھ بیدی ، سعادت حسن منٹو

3) افسانہ _____ میں چھ عورتوں کی مفلس زدہ زندگی کو بیان کیا گیا ہے -

کفن، نظارۂ درمیان ہے ، مہا لکشمی کا پل ، ٹوبہ ٹیک سنگھ

4) "پت جھڑ کی آواز" یہ شاہکار افسانوی مجموعہ _____ کا تحریر کردہ ہے -

پریم چند ، کرشن چندر، سعادت حسن منٹو، قرۃ العین حیدر

5) "طلسم خیال " یہ اردو افسانوی مجموعہ _____ کا لکھا ہوا ہے -

راجندرا سنگھ بیدی ، کرشن چندر ، خواجہ احمد عباس ، سعادت حسن منٹو

6) تقسیم ہند کے بعد _____ لاہور چلے گئے اور وہی حقیقی ملک سے جا ملے -

پریم چند ، قرۃ العین حیدر، سعادت حسن منٹو، مجنوں گورکھپوری

7) _____ کی ادبی شخصیت کو پروان چڑھا نے میں گاندھی جی، ٹالسٹائی اور رابندر ناتھ ٹا ئیگور کی تعلیمات کا گہرا اثر ہے -

خدیجہ مستور ، قرۃ العین حیدر، کرشن چندر ، پریم چند

8) افسانہ "نظارۂ درمیان ہے" کا کردار _____ ہے -

عثمانی بیگم ، منجولا، ساوتری بائی ، گھیسو

9) اردو کے بے باک افسانہ نگار _____ نے امرتسر سے اخبار "مساوات" جاری کیا -

پریم چند ، خواجہ احمد عباس ، کرشن چندر ، سعادت حسن منٹو

10) منشی پریم چند کا پہلا افسانوی مجموعہ _____ کو برطانیہ حکومت نے ضبط کرلیا تھا -

خاک پروانہ ، آخری تحفہ، سوزوطن ، پریم پچیسی

11) "انجمن ترقی پسند مصنفین" کے پہلے اجلاس کی صدارت _____ نے فرمائی -

راجندرسنگھ قرۃ العین حیدر، سعادت حسن منٹو، پریم چند بیدی ،

12) _____ نے آل انڈیا ریڈیو میں کچھ عرصہ تک ملازمت کے فرائض انجام دیئے ؟

منشی پریم چند ، کرشن چندر ، قرۃ العین حیدر، سعادت حسن منٹو

13) "شانتا بائی" کردار افسانہ _____ سے تعلق رکھتا ہے -

نظارۂ درمیان ہے، مہا لکشمی کا پل، کفن ، ٹوبہ ٹیک سنگھ

14) "بدھیا" یہ کردار افسانہ _____ کا ہے -

دو بیل ، ٹھنڈا گوشت، کفن، نظارۂ درمیان ہے

سوال نمبر.2. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئیے :- (کوئی چار) **16**

1) "جیونابائی" کے کردار پر مختصر نوٹ لکھئیے ؟

2) "عثمانی بیگم" کے کردار پر سیر حاصل معلومات لکھیے ؟

3) "خورشید عالم" اور "پیرو جا دستور " کے درمیانی رشتہ کی وضاحت کیجئے ؟

4) "جھبو بھیا" کے ساتھ کیا حادثہ پیش آیا؟ وضاحت سے بیان کیجئے ؟

5) افسانہ کا اہم جز "وحدت تاثر" پر مختصر نوٹ لکھئیے ؟

6) "پلاٹ " افسانہ کا اہم جز ہے ؟ مختصر نوٹ لکھئیے ؟

سوال نمبر.3. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئیے :- (کوئی دو) **12**

1) افسانہ " ٹوبہ ٹیک سنگھ" کا تنقیدی جائزہ لیجئے ؟

2) کرشن چندر کی سوانح حیات بیان کیجیئے -

3) افسانہ "مہالکشمی کا پل" کا خلاصہ تحریر کیجئے ؟

4) افسانہ "کفن" کا تنقیدی جائزہ لیجئیے ؟

سوال نمبر.4. مندرجہ ذیل سوال کا مفصل جواب لکھئیے :- (کوئی ایک) **14**

1) افسانہ کے فنی لوازمات پر مفصل نوٹ لکھیئے ؟

2) سعادت حسن منٹو کی سوانح حیات لکھیئے ؟

سوال نمبر.5. اردو میں افسانہ نگاری کا آغاز و ارتقاء کا مفصل جائزہ لیجیئے ؟ 14

SLR-AK-47

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Prakrit (Compulsory)
PAIYA PUPPHANJALI

Day & Date: Tuesday, 19-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) 'किं ते नामधेयं?' ––– य– 'विणीयओ'
अ) पभणइ ब) पभणइन
क) पभणइरं ड) पभणतं

2) दिट्ठो ––– धणसत्थवाहो आरामगओ।
अ) णेण ब) णेणास
क) णेणमा ड) णेणणं

3) न ––– मे एस आवणे य अच्छंतो।
अ) खमं ब) खमय
क) खमंता ड) खमंदि

4) अंगदेसे चंपाणयरीइ ––– वसुवद्धणो।
अ) राया ब) रायाओ
क) राओ ड) रायाउ

5) पुरोहिओ ––– भज्जं पुच्छइ।
अ) निय ब) नियओ
क) नियरं ड) नियं

6) अहं ––– आरामकम्मकरो होमि।
अ) तुब्भं ब) तुब्भंओ
क) तुब्भंरं ड) तुब्भंतं

7) अनंतमतीने ––– आचार्यांजवळ व्रत घेतले.
अ) वीरवाणी ब) विद्यानंद
क) धर्मकीर्ती ड) श्रुतसागर

8) सत्यश्रेष्ठीच्या भावाचे नाव ––– होते.
अ) भीमदेव ब) बलदेव
क) गणदेव ड) वीरदेव

9) प्रभाकर राजाने ––– विश्वास ठेवला.
अ) नावाडींवर ब) बलदेवावर
क) सत्यश्रेष्ठीवर ड) चोरांवर

10) अनंतमती ––– श्रेष्ठीची कन्या होती.
अ) सत्यराज ब) प्रियदत्त
क) वीरदत्त ड) ब्रह्मदत्त

11) सागरचंद्राच्या मुलाचे नाव ––– होते.
अ) वीरदत्त ब) वीरसेन
क) वरूण ड) समुद्रदत्त

12) पुरोहित ––– काम करत होता.
अ) बागेत ब) मंदिरात
क) शाळेत ड) राजदरबारात

13) सत्यश्रेष्ठी ––– व्रताचे पालन करीत होता.
अ) मौन ब) ब्रह्मचर्य
क) सत्य ड) वीर

14) धक्कामुक्की केल्यावर ––– जावई पळून गेला.
अ) दुसरा ब) तिसरा
क) पाचवा ड) चवथा

प्र.2 गद्य भाषांतर करा.(कोणतेही 4) **16**

1) बलदेवेण भणियं– 'अहं पुण इहं चेव विविहभंडपडिहत्थं जाणवत्तं हारेमि जइ मच्छो होज्जां।' एवं च उभयपक्खेहि वि सच्चसेट्ठिं सक्खिं काऊण विहिया होड्डा। ते य निज्जामगा पडिबेडएण गंतूण मच्छयपिट्ठिम्मि परिक्खणत्थं तणपूलपडलं पज्जालिउमारद्धा। सो य मच्छो तेण परितत्तसरीरो झडत्ति निबुड्डो अच्छाहे जले।

2) अण्णदा संप्पदाणकाले/विवाहावसराम्हि सेट्ठीणा अणंदमदी किदे वर सोहणं आरद्धं। अणंदमदीइ वुत्तं–'ताद! म्म तुमेणं बंभचेरं दाविदमदो किं विवाहेणं?' सेट्ठिणा उत्तं–'कीडावसादो मए तुमं/दे बंहचेरं दाविंद।' 'णणु ताद! धम्मम्हि, वदम्हि का किडा?' अणंदमदीइ वुत्तं। 'णणु पुत्ति! णंदीसरट्ठदिवसाणिं एव वदं तव ,णो सव्वदा दत्तं/दिण्ण'

3) अत्थि अवंती नाम जणवओ। तत्थ उज्जेणी नाम नयरी रिद्धीत्थिमिय समिद्धा। तत्थ जियसत्तू नाम राया, तस्स धारिणी नाम देवी।
तत्थ य उज्जेणीय नयरीए दसदिसिपयासो इब्भो सागरचंदो नाम, भज्जा य से चंदसिरी। तस्स पुत्तो चंदसिरीए अत्तओ समुद्दत्तो नाम सुरूवो।

4) तेसिं वयंसाणं अदिट्ठओ चेव नट्ठो। तओ से वयंसेहिं आगंतूणं (सागरचंदस्स) धणसत्थवाहस्स य परिकहिय 'गओ सो।' तेहिं समंतओ मग्गिओ ,न दिट्ठो । तओ ते दीणवयणा कइवयाणि दिवसाणि अच्छिऊण धणसत्थवाहमापुच्छिऊण गया नियगनयरं।

5) तं दट्ठूणं पढमो मणीरामो जामाओ मित्ताणं कहेइ 'अहुणा एत्थ वसणं न जुत्तं, नियघरम्मि एओ वि साहुभोयणं अत्थि। तओ इओ गमणं चिय सेयं। ससुरस्स पच्चूसे कहिऊण हं गमिस्सामि।' इयरा जामायरा कहिंति– 'भो मित्त ! विणा मुल्लं भोयणं कत्थ मिलइ?'

प्र.3 अ) पद्य भाषांतर करा. (कोणतेही 3) **06**

1) इह आसि वसंतपुरे परोप्परं नेहनिब्भरा मित्ता।
खत्तियमाहणवाणियसुवण्णयार त्ति चत्तारि।।

2) तिट्टा लज्जानासो भयबाहुल्लं विरूवभासिंत्तं।
पाएण मणुस्साणं दोसा जप्पंति वुड्ढा ।।

3) जम्मं मरणेण समं संपज्जदि जोव्वणं जरासहिदं।
लच्छी विणाससहिदा इय सव्वं भंगुरं मुणह।।

4) चइऊण महामोहं विसए मुणिऊण भंगुरे सव्वे ।
णिव्विसयं कुणह मणं जेण सुहं उत्तमं लहह।।

ब) **थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही 2)** **06**

1) समुद्रदत्ताचा सासऱ्याचे मन जिंकण्याचा प्रसंग
2) सत्यश्रेष्ठी चोळराजा भेट
3) तिसऱ्या लोभी जावयाचा तबेल्यातील प्रसंग

प्र.4 **खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.** **14**

लोभी जावयांचा अपमान का झाला ते लुद्धा जामायरा कथेद्वारे स्पष्ट करा.

किंवा

अणंदमदी कथा सारांश स्पष्ट करा.

प्र.5 अति लोभामुळे अर्थ हा अनर्थकारी कसा ठरतो हे अणत्थजुओ अत्थो काव्याद्वारे स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-470

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XVI)
ARCHAEOLOGY AND TOURISM

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ––– या पुरातत्व संशोधकाने प्राचीन स्थळाचा शोध लावला.
अ) डॉ. अन्सारी ब) डॉ. मार्शल
क) डॉ. मिश्रा ड) डॉ. राव

2) सिंधू संस्कृतीमध्ये मणी बनविण्याचा उद्योग ––– येथे होता.
अ) हडाप्पा ब) कालिबंगन
क) लोथल ड) नेवासा

3) बौद्ध तत्वज्ञानाचा अभ्यास प्रामुख्याने ––– विद्यापीठात केला जात असे.
अ) काशी ब) नालंदा
क) वल्लभी ड) विक्रमशिला

4) प्रसिद्ध एलिफंटा लेण्यातील ––– हे मुख्य आकर्षण आहे.
अ) दुर्गा ब) कल्याणसुंदर
क) त्रिमुर्ती शिव ड) सूर्य मंदिर

5) पुरातत्वीय स्थळांचा शोध घेण्यासाठी ––– नकाशे उपयोगी पडतात.
अ) वन नकाशे ब) राजकीय नकाशे
क) स्वाभाविक नकाशे ड) सर्वेक्षण नकाशे

6) ''एशियाटिक सोसायटी ऑफ बेंगाल'' ची स्थापना ––– यांनी केली.
अ) जेम्स प्रिन्सेप ब) जॉन मार्शल
क) अलेक्झांडर कॅनिंग हॅम ड) विल्यम जेम्स

7) ––– हे वस्तुसंग्रहालय व्यक्तीगत संग्रहातून स्थापन झाले आहे.
अ) इंडियन म्युझियम ब) टाऊन हॉल
क) नॅशनल म्युझियम ड) लामतुरे म्युझियम

8) पर्यटकांचे आकर्षण असलेले भवानी म्युझियम ––– या शहरात आहे.
अ) औंध ब) सातारा
क) कोल्हापूर ड) पुणे

9) राष्ट्रीय संग्रहालय दिल्ली येथील ––– हे मुख्य आकर्षण आहे.
अ) वनस्पती गार्डन ब) हडप्पन गॅलरी
क) अलंकार ड) वस्म गॅलरी

10) मदुराई येथील प्रसिद्ध मिनाक्षी मंदिर ––– राज्यात अस्तित्वात आहे.
अ) आंध्रप्रदेश ब) कर्नाटक
क) महाराष्ट्र ड) तामिळनाडू

11) खिद्रापूर येथील स्वयंभू कोपेश्वर मंदिराचे बांधकाम ––– या शिलहार राजाने केले.
   अ) भोजराजा–पहिला ब) भोजराजा –दुसरा
   क) गुंडारादित्य ड) खिद्रखान

12) पंढरपूर येथील विट्ठल मंदिराचे प्रथम बांधकाम ––– या होयसळ राजाने केले.
   अ) नरसिंहवर्मन ब) विजय दत्त
   क) विजय वर्धन ड) विष्णू वर्धन

13) सोलापूर जिल्हयात ––– या ठिकाणी प्रसिद्ध तुळजाभवानीचे मंदिर आहे.
   अ) अक्कलकोट ब) पंढरपूर
   क) सोलापूर ड) तुळजापूर

14) भारतातील पहिले वस्तुसंग्रहालय ––– या डॅनिश शास्त्रज्ञाच्या प्रेरणेमुळे स्थापन झाले.
   अ) डॉ. प्राईम रोझ ब) डॉ. वॉलिश
   क) जेम्स प्रिन्सेप ड) सर विल्यम जॉन्स

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) सर्वेक्षण नकाशेविषयी माहिती दया.
2) पुरातत्वीय स्थळ म्हणून कालीबंगनचे महत्व स्पष्ट करा.
3) वस्तुसंग्रहालयाची गरज सांगा.
4) पर्यटनाच्या दृष्टीने कोलकत्ता येथील इंडियन म्युझियमचे महत्व सांगा.
5) तेर येथील लामतुरे वस्तु संग्रहालयाची माहिती लिहा.
6) तुळजापूर येथील भवानी मंदिराचे पर्यटन महत्व विशद करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) लोथल
2) पुरातत्वीय स्थळे शोधण्याच्या सामान्य पद्धती
3) भवानी वस्तुसंग्रहालय– औंध
4) कोपेश्वर मंदिर – खिद्रापूर

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

प्राचीन भारतातील पुरातत्वीय आणि प्रसिद्ध नालंदा विद्यापीठाचे महत्व विशद करा.

किंवा

वस्तुसंग्रहालयाचे प्रकार सांगून आधुनिक पर्यटनातील त्याचे महत्व स्पष्ट करा.

प्र.5 तुम्ही भेट दिलेल्या पर्यटन स्थळांचा अहवाल लिहा. **14**

SLR-AK-470

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XVI)
ARCHAEOLOGY AND TOURISM

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) _____ was the famous port in Gujarat during period of Indus valley civilization.
   a) Dr. Ansari b) Dr. Marshal
   c) Dr. Mishra d) Dr. Rao

2) Bead making industry in Indus valley civilization was situated of _____.
   a) Harappa b) Kalibangan
   c) Lothal d) Nevasa

3) Buddhist philosophy was mainly studies in _____ university.
   a) Kashi b) Nalanda
   c) Vallabhi d) Vikramshila

4) _____ is the main attraction in the famous Elephanta caves.
   a) Durga b) Kalyan sundar
   c) Trimurti shiv d) Sun image

5) _____ maps are useful for searching archaeological sites.
   a) Forest maps b) Political maps
   c) Physical maps d) Survey maps

6) _____ was the founder of Asiatic society of Bengal.
   a) James Princep b) John Marshal
   c) Alexander Cunnigham d) Willam Jones

7) _____ museum founded by personal collection.
   a) Indian museum b) Town hall
   c) National museum d) Lamture museum

8) The famous tourist attraction of Bhavani museum is situated in _____ city.
   a) Aundh b) Satara
   c) Kolhapur d) Pune

9) _____ is sthe main attraction of National museum of Delhi.
   a) Botanical Garden b) Harappan Gallery
   c) Jewelry d) Textile Gallery

10) The famous Meenakashi temple at Madurai is in _____ state.
   a) Andhra Pradesh b) Karnatak
   c) Maharashtra d) Tamilnadu

11) The self existed Kopeshwar temple at Khidrapur was built by _____ Shilhar king.
   a) Bhojaraja – I b) Bhojaraja – II
   c) Gundaraditya d) Khidrakhan

12) _____ Hoysal king was first built the vitthal temple at pandharpur.
a) Narsinhavarman b) Vijay Datta
c) Vijay Vardhan d) Vishnu Vardhan

13) The famous 'Tuljabhavani Temple' is situated at _____ in Solapur district.
a) Akkalkot b) Pandharpur
c) Solapur d) Tuljapur

14) With the inspiration of Danish scientist _____ the first museum in India was established.
a) Dr. Prime Rose b) Dr. Walish
c) James Prince d) Sir William Jones

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Give the information of survey maps.
b) State the importance of Kalibangan as an archaeological site.
c) State the emergence of museum.
d) Explain the tourist importance of Indian museum at Kolkata.
e) Write the information of Lamture museum at - Ter.
f) Describe the tourism importance of Bhavani temple at Tuljapur

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Lothal
b) The common methods of Archaeological sites
c) Bhavani museum – Aundh
d) Kopeshwar temple – Khidrapur

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

State the importance of the ancient Indian famous university and archaeological sites of Nalanda.

OR

Explain the types of museum and its importance in modern tourism

Q.5 Write a tour report of the tourist place you visited. **14**

SLR-AK-471

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Special Paper – XVI)
AGRICULTURAL ECONOMICS

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ––– हे शेती पत पुरवठयाचे संस्थात्मक मार्ग आहेत.
अ) एस. बी. आय. ब) नाबार्ड
क) सहकारी पतपुरवठा संस्था ड) वरील सर्व

2) ––– च्या पुढाकाराने 1963 मध्ये शेती पुनर्वित्त व विकास महामंडळाची स्थापना झाली.
अ) आर. बी. आय ब) नाबार्ड
क) अग्रणी बँक ड) यापैकी नाही

3) ––– मध्ये कृषी व्यय आणि किंमत आयोगाची स्थापना झाली.
अ) 1947 ब) 1964
क) 1965 ड) यापैकी नाही

4) जागतिक व्यापार संघटनेशी झालेल्या करारानुसार शेतीस दिल्या जाणाऱ्या अनुदानात ––– करावी लागणार आहे.
अ) वाढ ब) घट
क) प्रोत्साहन ड) यापैकी नाही

5) राष्ट्रीय पातळीवर ––– कृषी विपणन क्षेत्रात कार्य करते.
अ) नाफेड ब) अपेडा
क) नियंत्रित बाजारपेठा ड) यापैकी नाही

6) राज्य सरकारच्या कायदयानुसार स्थापन होणाऱ्या आणि कार्य करणाऱ्या बाजारपेठेला ––– असे म्हणतात.
अ) सहकारी बाजारपेठ ब) नियंत्रित बाजारपेठ
क) प्रादेशिक बाजारपेठ ड) यापैकी नाही

7) केंद्रीय गोदाम महामंडळाची स्थापना ––– साली झाली.
अ) 1956 ब) 1957
क) 1986 ड) यापैकी नाही

8) अल्प मुदत कर्जाचा कालावधी ––– असतो.
अ) 15 महिने ब) 36 महिने
क) 60 महिने ड) यापैकी नाही

9) भारतात ––– हे व्यापारी चिन्ह शेतमालाच्या प्रतवारी व प्रमाणीकरणासाठी वापरतात.
अ) आय. एस. आय. ब) एच. वाय. व्ही. पी.
क) येगमार्क ड) यापैकी नाही

10) ––– मध्ये नवीन आर्थिक धोरणाची अंमलबजावणी झाली.
अ) 1951 ब) 1964
क) 1965 ड) यापैकी नाही

11) ––– मध्ये नियंत्रित बाजारपेठा सुरू केल्या.
अ) 1951 ब) 1947
क) 1991 ड) यापैकी नाही

12) सहकारी पतपुरवठयात ––– ही बँक शिखर बँक आहे.
अ) डी. सी. सी. बी. ब) आर. बी. आय
क) राज्य सहकारी बँक ड) यापैकी नाही

13) प्राथमिक कृषी पतपुरवठा संस्था हया ––– पातळीवर कार्य करतात.
अ) राज्य ब) राष्ट्रीय
क) गाव ड) जिल्हा

14) प्रादेशिक ग्रामीण बँक ––– मध्ये स्थापन झाली.
अ) 1975 ब) 1980
क) 1982 ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) नवीन आर्थिक धोरण म्हणजे काय?
2) सहकारी विपणन म्हणजे काय?
3) विभागीय ग्रामीण बँकांची उद्दिष्टये स्पष्ट करा.
4) सावकारकीचे दोष स्पष्ट करा.
5) वखारीचे महत्व सांगा.
6) ॲगमार्क म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) कृषी वित्तपुरवठयाचे संस्थात्मक मार्ग स्पष्ट करा.
2) डब्लू. टी. ओ. आणि भारतीय शेती
3) नियंत्रित बाजारपेठ
4) भारतीय शेतीवरील नवीन आर्थिक धोरणाचे परिणाम

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

भारतातील शेतकऱ्यांच्या वाढत्या आत्महत्यांच्या प्रश्नावर चर्चा करा.

किंवा

सहकारी विपणन सोसायटीची कार्य व महत्व स्पष्ट करा.

प्र.5 कृषी व्यय आणि किंमत आयोगाची भूमिका आणि कार्ये स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Special Paper – XVI)
AGRICULTURAL ECONOMICS

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) _____ are institutional sources of agricultural finance.
   a) SBI b) NABARD
   c) Co-operative credit societies d) All the above

2) Agricultural refinance and development corporation was established by _____ in the year 1963.
   a) RBI b) NABARD
   c) Lead bank d) None of these

3) In ____ commission for agricultural cost and price was established.
   a) 1947 b) 1964
   c) 1965 d) None of these

4) As per the agreement of WTO, agricultural subsidies should be _____
   a) Increased b) Decreased
   c) Promote d) None of these

5) In the national level _____ is working in agricultural marketing sector.
   a) NAFED b) APEDA
   c) Regulated Market d) None of these

6) As per the state Government Act. establishing and functioning markets are know as _____.
   a) Co-operative market b) Regulated market
   c) Regional market d) None of these

7) Central warehousing corporation was established in _____.
   a) 1956 b) 1957
   c) 1986 d) None of these

8) Duration of short term finance is _____ months.
   a) 15 b) 36
   c) 60 d) None of these

9) In India _____ trade mark is used for gradation and certification of agricultural good.
   a) ISI b) HYVP
   c) AGMARK d) None of these.

10) In _____ New Economic Policy was implemented.
   a) 1951 b) 1964
   c) 1965 d) None of these

11) In _____ regulated markets was started.
   a) 1951 b) 1947
   c) 1991 d) None of these

12) _____ bank is Apex Bank in co-operative finance.
   a) DCCB b) RBI
   c) State co-operative bank d) None of these

13) Primary Agricultural Credit Society is working at _____ level.
   a) State b) National
   c) Village d) District

14) Regional Rural Banks were established in _____.
   a) 1975 b) 1980
   c) 1982 d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

a) What is New Economic Policy?
b) What is co-operative marketing?
c) State the objectives of RRB's
d) State the defects of money lender.
e) Importance of warehousing.
f) What is AGMARK?

Q.3 Write answers of the following. (Any Two) **12**

a) Institutional sources of agricultural finance.
b) WTO and Indian agriculture.
c) Regulated markets.
d) Effects of New Economic Policy on Indian agriculture.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the problems of rising suicides in farmers in India.

OR

State the functions and importance of co-operative marketing society.

Q.5 Explain the main rate and functions' of commission of Agriculture cost and price. **14**

Seat No.	

Set | P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
History (Special Paper – XVI)
HISTORICAL DOCUMENT AND PLACES

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेल्या प्रश्नांचे योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा **14**

1) किल्ल्याच्या सर्व प्रकारात ––– महत्त्वाचा मानला जातो.
अ) डोंगरी किल्ला ब) भुईकोट किल्ला
क) जलदुर्ग ड) गढी

2) परंडयाचा किल्ला हा ––– प्रकारात मोडतो.
अ) जलदुर्ग ब) भुईकोट
क) डोंगरी दुर्ग ड) गढी

3) हिरकणीचा बुरूज ––– या किल्ल्यावर आहे.
अ) जंजीरा ब) प्रतापगड
क) सिंहगड ड) रायगड

4) रधुनाथ हणमंते यांनी ––– ग्रंथ लिहिला.
अ) राज्यव्यहारकोश ब) आज्ञापत्र
क) मराठी रियासत ड) अर्थशास्त्र

5) मराठा कालखंडामध्ये किल्ल्यावर ––– कारखाने होते.
अ) 16 ब) 18
क) 20 ड) 22

6) छत्रपती शिवाजी महाराज यांची समाधी ––– येथे आहे.
अ) जंजिरा ब) प्रतापगड
क) सिंहगड ड) रायगड

7) ––– येथे शनिवारवाडा आहे.
अ) पुणे ब) सातारा
क) कोल्हापूर ड) मुंबई

8) गंगासागर तलाव ––– येथे आहे.
अ) रायगड ब) सातारा
क) पुणे ड) कोल्हापूर

9) ––– यांनी सातारा येथे राजधानीची स्थापना केली.
अ) छत्रपती शिवाजी महाराज ब) छत्रपती संभाजी महाराज
क) छत्रपती शाहू महाराज ड) महाराणी ताराबाई

10) कोल्हापूर येथील शासकीय वस्तुसंग्रहालय ––– या वर्षी स्थापन करण्यात आले.
अ) 1936 ब) 1946
क) 1956 ड) 1966

11) नॅचरल हिस्ट्री विभाग (सुष्टी विभाग) हे ––– वस्तुसंग्रहालयाचे खास वैशिष्टये आहे.
अ) छत्रपती शिवाजी महाराज ब) टाऊन हॉल
क) राजा केळकर ड) नॅशनल म्युझियम

12) 'राधा माधव' विलासचंपू हा ग्रंथ ––– यांनी संपादित केला.
अ) ग. ह. खरे ब) वि. का. राजवाडे
क) सेतू माधवराव पगडी ड) गो. स. सरदेसाई

13) मराठी रियासतीचे लेखन –––यांनी केले.
अ) गो. स. सरदेसाई ब) वि. का. राजवाडे
क) सेतूमाधवराव पगडी ड) ग. ह. खरे

14) सेतू माधवराव पगडी यांचा जन्म ––– या ठिकाणी झाला.
अ) पुणे ब) निलंगा
क) पनवेल ड) मुंबई

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) ग. ह. खरे यांच्या कोणत्याही चार पुस्तकांची नावे सांगा.
2) कोल्हापूर मधील भवानी मंडपाविषयी माहिती द्या.
3) पुणे येथील महत्त्वपुर्ण ऐतिहासिक स्थळांची माहिती सांगा.
4) माची आणि बालेकिल्ला म्हणजे काय?
5) किल्ला प्रशासनातील सबनीस व कारखानीस यांचे कार्य सांगा.
6) अजिंक्यतारा याविषयी माहिती द्या.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) मराठाकालीन किल्ल्यांचे महत्त्व
2) राजा केळकर वस्तुसंग्रहालय, पुणे
3) राजधानी रायगड
4) गो. स. सरदेसाई

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

किल्ला रचना व प्रशासनव्यवस्था याविषयी माहिती लिहा.

किंवा

इतिहासकार वि. का. राजवाडे यांचे इतिहासलेखनातील योगदान स्पष्ट करा.

प्र.5 वस्तुसंग्रहालयाची व्याख्या व प्रकार यांची चर्चा करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
History (Special Paper – XVI)
HISTORICAL DOCUMENT AND PLACES

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing the correct alternatives given below. **14**

1) In the types of forts, _____ considered to be more important.
   a) Hill Fort b) Ground Fort
   c) Sea Fort d) Gadhi

2) Paranda is _____ type fort.
   a) Sea Fort b) Ground Fort
   c) Hill Fort d) Gadhi

3) Hirkani's bastions is at _____ Fort.
   a) Janjira b) Pratapgad
   c) Sinhgad d) Rajgad

4) _____ book is writing by Raghunath Hanumante.
   a) Rajyavyavaharkosh b) Adnyapatra
   c) Maratha Riyasati d) Arthshastra

5) _____ Karkhanas departments were at forts during Maratha Period.
   a) 16 b) 18
   c) 20 d) 22

6) Chhatrapati Shivaji Maharajas Tomb is at _____.
   a) Janjira b) Pratapgad
   c) Sinhgad d) Rajgad

7) Shaniwarwada is at _____.
   a) Pune b) Satara
   c) Kolhapur d) Mumbai

8) Gangasagar Lake is at _____.
   a) Rajgad b) Satara
   c) Pune d) Kolhapur

9) _____ established capital at Satara.
   a) Chhatrapati Shivaji Maharaj b) Chhatrapati Sambhaji Maharaj
   c) Chhatrapati Shahu Maharaj d) Maharani Tarabai

10) Government Museum (Town Hall) of Kolhapur is established in _____ A.D.
   a) 1936 b) 1946
   c) 1956 d) 1966

11) Natural History section is a special characteristic of _____.
   a) Chhatrapati Shivaji Maharaj Museum
   b) Town Hall
   c) Raja Kelkar
   d) National Museum

12) _____ is edited by 'Radha Madhav Vilaschmpu'.
a) G.H. Khare b) V.K. Rajwade
c) Setu Madhavrao Pagadi d) G.S. Sardesai

13) _____ wrote Maratha Riyasat.
a) G.S. Sardesai b) V.K. Rajwade
c) Setu Madhavrao Pagadi d) G.H. Khare

14) Setu Madhavrao Pagadi born in _____ place.
a) Pune b) Nilanga
c) Panvel d) Mumbai

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

a) Write the names of the Four Books of G.H. Khare?
b) Give the Information of Bhavani Mandap in Kolhapur.
c) Write the name of the important Historical places of the Pune.
d) What are the Machi and Balekilla?
e) What are the duties of Sabnees and Karkhanees in fort Administration.
f) Give the information of Ajinkyatara.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Importance of Forts under Maratha Period.
b) Raja Kelkar Musium, Pune.
c) Capital Raigad
d) G.S. Sardesai.

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

Write the information about structure and Administration of the forts.

OR

Explain Historian V. K. Rajwade's contribution in History Writing.

Q.5 Discuss the definition and types of Museum. **14**

SLR-AK-473

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Music (Special Paper - XVI)
HINDUSTANI CLASSICAL MUSIC

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **07**

1) मालकौंस राग ––– थाटातील आहे.
अ) भैरवी ब) तोडी
क) बहादुरी तोडी ड) गुजरी तोडी

2) पाश्चात्य संगीत ––– या तत्वावर आधारित आहे.
अ) मेलडी ब) हार्मनी
क) कॉर्ड ड) स्केल

3) दिमडी हे ––– वाद्य आहे.
अ) तंतु ब) सुषीर
क) इलेक्ट्रॉनिक ड) चर्म

4) देशभक्तीपर गीत गायनाने ––– रस निर्माण होतो.
अ) शांत ब) वीर
क) भक्ती ड) अद्‌भूत

5) पं. वि. ना. भातखंडे यांनी ––– प्रसाराचे कार्य केले.
अ) संगीत ब) चित्रकला
क) नाट्य ड) चित्रपट

6) कार्यक्रम यशस्वी करण्यासाठी ––– घटकांची आवश्यकता असते.
अ) दोन ब) तीन
क) एक ड) चार

7) दोघांनी वादन करणे याला ––– वादन म्हणतात.
अ) समूह ब) जुगल
क) नृत्य ड) पार्श्व

प्र.2 मालकौंस किंवा मिया की तोडी रागातील सरगमगीताचे स्वरलेखन करा. **08**

प्र.3 अ) मिया की तोडी किंवा मालकौंस शास्त्रीय माहिती लिहा. **03**
ब) दादरा किंवा केरवा ठेकाबोल माहितीसह लिहा. **03**

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **07**
आकाशवाणी किंवा दूरदर्शनवरील कोणत्याही एका सांगीतिक कार्यक्रमाबाबत लिहा.

किंवा

एकताल दुप्पट, चौपट करा.

प्र.5 आपल्या शहरातील एखाद्या संगीत स्पर्धेबाबत किंवा कार्यक्रमाबाबत माहिती द्या. **07**

SLR-AK-474

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (OLD) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Special Paper - XVI)
WESTERN POLITICAL THOUGHT

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) खालीलपैकी कोणी सार्वभौमत्वाचा अनेक सत्तावादी सिद्धांताची मांडणी केली?
अ) हेन्री फेऑल ब) लास्की
क) रूसो ड) माओ

2) आजपर्यंतच्या सर्व समाजाचा इतिहास हा वर्गसंघर्षाचा इतिहास आहे.
अ) कार्ल मार्क्स ब) ग्रामसी
क) लेनिन ड) स्टॉलिन

3) खालीलपैकी सामुहिक ईहा या संकल्पनेशी संबंधित आहे.
अ) रूसो ब) मार्क्स
क) मिल ड) हॉब्ज

4) उपयुक्ततावादाचा सिद्धांत कोणी मांडला.
अ) हेगेल ब) मिल
क) मार्क्स ड) लास्की

5) ––– ने दास कॅपिटल हा ग्रंथ लिहिला.
अ) कार्ल मार्क्स ब) रूसो
क) लेनिन ड) मिल

6) गुप्त मतदान पद्धतीला विरोध करून खुल्या मतदान पद्धतीचा कोणी पुरस्कार केला.
अ) कार्ल मार्क्स ब) जे. एस. मिल
क) हेरॉल लास्की ड) यापैकी नाही

7) खालीलपैकी कोणी 'ए ग्रामर ऑफ पॉलिटिक्स' हा ग्रंथ लिहला.
अ) कार्ल मार्क्स ब) टी. एच. ग्रीन
क) मिल ड) लास्की

8) राज्य हे शोषण करण्याचे साधन आहे असे ––– म्हटले आहे.
अ) लास्की ब) कार्ल मार्क्स
क) ग्रीन ड) हेगेल

9) लास्कीनी ––– चा पुरस्कार केला.
अ) लोकशाही समाजवाद ब) साम्यवाद
क) लष्करशाही ड) राजेशाही

10) प्रमाणशीर प्रतिनिधित्वाच्या पद्धतीचा पुरस्कार ––– केला.
अ) मार्क्स ब) हेगेल
क) लास्की ड) जे. एस. मिल

11) जे. एस. मिल यांनी ––– हा ग्रंथ लिहला.
अ) दास कॅपिटल ब) ऑन लिबर्टी
क) सोशल कॉन्ट्रॅक्ट ड) ग्रामर ऑफ पॉलिटिक्स

12) हेगेलने ––– शासन व्यवस्थेचा पुरस्कार केला.
अ) द्वंद्वात्मक विकास ब) लोकशाही
क) राजेशाही ड) लष्करशाही

13) हेगेलचा आदर्शवाद ––– आहे.
अ) जहाल ब) उदारमतवादी
क) लोकशाही ड) मवाळ

14) ––– हे मार्क्सचे अंतिम ध्येय होते.
अ) साम्यवाद ब) भांडवलशाही
क) समाजवाद ड) लोकशाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) रूसोने निसर्गावादाचे केलेले वर्णन स्पष्ट करा.
2) हेगेलच्या द्वंद्वविकासाची प्रक्रिया सांगा.
3) कार्ल मार्क्सचा 'अतिरिक्त मूल्याचा सिद्धांत' स्पष्ट करा.
4) जे. एस. मिलचे स्वातंत्र्यविषयक विचार सांगा.
5) लास्कीचे स्वातंत्र्यविषयक विचार सांगा.
6) जे. एस. मिलचा उपयुक्ततावाद स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) कार्ल मार्क्सचा 'ऐतिहासिक भौतिकवादी सिद्धांत' स्पष्ट करा.
2) रूसोची सामुहिक ईहा संकल्पना स्पष्ट करा.
3) जे. एस. मिलचे प्रातिनिधिक शासनविषयीचे विचार सांगा.
4) कार्ल मार्क्सचे कामगार क्रांतीविषयक विचार स्पष्ट करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

रूसोचा 'सामाजिक कराराचा सिद्धांत' स्पष्ट करा.

किंवा

हेगेलचे राज्य व नागरी समाज याविषयीचे विचार स्पष्ट करा.

प्र.5 हेरॉल्ड लास्कीचा सार्वभौमत्वाचा अनेक सत्तावादी सिद्धांत स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set | P

B.A. (Semester - VI) (OLD) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Special Paper - XVI)
WESTERN POLITICAL THOUGHT

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Who among the following suggested the theory of Pluralistic Theory of Sovereignty?
   a) Henry Fayol b) Harold Laski
   c) Rousseau d) Mao

2) Who said the following 'The history of all hitherto existing societies is the history of class struggles'?
   a) Karl Marx b) Gramsci
   c) Lenin d) Stalin

3) Who among the following is related to the concept of general will?
   a) Rousseau b) Marx
   c) Mill d) Thomas Hobs

4) Which thinker proposed theory of Unilateralism?
   a) Hegel b) J. S. Mill
   c) Karl Marx d) Laski

5) _____ wrote 'Das Capital'.
   a) Karl Marx b) Rousseau
   c) Lenin d) Mill

6) Who opposed the secret ballot and proposed open ballots system?
   a) Karl Marx b) J. S. Mill
   c) Harold Laski d) None of the above

7) Which among the following is the author of 'A Grammar of Politics'?
   a) Karl Marx b) T. H. Green
   c) J. S. Mill d) Harold Laski

8) 'State is the means of exploitation' _____ said.
   a) Laski b) Karl Marx
   c) T. H. Green d) Hegel

9) Laski _____ supported.
   a) Social Democracy b) Communism
   c) Military regime d) Monarchy

10) _____ idea is proportional representation.
   a) Marx b) Hegel
   c) Laski d) J. S. Mill

11) _____ book was written by J. S. Mill.
   a) Das Capital b) On Liberty
   c) Social Contract d) Grammar of Politics

12) _____ Government system propounded by Hegel.
a) Dialectical b) Democracy
c) Monarchy d) Military

13) Idealism of Hegel is _____.
a) Moderate b) Liberal
c) Democratic d) Extreme

14) _____ is the ultimate aim of Marx.
a) Communism b) Capitalism
c) Socialism d) Democracy

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Rousseau's description of pre- social state.
b) Hegel's process of dialectical method.
c) Marx's theory of Surplus Value.
d) J. S. Mill's views on Liberty.
e) Harold Laski's views on Liberty.
f) J. S. Mill's views on Utilitarianism.

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Explain Marxian Historical Materialism.
b) Rousseau's views on General Will.
c) Explain J. S. Mill's concept of Representative Government.
d) Karl Marx view on labor revolution.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain Rousseau's Social Contract Theory.

OR

Explain Hegel's taught on State and Civil Society.

Q.5 Explain Laski's Pluralistic Theory of Sovereignty. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Special Paper – XVI)
TRADITIONAL LOGIC & SCIENTIFIC METHOD

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ––– हे शास्त्रीय पध्दतीचे एक वैशिष्ट्य आहे.
अ) वस्तुनिष्ठता ब) असत्यता
क) व्याघाती ड) यापैकी नाही

2) ––– हे पूर्ण विगमन आहे.
अ) शास्त्रीय पध्दती ब) साम्यानुमान
क) केवळ गणनात्मक ड) यापैकी नाही

3) ––– हि शास्त्रीय पध्दतीची शेवटची अवस्था आहे.
अ) अभ्युपगम ब) प्रचिती
क) सिध्दता ड) समस्या

4) ––– हा आकारिक तर्कदोष आहे.
अ) बहु प्रश्नाभास ब) एकैकाभास
क) समूहाभास ड) अशंव्याप्त मध्यपद

5) अभ्युपगम हा ––– निष्कर्ष आहे.
अ) सत्य ब) असत्य
क) अयुक्त ड) तात्पुरते

6) निसर्ग नियमाचे ––– प्रकार आहेत.
अ) 2 ब) 3
क) 4 ड) 5

7) ––– म्हणजेच निश्चितता होय.
अ) अभ्युपगम ब) प्रचिती
क) सिध्दता ड) समस्या

8) शास्त्रीय पध्दतीचा ––– मध्ये उपयुक्त आहे.
अ) शास्त्र ब) कला
क) लौकिक उपपादन ड) यापैकी नाही

9) पदातील द्व्यर्थी दोषाला ––––– असे म्हणतात.
अ) शब्दच्छल ब) वाक्यछल
क) चक्रापत्ती ड) समूहाभास

10) अभ्युपगम ही ––– नंतरची अवस्था आहे.
अ) प्रचिती ब) सिध्दता
क) उपपादन ड) माहिती गोळा करणे

11) नियमाचे ––– प्रकार आहेत.

अ) 3 ब) 4

क) 5 ड) 6

12) सिध्दतेनंतर ––– आवश्यक आहे.

अ) विश्लेषण ब) संकलन

क) वर्गीकरण ड) उपपादन

13) ––– हा भाषिक तर्कदोष आहे.

अ) शब्दच्छल ब) बहु प्रश्नाभास

क) यदृच्छाभास ड) विमोल यदृच्छाभास

14) प्रचितीचे ––– मार्ग आहेत.

अ) 5 ब) 4

क) 3 ड) 2

प्र.2 कोणत्याही दोन तर्कदोष स्पष्ट करा. **16**

1) अवैध पक्ष पद
2) समूहाभास
3) अवैध साध्य पद
4) विलोम यदृच्छाभास
5) अशंव्याप्त मध्यपद
6) बहु प्रश्नाभास

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन थोडक्यात टिपा लिहा. **12**

1) शास्त्रीय अभ्युपगम
2) अभ्युपगमाची प्रचिती
3) शास्त्रीय पध्दतीची वैशिष्ट्ये
4) शास्त्रीय उपपादनाचे प्रकार

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

अभ्युपगमाची प्रचिती आणि सिध्दता यातील फरक स्पष्ट करा.

किंवा

शास्त्रीय पध्दतीच्या अवस्था स्पष्ट करा.

प्र.5 युक्त अभ्युपगमाच्या अटी स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-475

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Special Paper – XVI)
TRADITIONAL LOGIC & SCIENTIFIC METHOD

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) _____ is one of the characteristic of scientific method.
   a) Objectivity b) Falsity
   c) Contradiction d) None of these

2) _____ is a kind of perfect induction.
   a) Scientific method b) Analogy
   c) Simple enumeration d) None of these

3) _____ is the last stage of scientific method.
   a) Hypothesis b) Verification
   c) Proof d) Problem

4) _____ is a kind of Formal fallacy.
   a) Many questions b) Division
   c) Composition d) Undistributed middle

5) Hypothesis is _____ conclusion.
   a) True b) False
   c) Invalid d) Tentative

6) There are _____ kinds of laws of nature.
   a) 2 b) 3
   c) 4 d) 5

7) _____ means certainty.
   a) Hypothesis b) Verification
   c) Proof d) Problem

8) Scientific method is used in _____.
   a) Science b) Art
   c) Popular explanation d) None of these

9) Ambiguity in term is called _____.
   a) Equivocation b) Amphiboly
   c) Vicious circle d) Composition

10) Hypothesis is the next stage of _____.
   a) Verification b) Proof
   c) Explanation d) Data collection

11) There are _____ kinds of Laws.
   a) 3 b) 4
   c) 5 d) 6

12) After proof of hypothesis _____ is must.
   a) Analysis b) Synthesis
   c) Classification d) Explanation

13) _____ is a verbal fallacy.
a) Equivocation
b) Many questions
c) Accident
d) Converse accident

14) Verification are of _____ ways.
a) 5
b) 4
c) 3
d) 2

Q.2 Explain any four fallacies. **16**

a) Illicit minor
b) Composition
c) Illicit major
d) Converse Accident
e) Undistributed middle
f) Many questions

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Scientific hypothesis
b) Verification of hypothesis
c) Characteristics of scientific method
d) Kinds of scientific explanation

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Distinguish between verification and proof of hypothesis.

OR

Explain the stages of scientific method.

Q.5 Explain the conditions of valid hypothesis. **14**

SLR-AK-476

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Special Paper - XVI)
SYMBOLIC LOGIC

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) 'Mb' हा ––– विधानाचा संकेत आहे.
अ) सरल ब) संधी
क) विकल्प ड) सममूल्य

2) विधानाच्या उद्देशाला ––– असे म्हणतात.
अ) शब्द ब) पद
क) अनुमान ड) संविधान

3) ––– हे 'काही' चे सांकेतिक रूप आहे.
अ) (X) ब) (∃)
क) (B) ड) (M)

4) सामान्य विधानातील संख्यापकाचे ––– प्रकार आहेत.
अ) 2 ब) 3
क) 4 ड) 5

5) वैश्विक अस्तीवाची हा ––– विधानाचा एक प्रकार आहे.
अ) सरल ब) संधी
क) विकल्प ड) सामान्य

6) वैश्विक नास्तीवाची विधानाला ––– विधान असेही म्हणतात.
अ) A ब) E
क) I ड) O

7) उद्देश–विधेय विधान हा ––– विधानाचा एक प्रकार आहे.
अ) सरल ब) नास्तीवाची
क) संधी ड) सामान्य

8) 'प्लेटो तर्कज्ञ आहे' या विधानातील 'तर्कज्ञ' हे ––– पद आहे.
अ) उद्देश ब) विधेय
क) विरोधी ड) व्याघाती

9) 'सीता ही गीता ची आई आहे' हे ––– विधान आहे.
अ) उद्देश रहित ब) उद्देश विधेय
क) वर्ग सदस्यरूपी ड) संबंधवाची

10) 'E' आणि 'O' ही ––– विधाने होत.
अ) अस्तीवाची ब) नास्तीवाची
क) वैश्विक ड) अस्तित्वदर्शक

11) आधुनिक तर्कशास्त्राचे ––– प्रकार आहेत.
अ) 2 ब) 3
क) 4 ड) 5

12) 'सर्व प्राणी मर्त्य असतात' या विधानातील 'प्राणी' हे ––– आहे.
अ) उद्देश ब) विधेय
क) संयोजक ड) यापैकी नाही

13) ––– हा आधुनिक तर्कज्ञ आहे.
अ) सॉक्रेटीस ब) प्लेटो
क) ॲरिस्टॉटल ड) व्हेन

14) विधेय तर्कशास्त्र हा ––– तर्कशास्त्राचा एक प्रकार आहे.
अ) संविधान ब) उपसंच
क) निगामी ड) विगामी

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) उद्देश रहित विधान म्हणजे काय?
2) संबंधावाची विधान म्हणजे काय?
3) सार्विक नास्तीवाची विधान स्पष्ट करा.
4) अस्तित्वदर्शक नास्तीवाची विधान स्पष्ट करा.
5) व्यक्ति चर म्हणजे काय?
6) विधेय अचर म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) आकारिक सिद्धतेचे स्वरूप
2) बहु सामान्यवाची विधानाचे सांकेतीकरण
3) मुक्त चरे
4) संख्यापके

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

E.I. आणि E.G. चा नियम स्पष्ट करा.

किंवा

सामान्य आणि बहुसामान्यवाची विधानातील फरक स्पष्ट करा.

प्र.5 संख्यापक निषेधाचे नियम स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Special Paper - XVI)
SYMBOLIC LOGIC

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) 'Mb' is a symbolic expression of _____ proposition.
   a) Singular b) Conjunctive
   c) Disjunctive d) Equivalent

2) Subject of proposition is called _____.
   a) Word b) Term
   c) Inference d) Syllogism

3) _____ is the symbolic form of 'some'.
   a) (X) b) (∃)
   c) (B) d) (M)

4) There are _____ kinds quantifiers in general proposition.
   a) 2 b) 3
   c) 4 d) 5

5) Universal affirmative is a kind of _____proposition.
   a) Simple b) Conjunctive
   c) Disjunctive d) General

6) Universal negative proposition is also called _____ proposition.
   a) A b) E
   c) I d) O

7) Subject-predicate is a kind of _____ proposition.
   a) Singular b) Negative
   c) Conjunctive d) General

8) 'Plato is logician' in this proposition 'Logician' is _____ term.
   a) Subject b) Predicate
   c) Contrary d) Contradictory

9) 'Sita is the mother of Geeta' this is _____ proposition.
   a) Subject less b) Subject predicate
   c) Class membership d) Relational

10) 'E' and 'O' propositions are _____propositions.
   a) Affirmative b) Negative
   c) Universal d) Existential

11) There are _____ kinds of modern logic.
   a) 2 b) 3
   c) 4 d) 5

12) 'All animals are mortal' in this proposition 'animal' is _____.
   a) subject b) Predicate
   c) Copula d) None of these

13) _____ is modern logician.
a) Socrates b) Plato
c) Aristotle d) Venn

14) Predicate logic is a kind of _____ logic.
a) Syllogism b) Subset
c) Deductive d) Inductive

Q.2 Write short answers. (Any Two) **16**

a) What is subject less proposition?
b) What is relational proposition?
c) Explain universal negative proposition.
d) Explain Existential negative proposition.
e) What is individual variable?
f) What is predicate constant?

Q.3 Write short notes (Any Two) **12**

a) Nature of formal proof
b) Symbolic expression of multiple general proposition
c) Free variable
d) Quantifiers

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the rules of E. I. and E. G.

OR

Distinguish between general and multiply general propositions.

Q.5 Explain the rules of quantifier negation**.** **14**

SLR- AK-477

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Special Paper – XVI)
DEITIES & HYGIENE

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 अ) योग्य पर्याय निवडा. **04**

1) दातांशी संबंधित रोग कोणता?
अ) पायोरिया ब) डायरिया
क) मलेरिया ड) क्षय

2) डोळयांसाठी उपयुक्त जीवनसत्त्व कोणते?
अ) अ ब) ब
क) क ड) ड

3) अशुद्ध पाण्यामुळे कोणता आजार होऊ शकतो?
अ) कॉलेरा ब) पोलिओ
क) मलेरिया ड) चिकनगुनिया

4) क्रीडांगणाच्या सुरक्षेसाठी खालीलपैकी कोणत्या घटकाची गरज असते?
अ) क्रीडासाहीत्य ब) घडयाळ
क) मैदान ड) यापैकी नाही

ब) खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे द्या. **03**
1) प्रथमोपचार म्हणजे काय?
2) कृत्रिम श्वसन म्हणजे काय?
3) अस्थिभंगाचे किती प्रकार आहेत?

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे दया. **10**
अ) माऊथ टु माऊथ पद्धती स्पष्ट करा.
ब) दातांची काळजी थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. **10**
अ) निरोगी व स्वच्छ राहणीमानाचे महत्त्व सांगा. टाकाऊ पदार्थांचा निचरा कसा कराल ते स्पष्ट करा.
ब) प्रथमोपचार म्हणजे काय?खालील प्रसंगी तुम्ही कोणते प्रथमोपचार कराल?
1) स्नायु लचकणे
2) अस्थिभंग
3) रक्तस्त्राव

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा. **08**
अ) आरोग्याविषयी राहणीमानाचे महत्त्व
ब) आरोग्याच्या दृष्टीने पाण्याचे महत्त्व
क) वाईट सवयी

SLR- AK-477

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Special Paper – XVI)
DEITIES & HYGIENE

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Fill in the blanks by choosing by correct alternatives given below. **04**

1) Which disease related with teeth?
   a) Payoria b) Diarrhea
   c) Malaria d) T.B

2) Which Vitamin is useful for eye sight?
   a) A b) B
   c) C d) D

3) Which disease caused due to impure water?
   a) Cholera b) Polio
   c) Malaria d) Chikanguniya

4) Which of the following thing is required for the safety of playground?
   a) Sports Equipments b) Watch
   c) Ground d) None of these

B) Answer in One Sentence. **03**

1) What is the meant by first aid?
2) What is mean by artificial respiration?
3) How many types of fracture?

Q.2 Write short answers. **10**

a) Describe in short Mouth to Mouth method.
b) Describe in short care of teeth.

Q.3 Answer the questions in detail. (Any One) **10**

a) Give the importance of hygiene and clean living and explain the disposal of waste material.
b) What is first aid? What first aid will you give for the following?
   1) Muscle Pull
   2) Fracture
   3) Bleeding

Q.4 Write Short Notes. (Any Two) **08**

a) Importance of hygienic living
b) Role of water in health
c) Bad habits

SLR-AK-478

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Special Paper – XVI)
RURAL AND URBAN SOCIOLOGY

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेल्या प्रश्नांचे योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा **14**

1) खालील पैकी कोणते नागरी समाजाचे प्रमुख वैशिष्टय आहे
अ) अ–कृषी क्षेत्राचे प्रभुत्व ब) नागरीकरण
क) करमणूक ड) वरील सर्व

2) ––– हे नागरी अर्थसंस्थेचे महत्वपूर्ण वैशिष्टय आहे.
अ) कुशल मनुष्यबळ ब) सहकारी संस्था
क) कृषीपूरक उद्योग ड) वरील सर्व

3) ––– हे नागरी विकासातील उदयोन्मुख संकल्पना आहे.
अ) जे. एन. यु. आर. एम ब) स्मार्ट सिटी
क) पूरा ड) वरील पैकी नाही

4) ––– हे नागरी विकासातील स्वच्छेतेसंदर्भातील उदयोन्मुख योजना आहे.
अ) स्वच्छ भारत अभियान ब) गाडगेबाबा ग्राम स्वच्छता अभियान
क) सुवर्ण जयंती योजना ड) वरील पैकी नाही

5) शहराचे प्रथम नागरिक ––– असतात.
अ) जिल्हाअधिकारी ब) महापौर
क) आयुक्त ड) वरील पैकी नाही

6) नागरी समाजातील विवाह संस्थेतील ––– ही नवीन संकल्पना आहे.
अ) करार विवाह ब) प्रेम विवाह
क) नियोजीत विवाह ड) वरील पैकी नाही

7) नागरी जीवन प्रामुख्याने ––– पर्यावरणानी प्रभावीत झालेले असते.
अ) नैसर्गिक ब) कृत्रिम
क) पारंपारिक ड) निरंतर

8) भारत सरकारने खालील पैकी महाराष्ट्रातील ––– हे शहर 'स्मार्ट सिटी' असे घोषित केले आहे.
अ) सांगली ब) सोलापूर
क) नांदेड ड) अमरावती

9) नागरी शिक्षण संस्था प्रामुख्याने खालीलपैकी कोणत्या घटकांमुळे प्रभावीत झालेली असते?
अ) खाजगी शिक्षण ब) कौशल्य मुक्त शिक्षण
क) व्यापारी शिक्षण ड) वरील सर्व

10) भारतातील सर्वात मोठी धारावी झोपडपट्टी ––– शहरात आहे.
अ) दिल्ली ब) मुंबई
क) चेन्नई ड) कोलकत्ता

11) खालीलपैकी नागरी कुटुंब संस्थेचे महत्त्वाचे वैशिष्टय कोणते.
   अ) संयुक्त कुटुंबाचा प्रभाव ब) विभक्त कुटुंबाचा प्रभाव
   क) व्यक्तीगत स्वातंत्र्याचा प्रभाव ड) ब व क दोन्ही

12) खालीलपैकी कोणते नागरी मध्यम वर्गाचे मूलभूत वैशिष्टय आहे.
   अ) बंदीस्त वर्ग ब) मुक्त गतिशिलता
   क) सामाजिक स्तरीकरण ड) वरील सर्व

13) अकुशल कामगार म्हणजे ––– होय
   अ) तंत्र कौशल्याचा अभाव ब) व्यावसायिक शिक्षणाचा अभाव
   क) आधुनिक शिक्षणाचा अभाव ड) वरील सर्व

14) ––– हे नागरी बेरोजगारीच्या प्रमुख कारणांपैकी एक प्रमुख कारण आहे
   अ) कुशल कामगारांचा अभाव ब) कामगारातील असंतोष
   क) कामगार संस्थेचा अभाव ड) वरील पैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) स्थलांतराची प्रमुख कारणे कोणती?
2) विभक्त कुटुंब म्हणजे काय?
3) व्यावसायिक शिक्षण म्हणजे काय?
4) नागरी विवाह संस्थेचे प्रमुख वैशिष्टये कोणती?
5) नागरी ध्वनी प्रदूषणाची प्रमुख कारणे कोणती?
6) खाजगीकरण म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन थोडक्यात टिपा लिहा. **12**

1) ग्रामीण नागरी सातत्य
2) नागरी शिक्षण संस्था
3) नागरी अनौपचारिक क्षेत्र
4) नागरी समाजाची वैशिष्टये

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

नागरी समाजशास्त्र म्हणजे काय हे स्पष्ट करून नागरी समाजशास्त्राचे अभ्यास विषय स्पष्ट करा.

किंवा

नागरी समाजातील निवास व झोपडपट्टी या समस्या सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.5 बेरोजगारी म्हणजे काय? नागरी समाजातील बेरोजगारीची कारणे सविस्तर स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (Old) (CGPA) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Special Paper – XVI)
RURAL AND URBAN SOCIOLOGY

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Which of the following is one of the significant features of urban society?
   a) Dominance of non-agriculture sector
   b) Urbanization
   c) Entertainment
   d) All the above

2) One of the important features of urban economy is _____.
   a) Skilled labour b) Co-operative institutions
   c) Agro-based industries d) All the above

3) _____ is an upcoming concept in urban development.
   a) JNNURM b) Smart City
   c) PURA d) None of the above

4) _____ is an upcoming concept of Cleanliness in urban development.
   a) Swach Bharat Abhyan b) Gadgebaba Swachta Abhiyan
   c) *Surarn Jayanti Yojana* d) None of the above

5) _____ is known as a first citizen of city.
   a) Collector b) Mayor
   c) Commissioner d) None of the above

6) Which of the following is a new concept in urban marriage system _____?
   a) Contract marriage b) Love marriage
   c) Arranged marriage d) All the above

7) The urban life is mainly dominated by _____ environment.
   a) Natural b) Artificial
   c) Traditional d) Constant

8) Which of the following city in Maharashtra has been selected under “Smart City” by government of India?
   a) Sangli b) Solapur
   c) Nanded d) Amravati

9) The urban education system is highly dominated by _____.
   a) Private education b) Skill based education
   c) Commercial education d) All the above

10) India’s one of the largest slums “Dharavi” located in _____ city.
   a) Delhi b) Mumbai
   c) Chennai d) Kolkatta

11) Which of the following is one of the significant features of urban family institutions?
   a) Influence of joint family b) Influence of nuclear family
   c) Influence of personal freedom d) Both B and C

12) Which of the following is one of the significant features of urban middle class?
   a) Closed class
   b) Open mobility
   c) Social hierarchy
   d) All the above

13) What is unskilled labour?
   a) *Lack of technological skills*
   b) *Lack of professional education*
   c) *Lack of modern education*
   d) *All the above*

14) One of the important features of urban unemployment is _____.
   a) Lack of skilled labour
   b) Labour unrest
   c) Non availability of labour
   d) None of the above

Q.2 Write the short answers. (Any Four) **16**

a) What are the prime causes of migration?
b) What is nuclear family?
c) What is professional education?
d) What are the characteristics of urban marriage institution?
e) What are the key sources of urban sound pollution?
f) What is privatization?

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Rural-Urban continuum
b) Urban education institution
c) Urban informal sector
d) Characteristics of Urban Society

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Define what is urban sociology and explain the subject matter of urban sociology.

OR

Discuss the problem of housing and slums in urban society.

Q.5 Define what is unemployment and explain the causes of unemployment in urban society? **14**

SLR-AK-49

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sanskrit (Paper – I)
संस्कृतनिधि

Day & Date: Tuesday, 19-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्यं पर्याय चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। 14
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

1) लृ तु लसानां ––– ।
अ) कण्ठः ब) दन्ताः
क) नासिका ड) तालुः

2) ––– यस्य बलं तस्य।
अ) वरूणः ब) बुध्दिः
क) जलं ड) शिवं

3) स्वाध्यायः परमं ––– ।
अ) यज्ञः ब) श्रेष्ठः
क) तपः ड) क्लिष्टः

4) संतांना ––– हवा असतो.
अ) यज्ञ ब) तप
क) धन ड) मान

5) प्रयत्न हा ––– प्रकारचा असतो.
अ) 6 ब) 4
क) 3 ड) 2

6) श्री श्रीरामविट्ठल यांनी ––– हा पाठ लिहिला.
अ) दिनचर्या ब) हेमन्तवर्णन
क) वञ्चकः शृगालः ड) काककुजितम्

7) अत्र एकः ––– मृतः अस्ति।
अ) शृगालः ब) व्याघ्रः
क) गजः ड) मर्कटः

8) न वा अरे देवानां कामाय ––– प्रिया भवन्ति।
अ) वेदाः ब) लोकाः
क) देवाः ड) क्षत्रं

9) अस्ति यद्यपि सर्वत्र नीरं नीरजमण्डितम्।
रमते न मरालस्य ––– विना ।।
अ) नीरं ब) समुद्रं
क) क्षीरं ड) मानसं

10) यः क्रियावान् स ———।
अ) पण्डितः ब) मूर्खः
क) बलवानः ड) उत्तमः

11) ——— म्हणजे उखाणे.
अ) कोडे ब) प्रहेलिका
क) कूट ड) अन्तरालाप

12) ——— स्पृशं दीप्तम्।
अ) देवः ब) क्षत्रः
क) मनः ड) नभः

13) आपः स्त्री भूम्नि वार्वारि सलिलं ——— जलम्।
अ) पथः ब) पुष्करं
क) पयः ड) कलमं

14) संस्कृत व्याकरणामध्ये ——— "अच्" अशी संज्ञा आहे.
अ) व्यंजनांना ब) स्वरांना
क) क्रियापदाला ड) प्रत्ययाला

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) भाष्य
2) वर्णांची उच्चार स्थाने लिहा.
3) शंख
4) अभ्यांगाचे फायदे
5) पदगुप्तकुट
6) कोणतीही 4 बोधवाक्ये

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) प्रत्याहार
2) सावर्ण्य
3) वारिवर्ग
4) आभ्यंतर व बाहय प्रयत्न

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

'चरितं शिवराजस्य विजयश्री विराजितम्' या पाठाचे रसग्रहण करा.

किंवा

वञ्चकः शृगालः या पाठाचे रसग्रहण करा.

प्र.5 माहेश्वर सूत्रे कोणती ते सांगून वर्णांचे उच्चारणस्थान व प्रयत्न लिहा. **14**

SLR-AK-5

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Hindi (Paper – I)
साहित्य रत्न

Day & Date: Friday, 18-10-2019 Max. Marks: 40
Time: 11:30 AM To 01:30 PM

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) सभी प्रश्नों के अंक समान हैं।

प्र.1 निम्नलिखित में से वाक्यों के निचे दिए गए विकल्पो में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **08**

1) महारानी लक्ष्मीबाई अपने पिता की ––– संतान थी।
अ) दूसरी ब) तीसरी
क) पाँचवी ड) अकेली

2) एक अनार ––––– बीमार।
अ) पचास ब) बीस
क) साठ ड) सौ

3) जो गरजते हैं वो ––– नहीं।
अ) बरसते ब) सोते
क) रोते ड) तरसते

4) ––––– में राम बगल में छुरी।
अ) गाँव ब) मुँह
क) मंदिर ड) मेले

5) संत कबीर ने ––– का विरोध किया हैं।
अ) अवतारवाद ब) वृक्षारोपण
क) विद्रोह ड) सत्संग

6) फिल्म में ––––– योजना मधुरता लाती है।
अ) पात्र ब) कथा
क) शैली ड) नृत्य व संगीत

7) सूरदास ––– भाषा के कवि हैं।
अ) ब्रज ब) अवधी
क) मेवाती ड) गढ़वाली

8) 'पुष्प की अभिलाषा' कविता में ––– भावना दिखाई देती हैं।
अ) धार्मिक ब) समाजिक
क) राष्ट्रीय ड) आर्थिक

प्र.2 निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्ही चार प्रश्नों के उत्तर लिखिए। **12**

अ) वृत्तांत लेखन का स्वरूप स्पष्ट कीजिए।

ब) वाक्य शुद्ध करके फिर से लिखिए।
1. मेरे पास इतने कम समय है।
2. बहुत दिनों के बाद आपका दर्शन हो गया।
3. पत्नी दुःख की साथी है।

क) निम्न अंकों का मानक देवनागरी लिपि में लेखन करें।
59, 69, 79, 99, 84, 17

ड) 'आर्टिकल 15' फिल्म की समीक्षा कीजिए।

इ) मुहवरों का अर्थ बताकर वाक्य में प्रयोग कीजिए।
1. टाँग अड़ाना
2. दाल न गलना

ई) 'कबीर खड़ा बजार में' नाटक की समीक्षा कीजिए।

प्र.3 निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए। **10**

अ) 'झीलों का देश' यात्रा–संस्मरण की विशेषताएँ लिखिए।

अथवा

ब) सुभान खाँ राष्ट्रीय एकता का प्रतीक है। स्पष्ट कीजिए।

प्र.4 संत कबीर ने अंधविश्वास का किस प्रकार विरोध किया है? **10**

SLR-AK-50

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Persian (Paper - I)
PROSE, POETRY& RAPID READING

Day & Date: Tuesday, 19-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

Q.1. Fill in the blanks choosing the correct alternative:- 14

1) کتاب "رہبر نژادنو" _____ گفتار پر مشتمل ہے-

چھ، سات آٹھ، نو

2) _____ حالت جذب میں 'انالحق' کہتے تھے-

منظور، غفور، منصور، خالد

3) آپولو_____ کانام ہے۔

مدرسہ، معبد (عبادت گاہ)، شفاخانہ، ان میں سے کوئی بھی نہیں

4) تو بزرگی و من خطاکارم

از تو امید مغفرت دارم

درج بالا شعر میں 'من' سے مراد_____ ہے-

چوہا، شیر، صیاد، گرگ،

5) _____ ایرج مرزا کا جائے پیدائش ہے-

تبریز، رُکنا باد، مصلیٰ، مشہد

6) ملک الشعراء بہار نے مشہد سے روزنامہ_____ جاری کیا تھا-

امر روز، سرمایہ، نو بہار، روزنامہ ایران

7) پنڈت نہرو کو _____ تہوار سب سے زیادہ عزیز تھا-

دیوالی، ہولی، جنم اشٹمی، نوروز

8) پنڈت نہرو جب کبھی کسی مصیبت میں گرفتار ہوتے تو _____ کی آغوش میں پناہ لیتے تھے-

والدہ، خالہ، چچا، منشی مبارک علی

9) لسان الغیب _____ کا لقب ہے-

ایرج مرزا، بہار، حافظ، سعدی

10) آئینہ سکندر جام جم ست بنگر

تا بر تو عرضہ دارد احوال ملک دارا

درج بالا شعر _____ غزل کا ہے-

ایرج مرزا، حافظ، ملک الشعراء بہار، اقبال

11) عید نوروز پر تمام بچوں کو بطور عیدی _____ کا سکہ دیا جاتا تھا-

سونے، تانبے، چاندی، پلاٹینم

12) حافظ کے کلام کو ان کے مرید _____ نے اکٹھا کیا تھا-

محمد گل اندام، گل حمید، غلام قادر، ان میں سے کوئی نہیں

13) ہر کسی نیک کرد یا بد کرد بد بخود کرد و نیک باخود کرد

درج بالا شعر نظم _____ کا ہے

مرغ و تیر، شیشہ و تیشہ، شیر و موش، چشمہ و سنگ

14) مظفر الدین شاہ قاچار نے ایرج مرزا کو _____ کا لقب دیا تھا-

ملک الشعراء، جلامتہ الملک، محسن الملک، ان میں سے کوئی نہیں

Q.2. Write short answer on the following questions:- (Any four/ 04) 16

1) نظم شیر وموش کا مرکزی خیال لکھیے-

2) پنڈت نہرو کی سالگرہ کی تقریب کے بارے میں لکھیے-

3) ملک الشعراء بہار کی ادبی خدمات بیان کیجیئے-

4) پنڈت نہرو کے خاندان والے مذہب سے متعلق کس قسم کے جذبات وخیالات رکھتے تھے-

5) "خودت رابشناس" یہ کلام کہاں لکھا ہوا تھا؟اور اس سے متعلق مصنف نے کیا خیال ظاہر کیا ہے-

6) حافظ شیرازی کے حالات زندگی لکھیے-

Q.3. Write short answer on the following questions:- (Any two / 02) 12

1) ایرج مرزا کی نظم نگاری پر روشنی ڈالیے-

2) نظم "چشمہ وسنگ" کا خلاصہ لکھیے-

3) حسین کاظم زادہ کے حالات زندگی تحریر کیجئے-

4) ذربارہ شناختن نفس، سقراط اور الکیباد کے مکالمے کو اپنے لفظوں میں لکھئیے؟

Q.4. Explain the following with reference to context:- (any one / 01) 14

I

1) گفت کای موش لوس یک غازی

بادم شیر میکنی بازی

2) کہ توشاہ وحوشی ومن موش

موش ہیچ است پیش شاہ وحوش

3) توبزرگی ومن خطا کارم

از تو امید مغفرت دارم

4) شیر ازین لابہ رحم حاصل کرد

پنجہ واکرد وموش رادل کرد

5) جداشد یکی چشمہ از کوہسار

برہ گشت ناگہ بنگی دچار

6) بزمی چنیں گفت باسنگ سخت
کرم کردہ راہی دہ ای نیک بخت
7) گران سنگ تیرہ دل سخت سر
زدش سیلی وگفت دورای پسر

II

1) ہنگام تنگدستی در عیش کوش و مستی
کایں کمیائے ہستی تاروں کند گدارا
2) خوبان فارسی گو بخشند گان عمرند
ساقی بدہ بشارت پیران پادسارا
3) حافظ بخود نپوشید ایں خرقہ مے آلود
اے شیخ پاک دامن معذور دار مار
4) اے باد گر بگلشن احباب بگزری
زنہار عرضہ دہ بر جاناں پیام ما
5) بگرفت ہمچوالہ دلم در ہوائے سرو
ار مرغ بخت کے شوی آخر تورام ما
6) بدم گفتی و خرسندم عقاک اللہ نکو گفتی
جواب تلخ می زیبد لب لعل شکر خارا
7) غزل گفتی و در سفتی بیاو خوش بخواں حافظ
کہ بر نظم تو افشاند فلک عقد ثریارا

Q.5. Translate the following passage:- **14**

در میان نخستین دوستان، محرم من یک منشی بود بنام "منشی مبارک علی" که باپدرم دوستی وآشنائی داشت او عضو یکی از خانوادہ ہای ثر تمند بود که پر اثر انقلاب سال ۱۸۵۷ ثروت خود را از دشت داده بود— اغلب اعضای آن خانوادہ بوسیلہ انگلسیہا کشتہ ونابود شدہ بودند—این مصیبت وبد بختیہا در او سر چشمہ یکنوع احساس رافت ومحبت ودوستی نسبت نہ ہمہ مردم ومخصوصا نسبت بچہ ہا شدہ بود— ہر وقت کہ من در زحمت ومرارتی بودم یا بہ غم واندوہی گرفتار میشدم او برایم ملجاو پناہگاہی بسیار مطمئن بشمار میرفت— باریش زیبا خاکستری یس در نظرم ہمچوں تصویر انسانی کسانی کہ در قصہ ہائے عامیانہ مظہر دانش وخرد مندی بودند جلوہ میکرد— عادت داشتم کہ بر دامن او می نشتم وباچشمان کشادہ بہ قصہ ہای بی شماری کہ بر ایم نقل می کرد گوش میدادم از قبیل افسانہ ہای کہنہ وشیرین ہزار ویکشب وقصہ ہای عامیانہ ہندی وخاطرات سالہای ہولناک ۱۸۵۷، ۱۸۵۸ سالہا- بعد وقتی کہ من بسلوغ رسیدہ بودم این مرد نازنین کہ باو "منشی جی" میگفتم در گزشت اما خاطرہ او ہمیشہ چون گنجینہ ئی محبوب وگرانبہا برایم باقیت-

SLR-AK-51

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Geography (Paper – I)
PHYSICAL GEOGRAPHY (GEOMORPHOLOGY)

Day & Date: Wednesday, 20-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यात परवानगी आहे

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ––– ही प्राकृतिक भूगोलाची शाखा आहे.
अ) भूस्वरूपशास्त्र ब) राजकीय भूगोल
क) आर्थिक भूगोल ड) पर्यटन भूगोल

2) गाभा हे निकेल व ––– यांचे मिश्रण आहे.
अ) अल्युमिनियम ब) मॅग्नेशियम
क) फेरस ड) सिलिका

3) ––– ही पॅसिफिक महासागरातील सर्वात खोलगती आहे.
अ) सुंदा ब) टोंगा
क) मरियाना ड) यापैकी नाही

4) 'व्ही' आकाराची दरी नदीच्या ––– कार्यामूळे निर्माण होते.
अ) खनन ब) वहन
क) संचयन ड) यापैकी नाही

5) नकाशामध्ये उठाव दर्शविण्यासाठी 'हॅच्युर्स' पद्धतीचा वापर सर्वप्रथम ––– यांनी केला.
अ) रिटर ब) पेंक
क) ब्लेच ड) लेहमन

6) समोच्यतादर्शक रेषा जर जवळजवळ असतील तर त्या ––– उतार दर्शवितात.
अ) सम ब) विषम
क) मंद ड) तीव्र

7) पृथ्वीचा ––– टक्के भाग जमीनीने व्यापलेला आहे.
अ) 33 ब) 24
क) 29 ड) 71

8) खंडवहन सिद्धांत ––– यांनी मांडला.
अ) हेम्बोल्ट ब) डेव्हीस
क) रिटर ड) वेगनर

9) वनस्पती व प्राण्यामुळे होणारे विदारण म्हणजे ––– विदारण होय.
अ) जैविक ब) रासायनिक
क) कायीक ड) यापैकी नाही

10) घडी पर्वत हे ––– अंतर्गत हालचालीचे उदाहरण आहे.
अ) उभ्या ब) आडव्या
क) तिरप्या ड) यापैकी नाही

11) पृथ्वीची सरासरी घनता ––– ग्रॅम^3 से. मी. आहे.
अ) 2.2 ब) 3.3
क) 4.5 ड) 5.5

12) भूकंपाचे मापन ––– या उपकरणाच्या साहयाने होते.
अ) तापमापक ब) भूकंपालेख
क) वायूकार लेखक ड) तापमान लेखक

13) उर्ध्व हालचालींना ––– निर्माणकारी हालचाली असेही म्हणतात.
अ) पर्वत ब) पठार
क) सागर ड) भूखंड

14) ––– देशाला भूकंपाचा देश म्हणतात.
अ) भारत ब) श्रीलंका
क) जपान ड) फ्रान्स

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा. **16**

1) प्राकृतिक भूगोलाचे महत्त्व
2) प्रस्तरभंगाचे प्रकार
3) अग्निजन्य खडक
4) कायीक विदारण
5) भूखंडमंच
6) ज्वालामुखी

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) प्राकृतिक भूगोलाचे स्वरूप
2) नदीच्या खननकार्यामुळे निर्माण होणारी भूमी स्वरूपे
3) वाऱ्याच्या संचयन कार्यामुळे निर्माण होणारी भूमीस्वरूपे
4) 31–7–10 स्थळ उंचाक

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

प्राकृतिक भूगोलाची व्याख्या सांगून प्राकृतिक भूगोलाच्या शाखांचे वर्णन करा.

किंवा

अल्फ्रेड वेगनरचा भूखंडवहन सिद्धांतांचे वर्णन करा.

प्र.5 भूकंप म्हणजे काय? भूकंपाची कारणे व परिणाम सांगा. **14**

SLR-AK-51

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Geography (Paper – I)
PHYSICAL GEOGRAPHY (GEOMORPHOLOGY)

Day & Date: Wednesday, 20-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Neat diagrams must be drawn wherever necessary.
4) Use of map stencils is allowed.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) _____ is the branch of Physical Geography.
   a) Geomorphology b) Political Geography
   c) Economic Geography d) Tourism Geography

2) Core is mixture of Nickel and _____.
   a) Aluminum b) Magnesium
   c) Ferrous d) Silica

3) _____ is the deepst strench in Pacific Ocean
   a) Sunda b) Tonga
   c) Mariyana d) None of these

4) 'V' shaped valley is formed to the _____ work of river.
   a) Erosional b) Transporation
   c) Depositional d) None of these

5) The method of showing relief on map 'Hachures' first used by _____.
   a) Ritter b) Penk
   c) Blache d) Lehaman

6) The closer the contour line is indicates _____ slope.
   a) Even b) Uneven
   c) Gentle d) Steep

7) _____ percent area of the earth surface is occupied by land.
   a) 33 b) 24
   c) 29 d) 71

8) The continental drift theory is presented by _____.
   a) Humboldt b) Davis
   c) Ritter d) A. Wegner

9) The weathering occur due to plant and animal is known as _____.
   a) Biological b) Chemical
   c) Mechanical d) None of these

10) Folded mountain is the example of _____ endogenic.
   a) Vertical b) Horizontal
   c) Oblique d) None of these

11) The average density of the earth is _____ Gram^3 cm.
a) 2.2 b) 3.3
c) 4.5 d) 5.5

12) Earthquake are measured with a _____.
a) Thermometer b) Seismograph
c) Barograph d) Thermograph

13) Epeirogenic Movements are also called as _____ building movement.
a) Mountain b) Plateau
c) Ocean d) Continental

14) _____ Country known as earthquake country.
a) India b) Srilanka
c) Japan d) France

Q.2 Write short notes. (Any Four) **16**

1) Importance of Physical Geography
2) Types of fault
3) Ingenious rock
4) Mechanical Weathering
5) Continental Shelf
6) Volcanoes

Q.3 Answer any two of the following questions. **12**

1) Nature of Physical Geography.
2) State erosional landform of river.
3) State deposition of landform by wind.
4) 31-7-18 Spot height.

Q.4 Answer any one of the following questions. **14**

Define physical geography. Explain branches of physical geography.

OR

Explain the Wegener continental drift theory.

Q.5 What is earthquake? Give the causes and effect of earthquake. **14**

SLR-AK-52

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Paper – I)
OUTLINES OF INDIAN PHILOSOPHY

Day & Date: Wednesday, 20-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) चार्वाक दर्शन हे ––– म्हणून ओळखले जाते.
अ) लोकायत ब) बादरायण
क) गोविंद ड) गौडपाद

2) ––– हे भारतीय तत्त्वज्ञानाचे वैशिष्टय आहे.
अ) मुक्ती ब) बंधन
क) अज्ञान ड) अविवेक

3) जैन दर्शनानुसार, तीर्थंकर हे ––– आहेत.
अ) 21 ब) 22
क) 23 ड) 24

4) जैन दर्शनिकांना केवळ ––– ज्ञान प्रमाणे मान्य आहेत.
अ) प्रत्यक्ष ब) अनुमान
क) शब्द ड) तिन्ही

5) बौद्ध दर्शनानुसार ––– हि अष्टांग मार्गातील शेवटची अवस्था आहे.
अ) समाधी ब) दृष्टी
क) आजीविका ड) स्मृती

6) न्यायांचा कारणिक सिद्धांत ––– म्हणून ओळखले जाते.
अ) सत्कार्यवाद ब) असत्कार्यवाद
क) मायावाद ड) स्यादवाद

7) अनेकांतवाद ही ––– दर्शनाची ची संकल्पना आहे.
अ) जैन ब) वैशषिक
क) सांख्य ड) वेदांत

8) ––– हे सर्व शास्त्रांचेही शास्त्र आहे.
अ) भौतिकशास्त्र ब) गणित
क) मानसशास्त्र ड) तत्त्वज्ञान

9) ––– हे अमूर्त संकल्पनांचा अभ्यास करते.
अ) तत्त्वज्ञान ब) भौतिकशास्त्र
क) रसायनशास्त्र ड) प्राणीशास्त्र

10) चार्वाकाच्या दृष्टीने केवळ ––– अनुभूती म्हणजेच ज्ञान होय.
अ) संदिग्ध ब) प्रत्यक्ष
क) अप्रत्यक्ष ड) बौद्धिक

11) 'सर्व वस्तू व घटना परिवर्तनशील असतात' यालाच ––– असे म्हणतात.
अ) क्षणिकवाद ब) मायावाद
क) मुक्तीवाद ड) यापैकी नाही

12) ––– दर्शनानुसार, धर्म हा पुरूषार्थ नाही.
अ) चार्वाक ब) जैन
क) बौद्ध ड) न्याय

13) चार्वाक ––– दर्शन आहे.
अ) चैतन्यवादी ब) जडवादी
क) बुद्धिवादी ड) यापैकी नाही

14) शब्द ज्ञान ––– दर्शनास मान्य आहे.
अ) चार्वाक ब) जैन
क) बौद्ध ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) चार्वाक दर्शन हे नास्तिक आहे का? स्पष्ट करा.
2) जडवाद म्हणजे काय?
3) जैन दर्शनानुसार मुक्ती म्हणजे काय?
4) बौद्ध दर्शनानुसार अनात्मा संकल्पना स्पष्ट करा.
5) नास्तिक दर्शनांचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.
6) हेत्वाभास म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन थोडक्यात टिपा लिहा. **12**

1) न्याय दर्शनानुसार ज्ञान सिद्धांत
2) चार्वाकानुसार ज्ञान सिद्धांत
3) क्षणिकवाद
4) आस्तिक दर्शनांचे वर्गीकरण

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

चार्वाकांचा नैतिक दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

किंवा

चार आर्यसत्ये स्पष्ट करा.

प्र.5 भारतीय दर्शनांतील समान वैशिष्टे स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Paper – I)
OUTLINES OF INDIAN PHILOSOPHY

Day & Date: Wednesday, 20-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Charvaka Darsana is known as _____.
   a) Lokayat b) Badarayan
   c) Govind d) Goudapad

2) _____ is one of the characteristic of Indian Darsana.
   a) Mukti b) Bandhan
   c) Ajnana d) Aviveka

3) According to Jainism, Tirthankars are _____.
   a) 21 b) 22
   c) 23 d) 24

4) Jain Darsana accepted only _____ means of knowledge.
   a) Direct b) Inference
   c) Verbal testimony d) Three

5) _____ is the last stage of ashtang marga, by Bouddha Darsana.
   a) Samadhi b) Drushti
   c) Ajivika d) Smruti

6) Nyaya theory of causation is known as _____.
   a) Satkaryavada b) Asatkaryavada
   c) Mayavada d) Syadvada

7) Anekantavada is _____ Darsana's concept.
   a) Jaina b) Vaisheshika
   c) Sankhya d) Vedant

8) _____ is a science of all sciences.
   a) Physics b) Maths
   c) Psychology d) Philosophy

9) _____ studies abstract concepts.
   a) Philosophy b) Physics
   c) Chemistry d) Zoology

10) According to Charvaka only _____ experience is knowledge.
   a) Vague b) Direct
   c) Indirect d) Rational

11) 'All matters and events are changeable' is called _____.
   a) Momentariness b) Mayavada
   c) Muktivada d) None of these

12) Dharma is not purushartha, by _____ Darsana.
a) Charvaka b) Jaina
c) Bouddha d) Nyaya

13) Charvaka is _____ Darsana.
a) Idealistic b) Materialistic
c) Rationalistic d) None of these

14) Verbal testimony accepted by _____ Darsana.
a) Charvaka b) Jaina
c) Bouddha d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

1) Is Charvaka Heterodox? Explain.
2) What is materialism?
3) What is Mukti? By Jaina Darsana.
4) Explain the Concept of non-soul by Buddhism.
5) Explain the classification of Heterodox Darsana.
6) What is Hetvabhas?

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

1) Theory of knowledge by Nyaya Darsana
2) Theory of Knowledge, by Charvaka
3) Momentariness
4) Classification of Orthodox Darsana

Q.4 Answer any one of the following questions. **14**

Explain ethical view of Charvaka.

OR

Explain the four noble truths.

Q.5 Explain the common characteristics of Indian philosophy. **14**

SLR-AK-53

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Education (Paper – I)
PHILOSOPHICAL & SOCIOLOGICAL FOUNDATION OF EDUCATION

Day & Date: Wednesday, 20-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **07**

1) तत्त्वज्ञान म्हणजे सर्व शास्त्रांची जननी असे ––– यांनी म्हटले आहे.
अ) कोल्ड्रीज ब) सिसरो
क) बेकन ड) ब्रहमोल्ड

2) 10+2+3 हा आकृतीबंध ––– आयोगाने सूचविला .
अ) डॉ. मुदलियार ब) डॉ. कोठारी
क) डॉ. राधाकृष्णन ड) सार्जंट

3) मराठी भाषेत ––– हा शब्द नियमबद्धता दाखविण्यासाठी वापरला जातो.
अ) शिस्त ब) स्वातंत्र्य
क) प्रमाणके ड) प्रतीके

4) नकारात्मक शिक्षणाची संकल्पना ––– यांनी मांडली.
अ) महात्मा गांधी ब) मॉंटेसरी
क) रूसो ड) टागोर

5) ––– मध्ये सत्य, शिव व सुंदर ही सर्वश्रेष्ठ जीवनमूल्ये मानली आहेत.
अ) अध्यात्मवाद ब) आदर्शवाद
क) निसर्गवाद ड) कार्यवाद

6) ''विदयापीठे ही बौद्धिक साहसाची वस्तीस्थाने आहेत'' असे ––– यांनी म्हटले आहे.
अ) डॉ. राधाकृष्णन ब) डॉ. आंबेडकर
क) स्वामी दयानंद सरस्वती ड) स्वामी विवेकानंद

7) शिक्षणात ––– यांनी बालकांना अनिर्बंध स्वातंत्र्य दिले.
अ) पेस्टॉलॉझी ब) रूसो
क) जॉन डयूई ड) ॲरिस्टॉटल

ब) खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा. **07**

1) भारत सरकारने इ.स. 1958 मध्ये पद्मभूषण हा पुरस्कार कोणास प्रदान केला?
2) 'शिक्षण म्हणजे आत्मसाक्षात्कार' असे कोणी म्हटले आहे?
3) शिक्षणाचे प्रमुख कार्य कोणते?
4) वैचारिक परिवर्तन घडविणे आणि मनोवृत्तींना योग्य वळण लावणे हा कोणत्या शिस्तीचा हेतू असतो?
5) महाराष्ट्राचे ''मार्टिन ल्यूथर'' म्हणून कोणास ओळखले जाते?
6) शिस्त हा शब्द कोणत्या भाषेतून आला आहे?
7) हंटर कमिशन समोर शिक्षणाचा कायदा करण्याची मागणी कोणी केली?

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **10**

1) निसर्गवादी शिक्षणाची वैशिष्टये लिहा.
2) शिक्षकाला तत्त्वज्ञानाची गरज का असते?

प्र.3 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **15**

1) बहुजन समाजाच्या शिक्षणासाठी कर्मवीर भाऊराव पाटील यांनी आचरणात आणलेली तत्वे स्पष्ट करा.
2) विद्यार्थ्यांच्या बेशिस्तीची कौटुंबिक व शालेय कारणे सांगा.

प्र.4 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **15**

1) उच्च शिक्षणाचे महत्व सांगून उच्च शिक्षणाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
2) शिक्षण आणि तत्त्वज्ञान म्हणजे काय? शिक्षण प्रक्रियेची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

प्र.5 टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) **16**

1) मानवी जीवनात तत्वज्ञानाची आवश्यकता
2) प्राथमिक शिक्षणाची उद्दिष्टे
3) दडपशाहीची शिस्त
4) बेशिस्त नष्ट करण्यासाठी उपाय
5) महात्मा फुलेंचे स्त्री शिक्षणविषयक कार्य

SLR-AK-53

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Education (Paper – I)
PHILOSOPHICAL & SOCIOLOGICAL FOUNDATION OF EDUCATION

Day & Date: Wednesday, 20-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks given to the questions.

Q.1 A) Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **07**

1) ‘’Philosophy is the science’ of all sciences is said by _____.
   a) Coleridge b) Sisro
   c) Bekan d) Brahmold

2) _____ Commission suggested 10+2+3 structure of education.
   a) Dr. Mudliar b) Dr. Kothari
   c) Dr. Radhakrishnan d) Sargent

3) In Marathi _____ word is used for showing regulations.
   a) Discipline b) Freedom
   c) Norms d) Symbols

4) The concept of ‘Negative education’ is established by _____.
   a) Mahatma Gandhi b) Montessori
   c) Rousseau d) Tagore

5) In ____ there are the great values of life skills like – Truthfulness, God and Beautiness.
   a) Spiritualism b) Idealism
   c) Naturalism d) Pragmatism

6) “Universities are the homes of intellectual adventure” is stated by _____.
   a) Dr. Radhakrishnan
   b) Dr. Ambedkar
   c) Swami Dayanand Sarswati
   d) Swami Vivekanand

7) _____ Provided full freedom to the students in education process.
   a) Pestolozzi b) Rousseau
   c) John Dewey d) Aristotle

B) Answer the following in one sentence. **07**

1) In 1958 who got ‘Padmvibhushan’ Award by Government of India?
2) Who said that ‘Education is the realization of self?
3) Which is the main function of Education?
4) Which discipline is said to bring about changes in thinking and shaping the Proper attitudes of mind?
5) Who is called as “Martin Luther of Maharashtra”?
6) ‘Discipline’ word is derived from which Language?
7) Who demanded Educational law in front of Hunter Commission?

Q.2 Answer the following questions. **10**

1) Write the characteristics of naturalist Education.

2) Why philosophy is essential to the teacher?

Q.3 Answer the following questions. (Any One) **15**

1) Explain the basic Principles of education of masses practiced by Karmveer Bhauraw Patil.

2) State the Family and School related causes of students indiscipline.

Q.4 Answer the following questions. (Any One) **15**

1) Explain the importance of Higher Education and State the objectives of Higher Education.

2) What is meant by Philosophy and Education? Explain the characteristics of Education.

Q.5 Write Short Notes. (Any Four) **16**

1) Need of Philosophy in human life

2) Objectives of Primary Education

3) Discipline of Repression

4) Different remedies to eradicate indiscipline

5) Mahatma Phule's education work about woman

SLR-AK-54

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
PHYSICAL EDUCATION (Paper – I)
PRINCIPLES OF PHYSICAL EDUCATION

Day & Date: Wednesday, 20-11-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **04**

1) बुलेट स्टार्ट हा शब्द कोणत्या बाबीशी संबंधीत आहे?
अ) भालाफेक ब) 100 मीटर
क) लांबउडी ड) गोळा फेक

2) प्रमाणित ट्रॅक मध्ये किती धावण मार्ग असतात?
अ) 4 ब) 8
क) 7 ड) 6

3) कबड्डी एका संघात किती खेळाडू असतात.
अ) 10 ब) 12
क) 11 ड) 13

4) लांब उडीसाठी खड्डा व दबाव फळी यांच्यामध्ये ––– अंतर असावे.
अ) 2 मीटर ब) 1 मीटर
क) 1.50 मीटर ड) 1.75 मीटर

ब) एका वाक्यात उत्तरे द्या. **03**
1) सामाजिक विकास म्हणजे काय?
2) मानसिक विकास म्हणजे काय?
3) शारिरिक अभ्यास म्हणजे काय? थोडक्यात लिहा.

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे दया. **10**
1) मनोरंजन म्हणजे काय?
2) शिक्षणाचा अर्थ

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर दया. **10**
1) शारीरिक शिक्षणाची तत्वे सांगा.
2) शारीरिक शिक्षणाच्या विविध व्याख्या सांगा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टीपा लिहा. **08**
1) भावनिक विकास
2) खेळ व स्पर्धा
3) स्नायू संवर्धन (शरीर संवर्धन)

SLR-AK-54

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
PHYSICAL EDUCATION (Paper – I)
PRINCIPLES OF PHYSICAL EDUCATION

Day & Date: Wednesday, 20-11-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Fill in the blanks by choosing the correct alternatives given below. **04**

1) "Bullet Start" related with _____.
   a) Javelin b) 100 mtr.
   c) Long Jump d) Short put

2) How many lines in a standard track?
   a) 4 b) 8
   c) 7 d) 6

3) How many players in a kabaddi team?
   a) 10 b) 12
   c) 11 d) 13

4) Difference between take of board and jumping pit _____.
   a) 2 mtr. b) 1 mtr.
   c) 1.50 mtr d) 1.75 mtr

B) Write the answer in short. **03**

1) What is Social Development?
2) What is mental development?
3) What is the Physical training?

Q.2 Answer the following questions. **10**

1) What is the recreation?
2) Define Education.

Q.3 Answer the following questions. (Any One) **10**

1) What are the Principles of Physical Education?
2) Give various definitions of Physical Education.

Q.4 Write Short Notes. (Any Two) **08**

1) Emotional Development.
2) Sports and games.
3) Physical Cultural.

SLR-AK-55

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Paper – I)
INDIAN GOVERNMENT & POLITICS

Day & Date: Wednesday, 23-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) मुलभूत कर्तव्ये राज्यघटनेतील ––– कलमामध्ये समाविष्ट करण्यात आलेली आहेत.
अ) 45 – अ ब) 42
क) 51 – अ ड) 30 – ब

2) धार्मिक स्वातंत्र्याचा अधिकार ––– कलमामध्ये समाविष्ट आहे.
अ) 25 ते 28 ब) 29 ते 30
क) 32 ते 35 ड) 23 ते 24

3) ––– कलमानुसार भारतातील अस्पृश्यता नष्ट करण्यात आली आहे.
अ) कलम 18 ब) कलम 15
क) कलम 14 ड) कलम 17

4) भारताचे उपराष्ट्रपती ––– चे पदसिद्ध अध्यक्ष असतात.
अ) राज्यसभा ब) लोकसभा
क) नियोजन आयोग ड) NDC

5) उपराष्ट्रपतींचा कार्यकाल ––– वर्ष असतो.
अ) 6 वर्ष ब) 4 वर्ष
क) 7 वर्ष ड) 5 वर्ष

6) पंतप्रधानाची नेमणूक ––– करतात.
अ) महान्यायवादी ब) राष्ट्रपती
क) मुख्य न्यायाधीश ड) उपराष्ट्रपती

7) खालीलपैकी कोणते अधिकार सर्वोच्च न्यायालयास असतात.
अ) मुळ आणि अपीलीय अधिकार ब) तत्कालीन न्यायाधिशांची नेमणूक
क) न्यायालयीन पुनर्विलोकन ड) वरिलपैकी सर्व

8) राष्ट्रपतीवर महाभियोगाचा खटला ––– मार्फत चालवला जातो.
अ) महान्यायवादी ब) पंतप्रधान
क) संसद ड) सर्वोच्च न्यायालय

9) ––– मध्ये भारत हे एक धर्मनिरपेक्ष राष्ट्र आहे असे वर्णन आहे.
अ) मुलभूत अधिकार ब) मार्गदर्शक तत्त्वे
क) 5 वे शेडयूल ड) सरनामा

10) ––– या देशाच्या राज्यघटनेतून भारतामध्ये न्यायालयीन स्वतंत्रता हे तत्त्व स्विकारले आहे.
अ) ब्रिटन ब) यु एस एस आर
क) ऑस्ट्रेलिया ड) जर्मनी

11) संसदीय शासनपद्धतीमध्ये वास्तविक सत्ता ––– कडे असते.
अ) राष्ट्रपती ब) मुख्य न्यायाधीश
क) संसद ड) उपराष्ट्रपती

12) राज्यसभेवर राष्ट्रपती ––– सदस्य नियुक्त करतात.
अ) 20 ब) 18
क) 12 ड) 15

13) भारतीय राज्यघटनेमध्ये ––– राज्यघटना दुरूस्तीने मूलभूत कर्तव्ये समाविष्ट केली.
अ) 40 वी घटनादुरूस्ती ब) 44 वी घटनादुरूस्ती
क) 43 वी घटनादुरूस्ती ड) 42 वी घटनादुरूस्ती

14) ––– कलमानुसार भारतात समान नागरी कायदा आणण्याच्या दृष्टीने मार्गदर्शन केलेले आहे.
अ) कलम 45 ब) कलम 39
क) कलम 44 ड) कलम 40

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) धर्मनिरपेक्षता आणि समाजवादाचा अर्थ सांगा.
2) न्यायालयीन पुनर्विलोकन म्हणजे काय?
3) पंतप्रधान पदाच्या पात्रता सांगा.
4) समतेचा अधिकार स्पष्ट करा.
5) राष्ट्रपती पदाच्या पात्रता सांगा.
6) मंत्रीपरिषदेची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) भारतीय राज्यघटनेचा सरनामा स्पष्ट करा.
2) पंतप्रधानावर निबंध लिहा.
3) उपराष्ट्रपतीचे अधिकार व कर्तव्ये सांगा.
4) भारतीय नागरिकांची मुलभूत कर्तव्ये सांगा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

सर्वोच्च न्यायालयाची रचना अधिकार आणि कर्तव्ये स्पष्ट करा?

किंवा

लोकसभेची रचना अधिकार आणि कर्तव्ये स्पष्ट करा.

प्र.5 भारतीय राज्यघटनेची प्रमुख वैशिष्टये स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Paper – I)
INDIAN GOVERNMENT & POLITICS

Day & Date: Wednesday, 23-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Fundamental duties are mentioned in the Article _____.
   a) 45 A b) 42
   c) 51 A d) 30 B

2) Right to religious freedom is mentioned in the Articles_____.
   a) 25 – 28 b) 29 – 30
   c) 32 – 35 d) 23 – 24

3) Which article of constitution abolishes untouchability?
   a) Art – 18 b) Art – 15
   c) Art – 14 d) Art – 17

4) The Vice President is the ex-office Chairman of the _____.
   a) Rajyasabha b) Loksabha
   c) Planning Commission d) NDC

5) The term of office of the Vice – President is _____.
   a) 6 years b) 4 years
   c) 7 years d) 5 years

6) The Prime Minister is appointed by _____.
   a) Attorney Jeneral b) President
   c) Chief Justice d) Vice – President

7) Which of the following are the powers of the supreme court?
   a) Original and appellate juridiction
   b) Appointment of ad hoc judges
   c) Judicial review
   d) All the above

8) The impeachment of president is carried by _____.
   a) Attorney general b) Prime minister
   c) Parliament d) Supreme court

9) Which of the following describes India as a secular state?
   a) Fundamental Rights b) Directive Principles
   c) 5th schedule d) Preamble

10) The independence of Judiciary is taken from _____ constitution.
   a) Britain b) USSR
   c) Australia d) Germany

11) In parliamentary form of government the real power of state are vested in the _____.
   a) President b) Chief Justice
   c) Parliament d) Vice President

12) How many members are nominated by the president to Rajyasabha.
a) 20 b) 18
c) 12 d) 15

13) The fundamental duties are included in the constitution by.
a) 40th Amendment Act b) 44th Amendment Act.
c) 43th Amendment Act d) 42th Amendment Act.

14) Which of the following article of the constitution is directed to establish uniform civil code?
a) Art – 45 b) Art – 39
c) Art – 44 d) Art - 40

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) What is mean by secularism and socialist?
b) Judicial Review meaning.
c) What are the qualities of Prime Minister?
d) Right of Equality.
e) What are the qualities of president?
f) Characteristics of council of ministers.

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Preamble of Indian Constitution
b) Prime Minister of India
c) Vice – President of India
d) Fundamental duties of Indian Citizen

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Describe Composition, Powers and Functions of supreme court.

OR

Explain the Composition, Powers and Functions of Lok-sabha.

Q.5 Describe the basic features of Indian Constitution? **14**

SLR-AK-56

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
N. C. C. Military Science (Paper – I)
BOYS

Day & Date: Wednesday, 23-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **07**

1) विश्राम पोजिशनमध्ये दोन्ही पायातील अंतर ––– इंच असते.
अ) 12 ब) 9
क) 6 ड) 15

2) एन्. सी. सी. ची स्थापना ––– साली झाली.
अ) 1940 ब) 1948
क) 1950 ड) 1955

3) सध्या, सिनिअर डिव्हिजन, एन्. सी. सी चा कालावधी ––– वर्षांचा आहे.
अ) 5 ब) 4
क) 3 ड) 2

4) उत्तरदिशा एकूण ––– प्रकारच्या आहेत.
अ) 6 ब) 5
क) 4 ड) 3

5) ––– या दिवशी 'ध्वजदिन' साजरा केला जातो.
अ) 7 डिसेंबर ब) 7 जानेवारी
क) 7 नोव्हेंबर ड) यापैकी एकही नाही

6) मॅप सेट करण्याच्या ––– पद्धती आहेत.
अ) 5 ब) 2
क) 3 ड) 4

7) 'दहिने मूड' मध्ये आपण –––डिग्री टर्न करतो.
अ) 45 ब) 60
क) 90 ड) 120

प्र.2 खालीलपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा. **06**

1) गाव आणि स्मशानभूमी यांची सांकेतिक चिन्हे काढा.
2) RDC आणि TSC यांचे फुल फॉर्मस् लिहा.
3) फॅक्चरचे प्रकार लिहा.
4) प्रथमोपचाराची व्याख्या लिहा.

प्र.3 टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **08**

1) प्रिजमॅटिक कंपासचे उपयोग
2) ड्रिलचे फायदे
3) अंतर अंदाजण्याच्या पद्धती

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

सेक्शन फॉर्मेशन वरती सविस्तर टिप लिहा. **07**

किंवा

उत्तरदिशा शोधण्याच्या पद्धतीची सविस्तर माहिती द्या.

प्र.5 भाजणे आणि सर्पदंश यावर प्रथमोपचार लिहा. **07**

SLR-AK-56

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov- 2019
N. C. C. Military Science (Paper – I)
BOYS

Day & Date: Wednesday, 23-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **07**

1) In vishram position the distance between the feet is _____ inches.
   a) 12 b) 9
   c) 6 d) 15

2) N. C. C came into existence in _____.
   a) 1940 b) 1948
   c) 1950 d) 1955

3) Now the duration of N. C. C. in Senior Division level is of _____ years.
   a) 5 b) 4
   c) 3 d) 2

4) There are _____ types of north.
   a) 6 b) 5
   c) 4 d) 3

5) 'Flag Day' is celebrated on _____.
   a) 7th December b) 7th January
   c) 7th November d) None of these

6) There are _____ methods of setting a map.
   a) 5 b) 2
   c) 3 d) 4

7) In 'Dahine Mur', we turn ____ degress.
   a) 45 b) 60
   c) 90 d) 120

Q.2 Attempt any two of the following questions. **06**

a) Draw the Conventional signs for Village and Grave Yard.
b) Write down the full forms of RDC and TSC.
c) Write down the types of fractures.
d) Write down the definition of first-aid.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **08**

a) Uses of prismatic compass
b) Benefits of drill
c) Methods of judging distance

Q.4 Attempt any one of the following question. **07**

Write a detail note on section formations.

OR

Describe in detail the methods of finding north.

Q.5 Write first-aid on burning and snake bite. **07**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov- 2019
N. C. C. Military Science (Paper – I)
GIRLS

Day & Date: Wednesday, 23-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **07**

1) विश्राम पोजिशनमध्ये दोन्ही पायातील अंतर ––– इंच असते.
अ) 12 ब) 9
क) 6 ड) 15

2) एन्. सी. सी. ची स्थापना ––– साली झाली.
अ) 1940 ब) 1948
क) 1950 ड) 1955

3) सध्या, सिनिअर डिव्हिजन, एन्. सी. सी चा कालावधी ––– वर्षांचा आहे.
अ) 5 ब) 4
क) 3 ड) 2

4) उत्तरदिशा एकूण ––– प्रकारच्या आहेत.
अ) 6 ब) 5
क) 4 ड) 3

5) ––– या दिवशी 'ध्वजदिन' साजरा केला जातो.
अ) 7 डिसेंबर ब) 7 जानेवारी
क) 7 नोव्हेंबर ड) यापैकी एकही नाही

6) मॅप सेट करण्याच्या ––– पद्धती आहेत.
अ) 5 ब) 2
क) 3 ड) 4

7) 'दहिने मूड' मध्ये आपण –––डिग्री टर्न करतो.
अ) 45 ब) 60
क) 90 ड) 120

प्र.2 खालीलपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा. **06**

1) गाव आणि स्मशानभूमी यांची सांकेतिक चिन्हे काढा.
2) RDC आणि TSC यांचे फुल फॉर्मस् लिहा.
3) फॅक्चरचे प्रकार लिहा.
4) प्रथमोपचाराची व्याख्या लिहा.

प्र.3 टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **08**

1) प्रिजमॅटिक कंपासचे उपयोग
2) ड्रिलचे फायदे
3) लॅटरिनचे प्रकार

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

पाणी शुद्ध करण्याच्या पद्धती सविस्तर लिहा. **07**

किंवा

उत्तरदिशा शोधण्याच्या पद्धतीची सविस्तर माहिती द्या.

प्र.5 भाजणे आणि सर्पदंश यावर प्रथमोपचार लिहा. **07**

SLR-AK-56

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov- 2019
N. C. C. Military Science (Paper – I)
GIRLS

Day & Date: Wednesday, 23-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **07**

1) In vishram position the distance between the feet is _____ inches.
   a) 12 b) 9
   c) 6 d) 15

2) N. C. C came into existence in _____.
   a) 1940 b) 1948
   c) 1950 d) 1955

3) Now the duration of N. C. C. in Senior Division level is of _____ years.
   a) 5 b) 4
   c) 3 d) 2

4) There are _____ types of north.
   a) 6 b) 5
   c) 4 d) 3

5) 'Flag Day' is celebrated on _____.
   a) 7th December b) 7th January
   c) 7th November d) None of these

6) There are _____ methods of setting a map.
   a) 5 b) 2
   c) 3 d) 4

7) In 'Dahine Mur', we turn ____ degress.
   a) 45 b) 60
   c) 90 d) 120

Q.2 Attempt any two of the following questions. **06**

a) Draw the Conventional signs for Village and Grave Yard.
b) Write down the full forms of RDC and TSC.
c) Write down the types of fractures.
d) Write down the definition of first-aid.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **08**

a) Uses of prismatic compass
b) Benefits of drill
c) Types of Latrines

Q.4 Attempt any one of the following question. **07**

Describe the methods of purification of water.

OR

Describe in detail the methods of finding north.

Q.5 Write first-aid on burning and snake bite. **07**

SLR-AK-57

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
NATIONAL SERVICE SCHEME (Paper - I)

Day & Date: Wednesday, 23-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ––– यांना राजर्षी म्हणून ओळखले जाते.
अ) संभाजी महाराज ब) शाहू महाराज
क) सयाजी गायकवाड ड) छ. शिवाजी महाराज

2) जोतीबांनी पहिली मुलींची शाळा ––––– येथे सुरू केली.
अ) मुंबई ब) सातारा
क) पुणे ड) कोल्हापुर

3) राष्ट्रीय सेवा योजनेची सुरूवात ––– साली झाली आहे.
अ) 1947 ब) 1975
क) 1969 ड) 1950

4) कोणार्क येथील ––– मंदीर प्रसिद्ध आहे.
अ) शिव ब) सुर्य
क) दुर्गा ड) जगन्नाथ

5) राष्ट्रीय सेवा योजनेचे प्रतीक चिन्ह असलेल्या चक्रात ––– रंग आहे.
अ) हिरवा ब) लाल
क) पिवळा ड) निळा

6) गाडके बाबांच्या वडीलांचे नाव ––––– होते.
अ) याबाजी ब) सयाजी
क) शिवाजी ड) झिंगारजी

7) डेडस्टॉक रजीस्टर ––– यास लिहावे लागते.
अ) कार्यक्रम समन्वयक ब) प्राचार्य
क) स्वयंसेवक ड) कार्यक्रम अधिकारी

8) भारतीय राज्यघटनेचे शिल्पकार म्हणून ––– यांना ओळखले जाते.
अ) डॉ. आंबेडकर ब) राजेंद्र प्रसाद
क) पंडीत नेहरू ड) महात्मा फुले.

9) चवदार तळयांचा सत्याग्रह ––– यांनी केली.
अ) शाहू महाराज ब) डॉ. आंबेडकर
क) गाडगे बाबा ड) महात्मा गांधी

10) आनंदवनाची स्थापना –– यांनी केली.
अ) म. गांधी ब) मदर तेरेसा
क) बाबा आमटे ड) विनोबा भावे

11) एका वर्षात ––– तास राष्ट्रीय सेवा योजना स्वयंसेवकाने काम करणे अपेक्षित असते.
अ) 200 ब) 100
क) 120 ड) 140

12) महात्मा फुले यांचे मूळआडनाव ––– होते.
अ) माळी ब) गोऱ्हे
क) फुलारी ड) भंडारी

13) कोल्हापुर शहरास ––– चे शहर म्हणून ओळखले जाते.
अ) तलावांचे ब) वस्तीगृहाचे
क) मंदीराचे ड) यापैकी नाही.

14) मदर तेरेसा यांचे मूळनाव ––– होते.
अ) अन्नद ब) अग्नेस
क) मारीया ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) वेदोक्त प्रकरण काय आहे?
2) सत्यशोधक समाजाविषयी माहिती लिहा.
3) कार्यक्रम अधिकार्याकडील गुण स्पष्ट करा.
4) राष्ट्रीय सेवा योजनेचेच्या स्वयंसेवकाचे गुण स्पष्ट करा.
5) स्वातंत्र्यपुर्व काळातील समाजकार्य सांगा.
6) बालसुधारगृह प्रकल्पाची माहिती लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) बाबा आमटेंनी केलेले कार्य स्पष्ट करा.
2) मदर तेरेसा यांनी केलेले कार्य स्पष्ट करा.
3) गाडगेबाबांचे समाज परिवर्तनासाठीचे कार्य विशद करा.
4) म. फुलेंचे स्त्री उद्धाराचे कार्य सांगा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

राजर्षी शाहू महाराजानी केलेले समाजकार्य विशद करा.

किंवा

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे सामाजिक व शैक्षणिक कार्य विशद करा.

प्र.5 राष्ट्रीय सेवा उद्दिष्टे स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-57

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
NATIONAL SERVICE SCHEME (Paper - I)

Day & Date: Wednesday, 23-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions:1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) _____ known as Rajarshee.
   a) Sambhaji Maharaj b) Sahu Maharaj
   c) Sayaji Gaikwad d) Chh. Shivaji Maharaj

2) Jotiba started the first school for girls in _____.
   a) Mumbai b) Satara
   c) Pune d) Kolhapur

3) The National Service Scheme is started in the year of _____.
   a) 1947 b) 1975
   c) 1969 d) 1950

4) The _____ temple in 'Konark' is very famous.
   a) Shiv b) Surya
   c) Durga d) Jaganath

5) The N. S. S. emblem, the chakra bears _____ colour.
   a) Green b) Red
   c) Yellow d) Blue

6) The name of Gadge Baba's father was _____.
   a) Yabaji b) Sayaji
   c) Shivaji d) Zingaraji

7) Dead Stock register written by _____.
   a) Programme Coordinator b) Principal
   c) Volunteers d) Programme Officer

8) _____ is known as the architect of the constitution.
   a) Dr. Babasaheb Ambedkar b) Rajendra Prasad
   c) Pandit Neharu d) Mahatma Gandhi

9) The Satyagrah for Chavdar Lake was carried out by _____.
   a) Shahu Maharaj b) Dr. Ambedkar
   c) Gadge Baba d) Mahatma Gandhi

10) Anandvan was setup by _____.
   a) Mahatma Gandhi b) Mother Teresa
   c) Baba Amate d) Vinobha Bhave

11) _____ hours are the N. S. S. volunteers expected to work in one year.
   a) 200 b) 100
   c) 120 d) 140

12) Mahatma Phule's original surname was_____.
   a) Mali b) Gore
   c) Fulari d) Bhandari

13) Kolhapur is known as the city of _____.
   a) Lakes b) Hostels
   c) Temples d) None of these

14) The real name of Mother Teresa was_____.
   a) Anned b) Agnes
   c) Marria d) None of these

Q.2 Write short answer of the following questions. (Any Four) **16**

a) What is the Vedoktta issue?
b) Give information about satyashodak Samaj.
c) Qualities of the Programme Officer.
d) State the characteristics of the N. S. S. volunteers.
e) State the social work in pre-independent India.
f) Give the information about Remand Home Project.

Q.3 Answer the following questions. (Any Two) **12**

a) Write the work of Baba Aamate.
b) Write the work of Mother Teresa.
c) State the Gadge Baba's work for social change.
d) Mahatma Phule's work for women's emancipation.

Q.4 Answer the following questions. (Any One) **14**

Elaborate the social reformation done by Rajarshi Shahu Maharaj.

OR

Elaborate the social and educational reformation done by Dr. Babasaheb Ambedkar.

Q.5 Describe the objective of N. S. S. **14**

SLR-AK-58

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Music (Paper - I)
INDIAN MUSIC (VOCAL/INSTRUMENTAL)

Day & Date: Wednesday, 23-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **07**

1) सम दर्शविण्यासाठी ––– हे चिन्ह वापरतात.
अ) × ब) o
क) ÷ ड) +

2) भूप रागात ––– व ––– हे स्वर वर्ज्य आहेत.
अ) ग, ध ब) रे, म
क) म, नि ड) सा, प

3) केरवा तालाच्या ––– मात्रा आहेत.
अ) 4 ब) 5
क) 6 ड) 2

4) तालाच्या संपूर्ण मात्रांची एक फेरी म्हणजे ––– होय.
अ) मात्रा ब) नाद
क) आवर्तन ड) सम

5) पं. वि. ना. भातखंडे यांनी ––– प्रसाराचे कार्य केले.
अ) संगीताच्या ब) शेतीच्या
क) राजकारणाच्या ड) भाषेच्या

6) दादरा तालाच्या ––– मात्रा आहेत.
अ) 5 ब) 6
क) 4 ड) 2

7) पं. भीमसेन जोशी यांना ––– या सर्वोच्च पुरस्काराने सन्मानित केले.
अ) महाराष्ट्र भूषण ब) कला गौरव
क) भारतरत्न ड) पद्मश्री

प्र.2 कोणत्याही चार व्याख्या लिहा. **08**

1) आरोह
2) खंड
3) सम
4) खाली
5) थाट
6) ध्वनी

प्र.3 1) राग भूप किंवा काफी शास्त्रीय माहिती लिहा. **03**
2) ताल दादरा किंवा त्रिताल ठेकाबोल माहितीसह लिहा. **03**

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **07**

भातखंडे स्वरलेखन पद्धतीतील स्वर, सप्तकाच्या खुणा लिहा.

किंवा

राग म्हणजे काय सांगून रागाचे नियम लिहा.

प्र.5 पं. वि. ना. भातखंडे यांचे जीवन चरित्र लिहा. **07**

SLR-AK-59

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Psychology (Paper – I)
GENERAL PSYCHOLOGY – I

Day & Date: Thursday, 24-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पाहणे योग्य ठरेल.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. 14

1) ॲरिस्टॉटल यांनी मानसशास्त्राचा ––– हा ग्रंथ लिहिला.
अ) डी. ॲनिमा ब) मानसशास्त्र
क) मानसभौतिकी ड) तत्त्वज्ञान

2) कंठस्थ ग्रंथीमधून ––– नावाचा स्त्राव स्त्रावतो.
अ) कॉर्टीन ब) थायरॉक्सीन
क) जैविक ड) ॲड्रेनलिन

3) झोपेचा 'प्रतियोजन सिद्धांत' ––– यांनी मांडला.
अ) ॲडलर ब) मॅस्लो
क) वेब ड) मुरे

4) शरीराची व मनाची प्रक्षुब्ध अवस्था म्हणजे ––– होय.
अ) अध्ययन ब) प्रेरणा
क) स्मरण ड) भावना

5) ––– हा वर्तनवादाचा जनक आहे.
अ) वॅटसन ब) कॅटेल
क) वुण्ड्ट ड) फ्राईड

6) मज्जासंस्थेचे ––– मुख्य विभाग पडतात.
अ) दोन ब) तीन
क) चार ड) पाच

7) अबोध मनामध्ये जाण्याचा राजमार्ग म्हणजे ––– होय.
अ) झोप ब) स्वप्न
क) संमोहन ड) ध्यान

8) शॅक्टर –सिंगर यांच्या भावनाविषयक सिद्धांतास ––– म्हणतात.
अ) सामाजिक ब) जैविक
क) बोधनिक ड) यापैकी नाही

9) 1879 मध्ये लिपझीग विद्यापीठात पहिली मानासशास्त्रीय प्रयोगशाळा ––– यांनी स्थापन केली.
अ) फ्राईड ब) प्लेटो
क) वॅटसन ड) वुण्ड्ट

10) ––– पेशी सर्व प्रथम माहिती ग्रहण करते.
अ) वेदक ब) ग्राहक
क) कारक ड) मज्जास्कंध

11) स्वप्नाविषयी क्रियाप्रवर्तक संश्लेषण सिद्धांत ––– यांनी मांडला.
   अ) गिल ब) हॉबसन
   क) हजेक ड) ॲनट्रोबस

12) लैंगिक प्रेरणा ही ––– प्रकारची प्रेरणा आहे.
   अ) जैविक / शारीरिक ब) मानसिक
   क) सामाजिक ड) सामान्य

13) ––– झोपेच्या अवस्था आहेत.
   अ) तीन ब) चार
   क) पाच ड) सहा

14) शास्त्रज्ञांच्या मते मानवी मेंदू ––– बिलियन पेक्षा अधिक पेशीपासून बनला आहे.
   अ) 250 ब) 200
   क) 150 ड) 100

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) प्रायोगिक पद्धती स्पष्ट करा.
2) मज्जापेशीचे प्रकार सांगा.
3) बोधावस्थेच्या तीन पातळया सांगा.
4) भावनांची बाहय अभिव्यक्ती स्पष्ट करा.
5) मानसशास्त्राच्या व्याख्या लिहा.
6) संमोहनाच्या तीन अवस्था सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) निरीक्षण पद्धती
2) ग्रंथीचे प्रकार
3) स्वप्नाची कार्ये
4) भूक प्रेरणा

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

झोपेची व्याख्या सांगून झोपेच्या अवस्था स्पष्ट करा.

किंवा

प्रेरणेची व्याख्या सांगून लैंगिक प्रेरणा सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.5 मानसशास्त्राची प्रमुख उपक्षेत्रे स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-59

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Psychology (Paper – I)
GENERAL PSYCHOLOGY – I

Day & Date: Thursday, 24-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) _____ books of psychology written by Aristotle.
   a) De. Anima b) Psychology
   c) Psychophysics d) Philosophy

2) Thyroid glands produce the _____ hormones.
   a) Cortin b) Thyroxin
   c) Biological d) Adrenalin

3) The 'Purpose theories of sleep' proposed by _____.
   a) Adler b) Maslow
   c) Web d) Murrey

4) The arousal state of mind and body called _____.
   a) Learning b) Motivation
   c) Memory d) Emotional

5) _____ was the pioneer's of behaviourism.
   a) Watson b) Cattel
   c) Wundt d) Freud

6) The nervous system having _____ major portions.
   a) Two b) Three
   c) Four d) Five

7) The _____ are Royal-roads to unconsciousness.
   a) Sleep b) Dream
   c) Hypnosis d) Meditation

8) Emotional theories of Schachter-Singer called _____.
   a) Social b) Biological
   c) Cognitive d) None of these

9) The first experimental laboratory in psychology was established by _____ at the University of Leipzig in 1879.
   a) Freud b) Plato
   c) Watson d) Wundt

10) _____ cell collected information first.
   a) Sensory b) Receptors
   c) Motor d) Brain-stem

11) The Activation – Synthesis theory of dream proposed by _____.
   a) Gill b) Hobson
   c) Hajek d) Antrobus

12) Sexual motivation is _____ types of motivation.
   a) Biological b) Psychological
   c) Social d) General

13) _____ is the stage of sleep.
   a) Three b) Four
   c) Five d) Six

14) Scientists estimate that the human brain may contain more than _____ billion neurons.
   a) 250 b) 200
   c) 150 d) 100

Q.2 Answer the following questions. (Any Four) **16**

a) Explain the experimental method.
b) State types of neurons.
c) State three level of consciousness.
d) Explain the external expression of emotions.
e) Definitions of psychology.
f) State three stages of hypnosis.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Observation method
b) Type of glands
c) The functions of dream
d) Hunger motivation

Q.4 Write long answer any one of the following. **14**

Define sleep. Explain the stages of sleep.

OR

Define motivation. Explain the nature of sex motivation.

Q.5 Explain the major subfields of psychology. **14**

SLR-AK-6

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Paper – I)
INTRODUCTION TO SOCIOLOGY

Day & Date: Friday, 18-10-2019 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **08**

1) ज्ञान, श्रद्धा नियमने, मूल्ये, आणि प्रतिके आणि चिन्हे हे सर्व उदाहरण ––– चे आहेत.
अ) अभौतिक संस्कृती ब) भौतिक संस्कृती
क) प्रसिद्ध संस्कृती ड) सांस्कृतिक सापेक्षतावाद

2) कुटूंब हा ––– समुह आहे.
अ) एकपक्षीय ब) द्विपक्षीय
क) राजकीय ड) सांस्कृतीक

3) निश्चित भुप्रदेश हे एक ––– वैशिष्टय आहे.
अ) संस्था ब) समुदाय
क) सामाजिक समूह ड) समाज

4) खालीलपैकी कोणत्या विचारवंताने संस्कृतीची व्याख्या करताना ज्ञान, श्रद्धा व कायदा इ. समावेश केला?
अ) हॉर्टन व हंट ब) सर एडवर्ड टायलर
क) इरावती कर्वे ड) ड्रेसलर आणि विलिस

5) ''अर्थशास्त्र'' हा ग्रंथ कोणी लिहिला.
अ) श्रीनिवास ब) मुखर्जी
क) कौटिल्य ड) योगेन्द्र सिंग

6) खालीलपैकी स्वसमुहकेंदिततेची कारणे कोणती आहेत?
अ) सवय ब) ज्ञानाचा अभाव
क) जोपासना ड) वरील सर्व

7) खालीलपैकी संस्कृतीचा कोणता प्रकार समाजातील व्यक्तीचे वर्तन नियमित करते.
अ) भौतिक संस्कृती ब) नियमनात्मक संस्कृती
क) बोधात्मक संस्कृती ड) क व ड दोन्ही

8) व्यक्तीचे वागण्याचे व समाजातील भूमिका वाढविण्याची प्रवृत्ती म्हणजे ––– होय.
अ) व्यक्तीमत्व ब) जीवनशैली
क) सामाजिक वर्तन ड) सामाजिक नियमन

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) संस्कृतीचे संक्रमण होते ही, प्रक्रिया थोडक्यात स्पष्ट करा.
2) विज्ञानवाद म्हणजे काय?
3) सामाजिक संस्थेचे वैशिष्टये सांगा.
4) स्वसमुहकेंद्रितता म्हणजे काय?
5) समुदाय भावना स्पष्ट करा.
6) नियमनात्मक संस्कृती म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **10**

अ) भारतातील समाजशास्त्राचा विकास स्पष्ट करा.

किंवा

ब) सामाजिक दर्जा व भुमिकेची व्याख्या देऊन सामाजिक दर्जाचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.4 कुटुंब म्हणजे काय सांगून कुटूंबाची वैशिष्टये स्पष्ट करा? **10**

SLR-AK-6

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Paper – I)
INTRODUCTION TO SOCIOLOGY

Day & Date: Friday, 18-10-2019 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instruction: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives. **08**

1) Knowledge, Belifs, Norm, Values, Signs and symbols are example of _____?
   a) Non-Material culture b) Material culture
   c) Popular culture d) Culture relativism

2) A family is a _____ group.
   a) Unilateral b) Bilateral
   c) Political d) Culture

3) Definate territory is main characteristics of _____.
   a) Institution b) Community
   c) Social group d) Society

4) Which of the following scholar has defined culture as consisting Knowledge, beliefs and law?
   a) Horton and Hunt b) Sir Edward Tylor
   c) Iravati Karve d) Dressler and Willis

5) Who wrote the book “Arthashastra”?
   a) Shriniwas b) Mukharji
   c) Kautalya d) Yogendra Singh

6) Which of the following are the reasons for Ethnocentrism?
   a) Habit b) Lack of understanding
   c) Cultivation d) All the above

7) Which of the following types of culture regulates human behaviour?
   a) Material culture b) Normative culture
   c) Cognitive culture d) Both C and D

8) _____ is a tendency of Human behavior and social Role.
   a) Personality b) Life style
   c) Social behavior d) Social norms

Q.2 Attempt any four of the following questions. **12**

1) Define briefly, how culture is transmitted?
2) What is Positivism?
3) State the characteristics of social institutions?
4) What is Ethnocentrism?
5) Explain community sentiment?
6) What is Normative Culture?

Q.3 Attempt any one of the following questions. **10**

1) Explain development of sociology in India.

OR

2) Define status & role and explain types of status.

Q.4 What is Family? Explain its characteristics. **10**

SLR-AK-60

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Prakrit (Paper – I)
TEXT – PAIYA PANNASAYARO

Day & Date: Thursday, 24-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) तब्भावत्थं अजाणमाणो ––– वि नरिंदो पुच्छेइ।
अ) पुणो ब) पुणोसीं
क) पुणोदि ड) पुणोका

2) तइए य मासे ––– जाओ।
अ) दोहलो ब) दोहलासि
क) दोहलातं ड) दोहलाद

3) लग्गा कयावि धम्मं न –––।
अ) कुणइ ब) कुणइरो
क) कुणइमा ड) कुणइरणं

4) लच्छीदासो ––– सेट्ठी परिवसइ।
अ) णाम ब) नामेमो
क) नामेयं ड) नामन

5) तुम्हे ––– पुच्छसि, सव्वं कहिहिइ।
अ) मुणिं ब) मुणिंसि
क) मुणिंतं ड) मुणिंणा

6) सो कहेइ–अहं –––।
अ) महाबलिट्ठो ब) महाबलिट्ठोंहा
क) महाबलिट्ठोस्स ड) महाबलिट्ठोहिं

7) पुंडवद्धणे नयरे ––– इब्भजुवाणओ गओ –––।
अ) एगो ब) एगोरो
क) एगोमा ड) एगोणं

8) सो बहुधण–संपत्तीए गव्विट्ठो–––।
अ) आसि ब) आसिणि
क) आसिणं ड) आसितो

9) चंद्रचूडाने शेवटी ––– स्विकारला.
अ) मदन ब) मुनीधर्म
क) सबाता ड) णसणा

10) सत्यघोष ––– राहत होता.
अ) दुरांतोला ब) दिल्लीला
क) कारामात ड) सिंहपुरात

11) मुनिराजांनी शीलवतीची ––––– घेतली.
अ) एटाए ब) परीक्षा
क) काठी ड) पुस्तिका

12) चंद्रचूड ––– नगरात राहत होता.
अ) अंकिय ब) सुहस्थल
क) किटपूर ड) सुयण

13) सत्यघोषाने ––– ला फसिवले.
अ) कंदु ब) पारा
क) समुद्रदत्ता ड) विजय

14) चंद्रचूड नेहमी ––– उपहास करीत असे.
अ) पापाचा ब) काएचा
क) कुंभाराचा ड) कोणेचा

प्र.2 खालील पद्यांचे मराठी भाषांतर करा. (कोणतेही चार) **16**

1) अत्थि इहेव भारहे वासे सुहत्थलाभिहाणो नाम गामो। तम्मि य एगो कुलपुत्तओ परोवहसणसीलो सहावकुडिलो चंडचूडोभिहाणो परिवसइ। अवरो वि तग्गिहसमीव चेव दुग्गयाभिहाणो कुंभयारो खल्लिहडओ।

2) ससुरो उवस्सए गंतूण मुणिं पुच्छइ, – 'हे मुणिं अज्ज मम गेहे भिक्खत्थं तुम्हे किं आगया?' मुणी कहेइ– 'तुम्हाणं घरं न जाणमि, तं कत्थं वससि?' सेट्ठी वियारेइ मुणी असच्चं कहेइ। पुणरवि पुट्ठं, 'कस्स वि गेहे बलाए सह वट्टा कया किं?'

3) एवं तस्स अणुभवजुअं इहलोग–अच्चंत–हिय–कारिणिं परलोग–सुहावहं वायं सुणिऊण नरिंदो अईव तूसीओ। पुणो वि सो वएइ–हे करिसग! तुम्हारिसेहि मइमतं–पुरिसेंहि चिय मम रज्जं विराएइ। अओ तुमं कहेमि–जाव सयहुत्तं मम मुंह दिट्ठं न सिया, ताव तुमए वट्टा कस्सवि न कहियव्वं ति कहिऊण नरिंदो नियावासे गओ।

4) अघेगदा पोम्मखंडपुरेहि आंगतूण समुद्दत्तो वणिपुत्तो तत्थ सच्चघोस–पासम्हि आगओ। अणग्घाणि पंच–माणिक्काणिं धारिदूण परदीवम्हि– दव्वं उपज्जेदुं गदो

5) तइअभागं माया–पियराणमट्ठं देमि, जओ हं बालत्तणे तेंहिं पालिओ, तओ उत्तं रिणमोक्खत्थं वावरेमि। चउत्थं भागं परलोग–सुहाय दाणे देमि, तेणुत्तं–कूवेंसि खिवेम्मि त्ति, जओ तं दव्वं परलोगम्मि सुहाय होस्सइ।'

प्र.3 अ) पद्यांचे भाषांतर करा (कोणतेही तीन) **06**

1) पढमं भारदी णाम, विदियं च सरस्सदी
तदियं सारदादेवी, चतुत्थं हंसगामिणी।।

2) गुढत्थ–देसिसहियं सुललिय–वण्णेहिं विरइयं रम्मं।
पाययकव्वं लोए कस्स न हिययं सुहावेइ?।।

3) गामाओ छप्पुरिसा भत्तं घेत्तूण णिग्गया रण्णं।
सव्वे वि परसु–हत्था किर दारूं छिंदिमो अम्हे।।

4) सो अत्थो जो हत्थे तं मित्तं जं निरंतरं वसणे।
तं रूवं जत्थ गुणा तं विन्नाणं जहिं धम्मो।।

5) सो च्चिय कीरइ मित्तो जो च्चिय पत्तम्मि वसण समयम्मि।
न हु होइ पराहुत्तो सेलसिला घडिय पुरिसो व्व।।

ब) थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **06**

1) बुद्धीमान शीलवती व मुनींची आहारासमयी चर्चा
2) चंद्रचूडाचा मुनींजवळ व्रतस्वीकार
3) शेतकऱ्याचे दरबारातील चातुर्य

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

शेतकरी आपल्या संपत्तीचा वाटा कसा करीत असे याचे विश्लेषण स्पष्ट करा.

किंवा

मायबोली प्राकृत भाषेचे प्रकार व महत्ता यांचे विश्लेषण करा.

प्र.5 लेस्सा म्हणजे काय हे उदाहरणासहित स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-61

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Paper – I)
INDIAN ECONOMY

Day & Date: Friday, 25-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) भौगोलिक क्षेत्रफळाच्या दृष्टीने भारताचा जगात ———क्रमांक लागतो.
अ) पहिला ब) सातवा
क) पाचवा ड) तिसरा

2) ——— च्या जनगणतेनुसार भारताची लोकसंख्या 121 कोटी होती.
अ) 2001 ब) 2011
क) 1991 ड) 2014

3) सन 2011 च्या जनगणतेनुसार स्त्री–पुरुष प्रमाण ——— होते.
अ) 964 ब) 955
क) 940 ड) 933

4) रोजगार हमी योजना सर्वप्रथम ——— च्या राज्याने सुरु केली.
अ) महाराष्ट्र ब) बिहार
क) गुजरात ड) राजस्थान

5) पहिल्या हरितक्रांतीची सुरुवात ——— मध्ये झाली.
अ) 1991 ब) 1951
क) 1947 ड) 1967

6) भारतातील बेरोजगारीचे ——— हे प्रमुख कारण आहे.
अ) दारिद्रय ब) किमान वेतन
क) लोकसंख्या स्फोट ड) वरीलपैकी नाही

7) नवीन लोकसंख्या धोरण ——— मध्ये जाहीर झाले.
अ) 1947 ब) 1991
क) 2000 ड) 2011

8) ——— पैसा भाववाढीचे कारण आहे.
अ) पांढरा पैसा ब) पिवळा पैसा
क) काळा पैसा ड) यापैकी नाही

9) जेव्हा पैशाच्या पुरवठयात ——— होते तेव्हा पैशाचे मूल्य घटते.
अ) वाढ ब) घट
क) स्थिर ड) यापैकी नाही

10) हरित क्रांती ——— शी संबंधित आहे.
अ) मत्स्य उत्पादन ब) शेती उत्पादन
क) दुध उत्पादन ड) यापैकी नाही

11) इतर देशांशी तुलना करता भारतीय शेतीची उत्पादकता ———— आहे.
अ) जास्त ब) कमी
क) अति जास्त ड) यापैकी नाही

12) किंमत वाढीवर ———— नियंत्रित ठेवते.
अ) रिझर्व बँक ऑफ इंडिया ब) स्टेट बँक ऑफ इंडिया
क) नाबार्ड ड) यापैकी नाही

13) ———— हा भारतीय लोकांचा मुख्य व्यवसाय आहे.
अ) व्यापार ब) शेती
क) उद्योग ड) वाहतुक

14) लोकसंख्या समस्येच्या अभ्यासाशी ———— हे नाव संबंधीत आहे.
अ) माल्थस ब) ॲडम स्मिथ
क) डॉ. कलाम ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) हरितक्रांतीचे परिणाम
2) भारतातील लोकसंख्येची घनता
3) किंमत वाढीचे परिणाम
4) भारतातील दारिद्रयाची कारणे
5) भारतीय अर्थव्यवस्थेतील शेतीचे स्थान
6) दुसऱ्या हरितक्रांतीची गरज

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन वर टिपा लिहा. **12**

1) भारतातील अतिरिक्त लोकसंख्याची कारणे
2) सन 2000 ची लोकसंख्या विषयक धोरण
3) भारतातील वाढत्या किंमतीची कारणे
4) हरितक्रांतीचे वैशिष्टये

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर लिहा. **14**

भारतातील बेरोजगारीची कारणे स्पष्ट करा.

किंवा

स्वांतत्र्योतर काळातील भारतीय अर्थव्यवस्थेंची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

प्र.5 शेतीची उत्पादकता म्हणजे काय? भारतीय शेतीची उत्पादकता कमी असल्याची कारणे सांगा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Paper – I)
INDIAN ECONOMY

Day & Date: Friday, 25-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Regarding to geographical area India ranks _____ in the world.
   a) First b) Seventh
   c) Fifth d) Third

2) According to _____ census total population of India was 121 Crores.
   a) 2001 b) 2011
   c) 1991 d) 2014

3) According to 2011 census the sex ratio was _____.
   a) 964 b) 955
   c) 940 d) 933

4) Employment Guarantee Scheme initially stared by _____state in India.
   a) Maharashtra b) Bihar
   c) Gujarat d) Rajasthan

5) The first green revolution is stared in _____.
   a) 1991 b) 1951
   c) 1947 d) 1967

6) The main cause of unemployment in India is _____.
   a) Poverty b) Minimum wages
   c) Explosion of population d) None of these

7) New population policy introduced in _____.
   a) 1947 b) 1991
   c) 2000 d) 2011

8) _____money is a cause of inflation.
   a) White Money b) Yellow Money
   c) Black Money d) None of these

9) When the supply of money _____the value of money deceases.
   a) Increases b) Decreases
   c) Constant d) None of above

10) Green revolution is related with the _____.
   a) Fish Production b) Agricultural Production
   c) Milk Production d) None of these

11) As compare to other countries the productivity of Indian agriculture is ____.
   a) High b) Low
   c) Very High d) None of these

12) Inflation controlled by _____.
   a) Reserve Bank of India b) State Bank of India
   c) NABARD d) All of these

13) _____is a main occupation of Indian people.
a) Trade b) Farming
c) Industry d) Transport

14) _____name is related with the study of population.
a) Malthus b) Adam Smith
c) Dr. Kalam d) None of these

Q.2 Write short answer. (Any Four) **16**
a) Effects of Green Revolution
b) Density of population in India
c) Effects of rising prices
d) Causes of poverty
e) Place of agriculture in Indian Economy
f) Need for Second Green Revolution

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**
a) Main causes of over population in India
b) Population policy of 2000
c) Causes of rising prices in India
d) Features of Green Revolution

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**
Explain the causes of unemployment in India.

OR

Explain the characteristics of Indian Economy since Independence.

Q.5 What is agricultural productivity? State the causes of low agriculture productivity in India. **14**

SLR-AK-62

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Ancient Indian History and Culture (Paper – I)
CULTURE & CIVILIZATION OF ANCIENT INDIA UP TO 6TH CENTURY B.C.

Day & Date: Friday, 25-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) 'राजतरंगिणी' ग्रंथ ––– ने लिहिला.
अ) कल्हण ब) बिल्हण
क) सोमदेव सूरी ड) कामंदक

2) रॉयल एशियाटिक संस्थेची स्थापना ––– ने केली.
अ) मॉर्टीमर व्हीलर ब) विल्यम जोन्स
क) के. एन. दीक्षित ड) ह. धि. सांकलिया

3) पुराश्मयुगीन मानवाने दगडी हत्यारांसाठी ––– प्रकारचा दगड वापरला.
अ) क्वार्टझाईट ब) चर्ट
क) जास्पर ड) चाल्सेडोनी

4) घासून गुळगुळीत केलेली दगडी हत्यारे हे ––– काळाचे वैशिष्टय आहे.
अ) पुराश्मयुग ब) मध्याश्मयुग
क) नवाश्मयुग ड) ताम्रपाषाण युग

5) सिंधु संस्कृतीमध्ये महास्नानगृह ––– येथे आढळले.
अ) हडप्पा ब) मोहेंजोदारो
क) लोथल ड) कालीबंगन

6) सिंधु संस्कृतीमधील घरे ––– च्या साहयाने बांधलेली आहेत.
अ) माती ब) दगड
क) भाजक्या वीटा ड) लाकूड

7) ––– वेद संहिता सर्वात प्राचीन आहे.
अ) ऋग्वेद ब) यजुर्वेद
क) सामवेद ड) अथर्ववेद

8) अध्ययन आणि अध्यापन ही ––– वर्णाची कर्तव्ये होती.
अ) ब्राह्मण ब) क्षत्रिय
क) वैश्य ड) शूद्र

9) गौतम बुद्धाचे जन्मस्थान ––– हे आहे.
अ) गया ब) सारनाथ
क) लुम्बींनी ड) सांची

10) जैन धर्मातील पहिले तीर्थंकर ––– हे होते.
अ) महावीर ब) ऋषभदेव
क) पार्श्वनाथ ड) नेमीनाथ

11) इंडिका ग्रंथ ––– या ग्रीक वकीलाने लिहिला.
अ) मेगॅस्थेनीस ब) स्ट्रॅबो
क) प्लीनी ड) टॉलेमी

12) मानव ––– काळात अन्न उत्पादक बनला.
अ) पुराश्मयुग ब) मध्याश्मयुग
क) नवाश्मयुग ड) वैदिक

13) सिंधु संस्कृतीचा शोध ––– ने लावला.
अ) जॉन मार्शल ब) मॉर्टीमर व्हीलर
क) कनिंगहॅम ड) जेम्स प्रिन्सेप

14) प्राचीन भारतीय समाजजीवनात ––– आश्रम मानलेले होते.
अ) दोन ब) चार
क) सहा ड) आठ

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) ग्रीक परकीय प्रवासवृत्तांची वैशिष्टये स्पष्ट करा.
2) मध्याश्मयुगीन सूक्ष्मास्त्रांचे महत्त्व विशद करा.
3) सिंधु संस्कृतीच्या विनाशाची कारणे स्पष्ट करा.
4) आर्यांचे मूळ स्थानाबाबतचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
5) सभा आणि समितीचे स्वरूप व कार्य विशद करा.
6) वर्धमान महावीरांचे जीवनचरित्र स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) प्राचीन भारतीय वाङ्मयीन साधने
2) पुराश्मयुगीन समाज जीवन
3) सिंधु संस्कृतीतील धार्मिक जीवन
4) गौतम बुद्धांचे जीवनचरित्र

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

प्राचीन भारतीय इतिहास व संस्कृतीच्या अभ्यासासाठी पुरातत्त्वीय साधनांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

किंवा

नवाश्मयुगातील स्थिर जीवनाची वैशिष्टये यावर चर्चा करा.

प्र.5 सिंधु संस्कृतीची नगर रचना, तिचे स्वरूप आणि वैशिष्टये सविस्तर विशद करा. **14**

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Ancient Indian History and Culture (Paper – I)
CULTURE & CIVILIZATION OF ANCIENT INDIA UP TO 6TH CENTURY B.C.

Day & Date: Friday, 25-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) 'Rajtarangini' was written by _____.
   a) Kalhan b) Bilhan
   c) Somdev suri d) Kamandak

2) The founder of Royal Asiatic Society was _____.
   a) Mortimer Wheeler b) William Jones
   c) K. N. Dixit d) H. D. Sankalia

3) The Paleolithic man used _____stone for making tools.
   a) Quartzite b) Chert
   c) Jasper d) Chalcedony

4) The polished tools was the main feature of _____age.
   a) Paleolithic b) Mesolithic
   c) Neolithic d) Chalcolithic

5) The great bath in the Indus Civilization was found at _____.
   a) Harappa b) Mohenjodaro
   c) Lothal d) Kalibangan

6) The houses in the Indus civilization was built by _____material.
   a) Clay b) Stone
   c) Burnt bricks d) Wood

7) _____is the oldest Ved Samhita.
   a) Rigved b) Yajurved
   c) Samved d) Atharvaved

8) Learning and teaching were the duties of _____varnas.
   a) Brahmin b) Kshatriya
   c) Vaishya d) Shudra

9) The birth place of Gautam Buddha is _____.
   a) Gaya b) Sarnath
   c) Lumbini d) Sanchi

10) The first Teerthankar of Jainism was _____.
   a) Mahaveer b) Rishabhadev
   c) Parshwanath d) Neminath

11) The Indica was written by _____Greek ambassador.
   a) Megasthenes b) Strabo
   c) Plini d) Tolemy

12) Man became food producer in the _____age.
   a) Palaeolithic b) Mesolithic
   c) Neolithic d) Vedic

13) Indus Valley Civilization discovered by _____.
   a) John Marshal b) Mortimer Wheeler
   c) Cunningham d) James Princep

14) In ancient Indian social life _____ashramas were suggested.
   a) Two b) Four
   c) Six d) Eight

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Explain the main features of Greek Traveller's Account.
b) Describe the importance of Mesolithic Microlithic.
c) State the causes of the declining of Indus Civilisation.
d) Explain the theory of origin of Aryans.
e) Describe the nature and work of Sabha and Samitee.
f) State the life of Vardhaman Mahaveer.

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Literary sources of ancient India.
b) Palaeolithic social life
c) Religious life in Indus Civilisation
d) Life of Gautam Buddha

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

Explain the importance of archaeological sources for the study of ancient Indian history & culture.

OR

Discuss the features of settled life in the Neolithic period.

Q.5 Answer the following question **14**

Describe in detail the nature and features of Town Planning in the Indus Valley Civilization.

SLR-AK-63

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
History (Paper - I)
RISE OF MARATHA POWER (1600 A.D. - 1707 A.D.)

Day & Date: Saturday, 02-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेल्या पर्याय पैकी योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. 14

1) छ. शिवाजी महाराजांची पहिली राजधानी ––– ही होती.
अ) राजगड ब) पन्हाळगड
क) प्रतापगड ड) रायगड

2) निजामशहाने मालोजी भोसले यांना ––– हा किताब बहाल केला.
अ) सरदार ब) सुभेदार
क) राजे ड) सरनोबत

3) विजयनगर साम्राज्याची स्थापना ––– या वर्षी झाली.
अ) 1336 ब) 1338
क) 1347 ड) 1350

4) ––– हा प्रदेश मोरे यांच्या आधिपत्याखाली होता.
अ) चाकण ब) सुपे
क) इंदापूर ड) जावळी

5) आदिलशहाचा ––– हा बलाढय सरदार होता.
अ) फाजलखान ब) रूस्तूम झमान
क) अफजलखान ड) सिद्दी मसुद

6) छ. शिवाजी महाराजांची राजमुद्रा––– भाषेत आहे.
अ) उर्दू ब) पर्शियन
क) मराठी ड) संस्कृत

7) छ. शिवाजी महाराजांनी कोंढाणा किल्ल्यास ––– नाव दिले.
अ) प्रचंडगड ब) पांडवगड
क) सिंहगड ड) हरिश्चंद्रगड

8) छ. शिवाजी महाराज – अफजलखान यांच्यातील संघर्ष ––– च्या पायथ्याशी झाला.
अ) प्रतापगड ब) सज्जनगड
क) रायगड ड) मकरंदगड

9) पुरंदरच्या तहानुसार छ. शिवाजी महाराजांकडे ––– किल्ले राहिले.
अ) 10 ब) 12
क) 14 ड) 16

10) गजापुर खिंडीला ––– असे म्हणतात.
अ) प्रतापघाटी ब) बोलनखिंड
क) पावनखिंड ड) खैबरखिंड

11) राजा जयसिंग हा ––– चा सरदार होता.
अ) अकबर ब) जहांगीर
क) शहाजहान ड) औरंगजेब

12) सूरत शहराच्या रक्षणाची जबाबदारी ––– या आधिकाऱ्याकडे होती.
अ) ईनायतखान ब) फौलाादखान
क) रणअंदाजखान ड) शाहिस्तेखान

13) छ. शिवाजी महाराजांचा पहिला राज्याभिषेक ––– यांनी केला.
अ) रघुनाथपंथ ब) निश्चलपुरी
क) गागाभट्ट ड) रामदास

14) छ. शिवाजी महराजांनी राज्याभिषेेकानंतर ––– ही मोहिम हाती घेतली.
अ) कोकण ब) जालना
क) जावळी ड) कर्नाटक

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही सात प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **14**

1) थोरल्या दुष्काळाचे वर्णन करा.
2) महाराष्ट्र धर्म संकल्पना स्पष्ट करा.
3) जावळी विजयाचे महत्व सांगा.
4) शाहिस्तेखानाच्या लालमहालातील प्रसंगाचे वर्णन करा.
5) बाजीप्रभु देशपांडे यांची कामगिरी विशद करा.
6) पूंरदर तहाच्या अटी स्पष्ट करा.
7) आग्रा भेटीच्या वेळी औरंगजेबाच्या दरबारातील प्रसंगाचे विवेचन करा.
8) छ. शिवाजी महाराजांच्या दुसऱ्या राज्याभिषेकाची कारण मिमांसा करा.
9) छ. शिवाजी महाराज व व्यकोंजीराजे यांच्या संबंधाची चर्चा करा.
10) पन्हाळगडाच्या वेढयाचा वृत्तांत लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **14**

1) राजमाता जिजाबाई
2) मराठी संतांची कामगिरी
3) पहिला सुरत लुट
4) छ. शिवाजी महाराज व जावळीचे मोरे यांच्यातील संघर्ष

प्र.4 खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर लिहा. **14**

मराठी सत्तेच्या उदयाच्या वेळीची राजकिय व सामाजिक पार्श्वभूमी स्पष्ट करा.

किंवा

कर्नाटक स्वारीची कारणे व परिणाम विशद करा.

प्र.5 छ. शिवाजी महाराजांच्या राज्याभिषेकाची कारणे सांगून सोहळयाचे वर्णन करा. **14**

SLR-AK-63

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
History (Paper - I)
RISE OF MARATHA POWER (1600 A.D. - 1707 A.D.)

Day & Date: Saturday, 02-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct options and rewrite the sentence. **14**

1) _____was the first capital of Chh. Shivaji Maharaj.
   a) Rajgad b) Panhalgad
   c) Pratapgad d) Raigad

2) Maloji Bhosale was awarded _____title by Nizamshah.
   a) Sardar b) Subhedar
   c) Raje d) Sarnobat

3) Vijaynagar empire established in _____.
   a) 1336 b) 1338
   c) 1347 d) 1350

4) _____region was under the authority of Mores.
   a) Chakan b) Supe
   c) Indapur d) Javli

5) _____was the most powerful Sardar of Adilshah.
   a) Fajalkhan b) Rustuam Zaman
   c) AfzalKhan d) Siddi Masood

6) The Rajmudra of Chhatrapati Shivaji Maharaj is in _____language.
   a) Urdu b) Persian
   c) Marathi d) Sanskrit

7) Chh. Shivaji Maharaj named the Kondhana fort as _____.
   a) Prachandgad b) Pandavgad
   c) Sinhgad d) Harishchandragad

8) There was conflict between Chh. Shivaji Maharaj & Afzal Khan at the foot of _____.
   a) Pratapgad b) Sajjangad
   c) Rajgad d) Makarandgad

9) _____ Forts were left for Chh. Shivaji Maharaj by the treaty of Purandar.
   a) 10 b) 12
   c) 14 d) 16

10) Gajapur Khind is known as _____.
   a) Pratap Ghati b) Bolankhind
   c) Pawankhind d) Khaibarkhind

11) Raja Jaysing was the sardar of _____.
   a) Akbar b) Jahangir
   c) Shahjahan d) Aurangzeb

12) The responsibility of the protection of Surat was given to the officer named _____.
   a) Inayat Khan b) Faulad Khan
   c) Rananandaj Khan d) Sahistekhan

13) Chh. Shivaji Maharaj was coronated by ___ in first coronation.
   a) Raghunathpant b) Nishchalpuri
   c) Gagabhatta d) Ramdas

14) After coronation Chh. Shivaji Maharaj took over _____ expedition.
   a) Konkan b) Jalna
   c) Javli d) Karnatak

Q.2 Write Short Answers. (Any Seven) **14**

a) Describe the big famine.
b) Explain the concept “Maharashtra Dharma”.
c) State the importance of Javli Conquest.
d) Described the context of Shahistekhan into Lal Mahal.
e) Elaborate achievement of Baji Prabhu Deshpande.
f) Interprete the event of Aurangzeb’s court at the time of Chh. Shivaji Maharaj’s Agra visit.
g) State the causation of second coronation of Chh. Shivaji Maharaj.
h) Discuss about the relations between Chh. Shivaji Maharaj & Vyankoji Raje.
i) Narrate the Panhala Seize.

Q.3 Write Short Notes. (Any Two) **14**

a) Rajmata Jijabai
b) Work of Marathi saint’s
c) First Surat Sack
d) Conflict between Chh. Shivaji Maharaj & Javli’s More.

Q.4 Answer any one of the following questions. **14**

Explain political and social background of the rise of Maratha power.

OR

Elaborate the causes and consequences of Karanatak expedition.

Q.5 Answer the following question **14**

Describe the Chh. Shivaji Maharaj’s coronation ceremony by explaining its causes.

SLR-AK-64

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Linguistics (Paper - I)
INTRODUCTION TO LINGUISTICS

Day & Date: Saturday, 02-11-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternative from the following & rewrite the sentences. 14

1) The selection and organization of sounds in particular language constitutes the _____ of that language.
   a) Semantics b) Pragmatics
   c) Linguistics d) Phonology

2) The initial sounds in the English words pile, bile and mile are _____ sounds.
   a) Dental b) Labio-dental
   c) Alvelor d) Bilabial

3) Voewls are classified into _____ and _____ taking into account the position of the lips.
   a) Sperical, rounded b) Unrolled, rolled
   c) Unrounded, rounded d) Rolled, rounded

4) Nasals are articulated with a stricture of _____.
   a) Intermittent closure
   b) Complete oral closure
   c) Complete closure and sudden release
   d) Complete closure and slow release

5) Phonetics is branch of _____.
   a) Literature b) Linguistics
   c) Pragmatics d) Semantics

6) There are in all _____ approximants in English.
   a) 1 b) 2
   c) 4 d) 3

7) Human language has the _____ actions of speech organs.
   a) Deliberate b) Natural
   c) Social d) None of the above

8) In the production of vowels, the air comes out freely through the _____.
   a) Nose b) Mouth
   c) Through the mouth and the nose d) Air is restricted in the mouth

9) Animal communication is _____.
   a) Finite b) Definite
   c) Open d) Complicated

10) Language exists in ____.
   a) Heaven b) Hell
   c) Illusion d) Society

11) There are _____ pure vowels in English Language.
a) 8 b) 24
c) 22 d) 12

12) The place of articulation of /f/ & /v/ is _____.
a) Dental b) Alveolar
c) Nasal d) Labio-dental

13) According to _____ language is purely human and non instinctive method of communication.
a) Plato b) Sapir
c) Aristotle d) Leech

14) _____ is species specific and species uniform.
a) Sound b) Phoneme
c) Language d) Communication

Q.2 Answer the following questions. (Any Four) **16**

1) What is phoneme?
2) What is phonology?
3) Give phonemic transcription of the following.
a) originality b) lion c) loyal
4) What are strong and weak forms of syllables?
5) Write a note on synchronic & diachronic linguistics.
6) Describe the feature of arbitrariness.

Q.3 Answer the following questions. (Any Two) **12**

1) Write a detailed note on the core branches of Linguistics.
2) What is the origin of language? Explain the development of human language.
3) What is a vowel? Write a note on classification of vowels.
4) Write a detailed on Speech mechanism.

Q.4 Write a note on description of Speech sounds. **14**

OR

Write a note on the difference between Human & Animal communication.

Q.5 What is an allophone? **14**

SLR-AK-65

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Marathi (Paper – II)
निवडक नारायण सुर्वे (कविता संग्रह)

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 2:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **14**

1) 'चार शब्द' कवितेमध्ये कवीला रोजचाच कशाचा सवाल पडतो?
अ) जिंदगीचा ब) रोटीचा
क) कामाचा ड) कामगारांचा

2) कोणत्या सणाच्या आदल्या दिवशी आई मुलांना गिरणीत घेऊन जाई?
अ) दसरा ब) दिवाळी
क) पाडवा ड) अक्षय तृतीया

3) अभंग रचनेसारखी वाटणारी कविता कोणती?
अ) सूर्यकुलातील लोक ब) दुःख
क) येता का सांगाती ड) सत्य

4) 'माझे विद्यापीठ' कवितेमध्ये कवीला माणूस कसा वाटतो?
अ) विध्वंसक ब) शोधक
क) सृजनात्मा ड) चिंतातूर

5) 'दोन दिवस' कवितेमध्ये हात कोणाकडे गहाण ठेवले आहेत?
अ) दुःखाकडे ब) दारिद्र्याकडे
क) मित्राकडे ड) सावकाराकडे

6) 'माझे विद्यापीठ' कवितामध्ये कवीला कसले आयुष्य देण्यात आले आहे?
अ) उठवळ ब) झोकदार
क) सुंदरसे ड) बेवारस

7) 'स्वःतालाच रचीत गेलो' कवितेच्या नायकाला काय ठोकणे जमले नाही?
अ) स्वर्णपत्र ब) खिळे
क) खुंटी ड) सलाम

8) 'तेव्हा एक कर' कवितेचा नायक आपण अस्तित्वात नसताना पत्नीला काय करण्यास सांगतो?
अ) नवे घर ब) तीर्थयात्रा
क) बांगडया भरणे ड) बांगडया फोडणे

9) 'सांग' कवितेमध्ये आपलेच घर आपणाशी काय धरते?
अ) मौन ब) वैर
क) अबोला ड) छत्रछाया

10) कार्ल मार्क्सला कोणता कवी आवडायचा?
अ) गटे ब) ब्राउनिंग
क) टेनिसन ड) रूबर्ट फ्रॉस्ट

11) 'दु:ख' कवितेमधील आई कोणता ग्रंथ वाचत आहे?
अ) पांडवप्रताप ब) शिवालीलामृत
क) शनिमाहात्म्य ड) भागवत

12) 'मनिआडर' कवितेची नायिका काय वंगाळ आहे म्हणते?
अ) कातडं ब) आतडं
क) नातं ड) व्यवहार

13) 'मर्ढेकरांशी एक बातचीत' कवितेमध्ये येणारे देहूचे वाणी आणि मालगुंडचे कवी कोण?
अ) तुकाराम–केशवसुत ब) तुकाराम–केशवकुमार
क) जना–कान्होपात्र ड) तुकाराम

14) 'ऐसा गा मी ब्रह्म' कवितेत साऱ्या ब्रह्मांडास पाठीशी घालून कवी कशाच्या गाठी सोडवीन म्हणतात?
अ) ब्रह्मांडाच्या ब) सूर्यकुलाच्या
क) दिक्कलांच्या ड) भूलोकांच्या

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) 'शब्दांचे ईश्वर' मध्ये कविता करण्याऐवजी रद्दी विकली असती तर काय काय झाले असते, ते कवी म्हणतात ते सांगा?
2) 'तुमचंच नाव लिवा' कवितेमधील सुधारणावादी विचार सांगा.
3) 'येतेस दमून' या कवितेत ती दमून आल्यानंतरही घराचे चित्र कसे पालटते?
4) 'पहारा' कवितेमधील नायिका नायकाची काळजी कशी घेते?
5) 'भारतीय जवानाचे पत्र' या कवितेत जवानाने घराकडील चित्र कसे रंगविले आहे?
6) 'असा कसा दगड झालो' मधील वडील पश्चाताप का व्यक्त करतात?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) निवडक नारायण सुर्वेमधील चरित्रपर कवितांवर टीपण लिहा.
2) 'माझ्या देशाच्या नोंदबुकात माझा अभिप्राय' या कवितेचे रसग्रहण करा.
3) निवडक नारायण सुर्वेमधील प्रेमकवितांचे स्वरूप.
4) शेतकऱ्याची विदारक परिस्थिती 'डोंगरी शेत' मध्ये प्रकट झाली आहे, ते तुमच्या शब्दांत स्पष्ट करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **14**

तुम्हाला आवडलेल्या पुस्तकाचा सर्वांगीण परीचय करून द्या.

किंवा

निवडणुका आणि मतदान या विषयावर निबंध लिहा.

प्र.5 नारायण सुर्वे यांनी कामगारांचे कष्टप्रद जीवन आणि त्यांचा आशावाद आपल्या कवितांत रंगविला आहे, ते सोदाहरण स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-66

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Urdu (Paper - II)
PROSE

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

سوال نمبر.1. صحیح متبادل الفاظ کا انتخاب کر کے جملہ مکمل کیجئے اور جوابی پرچے میں لکھیے :- **14**

1) میں تو اتنا شریف واقع ہوا ہوں کہ خوبصورت عورت تو کیا بد صورت پنواڑن کو بھی اغوا کرنا گناہ عظیم سمجھتا ہوں – مذکورہ بالا جملہ سبق _____ سے ماخوذ ہے-

برج بانو، حقیقی عظمت ، فسانہ آزاد، تنکے کا سلوک

2) گدڑی میں پنڈت _____ کی پوتھی کا ٹکرا جڑا تھا -

بھگوان داس ہرنام داس ، پرشورام ، گویند رام

3) فیڈرک اعظم کی تلوار اسکی _____ پر لٹکی ہوئی تھی -

دفتر ، محل، مزار ، شہر پناہ

4) _____ نے کہا تھا کیا میرےپاس تلوار نہیں ؟

مسو لینی، ہٹلر ، کارل مارکس ، نپولین

5) 'تنکے کا سلوک' خواجہ حسن نظامی کی تصنیف _____ سے ماخوذ ہے -

سیپارہ دل کاتا بائی ، غدر کی شام ، الفاروق

6) _____ کے کھیر کھانے کی خواہش نے دنیا کی آبادی میں اضافہ کیا -

خان بڑھیا ، رئیس زادہ ، ما ما

صاحب

کی بیوی

7) ناول لیلی کے خطوط _____ کا لکھا ہوا ہے -

حالی ، کرشن چندر، خواجہ احمد عباس ، قاضی عبدالغفار

8) _____ نے مولوی وحید الدین سلیم سے کہا کہ یہ دنیا ہے آخرت نہیں کہ جیسا بوگے ویسا پھل ملے -

شبلی ، عبدالحق ، مرزا فرحت ، رفیق بیگ

9) فطرت انسانی کے علم اور نچلے طبقے کے افراد سے واقفیت کے لحاظ سے سرشار اردو کے _____ ہیں -

ملٹن ، شکسپیر ، شیلے ، ڈکنس

10) سرشار کا مقابلہ ایک طرف _____ سے کیا جاتا ہے – اور دوسری طرف شرر سے -

ماسٹر رام تحسین ، رجب علی بیگ سرور ، میر امن چندر ،

11) سہراب کی موت _____ کے ہاتھوں ہوئی -

رستم ، بارمان ، ہومان ، طو س

12) بے رحم موت نے میری امید کی روشنی لوٹ لی –اب لاکھوں چا ند ہزاروں سورج بھی میرے غم کا اندھیرا دور نہیں کر سکتے -

ہجیر ، رستم ، بارمان، ہا مان

13) ڈراما 'خدا حافظ' میں _____ ایک واحد کردار ہے جو تو ہم پرست نہیں ہے -

میر مرزا صاحب ، شیخ صاحب ، رونق صاحب ،

14) میر صاحب کے سامان سفر میں بٹیر یں اور _____ بھی شامل تھا -

کبوتر ، مینا ، بٹیر ، میٹھو

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیئے - (کو ئی چار) **16**

1) میر صاحب کے کردار پر روشنی ڈالیے -

2) مکھن کی گولی نے خان صاحب کی زندگی کی کا یا کسطرح پلٹی ؟

3) نپولین کے واقعہ کے ذریعےمولانا ابوالکلام آزاد نے "حقیقی عظمت" کی وضاحت کسطرح کی ؟

4) 'برج بانو' کا تعارف پیش کیجیے -

5) 'فسانہ آزاد' میں سرشار نے لکھنوی تہذیب کی جو ترجمانی کی ہے – اسے اپنے لفظوں میں لکھیے -

6) مرزا فرحت اللہ اور مولوی وحید الدین سلیم کی پہلی ملاقات کے واقعہ کو تحریر کیجیے -

سوال نمبر.3. سیاق و سباق کے حوالے سے تشریح کیجیے - (کو ئی دو) **12**

1) میرے کئی لمبے بالوں والے دوست مجھ سے بار بار کہہ چکے ہیں –آپ خواہ مخواہ اسے ساتھ لے آئے – کیا ہی اچھا ہوتا اگر آپ سرحد پار کرنے سے پہلے اسے ستلج کی لہروں کی نذر کردیتے -

2) لیکن افسوس کہ غرور نسل و وطن کے ٹوٹے ہوئے ٹکڑے پھر جوڑ لیے گئے اور نئے نئے بھیسوں میں پھر اسکی پرستش شروع ہوگئی – اب بہت کم سرملیں گے جو نشہ باطل سے سر گراں نہ ہو -

3) ایک مٹھی بھر خاک ، ایک چیونٹی، ایک مچھر ، ایک تنکا ،ایک چلو پانی ، درخت کا ایک پتہ ، پھول کا ایک کانٹا ، ایک خفیف سی خواہش ، ایک ذرا سا وہم ، بڑے بڑے واقعا ت اور بڑے سے بڑ ےنتائج کا پیش خیمہ ہوتا ہے -

4) تو بھئی تم ہی بتاؤ کون سی چیز ضرورت سے زیادہ ہے – بغیر پاندان کے کام نہیں چل سکتا ہے- بغیر ناشتہ دان کے کیسے چل سکتا – اور اسی طرح سب چیزیں ضروری ہیں -

سوال نمبر.4. **مندرجہ ذیل سوال کا مفصل جواب لکھئیے- (کوئی ایک)** **14**

1) ڈرامہ 'رستم و سہراب' کا خلاصہ لکھیے -

2) سبق 'فسانۂ آزاد' کا خلاصہ لکھیے -

سوال نمبر.5. انشائیہ ' تنکے کا سلوک ' کا خلاصہ لکھیے - **14**

SRL-AK-67

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Kannada (Paper – II)
MIDIEVAL POETRY AND DRAMA

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **14**

1) ಈತ ಕುರುಬ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಕೀರ್ತನಕಾರ –
1) ಪುರಮದರದಾಸ **2)** ಕನಕದಾಸ
3) ಮಹಿಪತಿದಾಸ **4)** ಜಗನ್ನಾಥದಾಸ

2) ಕನಕದಾಸರ ಆರಾಧ್ಯ ದೈವ –
1) ಪುರಂದರ ವಿಠ್ಠಲ **2)** ಪಂಡರಪುರ ವಿಠ್ಠಲ
3) ಕಾಗಿನೆಲೆ ಆದಕೇಶವ **4)** ಗುಹೇಶ್ವರ

3) ಸಂಗವಿರಲಿ ತೀರ್ಥವ್ಯಾತಕೆ –
1) ಅಜ್ಞಾನಿಗಳ **2)** ಅಲ್ಪರ
3) ನಯವಂಚಕರ **4)** ಸತ್ಯವಂತರ

4) ಎಲ್ಲಾರು ಮಾಡುವುದು ಹೊಟ್ಟೆಗಾಗಿ – ಬಟ್ಟೆಗಾಗಿ –
1) ಮೊಳ **2)** ತುಂಡು
3) ಗೇಣು **4)** ಮೂರು ಮೊಳ

5) ಕಾಮ, ಕ್ರೊಧ, ಲೋಭ, ಮೋಹ, ಮದ, ಮತ್ಸರ – ಇವು –
1) ಅಷ್ಟಮದಗಳು **2)** ಸಪ್ತವ್ಯಸನಗಳು
3) ಮಲತ್ರಯಗಲು **4)** ಅರಿಷಡ್ವರ್ಗಗಳು

6) ದುರ್ಜನರ ಸಂಗ – ಹರಿಯೇ
1) ಬಲುಛಂದ **2)** ಬಲುಭಂಗ
3) ಬಲುಚೆನ್ನ **4)** ಬಲುಕೆಟ್ಟ

7) ಕಾಗಿನೆಲೆ ಆದಿಕೇಶವ ಅಂಕಿತದಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತನೆ ಬರೆದ ಕೀರ್ತನಕಾರ –
1) ವ್ಯಾಸರಾಯ **2)** ಶ್ರೀಪಾದರಾಜ
3) ನರಹರಿತೀರ್ಥ **4)** ಕನಕದಾಸ

8) ಕುವೆಂಪು –
1) ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ **2)** ವರಕವಿ
3) ಸಮನ್ವಯ ಕವಿ **4)** ದಲಿತಕವಿ

9) ಜಲಗಾರ ಇದೊಂದು –
1) ಕತೆ **2)** ನಾಟಕ
3) ಕಾದಂಬರಿ **4)** ಆತ್ಮಕತೆ

10) ಸವಿ ಸವಿ ಮಾತನಾಡುವ ಪಕ್ಷಿ –
1) ಗೀಜಗ **2)** ನವಿಲು
3) ಗುಬ್ಬಿ **4)** ಅರಗಿಳಿ

11) ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯನು ಜೋಗಳದಿ ಮಲಗಿಸುವ ಕಾಳಮಂತ್ರ –
1) ಜಪ **2)** ತಪ
3) ಪೂಜೆ **4)** ಧ್ಯಾನ

12) ಆನಗಾರ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕುರುಡ ಕುಂಟನಾಗಿರುವವನು –
1) ಶಿವ 2) ಜಲಗಾರ
3) ತಿರುಕ 4) ರೈತ

13) ದೇಗುಲದ ಬಳಿಗೆ ಜಲಗಾರನನ್ನು ಸೇರಿಸದವರು –
1) ಯುವಕರು 2) ರೈತರು
3) ದೇವರು 4) ಜೋಯಿಸರು

14) ಬೀದಿಗುಡಿಸುವ ಬಡವನ ಎದೆಯಲ್ಲಿರುವವನು –
1) ರೈತ 2) ಶಿವ
3) ಜೋಯಿಸ 4) ಜಲಗಾರ

ಪ್ರ.2 ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **16**
1) ಹಸನಿಲ್ಲದ ಹಾಳುಗುಡಿಯೀ ಲೇಸು.
2) ಉಂಡು ನಗದಿಹ ಮೋರೆ ಅದು ಕಹಿಯ ಸೋರೆ.
3) ವಸುಧೆಯೊಳಗೆ ಭೂಸುರರುಣಲಿಲ್ಲವೆ.
4) ಜಗದ ಜಲಗಾರ ನಾನು
5) ಶಿವನ ಗುಡಿಯಿಂದೇನು ತಮದಿರುವೆ.
ಜಿ) ಹುಟ್ಟುಗುಣ ಸುಟ್ಟರು ಹೋಗುವುದೇ.

ಪ್ರ.3 ಬೇಕಾದ ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ : **12**
1) ಜಲಗಾರ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ತಿರುಕ.
2) ಜಲಗಾರ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅರುಣೋದಯ.
3) ಕನಕದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಭಕ್ತಿ.
4) ಕನಕದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಭಾವ.

ಪ್ರ.4 ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **14**
1) ಕನಕದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಲೋಕನೀತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.
2) ಜಲಗಾರ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಕಾಯಕ ತತ್ವದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.5 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. **14**
ಕನಕದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

SLR-AK-68

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
English Paper – II
INTRODUCTION TO LANGUAGE

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Sounds produced from nasal cavity are called _____.
   a) oral b) nasal
   c) glottal d) palatal

2) /p/, /b/, /m/, and /w/ are called _____ sounds.
   a) labio-dental b) bilabial
   c) nasal d) dental

3) There are _____ vowels in English language.
   a) 12 b) 08
   c) 20 d) 05

4) /u:/ is _____ vowel.
   a) Central b) Front
   c) Back d) None

5) The words containing only one syllable are called _____ words.
   a) disyllabic b) monosyllabic
   c) polysyllabic d) None

6) There are _____ plosives in English.
   a) 07 b) 08
   c) 09 d) 06

7) _____ is concerned with the study of speech sounds.
   a) Phonetics b) Morphology
   c) Grammer d) None

8) 'Plane' is an example of _____.
   a) Conversation b) Clipping
   c) Blending d) Affixation

9) 'ly' in kindly is _____.
   a) prefix b) suffix
   c) infix d) None

10) A preffix is attached at the _____ of a stem.
   a) end b) front
   c) beginning d) both end and beginning

11) There are _____ morphemes in the word 'teacher'.
   a) one b) two
   c) three d) four

12) 'Ding-dong' is an example of _____.
   a) Clipping b) Blending
   c) Reduplication d) Conversation

13) The suffix '–s' in 'boys' is _____ suffix.
   a) derivational b) inflectional
   c) class-changing d) none

14) 'AIFUCTO is University and college teachers' organization. The underlined word is _____.
   a) Clipping b) Reduplication
   c) Blending d) Acronymy

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) What is arbitrariness?
b) Why language is open-ended and modifiable?
c) Write a note on 'The Syllable'. Give examples.
d) What is a phoneme?
e) What are the minor processes of word formation? Give suitable examples.
f) How morphemes can be classified?

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Transcribe the following words with stress mark.
   1) debate
   2) object
   3) faithful
   4) conduct
   5) fortune
   6) healthy

b) Give three term labels of the following speech sounds.
/ f /, / ð /, / m /, / ʌ /, / e /, / Iə /

c) Underline the weak forms in the following sentences.
   1) I am going to Britain.
   2) London is the capital of England.
   3) Please shut the door.
   4) I want to become an engineer.
   5) Phonetics is a fascinating subject.
   6) Green vegetables are good for health.

d) Analyze morphologically of the following words.
   1) unhappily
   2) cricket player
   3) multinational
   4) unemployment
   5) exploration
   6) popularize

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

Explain the difference between human language and animal communication.

OR

Write a detailed note on Speech and Writing.

Q.5 Write a note on major word formation processes with various examples. **14**

SLR-AK-69

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Hindi Paper – II
साहित्य विविधा एवं व्याकरण

Day & Date: Monday,07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 14

1) कवि रहीम ––––– बादशाह के दरबार में कवि थे।
अ) अकबर ब) शाहजहाँ
क) औरंगजेब ड) सलीम

2) "मैया मैं नहीं ––––– खायौ।
अ) घी ब) माखन
क) शक्कर ड) दहि

3) केदारनाथ सिंह की ––––– कविता पाठ्यक्रम में शामिल है।
अ) चूड़ी का टुकड़ा ब) वन्या
क) पाषाणी ड) आवाज़

4) कवि गिरिजाकुमार माथुर जी को ––––– पुरस्कार के. के. बिरला फाउंडेशन द्वारा प्राप्त हुआ।
अ) व्यास ब) वाल्मिकी
क) विश्वामित्र ड) कालिदास

5) पानसिंग के चचेरे भाई की उम्र ––––– साल है।
अ) 18 ब) 19
क) 20 ड) 21

6) ––––– कविता में आदिवासी और पहाड़ी समुदाय के शोषण का भीषण चित्रण है।
अ) वन्या ब) चूड़ी का टुकड़ा
क) आवाज़ ड) पिता का चेहरा

7) सूरदास अपने आराध्य ––––– के भक्त थे।
अ) राम ब) कृष्ण
क) विष्णु ड) परशुराम

8) लेखक ––––– का विवाह जेल में संपन्न हुआ।
अ) रामपाल ब) गोपाल
क) यशपाल ड) दिग्पाल

9) जमादार लहनासिंह नं. ––––– सिख राइफल्स का सिपाही था।
अ) 76 ब) 77
क) 78 ड) 79

10) 'आदमीः जमाने का' यह रचना ––––– की है।
अ) यशपाल ब) वीरेन डंगवाल
क) हिमांशू जोशी ड) अज्ञेय

11) हरिशंकर परसाई जी ने गणतंत्र दिवस का जलसा दिल्ली में ———— बार देखा है।
अ) चार ब) पाँच
क) सात ड) आठ

12) 'बहता पानी निर्मला' यह ———— प्रकार की विधा है।
अ) निबंध ब) संस्मरण
क) कहानी ड) यात्रा वर्णन

13) चंद्रधर शर्मा जी का उपनाम ———— है।
अ) गुलेरी ब) अज्ञेय
क) पंत ड) निराला

14) लेखक यशपाल ———— के केंद्रिय जेल में कैदी थे।
अ) रायबरेली ब) बरेली
क) मेरठ ड) कानपुर

प्र.2 निम्नलिखित में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। **16**

1) स्वर की परिभाषा बताते हुए उदाहरण लिखिए।
2) हिंदी भाषा के कोई भी आठ व्यंजन लिखिए।
3) विराम चिह्न की परिभाषा देकर उदाहरण लिखिए।
4) अल्पविराम का प्रयोग कहाँ होता है?
5) निम्नलिखित वाक्य शुद्ध करके पुनः लिखिए।
अ. घटनास्थल पर पुलिस तुरंत पहुँच गया।
ब. स्कूल से लौट रहा हूँ मैं बस् अभी।
6) निम्नलिखित वाक्य शुद्ध करके पुनः लिखिए।
अ. राम ने गोपाल से कहा की मैंने पढ़ाई कि है।
ब. कृष्ण गोपियों के साथ खूब नाचा।

प्र.3 निम्नलिखित में से किन्हीं दो अवतरणों की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए। **12**

1) "जे रहीम उत्तम प्रकृति का, का करि सकत कुसंग,
चंदन विष व्यापत नहीं, लपटे रहत भुजंग।"
2) "अकेली मैं कैसे जाऊंगी वहाँ,
मुझे देखते ही विलापने लगते हैं, चीड़ के पेड़,
सुनाई देने लगती है, किसी घायल लड़की की दबी–दबी कराह।"
3) "सोभित कर नवनीत लिए,
घुटुरूनी चलत रेनु तन–मंडित
मुख दधि लेप किए।"
4) "घर चलाएगा वहाँ से, चलाएगा पूरा पहाड़,
दुनिया उठाएगा पीठ पर,
आठ साल का पान सिंग।"

प्र.4 'उसने कहा था' इस कहानी की कथावस्तु की समीक्षा कीजिए। **14**

अथवा

सूरदास की वात्सल्य भक्ति का वर्णन कीजिए।

प्र.5 'ठिठुरता हुआ गणतंत्र' इस निबंध के आधार पर भारतीय राजनीतिक एवं सामाजिक व्यंग्य को स्पष्ट कीजिए। **14**

SLR-AK-7

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
English (Compulsory)
GOLDEN PETAL

Day & Date: Saturday, 19-10-2019 Max. Marks: 40
Time: 11:30 AM To 01:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing the correct alternatives. 08

1) Not one of all the _____ Host.
   a) Red b) Yellow
   c) Purple d) Blue

2) Shanti Tigga was a mother of _____ children when she joined the army.
   a) Two b) Three
   c) Four d) None of above

3) Gold is the most precious metal. The underlined word is _____.
   a) Proper noun b) Common noun
   c) Collective noun d) Material noun

4) _____was tied around Shanti Tigga's neck when the police found her dead body.
   a) Gamcha b) Rope
   c) Napkin d) Handkerchief

5) How are the 'Strains of triumph' described?
   a) Distant b) Near
   c) Loud d) Soft

6) The plural form of mouse is _____.
   a) Mouse b) Mouses
   c) Mice d) Mices

7) The story of Nachiketa is from one of the most popular _____
   a) Upanishads b) Purans
   c) Metrologies d) None of the above

8) The poem 'Success is Counted Sweetest was published in ____.
   a) 1859 b) 1864
   c) 1830 d) 1832

Q.2 Answer the following questions briefly. (Any Four) 12

1) What made Nachiketa feel troubled?
2) Who is the speaker of the poem 'I find No Peace'? What is the tone of the speaker?
3) What is the mood of the poem 'I find No Peace'?
4) How does Emily Dickinson's personal life reflect in her poetry?
5) What was Nachiketa's third boon? What was the reaction of Yama to Nachiketa's request?
6) In what condition was Shanti Tigga found after her kidnapping?

Q.3 Answer the following questions. (Any One) **10**

1) How do you communicate with your brother about choosing faculty after 10th exam?

OR

2) What is communication? Discuss three aspects- What, Why and How of communication.

Q.4 Your brother asked you to purchase a book from a bookstall and you forget it. State the possible reasons for it. **10**

SLR-AK-70

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Paper – II)
INTRODUCTION TO SOCIOLOGY

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) सामाजिकरण ही एक ––– प्रक्रिया आहे.
अ) आध्यात्मिक ब) प्राथमिक
क) सार्वत्रिक ड) यापैकी नाही

2) दुय्यम समुहातील संबंध हे ––– असतात.
अ) औपचारिक ब) अनौपचारिक
क) व्यक्तीगत ड) यापैकी नाही

3) कोणत्या समुहामध्ये 'अहस्तांतरणीय संबंध' असतो?
अ) दुय्यम ब) प्राथमिक
क) संदर्भ ड) यापैकी नाही

4) ––– ही बालकाची पहिली पाठशाळा होय.
अ) कुटूंब ब) शेजार
क) सवंगडयाचा समूह ड) यापैकी नाही

5) सामाजिक परिवर्तन ही एक ––– प्रक्रिया आहे.
अ) औपचारिक ब) स्थिर
क) निरंतर ड) अनियमित

6) प्रत्यक्ष आणि अप्रत्यक्ष नियंत्रणाची संकल्पना ––– यांनी मांडली
अ) किंबॉल यंग ब) कार्ल मार्क्स
क) कार्ल मॅनहिम ड) सी. एच. कुले

7) आकार या निकषावर आधारित समूहाचे वर्गीकरण ––– यांनी केले.
अ) जॉर्ज सिमेल ब) सी. एच. कुले
क) मर्टन ड) वेबर

8) खालीलपैकी कोणता सामाजिक गतीशिलतेचा प्रकार नाही?
अ) समस्तर ब) स्तंभीय
क) अनौपचारिक ड) उर्ध्वगामी

9) विचलन हे व्यक्तीचे ––– वर्तन असते.
अ) संघटनात्मक ब) विघटनात्मक
क) सभ्य ड) नैतिक

10) 'सामाजिक संघटन' हा ग्रंथ ––– यांनी लिहिला.
अ) स्पेन्सर ब) सी. एच. कुले
क) वेबर ड) मार्क्स

11) खालीलपैकी ––– हे सकारात्मक नियंत्रणाचे साधन आहे.
   अ) फाशी देणे ब) दंड करणे
   क) पारितोषिक ड) दुर्लक्ष करणे

12) नवजात अर्भकाचे सामाजिक प्राण्यात रूपांतर करणाऱ्या सामाजिक प्रक्रियेला ––– म्हणतात.
   अ) संस्कृतीकरण ब) पाश्चमात्यीकरण
   क) आधुनिकीकरण ड) सामाजिकरण

13) ––– हा सामाजिक परिवर्तनास जबाबदार असणारा घटक आहे.
   अ) तंत्रज्ञान ब) परंपरा
   क) सवय ड) यापैकी नाही

14) ––– समूह व्यक्तीसाठी आदर्श असतो.
   अ) प्राथमिक ब) संदर्भ
   क) दुय्यम ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) सामाजिक समुहाची वैशिष्टये स्पष्ट करा.
2) सामाजिक विचलनाची कारणे सांगा.
3) सामाजिकरणाची वैशिष्टये स्पष्ट करा.
4) सामाजिक परिवर्तनातील अडथळे स्पष्ट करा.
5) सामाजिक गतिशीलतेचे प्रकार स्पष्ट करा.
6) सामाजिक नियंत्रणाची कार्ये सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) संदर्भ समूह
2) समाजिक नियंत्रणाचे प्रकार
3) दुय्यम समूह
4) सामाजिकरणाची साधने

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

सामाजिकरणाच्या व्याख्या सांगून सामाजिकरणाच्या अवस्था स्पष्ट करा.

किंवा

सामाजिक परिवर्तनाच्या व्याख्या सांगून सामाजिक परिवर्तनास जबाबदार घटक स्पष्ट करा.

प्र.5 प्राथमिक समूहाची संकल्पना स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-70

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sociology (Paper – II)
INTRODUCTION TO SOCIOLOGY

Day & Date: Monday, 07-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Socialization is a _____ process.
   a) Mythical b) Primary
   c) Universal d) None of these

2) The relationship in the secondary social groups are _____.
   a) Formal b) Informal
   c) Individual d) None of these

3) In which group the non-transformative relationship are found?
   a) Secondary b) Primary
   c) Reference d) None of these

4) _____ is the first school of child.
   a) Family b) Neighbour
   c) Peer group d) None of these

5) Social change is a _____ process.
   a) Formal b) Static
   c) Continuous d) Irregular

6) Who gave the concept of direct and indirect control?
   a) Kimbol Young b) Karl Marx
   c) Karl Manhim d) C.H. Coole

7) Who classified groups on the basis of size?
   a) Gorge Simmel b) C.H. Coole
   c) Martan d) Weber

8) Which of the following is not the type of social mobility?
   a) Horizontal b) Vertical
   c) Informal d) Upward

9) Deviance is an individual's _____ behaviour.
   a) Constructive b) Destructive
   c) Noble d) Moral

10) Who wrote the book 'Social Organization?
   a) Spencer b) C. H. Coole
   c) Weber d) Marx

11) Which of the following is the means of positive social control?
   a) Hanging b) Fine
   c) Reward d) Ignoring

12) _____ is the social process with help of which a new born baby is moulded a social being.
a) Sanskritization b) Westernization
c) Modernization d) Socialization

13) _____ is factor responsible for social change.
a) Technology b) Tradition
c) Habit d) None of these

14) _____ group is ideal for an individual.
a) Primary b) Reference
c) Secondary d) None of these

Q.2 Attempt any four of the following questions. 16

a) Explain the characteristics of social groups.
b) What are the causes of social deviance?
c) Explain the characteristics of socialization.
d) Explain the obstacles in social change.
e) Explain the types of social mobility.
f) What are the functions of social control?

Q.3 Write short notes (Any Two) 12

a) Reference group
b) Type of social control
c) Secondary group
d) Agencies of socialization

Q.4 Attempt any one of the following questions. 14

Define socialization and explain its stage.

OR

Define social change and explain the factors responsible for social change.

Q.5 Explain the concept of primary group. **14**

SLR-AK-71

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
English
GOLDEN PETAL

Day & Date: Wednesday, 09-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) "Letter to a _____" was originally written in Italian.
   a) Principal b) Student
   c) Peon d) Teacher

2) The authors of the book "Letter to a Teacher belonged to _____ families.
   a) educated b) affluent
   c) middle class d) poor peasant

3) What do the weavers weave in the early morning?
   a) a bright blue cloth b) a dull grey cloth
   c) a soft white cloth d) a red coloured veil

4) Maya Angelou says," When I think of death, and of late the idea has come with _____ frequency.
   a) Alarming b) Clicking
   c) Thinking d) Internet

5) Duties to our neighbor involve _____.
   a) giving and enjoying b) giving and taking
   c) giving and serving d) giving and watching

6) "My Duty to my neighbor" is extract from _____.
   a) The values of life b) Tradition of civility
   c) The values of politics d) Essays on Government

7) Which animal had he tied up as bait for the tiger?
   a) Zebra b) Buffalo
   c) Bison d) Deer

8) Where did the author sit after killing the tiger?
   a) on a fallen tree b) on the ground
   c) on a rock d) on the elevated surface

9) "I answer the _____ question 'Death, where is thy sting?"
   a) Ignorant b) Valient
   c) Heroic d) Mandatory

10) We weave a _____ funeral shroud.
   a) robes b) dead man's
   c) veil of queen d) Bride

11) The_____ of the college was present at the University Convocation.
   a) Principal b) Principle
   c) Principol d) Principepal

12) We went to _____ a friend on his success.
   a) facilitate b) felicitate
   c) felict d) flecit

13) The children enjoyed the cartoon _____ on television.
   a) Serial b) Cereal
   c) Serieeal d) ceries

14) The _____ place of Robert is Belgium.
   a) Birth b) Berth
   c) Barth d) Bert

Q.2 Answer the following questions. (Any Four) **16**

a) According to the author, who is a neighbour?
b) What are the three Mechanical devices used to avoid people as discussed in a “Letter to a Teacher”?
c) Why can’t tigers lie in one position for long time?
d) What circle, according to the author, do neighbours form?
e) How was the narrator able to cough in the presence of a tiger?
f) Where do the children go when they are “failed out” of school?

Q.3 Answer the following questions. (Any Two) **12**

a) What is a blog? Write in brief on the different types of blog?
b) What is an Email? Write in brief on the Email Common Sense Principle?
c) Write in detail note on the theme of “Indian Weavers”?
d) Write a brief note on the idea of death in the poem?

Q.4 Answer the following questions. (Any One) **14**

Write a piece of group discussion on the topic “Is Smart Phone helpful for the students? Write the draft of the discussion on the points for and against the topic, giving a logical conclusion.

OR

What is an interview? State their primary objective and different types?

Q.5 Imagine that you are the Secretary of Solapur English Teacher Association, Solapur (SETO) Prepare an Agenda and Minutes of the meeting in detail. **14**

SLR-AK-72

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
SCIENTIFIC METHOD

Day & Date: Thursday, 10-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) घटनेच्या कारणाविषयीचा प्राथमिक तर्क म्हणजेच ––– होय.
अ) प्रचिती ब) परिवर्तन
क) प्रतीवर्तन ड) अभ्युपगम

2) अभ्युपगम ––– स्वरूपाची असावी.
अ) प्रचीतीक्षम ब) संशयास्पद
क) संदिग्ध ड) अनिश्चित

3) ––– प्रचीती म्हणजे अभ्युपगमनाच्या खरे खोटेपणा विषयी प्रत्यक्ष अनुभवाच्या आधारे पडताळून पाहणे होय.
अ) प्रत्यक्ष ब) अप्रत्यक्ष
क) युक्त ड) यापैकी नाही

4) ––– नियम उपदेशात्मक असतात.
अ) नैसर्गिक ब) शासकीय
क) आदर्शनिष्ठ ड) यापैकी नाही

5) आदर्शनिष्ठ नियम ––– नसतात.
अ) बंधनकारक ब) नैतिक
क) उपदेशात्मक ड) मूल्याधारित

6) ––– नियम मानव निर्मित नसतात.
अ) नैसर्गिक ब) आदर्शनिष्ठ
क) शासकीय ड) यापैकी नाही

7) शासकीय नियम ––– असतात.
अ) उल्लंघनीय ब) अनुल्लंघनीय
क) नैसर्गिक ड) यापैकी नाही

8) मॉनिटर हा ––– चा एक भाग आहे.
अ) टी.व्ही. ब) संगणक
क) डी.व्ही.डी. ड) मोबाईल

9) ––– हे संगणकाचे एक वैशिष्ट्य आहे.
अ) विश्वासार्हता ब) नैसर्गिकता
क) आळसपणा ड) चुकीचे निर्णय

10) ––– च्या सहाय्याने अभ्युपगमाची प्रत्यक्ष प्रचीती केली जाते.
अ) केवळ निरीक्षण ब) केवळ प्रयोग
क) निरीक्षण आणि प्रयोग ड) यापैकी नाही

11) व्यक्ति आणि समाजाचा अभ्यास करणे हा ––– शास्त्राचा अभ्यास विषय आहे.
अ) राजकीय ब) सामाजिक
क) धर्म ड) नीती

12) अर्थशास्त्र हे ––– शास्त्र आहे.
अ) नैसर्गिक ब) आदर्शनिष्ठ
क) समाजिक ड) यापैकी नाही

13) नियमाचे ––– प्रकार आहेत.
अ) 3 ब) 4
क) 5 ड) 6

14) अभ्युपगमाची प्रचिती ––– मार्गाने घेतली जाते.
अ) 2 ब) 3
क) 4 ड) 5

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) शास्त्रीय पद्धतीत अभ्युपगमाचे महत्त्व काय ते स्पष्ट करा.
2) नियमाची व्याख्या द्या.
3) सिद्धता म्हणजे काय?
4) अभ्युपगमाच्या प्रचितीचे प्रकार स्पष्ट करा.
5) शास्त्रीय पद्धतीत अभ्युपगमाचा कसा उपयोग होतो ते स्पष्ट करा.
6) संगणकाचे भाग स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) निसर्ग नियमाचे प्रकार
2) शासकीय नियम
3) सामाजिक शास्त्राचा अभ्यास विषय.
4) अभ्युपगमाची प्रचिती आणि सिद्धता यातील फरक

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

सामाजिक शास्त्रे आणि शास्त्रीय पद्धती यातील भेद स्पष्ट करा.

किंवा

युक्त अभ्यपगताच्या अटी स्पष्ट करा.

प्र.5 संगणकाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-72

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
SCIENTIFIC METHOD

Day & Date: Thursday, 10-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Preliminary conclusion of cause of phenomenon is called _____.
   a) Verification b) Conversion
   c) Obversion d) Hypothesis

2) Hypothesis should be _____.
   a) Verifiable b) Doubtful
   c) Vague d) Indefinite

3) _____ verification is to verify the truth and falsity of hypothesis on the basis of direct observation.
   a) Direct b) Indirect
   c) Invalid d) None of these

4) _____ Laws are instructive.
   a) Natural b) Government
   c) Normative d) None of these

5) Normative Laws are not _____.
   a) Mandatory b) Moral
   c) Instructive d) Value based

6) _____ laws are not man-made.
   a) Natural b) Normative
   c) Government d) None of these

7) Government laws are _____.
   a) Violable b) Inviolable
   c) Natural d) None of these

8) Monitor is a part of _____.
   a) T.V b) Computer
   c) D.V.D. d) Mobile

9) _____ is a characteristic of computer.
   a) Reliability b) Natural
   c) Laziness d) Wrong decision

10) Hypothesis is directly verified through _____.
   a) Only observation b) Only experiment
   c) Observation and experiment d) None of these

11) To study of individual and society is the subject matter of _____ science.
   a) Political b) Social
   c) Religion d) Moral

12) Economics is a _____ science.
   a) Natural b) Normative
   c) Social d) None of these

13) There are _____ kinds of laws.
   a) 3 b) 4
   c) 5 d) 6

14) Hypothesis verified in _____ ways.
   a) 2 b) 3
   c) 4 d) 5

Q.2 Write the short answers (Any Four) **16**

a) Explain why hypothesis is important in scientific method.
b) Define law.
c) What is proof?
d) Explain the kinds of verification of hypothesis.
e) Explain how computer is useful in scientific method.
f) Explain parts of computer.

Q.3 Write short notes (Any Two) **12**

a) Kinds of laws of nature
b) Government laws
c) Subject matter of social sciences
d) Distinction between verification and proof Of hypothesis.

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

Distinguish between social sciences and scientific method.

OR

State the conditions of good hypothesis.

Q.5 Explain the characteristics of computer. **14**

SLR-AK-73

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Science Technology & Development (Paper – II)
APPLICATION OF STD

Day & Date: Thursday, 10-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.
4) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. 14

1) सोनखत हे ———— प्रकारचे खत आहे.
अ) रासायनिक ब) सेंद्रीय
क) संयुक्त ड) कृत्रिम

2) ————— हा रासायनिक खताचा प्रकार नाही.
अ) नत्रखत ब) स्फुरद
क) सोडियम ड) पालाश

3) ————— या देशात जगात प्रथमता हरितक्रांतीची सुरूवात झाली.
अ) भारत ब) अमेरिका
क) इंग्लंड ड) फ्रांस

4) क्लोनिंगचा शोध ——————— यांनी लावला.
अ) रॉबर्ट कॉक ब) इयान कॉक
क) रॉबर्ट वीलमुट ड) इयान वीलमुट

5) आयुर्वेद हा ————— चा भाग आहे.
अ) सामवेद ब) अथर्ववेद
क) ऋग्वेद ड) यजुर्वेद

6) ————— या भारतीय शास्त्रज्ञास भारतीय रसायन शास्त्राचा जनक म्हणून संबोधले जाते.
अ) जीवक ब) चरक
क) नागार्जुन ड) सुश्रुत

7) 'अष्टांगहृदय' या ग्रंथाचे लेखक ————— हे होत.
अ) वाग्भट ब) चरक
क) नागार्जुन ड) जीवक

8) लिंबामध्ये ————— प्रकारचे जीवनसत्व अधिक असते.
अ) अ ब) ब
क) क ड) ड

9) रक्तामध्ये हिमोग्लोबिनच्या निर्मितीत ————— या घटकाचा सहभाग असतो.
अ) कॅल्शियम ब) लोह
क) आयोडीन ड) गंधक

10) भारतीय अणुशक्ती आयोगाची स्थापना ––––– साली झाली.
अ) 1945 ब) 1947
क) 1948 ड) 1950

11) ––––– ही भारताची पहिली अणुभट्टी होय.
अ) सायरस ब) झर्लीना
क) पूर्णिमा ड) अप्सरा

12) सन 1966 मध्ये भारतीय सागर संशोधन संस्थेची स्थापना ––––– येथे झाली.
अ) मुंबई ब) दिल्ली
क) पणजी ड) चेन्नई

13) ––––– या वायूमुळे वातावरणातील ओझोनच्या थरास छिद्रे पडतात.
अ) कार्बन मोनोक्साईड ब) कार्बन डायऑक्साईड
क) क्लोरीन ड) क्लोरोफ्लुरो कार्बन

14) टेलिफोनचा शोध ––––– यांनी लावला.
अ) थॉमस एडिसन ब) मोर्स
क) अलेक्झांडर बेल ड) मार्कोनी

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) कोळपणीच्या अवजारांची माहिती द्या.
2) नैसर्गिक खत म्हणजे काय ते सांगून त्याचे प्रकार सांगा.
3) 'सुश्रुत' याचे वैद्यक शास्त्रातील कार्य विशद करा.
4) कॅन्सरचे प्रकार सांगा.
5) इंटरनेटचे उपयोग व दुरूपयोग सांगा.
6) समतोल आहार म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) पीक संरक्षण पद्धती
2) वश्यता
3) राष्ट्रीय सागर संशोधन संस्था
4) संगणक

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

आधुनिक शेती म्हणजे काय ते सांगून त्याच्या समस्या व उपाय स्पष्ट करा.

किंवा

भारताच्या संदर्भाने वैद्यक शास्त्राच्या इतिहासाचे वर्णन करा.

प्र.5 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

दळणवळण म्हणजे काय? दळणवळणाच्या विविध प्रकाराचे वर्णन करा.

SLR-AK-73

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Science Technology & Development (Paper – II)
APPLICATION OF STD

Day & Date: Thursday, 10-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) All questions carry equal marks.
3) Figures to the right indicate full marks.
4) Draw neat diagrams wherever necessary.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) Sonkhat is _____ type of fertilizer.
   a) chemical b) organic
   c) compost d) artificial

2) _____ is not type of chemical fertilizer.
   a) Natra-Khat b) Sphurad
   c) Sodium d) Palash

3) Green Revolution started at first in _____.
   a) India b) America
   c) England d) France

4) _____ invented cloning.
   a) Robert Cock b) Eyan Cock
   c) Robert Wilmut d) Eyan Wilmut

5) Aurved is part of _____.
   a) Samved b) Atharvaved
   c) Rugved d) Yajurved

6) An Indian scientist _____ is known as father of Indian Chemical Science.
   a) Jivak b) Charak
   c) Nagarjun d) Sushrut

7) The book 'Ashtanghruday' is written by _____.
   a) Wagbhat b) Charak
   c) Nagarjun d) Jivak

8) Lemon contents _____ vitamin.
   a) A b) B
   c) C d) D

9) _____ occurs hemoglobin in blood.
   a) Calcium b) Iron
   c) Iodine d) Phosphorus

10) Atomic Energy Commission of India established in _____.
   a) 1945 b) 1947
   c) 1948 d) 1950

11) _____is first atomic reactor of India.
   a) Sirus b) Zarlina
   c) Purnima d) Apsara

12) National Institute of Oceanography established at _____in Jan 1966.
a) Mumbai b) Delhi
c) Panaji d) Chennai

13) _____ causes holes in Ozone layer of Atmosphere.
a) Carbon mono oxide b) Carbon dioxide
c) Chlorine d) Clorofluro carbon

14) _____ invented Telephone.
a) Thomas Edison b) Mors
c) Alexander Bell d) Marconi

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Describe in brief Hoeing equipments.
b) What is natural fertilizer? State their types.
c) Explain in brief contribution of Sushrut in Medicine Science.
d) State the types of Cancer.
e) State the uses & misuses of Internet.
f) What is Balanced Diet?

Q.3 Write short notes (Any Two) **12**

a) Method of plant protection
b) Allergy
c) National Institute of Oceanography
d) Computer

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

What is modern agriculture? Explain in brief its problems and remedies.

OR

Describe in brief history of medicine science with special reference to India.

Q.5 What is Communication? Describe in brief various types of communication. **14**

SLR-AK-74

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Marathi
प्रतिभारंग

Day & Date: Thursday, 10-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) दुर्ग या पाठाचे लेखक कोण?
अ) म्हाईंभट्ट ब) साने गुरूजी
क) रामचंद्रपंत अमात्य ड) शंकर पाटील

2) गाडगेबाबा यांचे जन्मगाव कोणते?
अ) अमरावती ब) शेणगाव
क) दर्यापूर ड) जळगाव

3) संयम हा उतारा कोणत्या पाठातून घेतला आहे?
अ) श्यामची आई ब) भारतीय संस्कृती
क) नवा प्रयोग ड) सुंदर पत्रे

4) देवाचा जग कोणाला सापडला?
अ) यल्लाप्पाला ब) सदुअण्णाला
क) विठा वारकरणीला ड) अण्णाभगताला

5) वाघ कोणाच्या वाडयात येतो?
अ) भूपालअण्णा ब) पाटील
क) पैलवान ड) यल्लाप्पा

6) 'ताटी उघडा ज्ञानेश्वरा' हा अभंग कोणाचा आहे?
अ) संत जनाबाई ब) संत मुक्ताबाई
क) संत बहिणाबाई ड) संत कान्होपात्रा

7) संत नामदेव वृक्षाची उपमा कोणाला देतात?
अ) माणसांना ब) संतांना
क) पक्षांना ड) निसर्गाला

8) 'प्रेमाचा गुलकंद' ही कविता कोणत्या प्रकारातील आहे?
अ) प्रेम ब) ग्रामीण
क) दलित ड) स्त्रीवादी

9) 'सेतू' हा काव्यसंग्रह कोणाचा आहे?
अ) बा. सी. मर्ढेकर ब) वसंत बापट
क) इंदिरा संत ड) रवी कोरडे

10) इंदिरा संत कोणाला विनंती करतात?
अ) वाऱ्याला ब) निसर्गाला
क) उन्हाला ड) पावसाला

11) कार्यक्रमाच्या शेवटी काय असते?
अ) स्वागत ब) प्रास्ताविक
क) आभार ड) सत्कार

12) इंटरनेटवरील पत्र व्यवहार म्हणजे काय?
अ) ई–कॉमर्स ब) ई–मेल
क) ई–रीडींग ड) विकिपिडिया

13) इंटरनेटद्वारे केलेली खरेदी–विक्री म्हणजे काय?
अ) ई–कॉमर्स ब) ई–रीडींग
क) ई–मेल ड) इंटरनेट

14) पुढीलपैकी कोणता शब्द शुद्ध आहे?
अ) मुळूमुळू ब) मूळूमूळू
क) मुळुमुळु ड) मूळुमूळु

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) दुर्गावरील पाणीव्यवस्था स्पष्ट करा.
2) इंदिरा संत पावसाकडे कोणती विनवणी करतात?
3) साने गुरूजी इंद्रियांवर कसा संयम ठेवायला सांगतात?
4) कवीला गाव कशामुळे धुसर झाले असे वाटले?
5) ई–रीडिंग म्हणजे काय?
6) कार्यक्रम पत्रिकेची आवश्यकता का आहे?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) 'बहिरा' या भारूडातील उपदेश स्पष्ट करा.
2) गाडगेबाबा किर्तनातून कोणता संदेश देतात?
3) सूत्र संचालक
4) विकिपिडिया

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

अ) 'संयम' या पाठातून साने गुरूजी कोणता संदेश देतात?

किंवा

ब) 'भंगुं दे काठिन्य माझे' या कवितेतील आशय स्पष्ट करा.

प्र.5 'निरोप' या कवितेतील आई–मुलांतील भावसंवाद रेखाटा. **14**

SLR-AK-75

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Hindi
साहित्य सुधा और व्यावहारिक हिंदी

Day & Date: Thursday, 10-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.1 निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य पुनः लिखिए। 14

1) हाईकोट से अपील मंजूर करवाकर ––––– लाते हैं।
अ) नानाजी ब) चाचा
क) कान्त मामा ड) दादी

2) मालती के पति पेशे से ––––– थे।
अ) इंजीनियर ब) डॉक्टर
क) वकील ड) लेखक

3) रोज कहानी के लेखक ––––– हैं।
अ) प्रेमचंद ब) यशपाल
क) अज्ञेय ड) जैनेंद्र

4) 'कथाः केरल की' में जानकारी देनेवाले गाईड का नाम ––––– है।
अ) चिप्पू ब) अब्दुल्ला
क) फादर जकरायस ड) कृष्णन्

5) अमृतराय ने महादेवी जी को भेंट स्वरूप ––––– दिया था।
अ) दीवार घडी ब) टेबुल–लैम्प
क) पेंटींग ड) गिलहरी

6) स्नेह की दृष्टि से पिता से माँ का गौरव ––––– गुना अधिक है।
अ) बीस ब) सौ
क) पचास ड) हज़ार

7) अंजन देहूँ तो ––––– सुरमा दियो न जादू।
अ) सुंदर ब) काली
क) किरकिरी ड) कजरारी

8) मीराँ रे प्रभु ––––– दीस्यो, ये चरणाँ आधाराँ।
अ) सहारा ब) दसरण
क) भेंट ड) तोहफा

9) शव को दें हम रूप, रंग आदर ––––– का।
अ) दानव ब) मानव
क) देव ड) राक्षस

10) उल्लास ––––– था हँसता, मेरे मतवाले मन में।
अ) आनंद ब) पराजय
क) विजय ड) मज़ाक

11) हरे रंग का एक ठोस ------ जिसमें सभी पेड़ डूब गए हैं।
अ) तालाब ब) सैलाब
क) दरिया ड) जंगल

12) 'ब' और 'म' ----- वर्ग की ध्वनियाँ हैं।
अ) क ब) च
क) ट ड) प

13) अक्षर पर लगाया जानेवाला बिंदू ------- कहलाता है।
अ) विसर्ग ब) नुक्ता
क) अनुस्वार ड) स्वर

14) डूबते को ------ का सहारा।
अ) तिनके ब) पत्थर
क) ईंट ड) पेड़

प्र.2 निम्नलिखित में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। **16**

- मुहावरों का अर्थ लिखकर वाक्य में प्रयोग कीजिए।

1) अ) धून का पक्का होना ब) ईंट से ईंट बजाना
2) अ) गड़े मुर्दे उखाड़ना ब) नीला–पीला होना

- कहावतों का अर्थ लिखिए।

3) अ) ऊँट के मुँह में जीरा ब) झोंपड़ी में रहे, महलों के सपने देखे
क) यथा राजा तथा प्रजा ड) ऊँची दुकान फीका पकवान

4) देवनागरी और अंतर्राष्ट्रीय अंक लिखिए।
5) 'सजा' कहानी का संक्षेप में उद्देश्य लिखिए।
6) 'रोज' कहानी के महेश्वर का संक्षिप्त चित्रण कीजिए।

प्र.3 निम्नलिखित में से किन्हीं दो अवतरणों की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए। **12**

1) "खीरा सिर धरि काटिए, मलिए लोन लगाइ।
करूए मुख कहँ चाहिए, 'रहिमन' यही सजाइ।।"
2) "हाय! मृत्यु का ऐसा अमर, अपार्थिव पूजन?"
3) "मैंने हँसना सीखा है, मैं नहीं जानती रोना।
बरसा करता पल–पल पर, मेरे जीवन में सोना।"

प्र.4 निम्नलिखित में से किसी एक प्रश्न का उत्तर लिखिए। **14**

'अमृतराय' जी ने प्रस्तुत संस्मरण द्वारा महादेवी की महानता पर कैसे प्रकाश डाला है?

अथवा

'बीस साल बाद' कविता का व्यंग्य स्पष्ट कीजिए।

प्र.5 बालकृष्ण भट्ट जी ने 'माता का स्नेह' निबंध में माँ के दूध के कर्ज का वर्णन कैसे किया है? **14**

SRL-AK-76

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Kannada
MODERN PROSE & KARNATAKA CULTURE

Day & Date: Thursday, 10-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **14**

1) ಬಾಂದಳದ ಬೆಳಗು ಇದು ಒಂದು – ಸಂಗ್ರಹ.
- **1)** ಕತೆ **2)** ನಾಟಕ
- **3)** ಕಾವ್ಯ **4)** ರೇಡಿಯೋ ಚಿಂತನ

2) ಬಾಂದಳದ ಬೆಳಗು ಇದರ ಲೇಖಕ –
- **1)** ಸತ್ಯಂಪೇಟೆ **2)** ಬೇಂದ್ರೆ
- **3)** ವಾಣಿ **4)** ಶಂಭುಲಿಂಗ ಕಾಮಣ್ಣ

3) ಪ್ರಬಂಧ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲ ಪ್ರೇರಣೆ –
- **1)** ಇಂಗ್ಲೀಷ್ **2)** ತಮಿಳು
- **3)** ಮರಾಠಿ **4)** ಕನ್ನಡ

4) ಪದ್ಯಂ ವದ್ಯಂ ಗದ್ಯಂ ಹೃದ್ಯಂ – ಎಂದವರು –
- **1)** ಮುದ್ದಣ್ಣ **2)** ಕರ್ಕಿ
- **3)** ಸಿಂಪಿ **4)** ಅಡಿಗ

5) ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ದೊರೆತ ಜ್ಞಾನಪೀಠ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗಳು –
- **1)** ಐದು **2)** ಆರು
- **3)** ಏಳು **4)** ಎಂಟು

6) ಸೊಲ್ಲಾಪುರದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವಿ –
- **1)** ಪಂಚಪ್ಪ **2)** ಸಿದ್ಧರಾಮ
- **3)** ಗೌರಪ್ಪ **4)** ದೇವರು

7) ತಾಯಿಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಪ್ರಬಂಧ –
- **1)** ಅವ್ವ **2)** ಅಭಿಮಾನ
- **3)** ಧ್ಯೇಯ **4)** ದಯೆ

8) ನಮ್ಮ ಚೆಲುವ – ನಾಡು.
- **1)** ತೆಲುಗು **2)** ಅಮೇರಿಕ
- **3)** ಜರ್ಮನ್ **4)** ಕನ್ನಡ

9) ನಮ್ಮ ಚೆಲುವ ಕನ್ನಡ ನಾಡು ಬರೆದವರು –
- **1)** ರಂಶ್ರೀ **2)** ಬಿಎಂಶ್ರೀ
- **3)** ತೀನಂಶ್ರೀ **4)** ಚಿದಾನಂದಮೂರ್ತಿ

10) ಕಾವೇರಿಯಿಂದ ಗೋದಾವರಿವರೆಗಿದ್ದ ನಾಡು –
- **1)** ಕೇರಳ **2)** ಆಂಧ್ರ
- **3)** ಪುಣೆ **4)** ಕರ್ನಾಟಕ

11) ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಮನ್ವಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ.
- **1)** ನಿಮ್ಮ **2)** ಪಾಕಿಸ್ತಾನ
- **3)** ಕರ್ನಾಟಕ **4)** ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್

12) ಬೇಲೂರು ಒಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕ್ಷೇತ್ರ.
1) ಶಿಲ್ಪ 2) ಪುಣ್ಯ
3) ವ್ಯಾಪಾರ 4) ಹಿಮ

13) ಶ್ರವಣ ಬೆಳಗೊಳದಲ್ಲಿ ಈ ಮೂರ್ತಿ ಇದೆ –
1) ನರಸಿಂಹ 2) ಬಾಹುಬಲಿ
3) ಭರತ 4) ಬ್ರಹ್ಮ

14) ನನ್ನ ನೆಚ್ಚಿನ ವಾರ ಪತ್ರಿಕೆ –

ಪ್ರ.2 ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **16**

1) ಪರೋಪಕಾರದಿಂದಾಗುವ ಲಾಭವೇನು?
2) ತಾಯಿ ಮಾಡುವ ಉಪಕಾರಗಳು ಯಾವುವು?
3) ದೇಶಪ್ರೇಮ ಎಂದರೇನು?
4) ಸಾಲದಿಂದ ಆಗುವ ಹಾನಿಗಳು ಯಾವವು?
5) ಬಾದಾಮಿ ಏಕೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ?
6)

ಪ್ರ.3 ಬೇಕಾದ ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ : **12**

1) ಧರ್ಮ ಸಮನ್ವಯ
2) ಕೋಟೆ ಕಾಳಕ
3) ಶಿಕ್ಷಣದ ಮಹತ್ವ.
4)

ಪ್ರ.4 ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **14**

1) ದುಡಿಮೆಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿರಿ.
2) ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ನಿಸರ್ಗ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.5 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. **14**
ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಶಿಲ್ಪಕಲೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿರಿ.

SLR-AK-77

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Urdu
POETRY

Day & Date: Thursday, 10-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

سوال نمبر.1. صحیح متبادل الفاظ کا انتخاب کر کےخانہ پری کیجئے :- **14**

1) 'برسات' _____ کے لیے کتب عرفان ہوتی ہے -

حاسد ، قاصد ، عارف، محبوب

2) شہر میں قحط زاد ہ آدمی کا میلا وہی لگا تھا جہاں _____تھا اور اسی سے تمام مخلوقات کی زندگانی آباد تھی -

خزانہ ، مال و زر، اناج ، پانی

3) شاعر نے سارے برس کی جان _____ کو کہا ہے اور اسی کو خدا کی شان بھی کہا ہے -

سردی ، گرمی ، برسات، شبنم

4) آوارہ غربت کو بھی سنا
کس حال میں ہیں کنعان وطن ؟
مذکورہ بالا شعر میں _____ کا استعمال کیا گیا ہے -

صنعت تضاد، صنعت تلمیح ، صنعت تجنیس ، صنعت مرات النظیر

5) _____ یہ نظم وطن پرستی کی بہترین وطنی نظم ہے -

برکھارت، فرضی لطیفہ، او دیس سے آنے والے بتا!، تن کی چا ندی من کا سونا

6) لیلٰی کی والدہ مجنوح سے _____ پاس کرنے کی خواہش رکھتی ہے -

بی.اے.، ایم. فل.، ایم. اے .، پی.ایچ. ڈی

7) 'طیور آوارہ ' _____ کے کلام کا شعری مجموعہ ہے -

علی سردار جعفری، اخترحسین رائے پوری ، اکبّر الہ آبادی ، اختّر شیرانی

8) علی سردار جعفّری کا شعری مجموعہ _____ ہے -

صبح بہار ، فکر و نشاط ، نئی دنیا کو سلام ، جلال و جمال

9) _____ مارکسی نظریات کے حامی تھے -

مولانا حالیؔ ، علامہ اقبالؔ ، اخترؔ شیرانی، علی سردؔار جعفری

10) چکبسّت کی شاعری _____ شاعری کی بہترین نمائندگی کرتی ہے -

عصری تعلیم ، مذہبی تعلیم ، قومی و وطنی ، سیاسی و سائنسی

11) _____ کو شمس العلماء کا خطاب عطا کیا گیا -

علی سردار جعفری، اخترؔ شیرانی، مولانا حالیؔ ، چکبسّت

12) _____ ترقی پسند شعرا ء میں نمایاں حیثیت رکھتے ہیں -

اکبّر الہ آبادی، اخترؔ شیرانی، مولانا حالیؔ ، علی سردار جعفّری

13) شہنشاہ غزل میر تقی میّر کے اردو شعری دیوان _____ ہیں -

پانچ ، چھ ، سات، آٹھ

14) "خاقانی ہند" _____ کو کہا جاتا ہے -

میر تقی میّر، جگر مّراد آبادی ، محمد رفیع سودؔا ، شیخ ابراہیم ذوقؔ

سوال نمبر.2. مندرجہ ذیل اشعار کی تشریح کیجئے - (کو ئی چار) **16**

1) آدمی آدمی سے ملتا ہے

دل مگر کم کسی سے ملتا ہے

بھول جاتا ہوں میں ستم اس کے

وہ کچھ اس سادگی سے ملتا ہے

2) روشن جمال ہے یار سے ہے انجمن تمام
دہکا ہوا ہے آتش گل سے چمن تمام
حیرت غرور حسن سے شوخی سے اضطراب
دل نے بھی تیر ے سیکھ لئے ہیں چلن تمام

3) کاروبار جہاں سنورتے ہیں
ہوش جب بے خودی سے ملتا ہے
روح کو بھی مزا محبت کا
دل کی ہم سائیگی سے ملتا ہے

4) بچا کے لائے ہم اے یار پھر بھی نقد وفا
اگرچہ لٹتے ہوئے رہزنوں کے ساتھ چلے
پھر آئی فصل کہ مانند برگ آوارہ
ہمارے نام گلوں کے مراسلات چلے

5) پھر بہار آئی وہی دشت نور دی ہوگی
پھر وہی پاؤں وہی خار مغیلاں ہوں گے
عمر تو ساری کٹی عشق بتاں میں مومن
آخری وقت میں کیا خاک مسلماں ہوں گے

6) قتل کیے پر غصہ کیا ہے لاش مری اٹھوا نے دو
جان سے ہم تو جاتے رہے ہیں ، تم بھی آؤ جانے دو
اب کے بہت ہے شور بہاراں ہم کو مت زنجیر کرو
دل کی ہوس ٹک ہم بھی نکالیں ، دھو میں ہم کو مچانے دو

سوال نمبر.3. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھئیے :- (کوئی دو) **12**

1) نظم "فرضی لطیفہ"کا خلاصہ تحریر کیجیئے ؟

2) نظم "تن کی چاندی من کا سونا" کا خلاصہ قلمبند کیجئیے ؟

3) "مرثیہ گوکھلے" کا خلاصہ لکھئیے ؟

4) نظم "اودیس سے آنے والے بتا!" کا خلاصہ اپنے الفاظ میں لکھئیے ؟

سوال نمبر.4. مندرجہ ذیل سوال کا مفصل جواب لکھئیے- (کوئی ایک) **14**

1) مثنوی "داستان حالت تباہ کرنے ماں باپ کی شہزادے کے غائب ہو نے سے " کا خلاصہ تحریر کیجئیے ؟

2) مثنوی "سیتاجی کی گریہ وزاری" کا خلاصہ لکھئیے ؟

سوال نمبر.5. "مرثیہ حضرت امام حسین علیہ السلام" کا خلاصہ مفصل بیان کیجئیے ؟ **14**

SLR-AK-78

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sanskrit
संस्कृतप्रभा

Day & Date: Thursday, 10-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहे.
2) सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तर पत्रिकेत लिहावीत.

प्र.1 योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। 14
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

1) भगवद्गीतेच्या 16 व्या अध्यायात दैव आणि ––––– सर्ग सांगितले आहेत.
अ) आसुर ब) सत्ता
क) ईश्वरः ड) भूत

2) पुष्पदन्तो ––––– भवति।
अ) गरूड ब) भृङ्ग
क) वाघ ड) मोर

3) कुबेराच्या शापाने ––––– हा पिशाच योनीला प्राप्त झाला.
अ) सुप्रतीक ब) वररुची
क) पुष्पदंत ड) मोर

4) 'नारदार्जुनसंवादः' हा पाठ ––––– या नाटकाचे भाषांतर आहे.
अ) बटाट्याची चाळ ब) संगीत सौभद्र
क) सूर्याची पिल्ले ड) बालगंधर्व

5) संनिहितो महान् ––––––।
अ) गणः ब) तपस्विनः
क) क्षणः ड) नराः

6) अरे क्रूर ––––– कलंकुरु मा कदापि।
अ) वृक्षाः ब) कोकिल
क) सजीवः ड) खगाः

7) सकृद्ग्राही म्हणजे ––––––––।
अ) राजा ब) मानव
क) एकपाठी ड) मगर

8) मराल म्हणजे ––––––।
अ) बक ब) हंस
क) गरुड ड) काक

9) पादैः पिबति इति ––––––।
अ) मंडूकः ब) मानवः
क) सिंहः ड) पादपः

10) दंश म्हणजे ––––– होय.
अ) डास ब) जळू
क) गाय ड) घोडा

11) पाणिनींच्या सूत्रावर दुरूस्त्या सुचविणारे उपनियम म्हणजे ———— होय.
अ) वेद ब) वेदांगे
क) वार्तिक ड) भाष्य

12) सुरपालाचा ———— हा बागायत शेतीचा पहिला ग्रंथ होय.
अ) चरकसंहिता ब) अष्टांग संग्रह
क) अथर्व वेद ड) वृक्षायुर्वेद

13) रे क्रूर ———— कलं कुरू मा कदापि।
अ) कोकिल ब) शुक
क) काक ड) खग

14) 'नाट्याचार्ययो सङ्घर्षः।' हा पाठ मालविकाग्निमित्रं या नाटकाच्या ———— अंकातून घेतला आहे.
अ) प्रथम ब) द्वितीय
क) तृतीय ड) चतुर्थ

प्र.2 टिप्पणी लिखत. (केऽपि 4) **16**
टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)
1) वृक्षायुर्वेद
2) आसुरी सम्पत्
3) पारूष्यम्
4) सुप्रतीक
5) वररूची
6) अभिमान

प्र.3 ससंदर्भ स्पष्टीकरणं कुरुत। (केऽपि 2) **12**
संदर्भासह स्पष्टीकरण करा. (कोणतेही दोन)
1) स्थाने तवाद्य मधुराणि फलानि भोक्ष्ये।
2) प्रयोगप्रधानं नाट्यशास्त्रं।
3) अहिंसा सत्यमक्रोधः।

प्र.4 पुष्पदन्ताची कथा सविस्तर लिहा. **14**
किंवा
काकूजितम् पाठाचे रसग्रहण करा.

प्र.5 कथक व श्रोता यांचे गुण–दोष सांगा. **14**

SLR-AK-79

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Prakrit
पाइय पुप्फांजली

Day & Date: Thursday, 10-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक।
2) उजवीकडील आकडे गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) तिल–तेल्लेण जुत्तं ––––– दिज्जा।
अ) रोट्टगं ब) रोट्टगंकं
क) रोट्टगंज्जां ड) रोट्टगओ

2) मुट्ठिए तं केसवं –––––––।
अ) पहरेइ ब) पहरेइरो
क) पहरेइमा ड) पहरेइवतं

3) ते तस्सिं वंदणाभत्तिं च ––––– गदे।
अ) कत्तुं ब) कत्तुंसि
क) कत्तुंतं ड) कत्तुंदे

4) भणसु, का ते ––––– दिज्जउ त्ति।
अ) भई ब) भईए
क) भईज्जदि ड) भईण

5) न एयाओ कुलं ––––– वा रक्खंति।
अ) सीलं ब) सीलंतो
क) सीलंता ड) सीलंदि

6) 'कहं ––––– नीसारियव्वा?
अ) एए ब) एएसि
क) एएतं ड) एऐद

7) सुंदरि, तुमं कस्स ––––––?
अ) दिन्ना ब) दिन्नाय
क) दिन्नाता ड) दिन्नाद

8) वृद्ध व्यापाऱ्याने ––––– शिखराची यात्रा केली.
अ) एवरेस्ट ब) विजय
क) सम्मेद ड) गिरनार

9) जिनेंद्रदत्ताच्या घरी ––––– प्रतिमा होती.
अ) मातीची ब) लाकडाची
क) फळाची ड) पार्श्वनाथांची

10) नाही नाही प्रश्नाच्या उत्तरासाठी ––––– दरबारात आला.
अ) सुतार ब) माकड
क) भिकारी ड) गर्दभ

11) मरताना वृद्धाने ––––– पेटीची चावी दिली.
अ) नोकराला ब) मित्राला
क) भावाला ड) मुलांना

12) नाही–आहे प्रश्नासाठी चंद्रकांताने ––––– विनंती केली.
अ) मुनींना ब) उंटाला
क) कुत्र्याला ड) नगराला

13) सागर व्यापाऱ्याला भोंदु ––––– फसविले.
अ) व्यापाऱ्याने ब) साधूने
क) वैद्याने ड) वकिलाने

14) संसाराची विचित्रता पाहून कुबेरदत्ताने ––––– घेतली.
अ) सेवा ब) दिक्षा
क) मान ड) रजा

प्र.2 गद्य भाषांतर करा. (कोणतेही चार) **16**

1) उव्विग्गचितो मइसायरो गओ नियभवणं। चिंताउलो उवविट्ठो आसणे। जया भोयणसमए नागओ तया चंदकंता तस्स पुत्ती पिउस्स समीवं आगंतूण भणइ–'ताय, भुक्खिया हं। सिग्घं उट्ठेहि भोयणट्ठं।'
2) तओ य णाए दुवे मुद्दाओ कारियाओ, नामंकियाओ कुबेरदत्तो कुबेरदत्ता य। अईए दसराईए डहरिकासु नावासु सुवण्णरयणपूरियासु छोढूण जउणानइं पवाहियाणि। कुब्भंताणि य भवियव्वयाए सोरियनयरे पच्चूसे दोहिं इब्भदारएहिं दिट्ठाणि।
3) पुव्वदेसम्हि गोडविसए तंबपत्त–णयरीइ जिणिंदभत्त–सेट्ठिणो सत्तललप्पासादुवरिं बहु–रक्खग–उवजुत्त–पासणाधप्पडिमा–छत्ततयोवरिं विसिट्ठदर–अणग्घ–वेडूरिय–मणिं, पारंपरिएणं सुणिदूण, लोहत्तेणं सुवीरेणं णियपुरिसा पुच्छा।
4) थेवकालेण ते पुत्ता भारियाण वेमणस्स भावेण तम्मि एव विसाले भवणे भिन्न–भिन्न कच्छेसु वसंति। पिउणो पडमदिणे जेट्ठस्स पुत्तस्स घरे भोयणं करेइ। एवं के वि दियहा वच्चंति।
5) बुद्धीए परितुट्ठेणं रन्नेण सहासमक्खं चंदकंताए बहुं पसंसित्ता सुवण्णा–लंकारेहि य सक्कारेइ। नरिंद–पसंसिओ मंती वि सुहरिसिओ निय–पुत्तीए सह गेहे समागओ।
6) तम्मज्झे पुत्त–सुण्हा–पोत्ताइ–नाम–जुत्त–पत्तेहिं वेढिए पहाणखंडे तं च सुवण्णगारेण दिन्नं रूवग–सयं पासंति, कोहवसेण भणंति य –'अहो! सुट्ठा वंचियाइमम्हे वुड्ढेण।'

प्र.3 भाषांतर करा /टिपा लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) पूरेऊणं गत्तं भणिओ तो सेट्ठिणा इमं तणओ।
'पुत्त पलोएसु तुमं गंतुं सव्वं पि दिसिचक्कं।।'
2) कइया वि तेण दिट्ठो जोगप्पो जोगिओ गरूयगव्वो।
तत्तो 'का तुह सत्ति' त्ति पुच्छिओ जंपए जोगी।।
3) अह अन्नया विचिंतइ सो वणिओ 'किमवेरहि रयणेहिं।
चिंतामणी मणीणं सिरोमणी चिंतियत्थकरो'।।
4) दुक्खेण जो विढप्पइ अत्थो दुक्खेण भुंजए सो उ।
चोरचरडाण पायं चरियं एवंविहं होइ'।।
5) जीवण वैचित्तं कथेतील जुळया मुलांचा जन्म व बालपण
6) चंद्रकांताचा राजदरबारात सन्मान

प्र.4 चोराच्या वेशातील साधूला वाचवून धर्मावरचे संकट श्रेष्ठींनी कसे दूर केले याचे जिणिंदभत्तो द्वारे विश्लेषण करा. **14**

किंवा

मनुष्याच्या अजाणतेमुळे जीवनात अनर्थ कसे घडतात हे कुबेरदत्ताच्या पाठाद्वारे स्पष्ट करा.

प्र.5 'कम्म सरुवं' काव्याद्वारे नशिबात नसलेल्या रत्नाची इच्छा करणाऱ्या व्यापाऱ्याला जीवनात संकटे कशी आली हे स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-8

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
SCIENTIFIC METHOD (Compulsory)

Day & Date: Tuesday, 19-11-2019 Max. Marks: 40
Time: 11:30 AM To 01:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पूर्ण करा. **08**

1) ––– पद्धती हा प्रायोगिक पद्धतीचा एक प्रकार आहे.
अ) अन्वय ब) अनन्वय
क) अशास्त्रीय ड) अतार्किक

2) ––– हे आदर्शवादी शास्त्र आहे.
अ) समाजशास्त्र ब) तर्कशास्त्र
क) मानसशास्त्र ड) इतिहास

3) कारणिकता हा ––– समरूपतेचा एक प्रकार आहे.
अ) निरीक्षण ब) प्रयोग
क) निसर्ग ड) तर्कदोष

4) ––– पद्धती हा प्रायोगिक पद्धतीचा एक प्रकार आहे.
अ) विरोधी ब) व्याघाती
क) व्यतिरेक ड) उपविरोधी

5) ––– हे नैसर्गिक शास्त्र आहे.
अ) रसायनशास्त्र ब) मानसशास्त्र
क) अर्थशास्त्र ड) समाजशास्त्र

6) ––– हा विगमनाचा एक प्रकार आहे.
अ) व्यवहीत ब) साम्यानुमान
क) अव्यवहीत ड) यापैकी नाही

7) 'निसर्ग समरूपता' हा ––– आधाराचा एक प्रकार आहे.
अ) वास्तविक ब) तात्विक
क) असत्य ड) शाब्दिक

8) मिल्लच्या दृष्टिकोनातून प्रायोगिक पद्धतीचे ––– प्रकार पडतात.
अ) दोन ब) तीन
क) चार ड) पाच

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) पूर्व गृहितके म्हणजे काय?
2) अनुभववाद म्हणजे काय?
3) अवशेष पद्धतीची व्याख्या द्या.
4) साम्यानुमानाची व्याख्या द्या.
5) व्यतिरेक पद्धती म्हणजे काय?
6) कारण आणि कार्य म्हणजे काय?

प्र.3 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **10**

अ) साम्यानुमान आणि वैज्ञानिक पद्धती यातील फरक स्पष्ट करा.

किंवा

ब) निरीक्षण आणि प्रयोग यातील फरक स्पष्ट करा.

प्र.4 विज्ञान आणि तत्वज्ञान यातील फरक स्पष्ट करा. **10**

SLR-AK-8

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
SCIENTIFIC METHOD (Compulsory)

Day & Date: Tuesday, 19-11-2019 Max. Marks: 40
Time: 11:30 AM To 01:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternatives from the following rewrite the sentence. **08**

1) Method of ____ is a kind experimental method.
   a) Agreement b) Disagreement
   c) Non-scientific d) Illogical
2) _____ is a normative science.
   a) Sociology b) Logic
   c) Psychology d) History
3) Causation is a kind of uniformity of ____.
   a) Observation b) Experiment
   c) Nature d) fallacy
4) Method of ____ is a kind of experimental method.
   a) Contrary b) Contradictory
   c) Difference d) Sub contrary
5) ____ is a natural science.
   a) Chemistry b) Psychology
   c) Economics d) Sociology
6) ____ is a kind of induction.
   a) Mediate b) Analogy
   c) Immediate d) None of these
7) 'Uniformity of nature is kind of ____ ground.
   a) Material b) Formal
   c) False d) Verbal
8) According to Mill there are ___ kinds of experimental method.
   a) Two b) Three
   c) Four d) Five

Q.2 Answer the following questions. (Any Four) **12**

1) What is presupposition?
2) What is empiricism?
3) Define method of residues.
4) Define Analogy.
5) What is method of difference?
6) What is cause and effect?

Q.3 Answer the following questions. (Any One) **10**

1) Distinguish between Analogy and scientific method.

OR

2) Distinguish between observation and experiment.

Q.4 Distinguish between science & Philosophy. **10**

SLR-AK-81

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Sanskrit (Paper – II)
संस्कृतनिधिः

Day & Date: Thursday, 10-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहे.
2) सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तर पत्रिकेत लिहावीत.

प्र.1 योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। 14
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

1) नीलकंठः हा ——— समास आहे.
अ) तत्पुरूष ब) द्वंद्व
क) बहुव्रीहि ड) कर्मधारय

2) 'भूगोल' शब्दावरून पृथ्वीचा आकार ——— आहे हे समजते.
अ) गोल ब) चौकोन
क) अर्धवर्तुळ ड) भू

3) 'Cheque' याला संस्कृतमध्ये ——— म्हणतात.
अ) द्रव्याज्ञा ब) धनादेश
क) ओळखपत्र ड) परिपत्रक

4) ——— हा सूर्याचा मित्र व भक्त होता.
अ) कृष्ण ब) वसुदेव
क) सत्राजीत ड) प्रसेन

5) वागुरा म्हणजे ——— होय.
अ) जाळे ब) वारूळ
क) वानर ड) चिगुर

6) ——— जीवस्य जीवनम्।
अ) देवो ब) भोजनम्
क) जीवो ड) अर्थो

7) जांबवंत आणि ——— यांमध्ये मुष्टियुद्ध झाले.
अ) कृष्ण ब) राम
क) गदाधर ड) हनुमान

8) भागवत पुराणामध्ये ——— चे चरित्र वर्णिलेले आहे.
अ) राम ब) भगवंत
क) शंकर ड) कृष्ण

9) वेश्म म्हणजे ——— होय.
अ) फासा ब) मान
क) घर ड) लवकर

10) तूर्ण म्हणजे ——— होय.
अ) फासा ब) मान
क) घर ड) लवकर

11) ------ त्वरिता गतिः।
अ) अधर्मस्य ब) धर्मस्य
क) राज्यस्य ड) कालस्य

12) Veto ला ------ म्हणतात.
अ) संपादक ब) नकाराधिकार
क) प्रसारण ड) वृत्तपत्र

13) वर्षारण्य म्हणजे ------ होय.
अ) Rain Forest ब) Eligility
क) Broad Casting ड) Veto

14) कृष्णेन स्थीयते हा ------ प्रयोग आहे.
अ) भावे ब) कर्मणि
क) कर्तरि ड) अकर्मक

प्र.2 टिप्पणी लिखत. (केऽपि 4) **16**
टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

1) द्विकर्मक प्रयोग।
2) कालाय तस्मै नमः।
3) सत्राजित
4) गणितम्
5) सामूहिकम्
6) इतो भ्रष्टस्ततो भ्रष्टः।

प्र.3 ससंदर्भ स्पष्टीकरणं कुरुत। (केऽपि 2) **12**
संदर्भासह स्पष्टीकरण करा. (कोणतेही दोन)

1) राजद्वारे श्मशाने च यस्तिष्ठति स बान्धवः।
2) परिवाट् प्रयतो मौनी किंचित् मीलितलोचनः।
3) भृत्यकार्य हनुमता सुग्रीवस्य महत्कृतम।

प्र.4 'संस्कृतमधील विज्ञान' या विषयावर निबंध लिहा. **14**

किंवा

संस्कृतमधील व्याकरणाची माहिती द्या.

प्र.5 'श्रीराम–हनुमान संवाद' पाठाचे रसग्रहण करा. **14**

SLR-AK-82

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Persian (Paper - II)
PROSE AND POETRY

Day & Date: Thursday, 10-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

Q.1. Rewrite the following sentences by choosing the correct alternatives:- 14

1) عمر خیام فارسی شاعری میں اپنی _____ نگاری کی بدولت شہرت رکھتے ہیں -

نظم ، رباعی ، قصیدہ ، مرثیہ

2) _____ کی رباعیو ں کا ترجمہ دنیا کی تقریبا تمام مشہور زبانوں میں ہو چکا ہے -

عمر خیام ، رومی، سعدی، بہار

3) بر خیز کہ پر کنیم پیمانہ ز _____

زان پیش کہ پر کنند پیمانۂ ما

آب، شیر ، غم، می

4) شاعر نے بصرہ میں _____ نسب کی خوبصورت لڑکی کو دیکھا -

ہندوستانی ، تر کی ، عجمی ، عربی

5) بہار کا جائے پیدائش شہر _____ ہے -

مشہد، اصفہان، تہران، شیراز

6) 'ایران شہر' _____ کا جاری کردہ رسالہ ہے -

عرفی، حسین کاظم زادہ ، ایرج مرزا ، فردوسی

7) ملک زادہ کو تاہ قد کو اسی کے _____ نے زہر دے کر مارنے کی کوشش کی -

فرزندوں ، بھائیوں ، بہنوں، دشمنوں

8) جہاں اے بردار نماند بکس

دل اندر جہاں آفریں بندوبس

درج بالا مثنوی _____ کے شاہی محل کی طاق پر لکھی ہوئی تھی -

تہماسب ، مامون ، محمود، فریدون

9) _____ نے اپنے بیٹے رستم سے کہا تھا کہ دشمن کو کمزور ، حقیر اور بیچارہ نہ شمار کر-

حکیم لقمان ، نوشیروان ، سہراب، ژال

10) _____ کی سرپرستی ایران کے حکمران سعدبن جنگی نے کی تھی -

عمر خیام ، خسرو، سعدی، بہار

11) مولانا _____ نے حسام الدین چلچی کی فرمائش پر 'مثنوی معنوی' لکھی -

عمر خیام ، روم سعدی، بہار

12) رومی نے _____ کو جملہ بیماریوں کا طبیب کہا ہے -

محبت ، محنت ، عادت ، عشق

13) نے (بانسری) ہر اس کی ساتھی ہے جو اپنے _____ سے جدا ہوا ہے -

تار، وطن ، بھائی ، بہن

14) انسان کی ترقی و کمال کے _____ درجے ہیں -

پانچ ، سات، تین ، چھ

Q.2. Write short answer on the following questions:- (Any four/ 04) 16

1) حسین کاظم زادہ کی علمی و ادبی خدمات پر روشنی ڈالیے -

2) ملک الشعر اء بہار کی نظم نگاری کا جائزہ لیجیے -

3) صنف رباعی کی تعریف مع مثال کے لکھیے -

4) مولانا روم نے بانسری کی زبانی کس نکتہ کی نشاندہی کی ہے ؟

5) انسانی ترقی و تکامل کے درجات سے گزرتے وقت ہمیں کن باتوں پر توجہ دینی چاہیے – مختصر لکھیے-

6) عمر خیام کے حالات زندگی کا اجمالی جائزہ لیجیے -

Q.3. Write short note on the following questions:- (Any two / 02) 12

1. حکایت طائفہ دزدان عرب کا خلاصہ -
2. مولانا روم کی مثنوی نگاری -
3. سعدی شیرازی کی نثر نگاری -
4. نظم 'صنلال و دلال ' کا خلاصہ -

Q.**4**. **Explain with reference to content any ONE of the following:- 14**

A

1) چوں ز آب و گل آفرید صانع مارا

کردہ بہ غم زمانہ قانع مارا

پیو ستہ مراز می ہمی منع کنی

خود دست تھی بس ست مانع مارا

2) غم چند خوری بکارنا آمدہ پیش

رنج ست نصیب مردم دور اندیش

خوش باش و جہاں تنگ مکن بر دل خوش

کز خوردن غم قضا نگر دوکم و بیش

3) بت گفت بہ بت پرست کای عابد ما

دانی کہ چہ روی گشتہ ای ساجد ما

برما بجمال خود تجلی کرداست

آن کس کہ زتست ناظر و شاہد ما

B

1) دیدم ببصر ہ دختر عجمئی نسب

روشن نمودہ شہر بنور جمال خویش

2) میخواند درس قرآن درپیش شیخ شہر

وز شیخ دل ربودہ بفتح و دلال خویش

3) میداد شیخ درس ضلال مبین او

و آہنگ ضادررفتہ باوج کمال خویش

4) ہر کسے از ظن خودشد یار من

وزدرون من نہ جست اسرار من

5) سیر من از نالۂ من دور نیست

لیک چشم و گوش را آں نورنیست

6) تن ز جان و جاں زتن مستور نیست

لیک کس رادید جاں دستور نیست

7) آتش ست ایں بانگ نائے و نیست باد

ہر کہ ایں آتش ندارد نیست باد

Q.5. Translate the following passage:- **14**

پادشا ہے باغلا مےعجمی در کشتی نشست و غلام دیگر دریا راند یدہ بود و محنت کشتی نیاز مودہ گریہ وزاری آغا نباد و لرزہ براند امش افتادملک راعیش از و فنغص بود کہ طبع نازک تحمل امثال ایں صورت نہ بند د چارہ ندا نستند حکیمے دراں کشتی بود ملک را گفت اگر فرماں دہی اورا بطریقے خاموش گر دانم، گفت غایت لطف و کرم باشد بغر مودتا غلام رابد ریا اندا ختند چند نوبت ، غوطہ خورد ازاں پش مویش گرفتند و پیش کشتی آورد ندو ندو دسر در سگّان کشتی آو یخت چوں برآمد بگوشہ بہ نشست و قرار یافت ملک را عجب آمد پرسید کہ حکمت چہ بود گفت ازاقل محنت غرق شدن ندیدہ بود و قدر سلامت کشتی ند انستہ ہمچنیں قدر عافیت کسی داند کہ بہ مصیبتے گرفتار آید -

قطع

اے سیر ترا نان جویں خوش نماید معشوق من ست آنکہ بنزدیک تو زشت ست

حوران بہشتی رادوزخ بودا عراف ازدوزخیاں پرس کہ اعراف بہشت ست

شعر

فرق ست میان آنکہ یارش دربر

با آنکہ دو چشم انتظارش بردر

SLR-AK-83

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Geography (Paper – II)
PHYSICAL GEOGRAPHY – CLIMATOLOGY

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) पृथ्वीभोवती असलेल्या हवेच्या आवरणास ––– म्हणतात.
अ) वातावरण ब) जलावरण
क) मृदावरण ड) जीवावरण

2) वातावरणात सर्वाधिक ––– वायू आहे.
अ) ऑक्सिजन ब) नायट्रोजन
क) कार्बनडाय ऑक्साईड ड) ओझोन

3) सूर्याच्या पृष्ठभागाचे तापमान सुमारे –––° सेल्सीयस आहे.
अ) 1000 ब) 5000
क) 6000 ड) 4000

4) वातावरणात सर्वसाधारण स्थितीत 160 मीटर उंचीला हवेचे तापमान –––°सेंटीग्रेडने कमी होते.
अ) 1 ब) 2
क) 3 ड) 4

5) ––– स्थितीमध्ये पृथ्वी सूर्यापासून दूर असते.
अ) अपसूर्य ब) उपसूर्य
क) सापेक्ष ड) निरपेक्ष

6) जमीन व पाणी यांचे तापण्याचे गुणधर्म ––– आहेत.
अ) समान ब) सर्वसाधारण
क) भिन्न ड) यापैकी नाही

7) हवेचा दाब ––– या परिमाणात मोजतात.
अ) की.मी ब) मीटर
क) मीली बार ड) यापैकी नाही

8) व्यापारी वाऱ्यांना ––– असेही म्हणतात.
अ) पश्चिमी ब) पूर्वीय
क) उत्तरीय ड) दक्षिणीय

9) प्रतिव्यापारी वारे दक्षिण गोलार्धात 60° अक्षवृत्ताच्या दरम्यान फारच वेगाने वाहतात त्यांना ––– असे म्हणतात.
अ) गर्जणारे चाळीस ब) खवळलेले पन्नास
क) कर्कश साठ ड) यापैकी नाही

10) हवेत बाष्पाच्या रूपात असलेल्या पाण्याच्या अस्तित्वाला ––– म्हणतात.
अ) तापमान ब) उष्णता
क) आर्द्रता ड) वायुभार

11) बाष्पयुक्त हवेला पर्वताचा अडथळा निर्माण होऊन पडत असलेल्या पावसाला ––– असे म्हणतात.
अ) आरोह ब) आवर्त
क) प्रतिरोध ड) मोसमी

12) पावसाची मोजणी ––– उपकरणाने करतात.
अ) तापमान लेखक ब) वायुभार लेखक
क) वायुवेग मापक ड) पर्जन्य मापक

13) भूगोलात ––– ला बोलकी आकडेवारी म्हणतात.
अ) आलेख व आकृत्या ब) प्रमाण
क) संशोधन ड) तुलना

14) आलेख हे ––– मित्तीय आहेत.
अ) एक ब) द्वि
क) त्रि ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) हवामानाचे घटक सांगा.
2) तापमानाचा उल्टाक्रम
3) वृष्टीचे इतर प्रकार सांगा.
4) वातावरणाचे घटक
5) समताप रेषा स्पष्ट करा.
6) वातपुष्प किंवा तारासदृश्य आकृती

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) पर्जन्याचे प्रकार
2) साधा स्तंभालेख
3) व्यापारी वारे व प्रतिव्यापारी वारे
4) तापमान कक्षा

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

अ) आर्द्रता म्हणजे काय? आर्द्रतेच्या प्रकारांचे वर्णन करा.

किंवा

ब) वातावरणाच्या रचनेचे वर्णन करा.

प्र.5 सौरशक्तीच्या वितरणावर परिणाम करणाऱ्या घटकांचे वर्णन करा. **14**

SLR-AK-83

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Geography (Paper – II)
PHYSICAL GEOGRAPHY – CLIMATOLOGY

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) The envelope of gas which surround the earth has been called the _____.
   a) Atmosphere b) Hydrosphere
   c) Lithosphere d) Boisphere

2) _____ is the highest percent of the gas in the atmosphere.
   a) Oxygen b) Nitrogen
   c) Carbon-dioxide d) Ozone

3) The surface temperature of the sun is around _____ ºC.
   a) 1000 b) 5000
   c) 6000 d) 4000

4) The temperature of the atmosphere decreased by _____ ºC for each 160 mt of height.
   a) 1 b) 2
   c) 3 d) 4

5) _____ condition earth is longer to the sun.
   a) Aphelion b) Perihelion
   c) Relative d) Absolute

6) The characteristics of heating of land & water are _____.
   a) Equal b) Normal
   c) Different d) None of these

7) Pressure of air is measured in _____.
   a) K.M b) Meter
   c) M.B d) None of these

8) Trade winds are known as _____.
   a) Westerlies b) Eastrlies
   c) Northerly d) Southerly

9) The antitrade winds blow very regularyat 60 South Latitudes is known as ____.
   a) Roaring Fortis b) Furious fifties
   c) Screeching sixties d) None of these

10) Water existing in the form of evaporate in the air is called _____.
   a) Temperature b) Heat
   c) Humidity d) Air pressure

11) Rain caused by mountains standing in the path of moisture loden winds is known as _____ rainfall.
   a) Conventional b) Cyclonic
   c) Relief Rain d) Mansoon

12) Rainfall is measured by _____ in instruments.
   a) Thermometer b) Barometer
   c) Anemometers d) Rainguage

13) In geography _____ is indicate a talkative digits.
   a) Graph & diagram b) Proposition
   c) Research d) Comparison

14) Graphs are the _____ dimensional.
   a) One b) Two
   c) Three d) None of these

Q.2 Write short answer of the following questions. (Any Four) **16**

a) Elements of climate
b) Inversion of temperature
c) Explain the types of other precipitation.
d) Elements of atmosphere
e) Explain of lsotherms.
f) Wind rose for star diagram

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Types of rainfall
b) Simple Bar graph
c) Trade wind & Anti-trade winds
d) Range of temperature

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

What is mean by Humidity? Explain the types humidity.

OR

Describe the structure of the atmosphere.

Q.5 Describe the affecting factors on Isolation. **14**

SLR-AK-84

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Paper - II)
OUTLINES OF PHILOSOPHY

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) ––– हा पृथ्वीचा गुण आहे.
अ) रस ब) गंध
क) स्पर्श ड) तिन्ही

2) वैशेषिकांच्या दृष्टीकोनातून विश्वनिर्मिती संबंधीच्या सिद्धांताला ––– असे म्हणतात.
अ) परिवर्तनवाद ब) विवर्तवाद
क) परमानुवाद ड) कारणवाद

3) सांख्यांनुसार प्रकृती ––– गुणात्मक आहे.
अ) 1 ब) 2
क) 3 ड) 4

4) उपनिषदांना ––– असे म्हणतात.
अ) न्याय ब) वैशेषिक
क) योग ड) व्दांत

5) नियम हे ––– प्रकारचे आहेत.
अ) 3 ब) 4
क) 5 ड) 6

6) सत्य ––– चा प्रकार आहे.
अ) यम ब) आसन
क) धारणा ड) ध्यान

7) ब्रह्मचर्य ––– चा एक प्रकार आहे.
अ) यम ब) आसन
क) धारणा ड) ध्यान

8) तप हा एक ––– आहे.
अ) नियम ब) प्रत्याहार
क) प्राणायाम ड) समाधी

9) ईश्वर प्रणिधान हा एक ––– आहे.
अ) नियम ब) प्रत्याहार
क) प्राणायाम ड) समाधी

10) चित्ताच्या ––– अवस्था आहेत.
अ) 5 ब) 4
क) 3 ड) 2

11) अद्वैत वेदांतातील मोक्ष संकल्पना ––– वर आधारित आहे.
अ) ब्रह्म सूत्र ब) गीता
क) वेद ड) संहिता

12) अद्वैत वेदांताने ––– ख्यातिवाद स्वीकारलेला आहे.
अ) अख्याती ब) असत् ख्याती
क) विपरीतख्याती ड) अनिर्वचनीय ख्याती

13) जगातील सर्वोच्च तत्वज्ञान म्हणजे ––– होय.
अ) वेदांत ब) वेद
क) द्वैत ड) यापैकी नाही

14) ––– नुसार, आत्मा आणि ब्रह्म यात भेद नाही.
अ) कपिल ब) कणाद
क) चार्वाक ड) शंकराचार्य

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) वैशेषिक दर्शनातील पदार्थ कोणकोणते आहेत?
2) वैशेषिक दर्शनानुसार द्रव्याची व्याख्या द्या.
3) वैशेषिक दर्शनाच्या दृष्टीकोनातून गुण म्हणजे काय?
4) पंच महाभूते कोणकोणती आहेत?
5) योगाची व्याख्या द्या.
6) अद्वैत या शब्दाचा अर्थ स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) सांख्य दर्शनानुसार कैवल्याचे स्वरूप
2) सत्कार्यवाद
3) पूर्वमीमांसेनुसार प्रमाण चर्चा
4) विवर्तवाद

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

वैशेषिकांचा परमाणूवाद स्पष्ट करा.

किंवा

सांख्य दर्शनातील प्रकृतीच्या अस्तित्वाविषयीचे युक्तिवाद स्पष्ट करा.

प्र.5 योग दर्शनातील अष्टांग मार्ग स्पष्ट करा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Philosophy (Paper - II)
OUTLINES OF PHILOSOPHY

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) The earth has the quality of _____.
   a) Taste b) Smell
   c) Touch d) All

2) Views of Vaisesika concerning creation of world is called _____.
   a) Parivartanavada b) Vivartavada
   c) Paramanuvada d) Karanavada

3) According to Sankhya Prakrti has _____ gunas.
   a) 1 b) 2
   c) 3 d) 4

4) Upanishadas are called _____.
   a) Nyaya b) Vaisesika
   c) Yoga d) Vedanta

5) The Niyamas *are* _____ kinds.
   a) 3 b) 4
   c) 5 d) 6

6) Truth (Satya) is a kind of _____.
   a) Yama b) Asana
   c) Dharana d) Dhyana

7) CeIibacy (Brahmacharya) is a kind of _____.
   a) Yama b) Asana
   c) Dharana d) Dhyana

8) Penace (Tapa) is a kind of _____.
   a) Niyama b) Pratyahara
   c) Pranayama d) Samadhi

9) Iswara Pranidhana is a kind of _____.
   a) Niyama b) Pratyahara
   c) Pranayama d) Samadhi

10) Chitta has _____ stages.
   a) 5 b) 4
   c) 3 d) 2

11) Advaita Vedanta Theory of Liberation is based upon _____.
   a) Brahma sutra b) Gita
   c) Veda d) Sanhita

12) _____ theory of error, accepted by Advaita Vedanta.
   a) Akhyati b) Asatkhyati
   c) Viparitkhyati d) Anirvachaniy khyati

13) Extreme philosophy in world is _____.
   a) Vedanta b) Veda
   c) Dvaita d) None of these

14) According to _____, there is no distinction between the Self and Brahma.
   a) Kapil b) Kanad
   c) Charvaka d) Sankara

Q.2 Write short answer. (Any Four) **16**

a) What are the Pardarthas in Vaisheshika Darsana?
b) Define Dravya, by Vaisheshika Darsana.
c) According to Vaisheshika, what is Guna?
d) What are the five subtle elements?
e) Define Yoga.
f) Explain the word Advaita.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Nature of Kaivalya, by Sankhya Darsana.
b) Satkaryavada.
c) Theory of pramanas by Purva mimamsa
d) Vivartavada

Q.4 Attempt any one of the following question. **14**

Explain Atomism of Vaisheshika.

OR

Explain the argument for existence of Prakruti in Sankhya Darsana.

Q.5 Explain ashtang marga in Yoga Darsana. **14**

SLR-AK-85

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Education (Paper - II)
SOCIOLOGY AND EDUCATION

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **07**

1) शिक्षणाचा विचार सामाजिक पातळीवर ———— करते.
अ) मानसशास्त्र ब) राज्यशास्त्र
क) समाजशास्त्र ड) शिक्षणशास्त्र

2) शैक्षणिक समाजशास्त्र हा विषय ———— म्हणून ओळखला जातो.
अ) उपयोजित समाजशास्त्र ब) मुलभूत समाजशास्त्र
क) दुय्यम समाजशास्त्र ड) शास्त्र आणि कला

3) सामाजिक वातावरणाचा विकसनशील बालकावर जो प्रभाव पडत असतो त्याचा शैक्षणिक समाजशास्त्र विचार करते, ही व्याख्या ———— यांनी केली आहे.
अ) ब्राऊन ब) जॉर्ज पेन
क) जॉन डयुई ड) ओटावे

4) सामाजिक परिवर्तनाचा खरा पाया ———— मध्येच घातला जातो.
अ) कुटुंब ब) शाळा
क) समाज ड) देश

5) शाळा समाजाची ———— आहे.
अ) रचना ब) शाखा
क) इमारत ड) प्रतिकृती

6) देशाचे भवितव्य वर्गा–वर्गात घडते असे ———— आयोगाने म्हटले आहे.
अ) हंटर ब) सॅडलर
क) मुदलियार ड) कोठारी

7) कोठारी आयोगाने शिक्षणाची ———— उद्दिष्टे सांगितली आहेत.
अ) प्रादेशिक ब) भाषिक
क) राष्ट्रीय ड) आंतरराष्ट्रीय

ब) खालील प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे लिहा. **07**

1) जनसंपर्क साधनांपैकी कोणतेही एक दृक–श्राव्य साधन सांगा.
2) व्यक्तिच्या मनावर समूह संपर्क साधनांचा प्रभाव कसा असतो?
3) दोन समूहसंपर्क साधनांची नावे सांगा.
4) समूहासाठी किमान किती व्यक्तींची गरज असते?
5) कोणत्या समूहातील सभासदांचे संबंध निकटतेचे असतात?
6) भारतातील एक गंभीर सामाजिक समस्या सांगा.
7) 'गळती' ही कोणत्या शिक्षणातील ठळक समस्या आहे?

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **10**

अ) शैक्षणिक समाजशास्त्राची कार्ये लिहा.

ब) सामाजिक परिवर्तनातील अडथळे सांगा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **15**

अ) समाजशास्त्र म्हणजे काय? शिक्षण आणि समाजशास्त्र यांचा संबंध स्पष्ट करा.

ब) दूरदर्शनचे शिक्षणातील महत्त्व आणि त्यातील उणीवा स्पष्ट करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **15**

अ) "शिक्षण हे समाज परिवर्तनाचे एक प्रभावी साधन आहे." या विधानाची चर्चा करा.

ब) भारतातील ग्रामीण भागातील शिक्षणविषयक समस्या स्पष्ट करा.

प्र.5 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) वृत्तपत्रांच्या उणीवा

2) समूह संपर्क साधनांची कार्ये

3) सामाजिक समस्येची वैशिष्टये

4) दुय्यम समूहाची वैशिष्टये

5) सामाजिक परिवर्तनात शिक्षकाची भूमिका

SLR-AK-85

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Education (Paper - II)
SOCIOLOGY AND EDUCATION

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **07**

1) _____ thinks about education at social level.
   a) Psychology b) Political science
   c) Sociology d) Education

2) '_____ decides the nature of teachers' work by deciding the role of teacher as social engineer.
   a) Educational psychology b) Educational Pedagogy
   c) Educational philosophy d) Educational sociology

3) Educational sociology is mainly concerned with the influences of social environment of the growing child this definition is made by _____.
   a) Brawn b) George Pen
   c) John Dewey d) Ottoway

4) The base of social change is constructed in _____.
   a) Home b) School
   c) Society d) Country

5) School is _____ of society.
   a) Structure b) Branch
   c) Building d) Replica

6) Destiny of nation is being shaped in its class-rooms this stated by _____ commission.
   a) Hunter b) Sadlar
   c) Mudliyar d) Kothari

7) Kothari commission suggested _____ objectives of education.
   a) Regional b) Linguistic
   c) National d) International

B) Answer the following questions in one sentence. **07**

a) State one audio-visual aid of mass-media.
b) How is the impact of mass media on individuals mind?
c) Give the names of any two forms of communication media.
d) How many persons are atleast required to form a group?
e) In which group there is physical closeness within the members?
f) Which is a severe social problem in India?
g) Wastage is major problem in which form of education?

Q.2 Answer the following questions. **10**

a) Write down functions of educational sociology.
b) What are the barriers in social change?

Q.3 Attempt any one of the following questions. **15**

a) What do you mean by sociology? Explain the relationship between Education and Sociology.

b) Explain the importance and limitations of T.V. in education.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **15**

a) Discuss 'Education as Instrument of Social change'.

b) Explain the educational problems of Rural area in India.

Q.5 Answer the following question in shorts (Any Four) **16**

a) Demerits of press

b) The functions of mass media

c) Characteristics of social problem

d) Characteristics of secondary group

e) Role of teacher in social change

SLR-AK-86

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Paper - II)
PRINCIPLES OF PHYSICAL EDUCATION

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **04**

1) निर्णायक सेट ची गुणसंख्या किती.
अ) 25 ब) 15
क) 21 ड) 11

2) गोळाफेक वर्तुळाचा सेक्टरचा कोन किती आहे.
अ) 35 ब) 40
क) 20 ड) 30

3) मानवी शरीरामध्ये हाडाची संख्या किती आहे.
अ) 210 हाडे ब) 206 हाडे
क) 150 हाडे ड) 215 हाडे

4) मानवी शरीरामध्ये सर्वसाधारण रक्त किती असते.
अ) 3 ते 4 लिटर ब) 5 ते 6 लिटर
क) 2 ते 3 लिटर ड) 2 ते 4 लिटर

ब) खालीलपैकी प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **03**
1) व्हॉलीबॉलच्या सामान्यावर कोणाचे नियंत्रण असते.
2) खिलाडूवृत्तीची व्याख्या सांगा.
3) वाढ व विकासाच्या मानवी अवस्था कोणकोणत्या आहेत.

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे दया. **10**
अ) मानवी शरीरातील विविध संस्था कोणत्या आहेत.
ब) बाल्य अवस्थामधील शारिरीक बदल थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एक प्रश्नाचे उत्तर दया. **10**
अ) खेळाची व्याख्या सांगा.
ब) काम आणि खेळ हयामधील फरक सांगा.

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **08**
अ) स्त्री व पुरूष शरीर रचेनेतील फरक स्पष्ट करा.
ब) व्यायामाचा रक्ताभिसरण संस्थावरील परिणाम स्पष्ट करा.
क) नेतृत्व गुण म्हणजे काय?

SLR-AK-86

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Physical Education (Paper - II)
PRINCIPLES OF PHYSICAL EDUCATION

Day & Date: Friday, 11-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 A) Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **04**

1) Points for the deciding set in volleyball?
   a) 25 b) 15
   c) 21 d) 11

2) What is the angle of shot-put circle sector?
   a) 35 b) 40
   c) 20 d) 30

3) How many bones are in a human body?
   a) 210 Bone b) 206 Bone
   c) 150 Bone d) 215 Bone

4) How much blood are in a human body?
   a) 3 to 4 litre b) 5 to 6 litre
   c) 2 to 3 litre d) 2 to 4 litre

B) Give short answer. **03**

1) Who contorals a volleyball match.
2) Explain definition of sportsmanship.
3) Stages of growth and development.

Q.2 Answer the following Questions. **10**

a) Difference systems of the human body.
b) Explain the physical changes in infancy.

Q.3 Answer the following Questions (Any One) **10**

a) Explain definitions of play.
b) Difference between work and play.

Q.4 Write Short Notes. (Any Two) **08**

a) Difference between body structure of two sexes.
b) Effect of exercise on circulatory system.
c) Leadership quality.

SLR-AK-87

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Paper – II)
INDIAN GOVERNMENT & POLITICS

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) मुख्य निर्वाचन आयुक्ताची नेमणूक कोण करतात?
अ) संसद ब) भारताचे राष्ट्रपती
क) पंतप्रधान ड) कायदामंत्री

2) समवत्तीसुचीत सदयस्थितित किती विषय आहेत?
अ) 98 ब) 62
क) 52 ड) 42

3) वित्त आयोगाची नियुक्ती किती वर्षोसाठी केली जाते?
अ) 6 वर्षे ब) 5 वर्षे
क) 4 वर्षे ड) 3 वर्षे

4) ''भारतीय संघराज्य हे अर्ध संघराज्यात्मक पद्धतीचे आहे'' असे कोणी म्हटले आह?
अ) नानी पालखीवाला ब) एम. व्ही. पायली
क) प्रा. अर्नेस्ट बार्कर ड) प्रा. के. सी व्हीअर

5) खालीलपैकी कोणती निवडणूक मुख्य निवडणूक आयुक्तांच्या नियंत्रणाखाली (पर्यवेक्षणाखाली) होत नाहीत?
अ) विधानसभा ब) उपराष्ट्रपती
क) ग्रामपंचायत ड) राष्ट्रपती

6) ––– हे 14 व्या वित्त आयोगाचे प्रमुख होते?
अ) ए. एम. खुस्त्रो ब) सी. रंगराजन
क) डॉ. विजय केळकर ड) डॉ. वाय. व्ही. रेड्डी

7) भारतीय राज्यघटनेच्या ––– कलमामध्ये केंद्र–राज्य आर्थिक संबंध स्पष्ट केले आहेत.
अ) कलम 246 ते 250 ब) कलम 256 ते 263
क) कलम 264 ते 307 ड) यांपैकी नाही

8) महाराष्ट्राच्या राजकारणावर प्रभाव पाडणारी ––– जात समुह होय.
अ) यादव ब) नायर
क) मराठा ड) रजपूत

9) खालीलपैकी कोणता विषय केंद्रसरकारच्या नियंत्रणाखाली येतो?
अ) बॅकिंग ब) शेती
क) तुरूंग ड) सार्वजनिक आरोग्य

10) मुख्य निर्वाचन आयुक्ताचा कालावधी किती असतो?
   अ) 5 वर्षे किंवा 65 वर्षे (यापैकी कोणता अगोदर)
   ब) 6 वर्षे किंवा 60 वर्षे (यापैकी कोणता अगोदर)
   क) 6 वर्षे किंवा 65 वर्षे (यापैकी कोणता अगोदर)
   ड) यापैकी नाही

11) भारतीय कम्युनिष्ठ पक्ष (मार्क्सवादी) पक्षाचे निवडणुक चिन्ह ––– आहे.
   अ) हात ब) विळा, हातोडा व चांदणी
   क) कमळ ड) हत्ती

12) केंद्र–राज्य आर्थिक उत्पन्न वाटप हे ––– यांच्या द्वारे करण्यात येते.
   अ) अर्थमंत्री ब) नियोजन आयोग
   क) वित्तआयोग ड) सरकारिया आयोग

13) निती आयोगाची स्थापना ––– वर्षी करण्यात आली.
   अ) 1 जानेवारी 2015 ब) 1 मार्च 2015
   क) 1 डिसेंबर 2014 ड) 10 मार्च 2015

14) भारतीय निर्वाचन आयोगाची पहिली महिला मुख्य निर्वाचन आयुक्त कोण?
   अ) व्ही. एस. रामदेवी ब) जी. डी. दास
   क) एस. के. बेदी ड) आर. एम. निकम

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) सरकारिया आयोग
2) संघराज्य शासनपद्धतीची तीन वैशिष्टये
3) भारतीय पक्षपद्धतीची वैशिष्टये
4) केंद्र–राज्य संबंधातील राज्यपालाची भुमिका
5) 'प्रभुत्वशाली जात' या संकल्पनेचा अर्थ व महाराष्ट्र व कर्नाटक राज्यातील प्रभुत्वशाली जातीची उदाहरणे
6) राष्ट्रवादी काँग्रेस पक्ष

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) भारतीय जनता पक्षाची विचारप्रणाली, कार्यक्रम व भारतीय राजकारणातील भुमिका स्पष्ट करा.
2) भारतीय राजकारणावर प्रभाव पाडणारे घटक पैसा व प्रसारमाध्यमे
3) केंद्र–राज्य प्रशासकीय संबंध
4) राष्ट्रीय काँग्रेस पक्षाची विचारप्रणाली कार्यक्रम व भारतीय राजकारणातील भुमिका स्पष्ट करा.

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

अ) भारतीय राजकारणातील जात व प्रादेशिकतावाद यांचा प्रभाव स्पष्ट करा.

किंवा

ब) केंद्र –राज्य कायदेविषयक संबंध स्पष्ट करा.

प्र.5 निर्वाचन आयोगाची रचना अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-87

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Political Science (Paper – II)
INDIAN GOVERNMENT & POLITICS

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) Who appoints the Chief Election Commissioner?
   a) Parliament b) President of India
   c) Prime Minister d) Law Minister

2) How many topic are currently covered in concurrent list?
   a) 98 b) 62
   c) 52 d) 42

3) Finance commission is appointed by the president once in _____?
   a) 6 years b) 5 years
   c) 4 years d) 3 years

4) Who said “Indian federation is quasi Federal said “?
   a) Nani Palkhiwala b) Prof. M. V. Payali
   c) Prof. Earnest Barker d) Prof. K. C. Viar

5) Whose election is not held under the supervision of the Chief Election Commission?
   a) Legislative Assembly b) Vice president
   c) Grampanchayat d) President

6) _____ is the chairman of fourteen (14th) Finance Commission?
   a) A. M. Khusro b) C. Rangarajan
   c) Dr. Vijay Kelkar d) Dr Y. V. Reddy

7) Center – state financial relations are explained in Article _____ of Indian constitution?
   a) Art.246 to 250 b) Art. 256 to 263
   c) Art. 264 to 307 d) None of the above

8) _____ cast is an influencing factor on Maharashtra politics?
   a) Yadav b) Nayar
   c) Maratha d) Rajput

9) Which of the following subject comes under the central Government?
   a) Banking b) Agriculture
   c) Prison d) Public Health

10) What is the tenure of office for the Chief Election Commissioner?
   a) 5 years or 65 years whichever is earlier
   b) 6 years or 60 years whichever is earlier
   c) 6 year or 65 years whichever is earlier
   d) None of the above

11) _____ is the Election symbol of Communist Party of India (Marxist).
a) Hand b) Sickle, hammer and star
c) Lotus d) Elephant

12) The center - state Financial Income distribution takes place on the recommendation by the _____.
a) Finance Minister b) Planning Commission
c) Finance Commission d) Sarkariya Commission

13) In which year Niti Aayog Established?
a) 1st June 2015 b) 1st March 2015
c) 1st Dec 2014 d) 10th March 2015

14) Who was the first woman be become a Chief Election Commissioner of India?
a) V. S. Ramadevi b) G. D. Das
c) S. K. Bedi d) R. M. Nikam

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) Sarkariya Commission
b) Three features of Federation system
c) Features of Indian Political Party system
d) Explain Governor's Role in center-state administrative relation
e) Meaning of Dominant cast concept and Example of Dominant cast in Maharashtra and Karnataka state
f) Nationalist Congress Party

Q.3 Attempt any two of the following questions. **12**

a) Explain the Ideology, programme and Role in Indian Politics of Bhartiya Janta Party.
b) Explain the Influence of Money and Media of Indian Politics.
c) Explain center-state Administrative Relation.
d) Explain the Ideology, programme and Role in Indian Politics of Indian National Congress Party (I).

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

a) Explain the Influence of Cast and Regionalism of Indian Politics.
b) Explain the center–state Legislative Relation.

Q.5 Explain structure, power and Function of Election Commission. **14**

SLR-AK-88

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
N.C.C. Military Science (Paper - II)
BOYS

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. **07**

1) एन् सी. सी. झेंडयामध्ये एकुण ––– रंग आहेत.
अ) 3 ब) 4
क) 5 ड) 2

2) ––– हे नविन निर्माण झालेले एन्. सी. सी. डायरेक्टरेट आहे.
अ) महाराष्ट्र ब) उत्तरांचल
क) राजस्थान ड) उत्तरप्रदेश

3) दरड कोसळणे ही एक ––– प्रकारची आपत्ती आहे.
अ) कृत्रिम ब) मानवनिर्मित
क) नैसर्गिक ड) यापैकी नाही

4) फायरिंगच्या वेळी बट पॉईंट वरती ––– रंगाचा झेंडा लावला जातो.
अ) निळा ब) पांढरा
क) पिवळा ड) लाल

5) ––– हे एन्. सी. सी. चे ध्येय वाक्य आहे.
अ) युनिटी ॲन्ड डिसिप्लीन ब) युनिटी
क) डिसिप्लीन ड) यापैकी नाही

6) वृक्षारोपण हा ––– चा एक भाग आहे .
अ) ड्रील ब) समाजसेवा
क) वेपन टेनींग ड) यापैकी नाही

7) 7.62 mm एल्. एम्. जी. मॅगेझीन मध्ये ––– राऊंडस भरले जातात.
अ) 18 ब) 20
क) 28 ड) 30

प्र.2 खालील पैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांचे उत्तरे लिहा. **06**

1) चांगल्या फायरिंगची तत्वे लिहा.
2) सिव्हील डिफेन्सची व्याख्या लिहा.
3) फायरिंगच्या पोझिशनस लिहा.
4) फायर फाईटिंगच्या उपकरणाची नावे लिहा.

प्र.3 खालील पैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **08**

1) एन्. सी. सी. मध्ये केली जाणारी समाजसेवेची कामे.
2) आदर्श नागरिकाचे गुण.
3) होमगार्डस्ची कामे.

प्र.4 **खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.** **07**

नेतृत्वाचे मुलभूत गुण सविस्तर लिहा.

किंवा

7.62 mm एस्.एल.आर. ची वैशिष्टये सविस्तर लिहा.

प्र.5 एन्. सी. सी. ट्रेनींगचे फायदे सविस्तर लिहा. **07**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
N.C.C. Military Science (Paper - II)
BOYS

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **07**

1) There are _____ colours in N.C.C. flag.
   a) 3 b) 4
   c) 5 d) 2

2) _____ is newly raised N.C.C. directorate.
   a) Maharashtra b) Uttaranchal
   c) Rajasthan d) Uttar - Pradesh

3) Land - slide is a _____ type of Calamity.
   a) Artificial b) Man made
   c) Natural d) None of these

4) _____ coloured flag is kept on the top of the butt point during firing.
   a) A Blue b) A white
   c) A Yellow d) A Red

5) The motto of N.C.C is _____.
   a) Unity and discipline b) Unity
   c) Discipline d) None of these

6) Tree Plantation is a part of _____.
   a) Drill b) Social service
   c) Weapon training d) None of these

7) _____ rounds are filled in the 7.62 mm L.M.G Magazine.
   a) 18 b) 20
   c) 28 d) 30

Q.2 Attempt any three of the following questions. **06**

a) Write down the principles of good firing.
b) Write down the definition of civil defence.
c) Write down the positions of firing.
d) Write down the names of fire fighting equipments.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **08**

a) Social service activities done in N.C.C.
b) Qualities of an Ideal Citizen
c) Duties of Home guards

Q.4 Attempt any one of the following questions. **07**

Describe in detail basic leadership traits.

OR

Describe the characteristics of 7.62 mm SLR.

Q.5 Describe the benefits of N.C.C. training. **07**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
N.C.C. Military Science (Paper - II)
GIRLS

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. **07**

1) एन् सी. सी. झेंडयामध्ये एकुण ––– रंग आहेत.
अ) 3 ब) 4
क) 5 ड) 2

2) ––– हे नविन निर्माण झालेले एन्. सी. सी. डायरेक्टरेट आहे.
अ) महाराष्ट्र ब) उत्तरांचल
क) राजस्थान ड) उत्तरप्रदेश

3) दरड कोसळणे ही एक ––– प्रकारची आपत्ती आहे.
अ) कृत्रिम ब) मानवनिर्मित
क) नैसर्गिक ड) यापैकी नाही

4) फायरिंगच्या वेळी बट पॉईंट वरती ––– रंगाचा झेंडा लावला जातो.
अ) निळा ब) पांढरा
क) पिवळा ड) लाल

5) ––– हे एन्. सी. सी. चे ध्येय वाक्य आहे.
अ) युनिटी ॲन्ड डिसिप्लीन ब) युनिटी
क) डिसिप्लीन ड) यापैकी नाही

6) वृक्षारोपण हा ––– चा एक भाग आहे .
अ) ड्रील ब) समाजसेवा
क) वेपन टेनींग ड) यापैकी नाही

7) 7.62 mm एल्. एम्. जी. मॅगेझीन मध्ये ––– राऊंडस भरले जातात.
अ) 18 ब) 20
क) 28 ड) 30

प्र.2 खालील पैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांचे उत्तरे लिहा. **06**

1) चांगल्या फायरिंगची तत्वे लिहा.
2) सिव्हील डिफेन्सची व्याख्या लिहा.
3) फायरिंगच्या पोझिशनस लिहा.
4) फायर फाईटिंगच्या उपकरणाची नावे लिहा.

प्र.3 खालील पैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **08**

1) एन्. सी. सी. मध्ये केली जाणारी समाजसेवेची कामे
2) आदर्श नागरिकाचे गुण
3) 7.62 mm एस्. एल्. आर. ची वैशिष्टये

प्र.4 **खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.** **07**

नेतृत्वाचे मुलभूत गुण सविस्तर लिहा.

किंवा

सिव्हिल डिफेन्सच्या सेवा सविस्तर लिहा.

प्र.5 एन्. सी. सी. ट्रेनींगचे फायदे सविस्तर लिहा. **07**

SLR-AK-88

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
N.C.C. Military Science (Paper - II)
GIRLS

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **07**

1) There are _____ colours in N.C.C. flag.
   a) 3 b) 4
   c) 5 d) 2

2) _____ is newly raised N.C.C. directorate.
   a) Maharashtra b) Uttaranchal
   c) Rajasthan d) Uttar - Pradesh

3) Land - slide is a _____ type of Calamity.
   a) Artificial b) Man made
   c) Natural d) None of these

4) _____ coloured flag is kept on the top of the butt point during firing.
   a) A Blue b) A white
   c) A Yellow d) A Red

5) The motto of N.C.C is _____.
   a) Unity and discipline b) Unity
   c) Discipline d) None of these

6) Tree Plantation is a part of _____.
   a) Drill b) Social service
   c) Weapon training d) None of these

7) _____ rounds are filled in the 7.62 mm L.M.G Magazine.
   a) 18 b) 20
   c) 28 d) 30

Q.2 Attempt any three of the following questions. **06**

a) Write down the principles of good firing.
b) Write down the definition of civil defence.
c) Write down the positions of firing.
d) Write down the names of fire fighting equipments.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **08**

a) Social service activities done in N.C.C.
b) Qualities of an Ideal Citizen
c) Characteristics of 7.62 mm S.L.R.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **07**

Describe in detail basic leadership traits.

OR

Describe in detail the civil defense services.

Q.5 Describe the benefits of N.C.C. training. **07**

SLR-AK-89

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
National Service Scheme (NSS) (Paper - II)

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) स्वामी विवेकानंदानी अमेरिकेत ––– धर्माच्या तत्वज्ञानाचा प्रसार केला.
अ) ख्रिश्चन ब) हिंदु
क) जैन ड) यापैकी नाही

2) ––– वयापेक्षा कमी वयाचा वयोगट बाल कामगारामध्ये गणला जातो.
अ) 10 ब) 20
क) 25 ड) यापैकी नाही

3) राष्ट्रीय सेवा योजना ––– साली कार्यान्वीत झाली.
अ) 1980 ब) 1969
क) 1975 ड) 1950

4) कार्यक्रम अधिकारी ––– स्तरावर काम करतो.
अ) जिल्हा ब) महाविद्यालय
क) राज्य ड) विद्यापीठ

5) ––– हा दिवस राष्ट्रीय सेवा योजना दिवस म्हणुन साजरा केला जातो.
अ) 12 जानेवारी ब) 24 सप्टेंबर
क) 1 डिसेंबर ड) 28 ऑगष्ट

6) ––– संवर्धन कार्यक्रम ग्रामीण विकासात प्रभावी ठरला आहे.
अ) मृदा ब) जल
क) हवा प्रदुषण ड) यापैकी नाही

7) ––– हे एन. एस. एस. च्या विकासाचे केंद्र आहे.
अ) योजना प्रमुख ब) समाज
क) शासन ड) प्राचार्य

8) एन. एस. एस. मध्ये ––– हे प्रसिध्दी माध्यम अतिशय प्रभावी आहे.
अ) वर्तमान ब) टी. व्ही.
क) रेडीओ ड) यापैकी नाही

9) लोकसंख्येबाबत भारत जगाात ––– क्रमांकांचा देश आहे .
अ) व्दितीय ब) प्रथम
क) तृतीय ड) पाचवा

10) अग्नेस हे ––– यांचे खरे नाव होते.
अ) मदर तेरेसा ब) इंदिरा गांधी
क) पंडिता रमाबाई ड) यापैकी नाही

11) एडस्चा विषाणू ––– नावाने ओळखला जातो.
अ) एच. एम. व्ही. ब) एच. सी. एल
क) एच. आय. व्ही. ड) यापैकी नाही

12) दत्तक खेडे महाविद्यालयापासून ––– असावे.
अ) दुर ब) जवळ
क) फार दूर ड) यापैकी नाही

13) भारतात विवाहाकरीता मुलीचे वय कमीतकमी ––– वर्ष असावे लागते.
अ) 18 ब) 15
क) 21 ड) 20

14) एडस्चा विषाणू ––– ने पसरत नाही.
अ) दुषित सुई ब) स्पर्श
क) असुरक्षित संभोग ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) स्वयंसेवकाची कार्ये लिहा.
2) व्यसनाधिनतेची चार कारणे सांगा.
3) एडसची चार करणे सांगा.
4) विवाहाचे प्रकार लिहा.
5) बालकामगार निर्माण होण्याची कारणे लिहा.
6) आधुनिकीकरण म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) स्वामी विवेकानंद
2) राजा राममोहन रॉय
3) मदर तेरेसा
4) स्वामी दयानंद सरस्वती

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

विशेष श्रमसंस्कार शिबीरात घेतल्या जाणाऱ्या प्रबोधनपर कार्यक्रमाची माहीती स्पष्ट करा.

किंवा

जलसंवर्धन विषयी सविस्तर माहिती लिहा.

प्र.5 लोकसंख्या विस्फोट म्हणजे काय? लोकसंख्या विस्फोटाची कारणे लिहा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
National Service Scheme (NSS) (Paper - II)

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Swami Vivekanand spread _____ philosophy in America.
a) Christian b) Hindu
c) Jain d) None of these

2) Below _____ age, this is called child labour.
a) 10 b) 20
c) 25 d) None of these

3) The NSS came into being in year _____.
a) 1980 b) 1969
c) 1975 d) 1950

4) The Programme Officer works at _____ level.
a) District b) College
c) State d) University

5) _____ is celebrated as the NSS day.
a) 12th January b) 24th September
c) 1st December d) 28th August

6) _____ conservation programme is effective programme in rural area.
a) Soil b) Water
c) Air pollution d) None of these

7) _____ is the focus of NSS.
a) Programme officer b) Society
c) Government d) Principal

8) _____ is very effective mass media in NSS.
a) News paper b) T.V.
c) Radio d) None of these

9) India rank _____ in world as a population concerned.
a) Second b) First
c) Third d) Fifth

10) Agnes was the real name of _____.
a) Mother Teresa b) Indira Gandhi
c) Pandita Ramabai d) None of these

11) The virus of AIDS is known as _____.
a) HMV b) HCL
c) HIV d) None of these

12) The adopted village should be located _____ from the college.
a) Far b) Near
c) Long distance d) None of these

13) A Woman's minimum age for marriage in India is _____
   a) 18 b) 15
   c) 21 d) 20

14) The virus of AIDS is not spread _____.
   a) by contaminated needles b) by touch
   c) by unsafe sex d) None of these

Q.2 Write short answer of the following questions. (Any FOur) **16**

a) Write the Work of volunteers.
b) State the four causes of drug addiction.
c) Give the four causes of AIDS.
d) Write the types of marriage.
e) Give the causes of creating child labour.
f) What is modernization?

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Swami Vivekananda
b) Raja Rammohan Roy
c) Mother Teresa
d) Swami Dayanand Saraswati

Q.4 Answer any one of the following questions. **14**

Explain the moralizing programme in the special camp.

OR

Write details about the water conservation programme.

Q.5 What is meaning of population explosion and write causes of population explosion. **14**

SLR-AK-9

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Science Technology & Development – I (Compulsory)
INTRODUCTION to S.T. D.

Day & Date: Tuesday, 19-11-2019 Max. Marks: 40
Time: 11:30 AM To 01:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे आकृत्या काढा.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून वाक्य पूर्ण करा. **08**

1) झारिया खाण ––– साठी प्रसिध्द आहे.
अ) दगडी कोळसा ब) लोहखनिज
क) बॉक्साइट ड) मँगनीज

2) भारतात सर्वात प्रथम अणुकेंद्र ––– राज्यात स्थापन झाले.
अ) गुजरात ब) महाराष्ट्र
क) ओरिसा ड) राजस्थान

3) नदी हॉवर क्राप्टची निर्मिती ––– यांनी केली.
अ) डॉ. होमी भाभा ब) डॉ. रमन सी. व्ही.
क) डॉ. जयंत नारळीकर ड) डॉ. ए. पी. जे.अब्दुल कलाम

4) ––– हे भारतातील सर्वात मोठे जलविदयुत केंद्र आहे.
अ) हिराकूड ब) भाक्रा
क) नागार्जूना सागर ड) कोयना

5) भारताने रशियाच्या सहकार्याने ––– हा उपग्रह अवकाशात सोडली.
अ) रोहीणी–1 ब) भास्कर
क) इन्सॅट–1 ड) आर्यभट्ट

6) ––– यांनी 'सिध्दांत शिरोमणी' हा जगप्रसिध्द ग्रंथ लिहला.
अ) भास्कराचार्य ब) आर्यभट्ट
क) चरक ड) ब्रम्हगुप्ता

7) ––– ही शुन्य ऊर्जा अणुभट्टी म्हणून ओळखली जाते.
अ) झर्लीना ब) ध्रुव
क) अप्सरा ड) सायरस

8) बॉम्बे हाय ––– साठी प्रसिध्द आहे.
अ) सोने ब) मँगनीज
क) दगडी कोळसा ड) खनिजतेल

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **12**

1) भूकंप म्हणजे काय?
2) खनिज संपत्तीचे वर्गीकरण सांगा?
3) डॉ. ए. पी. जे. कलाम यांच्या कोणत्याही दोन पुस्तकाची नावे सांगा?
4) सुर्यमाला म्हणजे काय?
5) साधनसंपदेचे वर्गीकरण सांगा?
6) पृथ्वीच्या अंतरंगातील विलगत स्पष्ट करा.

प्र.3 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **10**

अ) विज्ञान व तंत्रज्ञान म्हणजे काय? वैज्ञानिक विचारपध्दतीच्या संकल्पना स्पष्ट करा.

किंवा

ब) सुर्यमाला व तिच्या उत्पतीच्या प्रमुख संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.4 वैज्ञानिक विचारपध्दतीतील मूलभूत संकल्पना स्पष्ट करा. **10**

SLR-AK-9

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Science Technology & Development – I (Compulsory)
INTRODUCTION to S.T. D.

Day & Date: Tuesday, 19-11-2019 Max. Marks: 40
Time: 11:30 AM To 01:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Select the correct alternatives from the following rewrite the sentence. 08

1) Zariya mine is famous for _____.
   a) Coal b) Iron ore
   c) Bauxite d) Manganese

2) In _____ state is first Atomic Energy Center established in India.
   a) Gujarat b) Maharashtra
   c) Odisha d) Rajasthan

3) Nandi Hover crafts ore anon is done by _____.
   a) Dr. Homibhabha b) Dr. Raman C.V.
   c) Dr. Jayant Narlikar d) Dr. A. P. J. Abdul Kalam

4) _____ Is the biggest Hydal Power centre in India.
   a) Hirakud b) Bhkra
   c) Nagarjuna sagar d) Koyna

5) _____ statelier is launched first by India with help of U.S.S.R.
   a) Rohini-1 b) Bhaskar
   c) Insate-1 d) Aryabhata

6) _____ has written the word famous book of ‘sidhantshiromani’
   a) Bhaskarya charaya b) Aryabhatta
   c) Charak d) Bramhgupta

7) _____ is known as the zero energy reactor.
   a) Zerlina b) Dhruv
   c) Apsara d) CIRAS

8) Bombay high is famous for _____.
   a) Gold b) Manganese
   c) Coal d) Oil

Q.2 Answer the following questions. (Any Four) 12

1) What is earthquake?
2) Classification of Mineral Resources.
3) State the any two name of book written Dr. A. P. J. Kalam.
4) Define solar system.
5) Classification of resources.
6) Explain the discontinuity interior of the earth.

Q.3 Answer the following questions. (Any One) **10**

1) What is Science and Technology? Explain the concept of scientific thinking.

OR

2) Explain the major hypothesis originated our solar system.

Q.4 State the Fundamental concepts in scientific thinking. **10**

SLR-AK-90

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Music (Paper - II)
INDIAN MUSIC

Day & Date: Saturday, 12-10-2019 Max. Marks: 35
Time: 03:00 PM To 04:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **07**

1) लयीचे ––– प्रकार आहेत.
अ) 2 ब) 3
क) 1 ड) 4

2) पं. वि. दि. पलुस्कर यांचे मूळ आडनाव ––– होत.
अ) पंत ब) गाडगीळ
क) बर्वे ड) नेने

3) केरवा तालाच्या ––– मात्रा आहेत.
अ) 3 ब) 5
क) 7 ड) 4

4) रूपक तालामध्ये सम व खाली ––– मात्रेवर आहे.
अ) दुसऱ्या ब) सहाव्या
क) पहिल्या ड) आठव्या

5) वृंदावनी सारंग ––– यावेळी गातात.
अ) दुपारी ब) सकाळी
क) रात्री ड) संध्याकाळी

6) राष्ट्रगीताचे जनक ––– आहेत.
अ) पु. ल. देशपांडे ब) ग. दि. माडगूळकर
क) रविद्रनाथ टागोर ड) सुधीर फडके

7) ––– हे सुषीर वाद्य आहे.
अ) टाळ ब) तबला
क) सरोद ड) सनई

प्र.2 गीत व गीतवयव याबाबत माहिती लिहा. **08**

प्र.3 अ) राग भिमपलास किंवा भैरव शास्त्रीय माहिती लिहा. **03**
ब) ताल रूपक किंवा एकताल ठेकाबोलसह माहितीसह लिहा. **03**

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **07**
गीतवर्ण बाबत माहिती लिहा. (स्थायी, आरोही, अवरोही, संचारी)

किंवा

ताल एकताल दुप्पट करा.

प्र.5 पं. वि. दि. पलुस्कर यांचे जीवन चरित्र लिहा. **07**

SLR-AK-91

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Psychology (Paper – II)
GENERAL PSYCHOLOGY – II

Day & Date: Monday, 14-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) अभिजात अभिसंधान ––– अध्ययनाचा प्रकार आहे.
अ) साहचर्यात्मक ब) शाब्दिक
क) अशाब्दिक ड) अकारण

2) साधक अभिसंधान प्रयोगामध्ये उपयोगात आणलेल्या विशेष पेटीला ––– म्हणतात.
अ) लाकडी पेटी ब) पत्र पेटी
क) स्किनर पेटी ड) मुर्ख पेटी

3) वेदनिक माहितीचे संकेतीकरण, साठवण आणि पुनःप्रापण करणारी बोधात्मक प्रक्रिया म्हणजे ––– होय.
अ) स्मृतीनाश ब) स्मृती
क) प्रत्यानयन ड) पश्चात प्रतिमा

4) ज्या स्मृतीचे शब्दांत वर्णन करता येत नाही, पण कृती करता येतात त्यांना ––– स्मृती म्हणतात.
अ) व्यक्त स्मृती ब) वाचक स्मृती
क) प्रकाश झोत स्मृती ड) अव्यक्त स्मृती

5) ज्या व्यक्तीचा बुद्धीगुणांक 70 पेक्षा कमी असतो, तिला ––– समजले जाते.
अ) प्रतिभावान ब) भावनिक बुद्धीमत्ता
क) मतीमंदत्व ड) स्व–नियमन

6) एखादया व्यक्तीच्या जन्मापासूनच्या वयास ––– म्हणतात.
अ) मानसिक वय ब) जैविक वय
क) साधर्म्य वय ड) प्राथमिक वय

7) 16 व्यक्तीमत्व घटक (16PF) सिद्धांत ––– ने मांडला.
अ) फ्राईड ब) बिने
क) टर्मन ड) कॅटेल

8) कार्ल रॉजर्स हा ––– मानसशास्त्रज्ञ आहे.
अ) मानवतावादी ब) मनोविश्लेषणात्मक
क) गुणतत्व दृष्टिकोन ड) जैविक दृष्टिकोन

9) अहम हा ––– तत्त्वाशी संबंधीत असतो.
अ) आनंद ब) वास्तव
क) कामशक्ती ड) स्थिरीकरण

10) स्वतःच्या भावनांचे व्यवस्थापन करणे म्हणजे ––– होय.
अ) आत्मभान ब) सहसंवेदना
क) मानवतावादी ड) स्व–नियमन

11) जी माहिती स्मृतीमध्ये बराच काळ टिकून राहते तिला –––स्मृती म्हणतात.
अ) वेदनिक स्मृती ब) अल्पकालीन स्मृती
क) दीर्घकालीन स्मृती ड) शब्द अर्थपर स्मृती

12) अध्ययन साहित्याचे छोटे–छोटे भाग पाडणे म्हणजे ––– होय.
अ) क्रमन्वित अध्ययन ब) अभिजात अभिसंधान
क) साधक अभिसंधान ड) परिणाम नियम

13) अभिजात अभिसंधानाचा प्रयोग ––– या प्रयुक्तावर केला गेला.
अ) मांजर ब) उंदीर
क) कुत्रा ड) माकड

14) फ्रॉइडच्या मनोलैंगिक विकास सिद्धांतातील ––– ही प्रथम अवस्था आहे.
अ) मौखिक अवस्था ब) शैश्विक अवस्था
क) गुद अवस्था ड) सुप्त अवस्था

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) उद्दीपकाचे सामान्यीकरण म्हणजे काय?
2) प्रकाश झोत स्मृती म्हणजे काय?
3) प्रवाही बुद्धिमत्ता म्हणजे काय?
4) व्यक्तीमत्वाची आस्था सांगा.
5) प्रेरणामय विस्मरण म्हणजे काय?
6) बुद्धिमत्तेची व्याख्या लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) प्रबलन वेळापत्रक
2) दिर्घकालीन स्मृती
3) भावनिक बुद्धिमत्ता
4) व्यक्तीमत्त्व मापनाची प्रक्षेपण तंत्रे

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

स्टनबर्ग चा बुद्धिमत्तेचा त्रिमिती सिद्धांत स्पष्ट करा.

किंवा

फ्रॉइडचा मनोविश्लेषण सिद्धांत थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्र.5 पॅव्हलॉव्हचा अभिजात अभिसंधानाचा प्रयोग स्पष्ट करा. **14**

SLR-AK-91

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Psychology (Paper – II)
GENERAL PSYCHOLOGY – II

Day & Date: Monday, 14-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) Classical conditioning is a type of _____ learning.
   a) Association b) Verbal
   c) Non-verbal d) Shaping

2) The box used in instrumental conditioning is known as _____.
   a) Wooden box b) Letter box
   c) Skinner box d) Idiot box

3) _____ is the cognitive process of Encoding, Storing and Retrieving of information.
   a) Amnesia b) Memory
   c) Retrieval d) After image

4) The memory which cannot be described in words but can be brought in to action is known as _____.
   a) Explicit memory b) Declarative memory
   c) Flash bulb memory d) Implicit memory

5) A person having intelligent quotient below 70 is considered as _____.
   a) Intellectual Gifted b) Emotional Intelligent
   c) Mental retardation d) Self regulation

6) The age of a person since his birth means _____.
   a) Mental age b) Chromonological age
   c) Similarities age d) Primary age

7) Sixteen Personality (16PF) factor theory was proposed by _____.
   a) Freud b) Binet
   c) Terman d) Cattel

8) Carl Rogers was a _____ psychologist.
   a) Humanistic b) Psychoanalytic
   c) Trait approach d) Biological approach

9) Ego is related to the principle of _____.
   a) Pleasure b) Reality
   c) Libido d) Fixation

10) _____ means managing our own emotions.
   a) Self awareness b) Empathy
   c) Humanistic d) Self regulation

11) The information that lasts for a long time in the memory is called _____.
   a) Sensory memory b) Short term memory
   c) Long term memory d) Semantic memory

12) The division of learning literature into the small parts means _____.
   a) Programmed learning b) Classical conditioning
   c) Instrumental learning d) Law of effect

13) The classical conditioning experiment was conducted on the subject of _____.
   a) Cat b) Rat
   c) Dog d) Monkey

14) According to Freud _____ first stage of psycho-sexual development.
   a) Oral stage b) Phallic stage
   c) Annual stage d) Latened stage

Q.2 Attempt any four of the following questions. **16**

a) What is stimulus generalization?
b) What is flash bulb memory?
c) What is fluid intelligence?
d) Define personality.
e) What is motivated forgetting?
f) Define Intelligence.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Reinforcement schedule
b) Long term memory
c) Emotional intelligence
d) Projective measures of personality

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the Sternberg's triarchic theory of intelligence.

OR

Explain the Freud's theory of psychoanalytic.

Q.5 Explain the Pavlov Experiment of classical conditioning. **14**

SLR-AK-92

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Prakrit (Paper – II)
TEXT BOOK-PAIYA PANNASAYARO

Day & Date: Monday, 14-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 कंसातील योग्य शब्द निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) जयसिंहसूरी यांनी ––– कथा लिहिल्या आहेत.
अ) वीर ब) रौद्र
क) धर्म ड) काम

2) ––– श्रेष्ठींना आकाशगामिनी विद्या प्राप्त झाली.
अ) पती ब) जिनदत्त
क) राज ड) विदूषक

3) पत्नीने ––– मध्यरात्री तलवारीने भिती दाखविली.
अ) सहला ब) सोनाराला
क) एगोला ड) कसाइला

4) 'णमो आइरियाणं' म्हणजे ––– नमस्कार.
अ) आसिला ब) मातेला
क) आईला ड) आचार्यांना

5) पसंगावधाणं ही ––– धर्मोपदेशमाला या संग्रहातून घेतली आहे.
अ) कथा ब) कविता
क) गाथा ड) नाटका

6) सोनार पत्नीने ––– आभूषण मागितले.
अ) पतीचे ब) क्षत्रियाचे
क) राजाचे ड) विदूषकाचे

7) पालइ ––– अप्पहियकारगमेव सम्ममेसो।
अ) तं ब) तइ
क) तणि ड) तओ

8) तव ––– दुरायारा–असभवयणा अत्थि।
अ) पत्ती ब) सुहमि
क) पत्तीमा ड) जावणं

9) हे मयणस्स मायरा! ––– उग्घोडेहि।
अ) दारं ब) काउंसा
क) मसाआ ड) दाराणो

10) सो कहेइ– ––– महाबलिट्ठो।
अ) अहं ब) सभहा
क) हअप्प ड) अहहिं

11) हं समाहिणा वा असमाहिणा वा ––– पाविस्सं?
   अ) मरणं ब) सम्मंणि
   क) मरणंस ड) रणंमा

12) जाव खल्लिं न ––– ताव न भुंजामि।
   अ) पेच्छामि ब) सोनासि
   क) पेच्छामितो ड) पेच्छ

13) रत्तिम्हि मसाणे काउच्छग्गेण ––– ट्ठिदो।
   अ) ट्ठिदो ब) पालणो
   क) ट्ठिदोणा ड) महाणी

14) सो इंदिय–सुह–पसत्तो भोगे ––– गमेइ।
   अ) कालं ब) भायणं
   क) सुहं ड) परिवारं

प्र.2 गद्य भाषांतर करा (कोणतेही 4) **16**

1) एगम्मि गामे सुवण्णयारो वसइ। तस्स रायपहस्स मज्झभागे हट्टिगा विज्जइ। सया मज्झरत्तीए सो सुवण्णभरियं मंजूसं गहिऊण नियघरम्मि आगच्छइ।

2) तेणुत्तं–जिणदत्त–सेट्ठिपस्सम्हि मम णेदि। तदो सुदंसणमेरू–चेदियालयम्हि अग्गम्हि णेदूण दिट्ठदो। पुव्वित्तंतं कधिदूण तेण भणिदं–जधेदं सिद्धा तव उवदेसेण तधेव परलोग–सिद्धिं उवदेहि त्ति। तदो चारणमुणि–सण्णिधम्हि तवं तवेदूण कइलासे केवलं उप्पज्जेदूण मोक्खं गदो।

3) जसोमई वएइ हे नाह! विणा कारणं मुणिणो कया वि न हसंति, अवस्सं किं पि एत्थ पयोयणं होज्जा। नागदत्तो भणइ ता अवस्सं हं मुणिस्सं समीवे गंतूण हसणकारणं पुच्छिस्सं एवं वोत्तूण भोयणं काऊण सो हट्टे गओ। अवरण्हकाले हट्टे थिओ नागदत्त कयविक्कयं कुणंतो आसि।

4) अन्नया सयललोग उम्माहयजणणे कुसुमरयरेणुगब्भिणे वियंभियदाहिणाणिले समुच्छलिय कलयले मणहर चच्चारि सद्दाणंदिणतरूणयेण पयट्टे महुसमए सहियायणपरिवुडा गया बाहिरूज्जाणं वहू। दिट्ठाणि सिणेहसारं चक्कवायमिहुणयाणि दीहियाए रमंताणि, अन्नया सारसमिहुणयाणि, पुलइओ हंसओ हंसियमणुणिंतो।

5) तेण कोटि–दव्व–वएण बारह वरिसेहिं सत्तमालाओ महा–पासाओ निम्मविओ। सो पासाओ तारिसा जाओ जस्स पासायस्स वरिसाणं सहस्सं जाव कक्करो– वि न खरेज्जा।

6) सा अब्भंतर–त्थिआ सुणंति वि असुणंतीव किंचि कालं थिआ। अईवक्कोसणे सा आगच्च दारं उग्घाडिऊण एवं पुच्छइ– किं बहु अक्कोसमि? सो भयभंतो गिहम्मि पविसिअ भज्जं कहेइ, दारं सिग्घं पिहाहि, तालगं पि देसु।

प्र.3 पद्य भाषांतर करा/ सोडवा (कोणतेही 4) **12**

1) जो देइ परे दुक्खं तं चिय, सो लहइ लक्खसयगुणिणं।
   बीयं जहा सुखित्ते वावियं, बहु फलं महुरं होइ।।

2) निंबाउ न होइ गुलो, उच्छु न य हुंति निंबगुलियाओ।
   हिंसाए न होइ सुहं, न य दुक्खं अभयदाणेणं।।

3) सीहेण पुणो भणियं अहियं सीयं पडइ माहम्मि।
   तेहिं पुणो वि भणियं पुच्छामो बहुस्सुयं कं पि।।

4) दक्खत्तणयं पुरिसस्स पंचगं, सइयमाहु सुंदेरं।
   बुद्धी सहस्स–मुल्ला, सय–सहस्साइं पुण्णाइं।।

5) संधि सोडवा
   अ) नियावासे
   ब) केणावि

6) संधि करा.
   अ) जह+इच्छियं =
   ब) महा + अडवीए =

प्र.4 **अ)** पण्णसायरो पुस्तकातील पसंगावधाणं या कथेचे विश्लेषण करा.

किंवा

ब) संसारी नागदत्तास मुनींनी कसे स्थिर केले हे उद्धरणांसह स्पष्ट करा.

प्र.5 हुशार मांजराने वाघ व सिंहातील वाद कसा सोडविला त्याचे काव्याद्वारे विश्लेषण करा. **14**

SLR-AK-93

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Paper – II)
INDIAN ECONOMY

Day & Date: Tuesday, 15-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) भारतातील औद्योगीकरणाच्या प्रक्रियेमध्ये ––– उद्योगाकडे दुर्लक्ष करण्यात आले.
अ) मोठे उद्योग ब) भांडवली वस्तू
क) लोखंड आणि पोलाद ड) लघु आणि कुटिर

2) कुटीर उद्योगामध्ये कामगारांची संख्या ––– पेक्षा जास्त नसते.
अ) 50 ब) 20
क) 5 ड) 10

3) ––– यांच्या मतानुसार जी व्यक्ती दररोज 2250 पेक्षा कमी कॅलरीज मिळवते ती दारिद्रय रेषेच्या खाली आहे असे समजले जाते.
अ) गांधी आणि नेहरू ब) टिळक आणि आगरकर
क) दांडेकर आणि रथ ड) मनमोहनसिंह आणि चिदंबरम

4) नीती आयोगाची स्थापना ––– या वर्षी करण्यात आली.
अ) 2018 ब) 2014
क) 2015 ड) 1951

5) ––– हे नीती आयोगाचे अध्यक्ष असतात.
अ) वित्त मंत्री ब) कृषी मंत्री
क) भारताचे राष्ट्रपती ड) प्रधानमंत्री

6) सन 1991 मध्ये ––– यांनी आर्थिक विकासाचे एल. पी. जी प्रतिमान मांडले.
अ) डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम ब) राजीव गांधी
क) डॉ. मनमोहन सिंह ड) धनंजयराव गाडगीळ

7) डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम यांनी विकासाचे ––– प्रतिमान मांडले.
अ) मिसाईल ब) एल. पी. जी
क) पुरा ड) शहरी

8) सन 2011 च्या जनगणनेनुसार ––– टक्के लोकसंख्या कामगार वर्गामध्ये मोडते.
अ) 44 ब) 55
क) 66 ड) 77

9) महाराष्ट्रातील पीक रचनेवर ––– हे घटक परिणाम करतात.
अ) भौतिक ब) आर्थिक
क) सामाजिक ड) हे सर्व

10) ––– मि. मि. पेक्षा कमी पाऊसावरील शेती कोरडवाहू शेती म्हणून ओळखली जाते.
अ) 700 ब) 1000
क) 1500 ड) 500

11) सहकार क्षेत्र ––– कमी करते.
अ) समानता ब) असमानता
क) उत्पादन ड) लोकसंख्या

12) महाराष्ट्रातील दुध सहकारी संस्थांची ––– ही समस्या आहे.
अ) सरकारी मदतीचा अभाव ब) दुधाचा दर्जा
क) अकार्यक्षम व्यवस्थापन ड) वरील सर्व

13) महाराष्ट्रातील सहकारी साखरकारखान्यामुळे ––– भाग विकसित झाला.
अ) शहरी ब) जंगली
क) ग्रामीण ड) यापैकी नाही

14) पहिले औद्योगिक धोरण ––– या वर्षी जाहीर करण्यात आले.
अ) 1950 ब) 1956
क) 1991 ड) 1948

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) भारतीय अर्थव्यवस्थेतील उद्योगांची भूमिका स्पष्ट करा.
2) महाराष्ट्रातील कोरडवाहू शेतीच्या समस्या
3) नीती आयोगाची कार्ये
4) एल. पी. जी. प्रतिमान
5) महाराष्ट्राच्या अर्थव्यवस्थेची चार वैशिष्टये सांगा.
6) 'पुरा' प्रतिमान म्हणजे काय?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) भारतीय नियोजनाची ठळक वैशिष्टये
2) महाराष्ट्रातील फळ आणि फूल शेतीच्या समस्या
3) महाराष्ट्राच्या अर्थव्यवस्थेतील सहकाराची भूमिका
4) महाराष्ट्राच्या अर्थव्यवस्थेतील सेवा क्षेत्राची भूमिका

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

लघु आणि मध्यम उद्योगांच्या समस्या सांगा.

किंवा

महाराष्ट्रातील दुध सहकारी संस्थांच्या समस्या स्पष्ट करा.

प्र.5 महाराष्ट्रातील सहकारी साखरकारखान्यांच्या समस्या सांगा. **14**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Economics (Paper – II)
INDIAN ECONOMY

Day & Date: Tuesday, 15-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) In process of Industrialization in India _____ Industries are neglected.
   a) Large scale b) Capital goods
   c) Iron and Steel d) Small and Cottage

2) In cottage Industry the numbers of workers are not more than _____.
   a) 50 b) 20
   c) 5 d) 10

3) _____ pointed out that the persons who earn daily below 2250 Calories is known as below poverty line.
   a) Gandhi and Neharu
   b) Tilak and Agarkar
   c) Dandekar and Rath
   d) Manmohan Singh and Chidambaram

4) NITI Aayog established in the _____ year.
   a) 2018 b) 2014
   c) 2015 d) 1951

5) _____ is a president of NITI Aayog.
   a) Finance Minister b) Agriculture Minister
   c) President of India d) Prime Minister

6) _____ introduced the LPG model of Economic Development in 1991.
   a) Dr. A. P. J. Abdul Kalam b) Rajiv Gandhi
   c) Dr. Manmohan Singh d) Dhananjayrao Gadgil

7) _____ model of development was introduced by Dr. A. P. J. Abdul Kalam.
   a) Missail b) LPG
   c) PURA d) Urban

8) In 2011 census the _____ percentage population is indentified labour category.
   a) 44 b) 55
   c) 66 d) 77

9) In Maharashtra _____ factors affecting the cropping pattern.
   a) Physical b) Economical
   c) Social d) All of these

10) Below ____ MM rainfall area is known as dry land farming.
   a) 700 b) 1000
   c) 1500 d) 500

11) Co–operative sector reduces _____.
a) equality b) inequality
c) production d) population

12) _____ is a problem or Maharashtra's Dairy co-operatives.
a) Lack or Government Aid b) Quality of Milk
c) Inactive Management d) All of the above

13) _____ area is developed in Maharashtra because of co-operative sugar factories.
a) Urban b) Forest
c) Rural d) None of these

14) The first Industrial policy was launched in the _____ year.
a) 1950 b) 1956
c) 1991 d) 1948

Q.2 Write short answers. (Any Four) **16**

a) Explain the Role of Industries in Indian Economy.
b) Problems of Dry Land Farming in Maharashtra.
c) Functions of NITI Aayog.
d) LPG Model
e) Four salient features of Economy of Maharashtra.
f) What is PURA Model?

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Broad objectives of Indian planning
b) Problems of Horticulture and Floriculture in Maharashtra.
c) Role of co-operatives in economy of Maharashtra.
d) Role of service sector in Maharashtra's economy.

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

State the problems of small and medium enterprises.

OR

Explain the problems of Dairy co–operatives in Maharashtra.

Q.5 State the problems of co-operative sugar factories in Maharashtra. **14**

SLR-AK-94

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Ancient Indian History and Culture (Paper – II)
POLITICAL AND CULTURAL HISTORY OF ANCIENT INDIA UPTO A.D 650

Day & Date: Tuesday, 15-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) मौर्य सत्तेचा शेवटचा राजा ––– हा होता.
अ) कुणाल ब) दशरथ
क) बृहद्रथ ड) बिंदूसार

2) सेल्युकस निकेटरने ––– या राजदूताला चंद्रगुप्त मौर्याच्या दरबारात पाठविले.
अ) मेगॅस्केनीस ब) कर्टीअस
क) प्लीनी ड) मिनँडर

3) नंद घराण्याचा शेवट ––– राजाने केला.
अ) बिंबिसार ब) चंद्रगुप्त
क) अशोक ड) कुणाल

4) सातवाहन घराण्याचा संस्थापक ––– हा होता.
अ) सिमुक ब) पुळुमावि
क) हाल ड) सातकर्णी पहिला

5) 'गाथासप्तशती' ग्रंथ ––– या सातवाहन राजाने लिहिला.
अ) हाल ब) सातकर्णी–पहिला
क) पुळुमावि ड) यज्ञश्री

6) हरीषेण याने लिहिलेल्या अलाहाबाद प्रशस्ती मध्ये ––– या गुप्त राजाची माहिती मिळते.
अ) चंद्रगुप्त दुसरा ब) समुद्रगुप्त
क) कुमारगुप्त ड) स्कंदगुप्त

7) प्राचीन भारतात ––– कालखंड सुवर्णयुग म्हणून ओळखला जातो.
अ) मौर्य ब) सातवाहन
क) गुप्त ड) वर्धन

8) कलिंगच्या युद्धानंतर सम्राट अशोकाने ––– धर्माचा स्वीकार केला.
अ) बौद्ध ब) जैन
क) शैव ड) वैदिक

9) 'राजतरंगिणी' हा ग्रंथ ––– ने लिहिला.
अ) राजशेखर ब) कल्हण
क) बिल्हण ड) अल्बेरूणी

10) गुप्तकाळात पूर्वेकडील समुद्रकिनाऱ्यावर ––– हे प्रसिद्ध व्यापारी बंदर होते.
अ) भडोच ब) ताम्रलिप्ती
क) सोपारा ड) कल्याण

11) गुप्त घराण्यातील ––– हा राजा विक्रमादित्य या नावाने ओळखला जातो.
अ) चंद्रगुप्त पहिला ब) चंद्रगुप्त दुसरा
क) कुमारगुप्त ड) स्कंदगुप्त

12) वर्धन घराण्याचे राजधानीचे शहर ––– हे होते.
अ) कनोज ब) उज्जैन
क) राजगृह ड) वाराणसी

13) हर्षवर्धनच्या काळात ––– हा चिनी प्रवासी भारतात आला होता.
अ) फाहीयान ब) हयू–एन–त्संग
क) इत्सींग ड) यापैकी नाही

14) प्रभावती गुप्ता ही ––– या गुप्तराजाची मुलगी होती.
अ) चंद्रगुप्त दुसरा ब) समुद्रगुप्त
क) कुमारगुप्त ड) स्कंद गुप्त

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. **16**

1) चंद्रगुप्त मौर्याच्या कार्याचे मूल्यमापन करा.
2) कलिंगच्या युद्धांचे परिणाम स्पष्ट करा.
3) सातवाहन काळातील सामाजिक स्थितीवर चर्चा करा.
4) गुप्तकाळातील कलेचा विकास स्पष्ट करा.
5) मौर्य सत्तेच्या विनाशाची कारणे विशद करा.
6) हर्षवर्धनाच्या कार्याची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन थोडक्यात टिपा लिहा. **12**

1) अशोकाचा धम्म
2) सातकर्णी पहिला
3) कनोजची धर्मपरिषद
4) कुमारगुप्त

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

मौर्यकाळातील मध्यवर्ती प्रशासन व्यवस्थेची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

किंवा

गौतमीपुत्र सातकर्णीचे राजकीय कार्य विशद करा.

प्र.5 समुद्रगुप्ताचे राजकीय आणि सांस्कृतिक योगदान यावर चर्चा करा. **14**

SLR-AK-94

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Ancient Indian History and Culture (Paper – II)
POLITICAL AND CULTURAL HISTORY OF ANCIENT INDIA UPTO A.D 650

Day & Date: Tuesday, 15-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. **14**

1) The last emperor of Mauryan dynasty was _____.
   a) Kunal b) Dasharath
   c) Brahadrath d) Bindusar

2) Sellucus Neketor sent to _____ ambassador in the court of Chandragupta Maurya.
   a) Megasthenis b) Curtius
   c) Plini d) Minandar

3) _____ put an end of Nanda Dynasty.
   a) Bimbisar b) Chandragupta
   c) Ashok d) Kunal

4) The founder of Satvahan Dynasty was _____.
   a) Simuk b) Pulumavi
   c) Hal d) Satkarni – I

5) 'Gathasaptashati' was written by _____ Satvahan King.
   a) Hal b) Satkarni – I
   c) Pulumavi d) Yadnyasri

6) Harishena's Allahabad Prashasti gives information about _____ Gupta King.
   a) Chandragupta – II b) Samudragupta
   c) Kumargupta d) Skandgupta

7) _____ Age was known as the golden age of Ancient India.
   a) Maurya b) Satvahan
   c) Gupta d) Vardhan

8) King Ashok accepted _____ religion after the Kalinga War.
   a) Bouddha b) Jain
   c) Shaiv d) Vedic

9) The book Rajtarangini was written by _____.
   a) Rajshekhar b) Kalhan
   c) Bilhan d) Alberuni

10) _____ was an important part of the eastern coast during Gupta period.
   a) Bharoch b) Tamralipti
   c) Sopara d) Kalyan

11) _____ King of Gupta dynasty was also known as Vikramadutya.
   a) Chandragupta-I b) Chandragupta – II
   c) Kumargupta d) Skandgupta

12) _____ was the capital city of Vardhan dynasty.
a) Konouj b) Ujjain
c) Rajgrah d) Varanasi

13) During Harshavardhan period _____ Chinese traveller visited to India.
a) Fahien b) Yuan Chang
c) Itsing d) None of these

14) Prabhavati Gupta was the daughter of _____ Gupta king.
a) Chandragupta –II b) Samudragupta
c) Kumargupta d) Skandgupta

Q.2 Write the short answers. (Any Four) **16**

a) Evaluate the work of Chandragupta Maurya.
b) Explain the effect of Kaling war.
c) Discuss the social condition in the Satvahan period.
d) State the development of art in the Gupta period.
e) Describe the causes of down fall of the Mauryan Empire.
f) Explain the features of the work of Harshavardhan.

Q.3 Write short notes. (Any Two) **12**

a) Ashoka's Dhamma
b) Satkarni – I
c) Kanouj dharmparishad
d) Kumargupta

Q.4 Attempt any one of the following questions. **14**

Explain the main features of central administrative of Mauryan period.

OR

Describe the political work of Gautamiputra Satkarni.

Q.5 Discuss in detail the political and cultural contribution of Samudragupta. **14**

SLR-AK-95

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
History (Paper - II)
RISE OF MARATHA POWER (1600 A. D. – 1707 A. D.)

Day & Date: Wednesday, 16-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **14**

1) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या स्वराज्याचे ––– विभाग होते.
अ) चार ब) पाच
क) तीन ड) दोन

2) स्वराज्यामध्ये ––– महाल होते.
अ) 24 ब) 20
क) 18 ड) 12

3) शिवकालीन न्यायनिवाडयासाठी ––– या पुस्तकाचा आधार घेतला जात असे.
अ) भगवत्गीता ब) मिताक्षरा
क) अर्थशास्त्र ड) शुक्रनीतिसार

4) देशमुख व देशपांडे हे ––– मधील वतनदार होते.
अ) पेठ ब) कसबा
क) गाव ड) परगणा

5) छत्रपती शिवाजी महाराजांच्या गुप्तहेरखात्याचा प्रमुख ––– हा होता.
अ) नेताजी पालकर ब) माणकोजी दहातोंडे
क) बहिर्जी नाईक ड) प्रतापराव गुजर

6) किल्ल्याच्या हवालदाराचे वार्षिक वेतन ––– होते.
अ) 125 होन ब) 100 होन
क) 75 होन ड) 50 होन

7) मराठा आरमारातील दर्यासारंग ––– हा होता.
अ) हंबीरराव मोहिते ब) दौलतखान
क) ईब्राहिमखान ड) कान्होजी आंग्रे

8) शिवकाळात खाजगी घोडेस्वारास ––– म्हणत.
अ) शिलेदार ब) जुमलेदार
क) बारगीर ड) हजारी

9) न्यायव्यवस्थेतील यश प्राप्त झालेल्या पक्षाकडून मिळालेल्या रोख रकमेस ––– असे म्हटले जात असे.
अ) पट्टी ब) चटई
क) गुन्हेगारी ड) हरकी

10) छत्रपती शिवाजी महाराजांनी ––– पद्धत बंद केली.
अ) जमीनदारी ब) वतनदारी
क) ईमानदारी ड) वटई

11) राज्याच्या उत्पन्नाचा दहावा हिस्सा म्हणजे ––– होय.
   अ) चौथाई ब) सरदेशमुखी
   क) भूमी कर ड) चटई कर

12) पाटील यांची निशाणी ––– असे.
   अ) नागर ब) काठी
   क) नाणे ड) मोजपट्टी

13) छत्रपती संभाजीराजे व अकबर यांची भेट ––– या ठिकाणी झाली.
   अ) सातारा ब) पाली
   क) दहिवडी ड) सांगली

14) मुघल बादशहा औरंगजेबाचा मृत्यू इ. स. ––– मध्ये झाला.
   अ) 1713 ब) 1710
   क) 1709 ड) 1707

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) अष्टप्रधान मंडळातील न्यायाधीशाची कामे सांगा.
2) मराठा आरमारातील जहाजांचे प्रकार लिहा.
3) शिवकाळातील किल्ला प्रशासनव्यवस्था विशद करा.
4) गावगाडयातील चार सत्ता कोणत्या?
5) परगण्यातील वतनदारांची कामे स्पष्ट करा.
6) पैठण येथील कापडउद्योगांची माहिती लिहा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन टिपा लिहा. **12**

1) मुलकी प्रशासनाची वैशिष्टये
2) शिवकालीन व्यापार
3) छत्रपती शिवाजी महाराजांचे धार्मिक धोरण
4) छत्रपती संभाजी राजे

प्र.4 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **14**

शिवकालीन लष्करी प्रशासनाचे वर्णन करा.

किंवा

छत्रपती राजाराम व महाराणी ताराबाई यांचे मराठयांच्या स्वातंत्र्य युद्धातील योगदान स्पष्ट करा.

प्र.5 अष्टप्रधान मंडळाच्या प्रमुख वैशिष्टयांची चर्चा करा. **14**

SLR-AK-95

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
History (Paper - II)
RISE OF MARATHA POWER (1600 A. D. – 1707 A. D.)

Day & Date: Wednesday, 16-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 11:30 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) There were _____ parts of the Swaraj of Chhatrapati Shivaji Maharaj .
   a) Four b) Five
   c) Three d) Two

2) There were _____ mahals in the Swaraj.
   a) 24 b) 20
   c) 18 d) 12

3) The book _____ was used for the adjudication in shivkal.
   a) Bhagwatgita b) Mitakshara
   c) Arthashastra d) Shukraranitisar

4) Deshmukhs and Deshpandes were the watandars of _____.
   a) Peth b) Kosha
   c) Village d) Pargana

5) The chief of the spy department of Chhatrapati Shivaji Maharaj was _____.
   a) Netaji Palkar b) Mankoji Dahatonde
   c) Bahirji Naik d) Prataprao Gujar

6) The annual salary of the Hawaldars of the fort was _____.
   a) 125 Hon b) 100 Hon
   c) 75 Hon d) 50 Hon

7) _____ was the Daryasarang in Maratha Navy.
   a) Hambirrao Mohite b) Doulatkhan
   c) Ibrahim khan d) Kanhoji Angre

8) The amount taken by succeeding party of judiciary was called _____.
   a) Patti b) Chatai
   c) Gunhegari d) Harki

9) Horse riders who were not the government's servents in Shivkal were called _____.
   a) Shiledar b) Jumledar
   c) Bargir d) Hazari

10) Chhatrapati Shivaji Maharaj abolished _____ system.
   a) Zamindari b) Watandari
   c) Inamdari d) Batai

11) The tenth part of income of the state is _____.
   a) Chouth b) Sardeshmukhi
   c) Bhumi Tax d) Chatai Tax

12) The symbol of patil was _____.
a) Plough b) Stick
c) Coin d) scale

13) The meeting between Chhatrapati Sambhaji Raje and Akbar was held at ____.
a) Satara b) Pali
c) Dahiwadi d) Sangli

14) Mughal Badshah Aurangzeb died in_____.
a) 1713 b) 1710
c) 1709 d) 1707

Q.2 Answer of the following questions (Any Four) **16**

a) State the duties of Nyayadhish in Asthapradhan Mandal.
b) Write the type of ships in Maratha navy.
c) State the fort administration of shivkal.
d) Which are the four powers of Gavgada?
e) Explain the duties of paragana vatandars.
f) Write the information about the textile industry of Paithan.

Q.3 Write short notes. (any Two) **12**

a) Characteristics of civil administration.
b) Trade in Shivkal
c) Religious policy of Chhatrapati Shivaji Maharaj .
d) Chhatrapati Sambhaji Raje

Q.4 Answer of the following questions. (Any One) **14**

Describe the military administration of Shivkal.

OR

Explain the contribution of Chhatrapati Rajaram and Maharani Tarabai in the war of independence of Marathas

Q.5 Discuss the main features of Ashthapradhan mandal. **14**

SLR-AK-96

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Linguistics (Paper - II)
INTRODUCTION TO LINGUISTICS

Day & Date: Wednesday, 16-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 03:00 PM To 05:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct alternatives given below. 14

1) Morpheme is the _____ meaningful unit in the grammatical analysis of language.
   a) minimal b) biggest
   c) optimal d) active

2) A _____ morpheme can be used independently in a sentence.
   a) bound b) free
   c) zero d) inflectional

3) WTO is an example of _____.
   a) blending b) acronymy
   c) conversion d) suffixation

4) _____ is an example of pre-fixation.
   a) foretell b) ding-dong
   c) present d) auto

5) In the word 'peacefully' there are _____ suffixes.
   a) four b) three
   c) two d) one

6) The variants of a morpheme are called _____.
   a) phonemes b) allophones
   c) allomorphs d) prefixes

7) '-tion' is an example of _____ forming suffix.
   a) noun b) adjective
   c) verb d) None of the above

8) _____ is an open class word.
   a) determiner b) preposition
   c) adverb d) auxiliary

9) Enumerator is an example of _____ class word.
   a) open b) closed
   c) free d) bound

10) Determiner functions as _____ in noun phrase.
   a) pre-modifier b) post-modifier
   c) head d) subject

11) Pronoun is used as dummy word in place of _____.
   a) adjective b) verb
   c) noun d) preposition

12) _____ is an obligatory element in a phrase.
a) Modifier b) Head
c) Enumerator d) Article

13) In the structure of a phrase, Enumerator is _____ element.
a) optional b) compulsory
c) finite d) obligatory

14) Verb Phrase functions as _____ in a sentence.
a) subject b) object
c) complement d) predicate

Q.2 Answer any four of the following questions. **16**

a) Analyze the following words morphologically:
internationally, unfriendliness

b) Identify the process of word formation in the following words:
incomplete, tick-tick, flue, brunch

c) Identify prefixes and suffixes in the following words:
discovery, uncertainty

d) Analyze the underlined phrases giving form and function labels:
i) Brave person always speaks the truth.
ii) John is very clever.
iii) Mary could have written the exact answer.
iv) Children play hockey on the ground.

e) Identify SPOCA in the following sentences:
i) Ram reads a newspaper.
ii) Students are very clever.
iii) The Globe theatre is in London.
iv) John gave Mary a nice gift.

f) Identify Noun phrases in the following sentences:
i) The Prime Minister visited America.
ii) Many people were the visitors.
iii) They were the guests.
iv) Clever John was in Mumbai.

Q.3 Write short answers of any two of the following. **12**

a) Write a note on free Morpheme.

b) Explain Clipping and Blending as processes of word formation.

c) Write a note on structure and functions of Prepositional Phrase with suitable examples.

d) Write a note on structure and functions of Adjective Phrase with suitable examples.

Q.4 Answer any one of the following questions. **14**

What is a Noun Phrase? Explain structure and functions of noun phrase with suitable examples.

OR

Write a detailed note on the four types of Open Class words.

Q.5 What are the major processes of word formation? Explain with appropriate examples. **14**

SLR-AK-97

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Marathi (Paper – III)
कविता वाङ्मयप्रकार आणि काव्यास्वाद

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

सूचना : 1) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.
2) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. **14**

1) 'नांगरून पडलेली जमीन सर्वत्र' या कवितेतील जख्ख म्हातारी पाणावल्या डोळयांनी कोणाचे महिमान गाते.
अ) रान मातीचे ब) गोऱ्या राजाचे
क) सणा–सुदीचे ड) पावसाचे

2) 'झाकड पडली थांबू नको' या कवितेतील युवती कशी आहे?
अ) गुलजार ब) देखणी
क) सकवार ड) शेलाटी

3) ना. धो. महानोर यांनी कोणते खंडकाव्य लिहले आहे?
अ) गांधारी ब) प्रार्थना दयाधना
क) गाथा शिवरायांची ड) अजिंठा

4) 'नदीचा काठ : लांब उतरणीचा' या कवितेतील तिच्या अंगाशी कोण लगट करून गेले?
अ) राजबन्सी पंखाचे पाखरू ब) रानवेडा राजकुमार
क) रानवारा ड) प्रियकर

5) 'बोंडाबोंडात कपाशी' या कवितेतील युवतीच्या फुललेल्या मनाला कशाचं इंधन मिळतं आहे?
अ) रानगंधाचं ब) गोड स्वप्नांचं
क) आनंदाचं ड) चांदण्यांचं

6) 'नदी काठावर कर्दळीचे बळ' या कवितेतील आब्यांच्या झाडाला काय सोसत नाही?
अ) लगडलेले आंबे ब) आनंदाचं ओझं
क) मोहराचा वास ड) मायेचा भार

7) झाडे झाली हिरवीशी या कवितेतील शीळ कोठे घुमते?
अ) कानात ब) एकांती
क) मनात ड) रानात

8) 'डोळे थकून थकून गेले' या कवितेतील निमंत्रण कशासाठी आहे?
अ) गळाभेट घेण्यासाठी ब) सुख दुःख वाटण्यासाठी
क) चर दिस भेटीसाठी ड) पिकात धुडगूस घालण्यासाठी

9) रूपवंत पोरी कशासाठी स्वतःच्या शरीराचा भोग देतात?
अ) पासरीभर ज्वारीसाठी ब) शरीर सुखासाठी
क) धनप्राप्तीसाठी ड) कपडयांसाठी

10) शेंदरी उन्हात, रानात कोण रूसले आहे?
अ) नवतरूणी ब) केळ कमळण
क) राजस पाखरू ड) कपाशीचे बोंड

11) कवी कोणाच्या हिरव्या बोलीचा शब्द झाला?
   अ) शेताच्या ब) शेतकऱ्याच्या
   क) पावसाच्या ड) प्रियकराच्या

12) ना. धो. महानोर यांनी लिहलेली कादंबरी कोणती?
   अ) महानायक ब) स्वामी
   क) झोंबी ड) गांधारी

13) कवी ना. धो. महानोर यांचे गाव कोणते?
   अ) पळसखेड ब) अजिंठा
   क) सोयेगाव ड) औरंगाबाद

14) ना. धो. महानोर यांनी शब्दगंधेला कोणती विनंती केली?
   अ) पाऊस पाडण्याची ब) आशीर्वाद देण्याची
   क) बाहुत घेण्याची ड) उजेड देण्याची

प्र.2 खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **16**

1) ना. धो. महानोर यांच्या 'रानातल्या कविता' मधील बोलीभाषेचा आढावा घ्या.
2) 'रानातल्या कविता' या कविता संग्रहाच्या आधारे महानोरांच्या कवितांची वैशिष्टये सांगा.
3) ना. धो. महानोर यांच्या 'रानातल्या कवितांमध्ये' प्रकट होणारे ऋतू विशद करा.
4) 'रानातल्या कविता' या कवितासंग्रहातील आत्मपर कवितांचा परामर्श घ्या.
5) ना. धो. महानोर यांच्या कवितेतील विशेषणांची चर्चा करा.
6) 'रानातल्या कविता' या संग्रहात गर्भवती स्त्रीचे वर्णन कसे आले आहे?

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **12**

1) महानोरांच्या कविता रानातला रानसंस्कार कसा अभिव्यक्त करते?
2) मराठीतील रूढ निसर्ग कवितेपेक्षा महानोरांच्या कवितेचे वेगळेपण स्पष्ट करा.
3) भिजलेल्या निसर्गाचे चित्रण 'रानातल्या कवितांमध्ये' कसे आले आहे?
4) 'रानातल्या कविता' मध्ये सोसिक स्त्रीचे चित्र कसे उमटले आहे?

प्र.4 खालील कवितेचे भावसौंदर्य स्पष्ट करा. **14**

माझी कविता

माझी कविता
फाटकी चोळी

ठिगळांच्या पदरानं दडवत
रणरणतं ऊन
खुरपणारी

बाभळीला झोके
घेत घेत
उपाशीपोटी झोपी गेलेली
माझी मलूल कविता

रोज एक स्वप्न
शिळया भाकरीसोबत तोंडी लावून
सुतकीचे घाव
दगडावर मारताना धपापणारी
माझी आशाळभूत कविता

'बा' ची वाट पाहून
रात्र पडते पोटात घेऊन
पोरांसहित तेव्हा
भुकेजल्या चुलीसाठी काटे तोडताना

तळहातात मोडलेला काटा उपसून
मुक्यानंच टिपं गाळणारी
अश्राप माझी..... सोशिक कविता

जिचे हात राबले आजन्म
जिनं रचले इमले दुसऱ्यांचेच
स्वस्वप्नांच्या मढयावर
सौंदर्याच्या इतिहासात
विरूपतेनं जिला गाडले गेले
इथल्या प्रत्येक घराच्या किल्याच्या
आणि महालाच्या पायात

ताजमहालाच्या निर्मितीनंतर
जिथे कापले गेले हात
तीच अन्यायग्रस्त
माझी मजूर कविता

जी जन्मते
प्रश्न घेऊन जीव घेणा
अन् निरूपायानं येते
चव्हाटयावर
थांबून वाटेवर
तुम्हा इज्जतदारांना खुणावणारी
माझी बहिष्कृत कविता.

– नागराज मंजुळे

किंवा

प्र.4 खालील कवितेचे रसग्रहण करा.

ज्योतीराव

तुमचा देहकार पुतळा
ज्योतीराव, आज राजधानीत
राजधानीच्या गर्भागारात
थाटानं उभा राहिला.
आनंद वाटला.
टाळयांनी गजरलेली भाषणं
हारतुऱ्यांच्या राशी
(हे तुमच्या समाजाला प्रोत्साहनच)
वृत्तपत्रांतून फोटो, स्फुटे, इत्यादी – हेही आनंददायकच.

ज्योतीराव पडवडत नसले तरी
त्यांचे पुतळे आम्हाला परवडतात.
आणि वर्षातून एकदा
घनाघोर आठवतात
लंबरूंद लफफेदार भाषणासाठी
हेही नसे थोडके;

जेव्हा ज्योतीराव,
चंद्रसूर्य मावळतात,
तेव्हा त्या घनांध काळोखात
काजव्यांनाही
प्रकाशदाते म्हणावं लागतं
थांबा–ज्योतीराव,
तुमच्या हातातला आसूड
असा क्रोधाने उगारू नका.....
तुमचं सारं सत्यशोधन
गावागावातल्या भिंतीवरती

कोळीष्टकासारखं
चढून बसंल आहे.
मान्य आहे.....

जातीयतेवर पहिला
वज्रकठोर प्रहार करणारं
तुमचं महर्षीपद

आम्ही माळयांच्या जमातीत
रेटलं आहे,

मान्य आहे.....
तुम्ही दिलेले प्रकाशकिरण
सत्तालालसेच्या गटारात
आम्ही फेकले
आणि तुम्हाला केले
फक्त भोई
सरंजामी पालख्यांचे,
मान्य आहे.....
पण लक्षात ठेवा, ज्योतीराव,
तुम्ही आता फक्त
पुतळा आहात,
पुतळयांना अधिकार नसतो
संतप्त होण्याचा,

भोवतालच्या व्यवहारात उतरण्याच्या,
त्यांनी अधिकार असतो फक्त
जयंतीमयंतीच्या हारांच्या,
आणि एरव्ही
काकादिक पक्ष्यांच्या
विष्ठाप्रधान सहवासाचा.

– कुसुमाग्रज

प्र.5 ना. धो. महानोर यांच्या रानातल्या कवितांमधील स्त्रीकेंद्री कवितांचा परामर्श घ्या. **14**

SLR-AK-98

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Urdu (Paper - III)
SAFARNAMA, DRAMA & MULAQUAT NIGARI

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

سوال نمبر1. صیحح متبادل کا انتخاب کر کے خانہ پری کیجیے :- **14**

1) پروفیسر اسادہ ڈپٹی نذیر احمد کے ناول _____ کا جاپانی زبان میں ترجمہ کررہے تھے-

ایامی ، توبت النصوح ، ضدی ، شکست

2) جاپان میں فن پھولوں کی سجاوٹ کے _____ کہتے ہیں -

سان ، گزائی مس ، پچ منکو، اکیبانہ

3) جاپان کے دورے کے لیے _____ کا انتخاب کیا گیا تھا -

مجتبی حسین ، محمد حسین ، سید حسین ، احمد حسین

4) کیپٹن جاپان نے اعلان کیا کہ ہم _____ پر سے گزر رہے ہیں -

بنگلور ، دہلی ، ممبئی ، کلکتہ

5) جاپان کی قدیم راجدھانی _____ ہے -

واشنگٹن برلین ، ٹوکیو، کولمبو

6) مجتبی حسین کے بڑے بھائی کا نام _____ تھا-

ابن انشاء ابراہیم جلیس، سلیمان خطیب ، حسن خان

7) پروفیسر سوزو کی چہیتے شاگرد _____ تھے-

ہیروشی اندوجین ، مسٹر آنا ہارا ، مسٹر بین ہاگیتا

8) جاپانی لڑکی _____ کی تصویر اپنے ہاتھوں میں پکڑے ہر مسافر کو بڑی بیتابی کے ساتھ تاک رہی تھی -

احمد ذآکر حسین ، عابد حسین ، مجتبی حسین حسین

9) بی بی ! تمہارا اس طرح بے کار بیٹھے رہنا_____ کی قسم اچھا نہیں لگ رہا ہے -

اللہ ، خدا، بھگوان ، ایشور

10) مس آسانو نے مجتبی حسین کے لیے _____ کا رس منگوایا -

سیب، انار ، موسمبی ، سنگترے

11) اوسانو کا یونیورسٹی "برائے بیرونی مطالعا ت کی تاریخ _____ سال پرانی ہے -

پچاس ، ساٹھ ، ستر ، اسی

12) جاپان میں اردو کے طلباء _____ کو جاپان کے "بابائے اردو" کہتے ہیں -

مس مس کمورا، پروفیسر گامو، پروفیسر سوزوکی پرینا،

13) پروفیسر سوزوکی نے کہا گلبرگہ کے احباب میں _____ کی یاد بہت آتی ہے-

عبدالمجید ، عبدالحق ، محمد مجیب ، سلیمان خطیب

14) مجتبی حسین کو ہوائی اڈے پر _____ دوست الوداع کرنے کے لیے آئے تھے -

تین ، چار ، پانچ ، چھ

سوال نمبر.2. **مختصر جواب لکھئیے :- (کوئی چار)** **16**

1) جاپانی لوگ کون کون سے کام کیلکولیٹر کی مدد سے کرتے ہیں -

2) مجتبی حسین کے دوستوں نے جاپان سے کونسی چیزیں لانے کی فرمائش کی تھی -

3) ہانگ کانگ کی رونق سیاحوں سے ہے کیوں -

4) بنکاک کا کھانا اور ہانگ کانگ کے کھانے میں کیا فرق تھا -

5) مجتبی حسین نے پان امریکہ طیارے کا انتخاب کیوں کیا -

6) مجتبی حسین کی اہلیہ محترمہ کی فہرست میں کیا لکھا تھا -

سوال نمبر.3. **مختصر نوٹ لکھئیے :- (کوئی دو)** **12**

1) مس آسانو -

2) گرین ہوٹل -

3) جاپان میں اردو -

4) جاپان میں ہم لکھ پتی بن گئے

سوال نمبر.4. **مفصل جواب لکھئیے :- (کوئی ایک)** **14**

1) اردو میں سفر نامے کا آغاز و ارتقاء پر سیر حاصل معلومات دیجئے -

2) "پروفیسر سوزوکی –اردو – اور مسز سوزوکی" کا خلاصہ اپنے الفاظ میں تحریرکیجئیے -

سوال نمبر.5. "جاپان چلو جاپان چلو" اس تصنیف کا تنقیدی جائزہ کیجئیے - **14**

SRL-AK-99

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester – III) (CBCS) Examination Oct/Nov-2019
Kannada Paper – III
VACHAN MATTU TATVAPADA

Day & Date: Saturday, 05-10-2019 Max. Marks: 70
Time: 08:00 AM To 10:30 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.1 ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ **14**

1) ಯಾವುದು ಮೋಕ್ಷ ಸಾಧನ ? –
- **1)** ಸಪ್ತಾಕ್ಷರಿ ಮಂತ್ರ
- **2)** ಬಸವ ಮಂತ್ರ
- **3)** ಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರ
- **4)** ದೇವೀ ಮಂತ್ರ

2) ಲಿಂಗವಂತ ಧರ್ಮಗುರು –
- **1)** ಅಲ್ಲಮ
- **2)** ಬಸವಣ್ಣ
- **3)** ರೇವಣಸಿದ್ಧ
- **4)** ಪೈಗಂಬರ

3) ಬಸವನ ಕುಲವನ್ನರಿಸಿದರೆ ತಪ್ಪದು –
- **1)** ವೈಕುಂಠ
- **2)** ನಾಯಕ ನರಕ
- **3)** ಮಣ್ಣಾಗುವುದು
- **4)** ಮೃತ್ಯುಲೋಕ

4) ಯಾರು ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಹೋಗಬಾರದು ? –
- **1)** ಮುಸ್ಲೀಮರು
- **2)** ವೈದಿಕರು
- **3)** ಲಿಮಗವಂತರು
- **4)** ಜೈವರು

5) ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಜನಕ –
- **1)** ಅಲ್ಲಮ
- **2)** ದೇವರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ
- **3)** ಬಸವಣ್ಣ
- **4)** ಸಿದ್ಧರಾಮ

6) ಶಿವಾನಂದ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ವಚನಾಂಕಿತ –
- **1)** ಶಿವಾನಂದಪ್ರಿಯ ಗುರುಬಸವಪ್ರಭು
- **2)** ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವ
- **3)** ಕಲಿದೇವರ ದೇವ
- **4)** ಗುರುಬಸವಪ್ರಿಯ

7) ವಚನಶಿವ
- **1)** ಕಡಕೋಳ ಮಡಿವಾಳಪ್ಪ
- **2)** ಮಹ್ಮದಸಾಬ
- **3)** ಶಿವಾನಂದ ಸ್ವಾಮಿ
- **4)** ಬಸವಣ್ಣ

8) ತರವಲ್ಲ ತಗಿ ನಿನ್ನ –
- **1)** ತಂಬೂರಿ
- **2)** ತಬಲಾ
- **3)** ಏಕತಾರಿ
- **4)** ದಮ್ಮಡಿ

9) ಸಬ್ ಕಹತೇ ಅಲ್ಲಾ –
- **1)** ಶಿವ
- **2)** ಈಶ್ವರ
- **3)** ರಾಮ
- **4)** ಕೃಷ್ಣ

10) 'ಗೂಳಿ ಬಂತು ಗೂಳಿ ಬಂತಯ್ಯ' ತತ್ವಪದದ ತತ್ವಪದಕಾರ –
- **1)** ಶಿಶುನಾಳ ಶರೀಫ್
- **2)** ಕಡಕೋಳ ಮಡಿವಾಳಪ್ಪ
- **3)** ಗೂಗಲ್ಲು ಪರಪಯ್ಯ
- **4)** ವಡಕಿ ತಾತಪ್ಪಯ್ಯ

11) ಆಕಳಿರುವ ಸ್ಥಳ –
- **1)** ಶಿವಪುರ
- **2)** ದೇವಪುರ
- **3)** ಹೊಲ
- **4)** ಅಡವಿ

12) ಶಿಶುನಾಳ ಶರೀಫರ ಗುರು –
1) ಗುರುಗೋವಿಂದ 2) ಗುರುಮಡಿವಾಳ
3) ಗುರುಬಸವಣ್ಣ 4) ಗುರುಹನುಮಂತೇಶ

13) ಗುರುಶಂಕರ ಅಂತದ ತತ್ವಪದಕಾರ –
1) ಹೇರೂರು ವೀರಪಣ್ಣ 2) ರಸ್ತಾಪುರ ಭೀಮಕವಿ
3) ಶಿಶುನಾಳ ಶರೀಫ್ 4) ಕಡಕೋಳ ಮಡಿವಾಳಪ್ಪ

14) ಚನ್ನೂರು ಜಲಾಲಸಾಬ ಒಬ್ಬ –
1) ಶರಣ 2) ಸಂತ
3) ಕಾದಂಬರಿಕಾರ 4) ತತ್ವಪದಕಾರ

ಪ್ರ.2 ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **16**
1) ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ನಾಯಿಗಳಾದರು.
2) ನಿಮ್ಮನರಿಯದೆ ಕೆಟ್ಟಿತ್ತು ಲೋಕ.
3) ಲಿಂವನಿದಲ್ಲಿ ನಿಜವುಂಟು ಶಿವಯೋಗವುಂಟು.
4) ಇದ್ದು ಮಾಡಿತೇನು? ಭೂಮಿ ಭಾರವಾದುದು.
5) ಸತ್ಯಾನಾಶಾಗಿ ಹೋಗತೀರಿ.
6) ಗದ್ದಲದಾಗ ಯಾತಕ ನಿಂತಿ?

ಪ್ರ.3 ಬೇಕಾದ ಎರಡಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ : **12**
1) ತತ್ವಪದಗಳಲ್ಲಿ ಸತಿಪತಿಭಾವ ಸಿದ್ಧಾಂತ.
2) ಶಿಶುನಾಳ ಶರೀಫ್
3) ವಚನಶಿವ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳ ಖಂಡನೆ.
4) ವಚನಶಿವದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವಂತರ ಬಗೆಗಿನ ವಿಚಾರ.

ಪ್ರ.4 ಒಂದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ : **14**
1) ವಚನಶಿವದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಡಂಬನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.
2) ತತ್ವಪದಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಸಾಮಾಜಿಕತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.5 ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. **14**
ವಚನಶಿವದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಶರಣತತ್ವಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.